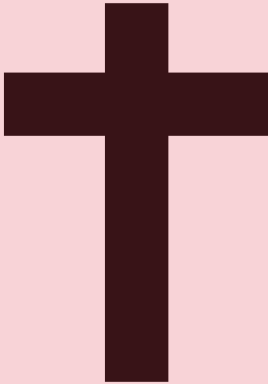

Metĩndjwỳnh Kute
Memã Kabẽn Ny Jarẽnh

New Testament in Kayapó (BR:txu:Kayapó)

Metĩndjwỳnh Kute Memã Kabẽn Ny Jarẽnh New Testament in Kayapó (BR:txu:Kayapó)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kayapó

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kayapó [txu], Brazil

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kayapó

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

385317df-3c6a-53ac-81db-0815750ed560

Contents

Matêu	1
Makô	117
Ruka	180
Djuão rax	296
Metĩndjwýnh Karõ	372
Rôma	471
Kôritu kumrẽx	530
Atãri Kôritu	585
Garaxa	622
Epexu	644
Pirpu	665
Korxi	678
Texarônika kumrẽx	692
Atãri Texarônika	703
Ximoxi kumrẽx	709
Atãri Ximoxi	725
Xitu	736
Piremõ	742
Mekbê idjaer	745
Xijagu	786
Pedru kumrẽx	800
Atãri Pedru	816
Djuão kumrẽx	826
Atãri Djuão	840
Djuãoo ino rer	842
Djuda	844
Mýjja apôx	849

Matêu memã Jeju'ã ujarênh ne ja.

Matêu ne prĩne Jeju'ã ajarê, rwỳk djà kraxrũm ne 'ã ujarênh tẽn àbir djãmã kumê. Matêubê ne Jeju kôt ba djwỳnh'õ. Nãm bẽnjadwỳr bajtemmã pi'ók kaprĩo atom djakam nhỹ nhym kam Jeju kum kabẽn nhym tu kum iren kam mã Jejukôt ajkamê. Kôt bikamênh tẽn rã'ã nhym Jeju wabi. Nhym kam prĩne gwaj bamã Jeju'ã pi'ók no'ók ne. Kute Jeju pykabê ar bari noo omũnh ne amako kute mar kôt ne gwaj bamã 'ã pi'ók no'ók ne.

Matêu nhidji 'õdjwỳbê ne Rewi.

Jeju nhingêt'ã ujarênh kadjy ne ja.

Ruk 3.23

¹ Ba, ibê Matêu ne ba pi'ókkam ar amã ikabẽn jarê. Dja ba ar amã Jeju Kritu'ã ajarê. Metĩndjwỳnh ne 'ã Bẽnjadwỳrbê kumkati mê. Kute 'ã Bẽnjadwỳrbê kumkati mênhkôt ne me Jejumã Kritu jarê. Dja ba Jeju Kritu nhingêt kumrêx'ã ar amã ajarê. Aben nwhitepã ar amã ingêt djari arênhõ tẽ. O tẽn arỳm 'ã ar amã pi'ók no'ók gar arên ama. Jeju nhingêt bê ne Dawi. Ne ingêt 'õdjwỳbê Abraão.

² Ingêt Abraão ne Idjak dji.

Idjak dji nhym arỳm kato.

Katon kam arỳm

abatànħ ne ar ba. Ar ba:n kam arỳm Djako dji.

Djako dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatànħ ne ar ba. Ar ba: nhym kam arỳm aben kukãm Djudamê kamy ar adjuw.

Djudamê kamy ar adjuw nhym ar arỳm apôx. Apôx ne kam arỳm abatànħ ne ar ba.

³ Nhym kam Djuda arỳm Tamaremã Perêmê Djera ar adjuw.

Perêmê Djera ar adjuw nhym ar arỳm apôx. Apôx ne arỳm abatànħ ne ar ba. Ar ba: nhym kam Perê arỳm Êrõ dji.

Êrõ dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatànħ ne ar ba. Ar ba:n kam arỳm Arão dji.

Arão dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatànħ ne ar ba.

⁴ Ar ba:n kam arỳm Amĩnadabi dji.

Amĩnadabi dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatànħ ne ar ba. Ar ba:n kam arỳm Naxõ dji.

Naxõ dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatànħ ne ar ba. Ar ba:n kam arỳm Xamão dji.

Xamão dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatànħ ne ar ba.

5 Ar ba:n kam arým
Rabemã Bôadji dji.

Bôadji dji nhym arým kato.
Katon kam arým
abatànĥ ne ar ba.
Ar ba:n kam arým
Ruximã Ôbet dji.

Ôbet dji nhym arým kato.
Katon kam arým
abatànĥ ne ar ba.
Ar ba:n kam arým
Djexe dji.

Djexe dji nhym arým kato.
Katon kam arým
abatànĥ ne ar ba.

6 Ar ba:n kam arým Dawi
dji.

Dawi dji nhym arým kato.
Katon kam arým
abatànĥ ne ar ba. Ar
ba:n kam arým kubê
bênjadwÿr rax. Ar
ba:n kam arým Urij
prômã Xaromão dji.

Xaromão dji nhym arým
kato. Katon kam
arým abatànĥ ne ar
ba.

7 Ar ba:n kam arým
Robowão dji.

Robowão dji nhym arým
kato. Katon kam
arým abatànĥ ne ar
ba. Ar ba:n arým
Abij dji.

Abij dji nhym arým kato.
Katon kam arým
abatànĥ ne ar ba. Ar
ba:n arým Adja dji.

Adja dji nhym arým kato.
Katon kam arým
abatànĥ ne ar ba.

8 Ar ba:n arým Djoxapa dji.

Djoxapa dji nhym arým
kato. Katon kam
arým abatànĥ ne ar

ba. Ar ba:n arým
Djorão dji.

Djorão dji nhym arým kato.
Katon arým abatànĥ
ne ar ba. Ar ba:n
arým Udji dji.

Udji dji nhym arým kato.
Katon arým abatànĥ
ne ar ba.

9 Ar ba:n arým Djotão dji.

Djotão dji nhym arým kato.
Katon kam arým
abatànĥ ne ar ba.
Djotão ar ba:n arým
Akadji dji.

Akadji dji nhym arým kato.
Katon kam arým
abatànĥ ne ar ba.
Ar ba:n arým Edjekij
dji.

Edjekij dji nhym arým kato.
Katon kam arým
abatànĥ ne ar ba.

10 Ar ba:n arým Manaxe dji.

Manaxe dji nhym arým
kato. Katon arým
abatànĥ ne ar ba. Ar
ba:n arým Amõ dji.

Amõ dji nhym arým kato.
Katon arým abatànĥ
ne ar ba. Ar ba:n
arým Djoxij dji.

Djoxij dji nhym arým kato.
Katon kam arým
abatànĥ ne ar ba.

11 Ar ba:n arým Djekonijmẽ
kamy ar adjuw.

Djekonijmẽ kamy ar ad-
juw nhym ar arým
apôx. Apôx ne kam
arým abatànĥ ne
ar ba. Nhym kam
me kurê djwÿnh
arým mebê idjaer'ÿr
prõt ne kam me pa
'amÿn meo mõ. Me
pardja'ã meo mõ.

Krîraxbê Babirônij'ÿr
meo mōn meo bōx.
12 Nhyṁ me krîraxbê
Babirônijkam ar ba:
nhyṁ kam Djekonij
arÿm Xarati dji.
Xarati dji nhyṁ arÿm kato.
Katon kam arÿm
abatānh ne ar ba.
Ar ba:n arÿm Djorba
dji.
Djorba dji nhyṁ arÿm kato.
Katon kam arÿm
abatānh ne ar ba.
13 Ar ba:n arÿm Abidji dji.
Abidji dji nhyṁ arÿm kato.
Katon kam arÿm
abatānh ne ar ba. Ar
ba:n arÿm Erijkĩ dji.
Erijkĩ dji nhyṁ arÿm kato.
Katon kam arÿm
abatānh ne ar ba. Ar
ba:n arÿm Adjô dji.
Adjô dji nhyṁ arÿm kato.
Katon kam arÿm
abatānh ne ar ba.
14 Ar ba:n arÿm Xadoki dji.
Xadoki dji nhyṁ arÿm kato.
Katon arÿm abatānh
ne ar ba. Ar ba:n
arÿm Akĩ dji.
Akĩ dji nhyṁ arÿm kato.
Katon arÿm abatānh
ne ar ba. Ar ba:n
arÿm Eriju dji.
Eriju dji nhyṁ arÿm kato.
Katon arÿm abatānh
ne ar ba.
15 Ar ba:n arÿm Erijdjô dji.
Erijdjô dji nhyṁ arÿm kato.
Katon arÿm abatānh
ne ar ba. Ar ba:n
arÿm Matā dji.
Matā dji nhyṁ arÿm kato.
Katon arÿm abatānh
ne ar ba. Ar ba:n
arÿm Djako dji.

Djako dji nhyṁ arÿm kato.
Katon arÿm abatānh
ne ar ba.

16 Ar ba:n arÿm Jôdje dji.
Jôdje dji nhyṁ arÿm kato.
Katon arÿm abatānh
ne ar ba. Ne kam
arÿm kubê Marij
mjên.

Ne kam arÿm Jeju'ÿr o
bōx. Marij kurūm
ne arÿm Jeju kato.
Katon kam arÿm
abatānh ne ar ba.

Be, Jeju nHINGÊT'Ā ujarēnh
ne ja. Jejubê ne
me ō Bēnjadjwÿrbê
kumkati. Kubê ne
Kritu.

17 Be, Abraão krakam kra
mā aben djô'ā apōx. Nhyṁ
me aben nHITEPĀ ar'ā akre:
nhyṁ ar kute 14 pyrāk ne
aben djô'ā apōx nhyṁ me
kam Dawi'ÿr o bōx. Nhyṁ
kam Dawi krakam kra mā
aben djô'ā apōx. Nhyṁ
me aben nHITEPĀ ar'ā akre:
nhyṁ ajte ar kute 14 pyrāk
ne aben djô'ā apōx. Nhyṁ me
kam arÿm me kurê djwÿnh
kute mebê idjaer pytar'ÿr o
bōx. Me me utān krîraxbê
Babirônij'ÿr meo bōx. Nhyṁ
kam me krakam kra mā aben
djô'ā apōx. Nhyṁ me aben
nHITEPĀ ar'ā akre: nhyṁ ajte
ar kute 14 pyrāk ne aben djô'ā
apōx. Nhyṁ me kam arÿm
Kritu'ÿr o bōx. Metĭndjwÿnh
kute 'ā Bēnjadjwÿrbê kumkati
mēnhkōt ne me kum Kritu
jarē.

*Jeju nā kurūm kator kadjy
ne ja.*

Ruk 1.26

18 Jakam dja ba Jeju Kritu kator'ã ajarê. Nã kurũm kator'ã ajarê. Nãbê ne Marij. Metĩndjwýnh Karõ ne Marij'ýr bõx nhym arým tujarõ. Marij tujarõ kêtri ne Jõdje arým amim kum kabẽn nhym me kunĩ kuma. Nãm amim kum kabẽn kajgobit. Kraxje kute o nõr kêt. Nhym kam arým tujarõ. Tujarõ nhym arým omũ. 19 Ne kam bit kute kangamã. Jõdje mexkam bit kute me kaxã kangamãn amim karõo nhýn amim,

—Ne ba ren me krãptĩ nhipõkri kanga nhym ren me arým kam ngryk ne. Ba me krãptĩ kaxã kanga. Nãm ã mexkam amim ane. 20 Nãm ã amim anhýro nhýn kam nõn arým ngõr. Ngõr nhym aêrbê Bẽnjadjwýr djwýnh kadjy mrãnh djwýnh'õ arým 'ýr bõx nhym õtkam arým omũ. Nhym kum,

—Jõdje, Dawi tãmdjwý, arým aprõ tujarõkam kwãrĩk wãnh adjumar punu kêt. Mrãmri dja ga ã tu 'ýr amõrkumrêx. Djãm axwe? Kati. Metĩndjwýnh Karõ ne 'ýr bõx nhym arým tujarõ. 21 Dja kra ruw ga kam kum Jeju jarê. Mýkam dja ga kum ja jarê? Bir, dja õ me wýnh axwebê me utã. Kam dja ga kum Jeju jarê. Nãm ã Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh'õ Jõdjemã ane. Mýj'ã ne idjibê Jeju amijakre? Bir, me utãr djwýnh'ã ne amijakre.

22-23 Amrêbê: ne Bẽnjadjwýr djwýnh Jeju nã tujarõ'ã ajarê. Kabẽn jarênh djwýnhmã 'ã

ajarê. Nhym arým kuk-wakam me bakukãmãremã kum,

“Me kurerer'õ, me'õ kraxje kute o nõr kêtja dja arým tujarõ nhym ã kra ruw.

Nhym me arým idji'ã abenmã kum, 'Emane', anhýro ba.”

Nãm ã kabẽn jarênh djwýnh Bẽnjadjwýr djwýnh kuk-wakam me bakukãmãremã ane. Nhym kam me aben djõ'ã arêho mõ:n arêho mõr tãmtã arým 'ýr o bõx. Tũ:mrãm me bakamingrãnyrekam Jeju nã katon arým abatãnh ne ar ba. Ar ba:n arým tujarõkumrêx. Kraxje me'õ kute o nõr kêt kam arým tujarõkumrêx. Me kute me bakukãmãremã 'ã ujarênh kõt arým ã tujarõo ane. Kabẽn jarênh djwýnh ne me bakukãmãremã kum,

—Nhym me arým idji'ã abenmã kum, “Emane”, anhýro ba. Be, ne ren me me bakabênkõt idjibê Emane'ã abenmã kum,

—Kubê ne me banhõ Metĩndjwýnh. Me banhõ Metĩndjwýnh arým me baro'ã ar ba. Nãm ã kabẽn jarênh djwýnh me bakukãmãremã ane.

24 Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh prõ'ã Jõdjemã karõn arým kum karõ pa. Nhym arým krã kato. Ne kam arým kabẽn kõt prõ'ýr mõ. 25 Nãm 'ýr mõr kajgon ikõ'ã ikwã kêt. Kra rwýkkambit ne ikõ'ã ikwã. Nãm 'ýr mõr kajgo nhym kam arým kra kutewa ruw nhym kumý.

Kumÿ nhym arÿm kum Jeju jarê.

2

Ar kute kanhêtire mar'ã ujarênh kadjy ne ja.

¹ Ar kute kanhêtire mar ne ar myt apôx djâ kurÿm tẽ. Tẽ: nhym arÿm akati krãptĩ apêx nhym ar arÿm Djeruxarêkam bôx. Pykabê Djudêjakam krĩraxbê Berêkam ne Jeju ruw. Bẽnjadjwÿr raxbê Erodji memã ÿrri ne ruw. ² Ar kute kanhêtire mar Djeruxarêkam bôx ne arÿm me kukjêro tẽ. Ar memã kum,

—Nhÿnh ne me'õ prĩreja? Dja kubê mebê idjaer nhõ Bẽnjadjwÿr rax. Kanhêtire kute rwÿk'ã amijakre ne bar arÿm omũ. Myt apôx djâ'ãnh ne bar omũn kam amrê 'ÿr tẽn arÿm bôx. Ije kum rax jarênhmã bôx, ane. Nãm ar ã memã anhÿro tẽmo ane.

³ Memã anhÿro tẽ: nhym arÿm bẽnjadjwÿr raxbê Erodji kuma, me kute ar arênhja ma. Kuman arÿm axwe: umar ne. Djeruxarêkam me kunĩdjwÿ axwe: umar ne. ⁴ Nhym kam Erodji arÿm amiwÿr me rÿnh 'uw. Me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bẽnjadjwÿrmẽ Mõjdjê kukràdjâ mar djwÿnhmẽ amiwÿr me ku'uw ne amijã meo akuprõ. Ne kam arÿm abej me kukjêro nhÿn memã kum,

—Nhÿnh ne Kritu rwÿkmã? Nhÿnh ne Kritu rwÿk djâja? ane. Metĩndjwÿnh kute 'ã Bẽnjadjwÿrbê kumkati mẽnkhõt ne me kum Kritu

jarê. ⁵ Nãm Erodji memã ane nhym me kum,

—Pykabê Djudêjakam krĩbê Berêkam ne rwÿk djâ. ⁶ Amrêbê: ne Metĩndjwÿnh kabên jarênh djwÿnhmã arê. Kritu rwÿk djâ'ã kum ajarê. Nhym kukwakam me bakukãmãremã 'ã ajarê. Me krĩmã arên kum, “Pykabê Djudêjakam krĩbê Berê, amã ne ba ikabên ne. Djãm Djudêjakam akajgo got?

Abê bẽnjadjwÿr rax pyrâk. Djudêjakam me bẽnjadjwÿr kunĩ dja amã arax jarê. Mÿkam?

Bir, akam dja me'õ prĩre ruw ne ï arÿm bẽnjadjwÿr rax. Ne arÿm inhõ mebê idjaer pumũn meo ba.

Dja meo ba kute mrãmri ne mrykĩ'ãtomtio ba djwÿnh kute õ mryo ba pyrâk”, ane.

Nãm kabên jarênh djwÿnh ã me bakukãmãremã anen arÿm 'ã pi'ók no'ók ne. Ga, Berêkam Kritu rwÿkja pumũ. Pi'ók jakõt ne bar arÿm omũ. Nãm me rÿnh ã Erodjimã ane. ⁷ Nhym kam bẽnjadjwÿr Erodji amipdjun amiwÿr ar kute kanhêtire mar 'uw nhym ar arÿm 'ÿr bôx. 'ÿr bôx nhym me kãxã arkum,

—Nhÿnhjakam ne kanhêtire amirĩt djâ? Mÿj ne kanhêtire kute amirĩt'ã amex kute? ane. Nhym ar arÿm prĩne kum arê. ⁸ Nhym kam arÿm Berêmã ar anon arkum,

—Aje. Dja gar tẽn prĩne me'õ prĩre jabej ne kum

akato. Kum akaton on amrê iwÿr tèn imã 'ã ajarê. Badjwÿ 'ÿr itêm ne ije kum rax jarênh prãm kumrêx. Aj mã, ane.

⁹ NhyM ar bënjadwÿr rax kabên mar pan arÿm 'ÿr tẽ. 'ÿr tẽ: nhyM ar aêrbê kanhêtireja mõi. Tãm ne ar myt apõx djã'anh omũ. Arÿm ar kukãm mõi. Nãm ar kukãm mõi:n arÿm iby arek wajêt. Prĩre rwÿkja nhiby arek wajêt nhyM ar arÿm omũ. ¹⁰ Omũn arÿm kĩ:nhkumrêx. ¹¹ Ne kõt tẽ:n arÿm ũrkwã'ÿr bõx. Ne kam arÿm wadjàn prĩreja pumũ. Nã Marij ne kumÿn o nhÿ nhyM ar omũ. Ne kam amikajgo man arÿm amijo ngriren parbê tu mÿrbê rôrøk ne. Parbê kum rax jarênho ikwã. Ne kam arÿm kãjmã krĩn arÿm nêkrêx 'ãpre bõn kum adjuw. Kên karÿrmẽ pĩ djur, me kute kuwykam rênh nhyM kudjÿjamẽ me kudjÿ djãbê mirajamẽ ne ar kum adjuw. ¹² Ne kam kãjmã djan pry 'õdjwÿ kõt akubyn ar õ pykamã tẽ. Me'õ ne ar biptirkam arkum,

—Kwãrĩk wãnh akubyn Erodji'ÿr atêm kêt, ane nhyM kam ar akubyn Erodji jaã'ã tẽ. Tẽ:n arÿm ar õ pykakam bõx.

Jõdje kute Edjitu'ÿr Jejuo kator kadjy ne ja.

¹³ Nãm ar kute kanhêtire marja tẽ nhyM kam Jõdje arÿm ngõr. Ngõr nhyM ã, arÿm Metĩndjwÿnh kadjy mrãnh djwÿnh'õ bõx ne kum,

—Kãjmã djan amibêx ne prĩremẽ nã aro akaton amũ

pykabê EdjituMã aro tẽ. Erodji kute prĩre bĩnmã kute abej 'ÿr. Dja gar EdjituMã tèn bõx ne arek kam ar aba. Ije amã arênhkambit dja gar akubyn tẽ, ane. ¹⁴ Nãm kum ane nhyM arÿm kãjmã dja. NhyM akamãt kõi rã'ã nhyM arÿm prĩremẽ nã aro tẽ. Pykabê Edjitu'ÿr ne aro tèn aro bõx. Ne kam ar arek kam ar ba. ¹⁵ Amrêbê: ne Bënjadwÿr djwÿnh ar Edjitu'ÿr tẽm'ã ajarê. Kabên jarênh djwÿnhmã 'ã ajarê. NhyM arÿm kukwakam me bakukãmãremã kum,

“Bënjadwÿr djwÿnh ne me amã, ‘Ba ne ba ikra 'uw nhyM arÿm Edjitu kurũm kato.’ Nãm ã me amã ane.”

Nãm ã kabên jarênh djwÿnh me bakukãmãremã ane. NhyM kam me aben djõ'ã arênho mõi:n arênho mõi:r tãmtã arÿm 'ÿr o bõx. Tũ:mrãm me bakamingrãnyrekam Jõdje ar arÿm Edjitu'ÿr tẽ. Me bakukãmãremã 'ã ujarênh kõt ar arÿm Edjitu'ÿr tẽ. Arÿm Erodji tykkambit dja ar akubyn Edjitu kurũm tẽ.

¹⁶ Jõdje ar Edjitu'ÿr tẽ nhyM Erodji arÿm ar kute kanhêtire marja ma. Ne kam amim,

—Je tõi mÿkam ne ar imã 'êx ne iwÿr bõx kêt? ane. Nãm anen arÿm ngrÿ:k ne. Ne amim,

—Amũ akati ja'ã ne ar kute kanhêtire mar imã, “Bënjadwÿr rwÿk ny'ã kanhêtire katorja'ã ne arÿm amex amãnhkrut apêx bar omũ”, ane. Be, kanhêtire kator'ã amex amãnhkrut apêx

kôt godja bēnjadjw̄yr rw̄yk ny'ã ar̄ym amex amãnhkrut ne apêx jabej. Nãm ã amim anen ar̄ym õ krākamngônhmã kum,

—Me on Berēkam me p̄rre nhimex. Bu'ã Berē nhõ pyka kunĩkôtdjw̄y dja ga me me p̄rre nhimex. Mybit dja ga me kunĩ nhimex. Me p̄rre rw̄yk'ã amex amãnhkrut apêx nhijukribit dja ga me me imex kêt, ane. Erodji õ krākamngônhmã ane nhym me ar̄ym me p̄rre'ÿr mõn me imexo mõ. Me imexo mõn ar̄ym me imex pa. Nhym me ar̄ym amak djaje m̄yro kumex. ¹⁷ Amrêbê: ne Metĩndjw̄ynh me m̄yr kumex'ã ajarê. Kabēn jarēnh djw̄ynhbê Djermimã 'ã ajarê. Nhym ar̄ym kukwakam me bakukãmãremã kum,

¹⁸ “Ota krībê Ramakam me mu:w ne kãj bê amra:.

Rakeu krao amak djaje me mu:w.

Kra ar̄ym kubê kêt kam ne me te kute memã kaprĩ kw̄y ngrimã.”

Nãm ã kabēn jarēnh djw̄ynh Metĩndjw̄ynh kukwakam me bakukãmãremã ane. Nhym kam me aben djô'ã arēho mō:n arēho mōr tãmtã ar̄ym 'ÿr o bõx. Tũ:mrãm me bakam-ingrãnyrekam ne me ar̄ym m̄yro kumex. Krākamngôn ar̄ym me p̄rre nhimex ne nhym me ar̄ym amak djaje m̄yro kumex. Djermi kute me bakukãmãremã 'ã ujarēnh kôt me ar̄ym ã m̄yro ane.

Nadjare'ÿr akêx'ã ujarēnh.

¹⁹ Jôdje ar Edjitukam ar ba: nhym kam Erodji ar̄ym ty. Ty nhym kam Jôdje ar̄ym biptiro nõ. Biptiro nõ nhym Metĩndjw̄ynh kadjy mrãnh djw̄ynh'õ ar̄ym kum amijo amirĩt ne kum,

²⁰ —Kajmã djan p̄rremē nã aro tē. Me abê idjaer nhõ pyka'ÿr aro tē. Me kute bit p̄rre bĩn p̄rãmja ne me ar̄ym ty, ane. ²¹ Nhym kam Jôdje ar̄ym kajmã djan p̄rremē nã aro tē. Aro tēn amũ mebê idjaer nhõ pyka'ÿr aro tē. 'ÿr aro tē:n ar̄ym 'ÿr aro bõx. ²² 'ÿr aro bõx nhym me ar̄ym kum,

—Erodji kra Akireu ar̄ym pykabê Djudêjakam bãm pãnh memã bēnjadjw̄yr, ane. Nãm me Jôdjemã ane nhym ar̄ym kum uman Djudêja'ÿr tēm p̄rãm kêt. Ne kam õtkam me'õ ar̄ym nêje kukrà. Nhym kuman ar̄ym pykabê Djudêja nhibej tēn kam pykabê Garrêjakam bõx. ²³ Ne ajte tē:n ar̄ym krĩrãxbê Nadjarekam bõx ne kam ar ba. Kam ar ba: nhym kam Jeju ar̄ym kam abatãnh ne. Amrêbê: ne Metĩndjw̄ynh ja'ã ajarê. Jeju Nadjarekam abatãnh'ã ajarê. Kabēn jarēnh djw̄ynhmã 'ã ajarê. Nhym ar̄ym kukwakam me bakukãmãremã kum,

“Dja me abenmã 'ã, ‘Nadjarekam ne abatãnh djã’, anhÿro ba.”

Nãm ã ujarēnh djw̄ynh Metĩndjw̄ynh kukwakam me bakukãmãremã ane. Nhym kam me aben djô'ã arēho mō:n arēho mōr tãmtã ar̄ym 'ÿr o bõx. Tũ:mrãm me

bakamingrãnyrekam arým 'ÿr o bôx nhym Jeju arým Nadjarekam abatành ne. Me bakukãmãremã 'ã ujarênh kôt ne arým Nadjarekam abatành ne.

3

Djuão kute Jeju kutêp me akre'ã ujarênh.

Mak 1.1; Ruk 3.1; Djur 1.19

¹ Jeju Nadjarekam ar ba: nhym kam ngômã me angjênh djwýnhbê Djuão arým bôx. Pykabê Djudêjakam kapôt kukritkam ne Djuão me akreo ba. Me ta ne me 'ÿr ban bôxo kumex nhym ar me akreo ba. ² Nãm memã kum,

—Me amikam akaprîren wãnh ajaxwemã anhiren Metîndjwýnh'ÿr amijo akêx. Arým kâjkwakam Bênjadjwýr djwýnh kute pykakam amim me utàr ne ar meo ba 'ÿr. Nãm ã Djuão memã ane. ³ Amrêbê: ne Metîndjwýnh Djuão kukãm 'ã ajarê. 'Ã ujarênh djwýnhbê Idjaijmã 'ã ajarê. Nhym arým kukwakam me bakukãmãremã kum,

“Me'õ dja kapôt kukritkam memã kabên ne. Kâj bê dja me akren memã kum,

‘Me apa. Ê, on Bênjadjwýr djwýnh kutêp wãnh ajaxwemã anhiren katât amijo aba. Kute mrãmri ne me kute bênjadjwýr rax kutêp pry mex ne kute kum katât pry jadjwýrja pyràk', ane.

Dja ã ujarênh djwýnh Bênjadjwýr djwýnh'ã memã ane.”

Nãm ã Idjaij Djuão'ã me bakukãmãremã ane. Nhym kam me aben djô'ã arênhomõ:n arênhomôr tãmtã arým 'ÿr o bôx. Tũmrãm 'ÿr o bôx nhym Djuão arým kato. Me bakamingrãnyrekam katon arým ã me akreo bao ane. Metîndjwýnh kute me bakukãmãremã 'ã ujarênh kôt Djuão arým katon ã me akreo ane.

⁴ Be, Djuão ne mry jabatànhbê kameru kî nhipêxo kubêkàn angij ne mry kào amikrax pren krytkanhê kun menh kangôo ikô. ⁵ Nhym kam krîraxbê Djeruxarêkam me ja Djuão'ÿr bôxo dja. Bu'ã pykabê Djudêjakam me jadjwý Djuão'ÿr bôxo dja. Ngôbê Djodão bu'ã pykakam me jadjwý 'ÿr bôxo kume:x ne. Nãm me Djuão'ÿr ban bô:xo dja. ⁶ Ne kam amijaxwe kôt amijarên memã kum,

—Be, mrãmri ne ba ijaxwe tũm krãptî. Arým imã kînh kêt ne wãnh kum inhire, ane. Nhym kam ngô raxbê Djodãokam mã Metîndjwýnhmã me angij.

⁷ Nhym kam mebê pardjêumê mebê xadjudjêumê krãptî arým Djuão'ÿr bôxo dja. Nhym me omũn memã kum,

—Me akamingrãny ne ga me abê iry. Mýj me'õ got ne me amã Metîndjwýnh ngyrk nhô akati jarê ga me umaje iwýr aprôt kajgo? ⁸ On katât amijo aba gê

me mrãmri me amex jabej me amã kato. Mrãmri ga me amikam akaprïren wãnh ajaxwemã anhirern aje Metïndjwýnh'ÿr amijo akêx jabej gê me me amã kato. Ne kam me akam kïnhkumrêx kute mrãmri ne me kute pidjô djô mexmã apôx ne kam kïnhja pyrãk. ⁹ Kwãrïk wãnh me anhökre kadjwýnhbê anhingêt kukãmãre Abraão adjãmra kêt ne amim,

—Me ba ne ba me ibê Abraão tãmdjwý. Dja Metïndjwýnh me ikam ngryk kêt. Dja ba me te ijaxwe nhym kam me inhingêt kukãmãre Abraão kôt Metïndjwýnh kum me ijabê ne me ijaxwekam me ijo bikênh kêt kumrêx, ane. Kwãrïk wãnh ga me ã anhÿr ar aba kêt. Kati. Ë, ba me amã arê. Dja ga me te abê Abraão tãmdjwý nhym Metïndjwýnh tu me ajo ajkê, me ajaxwe pãnh tu me ajo ajkê. Ne ren kute ajte Abraão tãmdjwý prãm jabej ren tu kênjao itun o amim Abraão tãmdjwý nhipêx nhym me ren tu katon kumex. ¹⁰ Ë, mrãmri arým 'ÿr. Metïndjwýnh kute memã axwe pãnh jarênh nhö akati arým 'ÿr. Kute mrãmri ne pidjô apýnh abenkam ô kêt nhym me kute kàr ne o mrãnh ne kute kuwykam rênhja pyrãk. Arým ne Metïndjwýnh me ajã pidjô djô kêt jakren arým me ajaxwe pãnh kute me ajo bikênh 'ÿr. Dja me ajo môn kuwykam me amê. Arým 'ÿr. Kute mrãmri ne me'ö kute pidjômã 'ÿr kadjy

kute parbê kàxkrãkô mýnh ne o ãm pyrãk.

¹¹ Mrãmri ba ne ba ngômãbit me ajangij. Ga me amikam akaprïren wãnh ajaxwemã anhiren Metïndjwýnh'ÿr amijo akêx ba ngômãbit me ajangij. Nhym be, itotokbê ne me'ö bôxmã. Me'ö tãm ne raxo kute amũ ijakrenh, kute ijakrenh mexi. Nã bãm te irax ne 'ÿr ibikamênh prãmje. Nã bãm te irax ne 'ã inhihôn ije kum parkà 'ã pre bônne ne o itêm prãmje. Be, ãm irax ba ren arým kum apê. Nhym be, kati. ãm ingrire. Nãm raxo ijakrenh mex ne. Tãm ne arým bôx 'ÿr. Djãm ngômã kute me ajangjênhmã? Kati. Tãm dja bôx ne kam me awÿr Metïndjwýnh Karô jano. Katãt me aje amijo ababit'ÿr dja ano kute me ajo bamã. Ne kam me ajaxweja kute kuwymã me arênhmã. ¹² Gêdja bôx ne kam kute mrãmri ne me kute kôtyk byr ne o kute bãyogore ka'uk ne kute kam mũm 'ÿnhĩ, 'y mexjao atom ne kam kute 'ÿkãjao tēm ne kute kuwykam mēnh nhym xêtja pyrãk. Dja me'öja bôx ne ã me axweo anen kuwykam me kurê. Nhym kuwyja dja pôk rã'ã: rã'ãn apêx kêt kumrêx. Nhym be, me mex, me katãt kute amijo baja'ã gêdja 'y mex jakren mũm meo atom. Meo atom ne kãjkwakam ò pykamã meo mõ gê me kam kam kïnhkumrêx ne ar ba. Arým kute meo anhÿr 'ÿr. Nãm ã Djuão mebê pardjêumã ane.

Djuão kute ngômã Jeju adjâr.

Mak 1.9; Ruk 3.21; Dju r 1.32

¹³ Kam Jeju arým pykabê Garrêja kurûm tẽ. Tẽ:n arým ngôbê Djodão'ÿr bôx. Nãm 'ÿr bôx ne arým Djuão'ÿr bôx. Kute Metîndjwýnhmã ngômã adjârmã ne 'ÿr bôx. ¹⁴ Nhyam kum,

—Djãm ba ije ngômã ajadjârmã? Kati. Ba ne ga ren Metîndjwýnhmã ngômã ijadjâ, ane.

¹⁵ Nhyam kum,

—Kati, kwârîk rã'ã. Metîndjwýnh kute gu bamã katât baje amijo baba'ã karô kôt dja gu prîne katât amijo baba. Kam dja kînhkumrêx. Kam dja ga on ngômã ijadjâ, ane.

¹⁶ Nhyam arým ngômã adjâ. Nhyam kam wabin dja nhyam aêrbê kâjkwa arým aben bê ajkij. Aben bê ajkij nhyam me kute omûnh kadjy Metîndjwýnh Karô kute tut pyrâk arým 'ÿr ruw ne 'ã tÿm. 'Ã tÿm nhyam Djuão arým omû. ¹⁷ Nhyam ã, arým kâjkwa kurûm Metîndjwýnh memã kabên ne memã kum,

—Ikra ne wã. Imã abê:kumrêx. Ba kam kam ikînhkumrêx. Nãm ã Metîndjwýnh Kra'ã memã ane.

4

Xatanaj te kute axwe'ã Jexumã àpnênh.

Ruk 4.1; Mak 1.12; Idja 2.18, 4.15

¹ Nhyam kam Metîndjwýnh Karô kapôt kukritmã Jejuo

katon o mõi. Dja Xatanaj te kute axwe'ã mênhmã kum apnê. Ja kadjy ne o mõi. ² Nhyam kam Jeju Metîndjwýnhmã amijajbu. Nãm amijajburo dja: nhyam 'ã akatibê 40 apêx. Nhyam kam arým kum prã:m ne. ³ Nhyam kam me axwe'ã memã àpnênh djwýnhbê Xatanaj arým 'ÿr tẽn 'ÿr bôx. Nãm bit kute amikôt o ba nhyam kôt axwemã 'ÿr bôx. Ne kam kum,

—Ë, goja abê Metîndjwýnh Krakumrêx jabej ne goja kênjamã akabên gê goja kubê djwý ga krê, ane. Nãm Xatanaj ã Jexumã ane. ⁴ Nhyam kam kum,

—Kati. Mÿkam? Bir, Metîndjwýnh ne amrêbê: me ikukãmãremã kum, “Djãm djwýobit dja me amityx ne tîn ne ar ba?

Kati. Metîndjwýnh kabênodjwý dja me amityx ne tîn ne ar ba, kabên kunõ.”

Nãm ã Metîndjwýnh me ikukãmãremã ane nhyam me arým 'ã pi'ók no'ók ne. Ije Metîndjwýnh kabên ja markam ije akabênkôt keno djwý prãm kêt. Nãm ã Jeju kum ane.

⁵ Nhyam kam Xatanaj Djeruxarê'ÿr o tẽn o bôx. Krîrax jamã ne me kum, “Metîndjwýnh nhõ krîrax”, ane. Nãm o bôx ne o tẽn Metîndjwýnh nhõ kikreti'ÿr o bôx. Ne kam o tẽn o wabin kikreti nhimök'ÿr o bôx ne anhã'ã kudja. ⁶ Ne kam kum,

—Ë, goja abê Metîndjwýnh Krakumrêx jabej goja rûm

tên ato. Amrêbê: ne me akukâmâre amã arê. Metîndjwýnh kukwakam amã arên amã,

“Dja ba ajã ikadjy mrãnh djwýnhmã karõ.

Dja me atêmkõt amã ikra dja gê kên'õ apar ngãnh kêt-kumrêx.”

Nãm ã Metîndjwýnh me akukâmâre amã ane nhym me arým 'ã pi'òk no'òk ne. Ajrà, rùm tên ato gê goja me atêmkõt amã ikra dja, ane.

⁷ Nhyim Jeju kum,

—Kati. Mýkam? Bir, ba ajte amã arê ga ama. Amrêbê: ne me ikukâmâre memã arê. Metîndjwýnh kukwakam memã arên memã kum,

“Kwãrîk wãnh Bênjadjwýr djwýnh, Atîndjwýnh kabi kêt, kute ajãno ãm jabej kabi kêt”, ane.

Nãm ã Metîndjwýnh me ikukâmâremã ane nhym me arým 'ã pi'òk no'òk ne. Ije Metîndjwýnh kabên ja markam ne ba ije akabênkõt rùm itêm ne idjãtor prãm kêt, ane.

⁸ Nhyim Xatanaj ajte o tên krãnh prêkti nhimõk'ýr o wabi nhym dja. Nhyim kam apýnh pyka djãri nhym Xatanaj arým kum kunĩ jakreo dja. Ne apýnh bēnjadjwýr kute meo ba djãri kum me kunĩ jakreo dja. Nhyim apýnh me õ mýjja rũnh ne uma djãri nhym kum me kunĩ jakreo dja nhym arým kunĩ pumũ. ⁹ Nhyim kam kum,

—Ba amã ja kunĩ kanga. Ba amã me õ mýjja rũnh ne uma kunĩ kanga. Dja ga amijo

angrin ikuka kôn timer akõnkrão nhýn imã irax jarê ba arým amã kungã. Ba amã kunĩ ngã ga arým idjõ'ã o aminhõn ar o aba, ane.

¹⁰ Nhyim Jeju kum,

—Kati, Xatanaj, on rùm imã akãx. Djãm ije akuka kôn timer ikõnkrão inhýrmã ne ije amã arax jarēnhmã? Arkati. Mýkam? Bir, amrêbê: me ikukâmâre memã arê. Metîndjwýnh kukwakam memã arên memã kum, “Bēnjadjwýr djwýnh, Atîndjwýnhmãb dja ga amijo angrin kum rax jarēn ajbitmã apê.

Kwãrîk wãnh atemã 'õmã rax jarēnh kêt.”

Nãm ã Metîndjwýnh me ikukâmâremã ane nhym me 'ã pi'òk no'òk ne. Ije Metîndjwýnh kabên ja markam ne ba ije akuka kôn timer ikõnkrão inhýr ne ije amã arax jarēnh prãm kêt, ane.

¹¹ Nhyim kam Xatanaj arým kum kãx ne mã tē. Nhyim kam kadjy mrãnh djwýnh ar arým 'ýr bõx ne o djuw mex.

Jeju kute me akremo krax.

Mak 1.14; Ruk 4.14

¹² Nhyim kam Jeju arým tē. Tē:n pykabê Garrêjakam bõx. Me arým kute Djuãoo tým ne kubê ijêkam ne Garrêjakam bõx. ¹³ Nãm Garrêjakam krĩrãxbê Nad-jarekam bõx. Ne kam kurũm katon kam amũ krĩrãxbê Kapanakam tên bõx ne nhý. Imõti mýrri ne Kapana dja. Me kute Kapana bu'ã pykamã Djeburõmê Naptar jarēnh. Kam ne krĩrãxbê

Kapana dja. ¹⁴ Amrêbê: ne ujarênh djwýnhbê Idjaij me bakukãmãremã arê. Jeju Kapanajakam bôx jarê. Metîndjwýnh kukwakam ne Idjaij memã arênh memã kum, ¹⁵ “Pykabê Djeburô, pykabê Naptar. Imôti'ýr pyka. Ngôbê Djodão nhikjêbê pyka.

Me bajtem nhô pyka jamã ne me kum Garrêja jarê.

¹⁶ Pyka jakam ne me axwe:. Me mrãnh punu:re kute mrãmri ne akamât kô tykkam me mrãnh punu pyrâk.

Me ja ne me arým me'ô me:xkumrêx pumũ kute mrãmri ne me kute memã irã djã rax pumũnh pyrâk.

Pyka jakam ne me kaprîre ne ar ba. Kute mrãmri ne me on tyk karô kaprîn ar ba pyrâk.

Me ja ne me arým me'ô me:xkumrêx pumũn kînhkumrêx ne. Me kînhkumrêx kute mrãmri ne ajte arngrokam me kînh pyrâk”, ane.

Nãm Idjaij ã me bakukãmãremã ane. Nym kam me aben djô'ã arênh mō:n arênh mōr tãmtã arým 'ýr o bôx. Tũ:mrãm me bakamingrãnyrekam Jeju arým Kapanakam bôx. Me:xkumrêx ne arým kam bôx. Idjaij kute me bakukãmãremã 'ã ujarênh kôt ne bôx.

¹⁷ Ne kam arým kàj bê me akremo krax. Ne amijã memã kum,

—Amikam akaprîren wãnh ajaxwemã anhiren Metîndjwýnh'ýr amijo akêx. Arým kàjkwakam Bênjadjwýr djwýnh kute pykakam amim me utàr ne ar meo ba 'ýr. Nãm ã Jeju me akreo ane.

Jeju kute amikôt me kamênh.

Mak 1.16; Ruk 5.1

¹⁸ Nym kam Garrêjakam Jeju imôti mýrbê tẽ. Nym Ximãomẽ Ângre ar axikôt katorja ngôkam ar kryre rênh ba nym arým ar omũ. Ximãomã ne me Pedru jarê. Ar kubê tep pynênh djwýnh tũm. ¹⁹ Nãm ar ar kryre rênh ba nym Jeju arkum,

—On ar mã ikôt ajkamê. Jakam dja gar ikôt me kamênh ba kute mrãmri ne ar aje tep pynênh ba pyrâk, ane. ²⁰ Nym ar on amikôt kryre mên arým mã Jeju kôt ajkamê.

²¹ Nym ãm ajbir tẽ nym Xijagumẽ Djuão ar kàkam nhý nym arým ar omũ. Ar axikôt kator. Djebedêu ne ar adjuw. Djebedêumẽ ne ar amim kryreo mexo nhý. Nãm ar omũn arým kàj bê amikôt ar ku'uw. ²² Nym bãm Djebedêu kàkam nhý nym ar arým wãnh kum iren mã Jeju kôt ajkamê.

Jeju kute me punuo mex.

Mak 3.7; Ruk 6.17

²³ Nym kam Jeju Garrêjakam pyka kunikôt memã kukràdjã jarênh ba. Apýnh mebê idjaer bikprônň djãri memã arênh ba. Ne kàj bê ujarênh ny jarênh

ba. Bēnjadjwÿr djwÿnh kute pykakam amim me utàr ne ar meo ba'ã memã ujarēnh ar ba. Ne kam arÿm apÿnh me kanēmē me punuo mexo ba. ²⁴ Nhyim me arÿm arēnh kumex. Pykabê Xirijkam ne me prīne me kunīmã arēnho ipôk ne. Arēnho ipôk nhyim me kunī arÿm Jeju jarēnh ma. Ne kam arÿm 'ÿr me punu kunĩo bôx. Apÿnh me kanê djàri meo bôx. Ajte apÿnh me tokry djàri meo bôx. Nhyim me kwÿ me karō punu kute meo baja nhyim me meo bôx. Nhyim me kwÿ me tyk kute meo baja nhyim me meo bôx. Nhyim me kwÿ akry nhyim me meo bôx. Nhyim kam arÿm me kunĩo mex. ²⁵ Nhyim kam me krãptĩ: arÿm 'ÿr bôx ne kôt ar ba. Pykabê Garrêja kurũm, pyka nhidjibê Krĩraxbê 10 kurũm, krĩraxbê Djeruxarê kurũm, pykabê Djudêja kurũm, ngôbê Djodão nhijukri pyka kurũm ne me bôx ne kôt ar ba.

5

Me kĩnh'ã ujarēnh.

Ruk 6.20

¹ Kam ne me krãptĩ: Jeju kôt ar ba nhyim me omũ. Ne kam arÿm krãnh'ã tēn wabi. Wabin arÿm nhÿ. Nhÿ nhyim kôt ba djwÿnh ar arÿm 'ÿr bôx ne nhÿ. ² Nhyim arÿm arkum amikabēn jarēnhmo krax ne kum,

³ —Ë, djãm me kute amim, “Ikajgo”, anhÿro baja djãm me kaprĩ got? Kati. Mÿkam? Bir, me wã dja kàjkwakam

Bēnjadjwÿr djwÿnh amim me utàn meo ba. Kam dja me kĩ:nhkumrēx.

⁴ Djãm me mÿr baja kaprĩ got? Kati. Mÿkam? Bir, me wã dja Metĩndjwÿnh ï meo kĩnhkumrēx. Kam dja me kĩ:nhkumrēx.

⁵ Djãm me kabôt katija kaprĩ got? Kati. Mÿkam? Bir, me wã dja me ï pykakam mÿjja kunĩo ò. Kam dja me kĩ:nhkumrēx.

⁶ Me kute memã kum, “Ba on Metĩndjwÿnhmã ijaxwe kêt”, anhÿro ba ne kute katàt amijo ba prã:mja djãm me kaprĩ got? Kati. Mÿkam? Bir, me wã dja me ï axwe kêt'ÿr bôxkumrēx ne arÿm prīne Metĩndjwÿnhmã mexkumrēx. Kam dja me kĩ:nhkumrēx.

⁷ Djãm me ukaprĩja kaprĩ got? Kati. Mÿkam? Bir, me wã dja Metĩndjwÿnh kum me kaprĩkumrēx. Kam dja me kĩ:nhkumrēx.

⁸ Djãm me kute amikam axwe'ò mar kêtja kaprĩ got? Kati. Mÿkam? Bir, me wã dja me Metĩndjwÿnh pumũ. Kam dja me kĩ:nhkumrēx.

⁹ Djãm me kute aben nêje me kukrào baja kaprĩ got? Kati. Mÿkam? Bir, me wã'ã dja me abenmã kum, “Metĩndjwÿnh kra ne wã”, ane. Kam dja me kĩ:nhkumrēx.

10 Me katàt kute amijo baja dja me te katàt nhym me arým meo ajkê. Me katàt kute amijo bakam meo ajkê. Djâm kam me kaprî got? Kati. Mýkam? Bir, me wã dja kàjkwakam Bënjadwýr djwýnh arým amim me utàn ar meo ba. Kam dja me kî:nhkumrêx.

11 Ar ga dja gar ikabên markumrêx ne kôt ar amijo aba nhym me te wãnh ar amã akij ne te ar ajo ajkên te ar ajaxweo ar apytà, apýnh ar ajaxwe djario ar apytà. Djâm kam ar akaprî got? Kati, Mýkam? Bir, kàjkwakam akînh djà raxkam. 12 Dja gar tu akînhkumrêx ne kam akînh kati. Mýkam? Bir, dja Metîndjwýnh ar amã o pãnh rax ne. Kàjkwakam gêdja amã o pãnh mex ne. Kàjkwakam kute ar amã o pãnh mex ja dja gar amikukâm aman kam akînh kati. Nãm me tûmre ã axwe anen me kamingrãny kajmã'ã ã Metîndjwýnh kabên jarênh djwýnho bikênho bao ane. Ga, arým kam kàjkwakam me kînhkumrêxja pumû, ane.

Kadjwanhîmê kurwý djà'ã ujarênh.

Mak 9.50; Ruk 14.34

13 Ne kam ajte arkum,

—Ar aje kadjwanhî pyræk. Kadjwanhî kute ômrõo mex pyræk ar gadjwý dja gar ajmã akute kêt ne akabên mexkumrêx ne ar aba nhym ar abu'ã me ja kwý ar akudjwa arým mex jabej.

Dja kadjwanhîkam akry apêx jabej mýj dja ajte akry kadjy kam nê? Arkati. Arým mýjja akry kadjy punukumrêx. Godja punukam me kum kînh kêt ne arým rûm kapî. Kapî nhym me arým 'ã mrân paro kajy. Ar gadjwý godja gar memã kum, “Ba ne ba ije Jeju mar”, ane. Ne ate kam ar ajaxwe gar arým apunu. Apunu nhym me arým kum ar akînh kêt ne ar apunukôt kum Metîndjwýnhdjwý kînh kêt.

14 Ar aje mrãmri ne pyka kunîkôt me kurwý djà pyræk. Ga, krîraxja pumû. Djâm krânhre'ã me kute krîrax nhipêxkam me kute o bipdjurmã? Arkati. Ar gadjwý kwãrîk wãnh ikam apijãm kêt ne ikôt adjukaprî. 15 Ngônhpôkdjwý. Djâm me kute kum angjênh ne kute mýjja 'ökôt o bipdjur got? Kãnoipôko 'ã pro got? Kati. Ngônhpök ne me kum angij ne tu parkam, kênhkam umjuw nhym me kunîmã kikre kre kurwýo ku'ê. 16 Ar gadjwý kwãrîk wãnh ikam apijãm kêt. Ar abê me kurwý djà pyræk ne ar adjukaprî. Dja me ar adjukaprî pumûn arým kàjkwakam ar Abãmmã rax jarê. Nãm ã Jeju arkum ane.

Môjdjê kukràdjà'ã ujarênh.

Ruk 16.16

17 Ne kam ajte arkum,

—Kwãrîk wãnh ijã amim, “Be, mýj kadjy ne Jeju bôx? Bir, kute memã kum, ‘Kwãrîk wãnh jakam Môjdjê kabênja mar kêt. Ne Metîndjwýnh

kukwakam kabên jarênh djwýnh 'ôdjwý kabênja kwârîk wânh mar kêt.' Kute ã memã anhÿro ba kadjy ne bôx", ane. Kwârîk wânh ijã ã amim anhÿr kêt. Djãm ije ja jarênhmã? Kati. Mÿkam? Bir, me amrêbê: me bakukãmãremã ijã ajarê. Nhym me aben djô'ã arênhomô:. Arênhomôr tãmtã arÿm iwÿr o bôx. Ba kam arÿm me kute amrêbê: ijã ujarênh kôt ar amijo iba. Me kute ikukãm ijã ujarênh kôt ije amijo anhÿr kadjy ne ba bôx. Kam ije ar kabên markumrêx ne ije ar'ã anhÿr prãm kêt. ¹⁸ Dja te Metîndjwýnh kabên kukràdjã kwÿ'ã pi'ók no'ók kryre ne te apÿnh mÿrbê kyx djãri'ã pi'ók no'ók kryre djãm 'ô kajgomã? Kati. Dja 'ô kajgo kêt. Kabên'ã pi'ók no'ók kôt dja mÿjja apôxkumrêx. Kôt dja mÿjja kunî apôx tê:n prîne apôx mexkumrêx. Kabên 'ô dja kajgo kêtumrêx. Nhym kam kâjkwamê pyka arÿm apêx. Mrãmri ne ba ar amã ja jarênhkumrêx.

¹⁹ Godja me'ô Metîndjwýnh kabên ngrire 'ômã kajgo jarênh kam 'ã memã kum, "Kabên ja dja ga me mar rerekre", anhÿro ba jabej, dja me adjwýnhdjwýmã kum, "Akajgo", ane. Kâjkwakam Bênjadjwÿr djwýnh kute pykakam amim me utâr ne ar meo bakam dja me kunî kum, "Akajgo", anhÿro kumex. Nhym be, dja me'ô Metîndjwýnh kabên man kôt ar amijo ban kam memã kabên jarênhomô ba. Me'ô jamã dja me kum, "Araxkumrêx",

ane. Kâjkwakam Bênjadjwÿr djwýnh kute pykakam amim me utâr ne ar meo bakam dja me kum, "Araxkumrêx", ane. ²⁰ Kam, ba ar amã arê gar ama. Djãm mrãmri Môjdjê kukràdjã mar djwýnhmê mebê pardjêu mexkumrêx? Kati. Mrãmri ar aje katât amijo abakam ne o aje me akrenhkambit dja kâjkwakam Bênjadjwÿr djwýnh amim ar apytã gar kôt ar amijo aba. Nãm ã Jeju arkum ane.

Me ngyrk'ã ujarênh.

Rô 12.19; Ep 4.26; Xim k 2.8; Xij 1.19

²¹ Ne kam ajte arkum,

—Amrêbê: me bakukãmãremã memã kum,

"Kwârîk wânh me par kêt", anen ajte,

"Dja me me'ônh bî nhym me arÿm kum axwe pãnh jarê", ane.

Tãm ne me ar amã arê gar arÿm ama. ²² Nhym be, ba dja ba ar amã arê gar ama. Djã ne me me'ônh bî nhym me arÿm kambit kum axwe pãnh jarê? Kati. Me kute me'ókam ngyrkamdjwÿ. Dja me axwe jabej kukjêr kêt ne tu kam ngyrk. Nhym kam me arÿm kum axwe pãnh jarê. Ba ajte ar amã arê gar ama. Me kute ikukwakam abeno kamyja godja me kum kamy kurêkam kum, "Apunure", anhÿr jabej nhym kam me arÿm 'ã meo akuprô. Memã axwe pãnh jarênh djwýnh krãptîbê 70 jao akuprô nhym me arÿm memã amikôt amijarê. Nhym be, godja me kamymã kum, "No

kêt”, anhÿr jabej ne kam arÿm me biknor tokry djakam kuwykam mör jabej.

²³ Kam godja ga Metÿndjwÿnh nhö ki'ÿr kÿnh djào aböx jabej. O aböxo tÿn kam akamy ma. Aje o akamyja kute ajã, “Nãm ijo ajkê”, anhÿrja ga ama. Akam kaprija ga ama. Djãm kam aje on Metÿndjwÿnhmã kÿnh djaja nhörmã? Kati. Dja akamy akam kapri ga Metÿndjwÿnhmã kÿnh djajao böx nhym Metÿndjwÿnh arÿm kum kÿnh djaja kÿnh kêt. ²⁴ Kam dja ga wãnh ki kabem kÿnh djajamã anhiren akamy kumrÿx'ÿr tÿn kam kum akabÿn mex jarÿ gê akubyn akam kÿnh. Akubyn akam kÿnhkam dja ga akubyn tÿn kam kÿnh djaja mÿn Metÿndjwÿnhmã angã.

²⁵ Dja me'ö myjjakam kum akurÿn memã axwe pãnh jarÿnh djà'ÿr ajo tÿm jabej. 'ÿr ajo tÿmri dja ga on o anhöbikwa. O anhöbikwa nhym arÿm memã axwe pãnh jarÿnh djà'ÿr ajo tÿm kêt. Nok ga ren o anhöbikwa kêt nhym ren memã axwe pãnh jarÿnh djwÿnhmã akanga nhym ren mebê ijê djwÿnhmã akanga. Nhym kam ren mebê ijê djakam abê ijê. ²⁶ Ga ren kam akator kêt. Priÿne aje amijo pãnh mex inomã mÿnhkambit ren akato. Nãm ã Jeju arkum ane.

Me kute abenbê pröme mjÿnmëo àkÿnh.

Mat 19.3; Mak 10.2

²⁷ Ne kam ajte arkum,

—Nãm me ar amã,

“Kwãrÿk wãnh mebê prö, nàr mjÿno adjäkÿnh kêt”, ane.

Ja ne me ar amã arÿ gar ama. ²⁸ Nhym be, ba dja ba ar amã arÿ gar ama. Mrãmri ro'ã anörkam ajaxwe. Djãm kam-bit ne ajaxwe? Kati. Dja gar me'ö nire pumÿn arÿm amã o anör prãm ne. Jabit. Kam arÿm akadjwÿnhbê amim o adjäkÿnh'ã karö. Kamdjwÿ arÿm ajaxwe. Nãm ã Jeju arkum ane.

²⁹ Ne kam Ar kubê axwe pyma. Ga, me kute apÿnh kukràdjào àpÿnh jaxwe prãmja pumÿ. Me kute àpÿnh jaxweo krã'ÿrmã ne Jeju Ar kubê axwe pyman arkum,

—Ne ga ren ano djuböko ajaxwe prãm ga ren on kaban mÿm amibê amÿ. Ren te ano nhikjê kêt ne ren Metÿndjwÿnh kôt atÿn ne ar aba rä'ã, kam ren akÿnhkumrÿx. Ne ren ano amãnhkrut rä'ã nhym Metÿndjwÿnh ren me biknor tokry djakam amÿ. Ga ren kam akapriikumrÿx. ³⁰ Ne ga ren anhkra djuböko ajaxwe prãm ga ren on krãtan mÿm amibê amÿ. Ren te anhkra nhikjê kêt ne ren Metÿndjwÿnhkôt atÿn ne ar aba rä'ã kam, ren akÿnhkumrÿx. Ne ren anhkra amãnhkrut rä'ã nhym Metÿndjwÿnh ren me biknor tokry djakam amÿ. Ga ren kam akapriikumrÿx, ane. Djãm mrãmri ne me kute amino kadjarmã ne Jeju arkum karö? Kati. Djãm mrãmri ar kute aminhkra krã'ÿrmã arkum karö? Kati. Me kute àpÿnh jaxweo

krã'yrmã ne Jeju Ar kubê axwe pyma.

³¹ Ne kam ajte arkum,

—Me ar amã,

“Me kute prô kangamã gê me 'ã pi'ók no'ók ne kum kungãn kam kanga”, ane.

Nãm me ã ar amã ane, gar ama. ³² Nhym be, ba dja ba ar amã arê gar ama. Gêdja me'õ prô djwÿnh kangan kam arÿm axwemã ngrêk. Gêdja prô djwÿnhja pãnh me'õ mymã kabên nhym arÿm 'ÿr mõ. Nhym kam nija arÿm o akÿn kam axwe. Nhym kam my jadjwÿ arÿm o akÿn kam adjwÿnhdjwÿ axwekumrêx. Nhym be, prôja krô'ã mjênkambit nhym myja kute kangakam axwe kêt. Nãm ã Jeju arkum ane.

³³ Ne kam ajte arkum,

—Kam, amrêbê: me bakukãmãre memã kum,

“Dja gar memã akabên jarên amã me kute amar pydji prãm jabej kum,

‘Metÿndjwÿnh ne amybÿm kute imar. Ije amã ikabên pydjin arênhkôt kute imar’, anhÿrkam kwãrik wãnh 'ã adjukanga kêt.

Dja gar ajte memã akabên jarênh kôt ar amijo abakumrêx. Nok ren ga kôt ar amijo aba kêt ne ren arÿm Metÿndjwÿnh jarênh kajgon ren o kum amikurêtuw”, ane.

Nãm me bakukãmãre ã memã ane gar arÿm ama. ³⁴ Nhym be, ba dja ba ar amã arê gar ama. Djãm ar ajte memã

akabên jarênhkam ajte ajte kôt Metÿndjwÿnh nâr õ mÿjja'õ jarênhmã? Kati. Mrãmri dja gar memã akabên pÿnhbit jarê. Kwãrik wãnh ajte memã akabên pydjin arênhkôt ajte memã kãjkwa jarênh kêt. Metÿndjwÿnh kam ÿrkam memã arênh kêt. ³⁵ Kwãrik wãnh ar ajte memã akabên pydjin arênhkôt ajte memã pyka jarênh kêt. Metÿndjwÿnh pykakam par djãm djakam memã arênh kêt. Nâr, kwãrik wãnh ar ajte memã akabên pydjin arênhkôt ajte memã Djeruxarê jarênh kêt. Kubê Bênjadjwÿr rax djwÿnh nhõ krÿraxkam memã arênh kêt. ³⁶ Nâr, kwãrik wãnh ar ajte memã akabên pydjin arênhkôt ajte akrã jarênh kêt. Mÿj ne gar ajte omã? Djãm ar ga ajte akrãkam akÿ 'õo akamã nâr akÿ 'õo kakrãtykmã? Arkati. Te ajte akÿo anhÿrmã. ³⁷ Kam, memã akabên pÿnhbit jarê. Aje mrãmri mÿjjao anhÿrmã. Kambit memã kum, “Nà. Dja ba ã o ane”, ane. Nâr, ajte mÿjjao anhÿr kêtã. Kam memã kum, “Kati. Dja ba o anhÿr kêt”, ane. Jabit memã arê. Memã akabên pÿnhbit jarê. Godja gar memã akabên jarê ne me kute ar amar pydji kadjy ajte kôt memã apÿnh mÿjja jarên arÿm akabên punu. Kute mrãmri ne me axwe nhõ bênjadjwÿr jãkwa kurÿm akabên kator pyrãk. Nãm ã Jeju arkum ane.

Kute ar amipãnh nêje ar akre.

Ruk 6.29

38 Ne kam ajte arkum,

—Me ar amã,

“Amrêbê: ne me bakukãmãre memã kum,

‘Dja me me’õ no katök gê me o aben man kam pãnh no katök. Nâr, dja me me’õ djwa kwÿr gê me pãnh wa kwÿr’, ane.

Me bakukãmãre ã memã ane.”

Nãm me ã ar amã ane.

39 Nhyim be, ba dja ba ar amã arê gar ama. Djãm ar aje amipãnh meo abikênhmã? Kati. Kwãrik wãnh. Dja me ar ajo ajkê gar amipãnh meo abikênh kêt. Godja me ikra poo anhine djubôkbê ar akurwanh jabej tu me’ÿr anhine nhikjêo apa gê kurwa.

40 Nhyim godja me arÿm pykakam me bënjadwÿr’ÿr ajo tèn ’ÿr ajo bôx ne kum, “Me’õja ne ijo ajkê. Kum arê gê imã o pãnh”, ane. Nhyim bënjadwÿr arÿm amã “Pãnh dja ga kum anhõ kubêkà’õ pydjin angã”, ane. Djãm aje kubê nêmã? Kati. Dja ga tu kam anhõdjãnh ne kum anhõ kubêkào amãnhkrut ne angã.

41 Dja me kôt atêmmã amã krà tÿ:x ne amã, “Ga dja ga ikôt tẽ nhyim ajã kirometu pydji apêx”, ane. Ga kam kabênkôt tẽ. Kôt atêmo kirometu pydji apêx. Ga kam ikabên kôt amã kÿnh ne ajte ijukri kôt tẽ nhyim ajã kirometu ’õdjwÿ apêx.

42 Godja me ar amã, “Imã angã”, anhÿr jabej tu kum angã. Godja me ar amã, “Imã angã. Ba kam ï amã kungã”, anhÿr jabej. Kwãrik wãnh kubê nê kêt. Ba ne ba

ã ar amã ane. Nãm ã Jeju arkum ane.

Arkum kurê djwÿnh jabêmã kute arkum arênh.

Ruk 6.27, 23.34; Kar 7.60; Rô 12.14

43 Ne kam ajte arkum,

—Me ar amã,

“Me bakukãmãre ne memã kum,

‘Ar amã amibu’ã me ja jabên kam amã akurê djwÿnh kurê’, ane.

Me ã memã ane.”

Nãm me ã ar amã ane.

44 Nhyim be, ba dja ba ar amã arê gar ama. Djãm ar amã akurê djwÿnh kurêmã? Kati. Dja gar amã akurê djwÿnh jabê. Me kute ar ajo Metÿndjwÿnhmã a’wÿr ne kum, “Dja ga o ajkê”, anhÿro baja dja gar meo Metÿndjwÿnhmã a’wÿr ne kum, “Dja ga o djuw mex”, ane. Amã akurê djwÿnh kaprÿ. Me kute ar amã kabên punuo baja ne kute ar ajo bikênho baja dja gar meo Metÿndjwÿnhmã a’uw. 45 Ar amã akurê djwÿnh jabên arÿm Abãm kôt amijo tẽ. Aje amijo kãjkwakam Abãm krakumrêx kadjy dja gar Abãm kôt amijo tẽ. Ga, Abãm kute me axwemê me mex’ã myto apôxja pumũ. Ne kute me katat kute amijo bamê me ate kute amijo ba’ã nao bixadjwÿrja pumũ.

46 Godja gar amã me kum ajabêjabit jabê djãm kam Metÿndjwÿnh kute ar amã mex jarênhmã? Kati. Mÿkam? Bir, ar amã me kum ar ajabêjabit jabêkam.

Amã akurê djwýnh jabê kêt kam. Djori kam amex? Kati. Nãm ã me bënjadwýr bajtemmã pi'ók kaprïo atom djwýnh djäkĩnhĩ meo ane. Me kum kurê djwýnh jabê kêt. Djori kam me mex? Kati. Metĩndjwýnh ne memã axwe jarê. ⁴⁷ Godja gar anhõbikwamãbit akabën mex jarê djãm kam ar amexkumrêx? Kati. Mýkam? Bir, ar aje anhõbikwamãbit akabën mex jarënhkam. Aje akurê djwýnhmã akabën mex jarënh kêt kam. Nãm ã me bënjadwýr bajtemmã pi'ók kaprïo atom djwýnh meo ane. Me kute kurê djwýnhmã kabën mex jarënh kêt. Djori kam me mex. Kati. Metĩndjwýnh ne memã axwe jarê. ⁴⁸ Kam ar ga dja gar amextire. Kàjkwakam ar Abãm prĩne mextirekumrêx. Kudjwa ã ar amextireo anen amã akurê djwýnh jabê. Nãm ã Jeju arkum ane.

6

Kute ar ukaprĩ'ã arkum karõ.

¹ Ne kam ajte arkum,

—Dja gar mekam adjukaprĩ. Djãm kam ar aje amim, “Ba memã amibën ne mekam idjukaprĩ gê ibu'ã me ja imã idjukaprĩ jarê”, anhýrmã? Kati. Kwãrĩk wãnh amim anhýr kêt. Dja gar memã amibën nhym me ar amã adjukaprĩ jarê. Djãm kam dja Metĩndjwýnh ar amã akĩnh djà ngã? Ar aje memã amibënkam djãm ar amã akĩnh djà ngã? Kati. Kam ar

aje memã amibënkam dja ar amã akĩnh djà nhõr kêt.

² Kam ar aje me õ mýjja kêt mã ar anhõ mýjja nhõr kadjy. Djãm kam ar aje me kute amijo 'êx ne ta kute amijo Metĩndjwýnh mar mexja kudjwamã? Nãm me kute memã amibën nhym me kute memã ukaprĩ jarënh kadjy amijo õ'i kakõ. Me bikprõnh djækam nàr pry kõt amijo õ'i kakõro ba. Djãm ar aje me kudjwamã? Kati. Kwãrĩk wãnh me kudjwa kêt. Mrãmri ar aje amibënkam dja pykakam me ja ar amã ukaprĩ jarê. Djãm Metĩndjwýnh dja ar amã akĩnh djà ngã? Kati. Ar aje memã amibënkam dja ar akam kĩnh kêt kumrêx ne ar amã akĩnh djà nhõr kêt. Mrãmri ije ar amã ja jarënhkumrêx. ³ Nhym be, ar ga ar aje me õ mýjja kêt mã mýjja nhõrmã tu udju gê me ar abu'ã ar amar kêt. Gê ar aje memã õrkõt me ar abu'ã ar amar kêt. Dja gar memã angãn kwãrĩk wãnh amim, “Arým ne ba kum kungã. Idjukaprĩkumrêx”, kwãrĩk wãnh amim anhýro aba kêt. ⁴ Dja gar mebê udju nhym ar Abãm djwýnh arým ar aman ta arým ar amã akĩnh djà ngã. Nhym kam me kunĩ ar apumũ. Nãm ã Jeju arkum ane.

Metĩndjwýnhmã ar kabën'ã arkum ujarënh.

Ruk 11.1

⁵ Ne kam ajte arkum,

—Metĩndjwýnhmã ar akabënkam djãm aje me kute amijo 'êx ne ta kute amijo

Metîndjwýnh mar mexja kudjwamã? Me kute memã amibên nhym me kute memã mex jarênh kadjy ne me me bikprôn timer djakam nar pry bikjêrkam Metîndjwýnhmã kabêno ku'ê. Djâm ar aje me kudjwamã? Kati. Kwãrik wãnh me kudjwa kêt. Mrãmri me kute amibênkam dja pykakam me ja memã mex jarê. Djâm Metîndjwýnh kute memã mex jarênhmã? Kati. Me kute memã amibênkam ne Metîndjwýnh mekam kînh kêtukumrêx. Kam dja memã mex jarênh kêtukumrêx. ⁶ Ar aje mrãmri kum akabênmã djâm ar aje memã amibên kadjy me ipôkri adjãmmã? Kati. Kwãrik wãnh. Dja gar me kãxã ar anhô kumoka'ê djwýnhmã wadjàn amijã ijê. Ar Abãm djwýnh ne bipdjur. Nãm te bipdjurn kute mýjja bipdjur kunî pumûnh. Dja gar amijã ijê. Ne kam arým kum akabên jarê nhym arým ar apumûn ar ama. Ar aman arým ar amã akînh djã ngã nhym kam me kunî ar apumû. ⁷ Dja gar Metîndjwýnhmã amikabên jarê. Kwãrik wãnh me kwý kudjwa kêt. Me kwý kute apýnh mýjja metîndjwýnh karô nhipêx ne marja ne me 'êx ne arîk mýjjamã amikabên krãptî jarênh kajgoo ba. Ne arîk amim, "Dja ba kum amijarênh krãptî gê ikabên krãptî man arým imarkumrêx", ane. ⁸ Kwãrik wãnh me kwý ja kudjwa kêt. Djâm we ar aje Metîndjwýnhkumrêxmã akabên krãptî jarênh nhym

kôt we kute amarmã? Kati. Ar Abãm djwýnh, kubê Metîndjwýnhkumrêx, djã ne mýjja metîndjwýnh karô nhipêxja kudjwa amakkre kêt? Kati. Metîndjwýnhkumrêx ne amak me:xkumrêx ne tu kute ar amar. Ar anhô mýjja kêtja tu kute mar. Ar aje kum mýjja adjã'wýr kêttri arým kute ar amar.

⁹ Ate gêdja gar ikabên kôt kum akabên jarê ne kum,

"Djûnwã, ga ne ga kàjkwakam nhý ba arým ama.

Gê me amexo apymaja man amim ajarên abenmã ajarê.

¹⁰ On me kadjy abênjadjwýr ne ar meo aba.

Ga, kàjkwakam me kute akabên marn kôt kute ar amijo baja pumû.

Gê me pykakamdjwý on me kudjwa ã akabên marn kôt ar amijo bao ane.

¹¹ Akati jakam ar ijajkwa mãnhkutã ar imã inhô kwý krên djã ngã.

¹² Ar ijaxwe maro akno. Godja me'ô ar ikam axwe bar o ibiknor jabej ga gadjwý ar ijaxwe maro akno.

¹³ Me kute ar imã axwe'ã àpnênh kunîkôt ga ga ar ijo týt bar mebê idjãm týt ne ijaxwe kêt. Dja ga ajte Xatanajbê mã ar ipytàro aba.

Mýkam ne bar ã amã ane? Bir, abê Bênjadjwýr djwýnh. Ga apydji ajity:x ne ara:x rã'ã: rã'ã ne. Tãm ne ja", ane.

Dja gar ã Metĩndjwýnhmã akabẽno ane. ¹⁴ Nã bãm ar amã, “Dja me'õ ar akam axwe gar tu wãnh axwe maro aknon kam angryk kêt”, ane. Mýkam? Bir, godja gar me axwe maro aknon kam angryk kêt nhym kàjkwakam Abãmdjwý ar ajaxwe maro aknon akam ngyrk kêt. ¹⁵ Nhym be, godja gar me axwe mar rã'ãn me kam angryk rã'ã jabej ar Abãmdjwý dja ar ajaxwe mar rã'ãn ar akam ngyrk rã'ã. Kam ne ba ar amã, “Dja me'õ ar akam axwe gar axwe maro aknon kam angryk kêt.” Nãm ã Jeju arkum ane.

¹⁶ Ne kam ajte arkum,

—Ne kam ar aje Metĩndjwýnhmã amijajbur jabej djãm ar aje me kute amijo 'êx ne ta kute amijo Metĩndjwýnh mar mexja kudjwamã? Me kute amijajburo amirĩt ne memã amibẽn kadjy ne me amijo nokre kaprĩn aminokreo àpnu. Djãm ar aje me kudjwamã? Kati. Kwãrĩk wãnh me kudjwa kêt. Mrãmri me kute amibẽnkam dja pykakam me memã mex jarẽ. Djãm kam Metĩndjwýnh kute memã mex jarẽnhmã? Kati. Me kute memã amibẽnkam Metĩndjwýnh mekam kĩnh kêt kumrẽx ne memã me kĩnh djà nhõr kêt. ¹⁷ Nhym be, ar ga ar aje kum amijajburkam on amikrã ngràn aminokre põ. ¹⁸ Ar aje amijajbur'ã memã amijo amirĩt kêt kadjy ã memã amijo ane. Ar Abãm djwýnhbê Metĩndjwýnh ne bipdjur. Nãm te apdjun kute

mýjja bipdjur kunĩ pumũnh. Dja gar ã anen arým kum amijajbu nhym ar apumũn ar ama. Ar aman arým ar amã akĩnh djà ngã nhym kam me kunĩ ar apumũ. Nãm ã Jeju arkum ane.

Kàjkwakam ar õ nèkrêx'ã arkum ujarẽnh.

Ruk 12.33; A Xim 4.8; Ped k 1.4; Idja 10.34

¹⁹ Ne kam ajte arkum,

—Kwãrĩk wãnh amim pykakam ar anhõ nèkrêx rax jadjwýr kêt. Kam ne kanêremẽ 'òk arým abê o àpnu nhym me àkĩnhĩ arým 'ã õpòk ne o akĩ. ²⁰ Ate dja gar Metĩndjwýnhmã apê nhym arým pãnh kàjkwã djwýnhkam ar amã nèkrêx rax jadjuw. Kam ne 'òk kute ar abê o àpnu kêt nhym kanêre kute o àpnu kêt nhym me àkĩnhĩ kute 'ã õpòk ne o àkĩnh kêt. ²¹ Mýkam dja kàjkwakam anhõ nèkrêx? Bir, ar aje anhõ nèkrêxkõt ajamak bẽn prãmkam. Dja kàjkwakam ar anhõ nèkrêx rax gar arým kàjkwakam mýjjakõt ar ajamak bẽno aba. Nãm ã Jeju arkum ane.

²² Nhym me nodjwý. Me noo ne me kute mýjja pumũnh. Dja gar ano mex ne ajmã ano kute kêt jabej arým mrãmri arĩt tỳxkumrẽx ne mýjja pumũ. Aje mrãmri ne me a'uri mrãnh mex pyræk. ²³ Nhym be, dja ano rã, ano ajmã kute gar arým arĩt kêt ne aje mýjja pumũnh kêt. Aje mrãmri ne me akamàt kò tykkam mrãnh punuja pyræk. Gêdja gar Metĩndjwýnh kõt aje

amijo aba kêt jabej kute ar amã amikukràdjã jarênhja kôt aje amijo aba kêt jabej arým ar aje me'õ akamàtkam ba pyrãk, aje me'õ akamàt kô tyk tỳxkam mrãnh punuja pyrãk.

²⁴ Ê, nhỹnh ne me'õ amẽ õ bẽnjadjwỳr ajkrut ne kum apê? Kati, gêdja o anen kam te o ane. Gêdja kum ja kurên kam kum ja jabê. Nàr kon, gêdja kum ja kĩnh ne kumãbit apê ne kam kum ja kurên kum àpênh kêt ne. Dja gar amã Metĩndjwỳnh kĩnh ne ajte amã nêkrêxo atom raxja kĩnh ne kam kute bẽnjadjwỳr amãnhkrutmã adjapênh pyrãk. Dja gar te o ane, ane.

Amikam umar punu kêt 'ã kute arkum karõ.

Ruk 16.13; Pìr 4.6; Ped k 5.7

²⁵ Ne kam Jeju ajte arkum, —Kwãrĩk wãnh amikam adjumar punun amim, “Mỳj dja ba kukrê, mỳj dja ba o ikõ, mỳj dja ba adjã?” Kwãrĩk wãnh ã adjumar punuo anhỹr kêt. Djãm Metĩndjwỳnh kute ar akudjwa djwỳmẽ kubêkãbit maro ba? Kati. Kute ar gajbit ar amar tỳx. Kute ar amar tỳxkam dja ta arým ar amã ar anhõ kwỳ krên djãmẽ ar anhõ kubêkãmẽ kungã. Kam, kwãrĩk wãnh amikam adjumar punu kêt. ²⁶ Ga, kỳjrũm kwênhja pumũ. Djãm kwênh kute pur kre nàr bàygogo djê nàr o atom ne kute õ kikrekam adjwỳr? Kati. Kwênh kute ã o anhỹr kêt nhym kãjkwakam Abãm tu

o djuw mex. Metĩndjwỳnh ne kum kwênh kĩnh ngrire. Ar gajbit kum ar akĩnhkumrêx. Kam ar gajbit dja ar ajo djuw mexkumrêx. Kam kwãrĩk wãnh amikam adjumar punun amim, “Mỳj dja ba kukrê?” anhỹr kêt. ²⁷ Djãm amikam ar adjumar punun arým ar adjumar punuo ar aje amũ atyk kêtãmã aminhõ akati kamênhmã? Kati. Ar aje te o anhỹrmã.

²⁸ Mỳkam ne gar anhõ kubêkã prãmje amikam adjumar punu? Ga, kapõtka pidjôrãja pumũ. Mỳj ne pidjôrã abatãnh on? Djãm pidjôrã àpênh nàr djãm kute õ kubêkã kayr? Kati. ²⁹ Bẽnjadjwỳr raxbê Xaromão nhõ kubêkã me:xkumrêx ne kume:x. Djãm mexo kute pidjôrã pyrãk? Arkati. Pidjôrã ne mexo kute Xaromão nhõ kubêkã jakrenh me:xi.

³⁰ Metĩndjwỳnh ne pidjôrã kre nhym abatãnh ne arým mexkumrêx. Akatija tãmka ne mex nhym akati nhym me arým kaban kuwykam kurê nhym arým xêr. Ga, Metĩndjwỳnh kute prĩne pidjôrão djuw mex nhym mexkumrêxja pumũ. Mỳkam ne gar amim Metĩndjwỳnh mar rerekre? Kum pidjôrã kĩnh ngrire. Nhym be, ar gajbit Metĩndjwỳnh kum ar akĩnhkumrêx. Tãm dja gar ama. Djãm kute ar ajo djuw mex kêtãmã got? Dja ar ajo djuw mexkumrêx gar arým anhõ kubêkã.

³¹ Kam kwãrĩk wãnh ar

anhõ mỳjja prāmje amikam ar adjumar punu kêt. Kwārīk wānh amin, “Mỳj dja ba kukrē”? nār, “Mỳj dja ba o ikō”? nār, “Mỳj dja ba angij”? kwārīk wānh amim anhỹr kêt. ³² Apỹnh pyka djāri me kute Metīndjwỹnh mar kêtja kute mỳjja jakôtbit amak bēn ne. Djām ar aje me kudjwamā? Kati. Kwārīk wānh. Kājkwakam ar Abām kute ar amar. Ar anhõ mỳjja kêtja kunīkôt kute ar amar. ³³ Nhy m be, ar ga, djām ar amā mỳjja ja kīnhmā? Kati. Kwārīk wānh. Bir, mỳj dja gar amā kīnh? Bir, Metīndjwỹnh kute ar apytār ne kute ar ajo bajabit dja gar kumrēx amikam mar tỳx. Ne kôt ar ajaxwe kêt djwỹ dja gar mar 'āno dja. Ja dja gar amā kīnh nhy m kam arỹm ar amā mỳjja kīnhja kunī ar amā kungā. ³⁴ Kwārīk wānh ar amikukām adjumar punu'ō mar kêt ne amim, “Godja akatibē idjumar punu djā'ō iwỹr bōx jabej mā gēdja ba nē”? anhỹr kêt. Djām akati 'ōkam Metīndjwỹnh kute ar ajo djuw mex kētmā? Kati. Akati kunīkôt kute ar ajo djuw mex. Dja akati nhy m Metīndjwỹnh ta arỹm ar ajo djuw mex. Ar adjumar punu ar awỹr bōx jabej ajbit dja gar amikam ama. Kwārīk wānh amū amikukām adjumar punu'ō maro atēm kêt. Nām ā Jeju arkum ane.

7

Ar kute me'ā axwe rēnh nēje

kute ar akre.

Ruk 6.37; Rô 2.1; Kô k 4.5; Xij 4.11

¹ Ne kam ajte arkum,

—Ar aje me axwe jabej me kukjēr kētkam mỳkam ne gar tu me'ā amin, “Axwe”, anhỹro aba? Kwārīk wānh. Dja gar me'ā axwe rēnhō aba nhy m me arỹm amipānh ar ajā axwe rē nār Metīndjwỹnh arỹm ar amā ajaxwe jarē.

² Godja gar me'ā mỳjja'ō man kôt tu 'ā, “Axwe”, ane. Djām kam me nār Metīndjwỹnh akam kīnh? Kati. Dja gar me'ā ane nhy m me nār Metīndjwỹnh arỹm ar gadjwỹ ar ajā mỳjja tām man kôt ar ajā axwe mē. Dja gar Metīndjwỹnh kudjwa memā ōr rūnh nhy m kam me akubyn ar aje memā ōr 'ānh ar amā kungā, ane.

³ Mỳkam ne gar akamy nokam pyka jaũmbit pumũn kam ar anokam pīponhtija pumũnh kêt ne? ⁴ Djām ar aje akamymā kum, “Akmere, amrē ba amā anokam pyka jaũmwā kaba”, anhỹrmā? Ne kam ar anokam pīponhtiwā pumũnh kētkumrēx ne. Ar aje aminokam pīponh pumũnh kētkam we ā kum ane. ⁵ Kē. Mrāmri ne gar apunu rax ne kam ajajkwakambit amimexo amra. Akumrēx gēdja gar aminokam pīponhtiwā kaban kam arīt mex ne arỹm kôt ar akamy nokam pyka jaũm ngrire wā kaba. Kam dja gar akumrēx wānh ajaxwemā anhire. Ne kam arỹm aje aminokam pī ponhti kadjar

pyràk. Ar ga dja gar akumrêx wãnh ajaxwemã anhire ne kam arým amex ne ajaxwe kêt ne ar akamy jaxwe nêje kukrà kadjy arým amex. Amex kute arým ar akamy nokam pĩ jaũm kadjâr kadjy kute arĩt mex pyrãk.

⁶ Me kwý ne me kum axwe kĩ:nh ne kam axwe'ã maje kum Metĩndjwýnh kĩnh kêt. Djãm me jamã aje Metĩndjwýnh kabên jarênhmã? Kati. Ga ren me jamã arê ne ren aje mrãmri me kute ropremã Metĩndjwýnh nhõ mýjja rênh pyrãk nâr me kute angrô jamymã kryt karýr rênh pyrãk. Kwãrik wãnh o anhÿr kêt. Ga ren o ane nhym ren me kum Metĩndjwýnh kabên kurên o ajkên akêx ne gadjwý ajo ajkê. Kute mrãmri ne ropre kute mýjja mex nhirênh nhym angrô jamy ituo kryt karýr ngãnhja pyrãk. Nãm ã Jeju arkum ane.

Ar kute Metĩndjwýnh 'wýr'ã arkum ujarênh.

Mak 11.24; Dju r 14.13; Ruk 11.9; Tex k 5.17

⁷ Ne kam aje arkum,

—Dja gar tu mýjja'ã 'uw, mã mýjja'ã 'wýro tẽ nhym Metĩndjwýnh arým ar amã kungã. Ga, ar aje mã mýjja jabej ne kam arým kum ajapôxja pumũ. Ne kam mã kikre jajkwa krekremã akabêno aku'ê nhym arým me kute ar amã 'ã rênhja pumũ. Dja gar ã Metĩndjwýnh 'wýro ane. ⁸ Be, me kute mýjja'ã 'wýr 'ãno ãm gêdja

Metĩndjwýnh arým memã kungã. Ga, me kute mýjja jabej ne kum apôxja pumũ. Ne kam me kute kikre jajkwa krekremã kabêno ku'ê nhym arým me kute memã kikre'ã rênhja pumũ. Dja gar gadjwý ã mýjja'ã Metĩndjwýnh 'wýro ane nhym arým amã o amirĩt. ⁹ Nhýnh ne ar akra'õ tẽn djwý'ã ar ajuw gar kum kên ngã? ¹⁰ Ne tep'ã ar ajuw gar kum kangã ngã. Arkati. ¹¹ Be, gar ajaxwekam aje akramã mýjja mex nhôrja pumũ. Nhym be, kãjkwakam ar Abãm mextire ta gêdja ar amã amũ mýjja mex nhõro ar ajakre.

¹² Kam gar aje amibu'ã me'ã amim “Gê me imã mex”, “Gê me imã mex”, anhÿro aba. Kute aje me'ã amim anhÿro aba pyrãk ar gadjwý dja gar amikabên kôt ã memã amexo ane. Dja ga ã memã amexo anen arým Metĩndjwýnh kabên kukràdjã kôtdjwý aje amijo aba mexkumrêx. Mõdjê kute kabên jarênh kôt aje amijo aba mexkumrêx. Me kute Metĩndjwýnh kukwakam memã kabên jarênhdjwý aje kôt amijo aba mexkumrêx. Nãm ã Jeju arkum ane.

Apýnh pry'ã arkum ujarênh.

Ruk 13.24

¹³ Nhym kam mrãmri me kute mýjja mar ne kôt ar amijo ba ne kute pry pyrãk. 'Ã ne Jeju arkum,

—Ikôt dja gar amijo aban arým abê tÿx kute mrãmri

ne pry kre ngrire mebê tỳx pyræk. Nhy m be, dja gar me kum ikĩnh kêtja kôt ar amijo aban arỳm amã rerekre. Amã tỳx kêt kute mrãmri ne pry kre raxkôt me mrãnh memã tỳx kêt pyræk. Kwãrĩk wãnh me kum ikĩnh kêtja kôt ar amijo aba kêt. Aje pry jajkwa krekre ngrirekôt adjar mãn prabê dja ga on amim iman ikôt ar amijo aba. Me krãptĩ ne me me kum ikĩnh kêtja kôt ar amijo ba. Memã tỳx kêtê kute mrãmri ne me kute pry jajkwa krekre raxkôt ngjêx nhy m memã tỳx kêt pyræk. Kute pry kre rax kôt me mõi memã tỳx kêt pyræk. Dja gar me kum ikĩnh kêt kôt ar amijo aban arỳm akuno. Me biknor tokry djakam akuno. ¹⁴Nhy m be, me ngrêrebit ne me imã apôx ne amim imaro ba. Me kute mrãmri ne me ngrêre pry jajkwa kre kre ngriremẽ pry kre ngriremã apôx pyræk. Ar ga dja gar imã akaton amim imaro aban arỳm atĩn ne, Metĩndjwỳnhkôt atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne. Nãm ã Jeju arkum ane.

Ar amijã no tỳx'ã arkum ujarênh.

¹⁵Ne kam ajte arkum,

—Me kute amijo 'êx ne memã, “Ba ne ba ibê Metĩndjwỳnh kukwakam kabên jarênh djwỳnh”, anhỹro bajabê amijã ano tỳx. Nãm me kute mrãmri ne rop krori kute amijo mrykĩ'ãtomti kã jangjênh ne bôx pyræk. Me ta ne me kute amijo imar mex ne ar awỳr bôx. Nhy m

be, kati. Nãm me ar anoo akno. Me kã kadjwỳnhbê ne me kute mrãmri ne rop jamrex pyræk. Me axwe. Ne kute ar amã Metĩndjwỳnh'ã 'êx ne kabên kêt jarênhmã ne ar awỳr bôx. Kute o ibê amiwỳr ar ajo akêx ne ar ajo bamã ne ar awỳr bôx. ¹⁶Mỳj dja gar me omũnh ne memã akator on? Bir, mỳj dja gar pidjôjadwỳ mar on? Bir, ô ne parbê rôrôk ne ikwãn o bario amirĩt nhy m me kôt kum apôx. Ga, rojtikam tyrti apôx kêtja pumũ. Ar gadjwỳ dja me apỳnh kabên punu jarên àpênh jaxwe gar me omũn arỳm memã akaton amim, “Be, ga, axweja pumũ. Kabên kajgo. Nãm Metĩndjwỳnh'ã 'êx ne kabên kêt jarênho ba”, ane. Djãm mrỳnhĩkam me kute akrô djôbê uba rênh? Kati. Nâr, djãm prêxkam me kute pidjôbê pigu rênh? Kati. ¹⁷Bàri mexkam ne ô mex arij. Nhy m be, bàri punukam ne ô punu arij. ¹⁸Bàri mexkam ne ô punu arij prãm kêt kumrêx. Nâr, bàri punukam ô mex arij prãm kêt kumrêx. ¹⁹Bàrikam ô punu jarija kunĩ ne me kute akâr ne kuwykam rênh. Dja me ã kute Metĩndjwỳnh'ã 'êx ne kabên kêt jarênho bajao ane. ²⁰Be, me àpênh jaxwe dja gar omũn arỳm kôt kum akato. Me kute Metĩndjwỳnh kabên kêt jarênhja dja gar ama. 'Ã ne ba ar amã, “Ga, rojtikam tyrti apôx kêtja pumũ”, ane.

²¹Me kute arĩk imã, “Ga abê inhõ Bênjadjwỳr djwỳnh.

Ga ne ga ijo aba”, anhÿrja. Djâm me ja kunĩ kàjkwakam Bēnjadjwÿr djwÿnh kute amim me utâr ne ar meo bamã? Kati. Me kute amim kàjkwakam Ibãm kabēn mar ne kôt kute amijo babit. Me jabit dja Bēnjadjwÿr djwÿnh amim me utân ar meo ba. 22 Ije memã axwe pãnh jarēnh nhõ akati wãkam dja me krãptĩ aminēje imã, “Bēnjadjwÿr djwÿnh. Djâm akukwakam ije memã akabēn jarēnh kêt got ga ikanga? Djâm akukwakam ije me karõ punu kujaēk kêt got ga ikanga? Djâm akukwakam ije mÿjja pumũnh kêt nhipêx kêt got ga ikanga? Mÿjja rũnh, mÿjja krãptĩ ne ba ipêx ga ikanga”, ane. Ije memã axwe pãnh jarēnh djã nhõ akatikam dja me ã imã ane. 23 Kam dja ba irã ipôkri me kunĩmã kum, “Kati. Djâm ikukwakam ne ga mÿjja nhipêx? Kati. Wãnh amikukwakam ne ga mÿjja nhipêx. Ba ije amar kêt. Rũm imã akãx. Me adjãpênh jaxwe”, ane. Dja ba ã memã ane. Nãm ã Jeju arkum ane.

Me kute apÿnh kikre nhipêx'ã arkum ujarēnh.

Ruk 6.47

24 Ne kam ajte arkum,

—Me kunĩ kute ikabēnja mar ne kôt kute amijo baja ne me kute mrãmri ne me'õ jamak mex pyrãk. Me'õ jamak mexja kēnkam amim kikre. 25 Nhyam kam te 'ã na axidjuw ne te 'ã ngô tãm ne te kôk djãbêr tÿx kikre karngro nhyam tÿm kêt. Kēnkam kute ipêxkam ne tÿm kêt. 26 Nhyam

be, me kunĩ kute ikabēnja mar kajgon kôt kute amijo ba kêt ne me kute mrãmri ne me'õ bēn kati pyrãk. Me'õ bēn kati pykatikam amim kikre. 27 Nhyam kam 'ã na axidjuw ne 'ã ngô tãm ne kôk djãbêr tÿx kikre karngro nhyam arÿm tÿm. Djã nãm kãjbê ban tÿm got? Kati. Nãm tu ban gru: ane.

28-29 Nãm ã Jeju memã anen arÿm memã amikukràdjã jarēnh pa. Nhyam me kabēn man kam ari ar aben pumũn kam abenmã kum,

—Tô mÿj kabēn ny gotja? Nãm prĩne kute amimarkôt katãt memã amikukràdjã jarēnhkumrêx. Nãm ã me bēnjadjwÿr rũnh kwÿ kabēn mex anen ar prĩne kabēno meo atomo ba, ane. Djã nãm ã Môjdjê kukràdjã mar djwÿnh memã arēnho ane? Kati, nãm me ari no prôt ne ari kukràdjã jarēnh'ã umju:w ne kute arēnh katãt kêtumrêx.

8

Me'õ ã kajêkam tê'ã ujarēnh. Mak 1.40; Ruk 5.12

1 Nhyam kam krãnh'ã arÿm rwÿk tê. Nãm rwÿk tê:n arÿm ruw. Nhyam me krãptĩ: kôt mō. 2 Nhyam kam me'õ ã kajêkam têja 'ÿr bôx ne parbé kônkrão nhÿn kum rax jarēn kum,

—Bēnjadjwÿr djwÿnh, ga aje inhĩ kajêkam itêkôt aje ipumũnh ne aje mar. Aje ijo mex prãm jabej ba ren arÿm imex ne, ane. 3 Nhyam arÿm 'ÿr ikran kupên kum,

—Ije ajo mex prãm. On amex, ane. Nhyim arým 'ã ï kajêkam têja apêx nhyim arým mex ne. Kute o ãm tãmkam tẽmbê kà mex ne. ⁴ Nhyim kum,

—Kwãrĩk wãnh ga ami-jarênh kêt. Dja ga tu katat mã me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh'ýr tẽn kum amibê, kum amikà bẽ. Ne kam kum mry ngã gẽ akadjy Môjdjê kukràdjà kôt Metĩndjwýnhmã mry gan kum kungã. Arým akà mexkam dja ga kum mrywã ngã gẽ me kunĩ apumũ, arým akà mexkôt apumũ. Nãm ã Jeju me'õmã ane.

Kute amybyim me'õo mex.

Ruk 7.1

⁵ Ne kam arým tẽn krĩraxbê Kapanamã wadjà. Nhyim krãkamngõnh krãptĩ kubê 100 nhõ bẽnjadjwýr arým 'ýr bõx ne kum õ àpênho no katon kum arên kum,

⁶—Bẽnjadjwýr djwýnh, inhõ àpênh arým akryn tokry rax ne kikrekam arek nõ, ane.

⁷ Nhyim Jeju kum, “Ba 'ýrn o mex”, ane.

⁸ Nhyim krãkamngõnh nhõ bẽnjadjwýr kum,

—Djãm imex got ga inhürkwãmã tẽ? Kwãrĩk wãnh. Dja ga akabênbit jarê nhyim arým inhõ àpênh mex ne. ⁹ Inhõ bẽnjadjwýr kute raxo ijakrenhja ne imã kabên ba kabên man kôt ar amijo iba. Ne kam ba ibê me krãkamngõnhre nhõ bẽnjadjwýrkam ba memã ikabên nhyim me ikabên kôt ar amijo ba. Ba 'õmã kum,

“'Ýr tẽ”, ane nhyim arým 'ýr tẽ. Ba kam ajte 'õdjwýmã kum, “Amrê tẽ”, ane nhyim arým amrê tẽ. Ba inhõ àpênhmã kum, “On mýjja kupê”, ane nhyim arým kupê. Kam ne ba amã, “Abẽnjadjwýr djwýnhkam dja ga akabên nhyim arým akabênkôt mex ne”, ane. Krãkamngõnh nhõ bẽnjadjwýrbê ne me bajtem.

¹⁰ Nãm Jejumã ane nhyim kuman arým kam no tyn djan kôt ba djwýnh arkum,

—Be, me'õ bajtemja kute tu amim imar mexkumrêx. Mebê idjaerkumrêx ren kudjwa ã amim imaro ane. Nhyim be, kati. Me kute kudjwa ã amim imaro anhýr kêt. Pydji bajtemkam kute amim imar me:xkumrêx. Mrãmri ne ba ar amã ja jarênhkumrêx.

¹¹ Ê, ba ar amã arê gar ama. Kãkwakam Bẽnjadjwýr djwýnh arým kute pykakam amim me utàr ne ar meo bakam dja gwaj me bakukãmãremẽ ro'ã banhõ kwý krê. Abraãomẽ Idjakmê Djakomê ro'ã banhõ kwý krên mexo nhý. Nhyim kam dja me bajtem krãptĩ: ban bõx, myt apõx djärũm bõx ne myt ngjêx djärũm bõx. Bõx ne arým gwaj baro'ã õ kwý krêno nhý. ¹² Nhyim be, mebê idjaerkumrêxja dja Metĩndjwýnh arým bõm me kumẽ. Bẽnjadjwýr djwýnh bit kute amim me utàr ne ar meo baja, me tãm dja arým bõm me kumẽ. Bõm mebê idjaer mẽ nhyim me wãnh akamàt kô tykkam ar ba. Wãnh ne me amim ngryk ne tokry djaje amijanên ar àmra ba. Nãm ã

Jeju arkum ane.

¹³ Ne kam me krâkamngôn nhõ bënjadjwÿrmã kum,

—Aj mã. Ga ne ga tu amim imarkumrêx. Kôt dja ba arÿm amã ã o ane, ane. Nhyt myt tãmkam arÿm õ àpênh mex ne.

Kute me punu krãptiõ mex.

Mak 1.29; Ruk 4.38

¹⁴ Nhyt kam Jeju arÿm Pedru nhõ kikrekam bõx nhyt Pedru djupãhdjwÿ kanên nõ.

¹⁵ Nhyt 'ÿr bõx ne arÿm ikra kupê. Kupê nhyt kanê arÿm kum ire. Kum ire nhyt arÿm kãjmã djan arÿm mex ne. Ne kam arÿm aro djuw mexo ba.

¹⁶ Nhyt kam ar'ã para nhyt me arÿm 'ÿr me krãptiõ bõx. Me karõ punu kute meo baja tãm ne me'ÿr meo bõx. Nhyt mã me'ã kabënbit jarê nhyt mã me karõ punu umaje mõ. Memã iren mã mõ. Jeju arÿm mã me kunïkam me karõ punu kujate. Ne kam ajte me punudjwÿ kunïo mex. ¹⁷ Amrêbê: ne ujarênh djwÿnhbê Idjaij Jeju'ã ajarê. Kute meo mex'ã ajarê. Nãm Metïndjwÿnh kukwakam 'ã ajarê. Nãm me bakukãmãremã kum,

“Apÿnh me bapunu djari, apÿnh me bakanê djari nhyt kute amijã me bamar.

Kute mrãmri ne me kute jênh pytiõ bakam kute amijã mar pyrãk. Nãm ã amijã me bamaro ane.”

Nãm ã Idjaij me bakukãmãremã ane. Jeju kute meo mex'ã ne memã arê. Nhyt kam me aben djõ'ã arênh mõ.

Arênh mõr tãmtã arÿm 'ÿr o bõx. Tũ:mrãm, me bakam-ingrãnyrekam Jeju arÿm kato. Katon kam arÿm abatãnh ne ar ba. Ne kam arÿm me punuo mexo ba. Metïndjwÿnh kukwakam Idjaij kute me bakukãmãremã 'ã ujarênh kôt Jeju arÿm ã meo mexo bao ane.

Ar'õ bit kute Jeju kôt amijo bikamênh.

Ruk 9.57

¹⁸ Jeju me punuo mex ne arÿm amibu'ã me krãpti: pumũ. Ne kam arÿm arkum,

—Gwaj on akãx nhikjêmrê, ane.

¹⁹ Nhyt kam Mõjdjê kukràdjã mar djwÿnh'õ 'ÿr bõx ne kum,

—Ë, ujarênh djwÿnh, ba arek akôt tẽ. Dja ga nhĩ'ãm amrãnh kunïkôt ba akôt mrã, ane.

²⁰ Nhyt kam kum,

—Ë, ga, djoti pykakam kreja pumũ. Ne kwênh kÿjrũm aêja pumũ. Mrymê kwênhbit ne õt djã kute amim kre pumũnhkôt kam õt djã. Nhyt be kati. Ba ne ba inhõ kikre kêt. Inhikwã djã kêt. Ije amijo inhĩ ne me awÿr irwÿk nhÿnh ne ba inhũrkwãja? Kon, gop ga amiman kam ikôt atêm jabej nãr kon, arek dja, ane.

²¹ Nhyt kam me'õ ja kute Jejukôt bamã ne kum,

—Bënjadjwÿr djwÿnh, ba ibãm kumrêx jadjà. Ne kam arÿm akôt ar iba, ane. Nhyt kum,

²² —Kati. Amrê on ikôt ar aba. Gê me kute Metïndjwÿnh mar kêt wãnh me tyk jadjà.

Me kute mar kêt ne me kute mrâmri ne me tyk jamakkre kêt pyrâk. Gê me wânh ôbikwa tyk jadjâ. Nâm â Jeju kum ane.

Jeju kôkmã bën tỳx.

Mak 4.35; Ruk 8.22

²³ Ne kam ar kà'ỳr tèn 'ỳr bôx. Nhyim Jeju arỳm kàkam nhỹ nhyim kôt ba djwỳnh ar arỳm kôt nhỹ. Nhyim kam ar arỳm kà kujaten amũ tẽ. ²⁴ Tẽ: nhyim ar aêrbê na 'itỳx ruw nhyim kôk 'itỳx wabê. Nhyim ngô arỳm aben pumjuw ne kà nhiby ato. Nhyim be, Jeju wânh arek ôto nõ. ²⁵ Nhyim kam kôt ba djwỳnh ar 'ỳr tèn arỳm tok ne kum,

—Bênjadjwỳr djwỳnh, gop ar ipytâ. Arỳm gwaj badjâr 'ỳr, ane.

²⁶ Nhyim arkum,

—Nã gãm ar amim imar rere:kre. Mỳkam ne gar atĩn prãm? ane. Ne kam kàjmã djan kôkmã bën tỳx. Nhyim arỳm tu ngô mên nõ.

²⁷ Nhyim ar te kute marmã kam no tyn djan abenmã kum,

—Mỳj got on nhyim kôkmẽ ngô raxmẽ tu kabên kôt â amijo ane? ane. Nâm ar â abenmã ane.

Me karô punu krãptĩ: kute ar me'ôo ba.

Mak 5.1; Ruk 8.26

²⁸ Nhyim kam Jeju arỳm ngô nhikjêmã bôx ne wabi. Kam ne pyka nhidjibê Djeradja. Nâm wabi nhyim me'ô amãnhkrut ar arỳm kajpa. Me karô punu ne ari aro ba. Me tykmã kikre kurũm ne ar mō. Ar âkrê: nhyim me te ar umaje

ne te ar'ãnh tẽmmã. ²⁹ Nâm ar Jeju kajpan arỳm kàj bê amran aminêje kum,

—Mỳj nã Metĩndjwỳnh Kra? Djãm me inhõ akati kêttri dja ga me imã me itokry jadjâ? ane.

³⁰ Nhyim nĩjar angrô jamy krãptĩ: àkur mō. ³¹ Nhyim kam me karô punu kum amijo a'uw ne kum,

—Aje me ikujaêk prãm jabej ba me angrô jamy krãptĩ:wãmã wadjâ, ane.

³² Nhyim kum, “Aj mã”, ane. Nhyim me arỳm kato. Katon arỳm angrô jamy krãptĩ:mã wadjâ. Wadjâ nhyim arỳm angrô jamy kunĩ prôt ne. Pyka krã'yr'ã aparmã prôt tỳ:x ne arỳm imôtikam nox ne aminhime ne. ³³ Nhyim angrô jamy pumũnh djwỳnh ar omũn arỳm krĩraxmã prôt ne. Prôt ne arỳm bôx. Bôx ne arỳm prĩne memã mỳjja kunĩ'ã ajarê. Ne ajte me karô punu kute ar o baja'ã ajarê. ³⁴ Nhyim krĩraxkam me krãptĩ kute Jeju pumũnhmã 'ỳr mō. Ne kam arỳm omũn kam anon kum,

—Gop me inhõ pyka kurũm akato, ane.

9

Kute me'ô jakryo mex.

Mak 2.1; Ruk 5.17

¹ Nhyim kam Jeju ar arỳm kàkam wadjàn nox ne arỳm akàx nhikjêmã rê. Ne kam wabin krĩraxkam ar ba tũmjamã tèn bôx. ² Nhyim ar kwỳ kum me'ô jakryo bôx. Ikwã djakam nõr rã'ã nhyim ar kum o bôx. Nhyim amim,

—Be, ar ja ne ar tu amim ikamnhîxkumrêx, ane. Ne me'õ jakryjamã kum,

—Akmere, on akînh. Jakam ne ba arým ajaxwe kunî maro aknon kam ingyryk kêt ne, ane. Djã nãm tẽmbê me'õ jakryo mex got? Kati, nãm amidjêje nẽn kum jabit jarê nhym êje nõ. Jeju ta ne axweo akno.

³ Nhym wãnh Môjdê kukràdjã mar djwýnh kwý arým amim,

—E kum be, me'õ ja ne ajmãn Metîndjwýnh japryõ djan amijo Metîndjwýnhõ dja. Metîndjwýnh pydji ne kute me axweo biknorn mekam ingyryk kêt, ane. ⁴ Nãm me ã õkre kadjwýnhbê anhÿro kumex nhym arým tu me kuman memã kum,

—Mýkam ne ga me anhõkre kadjwýnhbê ijo kajgon ijapryõ akumex? ⁵ Ë, ba me amã mýjja amãnhkrut jarê. Mýj ne amirît, nẽn? Ba ren kum, “Ba arým ajaxwe maro aknon akam ingyryk kêt”, ane. Nãr kon, “On kàjmã djan tẽ”, ane. Mýj ne ren amirît, nẽn? Nã bãm ren kum, “Ba arým ajaxwe maro aknon akam ingyryk kêt”, ane nhym amirît kêtumrêx ne. Tãmbit ne amirît kêt.

Nhym be, kàjmã me ku'ê, ije ren me'õmã kum, “Kàjmã djan tẽ”, ane nhym ren arým amirît. Tãmbit ne amirîtumrêx. ⁶ Dja ba kum, “Kàjmã djan tẽ”, anen arým o mex ga me arým omün arým amim, “Be ga, Jeju kute me'õ jakryo mexja pumũ.

Be, djãm kute me axweo biknor kêt got? Mrãmri ne Metîndjwýnh arým amijo ï ne pyka jakam amikabênkõt ari me axweo biknoro ba”, ane. Me aje amim ja jarênh kadjy dja ba me'õ jakryjao mex. Nãm ã Môjdê kukràdjã mar djwýnhmã anen arým tu me'õ jakryja'ÿr akêx ne kum,

—On kàjmã djan anhikwã djã mýn anhÿrkwãmã o tẽ, ane. ⁷ Nhym kam arým me aêrbê kàjmã djan ikwã djã mýn ÿrkwãmã o tẽ. ⁸ Nhym me krãptî omün kam no tyn kumex ne amim,

—Ë, arým ne djãm mrãmri o mex nhym mrãnh mexja pumũ. Mrãmri ne kabênkumrêx. Djãm kute me axweo biknor kêt got? Mrãmri kute Metîndjwýnh kabênkõt me axweo biknorkumrêx. Ga, kute kam me'õo mex nhym mrãnh mexkumrêxja pumũ. Metîndjwýnh mexkumrêx, ane. Nãm me krãptî: ã amim ane.

Kute amikõt Matêu kamênh.

Mak 2.13-15; Ruk 5.27-29

⁹ Nhym kam Jeju arým tẽ. Tẽ: nhym me'õ bẽnjadjwÿr bajtemmã pi'õk kapriõ atom djakam nhÿ. Idjibê ne Matêu. Nhÿ nhym arým omün kum, “Amrê mã ikõt ajkamê”, ane. Nãm kum ane nhym Matêu arým amim kabên man kàjmã dja. Kàjmã djan arým kõt ajkamê.

¹⁰ Nhym kam arým Matêu nhÿrkwãkam tẽn bõx ne arým õ kwý krêno nhÿ. Nhym

bēnjadjwÿr bajtemmã pi'ôk kaprîo atom djwÿnh krãptĩ bôx ne Jejumẽ ro'ã nhÿ. Nhyr we me axwedjwÿ ikô'ã nhÿ. Me krãptĩ ne me nhÿ. Jeju kôt ba djwÿnh ne ar Matêumẽ ro'ã nhÿ.
 11 Nhyr mebê pardjêu arÿm me ja pumûn arÿm Jejukôt ba djwÿnh arkum,

—Je tô, djãm me wã axwe ngri got? Mÿkam ne ar anhô ujarênh djwÿnh me ro'ã ô kwÿ krêno nhÿ? Bēnjadjwÿr bajtemmã pi'ôk kaprîo atom djwÿnhmẽ me axwemẽ ro'ã ô kwÿ krêno nhÿ, ane.

12-13 Nhyr Jeju arÿm ar kabēn ma. Ar kute,

—Djãm me wã axwe ngri got? anhÿrja Jeju arÿm kuman arkum,

—Djãm me mex'ÿr ne me kane djwÿnh mrã? Kati, me kanê'ÿrbit ne me kane djwÿnh mrã. Badjwÿ ne ba me axwe'ÿr tẽ. Djãm we me amex'ÿr ne ba tẽ? Kati, me axwe'ÿr ne ba tẽ. Me tãm ne ba amiwÿr me ku'uw. Me amikam kaprîren wãnh axwemã irern iwÿr amijo akẽxmã ne ba amiwÿr me ku'uw. Nhyr be, amrêbê: ne Metĩndjwÿnh me bakukãmãremã kum,

“Djãm me aje imã mry bôr djãm imã kĩnh?

Kati. Me amã me kaprĩ. Ja ne imã kĩnh”, ane.

Mÿj'ã ne Metĩndjwÿnh me bakukãmãremã ja jarê? Ja dja gar tẽn ama. Mÿkam? Bir, me axwe ne ba amikôt me ku'uw. Nãm ã Jeju mebê pardjêumã ane.

Me kukràdjã tũm'ã ujarênh. Mak 2.18; Ruk 5.33

14 Nhyr kam Djuão. Kubê ngômã me angjênh djwÿnh. Djuãokôt ba djwÿnh ar arÿm Jeju'ÿr bôx ne kum,

—Ar ba ne bar ije Metĩndjwÿnhmã amijajbur kumex. Mebê pardjêudjwÿ ne me kute kum amijajbur kumex. Nhyr be, akôt ba djwÿnh ne ar kute kum amijajbur kêt. Mÿkam? ane.

15 Nhyr Jeju tu amijã mjên jarênh amikôt ba djwÿnh ar'ã mjênmẽ ro'ã ar ar ba jarênh arkum,

—Ga, me kute abenã mjênmẽ prômẽ rēnhja pumû. Djãm ar mjênmẽ ro'ã ar baja kaprîr mÿr got? Arkati. Ar kĩnhkumrêx ne ar ô kwÿ krênrax. Adjÿm, dja apÿnh akati amrê mōrjakam me Ar kubê mjêno tÿm ne mã o mō. Nhyr kam gédja ar kaprîren arÿm Metĩndjwÿnhmã amijajburo ba. Nãm ã Jeju Djuãokôt ba djwÿnh arkum ane. Amijã ne mjên jarê. Ne amikôt ba djwÿnh'ã ne mjênmẽ ro'ã ar ar baja jarênh arÿm ã arkum ane. Mÿj'ã ne me kute Ar kubê mjêno tÿmja jarê? Bir, ta amijã ne arê. Jeju dja meo tÿm ne mã o mō. Kambit dja kôt ba djwÿnh amijajburo ba.

16 Be, ga, me kute jãm amim Jeju kukràdjã ny mar ne ajte kute jãm amim me kukràdjã tũm marja pumû. Me kute amê kukràdjã maro bakam umar mex kêt. Me kute mrãmri ne kubêkã ny kubêkã tũm'ã ir pyrãk ne ajte kute pidjô kangô ny mrykão ngôn

tũmkam runh pyræk. 'Ă ne Jeju ajte memã kum,

—Ga, me'õ nhõ kubêkà tũm ne arỳm 'yrja pumũ. Nhyr kam arỳm kubêkà nyn põnh kêt. Djã ne me tũmja'ã kudji? Kati. Mỳkam? Bir, dja me kupõ nhyr arỳm nykam ê abenmã wangij. Abenmã wangij ne arỳm tũmja kadjô. Nhyr kam arỳm 'yr nyja kute 'yr tũmja jakrenh mex ne. ¹⁷ Ga, me'õ nhõ mrykào ngõnhja pumũ. Me bakukãmãre ne me õ mrykào ngõnh. Ga, mrykào ngõnh arỳm tũm ne ngrãja pumũ. Djã ne kam uba kangô ny ru? Kati. Mỳkam? Bir, dja nõr 'ătũm nhyr uba kangô arỳm kadjàn ajmrô nhyr ngõnh arỳm igot tẽn arỳm ajkatõr. Nhyr arỳm kangô ajkapĩ nhyr ngõnh arỳm punu ne. Be, kam mex rã'ã kadjy ne me kute mry kào ngõnh ny, kà rerekrekambit kangô ny runh prãm. Nãm ã Jeju arkum ane. Gêdja me amim Jeju kukràdjã nybit maro ban arỳm mar mexkumrêx. Nhyr be, gêdja me amim me kukràdjã tũmdjwỳ mar prãm ne arỳm umar mex kêtumrêx. 'Ă ne Jeju memã ajarẽ.

Kute akubyn bẽnjadjwỳr krao tĩn.

Mak 5.21; Ruk 8.40

¹⁸ Kute memã ja jarẽnhõ ãmkam ne me'õ bẽnjadjwỳr 'yr bõx ne kute kum rax jarẽnh kadjy tu parbê tỳm. Ne arỳm kum rax jarẽn kum,

—Arỳm godja ikra ni ty. Dja ga ikõt 'ỳr tẽn 'ã anhikra dji gê arỳm tĩn ne, ane. ¹⁹ Nhyr arỳm kãjmã djan kõt tẽn. Kõt ba djwỳnhdjwỳ ne arkõt tẽn.

²⁰ Tẽn: nhyr me'õ nire kõt bõx. Kamrô apõx'ã ne arỳm amexbê 12 apêx. Nãm kõt bõx ne tu Jeju nhibũm kõt 'ã kubêkà jabu djãbit kupê. ²¹ Kute o anhyr djwỳnhrãm ne ta arỳm amin,

—Ba gop 'ã kubêkãbit mãn kupên arỳm imex ne, ane.

²² Nhyr kam Jeju arỳm akêx ne omũn kum,

—Ăpnhĩre, on akĩnh. Ga ne ga tu amim ikamnhĩxkumrêx ne arỳm amex ne, ane. Nhyr kam myt tãmkam mex ne.

²³ Nhyr kam Jeju ar tẽn. Tẽn: n kam arỳm bẽnjadjwỳr nhũrkwã'yr bõx ne arỳm wadjã. Nhyr wãnh me kwỳ pore kakõro dja nhyr me kangao kumex. ²⁴ Nhyr memã kum,

—Me on ajmã. Djã nãm kurerer wã ty got? Kati. Nãm õto nõ, ane. Nhyr me arỳm 'ã keketo kumex. ²⁵ Ne arỳm kato. Nhyr kam arỳm 'ỳr tẽn 'yr bõx ne kurerer nhikra 'amỳ. Nhyr arỳm tĩn ne kãjmã dja. ²⁶ Nhyr kam me arỳm pyka kunĩkõt arẽnhõ ipõk ne.

Kute me punuo mex.

²⁷ Nhyr kam Jeju arỳm amũ tẽn. Tẽn: nhyr me'õ no rã ar amãnhkrut arỳm kõt tẽn. Nãm ar kãj bê kum amijo àmra tẽn mã kum,

—Dawi tãmdjwỳ gop amã ar ikapri, ane. ²⁸ Nhyr arỳm

kikremã wadjà nhym ar no rã arým 'ÿr bôx. Nhym ar kukij ne arkum,

—Djã ne gãm ar tu amim imarkumrêx? Ije ar ajo mex marja djãm mrãmri ar aje tu amim ja markumrêx? ane.

Nhym ar kum, “Nã, Bënjadjwÿr djwÿnh”, ane.

²⁹ Nhym kam arým ar no kupê ne arkum,

—Ar aje tu amim imarkumrêx kôt dja ba ã ar ajo ane, ane. ³⁰ Nhym kam ar arým rît mex ne. Nhym Jeju nêje arkum 'ã karõn kãj bê arkum,

—Kwãrîk wãnh me'õmã ijarênh kêt, ane. ³¹ Nhym ate ar katon arým pyka kunîkôt arênh o ipôk ne.

³² Nhym kam me Jeju'ÿr me'õo bôx. Me karõ punu ne ar me'õo ba nhym ô'ã kabên kêt nhym me 'ÿr o bôx.

³³ Nhym arým me karõ janon kujate nhym arým me aêrbê kabên mexkumrêx. Nhym me krãptî: kam no tyn kumex ne abenmã kum,

—Mÿj me'õ ne kute me babê idjaerkam mÿjja pumũnh kêt ja'õ pumũnh? Arkati, ane.

³⁴ Nhym be, mebê pardjêu ne me memã kum,

—Me karõ punu nhõ bënjadjwÿr kabênkôt ne kute me karõ kujaêko ba, ane. Nãm mebê pardjêu ã Jeju'ã memã ane.

Kum me krãptî kaprî.

Mak 6.34

³⁵ Jeju ne krîrax kunîkôt memã ujarênh ny jarênh o tẽ. Krîraxmê krî kryre

kunîkôt memã arênh o tẽ. Me bikprõnh djakam memã arênh o tẽ. Bënjadjwÿr djwÿnh kute amim me utàr ne ar meo ba'ã ujarênh nyja ne kãj bê memã arênh o tẽ. Ne aje me punumê me kanê kunõ mexo tẽ.

³⁶ Ne kam me krãptî: pumũ. Nãm me omũn arým kum me kaprî:. Mÿkam? Bir, me katyk ne ate ar bakam. Me kute mrãmri ne kute mrykî'ãtomtio djuw mex djwÿnh kêt kam katyk ne ate ar ba pyrãk. ³⁷ Ne kam kôt ba djwÿnhmã kum,

—Me kute Metîndjwÿnh mar prãmja ne me kumex. Nãm me kute mrãmri ne bãy arým abôr tyk ne kumexja pyrãk. Nhym be, Metîndjwÿnh'ã ujarênh djwÿnh ne me ngrêre kute bãykam me àpênh djwÿnh ngrêreja pyrãk. ³⁸ Kam dja gar me kadjy Metîndjwÿnh 'uw gê me'ÿr 'ã ujarênh djwÿnh jano gê me memã arê nhym me kuman kam arým tu amim markumrêx ne. Kute mrãmri ne me mrãnh ne kute me õ purkam bãy pumũnh ne mrãnh ne bôx ne kute kadjy me õ pur djwÿnhmã arênh nhym me kute amũ kadjy memã arênh nhym me ban kute memã ê ja pyrãk. Dja gar ã me kadjy Metîndjwÿnh 'wÿro ane.

10

Kute ar kubê 12 janor.

Mak 6.7; Ruk 9.1

¹ Nhym kam amiwÿr kôt ba djwÿnh Ar kubê 12 'uw nhym ar bôx. Nhym ar kute kabênkôt me karõ punu

janor ne kujaêk kadjy arkum amipyma jadjà. Nhyrn apÿnh me punu djàri. Nhyrn apÿnh me kanê djàri. Nhyrn ar kute kabênkôt meo mex kadjy arkum tÿx jadjà. Ne kam arÿm ar ano.

² Apÿnh kute ar anorbê 12 nhidji jarênh kadjy ne ja.

Ximão. Idji 'ôdjwÿ ne Pedru.

Ăngre. Kamybê ne Pedru.

Xijagu. Djebedêu ne kudji.

Djuão. Kamybê ne Xijagu.

³ Piripi.

Batormê.

Tôme.

Matêu. Kubê ne bënjadjwÿr bajtemmã pi'ók kaprïo atom djwÿnh.

Xijagu 'ôdjwÿ. Aupêu ne kudji.

Tadêu.

⁴ Ximão 'ôdjwÿ. Mekôt ne me kukràdjà'ã no tÿx.

Djuda. Idji nhikjêbê ne Ikadji.

Tãmja ne Jeju kurê

djwÿnhmã kanga.

Apÿnh kute ar anorbê 12 nhidji ne ja.

⁵ Ar ja ne Jeju ar ano. Nãm ar àpênh djà'ã arkum karôn ar ano. Nãm arkum,

—Kwãrîk wãnh me bajtemmã ar amôr kêt ne kwãrîk wãnh pykabê Xamarijkam krî'ômã ar adjàr kêt. ⁶ Mebê idjaer ne me no akunon ate ar ba kute mrãmri ne mrykî'átomti no biknor pyræk. Me ja'ÿr dja gar mō. ⁷ Ne me'ÿr bōx ne kàj bê memã kum, “Arÿm kàjkwakam Bënjadjwÿr djwÿnh kute pykabê amim ô me utàr ne ar meo ba 'ÿr”, ane. ⁸ Dja gar me kanêo mex ne ajte

me ï kajêkam têo mex ne ajte akubyn me tyko tîn. Ne ajte mekam me karō punu janon kujate. Ba ne ba tu kajgo ar amã adjàpênh djà'ã karō gar maro aba. Ikudjwa tu kajgo meo mexo aba. Kwãrîk wãnh memã pãnh jarênh kêt. ⁹ Kwãrîk wãnh kên karÿr nàr kryt jaka nàr kryt kamrêkbê kobri me kute o ô pi'ók kaprîja kwãrîk wãnh byr ne ar anhō katōk'y djakam ir kêt. ¹⁰ Kwãrîk wãnh ar anhō xakuo amôr kêt. Ar akã krākã pÿnh ne ar aparkã amãnhkrut ne ar anhō kō pÿnh dja gar o mō. Jabit dja gar o mō. Ar anhō mÿjja ja'ô'ã kâtãm kwãrîk wãnh o amôr kêt. Ar adjàpênh pãnh dja me ta ar amã ar anhō mÿjja ngã. Nãm ã arkum karōo ane.

¹¹ Ne kam ajte arkum,

—Dja gar krîrax 'ômã wadjàn me'ô mexja jabej. Kum ar akînh dja gar abej. Dja ar amã aminhÿrkwã jarê gar kambit anhikwã. Me kurÿm ar akatorkambit ajte anhÿrkwã 'ôdjwÿ jabej. ¹² Dja gar me ÿrkwã 'ômã wadjàn memã umar mex jarê. ¹³ Dja me mex ne kum ar akînh gar memã umar mex jarê nhyrn me arÿm ar akabên kôt mrãmri umar mexkumrêx. Nàr godja me kum ar akînh kêt jabej dja me umar mex kêt ne. ¹⁴ Godja me'ô kum ar akînh kêt ne kute akabên mar prãm kêt jabej aparkà'ã me ô pyka ka'u. Me ÿrkwã kurÿm nàr me ô krîrax kurÿm ar akator kutã ar aparkà'ã me ô pyka ka'u. Aje me kute akabên

mar prām kêtjao amirīt nhym Metīndjwýnh kute omũnh ne amũ 'õkam kute memã pãnh jarēnh kadjy me õ pyka ka'u. ¹⁵ Ba ar amã arē gar ama. Amrēbê: me bakukãmãrekam ne me krīraxbê Xõtômamē Gomorakam axwekumrēx. Dja ī Metīndjwýnh kute me axwemã pãnh jarēnh kadjy akati bõx nhym me arým tokry. Dja ajbir krīrax jakamdjwý me axwe pãnh tokry:. Ne tokryo Xõtômakam me jamē Gomorakam me ja jakrenh me:x ne. Mrāmri ne ba ar amã arēnhkumrēx, ane. Jeju ã arkum 'ã karõo ane.

¹⁶ Ne kam ajte arkum,

—Dja ba ar ajano gar arým aje mrāmri ne mrykī'átomtī kute rop djàkrē katikôt ar ba pyrāk. Amijã ano tỳx kute mrāmri ne kangã amijã no tỳx pyrāk. Ne ar ajaxwe kêt kute mrāmri ne tut axwe kêt pyrāk. ¹⁷ Aminėje rīt. Mýkam. Bir, godja me ar ajo rōrōk ne ar ajo mō. Nhym kam me krãptī kute ar akukjēr kadjy arým ar ajã akuprō. Ar ajã akuprō nhym me arým ar akaprêprêk. Mebé idjaer bikprōnh djakam ar akaprêprêk. Mry kà punuo ar akaprêprêk ne. ¹⁸ Imã ar adjàpēnhkam dja me ar ajo rōrōk ne ar apa 'amýn arým me bēnjadjwýr kabem ar apumjuw. Ne me bēnjadjwýr rũnh kabem ar apumjuw gar arým ijã memã amijarē. Nhym me me bajtem kabem ar apumjuw gar arým ijã memã amijarē. ¹⁹ Godja me ar ajo rōrōk ne ar ajo

mõn me kabem ar apumjuw kwãrīk wãnh ar amikukãm amim, “Mýj dja ba aminėje memã ikabēn on”? anhyr kêt. Mýkam? Bir, myt tãmkam dja ar amã akabēn jangij. ²⁰ Djãm ar ga dja gar amikabēn jarē? Kati. Ar Abãm djwýnh Karõ dja ar amã amikabēn jarē gar arým amũ memã arē. Nãm Jeju ã arkum 'ã karõo ane.

²¹ Ne kam ajte arkum,

—Me kamy dja kurê djwýnhmã kamy kanga nhym me arým me kupa. Nhym me bãmdjwý dja kurê djwýnhmã kra kanga. Nhym me kra dja me kum bãmmē nã kurê ne memã ar kanga nhym me ar kupa. ²² Imã adjàpēnhkôt dja me kunī kum ar akurê. Dja gar ikôt ar aba tỳx rã'ã:n ijã adjukanga kêt ne kam 'ã aminhinomã amimē ba arým ar apytã. ²³ Godja me krīrax 'õkam kum ar akurēn ar ajo ajkē gar krīrax 'õdjwýmã aprôt. Dja gar apýnh mebé idjaer nhõ krīraxkam me akreo tē:n o atēm nhinomã mēnh kêt ba arým bõx. Ba ije amijo inhī ba arým ar awýr bõx. Nãm Jeju ã arkum 'ã karõo ane.

²⁴ Ne kam ajte arkum,

—Ē, djãm ar kute kabēn mar ar o baja kute raxo ar õ ujarēnh djwýnh jakrenh? Kati. Nàr, djãm õ àpēnh kute raxo õ bēnjadjwýr jakrenh? Kati. ²⁵ Kute kabēn mar ar o baja kute ar õ ujarēnh djwýnh kôt ar amijo bakambit ne mex. Õ àpēnh kute õ bēnjadjwýr kôt ar amijo bakambit ne mex. Ga, me

kum ikurê ne imã me karõ punubê Bedjêbu jarênho baja pumũ. Djãm me kum ar akurê kêt mã? Kati. Ar gadjwý dja me ar amã mýjja punu jarênh kume:x. Ar aje araxo ijakrenh kêt kam ne ikõt ar amijo abakam dja me ar gadjwý ar amã mýjja punu jarênh kume:x.

²⁶ Djã nãm me kadjwýnhbê axweja bipdjur rá'ãmã? Kati, dja ì amirít ne. Nhýnh ne mýjja bipdjur'õ me kute omũnh kêt mã? Ne nhýnh ne me kute mýjja pudjur'õ mar kêt mã? Adjým, dja ì kunĩ amirít ne. Mýjja pudjur, mýjjao bipdjurja dja ì kunĩ amirít ne. ²⁷ Ije akamãtkam ar amã mýjja jarênh dja gar a'uri kàj bê memã arê. Ije ar ajamakri ijajkwa momokkam mýjja jarênh dja gar kikre nhimõk po'ã djan kàj bê memã arê. ²⁸ Ne kwãrĩk wãnh gar amã me kute ar aparja puma kêt. Me ja gêdja me ar akrãkãbit par kajgon kam ijukri kute ar akadjwýnhbê ajmã ar ajo kêt. Kati, ba ar amã arê. Me'õ pydji dja ga ar amã uma. Kute me bĩn ne ijukri me biknor tokry djãkam me rênh jabit dja ga ar amã uma. Be, ba ar amã arê. Metĩndjwýnhbit dja gar amã uma. ²⁹ Kwênhne amãnhkrut ne pãnh ngrire, pãnh ngõnhponh pydji. Nhym kam kwênh pydji pykabê tým ne arým ty. Djãm Abãm djwýnh kute mar kêt? Kati. Kute kwênh mar. ³⁰ Ne ar akĩdjwý kute mar. Arým Abãm djwýnh kute ar amã

abenã ar akĩ'ã akre mar. ³¹ Kam, djãm ar atĩn prãmmã? Kati. Kwãrĩk wãnh. Te kwênh krãptĩ: nhym kum kwênh kĩnh ngrire. Nhym be, ar gajbit. Metĩndjwýnh kum ar akĩnhkumrêx. Tãm dja gar aman atĩn prãm kêt. Nãm Jeju ã arkum karõo ane.

³² Ne kam ajte arkum, —Kam me'õ kute amijo ipytãr ne me ipõkri memã kum, “Ba ne ba ije amim Jeju mar”, anhyro baja. Badjwý dja ba tãm wã'ã kãjkwakam Ibãmmã kum, “Nã, ba inhõbikwa ne wã”, ane. ³³ Nãr, dja me'õ me ipõkri memã kum, “Kati. Ije Jeju mar kêt”, ane. Badjwý dja ba tãm wã'ã kãjkwakam Ibãmmã kum, “Kati. Ije tãm wã mar kêt”, ane.

³⁴ Djãm ibõx nhym ikam me umar mexmã? Kati. Dja ba bõx nhym me arým imýr jabej abeno kurê djwýnh ne aben pa. ³⁵ Amrêbê: ne me me bakukãmãremã kum, “Dja me'õ my kum bãm kurê. Nhym me'õ nire kum nã kurê. Nhym prõ kum umrengêx kurê.

³⁶ Me'õ nhũrkwãkam dja ta õbikwa kum aben kurê.”

Nãm me ã me bakukãmãremã ane. Jakam dja me imýr jabej ã abeno ane. Me kute me bakukãmãremã arênh kõt dja me ã abeno ane.

³⁷ Godja gar ajõ imã, “Ba akõt apê”, anen amã abãmbit nãr amã anãbit kĩnh ne amã ikĩnh ngrire ba arým imã ikõt adjãpênh kĩnh kêt. Godja amã akra mybit nãr amã

akra nibit kînh ne amã ikînh ngrire ba arým imã ikôt adjâpênh kînh kêt. ³⁸ Dja gar ajõ amã ikôt atokry pyma ne ikôt aje anhõ pîte'y mýnh prãm kêt ne ikôt abikamênh prãm kêt jabej ba kam imã ikôt adjâpênhja kînh kêt. ³⁹ Dja gar ajõ atînmã aminên arým akuno. Nâr gar ibê aminê kêt nhym me arým abî. Imã adjâpênhkam arým abî. Kwârîk wãnh rã'ã. Metîndjwýnh dja arým atînkumrêx kadjy apytà ga arým kôt atîn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne. Nãm ã Jeju arkum 'ã karõo ane.

⁴⁰ Ne kam ajte arkum,

—Dja gar me'ÿr bõx nhym me kum ar akînh. Me kum ar akînh o arým kum badjwý ikînh. Ne kum ikînh o arým kum kute ijanor djwýnhdjwý kînh. ⁴¹ Dja Metîndjwýnh kukwakam memã kabên jarênh djwýnh me'ÿr bõx nhym me kum kînh. Kubê Metîndjwýnh kukwakam memã kabên jarênh djwýnhkam kum kînh. Metîndjwýnh dja kam arým memã o pãnh ne. Metîndjwýnh kute kukwakam ujarênh djwýnhmã âpênho pãnh kôt dja arým memã o pãnh. Dja me'õ katàt kute amijo bakumrêx me'ÿr bõx nhym me kum kînh. Me'õ katàt kute amijo bakam me kum kînh. Metîndjwýnh dja arým memã o pãnh ne. Metîndjwýnh kute me'õ katàt kute amijo bajamã o pãnh kôt dja memã o pãnh. ⁴² Dja me'õ ikôt ba djwýnh rax kêt'õ bõx nhym me kum ngõ ngã.

Me'õja kute ikôt bakam kum ngõ ngã. Ba dja ba mrãmri o pãnh mex. Me kute o djuw mex ngrire jao pãnh mex. Nãm ã Jeju arkum 'ã karõo ane.

11

Djuão'ã ujarênh.

Ruk 7.18

¹ Ne arým kôt ba djwýnh Ar kubê 12mã 'ã karõ pa. Arkum 'ã karõ pan kam arým amũ tẽ. Pykabê Garrêjakam apýnh krî rûnh djari kute memã kukràdjà jarênh ne kute kaj bê 'ã me akre kadjy ne amũ tẽ.

² Nhym kam me Djuãomã Jeju jarê. Djuãobê ne ngõmã me angîênh djwýnh. Me kute arým Djuãobê ijêkam ne me kum Jeju jarê. Nãm me Djuãomã kum,

—Jeju ne arým apýnh mýjja pumûnh kêt nhipêx, ane nhym arým kuma. Kuman arým Jeju'ÿr amikôt ba djwýnh ar amãnhkrut jano.

³ Ar kute Jeju kukjêrmã ne Djuão ar ano nhym ar arým 'ÿr tẽn 'ÿr bõx ne Jejumã kum,

—Metîndjwýnh kute me imã me'õ janor nhym bõxmã, kute me imã arênhja djãm ga? Nâr kon godja gwaj me'õkam ama? Nãm ar ã Jejumã ane.

⁴ Nhym Jeju arkum,

—Dja gar akubyn Djuão'ÿr tẽn kum arê. Aje ajbir mýjja mar ne omûnhja kum arên kum, ⁵ “Me no rã arým rît mex. Nhym me mrãnh kêt arým mrãnh mex. Nhym me ï kajêkam tẽ arým mex. Nhym me amakkre kêt arým

amak mex. Nhyim me tyk akubyn tîn ne. Nhyim me ò mÿjja kêtja nhyim me kàj bê memã ujarênh ny jarênhoba”, ane. Tãm dja gar aman Djuãomã arê gê kuma. ⁶ Dja me memã ijarê nhyim me ibê amijo akêx kêt, me ja ne me kînhkumrêx. Nãm ã Jeju Djuãokôt ba djwÿnh arkum ane. Nhyim ar kuman arÿm katon tẽ.

⁷ Nhyim kam Jeju arÿm me krãpti:mã kum,

—Mÿj ne ga me aje kapôt kukritkam omũnhmã mõi? Djãm Djuão kute bõti kòk djàbêrkam ari amijadjwÿr pyræk? Djãm ari memã kabên jadjuw? Kati. Nãm katàt memã kabên jadjwÿrkumrêx.

⁸ Bir, mÿj ne ga me aje omũnhmã mõi? Djãm Djuão ne kubêkà pãnh rax ne akrita jangij? Kati. Nãm kubêkà pãnh ngrire jangij. Bênjadjwÿr rũnh nhõ kikretikam ne me kubêkà jakrita jangij. Nhyim be, Djuão ã kà kute anhÿr kêt. ⁹ Nhyim bir, mÿj ne ga me aje omũnhmã mõi? Djãm Metĩndjwÿnh kukwakam memã ujarênh djwÿnh? Nã. Tãm. Nhyim be, Djuão ne raxo kute Metĩndjwÿnh kukwakam memã ujarênh djwÿnh kunĩ jakrenh. ¹⁰ Amrêbê: ne Metĩndjwÿnh imã 'ã ajarê. Djuão'ã imã ajarê. Nãm imã,

“Ota ba akukãm ajã ujarênh djwÿnh'õ jano kute akukãm me akre nhyim me kute mar ne akutêp kute axwemã irern katàt amijo bamã.

Kute mrãmri ne me kute me bênjadjwÿr rũnh kutêp katàt 'ã pry jadjwÿrja pyræk.”

Nãm ã Metĩndjwÿnh Djuão'ã imã ane. Amrêbê: me bakukãmãre ar bari. Nhyim me arÿm kabên man 'ã pi'òk no'òk ne. Ne kam me aben djô'ã arênhomõ:n arênhomõr tãmtã arÿm 'ÿr o bõx. Tũ:mrãm me bakamingrãnyrekam Djuão arÿm kato. Katon arÿm abatành ne. Abatành ne arÿm ijã memã ujarênh ar ba. Me kute amrêbê Metĩndjwÿnh kabên'ã pi'òk no'òk kôt ne Djuão ijã ujarênh ar ba. Ikukãm meo mexo ba.

¹¹ Ngômã me angjênh djwÿnhbê Djuão ne jakam raxo kute pykakam me kunĩ jakrenh. Djãm me'õ pykakam ar ba 'õ raxo kute Djuão jakrenh? Kati. Mrãmri ne ba me amã ja jarênhkumrêx. Nhyim be, dja ì kàjkwakam Bênjadjwÿr djwÿnh amim me utàn meo ba. Nhyim kam dja me kunĩ raxo Djuão jakre. ¹² Nhyim be, on jakam Djuão ra:x. Nãm memã arênhoba memã kum, “Kàjkwakam Bênjadjwÿr djwÿnh kute amim me utàn ne ar meo ba 'ÿr”, anhÿro ba. Nhyim kam me krãpti kuman amim Bênjadjwÿr djwÿnh mar prã:m. Me kute mrãmri ne me krãpti kute kikre ngriremã ngjêx prãm ne kute 'ã kute aben nhingãnhja pyræk. Me kute ari 'ã ikjêo aben rênh ne 'ã kute aben nhingãnhomõ kumex ja pyræk. Ne jakam me kute o anhÿr rã'ã. ¹³ Amrêbê:

me me bakukãmãremã Bẽnjadjwÿr djwÿnh bõxmã arê. Metĩndjwÿnh kukwakam ujarênh djwÿnh aben kukãm Bẽnjadjwÿr djwÿnh bõxmã arê. Mõjdjêdjwÿ arê: nhym kam me bakamingrãnyrekam Djuão arÿm katon ajte tãm jarê. Bẽnjadjwÿr djwÿnh bõx jarê. ¹⁴ Amrêbê: ne me me bakukãmãremã kum, “Dja me'õ kute Erij pyrãk bõx”, ane. Ba on ar amã me'õ jarê gar ama. Djuão ne kute Erij pyrãk ne arÿm bõx. Ar aje imar prãm jabej dja gar arÿm ima. Nàr ar aje imar prãm kêt jabej arÿm imar kêt. ¹⁵ Gop ar ajamak mex jabej tu amim ikabên ja markumrêx. Nãm ã Jeju me krãptĩmã ane.

¹⁶ Ne kam ajte memã kum,

—Je tô mÿj got ba me akam-ingrãny'ã akre? Mÿj ne ga me aje urãk? Nã gãm me aje me prĩre mÿjja kam kĩnh kêt pyrãk. Ga me, me prĩre kikre kabem krĩn kute abeno bixaêr baja pumũ. ¹⁷ Ar ja ne ar ar jamã kabên ne arkum, “Gwaj bakĩnh katio dja, gwaj babixaêro dja ne ngõtãx à'ak”, ane.

Nhym ar kum, “Waj, ar ibixaêr prãm kêtê. Ar itor prãm kêtê. Ar imã wã kĩnh kêtê”, ane.

Nhym ajte arkum, “Gwaj bamÿr kati mãn o nhÿ”, ane.

Nhym ar, “Kê, wajre. Ar imã kĩnh kêtê. Ar imÿr prãm kêtê”, ane.

Be, nã gãm me aje me prĩre pyrãk ne amã ja kĩnh kêt ne ajte amã jadjwÿ kĩnh kêt. ¹⁸ Djuãobê ngõmã me angjênh

djwÿnh ne me awÿr bõx. Nãm amijajbu:n kute uba kangõo kõm kêt ne ar ba ga me amã kĩnh kêt ne kam we, “Nãm ajbã. Me karõ punu ne ar o ba nhym ajbã”, ane. ¹⁹ Nhym be, ba ne ba mrãmri gêt amijo inhĩ ne me awÿr bõx ne me akam idjakur iban kõt ikõm iba ga me amã ikĩnh kêt ne we ijã, “Kê, tãmwã ne kute àkur rũnhbit mar, kum uba kangõ djãnhiti”, ane. Ne we ajte ijã, “Me kute bẽnjadjwÿr bajtemmã pi'ók kaprĩo atom djwÿnhmẽ me axweo bit ne õbikwa ne”, anhÿr ar o aba. Nhym be, djãm Metĩndjwÿnh amak punu got? Amak me:xkumrêx ne prĩne kute amikukãm mÿjja kunĩ mar ne Djuão kute amijajbur ne ar bamã ano. Ne ajte amikukãm umarkam badjwÿ ijano. Ije amijajbur kêtãmã ijano. Nhym kõt me amak mex ne amikukãm umar, ar ipumũn kam õkre kadjwÿnhbê amim, “Mrãmri ne Metĩndjwÿnh mexkumrêx ne amẽ ar ano.” Nãm ã Jeju memã ane. Tãm ne ja.

Kute krĩraxmã watĩre jarênh.

Mat 12.38; Ruk 10.13, 11.29

²⁰ Nĩjar krĩraxkam ne Jeju mÿjja pumũnh kêt ngrêre nhipêx nhym me krãptĩ tu amim markumrêx. Nhym kam arÿm me wãmã kabên'õ jarênh kêt. Nhym be, amiwÿr krĩraxkam me ja ne Jeju arÿm memã kabên ne. Krĩrax jakam ne arÿm mÿjja pumũnh kêt krãptĩ nhipêx ne me

punu krăptîo mex. Djă ne me amikam kaprîren wănh axwemă iren 'ÿr amijo akêx? Kati. Me kute 'ÿr amijo akêx kêt. Kam ne arÿm krîrax jakam memă kabên ne memă kum,

21 —ÿ, watî:re Koradjikam me wă. Watî:re Bexadakam me wă. Dja ga me atokry rax ne. Ba ren me bajtem nhô pykabê Xirumê Xidôkam ren mÿjja rûnhja, mÿjja pumûnh kêtja kwÿ nhîpêx nhym ren me omûn ren arÿm amrêbê amim katon ren amikam kaprîren wănh axwemă ire. Ne ren kute kum irero amirît kadjy kubêkà kukrebê exopa jangjên ren amijă mro pră kapî. Ne ren kam iwÿr ren amijo akêx. Nhym be kati, inhô me wÿnhkam me ga, Koradjikam me gamê Bexadakam me gamê me akam ne ba te mÿjja pumûnh kêt kwÿ rax ne ipêx ga me omûnh kajgo. Omûnh kajgon amikam akaprîre kêt ne wănh ajaxwemă anhirer kêt kumrêx ne aje iwÿr amijo akêx kêt kumrêx ne. 22 Ba me amă arê ga me ama. Dja î kute me axwemă pănh jarênh nhô akati bôx nhym Metîndjwÿnh me ajaxwemă pănh jarê. Ga me kam arÿm pănh atokry me rînă jakrenh mex. Ga me atokryo krîraxbê Xirumê Xidô jakrenh mex ne.

23 Ne kam krîraxbê Kapanakam me gadjwÿ djâm mrâmri me abênjadjwÿr rûnho kăjkwa'ÿr abôxmă? Kati, aparmăbit dja ga me me biknor tokry djâmă wadjă.

Krîraxbê Xôtômakam me axwe: nhym Metîndjwÿnh arÿm meo akno. Ba ren mekam mÿjja pumûnh kêt nhîpêx kute me akam ije mÿjja pumûnh kêt nhîpêx ja pyrăk nhym ren me wănh axwemă ire nhym ren krîrax arek âm ră'ă. Krîraxbê Xôtôma ren arek âm ră'ă. Nhym be, kati. 24 Ba me amă arê ga me ama. Dja î kute me axwemă pănh jarênh kadjy ô akati bôx. Dja Metîndjwÿnh memă pănh jarê ga me kam arÿm atokry raxo Xôtômakam me ja jakrenh mex ne. Năm ă Jeju krîraxkam me jamă ane.

Me katykmă 'ă ujarênh.

25-26 Nhym kam Jeju Bămmă kum,

—Djünwă, ota ga anhô kăjkwa, anhô pyka djwÿnh. Amă ne ba amikînh jarê. Nă găm me amikukăm umarmê me kute mÿjja mar rûnhjabê mÿjja ja pudju. Ne kam me kute amijo prîre prăbê amijo rûnh kêtjamă mÿjjao amirît ne. Mrâmri Djünwă, nă găm ă aje anhÿrkam mrâmri mexkumrêx. Ga adjukaprîkam ne ga amim me'ă karôn arÿm ă meo ane. Ba kam badjwÿ ikînhkumrêx ne wăm amă amikînh jarê, ane.

27 Ne kam ajte me krăptîmă kum,

—Arÿm ne Ibăm imă ô mÿjja kunî kanga. Ba ibê Metîndjwÿnh Kra. Djâm me'ô ne kute prîne imar? Kati. Ibămbit ne kute imar. Djâm me'ô ne kute prîne Ibăm mar? Kati. Bajbit ne ba ije prîne

mar. Ije me'ômã Ibãmo amirîť
prãmja adjwýnhdjwý kute
mar.

²⁸ Pykakam me akukràdjà
punu ne ga me aman kôt ar
amijo aba. Ne kam arým
akaprîre kute mrãmri ne me
jênh pyťi turn o ban kam
kaprîja pyræk. Kam ne ga
me akatyn akaprî:re. Amrê
me akunî iwýr tẽn ikam atyk
djà kêt ne ikam akôkam kôt.
²⁹⁻³⁰ Nãm me mry bàri kute
jênh bjêro mrãnh kadjy ne
umar mex kadjy mutbê pïo
kapa. Ikukràdjà mex ne kute
mry mutbê pïo kapaja pyræk.
Dja ga me amim ikukràdjà
mex man kôt ar amijo aba
kute mrãmri ne me kute
mry bàri mutbê pïo kapa ja
pyræk. Djãm aje ikukràdjà kôt
ar amijo abakam adjumar
punumã? Kati. Kam adjumar
mexkumrêx. Adjumar mex
kute mrãmri ne me kute mry
mutbê pï kajkrito kapa ja
pyræk. Djãm ije me amã ino
katomã? Djãm ije amijo
idjãmramã? Kati. Ba ne
ba memã iprî mex ne meo
iban ije amijo ingrire kadjy
amimar. Kam dja ga me
ikukràdjà kôt ar amijo aba
nhym me abê tÿx kêtumrêx
ne. Kute mrãmri ne jênh
kajkrit mrybê utî kêt pyræk.
Kam dja ga me ikukràdjà
kôt ar amijo aban arým
akadjwýnhbê atyk djà kêt.
Nãm ã Jeju me krãptîmã ane.

12

*Pi'ók råràr mýr jabej me
kum kurê.*

Mak 2.23; Ruk 6.1

¹ Ne kam pi'ók råràrkam
Jeju pur katikôt tẽn. Nhym kôt
ba djwýnh ar kôt môn arým
kum prãm ne mõrmã bàygogo
'y nhikên mrãnhkôt ngãnh
ne amijajkwamã rênho mō.
² Nhym kam mebê pardjêu ar
omün kum,

—Je tô mã ne akôt ba
djwýnh ar arým nê? Pi'ók
råràrkam ne me tyk djà kêt
djà. Me kute pi'ók råràrjakam
mýjja jao anhýr kêt. Me tũmre
ne me ta kukràdjákôt mã me
babê uma. Me kute pi'ók
råràrkam mýjja kupênh kêt.
Kambit ne me tyk djà kêt djà.
Mýkam ne akôt ba djwýnh ar ã
ar o anhýro ba? ane. ³ Nhym
kam Jeju memã kum,

—Kê, djãm me aje
Metîndjwýnh kabên'ã
pi'ók no'ókjadjwý pumũnh
kêt? Djãm me aje me
bakukãmãrebê Dawi'ã
ujarênhja pumũnh kêt? Ê,
Dawi arkum prã:m. ⁴ Kum
prã:m nhym Dawi arým
Metîndjwýnh nhürkwãmã
wadjàn djwý byn kukrên kam
kôt ar tēm jamãdjwý kungã
nhym ar arým kukrê. Djwý
me kute Metîndjwýnhmã örja
tãm ne kubyn kukrên arkum
kungã. Metîndjwýnh nhõ
djwý ja ne me kätãm kute
kur kêtumrêx. Me kadjy
Metîndjwýnh mar djwýnhbit
ne kute kur. Nhym be, Dawi
ta ne tu kukrê. Nhym kam
me kute kum axwe jarênh kêt.
Djãm me aje ja mar kêt? Ga,
me kute Dawimã axwe jarênh
kêtja pumũ. Ne kam ikôt ba
djwýnhmëbit ar imã ar ijaxwe

jarê. Je tô mykam?

⁵ Ba ajte me amã arê ga me ama. Mÿj ne me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh pi'ók rårårkam nê? Mÿj ne me me tyk djà kêt djà nhõ akatikam nê. Djãm me aje me'ã Môjdjê kukràdjà mar kêt got? Djãm me aje 'ã pi'ók no'ók pumũnh kêt got ga me imã akabên ne? Nãm me pi'ók rårårkam Metĩndjwÿnh nhõ kikretikam tu àpênh ba. Ne kadjy kum mry bõro bao tu àpênh ar ba. Djã ne Metĩndjwÿnh kam memã axwe jarê? Kati. Ga, me kute me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnhmã axwe jarênh kêtja pumũ. Ne kam ikõt ba djwÿnhmêbit ar imã ar ijaxwe jarê. Je tô mykam?

⁶ Ba ajte me amã arê ga me ama. Ba ne ba Metĩndjwÿnh nhõ kikretikam ipydji irax ne ije kam me àpênh'ã memã karõ djwÿnh. ⁷ Ga me ren Metĩndjwÿnh kute me bakukãmãremã kabên jarênhja ma. Nãm memã kum,

“Djãm me aje imã mry bõr djãm imã kĩnh?

Kati. Me amã me kaprĩ. Ja ne imã kĩnh.”

Nãm ã Metĩndjwÿnh me bakukãmãremã ane. Ga me ren Metĩndjwÿnh kabên ja man ren amã me kaprĩ. Ne ren amã me kaprĩkumrêx ne ren ar axwe kêtjamã axwe jarênh kêt.

⁸ Ba me amã arê ga me ama. Ba ije amijo inhĩ ne me awÿr irwÿk ne ba inhõ pi'ók råràr djwÿnh. Kam gêdja

ba memã, “Kwārĩk wãnh ga me kam mÿjja kupênh kêt nàr kon, dja ga me jakam apên nàr kam mÿjja kupênh kêt ne arek akrĩ”, ane. Tãm ne ja. Nãm ã Jeju memã ane. ⁹ Ne kam arÿm amũ tẽn mebê pardjêu nhõ me bikprõnh djãmã wadjà. ¹⁰ Nhym me'õ nhikra nhikjê jarõxja me ikõ'ã nhÿ. Nhym me ja kute 'ã axwe nhõr kadjy Jeju kukij ne kum,

—Djãm Môjdjê kukràdjà kõt ne me me tyk djà kêt djà nhõ akatikam meo mexo ba? Pi'ók rårårkam meo mexo ba? ane.

¹¹ Nhym memã kum,

—Ba me amã arê ga me ama. Godja me ajõ anhõ mrykĩ'ãtomti nhym pi'ók rårårkam arÿm kre'õkam tÿm. Djãm ate akrãmã? Kati. Dja ga amã kaprĩn 'amÿn kaba. ¹² Nhym be, Metĩndjwÿnh kum mrykĩ'ãtomti kĩnh ngrire. Nhym be, gu me ba ne kum me bakĩnhkumrêx. Kam me kute pi'ók rårårkam meo mexkam Metĩndjwÿnh kute memã axwe jarênh prãm kêt. Mrãmri, me kute pi'ók rårårkam meo mexkam ne me kute kukràdjà kõt amijo ba mexkumrêx. Nãm ã Jeju memã ane.

¹³ Ne kam arÿm me'õ nhikra jarõxjamã kum, “Amrê anhikra katàt”, ane. Nhym 'ÿr ikra katàto dja nhym arÿm kum mex ne. Kum ikra mex kute ikra nhikjê mexja pyræk. ¹⁴ Nhym mebê pardjêu ar mã apõx ne o aben man abenmã kum,

—Mÿj godja gwaj baje Jeju bñn kadjy on? ane. Nãm me ã Jeju'ã abenmã ane.

Memã prĩre'ã ujarẽnh.

Mat 11.29; Ruk 22.25; Dju r 13.1; Pir 2.5

15 Nhy m Jeju arÿm ar kuman pyka wã kurÿm kato. Kato nhy m me krãptĩ: arÿm kôt mō nhy m arÿm me kunĩo mex. 16 Ne kam mã memã kum, “Dja ga me ipudju”, ane. 17 Amrêbê: ne Metĩndjwÿnh Jeju 'ã ajarê. Jeju dja memã prĩ mex ne memã kukràdjã jarê. Nhy m kam kabên jarênh djwÿnh Metĩndjwÿnh kukwakam amũ me bakukãmãremã 'ã ajarên memã kum,

“Metĩndjwÿnh ne memã kum, 18 ‘Ota, ba arÿm amijo inhõ àpênh pytà. Imã abê. Imã kĩnhkumrêx.

Dja ba kum Ikarõ jano nhy m arÿm o ba. Nhy m arÿm apÿnh me bajtem ba djãri memã 'ã ajarê. Ije meo mex nhy m me imã axwe kêtja 'ã memã ajarê.

19 Ne mekmê kabêno aben japanho ku'ê kêt. Ne memã àkjêro ku'ê kêt. Djãm kàj bê kabên nhy m me kute prykôt òkre marmã? Kati.

20 Me kaprĩre kute mrãmri ne bōti kajyr kaprĩre pyrãk djãm kute meo bikênhmã? Kati. Dja memã tÿx jadjã nhy m me kam arÿm kĩnh ne.

Me kute amim imar rerekre kute mrãmri ne ngônhpòk nhõ

kadjãtnhĩ kũm tyk ne akrax rerekreja pyrãk.

Djãm kute memã àkjêr nhy m me 'ã ukangamã? Kati. Dja memã kabên mex jarê nhy m me arÿm amim mar tÿx. Ne memã axweo àpanho tē:n kam arÿm meo mexkumrêx.

21 Nhy m kam apÿnh me ba djãkam me bajtem arÿm tu amim markumrêx.’ Nãm ã Metĩndjwÿnh memã ane.”

Nãm ã Idjaij me bakukãmãremã ane nhy m me arÿm aben djô'ã arênhomō:n arênhomōr tãmtã arÿm 'ÿr o bōx. Tũ:mram me bakamingrãnyrekam Jeju arÿm katon kam arÿm abatãnh ne ar ba. Ne kam arÿm memã prĩ mex ne memã kukràdjã jarênhomō. Idjaij kute me bakukãmãremã 'ã ujarênh kôt ne memã prĩ mex ne memã kukràdjã jarênhomō ban kam memã kum, —Dja gar ipudju. Nãm ã Jeju memã ane.

Me kute Jejumã Xatanaj nhõ àpênh jarênh.

Mak 3.20; Ruk 11.14

22 Nhy m kam me karõ punu kute me'õo baja me arÿm 'ÿr o bōx. Me karõ kute o bakam ne no rãnh kabên kêtumrêx. Nhy m kam arÿm o mex nhy m me aêrbê arÿm kabên ne rĩt mex. 23 Nhy m me kunĩ kam no tyn abenmã kum,

—Bãrãm mrãmri got we kubê Dawi tãmdjwÿkumrêx, ane.

²⁴ Nhyim be, mebê pardjêu arým me kabên man arým abenmã kum,

—Djãm Metĩndjwýnh kukwakam ne Jeju bõm ar me karõ punu rênho ba? Kati. Me karõ punu nhõ bēnjadjwýrbê Bedjêbu. Bedjêbu kukwakam ne bõm ar me karõ punu rênho ba, ane. Xatanaj'ã ne me Bedjêbu jarēn ã abenmã ane.

²⁵ Nhyim kam Jeju tu me kadjwýnhbê me kabên man memã kum,

—Me karõ punu ne Xatanajmã àpēnh ar ba. Djãm mrãmri ne ba we Xatanaj kukwakam õ àpēnh kujaêko iba? Kati. Dja me aben djwýnh tãm kum aben kurê nhyim kurê djwýnh arým meo apêx. Nâr, me õ krĩrax tãm kam nâr õ kikre tãm kam me krĩja godja me ja tãm kum aben kurê jabej mýj dja me kam nê? Bir, kam dja me arým aben ngràn abenbê ajmã. Djãm mrãmri ne ba we Xatanaj kukwakam õ àpēnh kujaêko iba? Kati. Djãm Xatanaj kum õ àpēnh kurê? Kati. ²⁶ Be, Xatanaj ren kum õ àpēnh kurēn kujate nhyim ren õ àpēnh arým aben ngràn abenbê ajmã. Ren me abenbê ajmã nhyim ren arým kubê me õ bēnjadjwýr kêt. Nhyim be, kati. Xatanaj kum õ àpēnh kurê prãm kêt. Ba ren we Xatanaj kukwakam õ àpēnh kujate nhyim ren Xatanajdjwý kum õ àpēnh kurê. Nhyim be, kati. Xatanaj kum õ àpēnh kurê prãm kêt. ²⁷ Ba ren Bedjêbu kabēnkõt

ren bõm ar me karõ punu rênho iba nhyim ren mýj kabēnkõt ne anhõ àpēnh bõm ar me karõ rênho ba? Me jadjwý ne me bõm me karõ punu rênho ba. Djãm me adjwýnhdjwý ne me we Xatanaj kabēnkõt ar bõm me karõ rênho ba? Ga me ren memã ja jarē nhyim ren me amã, “Je tô djãm Xatanaj ta kute õ àpēnh bikēnh ba got”? ane. ²⁸ Nhyim be kati, Metĩndjwýnh puma puroobit ne ba ar bõm me karõ rênho iba. Ga, kõt arým Metĩndjwýnh me awýr bõxja pumũ. Metĩndjwýnh kute me apytâr ne me akadjy bēnjadjwýr ne kute me ajo bamã me awýr bõxja pumũ. Ja dja ga me ama. Nãm ã Jeju memã ane.

²⁹ Ne kam memã kum,

—Nâr, mýj dja me me'õ týt nhũrkwãmã àr on? Kute kubê nēkrêxo prõt kadjy me'õ týt nhũrkwãmã àr on. Bir, dja me me'õo tým ne uwpre. Ne kam arým ũrkwãmã wadjàn kubê nēkrêxo prõt ne, ane. Mýj'ã ne me'õ týt jarē? Bir, Xatanaj'ã. Dja me Xatanaj kumrēx djuwpren kam arým amim õ me ja pytã. Ja'ã ne Jeju ã memã ane.

³⁰ Ne kam ajte memã kum,

—Me'õ kum ikĩnh kêt ne arým mrãmri ijo kurê djwýnh ne. Ne ar ikõt ba kêt ne arým kam amijã, “Ba dja ba ate ikrãn ar mrã. Amidjwýnhbit dja ba amiman amijo mrã”, anen ate ar ba. ³¹ Kam ba me amã arē ga me ama. Me kute mýjjao

bikênh kunîkôt Metîndjwýnh kute me axweo biknor prãm. Ne me kute Metîndjwýnh japry kunîkôt kute me axweo biknor prãm. Metîndjwýnh kute me axweo biknor ne wãnh mekam ngrykmã irer prãm. Nhy m be, me kute Metîndjwýnh Karõ japrykambit ne Metîndjwýnh mekam ngryk rã'ã ne.

³² Godja me'õ ijã kabên punu jarênh jabej ije amijo inhî'ã kabên punu jarênh jabej Metîndjwýnh dja axweo akno ne kam ngryk kêt. Nhy m be, godja Karõ'ã kabên punu jarênh jabej Metîndjwýnh dja axweo biknor kêt ne. Ne kam kam ngryk rã'ã ne. Jakam dja ngryk rã'ã. Amrê akubyn Kra bõx'ã akati mörkamdjwý dja kam ngryk rã'ã.

³³ Djãm pidjô punukam pidjô djãnh apõx got? Nà r kon, djãm pidjô mex, pidjô djãnhjakam pidjô punu apõx got? Kati, apýnh pidjô bàri djãri ne kam ô apõx. Ô ne parbê rôrôk ne ikwãn kam bàrio amirît nhy m me kôt kum apõx. ³⁴ Me akamingrãnyre ne ga me abê iry. Me ajaxwekam djãm me aje akabên mex 'õ jarênh prãm? Arkati. Ê, me òkre kadjwýnhbê ne me mýjja kumex ma nhy m kam amrê bõm ajkwa krekremê õto'ýr apõx nhy m me kam arênh ba. Arênh ba kam arým memã amijo amirît. Mex nà r axwe jao memã amijo amirît. Kute mýjja ô kute pidjô bàrio amirît ja pyrãk.

³⁵ Nãm me òkre kadjwýnhbê kabên punu kumex man arým kabên punuo memã amijo amirît. Nhy m me aje òkre kadjwýnhbê kabên mex kumex man arým kabên mexo memã amijo amirît.

³⁶ Ba me amã arê ga me ama. Amrê memã axwe pãnh jarênh dja nhõ akati mörkam dja ga me amikôt Metîndjwýnhmã amijarê. Me aje amrêbê akabên kajgo, akabên punu jarênh kunîkôt kum arê nhy m arým me ama.

³⁷ Kam amrêbê me akabên mex jabej dja akabên mex kôt me amã amex jarê. Nà r, amrêbê akabên punu jabej dja akabên punu kôt me amã ajaxwe jarê ga me arým me biknor tokry djãkam akuno. Nãm ã Jeju me krãptimã ane.

Me kute kum mýjja pumũnh kêt nhipêx'ã 'wýr.

Mak 8.11; Ruk 11.29

³⁸ Nhy m kam Môjdjê kukrãdjã mar djwýnhmê mebê pardjêu kwý Jejumã kum,

—Ujarênh djwýnh, dja ga mýjja pumũnh kêt'õ nhipêx ba me omũn kôt ama, ane. Nhy m memã kum,

³⁹ —Me akamingrãnyre ne ga me ajaxwen mýjjakôt ari Metîndjwýnhbê amijo akêxo aba. Ga, me kwý kum prõ djwýnh kïnh ngriren kute ar mebê prõo àkïnh ba pumũ. Me gadjwý ne ga me amã Metîndjwýnh kïnh ngriren mýjjakôt ari kubê amijo akêxo aba. Ne ate kam ije me amã mýjja pumũnh kêt nhipêxja'ã

ijwÿro aba. Kati. Ije me amã ipêx ga me aje omÿnh prãm kêtkumrêx. Dja ba amijo kute Metîndjwÿnh kukwakam ujarênh djwÿnhbê Djônaj pyræk. Tãm dja ga me omÿn imã akator jabej. ⁴⁰ Me bakukãmãre Djônaj ne tep rax tikkrekam nõ nhym 'ã akatin akatin akati nhym arÿm kato. Badjwÿ dja ba ã amijo anen kênkrekam nõ nhym ijã akatin akatin akati ba arÿm ikato. Ba ne ba amijo inhĩ ne bôx. Dja ba ã amijo ane. Jabit dja ga me omÿ.

⁴¹ Djônaj ne krĩraxbê Niniwekam me akreo tẽ nhym me arÿm amikam kaprĩren wãnh axwemã iren Metîndjwÿnh'ÿr amijo akêx. Nhym be, ba ije iraxo Djônaj jakrenh mex ne ba jakam me akuri djan te me amã idjujarênh ar iba. Djã ne ga me me kudjwa amikam akaprĩn wãnh ajaxwemã anhiren Metîndjwÿnh'ÿr amijo akêx? Kati. Me aje wãnh ajaxwemã anhirer kêtkam dja Niniwekam me wã arÿm pãnh me amã ajaxwe jarê. Me akamingrãnymã arê ga me me biknor tokry djækam akuno.

⁴² Be ga, aparmã onĩj pyka 'odjwÿkam bënjadjwÿr rax nija pumÿ. Bënjadjwÿr ni Xaromão'ÿr tẽ:, 'ÿr tẽm 'iry:n arÿm 'ÿr bôx. Kute krã mexkôt marmã 'ÿr bôx ne arÿm kuma. Nhym be, ba ije iraxo Xaromão jakrenh me:x ne ba jakam me akuri djan te me amã idjujarênh ar iba. Djã ne ga bënjadjwÿr ni kudjwa ajamak mex ne

ima? Kati. Ga me aje imar kêtkumrêx. Me aje imar kêtkam dja bënjadjwÿr ni ï arÿm pãnh me amã ajaxwe jarê. Me akamingrãnymã arê ga me me biknor tokry djækam akuno, ane.

⁴³ Ne kam ajte me karõ punu'ã ajarênh memã kum,

—Me karõ pydjìn kute ar me'õo baja ne arÿm kurÿm katon tẽ. Ne kam te ar mrã, ngô kêtkam ar mrã, te ajte me'õmã àr ne tyk djã kêtãm ar mrã. ⁴⁴ Ne kam amim,

—Ba inhÿrkwã kurÿm ikatorja'ÿr tẽ, ane. ⁴⁵ Ne kam amim badjã tÿmjã'ÿr tẽn 'ÿr bôx ne omÿ nhym arÿm mexkumrêx. Me karõ'õ kute o ba kêt nhym prĩne kre mex nhym arÿm kam mÿjja katàt. Nhym kam kadjy mã me karõ punu'ÿr tẽ. Ne kam mekam me kwÿ japrôn 'ÿr meo mõn meo bôx. Nãm me karõbê 7 ne o bôx ne me'õjamã meo wangij nhym kam mekam ar ba. Kute me karõ punubê 7 ne o bôx tãm ne axweo kute õbê pydji kute ar o ba tÿmjã jakrenh mex ne kam arÿm o punu rax ne. Kãjbê punuri ne kãjbê punu nhym be, kute kubê 7 ne o bôxja ne arÿm o punu rax ne. Dja ã me akamingrãnyre ajaxwekam me karõ punu me ajo ane, ane. Nãm Jeju ã memã ane.

Nãmê kamyre'ã ujarênh.

Mak 3.31; Ruk 8.19

⁴⁶ Jeju me krãptĩ:mã kabẽno dja nhym nãmê kamyre ar axikôt apôx ar bôx ne bõm ku'ê. Ne kute kum kabẽn

jarënhmã. ⁴⁷ Nhyim me'õ 'ÿr tën kum,

—Ë, onÿ anãmẽ akamy ar amã kabën, ane.

⁴⁸ Nhyim Jeju me'õmã kum,

—Be, ije me'õmã inãmẽ ikamy jarënh kadjy mÿj dja arkam kute? ane. ⁴⁹ Ne kam kôt ba djwÿnhmã kum,

—Ota, inãmẽ ikamy ne ja.

⁵⁰ Dja gar Metÿndjwÿnhõ kÿnh kadjy kabën man kôt ar amijo aba. Ba kam arÿm ar amã ikamyre nàr ikanikwÿnh nàr inã jarë. Nãm ã Jeju arkum ane.

13

Bàygogo'ã ujarënh.

Mak 4.1; Ruk 8.4

¹ Ne kam akati tãmkam Jeju kikre kurÿm katon tën arÿm imôti mÿrri nhÿ. ² Nhyim kam me krãptÿ: 'ã akuprõ. Nhyim kam arÿm me bẽ tën kãkam nhÿ nhyim me krãptÿ: arÿm ngõ mÿrri kum dja. ³ Nhyim kam arÿm apÿnh kukràdjã djãri'ã memã mÿjja jakren memã 'ã ajarë. Ne memã kum,

—Ë, õ pur djwÿnh ne kute õ purkam bàygogo kremã 'ÿr o tẽ. 'ÿr o tën o bõx ne kam ar 'yo ukabêr mrã, ane. Nãm me kute mÿjja kre kadjy tu mÿjja 'yo akabê, bàygogo 'yja ne me kute purkam kremã o mrãn kam purkam o ukabêr mrã. Kute mrãmri ne me kute katëbàri 'yo ukabêr mrãnhja pyrãk.

⁴ Jeju memã kum,

—Be, me'õ ne ar bàygogo 'yo ukabêr mrã. Nhyim 'y kwÿ prykam rôrõk. Nhyim kwënh

prÿne kuku. ⁵ Nhyim kwÿ kën po'ã pyka purorrekam rôrõk. Nhyim kam pyka purorrekam ingrõt kukrà kêtumrëx. ⁶ Nhyim kam kÿjrÿm myt nhÿn arÿm 'y nhingrõt ga nhyim kajot ne arÿm ty. Arê jabjê kêtum ne ty. ⁷ Nhyim 'y kwÿ mrÿnhÿkam rôrõk ne kam mrÿnhÿmẽ ro'ã ingrõt. Nhyim kam prÿne o akno. ⁸ Nhyim 'y kwÿ pyka mexkam rôrõk ne ingrõt ne kam abatãnh ne. Ne arÿm apÿnh bàri ku'ê djãri nhyim kwÿ iij jabjê nhyim kam 'y mexti:re. Nhyim kam 'y'ã akre kubê 100. Nhyim kwÿ iij mexkumrëx nhyim 'y'ã akre kubê 60. Nhyim kwÿ kãjbê iij mex nhyim 'y'ã akre kubê 30. Nãm ã Jeju Metÿndjwÿnh kukràdjã'ã apÿnh mÿjja jakren 'ã ujarënhõ ane. ⁹ Ne ajte memã kum,

—Gop me ajõ ar ajamak mex jabej tu amim ikabën markumrëx, ane.

¹⁰ Nhyim kam kôt ba djwÿnh ar 'ÿr bõx ne kum,

—Mÿkam ne ga apÿnh kukràdjã djãri'ã memã mÿjja jakren memã mÿjjabit'ã ajarë? ane.

¹¹ Nhyim arkum,

—Bir, djãm me kunÿ kute ikukràdjã marmã? Kãjkwakam Bënjadjwÿr djwÿnh kute pykakam amim me utàr ne ar meo ba'ã ikabën kukràdjã ja djãm me kunÿ kute marmã? Kati. Ar gajbit ije ar amã arënhõ amirÿt gar aje marmã. Nhyim be, me wãbê ne ba udju ne. ¹² Be, me kwÿ kute

ikukràdjà markumrêx ja dja ba mã memã mỳjja krãptĩ jarê nhym me arỳm mỳjja krãptĩ ma. Nhym me kwỳ mã kute ikukràdjà mar kajgojabê dja ba ikukràdjào apdju. Kute ikukràdjà mar kajgojao apdju. ¹³ Me wã kute mar kajgokam ne ba memã mỳjjabit 'ã ajarê. Ba apỳnh kukràdjà djari'ã memã mỳjja jakren memã mỳjjabit'ã ajarê. Me kute ikukràdjà mar kajgo wã ne me amrêbê: me bakukãmãremã arên memã kum,

“Me te memã mỳjja jakre nhym me omũnh kajgon mã amim omũnhkumrêx kêt.

Nhym me te memã mỳjja jarê nhym me me kabên maro krĩn mã mar kêt. Mã mỳjja'ã me kabên kute amijakreja mar kêt ne.”

Nãm me ã me wã'ã me bakukãmãremã ane. Me kute ikukràdjà mar kajgo'ã ne memã arê. ¹⁴ Me bakukãmãre Idjaij ne amrêbê: me kute imar kajgowãmã kabên jarê. Nãm Metĩndjwỳnh kukwakam memã kum,

“Dja ga me maro aku'ên mã mar kêt. Mã kukràdjà'ã mỳjja kute amijakreja mar kêt. Ne omũnh kajgon mã amim omũnhkumrêx kêt. Mỳkam?”

¹⁵ Bir, arỳm ga me adjumar djàkam ajamakkre kêt. Me aje ajamako mar kêt mã ne ga me arỳm ajamakkre jaduj.

Ne aje anoo omũnh kêt mã tu ano ngõr.

Nã gãm me aje mar kêt mã ã ibê amijo ane. Aje ikukràdjà'ã mỳjja kute amijakreja mar kêt mã ã ibê amijo ane.

Ne aje adjumar djàkam mar kêt mã ã ibê amijo ane. Me aje iwỳr amijo akêx ba ije me ajo mex kêt mã ã ibê amijo ane.”

Nãm ã me bakukãmãre Idjaij me kute ikabên mar kajgomã ane. Nhym me bakukãmãre aben djô'ã arênho mõ:n arênho mõi tãmtã arỳm me wã'yr o bõx. Tũ:mrãm me bakamingrãnyrekam ne me wã ã ikukràdjà mar kajgo ane. ¹⁶ Nhym be, djãm ar ga ne gar ã anomê ajamako ane? Kati. Ar ga ne gar ano atemã ne aje omũnhkumrêx. Ajamakkre ne atemã ne aje markumrêx. Kam ar akĩnhkumrêx. ¹⁷ Ba ar amã arê gar ama. Djãm ar aje mỳjja pumũnh ja ne me bakukãmãre kute omũnh? Djã ne Metĩndjwỳnh kukwakam ujarênh djwỳnhmê me katàt kute amijo bamê kute omũnh? Kati. Djãm ar aje mỳjja mar ja ne me kute mar? Kati. Me krãptĩ ne amrêbê te kute omũnh ne mar prãmje. Kam, ar gajbit ne gar aje omũnh ne aje mar. Mrãmri ne ba ar amã arênkhkumrêx.

¹⁸ Kam ba ar amã arê gar ama. Ije ikabên kukràdjà'ã me'õ kute bàygogo 'yo uk-abêr jakreja dja gar ama.

¹⁹ Kàjkwakam Bẽnjadjwỳr

djwýnh kabên ne me arým me'ômã arê. Metîndjwýnh kute amim me utâr ne kute ar meo ba'ã kabênja kum arê nhym arým mar kêt ne. Mýj'ã kute kabên jakreja mar kêt ne. Nhym ate Xatanaj jãm meo amijakren mebê Metîndjwýnh kabêno akno. Me kute tu amim markumrêx nhym Metîndjwýnh kute kubê me utâr karõ ne jãm meo amijakren mebê Metîndjwýnh kabêno akno. Bàngogo 'y kwý prykam rôrôk ne ja.

²⁰ Kênkam 'y rôrôk ja ne me kute amim Metîndjwýnh kabên mar 'iry kêt ne kangaja'ã amijakre. Nãm me myt tãm kam Metîndjwýnh kabên man bit kum kînhkumrêxo tèm kajgo. ²¹ Kute tu amim markumrêx kêtê. Ajkwaobit ne kute mar. Kute 'y nhingrôt ne arê jabjê kêt kam tẽmbê tykja pyrâk. Kute amim mar 'iry kêt nhym ate apýnh me kaprî djari 'ýr bõx nhym arým kanga.

²² Mrýnhîkam 'y rôrôkja ne me kute Metîndjwýnh kabên mar ne kam ate ajte kute jãm mýjja marja'ã amijakre. Nãm me arým Metîndjwýnh kabên man kam 'ãno ãm kêt ne amim, "Mýj dja ba nẽn inhõ kwý krên mex ne inhõ kubêkà mex? Ikanêkam mýj dja ba nê"? ane. Nãm pykakam mýjjabitkam ar no katon axwe umar. Ne kam amim pi'ók kaprîo atom rax prã:m ne ajte nèkrêxo atom rax prã:m. Djãm kute amim mýjjao atom raxkam mrãmri umar mex? Kati. Bir, me

arým õ mýjja rûnhkam mrãmri umar punukumrêx. Ga, mrýnhî kute bàngogoo bikênh nhym kam ijj kêtja pumũ.

²³ Ga, me'õ bàngogo 'yo ukabêr tẽ nhym ajte kwý pyka mexkam rôrôkja pumũ. Nhym kam arým ingrôt ne abatành ne. Abatành ne arým ijy kam 'y kume:x. Me kwýdjwý ne me memã Bênjadjwýr djwýnh'ã kabên jarê nhym me arým tu amim markumrêx. Ne kam maro amũ amikamên arým mar rax ne. Mar rax ne arým ukaprîkumrêx. Me kwý ne me ukaprîti:re kute mrãmri ne bari kwýkam ijj mexti:re nhym kam 'y kubê 100 pyrâk. Nhym me kwý kâjbê ukaprî kute mrãmri ne bari kwýkam ijj mexkumrêx nhym kam 'y kubê 60 pyrâk. Nhym me kwý kâjbê ukaprî kryre kute mrãmri ne bari kwýkam ijj mex nhym kam 'y kubê 30 pyrâk. Me ukaprîkumrêx nhym Metîndjwýnh arým mekam kînhkumrêx. Mekam kaprîre kêtumrêx. Nãm ã Jeju arkum ane.

Ê 'y'ã ujarênh.

²⁴ Ne kam Jeju ajte kabên kukràdjà'ã pur 'õdjwý jakren memã 'ã ajarên memã kum,

—Kâjkwakam Bênjadjwýr djwýnh dja pykakam amim me kwý pytàn ar meo ba. Kam dja meo ajkij. 'Ã ne pur amijakre. Purkam ne me'õ 'y mex rênho tẽ. Ne o tẽ:n arým kre pa. ²⁵ Ne kadjy ate krã. Nhym me õt mýrri kurê djwýnh arým pur'ýr bõx.

'ÿr bôx ne kam 'ê 'ymê bô nhijymê akrô 'ymê rênho tē. Bàngogo 'y mex nhiby 'ê 'y rênho tē:n arým kre pa. Kre pan arým mã tē. ²⁶Nhym kam bàngogo ingrôt ne abatànĥ ne iij ajkapī. Nhym 'êdjwý arým kam kume:x ne.

²⁷ Nhym kam ô àpênĥ ar arým ô pur djwýnh'ÿr bôx ne kum, "Bēnjadjwýr, 'y mexbit ne ga purkam arēn kre. Mýj ne arým ajmã pur kam nē nhym kam 'ê kume:x"? ane.

²⁸ Nhym arkum, "Gwaj bakurê djwýnh'ô ne kam 'ê 'y rē", ane. Nhym ô àpênĥ ar kum, "Dja bar 'ê kaba", ane.

²⁹ Nhym arkum, "Kati. Gar ren 'emê ro'ã bàngogo kaba. ³⁰ Kwãrik wãnh ro'ã abatànĥ gē prý ngrã ba 'ÿr ê djwýnh jano. Kam dja ba ê djwýnh arkum, 'Dja gar 'ê kumrēx karwàn 'ãpren kum adjã gē xêr. Nhym be, bàngogo dja gar o atom ne inhô bàngogo nhô kikremã o wadjàn adjwý', ane. Dja ba ã kum ane." Nãm ã ô pur djwýnh arkum ane. Nãm ã Jeju memã ujarēnho ane.

Metĩndjwýnh kute me utàr ne meo ba.

Ruk 13.18

³¹ Ne kam ajte kabēn kukràdjã'ã motadu 'y jakren memã kum,

—Kàjkwakam Bēnjadjwýr djwýnh kute pykakam amim me utàr ne ar meo ba ne kute mrãmri ne me'ô arým ô purkam motadu 'y kre nhym abatànĥ pyrãk.

³² Motadu 'y ne kryreo kute apýnh 'y jakrenĥ. Nhym be,

arým abatànĥkam abatànho kute purkam djwý kunī jakrenĥ. Arým abatànĥ kute pī pyrãk. Nhym arým àkmē kwēnh apýnh pa'ã ku'ê. Nãm ã Jeju arkum ane. Me kute amim Jeju marmã nhym arým ja pydjín kadjy amima nhym arým ja kadjy amiman 'ã tým nhym ja kôt 'ã tým nhym ja 'ã tým nhym arým 'ã krãptī ne. 'Ã ne 'y kryre ja jakre.

³³ Ne kam ajte kabēn kukràdjã'ã djwý nhigot djã jakren memã kum,

—Kàjkwakam Bēnjadjwýr djwýnh kute pykakam amim me utàr ne ar meo ba ne kute mrãmri ne djwý nhigot djã djwýkam bimànĥ tēm pyrãk. Me'ô nire ne djwý nhigot djã byn arým djwý djôm raxkam kapī. Djwý'ã akreo amãnhkrut ne ikjêkêt. Nãm djwýkam kapīn o akà nhym arým prĩne djwýkam ajmã, ane. Jejudjwý dja amim me utàro tēn kam arým pyka kunīkôt amim me kwý pytàn ar meo ba.

³⁴ Jeju kute memã mýjja'ã ujarēnhja kunī ne kukràdjã'ã akre. Ne kam me krãptī:jamã mýjjabit'ã ajarē. Djãm kute kukràdjã 'ô'ã mýjja jakre kêt ne tu kukràdjãbit memã arē? Kati. Nãm kukràdjã'ã memã mýjjabit jakren memã 'ã ajarē. ³⁵ Me bakukãmãre ne Metĩndjwýnh kukwakam memã ja'ã ajarē. Jeju memã ujarēnh ja'ã ajarē. Amrēbê: ne memã kum, "Kukràdjã'ã dja ba memã mýjjabit jakren memã

'ã ajarê.

Adjâkam mÿjja bipdjur ne bipdjur râ'ã dja ba arÿm 'ã ajarê", ane.

Nãm ã me bakukãmãre Metÿndjwÿnh kukwakam memã ane. Ne kam me aben djô'ã arêho mô:n arêho môr tâmtã arÿm 'ÿr o bôx. Tû:mrãm me bakam-ingrãnyrekam ne Jeju katon arÿm ã memã ujarêho ane. Me bakukãmãre kute memã ujarênh kôt ne Jeju arÿm amikabên kukràdjã'ã mÿjjabit jakren memã mÿjjabit 'ã ajarê.

³⁶ Ne kam arÿm me krãpti jano nhym me mã mô nhym arÿm kikremã wadjã. Nhym kôt ba djwÿnh ar arÿm 'ÿr bôx ne kukijn kum,

—Ajbir me kute purkam bàygogo 'y mex nhiby 'ê 'y rêho têm'ã adjujarênhja mÿj'ã ne amijakre? Ar imã arê bar kuma, ane. ³⁷ Nhym arkum,

—Bir, ba ne ba amijo inhÿ ne ruw. Ba ijã ne me'õ kute purkam 'y mex rênh ja. Ijã ne me'õja amijakre.

³⁸ Pyka kunikôt me kunĩ'ã ne pur amijakre. Me kute Bënjadjwÿr djwÿnh mar'ã ne 'y mex amijakre. Me kute Xatanaj kôt ar amijo baja'ã ne 'ê amijakre. ³⁹ Xatanaj'ã ne kurê djwÿnh kute purkam 'ê 'y rênhja amijakre. Mÿjja kunĩ kute aminhinomã amimênh djã nhõ akati'ã ne bàygogo atom djã nhõ akati amijakre. Metÿndjwÿnh kadjy mrãnh djwÿnh'ã ne me kute bàygogo djê djwÿnhja amijakre.

⁴⁰ Kute ê djwÿnh kute 'ê jarênh ne o atom ne kum adjâr nhym xêt pyrãk, dja Metÿndjwÿnh kadjy mrãnh djwÿnh ã me axweo ane. Me kute aminhinomã amimênh djã nhõ akatikam me axweo ane. ⁴¹ Ba ije amijo inhÿ dja ba amũ ikadjy mrãnh djwÿnh jano nhym me arÿm me axweo kunio atom. Bënjadjwÿr djwÿnh kute pykakam meo bajakam me axweo kunio atom. Me kute me axwe'ã memã ãpnênhmê me axweo kunio atom. ⁴² Ne kam me arÿm me biknor tokry djâkam me kumê. Wãnh ne me amim ngryk ne tokry djâje amijanên ar àmra ba. ⁴³ Kam dja me Bãm djwÿnh amim me katât kute amijo baja pytàn ar meo ba. Nhym kam me axweja kurãm dja me arÿm me:xkumrêx nhym me kum me kĩ:nhkumrêx kute mrãmri ne arÿm myt katorkam me kum kĩnh pyrãk. Gop me ajõ ar ajamak mex jabej tu amim ikabênja markumrêx. Nãm ã Jeju arkum ane.

Apÿnh mÿjja'ã ujarênh.

⁴⁴ Ne kam ajte arkum,

—Kãkwakam Bënjadjwÿr djwÿnh kute pykakam amim me utâr ne ar meo ba ne me kum kĩnh. Kute mrãmri ne kute me kum nêkrêx pãnh rax kĩnh pyrãk. 'A ne nêkrêx pãnh rax amijakre. Pykakam ne me'õ nêkrêx pãnh rax jadjàn o apdju nhym atemã me'õja arÿm 'ÿr bôx ne kum katon kaban kam kĩnhkumrêx. Me'õja nêkrêx pãnh raxkam kĩnhkumrêx ne

ajte pyka tãmkam nêkrêx pãnh rax jadjàn o apdju. Me'õ kute kubê o àkĩnh karõ o apdju. Ne amim, "Ba on pykao inhõn kam ije nêkrêx pãnh rax jadjàr djào inhõ pyka", ane. Ne kam arým õ mýjja kunõo atom ne memã kungãn pãnh pi'ók kaprĩ by. Ne kam arým pi'ók kaprõo amim pyka byn o õ. Ne urokam kute kam nêkrêx pãnh rax jadjàrjao õ.

⁴⁵ Kam, aje kàjkwakam Bënjadwýr djwýnh kute pykakam amim me utàr ne ar meo ba ne me kum kĩnh. Kute mrãmri ne kute me kum nêkrêx pãnh rax kĩnh pyræk. 'À ne angà pãnh raxdjwý amijakre. Kam ne me'õ kute angà byrmã abej ar mrã. ⁴⁶ Ne kam arým angàja pãnh ra:xmã kato. Ne amim, "Ba on angà pãnh raxjao aminhõ", ane. Ne kam amũ tèn õ mýjja kunõo atom ne memã kungãn pãnh pi'ók kaprĩ by. Ne kam angàja pãnh rax pãnh memã pi'ók kaprĩ ngãn arým o õ. Nãm ã Jeju arkum ane.

⁴⁷ Ne kam aje arkum,

—Kàjkwakam Bënjadwýr djwýnh dja pykakam amim me utàn ar meo ba. Kam, dja me axwemã pãnh jarê. 'À ne kryreti amijakre. Imõtìkam ne me kryreti mẽ nhym arým apýnh tep krãptĩ kum wangij nhym me arým unê. ⁴⁸ Ne arým ipukam bjêro mõn akàx'ã kumê. Ne kam arým tep kabio nhỹ. Nãm tep mex ne karwàn kaxnokaikam o atom. Nhym be, teppunu ne me rùm kurèn

kanga. ⁴⁹ Mýjja kunĩ kute aminhinomã amimênh djà nhõ akatikam dja me ã meo ane. Dja Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh apõx ne me'ýr bõx ne meo ajkij. Me axweja me katàt kute amijo bajabê meo ajkij. ⁵⁰ Ne kam arým kuwy djàkam me axwe mẽ. Kam dja me amim ngryk ne tokry djaje amijanên ar àmra ba, ane.

⁵¹ Ne kam arkum,

—Djã ne gar arým mýjja markumrêx? Mýjja'ã ije apýnh mýjja jakreja djã ne gar arým markumrêx? ane.

Nhym ar kum,

—Nã. Mýjja'ã apýnh mýjja kute amijakreja bar ije markumrêx, ane.

⁵² Nhym kam arkum,

—Aj, tãm ne ja. Arým ne ba mýjja krãptĩ'ã ajarê gar ama. Kàjkwakam Bënjadwýr djwýnh kute pykakam amim me utàrn ar meo ba'ã ne ba mýjja krãptĩ jakren ar amã 'ã ajarê gar arým ama. Arým ar aje markam ar aje õ kikre djwýnh pyræk. Õ kikre djwýnh ne õ nêkrêx jadjwýr djàkam mýjja nymê mýjja tũmo pôx. Ar aje uræk. Ar abê memã kukràdjà jarênh djwýnh ne gar arým memã kukràdjà ny jarên aje memã kukràdjà tũm jarê. Tãm ne ja. Nãm ã Jeju arkum ane.

Õ pyka djwýnhkam bõx.

Mak 6.1; Ruk 4.16

⁵³ Jeju apýnh kukràdjà'ã memã mýjja ja jakren memã 'ã ajarên kam arým o ino re. Ne kam arým mã tẽ. ⁵⁴ Ne

kam arým ò pyka djwýnhkam tēn bôx. Bôx ne arým me bikprônh djâkam tēn wadjâ. Ne kam arým memã kukràdjâ jarē. Memã arē nhym me arým kam no tyn kumex ne abenmã kum,

—Tô, mýj me'ò ne kum me kukràdjâ ja jarē nhym arým ã amak mexo ane. Mýj me'ò ne kum arē nhym arým ã mýjja nhipêxo ane. Mýjja pumũnh kêtukumrêx ne arým ipêx nhym kumex. ⁵⁵ Be, kubê ne pĩ kēnh djwýnh kajgo kra. Marij kurũm ne kato. Kôt ar apôxjabê Xijagumē Jôdjemē Ximãomē Djudamē. ⁵⁶ Kanikwýnhdjwý ar me baro'ã ar ba. Tô mýj me'ò ne kum kukràdjâ ja jarē nhym maro ba? ane. ⁵⁷ Me ã abenmã anhýro ban kam kubê kĩnh no kati.

Nhym Jeju amijã memã kum,

—Metĩndjwýnh kukwakam memã ujarēnh djwýnh dja pyka kunĩkôt ba nhym me kum mex jarēnho ba prãm ne. Nhym be, ò pyka djwýnhkam me jabit ne me ari aprýo ba. Ōbikwa djwýnhkam ar ajbit dja me ari aprýo ba, ane.

⁵⁸ Ne kam arým te kute ò pyka djwýnhkam me krãptĩo mex prãmje. Me kute amim tu kamnhĩxkumrêx kêtka me te kute meo mex prãmje.

14

Me kute Djuão mut krã'yr.

Mak 6.14

¹ Nhym kam me amũ Jeju jarēnho ipòk ne. Nhym kam mebê idjaer nhõ bēnjadjwýr

raxbê Erodji arým me kute Jeju jarēnhja ma. ² Ne kam arĩk Jejuo Djuão ne ò àpēnhmã kum,

—Ngômã me angjēnh djwýnhbê Djuão arým akubyn tĩn ne ar ba. Be, tyk ne akubyn tĩnkam ne arým mýjja pumũnh kêt nhipêxo ba, ane.

³⁻⁴ Be, Erodji kute bĩn kētri ne Djuão Erodjij'ã kum kabēn ne. Erodji ne Erodjijo prõ. Nãm 'ã kum kabēn ne kum,

—Metĩndjwýnh kukràdjâ kupa'ã ne ga akamyrebê prõ'ýr mō, ane. Nhym kuman arým ngryk ne. Ne arým 'ýr me krãkamngõnh jano nhym me arým o tým ne kubê ijê. ⁵ Nhym kam bit kute me anor nhym me kute bĩnmã. Nhym be, kati. Me krãptĩ: ne me 'ã abenmã kum,

—Djuãobê ne Metĩndjwýnh kukwakam memã ujarēnh djwýnh, ane. Me krãptĩ kute ã anhýrkam ne Erodji arým kum me krãptĩ pyman Djuão bĩn kêt.

⁶ Nhym kam Erodji rwýk djâ nhõ akati arým bôx. Bôx nhym me arým ro'ã àkuro nhý. Nhym Erodjij kra arým memã to. Memã to nhym Erodji kum kĩnhkumrêx.

⁷ Kum kĩnhkam ne kum,

—Mýj ne ga amã kĩnh? On imã mýjja'ò jarē ba arým amã kungã. Amã ikabēn kajgo kêtukumrêx. Metĩndjwýnh ne arým ima, ane. ⁸ Kraja kum tor djwýnhrà m ne nã arým Djuão krã'ã kum karõn kum,

—Dja kum akĩnh ga Djuão krã'ã kum apnê, ane. Nhym kam arým kum to nhym kum

kĩnh. Kum kĩnh ne kum mỳjja jarēnh māmđji nhym arỳm kuma. Ne nã kabēn man arỳm Erodjimã kum,

—Dja ga ngômã me angjēnh djwỳnhbê Djuãoja ngōnh purortikam krã djàn o bōx ne imã angã, ane. ⁹ Nhym kam bēnjadjwỳr rax arỳm kuman kaprĩren amim,

—Je, arỳm ne ba mrãmri kum ikabēn jarēnh māmđji nhym Metĩndjwỳnh arỳm ima. Ba arỳm kam te ije kum, “Kati”, anhyr prãmje. Ibu'ã me jadjwỳ ne me arỳm mrãmri ikabēnkumrēx ma, ane. Ne kam arỳm õ àpēnhmã kum, “Me kum angã”, ane. ¹⁰ Ne 'yr me ano nhym me mebê ijê djà'yr mōn arỳm 'yr bōx. Ne kam arỳm mut krãta. ¹¹ Mut krãtan ngōnh purortikam krã djàn o tēn arỳm kureremã kungã. Nhym kumỳn o tēn arỳm nãmã kungã. ¹² Nhym kam Djuãokôt ba djwỳnh ar 'yr tēn 'yr bōx. Ne kam Djuão nhĩ mỳn o tēn arỳm adjà. Ne kam Jeju'yr tēn 'yr bōx ne kum arē nhym arỳm kuma.

Kute mebê 5.000o djuw mex.

Mak 6.30; Ruk 9.10; Dju r 6.1

¹³ Nhym kam ate arwākam yr kadjy kākam nhỹn arỳm nox ne. Nhym kam me arỳm arēnh ma. Arēnh man arỳm krĩrax kurũm kôt mō. Pykakôt ar ibej mō. Ar ibej mō:n arỳm akàx nhikjêkam Jeju kutêp akuprõ. ¹⁴ Nhym Jeju ar ngôkôt mōn arỳm akàx'yr bōx. 'Yr bōx ne arỳm kà dji.

Nhym kam Jeju arỳm wabin me krãptĩ: pumũ. Me omũn arỳm kum me kaprĩ. Kum me kaprĩn arỳm me kanêo mexo dja.

¹⁵ Meo djan kam arỳm amykry mex ne. Nhym Jeju kôt ba djwỳnh arỳm 'yr bōx ne kum,

—Arwākam ne gwaj ar baba nhym arỳm amykry mex ne. On me krãptĩmã arēn kum, “Me amũ krĩ kryremã mōn djwỳ jamỳn anhõ kwỳ krē”, ane. Dja ga ã memã ane, ane.

¹⁶ Nhym arkum,

—Kati. Kwãrĩk wãnh amũ me mōr kêt. Ar ga dja gar memã mỳjja ngã nhym me arỳm kukrē, ane.

¹⁷ Nhym ar kum,

—Jakam ne djwỳ kubê 5bit ne tep amãnhkrutbit, ane.

¹⁸ Nhym arkum, “Amrē imã o tē”, ane. Nhym kam ar arỳm 'yr o bōx. ¹⁹ Nhym kam me bōkam yrmã memã arē. Ne kam arỳm djwỳ kubê 5mē tep amãnhkrutja jamỳ. Amỳn kàjmã kàjkwa pumũn djwỳmē tepo Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarē. Kum amikĩnh jarēn arỳm djwỳ kokij. Djwỳ kokjêro dja:n mã kôt ba djwỳnh arkum õro dja. Arkum õro dja: nhym ar mã memã õro mrã. ²⁰ Memã õro mrã: nhym kam me kunĩ kukrēn arỳm ajne. Nhym kam ar arỳm aũm karwãnho mrã. O mrãn arỳm kaxnokaikam kungij ne o ipu. O ipun arỳm 'ã akre. Kam kaxnokai ipu kubê 12 ne 'ã kãtãm ne dja. ²¹ Be, me

my kute krên 'ã akre kubê 5.000. Ne ijukri me niremê me prîre'ã akre kêt. Be, me kunî ne me arým õ kwý krên mex ne arým ajne.

Ngô'ã tēm.

Mak 6.45; Dju r 6.15

²² Nhyr kam Jeju kôt ba djwýnh arkum,

—Aj mã, kàkam nhý. Dja gar ikukãm akàx nhikjêmã rê. Ba 'ýr me ano gê me mã mō, ane. Nhyr ar arým kàkam nox ne mō. ²³ Nhyr arým me krãpti'ýr tēn memã kum,

—Aje, me on ajmã. Ba on, ane. Ne kam Metĩndjwýnhmã kabēn kadjy krãnh'ã tēn wabi. Nhyr kam arým akamãt nhyr ate krãnhkam nhý.

²⁴ Nhyr ar kàkam mōrja arým imōti nhipōkri mō. Mō: nhyr kōk ar kutã àbēr tỳx. Àbēr tỳx nhyr ngô arým ar'ã kà japĩno mō.

²⁵ Apĩno mō: nhyr arým òkrēn'ãnh kà. Òkrēn'ãnh kàr pydji nhyr Jeju arým tu ngô rax'ã arkôt tē. ²⁶ Ngô'ã arkôt tē nhyr kôt ba djwýnh ar arým omũ. Ngô'ã tēm kôt omũn arým madjã kretin abenmã kum,

—Ota amrē me karō'õ gwaj bakôt mō, anen arým umaje amra.

²⁷ Nhyr kam arkum,

—E kum, ba ne ba wãm ar akôt tē. On ar akĩnh ne ar atĩn prãm kêt, ane.

²⁸ Nhyr Pedru kum,

—Djãm mrãmri gakumrēx? Ga atēm kumrēx jabej amiwýr ijwý ba wãm akudjwa ngô'ã awýr tē, ane.

²⁹ Nhyr kum, “Amrē iwýr tē”, ane.

Nhyr Pedru arým Jeju'ýr tēm mã ngōkam ruw ne arým ngô'ã tē. ³⁰ Ngô'ã tēn arým ngô pumũ. Kōk djábēr tỳx kute ngô djàkã tỳxkôt omũn arým tĩn prãm. Tĩn prãm ne arým àr tē. Ngōmã àr tēn arým amran kum, “Bēnjadjwýr djwýnh, gop ipytã”, ane.

³¹ Nhyr Jeju on pa 'amýn kum,

—Aje amim imar rere:kre. Mýkam ne ga amim, “Djãm mrãmri ne Jeju kute ngô ja mar”, anen amim imar rerekre?

³² Nãm ã kum ane nhyr ar arým kà'ýr bōx. Ne kam arým wabi. Wabi nhyr kōk djábēr on amikrãtan anhikrē ne. ³³ Amikrãta nhyr kàkam ar ýrja arým parbē kōnkrão nhýn rax ma:ro nhý. Ne arým kum,

—Mrãmri abē Metĩndjwýnh Krakumrēx, ane.

³⁴ Ne kam ar arým akàx nhikjêmã rēn kam arým kà dji. Ar pykabē Djene'ã kà dji.

³⁵ Nhyr kam me arým Jeju nokre pumũn amũ memã arē. Nhyr kam me arým bu'ã pyka kunìkôt me'ýr me ano nhyr me me'ýr mō. Me'ýr mōn memã arē nhyr me arým kuman Jeju'ýr me punu kunìo bōx. ³⁶ Nhyr me arým kum,

—Ba me akà japkrebit kupēn arým imex ne, ane. Ne me kunì kute kupēnhja arým prîne mex ne.

15

Tu mỳjja krĕn'ã ujarĕnh.

Mak 7.1

¹ Nhym kam mebep pardjeume Mojdjekukradjamard djwynh kriraxbeDjeruxare kurummon Jeju'yrbox. Me o kwy krenkadjy ne me aminhikra ponho ba. Me kukamakjekukradja kot me we Metindjwynhmamexkadjy ne me kum aminhikra ponho ba. 'ã ne me Jejuma kabenne kum,

² —Mykam ne akot ba djwynh ar me kukamakjekukradja mar ket ne kam amikra ar o ba? Nam ar kute aminhikra ponho ket ne tu aku, ane.

³ Nhym Jeju mema kum,

—Djam mramri Metindjwynhkukradja kot ne ga me me akukamakjekukradja ja jare? Kati. Atema. Ga me atema akukamakjekukradja ja'ã ano tyx ne Metindjwynhkukradja mar ket. Ne kam arym kam amikra ar o aba. ⁴ Ba me ama are gar ama. Metindjwynhne me bakukamarema 'ã karon mema kum,

“Me ama abamme ana jaben ar kabenn ma”, ane.

Ne ajte mema kum,

“Me'õ arym bam'ã nar na'ã, 'Ge Metindjwynh o ajke', anhyr jabej ge me tu kubi”, ane.

Me kum bamme na ar abema ne Metindjwynhã me bakukamarema ane. ⁵ Nhym be, djam me ga ne ga me ama abamme ana jabe? Kati. Ga me akukradja kot arik mema kum, “Me ajo godja ana nar

abam myjja'ã ajwyr jabej. Ne aje kube anho myjja ne pram jabej kum, ‘Be, ba te ije ama õrma. Aje myjja 'ã ijwyr ba arym o Metindjwynh nho myjja. Kam ba te ije ama õrma’, ane. Dja ga me ã kum anen arym kube ne nhym kam arym pijam ne”, ane. ⁶ Ga me aje ã mema 'ã karo anhyr kam arym me name bambe õdjy'ã mema adjapnenho aba. Me kum ar abe ket'ã mema adjapnenho aba. Metindjwynh te mema 'ã karon mema kum,

“Me ama abamme ana jaben ar kabenn ma”, ane.

Nam te mema ane ga me arym Metindjwynhkaben jao me kukradja kajgon kupa'ã mema akukradja punu ja jaren arym name bambe õdjy'ã mema adjapnenho aba.

⁷ Me ga ne ga me amijo ajex ne ar amijo Metindjwynhmar mexo aba. Mramri ne me bakukamare Idjaij me aja kaben ne. Nam Metindjwynhkukwakam me aja me bakukamarema kum,

⁸ “Be, me ja ne me arik 'ex ne ajkwa kajgokam ima imex jarenho ban õkre kadjwynhbejam ate ibe kran ba.

⁹ Ne arik ima irax jarenho kajgoo ban 'ex ne me ta kukradja'ã mema kum, ‘Metindjwynhkukradja', anhyro ba.”

Nam ã Idjaij me aja ane ga me akamingrãnyre ajex ne akukradja kajgoo Metindjwynhkukradjan mema arenho aba. Mramri

ne me ajã arēnhkumrēx. Nãm Jeju ã mebê pardjêu arkum ane.

¹⁰ Ne kam amiwÿr me krãpti 'uw ne memã kum,

—Ë, dja ga me akunĩ iman ikabēn markumrēx. ¹¹ Me kute apÿnh mÿjja'ã memã kum, “Ja dja ga ãm omũ. Dja ga krēn arÿm ajaxwe”, anhÿro ba. Nhyim be, djãm me'õ mÿjja 'õ krē nhyim Metĩndjwÿnh arÿm kum, “Ja ne ga krē. Arÿm ajaxwe”, ane? Kati. Me kabēn punukam ne memã axwe jarē. Me àkĩnhĩkam ne memã arē. Me ari prõ, mjēn kupa'ã kurē bakam ne memã arē. Me 'èxnhĩkam ne memã arē. Apÿnh axwe 'õkam ne Metĩndjwÿnh memã axwe jarē. Nãm ã Jeju memã ane.

¹² Kam kõt ba djwÿnh ar 'ÿr bõx ne Jejumã kum,

—Ë, mebê pardjêu kute akabēn markam arÿm ngryk ne, ane.

Nhyim me'ã arkum,

¹³⁻¹⁴ —Ga, me no rã ne me amikukãm rĩt kêtja pumũ. Kam me kute amipry mar kêt. Kam godja me no rã me no rã japrõ kute meo ba jabej nhyim arÿm amē kre'õkam tÿm. Mebê pardjêu ne me kute me urãk. Nãm me 'èx ne memã, “Ba ne ba ije Metĩndjwÿnh mar”, anhÿro ba. Nhyim be, kati. Me kute mar kêt. Ne kam te memã Metĩndjwÿnh'ã ujarēnh ar ba nhyim me adjwÿnhdjwÿ kute Metĩndjwÿnh mar kêt. Mebê pardjêu 'èx ne kute memã anhÿro bakam dja Ibãm arÿm memã o pãnh ne me biknor tokry djãkam me kumē kute

mrãmri ne me kute 'ê kadjãr ne rũm mēnh pyrãk. Kwãrik wãnh me rã'ã. Nãm ã Jeju mebê pardjêu'ã ane.

¹⁵ Nhyim Pedru kum,

—Nã gãm ar imã, “Djãm me mÿjja 'õ krē nhyim Metĩndjwÿnh kum, ‘Ja ne ga krēn arÿm ajaxwe’, ane? Kati”, ane. Tãm ne ga arē nhyim ar ibê bipdjur rã'ã ne. Mÿj'ã ne ga akabēn jarē? Ar imã arē bar kuma. Nãm ã Pedru Jejumã ane.

¹⁶ Nhyim Jeju arkum,

—Djãm ar gadjwÿ ar aje mÿjja mar kêt rã'ã? ¹⁷ Mÿjja me kute krēn ne me tikkam-bit wangij. Ne kam atykmã arÿm apõx. ¹⁸ Nhyim be, me ajkwa kurũm me kabēn punu apõxja ne me kute amim mÿjja'ã karõ djã kurũm apõx. Kam Metĩndjwÿnh arÿm memã axwe jarē. ¹⁹ Me kute amim mÿjja'ã karõ djãkam amim mÿjja punu'ã karõn arÿm me kurũm apõx.

Nãm me kute me par'ã amim karõ.

Ne kute me prõ puro nãr me mjēn puroo àkĩnh ne ro'ã ikwãja'ã amim karõ.

Ne prõ djwÿnh nãr mjēn djwÿnh kupa'ã kurē'ã amim karõ.

Ne kute mÿjjao àkĩnh'ã amim karõ.

Ne memã 'èx'ã amim karõ.

Ne kute Metĩndjwÿnh japrÿ'ã amim karõ.

²⁰ Me axweja kunĩ ne me kurũm apõx nhyim Metĩndjwÿnh arÿm memã axwe jarē. Nhyim be, me kute aminhikra põnh kêt ne kute

õ kwÿ krên ja ne Metîndjwÿnh kute memã axwe jarênh kêt. Djãm ar aje ja mar kêt? Nãm ã Jeju kôt ba djwÿnh arkum ane.

Me'õ nire bajtem kute tu amim kamnhîxkumrêx'ã ujarênh.

Mak 7.24

²¹ Ne kam Jeju arÿm mebé tẽ. Tẽ:n kam krîraxbê Xirumẽ Xidõ bu'ã pyka'ÿr bõx.

²² Nhyim pykabê Kanaãkam me'õ nire pyka wãkam ar ba. Mebé idjaer ne me wão me bajtem. Me'õ nire kam ar ban arÿm Jeju'ÿr bõx. Ne kam kàj bê kum,

—Bênjadjwÿr djwÿnh, Dawi tãmdjwÿ, gop amã ikaprî. Me karõ punu ne ari ikrao bikênho ba, ane.

²³ Nhyim tu kubê anhikrên itõ ne. Nhyim kôt ba djwÿnh ar 'ÿr bõx ne kum,

—Dja ga amũ ano gê tẽ. Nãm ari gwaj bakôt àmra tẽ, ane.

²⁴ Nhyim arkum,

—Djãm me bajtem'ÿr ne Metîndjwÿnh ijano ba tẽ? Kati. Mebé idjaer'ÿr ne ijano ba tẽ. Mebé idjaer ne me kute mrãmri ne mrykî'ãtomti no biknor pyrãk ne ate ar ba. Me ate ar ba ja'ÿr ne ijano ba tẽ, ane.

²⁵ Nhyim kam arÿm ni bajtemja 'ÿr bõx. 'ÿr bõx ne arÿm parbê kônkrão nhÿn ra:x man kum,

—Bênjadjwÿr djwÿnh gop ikôt o kangõn ikrao mex, ane.

²⁶ Nhyim õ mebé idjaer'ã me prîre jakren kum,

—Nok ba ren rop kraremã me prîre nhõ djwÿ rẽ nhyim

ren kam punure, ane. Djãm mrãmri ne djwÿ'ã ajarê? Kati. Kute meo mex djã'ã ne djwÿ jakren kum 'ã ajarê. Bir, Jeju ne jakam kute me bajtemo mex prãm kêt. Õ mebé idjaer'ÿr ne Metîndjwÿnh Jeju jano. Kute õ mebé idjaerbit kumrêxo mexo bamã. Kam ne nimã kum,

—Nok ba ren rop kraremã me prîre nhõ djwÿ rẽ nhyim ren kam punure, ane.

²⁷ Nhyim nija arÿm amim,

—Ijã ne rop krare jarê, anen arÿm kum,

—Tukwa, mrãmri Bênjadjwÿr djwÿnh. Kôt ne ga arê. Nhyim be, godja wãnh õ wÿnh nhõ pîponh krakri djwÿ jaũm rôrök. Aũmbit dja rop krare kukrê. Kam gop badjwÿ ibê rop krare pyrãk tu imã ikrao mex, ane.

²⁸ Nhyim Jeju kum,

—Me'õ nire, ga ne ga tu amim ikamnhîx me:xkumrêx. Akabên kôt ne ba arÿm akrao mex, ane. Nhyim myt tãmkam kra arÿm mex ne.

Kute mebé 4.000o djuw mex.

Mak 8.1

²⁹ Nhyim kam Jeju arÿm pyka ja kurũm tẽn imôtibê Garrêja'ÿr tẽn 'ÿr bõx. Ne kam arÿm krãnh'ã tẽn wabin nhÿ. ³⁰ Nhyim me krãptî: arÿm 'ÿr bõx. Nãm me 'ÿr me punuo mõn 'ÿr meo bõx.

Me mrãnh kêtme me no rãmẽ me kabên kêtme apÿnh me kukràdjã punumẽ apÿnh me punu djã 'õdjwÿ krãptî:ja ne me 'ÿr meo mõn meo bõx ne Jeju parbê me adju:w nhyim

arým meo mex ne. ³¹ Jeju meo mex nhym me krãptĩ: arým me omũ. Me kabẽn kêt arým kabẽn mex. Me apÿnh kukràdjà punu arým kukràdjà mex ne. Me mrãnh kêt arým mrãnh mex ne. Me no rã arým rĩt mex ne. Nhym me arým me omũn te kute marmã mekam no tyn kumex. Ne kam arým mebé idjaero ba djwÿnhmã rax jarẽ. Metĩndjwÿnhmã rax jarẽho kume:x.

³² Nhym kam arým amiwÿr kôt ba djwÿnh ar ku'uw nhym ar bôx nhym arkum,

—Imã me krãptĩ:ja kaprĩ. Me iro'ã krĩ'ã arým akati amãnhkrut ne ikjêkêt apêx. Ne kam arým me õ mÿjja kêt. Nok ba ren me kum prãm kam ren amũ me ùrkwãmã me ano nhym ren pry konenh ren me arým rerekre nhym ren tyk djà me kupa, ane.

³³ Nhym kôt ba djwÿnh ar kum,

—Kapôt kukrit jakam ne gwaj te me krãptĩ:ja kadjy djwÿ kume:x prãmje. Mÿj got gwaj me kadjy nê? ane.

³⁴ Nhym Jeju arkum,

—Mÿj ne ar anhõ djwÿ kute? ane. Nhym ar kum,

—Djwÿ kubê 7. Tep-prãredjwÿ ngrêre, ane.

³⁵ Nhym kam arým me krãptĩmã 'ã karõn kum,

—Pykabê dja ga me nhÿ, ane. Nhym me kam arým nhÿ. ³⁶ Nhym kam arým djwÿ kubê 7 jamÿn tepprãre jamÿn o Metĩndjwÿnhmã amikĩnh jarẽ. Ne kam kokij ne mã kôt ba djwÿnh arkum kungã

nhym ar mã me krãptĩmã adjuw. ³⁷ Nhym kam me kunĩ kwÿ krẽn arým ajne. Nhym kam me arým aũm karwàn kaxnokaikam kungij. Kungij nhym arým kaxnokai ipubê 7 ne 'ã kâtãm. ³⁸ Be, me my kubê 4.000 ne õ kwÿ krẽ nhym me niremẽ me prĩre'ã akre kêt. ³⁹ Nhym kam arým amũ me anon kam kà'õkam nhÿ. Ne kam nox ne pykabê Madara'ÿr mõn 'ÿr bôx.

16

Kute kàjkwa kurũm mÿjja'õ nhipêx'ã me kum à'wÿr.

Mat 12.39; Mak 8.11

¹ Nhym mebé pardjêumẽ mebé xadjudjêumẽ Jeju'ÿr bôx ne mrãmri kubê Metĩndjwÿnh Krakumrêx jabej kum,

—Goja kàjkwa kurũm mÿjja pumũnh kêt'õ nhipêx bar omũn kôt ama, ane.

² Nhym memã kum,

—Arým myt djãrmã nhym myt ngjêx djãkam kàjkwa kamrêk. Ga me kam 'ã abenmã kum, “Dja kryrà m kàjkwa mex”, ane. ³ Nàr, arým myt katormã nhym myt apôx djãkam kàjkwa kamrêk ne kakrã kumex ga me kam 'ã abenmã kum, “Akati jakam dja na kumex”, ane. Me ga ne ga me amijo ajêx ne amijo Metĩndjwÿnh mar mex. Aje kàjkwa mex mar nàr aje kàjkwa punu mar. Mÿkam ne ba me akam ar ibarĩ mÿjja pumũnh kêt kwÿ nhipêx ne me amã mÿjjao amirĩto iba ga me ja mar kêt ne? Ga me omũnh

kajgon amim, “Je tô mỳj'ã”? anhyr kajgon mar kêt-kumrêx.
⁴ Me ga akamingrãnyre ne ga me ajaxwen mỳjjakôt ari Metîndjwýnhbê amijo akêxo aba. Ga, me kwý kute kum prô djwýnh kînh ngriren kute mebê prôo àkînhô baja pumû. Me gadjwý ne ga me amã Metîndjwýnh kînh ngriren ari kubê amijo akêxo aba. Ne kam me aje omûnh kadjy ije me amã mỳjja pumûnh kêt nhipêx jabej. Djãm kam ije me amã ipêxmã? Kati. Ije me amã ipêx me aje omûnh prãm kêt-kumrêx. Dja ba ï amijo Metîndjwýnh kukwakam ujarênh djwýnhbê Djônaj pyræk. Dja ga me jabit pumû, ane. Tyk ne akubyn tîn'ã ne ã Jeju memã ane. Ne kam arým mebê akêx ne mã tễ.

*Djwý nhigot djà'ã ujarênh.
 Mak 8.14*

⁵ Ne kam ar imôti'ã rên akàx nhikjêmã bôx. Nhym kôt ba djwýnh ar djwýo amak kêt katin arým Jejumã arê.
⁶ Nhym arým me kukràdjà ka-jgo kôt ar amijo ba kêt kadjy arkum kabên ne arkum,

—Ga, me kute djwý nhigot djà djwý djômkam kapînja pumû. Nhym arým djwý tỳx me:x ne. Ar gadjwý dja gar me kukràdjà man kôt ar amijo aban arým ajaxwe mex ne. Mebê pardjêu kukràdjà nàr mebê xadjudjêu kukràdjà dja gar aman kôt ar amijo aban arým ajaxwe me:x ne. Ar amijã ano tỳx ne me kukràdjà mar kêt ne kôt ar

amijo aba kêt. Nãm ã Jeju nêje ar kukrào ane.

⁷ Nhym kam ar ari 'ã aben kukij ne arîk abenmã kum,

—Gwaj baje djwý byr kêt-kam ne ã gwaj bamã ane, ane.

⁸ Nhym Jeju arým ar kabên man arkum,

—Ar aje amim imar ngri:re. Mỳkam ne gar aben kukij ne abenmã kum, “Gwaj baje djwý byr kêt-kam ne ã gwaj bamã ane”, ane? ⁹ Djãm ar aje mỳjja mar kêt rã'ã? Mỳj'ã ikabên kute amijakreja djãm aje mar kêt rã'ã? Ar akubyn amijo tên ije djwý kubê 5o mebê 5.000o djuw mex'yr amijo bôx. Mỳj ne ar aje djwý janhy karwãnhkam kaxnokai ipu kuten 'ã kàtàm ne? ¹⁰ Ar akubyn amijo tên ije djwý kubê 7o mebê 4.000o djuw mex'yr amijo bôx. Mỳj ne gar aje djwý janhy karwãnhkam kaxnokai ipu kute? Ga, djwý kume:xo ije meo djuw mexja pumû. Djãm arým ne gar o ajamak kêt kati? ¹¹ Djãm djwý'ã ne ba ar amã arê? Djãm 'ã ne ba ar amã, “Ari amijã ano tỳx. Kwãrîk wãnh mebê pardjêu kukràdjà, nàr mebê xadjudjêu kukràdjà, kute djwý nhigot djà pyræk kwãrîk wãnh kôt ar amijo aba kêt”, ane? Kati. Djwý'ã ije ar amã ja jarênh kêt. Mỳkam ne gar aje ja mar kêt? Nãm ã Jeju arkum ane. ¹² Nhym kam ar arým kuma. Kute Ar kubê me kukràdjà puma. Kute Ar kubê mebê pardjêumẽ mebê xadjudjêu kukràdjà puma. 'Ã

ne djwÿ nhigot djà amijakre. Tãm ne ar arÿm jakam kuma.

Pedru kute Jejumã Bënjadwÿrbê kumkati jarênh.

Mak 8.27; Ruk 9.18

¹³ Be, Piripi nhõ krîraxbê Xedjare bu'ã ne apÿnh me õ krî djari. 'ÿr ne Jejumẽ kõt ba djwÿnh ar mõ. Ar 'ÿr mõrkõt nhym Jeju arkum,

—Ë, ar imã ijã me ujarênh jarê ba kuma, ane.

¹⁴ Nhym ar arÿm kum,

—Nãm me kwÿ ajã, “Ngõmã me angjênh djwÿnhbê Djuão. Ta ne akubyn tïn ne ar ba”, ane. Nhym me kwÿ ajã, “Me bakukãmãre Erij. Metïndjwÿnh kukwakam ujarênh djwÿnh raxbê Erij”, ane. Nhym me kwÿ ajã, “Me bakukãmãre Djermi. Metïndjwÿnh kukwakam ujarênh djwÿnhbê Djermi”, ane. Nhym me kwÿ ajã, “Me bakukãmãrekam Metïndjwÿnh kukwakam ujarênh djwÿnh ar 'õ.” Nãm me ã abenmã ajã ane. Nãm ã ar Jejumã ane.

¹⁵ Nhym ajte arkum,

—Ne ar gadjwÿ mã ne gar imar on? Mÿj'ã ne gar ijakre? ane.

¹⁶ Nhym Pedru kum,

—Abê me inhõ Bënjadwÿrbê kumkatibê Kritu. Abê Metïndjwÿnh tïn ne ar baja Kra, ane.

¹⁷ Nhym Jeju Pedrumã kum,

—Ximão, Djônaj kra. Djãm pykakam me'õ ar ba ne amã ijarê ga ima? Kati. Kàjkwakam Ibãm ne amã ijo amirît ga ima. Kam ne ga akî:nhkumrêx

ne. ¹⁸ Ga ne ga imã, “Abê me inhõ Bënjadwÿrbê kumkatibê Kritu. Kadjy ne Metïndjwÿnh ajano ga bõx. Ga abê Metïndjwÿnh tïn ne ar baja kra”, ane. Ba amã arê ga ama. Ga abê Pedru. Mrãmri, kën'ã ne anhidji amijakre. Akabên mex jakõt ne ga arÿm atÿx ne aje kën pyræk. Dja me akudjwa ã amim imaro ane ba arÿm amim me utà nhym me arÿm akudjwa tÿx kute kën tÿx pyræk. Me kute amim imar kunïja dja me tÿ:x nhym arÿm Xatanaj nhõ me àpênh te kute meo àpanhmã ne te kute me biknor tokry djakam meo biknormã. ¹⁹ Dja ga aje mrãmri ne me'õ kute bënjadwÿr nhõ kikrekam o kajkep djào ba pyræk. Me'õ kikre'ã kuta nhym me arÿm wadjà nàr kikre'ã ijê tÿx ne arÿm mebê aptà nhym me àr kêtumrêx. Aje me'õja pyræk. Dja me amim imar kêt ga arÿm mebê aptà. Nhym kam kàjkwakam Ibãmdjwÿ arÿm akõt amikabên djin arÿm mebê aptàn amim me utàr kêt ne ar meo ba kêt. Nàr, dja me amim ima ga memã kum, “Ajrã. Kõt ar aba”, ane nhym kàjkwakam Ibãmdjwÿ arÿm akõt amikabên djin memã kum, “Ajrã. Ikõt ar aba”, anen arÿm amim me utàn ar meo ba. Nãm ã Jeju Pedrumã ane. ²⁰ Ne kam amijã kõt ba djwÿnh arkum karõ. Metïndjwÿnh ne arÿm mebê idjaer kadjy Jeju'ã Bënjadwÿrbê kumkati mē. 'Ã ne me kum Kritu jarê. Nãm

amijã arkum karõn arkum,
—Kwãrĩk wãnh me'õmã
kum, “Jejubê ne Kritu. Kubê
ne me banhõ Bẽnjadwÿrbê
kumkati”, anhÿr kêt. Nãm ã
Jeju arkum ane.

*Amikukãm amityk'ã
ujarênh.*

Mak 8.31; Ruk 9.22

²¹ Ne kam ja nhijukri arÿm
kõt ba djwÿnh arkum,

—Krĩraxbê Djeruxarêkam
itokry kumexmã ne
Metĩndjwÿnh ijano ba arÿm
'ÿr itẽmmã. Dja ba kam bõx
nhym mebêngêtmẽ me kadjy
Metĩndjwÿnh mar djwÿnh
nhõ bẽnjadwÿrmẽ Mõjdjê
kukràdjã mar djwÿnhmẽ ijo
bikênh kumex nhym me arÿm
ibĩ. Nhym ijã akatin akatin
akati ba akubyn itĩn ne, ane.

²² Nhym kam Pedru arÿm
Ar kubê Jejuo tẽn ar kãxã nêje
kum bẽn tÿxmo krax ne kum,

—Bẽnjadwÿr djwÿnh, gop
gê Metĩndjwÿnh kum akaprĩ.
Djãm ga dja me abĩ? Arkati,
ane.

²³ Nhym Jeju akẽx ne Pe-
drumã kum,

—Arÿm akabẽn kute
Xatanaj kabẽn pyrãk. Amũ
imã akre rax ne dja. Aje
Metĩndjwÿnh bê ijo akẽx
prãm pyrãk. Metĩndjwÿnhkõt
adjumar kêt. Me kum ikĩnh
kêtja kõt ne ga adjumar djã
dji, ane.

²⁴ Nhym kam Jeju kõt ba
djwÿnh arkum,

—Gêdja gar ajõ mã ikõt
abikamênh prãm jabej kwãrĩk
wãnh amidjwÿnhbit mar kêt.
Dja ga amim, “Djãm ba ije
amijo ikĩnhmã? Kati”, ane.

Dja ba ityk kadjy inhõ pĩte'y
mÿn itokry:. Dja ga ijã ami-
jakren aje anhõ pĩte'y mÿnh
mãn prãbê amã atokry pyma
kêt ne amã ijabê rã'ã ne mã
ikõt ajkamẽ. ²⁵ Me kute amid-
jwÿnhbit mar ne me kum
tokry pyma, me tãm gêdja
me tyn kam ijukri me biknor
tokry djãkam tẽ. Nhym be,
me kum ijabêkumrẽx ne kute
amidjwÿnhbit mar kêt nhym
me kute me bĩn jabej me tãm
gêdja me amiptàn ar tĩn ne
ba rã'ã: rã'ã ne. ²⁶ Ne ren
me'õ pykabê mÿjja mexja
kunĩ, nêkrẽx kunĩja ren ari
o atom ne o ban kam ren
ty. Je, mã dja kam nẽ?
Kati, nãm ren ty nhym ren
õ nêkrẽxja ren wãnh kumex.
Nhym mÿj pãnh ne ne ren
Metĩndjwÿnhmã arẽ nhym ren
akubyn o tĩn nhym ren kum
amijo pãnh? Arkati. Dja te
kum pãnh jarẽ nhym akubyn
o tĩn prãm kêtumrẽx.

²⁷ Ba ije amijo inhĩ ne
me'ÿr irwÿk dja ba Ibãm
jadjênhmẽ umao ipyma:n
me'ÿr bõx. Kadjy mrãnh
djwÿnh pyma:mẽ ro'ã me'ÿr
bõx. Ne kam me ã pÿnhkõt
me kunĩmã o pãnh ne. Me
axwe kõt nãr me kute katãt
amijo ba kõt memã o pãnh
ne. ²⁸ Ba ar amã arẽ. Ije amijo
inhĩ ne ar awÿr ibõx. Ibãm dja
ijã bẽnjadwÿr rax mẽ. Dja ba
bõx ne ipymao ar apytàn ar
ar ajo iba. Dja gar adjãmja
akwÿ atĩnri iraxkõt ipumũ,
ar akadjy ibẽnjadwÿr rax ne
ipymakõt ipumũ. Mrãmri
ne ba ikabênja. Nãm ã Jeju
arkum ane.

17

Kute amijo atemã'ã ujarênh.

Mak 9.2; Ruk 9.28

¹ Jeju memã ane nhym kam ar'ã akati amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut apêx. Nhym kam Jeju arým Pedrumẽ Xijagumẽ Djuão ar aprôn aro tẽn krãnh prêkti'ã aro wabin ate ar ro'ã me kãxã dja. ² Ne kam arým ar kabem amijo atemã. Ne nokre jadjênh kute myt jadjênh pyrãk. Nhym õ kubêkã arým aka:n kam adjê:nh. ³ Nhym kam me bakukãmãrebê Môjdjê:mẽ Erijmẽ arým arkum amijo amirît ne. Ar Jejumẽ abenmã ujarênhõ dja nhym ar arým ar omũ.

⁴ Nhym kam Pedru Jejumã kum,

—Bênjadwÿr djwÿnh, jakam arým gwaj bakĩnhkumrêx. Amã kĩnh jabej dja bar ar amã kikre kryre nhipêx. Dja bar amã 'õ nhipêx ne Môjdjê:mã 'õ nhipêx ne Erijmã 'õ nhipêx, ane.

⁵ Nãm kum kabêno dja nhym kakrã jadjênh arým ar nokrekam kato. Ar nokrekam katon arým ar kuno. Nhym ar aêrbê Metĩndjwÿnh kakrã kurũm kabên nhym ar kabên ma. Nhym arkum,

—Ikra ne wã. Imã abê:kumrêx. Ba kam kam ikĩnhkumrêx. Tãm wã dja gar kabên man kõt ar amijo aba, ane.

⁶ Ar kabên ja man arým madjã kreti. Madjã kretin tu myrbê tÿm ne nõ. ⁷ Nhym Jeju ar'ÿr bõx ne ar kupên arkum,

—Kajmã ar dja. Kwãrĩk wãnh ar atĩn prãm kêt, ane. ⁸ Nhym ar kajmã rĩt nhym arým Jeju pydjibit dja nhym ar omũ. Arým ne Môjdjê ar ar aêrbê mã tẽn arým amirît kêt ne.

⁹ Nhym kam ar arým krãnh prêkti'ã rwÿk tẽ. Rwÿk tẽ nhym Jeju arým arkum 'ã karõn arkum,

—Ar aje ipumũnhja kwãrĩk wãnh on me'õmã 'ã adjujarênh kêt. Ba ije amijo inhÿja ityk ne akubyn itĩnkambit dja gar 'ã ajarê, ane.

¹⁰ Nhym kõt ba djwÿnh ar Erij jabej Jeju kukij ne kum,

—Mÿkam ne Môjdjê kukràdjã mar djwÿnh memã kum, “Erij kumrêx dja bõx nhym kam Metĩndjwÿnh ar meo ba”, ane? Mÿkam ne me memã ja jarê? ane.

¹¹ Nhym Jeju arkum,

—Be, mrãmri, gêdja me'õ kute Erij pyrãk kumrêx bõx ne akubyn Metĩndjwÿnh'ÿr me kunõ akêx ne. Meo akêx nhym me arým amim maro ba. ¹² Ba ar amã arê gar ama. Me'õ kute mrãmri ne Erij pyrãk arým bõx nhym me kute mar kêt ne arým amikĩnhje o bikênhõ ba. Badjwÿ ije amijo inhÿ dja me ijo bikênhõ ba ba itokry ne, ane. ¹³ Nhym kam kõt ba djwÿnh ar amim,

—Be, ngõmã me angjênh djwÿnhbê Djuão'ã ne ar imã ane, ane.

Me karõ punumã àkjêr.

Mak 9.14; Ruk 9.37

¹⁴ Kam Jeju ar arým krãnh'ã rwÿk tẽ. 'Ã rwÿk tẽ:n arým me

krăptĭja'ÿr bôx. Nhyam kam me'ô'ÿr bôx ne parbê kônkrăo nhÿn¹⁵ kum,

—Bĕnjadjwÿr djwÿnh, amă ikra kaprĭ. Ikra ibê tyk ar ban amijo bikĕnh krăptĭ. Năm mă tyn kuwykam rôrôk ne ngôkam nox.¹⁶ Nă băm akôt ba djwÿnh ar'ÿr o bôx nhyam ar te kute o mexmă o ane, ane.

¹⁷ Nhyam kam Jeju me'ÿr akĕx ne memă kum,

—Je, me akamingrăny aje amim ikamnhĭx kĕtkumrĕx ne ajaxwe. Mÿj dja ijă akati, akamăt kô kute ba me akam arek ar iba? Nă băm me awÿr bôx ga me ajamakkre kĕtkumrĕx ne prĭne akabĕno ikaty. Nă băm te amiwÿr me akam ama ga me arĭk ar aba, ane. Ne kam bămjamă kabĕn ne kum,

—Amrĕ akrao tĕ, ane.
¹⁸ Nhyam arÿm 'ÿr o tĕn o bôx nhyam Jeju arÿm kum akij. Me karô punu kute kra bôktio bajamă akij nhyam arÿm kum iren kurŭm katon mă tĕ. Nhyam arÿm myt tămkam mex ne.

¹⁹ Nhyam kam Jeju tĕn ate dja nhyam kôt ba djwÿnh ar arÿm 'ÿr bôx ne kum,

—Mÿkam ne bar te: ije me karô punu kujaĕkmă o ane? ane.

²⁰ Nhyam Jeju arkum,

—Djăm ar aje kujaĕk kadjy tu amim Metĭndjwÿnh kamnhĭxkumrĕx? Kati. Ar aje kadjy tu amim kamnhĭxkumrĕx kĕt. Dja gar tu amim kamnhĭxkumrĕx. Be, me kute tu amim Metĭndjwÿnh kamnhĭxkumrĕx kam me kute rerekre pyrăk.

Ga, pidjôbê motadu 'ydwÿ ngri:ren rere:kreja pumŭ. Nhyam be, kati. Motadu 'y arÿm krekam ingrôt ne abatănh ne kam arÿm abată:nh ne. Ar gadjwÿ dja gar tu amim Metĭndjwÿnh kamnhĭxkumrĕx ne kam kute arerekre pyrăk nhyam arÿm ar amă mÿjja jabatănh nhĭpĕx. Kute mÿjja rŭnh kunĭ nhĭpĕx mar. Gar ren kadjy tu amim Metĭndjwÿnh kamnhĭxkumrĕx ne ren krănhjamă kum, “Krănh, amŭ ajkamĕ”, ane nhyam ren arÿm amŭ ajkamĕ. Djă ne gar ren te aje mÿjja 'ôo anhÿrmă? Kati. Ne gar ren apÿnh mÿjja kadjy tu amim Metĭndjwÿnh kamnhĭxkumrĕx nhyam ren arÿm ar amă ipĕx ne. Nhyam be, kati. Ar aje tu amim kamnhĭxkumrĕx kĕt. Mrămri ne ba ar amă ja jarĕnhkumrĕx.²¹ Nhyam be, me karô punu kute bôktio baja mebê tÿ:x. Me kute Metĭndjwÿnhmă o à'wÿr ne kum amijajburkambit arÿm apôx. Năm ĩ Jeju arkum ane.

²² Nhyam kam ar arÿm pykabê Garrĕjakam ar ba. Nhyam kam Jeju arkum,

—Ba ije amijo inhĭ dja me'ô' ibê amijo akĕx ne memă ikanga.²³ Nhyam me kam arÿm ibĭ. Nhyam ijă akatin akatin akati ba akubyn itĭn, ane. Nhyam kam kôt ba djwÿnh ar arÿm kaprĭre ne.

Pi'ôk kaprĭo atom djwÿnh'ă ujarĕnh.

²⁴ Nhyam kam ar krĭrăxbê Kapana'ÿr tĕn 'ÿr bôx. Nhyam kam pi'ôk kaprĭo atom

djwýnh ar ba. Ar kute Metĩndjwýnh nhõ kikretio mex kadjy pi'ók kaprĩo atomo ba. Ne kam ar Pedru 'yr bõx ne Jeju jabej kukij ne kum,

—Djãm ar anhõ ujarẽnh djwýnh kute Metĩndjwýnh nhõ kikreti kadjy memã pi'ók kaprĩ nhõrmã? ane.

²⁵ Nhyam arkum,

—Nà. Dja ar amã kungã, ane. Ne kam kikremã wadjàn Jeju 'yr bõx ne amikabẽn mar tóràm nhyam Jeju kumrẽx kum,

—Ximão, mýj ne ga kam mar on? Mýj xêbê gêdja pykakam me bẽnjadjwýr pi'ók kaprĩo atomo ba? Pi'ók kaprĩbê ipõxuo atom nàr pi'ók kaprĩbê kributuo atom. Mýj xêjabê dja o atom? Djãm ta kra Ar kubê dja o atom nàr djãm õ àpẽn kadjobê o atom? ane.

²⁶ Nhyam Pedru kum,

—Õ àpẽn kadjobê dja pi'ók kaprĩo atom, ane.

Nhyam Jeju kum,

—Mrãmri, õ àpẽn kadjobê dja o atom. Kute kra Ar kubê pi'ók kaprĩo atom kêt. ²⁷ Bir be, gu babê Metĩndjwýnh kra. Kam Metĩndjwýnh gu babê pi'ók kaprĩo atom kêt. Gê te gu babê pi'ók kaprĩ byr kêt gu ba dja gu tu o atom djwýnh arkum kungã. Metĩndjwýnh nhõ kikreti kadjy o atom djwýnhmã kungã. Gwaj ren arkum õr kêt nhyam ren me abenmã gwaj bajã kabẽ:n ne. Aje, imõti 'yr dja ga tẽn 'yr bõx. Ne kam kum anhõ kadjat mẽ. Dja tep'õ kumrẽx 'ã wajêt ga o wabin abyn ajkwa põt.

Ajkwakam dja ga ngõnhponho pi'ók kaprĩ pumũ. Tãm dja ga aby gu amikadjy arkum kungã, ane. Nhyam kam arým ã anen arým arkum kungã.

18

Ar kute amirax jabej Jeju kukjêr.

Mak 9.33; Ruk 9.46; Pir 2.3; Ped k 5.5

¹ Nhyam kamã kõt ba djwýnh 'õdjwý ar 'yr bõx ne kukij ne kum,

—Kàjkwakam Bẽnjadjwýr djwýnh kute pykakam amim me utàr ne ar meo bakam nhýnh ar ijõ dja bar iraxo aben jakre? ane.

² Nhyam amiwýr me'õ prĩre 'uw nhyam 'yr bõx nhyam ar ipõkri kudja. ³ Ne arkum,

—Dja gar on amirax jabejja kangan amijo angriren amijo akàtàm. Amijo angrire kute me prĩre pyræk. Godja gar amirax jabej rã'ã djãm kàjkwakam Bẽnjadjwýr djwýnh kõt ar abamã? Kati. Kàjkwakam Bẽnjadjwýr djwýnh kute pykakam amim me utàr ne ar meo bakam kõt ar aba prãm kêt kumrẽx. Mrãmri ne ba ar amã ja jarẽnh kumrẽx.

⁴ Kam me kute amijo ngrire kute me prĩre ja pyræk tãm ne raxo kute me kunĩ jakrenh. Kàjkwakam Bẽnjadjwýr djwýnh kute pykakam amim me utàr ne ar meo bakam ne raxo kute me kunĩ jakrenh.

⁵ Nhyam kam me kute ikukwakam kum me prĩre kute ja pyræk kĩnh, kum me'õ kàtàmja kĩnh ne kam arým badjwý kum ikĩnh.

⁶ Nhym be, me'ô kute me prîre pyrâk ne ajbir kute amim imar ny nhym kam ren ate me'ôja axwe'ã kum apnê nhym ren arým kôt axwe nhym kam ren pãnh me mut'ã kênpoti nhô, kute kum axwe'ã àpnênh djwýnhja mut'ã ren kên jabatàn nhô ne ren ngónhmã kumê, ngô jabatàn nhípôkri kumê nhym ren ngô kubî. Ja ne kàjbê tokry. Tokry ngrire. Nhym be kati, dja prîne Metîndjwýnh o ajkê nhym tokry ra:x ne. ⁷ Ý, watî:re. Pykakam me kute me axwe'ã memã àpnênhja dja me tokry ra:x ne. Mrãmri dja me axwe'ã memã àpnênh ba. Nhym be, kute 'ã memã àpnênh djwýnhja watî:re. Dja tokry ra:x ne. Nãm ã Jeju arkum ane.

⁸ Ga, me kute apýnh amikukràdjào àpênh jaxwe prãmja pumû. Ar kute àpênh jaxwe krã'yrn kangamã ne Jeju Ar kubê axwe pyman arkum,

—Ne ga ren ar ajaxwe kadjy anhikra nhikjêo aje mýjja punu kupênh prãm nâr ar apar nhikjêo mýjja punu'yr amrãnh prãm mýj ne gar ren on? Bir, ga ren ar on krãtan rûm amibê amê. Ne ren kam te anhikra nhikjê kêt nâr apar nhikjê kêt ne ren atînkam ren akînhkumrêx. Metîndjwýnhkôt atîn ne ar abakam ren akî:nhkumrêx. Ne ren aktã anhikra rã'ã nâr aktã apar rã'ã nhym Metîndjwýnh ren kuwykam ar amê. Kuwy pôk rã'ã: rã'ãkam ren ar amê gar ren

kam atokry ra:x ne.

⁹ Ne gar ren ajaxwe kadjy ano nhikjêo aje mýjja punu pumûnh prãm mýj ne gar ren on? Bir, ga ren ar on kaban rûm amibê amê. Ne ren kam te ano nhikjê kêt ne ren atînkam ren akînhkumrêx. Metîndjwýnhkôt atîn ne ar abakam ren akî:nhkumrêx. Ne ren aktã ano rã'ãn ren atokry ra:x ne. Ne ga ren ar me biknor tokry djâkam kuwykam tèn ren kam akaprîkumrêx, ane. Djãm mrãmri ne ar kute aminoo pôx ne aminhikra krãkâr ne amipar krãkarmã Jeju arkum 'ã karô? Kati, ar kute àpênh jaxwe krã'yrn kangamã ne Jeju 'ã arkum ar kute amibê amikukràdjâ krãkarmã arê.

Mrykî'âtomtî biknor'ã ujarênh.

Ruk 15.4

¹⁰ Ne kam ajte arkum,

—Me'ô kute me prîre pyrâk djãm ar amã kurên aje kum kajgo jarênhmã? Kati. Kwãrîk wãnh. Mýkam? Bir, djãm kajgo? Kati. Mýkam? Bir, kadjy mrãnh djwýnh kute me prîreo djuw mex djwýnhja ne kute kâjkwakam Ibãm pumûnh rã'ãkam. Ba ne ba ar amã ja jarê.

¹¹ Be, ije me axwe pytarmã ne ba tẽ. Kadjy ne ba amijo inhî ne me awýr ruw, ije me axwekam me biknorja pytarmã. ¹² Ar gadjwý dja gar adjukaprî. Godja me'ô nhô mrykî'âtomtî krãptî kubê 100 nhym kam pydji kubê màt ne biknorja. Mýj dja me'ôja on? Bir, dja mry krãptîbê

99jamã ire gê wãnh kutêp kumex, nhym kam krãnh'ÿr kôt tẽ, pydji biknorjakôt tẽ. ¹³ Godja kum kator jabej ne kam arÿm kĩ:nhkumrêx. Kute pydji biknorjamã katorkam dja kĩ:nhkumrêx. Ne mry'ã kâtãmbê 99 biknor kêtjakam dja kĩnh ngrire. Ba ne ba mrãmri ar amã ja jarênhkumrêx. Be, ije ar amã idjujarênhjakam mÿj dja gar kam ama? ¹⁴ Bir, kàjkwakam Abãm djwÿnhdjwÿ, djãm me'õ prĩre kute ãmja pyrãk pydji biknor nhym kam kĩnh got? Arkati. Kam kĩnh kêtumrêx. Ukaprĩkam kam kĩnh kêtumrêx. Tãm dja ga amim aman kudjwa adjukaprĩ. Nãm ã Jeju arkum ane.

Kute me'õ jaxwe'ã arkum karõ.

Ruk 17.3; Gar 6.1; A Tex 3.15

¹⁵ Ne kam ajte arkum,

—Kam, aje me'õo akamy'õ godja ajo bikênh jabej ne arÿm axwe jabej. Ga dja ga adjukaprĩn akumrêx 'ÿr tẽn me kãxã kukjan kum akabên. Godja kute amar ne axwemã irer jabej ga ne ga arÿm Metĩndjwÿnh'ÿr o akêx nhym ajte kôt ba. ¹⁶ Nhym godja kute amar prãm kêt ne mã axwe jabej. Kam dja ga me'õ pydji nãr amãnhkrut 'ÿr aro tẽ. 'ÿr aro tẽn 'ÿr aro bõx. Ne kam kukjan kum akabên gê ar amã amijarê gar ama. Gar ajamãnhkrut nãr ar ajamãnhkrut ne ikjêkêt dja gar arÿm ama. Amrêbê: Metĩndjwÿnh kabên kôt dja

gar ã maro ane. Nãm me bakukãmãremã kum,

“Dja me'õ amijarênh jabej. Gê ar amãnhkrut nãr ar amãnhkrut ne ikjêkêt kabên kôt memã arê.

Ar kute kabên mar kôt arê nhym me arÿm kuma. Ar axikôt kabênkam dja me ar kabên man arÿm abenmã kum,

‘Mrãmri me'õja kute amijarênh nhym ar kute kabên kôt arênhkumrêx’, ane. Dja me ã abenmã ane.”

Nãm ã Metĩndjwÿnh me bakukãmãremã ane. Metĩndjwÿnh kabên jakôt dja gar ajamãnhkrut ne ikjêkêt ne me'õja'ÿr tẽn 'ÿr bõx ne ama.

¹⁷ Godja gar gadjwÿ te kukjan kum akabên nhym kute ar amar prãm kêt ne mã axwe prãm jabej gar me kute amim imarjamã arê. Me kute aben pydjikam memã arê. Nhym godja me kute amim imar aben pydjikam te kukjan kum kabên nhym kute me mar prãm kêt ne mã axwe prãm jabej gar abenmã kum, “Kute Metĩndjwÿnh mar kêt. Ga, axwe prãm rã'ãja pumũ”, ane. Dja gar ã abenmã anen arÿm o kute me bẽnjadjwÿr bajtemmã pi'õk kaprĩo atom djwÿnh jaxwe pyrãk. Nãm ã Jeju arkum ane.

¹⁸ Ne kam ajte arkum,

—Ba ar amã arê gar ama. Dja me amim imar kêt gar mebê aptà nhym kàjkwakam Ibãmdjwÿ dja ar akôt amikabên dji. Nãr, dja me amim ima gar memã kum, “Ajrã”,

ane, kàjkwakam Ibãmdjwÿ dja ar akôt amikabên dji. Mrãmri ne ba ar amã ja jarēnhkumrēx.

¹⁹ Ba ajte ar amã arē gar ama. Godja gar ajamānhkrut pykakam kum mÿjjao a'uw nār kum me'ōo a'uw ne axikôt 'ã ar akabên dji, kàjkwakam Ibãm dja arÿm ar aman ar akabên kôt ã anen ar amã mÿjja ngã nār me'ō kaprĩmã kĩnh jadjàn nār me'ōo mex. Ar akabên kôt dja ã ane. ²⁰ Mÿkam? Bir, godja me'ō ar amānhkrut nār ar amānhkrut ne ikjêkêt ikabênkôt bikprõnh jabej badjwÿ dja ba ar ro'ã akuprõ. Kam dja Ibãm ar akabên kôt ã ar amã o ane. Nãm ã Jeju arkum ane.

Me'ō ukaprĩ kêt'ã ujarēnh.

Mat 6.14; Ruk 17.4; Ep 4.32; Kor 3.13

²¹ Kam, Pedru Jeju'ÿr bõx ne kum,

—Ije me'ōo ikamy godja ari ikam axweo ba jabej. Mÿj dja ba kam ingyryk kêt on? Djãm kam ingyryk kêt 'ikrãn ne kubê 7? Nār kon? ane.

²² Nhym Jeju kum,

—Kati. Dja ga kam angyryk kêt ry typdji. Dja ga kam angyryk kêt bē 70 ne ajte kubê 70 ne ajte kubê 70 ne ajte kubê 70 ne ajte kubê 70 ne ajte kubê 70. Dja ga ã kam angyryk kêt ry typdjio ane.

²³ Kàjkwakam Bēnjadjwÿr djwÿnh dja pykakam amim me utàn ar meo ba. Kam dja kum me kaprĩ. Gwaj badjwÿ ne gwaj ren bamã me kaprĩ. 'Ã dja ba idjujarēnh jakre gar ama. Pykakam

bēnjadjwÿr rax'õ. Nhym ò àpēnh kwÿ. Amrēbē ne bēnjadjwÿr ò àpēnh kwÿmã pi'òk kaprĩ ngã nhym ar kum o ba. Nhym jakam arÿm kute akubyn Ar kubê ò pi'òk kaprĩo atommã. ²⁴ Ne kam kute amikraxmã ne arÿm 'ÿr me àpēnh'ã me omũnh djwÿnh jano. Ò àpēnh ja'ÿr me àpēnh'ã me omũnh djwÿnh jano. Nhym 'ÿr tēn arÿm 'ÿr bõx. Ne kam bēnjadjwÿr'ÿr ò àpēnhjao tēn o bõx. Be, amrēbē ne bēnjadjwÿr ò àpēnh jamã pi'òk kaprĩ kumex ngã nhym kum o ba. Pi'òk kaprĩ kume:x kubê 10.000 ne kum kungã nhym o ba. Kum ar o ba:n arÿm nhÿnh o akno nhym arÿm pi'òk kaprĩ kêt ne.

²⁵ Ò me àpēnh'ã me omũnh djwÿnh bēnjadjwÿr'ÿr ò àpēnhjao bõx nhym te kute akubyn ò bēnjadjwÿrmã pi'òk kaprĩ nhõrmã. Te o ane nhym arÿm kam ngyryk ne. Ngyryk ne arÿm ò me àpēnh'ã me omũnh djwÿnhmã kum, “Inhõ àpēnh ja ne ibē inhõ pi'òk kaprĩ kume:x ar o ban nhÿnh o akno. Gu akubyn kubê inhõ pi'òk kaprĩ byrkumrēx. Dja ga kubê ò mÿjja kunĩ byn me kâtàmmã angã gē me kubyn pãnh amã pi'òk kaprĩ ngã. Nhym ò mÿjja kêt ga ajte me kâtàmmã ta ï djwÿnh ngã gē memã àpēnh ar ba nhym me pãnh arÿm amã pi'òk kaprĩ ngã. Ga kam ajte memã prõmē kra ar kungã gē ar memã apē nhym me pãnh arÿm amã pi'òk kaprĩ ngã. Kam dja ga me kute amã

pi'ók kaprĩ nhõr kunĩo atom ne iwÿr o bõx ne imã angã. Ba kam arÿm akubyn inhõ pi'ók kaprĩ byrkumrêx. Inhõ àpênhja kute ibê pi'ók kaprĩo biknor pãnh dja ba arÿm akubyn amim byrkumrêx”, ane nhym me àpênh 'ã me omũnh djwÿnh kum, “Gê tô, ba 'ÿr”, ane.

²⁶ Nhym õ àpênhja arÿm õ bēnjadjwÿr kabēn man umaje parbê tÿm ne kōnkrão nhÿn aminêje kum, “Bēnjadjwÿr, gop adjy amimar tô. Dja ba ĩ akubyn anhõ pi'ók kaprĩ pãnh amã pi'ók kaprĩ kunĩ ngã”, ane. ²⁷ Nhym bēnjadjwÿrja arÿm kum õ àpênhja kaprĩ: ne kum, “Aje, jakam dja ga imã o pãnh kêt. Arÿm ba maro aknon akam ingyryk kêt”, anen arÿm kum ire nhym kato.

²⁸ Kute õ bēnjadjwÿrbê pi'ók kaprĩ ra:xo biknor ja katon arÿm ro'ã àpênh'õ jabej. Amrêbê ro'ã ar baja jabej. Bēnjadjwÿr nhõ àpênh ja ne amrêbê ro'ã àpênh jamã pi'ók kaprĩ ngrire kubê 100bit ngã nhym kum kubyn ar o ba. Nãm ro'ã àpênhja jabe:j ne arÿm kum kato. Kum katon arÿm mut 'amÿn òkreny janên kum, “Aje imã pi'ók kaprĩo abaja on akubyn imã angã”, ane.

²⁹ Nhym ro'ã àpênhja arÿm umaje parbê tÿm ne kōnkrão nhÿ. Nhÿn arÿm aminêje amijo a'uw ne kum, “Adjy amimar tô. Dja ba ĩ amã kunĩo pãnh”, ane. ³⁰ Nhym kute bēnjadjwÿrbê pi'ók kaprĩ kumexo biknorja arÿm ro'ã

àpênhkam ngrÿ:k ne. Ne kum kaprĩ kêt ne kum, “Kati. On dja ga imã kunĩo pãnh ne”, ane. Ne kam on krākamngõnhmã arê nhym me arÿm kabēnkôt kubê ijê. Kute mebê ijê djakam ãm ne o pãnhkambit katormã ne me kubê ijê. Nãm ã ro'ã àpênhho ane. On kute kum õ pi'ók kaprĩ ngrirebito pãnh kêt kam ã ro'ã àpênhjao ane.

³¹ Nhym kam amũ bēnjadjwÿr nhõ àpênh kwÿ 'òdjwÿ arÿm 'ã omũn kam ar arÿm kam kaprĩ:re ne. Ukaprĩ kêt kam arÿm kam kaprĩ:re ne. Ne kam bēnjadjwÿr'ÿr tēn arÿm prĩne kum 'ã ajarê. Ò àpênhja kute kubê pi'ók kaprĩ kumexo biknorja'ã kum ajarê. Ukaprĩ kêt'ã kum ajarê.

³² Nhym kam bēnjadjwÿr amiwÿr õ àpênhja 'uw nhym bõx nhym kum, “Inhõ àpênh, ga ne ga ajaxwe:. Ga inhõ pi'ók kaprĩ kumexo aban ibê o akno ba amã, 'Imã o pãnh', ane. Ga te aje imã o pãnhmãn arÿm aminêje imã akabēn. Ba imã akaprĩn arÿm amã, 'Aj. Jakam dja ga imã o pãnh kêt. Arÿm ba maro aknon akam ingyryk kêt', ane. Imã akaprĩkam ne ba ã akam ingyryk kêtõ ane.

³³ Ga ren ikudjwa ã amã aro'ã àpênhja kaprĩo anen kam ren ã angrÿk kêtõ ane. Nhym be, kati. Aro'ã àpênh ja amã anhõ pi'ók kaprĩ ngrirebito ba. O ba ga kam anhõ pi'ók kaprĩ jabej kum akabēn. Nhym kam te kute akubyn amã

õrmãn aminêje amã kabên. Djã ne ga ikudjwa amã kaprî? Kati. Ga tu kam angyk ne memã kanga nhym me arým kubê ijê.” Nãm ã bënjadwýr õ àpênhamã ane. ³⁴ Ne kam arým kam ngrykkumrêx ne. Bënjadwýr nhõ àpênh kute ro'ã àpênhkam ngryk ne kum kaprî kêtja pãnh õ bënjadwýr arým kam ngrykkumrêx ne. Ne kam arým me kamjêr djwýnhmã kanga. Kute tokry kumexmã kamjêr nhym on kute o pãnh mex kadjy kum kanga. Nãm ã o ane. ³⁵ Ne kam ar gadjwý, apýnh ar anhî djãri, godja ar aje me'õo akamyja ar akam axwe jabej ar ga dja gar amã kaprî. Mrãmri tu amã kaprîkumrêx ne axwe maro aknon tu kam angyk kêt. Godja gar amã kaprî kêt ne kam angyk rã'ã jabej kàjkwakam Ibãmdjwý dja kum ar akaprî kêt ar akam ngry:k ne. Ije ar amã pykakam bënjadwýr'ã idjujarênhja kôt dja ar akam ngry:k ne.

19

Me kute prõ kanga'ã ujarênh.

Mat 5.31; Mak 10.1; Ruk 16.18; Kô k 7.10

¹ Jeju arkum ja jarênh pan arým pykabê Garrêja kurúm katon tê. Nãm tê:n arým ngôbê Djodão nhikjêmä rên pykabê Djudêja'ýr bõx. ² Nhym me krãptî: ne me kôt mô. Nhym tèn bõx ne kam arým kam meo mexo dja.

³ Nhym kam mebê pardjêu 'ýr bõx ne kute we kabên ka-jgo jabej kujjêrmã ne kum,

—Djãm Metîndjwýnh kukràdjà kôt me kute mýjja ngrirekôt tu prõ kangamã? ane.

⁴⁻⁵ Nhym memã kum, —Adjãkamã ne mýjja kunî nhipêx djwýnh mymê ni ar ipêx ne memã kum,

“Kam dja me my prõ kadjy arým bãmmê nã arkum iren kam arým prõbit'ã ngrã ne.

Nhym kam ar ï abenã tým ne kam kute ï typdji pyrãk”, ane.

Djãm ar aje anhõ pi'òkkam ja pumũnh kêt? ⁶ Djãm ar ï amãnhkrut rã'ã? Kati, ar kute ï typdji pyrãk. Be ga, Metîndjwýnh kute abenã ar mênhja pumũ. Kwãrîk wãnh me'õ abenbê aro bikjêr kêt. Nãm ã Jeju mebê pardjêumã ane.

⁷ Nhym me kum, —Mýkam ne me bakukãmãre Môjdjê memã 'ã karõn memã kum,

“Gê me prõ'ã pi'òk no'òk ne kam kanga”? ane.

Mýkam ne Môjdjê ã memã ane? ane.

⁸ Nhym memã kum, —Bir, me amakkre kêtka me memã prõ kanga jarê. Nhym djãm adjãkamã ne me ã prõo ane? Kati. ⁹ Ba dja ba ar amã arê gar ama. Gêdja me'õ prõ djwýnh kangan kam atemã akàxbê me'õmã kabên ne kam 'ýr mõn kam arým mrãmri krô'ã o prõn arým axwekumrêx. Nhym be, prõja krô'ã mjênkambit

nhym myja kute kangakam axwe kêt. Nhym kam godja atemã me'õ my jadjwÿ arÿm prõ kangaja'ÿr mör jabej. 'ÿr mörkam arÿm o akîn ajte adjwÿnhdjwÿ axwekumrêx. Nãm ã Jeju memã ane.

¹⁰ Nhym kôt ba djwÿnh ar kum,

—Djã nãm ã me prõkam ane? Nãm ren me kum amijã man ren kam kuprÿn ar ba, ane.

¹¹ Nhym arkum,

—Be, me kwÿ kukràdjã kôt ne ajte arênhja. Me kwÿ tÿxkam ne me kum amijã ma. Me jabit ne me prõ kêt. Nhym be, me kwÿ ne me tÿx kêt ne kam kum amijã ma kêt ne arÿm prõ'ÿr mō. ¹² Nhym be, me nã tikkrekam ne me kwÿ amijo ajkê. Me nire kadjy kukràdjã amijo ajkên kam kurê kêt ne. Nhym irãri me me kwÿo ajkê nhym kam me kurê kêt ne. Nhym me kwÿ kute kâjkwakam Bênjadjwÿr djwÿnh'ã nopdji kadjy ta kum amijã ma. Kum amijã man arÿm kum me nire kÿnh kêt ne. Dja gar amã amijã ma kadjy atÿx jabej amã amijã man amã me nire kÿnh kêt. Nãm ã Jeju arkum ane.

Kum me prÿre kÿnh'ã ujarênh.

Mak 10.13; Ruk 18.15

¹³ Nhym kam me arÿm 'ÿr me prÿreo bôx. Kute me'ã ikra jadjwÿr ne Metÿndjwÿnhmã meo à'wÿr kadjy ne me Jeju 'ÿr meo bôx nhym kôt ba djwÿnh ar arÿm nêje memã bën tÿx.

¹⁴ Nhym Jeju arkum,

—Kwãrÿk wãnh arek amrê me prÿre iwÿr mō, ane. Kwãrÿk wãnh mebê adjãptãr kêt gê me arek amrê mō. Me kute amijo me prÿre pyrãk ne amijo kâtãmjabit gêdja kâjkwakam ibãm me utãn me kadjy bënjadjwÿr ne ar meo ba, ane. ¹⁵ Ne kam arÿm me prÿre'ã ikra jadjuw. Ne kam arÿm mã me kurÿm tẽ.

Me'õ nêkrêx kumex'ã ujarênh.

Mak 10.17; Ruk 18.18; Xij 5.2

¹⁶ Tẽ: nhym me'õ 'ÿr bôx ne kum,

—Ujarênh djwÿnh, ga ne ga amexkumrêx. Mÿj dja ba Metÿndjwÿnhmã amijo ne gêt kôt itÿn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne? ane.

¹⁷ Nhym kam kum arê. Kute Jejubê Metÿndjwÿnh Kramã kator kadjy ne Jeju arÿm kum,

—Mÿkam ne ga mÿjja mex jabej ikukij? Me'õ pykakam mex kêtumrêx. Metÿndjwÿnh pydjibit mex. Metÿndjwÿnh me katãt kute amijo ba'ã memã karökôt kukràdjãja dja ga aman kôt ar amijo aban kam arÿm kôt atÿn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne, ane.

¹⁸ Nhym kum,

—Nhÿnh kukràdjãjakôt dja ba amijo iba? ane.

Nhym kum,

“Kwãrÿk wãnh me par kêt. Kwãrÿk wãnh mebê prõo adjãkÿnh kêt. Kwãrÿk wãnh adjãkÿnhÿ kêt. Kwãrÿk wãnh ajêx ne me kãmex jarênh kêt.

19 Amã abãmmẽ anã jabên ar kabên ma.

Amã amibu'ã me ja jabê. Kute mrãmri ne ga amã amijabêja pyræk dja ga ã amibu'ã amã me ja jabêo ane", ane.

Metïndjwýnh kute me bakukãmãremã 'ã karøkam kabênja dja ga aman kôt katàt amijo aba ne kam atïn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne. Nãm ã Jeju kum ane.

20 Nãm me'õja ajbir abatàn h ne. Nhym Jeju kum ane nhym kam kum,

—Nà, arým ne ba ja kunĩ man kôt katàt ar amijo iba. Ibòktikam ne ba kôt katàt amijo iban kam kôt ije katàt ar amijo iba rã'ã. Mýj dja ba ajte nèn kam itïn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne? ane.

21 Nhym Jeju kum,

—Be, prĩne amex kadjy on tèn memã anhõ mýjja wã ngãn pãnh pi'òk kaprĩ byn me 'uwtĩ, me õ mýjja kêtjamã angãn o meo kĩnh ne kam amrê iwýr tèn mã ikôt ajkamẽ. Dja ga ã anen kam arým kàjkwakam anhõ mýjja mex kumex, ane.

22 Nhym arým kuman kam akẽx ne mã tẽ. Kaprĩ:re ne tẽ. Be, õ nèkrêx ne kume:x. 'Ã maje ne mã kaprĩ:ren tẽ.

23 Nhym Jeju arým kôt ba djwýnh arkum,

—Nèkrêx ne kute me kukrà prãmã. Me õ nèkrêx kumex gêdja me te kàjkwakam Bënjadjwýr kute amim me utàr ne ar meo baja'ýr bõxmã. Mrãmri ne ba ar amã arënhkumrêx. 24 Ba ajte ar amã arê gar ama. Be,

ga mry jabatàn hbê kameru te: kute aguja tekrax kremã ngjêxmãja pumũ. Me õ nèkrêx rũnhdjwý kute uræk. Nãm me te Metïndjwýnh kute amim me utàr ne ar meo baja'ýr bõxmã nhym nèkrêx utà: ne, ane.

25 Kôt ba djwýnh ar kute ja markam te kute marmã kam no tyn ku'ên arým abenmã kum,

—Je nhym mýj me'õ gêdja Metïndjwýnh amim me utà? ane.

26 Nhym Jeju arým ar omũnho djan arkum,

—Be, me ne me te: kute amipytãr prãmje. Nhym be, Metïndjwýnh kute mýjja kunĩ mar. Kumãbit ne amirĩt ne. Ta ne kute me utàrkôt kute mar, ane.

27 Nhym kam Pedru kum,

—Ë, arým ne bar inhõ mýjja kunĩmã inhiren kam mã akôt ajkamẽ. Mýj dja bar pãnh kubyn o aminhõ? ane.

28 Nhym Jeju arkum,

—Ba ar amã arê gar ama. Ar ga ne gar arým mã ikôt ajkamẽ. Amrê mýjja kunĩ ny mòrkam dja ba ipyma. Ije amijo inhĩ dja ba imexo ipyma:n ikrĩ djã raxkam memã nhỹ. Ar gadjwý, ikôt ar abaja dja gar apýnh anhĩ djãri ar abënjadjwýr rũnh ne akrĩ djã rũnhbê 12kam memã akrĩ. Apýnh mebê idjaer ba djãri kubé 12 dja gar memã akrĩ, memã axwe pãnh jarènho akrĩ. Mrãmri ne ba ar amã ja jarënhkumrêx.

29 Kam godja me'õ imã àpênh kadjy arým õ mýjjamã irer jabej nàr òbikwamã irer

jabej. Õ kikre nâr kamy nâr kanikwÿnh nâr bãm nâr nã nâr prõ nâr kra nâr õ pykamã irer jabej. Godja arÿm õ mÿjja ja'õmã irer jabej ba dja ba kum o pãnh ra:x ne pãnh kum õ mÿjjao akrenh mex ne kum kungã ne pãnh kum õbikwao akrenh mex ne kum kungã. Kum õ mÿjjamẽ õbikwamẽ krãpti: kubé 100 ngã. Nhym kam arÿm Metÿndjwÿnh kôt tÿn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne.³⁰ Nhym be, jakam me rÿnho kutewaja djãm me kute memã wa rã'ãmã? Kati. Me ja krãpti gêdja me kajgo mex ne me katê tẽ. Nhym be, jakam me kajgo mex ne me katên tẽmja krãpti gêdja me pãnh rÿnho kutewa. Nãm ã Jeju kôt ba djwÿnh arkum ane.

20

Pidjôkôkam me àpênh'ã ujarênh.

¹ Ne kam ajte arkum,

—Kajkwakam Bënjadjwÿr djwÿnh kute pykakam amim me utâr ne ar meo bakam dja memã o pãnh. 'Ã dja ba õ pidjôkô djwÿnh jakren 'ã ajarẽ gar ama. Õ pidjôkô djwÿnh ne kry:ràm aminhÿrkwã kurÿm kato. Ne tẽ:n me abej. Kute õ pidjôkôkam kum àpênh kadjy me abej. ² Ne kam ar ja'ÿr bôx ne arkum, “Dja ba ar adjàpênh pãnh apÿnh ar anhĩ djari ar amã pi'òk kapri pÿnh ne kungã”, ane. Nhym ar kum, “Mrãmri”, ane. Nhym arÿm amũ õ pidjôkômã ar ano

nhym ar arÿm 'ÿr tẽ. 'ÿr tẽn 'ÿr bôx ne kam arÿm àpênh 'amÿ.

³ Nhym kam arÿm kajmã myt nhÿrbé 9 ora nhym õ pidjôkô djwÿnh ajte kato. Katon arÿm amũ me kute mÿjja nhõr djabê mekadukam tẽn bôx. Nhym ar ja àpênh kêt ne dja nhym arÿm ar omũ. ⁴ Ne ar'ÿr bôx ne arkum, “Ë, ar gadjwÿ inhõ pidjôkôkam tẽn apê. Dja gar apê ba arÿm ar amã o pãnh katat”, ane. ⁵ Nhym ar arÿm kabên kôt amũ 'ÿr tẽn 'ÿr bôx. Ne kam àpênh 'amÿ.

Nhym kam mêdjikkam ajte katon tẽn ajte tãm ne àpênh'ÿr me kwÿ 'òdjwÿ jano. Ne kam myt nhibôbé 3 orakam ajte katon tẽn ajte tãm ne àpênh'ÿr me kwÿ 'òdjwÿ jano. ⁶ Nhym kam arÿm amykry mexbé 5 ora nhym ajte katon tẽ. Nhym ar ja àpênh kêt ne dja nhym arkum, “Mÿkam ne gar adjàpênh kêt nhym arÿm ar ajã amykry”? ane.

⁷ Nhym ar kum, “Bir, me'õ kute ar imã idjàpênh jarênh kêtgam”, ane.

Nhym arkum, “Ar gadjwÿ dja gar tẽn inhõ pidjôkôkam apê. Dja ba katat ar amã adjàpênho pãnh”, ane. Nhym ar arÿm 'ÿr tẽ.

⁸ Nhym kam arÿm para nhym õ pidjôkô djwÿnh amiwÿr me àpênh'ã me omÿnh djwÿnh 'uw nhym arÿm bôx. Nhym kum, “Inhõ àpênh kunĩmã akabên gê ar bôx ga arkum àpênho pãnh. Dja ga ar kute àpênh'ÿr ar katê mörjamã o pãnh kumrêx.

Ne ar kunĩmã o pãnhõ tẽ: nhym ar kumrẽx àpênh'ÿr bõxja dja ga arkum o pãnhõ ne o pãnhõ ino re”, ane. Nhym me àpênh'ã me omũnh djwýnh kum, “Gê tũ. Ba akabẽnkõt memã o pãnh.” Nãm ã õ bẽnjadjwýrmã ane. Õ pidjõkõ djwýnhmã anen arým amiwýr õ àpênh 'uw. Ar ku'uw nhym ar arým 'ÿr bõxo dja.

⁹ Kam ar ja kumrẽx 'ÿr bõx. Ar amykry mexkam ⁵ orakam àpênh'ÿr mõrja kumrẽx 'ÿr bõx. 'ÿr bõx nhym arým apýnh ar ì djari pi'õk kaprĩ pýnh ne arkum kungã. ¹⁰ Nhym amũ ar jadjwý aben totokmã 'ÿr bõx. 'ÿr bõxo dja: nhym arým arkum o pãnhõ tẽ. Arkum o pãnhõ tẽ: nhym kam ar kumrẽx àpênh djã'ÿr bõxja arým 'ÿr bõx. Ar ja ne ar amim, “Jakam dja ar imã kãjmã pãnh kamẽ”, ane. Ar 'ÿr bõx nhym kam arým pi'õk kaprĩ tãm ne arkum kungã. Pi'õk kaprĩ pýnhbit ne arkum kungã. Nhym apýnh ar ì djari pi'õk kaprĩ pýnhbit jamý. ¹¹ Amýn arým õ pidjõkõ djwýnh'ã kabẽn kume:x ne arẽ. ¹² Ne kam kum, “Ë, amykrykam ar kute ar ikatẽ àpênh'ÿr bõxwã àpênh ngrire ne 'ã ora pydjibit apêx. Ar bajbit ne bar arngro týxkam idjãpênh 'iry ne. Djã ne ga katàt ar imã o pãnhõ ne? Kati. Ga ren ar imã kãjmã pãnh kamẽn ren ar imã pi'õk kaprĩ rax ne ar imã angã. Ne ren ar wãmã ngrire ne angã. Ga arým aro ar ipyrãk ne arým

arkum pi'õk kaprĩ pýnh ne arkum angã”, ane.

¹³ Nhym arým ar 'õmã kum, “Akmere, djã ne ba amã ijêx ne anoo akno ga akabẽn ne? Kati. Kryrãm ne ba amã, 'Pi'õk kaprĩ pýnh dja ba adjãpênh pãnh amã kungã', ane. Ga kam imã, 'Mrãmri, dja ga ã imã õro ane', anen arým adjãpênh'ÿr mõ. ¹⁴ Kam dja ga on akrãnmã anhõ pi'õk kaprĩ jamýn o tẽ. Mrãmri ne pidjõkõ'ÿr ar kute akatẽn bõxja ije arkum o pãnhõ kute apyrãk. Mrãmri ije amã õr kõt ije arkum pýnh ne õrkumrẽx. ¹⁵ Inhõ ne pi'õk kaprĩ djwýnh. Ba dja ba amim me'ã karõ kõt memã kungã. Djãm kam ijaxwe? Kati. Imã ar ja kaprĩkam ga ren akĩnh ne. Nhym be, kati. Angryk. Me'õ nhõ mýjja pro prãmje angryk ne. Kwãrik wãnh.” Nãm ã õ pidjõkõ djwýnh ane. Tãm ne ja. Be, dja ã Bẽnjadjwýr djwýnh kute pykakam amim me utarn ar meo bakam memã o pãnhõ ane, ane. Jeju ã kõt ba djwýnh arkum ane. ¹⁶ Ne kam ajte arkum,

—Jakam me kajgo mex ne me katẽ tẽmja djãm me katẽ tẽm rã'ãmã? Kati. Me ja dja me ì rũnhõ kutewa. Nhym be, me rũnhõ kutewaja gẽdja me pãnh kajgo mex ne me katẽ tẽ. Mýkam? Bir, Metũndjwýnh ne amiwýr me krãptĩ 'uw. Nhym be, kute mekam me ngrẽrebit amijo me utar. Nãm ã Jeju arkum ane.

*Ajte amityk'ã ujarẽnh.
Mak 10.32; Ruk 18.31*

17 Ne kam ajte prykôt mō. Kôt ba djwÿnhbê 12 ne aro mō. Krîraxbê Djeruxarê'ÿr ar àbir tē nhym arÿm me kàxã aro tēn arkum,

18 —Ë, ota gwaj arÿm Djeruxarê'ÿr badjàbirn babôxmã. Nhym kam ba ije amijo inhî dja me apÿnh me rÿnhmã ikanga. Dja me me kadjy Metîndjwÿnh mar djwÿnh nhô bēnjadjwÿr arkum ikangan Môjdjê kukràdjà mar djwÿnhmãdjwÿ ikanga. Kam dja me ikà mex jarēn ijã abenmã kum, “Axwekumrēx. Gê me pãnh tu bînkumrēx”, ane. 19 Ne kam me bajtemmã ikanga nhym me arÿm ijã bēno ajkēn mry kà punuo ikaprêprê:k ne. Ne kam arÿm pîte'y'ã inhô ba arÿm ty. Nhym kam ijã akatin akatin akati ba kam akubyn itîn ne. Nãm ã Jeju arkum ane.

*Ar kute ajte amirax jabej.
Mak 10.35; Ruk 22.24*

20 Nhym kam Djebedêu prô Jeju'ÿr kra aro tē. Ne kam 'ÿr aro bôx ne parbê kônkrão nhÿn kum rax jarē. Kute mÿjja'ã 'wÿrmã ne 'ÿr bôx.

21 Nhym kum, “Mÿj nã”? ane.

Nhym kum,

—Me kadjy abēnjadjwÿr ne aje amim me utàr ne aje meo abakam gê ikra amãnhkrutja ar rax ne anhikô'ã memã nhÿ. Gê ja adjubôk'ãnh nhÿ nhym ja adjuge'ãnh nhÿ, ane.

22 Nhym Jeju kum,

—Gêt kon. Ë, nã gãm arîk amim 'ã karôn imã arē. Ba ar amã arē gar ama. Dja

ba ngônhrã kam kangô jao ikô. Djãm ar aje ipyrak ne kangô jao akômmã? Dja me ngômã ijadjà. Djãm ar aje ipyrak nhym ngômã me kute ar ajadjarmã? Nãm ã arkum ane. Bir, mÿj'ã ne kangô jao kôm ne ngômã adjarja jakre? Bir, amitokry kume:x'ã ne akre. Nhym ar kute urak jabej ne ar kukij. Ar tokryo kute Jeju tokry pyrak jabej ne ar kukij. Nhym ar Jejumã kum,

—Nà. Kadjy ar ije apyrak, ane.

23 Nhym Jeju arkum,

—Mrãmri dja gar aje ipyrak ne atokry kumex ma. Mrãmri dja gar kangô jao ikô nhym me ngômã ar ajadjà. Be, djãm ba ne ba ar amã inhikô'ã ar anhÿrmã arē got? Be, Ibãm kute amrêbê: amijo me'ô ar utàr, ar ta dja ar inhikô'ã memã nhÿ. Nãm ã Xijagumê Djuão arkum ane.

24 Nhym kôt ba djwÿnh Ar kubê 10 arÿm ar kabēn man arÿm arkum àkrê. Ar arÿm kamy amãnhkrutja, Xijagumê Djuão arkum àkrê ne. 25 Nhym Jeju amiwÿr ar ku'uw ne arkum,

—Me bajtemkam me bēnjadjwÿr ne me àpēnh'ã memã àpnēnh ne memã bēn tÿx ar o ba. Nãm ã me bajtemkam me rÿnh ar meo bao ane. Gar arÿm ama. 26 Djãm ar ga gar aje me kudjwamã? Katî. Ar ga dja gar ã anhÿr kêtukumrēx ne. Ar ajô abenkam arax prãm jabej gêdja amijo kajgon tu ar amã àpēnh ar ba. 27 Ga kam ar

ajõ aben kadjy abēnjadjwÿr rax prām jabej gēdja tu amijo kâtàm ne tu ar amã àpēnh kajgo ba. ²⁸ Ba ije amijo inhĩ djãm me imã àpēnh kadjy ne ba amrē tē? Kati, ba dja ba memã apê. Me ren ta amijaxwe pãnh tokryn arÿm ty. Nhy m be kati. Me krãptĩ jaxwe pãnh ba dja ba itokryn arÿm ty. Memã idjãpēnh ja kadjy ne ba amrē tē. Nãm ã Jeju arkum ane.

Me'õ no rã akubyn rĩt.

²⁹ Nhy m kam ar krĩraxbê Djeriko kurũm kator tē nhy m me krãptĩ: arÿm arkõt mō.

³⁰ Nhy m ar no rã amãnhkrutja pry japkre'ã nhỹ. Nhy m me abenmã kum, “Jeju ne tē”, anhỹro kumex nhy m ar arÿm kuman kam kum amijo akij,

—Ë, amã ar ikaprĩ, Bēnjadjwÿr djwÿnh, Dawi tãmdjwÿ'õ, ane.

³¹ Nhy m me krãptĩ mōrja arkum bēn tÿx ne arkum,

—E kum ar anihkrê, ane. Nhy m kam ar tu kum àkjêro bēn kum,

—Ë, gop amã ar ikaprĩ, Bēnjadjwÿr djwÿnh. Dawi tãmdjwÿ'õ, ane.

³² Nhy m Jeju ar kabēn man arÿm arek arkum dja. Arkum djan amiwÿr ar ku'uw nhy m ar 'ÿr bōx. Nhy m arÿm arkum,

—Mÿj ne ba ije ar ajomã? ane.

³³ Nhy m ar kum,

—Bēnjadjwÿr djwÿnh, bar on irĩt, ane.

³⁴ Nhy m Jeju arÿm kum ar kaprĩn ar no kupê. Nhy m ar

no kupēnhmē ro'ã ar rĩt ne arÿm kõt tē.

21

Jeju rax ne Djeruxarēmã àr. Mak 11.1; Ruk 19.28; Dju r 12.12

¹⁻² Nhy m Jejumē ar prykõt mō:n kam krĩraxbê Djeruxarē kuri krĩ ngrire ja'ÿr bōx. Krãnhrebê Oriwêre'ã rwÿkbê ne krĩ ngrire jabê Bepadjê. Ar krĩ ngrire ja'ÿr bōx nhy m arÿm kõt ba djwÿnh amãnhkrutmã kum,

—Pry ja'ã dja gar arek katat krĩwãmã tē. Nhy m ar akutã pry kator kraxkam dja gar mry'ã krĩwã pumũ, djumētuwã pumũ. Kraremē dja gar omũ. Nhy m me kute mrywã pĩ maktã krã djê nhy m amē ãmwã dja gar 'ãpre bôn amrē amēo tē. ³ Godja me'õ 'ã ar amã kabēn jabej gar kum, “Bēnjadjwÿr 'ã tēm prãm. Dja 'ã tēn kam akuby:n amã ano”, ane. Nhy m kam dja on ar amã, “Ajrã, 'ÿr o tē.” Nãm ã Jeju arkum ane.

⁴ Mÿkam ne ã arkum ane? Bir, amrêbê: ne ujarēnh djwÿnh me bakukãmãremã 'ã ajarê. Jeju djumēt'u'ã tēm'ã ajarê. Metĩndjwÿnh kukwakam memã 'ã ajarê.

⁵ Ne memã kum, “Dja ga Xijãokam me jamã kum”,

Krĩraxbê Djeruxarē'ã ne memã Xijão jarê. Nãm memã kum,

“Dja ga Xijãokam me jamã kum,

'Ota me anhõ Bēnjadjwÿr rax me awÿr bōxmã.

Nãm kabôt katin mry
jabatàn nhÿre'ã nhÿ.
Mry'ã krĩ kra'ã ne nhÿn
me awÿr bôx', ane.

Dja ga ã Xijãokam me jamã
ane."

Nãm ã ujarên djwÿnh me
bakukãmãremã ane nhÿm
me arÿm aben djô'ã abenmã
arênho mō;. Arênho mōr
tãmtã arÿm 'ÿr o bôx. Tũ:mrãm
Jeju arÿm me bakamin-
grãnyrekam kato. Ne ar ban
kam kute arÿm mry'ã krĩja'ÿr
kôt ba djwÿnh janorja'ÿr o
bôx. Ujarên djwÿnh kute me
bakukãmãremã ujarên kôt
ne mry'ã krĩja'ÿr arÿm ar ano.

⁶ Nhÿm kam ar arÿm 'ÿr tẽn
'ÿr bôx. Jeju kute arkum 'ã
karô kôt ar 'ÿr tẽn 'ÿr bôx. Ne
kam mrymê krare 'ãpre bô.

⁷ Ne kam akubyn 'ÿr o bôx.
Ne kam arÿm aminhō kubêkã
krākào pōx ne o amē mry
nhibũm'ã kum aty. Nhÿm
arÿm krare'ã nhÿn arÿm tẽn.
⁸ Nhÿm kam me krãptĩ: am-
inhō kubêkã krākào pōx ne
arÿm kukãm kum pry'ã o atyo
mō. 'Ã tẽn kadjy kum pry'ã
kum atyo mō. Nhÿm me kwÿ
pi'ô nhikên arÿm kukãm pry'ã
kum atyo mō. Me ta kukràdjã
kôt ne me ã Bẽnjadwÿr rax
kukãm pry'ã ane. Me kukãm
pry'ã kum atyo mō. ⁹ Nhÿm
me krãptĩ: kukãm mō, o ãkjêr
mō nhÿm ajte me krãptĩ: kôt
o ãkjêr mō. Nãm me o ãkjêr
mōn kãj bê abenmã kum,
Metũndjwÿnhmã kum,

—Jejubê me inhō Bẽnjadwÿr
rax. Bẽnjadwÿr raxbê Dawi
tãmdjwÿ. ãm mexkumrêx.

Kam me ikĩ:nhkumrêx. Gê on
me ipytã. Gê Metũndjwÿnh o
kĩnh rax. Metũndjwÿnh kuk-
wakam ne arÿm me bakadjy
bôx. Gê me kãjkwakamdjwÿ
Metũndjwÿnhmã mextire
jarênho kumex. Gê on me
ipytã. Nãm me ã Jejuo ãkjêro
mōro ane.

¹⁰ Nhÿm kam arÿm
Djeruxarêmã wadjã. Nhÿm
kam krĩraxkam me kunĩ te no
katon 'ã aben kukjêro kumex
ne abenmã kum,

—Mÿj me'ô ne bôx? Mÿj
me'ô ne bôx? anhÿro kumex.

¹¹ Nhÿm me krãptĩ: memã
kum,

—Jeju ne bôx. Metũndjwÿnh
kukwakam ne ar me bamã
'ã ujarên ba. Pykabê
Garrêjakam krĩrãxbê Nad-
jarekam ne Jeju abatàn djã.
Nãm ã me krãptĩ memã ane.

Kute kikreti nêje me anor.

Mak 11.15; Ruk 19.45

¹² Nhÿm kam Jeju
Metũndjwÿnh nhō kikretimã
tẽn wadjã. Nhÿm me kute
memã mÿjja nhōr djwÿnh
kam kumex. Nhÿm me kute
memã mÿjja pãnh ne amim
byr kadjy ne me me'ã kumex.
Nhÿm arÿm bōm me rênho
tẽn. Nhÿm me kute me ô pi'ôk
kaprĩ pãnh memã kikreti nhō
pi'ôk kaprĩ nhōr kadjy ne me
kumex nhÿm mebê pĩponho
ãpanho tẽn. Nhÿm me kute
tut nhōr djwÿnhdjwÿ kumex
nhÿm mebê krĩ djã nhikô
rênho tẽn. ¹³ Ne kam memã
kum,

—Amrêbê: ne me
bakukãmãre Metũndjwÿnh
kabên'ã pi'ôk no'ôk ne. Kamã

ne Metîndjwÿnh ta memã kum,

“Inhõ kikreti ja'ã dja me abenmã kum,

'Me kute Metîndjwÿnhmã kabën kadjy ne õ kikreti wã', ane.

Dja me ã inhõ kikreti'ã abenmã ane.”

Nãm ã Metîndjwÿnh pi'õkkam ane. Nhyim be, me ga ne ga me kam aje me àkĩnhõ aben pydji djã. Nãm ã Jeju memã ane. ¹⁴ Nhyim kam Metîndjwÿnh nhõ kikretikam me no rãmẽ me mrãnh punu 'ÿr bõxo kumex nhyim arÿm meo mex. ¹⁵ Nhyim kam me kadjy Metîndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bënjadjwÿrmẽ Mõjdjê kukràdjã mar djwÿnhmẽ ne me Jeju djãpênh me:xkumrêxja pumÿn ajte me prÿre pumÿ. Me prÿre ne me kikretikam kãj bê o akij ne kum,

—Jejubê me inhõ bënjadjwÿr rax. Bënjadjwÿr raxbê Dawi tãmdjwÿ. ãm mexkumrêx. Kam me ikĩnhkumrêx. Gê on me ipytã, ane. Nhyim me me omÿn me kuman arÿm ngryk ne.

¹⁶ Ngryk ne arÿm Jejumã kum,

—Djãm aje me prÿre kabënja mar kêt? ane.

Nhyim memã kum,

—Nã, arÿm ba kuma. Ba ar amã arê gar ama. Me bakukãmãre ne amrêbê: Metîndjwÿnhmã me prÿre ja'ã ajarê. Me kum,

“Me prÿremẽ me karàremẽ ne ga memã me kabën mexmã 'ã karõ nhyim

me arÿm amã mextire jarênh mexkumrêx.”

Nãm ã me bakukãmãre Metîndjwÿnhmã ane. Nhyim me arÿm kuman amÿ aben djô'ã abenmã arêho mõ:. Arêho mõr tãmtã arÿm iwÿr o bõx. Tÿmrãm me bakamingrãnyrekam me prÿre arÿm imã amikĩnh jarêho kumex. Me bakukãmãre kute Metîndjwÿnhmã me prÿre ja'ã ujarênh kôt ne me prÿre arÿm imã amikĩnh jarê. Nãm ã Jeju memã ane.

¹⁷ Nãm memã anen kam arÿm memã kãx ne krÿrax kurÿm katon tẽ. Ne tẽ:n arÿm krÿ ngrirebê Betanha'ÿr bõx. Ne kam arÿm kam ngõr.

Ar kute tu amim Metîndjwÿnh kamnhÿxkumrêxmã 'ã ujarênh.

Mak 11.20; Dju r 14.13; Xij 1.6

¹⁸ Nhyim 'ã akati nhyim ajte akubyn krÿraxbê Djeruxarêmã tẽ. Nãm 'ÿr tẽ:n kam arÿm kum prãm. ¹⁹ Ne arÿm prykôt pidjôbê pigere pumÿn 'ÿr tẽn 'ÿr bõx. Ne te ô jabej. 'Ôbit ne kumex. Ne kam kum,

—Gê ajte adjô'õ jêt kêtumrêx, ane. Nhyim arÿm tẽmbê ngrã.

²⁰ Nhyim kam kôt ba djwÿnh ar arÿm omÿn kam no tyn abenmã kum,

—Je, mã ne bàrio nhyim myt tãm kam ngrã? ane. ²¹ Nhyim Jeju arkum,

—Ba ar amã arê gar ama. Dja gar kadjy tu amim Metîndjwÿnh kamnhÿxkumrêx. Kwãrik

wānh anhōkre kadjwýnhbê amim,

—Kon, birām dja ipêx, kon, anhÿr kêt. Gar ren tu amim kamnhĩxkumrêx ne ren arÿm ã pidjôbê pigêremã ane nhym ren arÿm ã ngrão ane. Djām jabit? Kati, gar ren krānhwāmã kum, “On amikaban ngô jabatānh mūjakam mōn tÿm”, ane. Nhym ren arÿm akabēn kôt mrāmri ã amijo ane. ²² Dja gar mÿjjao Metĩndjwýnhmã a'uw ne tu kadjy amim kamnhĩxkumrêx nhym arÿm ar akabēn kôt ã ar amã mÿjjao ane. Mrāmri ne ba ar amã ja jarēnhkumrêx. Nām ã Jeju arkum ane.

Me kute rax jabej Jeju kukjê.

Mak 11.27; Ruk 20.1

²³ Ne kam arÿm Metĩndjwýnh nhō kikreti'ÿr bōx ne kum wadjā. Ne kam arÿm kam memã Metĩndjwýnh kukràdjā'ã ujarēho dja. Nhym me rūnh arÿm 'ÿr bōx. Me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhō bēnjadjwÿrmē mebēngêtmē 'ÿr bōx. 'ÿr bōx ne amūja'ã kute kikreti kurūm me anorja jabej kukij ne kum,

—Mÿj me'ō kabēnkôt ne ga ar ã meo anhÿro aba? Mÿj me'ō ne amã me'ã karō ga kam amū ô'ã bōm ar me rēho aba? ane.

²⁴ Nhym Jeju memã kum,

—Badjwý dja ba mÿjja jabej me akukja. Me akumrêx dja ga me imã arē. Ba kam arÿm badjwý ije mÿj me'ō kabēnkôt ar me anoro ibaja me amã arē. ²⁵ Djuão kute ngômã me

angjēnhja djām me kabēn kôt ne arík ar ngômã me angjēho ba? Nār djām Metĩndjwýnh kabēnkôt? Imã arē, ane.

Nhym kam me abenkam kangan abenmã kum,

—Je mÿj dja gwaj kum nē? Dja gwaj kum “Metĩndjwýnh kabēnkôt”, ane nhym kam gwaj bamã kabēn 'ō jarēn gwaj bamã, “Bir be, mÿkam ne ga me amim Djuão kabēnja mar kêt ne”? ane.

²⁶ Nār dja gwaj kum, “Me kabēnkôt ne tu arík ar ngômã me angjēho ba”, ane nhym kam me krāptĩ ren o ngryk ne kum gwaj bakurê gwaj ren kam bamã me uma ne. Me kātām ja ne me arÿm Djuão kabēn man kum kīnh ne ne o Metĩndjwýnh kabēn jarēn djwýnh ne. Dja gwaj kam ane nhym me arÿm o ngryk ne, ane.

²⁷ Nām me ã abenmã anen kam Jejumã kum,

—Kon ne. Me ije mar kêt. Mÿj me'ō kabēnkôt Djuão kute ngômã me angjēnhja me ije mar kêtê, ane.

Nhym kam memã kum,

—Bir be, dja ba badjwý me amã arēnh kêt ne. Mÿj me'ō kabēnkôt ije ar meo iba ja dja ba me amã arēnh kêt ne, ane.

Me'ō kra amānhkrut'ã ujarēnh.

²⁸ Ne kam ajte memã kum,

—Be, mÿj ne ga me me'ō krakam ama? Me'ō kra amānhkrut. Ne kam arÿm kutewa'ÿr tēn kum, “Akmere, akati jakam dja ga gu banhō pidjôkôkam apê”, ane.

29 Nhyim kum, “Kê, kati”, ane. Ne kam tẽ. Arým ami-marô tẽ:n arým amim ngryk ne, ne amim, “Kati. Dja ba pidjôkô'ÿr tẽ”, ane. Ne arým 'ÿr tẽ.

30 Nhyim kam bãm kutapu'ÿr tẽn àpênh'ÿr ano. Nhyim kum, “Djünwã, dja ba arým akabên kôt 'ÿr tẽ”, ane. Ne kam atekam arek nhÿn 'ÿr tẽn kêt. Be, tãm ne ja. 31 Ba me amã arẽ. Nhÿnh ja ne bãm kabên man kôt amijo tẽ? Nãm ã Jeju me rünhmã ane.

Kutewa kute bãmmã, “Kati”, anhÿr ne kam kute amimarja ne Jeju kute me axwe'ã akre. Kute mrãmri ne me axwe pyrãk. Nãm arým amima. Amiman kam arým Metïndjwÿnh'ÿr amijo akẽx ne tu amim markumrẽx. Nhyim be, kutapu kute bãmmã 'êx ne Jeju kute me rünh'ã akre. Kute mrãmri ne me rünh pyrãk. Me kute Metïndjwÿnh kôt kabên djir kajgon kam kute kabên mar kêt ne. Nãm Jeju me rünh kukij ne memã kum,

—Nhÿnhja ne bãm kabên man kôt amijo tẽ?

Nhyim me kum, “Kute-waja”, ane.

Nhyim memã kum,

—Ba me amã arẽ ga me ama. Djãm me arünhja dja ga me akumrẽx kàjkwakam Bënjadjwÿr djwÿnh kôt dja nhyim me ajo ba? Kati. Pykakam me bënjadjwÿr bajtemmã pi'ók kaprïo atom djwÿnhmẽ me nire kuprÿmẽ, me aje memã axwe jarênhja dja me kàjkwakam Bënjadjwÿr

djwÿnh kôt dja nhyim arým ar meo ba. Ga me kam arým wãnh dja. 32 Mÿkam? Bir, Djuão ne me awÿr bõx. Kute katat me amã pry jakre kadjy me awÿr bõx. Kôt ga me Metïndjwÿnhmã amex kadjy me awÿr bõx. Ga me kam amim Djuão mar kêt. Nhyim be, pykakam me bënjadjwÿr bajtemmã pi'ók kaprïo atom djwÿnhmẽ me nire kuprÿmẽ ne me tu amim Djuão markumrẽx. Ga me kam arým me omũ. Ne te me omũ. Me ga ne ga me wãnh ajaxwemã anhirer ne amim mar kêt. Mrãmri ne ba me amã ja jarênhkumrẽx. Nãm ã Jeju me rünhmã ane.

33 Ne kam ajte memã atemã mÿjja'ã ujarênh jakreo tẽn memã kum,

—Ë, jadjwÿ dja ga me ama. Me'õ ne pur rax ne kudjin kam kam amim pidjô kumex ne kadjy bu'ã kẽno kôkayr kum o ipók ne. Ne kam pidjô janênh djãmã kren ipêx. Ne pidjô pumũnh djwÿnh ku'ê djã'ã par prêkti nhípêx. Ne kam me kwÿmã kum,

—Gora me imã o djuw mex. Gora gẽ abatãnh ne ô ga amim kwÿo atom ne imã mũm kwÿo atom. Nãm ã me rünhmã ane. Mebé idjaer'ã ne Jeju pidjô jakren me rünh'ã pidjôo djuw mex djwÿnh jakren Metïndjwÿnh'ã õ pidjôkô djwÿnh jakren kam arek memã 'ã ujarênho djan memã kum,

—Õ pidjôkô djwÿnh ã memã anen kam atemã pyka 'õmã tẽ. Ne kam kam wãnh

ar ba. ³⁴ Nhyam arým pidjôja tuk ne kumex. Nhyam kam ò pidjôkô djwýnhja arým 'ã mytyrwý jakren kam 'ýr ò àpênh kwý jano. Ar kute memã arênh nhyam me kute kum pidjô kwýo atom ne kute arkôt anor kadjy ne 'ýr ar ano. ³⁵ Nhyam kam ar 'ýr tén bôx nhyam kam me kute pidjôo djuw mexja ate ar 'ôja kaprêprê:k ne ar'ônh bñn ar 'ô këno titik. ³⁶ Nhyam kam ajte memã ò àpênh krãptĩ jano nhyam me ajte ã aro ane. ³⁷ Nhyam kam tekrekam me'ýr kra jano. Nãm amim, "Godja ikra me'ýr bôx nhyam me arým mar jabej", ane. Ne arým me'ýr kra jano nhyam me'ýr bôx.

³⁸ Nhyam o djuw mex djwýnh arým kra pumũn abenmã kum, "Be, kra ne wã. Gwaj on kubĩ. Tãmja dja bãm kum mýjja kunĩ ngã, ò nêkrêx kunĩ kanga. Gwaj on tãmja bñn kam amim ò nêkrêx, ò mýjja, ò pidjôja kunĩo aminhõ", ane. ³⁹ Ne kam arým o tým. O tým ne pidjôkô kurũm bõm kumên arým kubĩ. Tãm ne ja, ane. Me rũnh'ã ne Jeju pidjô pumũnh djwýnh jakre. Me kute mrãmri ne me rũnh pyrãk. Ne kam ajte memã kum,

⁴⁰ —Mýj gêdja ò pidjôkô djwýnhja bôx ne ajmã pidjô pumũnh djwýnh on? Nãm Jeju ã me rũnhmã ane.

⁴¹ Nhyam me kum,

—Bir, dja prĩne me axwejao ajkên me imex ne kam ò pidjôkôja atemã me ja'õmã kungã nhyam me arým pidjô

tukkam arým kum pidjô nhõrkumrêx, ane.

⁴² Nhyam kam Jeju ajte memã me kukãmãre kabên jarên memã kum,

—Amrêbê: ne me bakukãmãre Metĩndjwýnh kabên jarên memã kum,

"E kum kên ja ne me kute kikreo ãm djwýnhja kute kikremã armã te omũn kam bõm kumê. Kên ja ne arým kute kikremã o kajpar, kum o kajpar týxi.

Bênjadjwýr djwýnh ta ne ã këno ane gu me omũ nhyam kam gu bamã mexkumrêx."

Nãm ã me bakukãmãre memã anen arým 'ã pi'ók no'ók ne. Djãm me aje omũnh ne mar kêt? Nãm Jeju ã me rũnhmã ane. Nãm amijã kên jakre. Ne me rũnh'ã kikreo ãm djwýnh jakre. Me rũnh kute mrãmri ne kikreo ãm djwýnh pyrãk ne arým Jeju kanga. Me rũnh kute kanga'ã ne Jeju me rũnhmã ja jarê.

⁴³ Ne kam ajte memã kum,

—Ba me amã arê ga me ama. Metĩndjwýnh bit kute amim me apytãr ne ar me ajo bamã. Nhyam be, kati. Dja me akangan me apãnh amim me bajtem pytãn meo ba. Nhyam me kam arým kute pidjô djô mex pyrãk ne imã mexkumrêx ne axwe kêt. Nãm Jeju ã me rũnhmã ane.

⁴⁴ Ne kam ajte memã kum,

—Ë, kên ja gêdja ga me ajõ 'ã tým ne prĩne 'ã amikrakra ne. Nhyam be, ta gêdja me ajõ nhiby tým ne prĩne angãn prĩne pyka mẽ ajo amrà, ane.

45 Jeju memã ja jarê. Me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bēnjadjwýrmē mebê pardjēumã ja jarē nhym me arým kuman amim,

—Be, me bajã ne pidjôo djuw mex djwýnhmē kikreo ãm djwýnh jakren me bamã 'ã ajarē, ane. 46 Ne kam me bit kute o týmã te 'ã amijakre. Me krãptĩ ne me Jeju'ã amim,

—Be, Metĩndjwýnh kukwakam memã 'ã ujarēnh ba, ane. Nhym kam me me umaje te 'ã amijakre.

22

Bēnjadjwýr rax kute abenã ar mēnh.

Ruk 14.16

1 Nhym kam Jeju ajte apýnh kukradjã djãri'ã memã mýjja jakren memã 'ã ajarēn memã kum,

2 —Kàjkwakam Bēnjadjwýr djwýnh kute amim me utàr ne ar meo ba'ã dja ba bēnjadjwýr rax'õ jakren 'ã ajarē gar ama. Be, bēnjadjwýr rax arým kute kra'ã prõ mēnhmã. Amrēbē ne kadjy memã arē. 3 Ne kam arým kute amrēbē memã arēnhja'ýr õ àpēnh ar ano. Kute abenã ar mēnh djã'ýr me 'wýr kadjy ar ano. Nhym ar me'ýr bõx ne memã arē. Nhym me arým arkum,

—Kati, 'ýr ar imõr prãm kêt, ane. Nhym kam ar akubyn bēnjadjwýr'ýr bõx ne arým kum arē.

4 Nhym kam õ àpēnh 'õdjwý arkum,

—Dja gar amrēbē ije memã arēnhjamã ikabēn jarēn memã kum, “Ë, arým ne

ba me akadjy inhõ jadjuw nhym kumex. Inhõ mrytimē abatàn nyre twýmtilamē ne me arým kupa. Arým ne ba mýjja kunõ mex. Dja ga me amrē abenã ar mēnh djã'ýr mõ”, ane. Dja gar ã memã ane. Nãm ã bēnjadjwýr arkum ane. Nhym ar arým me'ýr tēn kôt memã arē.

5 Nhym me ate krã. Me kwý ja ne me õ purmã mõ nhym me kwý ja õ nēkrēx'ýr mõ. 6 Nhym me kwý ja ne me arým aro rôrõk ne aro ajkēn arým ar kupa. 7 Nhym kam bēnjadjwýr rax arým arēnh man arým ngryk ne. Ne kam arým õ krãkamngõnh krãptĩmã 'ã karõn me'ýr me ano. Nhym me arým kabēnkôt me'ýr mõn arým me'ýr bõx. Me'ýr bõx ne arým me kupan mebē krĩraxmã adjã nhym arým xēr.

8 Nhym kam ajte bēnjadjwýrja õ àpēnh arkum,

—Ije abenã ar mēnh kadjy ne ba arým prĩne mýjjao mex nhym nõ. Nhym be, ije memã arēnhja ne me kadjy mex kêt. 9 Jakam dja gar apýnh pry bikjēr djãri kôt tēn ar aje me omũnh kunĩ memã akrà gē me amrē mõ gwaj baro'ã banhõ kwý krē gwaj bakĩnh kati, ane. 10 Kam, õ àpēnh ar arým apýnh pry djãri kôt tēn arým kute me omũnh kunõ atomo tē. Me mex nàr me punu kunõ atomo tē:n meo bõx. Nhym me kam prĩne abenã ar mēnh djãkam kikre kre jaê.

11 Nhym kam arým bēnjadjwýr rax wadjàn me omũnhõ tē. Nhym wãnh me'õ

dja. Kute abenã me rēnh'yr me ngjêx kadjy me õ kubêkà jadjâr kêt ne dja. ¹² Nhyam arým omũn kum,

—Akmere, nã gãm abenã me rēnh'yr me ngjêx kadjy me õ kubêkà jadjâr kêt ne wadjâ. Mÿj ne ga nēn wadjâ? ane. Nhyam arým te kute aminêje kum kabēn'õ jarēnhmã.

¹³ Nhyam kam bēnjadjwÿr rax õ àpēnhmã kum,

—Dja gar inÿx 'ãpren te 'ãpren amũ o tēn bõm amē. Wãnh ne me akamãt kò tykkam amim ngyrk ne mÿro kumex ne tokry djaje amijanēnho kumex. Me ikô'ã dja gar amē, ane. Nhyam me ã me'õo ane. Tãm ne ja.

¹⁴ Be, Metĩndjwÿnh ne amiwÿr me krãpti 'uw. Nhyam be, kute mekam me ngrêrebit amijo me utâr. Nãm Jeju ã memã ane.

Me kute Xedjamã pi'ók kaprĩ nhõr.

Mak 12.13; Ruk 20.20; Ró 12.1

¹⁵ Nhyam kam mebê pardjêu arým mã tēn Jejuo aben ma. Nãm me abenmã kum,

—Mÿj gēdja gwaj Jejumã arē nhyam arým gwaj bamã bēnjadjwÿr'ã kabēn punu'õ jarē? Dja bēnjadjwÿr'ã kabēn punu jabej nhyam me arým kum axwe jarē, ane. ¹⁶ Nãm me aben man kam arým 'yr õ me ja kwÿ jano. Erodji nhõ me ja kwÿ ne me adjwÿnhdjwÿ 'yr me ano. Nhyam me 'yr bõx ne kum,

—Ujarēnh djwÿnh, bar arým ama. Ga ne ga akabēn katãtkumrēx ne Metĩndjwÿnh

kabēn kôt me kute amijo ba'ã memã adjujarēnh katãtkumrēx. Amã me rũnh pyma kêt. Me rũnhmē me kajgomē ne ga memã akabēno aben pyrãk. ¹⁷ Ba me akukja ga me imã arē. Me rũnh kunĩ nhõ bēnjadjwÿr raxbê Xedja. Mebê idjaer kute o me bajtemja. Djãm Metĩndjwÿnh kukràdjã kôt ne gu me baje bēnjadjwÿr Xedjamã pi'ók kaprĩ nhõrmã? Nãr kon? Goja on me imã arē, ane.

¹⁸ Nhyam Jeju arým me axwe kôt tu me kuman memã kum,

—Me ga ne ga me amijo ajêx ne amijo Metĩndjwÿnh mar mexo aba. Nok ba ren me amã, “Metĩndjwÿnh kabēn kupa'ã ne me kum õro ba”, ane ga me ren memã kum, “Be, Jeju axwekumrēx. Ga, kute bēnjadjwÿr raxbê Xedjabê pi'ók kaprĩ nê prãmja pumũ”, ane. Ga me ren memã anen ren arým memã ikurêtuw. Nã gãm me ajêx ne aje Metĩndjwÿnh mar. ¹⁹ Amrē imã pi'ók kaprĩo tē, me aje kum õrja o tē ba me amã omũ, ane. Nhyam me arým 'yr ngõnhponho pi'ók kaprĩ pydjio tēn kum kungã. ²⁰ Nhyam memã kum,

—Mÿj me'õ ne 'ã karõja? Ne mÿj me'õ ne 'ã idji jêtja?

²¹ Nhyam me kum,

—E kum be Xedja karõ, ane.

Nhyam memã kum,

—Bir be, õ pi'ók kaprĩ. Dja ga me kum angã. Nhyam be, Metĩndjwÿnh nhõ mÿjjabit dja ga me Metĩndjwÿnhmã angã.

Nãm Jeju ã memã ane nhym me arÿm kabêñ ma.

²² Ne arÿm te kute mÿjja'õ jarêñhmã kam no tyn dja. Ne kam arÿm kum kàx ne mã tẽ.

Me tyk akubyn tñ mÿr jabej me Jejumã kabêñ.

Mak 12.18; Ruk 20.27; Tex k 4.16; Ap 20.4

²³ Nhym kam myt tãm kam mebê xadjudjêu kwÿ 'ÿr bõx. Mebê xadjudjêu ne me arĩk memã kum,

—Be, me tyk akubyn tñ prãm kêtkumrêx, anhÿr ar o ba. Nãm me 'ÿr bõx ne kukij ne kum,

²⁴ —Ujarêñh djwÿnh, me bakukãmãre Môjdjê ne amrêbê: me bamã,

“Godja me'õ prõ'ÿr mõn kra kêt rã'ã tyk jabej mÿj dja me nê?

Bir, dja kamymẽ ar aben djakam ikwãja'õ 'ÿr mõ. Ne kum kra djin kukrij nhym abatãnh ne.

Me kute 'ã abenmã kum, ‘Be, kamy tyk kra ne wã’, anhÿr ne kute kamy tyk mar tÿx rã'ã kadjy.”

Nãm ã me bakukãmãre Môjdjê me bamã ane, ane. Mebê xadjudjêu ne me ã Jejumã ane. ²⁵ Ne kôt arĩk kum,

—Be, ar my aben djakam ikwãbê 7. Ne kam kutewa prõ'ÿr mõ. Ne kam kra kêt rã'ã ty. Nhym prõja arÿm 'uwtĩ. Nhym kam atãri kamyreja 'ÿr mõ. Ne kam ã ane, kra kêt rã'ã ty. ²⁶ Nhym aben totokmã Ar kubê 7 kunĩ kudjwa ã anen 'ÿr ban kra kêt rã'ã ty. ²⁷ Nhym kam ar prõjadjwÿ arÿm ar o ino

ren ty. Ja ne ba me kuman amã arê. ²⁸ Ar kubê 7 ne ar aben totokmã kamy prõ'ÿr ba. Godja we ar kunĩ akubyn tñ ne àbir jabej we àbirkam nhÿnh kamyja dja ajte 'ÿr mõ? ane. Me ta kute we me tyk akubyn tñ kêt jarêñh mÿr jabej ne me ã Jejumã ane. Me kute o àpanh nhym binhikrêñh kadjy nàràñ ne mebê xadjudjêu ã kum ane.

²⁹ Nhym Jeju arÿm memã kum,

—Me aje Metĩndjwÿnh kabêñ'ã pi'òk no'òk mar kêt ne me aje Metĩndjwÿnh tÿ:xkumrêx mar kêt. Nã gãñ me arĩk Metĩndjwÿnh kupa'ã memã 'ã adjujarêñh aba.

³⁰ Be, me tyk ne akubyn tñkam djãm me ajte abenwÿr ba? Kati, akubyn me tñkam dja me abenwÿr ba prãm kêtkumrêx. Kam dja me kute Metĩndjwÿnh kadjy mrãnh djwÿnh pyrãk. ³¹ Be, mrãmri me tyk akubyn tñkumrêx. Amrêbê: Metĩndjwÿnh kute me bakukãmãremã kabêñ jarêñh. Me tyk akubyn tñ'ã kute kabêñ jarêñh nhym me kute 'ã pi'òk no'òk djãm me aje amim arêñh kêt? ³² Nãm me bakukãmãremã kum,

“Ibê Abraãomẽ Idjakmẽ Djako ar õ Metĩndjwÿnh”, ane.

Bir be, ar tyk tũmja Metĩndjwÿnhmã tñ ne ar ba nÿj pumũ. Djãm Metĩndjwÿnhbê me tyk nhõ Metĩndjwÿnh? Kati. Metĩndjwÿnh ne me tñ nhõ Metĩndjwÿnh. Me tyk kunĩ ne

me kum tîn. Kam ne ba me amã,

—Metîndjwýnh ne kubê me tîn nhõ Metîndjwýnh. Nãm Jeju ã mebê xadjudjêumã ane. ³³ Nhyim me krãptî: kuman te kute mýjja'õ jarênhmã kam no tyn kumex.

Me kute kukràdjà jabej Jeju kukjêr.

Mak 12.28; Ruk 10.25

³⁴ Jeju mebê xadjudjêumã ane nhyim me amijã maje arým anhikrê. Amijã maje anhikrê nhyim mebê pardjêu arým arênh man arým akuprõ. ³⁵ Me'õbê ne Môjdjê kukràdjà mar djwýnh. Tãm ne Jeju'ýr bõx ne kute amak mex jabej kabimã. Kute Môjdjê kukràdjà jabej kukjêrmã. Jeju kute kukràdjà kupa'ã arênh kadjy nàràim ne kum kabên ne kum,

³⁶ —Ujarênh djwýnh, Môjdjê kute Metîndjwýnh kukwakam kabên kukràdjà jarênh, kute kam me kute katàt amijo ba'ã memã karõja nhýnh kabênja ne mexo kute kunĩ jakrenh? ane.

³⁷ Nhyim Jeju kum,

—Be, nãm memã kum,

“Me anhõ Bênjadjwýr djwýnh, me Atîndjwýnh dja ga me amã kînh, amã abêo katàt me kunĩ, mýjja kunĩ jakre.

Djãm ajajkwaobit amã Metîndjwýnh jabêmã? Kati. Ajamak, akad-jwýnhbê, akukràdjà kunĩo dja ga me amã abê:”, ane.

³⁸ Be, tãm ne ja. Metîndjwýnh kabên mexo kute kabên kunĩ jakrenh ne ja. ³⁹ Ne kam atãri Môjdjê ajte 'õ kute uràk memã arênh memã kum,

“Me amã amibu'ã me ja jabê. Kute mrãmri ne ga me amã amijabêja pyràk dja ga me ã amã amibu'ã me ja jabêo ane”, ane.

⁴⁰ Be, ba arým amã Môjdjê kabên kukràdjà ja jarênh ajte amã ja jarê. Dja ga amê kabên ja man kôt ar amijo aba jabej ne mrãmri tu arým Metîndjwýnh kabên kukràdjà kunĩkôt ar amijo aba mexkumrêx. Môjdjê kute Metîndjwýnh kukwakam kabên jarênhjamê kukwakam memã 'ã ujarênh djwýnh 'õdjwý kute kabên jarênhjamê ne ga arým kunĩkôt ar amijo aba mexkumrêx. Nãm ã Jeju kum ane.

Kritubê mýj me'õ tàmdjwý jabej me kute kukjêr.

Mak 12.35; Ruk 20.41

⁴¹ Mebê pardjêu kute abeno bikprõnhri Jeju amijabej me kukij ne memã kum,

⁴²—Mýj ne ga me Kritukam ama? ane. Metîndjwýnh ne arým mebê idjaer kadjy Jeju'ã Bênjadjwýrbê kumkati mẽ. Kumã ne me Kritu jarê. Nãm Jeju amijã memã kum,

—Mýj ne ga me Kritukam ama? Mýj me'õ tàmdjwýbê ne Kritu? ane.

Nhyim me kum,

—Me bakukãmãre Dawi tàmdjwý. Bênjadjwýr raxbê Dawi tàmdjwý, ane.

43-44 Nhym kam Jeju ta kubê Bēnjadjwÿr Kriutu'ã memã kum,

—Ne kam ajte kubê Dawi nhô Bēnjadjwÿr. Mÿj ne arÿm kubê Dawi tãmdjwÿn ajte ô Bēnjadjwÿr kadjy nē? ane. Ne kam Jeju memã me bakukãmãre Dawi kabēn jarēn memã kum,

—Be ga, me bakukãmãre Dawi ta kute memã 'ã ujarēnhja pumũ. Metĩndjwÿnh Karô kukwakam kute memã Kriutu'ã ujarēnhja pumũ. Nãm memã kum,

“Inhō Bēnjadjwÿrmã ne Bēnjadjwÿr djwÿnh kabēn ne kum,

'Amrē idjubôk'ãnh nhÿ, Abēnjadjwÿr raxkam idjubôk'ãnh nhÿ.

Ikam ama ba amrē awÿr akurê djwÿnho mō ga me kwÿo apardjan me kwÿ nhimex.'

Nãm ã Metĩndjwÿnh inhō Bēnjadjwÿrmã ane”, ane.

Bir be ga, Dawi kute kum “Abēnjadjwÿr rax”, anhÿrja pumũ. ⁴⁵ Mÿkam ne me Dawi tãmdjwÿ kajgo jarē? Djã nãm o tãmdjwÿ kajgo? Kati, Dawi ta ne kute o ô Bēnjadjwÿr rax. Nãm ã Jeju me bē pardjêumã ane. ⁴⁶ Nhym me'ô te kute kutã kabēn'ô jarēnhmã te amijo ane. Kabēn mex pymaje me kute ajte mÿjja 'ô jabej kukjêr kêt kumrêx.

23

*Watÿrebê 7'ã ujarēnh.
Mak 12.38; Ruk 11.46*

¹ Nhym kam Jeju me krãptĩ:mē kôt ba djwÿnhmã kum,

²—Be, Mōjdjê kukràdjã mar djwÿnhmē me bē pardjêumē ne me Mōjdjê pãnh ar amã Metĩndjwÿnh kukràdjã jarēho krĩ. ³ Kam dja me Metĩndjwÿnh kabēn kôt ar amã kabēn jarē gar prĩne me kabēn kunĩ man kôt ar amijo aba. Nhym be, me ta ne me arĩk ar ba. Nãm me ajkwakambit ar amã Metĩndjwÿnh kabēn jarēn kam ta kute amikabēn mar ne kôt kute ar amijo ba kêt ne arĩk ar ba. Kwãrĩk wãnh me kôt ar amijo aba kêt. ⁴ Nãm me ajte kabēn kajgoobit ar memã we Metĩndjwÿnh kabēn jarēho ba. Djãm Metĩndjwÿnh kabēn? Kati, me ta kabēno ne me ar me anoro ba. Ne kam kôt kute amijo ba kêt ne. Nhym me te amijo anen kam, “Je mÿj dja ba me nē”? ane. Me kute ã meo anhÿrkam ne kute mrãmri ne me kute me kadjybit jēnh rũho atom ne me mut'ã anhôr ne kam kute memã tur kêt kumrêx ja pyrãk. Nãm ã Jeju memã ane.

Ne kam ajte arkum,

⁵—Me kute memã amibēn nhym me kute memã mex jarēnh kadjy ne me amijo ba. Mōjdjê kukràdjã'ã pi'ôk no'ôk kwÿ ne me 'ã ikôn amikrãmē amipamã aktã 'ãpre. Ne 'ã ikô poti:reo ane. Mÿj kadjy? Bir, me kute memã amibēn kadjy. Dja we me me omũn memã mex jarē. Ja kadjy ne me 'ã ikô poti:reo anen amikrãmē amipamã aktã 'ãpre. Ne kam ajte 'ã kubêkã jabu djã ã abjêo

ane. Mÿj kadjy? Bir, me kute memã amibên kadjy. Dja we me me omÿn memã mex jarê. Ja kadjy ne me 'ã kubêkã jabu djã jabjên 'ã ar ba. ⁶ Me krãpti nhikô'ã me õ kwÿ krênkam ne me me rÿnh krÿ djãkam krÿ prãm kumrêx. Kute memã amibên kadjy me rÿnh krÿ djãkam krÿ prãm kumrêx. Ne mebê idjaer bikprõnh djãkam ne me memã wan krÿ prãm kumrêx. ⁷ Ne ajte me krãpti bikarêr nhipôkri, mekadu nhipôkri kute memã amibên nhym me kute memã rÿnh jarênh ne kute memã kum, "Ujarênh djwÿnh, djãm ga? djãm ga?" anhÿrja. Ja ne me kum kÿnh kumrêx.

⁸ Nhym be, ar ga me kute ar amã, "Ujarênh djwÿnh", anhÿrmã djãm ar amã ja kÿnhmã? Kati. Mÿkam? Bir, atemã ar anhõ ujarênh djwÿnh pydjii. Kam dja gar abeno akamybit. ⁹ Ne kam djãm ar aje pykakam me'õ raxmã, "Djÿnwã", anhÿrmã? Kati. Mÿkam? Bir, ar Abãm pydji. Kàjkwakam ar Abãm djwÿnh pydjii. ¹⁰ Djãm me kute ar amã, "Bênjadwÿr", anhÿrmã? Djãm ar amã ja kÿnhmã? Kati. Mÿkam? Bir, ar anhõ Bênjadwÿr pydjii. Metÿndjwÿnh ne arÿm 'ã me õ Bênjadwÿrbê kumkati mē. Kubê ne Kritu.

¹¹ Ar ajõ abenkam araxo kutewa prãm jabej gêdja amijo kajgon tu ar amã apênh ar ba. ¹² Mÿkam? Bir, me kute amijo rÿnh prãmja gêdja ï kajgo mex ne. Nhym be, me kute amijo kajgo mex

ne akrãnmã kute amijo baja gêdja Metÿndjwÿnh arÿm pãnh meo rÿnh ne. Nãm ã Jeju arkum ane. Ne kam Mõdjê kukràdjã mar djwÿnhmē mebê pardjêumã kum,

¹³ —Be, me abê Mõdjê kukràdjã mar djwÿnhmē me abê pardjêumē ne ga me amijo ajêx ne ar amijo Metÿndjwÿnh mar mexo aba. Ÿ, watÿre. Dja ga me ï me biknor tokry djãkam tu amõrkumrêx. Mÿkam? Bir, me aje mebê adjãptãrkam. Me bit kute kàjkwakam Bênjadwÿr djwÿnh kôt ãm ne kôt ar amijo ba prãm ga me kupa'ã memã arê. Ne Bênjadwÿr djwÿnh nêje aje memã atemã kukràdjã jarênho aban arÿm o mebê utã. Ga me kam ga Metÿndjwÿnh mar kêt ne ajte me jadjwÿbê aptã.

¹⁴ Be, me abê Mõdjê kukràdjã mar djwÿnhmē me abê pardjêumē ne ga me amijo ajêx ne ar amijo Metÿndjwÿnh mar mexo aba. Ÿ, watÿre, dja ga me ï me biknor tokry djãkam tu amõrkumrêx. Mÿkam? Nã gãm me me 'uwti krão apan mebê mÿjja kunio akÿ ne kam ajajkwaobit Metÿndjwÿnhmã akabên rÿnh ne, ne kum akabên 'ijabjêo aku'ê. Bir, nã gãm me ajêx ne amijo amex ne kum akabêno aku'ê. Be kati, me ajaxwekumrêx. Kam gêdja Metÿndjwÿnh me kurãm me amã pãnh rax jarên prÿne me kurãm me ajo ajkê.

¹⁵ Be, me abê Mõdjê kukràdjã mar djwÿnhmē

me abê pardjêumê ne ga me amijo ajêx ne ar amijo Metîndjwÿnh mar mexo aba. ÿ, watî:re. Dja ga me ï me biknor tokry djâkam tu amôrkumrêx. Mÿkam? Bir ga, me aje arîk memã kum, “Ba me Metîndjwÿnh'ÿr meo akêx gê me amim maro ba”, anhÿrja pumû. Djâm mrãmri ne ga me akabên? Kati, me aje amiwÿr me'ô pydjio akêx kadjy ngômê pykakôt aba 'ijabjê:. Nhy m arÿm me awÿr amijo akêx ga me kam arÿm amikôt axwe 'ã mênh mex ne. Amikôt axwe 'ã mênh mex nhy m arÿm axweo me ajakrenh mex ne. Nhy m arÿm me akôt biknor prãm kumrêx. Djâm Metîndjwÿnh'ÿr ne ga me meo akêx nhy m me amim kuma got? Kati. Nãm ã Jeju Môjdjê kukràdjâ mar djwÿnhmê mebê pardjêumã ane.

¹⁶ Ne kam ajte memã kum,

—ÿ, watî:re. Dja ga me ï me biknor tokry djâkam tu amôrkumrêx. Me aje mrãmri ne me no rã kute arîk meo ba pyrâk. Mÿkam? Bir, me aje arîk memã Môjdjê kukràdjâ jarênh punukam. Nãm ã Jeju memã ane. Bir, Môjdjê kukràdjâ kôt ne mebê idjaer memã amikabên jarên ajte memã kum,

—Nã bã m amã ikabên pydjîn arê, anen ajte kôt memã Metîndjwÿnh nhô mÿjja jarê. Mÿj kadjy ne kôt memã Metîndjwÿnh nhô mÿjja jarê? Bir, kute kabên maro ãmja kute mar pydji

kadjy ne me Metîndjwÿnh nhô mÿjja jarê. Gêdja amikabên jarênhja 'êx ne kam Metîndjwÿnh nhô mÿjja jarên kam arÿm o Metîndjwÿnhmã amikurêtuw. Amikurêtuw nhy m Metîndjwÿnh arÿm kute maro ãmjao ngrykmã. Nãm me ã Môjdjê kukràdjâ kôt memã amikabên jarênh o ane. Nãm Jeju Môjdjê kukràdjâ jarênh djwÿnh arkum,

—Me aje mrãmri ne me no rã kute arîk meo ba pyrâk. Mÿkam? Bir, me aje arîk memã Môjdjê kukràdjâ jarênh punukam. Nã gã m me memã kum, “Dja ga me memã amikabên jarên memã kum, ‘Nã bã m amã ikabên pydjîn arê. Ë, Metîndjwÿnh nhô kikretija ma’, ane. Gêdja ga me memã ajêx prãm jabej ne Metîndjwÿnh nhô kikretibit jarê ne kam o amikurê'uk kêt. Dja Metîndjwÿnh me'ô kute akabên maro ãmjao ngryk kêt ne me ajo bikênh kêt.

Nhy m be, dja ga me memã amikabên jarên memã kum, ‘Nã bã m amã ikabên pydjîn arê. Ë, Metîndjwÿnh nhô kikretikam kên karÿrja ma’, ane. Aje kên karÿr jarênhkam dja ga akabênkumrêx. Aje memã amikabên jarênh kôt dja ga amijo anhÿrkumrêx. Dja ga memã ajêx ne kam kên karÿr jarên arÿm o Metîndjwÿnhmã amikurêtuw” ane. Me abê Môjdjê kukràdjâ mar djwÿnh ne ga me arîk ã memã kukràdjâ jarênh punuo ane. ¹⁷ Me no rã ne me kute amikukãm rît

kêt. Kam me kute amipry mar kêt. Me aje me uràk ne amijo ajêx ne memã, “Ba ne ba ije Metĩndjwýnh mar mex”, anhÿr ar o aba. Nhym be, kati. Me aje mar kêt ne te memã Metĩndjwýnh'ã adjujarênh ar aba nhym me adjwýnhdjwý kute mar kêt. Be, me amãbit ne kên karÿr kute mexo kikreti jakrenh. Djãm mrãmri? Kati. Kikreti ne kute mexo kên karÿr jakrenh. Kikreti kukwakambit ne kên karÿr mex. Metĩndjwýnhmã mex. Nãm Jeju ã Mõjdjê kukràdjà mar djwýnhmã ane.

¹⁸ Ne ajte memã kum,

—Ga me arĩk memã kum, “Dja ga me memã amikabên jarên memã kum, ‘Nã bãm amã ikabên pydjın arê. Ê, Metĩndjwýnh nhõ ngõnho kija ma’, ane. Gêdja ga me amã memã ajêx prãm jabej ne Metĩndjwýnh nhõ ngõnho kibit jarê ne kam o amikurê'uk kêt. Dja Metĩndjwýnh me'õ kute akabên maro ãmjao ngryk kêt ne me ajo bikênh kêt.

Nhym be, dja ga me memã amikabên jarên memã kum, ‘Nã bãm amã ikabên pydjın arê. Ê, Metĩndjwýnh nhõ ngõnho kikam mry nõrja ma’, ane. Aje mry nõr jarênhkam dja ga akabênkumrêx. Aje memã amikabên jarênh kôt dja ga amijo anhÿrkumrêx. Dja ga memã ajêx ne kam mry nõr jarên arÿm o Metĩndjwýnhmã amikurêtuw”, ane. Me abê Mõjdjê kukràdjà mar djwýnh

ne ga me arĩk ã memã kukràdjà jarênh punuo ane. ¹⁹ Me aje me no rã pyràk. Djãm mrãmri mry kute mexo Metĩndjwýnh nhõ ki jakrenh? Kati. Õ ki ne kute mexo mry jakrenh. Õ kikam me kute mry jadjwýrkambit ne kum mex, Metĩndjwýnhmã mex. Nãm Jeju ã memã ane.

²⁰ Ne kam ajte memã kum,

—Kam, me kute memã amikabên jarênh ne kôt ajte kute Metĩndjwýnh nhõ ki jarênhkam djãm kute õ kibit jarênh? Kati. Nãm me kute õ ki jarênh ne ajte kute kam mÿjja kunĩ ikwãdjwý jarênh. ²¹ Ne ajte kam me kute memã amikabên jarênh ne kôt ajte kute Metĩndjwýnh nhõ kikreti jarênhkam djãm kute kikretibit jarênh? Kati. Nãm me kute kikreti jarênh ne ajte kute Metĩndjwýnh kam ÿr jarênh. ²² Ne ajte kam, me kute memã amikabên jarênh ne kôt ajte kute kàjkwa jarênh. Djãm kute kàjkwabıt jarênh? Kati. Nãm kute kàjkwa jarênh ne ajte kute Metĩndjwýnh nhõ krĩ djà rax jarênh ne ajte kute 'ã krĩ djwýnhbê Metĩndjwýnh jarênh. Kam, dja me memã kabên pÿnh ne arên kôt amijo anhÿrkumrêx. Nãm ã Jeju memã ane.

²³ Ne kam ajte memã kum,

—Be, me abê Mõjdjê kukràdjà mar djwýnhmê me abê pardjêumê ne ga me amijo ajêx ne ar amijo Metĩndjwýnh mar mexo aba. Ý, watĩ:re. Dja ga me ï me biknor tokry djàkam

tu amõrkumrêx. Mýkam? Bir, me aje Metîndjwýnhmã mýjja kakritbit nhõr ne kam mýjjabê kumkatija aje kum õr kêtikumrêxkam. Nã gãm me mýjja kakrit, õmrõ djãnh djã, pi'õmê õmrõ djãnh djã 'õdjwýmê Metîndjwýnhmã ikjê rên kum kryre ne angã. Ne kam kukràdjã kõt ar amijo aba kêt ne katàt meo aba kêtikumrêx ne amã me kaprî kêtikumrêx ne amim Metîndjwýnh mar kêt ne. Aje kum kryre ne õrja ne mrãmri tu mexkumrêx. Mýkam ne ga me kum mýjjabê kumkatijad-jwý kum õr kêt ne? Mýkam ne ga me amã Metîndjwýnh jabên katàt meo abaja kêt ne? Ja ne ga me aje marmãn ate mýjja kakritbit ma.

24 Ba me amã arê ga me ama. Dja me anhõ õmrõkam pure'õ tým ga me pure ngrire'ã ano tỳ:x ne kaban mũm amê. Nhym be, mry jabatãnhbê kameru ja ne anhõ õmrõkam dja, ga me ate akrãn tu ro'ã krê. Be, mýj'ã ne ba amã ikabên ja jarê? Bir, mýjja kryre ne ga me'ã ano tỳ:x ne ma:ro aba. Nhym be, mýjja bê kumkati, mýjja kabênikumrêx ne ga me aje mar kêt. Metîndjwýnh kabên kute me ajaxwe nêje me akukràja ne ga me aje mar kêt ne ate akrãn ajaxwe rax rã'ã. 'Ã ne ba me amã, "Ga me pure ngrire'ãbit ano tỳx ne kaban mũm amên tu kameru raxja õmrõmê ro'ã krê", ane. Kam ne ga me aje meo ba djwýnh no rã pyrãk. Nãm Jeju ã memã ane.

Ne kam aje memã kum,

25 —Be, me abê Mõjdjê kukràdjã mar djwýnhmê me abê pardjêumê ne ga me amijo ajêx ne ar amijo Metîndjwýnh mar mexo aba. Ý, watĩ:re. Dja ga me ì me biknor tokry djãkam tu amõrkumrêx. Mýkam? Bir, nã gãm me aje mrãmri ne me kute ngõnhkrãmê ngõnh puror nhibũmbit põnh ne kre põnh kêt nhym krekam mýjja kakrãtyk pyrãk. Be, nã gãm me ã we katàt amijo abao ane. Nhym kam me me akrãkãbit pumũ nhym kam kute me amex pyrãk. Nhym be kati, me akadjwýnhbê ne ga me apunu rã'ã. Me akadjwýnhbê ne me amã me õ nêkrêx prãm ne 'ã angryk ne aje mebê mýjjao adjãkĩnh'ã aje amim karõ rã'ã. Kam ne ga me akadjwýnhbê apunu rã'ãja. 26 Me abê pardjêu ne ga me aje me no rã pyrãk. Dja ga me akadjwýnhbê kumrêx wãnh ajaxwemã anhire. Ne kam arým mrãmri abu'ã memã amexkumrêx. Ne kam aje mrãmri ne me kute ngõnh puror, kremê ibũm põnh nhym prĩne mex pyrãk.

27 Be, me abê Mõjdjê kukràdjã mar djwýnhmê me abê pardjêumê ne ga me amijo ajêx ne ar amijo Metîndjwýnh mar mexo aba. Ý, watĩ:re. Dja ga me ì me biknor tokry djãkam amõrkumrêx. Mýkam? Bir, ga me aje mrãmri ne me kute me tykmã kikre krãkã jaka pyrãk. Krãkãkambit ne kute

memã mexti:re pyræk. Nhym be, kadjwýnhbê ne mýjja punu:re. Kadjwýnhbê me tyk 'imê mýjja punu kunĩ. ²⁸ Ga me aje uræk. Abu'ã memã ajaxwe kêt pyræk. Nhym be, kati. Metĩndjwýnh ne me akadjwýnhbê me aje mýjja marja kunĩ kute mar. Me ga ne ga me amijo ajêx ne ar amijo Metĩndjwýnh mar mexo aban aje ajaxwebit mar. Nãm ã Jeju memã ane.

Ne kam ajte memã kum,

²⁹ —Be, me abê Mõjdjê kukràdjà mar djwýnhmê me abê pardjêumê ne ga me amijo ajêx ne ar amijo Metĩndjwýnh mar mexo aba. Ý, watĩ:re. Dja ga me ĩ me biknor tokry djækam amõrkumrêx. Mýkam? Bir, amrêbê: me bakukãmãrekam ne Metĩndjwýnh kabên jarênh djwýnh arým ty nhym me amrêbê: me angij. Ga me akamingrãnyre ne ga me me tyk tũmjãmã kikren me katàt kute amijo ba tũm nhõ pyka krã kunhêro aba. ³⁰ Ne kam arĩk memã kum, “Ne ba me ren amrêbê: me bakukãmãre, me banhingêt kator nyri ren me ro'ã ikator ne ar iba ne ren me banhingêt kudjwa ã anhýr kêtumrêx ne. Ne ren Metĩndjwýnh kabên jarênh djwýnh par kêtumrêx ne.” Nã gãm me ã memã ane. ³¹ Me aje ã memã anhýrkam arým amikõt amijarê. Me abê me par djwýnh tàmdjwý, Metĩndjwýnh kabên jarênh djwýnh kanê tàmdjwý. Arým ne ga me amikõt amijarê.

³² Metĩndjwýnh ne me anhingêtkam ngryk. Aje, me rã'ã ne me anhingêt kôt ã ajaxweo anen ar badjwý ar ipa. Ar badjwý ar ipa gê Metĩndjwýnh on me akam ngryk me:x ne. Nãm ã Jeju memã ane.

Ne kam ajte memã kum,

³³ —Me akamingrãnyre ne ga me abê kangã, me abê iry. Djãm me ga ne ga me aje abiknorbê amipytãrmã? Kati. Me biknor tokry djábê me aje amipytãr prãm kêtumrêx. ³⁴ Kam arým ije me awýr me anormã. Ije me awýr ikabên jarênh djwýnh janormã. Ije ajte me awýr me no mex janormã. Ije ajte me awýr me kukràdjà mar djwýnhkumrêx janormã. Dja ga me kam arým me kwý pa, pĩte'y'ã me kwýmo iten me kupa. Ne me abikprõnh djækam mry kà punuo me kwý kaprêprêk. Ne aje meo abikênh kadjy me abej mõ, apýnh krĩrax djàri kôt me abej mõ. ³⁵ Me akukãmãremê nã gãm me me katàt kute amijo ba kunĩ paro tẽ. Paro tẽn paro tẽn arek me kamrô kapĩn o tẽ. Nhym Metĩndjwýnh arým meo ngryk ne kam gormã me ajabatànhmã pãnh jarê. Me akukãmãre ne me Abeu jaxwe kêtja bĩno kurêtuw ne kam ijukri me ja paro tẽn tãmtã: arek o tẽn ne kam Djakarij, Berakij kute irja'ýr bõx ne kam Metĩndjwýnh nhõ kikretimê õ ngõnho ki kaêxkam* kubĩ.

³⁶ Ê, ba me amã arê. Metĩndjwýnh ne arým meo

ngryk ne. Ne kam me akamingrānymā arým pānh jarē. Me ga dja Metīndjwýnh me akukāmāre kute me imex tūmja pānh me ajo ajkē. Mrāmri ne ba me amā arēnhkumrēx. Nām ā Jeju memā ane. ³⁷ Ne kam krīraxmā kum,

—Djeruxarē, Djeruxarē, mýkam ne akra kute Metīndjwýnh kabēn jarēnh djwýnh par prām ne? Mýkam ne me kēno me titik ne me kupa, Metīndjwýnh kute me awýr me anorja pa? Je nā bām te ije me ajo ibikprōnh ne ije me ajo atommā. Kute mrāmri ne ōkrēn'ānh kute arao noreo bikprōnhja pyrāk. Ba ren ā me ajo ane. Nā bām te ije me ajo anhyrmā ga me amā ikīnh kēt. ³⁸ Ē, jakam me amōr djā ja gēdja kukrit mex ne kaprýn nō. ³⁹ Ē, ba me amā arē ga me ama. Jakam dja ga me ipumūnh kētkumrēx ne. Ipumūnh kēt rā'ā: nhyh inhō akati ijo rām ne jao tē ga me abenmā kum, “Ē, ota arým Metīndjwýnh kabēnkōt tāmja bōxmā. Me:xkumrēx”, ane. Dja ga me ā abenmā ane ba kam arým me awýr bōx. Nām ā Jeju memā ane.

24

Akubyn bōx kukām mýjja apōx'ā ujarēnh.

Mak 13.1; Ruk 21.5; Xim k 4.1; A Xim 3.1

¹ Ne kam Metīndjwýnh nhō kikreti kurūm kato. Nhyh kōt ba djwýnh 'ýr bōx. Ar kute kikretikam apýnh kum kikre jakre kadjy 'ýr bōx. ² Ne kam

ar arým kum akre nhyh Jeju arkum,

—Ar mýjja kunī pumūnh dja. Ē, ba ar amā katāt arē. Be, dja ĩ me kurē djwýnh prīne kikreti ngrā. Dja me kēn aben nhiby ikwā kunī nhikō rē. Nhyh kam kēn'ō aben nhiby nōr kētkumrēx, ane.

³ Ne kam ar tēn kam krānhbē Oriwēre'ā wabi nhyh arým ate nhý. Nhyh kam kōt ba djwýnh 'ýr bōx ne me kàxā kum,

—Dja ga ar imā kikreti ngrānh'ā ajarē. Nhýnh amex 'ōkam dja me bakurē djwýnh me bawýr bōx ne kikreti ngrā? Dja ga akubyn bōx nhyh mýjja kunī arým pyka kōt amingrā nhyh me kunī arým pykakam ar ba'ā aminhinomā amimē. Mýj gēdja kukām apōx? Dja bar omūn kam kōt ō akatimā ikaton ō akati ma.

⁴ Nhyh kam Jeju arkum apýnh mýjja kukām apōxmā arkum 'ā ajarēn arkum,

—Ar amijā ano týx gé me'ō ar amā 'éx ne ar anoo biknor ne Metīndjwýnhbē ar ajo akēx kēt. ⁵ Be, me krāptī dja ĩ aben totokmā me'ýr bōx ne arým amijo 'éx ne amijā imē. Amijā imēn arým memā kum, “Me anhō Bēnjadjwýrbē kumkati kadjy ne Metīndjwýnh ijano ba tēn bōx. Ba ibē Kritu”, ane. Ne kam arým me krāptī noo aknon Metīndjwýnhbē meo akēx.

⁶ Be, kam dja gar me kute abenwýr prōt man amybým me kute abenwýr prōt jarēnh ma. Kwārik wānh kam ar atīn prām kēt. Ba ne ba kukām ar

amã 'ã ajarê gar arým ama. Ja kumrêx gêdja me ã o anhyro tẽ. Kraxje kute inomã mênh kêt, kute 'yr o tẽm rã'ã, ane. ⁷ Nã, apÿnh me ba djari gêdja me abenwÿr prõt ne aben nhimexo ba. Nhyr apÿnh bënjadwÿr rÿnh nhõ ãpênhja abeno kurê djwÿnh ne aben nhimexo ba. Nhyr prãmdwÿ me kwÿ nhimex. Apÿnh pyka djari gêdja kam pyka tertet ne. ⁸ Be, me tokry krax ne ja. Ga me nire kra ãja pumũ. Adjÿm. Dja kra ã:n kam arým ã ra:x ne. Me adjwÿnhdjwÿ dja me tokry mõ:n kam arým tokry ra:x ne. Be, me tokry krax ne ja. Nãm ã Jeju arkum ane.

Ne kam ajte arkum,

⁹ —Dja me tokry: nhyr kam me arým memã ar akanga. Me kute ar ajo bikênho ba kady ar akanga. Nhyr me arým ar apa. Apÿnh me bajtem ba djã kunikõt dja me kum ar akurê. Ikõt ar abikamênhkam dja me kum ar akurê. ¹⁰ Kam dja me krãptĩ ibê amijo akêx. Ne kam me kurê djwÿnhmã aben kangan kum aben kurê. ¹¹ Me krãptĩ dja me ta amijo 'êx ne amijã Metïndjwÿnh kabên jarênh djwÿnh rẽ. Amijã kurên memã kum, “Metïndjwÿnh kukwakam ne ba ar amã arẽ”, anhyro ba. Dja me ã amijo 'êxo anen arým me krãptĩ noo aknon Metïndjwÿnhbê meo akêx. ¹² Me krãptĩ kum Metïndjwÿnh kÿnhja dja me arým kum kÿnh apêx. Pyka kunikõt me krãptĩ axweo kume:x. Me axweo

kumexkam dja me arým kum kÿnh apêx.

¹³ Nhyr be, dja mÿjja kunĩ kute amingrãnh nhõ akati bõx. Me kunĩ kute aminhinomã amimênh nhõ akati bõx. Nhyr kam me 'ã ukanga kêt ne kum kÿnh tÿx rã'ãja dja Metïndjwÿnh arým me utã. ¹⁴ Mÿjja kute amingrãnh kêttri dja me apÿnh pyka kunikõt memã arẽ. Bënjadwÿr djwÿnh'ã ujarênh nyja memã arẽ. Apÿnh me ba djã kunikõt me kute ujarênh mar kady memã arẽ. Nhyr kam akati arým bõx. Me kunĩ kute aminhinomã amimênh nhõ akati arým bõx. Ba ne ba kukãm ar amã 'ã ajarê gar arým ama. Nãm ã Jeju arkum ane.

Ne kam ajte arkum,

¹⁵ —Be, ar aja ajbir imã, “Dja ga ar imã kikreti ngrãnh'ã ajarê”, anhyrja ba ar amã arẽ gar ama. Dja mÿjja kute amingrãnh 'yr nhyr kam arým mÿjja punutija dja. Metïndjwÿnh nhõ kikretikam dja. Gar arým omũ. Mÿjja punuti djõ'ã dja me mÿjja kunio ajkê ne kungrã. Me bakukãmãre Danijeu ne amrêbê: 'ã ajarê. Metïndjwÿnh kukwakam memã 'ã ajarê. Danijeu ne arým memã mÿjja punuti ja'ã ajarên 'ã pi'ók no'ók. Dja gar pi'ók no'ókwã pumũn kam mÿjja punuti pumũn kam kõt ama. ¹⁶ Kam gêdja Djeruxarê bu'ã pyka ja nhidjibê Djudêjakam me ja amijã maje krãnh'yr prõt ne. ¹⁷ Gêdja me kikre nhimök po'ã

ãm jabej kwārīk wānh akubyn ūrkwākam nêkrêx'ÿr àr ne byr ne o tēm kêt. ¹⁸ Gê purkam me ar ba jabej tu umaje prôt. Kwārīk wānh me kute kubêkà jamÿnhmã 'ÿr akêx kêt. Dja tu me ãm kamã amũ prôt.

¹⁹ ÿ, watī:re, akati wākam me tujarômê me kra karà dja me tokry:. Mÿj gêdja me ja mÿjja punutija pymaje prôtja on? ²⁰ Dja gar Metīndjwÿnhmã amijo a'uw gê na raxkam umaje ar aprôt kêt. Nàr, gê pi'òk ràràrbê me tyk djà kêt nhõ akatikam ar aprôt kêt. ²¹ Be, dja me kam tokry kumex. Dja gar akubyn amijo tēn mÿjja kunīmo krax djà'ÿr amijo bôx ne ama. Me akukãmāre aben kukām tokrykôt dja gar maro tē. Me tokry tūm maro tē:n amiwÿr me tokry maro bôx. Ga, me tokry kume:xja pumũ. Be, amrē mÿjja punuti nhõ akati bôxkam dja me tokryo katāt me tokry tūmwã kunī jakre. Ne amrē me'ã akati mōrkam me tokry nydjwÿ dja me tokryo mÿjja punuti'ã me tokryja tēp kêt. ²² Metīndjwÿnh ren tokry'ã akati kwÿ ngri kêt nhym me'õ ren tīn kêt. ²³ Godja me'õ 'êx ne ar amã, "Ota, jakam arÿm Kritu bôx ne nhÿ. Arÿm ne Metīndjwÿnh 'ã me õ Bēnjadjwÿrbê kumkati mẽ nhym jakam arÿm memã nhÿ", anhÿr jabej nàr me'õ ajte 'êx ne ar amã, "Ota, jakam arÿm Kritu bôx ne

nhÿ. Arÿm ne Metīndjwÿnh 'ã me õ Bēnjadjwÿrbê kumkati mẽ nhym jakam arÿm memã nhÿ", anhÿr jabej. Djãm ar aje me ja marmã? Kati. Kwārīk wānh amim me ja mar kêt. ²⁴ Be, apÿnh me 'êx ne ta kute amijo Kritu, ta kute amijo Bēnjadjwÿrbê kumkati dja me apôx. Nhym amũ me jadjwÿ dja me apôx ne 'êx ne memã kum, "Ba ne ba Metīndjwÿnh kukwakam me amã idjujarēnh iba", anhÿro ba. Dja me me aêrbê mÿjja pumũnh kêt kwÿ nhipêx, kute me noo biknor nhym me kute me'ã abenmã kum, "Mrãmri ne djãm Metīndjwÿnh kukwakam me kabēnkumrêx", anhÿr kadja. Godja me me noo biknor ne Metīndjwÿnhbê meo akêx jabej, Metīndjwÿnh kute amrêbê amijo me utàrja kubê meo akêx ne kute meo ba jabej. Me 'êxnhĩ no tÿxo kute me akrenh jabej godja kubê me kwÿo akêx ne meo ba jabej. ²⁵ Ba ne ba mÿjja apôx kētri kukām ar amã 'ã ajarē gar arÿm ama. Nãm ã Jeju arkum ane.

Ne kam ajte arkum,

²⁶ —Kam godja me'õ ar amã, "Ë, onj kapôt kukritkam arÿm bôx ne ar ba", anhÿr jabej. Djãm 'ÿr ar amōrmã? Kati, dja gar tu ate akrān 'ÿr amōr kêt. Nàr, godja me'õ ar amã, "Ë, kikre jakam ne apdjun nhÿ", ane. Djãm ar aje amim me marmã? Kati. Kwārīk wānh amim me mar kêt. ²⁷ Djãm ibôx ne mebê ibipdjur? Kati. Ga, kãkwakam na krak ne

adjênhja pumû. Na jadjênh prôt ne arým myt ngjêx djâmã ngjêxja pumû. Adjênh kute kâjkwa kunĩ kurwýja pumû. Dja ba ã ibôxo ane. Ije amijo inhĩ dja ba ã ibôxo ane nhym me kunĩ arým ipumû. Nãm ã Jeju arkum ane. ²⁸ Nhym kôt ba djwýnh bôx djà jabej kukij ne kum,

—Bênjadwýr, nhýnh jakam dja ga bôx, ane?

Nhym arkum,

—Ga me, nhôn nh ne mry tyk'ã bikprôn nh ne kumex ne kute o amirĩtja pumû, ane. Dja ã Jeju akubyn bôx kutã mýjja apôx ne bôx djào amirĩto ane. Nãm ã Jeju arkum ane.

Ne kam ajte arkum,

²⁹ —Nhym me tokryo ku'êwã'ã akati kwý apêxkam dja on mýjja rûnh apôx.

“Dja myt amijo akamãt kô tyk nhym mytyrwý irã kêt.

Nhym kanhêti kâjkwa kurûm rôrôk nhym kâjkwakam apýnh mýjja tý:x amin-grêk ne.”

³⁰ Ba kam ije amijo inhĩ dja ba kâjkwakam amirĩt nhym me arým ipumû. Nhym kam pyka kunĩkôt me ba djâkam me kunĩ arým mu:w. Ba kam ije amijo inhĩ dja ba arým itý:x ne prĩne imextire ne ipyma:. Ne kam kâjkwakam kakrãkôt bôx nhym me kunĩ: arým ibôxkôt ipumû. ³¹ Dja ba ikadjy mrãnh djwýnh jano nhym me arým ô'i kakôr tý:x ne. Kakôr tý:x ne arým ije amijo me utârja kunõo atom. Dja me kâjkwa krax'ãm môn

meo atomo mō. Ne kâjkwa 'ênhôt'ãm mōn meo atomo mō. Ne aktã kâjkwa nhirê'ãm mōn meo atomo mō. Ne apýnh pyka kunĩkôt inhō me ja kunĩ: abenwýr meo atomo mōn meo aben pydji. Ba ne ba kukãm ar amã 'ã ajarê. Gora abej ajkam ama.

³² Be, akubyn ibôx djà nhō akatija'ã ne ba ije pidjôbê pigêre jakremã. Gora ije 'ã mýjja jakreja ma. Ba ar amã arê gar ama. Be, dja pidjô pakã nokã tukam 'ô nhingrã kadjy arým ingrã apôx gar kam arým amexmã kamnhix nhym kam arým amex. ³³ Bir be, gêdja ba ije ar amã mýjja jarênhja ã apôx mōr ane gar me kam arým ijabej rĩt ne ijabej ajkam ama. Akubyn ibôx djà arým 'ýr. 'Ýr dja mýjja apôxja. Amex kutã gêdja pi'ô ingrã. Nhym be, ibôx kutã gêdja mýjja pymatija apôx mō.

³⁴ Nã, mrãmri ne ba ar amã kôt arê. Ar anhō pykakam me kamingrãny ja gêdja me tyk par kêtri mýjja ja kunĩ apôx. Mrãmri ne ba ar amã arê.

³⁵ Ikabên kajgo kêtumrêx. Gêdja pykamê kâjkwa ĩ apêx nhym be, ba ikabên gêdja 'ô biknor kêtumrêx. Mrãmri gêdja ba ije mýjja jarênh ja kunĩ apôx nhym me omû.

Me kute bôx djà nhō myt mar kêt.

Ruk 12.37; Kar 1.6; Tex k 5.2

³⁶ Ne kam ajte arkum,

—Be, ba akubyn ibôx djà nhō akati nâr myt djâm me'ô kute mar? Kati, me'ô kute mar kêtumrêx. Metĩndjwýnh

kadjy mrãnh djwÿnhdjwÿ kute mar kêt. Ibãmbit ne kute mar. ³⁷ Be ga, amrêbê me bakukãmãre Nôwe pykakam ar bari me ate krãn ar baja pumũ. Dja ba ibôx 'ÿr nhym me ã ane. Ije amijo inhĩ dja ba akubyn ibôx 'ÿr nhym me ate krãn ar ba. ³⁸ Amrêbê: ngô kute pykao bikamÿr kêtri ne me bakukãmãre ate krãn ar ô kwÿ krênbít ba ne ar kômbít ba. Ne abenwÿr babít ar ba. Nãm me me mymã kra jarê ne memã kum,

—Nà, jakam dja ga arÿm tu ikra'ÿr mō, anhÿro ba nhym me arÿm me'ÿr ba. Nãm me mÿjja jabít kôt amak bêno ba: nhym kam Nôwe arÿm kà raxmã wadjà. ³⁹ Nãm me amikukãm mÿjja mar kêtikumrêx ne ar ba: nhym me aêrbê ngô tám mōn me kunĩo mōn pñne meo akno. Ije amijo inhĩ dja ba akubyn ibôx 'ÿr nhym me ã anen ate krã nhym mÿjja arÿm ã meo ane. ⁴⁰ Nhym me'ō my ar amê kapôtkam tẽ. Ba ikjê pa 'amÿ nhym ikjê arek wakrekam dja. ⁴¹ Nhym me'ō nire ar amê à'uko nhÿ. Ba ikjêbít pa 'amÿn o tẽ nhym ikjêja arek wakrekam nhÿ.

⁴² Kam dja gar arek ijabej ajkam ama. Mÿkam? Bir, ar aje akubyn ibôx'ã myt mar kêtka. Ba ibê ar anhō Bẽnjadwÿr djwÿnh ar aje akubyn ibôx'ã myt mar kêtka. ⁴³ Dja gar ikabên ma. Ba ajte ar amã 'ôdjwÿ jarê gar ama. Ne ren ô kíkree djwÿnhja ren me àkĩnhĩ bôx djà man ren kam ren arek

kam amako nhÿ. Nhym ren bôx ne kíkree'ã 'ÿr ne kum àr kêtikumrêx. Badjwÿ dja ba ije me àkĩnhĩ pyrak ne me ajaêrbê bôx. ⁴⁴ Kam gêdja gar gadwÿ mã ikam amako nhÿ. Ba ije amijo inhĩ ne me awÿr ibôx ba gêdja ba ajte akubyn bôx. Ar aje nhÿnh myt nhÿr 'ôkam aje ibôx djà mar kêt. Kam gêdja ba tu ar ajaêrbê bôx. Nãm ã Jeju arkum amibôx djà jarênhō ane. Ne kam ajte arkum,

⁴⁵ —Me ô bẽnjadwÿr ne ô àpênhmã kabên ne kum, “Ga dja ga me àpênh'ã me omũ ne pñne 'ã meo djuw mex. Ne myt kunĩkôt memã ô kwÿ krên djà ngãn akrãnmã memã ôro aba.” Nãm ã ô àpênhmã me'ã karōo ane. Kute akrãnmã me àpênh'ã me omũnh ne kute 'ã meo djuw mex katàtmã ã kum me'ã karōo ane.

Nhym ô àpênh kum, “Nà, gêdja ba mrãmri ã anen kam me 'ãno dja”, ane. Nhym kam ô bẽnjadwÿr mã nhĩ'ãm tẽ. Nhym kam ô àpênhja kabênikumrêx. Nãm katàt ar memã mÿjja nhōro ba, me kanga kêtikumrêx ne ar meo ba.

⁴⁶ Nhym kam bẽnjadwÿr akubyn bôx ne kam ô àpênhjamã kato. Kute amrêbê kum kabên jarênhja kôt ne mrãmri meo djuw mexikumrêx nhym kam arÿm kum kato. Kam dja ô àpênhjadwÿ tu amikam kĩnhikumrêx.

⁴⁷ Ë, ba ar amã kôt arê. Bẽnjadwÿrja dja ô

àpênh ja'ã bēnjadjwÿr mē. Kute nēkrēxmē mÿjja kunī pumūnhmã dja 'ã bēnjadjwÿr mē. Nhym kam ò àpēnhja kīnhkumrēx ne. ⁴⁸ Nãm ren ò àpēnhja axwen ren òkre kadjwÿnhbê ò bēnjadjwÿrja'ã ren, “Be, nãm nhĩ'ãm bēnjadjwÿr tēn arÿm amikrà. Jakam dja ba on tu arīk ar iba”, ane. ⁴⁹ Ne kam ren ar ò àpēnhja titiko ba, me ro'ã àpēnhja ren ar me titiko ba. Ren ò kwÿ krēnbit ban me bibānhkôt ren kadjwati kangô* kōmo ba. ⁵⁰ Nhym kam ò bēnjadjwÿrja aêrbê bôx. Ò àpēnhja kute amim ò bēnjadjwÿrja bôx djakôt mar kêt. Nhÿnh akati 'òkam bôx djãmã kute mar kêt ne nhÿnh myt nhÿr 'òkam bôx djãmã kute mar kêt kam ne aêrbê bôx. ⁵¹ Nãm bôx ne kam ò àpēnh arīk ar bajakam ngryk ne. Ngryk ne kam o ajkapôn bôm kumē. Me kute amijo 'êx ne ta kute amijo Metīndjwÿnh mar mexjamē ro'ã ãm kadjy bôm kumē. Wãnh ne me amim ngryk ne tokry djaje amijanên ar àmra ba, ane. Nãm Jeju ã kôt ba djwÿnhmã ane.

25

Me prîtirebê 10'ã ujarēnh.

¹ Ne kam ajte arkum,

—Kàjkwakam Bēnjadjwÿr djwÿnh dja akubyn bôx ne amim me utàn ar meo ba. 'Á dja ba me prîtirebê 10 jakren 'ã ar amã ajarē. Be, mjên kumrēx ne arÿm

prô nhÿrkwã'ÿr tēn 'ÿr bôx ne arÿm aminhÿrkwã'ÿr kute prôo bôxmã. Me kute abenã ar mēnhmã ne aminhÿrkwã'ÿr kute prôo bôxmã. Nhym nÿjar me prîtirebê 10 arkam ama. Ar ro'ã kīnh kadjy arkam ama. Arkam ama:n kam arÿm kute ar kajpar kadjy arÿm katon ar'ÿr ngônhpôko mō. ² Ar prîtirebê 5 ne ar no rerekre nhym Ar kubê 5 ne ar no mexkumrēx. ³ Ar no rerekreja ngônhpôkkambit kangô mōn ngônhpôk kangô 'òdjwÿo mōr kêt. ⁴ Nhym be, ar amak mexja ne ar ngônhpôko mōn ajte ngôn 'òdjwÿkam ajte kangô 'òdjwÿo mō. Ar amũ mjēnmē prô ar'ÿr ngônhpôko mō:. ⁵ Nhym mjên ar amikrà nhym prîtireja ar arÿm òtdjwan dja:n arÿm nōn kam arÿm ngōr.

⁶ Nhym akamàt kô ipôkri nhym me'ò arÿm ar aêrbê mjên aro aki:j ne arkum, “È, arÿm ne prôo bôx. Amrē ar aprôt ne ar kajpa”, ane.

⁷ Nhym kam ar prîtire kunī krã katon arÿm ngônhpôko mex. ⁸ Nhym no rerekre arja arÿm amak mex ar jamã kum, “Ar imã ar anhō kuwy kangô kwÿ ru. Arÿm ar inhō ngônhpôk àtyk mō”, ane.

⁹ Nhym ar arkum, “Kati. Ngrire. Ba ren ar ar amã kangô kwÿ ru nhym ren kangô gwaj banhō ngônhpôk'ÿr ren bôx kêt. Ar ngônhpôk kangô nhōr

* **24:49** Mÿjja me kute o kōm ne kōot bibānh kunīja, kadjwati kangôomē uba kangôomē, mÿjja kangôo kunī ne me kum kadjwati kangôo jarē.

djwÿnh'ÿr mōn amim kwÿ kōpra”, ane.

¹⁰ Nhyam kam ar no rerekre arÿm kōpra djà'ÿr mō. 'ÿr mōrràm nhyam arÿm mjênemē prō ar bōx. Nhyam kam ar prîtire, ar ò ngōnhpōk kangōja arÿm mjênemē arkôt wadjà. Me kute prō'ã mēnh djakam kikremã wadjà. Mjênemē prōmē ro'ã ar ò kwÿ krēn kÿnh kadjy ne ar prîtire ar kôt kikremã wadjà. Nhyam kam me arÿm ar pānh kikre'ã ijê.

¹¹ Nhyam kam ajmã nhyam ar prîtire no rerekreja bōx. Ar arÿm kuwy kangō kōpra djakam tēn kangō kōpran arÿm akubyn bōx. Ne kam mjênemē prō nhō kikre'ÿr bōx ne kum, “Bēnjadjwÿr, bēnjadjwÿr, gop ar imã kikre'ã ta”, ane.

¹² Nhyam arkum, “Kati. Ije ar amar kêt. Mrāmri ne ba ar amã arēnhkumrêx.” Nām ã bēnjadjwÿr arkum ane. Tām ne ja. Nām ã Jeju kôt ba djwÿnh arkum ane.

¹³ Ne kam 'ã ajte arkum,

—Dja ba ije mjēnwã bōx pyrāk. Kam dja gar ijabej ajkam ama. Ba ije amijo inhÿja ar aje ibōx'ã akati nār myt mar kêt. Nām ã Jeju arkum ane.

Pi'òk kaprìbê tarētu nhōr'ã ujarēnh.

Ruk 19.11

¹⁴ Ne kam ajte arkum,

—Kàjkwakam Bēnjadjwÿr djwÿnh dja akubyn bōx ne arÿm amim me utàn ar meo ba. 'Ã dja ba me'ò jakren 'ã ar amã ajarē. Me'òja ne anhÿr bê pyka 'òmã tēmmã, ne amiwÿr

ò àpēnh ar ku'uw. Nhyam kam ar bōx nhyam arÿm arkum ò mÿjja ngã. ¹⁵ Apÿnh ar kum àpēnh mexkôt ne arkum ò mÿjja ngã. Ar kute kutêp kum kàjmã 'ã kamēnhmã ne arkum kungã. Ò àpēnh no mexjamã ne pi'òk kaprì rax ngã. Pi'òk kaprìbê tarētubê 5 ne kum kungã. Ne kam ajte kàjbê no mexjamã pi'òk kaprìo amānhkrut ne kungã. Ne kam ajte no rerekre jamã pydjìn kungã. Ne kam arÿm mã pyka 'òmã tē. ¹⁶ Nhyam kam kute pi'òk kaprìbê 5 byrja arÿm o nēkrêx kumex by. Ne kam pi'òk kaprì pānh arÿm memã òro dja. Memã òro dja: nhyam me pānh kum pi'òk kaprì rax nhōro dja. Nhyam amÿn arÿm 'ã akre. 'Ã akre:n arÿm 'ã akrebê 5 ne kuby ne kam ijukri 'ã akre: ne o 5 ne kuby. ¹⁷ Nhyam kam kute pi'òk kaprìo amānhkrut byrja ã o anen o nēkrêx kumex by. Ne kam pi'òk kaprì pānh arÿm memã òro dja. Memã òro dja: nhyam me pānh ajte kum pi'òk kaprì rax nhōro dja. Nhyam amÿn arÿm 'ã akre. 'Ã akre:n arÿm 'ã akreo pi'òk kaprìo amānhkrut ne kuby ne kam ijukri 'ã akre: ne kam o amānhkrut ne kuby. ¹⁸ Nhyam be, kute pi'òk kaprì pydji byrja ne mã o tēn kam kum kren tu kam adjà. Nām kàjmã kum 'ã akre bikamēnh kêt.

¹⁹ Nhyam kam ajmã:kam ar àpēnh nhō bēnjadjwÿrja bōx ne amiwÿr ar ku'uw nhyam ar 'ÿr bōx. Kute akubyn ò pi'òk

kaprĩ jamýnh ne 'ã akre kadjy amiwýr aro bôx. ²⁰ NhyM kute pi'ók kaprĩbê 5 byrja ne kum o bôx ne kum ajte ijukri 5 ne o bôx ne kum kungãn kum, “Bênjadjwýr, ije amã omũnh kadjy ne ga imã 5 ne angã. Ota, ba arým kãjmã amã 'ã akre kamẽ nhyM arým kubê 10. Mĩ, anhõ pi'ók kaprĩbê 10”, ane.

²¹ NhyM õ bênjadjwýr kum, “Mexkumrêx. Ga ne ga adjápênh mexkumrêx. Akabênkumrêx. Nã bãM amã mýjja ngrire ngã ga prĩne ikutêp imã o djuw mex ne 'ã adjukanga kêt. Pãnh gêdja ba amã inhõ mýjja rax jarê. Ga kam amũ idjõ'ã ar o aba. On dja ga ikôt akĩnhkumrêx”, ane.

²² NhyM kam kute pi'ók kaprĩ amãnhkrut byrja ne ajte 'ýr bôx ne kum, “Bênjadjwýr, ije amã omũnh kadjy aje imã o amãnhkrut ne õrja ne ba arým kãjmã amã 'ã akre kamẽ nhyM arým kubê 4. Mĩ, anhõ pi'ók kaprĩbê 4”, ane.

²³ NhyM õ bênjadjwýr kum, “Mexkumrêx. Ga ne ga adjápênh mexkumrêx. Akabênkumrêx. Nã bãM amã mýjja ngrire ngã ga prĩne ikutêp imã o djuw mex ne 'ã adjukanga kêt. Pãnh gêdja ba amã inhõ mýjja rax jarê. Ga kam amũ idjõ'ã ar o aba. On dja ga ikôt akĩnhkumrêx”, ane.

²⁴ NhyM kam kute pi'ók kaprĩpydji byrja ne 'ýr bôx ne kum, “Bênjadjwýr, nã gãM aja-makkre kêt. Nã gãM adjãkre kêt kam ar mebê djwýo atomo aba. Ne aje amim mýjja kunĩ jadjwýr kêt kam ar mebê jãM

o amijakren o atomo aba. ²⁵ Ba kam ije amã kupênh prãm kêt kam prĩne kum kren kam adjã nhyM nõ. Imã apymakam. Mĩ, anhõ pi'ók kaprĩ”, ane.

²⁶ NhyM kam õ bênjadjwýr kum, “Ga ne ga ajaxwekumrêx. Amã djukangakumrêx. Djã nã bãM idjãkre kêt kam ar mebê djwýo atomo iba ne ije amim mýjja kunĩ jadjwýr kêt kam ar mebê jãM o amijakren o atomo iba?

²⁷ Bir be, ga kam we ga aje amim ipumũnhkôt ren inhõ pi'ók kaprĩ jao tẽn ren me kute pi'ók kaprĩ marmã angã nhyM ren abenã rôrök tẽn rax ba ren arým 'ýr bôx ne arým ren kuby.” Nãm õ bênjadjwýr ã kum ane.

²⁸ Ne kam memã kum, “Aj, amũ me ajõ kubê pi'ók kaprĩwã byn o tẽn kute imã pi'ók kaprĩo àptàr nhyM kubê 10wãmã angã”, ane.

²⁹ Mýkam? Bir, arým me õ mýjja gêdja Metĩndjwýnh iby memã kungã nhyM kam arým me õ mýjja kumex. NhyM be, me õ mýjja kêt, kute memã õr nhyM me kute kum o djuw mex kêtjabê gêdja Metĩndjwýnh mýjja ngrireja kunĩ by.

Ë, ba ar amã arê gar ama. Me kute tu amim imarkumrêx jamã dja Ibãm ijo amirĩto tẽ gê me amim imar rax. NhyM be, me ajk-waobit kute amim imarjabê dja Ibãm ijo apdju. Dja prĩne inêje me no nhityn mebê ijo apdju.

³⁰ Be, nhym kam bĕnjadjwÿr memã kum, “Aje, me bõm inhõ àpĕnh punuwã mĕ gĕ wãnh akamãt kô tykkam ar me ikô'ã ba. Wãnh ne me tokry djaje amijanĕn ar àmra ba. Nãm ã bĕnjadjwÿr memã ane nhym me arÿm bõm kumĕ. Tãm ne ja.” Nãm ã Jeju arkum ane.

Mrykĭ'ãtomtimĕ mokaàk'ã ujarĕnh.

Mat 13.36, 22.13; Ap 20.11

³¹ Ne kam ajte arkum,

—Ba ije amijo inhĭ dja ba prĭne imex ne ipyma:n arÿm akubyn bõx. Ne amikõt Metĭndjwÿnh kadjy mrãnh djwÿnh kunĭo bõx. Ne kam kãjkwakam imexo ime:xkumrĕx ne ipyma:kumrĕx ne arÿm ikrĭ djã raxkam nhÿ. ³² Nhym kam apÿnh me ba djã kunĭkõt dja me ikabem akuprõ ba arÿm meo ajkij. Kute mryo ba djwÿnh kute õ mryo bikjĕr pyrãk. Kute aben bê mrykĭ'ãtomtimĕ mokaàko bikjĕr pyrãk. Dja ba arÿm ã aben bê meo ibikjĕro ane. ³³ Ne inhõ me mex kute mrykĭ'ãtomti pyrãk ja dja ba amidjubõk'ãnh me umjuw. Ne me axwe kute mokaàk pyrãk ja dja ba amidjuge'ãnh me umjuw.

³⁴ Ne kam ba Ibĕnjadjwÿr rax idjubõk'ãnh me mex ku'ĕjamã kum, “Amrĕ me iwÿr mõn ikõt aku'ĕ. Ba ibĕ me anhõ Bĕnjadjwÿr djwÿnh dja ba arÿm me ajo ibakumrĕx. Amrĕbĕ: mÿjja kunĭ kator djã kraxkam ne Ibãm arÿm amijo me apytàn

me ajo djuw mex. Ije amim me apytār ne ije me ajo iba kadjy amijo me apytã. ³⁵ Mÿj ne ga me nĕ ba kam arÿm amikõt me apumjuw? Bir, arÿm imã prãm ga me imã mÿjja'õ ngã ba kukrĕ. Arÿm imã kôr ga me imã mÿjja 'õ ngã ba o ikõ. Nãm me ijo me bajtem ga me arÿm imã anhÿrkwã jarĕ ba kam inhikwã. ³⁶ Arÿm ikã kĕt ga me arÿm imã kubĕkã ngã ba adjã. Arÿm ikanĕ ga me arÿm ikane. Arÿm me ibĕ ijĕ ga me arÿm iwÿr bõx ba ikĭnh. Kam ne ba arÿm amikõt me apumjuw”, ane. Akubyn ibõxkam dja ba ã idjubõk'ãnh me katãt kute amijo bajamã ane.

³⁷ Nhym kam dja me imã, “Bĕnjadjwÿr djwÿnh, nhÿnh ne ga amã prãm ba me apumÿn amã mÿjja ngã ga krĕ? Nhÿnh ne ga amã kôr ba me amã mÿjja'õ ngã ga o ikõ? ³⁸ Nhÿnh ne me kute ajo me bajtem ba me apumÿn amã inhÿrkwã jarĕ ga kam anhikwã? Nhÿnh ne ga akã kĕt ba me amã kubĕkã ngã ga adjã? ³⁹ Nhÿnh ne akanĕ ba me apumÿ? Nhym nhÿnh ne me abĕ ijĕ ba me awÿr bõx ga akĭnh”? ane.

⁴⁰ Kam, ba Ibĕnjadjwÿr rax dja ba memã kum, “Ije meo ikamy'õ nhym me kum kurĕ. Nhym arÿm õ mÿjja kĕt. Ga me kam arÿm o djuw mex. Aje o djuw mex o aje ba ijo djuw mex pyrãk. Mrãmri aje o djuw mexkam aje ba ijo djuw mex mexkumrĕx”, ane. Dja ba ã akubyn ibõxkam me mexmã ane.

26

41 Kam dja ba idjuge'anh me axwe ku'êjamã kum, "Me apunu:re. Me rûm imã akàx. Kuwy pòk rã'ã: rã'ãjamã me mō. Ije Xatanajmẽ kadjy mrãnh djwýnh kadjy kuwy nhípêxjamã me mō. 42 Mýj ne ga me nê ba me amã, 'Me rûm imã akàx?' ane. Bir, imã prãm ga me aje imã mýjja nhõr kêt. Imã kôr ga me aje imã ngô'õ nhõr kêt. 43 Me kute ijo me bajtem ga me aje imã anhûrkwã jarênh kêt. Ikà kêt ga me aje imã kubêkà nhõr kêt. Ikanê ga me iwýr abôx kêt nhym me ibê ijê ga me iwýr abôx kêt. Ga me ã ane ba kam me amã, 'Me rûm imã akàx', ane." Dja ba ã idjuge'anh me axwe ku'êjamã ane.

44 Me axwewãdjwý dja me imã, "Bênjadjwýr djwýnh, nhýnh ne ga amã prãm nàr amã kôr nàr me ajo me bajtem nàr akà kêt nàr akanê nàr me abê ijê ba me ajo djuw mex kêt"? ane.

45 Kam dja ba memã kum, "Bir, ikamy 'õ me kum kurê nhym õ mýjja kêt ga me aje o djuw mex kêt. Aje o djuw mex kêt o ne aje ba ijo djuw mex kêt pyræk", ane. Mrãmri, ba me amã ja jarênhkumrêx. Dja ba ã akubyn ibôxkam me axwemã ane.

46 Kam dja me arým mã mõn tokry rã'ã: rã'ã ne. Nhym be, me katàt kute amijo baja dja me Metíndjwýnhkôt tìn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Nãm ã Jeju memã ane.

Me kute Jeju bìn kadjy kute o aben mar:

Mak 14.1; Ruk 22.2; Dju r 11.47

1 Jeju arkum kabên jarênh pan kam arým kôt ba djwýnh arkum,

2 —Arým ne Metíndjwýnh me bakukãmãre nhirôbê mrãnh djã nhõ akati 'ýr. Mebê idjaer krãptĩ kute aben kajmã'ã me irôbê mrãnh djã mar kadjy ne me kute aben pydji 'ýr. Arým nêje akati pydji. Tãm ne gar arým ama. Kam ba ije amijo inhíja dja me memã ikanga nhym me arým píte'y'ã inhôn ibĩ, ane.

3 Nãm arkum ane nhym wãnh me kadjy Metíndjwýnh mar djwýnh nhõ bênjadjwýr rax nhý. Idjibê ne Kajbaj. Õ kikretikam ne nhý nhym me rûnh arým kam akuprõ. Me kadjy Metíndjwýnh mar djwýnh nhõ bênjadjwýrmẽ Mõdjê kukràdjã mar djwýnhmẽ mebêngêtmẽ akuprõ. 4 Nãm me akuprõn abenmã kum,

—Mýj godja gwaj me krãptĩ kàxã Jejuo tým ne bìn kadjy on? ane. 5 Ne kam abenmã kum,

—Kwãrĩk wãnh gwaj me kute aben pydji djã nhõ akati-jakam o batým kêt. Ne gwaj ren o ane nhym me krãptĩ ren o ngyrk ne ren kangao kumex, ane.

Me'õ nire kute Jeju nhimõk'ã kangô kapĩ.

Mak 14.3; Dju r 12.1

6 Be, krī ngrirebê Betan-hakam ne Jeju nhỹ. Kamã ne me'õ ã kajêkam tê arỹm mex. Idjibê ne Ximão. 7 Ximão nhũrkwãkam ne Jeju õ kwỹ krêno nhỹ. Õ kwỹ krêno nhỹ: nhym me'õ nire arỹm 'yr tẽn 'yr bõx. Nãm 'yr kẽn jakareo ngõnh byn o tẽn. Be, ngõnhkam ne me kudjỹ djã kangõo ipu. Nãm me prĩne ipêx mex nhym pãnh raxkumrêx. Nãm ngõnho tẽn kam Jeju nhimõk'ã kangõ kapĩ.

8 Nhym kõt ba djwỹnh ar arỹm omũ. Ne kam nokã nhàn abenmã kum,

—Je tô mỹkam ne arỹm me kudjỹ djão ajkê? 9 Gwaj ren pi'õk kaprĩ kadjy ren memã kungã ne ren pãnh pi'õk kaprĩ rax ne ren kubyn ren me õ mỹjja kêt mã kungrã. Mỹkam ne arỹm o ajkê? ane.

10 Nhym Jeju arỹm tu ar kabẽn man arkum,

—Mỹkam ne gar kum kaprĩ jadjã? Djãm kute ijã kapĩnkam punu got? Kati, mexkumrêx.

11 Be, akati kunĩkõt ne ar abu'ã me õ mỹjja kêt ar ba rã'ã. Nhym djãm arek gwaj baro'ã ar baba rã'ãmã? Kati.

12 Dja ba ty nhym me arỹm ijadjã. Me kute ijadjãr kadjy ne ijã me kudjỹ djã kapĩ. 13 Ba ar amã arẽ gar ama. Dja me kày bê pyka kunĩkõt mã ijã memã ujarênh ny jarên mã nijadjwỹ 'ã ajarê. Kute ijã me kudjỹ djã kapĩn'ã ajarê. Ne kam aben djõ'ã nija mar rã'ã ne. Mrãmri ne ba ar amã arênhkumrêx. Nãm ã Jeju arkum ane.

Djuda kute memã kangamã kute memã arênh.

Mak 14.10; Ruk 22.3

14 Nhym kam Jejukõt ba djwỹnhbê 12 ja 'õ, idjibê Djuda Ikadji ne me kadjy Metĩndjwỹnh mar djwỹnh nhõ bẽnjadjwỹr'yr tẽn. 15 Nãm ar'yr tẽn ar'yr bõx ne arkum,

—Arỹm ne ba ije ar amã Jeju kangamã. Mỹj dja gar pãnh imã angã? Ba kam arỹm ar amã kanga, ane. Nhym kam ar arỹm kum kryt jakao ngõnhponho pi'õk kaprĩ jarê. Nãm ar kute 'ã akrebê 30 ne kum kungã nhym kubyn o tẽn.

16 Ne kam amim,

—Mỹj dja ba ije arkum Jeju kanga kadjy on? Nãm ã amim anhỹro ba.

Ar kute ro'ã ar õ kwỹ krêno ino rer.

Mak 14.12; Ruk 22.7

17 Nhym kam mebê id-jaer kukràdjãkõt me kute djwỹponhbit kur nhõ akati arỹm kutewa nhym kõt ba djwỹnh ar Jeju'yr bõx ne kum,

—Metĩndjwỹnh me irõbê mrãnh nhõ akatikam gwaj banhõ kwỹ krên kadjy jãm dja bar tẽn akutêp gwaj banhõ kwỹ krên djã jadjwỹr mex? ane.

18 Nhym arkum,

—Dja gar krĩraxkam tẽn me'õ 'yr bõx ne kum, “Ujarênh djwỹnh ne amã, ‘Arỹm ne inhõ akati iwỹr bõx. Dja bar Metĩndjwỹnh me irõbê mrãnh nhõ akatikam me kukràdjã kõt inhõ kwỹ krê. Bamê ikõt ba djwỹnhmê dja bar anhũrkwãkam inhõ kwỹ krê’, ane. Dja gar ã kum ane.” Nãm

Jeju ã kôt ba djwýnh arkum ane. ¹⁹ Nhyam kam ar arým Jeju kute arkum 'ã karõ kôt 'ýr tẽ. Ne me'õ ja'ýr bõx ne kum Jeju kabẽn jarẽ nhyam arkum, "Ã", ane. Nhyam kam ar arým úrkwãkam kutêp ar õ kwý krẽn djà jadjwýr mex. Metíndjwýnh me irõbê mrãnh nhõ akati kadjy ne ar õ kwý krẽn djà jadjwýr mex. Ne kam akubyn Jeju kutã tẽ. ²⁰ Nhyam kam ar'ã para nhyam ar me'õ kute arkum úrkwã jarẽnhja nhürkwã'ýr tẽ. Kam ar õ kwý krẽn mã 'ýr tẽn 'ýr bõx. Ne kam nhý. Ar kubê 12ja ne ar Jejumê ro'ã nhý ne arým õ kwý krẽno nhý. ²¹ O nhý: nhyam Jeju arkum,

—Be, ar ajõ dja ga ikurê djwýnh mã ikanga. Mrãmri ne ba ar amã arẽnhkumrẽx, ane.

²² Nhyam kam ar arým kaprĩ:ren apýnh ar ã djàri aben totok mã kum,

—Bẽnjadjwýr djwýnh, djãm ba? Bẽnjadjwýr djwýnh, djãm ba? ane.

²³ Nhyam arkum,

—Be, kute ikôt ngõnhkrãtikam djwý jadjãrja tãm dja memã ikanga. ²⁴ Be, me bakukãmãre kute ba ije amijo inhĩ ijã pi'ók no'ók, kute Metíndjwýnh kukwakam ijã pi'ók no'ókkõt ne me arým jakam ar ã ijo anhýro ba. Nhyam be, kute ikurê djwýnh mã ikanga djwýnhja dja ã kute memã ikanga pãnh tokry ra:xi. Ý,

watĩ:re. Tãmja ne ren rwýk kêt ne. Nãm ã Jeju arkum ane.

²⁵ Nhyam Djuda, kute kurê djwýnh mã kanga djwýnhja kum,

—Ujarẽnh djwýnh, djãm ba dja ba ajo ane? Arkati, ane.

Nhyam kum,

—Arým ga, "Ba", ane. Amikõt ne ga arým ami-jarẽnhkumrẽx, ane. ²⁶ Nhyam ar àkuro nhý: nhyam Jeju arým djwý'õ byn kam o Metíndjwýnh mã mextire jarẽ. Kum mextire jarẽn arým kôt ba djwýnh arkum kokij ne apýnh arkum kungã. Ne kam aminhĩ'ã djwý jakren arkum,

—Inhĩ ne ja. Ar abyn krẽ, ane.

²⁷ Ne kam ngõnhkrãkam pidjõ kangõjadjwý byn kam o Metíndjwýnh mã mextire jarẽ. Amikamrõ'ã ne pidjõ kangõ jakren arkum,

—Ar akunĩ dja gar o ikõ. ²⁸ Ikamrõ ne ja. Me krãptĩ jaxwe pãnh dja ikamrõ prõt nhyam kam Metíndjwýnh memã kabẽn ny jarẽnh mãmdjin me axwe maro aknon me kam ngryk kêt.*

²⁹ Ba ar amã arẽ gar ama. Ije pidjõ kangõo ikõmo krã'yr ne ja. Ibãm kute amim õ me ja kunĩ pytãr ne kute meo bakambit dja ba ajte pidjõ kangõ nyo ikõ. Gwaj baro'ã o ikõ. Nãm Jeju ã arkum ane.

³⁰ Nhyam kam ar ngre. Ngren arým o ino re. O

* **26:28** Mrãmri ne Jeju kamrõo prõt nhyam Metíndjwýnh arým 'ã memã kum, "Arým ne ikra tyn kamrõo prõt ne. Jakam dja me tu amim ikra markumrẽx ba kam arým me axwe maro aknon me kam ingryk kõet ne." Nãm ã Metíndjwýnh memã ane.

ino ren arÿm amũ krãnhbê Oriwêre'ÿr mõi.

Pedru 'êxnhĩ kukãm kute kum arênh.

Mak 14.27; Ruk 22.31; Dju r 13.36

³¹ Ar 'ÿr mõi: nhym Jeju arkum,

—Be, akamãtja tãm kam dja me ijo ajkê gar me umaje aprõt ne ajmã. Amrêbê: ne me bakukãmãre ar aprõt ne abimãnh'ã ajarê. Metĩndjwÿnh kukwakam ne me arêñ memã kum,

“Be, dja ba mrykĩ'ãtomtio ba djwÿnh titik nhym mry umaje prõt ne ajmã”, anen arÿm 'ã pi'ók no'ók ne.

Be, akamãtja tãm kam dja gar me umaje aprõt ne ajmã. Me bakukãmãre kute ar ajã ujarêñh kõt dja gar aprõt ne ibê ajmã. ³² Ibê ajmã nhym me arÿm ibĩ. Ba ityk ne akubyn itĩnkam dja ba ar akukãm pykabê Garrêjamã tẽ. Nãm ã Jeju arkum ane.

³³ Nhym Pedru kum,

—Godja ar kunĩ prõt ne bimãnh jabej ba dja ba arkõt iprõt kêt kumrêx, ane.

³⁴ Nhym Jeju kum,

—Kati, mrãmri dja ga arkõt aprõt. Ba amã arê ga ama. Akamãtja tãm kam ôkrên'ãnh kâr kêttri dja ga amijã maje ajêxo amãnhkrut ne ikjêkêt ne memã kum, “Kati, ije me'owã pumũnh kêt kumrêx”, ane. Mrãmri ne ba amã ja jarêñhkumrêx. Nãm ã Jeju kum ane.

³⁵ Nhym Pedru kum,

—Kati, gê me gu baro'ã gu babĩn jabej ba ije aminêje ajã ijêx prãm kêt kumrêx, ane. Nhym kam kõt ba djwÿnh ar kunĩ kabên kõt kum arê.

Pidjôkôkam Bãmmã amijo à'wÿr.

Mak 14.32; Ruk 22.40

³⁶ Ne kam mõi:n kam Jeju kõt pidjôkôbê Djexema'ÿr bôx. Nhym kam kõt ba djwÿnhmã kum,

—Jakam dja gar ikutêp nhÿ. Ba mũm tẽn Metĩndjwÿnhmã amijo a'wÿ, ane. ³⁷ Ne kam Pedrumê Djebedêu kra ar amãnhkrut japrôn aro tẽ. Ne kam tokry rax pymaje madjã kreti:n arÿm kaprĩ rax ne. ³⁸ Ne kam arkum,

—Arÿm ne ba ikaprĩ:re. Arÿm ikaprĩ kute ibĩn 'ÿr. Jãnh mãn ar idjêje nhÿ gwaj baro'ã aminêje barĩt o nhÿ, ane.

³⁹ Ne kam amũ tẽ. Tẽmo rãm ne jan tu mÿrbê tÿm. Tÿm ne arÿm Metĩndjwÿnhmã amijo a'uw ne kum,

—Djũnwã, aje itokry, ikaprĩjabê ipytãr prãm jabej ipytã. Nãr kon, kwãrĩk wãnh rã'ã ba tu itokry. Djãm ba ne ba amimarkõt ar amijo iba? Kati, akabênkõt ne ba ar amijo iba, ane.

⁴⁰ Ne kam kãmã djan kõt ba djwÿnh ar'ÿr akêx ne tẽn ar'ÿr bôx. Nhym arek ar ôto ikwã. Nhym Pedrumã kum,

—Je, kraxje kô 'iry kêt ne gar anhõto anhikwã. Mÿkam ne gar iro'ã aminêje arĩto anhÿr kêt ne? ⁴¹ Ar aminêje rĩt ne Metĩndjwÿnhmã amijo a'wÿ. Gêdja me te ar ajaxwe'ã

ar amã apnê gar mekôt ajaxwe kêt. Ja kadjy dja gar kum amijo a'wÿ. Be, ar anhôkre kadjwÿnhbê ne gar amã ikabênja kÿnh. Nhym be, ar aminêje arÿtbê ne gar arerekren anhôtdjwa ne, ane.

⁴² Ne kam ajte amũ tèn Metÿndjwÿnhmã amijo a'uw ne kum,

—Djÿnwã, aje itokry, ikaprijabê ipytàr prãm kêt jabej kwãrÿk wãnh rã'ã ba tu itokry ne akabên man kôt ar amijo iba, ane.

⁴³ Ne kam ajte akubyn ar'ÿr akêx ne tèn ar'ÿr bôx. Nhym ar nokà bã mex ne ajte arek ôto ikwã. Rerek mex ne arek ôto ikwã nhym ar omũ. ⁴⁴ Ne kam ajte akêx ne amũ tèn Metÿndjwÿnhmã amijo a'uw. Ôbê kute kum kabên jarênh jakôt ajte kum tãm jarê.

⁴⁵ Ne kam ajte kôt ba djwÿnh ar 'ÿr akêx ne ar'ÿr tèn ar'ÿr bôx ne arkum,

—Je, djãm arek ar anhôto anhikwã rã'ãã, akôkam kôto anhikwã? Aj, arÿm itokry djà iwÿr bôx 'ÿr. Ota, arÿm kute me axwemã ikangamã, ije amijo inhÿja ne kute memã ikangamã. ⁴⁶ Kàjmã ar dja. Gwaj on me'ÿr. Ota, arÿm kute memã ikanga djwÿnh bôx. Nãm ã Jeju arkum ane.

Me kute Jejuo tÿm.

Mak 14.43; Ruk 22.47; Dju r 18.3

⁴⁷ Ne kute arkum anhÿro ãm rã'ã nhym Djuda arÿm 'ÿr tèn 'ÿr bôx. Jeju kôt ba djwÿnhbê 12 'ô ne kubê Djuda. Nãm 'ÿr bôx nhym

me krãptÿ me:x ne kôt môn 'ÿr bôx. Nãm me kàxdjwa kajgomê kô jamÿn kôt 'ÿr o môn o bôx. Me rÿnh ne me me ano. Me kadjy Metÿndjwÿnh mar djwÿnh nhô bënjadjwÿrmê mebêngêtmê ne me me ano nhym me 'ÿr bôx. ⁴⁸ Me 'ÿr môr kêtri ne kute memã kanga djwÿnhbê Djuda memã kum,

—Be, ije me'ô nhine kaôrkôt dja ga me omÿn o tÿm ne pa 'amÿ. Nãm ã memã ane. ⁴⁹ Nãm Jeju'ÿr bôx ne kum,

—Ujarênh djwÿnh, djãm amexkumrêx? anen arÿm ine kaô.

⁵⁰ Nhym Jeju kum,

—Akmere, mÿj kadjy ne ga iwÿr bôx? ane.

Nhym kam me arÿm 'ÿr môn o tÿm ne pa 'amÿ. ⁵¹ Nhym kam bënjadjwÿr nhô àpênh'ô ne mekôt tẽ. Me kadjy Metÿndjwÿnh mar djwÿnh nhô bënjadjwÿr rax nhô àpênh mekôt tẽ. Nhym Jejumê ro'ã ar ku'êja 'ô ne arÿm ô kàxdjwa kajgo kaban o me'ôjamã akabên amak ta, bënjadjwÿr nhô àpênhja jamak ta.

⁵² Nhym Jeju nêje kukràn kum,

—Kwãrÿk wãnh. Akubyn àkam adjà. Ga, me kute kàxdjwa kajgoo pôx ne kute o aben parja pumũ. Ja dja ga amikam ama, ane. Mÿj'ã ne kum kabên ja jarê? Bir, djãm me kute me par prãm umar mexmã? Kati. Dja kurê djwÿnh ï arÿm kubÿ. 'Ã ne Jeju kum,

—Ga, me kute kàxdjwa kaj-goo pòx ne kute o aben parja pumũ, ane.

⁵³ Ne kam ajte kum,

—Djã nã gãm ijã amim, “Dja te Bãm 'uw nhym kum òr kêt”, ane? Kati, ba ren me'ã Ibãm 'uw nhym ren imã kadjy mrãnh djwýnh krãptĩ: jano. Ren imã redjiãobê 12 jano nhym me ren ipytã. Me redjiãobê 12kam me krãkamngõnh'ã akre nhym me kubê 72.000. Me krãptĩ:

⁵⁴ Ne me ren ipytã ba ren kam me bakukãmãre kute Metĩndjwýnh kabẽn'ã pi'òk no'òk kòt amijo itẽm kêt. Nhym be, kati. Mrãmri ne ba kabẽn kòt amijo itẽmkumrẽx, ane.

⁵⁵ Nãm ã Jeju kum anen kam me krãptĩjamã kum,

—Je djãm idjãkĩnhĩ ne ga me aje ijo atým kadjy iwýr anhõ kómẽ anhõ kàxdjwa kajgomẽ o mõi? Myt kunĩkòt ne ba Metĩndjwýnh nhõ kikretikam ikrĩ, memã idju-jarẽho ikrĩ ga me kam kam ijo atým kêt ne. ⁵⁶ Mýkam ne ga me ijo tým? Bir, amrẽbê: ne Metĩndjwýnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwýnh me bakukãmãremã me ajã ajarẽ. Me aje ijo atým'ã ajarẽnh arým 'ã pi'òk no'òk ne. Nhym me arým aben djõ'ã arẽnhõ mõi. Arẽnhõ mõi tãmtã arým iwýr o bõx. Tũ:mrãm me bakamingrãnyrekam arým iwýr o bõx. Ba ar iba: ga me arým jakam ã ijo ane. Me kute me bakukãmãremã me ajã ujarẽnh kòt ne ga me arým jakam ã ijo atýmõ ane. Nãm ã

Jeju me krãptĩmã ane. Nhym kam kòt ba djwýnh kunĩ mã amijã maje prõt ne.

Me kute we axwe jabej kukjêr.

Mak 14.55; Ruk 22.66; Dju r 18.12

⁵⁷ Nhym me kute pa 'amýnh djwýnhja o mõi: arým Kajbaj'ýr o bõx. Me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr raxbê ne Kajbaj. Nhym Mõjdjê kukràdjã mar djwýnhmẽ mebêngêtmẽ ne me arým akuprõ nhym me me'ýr o bõx. ⁵⁸ Nhym be, Pedru ne Jeju kòt tẽ, nĩjar kum kre rax ne tẽ. Nhym me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr rax nhõ kikre nhipõkri kẽnh ngrire nhym Pedru arým Jejukòt wadjã. Me kute ajmã Jeju o jabej kute omũnhmã arým nhỹ, bẽnjadjwýr nhõ krãkamngõnhmẽ ro'ã nhỹ.

⁵⁹ Nãm me me'ýr Jejuo bõx nhym kam me rũnh arým me 'èxnhĩ jabej. Me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýrmẽ mebêngêttemẽ me rũnh kunĩ ne me me 'èxnhĩ jabej. Dja me amãnhkrut Jeju'ã 'èx ne memã kum,

—Ba ne ba axwe kòt omũ. Nãm ã ane ba omũ, ane. Dja me ane nhym me arým me kabẽn man arým we axwe 'õ pãnh kubĩ. Kadjy ne me me 'èxnhĩ jabej. ⁶⁰ Ne te abejo dja. Me'õ ar amãnhkrut kute axikòt 'ã kabẽnja ne me te abejo dja: Nhym me 'èxnhĩ krãptĩ kãjmã ku'èn arĩk aben kupa'ãbit axwe

jarêngo kumex. Nhyr me te ar amãnhkrut axikôt 'ã kabênja jabejo dja: nhyr kam ar 'êxnhĩ amãnhkrutja arým kãmã djan axikôt 'ã kabên jarê. ⁶¹Nãm ar 'ã 'êx ne memã kum,

—Tãmwã ne memã kum, “Ba ne ba ije Metĩndjwýnh nhõ kikreti ngrãnh ne ije akubyn ipêx kadjy ijityxo 'ýr ibõx mexkumrêx. Akubyn ije ipêx'ã dja akati amãnhkrut ne ikjêkêbit apêx ba arým ipêx pa.” Nãm Jeju ã memã ane bar arým kuma. Nãm ar 'êxnhĩja ã Jeju'ã memã ane. Ar axikôt ã memã arêngo ane.

⁶²Nhyr me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr raxja arým kãmã djan kum,

—Ga ar kabênjama. Djãm aje aminêje akabên'õ jarênh prãm kêtumrêx. On imã amikôt amijarê, ane. ⁶³Nhyr Jeju tu anhikrê.

Nhyr me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr rax ajte kum,

—Metĩndjwýnh tĩn ne ar baja ne arým gu bapumũho nhỹ. Kwãrĩk wãnh nokrekam ajêxnhĩ kêt. On me imã amijarê. Djãm abê me babê idjaer nhõ Bẽnjadjwýrbê kumkati, nênh? Djãm mrãmri abê Kritu? Djãm abê Metĩndjwýnh Kra? On me imã amijarê, ane.

⁶⁴Nhyr Jeju kum,

—Kôt ne ga imã arê. Ba ar amã arê gar ama. Gêdja ba ĩ Metĩndjwýnh pymati djubõk'ãnh nhỹ. Ije amijo inhĩ ne ibẽnjadjwýr raxkam ubõk'ãnh nhỹ gar arým

ipumũ. Ne kam ajte kakrãkôt amrê kãjkwa kurũm itêmkôt ipumũ, ane.

⁶⁵Nhyr kam me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr rax kute memã amingryko amirĩt kadjy arým amibê kã kadjõ. Amibê kã kadjõn arým memã kum,

—Ê, arým ne Metĩndjwýnh japry. E kum kwãrĩk wãnh gwaj ijukri axwe kôt omũnh djwýnh'õ jabej kêt. Gwaj bakunĩ ne gwaj arým kute Metĩndjwýnh japryja ma. Ta ne amijo Metĩndjwýnh rax pytãn arým o aprý gwaj kôt kuma. Kute gwaj bamã, “Metĩndjwýnh djubõk'ãnh inhýrkôt dja gar ipumũ”, anhýrkôt ne gwaj arým kuma. ⁶⁶Arým ne gar ama. Mýj dja gwaj nê? ane.

Nhyr me kupãnhã 'ã kum,

—Gê me on kubĩ. Gê me on kubĩ, ane.

⁶⁷⁻⁶⁸Nhyr kam me kwý nokre kutõn ikra krão tak nhyr me kwý ikra poo tak ne kum,

—We me inhõ Bẽnjadjwýrbê kumkati kadjy ne Metĩndjwýnh ajano, abê Kritu kadjy ajano ga bõx. Aj, goja abê Kritu jabej goja me'õ kute akurwanhjakôt omũ. Goja tu aman me imã arê. Nãm me ã Jeju'ã bẽno bikêngo ane.

Pedru aminêje 'êx.

Mak 14.66; Ruk 22.55; Dju r 18.15

⁶⁹Nhyr Pedru arým me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr rax nhõ kikre nhipõkri kênh ngrirekam nhỹ. Nhỹ: nhyr

bênjadjwÿr nhõ àpênh ni arÿm 'ÿr bôx ne omÿn kum,

—Tukwa, gadjwÿ ne ga Jeju kôt ar aba. Pykabê Garrêjakam Jejukôt ar aba, ane.

⁷⁰ Nhy m me kunĩ nhipôkri arĩk aminêje 'êx ne kum,

—Kati, ije akabênwã mar kêt kumrêx, ane.

⁷¹ Ne kam kikreti'ÿr àrmã katon kre tã dja. Nhy m bênjadjwÿr nhõ àpênh ni 'ôdjwÿ omÿn memã kum,

—Tãmwãdjwÿ ne Jejukôt ar ba, Nadjarekam Jejukôt ar ba, ane.

⁷² Nhy m ajte aminêje 'êx ne memã kum,

—Aje mÿj me'ô jarênhwã ije omÿnh kêt. Djãm ijêxnhĩ? Kati. Metĩndjwÿnh ne arÿm ijêxnhĩ kêt kôt ima, ane.

⁷³ Nhy m kãjbê 'ãtũm nhy m kam me'ô 'ÿr tẽn kum,

—Be, mrãmri ne gadjwÿ kôt ar aba. Abê pykabê Garrêja kra'ô. Garrêjakam me kabên kôt ne ga akabên bar kôt aman arÿm amã ikato, ane.

⁷⁴ Nhy m memã kum,

—Kati, mrãmri ije me'ôwã pumÿnh kêt kumrêx, ane. Ne me'ô kute kum anhÿr kêt mã arÿm amikangrôn memã kum,

—Dja ba ijêxnhĩ jabej gê Metĩndjwÿnh pãnh ijo akno. Ta ne arÿm ijêxnhĩ kêt kôt ima, ane. Nãm anhÿr 'iry kêt nhy m arÿm ôkrên'ãnh kã. ⁷⁵ Nhy m kam Pedru ôkrên'ãnh kãr man akubyn amimaro tẽ. Amimaro tẽn arÿm amũja'ã Jeju kute kum kabên jarênhja'ÿr amimaro

bôx ne amijã kabên ma. Kute kum,

—Ôkrên'ãnh kãr kêt ri dja ga aminêje ajêxo amãnhkrut ne ikjê kêt ne memã kum, “Kati, ije tãmwã pumÿnh kêt”, anhÿr ja ne arÿm kuma. Nãm maro dja nhy m arÿm rerek 'ÿr bôx. Rerek 'ÿr bôx nhy m arÿm katon mu:w.

27

Me Piratu'ÿr o môn o bôx.

Mak 15.1; Ruk 23.1; Dju r 18.28

¹ Nhy m kam kryrãm me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bênjadjwÿr kunimê mebê idjaer bêngêt arÿm Jejuo aben ma. O aben man arÿm abenmã 'ã karõn abenmã kum,

—Mrãmri dja me on tu bĩnkumrêx, ane. ² Ne kam arÿm uwpre n Piratu'ÿr o môn o bôx. O bôx ne kum kanga. Piratubê bênjadjwÿr bajtem. ³ Me kute bĩnmã 'ÿr o mörkam ne Djuda arÿm omũ. Djuda kute kurê djwÿnhmã kanga djwÿnhja arÿm omũ. Ne kam arÿm amim ngry:k ne. Amim ngryk ne arÿm amim,

—Je tô mÿkam ne ba memã Jeju kanga? ane. Amim ngryko tẽn akubyn me rũnh'ÿr kryt jakao ngõnhponho pi'ók kapribê 30o tẽn arÿm me'ÿr o bôx. Me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bênjadjwÿrmê mebêngêt'ÿr ne o bôx ne arÿm memã kum,

⁴ —Axwe kêt kumrêxkam ne ba me amã kanga ga me arÿm aje bĩnmã. Ba kam arÿm

ijaxwe:, ane. Ne memã kum, "Mĩ", ane.

Nhym me kum,

—Djãm me ba ne ba me o amaro iba? Kati, ga ne ga o me ima, ane.

⁵ Nhym kam arým Metĩndjwýnh nhõ kikreti'ýr tẽn 'ýr bõx ne kikreti kad-jwýnhbê ngõnhponh mẽn arým mã tẽ. Mã tẽn kam ta pĩ'ã amimut djên amibĩn arým ty.

⁶ Nhym kam me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr ar 'ýr tẽn ngõnhponho atom ne abenmã kum,

—Djãm Metĩndjwýnh nhõ kikreti nhõ pi'ók kaprĩo atom djakam gwaj baje ngõnhponh djirmã? Kati. Djuda kute gwaj bamã Jeju kanga nhym me kute bĩn nhym kamrõ prõt pãnh ne ngõnhponho pi'ók kaprĩja. Gwaj ren Metĩndjwýnh nhõ kikretikam pi'ók kaprĩ djin ren kam Mõjdjê kukràdjã kupa'ã amijo tẽ, ane. ⁷ Ne kam aben man abenmã kum,

—Gwaj ngõnhponho ngybõr nhõ pyka by. Me kute kam me bajtem tyk jangjênh kadjy pyka by, ane. Ne kam arým ngõnhponho pyka by. ⁸ Kam ne me arým pykamã pyka kamrõre jarẽ. Akatija tãmkam ne me kute kum arênh rã'ã. ⁹⁻¹⁰ Amrêbê: ne me bakukãmãre Djermi memã 'ã ajarẽ. Me kute ngõnhponho ngybõr nhõ pyka byr'ã ajarẽ. Djermi Metĩndjwýnh kukwakam me bakukãmãremã 'ã ajarênh memã kum,

"Nãm me kam arým kryt jakao ngõnhponho pi'ók kaprĩbê 30 by. Mebê idjaer kute me'õ'ã kum,

'Dja ba me me'õ pãnh amã ã pi'ók kaprĩo ane', anhýr kõt ne me arým kubê 30 by.

Ne kam arým o ngybõr nhõ pyka by. Bẽnjadjwýr djwýnh kute imã arênh kõt ne me kuby."

Nãm ã Djermi me bakukãmãremã ane. Nhym me kam arým aben djõ'ã arê:. Arêho mõr tãmtã arým 'ýr o bõx. Tũ:mrãm me bakamingrãnyrekam me rũnh arým ngõnhponho ngybõr nhõ pyka byrkumrêx. Djermi kute amrêbê: me bakukãmãremã 'ã ujarênh kõt ne me arým pyka byrkumrêx.

Piratu kute we axwe jabej kukjêr.

Mak 15.2; Ruk 23.3; Dju r 18.28

¹¹ Me kute pyka byr djwýnhràmm ne me rũnh arým bẽnjadjwýr Piratu'ýr Jeju mõn o bõx. O bõx nhym arým kabem dja nhym kum,

—Djãm abê mebê idjaer nhõ bẽnjadjwýr rax? ane.

Nhym Jeju kum,

—Kõt ne ga aje arênhwã, ane.

¹² Nhym kam me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýrmẽ mebêngêtmẽ arĩk Jeju'ã axwe janhõ. Nhym tu anhikrê.

¹³ Nhym Piratu kum,

—Djãm ajaxwe krãre ne me amã arê? Djãm aje mar kêt? ane.

14 Nhyim kum kabên'õ jarênh kêtukumrêx. Nhyim bënjadjwÿr Piratu te kute marmã kam no tyn omũnho nhÿ. 15 Be, akatija tãmkam ne mebê idjaer krãpti: arÿm aben pydji. Me kute aben kajmã'ã Metĩndjwÿnh me kukãmãre nhirõbê mrãnh djã mar kadjy aben pydji. Amex kunĩkõt ne bënjadjwÿr raxbê Piratu akati jakam mebê ijê djã kurũm me pÿnh ne meo pôx nhyim me mã mrã, mebê ijêjao pôx nhyim me mã mrã. Me kute me'õ'ã à'wÿrja ne me kĩnh kadjy bõm kumê. 16 Mebê ijê djãkam ne me arÿm me'õ axwe:jabê ijê. Idjibê ne Baraba. 17 Me krãpti ne me akati jakam akuprõ nhyim Piratu memã kum,

—Mÿj me'õ dja ba me amã kaban ano? Dja ba Baraba kaban ano. Nãr, dja ba Jejumã inhiren ano, me kute kum Kritu jarênhjamã inhiren ano, ane. 18 Nãm anhÿr djwÿnhràam amim,

—Jeu'ã me krãptikam ne me rũnh 'ã ngryk ne imã kanga, ane. Ne kam arÿm kute Jejumã irer ne kute anor prãm.

19 Piratu arek memã axwe pãnh jarênh djãkam nhÿ nhyim prõ amũ kum kabên janon kum,

—Kwãrĩk wãnh ajmã me'õwão kêt. Axwe kêtukumrêxkam ajmã o kêt. Akatija tãmkam ne ba ibip-tirkam omũn arÿm kam axwe idjumar, ane.

20 Kam ne Piratu kute kum irer ne kute anor prãm ne me

krãptimã kum,

—Mÿj me'õ dja ba kum inhiren ano? ane. Nhyim me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bënjadjwÿrmê mebêngêtmê me krãptimã kum,

—Baraba dja ga me amã kĩnh. Jeju'ã dja ga me kum, “Abĩ, abĩ.” Nãm me ã memã ane.

21 Nhyim kam bënjadjwÿr Piratu ajte me krãptimã kum,

—Ar amãnhkrutja. Nhÿnhja dja ba kum inhiren ano? ane.

Nhyim me kum, “Baraba”, ane.

22 Nhyim memã kum,

—Mÿj dja ba Jejudjwÿ on? Me kute kum Kritu jarênhja mÿj dja ba on? ane.

Nhyim me kunĩ kum, “Pĩte'y'ã anhõ”, ane.

23 Nhyim Piratu memã kum,

—Tõ mÿkam? Mã ne kute? Djãm axwe? ane.

Nhyim me kãj bê kum, “Pĩte'y'ã anhõ”, ane.

24 Nhyim Piratu amim,

—Je, jakam ne ba arÿm te meo ane. Nhyim me ngry:k ne kangao kumex, ane. Ne kam ta kute we memã amijaxwe kêtõ amirĩt kadjy arÿm ngõ byn me kunĩ nokrekam aminhikra põn memã kum,

—Djãm ije me'õ axwe kêtja kamrõ kapĩnkam ba ijaxwe? Kati, me ga ne ga me 'ã imã apnê ba arÿm ije bĩnmã. Me ga ne ga me ajaxwe, ane.

25 Nhyim me kunĩ kum,

—Nã. Tãm. Me ba dja ba me ijaxwe. Me ikramê ikrakam itãmdjwÿmê dja ba me ijaxwe. Me ba ne ba me imã bĩn

prãm ne kam aje bĩnmã amã
'ã apnê, ane.

²⁶ Nhyim kam arým Baraba kaban ano nhyim ta arým arek ar mekôt ba. Nãm kum iren anon kam memã Jeju jarê. Nhyim me arým mrykã punuo kaprêprê:k ne. Nhyim kam me kute pĩte'y'ã nhôr kadjy memã arê.

Krãkamngônh kute 'ã bẽno bikênh.

Mak 15.16; Dju r 19.2

²⁷ Nhyim kam bẽnjadjwýr Piratu nhõ krãkamngônh kikretimã Jejuo mõn o wadjã. Kumoka'ê nhidjibê Pretorimã o mõn o wadjã. O wadjãn arým kadjy me krãkamngônh kãtãm kunõ akprõ. O akprõ nhyim me kunĩ arým bõx ne Jeju'ã aben pydji. Me kute aprýn 'ã bẽno bikênh kadjy 'ã aben pydji. ²⁸ Ne kam kubê kubêkã kaban inõkã ryti kamrêk kute me bẽnjadjwýr rũnh nhinõkã pyrãkja kum adjã. ²⁹ Ne kam mrynhõ kajkep ne ikãnh ne, ne kum kutu. Nãm me me bẽnjadjwýr rũnh nhõ krãdjê'ã mrynhĩ jakren arým kum kutu. Ne kam ikra djubõkmã po'ê jadjã nhyim kuby. Me bẽnjadjwýr djãbêr djã'ã ne me po'ê jakren ikramã adjã nhyim kubyn o nhỹ. Nhyim me parbê ari rôrõk ne kõnkrão krĩn 'ã bẽno ajkên apýnh kum,

—Ga we abê mebê idjaer nhõ bẽnjadjwýr rax. Gora kribêm atĩn 'iry, anhỹro kumex. ³⁰ Ne kam apýnh kutõn apýnh po'ê byn arĩk o krã môre. ³¹ Ne kam arým 'ã

bẽno bikênhja inomã kumên kam arým kubê inõkã ryti kamrêk kaban akubyn kum õ kubêkã djwýnhja jadjã. Ne kam kute pĩte'y'ã nhõrmã o katon o mõ.

Me kute pĩte'ykam nhôr.

Mak 15.21; Ruk 23.33; Dju r 19.17

³² O mõn arým me'õbê Ximão kajpa. Pykabê Xirenikam me kra 'õ. Nhyim me krãkamngônh arým Jeju nhõ pĩte'y'ã kum àpnênh týx nhyim arým kum ikreio kumýn o mõ. ³³ Krãnhrebê Gogota'ýr ne me Jejuo mõ. Me bakabênkam ne gu me ren krãnhremã me krã'i jarê. Nãm me 'ýr o mõn arým 'ýr o bõx. ³⁴ Ne kam pidjõ kangõ kadjãmê pĩdjyõ akãn arým Jejumã kungã. Nhyim te kakin kanga. ³⁵ Nhyim kam me arým pĩte'y'ã kunhõ nhyim wajêt.

Nhyim kam me apýnh kute õ kubêkã jamýnh kadjy kên kryre rê. Me kute kên rênkhõt ne me amijo kubêkã pytã. Amrêbê: ne ujarênh djwýnh 'ã ajarê. Me kute abenmã õ kubêkã ngrãnh'ã ajarê. Metĩndjwýnh kukwakam ne 'ã ajarên me bakukãmãremã kum,

“Metĩndjwýnh Kra ne memã kum,

'Arým ne me abenmã ikã ngrã.

Nãm me ikã ja'ã kên kryre rên arým amijo utã.' Nãm ã memã ane.”

Nãm ã me bakukãmãremã ane nhyim me arým aben djõ'ã arêho mõ:n arêho mõr

tãmtã arým 'ÿr o bôx. Tũ:mràm me bakamingrãnyrekam 'ÿr o bôx nhym me arým abenmã Jeju kà ngrànhkumrêx. Metĩndjwýnh kukwakam ujarênh djwýnh kute me bakukãmãremã 'ã ujarênh kôt ne me arým abenmã Jeju kà ngrànhkumrêx.

³⁶ Ne kam arým nhỹ, nêje rĩto nhỹ. ³⁷ Ne kam 'ã pi'ók no'ók ne. Pi'ókkam ne memã kum,

—Jeju ne ja. Mebé idjaer nhõ bẽnjadjwýr rax ne ja, ane. Me kunĩ kute omũnh kadjy ne me Jeju nhimõkri kunhõ. Me kute we Jeju jaxwe 'õ pãnh pĩte'y'ã jêtja pumũnh ne kute mar kadjy ne me pi'ók no'ók ne imõkri kunhõ. ³⁸ Ne kam ar àkĩnhĩ amãnhkrutja Jeju nhikjê'ã pĩte'y'ã ar kunhõ. Nhyr arým ar arij. Jeju òkredjãkôt wajêt nhyr aktã ar axweja ijên wajêt. ³⁹ Nhyr me 'ãnh mõiã nokà nhàn kum kabẽn punu:re ne kum,

⁴⁰ —Be, ga: ne ga we aje Metĩndjwýnh nhõ kikreti ngrành ne aje akubyn ipêxmã. Nhyr aje ipêxo adjãm'ã akati amãnhkrut ne ikjêkêt ga we aje ipêx parmã. Goja jakam amiptã. Goja abê Metĩndjwýnh Kra jabej pĩte'y kurũm rwý, ane.

⁴¹ Nhyr kam me rũnh arĩk 'ã bẽno ajkê. Me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýrmẽ Mõiãdjê kukràdjã mar djwýnhmẽ mebêngêtmẽ ne me arĩk 'ã bẽno ajkên abenmã kum,

⁴² —Amũbit ne me utã. Ne kam te kute amipyatãr

prãmje. Goja gê mrãmri mebê idjaer nhõ bẽnjadjwýr raxkumrêx jabej on pĩte'y kurũm rwý. Gê goja rwý gwaj goja rwýkkôt omũn arým tu amim markumrêx. ⁴³ Tãmwã ne we Metĩndjwýnh kanàrrãm ar ba. Gê Metĩndjwýnh mrãmri kum kĩnh jabej on utã. Tãmwã ne 'êx ne memã kum, “Ibê Metĩndjwýnh Kra”, anhỹr ar o ba. Nãm me 'ã abenmã ane. ⁴⁴ Nhyr ar àkĩnhĩ aktã pĩte'y'ã jêtjadjwý kum àkjêro wajêt.

Tyk kadjy ne ja.

Mak 15.33; Ruk 23.44; Dju r 19.28

⁴⁵ Nhyr arým kãkwa nhipõkri myt nhỹ. Nhyr kam tu akamãt kô tyk ne. Pyka kunĩkôt ne me'ã akamãt kô tyk ne. Nãm me'ã akamãt kô tykkam myt kyn kyn kyn ky: nhyr 3 orakam, amykrykambit arým ajte myt no pôt ne. Arým ajte myt kato. ⁴⁶ Myt kato nhyr Jeju mebê idjaer kabẽnkam kãj bê kabẽn ne Bãmã kum,

—Eroi: Eroi: rama xabatani, ane. Nãm ren me bakabẽn kam kum,

—Inhõ Metĩndjwý:nh, Inhõ Metĩndjwý:nh, mykam ne ga arým ikanga? ane.

⁴⁷ Nhyr parbê me ku'êja kabẽn man arĩk abenmã kum, “È, me'õwã ne Erijmã kabẽn”, ane.

⁴⁸ Nhyr kam me'õ prõt ne ngõnh puror põnh djã jakrita byn pidjõ kangõ kadjãmã adjã. Nhyr kam kangõ ipu nhyr pĩ nhidjamã adjãn

kàjmã kum kungã, kute kaôr kadjy. ⁴⁹ Nhyim me'ô ar kum, —Adjÿm, gê goja me bakukãmãrebê Erij 'ÿr bôx ne goja utã, ane.

⁵⁰ Nhyim kam Jeju kàj bê ajte kabên ne arÿm ty.

⁵¹ Be, nhyim arÿm Metÿndjwÿnh nhô kikreti kadjwÿnhbê kubêkâtija ta amikadjô. Nãm nhôr djã'ãnh amikrax ne e y: ne kraxmã amimê. Nhyim pyka arÿm amingrêk ne. Nhyim apÿnh kên amikokij. ⁵² Nhyim apÿnh pyka krã amijã kurê. Nhyim me tyk krãptÿ, Metÿndjwÿnh nhô me ja krãptÿ, arÿm ï tã akubyn tÿn ne kato ⁵³ ne arÿm Jeju akubyn tÿn nhijukri Djeruxarêmã mō, krÿrax tãmmã ne me kute Metÿndjwÿnh nhô krÿrax mextire jarênh ja, kumã ne me mōn me krãptÿmã amijo amirÿt.

⁵⁴ Pyka amingrêk nhyim mÿjja kwÿ ã amijo ane. Nhyim krãkamngôn krãptÿ: kubê 100 nhô bënjadjwÿrmê ro'ã Jeju nêje rÿto ku'êja arÿm omũ. Mÿjja pumũn arÿm tÿn prã:m ne abenmã kum,

—Be, mrãmri ne me'ô jabê Metÿndjwÿnh Krakumrêx, ane.

⁵⁵ Nhyim me niredjwÿ krãptÿ amybÿm omũho dja. Amrêbê Jeju pykabê Garrêjakam ar bari ne me nire ja mã kôt ban o djuw mexo ba. Ne Jeju ajbir krÿraxbê Djeruxarê'ÿr tẽmkam kôt ajte mōn bôx. ⁵⁶ Me nire ja nhikô'ã ne Marij Madarena dja. Nhyim Marij 'ôdjwÿ dja.

Kurũm ne Xijagumê Jôdje ar apôx. Nhyim Djebedêu kute kum ar adjwÿrja nãdjwÿ dja.

Arÿm adjãr kadjy ne ja.

Mak 15.42; Ruk 23.50; Dju r 19.38

⁵⁷ Nãm Jeju ty nhyim kam amykry mex ne. Nhyim Jôdje arÿm bôx. Krÿraxbê Armatêkam ne Jôdje abatãnh djã. Ô nèkrêx rax. Adjwÿnhdjwÿ ne arÿm Jeju kôt ba. ⁵⁸ Nãm Piratu'ÿr tẽn bôx ne Jeju nhÿ'ã kuma. Nhyim Piratu memã kum, “Aje, me kum angã”, ane. ⁵⁹ Nhyim kam Jôdje kadjy kubêkã mexbê rinhu byn 'ÿr o tẽ. 'ÿr o tẽn arÿm pÿte'y kurũm o ruw. Ne kam arÿm kubêkào kupu. ⁶⁰⁻⁶¹ Nhyim wãnh ta ô me tyk nhô kênkreja. Ta kabên kôt ne me ajbir kênkre kakruw. Nhyim arÿm Jeju o mōn kam adjãro dja. Ne adjãr pan kam kênpoti jabatãnhja ajkwa krekre'ã kudjan kam arÿm mã tẽ. Nhyim Marij Madarenamê Marij 'ôdjwÿmê ar kênkre kônho omũho nhÿ.

Kênkre nêje ku'ê djwÿnh'ã ujarênh.

⁶² Pi'ôk rãrãr nêje akatikam ne me adjã. Akati jakam ne me me tyk djã kêt djã nhô akati bôx kêttri aminhō mÿjja kupêho kumex. Nhyim kam arÿm pi'ôk rãrãr bôx. Me tyk djã kêt djã nhô akati bôx. Nãm te pi'ôk rãrãr nhyim me rÿnh akati mar kêt ne tu Piratu'ÿr tẽn. Me kadjy Metÿndjwÿnh mar djwÿnh nhô bënjadjwÿrmê mebê pardjêu Piratu'ÿr tẽn 'ÿr bôx ne Jeju'ã kum,

63 —Bēnjadjwÿr, me'õ 'êxnĥja tĭn ne ar bari ne memã kum, “Dja ba ty nhym ijã akatin akatin akati ba kam akubyn itĭn”, ane. Tãm ne bar ma:ro iba. 64 Kam bar amã arẽ. Godja kôt ba djwÿnh ar akamãtkam kēnkre 'ÿr bôx ne arÿm ĩo akĭn mã o mō. Ne kam arĭk memã 'êx ne memã kum, “Arÿm ne akubyn tĭn ne”, anhÿro ba. Jeju ta ne amrēbē me noo biknoro ba. Dja ar ijukri akubyn tĭn jarē nhym me abenmã arēn arÿm abennoo biknor me:x ne. Me 'êx kêt kadjy dja ga anhō krākamngōnh janon memã kum, “Me 'ÿr mōn kēnkre kuri dja”, ane nhym ar te kute ĩo àkĭnhmã. Gē 'ã akati amãnhkrut ne ikjêkêt apêxkambit me ajte ate krã ba. Nãm me rĭnh ã Piratumã ane.

65 Nhym memã kum,

—Gêtô. 'ÿr krākamngōnh kwÿo mō gē me kēnkre nēje djan rĭt tÿ:xo dja, ane. 66 Nhym kam me arÿm kēnkre'ÿr meo mōn meo bôx. Ne kam arÿm kēnkre'ã kēnpotio yn kam kre nēje krākamngōnh pumjuw nhym me arÿm nēje djan rĭt tÿ:xo dja.

28

Akubyn tĭn kadjy ne ja.

Mak 16.1; Ruk 24.1; Dju r 20.1

¹ Nhym me tyk djã kêt djã nhō akati arÿm apêx nhym arÿm pi'òk kamrēkkam akati tē. Nhym kam Marij Madarenamē Marij 'òdjwÿ ar arÿm kute kēnkre pumĭnhmã 'ÿr tē.

² 'ÿr tē: nhym arÿm pyka amingrēk tÿ:x ne. Bēnjadjwÿr djwÿnh kadjy mrãnh djwÿnh 'õ ne kãjkwa kurĭm ruw nhym kam pyka amingrēk tÿ:x ne. Nhym kadjy mrãnh djwÿnh arÿm kēnkre'ÿr tēn 'ÿr bôx. Bôx ne arÿm ajkwa krekre'ã jãm kēnpoti dja. Jãm kudjan arÿm 'ã nhÿ. ³ Nãm nokre jadjē:nh kute mrãmri ne na jadjēnhkam pòk tÿ:xja pyrãk. Nhym ò kubēkãja jaka: kute mrãmri ne kakĭm arngrokam akaja pyrãk. ⁴ Nhym kre nēje ku'ê djwÿnhja arÿm omũ. Omũn arÿm umaje terte:t ne arÿm rôròk ne. Ne kam arÿm wãnh kute me tyk pyrãk ne ikwã.

⁵ Nhym ar nire kēnkre'ÿr tēn bôx nhym kadjy mrãnh djwÿnhja arkum,

—Kwãrĭk wãnh ar atĭn prãm kêt. Jeju ne gar abej. Arÿm ne ba ar ama. Me kute pĭte'y'ã nhôr ne bĭnja ne gar abej tē. ⁶ Jakam ne arÿm nôr kêt. Nãm akubyn tĭn ne kato, kute ar amã arēnh kôt. Amrē ar tēn nôr djã kaprÿja pumũ. ⁷ Dja gar omũn kam amikrà kêt ne tēn kôt ba djwÿnhmã arē. Dja gar arkum, “Arÿm ne akubyn tĭn ne ar akukãm pykabē Garrêja'ÿr tēmmã. Dja gar kam tēn arÿm omũ” ane. Dja gar ã arkum ane. Ba ne ba arÿm ar amã arē gar arÿm ama. Nãm ã kadjy mrãnh djwÿnh arkum ane.

⁸ Nhym ar nire kabēn man arÿm amikrà kêt ne mã kēnkre kurĭm prôt ne. Tĭn prãmmē kĭnhmē akàn prôt ne. ⁹ Ar kute kôt ba djwÿnh

arkum arēnhmã prõt ne. Prõt: nhy m ar aêrbê Jeju ar kajpan arkum, “Àpnhĩre ar”, ane. Nhy m ar arÿm 'ÿr bõx ne paro tÿm ne kum rax jarēnhõ nõ.

¹⁰ Nhy m Jeju arkum,

—Kwārĩk wānh ar atĩn prām kêt. Tēn ikamy arkum ikabēn jarēn arkum, “Ar Garrêja'ÿr mō. Dja gar kam bõx ne arÿm omũ”, ane. Dja gar ã arkum ane. Nãm ã Jeju arkum ane. Nhy m ar nire arÿm ar 'ÿr mō.

Kēnkre nêje ku'ê djwÿnh 'ã ujarēnh.

¹¹ Ar'ÿr mō nhy m wānh kre nêje ku'ê djwÿnh kwÿja arÿm kàjmã djan amũ krĩraxmã mōn bõx. Bõx ne arÿm me kadjy Metũndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bēnjadjwÿrmã prĩne amijarēn arkum,

—E kum, pyka ne amingrēk nhy m kadjy mrānh djwÿnh arÿm ruw ne kēnkre'ÿr tē. 'ÿr tēn arÿm ajkwa krekre'ã jām kēnpoti djan 'ã nhÿ. Nokre adjē:nh ne nhÿ. Bar omũn itĩn prā:m, ane. ¹² Nhy m ar arÿm kuman mebēngēt'ÿr tēn 'ÿr bõx ne mekmē akuprõ. Ne kam arÿm o aben ma. O aben mar pan kam arÿm krākamngõnh'ÿr bõx ne arkum,

¹³ —Kwārĩk wānh memã wã jarēnh kêt. Dja gar memã ajêx ne memã kum, “Akamàtkam ar inhõt tykkam arÿm kôt ba djwÿnh ar bõx. Bõx ne arÿm Jejuo akĩn mã nhĩ'ãm o mō”, ane. Dja gar ã memã ajêxo ane bar pānh arÿm ar amã pi'ók

kaprĩ kumex ngã. ¹⁴ Nhy m godja me kàtām arÿm ar anhõ bēnjadjwÿr Piratumã ar ajarēnh jabej ne kum, “Nãm anhõ krākamngõnh kre nêje rĩt'ã ngõr nhy m kôt ba djwÿnh ar arÿm Jejuo akĩ”, anhÿr jabej. Nhy m ar akam ngryk jabej. Ar ba dja bar arÿm ar anêje kum ikabēn ne ar apytà. Mĩ, pi'ók kaprĩ. Dja gar ã memã ajêxo ane. Nãm ã me rũnh krākamngõnh arkum ane. ¹⁵ Nhy m kam ar arÿm amim pi'ók kaprĩ jamÿn ã memã 'êxo bao ane. Ar kute arkum 'ã karõ kôt ã memã 'êxo bao ane. Nhy m kam mebê idjaer arÿm arēnhõ kumex ne arēnhõ ipók ne. Ne akati jakam kute we ar kute Jejuo àkĩnhja jarēnh rã'ã ne.

Ar àpēnh djà'ã arkum karõ.

Mak 16.14; Ruk 24.46; Dju r 20.19; Kar 1.6

¹⁶ Nhy m kam kôt ba djwÿnh Ar kubê 11ja amũ pykabê Garrêja'ÿr mōn bõx. Jeju kute arkum krānh jarēnhja'ÿr ne ar bõx. ¹⁷ Ne kam arÿm Jeju pumũn parbê kōnkrão nhÿn kum rax jarēn kum,

—Mrāmri ne ga arÿm akubyn atĩn ne, ane. Nhy m be, ar kwÿ ne ar abenmã kum,

—Djām mrāmri Jejukumrēx ne dja? Djām mrāmri akubyn tĩn ne? Kon ne, ane. ¹⁸ Nhy m Jeju arÿm ar'ÿr bõx ne arkum,

—Kàjkwamē pykamē kam mÿjja kunĩ ne ba ije o iba kadjy arÿm ibēnjadjwÿr rax. ¹⁹ Kam dja gar mōn me kunĩmã arē. Apÿnh me ba

djà kunĩkôt memã arẽ gẽ me ikabẽn man kôt ar amijo ba. Dja me ikabẽn man kôt ar amijo ba gar Metĩndjwỳnhmã ngômã me angij. Dja gar memã kum, “Arỳm ne ga tu amim Bãm markumrẽx ne ajte tu amim Kra markumrẽx ne ajte tu amim Metĩndjwỳnh Karõ markumrẽx. Ba kam arỳm ar kukwakam ngômã ajadjà”, ane. Dja gar ã memã anen arỳm ngômã me angij.
20 Ije ar amã katàt ar amijo aba'ã karõkam ikabẽn kunĩja memã arẽ gẽ me ikabẽn kunĩ man kôt ar amijo ba. Dja ba kam akati kunĩkôt ar amẽ amijo ikajkep rã'ã: rã'ã ne nhym pykakam me kute aminhinomã amimẽn nh djà nhõ akati arỳm bõx. Nãm ã Jeju arkum ane. Tãm ne ja.

Makô memã Jeju'ã ujarênh ne ja.

Makôdjwý ne prĩne Jeju'ã ajarê. Arým abatãnh ne kute memã amijo amirĩt'ã pi'òk ja nhipêxmo krax ne 'ã ujarênh tẽn tyk ne akubyn tĩn ne àbir djãmã kumê. Nãm Paurmê Pedru arkôt mrã. NhyM Pedrudjwý Makôo òbikwa nhym ô'ã prĩne gwaj bamã Jeju'ã pi'òk no'òk ne.

Djuão kute Jeju kutêp me akre'ã ujarênh kadjy ne ja.

Mat 3.1-12; Ruk 3.1-18; Dju r 1.19-28

¹ Ba ibê Makô ne ba pi'òkkam me amã ikabên jarê. Me ujarênh ny kraxkôt ne ba me amã arê. Jeju. Kubê ne Metĩndjwýnh Kra. Metĩndjwýnh arým 'ã Bẽnjadjwýrbê kumkati mẽ. Jejubê Bẽnjadjwýrbê kumkatikôt ne me kum Kritu jarê. ² Idjaij ne amrêbê Metĩndjwýnh kukwakam kabên. Kabênkam ne Metĩndjwýnh Kramã kum,

“Ota ba akukãm ajã ujarênh djwýnh'õ jano kute akutêp me akre nhym me kute mar ne adjwýnhràM axwemã irern katàt kute amijo bamã.

Kute mrãmri ne me kute me bẽnjadjwýr rũnh kutêp katàt pry jadjwýrja pyrãk”, ane.

³ Ne ajte me bakukãmãremã kum,

“Me'õ dja kapôt kukritkam memã kabên ne. Kàj bê dja me akren memã kum,

‘Me apa. Ê, on Bẽnjadjwýr djwýnh kutêp wãnh ajaxwemã anhiren katàt amijo aba.

Kute mrãmri ne me kute bẽnjadjwýr rũnh kutêp pry mex ne kute kum katàt pry jadjwýrja pyrãk’, ane.

Dja ã me'õ Bẽnjadjwýr djwýnh'ã memã ane.”

Nãm ã Idjaij me bakukãmãremã ane nhym me arým 'ã pi'òk no'òk ne. NhyM kam me aben djô'ã arênhomõ:n arênhomõr tãmtã arým 'yr o bõx. Tũ:mrãm 'yr o bõx nhym Djuão arým kato. Me bakamingrãnyrekam katon arým abatãnh ne. Abatãnh ne arým ã Kritu kukãm memã ujarênh ar bao ane. Metĩndjwýnh kute me bakukãmãremã 'ã ujarênh kôt arým katon ã wýnhràM ar me akreo bao ane.

⁴ Nãm kapôt kukritmã kato. Katon arým ngômã me angjênh ar o ban ar me akreo ba. Nãm memã kum,

—Me ga ne ga me ajaxweo aba tũM. On me amikam akaprĩren wãnh ajaxwemã anhiren Metĩndjwýnh'yr amijo akêx. Dja ga me ane nhym Metĩndjwýnh arým me ajaxwe maro aknon arým ngyrk kêt. Ba kam arým Metĩndjwýnhmã ngômã me ajangij. Nãm ã memã anhÿr ar o ba.

⁵ NhyM kam pykabê Djudêjakam me jamê krĩraxbê

Djeruxarêkam me jamê aben totokmã Djuão'ÿr ban bôxo dja. Bôx ne tu me ipôkri amijaxwe kôt amijarên kum,

—Be mrãmri, ba ijaxwe: ar iba. Arÿm imã kînh kêt ne wãnh kum inhire, ane.

Nhym Djuão arÿm ngô raxbê Djodãokam Metîndjwÿnhmã ngômã me kunĩ jangij.

⁶ Be, Djuão ne mry jabatànhbê kameru kî nhípêxo kubêkà jangij ne mry kào amikrax pren mÿjja kute krytkanhê pyrãk kun menh kangôo ikô.

⁷ Nãm kãj bê memã Jeju'ã ajarên memã kum,

—Itotokbê ne me'ô bôxmã. Me'ô tãm ne raxo kute ijakrenh, kute ijakrenh mexi. Nã bãm te irax ne 'ÿr ibikamênh prãmje. Nã bãm te irax ne 'ã inihôn ije kum parkà 'ãpre bôn h ne o itêm prãmje. Be, ãm irax ba ren arÿm kum apê. Nhym be kati. ãm ingrire. Nãm raxo ijakrenh mex ne. Tãmja ne arÿm bôx 'ÿr. ⁸ Ba ne ba ngômãbit me ajangij. Djãm tãmwã kute ngômã me ajangjênhmã? Kati. Tãm dja bôx ne kam me awÿr Metîndjwÿnh Karô jano. Nãm ã Djuão memã ane.

Kute ngômã Jeju jadjàr'ã ujarên h kadjy ne ja.

Mat 3.13-17; Ruk 3.21-22

⁹ Nhym kam pykabê Garrêjakam krîraxbê Nadjare. Kurûm arÿm Jeju tẽ. Tẽ:n kam arÿm Djuão'ÿr bôx. Nhym kam arÿm ngô raxbê Djodãokam ngômã Jeju

jadjà, Metîndjwÿnhmã adjà.

¹⁰ Nhym arÿm ngô kurûm kator tẽ nhym aêrbê kãjkwa abenbê ajkij nhym arÿm omũ. Nhym Metîndjwÿnh Karô kute tut pyrãk 'ã ruw. Me kute omũnh kadjy ne amijo tut pyrãk ne 'ã ruw. ¹¹ Nhym arÿm kãjkwa kurûm Metîndjwÿnh Jejumã kabên ne kum,

—Mrãmri abê ikrakumrêx. Imã ajabê:kumrêx. Ba akam ikînhkumrêx, ane.

Xatanaj kute axwe'ã kum àpnên h kadjy ne ja.

Mat 4.1-11; Ruk 4.1-13

¹² Ne kam adjynkêt ne Metîndjwÿnh Karô kabêno amũ Jeju kujaten kapôt kukritmã o môn o bôx ne ipôkri o ba. ¹³ Nhym kapôt kukritkam rop môr djãkam ar ba. Nhym kam me axwe nhô bënjadjwÿrbê Xatanaj te kute axwe'ã Jeju mênhmã kum àpnênho dja nhym 'ã akatibê 40 apêx. Nhym kam kadjy mrãnh djwÿnh arÿm Jeju'ÿr bôx ne o djuw mex.

Jeju kute amikôt ar 'wÿr kadjy ne ja.

Mat 4.12-22; Ruk 5.1-11

¹⁴ Nhym kam Jeju arÿm tẽ. Tẽ:n pykabê Garrêjakam bôx. Me arÿm kute Djuãoo tÿm ne kubê ijêkam ne Jeju kam bôx. Bôx ne kãj bê memã ujarên h ny jarênho ba. ¹⁵ Nãm memã kum,

—Be, Metîndjwÿnh kute amrêbê me bakukãmãremã arên h kôt arÿm ô akati bôx 'ÿr. Kute amim me utàr ne ar meo ba 'ÿr. Me on amikam

akapřiren wānh ajaxwemā anhiren Metīndjwýnh'yr amijo akēx ne tu amim ujarēnh ny markumrēx, ane.

¹⁶ Ne kam Garrējakam imôti mýrbē tē. NhyM Ximāomē Āngre ar axikôt katorja ngōnhkam ar kryre rēnho ba. Ar kubē tep pynēnh djwýnh tūm. ¹⁷ Ar kryre rēnh ar o ba nhyM Jeju arkum kabēn ne arkum,

—Amrē ar mā ikôt ajkamē ba ar amā ar adjapēnh djā ny jarē gar ar o aba. Dja gar mā ikôt me kamēnh ar o aba. Kute mrāmri ne gar aje tep pynēnho abaja pyrāk dja gar mā ikôt me kamēnh ar o aba, ane.

¹⁸ NhyM ar arým amikôt kryre mēn mā Jeju kôt ajkamē.

¹⁹ NhyM ajbir tē nhyM Xijagumē Djuāo ar axikôt apôxja kākam amim kryreo mexo nhý nhyM arým ar omū. Djebedēu ne ar adjuw. ²⁰ Nām ar omū nhyM adjynkēt nhyM amikôt ar ku'uw. NhyM Bām Djebedēumē ō apēnhmē ar kākam nhý. NhyM Xijagu ar arým wānh ar wāmā iren mā Jejukôt ajkamē.

Jeju kute me krāptio mex.

Ruk 4.31-37

²¹ Jejumē ar mō:n arým krīraxbē Kapanakam bōx. NhyM kam ar'ā pi'ók rārār. Ar'ā me tyk djā kēt djā nhō akati nhyM kam ar mebē idjaer bikprōnh djāmā wadjā. NhyM kam arým memā 'ā ujarēnho dja. ²² NhyM me

Jejukam no tyn kumex ne kam abenmā kum,

—Tô mýj kabēn ny got ja? Nām přine kute amimarkôt katà:t memā amikukràdjā jarēnhkumrēx. Nām ā me bēnjadjwýr rūnh kwý kabēn mex anen ar přine kabēno meo atomo ba, ane. Djā nām ā Mōjdjē kukràdjā mar djwýnh memā arēnho ane? Kati, Nām me ari no prôt ne ari kukràdjā jarēnh'ā umju:w ne kute arēnh katà:t kētkumrēx.

²³ Jeju memā 'ā ujarēnho dja nhyM me'ōja me bikprōnh djākam nhý. Me karō punu ne me'ōjao ba tūm. Nām nhý nhyM me karō punu kute o baja kàj bê Jejumā kabēn ne kum,

²⁴ —Krīraxbē Nadjarekam Jeju, mýj ne ga aje me ijomā? Tô djām aje me ijo abiknormā? Ba me ije apumūnh tūm. Metīndjwýnh mexo ne ga amex. Ō kàjkwa kurūm ne ga ruwn ar aba, ane.

²⁵ NhyM kam Jeju kum bēn tỳx ne kum,

—Anhikrēn me'ōja kurūm akato, ane.

²⁶ NhyM arým me karō punu me'ōja bī nhyM tyko nō. Nām kubīn amran arým kum iren katon mā tē. NhyM arým mex ne. ²⁷ NhyM arým me kunī te kute marmā kam no tyn kumex ne te ari aben kukij ne abenmā kum,

—Mýj ne kute? Djām me kukràdjā ny 'ō ne wā? Nām kute amimar kôt tu me karō punumā kabēn nhyM arým kum uman kabēn kôt mā tē, ane.

28 Nhyam kam me pykabê Garrêja kunîkôt abenmã Jeju jarêno ipôk ne.

29 Nhyam kam Jejumê Xijagumê Djuão ar mebê idjaer bikprônhdjã kurûm kato. Ne kam ar Ximãomê Ângre ar ûrkwãmã môn bôx. 30 Nhyam Ximão djupãnhdjwý kanên nõ. Ar wadjã nhyam ar Jejumã kum,

—Ximão djupãnhdjwý kanê kubî nhyam nõ, ane.

31 Nhyam arým 'ýr tẽn 'ýr bôx ne ikra 'amýn kãjmã ýr. Nhyam ar aêrbê kanê kum ire nhyam arým kãjmã dja. Kãjmã djan kam arým aro djuw mexo ba.

32 Nhyam arým ar'ã myt wadjã. Nhyam me kanêmê me punumê me karõ punu kute meo ba tûmjã nhyam me aben totokmã Jeju'ýr me ja kunõ bôx. 33 Nãm krîraxja tãmkam me kunî 'ã akuprõ, ûrkwã jajkwa krekre'ã akuprõ. 34 Nhyam kam apýnh me kanê djãri kute me parja Jeju arým me ja krãptiõ mex. Ne me karõ punu krãptî kute ar meo baja arým ano nhyam arým memã ire. Nhyam kute anoro âmri mã me karõ punumã kum, "Anhikrê", ane. Mýkam? Bir, me karõ kute Jeju pumûnh tûmkam ã kum anhýro ba. Nhyam kam ar'ã akamãt nhyam ar arým ngõr.

Arwãmã katorn Metîndjwýnhmã —Kwãrîk wãnh ga memã amijarênh kêt. Dja ga tu katãt mã me kadjy Metîndjwýnh

Ruk 4.42-44

35 Ôto nõ: nhyam kam, Jeju ôkrên'ãnh kãr pydjikam krã katon amû arwãmã kato.

Ne tẽn arým Metîndjwýnhmã kabêno nhý. 36 Nhyam kam Ximão ar abej mõ. 37 Abej mõn kam arým kum katon kam kum,

—E kum, me kunî ne me ajabej ar ba, ane.

38 Nhyam arkum,

—Gwaj on amû bu'ã krî kwýkamdjwý tẽ ba me kamdjwý kãj bê memã arẽ. Me wãdjwý kadjy ne ba ikato, ane.

39 Ne kam Garrêjakam pyka kunîkôt kãj bê memã arêno ba. Apýnh mebê idjaer bikprônhdjã djãkam memã arêno ba. Ne me karõ punu kute ar meo baja janoro ba nhyam arým memã iren mã mrã.

Kute me'õ ï kajêkam têjao mex.

Mat 8.1-4; Ruk 5.12-16

40 Nhyam kam me'õ ï kajêkam têja 'ýr bôx ne parbê kônkrão nhýn kum rax jarên kum,

—Bênjadjwýr djwýnh, ga aje inhî kajêkam itêkôt ipumûnh ne aje mar. Aje ijo mex prãm jabej ba ren arým imex ne, ane. 41 Nhyam arým kum kaprîn 'ýr ikran kupên kum,

—Ije ajo mex prãm. On amex, ane. 42 Nhyam arým 'ã ï kajêkam têja apêx ne arým mex ne. Kute o âm tãmkam tẽmbê kã mex ne. 43-44 Nhyam kum,

—Kwãrîk wãnh ga memã amijarênh kêt. Dja ga tu katãt mã me kadjy Metîndjwýnh mar djwýnh'ýr tẽn kum amibê, kum amikã bê. Ne kam kum mry ngã gẽ

akadjy Môjdjê kukràdjà kôt Metĩndjwýnhmã mry gan kum kungã. Arým akà mexkam dja ga kum mrywã ngã gê me kunĩ apumũ, arým akà mexkôt apumũ, ane. ⁴⁵ Nãm te kum ane nhyam arým tu memã amijã ujarēnh ar bamo krax ne kam memã amijã ujarēho ipôk ne. Nhyam kam Jeju te irã ipôkri krĩrax'ômã àrn ar ba prãmje ne arým arwākambit ar ba. Nãm arwākam ar ba nhyam me arým bu'ã pyka kunĩkôt 'yr ban bôxo dja.

2

Jeju kute me'õ jakryo mex.

Mat 9.1-8; Ruk 5.17-26

¹ Nhyam kam 'ã akati kwý apêx nhyam Jeju krĩraxbê Kapanakam tēn bôx. Nhyam kam me abenmã kum,

—Arým ne ajte õ kikrekam bôx. Arým ne ajte õ kikrekam bôx, ane.

² Nhyam kam me itepato 'ã akuprõ. Me krãptĩ: 'ã akuprõ nhyam arým kikre kre'ã me kãtãm abenbê krãptĩ. Ne prĩne kikre jajkwa krekre pytãr mex ne. Nhyam arým kãj bê memã Metĩndjwýnh kabēn jarēho dja. ³ Nhyam ar 'õ amãnhkrut ne amãnhkrut me'õ jakryja mýn o tēn o bôx. ⁴ Ne kam me krãptĩkam te: Jeju'yr àrmã. Ne kam kikre nhimõk'yr o wabi. Kikre nhimõk po'yr ne o wabin arým Jeju nhiby kikre nhimõk'ã kuprã ne kôt 'ã jãm ngybõr jadjuw ne kôt 'yr o ruw. Akryja ikwã djakam nõr rã'ã nhyam ar o ruw ne arým

kabem kudji. ⁵ Nhyam kam Jeju amim,

—Ar ja ne ar tu amim ikamnhĩxkumrēx, ane.

Ne kam me'õ jakrymã kum, —Akmere, jakam ne ba arým ajaxwe kunĩ maro aknon akam ingyk kêt ne, ane. Djã nãm tēmbê me'õ jakryo mex got? Kati, nãm amidjêje nēn kum jabit jarē nhyam êje nõ. Jeju ta ne axweo akno.

⁶ Nhyam wãnh Môjdjê kukràdjà mar djwýnh kwý nhýn arým amim,

⁷ —E kum be me'õ ja ne ajmãn Metĩndjwýnh japryõ djan amijo Metĩndjwýnho dja. Metĩndjwýnh pydji ne kute me axweo biknorn mekam ingyk kêt, ane. ⁸ Nãm me ã õkre kadjwýnhbê anhýro kumex nhyam arým tu kuman memã kum,

—Mýkam ne ga me anhõkre kadjwýnhbê ijo kajgon ijapryõ akumex? ane. ⁹ Ê, ba me amã mýjja amãnhkrut jarē. Mýj ne amirĩt? Ba ren me'õ jakryjamã kum, “Ba arým ajaxwe maro aknon akam ingyk kêt”, ane. Nãr kon, “On kãjmã djan anhikwã djã mýn o tē”, ane. Mýj ne ren amirĩt, nēn? Nã bãm ren kum, “Ba arým ajaxwe maro aknon akam ingyk kêt”, ane nhyam amirĩt kêt kumrēx ne. Tãmbit ne amirĩt kêt. Nhyam be, kãjmã me ku'è, ije ren me'õmã kum, “Kãjmã djan tē”, ane nhyam ren amirĩt. Tãmbit ne amirĩtkumrēx. ¹⁰ Dja ba kum, “Kãjmã djan anhikwã djã mýn o tē”, anen arým o

mex gar arým omün arým amim, “Be ga, Jeju kute me'õ jakryo mexja pumũ. Be, djãm kute me axweo biknor kêt got? Mrãmri ne Metündjwýnh arým amijo ĩ ne pyka jakam amikabên kôt ari me axweo biknoro ba”, ane. Me aje amim ja jarênh kadjy dja ba me'õ jakryjao mex. Nãm ã Môjdjê kukràdjà mar djwýnhmã anen arým tu me'õ jakryja'ÿr akêx ne kum,

¹¹—Amã ne ba ikabên ne. On kãjmã djan anhikwã djà mýn anhürkwãmã o tẽ, ane.

¹² Nhyam kam me aêrbê me ipôkri kãjmã dja nhyam me kunĩ arým omũ. Nãm kãjmã djan ikwã djà mýn mã o katon o tẽ. Nhyam me krãptĩ kam no tyn kumex ne abenmã kum,

—Mÿj me'õ got mÿjja mex ja'õ pumũ. Arkati, anen amim,

—Ë, arým ne djãm mrãmri o mex nhyam mrãnh mexja pumũ. Mrãmri ne kabênkumrêx. Djãm kute me axweo biknor kêt got? Mrãmri kute me axweo biknorkumrêx. Ga, kute kam me'õo mex nhyam mrãnh mexkumrêxja pumũ. Metündjwýnh mexkumrêx, ane. Mrãmri ne Jeju kute me axweo biknorkumrêx. Me kute ja mar kadjy ne Jeju arým me'õ jakryo mex. Tãm ne ja.

*Kute amikôt Rewi kamênh.
Mat 9.9-13; Ruk 5.27-32*

¹³ Nhyam kam Jeju arým katon ajte imôti mÿrbê tẽ. Nhyam kam me itepato 'ã akuprõ nhyam arým memã

'ã ujarênh dja. ¹⁴ Ne kam amũ tẽ. Tẽ: nhyam kam Rewi, Aupêu kute irja nhÿ. Kubê ne Matêu. Bênjadjwÿr bajtemmã pi'ók kaprĩo atom djakam ne nhÿ nhyam arým omũ. Ne kam 'ÿr tẽn kum,

—Amrê on mã ikôt ajkamê, ane.

Nãm kum ane nhyam amim kuman arým kãjmã dja. Kãjmã djan arým mã kôt ajkamê. ¹⁵ Nhyam kam Jeju Rewi nhõ kikrekam õ kwÿ krêno nhÿ. Nhyam bênjadjwÿr bajtemmã pi'ók kaprĩo atom djwýnh krãptĩ Jejumê ro'ã nhÿ. Nhyam we me axwedjwÿ ikô'ã nhÿ. Me krãptĩ ne me nhÿ. Be, me ja krãptĩ ne me arým amim Jeju man kôt ba. Nhyam kôt ba djwýnh tũmdjwÿ Jejumê ro'ã nhÿ. ¹⁶ Nhyam mebê pardjêukôt Môjdjê kukràdjà mar djwýnh arým me omũ. Pi'ók kaprĩo atom djwýnhmê me we axwe ar Jejumê ro'ã õ kwÿ krêno nhÿ nhyam me arým me omũ. Ne kam arým kôt ba djwýnhmã kum,

—Be, gar bênjadjwÿr bajtemmã pi'ók kaprĩo atom djwýnhmê me axwe ar omũ. Je tô, djãm me wã axwe ngri got ne Jeju me ro'ã õ kwÿ krêno nhÿ? ane.

¹⁷ Nhyam Jeju arým me kabên ma. Me kute,

—Djãm me wã axwe ngri got? anhÿrja Jeju kuman memã kum,

—Djãm me mex'ÿr ne me kane djwýnh mrã? Kati, me kanê'ÿrbit ne me kane djwýnh mrã. Badjwÿ ne ba

me axwe'ÿr tē. Djām we me amex'ÿr ne ba tē? Kati, me axwe'ÿr ne ba tē. Me tām ne ba amiwÿr me ku'uw. Me amikam kaprîren wānh axwemā irern kute iwÿr amijo akēxmā ne ba amiwÿr me ku'uw. Nām ā Jeju mebê pardjêumā ane.

Me kukràdjà tūm'ā ujarēnh.

Mat 9.14-17; Ruk 5.33-39

¹⁸ Nhyam kam Djuāokôt ba djwÿnhja ne ar Metîndjwÿnhmā amijajburo ba. Djuāobê ngômā me angjēnh djwÿnhja. Nām ar amijajburo ba. Mebê pardjêu nhō me jadjwÿ ne me amijajburo ba. Nhyam kam me Jeju'ÿr mōn 'ÿr bōx ne kukij ne kum,

—Be, Djuāokôt me ba djwÿnhmē mebê pardjêu nhō me jamē ne me amijajburo ba. Je tô, mÿkam ne akôt ba djwÿnh ar kute amijajbur kêt mex ne ar ba, ane?

¹⁹ Nhyam Jeju tu amijā me'ō mjēn jarēn amikôt ba djwÿnh ar'ā mjēnmē ro'ā ar ar ba jarēn memā kum,

—Ga, me kute abenā prōmē mjēn rēnhja pumū. Djām mjēnmē ro'ā ar ar baja kute amijajbur got?

²⁰ Arkati. Mjēnmē ro'ā ar ar baja ar kīnhkumrēx ne kute amijajbur kêt. Ar ō kwÿ krēn rax. Adjÿm, akati amrē mōrjakam dja me Ar kubê mjēno tÿm ne mā o mō. Kam gēdja ar kaprîren arÿm Metîndjwÿnhmā amijajburo ba, ane. Mÿj'ā ne me kute Ar kubê mjēno tÿm jarē? Bir, ta amijā ne arē. Jeju dja me o

tÿm ne mā o mō. Kambit dja kôt ba djwÿnh amijajburo ba.

²¹ Be ga, me kute jām amim Jeju kukràdjà ny mar ne ajte jām amim kukràdjà tūm marja pumū. Me kute amim amē kukràdjà maro bakam ne me umar mex kêt. Me kute mrāmri ne kubēkà ny tūm'ā ir pyrāk. Ne me ajte ām mrāmri ne kute pidjô kangô ny ngōnh tūmkam runh pyrāk. 'Ā ne Jeju ajte memā kum,

—Ga, me'ō nhō kubēkà tūm ne 'ÿrja pumū. Nhyam kam arÿm kubēkà ny, pōnh kêt. Djā ne tūm'ā kudji? Kati. Mÿkam? Bir, dja me kupō. Nhyam kam arÿm pōnhkam nykam ê abenmā wangij. Abenmā wangij nhyam arÿm tūmja kadjô. Nhyam kam arÿm 'ÿr nyja kute 'ÿr tūmja jakrenh mex ne.

²² Ga, me'ō nhō mrykào ngōnh. Me bakukāmāre ne me mrykào ngōnh. Mrykào ngōnh arÿm tūm ne ngràja pumū. Djā ne kam uba kangô ny ru? Kati. Mÿkam? Bir, ām 'ātūmkam arÿm uba kangô kadjàn ajmrô nhyam ngōnh arÿm igot tēn arÿm ajkatōr. Nhyam arÿm kangô ajkapī nhyam ngōnh arÿm punu ne. Be, kam mex rā'ā kadjy mrykào ngōnh ny, kà rerekrekambit me kute kangô ny runh prām. Nhyam kam amē mex rā'ā. Nām ā Jeju memā ane. Gēdja me amim kukràdjà nybit maro ban arÿm umar mexkumrēx. Nhyam be, gēdja me amim me kukràdjà tūmdjwÿ mar prām ne arÿm umar mex

kêtkumrêx. 'Ă ne Jeju memă jarê.

Pi'ók rărăr mÿr jabej me kum kabên.

Mat 12.1-8; Ruk 6.1-5

²³ Ne kam pi'ók rărărkam pur katikôt tē. Nhyr kôt ba djwÿnh arkôt mō. Kôt mōn arÿm kum prām ne mōrkôt bāygogo 'y nhikên mrānhkôt ngānh ne amijajkwamă rēnho mō. ²⁴ Nhyr kam mebê pardjêu ar omŭn kum,

—Je tô mÿj ne akôt ba djwÿnh ar arÿm nē? Pi'ók rărărkam ne me tyk djă kêt djă. Me kute pi'ók rărăr jakam mÿjja jao anhÿr kêt. Me tŭmre ne me ta kukrădjăkôt mă me babê uma. Me kute pi'ók rărărkam mÿjja kupênh kêt. Kam ne me tyk djă kêt djăbit. Mÿkam ne akôt ba djwÿnh ar ă anhÿro ba? ane. ²⁵ Nhyr kam Jeju memă kum,

—Kê, djăm me aje Metŭndjwÿnh kabên'ă pi'ók no'ôkjadjwÿ pumŭnh kêt? Djăm me aje me bakukămărebê Dawi'ă ujarênhja pumŭnh kêt? Ę, Dawi arkum pră:m.

²⁶ Kum prām ne arÿm Metŭndjwÿnh nhŭrkwămă wadjă. Amrêbê: me kadjy Metŭndjwÿnh mar djwÿnh nhō bēnjadjwÿr rax ne kubê Abijta. Metŭndjwÿnh nhŭrkwăkam ne me bakukămăremă nhÿ. Nhyr Dawi ar Metŭndjwÿnh nhŭrkwămă wadjàn djwÿ byn kukrên kam kôt ar tēm jamădjwÿ kungă nhyr ar arÿm kukrê. Djwÿ me kute

Metŭndjwÿnhmă ôrja tām ne kubyn kukrên arkum kungă. Metŭndjwÿnh nhō djwÿ ne me kătăm kute kur kêtkumrêx. Me kadjy Metŭndjwÿnh mar djwÿnhbit ne kute kur. Nhyr be, Dawi ta ne tu kubê kukrê. Nhyr kam me kute kum axwe jarênh kêt. Djăm me aje ja mar kêt? Ga, me kute Dawimă axwe jarênh kêtja pumŭ. Ne kam ikôt ba djwÿnhmêbit ar imă ar axwe jarê. Je tô mÿkam? Nām ă Jeju mebê pardjêumă ane.

²⁷ Ne kam ajte memă kum,

—Djăm me kute pi'ók rărăr ajbit maro ba kadjy ne Metŭndjwÿnh me ipêx? Kati. Me tÿx djă kadjy ne Metŭndjwÿnh akati ja jarê nhyr wajêt. ²⁸ Ba me amă arê ga me ama. Ba ije amijo inhÿ ne me awÿr irwÿk ne ba inhō pi'ók rărăr djwÿnh. Kam gêdja ba memă, “Kwărĭk wānh ga me kam mÿjja kupênh kêt năr kon, dja ga me jakam apên năr kam mÿjja kupênh kêt ne arek akrĭ”, ane. Tām ne ja. Nām ă Jeju memă ane.

3

¹ Nhyr kam ajte ar'ă pi'ók rărăr nhyr kam ar me bikprōnh djă'ÿr bōx ne wadjă. Nhyr me'ō nhikra nhikjê jarōxja me ikô'ă nhÿ. ² Nhyr kam me kam krĭja amim,

—Adjÿm, dja te me tyk djă kêt djă nhō akati nhyr arÿm me'ôjao mex, ane.

Ne kam Jeju kam no tyn kumex. Kute me'ôjao mex jabej rĭto kumex. Adjÿm. Dja

me'ôo mex nhym me arÿm 'ã axwe nhôn memã kum,

—Tãmwã ne kum me bakukràdjã kurêkumrêx ne pi'ôk ràràrkam meo mexo ba, ane. ³ Nãm me kam no tyn kumex nhym Jeju arÿm me'ô nhikra jarôxjamã kabên ne kum,

—Amrê tèn me ipôkri dja, ane.

⁴ Ne kam me kukij ne memã kum,

—Amrêbê: ne me bakukãmãre Môjdjê pi'ôk ràràr'ã memã karô. Mÿj godja me kam nê? Godja me kam àpênh mex jabej nàr godja me kam àpênh punu jabej. Nàr godja me kam me utàr jabej nàr godja me kam me par jabej. Mÿj godja me pi'ôk ràràrkam nê? Be, ba dja ba me'ôjao mex. Djãm kôt me aje imã ijaxwe jarênhmã? ane. Nãm ane nhym me arÿm bèn kêt mex ne nhÿ.

⁵ Nhym me kute kabên mar prãm kêt kam arÿm mekam kaprî:re ne. Ne kam arÿm nokà nhàn me omũ. Ne kam tu me'ô nhikra jarôxmã kum, “Amrê anhikra katàt”, ane.

Nhym 'ÿr ikra katàt tēm puron arÿm ikra mex ne. Arÿm prïne kum mex ne.

⁶ Nhym mebê pardjêu arÿm ngryk ne mã apôx. Ne kam on Erodjikôt me ba djwÿnh'ÿr môn me'ÿr bôx. Ne kam arÿm Jejuo aben man abenmã kum,

—Mÿj godja gwaj baje Jeju bïn kadjy on? ane.

Kute me krãptiô mex.

⁷⁻⁸ Nhym kam Jejumê kôt ba djwÿnh ar me kurũm kato. Katon arÿm imôti'ÿr mō. 'ÿr mōn arÿm 'ÿr bôx. Nhym me krãpti: apÿnh pyka djari kurũm arkôt mōn bôx. Garrêja kurũm ne me kwÿ bôx. Nhym Djudêja kurũm me kwÿ bôx. Nhym me kwÿ krĩraxbê Djeruxarê kurũm bôx. Nhym me kwÿ Idumêja kurũm bôx. Nhym me kwÿ ngôbê Djodão nhikjêbê apÿnh kikre djari kurũm bôx. Nhym me kwÿ krĩraxbê Xirumê Xidô kurũm mōn bôx. Jeju kute apÿnh mÿjja pumũnh kêt nhipêx djari ne me arÿm omũn amũ memã 'ã ajarê nhym me arÿm kuma. Ne kam arÿm itepato arkôt mōn bôx. Me krãpti: bôx. ⁹ Nhym kam Jeju arÿm kôt ba djwÿnh arkum,

—Gar ikuri kà'ô dji. Godja me ijo bikamÿr jabej ba on mebê kãkam nhÿ, ane.

¹⁰ Bir, kute me krãptiô mexkam ne apÿnh me punu djari kute kupênh prãm. Me krãpti: te kupênh prãmje ari Jeju kôt bikamênho ku'ên ingãno kumex. Kam ne ar kute kuri kà'ô djirmã arkum kà jarê.

¹¹ Nhym mekôt apÿnh me karô punu kute ar meo ba. Nhym me Jeju parbê rôrôk. Me karô kute Jeju pumũnhkam ne me mã: parbê rôrôk ne mã: kàj bê kum kabên ne kum,

—Ga abê Metĩndjwÿnh Kra, ane.

¹² Nhym kam mã me karô punumã bèn tÿx ne kum,

—Dja ga me ipudju, ane.

Kute ar kubê 12 janor.

Mat 10.1-4; Ruk 6.12-16

¹³ Ne kam arým krãnh'ã wabi. 'Ã wabin arým amikôt ar ku'uw. Kum ar kïnh djari ar ku'uw nhym ar arým 'ÿr bôx. ¹⁴⁻¹⁵ Nhym kam arým amikôt ar umjuw. Ar kubê 12 pumjuw. Dja mã amimê aro ba nhym ar arým ýtãri omün kabên maro ba. Nhym kam kute ar anorn kute arkum,

—Dja gar kãj bê memã ijã adjujarênh ar aban kam ikukwakam me punuo mexo aban kam me karô punu janor ne kujaêko aba, anhÿrmã. Dja ã Jeju Ar kubê 12mã ane. Ja kadjy ne amikôt ar umjuw. Nhym kam me aben djô'ã ar'ã abenmã kum,
—Kute ar anorja, anhÿro ba.

¹⁶⁻¹⁷ Be, kute amikôt Ar kubê 12 pymjÿr nhidji jarênh kadjy ne ja.

Ximão. Ajbir ne Jeju kum Pedru jarê.

Xijagu. Djebedêu ne Xijagu dji.

Djuão. Xijagumê ne Djuão ar axikôt kator. Ajbir ne ar amêmã Bôanedu jarê. Na krikrit'ã ne ar idji amijakre.

¹⁸ Ængre.

Piripi.

Batormê.

Matêu.

Tôme.

Xijagu 'ôdjwÿ. Aupêu ne Xijagu ja dji.

Tadêu

Ximão 'ôdjwÿ. Idji nhikjêbê ne Xerodji.

¹⁹ Djuda. Idji nhikjêbê ne Ikadji. Ta dja kurê djwÿnhmã Jeju kanga.

Be, Ar kubê 12 nhidji ne ja. Jeju kute amikôt Ar kubê 12 pymjÿr ne kute ar anor ne ja.

Me kute kum Xatanaj nhô àpênh jarênh.

Mat 12.22-32; Ruk 11.14-23, 12.10

²⁰ Nhym kam Jeju ar môn arým kikre 'ômã wadjã. Nhym kam me krãpti: ajte ar'ã akuprô. Nhym kam ar te kute ô kwÿ krên mexmã.

²¹ Nhym Jeju kute meo ôbikwaja arým me krãpti: jarênh man abenmã kum, “Bãrãm arým ajbã”, ane. Ne kam kute o tÿm ne pa 'amÿnhmã kôt tê.

²² Nhym Môj djê kukràdjã mar djwÿnh kwÿ ne me arým krïraxbê Djeruxarê kurüm tên mekôt bôx. Ne kam arïk Jeju'ã memã kum,

—Be, djãm Metïndjwÿnh kukwakam ne me karô punu kujaêko ba? Kati. Me karô punubê Bedjêbu ne o ba. Me karô punu nhô bënjadjwÿr kukwakam kute me karô punu janor ne kujaêko ba. Nãm me ã Jeju'ã memã ane.

²³ Nhym kam amiwÿr me ku'uw ne apÿnh kukràdjã djari'ã memã mÿjja jakren 'ã memã ajarên memã kum,

—Djãm mrãmri ne ba we Xatanaj kukwakam ô àpênh kujaêko iba? Kati. ²⁴ Me aben djwÿnh tãm kum aben kurêkam ne kurê djwÿnh arým meo apêx. ²⁵ Nâr, ô kikre tãm kam me krï godja

me ta kum aben kurê jabej nhym me arÿm aben bê me kungrà. Djâm mrâmri ne ba we Xatanaj kukwakam ò àpênh kujaêko iba? Kati. Djâm Xatanaj kum ò àpênh kurê? Kati. ²⁶ Be, Xatanaj ren kum ò àpênh kurên kujate nhym ren ò me arÿm aben bê ajmà nhym ren arÿm bēnjadjwÿr'ã aminhinomã amimē. Nhym be, kati. Xatanaj kum ò àpênh kurê prâm kêt. Ne ba ren Xatanaj kukwakam ò àpênh kujate nhym ren Xatanajdjwÿ kum ò àpênh kurê. Nhym be, kati. Xatanaj kum ò àpênh kurê prâm kêt.

²⁷ Ga, me'ò tÿx nhÿrkwãja pumũ. Mÿj dja me kute ò nêkrêxo prôt kadjy me'ò tÿx nhÿrkwãmã àr on? Bir, dja me me'ò tÿx kumrêxo tÿm ne uwpre. Ne kam arÿm ùrkwãmã wadjàn kubê nêkrêxo prôt ne, ane. Mÿj'ã ne Jeju me'ò tÿx jarê? Bir, Xatanaj'ã. Dja me Xatanaj kumrêxo tÿm ne uwpre kam arÿm amim ò me ja pytà. Nãm ã Jeju memã ane. ²⁸ Ne kam ajte memã kum,

—Kam ba me amã arê ga me ama. Me kute mÿjjao bikēnh kunîkôt ne Metîndjwÿnh me axweo aknon mekam ngryk kêt. Me kute Metîndjwÿnh japrykam dja o aknon me kam ngryk kêt. ²⁹ Nhym be, dja me Metîndjwÿnh Karô japry nhym arÿm mekam ngryk rã'ã ne memã axwe jarēnh rã'ã: rã'ã ne. Nãm ã Jeju memã ane. Mÿkam ne ã

memã ane?

³⁰ Bir, Metîndjwÿnh Karô ne mã Jejuo ba nhym me arîk 'ã memã kum,

—Me karô punu ne ar o ba, ane. Nhym kam arÿm Metîndjwÿnh Karô'ã me kabēn punu nêje me kukrà.

Nã ar'ã ujarēnh.

Mat 12.46-50; Ruk 8.19-21

³¹ Nhym kam Jeju nhôbikwa ar kute o tÿm ne pa 'amÿnhmã kôt mō. Jeju nãmē kamyre ar axikôt apôx ar Jejukôt tēn kam arÿm mekôt bôx. Ne kam ar arek bôm ku'ê. Arek ku'ên arÿm 'ÿr me'ò jano. Kute amiwÿr 'wÿr kadjy 'ÿr ano. ³² Nhym me krãptî: bu'ã ku'ê nhym me'òja 'ÿr bôx ne kum,

—E kum, bôm anãmē atōnhre ar amã kabēn, ane.

³³ Nhym kum,

—Be, mÿj dja mekam kute ba kum, “Nhirwa”, ane nâr kum, “Akmere”, ane? ane.

³⁴ Ne kam ari me bu'ã ku'êkôt krân memã kum,

—Ota, inãmē ikamy ne ja. ³⁵ Dja gar Metîndjwÿnh kînh kadjy kabēn man kôt ar amijo aba. Ba kam arÿm ar amã, “Akmere” nâr amã, “Àpnhîre”, ane nâr amã, “Nhirwa.” Nãm ã Jeju arkum ane.

4

Bàygogo'ã ujarēnh.

Mat 13.1-9; Ruk 8.4-8

¹ Ne kam akati tãmkam tēn arÿm imôti mÿrri nhÿ. ² Nhym kam me krãptî: 'ã akuprô. Nhym kam arÿm mebê tēn kâkam nhÿ nhym me krãptî: arÿm ngô mÿrri

kum dja. ³ Nhyam kam arým apÿnh kukràdjà djàri'ã memã mÿjja jakren memã 'ã ajarë. Ne memã kum,

—Ë, ò pur djwÿnh ne kute ò purkam bàygogo kremã 'ÿr o tẽ. 'ÿr o tẽn o bôx ne kam ar 'yo ukabêr mrã, ane. Nãm me kute mÿjja kre kadjy tu mÿjja 'yo ukabê, bàygogo 'yja ne me kute purkam kremã o mrãn kam purkam o ukabêr mrã. Kute mrãmri ne me kute katébàri 'yo ukabêr mrãnhja pyràk.

⁴ Nãm Jeju memã kum,

—Be, me'ò ne ar bàygogo 'yo ukabêr mrã. Nhyam 'y kwÿ prykam rôròk. Nhyam kwênh prÿne kuku. ⁵ Nhyam kwÿ kënpo'ã pyka purorrekam rôròk. Nhyam kam pyka purorrekam ingrôt kukrà kêtukumrëx. ⁶ Nhyam kam kÿjrÿm myt nhÿn arým 'y nhingrôt ga nhyam kajot ne arým ty. Arê jabjê kêt kam ne ty. ⁷ Nhyam 'y kwÿ mrÿnhÿkam rôròk ne kam mrÿnhÿmẽ ro'ã ingrôt ne. Nhyam kam prÿne o akno nhyam arým bàygogo 'y kêt ne. ⁸ Nhyam 'y kwÿ pyka mexkam rôròk ne ingrôt ne kam abatàn ne. Ne arým apÿnh bàri ku'ê djàri nhyam kwÿ'ã kàjbê iyy mex nhyam 'y'ã akre kubê 30. Nhyam kwÿ iyy mexkumrëx nhyam 'y'ã akre kubê 60. Nhyam kwÿ iyy jabjê nhyam 'y mexti:re ne kam 'y'ã akre kubê 100. Nãm ã Jeju Metÿndjwÿnh kukràdjà'ã apÿnh mÿjja jakreo ane. ⁹ Ne ajte memã kum,

—Gop me ajò ajamak

mex jabej tu amim ikabën markumrëx, ane.

¹⁰ Nhyam kam me krãptÿ mã mō. Mã mō nhyam Jeju ar arým ate nhÿ. Nhyam bu'ã ar jamë kôt ba djwÿnhbê 12 ar arým kukij ne kum,

—Mÿkam ne ga apÿnh kukràdjà djàri'ã mÿjja jakren memã ajbit jarë? ane.

¹¹ Nhyam arkum,

—Bir, djãm me kunÿ kute ikukràdjà marmã? Kàjkwakam Bënjadjwÿr djwÿnh kute amim me utàr ne ar meo ba'ã ikabën kukràdjà djãm me kunÿ kute marmã? Kati. Ar gajbit ije ar amã arênho amirÿt gar aje marmã. Nhyam be, me wãbê ne ba udju ne. ¹² Me wã kute mar kajgokam ne ba apÿnh kukràdjà djàri'ã memã mÿjja jakren memã mÿjjabit'ã ajarë. Me kute ikukràdjà mar kajgo wã ne amrêbê: me bakukãmãre memã arên memã kum,

“Me te memã mÿjja jakre nhyam me omÿnh kajgon mã amim omÿnhkumrëx kêt.

Nhyam me te memã mÿjja jarë nhyam me me kabën maro krÿn mã mar kêt. Mã kukràdjà'ã mÿjja kute amijakreja mar kêt.

Kute Metÿndjwÿnh'ÿr amijo akëx kêt nhyam me axwekam ngyrik rã'ãmã.”

Nãm me bakukãmãre ã me wã'ã memã ane. Kam ne ba apÿnh kukràdjà'ã apÿnh mÿjja jakren memã mÿjjabit'ã ajarë. Me wã kute mar kajgokam.

¹³ Ne kam ajte arkum,

—Be, ikukràdjà ije ajbir 'ã me'õ kute bàygogo 'yo ukabêr jakreja djâm ar aje mar kêt? Be, dja ba apÿnh ikukràdjà'ã mÿjja jakre rà'ã. Mÿj godja gar amũ ikukràdjà ja mar on.

¹⁴ Be, Metĩndjwÿnh kabên'ã ujarênh djwÿnh ne arÿm memã arê nhym me kuma.

¹⁵ Kuma kute mrãmri ne 'y kwÿ prykam rôrôk pyrâk. Nhym ate Xatanaj totokbê jãm mebê o amijakren mebê Metĩndjwÿnh kabêno akno.

¹⁶ Kênkam 'y rôrôkja ne me kute amim Metĩndjwÿnh kabên mar 'iry kêt ne kangaja'ã amijakre. Nãm me myt tãmkam Metĩndjwÿnh kabên man bit kum kĩnhkumrêxo tēm kajgo. ¹⁷ Kute tu amim markumrêx kêtê. Ajkwaobit ne kute mar. Kute 'y nhingrôt ne arê kêt kam tēmbê tykja pyrâk. Kute amim mar 'iry kêt nhym ate apÿnh me kaprĩ djari me'ÿr bôx nhym me arÿm kanga.

¹⁸ Mrÿnhĩkam 'y rôrôkja ne me kute Metĩndjwÿnh kabên mar ne kam ate ajte kute jãm mÿjja marja'ã amijakre. Nãm me arÿm Metĩndjwÿnh kabên man ¹⁹ kam 'ãno ãm kêt ne amim, "Mÿj dja ba nēn inhõ kwÿ krēn mex ne inhõ kubêkà mex? Ikanêkam mÿj dja ba nē"? ane. Nãm pykakam mÿjjabitkam ar no katon axwe kumar. Ne kam amim pi'ók kaprĩo atom rax prã:m ne ajte apÿnh mÿjjao atom rax prã:m. Djâm kute amim mÿjjao atom raxkam mrãmri umar mex? Kati. Bir, me arÿm õ mÿjja rũnhkam

mrãmri umar punukumrêx. Ga, mrÿnhĩ kute bàygogoo bikēnh nhym kam iyy kêtja pumũ.

²⁰ Ga, me'õ bàygogo 'yo ukabêr tē nhym ajte kwÿ pyka mexkam rôrôkja pumũ. Nhym arÿm ingrôt ne abatānh ne. Abatānh ne arÿm iyykam 'y kume:x. Me kwÿdjwÿ ne me memã Metĩndjwÿnh kabên jarē nhym me arÿm tu amim markumrêx. Ne kam maro amũ amikamēn arÿm mar rax ne. Mar rax ne arÿm ukaprĩkumrêx. Me kwÿ ne me kàjbê ukaprĩ kryre kute mrãmri ne bàri kwÿkam iyy mex nhym kam 'y kubê 30 pyrâk. Nhym me kwÿ ukaprĩkumrêx kute mrãmri ne bàri kwÿkam iyy mexkumrêx nhym kam 'y kubê 60 pyrâk. Nhym me kwÿ ukaprĩti:re kute mrãmri ne bàri kwÿkam iyy mexti:re nhym kam 'y kubê 100 pyrâk. Me ukaprĩkumrêx nhym Metĩndjwÿnh arÿm mekam kĩnhkumrêx. Mekam kaprĩre kêt kumrêx. Nãm ã Jeju arkum ane.

Kute amikukràdjà'ã ngõnhpòk jakre.

Ruk 8.16-18

²¹ Ne kam arkum,

—Be, godja me me'ÿr ngõnhpòko bôx jabej djâm me kute mÿjja 'òkôt o bipdjur got, kute kànoipòko 'ã pro got? Nàr djâm me ikwã djà krakri me kute umjÿr got? Kati. Ngõnhpòk ne me kum angij ne tu parkam kēnhkam umjuw. ²² Ba ar amã arē

gar ama. Ikabên kukràdjà ije 'ã apÿnh mÿjja jakren mebê udjurja dja ï me kunĩmã amirĩtkumrêx nhym me kunĩ kuma. ²³ Gop ar ajamakkre mex jabej tu amim ikabên markumrêx. Nãm ã Jeju arkum ane. ²⁴ Ne kam ajte arkum,

—Ar ikabên mar 'ãno dja. Ar ajamakkre mex kôt dja ba ar amã ikabên jarê. Dja gar tu amim ikabên markumrêx ba arÿm ar amã ikabên kumex jarê. ²⁵ Mÿkam? Bir, me kute tu amim ikabên markumrêx jamã dja ba mã kwÿ rax ne arênhô tẽ nhym me arÿm kwÿ rax ne kuma. Nhym be, me kute ikabên mar kajgoja dja Metĩndjwÿnh arÿm mebê o akno, mebê ikabên mar kajgo jao akno. Nãm ã Jeju kôt ba djwÿnhmã ane.

Mÿjja 'y'ã ujarênh.

²⁶ Me kute memã Metĩndjwÿnh kabên jarênh nhym ta kute arÿm memã amak bônh nhym me kute amũ mar kamênh ne kute arÿm mar rax ne. 'Ã ne Jeju memã kum,

—Be, Metĩndjwÿnh kute amim me utâr ne ar meo baja'ã ne bãygogo amijakre. Be, me'õ ne bãygogo 'yo ukabêro tẽ:n arÿm 'y kre pa. ²⁷ Ne kam akati kunĩkôt ate kadjy krã. Nhym kam 'y ingrôt ne abatãnh tẽn arÿm pĩti. Nhym kam kre djwÿnh amim, “Je, mÿj ne abatãnh kadjy amijon”? ane.

²⁸ Be, bãygogo ta ne pykakam abatãnh ne arÿm ô. 'Y kumrêx ne pykakam

ikwã. Ne kam arÿm ingrôt. Ne abatãnh tẽ:n arÿm pĩti. Pĩtin arÿm tujarô. Tujarôn arÿm ijj ajkapĩ. ²⁹ Ajkapĩn kam arÿm pry ngrà. Nhym me'õja arÿm 'ãno djan êo mô. Be, Metĩndjwÿnh kute ar meo ba ja ne me bãygogo kôt ã amijo ane. Nãm ã Jeju memã ane.

³⁰ Ne kam ajte memã kum, —Metĩndjwÿnh kute amim me utâr ne ar meo baja. Mÿj ne kute me uræk? Ba ar amã arê gar ama. ³¹ Me amikraxkam kajgo kute motadu 'y kajgo pyræk. Pykakam 'y bimãnhkam 'y kryre. Apÿnh pidjô 'y djari kam 'y ne kute rũnhô motadu 'y jakrenh mex ne. ³² Pykakam motadu 'y rôrôk ne kam arÿm ingrôt. Ingrôt ne arÿm rũnh mô. Rũnh môn arÿm amipãnh pidjô bari kunĩ rê. Ne arÿm pa koror mex ne. Nhym kwênh arÿm amykrãkôt apÿnh pakam ku'ê. Nãm ã Jeju memã ane. Me kute amim Jeju marmã nhym arÿm ja pydjín kadjy amima nhym arÿm ja kadjy amiman 'ã tÿm nhym ja kôt 'ã tÿm nhym ja 'ã tÿm nhym arÿm 'ã krãptĩ ne. 'Ã ne 'y kryre ja jakre.

³³ Mÿjja kute ajbir ja pyræk krãptĩ ne Jeju memã kukràdjà'ã akren memã 'ã ajarê. Me amakkre mex kôt ne memã 'ã ajarê. ³⁴ Ne apÿnh mÿjjabit'ã ajarê. Nãm kute Metĩndjwÿnh kukràdjà'ã mÿjja jakrebit ne memã 'ã ujarênh ar ba. Ne kam arÿm kôt ba djwÿnh ar ate ÿrkam pĩne arkum kukràdjà

jarënh mex. Kukràdjà'ã mỳjja kute amijakreja prïne arkum arënh mex.

Kôkmã bën tỳx.

Mat 8.23-27; Ruk 8.22-25

³⁵ Nhyh akati tãm kam arỳm ar'ã myt wadjà nhyh Jeju arkum,

—Gwaj on ne ikjêmã rê, ane. ³⁶ Nhyh kam ar me krãptĩmã kum,

—Me on ajmà, ane. Nhyh Jeju kôknhôkãkam ÿr rã'ã nhyh ar tu amimë o mō. Nhyh me kwỳ kã kwỳkam arkôt mō. ³⁷ Nhyh kam na 'itỳx ar'ã ruw nhyh kôk 'itỳx wabê nhyh kam ngô arỳm aben pumjuw ne kà nhiby aton arỳm kà krekam bikapĩno mō. Kà krekam bikapĩno mō nhyh arỳm ipu 'ÿr. ³⁸ Nhyh wãnh Jeju kà katëkam krã japar djà'ã krã djin ôto nō. Ôto nōr mex katikôt nhyh kôt ba djwỳnh ar arỳm tok ne kum,

—E kum, ujarënh djwỳnh, ngô kute gwaj banhimex 'ÿr ga ate akrãn anhôto nō, ane.

³⁹ Nhyh arỳm kàjmã djan kôkmã bën tỳx. Kum bën tỳx ne ngômã kum,*

—Anhikrê, on akubyn aminê, ane.

Nhyh arỳm kôk djàbêr amikràta nhyh ngô arỳm tu mê ne nō. ⁴⁰ Nhyh kam arkum,

—Je tô mỳkam ne gar ã atĩn prãmo ane? Mỳkam ne gar tu amim imarkumrëx kêt? ane.

⁴¹ Nhyh ar madjà kretin abenmã kum,

—Je tô mỳj me'ô got ja? Nãm tu gêt kôkmã kabën nhyh tu kabën kôt anhikrê, ane.

5

Me karô punu krãptĩ kute ar me'ôo ba.

Mat 8.28-34; Ruk 8.26-39

¹ Ne kam imôti nhikjêmã bôx. Kam ne mebê Djeradja nhô pyka.

² Nhyh kam Jeju ar akàxkam bôx ne arỳm wabin dja. Nhyh adjynkêt ne me'ôja pyka krã kurũm katon 'ÿr tẽ. Me karô punu ne ar o ba. ³ Pyka krãkam ne ar ba tũm. Nhyh me te kàxirãxo ari uwpreo ba. ⁴ Nãm me te kadjy kàxirãxo te djê djãmẽ kàxirãxo kàkrã djê djà mỳn te o uwpre nhyh mã ari kàkrã djê djà rênho ba. Ne mã ari kàxirãxo te djê djà kukênho ba. Nhyh me kute unênh mex kadjy te: me tỳxo kute urak'ô prãmje. ⁵ Nhyh akati kunĩkôt ne akamàt kunĩkôt me'ôja krãnhre'ã ar ba. Ne me tykmã kikre mẽ amijo kajkepo ba. Nãm ari àmra ban ari kēno amijayro ba. ⁶ Me'ôja katon arỳm amybỳm Jeju pumũ. Omũn arỳm tu 'ÿr prôt ne. Prôt ne 'ÿr bôx ne arỳm ibôn nhỹ. Kute kum amijo à'wỳr kadjy ne parbé ibôn nhỹ. ⁷⁻⁸ Nhyh kam kum kabën ne kum,

—Me karô, apunure. On kum anhire, ane.

Nhyh me'ô me karô punu kukwakam arỳm kum kabën

* **4:39** Adjãkam kute kabëno mỳjja kunĩ nhipëxkôt arỳm kôkmã bën tỳx.

ne. Kàj bê kum àmrakam kum kabên ne kum,

—E kum, mỳj nã Jeju? Abê kàjkwakam Metĩndjwỳnh Kra. Mỳj ne ga aje ijo mã? Dja ga Metĩndjwỳnhmã akabên pydjìn jarên ijã kum, “Dja ba kamjêr kêt”, ane. Dja ga ã Metĩndjwỳnhmã anen arỳm ikamjêr kêt ba arỳm itokry kêt. Nãm ã me'õ kum ane.

⁹ Nhyim kum, “Mỳj ne anhidji kute”? ane.

Nhyim kum,

—Me ikrãptĩ:kam, inhidjibê ne krãptĩtire, ane.

¹⁰ Ne kam amijo a'uw ne kum,

—Kwãrĩk wãnh me ja mõi djã kurũm me ijanor kêt, ane.

¹¹ Nhyim wãnh angrõ jamy krãptĩ: krãnhrekam àkur mõi.

¹² Nhyim me karõ punu krãptĩ amijo a'uw ne kum,

—Gop angrõ jamymã me ijano ba me kum wadjã, ane.

¹³ Nhyim memã kum, “Aj mã”, ane.

Nhyim me karõ punu krãptĩ arỳm me'õmã iren kurũm kato. Katon arỳm angrõ jamymã wadjã. Nhyim angrõ jamy arỳm amibêx ne tu pyka krã'yr'ã aparmã prõt. Prõt ne arỳm imõtikam nox. Nox ne arỳm ngõo aminhimex ne arỳm kunĩ ty. Angrõ jamy kubê 2.000 ne ty.

¹⁴ Nhyim wãnh angrõ jamyo djuw mex djwỳnh ar arek omũho dja. Ne kam mã krĩraxmã tẽn arỳm memã arê. Arwãkam me jamê ne memã arê. Nhyim me kute mỳjja pumũnhmã amũ 'yr mõi. ¹⁵ Jeju'yr mõi 'yr bõx. Nhyim

me'õ me karõ kute kum irerja arỳm arek nhỹ. Nãm arỳm kã jadjàn no mextiren nhỹ. Nhyim me kum uma ne. ¹⁶ Nhyim ar kumrêx kute omũnhja arỳm me'õja'ã ajarê. Ne ar ajte angrõ jamy'ã ajarê. ¹⁷ Nhyim kam me Jejumã à'wỳrmo krax ne kum,

—Gop on me inhõ pyka kurũm akato, ane.

¹⁸ Nhyim Jeju ajte kàkam ÿrmã tẽn nhyim me'õ me karõ kute kum irerja kum amijo a'uw ne kum,

—Ba mã akõt ajkamê, ane.

¹⁹ Nhyim kum,

—Kati, mã. Akubyn anhũrkwã 'yr tẽn. Aje meo anhõbikwa wã'yr tẽn. Memã Bẽnjadjwỳr djwỳnh'ã ajarê. Kum akaprĩn kute ajo mex'ã ajarê, ane.

²⁰ Nhyim kam arỳm mã tẽn amũ pyka nhidjibê Krĩraxbê 10'yr bõx. Ne kam Jeju kute o mex'ã me kunĩmã ujarênh ar ba. Nhyim me kunĩ te kute mỳjja marmã kam no tyn ku'ê.

*Me'õ kurerer tyk'ã ujarênh.
Mat 9.18-19; Ruk 8.40-42*

²¹ Nhyim kam Jeju ajte kàkam nox ne akãx nhikjêmã mõi:n kam bõx. Ne kam wabin dja. Nhyim kam ajte me krãptĩ: 'ã akuprõ. ²² Nhyim me'õbê Djajru 'yr tẽn. Mebê idjaer bikprõnh djakam kubê bẽnjadjwỳr'õ. Nãm 'yr tẽn arỳm omũ. Omũn kute kum rax jarênh kadjy tu parbê tỳm ne nõ. ²³ Ne krao a'u:w ne kum,

—Wānh ne ikra prĩtire nõn arým tyk 'yr. Gu 'yr ga 'ã an-hikra dji gê à kêt ne imã tĩn, ane.

²⁴ Nhyr arým kôt tẽ. Tẽ: nhyr me krãptĩ: prĩne aêr mex ne kôt mõi. ²⁵ Nhyr wānh me'õ nire kôt tẽ. Kamrõ mã: apõx'ã ne arým amex kubê 12 apêx. ²⁶ Nhyr kamã me ta kute amijo myjja marja krãptĩ aben totokmã te kaneo ba. Djãm kam arým mex got? Kati. Me ô'ã ãm mã tokryo tokryo. Ne mã memã o pãnh'ã arým õ pi'ok kaprĩ kunĩ krẽ. Ne kam mex kêt ne ãm punu mex mõi.

²⁷ Ne kam me kute Jeju'ã ujarênh man arým 'yr tẽ. Me krãptĩ: Jejukôt mõi: nhyr nija mekôt amibêx mex ne arým kôt bõx. Kôt bõx ne tu Jeju nhĩbũmkôt 'ã kubêkà kupê. ²⁸ Be, kute o anhÿr kêttri ne amim,

—Ba 'ã kubêkàbit kupên arým imex ne, ane.

²⁹ Nãm 'ã kubêkà kupên kupênhmẽ ro'ã nhyr arým kamrõ ngrã nhyr arým amikam amimex ma. ³⁰ Nhyr Jeju on kute o mexkôt amikam kuman arým me ipõkri akubyn akêx ne memã kum,

—Nhyr ne ijã kubêkà kupê? ane.

³¹ Nhyr kôt ba djwÿnh kum,

—Djãm me krãre ne me akuno ga, “Nhyr ne ikupê”? ane, ane.

³² Nhyr kute me'õmã katormã ari mekôt krã.

³³ Nhyr nija arým kute amimex markam 'yr bõx.

Nãm umaje tertet ne tu parbê tÿm. Parbê tÿm ne arým prĩne kum amijarêh kum,

—Mrãmri, ba ne ba akã kupê ga arým ijo mex ne, ane.

³⁴ Nhyr kam kum,

—Àpnhĩre, ga ne ga tu amim ikamnhĩxkumrêx ne arým amex ne. Adjumar mex ne tẽ. Arým amexkumrêx, ane.

³⁵ Nãm ã kum anhÿro dja nhyr me kwÿ bẽnjadjwÿr Djajru nhũrkwã kurũm tẽn ar kãjpan arým Djajrumã kum,

—Arým ne akadjwÿx akuno. Kwãrĩk wānh ijukri ujarênh djwÿnh kunor kêt, ane.

³⁶ Nhyr Jeju Ar kubê ate krãn arým Djajrumã kum,

—Kwãrĩk wānh amã akra tyk puma kêt. Djã gãm tu amim ikamnhĩxkumrêx, ane.

³⁷ Ne kam Pedrumẽ Xijagumẽ Djuão arkum,

—Ar gajbit dja gar ikôt tẽ, ane.

Ne bu'ã me ku'êmã kum,

—Me arek jakam dja, ane.

Djuãomẽ ne Xijagu ar axikôt kato.

³⁸ Nãm memã anen kam ar Djajru nhũrkwãmã tẽn bõx. Nhyr wānh me kangao kumex. Me muw ne abej àmrao kumex nhyr Jeju arým me omũ. ³⁹ Ne kam arým me'yr wadjàn memã kum,

—Mÿkam ne ga me akangao akumex ne muw? Djã nãm prĩtija ty? Kati. Nãm õto nõ, ane. Kute akubyn o tĩnmã. Kam ne ã memã ane.

⁴⁰ Nãm memã ane nhyr me arým 'ã bẽno ajkẽn keketo kumex. Nhyr kam arým bõm me ano nhyr me kunĩ

kato. Ne kam bāmmē nāmē kôt ba djwýnh ar ajbito mōn prīti nhikwā djà'ýr aro wadjà.
 41 Ne kam prīti nhikra 'amýn kum, "Tarita kumī", ane.

Nām ren me bakabēnkam kum,

—Prītire, amā ne ba ikabēn. Kāj mā dja, ane.

42 Nām kum ane nhym arým ar aêrbê kāj mā djan ar mrā. Nhym ar arým kôt madjà kreti. Prīti'ā ne amex kubê 12. 43 Nhym kam arkum kabēn ne amijā arkum karōn arkum, "Djā gām ar ipudju", ane.

Ne ajte arkum,

—Ar kum mýjja'ō ngā gē kukrē, ane.

6

Õ pyka djwýnhkam bôx.

Mat 13.53-58; Ruk 4.16-30

1 Ne kam arým memā kàx ne amū õ pyka djwýnhmā tē. Nhym kôt ba djwýnh ar kôt mō. Nhym kam arým 'ýr bôx. 2 Nhym ar'ā arým pi'ók rārār. Nhym arým mebê idjaer bikprōnh djà'ýr tēn kam 'ýr bôx ne arým wadjà. Ne kam kute memā amikukràdjà jarēnh kadjy arým amikrax ne. Nhym me krāptī kabēn man kam no tyn kumex ne ari abenmā kum,

—Je tō nhym nā kum me kukràdjà ja jarē nhym ā kabēn mexo ane. Nhym ne kum àpēnh'ā karō nhym ā mýjja nhipêxo ane. Mýjja pumūnh kêtukumrēx ne ipēx nhym kumex. 3 Be, Jejubê ne pī kēnh djwýnh kajgo. Marij kurūm ne kato. Kôt

ar apôxjabê ne Xijagumē Jôdjemē Djudamē Ximāomē. Be, ar axikôt apôx ne ja. Kanikwýnhdjwý ar me baro'ā ar ba. Djām atemā me'õ? Kati. Tām. Me bajō tām. Ne kam ā àpēho ane. Nām me ā ari abenmā anen kam arým kubê Jeju kīnh no kati. 4 Nhym kam amijā memā kum,

—Pyka kunīkôt me Metīndjwýnh kukwakam ujarēnh djwýnhmā kāj mā rax kamēho ba. Nhym be, õ pyka djwýnhkam me jabit ne me ar prāro ba. Õbikwa djwýnhkam ar ja, õ kikre djwýnhkam ar ja ne me ar prāro ba, ane.

5 Ne kam te kute õ pyka djwýnhkam mýjja pumūnh kêt krāptī nhipêx prāmje. Te me krāptīo mex prāmje. Me kute aparmā rax kamēnh prāmcam. Nām me punu ngrērebit'ā ikra jadjuw ne meo mex. 6 Ne mekam no tyn djan amim,

—Je tō mýkam ne me kute inhõ pyka djwýnhkambit amim imar kêtukumrēx, ane.

Kute Ar kubê 12 janor.

Mat 10.1-15; Ruk 9.1-6

Ne kam arým tē. Apýnh krīkôt tē. Memā amikukràdjà jarēho tē. 7 Ne kam amiwýr Ar kubê 12 'uw nhym ar arým 'ýr bôx. 'Ýr bôx nhym kute amū ar anor kadjy arým aro aben nhikjê. Ne ar kute kukwakam me karō punu janor ne kujaêk kadjy arkum amipyma jadjà. 8 Ne kamā arkum 'ā karōn arkum,

—Ar amôr kadjy kwãrîk wãnh mÿjja krãptî byr kêt. Dja gar akajpar djàbit by. Kwãrîk wãnh mokà byr kêt. Kwãrîk wãnh djwÿ byr kêt. Kwãrîk wãnh anhô katôk'y djakam pi'ôk kaprî byr kêt.
 9 Ne ar aparkà ponh jangjên ar anhinôkà pÿnhbit jangjê, ane.

10 Ne kam ajte arkum,

—Dja gar apÿnh krî'ÿr mō. Nhy m me'ō arÿm ar amã aminhûrkwã jarê. Kumã dja gar wadjàn kambit anhi kwã. Ne kam me ô krîrax kurûm ar amôrkambit dja gar anhûrkwã 'ôdjwÿ jabej. 11 Nhy m godja me ar abê aminhûrkwã nê jabej ne kute ar amar prãm kêt jabej gar mebê aparkà'ã me ô pyka ka'u. Me kurûm akatorkam pyka ka'u. Aje me kangao amirît kadjy. Ba ar amã arê gar ama. Amrêbê: krîraxbê Xôtômamê Gomorakam me axwekumrêx. Dja î Metîndjwÿnh kute memã axwe pãnh jarênh kadjy akati bôx. Nhy m be, ajbir me krî jakam dja me axwe pãnh amrêbê me tûm wã jakre. Me kute ar abê aminêkam dja me axwe pãnh me tûmwã jakre. Nãm ã arkum karôo ane.

12 Nhy m kam ar amũ mōn kàj bê me akreo ban memã kum,

—On me amikam akapriren wãnh ajaxwemã anhiren Metîndjwÿnh'ÿr amijo akêx, ane.

13 Ne arÿm me karôo punu krãptî kute ar meo ba jano nhy m arÿm memã iren mã mō. Nhy m ar me kanê krãptî kungrà. Mÿjja kangô kute

rōny kangô pyrako me kungràn meo mexo ba.

Djuão'ã ujarênh.

Mat 14.1-12; Ruk 9.7-9

14 Nhy m kam me amũ Jeju jarênh ipôk. Nhy m kam mebê idjaer nhô bēnjadjwÿr rax nhidjibê ne Erodji. Arÿm ne me kute Jeju jarênhja ma. Ne kam arîk Jejuo Djuão ne memã kum,

—Ngômã me angjênh djwÿnhbê Djuão arÿm akubyn tîn ne ar ba. Be, tyk ne akubyn tînkam ne mã mÿjja pumûnh kêt nhipexo ba, mã me punuo mexo ba, ane.

15 Nhy m me ja arîk Jeju'ã memã kum,

—Be, kubê Metîndjwÿnh kukwakam ujarênh djwÿnhbê Erij, ane.

Nhy m amũ me ja 'ã memã kum,

—Be, kubê ne Metîndjwÿnh kukwakam ujarênh djwÿnh'ô. Nâr, kute amrêbê: Metîndjwÿnh kukwakam ujarênh djwÿnh'ô pyrak, ane.

16 Nhy m bēnjadjwÿr rax Erodji kute Jeju jarênh markam 'ã memã kum,

—Be, Djuão ne wã. Ba ije kadjy me anor nhy m me kute mut krã'ÿr, arÿm akubyn tîn ne ar ba, ane.

17-18 Be, me kute Djuão bîn kêttri ne Erodji kamyre. Idjibê ne Piripi. Piripi prô nhidjibê ne Erodji. Nhy m kam Erodji arÿm kamyrebê prô pytân ar o ba. Nhy m kam Djuão nêje kum kabên ne kum,

—Metĩndjwýnh kukràdjà kupa'ã ne ga akamyrebê prô pytà, ane.

Nhym Erodjij kuman arým Erodjimã apnê. Djuão'ã kum apnê nhym arým 'yr me krâkamngôn h jano. Nhym me arým o tým ne kubê ijê. ¹⁹ Nhym kam Erodjij ari kum Djuão kurêo ban te kute bĩnmã 'ã amijakreo ba. ²⁰ Erodji kum Djuão pymakam Erodjij te 'ã amijakreo ba. Erodji mã 'ã amim,

—Djuão ne katàt ar amijo ban Metĩndjwýnh mexo mex, ane. Nãm mã amim anen ar Erodjijbê utâr mexo ba.

Djuão kute Erodjimã Metĩndjwýnh jarêno ýr kunĩkôt Erodji ari amim,

—Je tô mýj dja ba amijon? anen te kute kabên mar ne kôt kute amijo anhýr prãmje. Nhym be, kum Djuão kabên mar prãmã.

²¹ Erodjij kum Djuão kurêo ba nhym kam arým mrãmri kute bĩn kadjy ô akati bôx. Erodji rwýk djâkam ô akati arým bôx. Nhym ô akatikam arým bu'ã bẽnjadjwýrreja ro'ã àkuro nhý. Apýnh ô me rũnh djâri, ô krâkamngôn nhô bẽnjadjwýr djâri, ô pykabê Garrêjakam me ô nêkrêx rũnh djâri, me kunĩ ô akati kadjy Erodji'ã akuprô. ²² Ne ô kwý krêno nhý nhym Erodjij kra kurerer arým me'ýr wadjà. Ne kam memã to nhym me arým kum kĩnh. Erodjimê me ro'ã ýrja kum kĩnhĩ. Nhym kam Erodji kurerermã kum,

—Mýj ne ga amã kĩnh? Dja ga amã mýjja'ô kĩnh ne imã arê ba arým amã kungã, ane.

²³ Nãm kum kabên jarênh mãmdjin kum,

—Be, amã ikabên kajgo kêtumrêx nhym Metĩndjwýnh arým ima. Dja ga amã mýjja'ô kĩnh ne imã arê ba arým amã ôrkumrêx. Nâr godja amã inhô pyka kuto katê kĩnh jabej ba arým amã kungã. Mrãmri ne ba tu amã ikabên jarênhkumrêx, ane.

²⁴ Nhym kam arým katon nã kukij ne kum, “Ô mýj dja ba kum arê”? ane.

Nhym kum,

—Xô, ngômã me angjênh djwýnhbê Djuão krã'ã dja ga 'wý, ane.

²⁵ Nhym amibêx ne ajte bẽnjadjwýr rax'ýr wadjàn kum,

—Ô kum amikrà kêt ne ngômã me angjênh djwýnhbê Djuão krã dja ga imã angã. Ngôn purortikam adjàn o bôx ne imã angã, ane.

²⁶ Nhym kam bẽnjadjwýr rax arým kaprĩren ôkre kadjwýnhbê amim,

—Je, arým ne ba mrãmri kum ikabên jarênh mãmdji nhym Metĩndjwýnh arým ima. Jakam ba te ije kum, “Kati”, anhýr prãmje. Inhô me rũnh mrãmri ikabênkumrêx jabej ikam no tyn kumex, ane.

²⁷ Ne kam on me par djwýnhmã kabên ne kum,

—Amrê Djuão krão aprôt, ane.

²⁸ Nhym arým mebê ijê djà'ýr tẽn wadjàn arým Djuão mut krãtan kam arým ngôn

purortikam krã djà. Ne kam kurerermã o tẽn o bôx ne arým kum kungã. Nhym arým nãmã kungã.

²⁹ Nhym kam Djuãokôt ba djwýnh ar arẽn h man arým 'ýr tẽn. 'Ýr tẽn 'ýr bôx ne kam arým Djuão nhĩ mýn o tẽn arým kẽnkrekam adjã. Be, me kute Djuão bĩn'ã ujarẽn h ne ja.

Kute mebê 5.000o djuw mex.

Mat 14.13-21; Ruk 9.10-17; Dju r 6.1-14

³⁰ Ne kam Jeju kute ar anorja ne arým apýnh krĩkôt tẽn kam arým akubyn Jeju 'ýr tẽn 'ýr bôx ne 'ã akuprõ. Ne kam kum amijã ajarẽ. Kute mýjja nhípêx kunĩ'ã kum ajarẽ. Kute memã kukràdjã jarẽn h kunĩja kum 'ã ajarẽ.

³¹ Nhym me krãptĩ: Jeju ar'ã aben japanho dja. Ar 'ã aben japanho dja nhym ar te õ kwý krẽn kadjy amijo ane. Nhym kam Jeju arkum,

—Gwaj on arwãmã mebê tẽn kam bôx ne bakõkam koto nhý, ane.

³² Nhym kam ar ate arwãkam ýr kadjy kãkam nhýn arým nox ne. ³³ Nhym me krãptĩ ar mõrkôt amim nokre pumũn arým ar ibej prõt ne. Krĩ kunĩ kurũm ne me pykakôt ar ibej prõt ne. Ibej prõt ne arým akàx nhikjêbé ar kukãm akuprõ.

³⁴ Nhym kam ar kà dji nhym Jeju wabi. Wabin arým me krãptĩ me:xja pumũ. Ne kam amim,

—E kum, nãm me kute mryo ba djwýnh kêt kam mrykĩ'ãtomti krãptĩ ta kajgo

ba pyræk, ane. Kam ne arým kum me kaprĩn arým memã kukràdjã krãptĩ jarẽn hmo krax ne. ³⁵ Nãm memã arẽn ho dja: nhym kam arým 'ã myt ibõ. Nhym kam kôt ba djwýnh ar arým 'ýr bôx ne kum,

—Arwã jakam mýjja kêt nhym arým amykry mex ne. ³⁶ Me ano gê me amũ apýnh kikremã mõn amũ apýnh krĩmã mõ. Dja me amim õ kwý krẽn djã jamý, ane.

³⁷ Nhym arkum,

—Ar ga dja gar memã mýjja ngã gê me kukrẽ, ane.

Nhym ar kum,

—Djãm gwaj baje pi'ók kaprĩ kumexjao djwý jamýnhmã? Denarju kubê 200jao djwý jamýnhmã? Djãm gwaj baje memã õr nhym me kute krẽn mã? ane. ³⁸ Nhym arkum,

—Mýj ne ar anhõ djwý kute? Tẽn omũ, ane.

Nhym ar arým bu'ã me ku'ê kôt tẽn omũ. Ne akubyn 'ýr bôx ne kum,

—Ë, djwý amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt. Ne tepdjwý amãnhkrut, ane.

³⁹ Nhym kam arkum,

—Ar memã arẽ gê me apýnh bõre ngrãngrãkam krĩ mõ, ane.

Nhym ar arým apýnh me krĩ kadjy memã karõ.

⁴⁰ Nhym me apýnh me krĩ kadjy me'ã akre. Nhym me kwý kubê 100'ã kabẽn ne krĩ mõ. Nhym me kwý kubê 50'ã kabẽn ne krĩ mõ.

⁴¹ Nhym djwý amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt

jamÿ. Ne tep amãnhkrutja by. Ne kãjmã o kãjkwa jabẽn Metĩndjwÿnhmã o amikĩnh jarẽ. Ne kam djwÿ kokij ne kôt ba djwÿnhmã kungã nhym ar memã ôro mō. Ne kôt tepdjwÿ ã o anen arÿm me kunĩmã kungã. ⁴² Nhym kam me kunĩ ò kwÿ krẽn arÿm ajne. ⁴³ Nhym kam me arÿm tepmẽ djwÿ janhy ngij ne 'ã akre. Nhym arÿm 'ã akrekam kaxnokai ipubê 12 ne 'ã kãtãm. ⁴⁴ Be, me my kute djwÿ krẽn'ã akrekam kubê 5.000. Ne ijukri me niremẽ me prĩre'ã akre kêt.

Ngô'ã tẽm.

Mat 14.22-33; Djur 6.15-21

⁴⁵ Nhym kam Jeju urokam kôt ba djwÿnhmã kum,

—Aje, on ar mōn kãkam nhÿn ikukãm akãx nhikjẽmã rên krĩbê Bexadamã tẽ. Ba me ano gẽ me on mã mō, ane.

⁴⁶ Ne kam me krãpti'ÿr tẽn memã kum,

—Aje, on me ajmã. Ba on, ane. Ne kam arÿm Metĩndjwÿnhmã kabẽn kadjj krãnh'ã tẽn wabi.

⁴⁷ Nhym kam ar'ã akamãt nhym ar arÿm kãkam ngô nhipôkri mō nhym Jeju ate atÿxã dja. ⁴⁸ Nhym kam ar kutã arÿm kôk djãbêr tÿx. Æbêr tÿx nhym ar kute kutã ngô rẽn kurêje àpẽn raxo nhÿ. Àpẽn ra:x nhym arÿm ar omũ. Ne ôkrẽn'ãnh kãr pydjikam arÿm arkôt tẽ. Ngô'ã arkôt tẽ. Tẽn kam bit ar'ãnh tẽmmã. ⁴⁹ Nhym ar arÿm ngô'ã tẽmkôt omũn abenmã kum,

—Ota, amrẽ me karõ'õ mō. Ar anen amra.

⁵⁰ Ar kunĩ omũn arÿm madjà kreti. Nhym adjynkêt nhym arÿm arkum,

—E kum, ba ne ba wãm tẽ. On ar akĩnh ne atĩn prãm kêt, ane.

⁵¹ Ne arÿm arkôt kãkam nhÿ. Kãkam nhÿ nhym arÿm kôk djãbêr anhikrê. Nhym ar ôkre kadjwÿnhbê amikabẽn kudjan te kute mÿjja marmã kam no tyn nhÿ. ⁵² Be, amũja'ã ne Jeju te me krãpti:mã djwÿ ngã nhym ar kute kum kator kêt. Kubê Metĩndjwÿnh Krajamã kator kêt. Nhym kam ar te kute marmã kam no tyn nhÿ. Ar amakkre kêtka.

⁵³ Ne kãkam ngô'ã mōn kam ar arÿm pykabê Djenekam akãx nhikjẽmã bôx ne kã dji. ⁵⁴ Nhym kam ar wabi nhym me arÿm amim Jeju nokre pumũ. ⁵⁵ Ne kam me bu'ã pykawã kunĩkôt prôt ne arẽ. Nhym me arÿm kute memã Jeju bôx djã jarẽnha'ÿr meo bôxmo krax ne. Me punu nhikwã djãkam ikwã rã'ãja ne me Jeju'ÿr meo prôt ne meo bôx. ⁵⁶ Ne kam mã kikre kabem me punu jadjuw. Krĩ kryrekam nãr krĩraxkam nãr arwãkam Jeju ku'ê djã kunĩkôt mã kikre kabem me punu jadjuw. Nhym me mã Jeju tẽmkôt kum amijo a'uw ne kum,

—Ba gop akã japkrebit kupê. Ba gop akã japkrebit kupẽn, ane. Ne me kute kupẽn kunĩkôt arÿm mex ne.

7

Tu mỳjja krĕn'ã ujarĕnh.

Mat 15.1-9

¹ Ne kam mebê pardjêumĕ Môjdjê kukràdjà mar djwỳnh kwỳ krĭraxbê Djeruxarĕ kurũm mōn Jeju'ã akuprō.

² Nhyĕm Jejukōt ba djwỳnh kwỳ tu ikra pōnh kĕtkam ō kwỳ krĕ nhyĕm me arỳm ar omũ. Ne ar'ã kabĕn ne Jejumã kum,

—Mỳkam ne akōt ba djwỳnh me bakukãmãkjê kukràdjà kupa'ã ikra punu rã'ã tu àkur ba? Dja me o ane nhyĕm Metĩndjwỳnh arỳm memã axwe jarĕ, ane.

³ Bir, mebê pardjêumĕ mebê idjaer kunĩ ne me mã me kukãmãkjê kukràdjà'ã no tỳx ne kam arĭk abenmã kum,

—Me kute prĭne aminhikra pōnhkambit dja me aku. Kambit dja Metĩndjwỳnh memã axwe kĕt jarĕ, ane.

⁴ Ne me me ō djwỳ jamỳnh djà kurũm ban bōx. Ne kam kute ngōo amiku'ōnhkambit aku. Be, apỳnh me kukãmãkjê kukràdjà kajgo kute ja pyrāk ne krãptĩ. Nhyĕm me 'ã no tỳx ne mã apỳnh mỳjja ku'ō. Ngōnhkrãmĕ ngyo ngōnhmĕ ngōnh tykmĕ ne me mã ku'ōn arĭk amim,

—Dja ba o ane nhyĕm Metĩndjwỳnh imã imex jarĕ, ane.

⁵ Kamã ne mebê pardjêumĕ Môjdjê kukràdjà mar djwỳnhmĕ Jejumã kum,

—Mỳkam ne akōt ba djwỳnh me bakukãmãkjê kukràdjà kupa'ã ikra punu rã'ã àkur ba? ane.

⁶ Nhyĕm memã kum,

—Me ga ne ga me amijo ajĕx ne ar amijo Metĩndjwỳnh mar mexo aba. Mrãmri ne Idjaij Metĩndjwỳnh kukwakam me ajã pi'ōk no'ōkkumrĕx. Nãm me bakukãmãremã kum, “Metĩndjwỳnh ne me amã, ‘Be, me ja ne me arĭk 'ĕx ne ajkwa kajgokam imã imex jarĕho ban jãm ate ibĕ krãn ban

⁷ imã irax jarĕnh kajgoo ban kam ta kukràdjào ikukràdjàn memã arĕho ba. Ne kam ta kukràdjà'ã memã kum, Metĩndjwỳnh kukràdjà, anhyĕro ba.’

Nãm ã Metĩndjwỳnh me amã ane.”

Nãm ã Idjaij me ajã ane. Ga me akamingrãnyre arỳm akabĕn kajgoo Metĩndjwỳnh kukràdjàn memã arĕho aba. Mrãmri ne me ajã arĕnhkumrĕx. ⁸ Be,

Metĩndjwỳnh ne me kute katàt amijo ba'ã memã karō ga me kam kubĕ amijo akĕxo aba. Ne kam mã me akukãmãkjê kukràdjà'ã ano tỳx ne ar o aba. Ne kam ngyo ngōnhmĕ ngōnhkrã ku'ō. Apỳnh me akukràdjà kajgo kute ja pyrāk krãptĩ ga me 'ã ano tỳx ne ar o aba. Ne kam arĭk 'ã abenmã kum, “Dja Metĩndjwỳnh kōt imã ijaxwe kĕt jarĕ.” ⁹ Nãm ã Jeju memã ane.

Ne kam ajte memã kum,

—Be, Metĩndjwỳnh kute katàt amijo aba'ã me amã karō ga me arỳm kabĕn ma. Djãm mrãmri Metĩndjwỳnh kukràdjà kōt ne ga me akukãmãkjê kukràdjà jarĕ?

Kati. Atemã. Atemã ne ga me akukãmãkjê kukràdjà ja'ã ano tỳx ne Metĩndjwỳnh kukràdjà mar kêt ne arỳm o abikẽnho aba. Djãm kam me ano mex got? ¹⁰ Ba me amã arẽ ga me ama. Mỏjdjê ne Metĩndjwỳnh kukwakam me bakukãmãremã karõn memã kukràdjà jarẽn memã kum,

“Me amã abãmmẽ anã jabên ar kabẽn ma”, ane.

Ne ajte memã kum,

“Me'õ arỳm bãm'ã nàr nã'ã, 'Gê Metĩndjwỳnh o ajkê', anhỳr jabej gê me tu kubĩ”, ane.

Me kum bãmmẽ nã ar abêmã ne Metĩndjwỳnh ã me bakukãmãremã ane.

¹¹ Nnym be, djãm me ga ne ga me amã abãmmẽ anã jabê? Kati. Ga me akukràdjà kôt arĩk memã kum, “Me ajõ godja anã nàr abãm mỳjja'ã ajwỳr ga aje kubê anhõ mỳjja nê prãm jabej. Ne kum, 'Be, ba te ije amã õrmã. Aje mỳjja 'ã ijwỳr ba arỳm o Metĩndjwỳnh nhõ mỳjja. Kam ba te ije amã õrmã', ane. Dja ga me ã kum anen arỳm kubê nê nnym kam arỳm pijàm ne akubyn 'ã ajwỳr kêt”, ane. ¹² Ga me aje ã memã 'ã karõo anhỳrkam arỳm me nãmẽ bãmbê òdjỳ'ã memã adjàpnẽnho aba. ¹³ Me kum ar abê kêt'ã memã adjàpnẽnho aba. Metĩndjwỳnh te memã kum,

“Me amã abãmmẽ anã jabên ar kabẽn ma”, ane
ga me arỳm Metĩndjwỳnh kabẽno me kukràdjà kajgon akukràdjào arỳm nãmẽ bãmbê

òdjỳ'ã memã adjàpnẽnho aba. Aje Metĩndjwỳnh kukràdjào me kukràdjà kajgo ne ajte kupa'ã memã akukràdjà punu ja jarẽ. Nãm ã Jeju memã ane.

¹⁴ Ne kam ajte amiwỳr me kunĩ 'uw ne memã kum,

—Ë, dja ga me akunĩ imaro nhỳn ikabẽn markumrẽx.

¹⁵ Me kute apỳnh mỳjja'ã memã kum, “Ja dja ga ãm omũ. Dja ga krẽn arỳm ajaxwe”, anhỳro ba. Nnym be, Metĩndjwỳnh, djã ne me mỳjja 'õ krẽ nnym arỳm kum, “Ja ne ga krẽn arỳm ajaxwe”, ane? Kati. Me kabẽn punukam ne memã axwe jarẽ. Me àkĩnhĩkam ne memã arẽ. Me ari prõ, mjên kupa'ã kurẽ bakam ne memã arẽ. Me 'èxnhĩkam ne memã arẽ. Axwe'òkambit ne Metĩndjwỳnh memã axwe jarẽ. ¹⁶ Gop me ajamak mex jabej tu amim ikabẽn markumrẽx. Nãm ã Jeju memã ane.

¹⁷ Ne kam arỳm mebê kikremã wadjà. Nnym kôt ba djwỳnh arỳm kukij ne kum,

—Nã gãm ar imã, “Djã ne me mỳjja 'õ krẽ nnym Metĩndjwỳnh kum, 'Ja ne ga krẽn arỳm ajaxwe', ane? Kati”, ane. Tãm ne ga arẽ nnym ar ibê bipdjur rã'ã ne, ane. ¹⁸ Nnym kam arkum,

—Je tô djãm ar gadjwỳ ajamakre kêt? Be, mrãmri ne me kute mỳjja'õ krẽnkôt Metĩndjwỳnh memã axwe jarẽn kêt. Djãm ar aje ja mar kêt? ¹⁹ Be, aparmã ne mỳjja mrãn me tikkremãbit wangij. Mỳjja'õ kurja ne

me kute amim mÿjja'ã karô djâkam ngjêx kêtumrêx. Me tikkremãbit ne wangij ne kam atykmã arÿm apôx. Me kute amim mÿjja'ã karô djâmã ngjêx kêtumkam Metîndjwÿnh kute kôt memã axwe jarênh prãm kêt, ane. Jeju kute ã arkum anhyro arÿm me ô mÿjja krênja kunĩ mex jarê.

²⁰ Ne kam ajte arkum,

—Me kurûm me kabên punu apôx ne me âpên punukam ne Metîndjwÿnh memã axwe jarê. ²¹ Me kad-jwÿnhbê, me amim mÿjja'ã karô djâkam ne me amim axwe'ã karô nhym arÿm me kurûm apôx. Me kute amim axwe'ã karôkam ne

me kute me prô puro nâr me mjên puroo àkînh ne ro'ã ikwãja'ã amim karô.

Ne prô djwÿnh nâr mjên djwÿnh kupa'ã kurê'ã amim karô.

Ne kute me par'ã amim karô.

²² Ne kute me bêt mÿjjao àkînh'ã amim karô.

Ne kute mÿjjao atom rûnh'ã amim karô.

Ne kute meo bikênh'ã amim karô.

Ne memã 'êx ne kute me noo biknor'ã amim karô.

Ne kurê ba'ã amim karô.

Ne te ta kute me urâk prãmje ngryk.

Ne me'ã kabên punu'ã amim karô.

Ne amijo àmrati.

Ne bën kati.

Me kute amim axwe'ã karô ne ja. ²³ Me axweja kunĩ ne me kurûm apôx. Nhym kam kôt Metîndjwÿnh memã

axwe jarê. Nãm ã Jeju kôt ba djwÿnh arkum ane.

Me'ô nire bajtem kute tu amim kamnhÿxkumrêx.

Mat 15.21-28

²⁴ Ne kam arÿm me bêt têt. Têt:n kam krîraxbê Xirumê krîraxbê Xidô kuri pykaja'ÿr bôx. Ne kam arÿm kikre'ômã wadjân nhÿ. Ne bit kute me'ômã amijo amirît kêtâmã. Ne kam te kute me bêt amijo bipdjurmã. ²⁵ Nhym me'ô nire arÿm arênh ma. Kubê ne me bajtembê kregu'ô. Pykabê Xirij Penixijkam ne rwÿk djâ. Me karô punu ne kra prîtio ba. Nãm arênh man arÿm 'ÿr têt parbê ibôn nhÿ. ²⁶ Ne arÿm Jejumã krao a'uw ne kum,

—Amrê têt me karô punu kute ikra prîtio baja jano gêt kum ire, ane.

²⁷ Bir, Jeju ne jakam me bajtemo mex prãm kêt. Nãm kute ô me bêt idjaerbit kumrêx o mexo bamã. 'Ã kute kum ujarênh nhym kôt kute marmã ne ô me bêt idjaer'ã me prîre jakren kum,

—Gê me prîre kumrêx djwÿo amityxmã. Nok ba ren me prîre nhô djwÿ rop kraremã kurê nhym ren kam punure, ane. Djâm mrâmri ne djwÿ'ã ajarê? Kati. Kute meo mex'ã ne djwÿ jakren kum 'ã ajarê. Nãm,

—Nok ba ren me prîre nhô djwÿ rop kraremã kurê nhym ren kam arÿm punure, ane.

²⁸ Nhym nija arÿm amim,

—Ijã ne rop krare jarê, anen arÿm kum,

—Tukwa, mrãmri Bẽnjadwÿr djwÿnh. Kôt ne ga arê. Nhy m be, godja wãnh pÿponh krakri djwÿ jaũm rôrôk. Aũmbit dja rop krare arÿm kukrê. Kam gop badjwÿ ibê rop krare pyrâk tu imã ikrao mex, ane.

²⁹ Nhy m kôt kum,

—Be, aje imã akabên wã jarênhkam adjumar mex ne tẽ. Arÿm ne me karõ punu akramã ire, ane.

³⁰ Nhy m kam arÿm ùrkwãmã akêx ne 'ÿr bôx. Nhy m wÿnhram me arÿm me ikwã djâkam kra prÿti dji nhy m nõ. Me karõ punu arÿm kum ire nhy m arek nõ nhy m arÿm omũ.

Kute me'õ jamakkre kêt ne kabên tôo mex.

³¹ Nhy m kam krÿrãxbê Xirumê Xidôkuri pykaja kurũm tẽ. Tẽ:n kam amũ pyka nhidjibê Krÿrãxbê 10jakôt tẽ. Ne tẽ:n kam arÿm imôtibê Garrêja'ÿr bôx. ³² Nhy m wãnh me'õ jamakkre kêt ne kabên tôja. Nhy m me arÿm 'ÿr o bôx ne kum, “Gop 'ã anhikra dji”, ane.

³³ Nhy m ate kute o ãm kadjy amũ me krãptÿi bê o tẽ. Ne kam aktã amakkremã am-inhikra'i jadjàn aptôn ôtodjwÿ kupê. ³⁴ Ne kàjkwa jabên kum kaprÿkam arÿm amityk djâ mẽ. Ne kum, “Epata”, ane. Nãm ren me bakabênkam kum, “On ajamakkre kajrer”, ane. ³⁵ Nãm kum ane nhy m arÿm amakkre kajrer ne kabên mex ne. Nhy m kam akubyn me'ÿr o bôx.

³⁶ Ne memã 'ã karõn memã kum, “Gora ipudju”, ane. Be,

nãm te mã: memã anhÿro ba nhy m me ate mã: pyka kunÿkôt abenmã arênh ba. ³⁷ Nãm me'õo mex nhy m me te kute marmã kam no tyn ku'ê ne abenmã kum,

—Nãm apÿnh me kanê djâri me kunÿo mexkumrêx. Nãm me umar kêtõ mex nhy m arÿm akubyn amak mex ne. Nãm me kabên kêt djwÿo mex nhy m arÿm akubyn kabên mex ne, ane.

8

Kute mebê 4.000o djuw mex.

Mat 15.32-39

¹ Nhy m kam me krãptÿi: ajte Jeju'ã akuprôn 'ã akuprôn me'ã õ kwÿ krên djâ kêt. Nhy m kam arÿm amiwÿr kôt ba djwÿnh ar ku'uw nhy m ar bôx nhy m arkum,

² —Imã me krãptÿi:ja kaprÿi. Me iro'ã krÿ'ã arÿm akati amãnhkrut ne ikjêkêt apêx. Ne kam arÿm me õ mÿjja kêt. ³ Nok ba ren me kum prãm kam ren amũ me ùrkwãmã me ano nhy m me ren pry konenh ren rerekre ne. Ren me rerekre nhy m ren me tyk djâ me kupa. Djãm jãnh got. Onÿj me ùrkwã. Nãm ã Jeju arkum ane.

⁴ Nhy m kôt ba djwÿnh ar kum,

—Kapôt kukrit jakam ne gwaj te me krãptÿi:ja kadjy djwÿ kumex prãmje. Mÿj got gwaj me kadjy nê? ane.

⁵ Nhy m Jeju arkum,

—Mÿj ne ar anhõ djwÿ kute? ane.

Nhy m ar kum, “Djwÿbê 7”, ane.

6 Nhyam kam me krãptĩmã kum,

—Pykabê dja ga me nhỹ, ane. Nhyam kam me arỹm nhỹ. Nhyam kam arỹm djwýbê 7 jamỹn o Metĩndjwýnhmã amikĩnh jarẽ. Ne kam kokij ne mã kôt ba djwýnh arkum kungã nhyam ar mã me krãptĩmã adjuw. Nãm ar memã adjwýro mõn kam arỹm adjwýr pa.

7 Ne kam ar õ tep-prãre ngrêre nhyam o Metĩndjwýnhmã amikĩnh jarẽ. Ne kam arkum,

—Dja gar memã jadjwý jadjwý, ane.

8 Nhyam kam ar memã adjwýro mõn adjwýr pa. Nhyam kam me arỹm kukrẽn arỹm ajne. Nhyam kam me arỹm aũm ngij ne 'ã akre nhyam kaxnokai ipubê 7 'ã kãtãm. 9 Be, me my kubê 4.000 ne õ kwý krẽ.

Nhyam kam memã kum, “Aje, on me ajmã”, ane. 10 Ne on kôt ba djwýnhmẽ ro'ã kãmã wadjàn nhỹ. Nhyam ar arỹm nox ne rê:n kam arỹm pykabê Tamanu'ãnh kã djin wabi.

Kute kãjkwa kurũm mýjja'õ nhípêxmã ne me kum 'ã à'wýr.

Mat 16.1-4

11 Nhyam mebê pardjêumẽ mebê xadjudjêumẽ Jeju'yr bõx ne kukij ne mrãmri kubê Metĩndjwýnh Kra ne kute mýjja pumũnh kêt'õ nhípêx jabej 'ã kum apnên kum,

—Goja kãjkwa kurũm mýjja pumũnh kêt'õ nhípêx bar omũn kôt ama, ane.

12 Nhyam amikadjwýnhbê tyk djã mẽn memã kum,

—Je tô mýkam ne ga me akamingrãnyre mýjja'ã ijuw? Ije me amã mýjja pumũnh kêt'õ nhípêx ga me aje omũnh prãm kêtumrẽx. Mrãmri ne ba me amã ikabênkumrẽx, ane. 13 Ne kam arỹm mebê akẽx ne tẽn ajte kãmã wadjã. Wadjàn akãx nhikjêmã rêr kadjy arỹm nox ne.

14 Nhyam kam djwý ar kumãnhkutã nhyam kôt ba djwýnh kute byrmãn arỹm o amak kêt kati. Nhyam wãnh kãkam djwý pydjibit nõ.

15 Nhyam kam Jeju me kute me kukrãdjã kajgo mar kêt kadjy ne kôt kute ar amijo ba kêt kadjy arkum kabên ne arkum,

—Ga, me kute djwý nhigot djã djwý djômkam kapĩnja pumũ. Nhyam arỹm djwý tỳx me:x ne. Ar gadjwý dja gar me kukrãdjã man kôt ar amijo aban arỹm ajaxwe me:x ne. Mebê pardjêu kukrãdjã nãr Erodji kukrãdjã dja gar aman kôt ar amijo aban arỹm ajaxwe me:x ne. Ar amijã ano tỳx ne me kukrãdjã mar kêt ne kôt ar amijo aba kêt, ane.

16 Nhyam kam ar ari 'ã aben kukij. Ne kam arĩk abenmã kum,

—Gwaj baje djwý byr kêtumkam ne ã ar imã ane, ane.

17 Be, Jeju kute me kukrãdjã kajgo'ã djwý nhigot djã jakre nhyam ar kute mar kêt. Nhyam kam arỹm ar kabên man arkum,

—Mÿkam ne gar abenmã, “Gwaj baje djwÿ byr kêt kam ne ã ar imã ane”, ane? Djãm kraxje ar aje omũnh kêt rã'ã? Djãm kraxje ar aje mÿjja mar kêt rã'ã? Mÿj'ã ikabën kute amijakre ar aje mar kêt rã'ã? Djãm ar ajamakreja kêt? ¹⁸ Jãm ne gar anon omũnh kêt ne. Jãm ne gar ajamak ne mar kêt ne. Be, ije djwÿ ngrireo me krãptĩo djuw mexja djã ne gar arÿm o ajamak kêt kati? ¹⁹ Akubyn amijo tẽn ije mebê 5.000mã djwÿ kubê 5 kokjêr'ÿr amijo bõx. Ar aje djwÿ janhyo atomkam mÿj ne kam kaxnokai ipu kute? ane.

Nhym ar Jejumã kum, “Kaxnokai ipubê 12”, ane.

²⁰ Nhym ajte arkum,

—Ajte akubyn amijo tẽn ije mebê 4.000 kadjy djwÿbê 7djwÿ kokjêr'ÿr amijo bõx. Ar aje kam djwÿ jaũmo atomkam mÿj ne kam kaxnokai ipu kute? ane.

Nhym ar kum, “Kaxnokai ipu kubê 7”, ane.

²¹ Nhym kam arkum,

—Djãm djwÿ'ã ne ba ar amã arê? Djãm 'ã ne ba ar amã, “Ari amijã ano tÿx”, ane? Kati. Djwÿ'ã ne ba ije ar amã ja jarênh kêt. Mÿkam ne gar aje ja mar kêt rã'ã? ane.

Kute me'õ no rão mex.

²² Ne kam ar arÿm krĩraxbê Bexadamã tẽn bõx. Nhym kam me Jeju'ÿr me'õ no rão môn o bõx ne kum, “Gop kupê gê mex”, ane.

²³ Nhym arÿm me'õ no rã nhikra 'amÿn krĩ kurũm o katon atykmã o tẽ. Ne kam no kutõn 'ã ikra djin kukij ne kum,

—Djãm arÿm ga mÿjja'õ pumũ? ane.

²⁴ Nhym kãmã krãn kum,

—Arÿm ne me kute pĩ pyrãk ne mrã ba omũ, ane.

²⁵ Nhym ajte no'ã ikra djin kãmã kum krã nhym arÿm no mex. No mex ne arÿm kute me kunĩ pumũnh mexkumrẽx. ²⁶ Nhym kum,

—Aj mã. Dja ga katãt anhũrkwãmã tẽ. Kwãrĩk wãnh krĩmã atẽm kêt. Ne kwãrĩk wãnh krĩkam me'õmã ijarênh kêt, ane.

Pedru kute Jejubê Krituo amirĩt.

Mat 16.13-20; Ruk 9.18-21

²⁷ Be, bẽnjadjwÿr raxbê Piripi nhõ krĩraxbê Xedjare bu'ã ne apÿnh me õ krĩ djari. 'ÿr ne Jejumẽ kõt ba djwÿnhmẽ ar mõ. 'ÿr mõ nhym Jeju arÿm arkum,

—Ë, ar imã ijã me ujarênh jarê ba kuma, ane.

²⁸ Nhym ar arÿm kum,

—Nãm me kwÿ ajã, “Ngõmã me angjênh djwÿnhbê Djuãõ”, ane. Nhym me kwÿ ajã, “Me bakukãmãre Erij. Metĩndjwÿnh kukwakam ujarênh djwÿnh raxbê Erij”, ane. Nhym me kwÿ ajã, “Me bakukãmãrekam Metĩndjwÿnh kukwakam ujarênh djwÿnh ar 'õ.” Nãm me ã abenmã ajã ane. Nãm ã ar Jejumã ane.

²⁹ Nhym ajte arkum,

—Ne ar gadjwỳ mã ne gar imar on? Mỳj'ã ne gar ijakre? ane.

Nhym Pedru kum,

—Abê ne Kritu. Abê me inhô Bēnjadjwỳrbê kumkati, Metĩndjwỳnh tĩn ne ar bakumrēxja Kra. Amrēbê ne me bakukāmāremā ajarē. Aje me ipytār ne aje ar me ijo abamā ajarē. Amrēbê me imā ajarē ba me akam amako iba nhym arỳm Metĩndjwỳnh ajano ga arỳm bōx, ane.

³⁰ Nhym arkum,

—Kwārĩk wānh me'ōmā ja jarēnh kêt, ane.

Kute amikukām me kute bĩn'ã amijarēnh.

Mat 16.21-28; Ruk 9.22-27

³¹ Ne kam amijã arkum ajarēnh arkum,

—Ba ije amijo inhĩ ne ar awỳr irwỳkja ije mrāmri itokry kumex mar kadjy ne Metĩndjwỳnh ijano ba tē. Dja me rũnh ikanga. Mebēngētmē me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhô bēnjadjwỳrmē Mōjdjê kukràdjã mar djwỳnhmē dja me memã ikanga nhym me arỳm ibĩ. Nhym ijã akatin akatin akati ba akubyn itĩn ne, ane. ³² Nãm Jeju arkum ja jarēnho amirĩtkumrēx. Nhym Pedru arỳm Ar kubê o tēn ar kàxã nēje kum bēn tỳxmo krax.

³³ Nhym kam arỳm kôt ba djwỳnh'ỳr akēx ne ar omũn Pedrumã bēn tỳx ne kum,

—Arỳm akabēn kute Xatanaj kabēn pyrāk. Amũ imã akre rax ne dja. Ga Metĩndjwỳnh kôt adjumar kêt.

Me kâtàm kôt ari adjumar, ane.

³⁴ Ne kam me krãptĩ:mē kôt ba djwỳnhmē amiwỳr me ku'uw. Nhym me arỳm 'ỳr bōx nhym memã kum,

—Gēdja ga me ajō mã ikôt abikamēnh prãm jabej kwārĩk wānh amidjwỳnhbit mar kêt ne mã amim, “Djãm ba ije amijo kĩnhmã? Kati”, ane. Dja ba ityk kadjy inhô pĩte'y mỳn itokry:. Dja ga ijã amijakren aje anhō pĩte'y mỳnh mãn pràbê amã atokry pyma kêt ne amã ijabê rã'ã ne mã ikôt ajkamē. ³⁵ Me kute amidjwỳnhbit mar ne me kum tokry pyma. Me tãm gēdja me tyn kam ijukri me biknor tokry djakam tē. Nhym be,

me kum ijabêkumrēx ne kute amidjwỳnhbit mar kêt nhym me kute me bĩn jabej me tãm gēdja me amiptàn ar tĩn ne ba rã'ã: rã'ã ne. ³⁶ Nhym ren me'ō pykabê mỳjja mexja kunĩ, nēkrēx kunĩja ari o atom ne o ban kam ren ty, je mã dja kam nē? Kati, nãm ren ty nhym ren ō nēkrēxja ren wānh kumex.

³⁷ Nhym mỳj pãnh ne ne ren Metĩndjwỳnhmã arē nhym ren akubyn o tĩn nhym ren kum amijo pãnh ne? Arkati. Dja ga te kum pãnh jarē nhym akubyn ajo tĩn prãm kêtumrēx ne.

³⁸ Be, me kamingrãny ja ne me axwe:kumrēx ne ari mỳjjakôt ibê amijo akēxo ba. Ga, me kwỳ kum prō djwỳnh kĩnh kêt ne mebê prōo àkĩnho baja pumũ. Me jadjwỳ ne me kum ikĩnh kêt ne ate ibê jãm

krã. Kam godja me'ô ikam pijàm ne ikukràdjàkam pijàm jabej ba badjwỳ gêdja ba amipãnh kam ipijàm. Ba ije amijo inhĩ ne me awỳr irwỳk dja ba Ibãm jadjênhmẽ umao ipyma:n ar awỳr bôx. Kadjy mrãnh djwỳnh pyma:mẽ ro'ã ar awỳr bôx. Ibê kumkatio bôx nhym tãmja ikam pijàmja ba badjwỳ arỳm amipãnh kam ipijàm ne. Nãm ã Jeju me krãptĩmã ane.

9

Jeju jadjênh'ã ujarênh.

Mat 17.1-13; Ruk 9.28-36

¹ Ne kam arkum,

—Ba ar amã arẽ. Ibãm dja ijã bẽnjadjwỳr rax mẽ. Dja ba bôx ne ipymao me apytàn ar me ajo iba. Dja gar adjãmja akwỳ atĩnri iraxkôt ipumũ, me akadjy ibẽnjadjwỳr rax ne ipymakôt ipumũ. Mrãmri ne ba ikabênja, ane.

² Nhym kam akati amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut ar'ã apêx nhym Jeju arỳm krãnh prêkti'ã wabi. Nãm Pedrumẽ Xijagumẽ Djuão ar aprôn aro wabin ate ar ro'ã me kaxã dja. Ne kam arỳm ar kuka kônh atemã aminhipêx. ³ Ne ô kubêkà arỳm adjênh ne aka: kute kakũm arngrokam aka pyrãk. Ren kubêkà põnh djwỳnh'ô kubêkà'ô põn ren kubêkà jakao kute Jeju kà jaka têt kêtukumrêx. ⁴ Nhym kam me kukãmãrebê Erijmẽ Môjdjê arỳm arkum amijo amirĩt ne. Nãm ar Jejumẽ abenmã kabêno dja nhym ar ar omũ.

⁵ Nhym Pedru kum,

—Be, ujarênh djwỳnh, jakam ne gwaj arỳm bakĩnhkumrêx. Dja bar ar amã kikre'ã irôx nhipêx. Dja bar amã 'ô nhipêx, Môjdjêmä 'ô nhipêx, Erijmã 'ô nhipêx, ane. ⁶ Ar madjã kretikam ne Pedru umaje Jejumã kabên kajgo jarẽ.

⁷ Nhym kam kakrã'ô arỳm amirĩt ne ar kuno. Ar kuno nhym Metĩndjwỳnh arỳm kakrã kurũm kabên nhym ar arỳm kuma. Nhym arkum,

—Ikra ne wã. Imã abê:. Tãm wã dja gar kabên man kôt ar amijo aba, ane.

⁸ Nhym ar te ar abej amibu'ã rĩt. Nhym Jeju pydjibit dja nhym ar omũ. Arỳm ne Môjdjê ar ar aêrbê mã tẽn arỳm amirĩt kêt ne.

⁹ Nhym kam ar arỳm krãnh prêkti'ã rwỳk tẽ. Rwỳk tẽ nhym Jeju arỳm ar kute omũnh'ã arkum karõn arkum,

—Ar aje omũnhja kwãrik wãnh jakam me'omã 'ã adjujarênh kêt. Ba ije amijo inhĩ ne ibôxja ityk ne akubyn itĩnkambit dja ga memã 'ã ajarẽ, ane.

¹⁰ Nhym kam ar arỳm 'ã ujarênh kêt. Ne rwỳk tẽn kam aben kukij ne abenmã kum,

—Jeju kute gwaj bamã, “Ityk ne akubyn itĩn”, anhỹrja. Mỳj'ã ne amijakre? ane.

¹¹ Ne kam Jejumã kum,

—Mỳkam ne Môjdjê kukràdjà mar djwỳnh memã kum, “Erij kumrêx dja bôx. Nhym kam totokbê Metĩndjwỳnh bôx ne ar meo

ba"? ane. Mÿkam ne me mã memã ja jarê? ane.

12 NhyM Jeju arkum,

—Be, gêdja me'õ kute Erij pyrãk kumrêx bôx ne akubyn Metîndjwÿnh'ÿr me kunõ akêx ne. Meo akêx nhyM me arÿm amim maro ba. Mÿkam ne ba ije amijo inhĩ ne ibôxja badjwÿ amrêbê: me ijã me bakukãmãremã kum,

“Dja arÿm tokry kumex ma nhyM me memã kanga”, ane?

Nãm me ã ijã anen arÿm 'ã pi'ók no'ók ne. Nãm ã Jeju arkum ane.

13 Ne kam ngômã me angjênh djwÿnhbê Djuã'o'ã arkum,

—Ba ar amã arê gar ama. Mrãmri, me'õ kute Erij pyrãk ne arÿm bôx. NhyM kam me arÿm mar kêt ne amikĩnhje o bikênh ba. Amrêbê: me bakukãmãre kute Metîndjwÿnh kabên'ã pi'ók no'ókkam me kute o anhÿrmã kôt ne me arÿm ã o ane, ane. Nãm krãnh'ã rwÿk tẽmkôt ne Jeju ã arkum ane.

Kute me karõ punumã àkjêr.

Mat 17.14; Ruk 9.37

14 Ar rwÿk tẽn kam arÿm kôt ba djwÿnh kwÿ aro rãm ne ja. Ar arkôt krãnh'ã àbir kêtjao rãm ne ja. NhyM me krãptĩ ar'ã akuprõ. NhyM Mõjdjê kukràdjã mar djwÿnhmẽ ar aktã kabêno aben japanho dja nhyM Jeju arÿm me omũ.

15 Ne me aêrbê bôx nhyM me kunĩ kam no tyn kumex ne 'ÿr prõt ne kum,

—Djãm arÿm ne ga bôx? Djãm arÿm ne ga bôx? ane.

16 NhyM kam abej Mõjdjê kukràdjã mar djwÿnh kukij ne memã kum,

—Mÿkam ne ga me akabêno aben japanho dja? ane.

17 NhyM kam me krãptĩkôt me'õ ãmja kum,

—Ujarênh djwÿnh, awÿr ne ba bit ikrao itẽmmã. Me karõ punu ne o ba nhyM ibê kabên kêt kumrêx. 18 NhyM apÿnh kute par djari pyka'ã kurê nhyM ajmrõ prõt ne àpjãnh ne àpnhirênh no. Awÿr ne ba bit o itẽmmã ga adjãm kêt. Ba kam tu akôt ba djwÿnh'ÿr o bôx ne arkum,

—Dja gar ano gê kum ire, ane. NhyM ar te kute kujãkmã o dja. Nãm ã me'õ Jejumã ane.

19 NhyM kam Jeju me'ÿr akêx ne memã kum,

—Je, me akamingrãny aje amim ikamnhĩx kêt kumrêx ne ajaxwe. Mÿj dja ijã akati, akamãt kô kute ba me akam arek ar iba? Nã bãm me awÿr bôx ga me ajamakkre kêt kumrêx ne prĩne akabêno ikaty. Nã bãm te amiwÿr me akam ama ga me arĩk ar aba, ane. Ne kam bãmjamã kabên ne kum,

—Amrê akrao tẽ, ane.

20 NhyM me arÿm 'ÿr o bôx. 'ÿr o bôx nhyM me karõ arÿm Jeju pumũn ajte me'õ kraja bã. Kubĩ nhyM arÿm pykabê tÿm ne àpnhirênh no nõn ajmrõ prõto nõ.

21 NhyM Jeju arÿm bãm kukij ne kum,

—Mÿj ne kute bĭn kraxkam 'ã amex kute? ane.

Nhym kum,

—Prĭrekam ne kum o krax.
22 Nãm te: kute bĭn mexmã ar o ba. Nãm kute kuwymẽ ngôkam rēnh krãptĭ. Aje me karôbê utàr mar jabej utà. Amã ar ikaprĭn utà, ane.

23 Nhym Jeju kum,

—Be, Metĭndjwÿnh umaro kute mÿjja kunĭ jakrenh mexi. Me tu amim kamnhĭxkumrēx nhym arÿm meo mex. Dja ga tu amim kamnhĭxkumrēx nhym arÿm amã akrao mex, ane.

24 Nhym kam bãm no kangô prôtme ro'ã on kãj bê kum,

—Bēnjadjwÿr djwÿnh, arÿm ba amim kamnhĭx. Gop ga imã 'ityx jadjà ba gop tu amim kamnhĭxkumrēx, ane.

25 Nhym me arÿm itepato prôt ne 'ã bikprônho dja nhym Jeju arÿm me omũ. Ne arÿm me karô punumã bēn tÿx ne kum,

—Me karô, aje me'õ bôktimã kabēn kētmẽ amakkre kêt jadjàr. Ba ne ba amã ikabēn ne. On kum anhiren kwãrĭk wãnh ajte o aba kêtumrēx, ane.

26 Nhym arÿm amran bĭno bê mex ne arÿm kurũm kato. Nhym arÿm kute tyk pyrãk ne nō. Nhym me krãptĭ 'ã abenmã kum,

—Arÿm ne akuno. Arÿm ne akuno, ane.

27 Nhym Jeju arÿm ikra 'amÿn kãjmã aro tẽ nhym arÿm kãjmã dja.

28 Nhym Jeju arÿm tēn kikremã wadjà. Nhym me

kãxã kôt ba djwÿnh ar arÿm me karô jabej kukij ne kum,

—Mÿkam ne bar te ije me karô punu kujaêkmã o ane? ane.

29 Nhym arkum,

—Bir, me karô punu kute wã pyrãk ne 'ity:xi. Dja me Metĭndjwÿnhmã amijo a'uw ne kum amijajbu. Kambit dja me me karô wã jano nhym arÿm memã ire, ane.

Amikukãm tyk'ã ujarēnh.

Mat 17.22; Ruk 9.43

30-31 Ne kam ar arÿm me kurũm tēn amũ pykabê Garrêjakôt tẽ. Nãm mebê amijo bipdjuro tẽ. Jeju kute me kãxã kôt ba djwÿnh arkum amijã ujarēnh prãm. Ne kam mebê amijo bipdjuro tẽ. Tē:n kam arÿm arkum,

—Ba ije amijo inhĭ ne ibôxja dja me memã ikanga nhym me arÿm ibĭ. Nhym kam dja ityk'ã akati amãnhkrut ne ikjêkêt apêx. Ba kam akubyn itĭn, ane.

Ar kute amirax jabej Jeju kukjêr.

Mat 18.1; Ruk 9.46

32 Nhym ar amim,

—Je tô, mÿj'ã ne kabēn ja jarê? ane. Ne kam ar kute kukjêr kêt. Jeju kute arkum kabēn pymaje ar kute kukjêr kêt.

33 Ne kam mō:n kam arÿm krĭrãxbê Kapana'ÿr bôx ne kikremã wadjà. Nhym kam Jeju arkum,

—Pry'ã ar amôrkôt ne gar aktã akabēno aben japanho mō. Mÿj'ã ne gar abenmã akabēn ne? ane.

³⁴ Nhyam ar arým anhiokrê ne. Be, prykôt ne ar amirax mÿr jabej abenmã kabên mō. Kam ne Jeju 'ã ar kukij nhyam ar arým pijàm ne anhiokrê ne.

³⁵ Nhyam kam nhÿn amiwÿr ar ku'uw. Kôt ba djwÿnhbê 12ja 'uw ne arkum,

—Gar ajō araxo kutewa prãm jabej gêdja amijo kajgon me katē tēn kam tu me kunĩmã àpēnh ba, ane.

³⁶ Ne kam arým me prĩre'ō nhikra 'amÿn o tēn ar ipōkri kudja. Ne kam kute o kĩnh kadjy kumÿn arkum,

³⁷ —Ē, ga, me'ō prĩreja pumũ, kâtãm mexja pumũ. Dja me'ō ikukwakam kum me'ō kute prĩre ja pyræk kĩnh, kum me'ō kâtãmja kĩnh ne kam arým badjwÿ kum ikĩnh. Djãm bajbit kum ikĩnhmã? Kati, dja me'ō kum ikĩnh ne kam kum ibãmdjwÿ kĩnh, ibãm kute ijanorjadjwÿ kum kĩnh. Nãm ã Jeju arkum ane.

³⁸ Nhyam Djuão arým kum,

—Ujarēnh djwÿnh, ba amã arē. Me'ō gwaj bakôt ba kêt'ō tu me karō punu kute meo ba'ã anhidji jarē. 'Ă anhidji jarēn me karōmã kum, “Ba Jeju kukwakam amã ikabên ne. On kum anhire.” Nãm ã anhÿro dja bar arým omũ. Ne kam gwaj bakôt ba kêtgam kum, “Kwãrĩk wãnh”, ane.

³⁹ Nhyam Jeju arkum,

—Kwãrĩk wãnh kubê adjãptâr kêt. Be, godja me ikukwakam mÿjja pumũnh kêt nhipêx, godja me'ō punuo mex, me ja ne me te kute ijã kabên punu jarēnhmã.

⁴⁰ Be, me kum gwaj bakurê

kêtja ne gwaj bajo ôbikwa. Kam kwãrĩk wãnh kubê adjãptâr kêt. ⁴¹ Ba ne ba ibê Kritu. Gar ikôt abakam godja me'ō ar amã ngônhrãkam ngô nhôr jabej. Ba dja ba nrãmri kum àpēnh mexjao pãnhkumrêx. Mrãmri ne ba ar amã arēnhkumrêx.

⁴² Nhyam be, me'ō kute me prĩre pyræk ne ajbir kute amim imar ny nhyam kam ren ate me'ōja axwe'ã kum apnê nhyam ren arým kôt axwe nhyam kam ren me ôkre'ã kēnpoti nhô. Kute memã axwe'ã àpnēnh djwÿnhja nhôkre'ã kēn jabatãnh nhô ne ren ngô jabatãnhmã kumê nhyam ren ngô kubĩ, ja ne kãjbê tokry. Tokry ngri. Nhyam be kati, Metĩndjwÿnh dja prĩne o ajkê nhyam tokry ra:x ne. Nãm ã Jeju arkum ane.

⁴³ Ga, me kute apÿnh amikukràdjão àpēnh jaxwe prãmja pumũ. Me kute àpēnh jaxwe kangamã ne Jeju mebé uman memã kum,

—Ne gar ren ajaxwe kadjy anhiokra nhikjêo mÿjja punu kupēnh prãm mÿj ne gar ren on? Bir, gar ren on krãta. Ne kam ren te anhiokra nhikjê kêt ne ren atĩnkam ren akĩnhkumrêx. Metĩndjwÿnhkôt atĩn ne ar abakam ren akĩnhkumrêx. Ne ren aktã anhiokra rã'ãn ren me biknor tokry djakam tēn ren atokry ra:x ne. Kam ne kuwy pôk rã'ã: rã'ãn àtyk kêtumrêx. ⁴⁴ Kam kôp kute me kakwÿrja tyk kêt nhyam me kute kuwy pôkjadjwÿ par kêt. ⁴⁵ Ne gar ren ajaxwe

kadjy apar nhikjêo mÿjja punu'ÿr amrãnh prãm mÿj ne gar ren on? Bir, gar ren on krãta. Ne kam ren te apar nhikjê kêt ne ren atĩnkam ren akĩnhkumrêx. Metĩndjwÿnhkôt atĩn ne ar abakam ren akĩ:nhkumrêx. Ne ren aktã apar rã'ãn ren me biknor tokry djãkam tẽn ren atokry ra:x ne. Kam kuwy pøk rã'ã: rã'ãn àtyk kêtumrêx.

⁴⁶ Kam kôp kute me kakwÿrja tyk kêt nhym me kute kuwy pøkjadjwÿ par kêt. ⁴⁷ Ne gar ren ajaxwe kadjy ano nhikjêo aje mÿjja punu pumũnh tÿx prãm mÿj ne gar ren on? Bir, gar ren on kaba. Ne ren kam te ano nhikjê kêt ne ren akĩnhkumrêx. Metĩndjwÿnh kute me utàr ne ar me kadjy bẽnjadjwÿr ne kute ar meo baja'ÿr abôxkam ren akĩ:nhkumrêx. Ne ren aktã ano rã'ãn ren me biknor tokry djãkam kuwykam tẽn ren atokry ra:x ne. ⁴⁸ Me bakukãmãre ne amrêbê: 'ã memã kum,

“Kôp kute me kakwÿrja tyk kêt nhym me kute kuwy pøkjadjwÿ par kêt.”

Nãm ã Jeju arkum ane. Djãm mrãmri ne ar kute aminhikra, amipar jakãrmã? Djãm mrãmri ne ar kute aminoo pômã? Kati, ar kute àpênh jaxwe krã'ÿr ne kangamã ne Jeju 'ã arkum ar kute amibê amikukràdjã jakãrmã arê.

⁴⁹ Ne kam arkum,

—Be, kuwykam gêdja me kunĩ tokry. Kute mrãmri ne me kute Metĩndjwÿnhmã mry parkam kadjwanhĩo mry

kunĩ kangàr pyræk, ane. Dja me ã tokryo tuknĩo ane.

⁵⁰ Ne kam ar'ã kadjwanhĩ jakre ne arkum,

—Be, kadjwanhĩ mexkumrêx. Godja kadjwanhĩ ta amikam akry apêx jabej arÿm o mÿjja jakry kadjy punukumrêx ne. On ar aje kadjwanhĩ mex pyræk ne abenmã akabên mex, ane.

10

Me kute prõ kanga'ã ujarênh.

Mat 5.31, 19.1; Ruk 16.18

¹ Ne kam arÿm krĩraxbê Kapanakam me jamã kàx. Ne tẽn arÿm ngôbê Djodão nhikjêmã rên arÿm pykabê Djudêja'ÿr bôx. Bôx nhym kam me krãptĩ: ajte 'ã bikprõnho dja. Nhym kam ajte memã ujarênhho dja.

² Nhym mebê pardjêu arÿm 'ÿr bôx ne kute we kabên kajgo jabej kukjêrmã ne kum,

—Djãm Metĩndjwÿnh kukràdjã kôt me kute tu prõ kangamã? Nãm me Jeju kute kabên kajgo jarênh kadjy nàràmm ã kum ane.

³ Nhym memã kum,

—Be, Mòjdjê ne amrêbê: me bakukãmãmãremã 'ã karô. Mÿj ne memã arê? ane.

⁴ Nhym me kum,

—Mòjdjê ne memã kum, “Gê me prõ'ã pi'òk no'òk ne kam kanga”, ane.

⁵ Nhym memã kum,

—Bir, me amakkre kêtumrêx ne memã prõ kanga jarê. Nhym djãm adjãkamã ne me ã prõo ane? Kati. ⁶⁻⁷ Adjãkamã, kute mÿjja kunĩ nhipêxkam ne

Metĩndjwýnh mymẽ ni ar ipêx
ne memã kum,
“Kamã dja me my prõ kadjy
arým bãmmẽ nã arkum
iren kam arým prõbit'ã
ngrà ne.

8 Nhyh kam ar ĩ abenã tým
ne kam kute ĩ typdji
pyràk.”

Nãm ã Metĩndjwýnh memã
ane. Kam, djãm ar ĩ
amãnhkrut rã'ã? Kati, ar
kute ĩ pydji pyràk. 9 Be ga,
Metĩndjwýnh kute abenã ar
mẽnhja pumũ. Kwãrĩk wãnh
me'õ abenbê aro bikjêr kêt.
Nãm ã Jeju mebê pardjêumã
ane.

10 Nhyh kam ar akubyn
kikrekam tẽn nhỹ. Nhyh
kôt ba djwýnh arým Jeju kute
memã kabẽn jarẽnhja jabej
kukij. 11 Nhyh arým arkum,

—Gêdja me'õ prõ djwýnh
kangan kam atemã akàxbê
me'õmã kabẽn ne 'yr mõn
kam arým mrãmri krô'ã o
prõn arým axwekumrêx,
prõkam axwekumrêx.

12 Nhyh me niredjwý gêdja
me mjên kanga nhyh kam
atemã me'õ akàxbê 'yr mõ
nhyh kam arým mrãmri
krô'ã o mjên ne arým
axwekumrêx. Nãm ã arkum
ane.

*Kum me prĩre kĩnh'ã
ujarẽnh.*

Mat 19.13; Ruk 18.15

13 Nhyh kam ar ja arým
Jeju'yr me prĩreo mõn o bõx.
Kute me kupênhmã ne ar 'yr
meo mõ. Nhyh kôt ba djwýnh
ar arým nêje memã bẽn tỳx.

14 Nhyh Jeju arým ar omũn
arým no kã nhàn arkum,

—Kwãrĩk wãnh arek amrẽ
me prĩre iwýr mõ, ane.
Kwãrĩk wãnh gar mebê
adjãptàr kêt gê me arek amrẽ
mõ. ã me kute amijo anhỹrbít
gêdja Metĩndjwýnh me utàn
me kadjy bẽnjadjwýr ne ar
meo ba. 15 Ê, me kute me prĩre
pyràk ne amijo kàtãmjabit
gêdja Metĩndjwýnh me utàn
me kadjy bẽnjadjwýr ne ar
meo ba. Be, me prĩre kute
ta amim imarja pumũ. ã
me kute amijo anhỹr gêdja
Metĩndjwýnh me utàn me
kadjy bẽnjadjwýr ne ar meo
ba. Mrãmri ne ba me amã
katàt arê. Nãm ã Jeju arkum
ane. 16 Ne kam aben totokmã
me prĩre jamýn me'ã ikra
jadjuw ne memã kum,

—Gê Metĩndjwýnh ajo djuw
mex. Gê Metĩndjwýnh ajo
djuw mex, ane.

*Me'õ nhõ nêkrêx kumex'ã
ujarẽnh.*

*Mat 19.16; Ruk 18.18; Xim
k 6.6; Xij 5.1*

17 Ne kam arým memã kàx
ne ajte prykôt tẽ. Tẽ: nhyh
me'õ arým 'yr prõt ne arým
parbê kônkrão nhỹn kum,

—Ujarẽnh djwýnh, ga
ne ga amexkumrêx. Itĩn
rã'ã rã'amã mýj gêdja ba
Metĩndjwýnh kadjy nê? ane.

18 Nhyh Jejubê Metĩndjwýnh
Kra nhyh ta kute kôt kum
kator kadjy Jeju kum,

—Mýkam ne ga imã imex
jarê? Me'õ pykakam mex
kêtkumrêx. Metĩndjwýnh py-
djibit mex. 19 Metĩndjwýnh
kukràdjà ne ga arým ama. Me
kute katàt amijo ba'ã kute

memã karôkôt kukràdjà ne ga arým ama. Nãm memã kum, “Kwãrîk wãnh me par kêt.

Kwãrîk wãnh mebê prôo adjãkĩnh kêt.

Kwãrîk wãnh adjãkĩnhĩ kêt.

Kwãrîk wãnh ajêx ne me kãmex jarênh kêt.

Kwãrîk wãnh aje me'ô nhõ mýjja o aminhõ kadjy kwãrîk wãnh ajêxnhĩ kêt.

Me amã abãmmẽ anã jabên ar kabên ma”, ane.

Ja kunĩ ne ga arým ama. Nãm ã Jeju kum ane.

²⁰ Nhyim kum,

—Nà, ujarênh djwýnh, arým ne ba ibôktikam ja kunĩ ma. Ne kam kôt ije ar amijo iba rã'ã:n arým ijabatãnh ne, ane.

²¹ Nhyim Jeju arek omũho djan kam kum kĩnhkumrêx ne kum,

—Be, mýjja pydji ne kute akukrà rã'ã. On tẽn memã anhõ mýjja wã ngrãn pãnh pi'ók kaprĩ byn me 'uwfĩ, me ô mýjja kêtjamã angãn o me kĩnh. Ne kam amrê iwýr tẽn mã ikôt ajkamẽ. Dja ga ã anen kam arým kãjkwakam anhõ mýjja mex kumex. Ne kam ijã amijakren aje pĩte'y mýnh mãn prãbê amã atokry pyma kêt ne amã ijabê rã'ã ne mã ikôt ajkamẽ.

²² Jeju ã kum ane nhyim arým kam kaprĩ:re ne. Ne kam akêx ne mã tẽ. Kaprĩ:re ne tẽ. Be, ô nêkrêx ne kume:x. 'Ã maje ne mã kaprĩren tẽ.

²³ Nhyim kam Jeju kôt ba djwýnh ar'ýr akêx ne arkum,

—Nêkrêx ne kute me kukrà prãmã. Me ô nêkrêx kumex gêdja me te Metĩndjwýnh kute amim me utàr ne ar meo baja'ýr bôxmã, ane.

²⁴ Nhyim kôt ba djwýnh te kute marmã kam no tyn ku'ê nhyim Jeju arým arkum,

—Akmere ar, me ô nêkrêx kanàrrãm ar baja ne me te Metĩndjwýnh kute amim me utàr ne ar meo baja'ýr bôxmã.

²⁵ Ba ar amã arê gar ama. Be ga, mry jabatãnhbê kameru te: kute aguja tekrax kremã ngjêxmãja pumũ. Me ô nêkrêx rũnhdjwý kute uràk. Me te Metĩndjwýnh kute amim me utàr ne ar meo baja'ýr bôxmã nhyim nêkrêx utà: ne. Nãm Jeju ã arkum ane. ²⁶ Nhyim kôt ba djwýnh ja man kam no tyn djan kam kum,

—Je, nhyim mýj me'ô gêdja Metĩndjwýnh amim utà? ane.

²⁷ Nhyim Jeju arým ar omũho djan arkum,

—Be, me ne me te: kute amipytãr prãmje nhyim be, Metĩndjwýnh kute mýjja kunĩ mar. Kumãbit ne amirĩt ne. Ta ne kute me utàrkôt kute mar, ane.

²⁸ Nhyim kam Pedru kum,

—Ë, arým ne bar inhõ mýjja kunĩmã inhiren mã akôt ajkamẽ, ane.

²⁹⁻³⁰ Nhyim Jeju arkum,

—Ë, godja me'ô imã àpênh ne memã ijã ujarênh tẽn kadjy arým ô mýjjamã irer jabej, ôbikwamã irer jabej. Ô kikre nàr kamy nàr kanikwýnh nàr nã nàr bãm nàr prô nàr kra nàr ô pykamã irer jabej ba dja ba kum

o pãnh ra:x ne. Ne pãnh pyka jakam kum õ myjjaao akrenh mex ne kum kungã. Ne pãnh õbikwao akrenh mex ne kum kungã. Dja ba kum krãptĩ: kubê 100 ngã nhym pãnh õ kikre, kamy, kanikwýnh, nã, kra, õ pyka krãptĩ mex ne. Kamdjwý dja me kãtãm me'õ jao bikẽnh ba. Dja ã pykakam ane. Nhym ije pykao nykam gêdja Metĩndjwýnhkõt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Mrãmri ne ba ar amã arẽnhkumrêx, ane. ³¹ Nhym be, jakam me rũho kutewaja djãm me kute memã wa rã'ãmã? Kati. Me ja krãptĩ gêdja me kajgo mex ne me katẽn tẽ. Nhym be, me kajgo mex ne me katẽn tẽmja gêdja me pãnh rũho kutewa. Nãm ã Jeju kõt ba djwýnh arkum ane.

Ajte amikukãm amityk'ã ujarẽnh.

Mat 20.17; Ruk 18.31

³² Ne kam ar ajte Jejumẽ ro'ã prykõt mõ. Krĩraxbê Djeruxarẽ'ýr àbir mõ nhym Jeju tu kum me uma kêt ne ar kukãm tẽ. Nhym ar te kute marmã kam no tyn mõn arým tĩn prãm. Nhym kam arým me kãxã aro tẽn arkum amijã ujarẽnh tẽ. Kõt ba djwýnhbê 12jamã ne amijã ujarẽnh tẽn kum,

³³ —Ë, ota gwaj arým Djeruxarẽ'ýr badjãbirn babõxmã. Nhym kam ba ije amijo inhĩ dja me apýnh me rũnhmã ikanga, me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh

nhõ bẽnjadjwýr arkum ikan-gan Mõjdjê kukràdjã mar djwýnhmãdjwý ikanga. Nhym kam me ikà mex jarẽn ijã abenmã kum, “Axwekumrêx. Gê me pãnh tu bĩnkumrêx”, ane. Ne kam me bajtemmã ikanga. ³⁴ Nhym me arým ijã bẽno ajkẽn ikutõn mry kã punuo ikaprêprê:k ne. Ne kam arým ibĩ nhym ijã akatin akatin akati ba akubyn itĩn ne. Nãm ã arkum ane.

Ar kute ajte amirax jabej.

Mat 20.20; Ruk 22.24

³⁵ Nhym kam Xijagumẽ Djuão ar arým 'ýr bõx. Djebedêu kute ar irja 'ýr bõx ne kum,

—Ujarẽnh djwýnh, bar amã arẽ ga prĩne kõt ã ar ijo ane, ane.

³⁶ Nhym arkum, —Mýj ne ba ije ar ajomã? ane.

³⁷ Nhym ar kum, —Be, dja ga ã anhõ me ja kunõ amiptãn prĩne amexkumrêx ne apyma. Memã anhýrkam bar irax ne anhikõ'ã memã nhỹ, bar ijõ adjubõk'ãnh nhỹ nhym ar ijõ adjuge'ãnh nhỹ. Dja ga ã ar ijo ane, ane.

³⁸ Nhym Jeju arkum, —Gêt kon. Nã gãm ar arĩk amim 'ã karõn imã arẽ. Ba ar amã arẽ gar ama. Dja ba ngõnhkrã kam kangô jao ikõ. Djãm ar aje ipyràk ne kangô jao akõm mã? Dja me ngõmã ijadjã. Djãm ar aje ipyràk nhym ngõmã me kute ar ajadjãrmã? Nãm ã arkum ane. Bir, mýj'ã ne kangô jao kõm ne ngõmã adjãrmã

akre? Bir, amitokry kume:x'ã ne akre. Ar kute uràk jabej ne ar kukij. Ar tokry kute Jeju tokry pyràk jabej ne ar kukij.

³⁹ Nhyam ar kum,

—Nà. Kadjy ar ije apyràk, ane.

Nhyam Jeju arkum,

—Mrāmri dja gar aje ipyràk ne atokry kumex ma. Mrāmri dja gar kangô jao ikô nhyam me ngômã ar ajadjà. ⁴⁰ Be, djām ba ne ba ar amã in-hikô'ã ar anhÿrmã arẽ got? Be, Ibãm kute amrëbê: amijo me'ô ar utâr ar ta dja ar in-hikô'ã memã nhÿ. Nãm ã Xi-jagamẽ Djuão arkum ane.

⁴¹ Nhyam kôt ba djwÿnhbê 10 arÿm ar kabën ma. Ne kam arÿm Xijagamẽ Djuão arkum àkrê ne. ⁴² Nhyam Jeju amiwÿr ar ku'uw ne arkum,

—Me bajtemkam me bënjadjwÿr ne me ari àpênh'ã memã àpnênh ne memã bën tÿx ba. Nãm ã me bajtemkam me rÿnh kute meo bao ane gar arÿm ama. ⁴³ Djām ar ga aje me kudjwamã? Kati. Ar ga dja gar ã anhÿr kêt-kumrêx ne. Ar ajô abenkam arax prãm jabej amijo akajgon arkum adjapênh ar aba. ⁴⁴ Ne kam ar ajô aben kadjy abënjadjwÿr rax prãm jabej tu amijo akâtàm ne me kunÿmã adjapênh kajgo aba. ⁴⁵ Ba ije amijo inhÿ djām imã me àpênh kadjy ne ba amrë tẽ? Kati, ba dja ba memã apê. Me ren ta amijaxwe pãnh tokryn arÿm ty. Nhyam be kati. Me krãptÿ jaxwe pãnh ba dja ba itokryn arÿm ty. Memã

idjapênh ja kadjy ne ba amrë tẽ. Nãm ã Jeju arkum ane.

Me'ô no rã akubyn rÿt.

Ruk 18.35

⁴⁶ Nhyam kam ar ajte tẽ:n kam krÿraxbê Djerikokam bôx. Bôx ne kam kato. Nhyam kam Jejumẽ kôt ba djwÿnhmẽ me krãptÿmẽ ne me Djeriko kurÿm kator mō. Kator mō nhyam wãnh Baximêu no rãja pry japkre'ã nhÿ, amijo à'wÿro nhÿ. Ximêu ne kudji.

⁴⁷ Nhyam me abenmã kum,

—Nadjarekam Jeju ne tẽmja, anhÿro kumex. Nhyam arÿm kuman arÿm kum amijo akij ne kum,

—Ë, Jeju, Dawi tàmdjwÿ 'ô. Gop amã ikaprÿ, ane.

⁴⁸ Nhyam me krãptÿ arÿm kum bën tÿx ne kum, “E kum anhikrê”, ane. Nhyam kam tu kum àkjêro bën kum,

—Dawi tàmdjwÿ 'ô, gop amã ikaprÿ, ane.

⁴⁹ Nhyam Jeju arek kum djan memã kum,

—Me ajô tẽn kum arẽ gë amrë iwÿr tẽ, ane.

Nhyam me 'ÿr tẽn kum arẽn kum,

—On akÿnh ne on kàjmã dja. Onÿj amiwÿr ajuw, ane.

⁵⁰ Nhyam arÿm wãnh inôkàti mën ekruux ne kàjmã dja. Kàjmã djan arÿm Jeju 'ÿr tẽ. 'ÿr tẽn arÿm 'ÿr bôx.

⁵¹ Nhyam Jeju kum,

—Mÿj ne ba ije ajomã? ane.

Nhyam no rãja kum,

—Bënjadjwÿr, aje inoo mex ba irÿtmã, ane.

⁵² Nhyam Jeju kum,

—Ga ne ga arîť kadjy tu amim ikamnhĩxkumrêx ne iwÿr bôx. Kam dja ba arÿm ajo mex. Aj mã, ane.

Nhym kum kabênme ro'ã arÿm rîť mex ne arÿm Jejukôt pry'ã tẽ.

11

Jeju rax ne Djeruxarêmã àr.

Mat 21.1; Ruk 19.28; Dju r

12.12

¹ Nhym Jejumẽ ar prykôt mō:n kam krĩraxbê Djeruxarẽ kuri krĩ ngrire ja'ÿr bôx. Krãnhrebê Oriwêre'ã rwÿkbê ne krĩ ngrire jabê Bepadjême Betanhamẽ. 'ÿr bôx nhym kôt ba djwÿnh amãnhkrutmã kum,

² —Pry ja'ã dja gar arek katãť krĩwãmã tẽ. Nhym ar akutã pry kator kraxkam dja gar mry'ã krĩ jabatãnh nyrewã pumũ. Nhym me kute pĩ maktã ôkre djê nhym ãmwã. Kraxje me'õ mry wã'ã krĩ kêt. Dja gar 'ãpre bôn amrẽ o tẽ. ³ Godja me'õ 'ã ar amã kabên jabej ne ar amã, “Mÿj kadjy”? ane gar kum, “Bẽnjadjwÿr 'ã tẽm prãm. Dja 'ã tẽn kam akuby:n amã ano.” Nãm ã Jeju arkum ane.

⁴ Nhym kam ar 'ÿr tẽ. Tẽn kam arÿm mrymã kato. Kikre'õ jajkwa krekre tãri ne me mry 'ãpre nhym dja. Pry kênhkam ne mry dja nhym ar arÿm 'ãpre bô. ⁵ Nhym ar bu'ã me ku'êja ar kukij ne arkum,

—Mÿj kadjy ne gar mry 'ãpre bô? ane. ⁶ Nhym Jeju kute arkum 'ã karõ kôt ne ar ã memã ane. Nhym me arÿm arkum, “Ajrã”, ane.

⁷ Nhym ar arÿm Jeju'ÿr mryo tẽn o bôx. Ne kam ar aminhõ kubêkào kum mry'ã aty. Nhym kam 'ã nhÿ.

⁸ Nhym kam me krãptĩdjwÿ kukãm kum pry'ã atyo mō. Aminhõ kubêkào kum atyo mō. Nhym me kwÿ bu'ã kapôt'ÿr mōn pi'õ nhikẽn o bôx ne kukãm kum pry'ã o atyo mō. Nhym arÿm 'ã tẽ. ⁹ Nhym me kwÿ kukãm mō, o àkjêr mō nhym me kwÿ kôt o àkjêr mō. Nãm me o àkjêr mōn kãj bê abenmã kum, Metĩndjwÿnhmã kum,

—Jejubê me inhõ Bẽnjadjwÿr rax. ãm mexkumrêx. Kam me ikĩ:nhkumrêx. Gê on me ipytã. Gê Metĩndjwÿnh o kĩnh rax. Metĩndjwÿnh kukwakam ne arÿm me bakadjy bôx. ¹⁰ Arÿm me bakukãmãre Dawi kudjwa kute me ijo ba kadjy ne bôx. Gê me kãjkwakamdjwÿ Metĩndjwÿnhmã mextire jarẽnho kumex. Gê on me ipytã, ane.

¹¹ Nhym arÿm krĩraxbê Djeruxarêkam bôx. Bôx ne kam Metĩndjwÿnh nhõ kikretimã wadjã. Ne kam amibu'ã mÿjja kunĩ pumũnho tẽ. Nhym kam arÿm 'ã amykry mex ne. Nhym kam kôt ba djwÿnhbê 12mẽ amũ krĩ ngrirebê Betanha'ÿr tẽ. 'ÿr tẽn kam bôx.

Ar kute tu amim Metĩndjwÿnh kamnhĩxkumrêxmã 'ã ujarẽn.

Mat 21.18

¹² Nhym ar'ã akati nhym arÿm Betanha kurũm tẽ. Ne kam kum prãm ne. ¹³ Nhym wãnh pidjôbê pigêre'õ dja

nhym amybòm 'ô pumũ. Ne kute ô jabej kadjy 'ÿr tẽn 'ÿr bôx. Ne te ô jabej nhym ô kêt ne 'ôbit nhym arým omũ. Kraxje ô'ã mytyrwy kator kêt rã'ãkam ne ô kêt. ¹⁴Nãm omũn tu pidjômã kum,

—Jakam dja ga adjô kêt kumrêx nhym me adjô krên kêt ne, ane. Nhym kôt ba djwýnh arým kuma.

Kute kikreti nêje me anor.

Mat 21.12; Ruk 19.45

¹⁵ Nhym kam ar tẽn kam krĩraxbê Djeruxarêkam bôx. Kam bôx nhym kam Jeju Metĩndjwýnh nhõ kikretimã tẽn wadjã. Nhym me kute memã mýjja nhõr djwýnh kumex. Nhym me kute memã mýjjao pãnh ne amim byr kadjy 'ã kumex. Nhym arým bôm me rênho dja. Nhym me kute me ô pi'ók kaprĩ pãnh memã kikreti nhõ pi'ók kaprĩ nhõr kadjy me kumex nhym mebê pĩponho àpanho tẽ. Nhym me kute tut nhõr djwýnhdjwý kumex nhym mebê krĩ djã nhikô rênho tẽ. ¹⁶ Ne mã mebê àptáro djan memã kum,

—Kwãrĩk wãnh on Metĩndjwýnh nhõ kikreti katikôt me ajênho aba kêt, ane. ¹⁷ Ne kam memã kum,

—Amrêbê: ne me bakukãmãre Metĩndjwýnh kabên'a pi'ók no'ók ne. Kamã Metĩndjwýnh ta memã kum,

“Inhõ kikreti ja'ã dja me abenmã kum,

'Apýnh me ô pyka kunĩkôt me kute Metĩndjwýnhmã kabên kadjy ne ô kikreti wã', ane.

Dja me ã inhõ kikreti'ã abenmã ane.”

Nãm ã Metĩndjwýnh pi'ókkam ane. Nhym be, me ga ne ga me aje kam me àkĩnhõ aben pydji djã. Nãm ã Jeju memã ane. ¹⁸ Nhym Mõjdjê kukràdjã mar djwýnhmẽ me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýrmẽ arým Jeju kabên ma. Ne kam 'ã aben maro nhýn abenmã kum,

—Je tô mýj dja gwaj baje Jeju bĩnmã on? ane. Me kum umakam ã abenmã ane. Me kãtãm kunĩ Jejukam no tyn kum kabên kĩnh ne kumex. Nhym kam me rũnhja kum uma.

¹⁹ Nhym kam Jeju ar'ã para nhym ar arým krĩrax kurũm katon tẽ.

Ar kute tu amim Metĩndjwýnh kamnhĩxkumrêxmã 'ã ujarênh.

Dju r 14.13; Xij 1.6; Dju k 5.14

²⁰ Nhym ar'ã akati nhym ar ajte pidjôbê pigêre 'ãnh tẽn omũ. Nhym arým arêmẽ kunĩ ngrã ne. ²¹ Nhym Pedru akubyn amijo tẽn Jeju kabên man kum,

—Ujarênh djwýnh ota, aje pidjôbê pigêre kangrõnhja arým ngràn dja, ane.

²² Nhym kam arkum,

—Gora ar tu amim Metĩndjwýnh kamnhĩxkumrêx.

²³ Ba ar amã arê gar ama. Gorên me'õ krãnhwãmã kum, “On amikaban ngô jabatàn nh mũjakam mõn tým”, ane. Ne ren òkre kadjwýnhbê amim, “Kon, birãm dja ipêx, kon”, anhyr kêt ne tu kadjy amim kamnhĩxkumrêx ne

ren amim, “Be, mrāmri dja ikabēn kôt ā imā o ane”, ane. Kute ren ā amim anhyrkam ren krānh mrāmri ā amijo ane. Mrāmri ne ba ar amā arēnhkumrēx.

²⁴ Kam aje mỳjja kunõ Metĩndjwỳnhmā adjà'wỳrja dja gar tu kadjy amim kamnhĩxkumrēx nhym arỳm ar akabēn kôt ā ar amā o ane. ²⁵ Ga kam ar aje Metĩndjwỳnhmā adjà'wỳro adjām kam amimaro dja. Me'okam angyrk jabej amimaro dja. Godja gar me'okam angyrk jabej on kam angyrk wānh kum anhiren kam angyrk kêt. Dja gar kam angyrk kêt nhym kàjkwakam ar Abāmdjwỳ arỳm ar gadjwỳ ar ajaxwe maro aknon ar akam ngyrk kêt. ²⁶ Be, godja gar me'õ, axwe'õ mar rā'ā jabej ne kam angyrk rā'ā jabej nhym ar Abāmdjwỳ ar ajaxwe mar rā'ān ar akam ngyrk rā'ā ne. Nām ā Jeju kôt ba djwỳnhmā ane.

Me kute rax jabej Jeju kukjê.

Mat 21.23; Ruk 20.1

²⁷ Nhym ar tē:n kam Djeruxarēkam bōx. Nhym kam Jeju ajte Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam bōx ne kam ar mrā. Nhym me rũnh arỳm 'ỳr bōx. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bēnjadjwỳrmē Mōjdjê kukràdjà mar djwỳnhmē mebēngētmē ne me 'ỳr bōx.

²⁸ 'Ỳr bōx ne amũja'ā kute kikreti kurũm me anorja jabej kukij ne kum,

—Mỳj me'õ kabēnkôt ne ga ar ā meo anhyro aba? Mỳj me'õ ne amā me'ā karõ ga kam amũ ô'ā bõm ar me rēnhõ aba? ane.

²⁹ Nhym Jeju memā kum,

—Badjwỳ dja ba mỳjja jabej me akukja. Me akumrēx dja ga me imā arē. Ba kam arỳm badjwỳ ije mỳj me'õ kabēnkôt ar me anoro ibaja me amā arē. ³⁰ Djuāo kute ngõmā me angjēnhja djām me kabēn kôt ne arĩk ar ngõmā me angjēnhõ ba? Nār djām Metĩndjwỳnh kabēnkôt? Goja imā arē, ane.

³¹ Nhym kam me abenkam kangan abenmā kum,

—Je mỳj dja gwaj kum nē? Dja gwaj kum “Metĩndjwỳnh kabēnkôt”, ane nhym kam gwaj bamā kabēn 'õ jarēn gwaj bamā, “Bir be, mỳkam ne ga me amim Djuāo kabēnja mar kêt ne”? ane.

³² Nār dja gwaj kum, “Me kabēn kôt ne tu arĩk ar ngõmā me angjēnhõ ba”, ane nhym kam me krāptĩ ren o ngyrk ne kum gwaj bakurê gwaj ren kam bamā me uma ne. Me kātām ja ne me arỳm Djuāo kabēn man kum kĩnh ne, ne o Metĩndjwỳnh kukwakam kabēn jarēnh djwỳnh ne. Dja gwaj kum ane nhym me arỳm o ngyrk ne.

³³ Nām me ā abenmā anen kam Jejumā kum,

—Kon ne. Ar ije mar kêt. Mỳj me'õ kabēnkôt Djuāo kute ngõmā me angjēnhja ar ije kôt mar kêtê, ane.

Nhym kam memā kum,

—Bir be, dja ba badjwỳ me amā arēnh kêt ne. Mỳj me'õ

kabênkôt ije ar meo iba ja dja
ba me amã arênh kêt ne, ane.

12

*Pidjôo djuw mex djwýnh
jaxwe'ã ujarênh.*

Mat 21.33; Ruk 20.9

¹ Ne kam memã apýnh
kukràdjà djàri'ã memã mýjja
jakren memã 'ã ajarênh memã
kum,

—Be, me'õ arým amim
pidjô kwý kren kadjy bu'ã
kêno kôkayro kum o ipók ne.
Ne kam pidjô janênh djãmã
kren ipêx. Ne pidjô pumũnh
djwýnh ku'ê djà'ã par prêkti
nhipêx. Ne kam me kwýmã
kum, “Gora me imã o djuw
mex. Gora gê abatãnh ne
ô ga amim kwýo atom ne
imã mũm kwýo atom.” Nãm
ã me kwýmã ane. Mebê
idjaer'ã ne Jeju pidjô jakren
me rũnh'ã pidjôo djuw mex
djwýnh jakren Metĩndjwýnh'ã
õ pidjôkô djwýnh jakren kam
arek memã 'ã ujarênh djan
memã kum,

—Õ pidjôkô djwýnh ã me
kwýmã anen kam atemã
pyka 'õmã tẽ. Ne kam kam
wãnh ar ba. ² Nhyam arým
pidjôja tuk ne kumex. Nhyam
kam õ pidjôkô djwýnhja arým
'ã mytyrwý jakren kam 'ýr
õ àpênh jano. Kute memã
arênh nhyam me kute kum
pidjô kwýo atom ne kute kôt
anor kadjy ne 'ýr ano. ³ Nhyam
kam 'ýr tẽn bôx nhyam kam me
kute pidjôo djuw mexja ate
me'õjao tým ne kaprêprê:k ne.
Nhyam mã akubyn 'ýr ýkam tẽn
'ýr bôx. ⁴ Nhyam ajte õ pidjôkô

djwýnhja pãnh 'ýr me'õjadjwý
jano nhyam 'ýr tẽn 'ýr bôx
nhyam me bĩn punun kum
pijãm jadjàn ano. ⁵ Nhyam
kam õ pidjôkô djwýnh 'ýr ajte
õ àpênh 'õ jano nhyam 'ýr tẽn
'ýr bôx. Tãmwãdjwý ne me
tu kubĩ. Nhyam kam aben
totokmã me'ýr õ àpênh krãptĩ
jano nhyam me kwý titik ne
kwý pa.

⁶ Nhyam kra djwýnh pydji,
kum kra jabêja 'ã ne arým
amim, “Godja ikra me'ýr bôx
nhyam me arým mar jabej”,
ane. Ne arým me'ýr ano
nhyam me'ýr bôx.

⁷ Nhyam kam me abenmã
kum,

—Be, kra ne wã. Gwaj on
kubĩ. Tãmwã dja bãm kum
mýjja kunĩ ngã, õ nèkrêx kunĩ
kanga, ane. Gwaj on tãmwã
bĩn kam amim õ nèkrêx, õ
mýjja, õ pidjôja kunĩo am-
inhõ, ane. ⁸ Ne kam o tým
ne kubĩn arým pidjôkô kurũm
bõm kumẽ.

⁹ Be, mýj gêdja õ pidjôkô
djwýnhja me ja on? Bir, dja
me'ýr tẽn me'ýr bôx ne me
imex ne kam õ pidjôkôja
atemã me ja'õmã kungã.
Nãm ã Jeju me rũnhmã ane.
Amijã ne õ pidjôkô djwýnh
kra jakren Metĩndjwýnh
kukwakam kabên jarênh
djwýnh'ã ne õ àpênh jakre.
¹⁰ Nhyam kam Jeju ajte memã
me kukãmãre kabên jarênh
memã kum,

—Amrêbê: ne me
bakukãmãre memã Metĩndjwýnh
kabên jarênh memã kum,
“E kum kên ja ne me kute
kikreo ãm djwýnhja

kute kikremã armã te omũn kam bõm kumẽ. Kẽn ja ne arým kute kikremã o kajpar, kum o kajpar tÿxi.

11 Bẽnjadwÿr djwÿnh ta ne ã kẽno ane gu me omũn kam bamã mexkumrẽx”.

Nãm ã me bakukãmãre memã anen arým 'ã pi'ók no'ók ne. Djãm me aje omũnh ne mar kêt? Nãm Jeju ã me rũnhmã ane. Nãm amijã kẽn jakre. Ne me rũnh'ã kikreo ãm djwÿnh jakre. Mrãmri ne me rũnh kute kikreo ãm djwÿnh pyrãk ne arým Jeju kanga. Me rũnh kute kanga'ã ne Jeju me rũnhmã ja jarẽ.

12 Nhyr me amim,

—Be, gwaj bajã ne pidjõo djuw mex djwÿnhmẽ kikreo ãm djwÿnh jakre, ane. Ne bit kute o tÿmmã te 'ã amijakre. Me krãptĩ pymaje ne me te 'ã amijakren arým mã tẽ.

Xedjamã pi'ók kaprĩ nhõr'ã ujarẽnh.

Mat 22.15; Ruk 20.20; Rô 12.1

13 Ne kam Jeju'ÿr me bẽ pardjẽu kwÿmẽ Erodji nhõ me ja kwÿ jano. Jeju bẽnjadwÿr'ã kabẽn punu jabej ne me me ja jano. Godja bẽnjadwÿr'ã kabẽn punu'õ jarẽ nhyr me arým bẽnjadwÿrmã arẽ. Kadjy ne me Jeju'ÿr bõx ne kum,

14 —Ujarẽnh djwÿnh, ba me arým ama. Ga ne ga akabẽn katãtkumrẽx. Amã me rũnh puma kêt. Me rũnhmẽ me kajgomẽ ne ga memã akabẽno aben pyrãk ne me

imã Metĩndjwÿnh kukrãdjã'ã adjujarẽnh mexkumrẽx. Me bẽnjadwÿr rũnh kunĩ nhõ bẽnjadwÿr raxbẽ Xedja. Me bẽ idjaer kute o me bajtemja. Djãm Metĩndjwÿnh kukrãdjã kõt ne gu me baje bẽnjadwÿr Xedjamã pi'ók kaprĩ nhõrmã? Nãr kon. Goja on ar imã arẽ. ¹⁵ Dja gu me kum kungã nãr dja gu me kubẽ nẽ? Nãm me ã Jejumã ane.

Nhyr arým me 'ẽxnãkõt tu me kuman memã kum,

—Nok ba ren me amã, “Metĩndjwÿnh kabẽn kupa'ã ne me kum õro ba”, ane ga me ren memã kum, “Be, Jeju axwekumrẽx. Ga, kute bẽnjadwÿr raxbẽ Xedjabẽ pi'ók kaprĩ nẽ prãmja pumũ”, ane. Amrẽ imã ngõnhponho pi'ók kaprĩõ tẽ ba me amã omũ, ane. ¹⁶ Nhyr me kum o tẽn kungã nhyr arým memã kum,

—Mÿj me'õ ne 'ã karõja? Ne mÿj me'õ ne 'ã idji jõtja? ane.

Nhyr me kum,

—E kum be, Xedja nhõ, ane.

¹⁷ Nhyr Jeju memã kum,

—Bir be, õ pi'ók kaprĩ. Dja ga me kum angã nhyr be, Metĩndjwÿnh nhõ mÿjjabit dja ga me Metĩndjwÿnhmã angã, ane. Nãm memã ane nhyr me te kute kutã mÿjja'õ jarẽnhmã kam no tyn dja. Ne kam arým kum kãx ne mã mõ.

Me tyk akubyn tĩn mÿr jabej me Jejumã kabẽn.

Mat 22.23; Ruk 20.27; Texk 4.16; Ap 20.4

18 Nhyṁ kam mebê xadjudjêu kwÿ 'ÿr bôx. Mebê xadjudjêu ne me arîk memã kum,

—Be, me tyk akubyn tîn prãm kêt-kumrêx, anhÿr ar o ba. Me ja ne me 'ÿr bôx ne kukij ne kum,

19 —Ujarênh djwÿnh, me bakukãmãre Môjdjê ne amrêbê: me bamã,

“Godja me'ô prô'ÿr môn kra kêt rã'ãn tyk jabej mÿj dja me nê?

Bir, dja kamymê ar aben djakam ikwãja'ô 'ÿr mō. Ne kam kum kra djin kukrij nhyṁ abatãnh ne.

Me kute 'ã abenmã kum, ‘Be, kamy tyk kra ne wã’, anhÿr ne kute kamy tyk mar tÿx rã'ã kadjy.”

Nãm ã me bakukãmãre Môjdjê me bamã ane. Nãm mebê xadjudjêu ã Jejumã ane. ²⁰ Ne ajte kum,

—Be, kamybê 7 ne axikôt apôx. Nhyṁ kutewaja prô'ÿr mō. Prô'ÿr môn kra kêt ne ty. ²¹ Nhyṁ atãrija pãnh 'ÿr môn kam ajte ty. Nhyṁ pãnh atãrija 'ÿr môn kam kra kêt rã'ãn ajte ty. ²² Be, nãm ar ã o anhÿro tēm tãmtã: nhyṁ arÿm kutapureja aro ino ren 'ÿr môn adjwÿnhdjwÿ ty, kra kêt ne ty. Nhyṁ arÿm ar prôja arkôt ty, kra kêt rã'ãn ty. ²³ Ar kubê 7 ne ar aben totokmã kamy prô'ÿr ba. Godja we ar kunĩ akubyn tîn ne àbir jabej we àbirkam nhÿnh kamyja dja 'ÿr mō? ane. Me ta kute we me tyk akubyn tîn kêt jarênh mÿr jabej ne me ã Jejumã ane.

Me kute o àpanh nhyṁ binhikrênh kadjy nàrãm ne mebê xadjudjêu ã kum ane.

²⁴ Nhyṁ Jeju arÿm memã kum,

—Me aje Metĩndjwÿnh kabên'ã pi'òk no'òk mar kêt ne me aje Metĩndjwÿnh tÿ:xkumrêx mar kêt. Nã gãm me arîk Metĩndjwÿnh kupa'ã memã 'ã ajarê. ²⁵ Be, me tyk ne akubyn tĩnkam djã ne me ajte abenwÿr ba? Kati,

akubyn me tĩnkam ne me abenwÿr ba prãm kêt-kumrêx. Kam dja me kute kàjkwakam kadjy mrãnh djwÿnh pyræk.

²⁶ Be, mrãmri me tyk akubyn tĩnkumrêx. Amrêbê: ne Metĩndjwÿnh me bakukãmãre Môjdjê mã kabên jarê. Me tyk akubyn tĩn'ã kabên jarê

nhyṁ 'ã pi'òk no'òk. Djãm me aje pi'òkkam omũnh kêt, akaòk pòk ne tu mex ne ãm'ã ujarênhkam Metĩndjwÿnh kute kum,

“Ibê Abraãomê Idjakmê Djako ar ô Metĩndjwÿnh”, anhÿrja,

djãm me aje pi'òkkam amim arênh kêt?

Arÿm Abraão ar tyk 'ãtũmkam ne Metĩndjwÿnh ã me bakukãmãremã ane.

²⁷ Bir be, ar tyk tũmja Metĩndjwÿnhmã tîn ne ar ba nÿj pumũ. Djãm Metĩndjwÿnhbê me tyk nhô Metĩndjwÿnh? Kati. Metĩndjwÿnh ne me tîn nhô Metĩndjwÿnh. Me tyk kunĩ ne me kum tîn. Kam ne ba me amã, “Metĩndjwÿnh ne kubê me tîn nhô Metĩndjwÿnh”, ane. Nã gãm me kupa'ã

memã 'ã ajarê. Nãm Jeju ã mebê xadjudjêumã ane.

Me kute kukràdjà jabej Jeju kujêr.

Mat 22.34; Ruk 10.25

²⁸ Jejumê mebê xadjudjêumê aktã kabêno aben japanho dja nhym Môjdjê kukràdjà mar djwýnh'õ arým me'ýr bôx. Ne Jeju katàt kute memã Metíndjwýnh kabên jarênhkôt arým kuman kam kukij ne kum,

—Metíndjwýnh kute katàt me kute amijo ba'ã memã karôkam kabên jarênhja kute aben nwhitepã memã kabên jarênhja dja ga amim maro tẽ. Nhýnh kabênja'õ ne mexo kute kunĩ jakrenh? ane.

²⁹ Nhym kum,

—Be, Metíndjwýnh kabên'õ kumrêx mexo kute kunĩ jakrenhja ba amã arê ga ama. Metíndjwýnh memã kum,

“Ë, mebê idjaer, gora ikabên ma. Bênjadjwýr djwýnh, kubê ne Metíndjwýnh. Bênjadjwýr djwýnh pydji.

³⁰ Me anhõ Bênjadjwýr djwýnh, me Atíndjwýnh dja ga me amã kính, amã abêo katàt me kunĩ, mýjja kunĩ jakre.

Djãm ajakwaobit amã Metíndjwýnh jabêmã? Kati. Ajamak, akadjwýnhbê, akukràdjà kunĩo dja ga me amã abê:.”

Nãm ã Metíndjwýnh memã ane. Be, tãm ne ja. Metíndjwýnh kabên'õ kumrêx mexo kute kabên kunĩ

jakrenh ne ja. ³¹ Ne kam atãri Metíndjwýnh ajte memã kum, “Me amã amibu'ã me ja jabê. Kute mrãmri ne ga me amã amijabêja pyrãk dja ga me ã amã amibu'ã me ja jabêo ane.”

Nãm ã Metíndjwýnh memã ane. Atemã kabên'õ mexo kute ja jakrenh kêt. Nãm ã Jeju kum ane.

³² Nhym Môjdjê kukràdjà mar djwýnh kum,

—Ujarênh djwýnh, kôt ne ga arê. Mrãmri Metíndjwýnh pydjibit. Atemã'õ kêt kumrêx.

³³ Dja me kum kính, kum abêo katàt me kunĩ, mýjja kunĩ jakre. Djãm ajkwaobit kum Metíndjwýnh jabêmã? Kati. Amak, kadjwýnhbê, kukràdjà kunĩo dja me kum abê:.. Ne kum amibu'ã me ja jabê. Kute mrãmri ne me kum amijabêja pyrãk dja me ã kum amibu'ã me ja jabêo ane. Akabên ja ne mexo Môjdjê kabên kunĩ jakre. Dja me Metíndjwýnh kabênja man kôt ar amijo ban arým mexkumrêx nhym me kute Metíndjwýnhmã mry bôrja mexo me tẽp kêt kumrêx. Me kute kum apýnh mýjja nhôr kunĩja mexo me tẽp kêt kumrêx. Nãm ã Môjdjê kukràdjà mar djwýnhja Jenumã ane.

³⁴ Nhym kam ôkre kadjwýnhbê amim,

—Be, tãmwã ne ikabên kôt kabên mexkumrêx, ane. Ne kum,

—Be, Metíndjwýnh kute amim apytãr ne ar ajo ba 'ýr, ane. Nhym me ajte ijukri

Jeju kukjêr kêt. Kabên mex pymaje ne ajte kukjêr kêt.

Kritubê mỳj me'ô tàmđwỳj jabej kute me kukjêr.

Mat 22.41; Ruk 20.41

³⁵ Nhyr kam Jeju ajte Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam tẽn bõx ne memã Metĩndjwỳnh kukràdj'ã ujarênho djan kam memã kum,

—Be, Mõjdjê kukràdjà mar djwỳnh ne me memã kum, “Kritubê ne Dawi tàmđwỳj”, anhỹr ar o ba. Be, djãm Kritubê Dawi tàmđwỳjbit? Kati, kubê ne Dawi nhõ Bẽnjadjwỳrdjwỳ, ane. ³⁶ Ne kam memã me kukãmãre Dawi kabên jarên memã kum,

—Be ga, me bakukãmãre Dawi ta kute memã 'ã ujarênhja pumũ. Metĩndjwỳnh Karõ kukwakam kute memã Kritu'ã ujarênhja pumũ. Nãm memã kum,

“Inhõ Bẽnjadjwỳrmã ne Bẽnjadjwỳr djwỳnh kabên ne kum,

'Amrê idjubõk'ãnh nhỹ, Abẽnjadjwỳr raxkam idjubõk'ãnh nhỹ.

Ikam ama ba amrê awỳr akurê djwỳnho mõ ga me kwỳo apardjan me kwỳ nhimex.’

Nãm ã Metĩndjwỳnh inhõ Bẽnjadjwỳrmã ane”, ane.

Bir be ga, Dawi kute kum “Abẽnjadjwỳr rax”, anhỹrja pumũ. ³⁷ Mỳkam ne me 'ã Dawi tàmđwỳj kajgo jarê? Djã nãm o tàmđwỳj kajgo? Kati, Dawi ta ne kute o õ Bẽnjadjwỳr

rax. Nãm Jeju ã memã ane nhyr me krãptĩtija kum kabên kĩ:nhkumrêx ne.

³⁸ Nhyr arek memã ujarênho dja:n memã kum,

—Gora me aminêje me omũ. Aminêje Mõjdjê kukràdjà mar djwỳnhwã pumũ. Be, me ja ne me kute amibên kadjy kute kubêkà jabjêtibit jangjênh prãm kumrêx. Ne ajte me krãptĩ nhipõkri kute memã amibên nhyr me kute memã rũnh jarênh ne kute memã kum, “Bẽnjadjwỳr, djãm ga, djãm ga”? anhỹrja. Ja ne me kum kĩnhkumrêx. ³⁹ Ne mebê idjaer bikprõnh djakam nãr me krãptĩ àkuro krĩkam ne memã wan krĩ prãm kumrêx. Me kute amibên kadjy ne me me rũnh krĩ djakam krĩ prãm kumrêx. Kwãrĩk wãnh gar me kudjwa kêt. ⁴⁰ Nãm me me 'uwĩ krão apan mebê mỳjja kunõ akĩ ne kam ajkwaobit Metĩndjwỳnhmã kabên rũnh ne, ne kum kabên 'ijabjêo ku'ê. Nãm me 'êx ne amijo mex ne kum kabên. Be kati, me axwekumrêx. Kam gêdja Metĩndjwỳnh me kurãm memã pãnh rax jarên prĩne me kurãm meo ajkê. Nãm ã Jeju memã ane.

Me'ô 'uwĩ kute õ pi'òk kaprĩ ngrĩre nhõr.

Ruk 21.1

⁴¹ Nhyr kam me kwỳ itepato mõn bõx. Me kute amikutã Metĩndjwỳnhmã pi'òk kaprĩ kwỳ nhõr kadjy ne me mõ. Nhyr Jeju arỳm tẽn pi'òk kaprĩ nhõr djã kõnh nhỹn me omũnhõ nhỹ. Me

õ nêkrêx rûnh krăptĩ ne me aben totokmã kam pi'ók kaprĩ rûnh ne kurê. ⁴² Nhyam kam me'õ nija 'uwtĩ kubê mjên tyk nhyam õ mỳjja kêtja ngônphrehreo pi'ók kaprĩo amãnhkrut ne kubyn o tẽn kam kumê. Ngônphrehreja ne abenã rênhkam kubê pi'ók kaprĩ 'õ pydji, ngri:re.

⁴³ Nhyam kam Jeju amiwỳr kôt ba djwỳnh ar ku'uw nhyam ar 'ỳr bôx. Nhyam arkum,

—Ba ar amã arê, me'õ 'uwtĩ ja ne õ mỳjja kêt ne tu me kurãm õ pi'ók kaprĩ raxo tẽn Metĩndjwỳnhmã kungã. Me kunĩ kurãm pi'ók kaprĩ raxo tẽn kum kungã. ⁴⁴ Me ja ne me õ pi'ók kaprĩ kumex ne kam 'ã kâtãm ne kumex. Ne kam 'ã kâtãmja Metĩndjwỳnhmã kungã. Nhyam be, me'õ nija ne õ pi'ók kaprĩ kêtê, pi'ók kaprĩ ngri:re ne tu kum kunĩ ngã. O kute amikadjy mỳjja byr ne krên ne tĩn kadjy Metĩndjwỳnhmã kunĩ ngã. Kum 'õ nôr kêtê. Kam ne ba me amã,

—Nãm me kurãm pi'ók kaprĩ rax ne kum kungã. Mrãmri ne ba ar amã arê. Nãm ã Jeju kôt ba djwỳnh arkum ane.

13

Akubyn bôx kukãm mỳjja apôx'ã ujarênh.

Mat 24.1; Ruk 21.5

¹ Ne kam Metĩndjwỳnh nhõ kikreti kurũm kato. Nhyam kôt ba djwỳnh'õ kum,

—Ë, Ujarênh djwỳnh ga, këntio me kute kikreti kwỳ

nhipêxja pumũ. Kênmê kikre ã ti:re ane, ane.

² Nhyam Jeju arỳm arkum,

—Be, ar kikretija pumũ. Dja ĩ me kurê djwỳnh prĩne kikreti ngrãn kên aben nhiby ikwã kunĩ nhikô rê. Nhyam kam kên'õ aben nhiby nôr kêtumrêx, ane. ³ Nhyam kam ar tẽn kam krãnhbê Oriwêre'ã wabi. Nhyam Jeju arỳm amybỳm Metĩndjwỳnh nhõ kikreti kôn nhỹ. Nhyam Pedrumê Xijagumê Djuãomê Ångre ar me kãxã kukij ne kum,

⁴ —Ë, ar imã kikreti ngrãnh'ã ajarê. Nhỹnh amex 'ókam dja me bakurê djwỳnh me bawỳr bôx ne kikreti ngrãn ãm djã kapõ? Mỳj gêdja kukãm apôx? Dja bar omũn kam kôt õ akatimã ikaton õ akati ma.

⁵ Nhyam kam Jeju arkum apỳnh mỳjja kukãm apôxmã arkum 'ã ajarên arkum,

—Gora ar amijã ano tỳx gê me'õ ar amã 'êx ne ar anoo biknor ne Metĩndjwỳnhbê ar ajo akêx kêt. ⁶ Be, me krăptĩ dja ĩ aben totokmã me'ỳr bôx ne arỳm amijo 'êx. Amijo 'êx ne arỳm amijã imê. Amijã imên arỳm memã kum, “Me anhõ Bênjadjwỳrbê kumkati kadjy ne Metĩndjwỳnh ijano ba tẽn bôx. Ba ibê Kritu”, ane. Ne kam arỳm me krăptĩ noo aknon Metĩndjwỳnhbê meo akêx.

⁷ Be, kam dja gar me kute abenwỳr prôt man amybỳm me kute abenwỳr prôt jarênh ma. Kwãrik wãnh kam ar atĩn prãm kêt. Ba ne ba kukãm

ar amã 'ã ajarẽ gar arým ama. Ja kumrêx gêdja me ã o anhÿro tẽ. Kraxje kute inomã mênh kêt, kute 'ÿr o tẽm rã'ã. ⁸ Nà, apÿnh me ba djari gêdja me abenwÿr prôt ne aben nhimexo ba. Nhyr apÿnh bënjadjwÿr rûnh nhõ me dja me abeno kurê djwÿnh ne aben nhimexo ba. Apÿnh pyka djari gêdja kam pyka terte:t ne. Nhyr prãmdjwÿ me kwÿ nhimex. Be, me tokry krax ne ja. Ga, me nire kra àja pumũ. Adjÿm. Dja kra à:n kam arým à ra:x ne. Me adjwÿnhdjwÿ dja me tokry mō:n kam arým tokry ra:x ne. Be, me tokry krax ne ja.

⁹ Be, ar ga dja gar ajaxwe kêt kadja amijãno dja. Dja me apÿnh me rûnhmã ar akan-gan me bikprõnh djakam ar atitik ne. Ar aje ijã adjujarẽnh ar abakam dja me apÿnh me bënjadjwÿr rûnhmẽ me bënjadjwÿr kry'ÿr ar ajo mō. Ar ajo mō gar me kabem aku'ê. Memã ijã adjujarẽnh nhyr me kute mar kadja me kabem aku'ê. ¹⁰ Nhyr be, me kute amim imar dja me apÿnh me ba djã kunikôt ijã ujarẽnh ny jarẽnh kumrêx.

¹¹ Dja me ar ajo rôrôk ne kute memã ar akukjêr kadja me rûnhmã ar akanga. Kwãrik wãnh gar kam amikukãm akabên 'õ'ã karõ kêt ne kwãrik wãnh amikukãm anhõkre kadjwÿnhbê amim, "Je tô mÿj gêdja ba aminêje memã ikabên ja on'?" anhÿr kêt. Be, me kute memã ar akukjêr majmã dja Metÿndjwÿnh Karõ

ta ar amã ar akabên mex jarẽ gar aman arým memã arẽ. Kute ar amã ar akabên jarẽnh ja dja gar memã arẽ. Djãm ar ga dja gar memã akabên jarẽ got? Kati. Karõ ta dja memã kabên jarẽ.

¹² Nhyr mÿjja kunĩ pyka kôt amingrãnh kadja dja me kute abeno õbikwa djwÿnh abenmã àkrê. Me rûnh kute me par kadja dja me memã kamy kanga. Dja bãm memã kra kanga. Dja kra kum nã nãr bãm kurên me rûnhmã ar kanga. Me rûnh kute ar par kadja ar kanga. ¹³ Ikôt ar abikamênhkam dja me kunĩ kum ar akurê. Ne te kum ar akurê gar ijã adjukanga kêt ne amã ikĩnh tÿx rã'ã ba arým ar apytã. Dja me kunĩ kute aminhinomã amimênh nhõ akati bõx gar amã ikĩnh tÿx rã'ã ba arým ar apytã. Nãm ã Jeju arkum ane.

¹⁴ Ne kam ajte arkum,

—Be, ar aje ajbir imã, "Ar imã kikreti ngrãnh'ã ajarẽ", anhÿrja ba ar amã arẽ gar ama. Dja mÿjja amingrãnh 'ÿr nhyr kam arým mÿjja punutija dja. Metÿndjwÿnh nhõ kikretikam dja. Djãm mÿjja punuti Metÿndjwÿnh nhõ kikretikam ãmkam mex got? Dja kam dja gar arým omũ. Mÿjja punuti djô'ã dja me mÿjja kunõ ajkên kungrà. Me bakukãmãre Danijeu ne amrêbê: 'ã ajarẽ. Metÿndjwÿnh kukwakam memã 'ã ajarẽ. Danijeu ne arým memã mÿjja punuti ja'ã ajarên 'ã pi'ók no'ók. Dja gar pi'ók no'ókwã pumün

kam mỳjja punuti pumũn kam kôt ama. Kam gêdja Djeruxarê bu'ã pyka ja nhidjibê Djudêjakam me ja amijã maje krãnh'yr prôt ne.

15 Gêdja me'õ kikre nhimök po'ã ãm jabej kwãrĩk wãnh akubyn ũrkwãmã nèkrêx'yr àr ne byr ne o tẽm kêt.

16 Gê purkam ar ba jabej tu umaje prôt. Kwãrĩk wãnh kute kubêkà jamỹnhmã 'yr akêx kêt. Dja tu me ãm kamã amũ prôt.

17 Watĩ:re, akati wãkam me tujarômẽ me kra karà dja me tokry:. Me mỳjja punuti pymaje prôt ne kam arỹm tokry:. 18 Dja gar Metĩndjwỹnhmã amijo a'uw gẽ na raxkam umaje ar aprôt kêtã.

19 Be, dja me kam tokry kume:xi. Akubyn amijo tẽn mỳjja kunĩmo krax djà'yr amijo bõx ne ama. Me akukãmãre aben kukãm tokrykôt dja gar me maro tẽ. Dja gar me tokry tũm maro tẽ:n amiwỳr me tokry maro bõx. Ga, me tokry kume:xja pumũ. Be, amrê mỳjja punuti nhõ akati bõxkam dja me tokryo katàt me tokry tũm wã kunĩ jakre. Ne amrê me'ã akati mõrkam me tokry nydjwỳ dja me tokryo mỳjja punuti'ã me tokryja tẽp kêtumrêx. 20 Metĩndjwỹnh ren tokry'ã akati kwỳ ngri kêt nhym me'õ ren tĩn kêtumrêx. Be, Metĩndjwỹnh kute amim õ me ja'ã karõ ne kute amijo me utãrja kadjy dja arỹm 'ã akati wã kwỳ ngri.

21 Godja me'õ 'êx ne ar amã, “Ota, jakam arỹm Kritu bõx ne nhỹ. Arỹm ne Metĩndjwỹnh 'ã me õ Bẽnjadjwỳrbê kumkati mẽ nhym jakam arỹm memã nhỹ”, anhỹr jabej. Nàr me'õ ajte 'êx ne ar amã, “Ota, jakam arỹm Kritu bõx ne nhỹ. Arỹm ne Metĩndjwỹnh 'ã me õ Bẽnjadjwỳrbê kumkati mẽ nhym jakam arỹm memã nhỹ”, anhỹr jabej. Djãm ar aje me ja marmã? Kati, kwãrĩk wãnh amim me ja mar kêt.

22 Be, apỹnh me ta kute amijo Kritu pyræk dja me amijo amirĩt ne. Nhym amũ me jadjwỳ amijo amirĩt ne 'êx ne memã kum, “Ba ne ba Metĩndjwỹnh kukwakam me amã idjujarênh iba”, anhỹro ba. Dja me me aêrbê mỳjja pumũnh kêt kwỳ nhipêx, kute me noo biknor nhym me kute me'ã abenmã kum, “Mrãmri ne djãm Metĩndjwỹnh kukwakam me kabênkumrêx”, anhỹr kadjy. Godja me o me noo biknor ne Metĩndjwỹnhbê meo akêx jabej. Metĩndjwỹnh kute amrêbê amijo me utãrja kubê meo akêx ne kute meo ba jabej. Me 'êxnhĩ no tỳxo kute me akrenh jabej, godja kubê me kwỳo akêx ne meo ba jabej. 23 Be, ar ga dja gar amijã ano tỳx ne. Ba ne ba mỳjja apõx kêttri kukãm ar amã arê gar arỹm ama. Nãm ã Jeju arkum ane.

24 Ne kam ajte arkum, —Nhym me tokryo ku'êwã'ã akati apêxkam dja mỳjja rũnh apõx. “Nhym myt amijo akamàt kô tyk nhym mytyrwỳ irã

kêt.

25 Nhyim kanhêti kâjkwa kurûm rôrôk nhyim kâjkwakam apÿnh mÿjja tÿ:x amingrêk ne.”

26 Ba kam ije amijo inhî dja ba arÿm prîne itÿ:x ne prîne imextire ne ipyma:. Ne kam kakrâkôt bôx nhyim me kunî: arÿm ibôxkôt ipumû. 27 Ba kam ikadjy mrânh djwÿnh jano nhyim me arÿm inhô me ja o atom. Ije amijo me utârja kunîo atom. Dja me kwÿ kâjkwa krax'âm môn meo atomo mō. Nhyim me kwÿ kâjkwa 'ênhôt'âm môn meo atomo mō. Nhyim me kwÿ aktâ kâjkwa nhirê'âm môn meo atomo mō. Dja me apÿnh pyka kunîkôt inhô me ja kunî:o atom. Ba ne ba kukâm ar amâ 'â ajarê. Gora abej ajkam ama.

28 Be, akubyn ibôx djâ nhô akatija'â ne ba ije pidjôbê pigêre jakremâ. Gora ije 'â mÿjja jakreja ma. Ba ar amâ arê gar ama. Dja pidjô pakâ nokâ tukam 'ô nhingrâ kadjy arÿm ingrâ apôx gar kam arÿm amexmâ kamnhîx nhyim kam arÿm amex. 29 Bir be, gêdja ba ije ar amâ mÿjja jarênhja â apôx môr ane gar kam arÿm ijabej rît ne ijabej ajkam ama. Akubyn ibôx djâ arÿm 'ÿr. 'ÿr dja mÿjja apôxja. Amex kutâ gêdja pi'ô ingrâ. Nhyim be, ibôx kutâ gêdja mÿjja pymatija apôx mō.

30 Nâ, mrâmri ne ba ar amâ kôt arê. Me akamingrânyre ja gêdja gar atyk par kêttri mÿjja ja kunî apôx. Mrâmri ne ba

ar amâ arê. 31 Ikabên kajgo kêtikumrêx. Gêdja pykamê kâjkwa î apêx. Nhyim be, ba ikabên gêdja 'ô biknor kêtikumrêx. Mrâmri gêdja ba ije mÿjja jarênh ja kunî apôx nhyim me omû, ane.

Me kute bôx djâ nhô myt mar kêt.

Mat 24.36; Ruk 12.37; Tex k 5.2

32 Ne kam ajte arkum,

—Be, ba akubyn ibôx djâ nhô akati nâr myt djâm me'ô kute mar? Kati, me'ô kute mar kêtikumrêx. Kâjkwakam kadjy mrânh djwÿnhdjwÿ kute mar kêt. Ibâmbit ne kute mar. 33 Dja gar ajaxwebê amijâno djan arek ijabej ajkam ama ne Metÿndjwÿnhmâ amijo a'wÿ. Mÿkam? Bir, ar aje akubyn ibôx djâ'â myt mar kêt kam.

34 Ar aje akubyn ibôx djâkam myt mar kêt kute ô kikre djwÿnh nhô âpênh pyrâk. Ba ar amâ arê gar ama. Be, ô kikre djwÿnh ne arÿm kurûm anhÿr bê tēm mā. Ne kam ô âpênhmâ kikre'â karôn arkum apÿnh âpênh djâ'â karô. Ne kre nêje ku'ê djwÿnhmâ kum, “Gora arek ijabej ajkam ama”, ane. Ne kam arÿm mā tē.

35 Kam dja gar gadjwÿ arek ijabej ajkam ama. Ba ne ba ije ô kikre djwÿnh pyrâk. Ar aje ibôx'â myt mar kêt. Godja ba parakam ibôx jabej nâr akamât kô ipôkri ibôx jabej nâr ôkrên'ânh kârkam ibôx jabej nâr kryrâm ibôx jabej. 36 Ar arek ijabej ajkam ama. Dja gar ate akrâ ba

ar ajaêrbê bôx gar ajmã nê.
³⁷ Ar amã ne ba arým ibôx
 djà'ã karô. Jakam ne ba me
 kunĩmã 'ã karô. Me arek
 ijabej ajkam ama. Nãm ã
 Jeju me kukãm mỳjja apôx'ã
 arkum ane.

14

*Me'õ nire kute Jeju
 nhimõkkam kangô runh.*

Mat 26.6; Dju r 12.1

¹ Be, Metĩndjwýnh me
 irôbê mrãnh nhõ akati nêje
 arým akati pydji. Kam
 ne mebê idjaer kunĩ amex
 kunĩkôt aben pydji. Amrêbê:
 Metĩndjwýnh me kukãmãre
 nhirôbê mrãnh nhym me
 kute aben kajmã'ã mar kadjy
 ne me aben pydji. Kamãdjwý
 ne me kute djwýponhrebit
 kur. Metĩndjwýnh me
 irôbê mrãnh nhõ akati nêje
 akati pydji nhym me kadjy
 Metĩndjwýnh mar djwýnh
 nhõ bẽnjadjwýrmẽ Mõjdjê
 kukràdjã mar djwýnhmẽ
 arým abenmã kum,

—Mỳj godja gwaj baje me
 krãptĩ kãxã Jejuo batým ne
 bĩnmã on? ane. ² Ne ajte
 abenmã kum,

—Kwãrĩk wãnh gwaj me
 kute aben pydji djã nhõ
 akatikam o batým kêt. Gwaj
 ren o ane nhym me krãptĩ
 ren o ngryk ne ren kangao
 kumex, ane. Metĩndjwýnh me
 irôbê mrãnh nhõ akatikam
 me krãptĩ bôxja ne me kuman
 ã Jeju'ã abenmã ane.

³ Be, krĩ ngrirebê Betan-
 hakam ne Jeju nhỹ. Kamã ne
 me'õ ã kajêkam tê arým mex.
 Idjibê ne Ximão. Ūrkwãkam

ne Jeju õ kwý krêno nhỹ. Ő
 kwý krêno nhỹ: nhym me'õ
 ni arým 'yr tẽn 'yr bôx. Nãm
 'yr kẽn jakareo ngõnh byno
 tẽn. Ngõnhkam ne me kudjý djã
 kangôo ipu. Idjibê ne nadu.
 Nãm me prĩne ipêx mex nhym
 pãnh raxkumrêx. Nãm o tẽn
 o bôx ne 'ã kutan arým Jeju
 nhimõkkam kapĩ.

⁴ Nhym bu'ã me ku'ê kwý
 kôt nokà nhàn abenmã kum,
 —Je tô mỳkam ne arým me
 kudjý djào ajkê? ⁵ Gwaj ren
 pi'ók kaprĩ kadjy ren memã
 kungã ne ren pãnh pi'ók kaprĩ
 rax ne ren kuby. Ren 'ã
 akrekam pãho denarju kubê
 300 jakre. Gwaj ren pi'ók
 kaprĩ rax byn ren me õ mỳjja
 kêtã kungrà. Mỳkam ne
 arým o ajkê? ane.

⁶ Nãm ar anen nijamã akij.
 Nhym Jeju arým tu ar kabẽn
 man arkum,

—Kwãrĩk wãnh rã'ã.
 Mỳkam ne gar kum kaprĩ
 jadjã? Djãm kute ijã kapĩnkam
 punu got? Kati, mexkumrêx.

⁷ Be, akati kunĩkôt ne ar abu'ã
 me õ mỳjja kêt ar ba rã'ã. Ar
 aje memã mỳjja nhõr prãm tu
 memã angã. Nhym djãm arek
 gwaj baro'ã ar baba rã'ãmã?
 Ba ar amã arê gar ama. ⁸ Dja
 ba ty nhym me arým ijadjã.
 Me kute ijadjãrmã ne nija
 kuma. Kuman arým kum
 ikaprĩn ijã me kudjý djã
 kapĩ. Nãm te kute mỳjja mexo
 kute imex pyrãk ne kute imã
 õrmãn arým tu ijã me kudjý
 djã kapĩ. ⁹ Ba ar amã arê
 gar ama. Dja me kày bê pyka
 kunĩkôt mã memã ijã ujarênh
 ny jarênh mã nijadjwý 'ã ajarê.

Kute ijã me kudjy djã kap'ĩn'ã ajarẽ. Gêdja me kam aben djô'ã nija mar rã'ã ne. Mrãmri ne ba ar amã arẽnhkumrẽx. Nãm ã Jeju arkum ane.

¹⁰ Nhyam kam Djuda Ikadji, Jejukôt ba djwýnhbê 12 'õ ne me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr ar'ýr tẽ. Kute arkum Jeju kanga kadjy ne tẽ. ¹¹ Ar'ýr tẽn ar'ýr bõx ne arkum,

—Arým ba ije ar amã Jeju kangamã. Nãm ã arkum ane nhyam ar kuman arým kĩnhkumrẽx ne. Ne arým kum kabẽn jarẽnh mãmdjin kum,

—Dja ga ã Jejuo ane bar kam arým amã pãnh pi'ók kaprĩ ngã, ane. Nhyam kam amim,

—Mýj dja ba ije arkum Jeju kanga kadjy on? Nãm ã Djuda amim anhýro ba.

Ar kute ro'ã õ kwý krẽno ino rer.

Mat 26.17; Ruk 22.7

¹² Nhyam kam mebê idjaer kukradjãkôt me kute djwýponhbit kur nhõ akati arým kutewa. Kam ne me apýnh úrkwãkam Metĩndjwýnhmã mrykĩ'ãtomti pan kuku. Amrêbê: Metĩndjwýnh me irõbê mrãnhja ne me kute kôt mar kadjy ã o ane. Nhyam kôt ba djwýnh ar Jejumã kum,

—Metĩndjwýnh me irõbê mrãnh nhõ akatikam gwaj banhõ kwý krẽn kadjy jãm dja bar tẽn ar akutêp gwaj banhõ kwý krẽn djã jadjwýr mex? ane. ¹³ Nhyam arým kôt

ba djwýnh amãnhkrutmã 'ã karõn arkum,

—Dja gar krĩraxkam tẽ. Nhyam arým me'õ ngyo ngõnhkam ngõ mýn o tẽ gar omũ. ¹⁴ Nhyam arým kikremã wadjã gar kôt tẽn wadjã. Wadjãn õ kikre djwýnhmã kum, “Ujarẽnh djwýnh ne amã kabẽn ne amã, ‘Bamẽ ikôt ba djwýnhmẽ ne bar inhõ kwý krẽn mã. Nãr kadjy inhõ kumoka'ê? Aje me bõx nymã kumoka'ê jarẽnhja, nãr? Dja bar Metĩndjwýnh me irõbê mrãnh nhõ akati mar kadjy mrykĩ'ãtomti krẽ.’ Nãm ã Bẽnjadjwýr amã ane”, ane. Be, dja gar ã õ kikre djwýnhmã ane. ¹⁵ Nhyam kam kôjrũm kumoka'ê jabatãnh'ýr ar ajo tẽn ar amã akre. Kam ne gwaj bakutêp mýjja kunĩ nõr pro. Dja gar kam ikutêp gwaj banhõ kwý krẽn djã jadjwýr mex. Nãm ã Jeju arkum 'ã karõo ane.

¹⁶ Nhyam kam kôt ba djwýnh 'ýr tẽ. Ne Jeju kute arkum kabẽn kôt arým mýjja kunĩmã katon arým kam mrykĩ'ãtomti gan õ kwý krẽn djã jadjwýr mex.

¹⁷ Nhyam arým ar'ã para nhyam Jejumẽ Ar kubê 12 ro'ã kikre'ýr tẽn 'ýr bõx. ¹⁸ Ne kam arým nhý. Akuro nhý nhyam kam Jeju arkum,

—Ar ajõ ikôt adjãkuro anhýrja dja ga ikurê djwýnhmã ikanga. Mrãmri ne ba ar amã arẽnhkumrẽx, ane.

¹⁹ Nhyam kam ar arým kaprĩren apýnh ar ã djãri aben totokmã kum,

—Djãm ba? Djãm ba? ane.

²⁰ Nhyim arÿm arkum,

—Be, ar abê 12ja 'ô, aje ikôt ngônhkrâtikam mry kangômã djwÿ jadjâro anhyrja'ô dja ga memã ikanga. ²¹ Be, ba ije amijo inhĩ ne amrêbê me bakukâmâre ijã Metïndjwÿnh kabên no'ôk nhyim pi'ôkkam me kute ijo anhyrmã arênh kôt ne me arÿm jakam ar ã ijo anhyro ba. Nhyim be, kute ikurê djwÿnhmã ikanga djwÿnhja dja ï kute memã ikanga pãnh tokry rax ne. Ý, watï:re. Tãmja ne ren rwÿk kêt ne. Nãm ã Jeju arkum ane. ²² Nhyim ar àkuro nhÿ: nhyim Jeju arÿm djwÿ'ô byn kam o Metïndjwÿnhmã mex-tire jarê. Kum mex-tire jarên arÿm kokij ne apÿnh arkum kungã. Ne kam aminhĩ'ã djwÿ jakren arkum,

—Inhĩ ne ja. Ar abyn krê, ane.

²³ Ne kam ngônhkrâkam pidjô kangôjadwÿ byn kam o Metïndjwÿnhmã mex-tire jarên arkum kungã. Nhyim ar kunĩ o ikô. ²⁴ Nhyim kam amikamrô'ã pidjô kangô jakren arkum,

—Ikamrô ne ja. Me krãptĩ kadjy dja ikamrô prôt. Metïndjwÿnh ne arÿm ikamrô prôt'ã memã kabên ny jarênh mãmджи, ane.* ²⁵ Ba ar amã arê gar ama. Ije pidjô kangôo ikômo krã'yr ne ja. Metïndjwÿnh kute amim ô me ja kunĩ pytâr ne kute meo bakambit dja ba pidjô kangô

nyo ikô. Mrãmri ne ba ar amã arênhkumrêx. Nãm ã Jeju arkum ane.

²⁶ Nhyim kam ar ngre. Ngren arÿm o ino re. Ngrero ino ren arÿm amũ krãnhbê Oriwêre'ÿr mō.

Pedru 'êx kukãm kute kum arênh.

Mat 26.31; Ruk 22.31; Djur 13.37

²⁷ 'ÿr mō: nhyim Jeju arkum,

—Be, akamâtja tãmkam dja me ijo ajkê gar me umaje aprôt ne ajmã. Amrêbê: ne me bakukâmâre ar aprôt ne ar abimãnh'ã ajarê. Metïndjwÿnh kukwakam ne me ar ajã ajarên memã kum, “Be, dja ba mrykĩ'ãtomtio ba djwÿnh titik nhyim mry umaje prôt ne ajmã.”

Nãm me ã ar ajã ujarênho anen arÿm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Be, akamâtja tãmkam dja gar me umaje aprôt ne ajmã. Me bakukâmâre kute ar ajã ujarênh kôt dja gar aprôt ne ajmã. ²⁸ Nhyim kam me arÿm ibĩ. Ba ityk ne akubyn itĩnkam dja ba ar akukãm pykabê Garrêjamã tē, ane.

²⁹ Nhyim Pedru kum,

—Godja ar kunĩ prôt ne bimãnh jabej ba dja ba arkôt iprôt ne imât kêt ne, ane.

³⁰ Nhyim Jeju kum,

—Kati, mrãmri dja ga arkôt aprôt. Ba amã arê ga ama. Akamâtja tãmkam ôkrên'ãnh kâr kêttri dja ga amijã maje

* **14:24** Mrãmri ne Jeju kamrô prôt nhyim Metïndjwÿnh arÿm 'ã memã kum, “Arÿm ne ikra tyn kamrô prôt. Jakam dja me tu amim ikra markumrêx ba kam arÿm me axwe maro aknon mekam ingyk kêt ne.” Nãm ã Metïndjwÿnh memã ane.

ajêx pydji, nhym arÿm kà. Ga kam ajte amijã maje ajêxo amãnhkrut ne ijã memã kum, “Kati, ije me'ôwã pumũnh kêtumrêx”, ane. Nhym ajte kà. Dja ga ã ijã memã ane. Mrãmri ne ba amã arênhkumrêx. Nãm ã Jeju kum ane. ³¹ Nhym Pedru kãj bê ajte kum,

—Gê me gu baro'ã gu babĩn jabej ba ije amijã maje ijêx prãm kêtumrêx, ane. Nhym kam ar kunĩ ã kum ane.

Pidjôkôkam Bãmmã amijo à'wÿr.

Mat 26.36; Ruk 22.40

³² Ne kam mō:n kam Jeju kôt pidjôkôbê Djexema'ÿr bôx. Nhym kam kôt ba djwÿnhmã kum,

—Jakam dja gar ikutêp nhÿ. Ba 'ÿr Metĩndjwÿnhmã amijo a'wÿ, ane. ³³ Ne kam Pedrumẽ Xijagumẽ Djuão ar aprôn aro mō. Ne kam madjà kreti:n arÿm kaprĩ rax ne. ³⁴ Ne kam arkum,

—Ikaprĩ:re. Arÿm ikaprĩ kute ibĩn 'ÿr. Jãnh mãn ar idjêje nhÿ gwaj baro'ã aminêje barĩto nhÿ, ane.

³⁵ Ne kam amũ tẽ. Tẽmo rãm ne ja ne tu mÿrbê tÿm. Tÿm ne arÿm Metĩndjwÿnhmã amijo a'uw. Kute tokry, kaprĩbê utar prãm jabej kum amijo a'uw. Tokry 'ÿr bôx kêt jabej kum amijo a'uw. ³⁶ Ne kum,

—Djũnwã, djãm abê mÿjja'õ bipdjur? Kati. Aje mÿjja kunĩ nhipêx mar. Itokry, ikaprĩjabê ipytà. Nàr kon, kwãrĩk wãnh rã'ã ba tu itokry. Djãm ba ne ba amimarkôt ar

amijo iba? Kati, akabênkôt ne ba ar amijo iba, ane.

³⁷ Ne kam kãjmã djan ar amãnhkrut ne ikjêkêta'ÿr akêx ne tẽn ar'ÿr bôx. Nhym arek ar ôto ikwã. Nhym Pedrumã kum,

—Je, Ximão, djã nã gãm arek anhôto nõ? Kraxje kô 'iry kêt ne ga anhôto nõ, ane. ³⁸ Ne ar kunĩmã kum,

—Ar aminêje rĩt ne Metĩndjwÿnhmã amijo a'wÿ. Gêdja me te axwe'ã ar amã apnê gar mekôt ajaxwe kêt. Ja kadjy dja gar kum amijo a'wÿ. Be, ar anhôkre kadjwÿnhbê ne gar amã ikabênja kĩnh. Nhym be, ar aminêje arĩtbê ne gar arerekren anhôtdjwa ne, ane.

³⁹ Ne kam ajte amũ tẽn Metĩndjwÿnhmã amijo a'uw ne kute ôbê kum kabên jarênhja kôt ajte kum tãm jarê. ⁴⁰ Ne kam ajte akubyn ar'ÿr akêx ne tẽn ar'ÿr bôx. Nhym ar nokà bã mex ne. Ajte arek ôto ikwã. Rerek mex ne arek ôto ikwã nhym ar tok nhym ar te kute kum kabênmã umaro nhÿ.

⁴¹ Nhym kam ajte amũ tẽn Metĩndjwÿnhmã amijo a'uw. Kum amijo a'uw ne ajte ar'ÿr akêx ne ar'ÿr tẽn ar'ÿr bôx. Ne arkum,

—Je, djãm arek ar anhôto anhikwã rã'ãã, akôkam kôto anhikwã? Aj, arÿm itokry djã iwÿr bôx 'ÿr. Ota, arÿm kute me axwemã ikangamã, ije amijo inhĩa ne kute memã ikangamã. ⁴² Kãjmã ar dja. Gwaj on me'ÿr. Ota, arÿm

kute memã ikanga djwýnh bôx, ane.

Me kute Jejuo tÿm.

Mat 26.47; Ruk 22.47; Djur 18.3

⁴³ Ne kute arkum anhÿro ãm rã'ã nhym Djuda arÿm 'ÿr bôx. Jeju kôt ba djwýnhbê 12 'ô ne kubê Djuda. Nãm 'ÿr bôx nhym me krãptĩ me:x ne kôt môn 'ÿr bôx. Nãm me kãxdjwa kajgomê kô jamÿn kadjy o môn o bôx. Me rÿnh ne me me ano. Me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhô bẽnjadjwÿrmê mebêngêtmê ne me me ano nhym me 'ÿr bôx.

⁴⁴ Me 'ÿr mör kêttri ne kute memã kanga djwýnhbê Dju-daja memã kum,

—Be, ije me'ô nhine kaôrkôt dja ga me omÿn arÿm o tÿm ne pa 'amÿ. Nãm Djuda arÿm ã memã ane. ⁴⁵ Ne kam 'ÿr tẽn 'ÿr bôx ne kum, “Ujarênh djwýnh”, anen arÿm ine kaô.

⁴⁶ Nhym kam me arÿm 'ÿr môn 'ÿr bôx ne o tÿm ne arÿm pa 'amÿ. ⁴⁷ Nhym me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhô bẽnjadjwÿr raxja nhô ãpênh mekôt tẽ. Nhym bu'ã me ku'êja 'ô ne arÿm ô kãxdjwa kajgo kaban o me'ôjamã ak-abên amak ta, bẽnjadjwÿr nhô ãpênhja jamak ta.

⁴⁸ Nhym kam Jeju me krãptĩjamã kum,

—Je djãm idjãkĩnhĩ ne ga me aje ijo atÿm kadjy iwÿr anhô kômê anhô kãxdjwa kajgomêo mō? Myt kunĩkôt ne ba ar Metĩndjwýnh nhô kikretikam ikrĩ, ar memã

idjujarênh o ikrĩ ga me kam kam ijo atÿm kêt ne. ⁴⁹ Mÿkam ne ga me ijo tÿm? Bir, amrêbê: ne Metĩndjwýnh kukwakam kabên jarênh djwýnh me bakukãmãremã me ajã ajarê. Me aje ijo atÿm'a ajarê arÿm 'ã pi'ók no'ók ne. Nhym me arÿm aben djô'ã arênh o mō:. Arênh o mör tãmtã arÿm iwÿr o bôx. Tũ:mrãm me bakamingrãnyrekam arÿm iwÿr o bôx. Ba ar iba: ga me arÿm jakam ã ijo ane. Me kute me bakukãmãremã me ajã ujarênh kôt ne ga me arÿm jakam ã ijo atÿmo ane. Nãm ã Jeju me krãptĩmã ane.

⁵⁰ Nhym kam kôt ba djwýnh kunĩ mã amijã maje prôt ne.

⁵¹ Me'ô abatãnh ny ne kute kubêkã pydjio amikupuja Jeju kôt tẽ. Rinhuo ne kubêkã. Nhym me kwÿ adjwýnhdjwÿo tÿm ne kubê kubêkã 'amÿnh tÿx. ⁵² Nhym arÿm amikaban amikôt kubêkãmã iren tu kajgo mã prôt ne.

Me kute axwe jabej kukjêr.

Mat 26.57; Ruk 22.66; Djur 18.12

⁵³ Nhym me arÿm Jejuo mō. Me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhô bẽnjadjwÿr rax'ÿr ne me o mō. Nhym arÿm me rÿnh kunĩ abeno akuprô. Me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhô bẽnjadjwÿrmê mebêngêtmê Môjdjê kukràdjã mar djwýnhmê ne me arÿm akuprô. Nhym me Jejuo môn o bôx ne arÿm me rÿnh kabem kudja. ⁵⁴ Nhym be, Pedru ne Jeju kôt tẽ, nĩjar kum kre rax ne tẽ. Nhym me kadjy

Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr rax nhõ kikre nhipôkri kênh ngrire nhym Pedru arým Jejukôt wadjà. Ne arým bẽnjadjwýr nhõ krākamngônhmẽ ro'ã ànhũho nhỹ.

⁵⁵ Nãm me me'ýr Jejuo bõx nhym kam me rũnh arým me 'èxnhĩ jabej. Me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýrmẽ mebêngêtmẽ me rũnh kunĩ ne me me 'èxnhĩ jabej. Dja me amãnhkrut Jeju'ã 'èx ne memã kum,

—Ba ne ba axwe kôt omũ. Nãm ã ane ba omũ, ane. Dja me ane nhym me arým me kabên man arým we axwe'õ pãnh kubĩ. Kadjy ne me me 'èxnhĩ jabej. Ne te abejo dja. Me'õ ar amãnhkrut kute axikôt 'ã kabênja ne me te abejo dja. ⁵⁶ Nhym me 'èxnhĩ krãptĩ ne me kàjmã ku'ên arĩk aben kupa'ãbit axwe jarênho kumex.

⁵⁷ Nhym kam me'õ ar ja arým kàjmã djan 'èx ne 'ã kabên jarên memã kum,

⁵⁸ —Tãmwã ne memã kum, “Be, me kute ikrao Metĩndjwýnh nhõ kikreti nhipêxja dja ba kungrà. Ne kam Metĩndjwýnh nhõ kikreti 'õdjwý nhipêx. Me kute ikrao ipêx kêtja'õ dja ba ipêx. Nhym ije ipêxo idjãm'ã akati amãnhkrut ne ikjêkêtbit apêx ba ipêx pa.” Nãm ã Jeju memã ane bar arým kuma, ane.

⁵⁹ Ne kam ar jadjwý kute memã arênhkam axikôt Jeju'ã kabên jarênh kêt ne arĩk aben kupa'ãbit arê.

⁶⁰ Nhym kam me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr raxja arým kàjmã djan me ipôkri djan Jeju kukijn kum,

—Ga, ar kabênja ma. Djãm aje aminêje akabên'õ jarênh prãm kêtumrêx? On imã amikôt amijarê, ane. ⁶¹ Nhym tu anhikrê.

Nhym me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr rax ajte kukijn kum,

—Djãm abê me babê idjaer nhõ Bẽnjadjwýrbê kumkati, nên? Djãm mrãmri abê Kritu? Djãm abê Metĩndjwýnh Kra? ane.

⁶² Nhym Jeju kum,

—Kôt ne ga imã arê. Ba ar amã arê gar ama. Gêdja ba ĩ Metĩndjwýnh pymati djubôk'ãnh nhỹ. Ba ije amijo inhĩ gêdja ba ubôk'ãnh nhỹ. Ibẽnjadjwýr raxkam ubôk'ãnh nhỹ gar ipumũ. Ne kam ajte kakrãkôt amrê kàjkwa kurũm itêmkôt ipumũ, ane.

⁶³ Nhym kam me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr rax kute memã amingryko amirĩt kadjy arým amibê kà kadjô. Amibê kà kadjôn arým memã kum,

—Ë, arým ne Metĩndjwýnh japrý. E kum kwãrĩk wãnh gwaj ijukri me'õ kute axwe kôt omũnhja jabej kêt. ⁶⁴ Gwaj bakunĩ ne gwaj arým kute Metĩndjwýnh japrýja ma. Ta ne amijo Metĩndjwýnh rax pytàn arým o aprý gwaj kuma. Kute gwaj bamã, “Metĩndjwýnh djubôk'ãnh inhỹrkôt dja gar ipumũ”, anhỹrkôt ne gwaj arým kuma.

Arÿm ne gar ama. Mÿj dja gwaj nê? ane.

Nhym me kupânhtã 'ã kum,

—Gê me on kubĩ. Gê me on kubĩ, ane.

⁶⁵ Nhym kam me kwÿ nokre kutôn rĩtbê nokre'ã pron ajte nokrebê tak ne. Ne kute takmê ro'ã kum,

—Nhym ne akurwa? Goja me'õ pumÿn imã arê, ane. Nhym krãkamngônh arÿm 'ã akuprôn tako kumex.

Pedru aminêje 'êx.

Mat 26.69; Ruk 22.55; Dju r 18.15

⁶⁶ Nhym wãnh Pedru kikreti parbê ànhũnho nhÿ. Ànhũnho nhÿ: nhym me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bēnjadjwÿr rax nhõ àpēnh nija arÿm 'ÿr bôx. ⁶⁷ Ne omÿn prĩne omÿnh mex ne kum,

—Tukwa, gadjwÿ ne ga Jeju kôt ar aba. Krĩraxbê Nadjarekam Jejukôt ar aba, ane.

⁶⁸ Nhym aminêje 'êx ne kum,

—Kati, ije akabēnwã mar kêtumrêx, ane. Ne kam tēn kre tã dja nhym kôt arÿm ôkrēn'ãnh kã. ⁶⁹ Nhym bēnjadjwÿr nhõ àpēnh nija ajte omÿn bu'ã me ku'ēmã kum,

—Tãmwãdjwÿ ne kôt ar ba, ane. ⁷⁰ Nhym ajte aminêje 'êx ne kum, “Kati”, ane. Nhym kãjbê 'ãtũm nhym bu'ã me ku'êja kum,

—Be, mrãmri ne ga kôt ar aba, ane. Abê pykabê Garrêja kra'õ. Garrêjakam me kabēn kôt akabēnja ma. Bar kôt aman arÿm amã ikato, ane. ⁷¹ Nhym memã kum,

—Kati. Mrãmri ije me'õwã pumÿnh kêtumrêx. Aje me'õ jarēnhwã ije omÿnh kêt, ane. Ne kam me'õ kute kum anhÿr kêtã amikangrôn memã kum,

—Dja ba ijēxnhĩ jabej gē Metĩndjwÿnh pãnh ijo akno. Ta ne arÿm ijēxnhĩ kêtãkôt ima, ane. ⁷² Nãm ane nhym totokbê ajte ôkrēn'ãnh kã. Nhym kam Pedru akubyn amijo tēn amrēbê Jeju kute kum kabēn jarēnhja ma. Kute kum,

—Ôkrēn'ãnh kãr kētri dja ga amijã maje ajēx pydji nhym arÿm kã. Ga kam amijã maje ajēxo amãnhkrut ne ijã memã kum, “Kati, ije tãmwã pumÿnh kêt”, ane nhym ajte kã, anhÿrja ne arÿm kuma. Nãm maro dja nhym arÿm rerekre 'ÿr bôx. Rerekre 'ÿr bôx nhym arÿm mu:w.

15

Piratu kute we axwe jabej kukjêr.

Mat 27.1; Ruk 23.1; Dju r 18.28

¹ Nhym kam me'ã akati, kryrãm nhym apÿnh me rũnh djãri akuprôn arÿm aben kabēn ma. Me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bēnjadjwÿrmê mebēngêtmê Mõjdjê kukradjã mar djwÿnhmê me rũnh kunĩmê ne me Jejuo aben ma. Ne kam arÿm uwpren Piratu'ÿr o mōn 'ÿr o bôx. 'ÿr o bôx ne kum kanga. ² Nhym kam Piratu arÿm kukij ne kum,

—Djãm abê mebê idjaer nhô bënjadwÿr rax? ane.

Nhym kum,

—Kôt ne ga aje arënhwã, ane.

³ Nhym kam me kadjy Metîndjwÿnh mar djwÿnh nhô bënjadwÿr ar arîk Jeju'ã axwe krãptî janhô. ⁴ Nhym tu anhikrê. Nhym Piratu kum,

—Ë ama. Djãm ajaxwe kräre ne me amã arë? Djãm aje aminêje akabën'ô jarënh kêtikumrëx? ane.

⁵ Nhym kum kabën 'ô jarënh kêtikumrëx. Nhym Piratu te kute marmã kam no tyn nhÿ.

⁶ Be, me irôbê mrãnh nhô akatija tãmkam ne mebê idjaer krãptî: arÿm aben pydji. Me kute aben kajmã'ã Metîndjwÿnh me kukãmãre nhirôbê mrãnh mar kadjy ne me aben pydji. Amex kunîkôt ne bënjadwÿr raxbê Piratu akati jakam mebê ijê djà kurÿm mebê ijê pÿnh ne meo pôx nhym me mã mrã. Me kute me'ô'ã à'wÿrja ne me kînh kadjy bôm kumê. ⁷ Ajbir me'ôbê ijê ne idjibê Baraba. Me kute kubê ijê kêtri ne me jakôt me bënjadwÿr'ÿr prôt ne me kwÿ pa. Nhym kam me arÿm kubê ijê. ⁸ Nãm Piratu Jeju kukjêro dja: nhym kam me krãptî: arÿm kàj bê Piratumã me'ôbê ijê jarë ne kum,

—Aje mekbê ijewã'ô kaba gê arek ar me ikôt ba, ane.

⁹ Nhym arÿm Jeju'ã memã kum,

—Me abê idjaer, we me anhô bënjadwÿr rax ne ja

djãm ije me amã kum inhirermã? ane. ¹⁰ Be, Piratu kute memã ja jarënh kêtri ne arÿm me kadjy Metîndjwÿnh mar djwÿnh nhô bënjadwÿr ma. Nãm ar'ã amim,

—Jeju'ã me krãptîkam ne me rÿnh 'ã ngryk ne imã kanga, ane. Ne kam bit kute kum irermã ã me krãptîmã ane. ¹¹ Nãm 'ã memã kum,

—Djãm ije me anhô bënjadwÿrmã inhirermã? ane. Nhym me kadjy Metîndjwÿnh mar djwÿnh nhô bënjadwÿr ar memã kum,

—Kwãrîk wãnh me amã Jeju kînh kêt. Dja ga me kum Baraba jarë gê kaba, ane. Nhym me kâtãm krãptî Piratumã kum,

—Kwãrîk wãnh Jejumã anhirer kêt. Baraba dja ga kaba, ane.

¹² Nhym kam Piratu memã kum,

—Be, ga me abê idjaer, aje tãmwãmã anhô bënjadwÿr rax jarënhja mÿj dja ba kam on? ane.

¹³ Nhym me kàj bê kum, “Pîte'y'ã anhô”, ane.

¹⁴ Nhym Piratu memã kum,

—Mÿkam? Mÿj ne ajmã o ne ba ije pîte'y'ã nhôrmã? ane.

Nhym me kàj bê kum,

—Pîte'y'ã anhô. Pîte'y'ã anhô, ane.

¹⁵ Nhym kam me kînhmã Piratu Baraba kaba nhym arÿm arek ar mekôt ba. Nhym kam Piratu krãkamngônhamã Jeju jarë. Me kute kaprêprêk kadjy memã arë. Nhym me arÿm mrykà punuo kaprêprê:k ne. Kaprêprêk nhym Piratu arÿm memã

kangan memã arê. Me kute pïte'y'ã nhôr kadjy memã arê.

Krâkamngônh kute 'ã bêno bikênh.

Mat 27.27; Dju r 19.2

¹⁶ Nhyr kam me krâkamngônh amũ bënjadwÿr nhô kikretimã Jejuo môn o wadjà. Kumoka'ê nhidjibê Pretorimã o môn o wadjà. Ne kam me krâkamngônh kâtâm kunĩ jadjwÿ o akprô nhyr me kunĩ arÿm 'ã aben pydji. ¹⁷ Me kute 'ã bêno bikênh kadjy ne me 'ã akuprô. Ne kam inôkà ryti kamrêkja byn arÿm Jejumã adjà. Ne mrÿnhô kajkep ne ikãx ne kum kutu. Nãm me arĩk bënjadwÿr rax krãdjê'ã mrÿnhĩ jakren ikãx ne arÿm kum kutu. ¹⁸ Ne kum kabêno kute me rÿnhmã me kabên pyrâk ne kum,

—Ga we abê mebê idjaer nhô bënjadwÿr rax, gora kribêm atĩn 'iry, anhÿrkôt ¹⁹ po'êo krã môn kutôn parbê kônkrão krĩ. Nãm me parbê kônkrão krĩo kute me bënjadwÿr rÿnh parbê kônkrão krĩja pyrâk. ²⁰ Ne kam arÿm 'ã bêno ajkên inomã kumên arÿm kubê inôkà ryti kamrêkja kaban akubyn kum ô kubêkà djwÿnhja jadjà. Ne kam kute pïte'y'ã nhôrmã o katon o môn.

Me kute pïte'y'kam nhôr.

Mat 27.32; Ruk 23.26; Dju r 19.17

²¹ Nhyr me'ôbê Ximão tẽ. Pykabê Xireni kra 'ô. Kute Arexãrimẽ Rupu ar ir. Arwã kurũm ne tẽn bit me'ãnh tẽmmã. Nhyr

me krâkamngônh arÿm Jeju nhô pïte'y'ã kum àpnênh tÿx. Kum 'ã àpnênh tÿx nhyr arÿm kadjy kumÿn o môn. ²² Nãm me krãnhrebê Gogota'y'r Jejuo môn 'yr o bôx. Me bakabênkam ne gu me ren krãnhremã me krã'i jarê. ²³ Nhyr kam me pidjô kangôkam pïdjybê mirao akàn Jejumã kungã nhyr arÿm kanga. ²⁴ Nhyr kam me pïte'y'ã kunhò nhyr wajêt. Nhyr kam me apÿnh kute ô kubêkà jamÿnh kadjy kên kryre rê. Me kute ari kên rênhkôt ne me amijo kubêkà pytã.

²⁵ Arÿm kãjmã myt nhÿrkam. 9 orakam ne me pïte'y'ã kunhò. ²⁶ Ne kam 'ã pi'ôk no'ôk ne. Pi'ôkkam ne me memã kum,

—Mebê idjaer nhô bënjadwÿr rax ne ja, ane. Me kunĩ kute omũnh kadjy ne me Jeju nhimôkri kunhò. Me kute we Jeju jaxwe 'ô pãnh pïte'y'ã jêtja pumũnh ne kute mar kadjy ne me pi'ôk no'ôk ne imôkri kunhò. ²⁷ Ne kam ar ãkĩnhĩ amãnhkrutja Jeju nhikrebê pïte'y'ã ar kunhò. Nhyr arÿm ar wajêt. Jeju ôkredjakôt wajêt nhyr aktã ar axweja ijên wajêt. ²⁸ Amrêbê: ne me bakukãmãre'ô memã ja jarên 'ã pi'ôk no'ôk ne. Nãm memã kum,

“Dja me 'ã abenmã kum, ‘Nãm me o axwen me axwemê ro'ã kubĩ', anhÿro dja.”

Nãm ã pi'ôkkam memã ane. Nhyr kam me aben

djô'ã arê. Arênho môr tâmtã tũ:mràm arým 'ÿr o bôx. Me bakukãmãre kute memã arênh kôt ne me arým ar axwejamê ro'ã ar anhôrkumrêx nhyr me arým 'ã arênhkumrêx. ²⁹ Nhyr me 'ãnh môrja nokà nhàn kum kabên punu:re ne kum,

—Be, ga: ne ga we aje Metîndjwýnh nhô kikreti ngrànne ne akubyn ipêxmã. Nhyr aje ipêxo adjãm'ã akati amãnhkrut ne ikjêkêt we aje ipêx parmã. ³⁰ Goja amiptàn píte'y kurúm rwý, ane.

³¹ Nhyr kam me rûnh arík 'ã bêno ajkê. Me kadjy Metîndjwýnh mar djwýnh nhô bënjadjwýrmê Môjdjê kukràdjà mar djwýnhmê ne me arík 'ã bêno ajkên abenmã kum,

—Amûbit ne me utà. Ne kam te kute amiptâr prãmje. ³² Goja gê mrãmri kubê Kritukumrêx jabej goja mrãmri kubê mebê idjaer nhô Bënjadjwýrbê kumkatikumrêx jabej on píte'y kurúm rwý. Gwaj goja kôt omûn arým tu amim markumrêx. Nãm me rûnh ã abenmã ane. Nhyr ar aktã píte'y'ã jêtjadjwý Jejumã àkjêro wajêt.

Tyk kadjy ne ja.

Mat 27.45; Ruk 23.44; Djur 19.28

³³ Nhyr arým kàjkwa nhipôkri myt nhý. Nhyr kam tu akamàt kô tyk ne. Pyka kunîkôt me'ã akamàt kô tyk ne. Nãm me'ã akamàt kô tykkam myt kyn kyn kyn ky: nhyr 3 orakam,

amykrykambit arým aje myt no pôt ne. Arým aje myt kato. ³⁴ Kato nhyr mebê idjaer kabênkam Jeju kàj bê kabên ne Bãmãmã kum,

—Eroi: Eroi: rama xabatani, ane. Nãm ren me bakabên kam kum,

—Inhô Metîndjwý:nh, inhô Metîndjwý:nh, mykam ne ga arým ikanga? ane.

³⁵ Nhyr parbê me ku'êja kabên man arík abenmã kum, “Ë, Erijmã ne kabên”, ane.

³⁶ Nhyr kam me'õ prôt ne ngônne puror pônne djà jakritaja byn pidjô kangô kadjamã adjà. Nhyr kam kangô ipu nhyr pî nhidjamã adjàn kàjmã kum kungã, kute kaôr kadjy. Nhyr me'õ ar kum,

—Adjým, gê goja me bakukãmãrebê Erij 'ÿr bôx ne goja o rwýk jabej, ane.

³⁷ Nhyr kam Jeju kàj bê kabên ne ate ty.

³⁸ Be, nhyr kam arým Metîndjwýnh nhô kikreti kadjwýnhbê kubêkâtija ta amikadjô. Nãm nhôr djà'ãnh amikrax ne e y: ne kraxmã amimê.

³⁹ Nhyr krākamngônne krãptî: kubê 100 nhô bënjadjwýr píte'y parbê dja. Nhyr Jeju kàj bê kabên ne ty nhyr arým omû. Omûn arým memã kum,

—Be, mrãmri ne me'õ jabê Metîndjwýnh Krakumrêx, ane.

⁴⁰ Nhyr me niredjwý amybým omûnho dja. Nhyr Marij Madarenamê Marij, kurúm Jôdjemê Xijagu ar

apôxjamē Xirôwemē ne ar me ikô'ã dja. ⁴¹ Amrêbê, Jeju pykabê Garrêjakam ar bari ne ar nireja mã kôt ajkamên o djuw mexo ba. Nhyr ar ja bu'ã me nire krãptîdjwý amybyr omũho dja. Jeju ajbir krîraxbê Djeruxarê'ýr tēm kam ne me nireja kôt mōn bōx.

Arým adjàr kadjy ne ja.

Mat 27.57; Ruk 23.50; Dju r 19.38

⁴² Jeju ty. Ty nhyr kam amykry mex ne. Amykry mex nhyr me arým no katon ò mýjja kupênho kumex. Pi'òk rârâr djwýnhram ò mýjja kupênho kumex. ⁴³ Nhyr Jôdje arým bōx. Krîraxbê Armatêkam ne Jôdje abatàn djà. Nãm me rũnh bikprōnh djakam mekôt rax nhyr me kum kĩnh. Nãm amiwýr Metũndjwýnh kamnhĩx ne. Metũndjwýnh bōx ne me kadjy bēnjadjwýr ne kute ar meo bamã ja ne amiwýr kamnhĩx ne. Jôdje kum Piratu puma kêt ne 'ýr tēn 'ýr bōx ne Jeju 'ã kuma. ⁴⁴ Nhyr arým kam no tyn nhýn kum, “Je, djãm arým ne ty”? ane. Ne kam amiwýr krākamngōnh nhō bēnjadjwýr 'uw nhyr bōx. Bōx nhyr arým kukij ne kum, “Djãm arým ne ty”? ane. ⁴⁵ Nhyr kum, “Nà”, ane. Nhyr kam arým Jôdjemã Jeju jarê. ⁴⁶ Nhyr kam rinhuo kubêkà 'ò byn 'ýr o tē. 'Ýr o tēn 'ýr o bōx. Ne kam arým píte'y kurũm Jejuo ruw. O ruw ne arým kubêkào kupun kam kēnkre'ýr o tē. Me kute

kēnkre kakrwýnhja'ýr o tēn kam arým kam adjà. Ne kam kēnpoti ajkwa krekre'ã kudja. ⁴⁷ Nhyr Marij Madarenamē Marij kurũm Jôdje katorja arým omũ.

16

Akubyn tĩn kadjy ne ja.

Mat 28.1; Ruk 24.1; Dju r 20.1

¹ Nhyr kam pi'òk rârâr, me tyk djà kêt djà nhō akati apêx nhyr ar arým pi'òk kaprĩ pãnh me tyk nhō pĩdjý kwý by. Marij Madarenamē Marij kurũm Xijagu katorjamē Xirôwemē ne ar kadjy pĩdjý kwý by. Kēnkre'ýr tēm ne kute o Jeju djymã ne ar kadjy kwý by. ² Nhyr kry:rãm, pi'òk kamrêkkam, kraxje akati mex kêt kam ar kēnkre'ýr tē. Tē: nhyr arým myt kato nhyr ar arým o rãm ne ja. ³ O rãm ne jan arým abenmã kum, —Mýj me'ò dja gwaj bamã jãm ajkwa krekre'ã kēnpoti dja? ane. Kēn jabatàn hkam ne ar ã abenmã ane.

⁴ Abenmã anen kam rīt ne omũ nhyr arým amijã kuta. ⁵ Nhyr kam ar 'ýr tēn arým kēnkremã wadjà. Nhyr kadjy mrãnh djwýnh'ò kute me'ò jabatàn ny pyræk ne nhý. Nãm inòkà jaka ryti jadjàn nōr djà djubòk'ãnh nhý. Nhyr ar wadjàn arým omũ. Ne te umaje.

⁶ Nhyr arkum,

—Kwãrik wãnh ikam ar atĩn prãm kêt. Jeju Nadjarekam abatàn ja me kute píte'y'ã nhōr ne bĩnja ne gar abej tē. Jakam arým nōr kêt. Nãm

akubyn tîn ne kato. Gar nôr djà kaprÿja pumũ. ⁷ Be, amũ ar tẽn kôt ba djwÿnhmã arẽ. Ne arkôt Pedrumã arẽ. Ne arkum, “Arÿm ne ar akukãm pykabê Garrêja'ÿr tẽmmã. Dja gar kam tẽn arÿm omũ”, ane. Dja gar ã arkum ane. Amrêbê kute ar amã arẽnh kôt ba arÿm ar amã arẽ. Nãm ã kadjy mrãnh djwÿnh ar niremã ane.

⁸ Nhym ar katon mã kênkre kurũm prôt ne. Te umaje tertetkam prôt ne. Tîn prãm kam ne me'õmã kabên kêt ne tẽ.

⁹ Be, akubyn tînkam kryrãm, pi'ók kamrêkkam ne Jeju Marij Madarena kumrẽxmã amijo amirît ne. Be, me karõ punubê 7 ne Marijo ba nhym Jeju amrêbê ano nhym kum ire. ¹⁰ Nãm Marijmã amijo amirît nhym arÿm kôt ba djwÿnh'ÿr tẽn ar'ÿr bõx. Nhym ar kapri:ren mÿro nhÿ. Nhym arÿm ar'ÿr bõx ne arkum 'ã ajarẽ. ¹¹ Nãm arkum Jeju tîn jarẽn kute omũnh'ã ajarẽ. Nhym ar kuman arÿm abenmã kum, “Nãm 'êx”, ane.

¹² Nhym kam ajte ar jamã kute amijo amirîtmã tẽ. Nãm kôt ba djwÿnh amãnhkrut arwãmã tẽ. Tẽ nhym arÿm atemã aminhipêx. Ne kam kute atemã me'õ pyrãk ne arkum amijo amirît ne arkôt tẽ. ¹³ Nhym kam ar akubyn Djeruxarẽ'ÿr tẽ. Kôt ba djwÿnh'ã kâtãmja'ÿr tẽn ar'ÿr bõx ne arkum 'ã ajarẽ. Nhym ar abenmã kum, “Kati, nãm ar 'êx”, ane. ¹⁴ Nhym kam ajte Ar kubê 11mã amijo amirît. Ar õ kwÿ krẽno nhÿ

nhym arkum amijo amirît ne arkum bẽn tÿx ne arkum,

—Nãm ar akubyn itînkôt ipumũn ar amã ijã ajarẽ gar ar'ã abenmã kum, “Nãm ar 'êx”, ane. Tô mÿkam ne gar tu amim imarkumrêx kêt? Djãm ar ajamakreja kêt? ane.

¹⁵ Ne kam ajte arkum,

—Apÿnh me ba djà kunîkôt dja gar mõn kàj bê me kunîmã ijã adjujarẽnh ny jarẽho mõ. ¹⁶ Dja me tu amim imarkumrêx nhym me Metîndjwÿnhmã ngômã me angij. Nhym arÿm me utã. Nhym be, me kute amim imar kêt dja Metîndjwÿnh arÿm pãnh me kanga. ¹⁷ Nhym me kute tu amim ikamnhÿxkumrêx dja me mÿjja pumũnh kêt nhipêx. Me kute Metîndjwÿnh raxmã kator kadjy ipêx. Ne me karõ punu kute meo baja jano nhym me karõ memã ire. Dja me apÿnh me bajtem kabênkam kabên. ¹⁸ Godja me kangã djãkrê by. Me kute mar kêt kam kangã djãkrê by nhym arÿm ajmã meo kêt. Nâr, te mÿjja kanêo ikõ nhym ajmã meo kêt. Dja me me kanê krã'ã ikra jadjuw nhym me arÿm à kêt ne, ane.

¹⁹ Bẽnjadjwÿr djwÿnh Jeju memã ane nhym Metîndjwÿnh arÿm kàjkwamã amiwÿr o wabi. Nhym arÿm ra:x ne Metîndjwÿnh djubôk'ãnh nhÿ. ²⁰ Nhym kam kôt ba djwÿnh arÿm amũ mõn pyka kunîkôt kàj bê memã 'ã ujarẽnh mõ. Nhym Bẽnjadjwÿr djwÿnh mã arkum

tỳx jangij nhym ar arỳm mỳjja
pumũnh kêt nhipêxo mỗ. Me
kute ar'ã abenmã kum,
—Mrãmri ne djãm ar
Metĩndjwỳnh kôt kabẽnkumrẽx?
anhỹr kadjy ne ar mỳjja
pumũnh kêt nhipêxo mỗ.

Ruka Teopiremã Jeju'ã ujarênh ne ja.

Rukadjwý ne přine Jeju'ã ajarê. Rwýk krax kurũm ne 'ã ujarênh tẽn àbir'ãnh o ino re. Rukabê ne me kane djwýnh. NhyM Paur Jeju'ã ujarênh kadjy apýnh me õ pyka djàri'ýr mrã. NhyM Ruka kõt ar mrã. Ne kam me'õbê Teopiremã me bakunĩ kadjy pi'ók no'ók ne. Teopirebê idjaerkam me'õ kêt. Kumã ne Ruka Jeju'ã pi'ók no'ók ne. Nãm přine me kute Jeju'ã ujarênh kunĩkõt kuman přine kabin kam 'ã kum pi'ók no'ók ne. Adjwýnhdjwýmã pi'ókbê *Metĩndjwýnh Karõ Kute Meo Baja'ã* kum pi'ók no'ók ne.

Ruka Teopiremã amijarê.

¹⁻⁴ Aj, Teopire, ba ne ba wãm amã pi'ók no'ók ne. Ba ibê Ruka ne ba wãm amã pi'ók no'ók ne. Me kunĩ ne me kum akĩnh ne amex jarê ba badjwý imã akĩnh ne wãm amã pi'ók no'ók ne.

Me krãptĩ ne me arým 'ã pi'ók no'ók ne, Jeju me ikam ar ba'ã ne me pi'ók no'ók ne. Me kute kraxrũm noo Jeju pumũnh ne memã kabên'ã ujarênh, me tãm ne me me imã arê nhyM me amũ me ijuk'ã 'ã pi'ók no'ók ne.

Ba kam badjwý inhõkre kadjwýnhbê,

—Be, mexkumrêx. Badjwý dja ba 'ã pi'ók no'ók nhyM kam mexkumrêx, ane.

Mrãmri ne ba me'ýr tẽn, me kute noo Jeju pumũnhja'ýr tẽn. Me'ýr tẽn přine abej me kukij ne kam Jeju kraxrũm přine mýjja kunĩ maro tẽn inomã kumẽn mar týt ne. Mar týt ne kam amã 'ã pi'ók no'ók ne. Dja ba přine mýjja kraxrũm amã kõt 'ã idjujarênh tẽn, aje přine marmã. Me kute õbê amã arênh ga aje katàt maro atẽmmã ne ba badjwý mekõt amã 'ã pi'ók no'óko tẽn, aje omũnh ne aje amim,

—Mrãmri ne me katàt imã Jeju jarê, anhýr kadjy. Kadjy ne ba amã 'ã pi'ók no'ók ne.

Djakarij krabê Djuão rwýkmã.

⁵ Be, ě, ije amã katàt Jeju'ã idjujarênh kadjy dja ba amã Djakarij kumrêx jarên kam ijukri amã Jeju jarê. Mekbê idjaer nhõ pykabê Djudêjakam me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh 'õ nhidjibê ne Djakarij. NhyM Djakarij nhingêt kukãmã nhidjibê ne Abij. Ne kam prõdjwý idjibê Ixabeu, kubê ne Arão tãmdjwý 'õ. NhyM bep me õ bẽnjadjwýr nhidjibê ne Erodji ne memã nhý. ⁶ NhyM Djakarijmẽ prõ ar amẽ mrãnh katàt nhyM Metĩndjwýnh arkam kĩnhkumrêx ne. Nãm ar přine Metĩndjwýnh kabênkõt amijo ba, Metĩndjwýnh kute memã me katàt amijo ba'ã karõjakõt amijo ban kute 'õ kudjar kêtumrêx. Ām ar mexkumrêx. ⁷ NhyM bep Ixabeu kra kêt ne te kra přãme ar ba, mjẽnẽ ro'ã te

ar ari kra prāme ba ne arým kubêngê:tte.

8-9 Be, me kute me kadjy Metündjwýnh mar ne me Metündjwýnh nhõ kikretikam àpênh tẽ, apýnh me ingêt me kajmã'ã àpênh'ýr ngjênh djari ne me me kudjwa Metündjwýnhmã àpênh tẽ. Nãm me ja kumrêx mytyrwý 'õkam 'ýr wadjàn kam apê:n kato. Nhyr pãnh me ja ajte mytyrwý 'õkam 'ýr wadjàn kam kum apê:n kam kato. Nãm ã meo anhÿro tẽ. Nhyr kam mekbê Abij me ja pãnh 'ýr wadjàn Metündjwýnhmã àpênh ba. Nhyr Djakarij, kubê me kadjy Metündjwýnh mar djwýnhkam mekõt Metündjwýnhmã àpênh ku'ê. Nhyr me kute Metündjwýnhmã kikre kudjý djà bõr kadjy kên mære à'àk ne kurên kõt 'ýr wangij nhyr Djakarij kukràdjà jakõt ate Metündjwýnh nhõ kikretimã wadjà, kute kikre kudjý djà bõrmã. Ate ne me kudjwa 'ýr wadjà ne kum kubõ.

10 Nhyr kute kum bõrkõt me kunĩ kikreti kabem Metündjwýnhmã kabeno ku'ê. 11 Nhyr Djakarij bõro dja nhyr aerbê Metündjwýnh kadjy mrãnh djwýnh 'õ nokam kato. Nãm tu kikre kudjý djà bõr djà jakýxkõt 'ýr kato. 12 Nhyr omũn kam umar punuren kum uma ne, kute ajmã o karõ ne kum uma. 13 Nhyr kam kum,

—Djakarij, kwãrĩk wãnh

atĩn prãm kêt. Arým ne Metündjwýnh aje amijo adjà'wýr ma. Dja on aprõbê Ixabeu tujarõ gar amim akra my mý. Akra my mýn kam kum idji Djuão jarẽ. 14 Dja gar tu akĩ:nhkumrêx ne. Nhyr me krãptĩ ar akõt kĩnhkumrêx, ar akra rwýkkam kĩnhkumrêx. 15 Nhyr Metündjwýnh kadjy godja akra rax ne kam kabên mekumrêx ne. Godja uba kangõ djãkrêo kõm kêt, nar atemã kadjwati kangõ* 'õo kõm kêt. Nhyr Metündjwýnh Karõ raxo akra kadjwýnhbê nhÿn ar o ba, nã tikkrekam jêt rã'ã dja Metündjwýnh Karõ mrãmri o ba.

16 Nhyr mekbê idjaer krãptĩ dja me õ Bẽnjadjwýr Metündjwýnh 'ýr amijo akêx, akra kabênkõt 'ýr amijo akêx. 17 Nhyr akra dja Bẽnjadjwýr kukãm tẽ, kute memã bõx djà'ã ujarênh nhyr me kute kadjy amijo mexmã dja kukãm tẽ. Nhyr Metündjwýnh Karõ dja mrãmri o ba nhyr uma ne, kute mrãmri ne Metündjwýnh Karõ kute Erijo ba nhyr umaja pyrãk. Dja akra memã arẽ nhyr me nãmẽ me bãm akubyn kum kra jabê. Nhyr ate ajte memã arẽ nhyr me amakkre kêtja dja me akubyn katãt mrãn arým ajte kabên mekumrêx. Dja akra ã memã ane nhyr me arým Metündjwýnh kadjy amijo mex. Nãm ã kadjy mrãnh djwýnh Djakarijmã kabên

* 1:15 Mýjja me kute o kõm ne kõt bibãnh kunĩja, kadjwati kangõmẽ uba kangõmẽ, mýjja kangõ kunĩ ne me kum kadjwati kangõ jarẽ.

jarēnho ane.

¹⁸ NhyM kam kum,

—Gêt kon ne. Mÿjkôt dja ba akabēn ma? Arÿm iprômē ar ibēngêtte. Djām ar ijabatānh ny godja bar ikra mÿ?

¹⁹ NhyM kam kum,

—Ba ibê Gabrijeu ne ba Metîndjwÿnh kabem dja. Ije amā kabēn jarēnhmā ne ijano ba awÿr tē. Mÿjja mextire ije amā arēnhmā ne ijano ga ate “Kon ne” ane. ²⁰ Aje amim ikabēn mar kêt-kumrēx pānh gédja ga akabēn kêt nhyM akra ruw. Dja akra nhō akati 'ÿr bōx nhyM ruw ga kam ijukri akabēn, ane. Nām ā Gabrijeu kum ane.

²¹ NhyM me kam kapôtā te Djakarij kam ama:, te bōx nhyM me kute kukràdjā 'ō marmān kam abenmā kum,

—Ije tô mÿj got ar o ba? ane.

²² NhyM kam arÿm katon te kute memā kabēnmā. NhyM me,

—Arÿm ne Metîndjwÿnh nhō kikretikam mÿjja 'ō pumū, ane.

NhyM tu ikrao memā ujakreo djan kabēn kêt mex ne.

²³ Ne kam ar àpēnh ba:n arÿm inomā kumēn kam katon akubyn ũrkwāmā tēn bōx.

²⁴⁻²⁵ Bōx nhyM kàjbê 'ātūm nhyM kam prōbê Ixabeu tujarōn kam pijām ne kam kikre bu'ābit mrā. Kute amirīt kêt'ā mytyrwÿ amānhkrut ne amānhkrut ne ikjêkêt, pijām djāje, tujarōkam. Nām,

—Ota Bēnjadjwÿr ipumūn kum ikaprīn arÿm ijo mex.

Jakam dja me ijā kabēn kêt ne, ane.

Marij kurūm Jeju rwÿkmā kum arē.

²⁶⁻²⁷ NhyM kam arÿm tujarō'ā mytyrwÿ amānhkrut ne amānhkrut ne amānhkrut nhyM Metîndjwÿnh ajte kadjy mrānh djwÿnhbê Gabrijeu jano, Marij'ÿr ano. Marij kurerkam ne kra kêt-kumrēx, me'ō 'ÿr mōr kêt-kam. NhyM bep me'ōbê Jōdje ne kum kabēn kajgo, kraxje 'ÿr mōr kêt. NhyM bep Jōdje nHINGÊT ne Dawi. Apÿnh ne me ō pyka nhyM bep tu pyka abenā tÿm nhidjibê ne Garrêja. NhyM bep kam krī'ō nhidjibê ne Nadjare. Krī jakam ne Metîndjwÿnh Marij'ÿr Gabrijeu jano. ²⁸ NhyM arÿm 'ÿr tēn bōx ne kum,

—Marij, djām ga? Metîndjwÿnh ne arÿm akam ukaprīn ajo ba, ane.

²⁹ NhyM Marij Gabrijeu kabēn man axwe amikam umar ne ōkre kadjwÿnhbê amim,

—Mÿj kabēn got ja? ane.

³⁰ NhyM kam kum,

—Kwārīk wānh, Marij, atīn prām kêt. Mrāmri ne Metîndjwÿnh akam kīnhkumrēx. ³¹ Ota, dja ga on atujarōn kam akra my mÿn kam kum Jeju jarē. ³² Godja akra bēnjadjwÿr rax ne ar meo ba nhyM kam me 'ā abenmā kum, “Metîndjwÿnh pymati kra”, ar o ba. Gédja Bēnjadjwÿr Metîndjwÿnh Jeju'ā bēnjadjwÿr rax mē nhyM kam ar meo ba. Ingêtbê Dawi bēnjadjwÿr rax djō'ā dja rax ne ar meo ba.

33 Tām godja tūmrām mekbê idjaer kadjy bēnjadjwÿr ne ar meo ba. Dja bēnjadjwÿr rā'ā rā'ān ar meo ban o ino rer kêtikumrêx, ane. Nām ā kadjy mrānh djwÿnh kum ane. 34 Nhyam kam kum,

—Godjām me'ō iwÿr mōr kêtjakam ba ije ikra mÿnhmā. Mÿj godja imā ikra dji? ane.

35 Nhyam kam kum,

—Metīndjwÿnh Karō dja awÿr ruw. Metīndjwÿnh pymati Karō dja awÿr ruw. Djām tāwābê mÿjja tÿx? Ta gédja tu amā akra jadjā nhyam akurūm kato. Ne kam prīrerūm mrāmri mexo tuknīn mexikumrêx. Kam axwe 'ō kêtikumrêx. Nhyam me kam kum Metīndjwÿnh Kra jarē.

36 Ota anhōbikwa Ixabeu te kubēngētte ne arÿm tujarō. Me kute Ixabeumā kra kêt jarēnh ar o baja ne arÿm tujarō. Adjwÿnhdjwÿ ne kra my wajēt nhyam arÿm jēt'ā mytyrwÿ amānhkrut ne amānhkrut. 37 Djām Metīndjwÿnhbê mÿjja 'ō bipdjur got? ane. Nām ā kadjy mrānh djwÿnh kum ane. 38 Nhyam kam kum,

—Ā, mrāmri. Ibê Metīndjwÿnh nhō àpēnh tūm. Gora gē akabēnkôt ā ijo ane, ane. Marij ā kum ane nhyam arÿm mā kurūm tē.

Marij Ixabeu'ÿr bōx.

39-40 Nhyam kam Marij no kator mex ne mā Ixabeu'ÿr tē, kute omūnhmā 'ÿr tē. Pykabê Djudêjakam krī 'ō'ÿr tē. Kam ne krānh kumex. Nhyam tēn bōx ne Djakarimē Ixabeu ar ūrkwāmā wadjān kam

Ixabeumā kabēn. 41 Kum kabēn nhyam Ixabeu kute kabēn marmē ro'ā kraja Marij kabēn man kam kīnh ne kāj mā amijā te. Nā tikkrekam kāj mā amijā te.

Nhyam kam Metīndjwÿnh Karō raxo Ixabeu kadjwÿnhbê nhÿn ar o ba 42 nhyam kāj bē kabēn ne kum,

—Metīndjwÿnh ne arÿm ajo kīnh, me nire kunī kurām ajo kīnh ne. Ne atikkrekam akra jētjadjwÿ o kīnhikumrêx ne. 43 Xō kum djām ibēnjadjwÿr rax ne Metīndjwÿnh kute ijo kīnhmā iwÿr inhō Bēnjadjwÿr nā jano? ane. Arÿm ne inhō Bēnjadjwÿr nā iwÿr bōx ba arÿm ikīnhikumrêx ne. 44 Ē, ga imā akabēn, ba akabēn ma nhyam kam ikra kīnhikumrêx. Itikkrekam jētja kīnhikumrêx ne kam kāj mā amijā te, ba kam amā ikabēn jarē. 45 Ō kwep akīnhikumrêx. Bēnjadjwÿr ne arÿm amā kabēn ga tu amijā akra kamnhīxikumrêx ne amim, “Mrāmri, Metīndjwÿnh kabēnkôt dja ikra rwÿkkumrêx”, ane. Kam ne ga akīnhikumrêx ne. Nām ā Ixabeu Marijmā ane.

Marij kute Metīndjwÿnhmā mex jarēnh.

46-47 Nhyam kam Marij kutā kum kabēn ne kāj mā Metīndjwÿnhmā rax jarēnho dja, ne,

—Dja ba mā Bēnjadjwÿrbê Metīndjwÿnhmā rax jarēn kôt kum amikīnh jarē.

Metīndjwÿnhbê ipytār djwÿnhkam ne ba

ikĩnh raxkumrêx, ikad-
jwýnhbê ikĩnh ne kam
kum amijarê.

48 Metĩndjwýnh ta ne kum
ikaprĩn ijo amiptàn
kam imã kĩnh jadjà.

Djãm adjakam irax tũm?
Xô kum kati, in-
grire. ãm ibê õ
àpênh kajgokumrêx.
Ingrire nhym kam tu
Bênjadwýr ijo amiptàn
kam imã ikĩnh rax
jadjà.

Jakam dja kamingrãny amũ
aben nhijuk'ã abenmã
ikĩnh jarênhõ tẽ, ikĩnh
rax jarênhõ tẽ.

49 Ga prĩne kute ijo
kĩnhja pumũ. Djãm
Metĩndjwýnh rerek
got? Axwe tỳx. Ga kute
mýjja pumũnh kêt imã
o amirĩtja pumũ.

O ne imã ikĩnh jadjà. Mrãmri
ne tãwã mexkumrêx.
Nãm mexo uma.

50 Ne mekam ukaprĩkumrêx.
Me kute Metĩndjwýnh
kabẽn mar ne kôt kute
ar amijo baja mekam
ne ukaprĩ.

Nhym kamingrãny amũ me
banhijuk'ã amũ maro
tẽ nhym Metĩndjwýnh
me kamdjwý ukaprĩ,
me banhijuk'ã me
kamdjwý ukaprĩ tẽ.

51 Bep me kute amijo àmraja,
me kute õkre kad-
jwýnhbê,

“Ba ne ba ibênjadwýr rax, ba
ne ba irax”, anhýrja,
memã ne arým ami-
mao pôx ne kãjbê me
kumê.

52 Ne me bēnjadjwýr rūnh
memã ýrja me tãm ne
tu arým meo kâtãm
ne, ne kam pãnh me
kute amijo kâtãmja, me
kute amijo àmra kêtjao
bēnjadjwýr rūnh ne.

53 Ne kam ajte me õ mýjja
kêt, me kum prãmja ne
mýjja mextireo memã
ajne ne o me kĩnhõ ba.

Ne kam pãnh me õ pi'ók
kaprĩ rūnh, me õ djwý
krãptĩja arým meo
ajkẽn aminêje me ano
nhym me ýkam ar ba.

54 Metĩndjwýnh kute amrêbê
me bakukãmãremã
katat arênhkôt ne arým
me baman kum me
bakaprĩ.

Ne me babê idjaer, me babê
õ àpênhja ne kum me
bakaprĩn me bawýr
ruw ne amikôt me bajo
mõn me bajo djuw mex
ne ar me bajo ba.

55 Amrêbê ne me banhingêt
Abraãomã kabẽn ne
kum kaprĩ, me baka-
jmã'ã kum kaprĩ ne
kam kôpdji'ã me ba-
man kum me bakaprĩ.
Dja kum me bakaprĩ
rã'ã rã'ã ne.

Nãm ã Marij kum kabẽnõ
ane. 56 Ne kam Ixabeu kuri
dja: nhym kam 'ã mytyrwý
amãnhkrut ne ikjêkêt nhym
arým mã tẽ, mã õ pykamã tẽn
bôx.

Djuão rwýk'ã ujarênh.

57 Nhym kam Ixabeu kra
rwýk djã nhõ akati arým `ýr
bôx nhym kam kra my ruw.

58 Nhym kam õbikwa kuman

arým kīnhkumrēx. NhyM atāri ar ūrkwākam me jadjwý kuman kam kōt kīnhkumrēx. Metīndjwýnh kam ukapří raxkōt kuman kam kudjwa kīnhkumrēx ne. ⁵⁹⁻⁶⁰ NhyM kam arým kra rwýk'ā pi'ōk kamrēk pydji nhyM me kute my nhinhu kà krā'yrmā bit kute kum Djakarij jarēnhmā, bit kute kum bām nhidji jarēnhmā nhyM nā memā kum,

—Xō kum kati, idjibē ne Djuāo, ane.

⁶¹⁻⁶² NhyM me kam kum,

—Je tō mýkam? Nhýnh ne anhōbikwa 'ō ā idji ane? anen kam bām'ýr akēx ne kum ikrao ajakre. Idji jabej kukjēr kadjy ne me bāmmā ikrao ajakre.

—Mā ne aje kum idji jarēnhja kute? ane.

⁶³ NhyM kam bāmja kute memā idji no'ōk kadjy mýjja'ā me ku'uw nhyM kam me kum o tē nhyM kam memā idji no'ōk ne,

—Idjibē ne Djuāo.

NhyM me omūn kam ari aben pumūn abenmā kum,

—Je tō mýkam? Mýj got ja? ane.

⁶⁴ NhyM Djakarij kute idji no'ōkmē ro'ā arým ajte kabēn ne kam Metīndjwýnhmā mex-tire jarēnhō dja. ⁶⁵ NhyM kam ar ō krōkam me ja tīn prām ne kam abenmā arēnhō ipōk ne. Pykabē Djudējakam apýnh krānhrekam me ō krīkam ne me abenmā arēnhō ipōk ne.

⁶⁶ NhyM me kam kuma:n ar o ba, Metīndjwýnh kute ar krao

bakam ne me mar ar o ban kam abenmā kum,

—Mā gēdja abatānh ne kute? ane.

Djakarij kute Metīndjwýnhmā mex jarēnh.

⁶⁷ NhyM kam Metīndjwýnh Karō raxo bāmbē Djakarij kadjwýnhbē nhýn ar o ba nhyM amū Metīndjwýnh djō'ā kabēn jarēnhō dja ne Jeju kumrēx'ā ajarē. Jejubē bēnjadjwýr rax ne kubē mekbē idjaer pytār djwýnh'ā ajarē. Ne kam ijkuri Djuāo jarē. NhyM bep Jeju kumrēx ne 'ā ajarē ne memā kum,

⁶⁸ —E kum me babē idjaer nhō Bēnjadjwýr mexkumrēx. Ba gop me amā me banhō Bēnjadjwýr, me banhō Metīndjwýnh mex-tire jarē.

Mýkam? Bir, nām ta ō me ba djwýnh'ýr ruw, kute me bapytārmā ne me bawýr ruw.

⁶⁹ Kute umao ar me bapytār ne me bajo ba kadjy ne arým me bamā me bapytār djwýnh jano. Ingēt kukāmāre ne Dawi, ō àpēnh tūmjā.

Ingēt kukāmārebē Dawi jabatānh djākam ne me bakadjy nō.

Abatānh ne kute umao me bapytār ne ar me bajo ba kadjy arým ingēt jabatānh djākam nō.

⁷⁰ Me kute Metīndjwýnh kabēn jarēnh djwýnh kabēn kōtō.

Amrēbē ne Metīndjwýnh kute kabēn jarēnh djwýnh

mexkumrêx jamã
kabên jarênh kôt ne
arým me bamã ano.

71 Kute me bakurê djwýnhbê
me bapytärmã, me
kum me bakurê ne
kute me bajo bajabê
me bapytärmã ne
Metíndjwýnh me bawýr
ano.

72 Nãm me bakukãmãremã
kabên pydjín arên
memã kum,

“Dja ba imã me akaprĩ”, ane.
Dja ba amikabên mexja mã
kuman o ibiknor kêt,
ane ne kam kôt me
bawýr ano.

73 Nãm ã me bakukãmãrebê
Abraãomã kabên pyd-
jin arênho anen kam
katát kôt kuma.

74 Kute me bakurê djwýnhbê
me bapytâr, gu me
badjumar mex ne
arek ar baban kum
badjâpênhmã.

75 Me bamextire ne katát
bamrãnh ne kum
badjâpênhmã. Me
batĩnri Metíndjwýnh
kabem kribêm ar me
babao rãm ne mũ jamã
ne kum arê.

Nãm ã Abraãomã kabên
jarênho anen kam
katát kôt kuman
me bawýr me
bapytâr djwýnh jano,
Bênjadjwýr jano, ane.

Nãm ã Djakarij memã Jeju
jarênho anen kam ajte kramã
kabên jarê, krabê Djuãomã
'ã karõ, Djuão Jeju kukãm
têmã 'ã kum karõ ne kum,

76 —Bep ga, akmere, ga dja ga
Bênjadjwýr kukãm tên
kutêp me akre gê me

kuman Bênjadjwýr kam
amakbê katát amijo
ba.

Kute mrãmri ne me kute me
bênjadjwýrmã katát pry
djirja pyræk. Gêdja me
ajã,

“Metíndjwýnh Pymati kabên
jarênh djwýnh ne ja”,
ane.

77 Nà, ga dja ga kukãm tên
memã arê. Ta kute õ
me ja pytâr ne ar meo
bamã memã arê. Mã
ne me bapytâr o?

Apýnh me bajaxwe djari kute
tu o bingrãnh ne me
bakam ngrýk kêtãm.
Kute ã ukaprĩkôt me
bapytáro anhýrmã.

78 Mrãmri ne me Batĩn djwýnh
kum me bakaprĩ rax
ne. Ne kam kãkwa
kurũm me bapytâr
djwýnh me bawýr ano.

Kute me bamã irã djà pyræk.
Kute mrãmri ne myt
kute me bamã irãnh
kute me bakurwýja
pyræk ne me bawýr
ano.

79 Me kum tyk puma, me
tĩn prãmja ne me kute
mrãmri ne me akamàt
kô tykkam me krĩja
pyræk.

Nhym bep me bapytâr
djwýnh dja me jamã
tĩn prãmo ajngrà. Ga
akati kute akamàt kô
nhipônha pumũ.

Dja ã me bamã me batĩn
prãm, me bamã batyk
puma ã o bingrãnh
ane gu me kam badju-
mar mexkumrêx ne ar
baba. Tãm ne ja.

Nām ã Djakarij kramã 'ã karõo ane, Jēju kukãm tēm ne kute kutēp me akremã.

⁸⁰ Nhyṁ kam kra arým kãjmã krã tēn kam Metĩndjwýnh kabēnkõt amijo ba. Kute kõt amijo ba rã'ãn abatành. Ne kam kapõt kukritkam ar ba. Õ akati kutēp ne kapõt kukritkam ar ba. Kute mekbê idjaermã amijo amirīt nhõ akati amiwýr kam amakbê kapõt kukritkam ar ba.

2

Jēju rwýk'ã ujarēnh.

Mat 1.18

¹ Nhyṁ kam bēnjadjwýr raxbê Xedja Agujtu memã kabēn jarē. Xedja Agujtu ne me kunĩmã nhỹ. Nãm memã kabēn jarēn memã kum,

—Me akunĩ, pyka kunĩkõt dja ga me anhingēt nhõ pyka'ýr aba gē me me anhidji'ã pi'òk no'òk, ba ije me ajã akre kadjy, ane. ² Me kute me idji'ã pi'òk no'òko kutewa kadjy ne ja. Nhyṁ Xirēnhu, bēnjadjwýr bajtem, pykabē Xirijkam memã nhỹ. Kam ne me kute bēnjadjwýr raxbê Xedja Agujtu kabēnkõt me idji'ã no'òkmã.

³ Nhyṁ kam me kunĩ apýnh krĩ djari'ýr ajmã. Apýnh me ingēt nhõ pykakam abatành djari'ýr ajmàn kam bõx. Bõx nhyṁ me kam me idji'ã pi'òk no'òko tē.

⁴⁻⁵ Nhyṁ kam Jõdjemē Marij ar adjwýnhdjwý me kudjwa ingēt nhõ pyka'ýr tē, ingētbē Dawi rwýk djà'ýr ne ar tē. Arým ne kum kabēn

ne. Kraxje 'ýr mõr kêt rã'ã. Nãm kum kabēn kajgo. Tu pyka abenã mēnh nhidjibē ne Garrēja ne kam apýnh ne krĩ djari idji. Garrėjakam krĩ nhidjibē ne Nadjare. Kurũm ne ar tē. Marij arým tujarõ týx nhyṁ ar tē. Atemã ajte pyka 'õ tu abenã tým nhidjibē ne Djudēja. 'Ýr ne ar wabi ne kam tē:n kam krĩbē Berē'ýr bõx. Ingētbē Dawi rwýk djãmã tēn bõx, õ pyka nhidjibē Berēmã tēn bõx, me kute ar idji'ã pi'òk no'òkmã. ⁶⁻⁷ Nhyṁ kam me kumex ne pñne Ar kubē kikre kre jaē. Nhyṁ kam kra rwýk djà nhõ akati arým 'ýr bõx nhyṁ kra my ruw. Kra kutewa ne ruw. Nhyṁ Marij kubēkào kupun o tēn mryti djàkur djàkam kudji, me kute pñne Ar kubē kikre kre jaēkam.

Mry pumũnh djwýnh Jēju'ýr bõx.

⁸ Nhyṁ krĩ nokà'ã ne mry nhõ kapõt. Nhyṁ arým akamãt. Nhyṁ kam mry nhõ kapõtkam ar kute mry pumũnh djwýnhja õ krit pumũnho dja. ⁹ Nhyṁ kam Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh ar nokrekam kato nhyṁ Metĩndjwýnh jadjēnh pñne ar kurwý ne arkum ipòk ne. Nhyṁ arkum uma ne kam madjã tertet ne.

¹⁰ Nhyṁ kam kadjy mrãnh djwýnh arkum,

—Kwãrĩk wãnh, ar amã uma kêt. Ota ba ije ar amã mýjja mex jarēnhmã tē. Ē, me akĩnh djà ne arým me akadjy kato. Me akunĩ akĩnh kadjy,

akīnh raxmā. ¹¹ Ē, akamāt ja tām kam ne me apytār djwýnh arým me akady ruw. Dawi nhõ pykakam ne ruw. Kubê ne Kritu, kubê ne Bēnjadjwýr djwýnh. ¹² Tām ne ajbir rwýk nhy m nã kute kubêkào kupun mryti djàkur djàkam irwã. Kute kubêkào kupun mryti djàkur djàkam irkôt dja gar kum akaton kam omũ, ane. Nãm ã Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh arkum ane.

¹³ Nhy m kam ar aêrbê kàjkwa kurũm Metĩndjwýnh me ano, amikady mrãnh djwýnh jano nhy m katon kumex, kumrêx kator jakôt ne me katon kumex ne kam Metĩndjwýnhmã mex-tire jarêho kumex ne mry pumũnh djwýnhmã o amra,

¹⁴—Kàjkwakam ne Metĩndjwýnh me: xkumrêx, tý: xkumrêx, uma: kumrêx.

Gora gê me kunĩ kàjmã kum mex jarêho tẽ. Arým ne pykakam me wãmã umar mex jarẽ.

Gora gê õ me wãkam kĩnhwã umar mex ne ar ba, ane.

¹⁵ Nãm ã Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh anen kam mã ar kurũm kàjkwamã wabi. Nhy m kam ate mry pumũnh djwýnh abenmã kum,

—Gêtô gwaj gop Berêmã mõn goja karàkôt omũ. Bēnjadjwýr djwýnh kute gwaj bamã arēnhja pumũ, anen kam 'yr prõt ne. ¹⁶ Prõt ne Marijmẽ Jódje ar'yr kato nhy m mryti djàkur djàkam nõ, ngrire ne nõ nhy m ar omũ.

¹⁷ Nõrkôt omũn kam memã arēho ajkate. Kadjy mrãnh djwýnh kute mry pumũnh djwýnhmã arēnhja, kute Marij kra jarēnhja ne me memã arēho ajkate.

¹⁸ Nhy m me kuman kam abenkam no tyn kumex ne abenmã kum,

—Mýj gotja? Mýkam got Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnhja katon kumex? anen ari aben pumũnh akêx.

¹⁹ Nhy m bep ãm Marij ta kute kraxkôt mar ne amikam mýjja kunĩ ma:ro tēn 'õo biknor kêt ne.

²⁰ Be, nhy m kam mry pumũnh djwýnh kapôt mã akêx. Kadjy mrãnh djwýnh kute arkum arēnhkôt ne ar karà nõrkôt omũ. Kõnh ne arkum kudji nhy m ar mýjja kunĩ pumũn kuman kam Metĩndjwýnhmã mex jarêho mõ. Ne kàjmã kum rax jarêho mõn kum,

—Metĩndjwýnh, gajbit ne ga apydjin adjukapri, amex, arax, atýx, anhýro mõ.

Ar kute Metĩndjwýnhmã Jeju djar.

²¹ Nhy m kam arým 'ã akati amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut nhy m ar my nhinhu kà krãtan kam ajte kum idji Jeju jarẽ. Tikkrekam jêt kētri Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh kute kum idji jarēnhja ne kum arẽ. ²²⁻²⁴ Nhy m kam akati krãptĩ nhy m ar krĩraxbê Djeruxarẽ'yr o tẽ. Ar kute Bēnjadjwýr djwýnhbê Metĩndjwýnhmã armã ne ar o

tě. Metĩndjwỳnh kaběn'ã pi'òk no'òkkam ne memã,

“Me akra my kutewa gédja axidjuw ga me Běnjadjwỳr djwỳnhmã me umjuw, kute o aminhõmã”, ane.

Kõt ne ar kute Djeruxarēmã Jejuo tēm ne kum armã. Ar adjwỳnhdjwỳ kute Metĩndjwỳnhmã mry bõrmã. Arỳm ne Marij kamrõ ngràn kam kute Mõjdjê kukràdjãkõt Metĩndjwỳnhmã mry djàr ne kum òrmã. Amrěbê ne Mõjdjê Metĩndjwỳnh kaběn'ã pi'òk no'òk ne memã kum,

“Ě, dja ga me akamrõ ngràn kam Běnjadjwỳr djwỳnhmã tutte amě agan kum angã, nàr tutti no tỳr nyre amě abĩn kum aga”, ane.

Jakõt ne ar kute kum àr ne òr nhym nãja akubyn Metĩndjwỳnhmã mex ne ò kikretimã àrmã Djeruxarēmã o tẽ.

²⁵ Nhym bep Djeruxarěkam me'õ mybê Ximião. Mrãnh katàt ne Metĩndjwỳnh kaběnkõt ar amijo ba. Nãm arek mekbê idjaer pytàr djwỳnh, memã kaprĩ rěnh djwỳnh, Kritukam ama. Nhym Metĩndjwỳnh Karõ ar o ba. ²⁶ Ar o ban kam arỳm kum,

—Ě, atĩn rã'ã dja ga Metĩndjwỳnh kute anorja'ỳr bõx ne omũ. Kute me apytàrmã ne ano, kubê ne Kritu, tãm dja ga omũ, anhýtã 'ỳr bõx ne anoo omũ, ane. Nãm ã Metĩndjwỳnh Karõ

Ximiãomã ane nhym kuman ar o ba.

²⁷ Ne kam Metĩndjwỳnh nhõ kikreti'ỳr tẽ. Metĩndjwỳnh Karõ ne ano nhym tẽ. Kumrěx ne ar kukãm těn bõx. Nhym Jeju nãmě bãm arkõt 'ỳr o bõx. Ar kute me amikukràdjã tũmkõt Metĩndjwỳnhmã armã ne ar 'ỳr o těn o wadjã. ²⁸ Nhym Ximião omũn kumỳn kam Metĩndjwỳnhmã mextire jarěn kum amikĩnh jarěn kum,

²⁹ —Běnjadjwỳr djwỳnh, jakam dja ga on imã ityk nhõ akati jarě, ba ibê anhõ àpěnh dja ba wãm awỳr tẽ, aje imã arěnhkõt.

Arỳm ne ba omũn arỳm ikĩnhkumrěx ne arỳm idjumar mexkumrěx ne. Jakam dja ba idjumar mexbê ty, aje imã arěnhkõt.

³⁰ Ga ga arỳm me utàr djwỳnh jano ba inoo omũ.

³¹ Anhỳr djwỳnhràrm aje arěnhja ne ga arỳm memã o akato nhym me kunĩ pyka kunĩkõt omũ.

³² Me utàr djwỳnhja ne kute a'u pyràk. Dja apỳnh me bajtemja no bõ nhym me katàt mrã.

Nhym kam ajte me ibê idjaermãdjwỳ kĩnh jadjã. Kõt dja me me imã me ikĩnh jarě, me irax jarě, ane.

Nãm ã Ximião Jeju'ã ujarěnh ane. ³³ Nhym kam bãmme nã ar kuman kam abenkam no tyn aben pumũho dja.

34 Nhyam kam Ximião jãm aro akêx ne Metĩndjwýnhmã aro a'uw ne kum,

—Dja ga aro kĩnh ne adjukaprĩkõt aro djuw mex ne arkum umar mex jarẽ gẽ ar umar mex ne ar ba, ane. Ne kam ajte jãm nãjao akêx ne kum,

—Ota arým akra kute meo bikjêrmã bõx. Me babê idjaer kwý dja me kum kurên kam kõt amijo ajkê. Dja te kute memã Metĩndjwýnho amirĩtmã nhyam me mã aprý. Nhyam bep me bakwý dja gu me mã bamã abên kam amiptàn kõt ar amijo baba. 35 Nhyam akra ta dja ar mekmã apõx ba. Godja me õkre kadjwýnhbê amim myjja'ã karõ nhyam akra ta tu ar memã apõx ba. Ga gadjwý akra djõ'ã akaprĩ rax ne akra ma: ne. Kute mrãmri ne nãnhre kute gadjwý anhõpõkkam akaprĩ pyrãk, ane. Nãm ã Ximião anhýr djwýnhràam kum arênho ane.

36-37 Nhyam kam me'õ nibê Ana adjwýnhdjwý ar'ýr bõx. Kubê Metĩndjwýnh kabên jarênh djwýnh 'õ, Panuwe kra, mekbê Axer 'õ. Nãm 'uwtĩ. Amrêbê ne mjên 'ýr mõ nhyam 'ã amex amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt nhyam arým kubê ty. Nhyam kam 'uwtĩn arým kubêngê:xte. Arým 'ã amexbê 84. Nãm Metĩndjwýnh nhõ kikretikam ku'ên kator kêtumrêx ne tu Metĩndjwýnhmã ápênho dja. Akamãtmê akati kunĩkõt ne kum kabêno ku'ên kadjy

amijajbu. 38 Ne kam kum ajmã ar'ýr bõx ne Jeju pumũn kam Metĩndjwýnhmã amikĩnh jarên kum ukaprĩ jarẽ ne kam ajte me kute kam amakjamã Jeju jarẽ. Me utàr djwýnh bõx ne kute me kurê djwýnhbê akubyn me õ krĩraxbê Djeruxarê pytãrmã ne me kam ama. Memã ne Ana,

—Arým ne bõx. Arým ne me bapytãr djwýnh bõx, ane. Nãm ã Ana me kute kam amakjamã arênho anen kam ajte mã wadjã.

39 Nhyam kam Marijmê Jõdje ar Bẽnjadjwýr djwýnh kukràdjã kunĩkõt arým myjjaõ tẽn inomã kumên kam akubyn pykabê Garrêja'ýr tẽn kam ar õ krĩbê Nadjarekam bõx. 40 Nhyam kam kra kàjmã krã tẽn kam ã tỳx tẽ. Tẽn tẽn ã arým abatãnh ne kam no mexkumrêx nhyam kam Metĩndjwýnh kam kĩnhkumrêx ne mã o djuw mex.

Jeju Bãm nhõ kikretikam ýr.

41 Nhyam na mẽ gaga mrãnh kunĩkõt Jeju nãmẽ bãm ar Djeruxarêmã mrã. Me kute aben pydjin kute Metĩndjwýnh me irõbê mrãnh nhõ akati mar ne õ kwý krên rax kadjy ne ar 'ýr mrã. 42-43 Nhyam ajbir Jeju nõrny. Arým 'ã amexbê 12. Nhyam ar kunĩ mekõt ajte me kute aben pydji'ýr wabin me'ýr bõx ne mekõt ar õ kwý krên ba, Jejumê. Nhyam me kam o ino re nhyam nãmẽ bãm ar akubyn õ krĩmã tẽ. Tẽn kam pry konenh te abej aprã.

Nhym be nām nōrnyja, arek Djeruxarēkam ar ba nhym nāmē bām ar kute mar kêt. ⁴⁴ Nām kute atemā me'ō arkôt mā tēm pyrāk. Nhym 'ā akati pydji nhym ar te ōbikwakam abej aprā. ⁴⁵ Ne kam kute Djeruxarēkam ajte abejmā akubyn tē. Tēn bōx ne kam te: ajte abej nhym 'ā akamāt. ⁴⁶ Nhym akati kêt nhym ar te ajte abej.

Nhym kam akati nhym kam ar Metīndjwýnh nhō kikretikam kum kato. Nhym me ipōkri nhỹ, Mōjdjē kukrādja jarēnh djwýnh nhipōkri nhỹ, me kabēn maro nhỹn kam me kukjēro nhỹ. ⁴⁷ Nhym me Jejukam no tyn nhỹ. Nām tu me aērbē prīne mýjja ma. Nhym me jadjwý mýjja jabej kukjēro nhỹ nhym no mexkôt katāt memā mýjja jarēnho nhỹ. Kam ne me kam no tyn nhỹ. ⁴⁸ Nhym nāmē bām ar mekôt omūn kam mekôt kam no tyn dja. Nhym nā kum,

—Akmere, mýkam ne ga ar ibē ā anhýr aba? Nā bām abāmmē ar te ajabej aprān axwe akam idjumar ne kam ajabej ar mrā, ane.

⁴⁹ Nhym kam kum,

—Mýkam ne gar ijabej ar mrā? Djām ar aje imarja kêt? Arým ne ba Ibām nhūrkwāo inhūrkwān kam idjāpēnhmā, ane. ⁵⁰ Nhym ar kute kabēnja mar kêt-kumrēx. Ne te kute marmān kam ōkre kadjwýnhbē,

—Mýj kabēn got ja? ane.

⁵¹ Nhym kam arkôt tē, arkôt Nadjarekam tēn bōx ne kam ar kabēnkôt ar amijo ba. Nhym bep nāja ne mýjja kunī man kum kīnh ne. ⁵² Nhym bep Jeju ta adjākamā no mex tūm ne amū no mexo amikamēnho tēn kam ī abatānh mex ne. Nhym Metīndjwýnh kam kīnhkumrēx. Nhym mebēngōkredjwý* kam kīnhkumrēx ne.

3

Ngômā me angjēnh djwýnhbē Djuāo.

Mat 3.1; Mak 1.1; Djur 1.19

¹⁻² Nhym bep Djuāo kapôt kukritkam ar ba. Djuāo, Djakarij kraja ne kapôt kukritkam ar ba. Nhym kam Metīndjwýnh kum kabēn ne.

Be, nhym bep bēnjadjwýr raxbē Xiberu Xedja. Me bēnjadjwýr kunī kurām rax ne me kunīmā nhỹ. Ne kam amidjō'ā me kwý'ā bēnjadjwýr rē. Nām pykabē Djudējakam me ja kadjy Pōxu Piratu'ā bēnjadjwýr mē, kubajtem. Ne kam ajte pykabē Garrējakam me ja kadjy Erodji'ā bēnjadjwýr mē. Ne kam ajte pykabē Iturejmē Tarakōnikam me ja kadjy Piripi'ā bēnjadjwýr mē. Erodji kamybē Piripi'ā bēnjadjwýr mē. Ne kam ajte pykabē Abirēnkam me ja kadjy Rixanij'ā bēnjadjwýr mē. Nhym ar kute me kadjy

* **2:52** Jeju nhō pykakam me kunī bēngōkre kute mrāmri ne apýnh me ō pyka djari kunīkôt me kunī bēngōkre pyrāk. Kubē kà jakamē me kakrātykmē me babēngōkremē ne me kunī bēngōkre.

Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr raxbê Ananhmẽ Kajbajmẽ ar ar meo ba. Nhyr arỳm Xiberu Xedja memã ỳr'ã amexbê 15 nhyr ô'ã ar bẽnjadjwỳr nyreja arỳm memã krĩ.

Nhyr kam Metĩndjwỳnh Djuãomã kabẽn ne. Djuão kapôt kukritkam ar bajamã kabẽn ne. ³ Nhyr kam kabẽnkôt ngôbê Djodãokam ar mrã. Ne kam ar me akreo ba. Me akreo ban memã kum,

—On me amim akaton wãnh ajaxwemã anhiren Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx gẽ me ajaxweo aknon me akam ngryk kêt. Ba kam on ngõnhmã me ajangjê, me aje ajaxwemã anhirenkôt me kute me amar kadjy, ane.

⁴ Amrêbê ne anhỳr djwỳnhhràm Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnhbê Idjajj ne 'ã pi'ók no'ók ne memã kum,

“Me'õ dja kapôt kukritkam memã kabẽn ne. Kãj bê dja me akren memã kum,

‘Me apa. Ê, me on Bẽnjadjwỳr djwỳnh kutêp wãnh ajaxwemã anhiren katàt amijo aba. Kute mrãmri ne me kute me bẽnjadjwỳr rũnh kutêp pryõ mex ne kute memã katàt pry jadjwỳrja pyræk.

⁵ Nãm me inuw kunõ amrã ne kam krãnhre rũnhmẽ kryremẽ, kunĩ abenãnh imõk rê nhyr pyka aben pyræk ne ikwã.

Nhyr pry nhirô nhyr me katàt adjuw. Ne pyka karôtdjwỳ prĩne katen o aben pyræk nhyr mẽkumrẽx ne ikwãja pyræk.

Dja me ã Bẽnjadjwỳr djwỳnhhràm axwemã irer ne katàt amijo bao ane.

⁶ Nhyr me kunĩ dja me Metĩndjwỳnh kute me utarkôt me omũ', ane.” Nãm ã anhỳr djwỳnhhràm Idjajj memã arẽnhõ ane. Kôt ne Djuão Bẽnjadjwỳr kukãm katon me akre ar o ba, nhyr me kwỳ rax ne me mrãmri axwemã iren katàt amijo ba.

⁷ Nãm Djuão me akre ar o ba nhyr me itepato 'ỳr bao ku'ê. Kute ngõnhmã me angjẽnhmã ne me 'ỳr bao ku'ê. Nhyr kam memã kum,

—Me akamingrãny ne ga me abê iry. Me ajaxwekam abê kangã. Mỳj me'õ ne me amã Metĩndjwỳnh ngryk nhõ akati jarẽ ga me umaje iwỳr aprôt kajgo? ⁸ Gop on me katàt Metĩndjwỳnhkôt amijo aba gẽ me mrãmri me amex jabej me amã kato. Mrãmri me amim akator ne aje wãnh ajaxwemã anhiren ne aje Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx jabej gẽ me on me amã kato. Gẽ me me amexmã katon me akam kĩnhõ kute mrãmri ne me kute pidjô djô mexmã apõx ne kam kĩnhja pyræk. Kwãrĩk wãnh me anhõkre kadjwỳnhbê anhingêt kukãmãre Abraãoo adjãmra kêt ne amim, “Me ba ne ba me ibê Abraão

tãmdjwÿ. Dja Metĩndjwÿnh me ikam ngryk kêt. Dja ba me te ijaxwe nhym kam me inhingêt kukãmãre Abraãokôt Metĩndjwÿnh kum me ijabê ne me ijaxwekam me ijo bikênh kêt kumrêx”, anhÿr kêt. Kwãrĩk wãnh ga me ã anhÿr ar aba kêt. Kati. Ê, ba me amã arê. Dja ga me te abê Abraão tãmdjwÿ nhym Metĩndjwÿnh tu me ajo ajkê, me ajaxwe pãnh tu me ajo ajkê. Ne ren kum ajte Abraão tãmdjwÿ prãm jabej ren tu kênjao itun o amim Abraão tãmdjwÿ nhipêx nhym me ren tu katon kumex.

⁹ Ê, mrãmri arÿm 'ÿr. Metĩndjwÿnh kute me axwe pãnh memã akati jarênh arÿm 'ÿr. Kute mrãmri ne pidjô apÿnh abenkam ô kêt nhym me kute kâr ne o mrãnh ne kute kuwykam rênjha pyrãk. Arÿm ne Metĩndjwÿnh me ajã pidjô djô kêt jakren arÿm me ajaxwe pãnh kute me ajo bikênh 'ÿr. Dja me ajo môn kuwykam me amê. Arÿm 'ÿr. Kute mrãmri ne me'ô kute pidjômã 'ÿr kadjy kute parbê kãkrãkô mÿnh ne o ãm pyrãk, ane. Nãm ã Djuão me krãptĩmã arênh o ane.

¹⁰ Nhym me kam kum,

—Ije tô mã dja ba me nê? ane. Metĩndjwÿnh kute me ijo bikênh kêt kadjy, mã dja ba me nê?

¹¹ Nhym memã kum,

—Dja ga me ajô nhõ kubêkã amãnhkrut ne kam me'ô nhõ kubêkã kêt mã ikjê ngã. Nhym me'ôdjwÿ ô kwÿ krênh djã

krãptĩn kam me'ô nhõ djwÿ kêt mã amikutã kwÿ ngã, ane.

¹² Nhym me kute bẽnjadjwÿr bajtemmã pi'ók kaprĩo atom djwÿnh me kudjwa Djuão'ÿr bõx, kute ngõnhmã me angjênhmã. 'ÿr bõx ne kum,

—Bẽnjadjwÿr, mã gêdja ba me nê? ane.

¹³ Nhym kam memã kum,

—Ê, me anhõ bẽnjadjwÿr kute me amã pi'ók kaprĩ jarênhja 'ãnhbit dja ga me kum o atom. Kwãrĩk wãnh ga me ga amũ amim pi'ók kaprĩ kamênh ne amÿnh kêt. Dja ga me tu 'ãnh jamÿ, ane.

¹⁴ Nhym me krãkamngõnhredjwÿ kum,

—Ne me badjwÿ, mã dja ba me nê? ane.

Nhym kam memã kum,

—Ê, kwãrĩk wãnh ga me me pa 'amÿnh ne mekbê mÿjjao aprõt kêt. Ne kwãrĩk wãnh ga me me kãtãm'ã axwe rênh ne me axweo me utãr ne mekbê ijên me ô mÿjjao aprõt kêt. Nhym bep ga adjãpênh pãnh dja ga pi'ók kaprĩ byn tu akĩnh ne. Kwãrĩk wãnh ga me adjãkrê kêt, ane. Nãm ã Djuão memã kabên jarênh o ane. ¹⁵ Nhym me kunĩ Bẽnjadjwÿrbê kumkati jabej ajkam aman kam ôkre kadjwÿnhbê amim,

—Bep birãm tãm ne ja. Birãm Djuão got Metĩndjwÿnh me bawÿr ano, me bakadjy Bẽnjadjwÿrbê kumkatimã me bawÿr ano, ane. Birãm Kritu ne ja, ane.

¹⁶ Nhym kam Djuão me kunĩmã kum,

—Mrāmri ba ne ba ngõnhmābit me ajangij. Nhyṃ bep itotokbê me'õ bõxja. Me'õ tām ne raxo kute ijakrenh, kute ijakrenh mexi. Bām te irax ne 'ã inhibõn ije kum parkà 'ãpre bõnh ne o itēm prāme. Bep ãm ren irax ne ba ren arým kum apê. Nhyṃ bep kati, ãm ingrire. Nām raxo ijakrenh mex ne. Tām ne arým bõx 'yr. Djām ngõnhmā kute me ajangijēnhmā? Kati. Tām dja bõx ne kam me awyr Metĩndjwýnh Karõ jano, me katāt amrānhbit'yr dja ano, kute ar me ajo bamā. Ne kam me ajaxweja kute kuwymā me arēnhmā. ¹⁷ Gêdja bõx ne kam kute mrāmri ne me kute kōtyk byr ne o kute bāygogore ka'uk ne kute kam mūm 'y mexjao atom ne kam kute 'ykājao tēm ne kute kuwykam yr nhyṃ xêtja pyrāk. Dja me'õja bõx ne ã me axweo anen kuwykam me kurê. Nhyṃ kuwyja dja pōk rā'ã: rā'ãn apêx kêtikumrêx. Nhyṃ bep bāygogo 'y mex'ã ne me mexja jakren mūm meo atom ne. Ne kàjkwakam õ pykamā meo mō gē me kam kam kīnhkumrêx ne ar ba. Arým kute ã meo anhýr 'yr.

¹⁸ Nām ã Djuāo memā ane. Ne kam arek memā kabēn jarēnho tē. Nām atemā kukràdjà krāptīo me akre. Ne mā kabēn nyo, kabēn mexo ar me akreo ba.

¹⁹⁻²⁰ Nhyṃ bep bēnjadjwýrbê Erodji ne axwekumrêx. Nām axwe aben nhiby kumexo mō, aben nhiby

adjwýro mõn kam ajte Djuāo mekbê ijê djakam iby kumê. Nām kamybê upānh'yr mō, upānhbê Erodjij'yr mō. Nhyṃ kam Djuāo arým kum kabēn jarēn kum,

—Kati, kwārīk wānh, ane.

Nhyṃ kam Erodji tu amakkre kêt ne Djuāobê ijê.

Kute ngômā Jeju jadjà.

Mat 3.13; Mak 1.9; Dju r 1.32

²¹⁻²² Anhýr djwýnhràṃ me kute kubê ijê kētri ne Djuāo ngõnhmā me kunī jangij ne kam ajte Jeju ngõnhmā adjà. Ngõnhmā adjà nhyṃ kam Bāmmā kabēno dja. Kum kabēno ãm rā'ã nhyṃ kàjkwa abenbê ajkij. Abenbê ajkij nhyṃ Metĩndjwýnh Karõ 'yr ruw ne 'ã tým. Amijo tut ne 'yr ruw ne 'ã tým. Nhyṃ kàjkwa kurūm kabēn ne kum,

—Mrāmri abê ikrakumrêx. Imā ajabê. Ba akam ikīnhkumrêx, ane.

²³⁻³⁸ Nhyṃ kam Jeju arým ta àpēnhmā o krax ne. Arým 'ã amexbê 30 ne kum o krax ne.

Jeju nhingêt nhidji.

Mat 1.1

Nhyṃ me we Jôdje Jeju bām.

Nhyṃ Jôdje bām ne Eri.

Nhyṃ Eri bām ne Matat.

Nhyṃ Matat bām ne Rewi.

Nhyṃ Rewi bām ne Marki.

Nhyṃ Marki bām ne Djananh.

Nhyṃ Djananh bām ne Jôdje.

Nhyṃ Jôdje bām ne Matakij.

Nhyṃ Matakij bām ne Amox.

Nhyṃ Amox bām ne Naũ.

NhyM Naũ bãM ne Exi.
 NhyM Exi bãM ne Naganh.
 NhyM Naganh bãM ne
 Ma'at.
 NhyM Ma'at bãM ne
 Mataxij.
 NhyM Mataxij bãM ne
 Xemê.
 NhyM Xemê bãM ne Jôdje.
 NhyM Jôdje bãM ne Djoda.
 NhyM Djoda bãM ne
 Djôwanã.
 NhyM Djôwanã bãM ne
 Rexa.
 NhyM Rexa bãM ne Djorba.
 NhyM Djorba bãM ne
 Xarati.
 NhyM Xarati bãM ne Neri.
 NhyM Neri bãM ne Marki.
 NhyM Marki bãM ne Adji.
 NhyM Adji bãM ne Kodjã.
 NhyM Kodjã bãM ne Erma.
 NhyM Erma bãM ne Êr.
 NhyM Êr bãM ne Djodjuwe.
 NhyM Djodjuwe bãM ne
 Eridjê.
 NhyM Eridjê bãM ne Djorĩ.
 NhyM Djorĩ bãM ne Matat.
 NhyM Matat bãM ne Rewi.
 NhyM Rewi bãM ne Ximião.
 NhyM Ximião bãM ne
 Djuda.
 NhyM Djuda bãM ne Jôdje.
 NhyM Jôdje bãM ne Djônã.
 NhyM Djônã bãM ne Erijkĩ.
 NhyM Erijkĩ bãM ne Merja.
 NhyM Merja bãM ne Mena.
 NhyM Mena bãM ne
 Matata.
 NhyM Matata bãM ne Natã.
 NhyM Natã bãM ne Dawi.
 NhyM Dawi bãM ne Djexe.
 NhyM Djexe bãM ne Ôbet.
 NhyM Ôbet bãM ne Bôadji.
 NhyM Bôadji bãM ne Xara.
 NhyM Xara bãM ne Naxõ.

NhyM Naxõ bãM ne
 Amĩnadabi.
 NhyM Amĩnadabi bãM ne
 Adjimĩ.
 NhyM Adjimĩ bãM ne Ani.
 NhyM Ani bãM ne Êrõ.
 NhyM Êrõ bãM ne Perê.
 NhyM Perê bãM ne Djuda.
 NhyM Djuda bãM ne Djako.
 NhyM Djako bãM ne Idjak.
 NhyM Idjak bãM ne
 Abraão.
 NhyM Abraão bãM ne Tera.
 NhyM Tera bãM ne Nakô.
 NhyM Nakô bãM ne Xeruk.
 NhyM Xeruk bãM ne Ra-
 gau.
 NhyM Ragau bãM ne Parek.
 NhyM Parek bãM ne Ebe.
 NhyM Ebe bãM ne Xara.
 NhyM Xara bãM ne Kajnã.
 NhyM Kajnã bãM ne
 Arpaxa.
 NhyM Arpaxa bãM ne Xê.
 NhyM Xê bãM ne Nôwe.
 NhyM Nôwe bãM ne Ramek.
 NhyM Ramek bãM ne
 Mexare.
 NhyM Mexare bãM ne
 Enoki.
 NhyM Enoki bãM ne
 Djarexi.
 NhyM Djarexi bãM ne
 Mareju.
 NhyM Mareju bãM ne Ka-
 jnã.
 NhyM Kajnã bãM ne Inox.
 NhyM Inox bãM ne Xexi.
 NhyM Xexi bãM ne Adão.
 NhyM Adão bãM ne
 Metĩndjwỳnh.

4

Xatanaj te Jejumã axwe'ã àpnênh.

Mat 4.1; Mak 1.12; Idja 2.18, 4.15

¹⁻² Arým Djuão kute ngónhmã Jeju jadjâr nhym Metĩndjwýnh Karõ kute amijo tut ne rwýk ne 'ã tým nhym Bãm kute kum kabênja kurũm Jeju tẽ. Ngõbê Djodão kurũm ne arým Jeju tẽ. Nhym Metĩndjwýnh Karõ raxo kadjwýnhbê nhýn ar o ban kam kapõt kukrit'ýr o bõx nhym kam kam ar ba. Nhym kam Xatanaj 'ýr bõx ne te kum mýjja'ã apnê. Kute kabênkõt amijo ba jabej kum mýjja'ã àpnênh tẽ. Te kum mýjja'ã àpnênh'ã akatibê 40. Akati krãptĩ. Kute ã kum anhyrkam kute mýjja krên kêtukumrêx. Nhym kam akati apêx nhym prãm prĩne kubĩ. ³ Nhym kam Xatanaj kum,

—Ë, goja abê Metĩndjwýnh krakumrêx jabej goja kênjamã akabên gê goja kubê djwý ga krê.

⁴ Nhym kam kum,

—Kati, Metĩndjwýnh kabên'ã pi'òk no'òkkam ne,

“Djãm djwýobit ne me kute amityx ne ar tĩn ne ba? Kati, Metĩndjwýnh kabêno djwý dja me amityx ne tĩn ne ba”, ane.

⁵ Nhym kam Xatanaj krãnh nhimõk'ýr Jejuo tẽn o bõx ne kum pyka kunĩkõt me akreo dja. Apýnh bẽnjadjwýr kute meo ba djari kum me kunĩ jakreo dja. Nãm tebê kum

krĩ jakre, kukrà kêt mex ne tebê kum akre. Ne ajte kum bãmê kapõtmê krĩ rũnhmê mýjja kunĩ jakre nhym omũ nhym kum,

⁶ —Ë, ba inhõ. Amã dja ba ja kunĩ kanga. Pyka kunĩkõt apýnh me ba djari dja ba amã me kunĩ ngã ga me ja kunĩ kadjy abẽnjadjwýr rax. Djãm mýjja kakrit, djãm mýjja punu got. Mýjja mexjakam. Mýjja krãptĩ, mýjja puma. Ba inhõ. Djãm me'õ nhõ? Ba inhõ dja ba imã me'õ kĩnhkõt amidjõ'ã kum kungã nàr amã kungã. ⁷ Dja ga amijo angrin ikuka kõnh akõnkrão nhýn imã irax jarê ba arým amã kunĩ kanga ga arým amũ idjõ'ã o am-inhõn ar o aba, ane.

⁸ Nhym kam Jeju kum,

—Kati, Metĩndjwýnh kute pi'òk no'òkkam ne,

“Bẽnjadjwýr djwýnh, Atĩndjwýnhmãb dja ga amijo angrin kum rax jarên ajbitmã apê. Kwãrĩk wãnh atemã me'õmã rax jarên kêt”, ane.

⁹ Nhym kam Djeruxarêmã Jejuo tẽn Metĩndjwýnh nhõ kikreti nhimõk'ýr o wabin anhà'ã kudjan kum,

—Ë, goja abê Metĩndjwýnh krakumrêx jabej goja rũm tẽn ato. ¹⁰ Nãm we Metĩndjwýnh kute pi'òk no'òkkam amã,

“Dja ba ikadjy mrãnh djwýnhmã ajarê gê anêje mýjja punu ka-jpa”, ane.

¹¹ Ne ajte we Metĩndjwýnh kute pi'òk no'òkkam we,

“Dja ba ajã ikadjy mrãnh djwÿnhmã karõ. Dja me atẽmkõt amã ikra dja gê kën 'õ apar ngãnh kêtkumrẽx”, ane.

12 Nhyam kam Jeju amipãnh kum,

—Kati, Metĩndjwÿnh kabẽn'ã pi'ók no'ók kam ne,

“Kwãrik wãnh, Bẽnjadjwÿr Atĩndjwÿnh kabi kêt, kute ajãno ãm jabej kabi kêt”, ane.

13 Nhyam kam Xatanaj arÿm mÿjja'ã kum àpnẽn pa. Nãm te kute Metĩndjwÿnh kabẽn kangan Xatanaj kabẽnkõt kute ar amijo bamã 'ã kum àpnẽnho dja. Apÿnh mÿjja djari kunĩ'ã te kum àpnẽnho djan 'ã kum àpnẽn pa kam mã kurũm tẽ. Ajte akati 'õ kadjy mã kurũm tẽ.

Krĩraxbê Nadjarekam me kute Jeju kanga.

Mat 4.12; Mak 1.14

14 Nhyam kam Jeju akubyn pykabê Garrêja'ÿr tẽ. Metĩndjwÿnh Karõ arÿm kum tÿx jadjã, Metĩndjwÿnhmã àpẽn mex kadjy kum tÿx jadjã nhyam tÿxkumrẽx ne kam akubyn tẽn bõx.

Nhyam kam me abenmã Jeju jarẽnho ajkate, pyka kunĩkõt ne me abenmã arẽnho ajkate. 15 Nhyam Jeju apÿnh mekbê idjaer bikprõnh djakam ar memã Metĩndjwÿnh kukràdjã'ã ujarẽn ba. Memã 'ã ujarẽn ba nhyam me kunĩ abenmã Jeju mex jarẽnho ipòk ne.

16 Nhyam bep krĩraxbê Nadjarekam ne me atemã

kabẽn. Nhyam kam Jeju Nadjarekam bõx, abatãnh djà'ÿr tẽn bõx nhyam arÿm pi'ók rãrãr. Pi'ók rãrãr kunĩkõt ne Jeju mekõt mekbê idjaer bikprõnh djà'ÿr mrãn wangijn krĩ. Ne kam arÿm kãjmã dja. Kute Metĩndjwÿnh kabẽn'ã pi'ók no'ók jarẽnhmã kãjmã dja. 17 Nhyam me kum kungã nhyam kubyn o ajkij. Metĩndjwÿnh kabẽn jarẽn djwÿnhbê Idjaij kute pi'ók no'ókjao ajkijn kam kadjy amijã no'ókjamã kato. Kum katon kam memã arẽnho djan memã kum,

18-19 “Metĩndjwÿnh Karõ ne mã ijo ba. Arÿm ne amijo ipytã, ije me õ mÿjja kêtmã kabẽn mex, kabẽn ny kãj bê arẽn nhyam me kĩnhmã. Kadjy ne ar ijo ba.

Ne kam ajte mekbê ijê kadjy ijano. Ije kãj bê memã kum, ‘On me akato. Me kute me abê ijêja on me akato’, anhÿrmã ne ijano ba tẽ.

Ne ajte ije kãj bê me no rãmã kum, ‘On me arĩt mex’, anhÿrmã. Kadjy ne ijano ba tẽ.

Ne ajte ije kãj bê me ‘uwtĩmẽ me kute meo bikẽn nhyam me kaprĩn mrãnhmã kum, ‘On me akĩnh ne adjumar mex ne ar aba. Jakam dja me me ajo bikẽn kêt’, anhÿrmã ne ijano ba tẽ.

Ne ajte ije kãj bê memã kum, ‘Ë, amex jakam dja on Bẽnjadjwÿr mekam

ukaprī kato', anhỹrmã
ne ijano ba tẽ", ane.

²⁰ Nãm ã Jeju memã pi'ók
no'ókôt amijarẽho ãmo
anen pi'ók abenã kudjin
akubyn kute pi'oko atom
djwỹnhmã kungãn kam nhỹ.
Nhyk kam me kunĩ Jejukam
no tyn kumex, me bikprõnh
djãkam ne me Jejukam no
tyn kumex. ²¹ Nhyk kam
ajte ujarẽnhmo krax ne memã
kum,

—Amrẽbê Metĩndjwỹnh
kute kabẽn'ã pi'ók no'ók ja
ne arỹm kato. Mrãmri ne
kõnh kum kudji nhyk ajbir
jakam kato. Me aje maro
anhỹrjakam ne arỹm kato,
ane.

²² Nhyk me kam abenmã
Jeju mex jarẽho kumex ka-
jgo ne abenmã,

—Je kum bep mexkumrẽx.
Ga kabẽn mexja pumũ, Jõdje
kra ne ajmãn me bajaêrbê
kabẽn mexkumrẽx jarẽ. Jõdje
kra, me baje Jõdje pumũnh
tũmja tãm ne kra dji nhyk
kabẽn mexkumrẽx jarẽho tẽ,
ane. Nãm me ã kabẽn jarẽho
ane.

²³ Nhyk kam Jeju memã
kum,

—Birãm me aje imã me
banhingêxê kabẽn tũm
jarẽnhmã ne ga me anhõkre
kadjwỹnhbê imã arẽho nhỹ,
ba arỹm kuma. Birãm me
aje imã, "Goja abê me kane
djwỹnh jabej on amikanen
amex", anhỹrmã. Goja
aje mỹjja 'õ pumũnh jabej
nãr aje mỹjja 'õ mar jabej
goja on ipêx, ba me ikunĩ
omũ, me inokam ipêx ba

me ikunĩ omũ. Rĩnakambit,
krĩbê Kapanakambit ne ga
ar mỹjja nhipêxo aba. Nhyk
'ã ujarẽnh me iwỹr bõx ba
me kuma. Goja on jakam,
anhõ pyka djwỹnhkam mỹjja
pumũnh kêt 'õ nhipêx ba me
omũ. Birãm me aje ã imã
anhỹrmã ne ga me anhõkre
kadjwỹnhbê amim ijã karõ.

²⁴ Ë, ba me amã mỹjja
jarẽ. Mrãmri ikabẽn. Ë,
got ren Metĩndjwỹnh kabẽn
jarẽnh djwỹnh atemã pyka
'õkam tẽ nhyk me ren arỹm
kabẽn ma. Nhyk bep kati,
õ pyka djwỹnhkam me kute
kukràdjãkõt omũnh ne kute
kabẽn mar kêt. Æm me kute
kukràdjãkõt mar kêt ne me
tu ate krã. Me ga, me banhõ
krõkam me ga ne ga me ã ijo
anen tu ãm imar kêtikumrẽx
ne.

²⁵⁻²⁶ Ë, gora me ikabẽn
ma. Mrãmri ikabẽn. Me
Metĩndjwỹnh kabẽn jarẽnh
djwỹnhbê Erij ja ma. Amrẽbê
ne me'ã na kêtikumrẽx. Arỹm
na kêt'ã amex amãnhkrut
ne ikjêkêt apêx nhyk na
rwỹk kêtikumrẽx ne. Nhyk
ajte na tỹmkam aje na kêt
ne. Nhyk me prãmkam
ar ba. Pyka kunĩkõt djwỹ
kêtikumrẽx. Nhyk prãm me
imex ne. Nhyk mekbê idjaer
nhõ pykakam axwe me nire
'uwtĩ krãptĩ. Djãm me'yr ne
Metĩndjwỹnh Erij jano, me
kute o djuw mexmã? Arkati,
me bajtem, mekbê idjaer
kêt'yr ne ano. Mekbê idjaer
kêt nire 'uwtĩ'õ'yr ne ano.
Pyka typydji nhidjibê ne
Xidõ. Nhyk bep krĩ nhidjibê

ne Xarepta. 'Ÿr ne ano. Nnym me'õ ni bajtemja o djuw mex ar o ba. ²⁷ Ajte Metĩndjwýnh kabēn jarēnh djwýnh 'õbē Eridjēu ja ma. Mekbē idjaer nhõ pykakam axwe me krāptĩ ĩ kajēkam tē. Nnym bep Eridjēu kute me jao mex kētkumrēx. Kubajtem, kubē idjaer kēt pydji ne o mex. Pykabē Xirij kurūm me'õbē Namābit ne o mex ne, ane.

Nām ā Jeju memā arēnh o ane. Djām ta õ pykakam-bit ne mekbē idjaerkam kute me ajbitmā mýjja pumūnh kēt 'õ nhipēxmā? Kati, ta dja ukabikõt amū pyka mūjakam mýjja kwý 'yro mō. Nār kon ta kute amimarkõt õ pyka djwýnhkam mýjja pumūnh kēt 'õ nhipēx. Ne ta ukaprĩkõt amū me mū jakamdjwý mýjja kwý nhipēx.

²⁸ Nnym me kuman kam kam ngryk ne. Me bikprõnh djakam me ja kunĩ ne me Jujukam ngry:k ne. ²⁹⁻³⁰ Ne kam pa 'amýn bõm kumē. Nām meo mõn krānhre nhimõk'ýr o wabi. Krānhre konenh ne krĩbē Nadjare. Kam ne me Jeju pa 'amýn krānh nhimõk'ýr o mõn o bõx. Ne bit kute amū aparmā mēnh nnym tým ne tykmā o mō nnym kam mekbē amikaban kam me õēxo tēn katon mā tē.

Kute me'õ nēje me karõ punujanor.

Mak 1.21

³¹ Mā tēn kam krĩraxbē Kapanakam bõx. Pykabē

Garrējakam krĩraxbē Kapanakam bõx. Bõx ne memā Metĩndjwýnh kukrādja'ā ujarēnh o dja. Pi'õk rārarkam ne memā 'ā ujarēnh o dja. ³² Nnym me kabēn man kam ari ar aben pumūn kam abenmā kum,

—Tõ mýj kabēn ny got ja? Kabēn mexkumrēx. Nām ā me bēnjadjwýr rūnh kwý kabēn mex anen ar prĩne kabēno meo atomo ba, ane. Nām Jeju prĩne kute amimar kõt katà:t memā amikukrādja jarēnhkumrēx.

³³ Ne me bikprõnh djakam memā 'ā ujarēnh õm rā'ā nnym kam me'õ my kum akij. Me karõ punu'õ ne ar o ba nnym kum akij. ³⁴ Me karõ punu'õ kute me'õ my ar o baja tām ne akij. Djām me'õ bēngõkre* ne kum akij? Kati, e kum me'õ kadjwýnhbē, me'õ bēngõkre kadjwýnhbē, me karõ punu'õ ne Jejumā akij. Kubēngõkre ja ta àkjēr kēt. Ām me karõ'õ ne kum akij ne kam kute kubēngõkre mǎn kute kum àkjēr pyrāk. Ne kum,

—Ā, tō mā ne ga aje me ijomā? Ē, Jeju, Nadjare kra'õ, djām aje me iparmā ne ga bõx. Arým ne ba me prĩne apumū, ga ne Metĩndjwýnh arým amim adja, ga kam amexo apyma, ane.

³⁵ Nnym kam kum bēn tým ne kum,

—On anihkrēn akato, ane.

* **4:34** Jeju nhõ pykakam me kunĩ bēngõkre kute mrāmri ne apýnh me õ pyka djari kunĩkõt me kunĩ bēngõkre pyrāk. Kubē kà jakamē me kakrātykmē me babēngõkremē ne me kunĩ bēngõkre.

Nhym me karō punu ikōta. Me ipōkri ikōtan kurūm kato. Kute kubêngōkre ajmā o kêtikumrêx. Me karō punu kute me'ōo baja kator kutā ajmā o kêtikumrêx. Nām ikô'yr kajgon kam mā kurūm katon tē.

³⁶ Nhym me kunī ari aben pumūn abenmā kum,

—Mÿj kabēn gotja? Mā got on? Nām tu kabēno, umao bōm me karō punu mē nhym mā tē. Djām rerek got. Me bakātām'ōo baje ā mÿjja ja'ōo anhÿr kêtikumrêx. Pydji ne tu kabēno bōm me karō punu mē nhym mā tē, ane. ³⁷ Ne kam abenmā Jeju jarēho kumex. Bu'ā pykakam me ja ne me abenmā arēho kumex.

*Kute me punu krāptiō mex.
Mat 8.14; Mak 1.29*

³⁸ Nhym kam Jeju me bikprōnh djā kurūm tēn kam Ximāo nhūrkwāmā wadjā. Nhym Ximāo djupānhdjwÿja kanēn nō. Kané kubī nhym nō. Nhym me kum arē, kute o mexmā. ³⁹ Nhym 'ÿr tēn irān kanēmā bēn tÿx nhym arÿm kum ire. Nhym arÿm à kêt ne kāj mā dja. Kāj mā djan kam aro djuw mex ar o ba.

⁴⁰ Nhym arÿm para. Nhym me Jeju'ÿr bao dja. Me kunī ne me 'ÿr ōbikwa kanēo bao dja. Apÿnh me ōbikwa kanē djāri ne me Jeju'ÿr meo ban meo bōx. Nhym me pÿnhkôt me'ā ikra jadjuw nhym me kunī arÿm mex ne. ⁴¹ Nhym me karō punudjwÿ me krāpti kurūm apōx ne Jejumā kum,

—Abē Metīndjwÿnh kra, anhÿro ba.

Nhym kam tu memā bēn tÿx ne memā kum,

—On me anhikrēn mā amū mō, ane.

Nhym me karō punu tu anhikrēn mā mō. Me karō punu kute Jeju pumūnh. Kute Metīndjwÿnh kute amim Jeju Bēnjadjwÿrbē kumkati kadji ar ne anorkôt omūnh. Kute Jejubē Kritu kôt omūnh. Kam ne me karō punu bit kute irāri memā Jeju jarēnhmā nhym kubē aptān ano.

⁴² Nhym akati kêt nhym krī kurūm arwāmā tēn kam ar ba. Nhym me abej mō. Abej mōn 'ÿr kato. 'ÿr katon bit kute kubē àptārmā, arek mekam āmmā ne me bit kute kubē àptārmā ⁴³ nhym memā kum,

—Ē, djām me amābit ne ba Metīndjwÿnh'ā idjujarēnh tē? Kati, ije krī kunīkôt kāj bē memā arēnhmā ne ba me'ÿr tē. Kadji ne Metīndjwÿnh ijano ba tē. Ije memā amijā idjujarēnh ny jarēnhmā. Metīndjwÿnh me kadji Bēnjadjwÿr ne kute ar meo bamā ja ne ba ije krī kunīkôt memā arēnhmā. Kadji ne ijano ba me'ÿr tē, ane. ⁴⁴ Anen kam mā memā Metīndjwÿnh'ā ujarēnh mō. Apÿnh krī djāri ne kāj bē memā 'ā ujarēnh mō. Ne kam ajte amū tēn krī 'ōkam bōx ne me bikprōnh djākam ajte memā Metīndjwÿnh kukràdjā'ā ujarēho dja. Nām ā pykabē Djudējakam memā 'ā ujarēho ane.

5

Ximão ar mã Jejukôt bikamênh.

Mat 4.18; Mak 1.16

¹ Ne akati 'ôkam memã arêno dja, memã Metîndjwýnh kabên jarêno dja. Imôti nhidjibê Gênexare mýrri ne memã arêno dja. Nhyam kam me 'ã akuprôn maro kumex. Nhyam me kwý nính mrãn te kute marmãn kam jãm 'ã me kamê. Me kamên te kute marmãn kam 'ã aben nhingãno kumex ne Jejudjwý nhingãno mō.

² Nhyam kam me umaje kãmã wadjã. Nãm ar kute tep pynênh djwýnhja kà dji. Kà djin kam katon kam kryre pônho dja. Nhyam amê kà nõ.

³ Nhyam kam ikjêjamã wadjàn kam õ kà djwýnhjamã kum, Ximãomã kum,

—Amũ kamê, amũ kamênh ngrire, ane.

Nhyam kam amũ kamê. Kamênh ngrire nhyam kam kam nhýn memã Metîndjwýnh'ã ujarêno nhý.

⁴ Ne memã 'ã ujarênh pan kam Ximãomã kum,

—Ë, gop amũ ubýmwa'ýr kà kamên kam mãn kryre mên kam tep kwý pynê, ane.

⁵ Nhyam Ximão kum,

—Je kum bënjadjwýr, nã bãm ar te ari ar kryre rênho iba ri nhyam akati. ãm tep kêt. Ba gop tu akabênkôt kumê, ane.

⁶ Nhyam kam ar kumên kam tu kam tep kwý pynê:nhkumrêx. Nhyam arým tep kute kryre rênh 'ýr.

⁷ Nhyam kam ar te o no katon

kà nhikjêjamã ikra bēno dja, ar kute 'ýr kào tēmmã. Nhyam ar 'ýr kào tē nhyam kam ar aprakamã kàkam tepo ipu. Nhyam kam arým amê àr 'ýr.

⁸⁻¹⁰ Nhyam kam Ximão Pedrumê ar ja ari aben pumũ. Ar kute amijaêrbê tep kwý pynê:nhkam ne ar abenkam no tyn ku'ê. Nhyam Ximãomê ar ro'ã kute tep pynênh ar o baja kubê Xijagumê Djuão, Djebedêu kute ar irja, ar jad-jwý ne ar abenkam no tyn ku'ê.

Nhyam Ximão Pedru mýjja kunĩ pumũn kam umaje Jeju kabem kônkrão nhýn kum,

—Bênjadjwýr, on mã ikurũm tē. Ga ne ga mrãmri amexkumrêx. Nhyam bep ãm ba, ba ne ba ijaxwe, ane.

Nhyam kam kum,

—Kwãrĩk wãnh amã ipyma kêt ne atĩn prãm kêt. Jakam gêdja ga on mebêngôkrebato atom ne memã ijarê gê me amim iman amim ikamnhĩx. Jakam dja ga tep pynênh kêt ne kam mebêngôkrebato akprõ, ane. ¹¹ Nhyam ar kam kà djin wabin kam mýjja kunĩmã iren kam mrãmri Jeju'ãbit ngrã: ne. 'Ã ngrã týx ne mã kôt ajkamê.

Kute me'õ nhĩ kajêkam tēo mex.

¹² Nhyam kam akati 'ôkam Jeju tēn krĩ 'ôkam bõx. Nhyam me'õ ã kajêkam tēja prĩne kào ajkê, prĩne o tuknĩ. Nhyam Jeju'ýr bõx ne omũn kam pijãm djaje tēn tu mýrbê tým. Ne kam nõrkam kum amijarêno nõn kum,

—Bēnjadjw̄yr, aje inhĩ kajêkam itê markôt, aje ijo mex prãm jabej, ijo mex, ane.

¹³ Nhyam kam 'ÿr ikra mōn kupên kam kum,

—Ije, ije ajo mex prãmã. On akà mex, ane. Nhyam gêt ajmã kà nēn kà mex ne. Kute o ãm tãm kam tebê kà mex ne.

¹⁴ Nhyam kum,

—Kwãrĩk wãnh ga memã amijarēnh kêt. Dja ga tu katàt mã me kadjy Metĩndjw̄ynh mar djw̄ynh'ÿr tēn kum amibē, kum amikà bē. Ne kam kum mry ngã gē akadjy Mōjdjê kukràdjâkôt Metĩndjw̄ynhmã mry gan kungã. Arÿm akà mexkam dja ga kum mrywã ngã gē me kunĩ apumũ, arÿm akà mexkôt apumũ, ane.

¹⁵ Aje, jakam ne me arÿm abenmã Jeju jarēnh o ajkate:n apÿnh abenmã arēnh o ba.

Nhyam kam me itepato 'ÿr mōn 'ã akuprō. Me kute kabēn mar nhyam kute me kanêo mexmã ne me 'ã akuprō. ¹⁶ Nhyam bep ta ne mã arwãmã tēn kam Metĩndjw̄ynhmã kabēno dja, kum amijarēnh o dja.

Kute me'õ jakryo mex.

Mat 9.1; Mak 2.1

¹⁷ Nhyam kam ajte akati 'õkam Jeju memã Metĩndjw̄ynh'ã ujarēnh o dja. Nhyam me arek maro nhÿ. Mekbê pardjêumē me kute Mōjdjê kukràdjâ jarēnh djw̄ynhmē ne me arek maro nhÿ. Mÿj pyka kurũm? Pykabê Garrêjamē pykabê Djudêja kunĩkam apÿnh krĩ djari ne me kurũm

kwÿ bõx. Nhyam Djeruxarē kurũmdjwÿ me kwÿ bõx. Nhyam Metĩndjw̄ynh prĩne Jejuo tÿx, kute tÿxo meo mexmã.

¹⁸⁻¹⁹ Me'õ jakryja arek nōr djâkam nōr rã'ã nhyam õbikwa 'ÿr o mōn o bõx ne te kute kikremã o ãrmã. Te kute Jeju'ÿr o bikamēnh ne kute parbê ir nhyam kute o mexmã. Nhyam me kikre jajkwa krekre pytâr mex ne. Nhyam kam ar tu ibej o wabi. O wabin kikre nhimõkkôt 'ã ngy tÿx katen jãm ngybõr jadjuwn kam me'õ jakry nōr djâkam nōr rã'ã o ruw nhyam me ipõkri Jeju parbê nō.

²⁰ Nhyam Jeju amim ar omũ. Ar kute tu amim kamnhĩxkumrēxja pumũ ne kam õbikwa jakryjamã kum,

—Akmere jakam ne ba ajaxwe kunĩo aknon arÿm akam ingyk kêt ne, ane. Jeju ta ne axweo akno. ²¹ Nhyam wãnh Mōjdjê kukràdjâ mar djw̄ynhmē mekbê pardjêu õkre kadjw̄ynhbê arÿm amim,

—E kum bep me'õja ne ajmãn Metĩndjw̄ynh japryõ djan amijo Metĩndjw̄ynh o dja. Metĩndjw̄ynh pydji ne kute me axweo biknorn mekam ingyk kêt, ane. ²² Nãm me ã õkre kadjw̄ynhbê anhÿro kumex nhyam arÿm tu kuman memã kum,

—Mÿkam ne ga me anhõkre kadjw̄ynhbê ijo ikajgon ijapryõ akumex? ane. ²³ Ë, ba me amã mÿjja amãnhkrut jarē. Mÿj ne amirĩt ne? Ba ren me'õ jakryjamã kum, “Ba arÿm ajaxweo aknon akam

ingryk kêt”, ane, nâr kon, “On kâjmã djan tẽ”. Mÿj ne ren amirît, nẽn? Nã bãm ren kum, “Arÿm ne ba ajaxweo aknon akam ingryk kêt”, ane nhym amirît kêt kumrẽx ne. Tãmbit ne amirît kêt. Nhym bep kâjmã me ku'ê, ije ren me'õmã kum, “Kâjmã djan tẽ” nhym ren amirît ne. Tãmbit ne amirît kumrẽx. ²⁴ Dja ba kum, “Kâjmã djan anhikwã djã mÿn o tẽ”, anen arÿm o mex ga me arÿm omÿn arÿm abenmã, “Be, ga Jeju kute me'õ jakryo mexja pumũ. Be, djãm kute me axweo biknor kêt got. Mrãmri ne Metĩndjwÿnh arÿm amijo ĩ ne pyka jakam amikabẽnkõt ar me axweo biknoro ba”, ane. Me aje abenmã ja jarẽnh kadjy dja ba me'õ jakryjao mex, ane.

Nãm ã Môjdjê kukràdjã mar djwÿnhmã anen arÿm tu me'õ jakryja'ÿr akẽx ne kum,

—Amã ne ba ikabẽn ne. On kâjmã djan anhikwã djã mÿn anhũrkwãmã o tẽ, ane. ²⁵ Nhym me ipõkri ekruX ne kâjmã djan nõr djã mÿn mã ũrkwãmã o tẽ, Metĩndjwÿnhmã mexmẽ õdjãnhmẽ rax jarẽho tẽ. ²⁶ Nhym me kunĩ omÿn kam ari aben pumũho kumex ne kõt Metĩndjwÿnhmã mexmẽ rax jarẽho kumex ne kam arÿm kum Metĩndjwÿnh pyman abenmã kum,

—Atemã mÿjja mexkumrẽx ne gu me arÿm jakam omũ, ane.

*Rewi mã Jejukõt bikamẽnh.
Mat 9.9; Mak 2.13*

²⁷ Nhym kam Jeju me kurũm tẽ. Tẽn kute pi'õk kaprĩo atom djwÿnh'ÿr bõx ne omũ. Idjibê Rewi. Pi'õk kaprĩ nhũrkwãkam ne bẽnjadjwÿr bajtemmã pi'õk kaprĩo atomo nhÿ. Nhym Jeju 'ÿr bõx ne omÿn kum,

—Gop amrẽ ikõt ajkamẽn gop ikõt ar aba, ane. ²⁸ Nhym tu ekruX ne kâjmã djan mÿjja kunĩ kangan mã kõt ajkamẽ. ²⁹ Ne kam me krãptĩmẽ ro'ã õ kwÿ krẽn rax kadjy memã djwÿmẽ mry gan kadjy memã arẽ. Nhym me kute bẽnjadjwÿr bajtemmã pi'õk kaprĩo atom djwÿnh krãptĩn bõx nhym ajte atemã me jadjwÿ kwÿ bõx, Rewi nhũrkwãkam bõx ne õ kwÿ krẽno kumex, ar kutã õ kwÿ krẽno kumex.

³⁰ Nhym kam mekbê pardjêumẽ me kute Môjdjê kukràdjã mar djwÿnh omÿn bẽn prĩkam kabẽno krĩ, Jejukõt ba djwÿnh'ã kabẽn ne kum,

—Mÿkam ne gar me kute pi'õk kaprĩo atom djwÿnhmẽ me axwemẽ akàn aro'ã anhõ kwÿ krẽno akumex ne kõt akõmo akumex? ane. ³¹ Nhym kam Jeju memã kum,

—Djãm me mex'ÿr ne me kane djwÿnh mrã? Kati, me kanê'ÿrbit ne me kane djwÿnh mrã. ³² Badjwÿ ne ba me axwe'ÿr tẽ. Djãm we me katãt mrãnh'ÿr ne ba tẽ? Kati, me axwe'ÿr ne ba tẽ, ije amiwÿr me 'wÿrmã. Me kute ikabẽn mar ne amim kator ne wãnh axwemã irer

ne kute iwÿr amijo akēxmã
ne ba me'ÿr tē, ane.

*Me kute amijajbur jabej
Jeju kukjêr.*

Mat 9.14; Mak 2.18

³³ Nhyim me ajte kum,

—Ota Djuãokôt ba djwÿnh kute Metÿndjwÿnhmã amijarēnh kadjy amijajbur ba. Nhyim mekbê pardjêu nhõ me ja me kudjwa ã ane nhyim bep akôt ba djwÿnhbit ne mã akun kôt kôm ar ba, ane. Ar kute Metÿndjwÿnhmã amijajbur kêt, ane.

³⁴ Nhyim kam Jeju memã kum,

—Nà, ikôt ba djwÿnh dja mã aku. Ga me kute abenã me rēnhkam me àkur rÿnhja pumũ. Djãm me kute abenã me rēnhkam me àkur ngy got? Me kute abenã me rēnhkam ne me mrãmri àkur rÿnhkumrēx. Abenkam kÿnh ne õ kwÿ krēno kumex. Djãm me kute mÿjja jakam amijajbur got? Djãm me mjēnmē abentã ku'êri àkur punu got? ³⁵ Nhyim bep amũ akati 'òkam, dja me me aêrbê mekbê mjēno tÿm ne pa 'amÿn mã o tē. Nhyim me arÿm kam kaprÿre ne kam amijajbur ajbit ma, kôtbít amakbē: no nhÿn õ kwÿ krēnja kêt kumrēx ne. Nãm ã Jeju amijã me mjên jakreo ane.

³⁶ Ne kam ajte memã amikukràdjà ny'ã memã mÿjja jakren arē.

—Nhÿnh got me'õ inòkà ny 'õ byn kadjô, mex katikôt kadjôn kute tÿmja'ã ir ne kute o mexmã? Kati, nãm ren o anen ren amibê nyo

ajkē nhyim nymē tÿmja ren aben pyrak kêt ne. ³⁷ Ne ajte nhÿnh got me'õ mrykà tÿm, mekbê idjaer kukãmãre ne me mrykào ngôn nhin-hujabjêti, nhÿnh got me'õ mrykà tÿm, mrykà kadjakam pidjô kangô ny ru, pidjôbê uba kangô ru. Nãm ren ane nhyim ren ajkatôr ne ajkapÿ. Kangô nymē tÿm kute abenkam o bikar ne runhkam ne ren ajkatôr ne ajkapÿ, nhyim mrykàdjwÿ arÿm punu. ³⁸ Kati, mrykà nykam dja pidjô kangô nyja ru. ³⁹ Nhyim ajte nhÿnh got me'õ kute pidjô kangô tÿmbito kômo ban ny kakin kum ny djành? Kati, arÿm tÿmbito amipræk ne kam, “Ije bep kangô tÿmbit ne ành”, ane. Nãm ã Jeju kute memã kukràdjà tÿm'ã pidjô kangô tÿm jakren kute kukràdjà ny'ã pidjô kangô ny jakreo anen kam memã arēnh pa.

6

*Memã pi'òk ràràr'ã ujarēnh.
Mat 12.1; Mak 2.23*

¹ Ne kam pi'òk ràràrkam Jeju pur katikôt tē. Nhyim kôt ba djwÿnh kôt mō. Kôt mōn arÿm kum prãm ne mōrmã bàygogo 'y nhikēn mōrkôt ngānh ne amijajkwamã rēnhomō. ² Nhyim kam mekbê pardjêu ar omÿn arkum,

—Ije tô mã ne gar arÿm nē? Pi'òk ràràrkam ne me tyk djà kêt djà. Me kute pi'òk ràràrkam mÿjja anhyr kêt. Me tÿmre ne me ta kukràdjàkôt mã me babē uma. Me kute pi'òk ràràrkam

mýjja kupênh kêt. Kambit ne me tyk djà kêt djà. Mýkam ne gar ã ar o anhÿro aba?

³ Nhyam kam Jeju memã kum,

—Kê, djãm me aje Metïndjwýnh kabên'ã pi'ók no'ókjadjwý pumũnh kêt? Djãm me aje me bakukãmãrebê Dawi'ã ujarênhja pumũnh kêt, Metïndjwýnh kabênkam me aje Dawi'ã ujarênhja pumũnh kêt?

Ë, Dawi arkum prã:mã.
⁴ Nhyam Dawi Metïndjwýnh nhûrkwãmã wadjàn djwý byn kukrên kam kôt ar tēm jamãdjwý kungã, nhyam ar kukrê. Djwý me kute Metïndjwýnhmã ôrja tãm ne kubyn kukrên arkum kungã. Metïndjwýnh nhõ djwý ne me kâtãm kute kur kêtakumrêx. Me kadjy Metïndjwýnh mar djwýnhbit ne kute kur. Nhyam bep Dawi ta ne tu kubê kukrê. Nhyam kam me kute kum axwe jarênh kêt. Djãm me aje ja mar kêt? Ga me aje Dawimã axwe jarênh kêtja pumũ ne kam ikôt ba djwýnhmëbit ar imã ar ijaxwe jarê.

⁵ Bep kati, ba ije amijo inhï ne me awýr irwýk ne ba inhõ pi'ók råràr djwýnh. Kam gêdja ba memã, “Kwãrïk wãnh ga me kam mýjja kupênh kêt, nàr kon, dja ga me jakam apên, nàr kam mýjja kupênh kêt ne arek akrï”, ane. Tãm ne ja, ane.

⁶ Nhyam kam ajte pi'ók råràr 'ókamdjwý me bikprõnh djãmã wadjàn kam kam memã

Metïndjwýnh'ã ujarênhõ dja. Nhyam me'õ nhikra jarõxja nhÿ. Ubôk ne arõx ne. ⁷ Nhyam mekbê pardjêumê me kute Môjdjê kukràdjà mar djwýnh arek Jejukam no tyn krï. Nhyam pi'ók råràrkam kute ikrao mex nhyam me kute kôt kum kator ne kute kum,

—Arým ne ga Môjdjê kukràdjækôt amijo aba kêt, anhÿrmã ne me arek kam no tyn omũnhõ krï. Mekbê pardjêumê me kute Môjdjê kukràdjà mar djwýnh ne me ã Jejukam no tyn ar krï ba ane. ⁸ Nhyam bep ta, Jeju ta ne arým me kute ôkre kadjwýnhbê amim 'ã karõja arým kuma ne kam me'õ nhikra jarõxjamã,

—Amrê tēn me ipôkri dja, ane.

Nhyam kàjmã djan 'ýr tē.
⁹ Nhyam kam memã kum,

—Ë, ba me bakukràdjà jabej me akukja. Nhÿnhja ne me bakukãmãre me bamã arê? Djãm pi'ók råràrkam me baje mýjja mex nhipêxmã nàr kon kam me baje mýjja punu nhipêxmã? Djãm kam me baje me utàr nàr kon kam me baje me parmã, nēn? ane. ¹⁰ Ne kam ari ar me omũn kam ate ikra jarõxjamã,

—On anhikra katàt, ane.

Nhyam kam ikra katàt ne. Arým ne ikra mexkumrêx. Arým ajte ikra katàt ne ikrakumrêx. ¹¹ Nhyam kam ajte mekbê pardjêu ngyr:k ne. Ngyr:k tý:x ne. Ne kam Jeju'ã abenmã karõo kumex.

*Kute Ar kubê 12 janor.
 Mak 3.13*

12 Nhyam kam akati 'õkam krãnhre'ÿr tẽn 'ã wabin nhÿ, kute Bãmmã kabẽnã, Metĩndjwÿnhmã kabẽnã. Kum kabẽnõ ÿr ri nhyam akati. 13-16 Akati nhyam kam amiwÿr kõt ba djwÿnh 'uwn amijo ar kwÿ pytàn amim ar umjuwn arkum,

—Ba dja ba ar ajano, gar memã ijã adjujarẽnho ajmã. Ar abê inhõ àpẽn, ane. Nãm kute ar anor kadjy ar o 12 ne amijo ar utàn kam tũmràm ar ano.

Ximãõ. Jeju kute kum Pedru jarẽnja.

Ãngre. Ximãõmẽ Ãngre ar aben djãkam ikwã.

Xijagu.

Djuãõ.

Piripi.

Batormẽ.

Matêu.

Tõme.

Xijagu 'õdjwÿ. Kubê ne Aupêu kra.

Ximãõ 'õdjwÿ. Ximãõ tãm ne kum me bajtemja kurêkumrêx, me bajtem kute meo baja kum me kurêkumrêx.

Djuda. Xijagu kraja.

Djuda Ikadji. Kute Jeju kurê djwÿnhmã kanga djwÿnhja.

Be, Jeju kute tũmràm ar anor ne ja. 17 Ne kam kõt ba djwÿnhbê 12jamẽ ro'ã ruw ne pyka kênh'ÿr bõx ne kam kam meo dja. Nhyam me kõt ba kajgo ne me 'ã kumex. Nhyam me kãtãmjadjwÿ Jeju'ÿr mõn bõx ne 'ã kumex. Pykabê Djudêja kurũm me krãptĩmẽ krĩraxbê Djeruxarê kurũm me

krãptĩmẽ ngõ rax nokà'ã pykabê Xirumẽ Xidõmẽ kurũm me krãptĩmẽ. Me tãm ne me akàn Jeju'ã kumex. Me ja ne me 'ÿr akuprõ. 'ÿr bikprõnh ne kute kabẽn mar nhyam kute apÿnh me kanê djari meo mexmã ne me 'ã akuprõ.

18 Nhyam me karõ punu kute meo bajadjwÿ mekõt 'ÿr mõn bõx nhyam kam mekam me karõ punuja jano nhyam me arÿm mex ne. 19 Nhyam me itepato kute Jeju kupênh prãm. Nãm Jeju tu tÿxkumrêx nhyam kurũm uma apõx ne me kunõ mex. Kam ne me kunĩ kute Jeju kupênh prãmã.

Kute arkum kĩnh jarẽn ne ajte kute arkum kaprĩ jarẽn.

Mat 5.1

20 Nhyam kam meo mex pan kam kõt ba djwÿnh pumũn arkum,

—Ë ar anhõ nèkrêx kêtwã, ar ga ne gar akĩnhkumrêx. Mÿkam? Bir, ar ga ne Metĩndjwÿnh ar akadjy bẽnjadjwÿr ne ar ar ajo ba.

21 Ë, ar jakam amã prãmwã, ar ga ne gar akĩnhkumrêx. Mÿkam? Bir, ar ga dja gar ajajnekumrêx ne.

Ë, ar jakam amÿrwã, ar ga ne gar akĩnhkumrêx. Mÿkam? Bir, ar ga dja gar akeket ne.

22 Ë, jakam me kum ar akurêja, ar ga dja gar akĩnhkumrêx ne. Ba ne ba amijo inhĩ ne me awÿr ruw ne kam ar me ajo iba. Ga me akwÿ amã ikĩnh ne

iwÿr akuprō ba kam ar ar ajo iba. Nhyṃ me kam kum ikurēn kam ikōt kum ar akurē ne. Gar mā ikōt abikamēnhkamdjwÿ me kum ar akurē. Gêdja me te wānh kum ar akurēn bōm ar arēn ar ajapryñ ar ajaxweo ar apytā,

²³ gar tu akīnhkumrēx ne ate akīnh katin amijara tatak ne.

Mÿkam? Bir, dja Metīndjwÿnh ar amā o pānh rax ne. Kàjkwakam gêdja ar amā o pānh mex ne. Kàjkwakam kute ar amā o pānh mex ja dja gar amikukām aman ate akīnh kati. Nām me tūmre ā axwe anen me kamingrāny kajmā'ā ā Metīndjwÿnh kabēn jarēnh djwÿnho bikēnho bao ane. Gar arÿm kam kàjkwakam me kīnhkumrēx ne ar baja pumū, ane.

Nām ā Jeju arkum ane. Ne kam ajte me ō nêkrēx kumexjamā kabēn ne memā kum,

²⁴ —Nhyṃ bep me anhō nêkrēx krāptiwā me ga dja ga me akaprī rax ne. Bir, mÿkam? Jakambit akīnh dja kajgokam. Gêdja ī apēx ne ajte amū kêtikumrēx.

²⁵ Ne me jakam ajajnewā, me ga dja ga me akaprī rax ne. Mÿkam? Bir, me ga dja ga me amā prām ne.

Ne me jakam akeketwā, me ga dja ga me akaprī rax ne. Mÿkam? Bir, me ga

dja ga me abixangrin kam amÿro akumex.

²⁶ Ne me kunī kute abenmā me amex jarēnho kumexja me ga dja ga me akaprī rax ne. Mÿkam? Ga me axwe pumū. Ga me kum me axwebit kīnh ne kute abenmā me mex jarēnho kumexja pumū. Nām me tūmre ā axwe o anen me kamingrāny kajmā'ā kum me 'êxnhībit kīnh. Me 'êx ne kute amijo Metīndjwÿnh kabēn jarēnho bajabit ne me kum me kīnh ne abenmā ā me mex jarēnho kumexo ane. Kam ne me kamingrāny me tūmre kôpdji'ā kum me axwe, me 'êxnhībit kīnh ne kute abenmā me mex jarēnho kumexja.

Nām ā Jeju memā anen kam kōt ba djwÿnhmā kum,

Jeju kute arkum, “Amā akurē djwÿnh jabê” jarēnh.

Mat 5.38; Ruk 23.34; Kar 7.60; Rô 12.14

²⁷ —Ē, ba ajte ar amā ikabēn 'ō jarē, gora ar ikabēn ma. Gora gar tu amā akurē djwÿnh jabê. Gora me kum ar akurēja dja me te ar ajo ajkē gar akrānmā amā me abēn ar meo aba. ²⁸ Gora ar me kute ar adjūnwāmā tu akabēn mex jarē. Gora ar me kute ar ajo bikēnhja tu Metīndjwÿnhmā me arē gê meo djuw mex. ²⁹ Gêdja me'ō ar ajō nhinebê kurwa ga 'ÿr akēx gê aktā anhinebê

kurwa. Gêdja me'õ ar ajõbê inòkà by ga tu kum kanga. Nhym ajte akà 'õ'ã ajwý ga ajte akà 'õdjwý byn kôt kum angã. ³⁰ Gêdja me'õ mýjja 'ã ajwý ga tu kum kanga. Gêdja me'õ abê anhõ mýjja 'õ by ga tu kum kangakumrêx. Kwãrik wãnh ga akubyn 'ã 'wýr kêt. ³¹ Djã nãm me ar ajõo ajkê ga akĩnh ne? Kati, nã gãm akaprĩre. Bir be, kam dja gar ã me jao anhýr kêtukumrêx gê me adjwýnhdjwý kaprĩ kêt. Nàr kon, djã nãm me ar ajõkam mex ga akaprĩ? Kati, nãm me ar akam mex gar akĩnhkumrêx ne. Bir be, kam dja gar ã me jakam amexo ane gê me adjwýnhdjwý kĩnhkumrêx.

³² Ë, ba ar amã arê. Me kum ar ajabê gar amipãnh amã me abêkumrêxja bãrãm kam dja ba ar amex jarênh jabej? Kati, ê, me axwe ne me kum õbikwabit jabê, kum aktã aben jabê ne kam kum me kâtãmja kĩnh kêtukumrêx. Be, dja gar gadjwý amã anhõbikwabit jabê, djori kam mex? Kati, ar ikôt aba djwýnhkam gêdja gar tu amã me abêo tuknĩ. Ar amã anhõbikwa jabên kam kôt amã akurê djwýnhdjwý jabê. ³³ Nhym ajte me ar akam ukaprĩ gar amipãnh mekam adjukaprĩ, bãrãm kam dja ba ar amex jarênh jabej? Kati, ê, me axwe ne me õbikwakambit ukaprĩ, aktã abenkam ukaprĩ ne kam me kâtãmjakam ukaprĩ kêtukumrêx. Be, dja gar gadjwý anhõbikwakambit adjukaprĩ,

djori kam mex? Kati, ar ikôt aba djwýnhkam gêdja gar tu me kunĩkam adjukaprĩo tuknĩ, anhõbikwakam adjukaprĩn kam kôt akurê djwýnhdjwý kam adjukaprĩ. ³⁴ Nhym ajte me ar amã mýjja ngã gar kam amipãnh memã mýjja ngã, bãrãm kam dja ba ar amex jarênh jabej? Kati, ê, me axwe ne me aktã aben pãnh abenmã mýjja nhõro ba. Nãm me akubyn abenmã 'ãnh õro ba. Be, dja gar gadjwý me kute akubyn ar amã mýjja nhõrmãbit mýjja ngã, djori kam mex? Kati, ar ga, ar ikôt aba djwýnhja dja gar tu memã mýjja nhõrkumrêx ne kam pãnhkam amak kêt.

³⁵ Bir be, ar ga dja gar amã akurê djwýnh jabêkumrêx ne kam adjukaprĩ ne tu kum mýjja kajgo ngã. Kute akubyn amã pãnh mýjja 'õ nhõrmã pãnh kam amak kêt. Metĩndjwýnh pymati tãm gêdja ar amã o pãnh ra:x ne. Gar kam arým abê Metĩndjwýnh krakumrêx. Mýkam dja gar ã meo ane? Bir, Metĩndjwýnh ne tu me õdjý, me axwekam ukaprĩ. ³⁶ Kam dja gar kãjkwakam Abãm'ã amijakren mekam adjukaprĩ.

Mete me'ã axwe rênh nêje memã kabên.

Mat 7.1; Rô 2.1; Xij 4.11

³⁷ Kwãrik wãnh gar me'ã axwe rênh kêt. Dja gar me'ã axwe rê nhym me amipãnh ar ajã axwe rê, nàr Metĩndjwýnh ar amã axwe jarê. Kwãrik wãnh gar me axwemã akator kêt ne memã pãnh jarênh kêt.

Dja gar me axwemã akato ne memã pãnh jarẽ nhym me amipãnh ar ajaxwemã katon ar amã pãnh jarẽ, nàr Metĩndjwýnh ar amã pãnh jarẽ. Nhym bep kati, gêdja me kute ar akam amikràja gar tu o abiknorkumrêx gê me amipãnh ar gadjwý tu ar ajaxweo biknorkumrêx ne.

³⁸ Gora ar memã anhõdjànħ ne tu memã angã. Gê me kam amipãnh ar amã õdjànħkumrêx ne ar amã mýjja ngã. Dja Metĩndjwýnh ar amã o pãnh rax ne. Kute mrãmri ne me kute akubyn abenmã djwý ngrã nhõr kadjy kute ngõnhkam ngjênh ne ajte kute à'ák ne kum o'uk ne iby ngjênh nhym akà'ã bikapĩnja pyrãk. Dja ã Metĩndjwýnh ar amã õr raxo ane. Bir be, kam dja gar Metĩndjwýnh kudjwa memã õr rũnh nhym kam me akubyn ar aje memã õr 'ãnh ar amã kungã, ane. Nãm Jeju ã kõt ba djwýnhmã arênhõ ane.

³⁹ Ne kam ajte apýnh mýjja djari arkum 'ã ujarênh jakreo tẽ. Ne kam arkum,

—Djãm me'õ no rãja kute me'õ no rãjamã kum, “Amrẽ, ba amã kô 'amýn katàt ajo tẽ”, anhýrmã? Kati, gorênh kum kô 'amýn o mõn ren ar ro'ã krekam tým, ane.

Be, me axwe rã'ãkam dja me amũ me jamã axwe jarênh kêt. Me axwekam ne me kute me no rã pyrãk.

⁴⁰ Djãm me'õ kute mýjja mar kêtja kute me'õ kute mýjja

mar raxja jakrenħ got? Kati, nhym bep djãm me'õ kute marja prĩne kum arênh kum akre nhym kam arým ar aben pyrãk ne.

Bir be, ar aje Metĩndjwýnh kukràdjã mar tũmja amijãno dja. Dja me nyre ar ajã amijakren kam kute ar apyrãk.

⁴¹ Mýkam ne ga akamy nokam pyka jaũmjabit pumũn kam ga anokam pĩponhtija pumũnh kêt ne? ⁴² Djãm aje akamymã kum, “Akmere, amrẽ ba amã anokam pyka jaũmwã kaba”, anhýrmã? Ne kam ga anokam pĩponhtiwã pumũnh kêtumrêx ne. Aje aminokam pĩponh pumũnh kêtum we ã kum ane. Kê. Mrãmri ne ga apunu rax ne kam ajajkwakam-bit ajte amimexo amra. Akumrêx gêdja ga aminokam pĩponhtiwã kaban kam arĩt mex ne arým amikõt akamy nokam pyka jaũm ngrire wã kaba.

⁴³ Ne ajte jadjwý, ê, djãm pidjõ mex, pidjõ djãnhjakam pidjõ punu apõx got? Nàr kon, djãm pidjõ punukam pidjõ djãnh apõx got? Kati, apýnh pidjõ bari djari ne kam ô apõx. ⁴⁴ Ô ne parbê rôrõk ne ikwãn kam o bario amirĩt nhym me kõt kum apõx. Pidjõ punukam ô punu apõx, nhym ate pidjõ mexkam ô mex apõx. Ga rojkãkrekam tyrti apõx kêtja pumũ. Ga ajte prêxkamdjwý katêbãri apõx kêtja pumũ. ⁴⁵ Bir be, nãm ã

* **6:45** Jeju nhõ pykakam me kunĩ bêngõkre kute mrãmri ne apýnh me õ pyka djari kunĩkõt me kunĩ bêngõkre pyrãk.

mebêngôkredjwÿ* ane. Nãm me ôkre kadjwÿnhbê kabên mex man arÿm kabên mexo memã amijo amirÿt. Nhy m me ajte ôkre kadjwÿnhbê kabên punu man arÿm kabên punuo memã amijo amirÿt. Nãm me ôkre kadjwÿnhbê mÿjja kumex ma nhy m kam amrê bôm ajkwa krekremê ôto'ÿr apôx nhy m me kam arênhô ba. Arênhô ban kam arÿm memã amijo amirÿt. Mex nâr axwe ja o memã amijo amirÿt. Kute mÿjja ô kute bârio amirÿt ja pyrâk.

Me'ô ar kute kïkre'ã amïjakremã memã arênh.

Mat 7.24

46 Ê, ba ajte ar amã ja jarê. Mÿkam ne gar imã “Bênjadjwÿr, Bênjadjwÿr” anhÿro aban ajte ikabênkôt ar amijo aba kêt ne. 47-48 Ê, ba ar amã arênh kïkre'ã me ajakre. Me'ô iwÿr akêx ne kute ikabên markumrêx ne ikabênkôt kute ar amijo baja ne kute mrãmri ne me kute kïkremã kre jabjê:n kam kam par pymjÿr ne kam iby kênme pyka rênh ne kute kum o'uk ne 'ã kute kïkre nhy m te ngô tâm ne kute kangôn nhy m mrãmri ku'ê tÿxja pyrâk. Kum kre jabjêkam ne mrãmri âm tÿx ne. Nãm ã me kute amim ikabên mar tÿx ã ane.

49 Nhy m bep me'ô kute ikabên mar kajgo, kute ikabênkôt amijo ba kêtja ne kute mrãmri ne me kute tu pyka krâkà'ã par pymjÿr. Kre krânne kam kute par pymjÿr ne kute 'ã kïkre pyrâk. Nhy m 'ã ngô tâm ne kute kâjbê me'ã

rênh nhy m rôrôkja pyrâk. Djã nãm kâjbê kukê nhy m ban rôrôk got? Kati, nãm tu ator nhy m ban gru: ane. Djã me'ô kute ikabên mar kêt'ô ã ane, ane. Nãm ã Jeju arkum ujarênhô ãmo anen memã ujarênh pa.

7

Krâkamngôn nhô bênjadjwÿr kute tu amim Jeju kamnhÿxkumrêx.

Mat 8.5

1 Ne kam ate krîbê Kapan'aÿr tê. Mã 'ÿr tên bôx. 2-3 Bôx nhy m krâkamngôn nhô bênjadjwÿr arÿm kuma, kubê ne krâkamngôn hre krâptîbê 100 nhô bênjadjwÿr arÿm kuma, bôxkôt kuma. Kubajtem. Arÿm kuman kam 'ÿr mebêngêtte kwÿ jano. 'ÿr mebêngêttebê idjaer kwÿ jano. Ô àpênh ne kanê tÿx ne nô. Arÿm tyk'ÿr. Arÿm arkatin nô. Kum ô àpênh jabêkumrêx ja ne kubê kanên nô nhy m kam kadjy Jeju'ÿr ar ano. Ar kute kum arênh nhy m 'ÿr têm ne kute kum ô àpênhô mexmã ne 'ÿr ar ano.

4-5 Nhy m ar môn Jeju'ÿr bôx ne kam kum o no katon kum, —E kum bep tâmja ne mexkumrêx. Mrãmri dja ga 'ÿr tên kum ô àpênh pytä. Nãm kum me bakînhkumrêx ne arÿm me bamã me babikprôn nhy djã nhîpêx ne. Dja ga on 'ÿr tê, anhÿro ku'ê.

6-7 Nhy m kam 'ÿr tê. Bit 'ÿr tên 'ÿr kïkre têpo tê nhy m krâkamngôn nhô bênjadjwÿrja ajte kutã ôbikwa kwÿ jano. Nhy m ar kutã tên kajpan kum,

—Bēnjadjw̄yr, on dja ga akēx ne. Krākamngōnh nhō bēnjadjw̄yr ne ar imã, “Ar tēn kum arē gē on amū akēx”, ane. Bar kam akutã tē. Nãm amã, “Ibēnjadjw̄yr kaàk, ibēnjadjw̄yr ngrirekam ne ga inhūrkwãmã adjār ba ipijàm karō amã ane. Ingrire, ikatàmkam ne ba ba akutã itēm kêt ne, amikam ipijàmkam. Dja ga tu akabēnokit inhō àpēnho mex nhym arým mexkumrēx ne. ⁸ Inhō bēnjadjw̄yr ne imã kabēn, kute raxo ijakrenhja ne imã kabēn ba kabēn man kôt amijo iba. Ne kam ajte ba ibē me krākamngōnhre nhō bēnjadjw̄yrkam ba memã ikabēn nhym me ikabēnkôt amijo ba. Ba me'ômã kum, “ÿr tē”, ane nhym arým 'ÿr tē. Ba kam ajte me'ômãdjw̄y, ‘Amrē tē’, ane nhym arým amrē tē. Ba inhō àpēnhmã, ‘On mýjja kupê’, ane nhym arým mýjja kupê. Kam ne ba amã, ‘Abēnjadjw̄yr djw̄ynhkam dja ga akabēnokit o mex ne’, ane.” Nãm ã krākamngōnh nhō bēnjadjw̄yr amã ane, ane.

⁹ Nhym Jeju ar kabēn man kam arkam no tyn djan ôkre kadjw̄ynhbē amim,

—E kum be nãm tu amim ikamnhĩxkumrēx ne, ane. Ne kam me itepato kôt mōrja'ÿr akēx ne memã kum,

—Ë, ba me amã arē. Nhýnh ne me babē idjaer 'õ ã kute tu amim imaro anhÿr? Kati, kêtumrēx. Nhym be nãm tãwã, tãwã kubajtem ne gêt tu amim ikamnhĩxkumrēx ne, ane. ¹⁰ Nhym kam

krākamngōnh nhō bēnjadjw̄yr nhōbikwaja akubyn kikremã tē. Kikremã tēn bôx ne kanēn nōrja pumū. Nhym mexkumrēx ne, arým à kêt ne nhÿ. Tãm ne ja.

Kute me'õ tyk akubyn o tīn.

¹¹ Nhym kam akati ngrêre nhym Jeju krī 'ômã tē. Krī nhidjibē Naĩmã tē. Nhym kôt ba djw̄ynhmē me kâtàm krãptĩ kôt mō. ¹² Nhym kam Jeju meo mō. Meo mōn ĩ krī tēpo mō. Nãm bit krīo rãm ne jao mō nhym Ar kubê kra tykjao mōn o kajpa. Kikre bu'ã kēno kô kayr jajkwa krekemã o aben kajpa. Amrēbē me'õbē mjēn tyk nhym kam kraja adjw̄ynhdjw̄y kôt kubê ty. Kute amikamã kra pydjín irja ne kubê ty. Nhym me kam kēnkre'ÿr o mōn o kajpa. Me krãptĩ ne me kēnkre'ÿr bit o mō, bit kute mekbē idjaer kukràdjækôt kēnkrekam adjarmã. ¹³ Nhym Jeju me'õ nija pumūn kam kum kaprĩ: ne kum,

—Kwãrĩk wãnh ga amÿr kêt, ane.

¹⁴ Ne kam 'ÿr tē. 'ÿr tēn kam 'ã nōr djàbit kupê. Nhym ar kute o mōrja, tyko mōrja, o mōr tÿx katikôt kum o dja. Nhym kum kabēn ne kum,

—Akmere, ba amã arē. Ë, on kàjmã nhÿ, ane. ¹⁵ Nhym ekruX ne kàjmã nhÿn kam kabēno nhÿ. Nhym Jeju nãmã kungã. ¹⁶ Nhym me kunĩ madjà kreti ne kum uman kam Metĩndjw̄ynhmã

raxmẽ mex jarẽho kumex ne abenmã kum,

—Ota Metĩndjwýnh kabẽn jarẽnh djwýnh rax 'õ me bakam kato, ane.

Ne ajte,

—Metĩndjwýnh ne arým õ me baja 'ỳr bõx, ane. ¹⁷Nhym me kam abenmã Jeju jarẽho kumex ne amũ abenmã arẽho prõt ne. Nhym pykabẽ Djudêjakam me ja kuma. Nhym amũ bu'ã pyka ja kunĩkõt me abenmã arẽn kuma.

Djuão'ã ujarẽnh.

Mat 11.2

¹⁸⁻¹⁹ Nhym Djuão kõt ba djwýnhdjwý arým kuman Djuãomã arẽ. Nhym adjwýnhdjwý kuma. Mekbê ijê djakam nõr rã'ãkam ne ar kum mỳjja ja kunĩ jarẽ nhym kuma. Kuman kam amiwýr ar ku'uw, amiwýr kõt ba djwýnh 'uw, ar amãnhkrut ne ar ku'uw ne arkum,

—Ë, ar Jeju'ỳr tẽn kum, “Djãm ga ne Metĩndjwýnh amrêbê me imã ajarẽ ga arým bõx. Nàr kon, dja ba me atemã 'õdjwý jabej ajkam ama”? ane. Djuão ne ã arkum anen kam ar ano. Bẽnjadjwýr djwýnh'ỳr ar ano. Ar kute omũnh ne tẽn ne kute Djuãomã arẽnhmã ne 'ỳr ar ano.

Nhym ar 'ỳr tẽn bõx. ²⁰ Bõx ne kum,

—Djuão kute ngõnhmã me angjẽnh djwýnh ne awýr ar ijano ne ar imã, “Ar tẽn kum, ‘Djãm ga ne Metĩndjwýnh amrêbê me imã ajarẽ ga arým bõx? Nàr kon, dja ba me atemã 'õdjwý jabej ajkam

ama'? ane.” Nãm ã arkum ane.

²¹ Nhym kam Jeju arek me utàro dja. Me apýnh kanê djàrimẽ, apýnh me tokry djàrimẽ, me karõ punu kute meo bamẽ, me no rãmẽ, me ja ne meo mexo dja. Me krãptĩ ne meo mexo dja. Djuão kõt ba djwýnh kute omũnh ne akubyn 'ỳr tẽn ne kute kõt kum arẽnh nhym kute marmã ne arek me utàro dja.

²² Ne kam arkum,

—Ar'ỳr tẽn Djuãomã arẽ. Ba ne ba arým me'ỳr bõx ne me utàro dja nhym me no rã arým rĩt, me te jakry arým mrã, me ì kajekam tê arým kà mex, me amakkre kêt arým amakkre mex ne ajkam ama, nhym me tyk-jadjwý arým akubyn tĩn ne, nhym me me õ mỳjja kêt jamãdjwý kabẽn mex, kabẽn ny kàj bê arẽ. Bir be, ar aje ije meo mexkõt ipumũnhja dja gar tẽn kõt Djuãomã arẽ, ane.

Ne ajte kum,

²³ —Me'õ kute tu amim imar ne kute òkre kad-jwýnhbê ijã amim, “Djãm tãm, nàr kon atemã”, anh'ỳr kêt, tãm dja kĩnhkumrẽx, ane. Nãm ã Jeju Djuão kõt ba djwýnhjamã ane. Nhym ar kuman kam mã 'ỳr akubyn tẽ.

²⁴ Ar tẽn tekrekam memã Djuão jarẽho dja. Me krãptĩjamã arẽho djan memã kum,

—Nã gãm me aje Djuão pumũnhmã mõ, kapõt kukritkam mõ. Mã ne kute? Me bõreja pumũ. Bõre ne kòk o wabẽn ari ar adjuw.

Mũm wabên adjuw. Nhyim pãnh wabên mũm adjuw. Ne ari ar adjuw. Djãm ã Djuão kute anhÿr? Djã nãm ã memã kabên jarênho ane? Djã nãm me jamã kabên 'õ jarē ne kam ajte me umaje amũ me jamã atemã kabên 'õ jarē? Kati, nãm tu katàt memã kabên jarēnhkumrēx ne, tu kum me uma kêt ne kabên pydji memã arênho tē, kabên tãm jarênho tē. ²⁵ Djã nã gãm me aje Djuão pumũnhmã 'ÿr aba nhyim kubêkà mex jangij ne o ba? Kê, me kute kubêkà mexbit jangjênh ne kute 'ã amibêno baja ne me bēnjadjwÿr rax nhõ kikretikambit ar ba, ikra kêt, àpênh kêt mex ne ar ba.

²⁶ Bir be, nhyim mÿj ne ga me aje omũnhmã mō? Djãm Metĩndjwÿnh kabên jarēnh djwÿnh 'õ ne ga me aje omũnhmã mō? Nà, tãm. Tãm. Ba me amã arē. Djuão ne Metĩndjwÿnh kabên jarēnh djwÿnh kunĩ kuràm raxi. ²⁷ 'Ã ne amrēbê Metĩndjwÿnh pi'òk no'òkkam me amã,

“Ota ba akukãm ajã ujarēnh djwÿnh 'õ jano, kute akukãm me akre nhyim me kute mar ne akutêp kute axwemã irern katàt amijo bamã.

Kute mrãmri ne me kute me bēnjadjwÿr rũnh kutêp katàt pry jadjwÿrja pyræk”, ane.

²⁸ Ba me amã arē. Djuão ne me kunĩ kuràm raxi. Nhÿnh ne me'õ nã tikkre kurũm kator'õ raxo kute Djuão jakrenh? Kati, bep

Metĩndjwÿnh me kadjy bēnjadjwÿr ne kute ar me utàr ne meo baja, me ja'õ ne te kàtàm mex ne kute raxo Djuão jakrenh mexi.

²⁹ Nà, Djuão ne rax nhyim me kunĩ Djuão kabên ma. Nhyim me axweja, me kute bēnjadjwÿr bajtemmã pi'òk kapriõ atom djwÿnhdjwÿ me kudjwa kabên ma. Nãm me Djuão kabên man òkre kadjwÿnhbê amim, “Mrãmri ne Metĩndjwÿnh katàt meo ba”, ane. Nhyim Djuão arÿm ngònhmã me angij.

³⁰ Nhyim bep mekbê pardjêumē me kute Mòjdjê kukràdjà mar djwÿnhmē, me ja ne me Metĩndjwÿnhbê amikati. Metĩndjwÿnh kute amim me'ã karõ ne me mar kêt ne ar kubê amikatio ba. Nhyim Djuão kute ngònhmã me angjênhmã nhyim me ate ar kubê amikatio ba.

³¹ Ije tô mÿj'ã got ba me akamingrãny jakre? Mÿj ne ga me aje uræk? ³² Nã gãm me aje me prĩre mÿjja kam kĩnh kêt pyræk. Ga me me prĩre kikre kabem krĩn kute abeno bixaêr baja pumũ. Ar ja ne ar ar jamã kabên ne arkum, “Gwaj bakĩnh katio dja, gwaj babixaêro dja ne ngôtàx à'æk”, ane.

Nhyim ar kum, “Waj, ar ibixaêr prãm kêtê. Ar itor prãm kêtê. Ar imã wã kĩnh kêtê.”

Nhyim ajte arkum, “Gwaj bamÿr kati mãn'o nhÿ.”

Nhyim ar, “Kê, wajre. Ar imã kĩnh kêtê. Ar imÿr prãm kêtê.” ³³ Djuão kute ngònhmã me angjênh djwÿnh ne me

awÿr bôx. Nãm amijajbu:n kute uba kangôo kôm kêt ne ar ba, ga me amã kïnh kêt ne kam we, “Nãm ajbã. Me karô punun ar o ba nhym ajbã”, ane.

Be, nã gãm me aje me prïre pyræk ne amã ja kïnh kêt ne ajte amã jadjwÿ kïnh kêt ne. ³⁴ Nhym bep ba ne ba mrãmri gêt amijo inhï ne me awÿr bôx ne me akam idjàkur iban kôt ikôm iba ga me kam amã ikïnh kêt ne we ijã, “Kê, tãwã ne kum prãmti, kum uba kangô djãnhiti.” Ne we ajte ijã, “Me kute bënjadwÿr bajtemmã pi'ók kaprïo atom djwÿnhmẽ me axweobit ne ôbikwa”, anhÿr ar o aba.

³⁵ Djãm Metïndjwÿnh jamak punu got? Axwe amak mex ne prïne kute amikukãm mÿjja kunï mar ne Djuão kute amijajbur ne ar bamã ano. Ne ajte amikukãm umarkam badjwÿ ijano. Ije amijajbur kêt mã ijano. Nhym kôt me amak mex, me amikukãm umar, ar ipumün kam ôkre kadjwÿnhbê amim, “Mrãmri ne Metïndjwÿnh mexkumrêx ne amẽ ar ano”, ane. Nãm ã Jeju memã ane. Tãm ne ja.

Me'õ ni jaxwe kute me kudjÿ djào Jeju par kudjÿ.

³⁶ Nhym kam mekbê pardjêu'õ nhidjibê Ximão ne Jejumã kum,

—Amrẽ tẽn ikutã anhõ kwÿ krẽ, ane.

Nhym kam kutã õ kwÿ krẽnmã tẽn bôx ne nhÿ. Nhym me abenmã arẽ.

³⁷ Nhym me'õ nire arÿm kuma. Me'õ nija ne axwe ne

krï tãm kam arïk ar ban kam Jeju tẽn ne mekbê pardjêu'õ nhürkwãkam õ kwÿ krẽno ÿrkôt arÿm kuma. Arÿm kuman kam 'ÿr tẽn. Nãm ngôn h mexte, kẽn jakareo ngôn h kam me kudjÿ djào ipun kubyn 'ÿr o tẽn o bôx. ³⁸ O bôx ne burüm ibôn mÿro nhÿ. Parbê mÿro nhÿ nhym no kangô prïne Jeju par kumrã. Par kumrã nhym kam ta amikïo par ngrã. Kum Jeju kïnhkam 'ÿr tẽn bôx ne omün kam amikam pijãm ne kam muw ne prïne no kangôo par kumrãn kam amikïo par ngrã. Ne kam par kaõ. Kum abêkam par kaôn kam me kudjÿ djào par kudjÿ.

³⁹ Nhym mekbê pardjêu'õ kutã Jeju õ kwÿ krẽno ÿrja arÿm omü. Arÿm omün kam ôkre kadjwÿnhbê amim,

—Be, Jeju kute mar kêt. Bep Metïndjwÿnh kabën jarënh djwÿnhkumrêx ne ren arÿm kuma. Mÿj me'õ niwã ma, arïk ar baja ren arÿm kôt kuma, me'õ axwe kute kupên h kôt ren arÿm kuma. Ren kuman ren aminêje ano. Bep kati kute mar kêt. Kute Metïndjwÿnh kabën jarënh mar kêt, kätãm.

Nãm ã ôkre kadjwÿnhbê amim ane. ⁴⁰ Nãm ã ane nhym Jeju arÿm kuman kam kum,

—Ximão ba amã ikabën jarẽ, ane.

Nhym,

—Ã, bënjadwÿr, aj rã'ã, ane.

⁴¹ Nhym kum,

—Ë, me'õ ne ar amãnhkrutjamã pi'ók kaprïre ngã. Nãm jamã

pi'ók kaprĩ ngrireo 50 ne kungã. Ne ajte jamãdjwý pi'ók kaprĩ raxo 500 ne kungã. 42 Nhy m ar ja amẽ te akubyn kute kum o pãnhmã. Te o ane nhy m kam kute arkum pi'ók kaprĩ nhõr djwýnhja arkum, "Kwãrik wãnh imã o pãnh kêt. Dja ba tu o akno", ane.

Bir be, nhy m gêdja kum abê rax ne? ane. 43 Nhy m kam Ximão Jejumã kum,

—Kon, birãm tâwã, kute kum rax ne õr ne kute pãnh tu o biknorwã gêdja kum kĩnh rax ne, ane.

Nhy m kum,

—Nà, kôt ne ga aje arênhwã, ane. Nija ne axwe rax. Ba arým axwe kunõ aknon kum pãnh jarênh kêt ne. Kam ne kum ikĩnh rax ne, ane. 44 Ne kam nija'ýr akêx ne Ximãomã kum,

—Ë, djã nã gãm nija pumũ? Be, nã bãm anhũrkwãmã wadjã ga aje imã ngõ nhõr kêt, ije amipar ku'õnh kadjy aje imã õr kêt. Nhy m bep tãmja ne no kangõo ipar kumrãn kam amikõo ipar ngrã. 45 Ga ne ga amã ikĩnh kêt kam aje inhine kaõr kêt nhy m bep tãmja ne ibõx totokbê arek ipar kaõro nhỹ. 46 Ga ne ga aje ikrã ngrãnh kêt nhy m bep tãmja ne me kudjý djão ipar kungrà. Tãmja ne kum ijabêkumrêx ne prĩne ijo djuw mex ne. 47 Kam ne ba amã, "Tãmja ne axwe krãptĩ ba arým tu kunõ ibiknorkumrêx ne. Ga kum ijabê raxja pumũ. Nhy m bep ije me'õ jaxwe ngrireo

ibiknor ne amipãnh kum ikĩnh ngrire", ane.

48 Ne kam nijamã kum,

—Arým ne ba ajaxwe djãri arým kunõ akno, ane.

49 Nhy m kam me Jejumẽ ro'ã õ kwý krẽno kumexja abenmã kum,

—Djijãk tô mýj me'õ ne gêt me axweo biknoro ba? ane.

50 Nhy m bep Jeju ne nijamã kum,

—Ga ne ga mrãmri aje tu amim ikamnhĩxkumrêx nhy m kam Metĩndjwýnh arým apytã, on adjumar mex ne tẽ, ane. Tãm ne ja.

8

Ar nire kute Jejuo djuw mexo ba.

1 Nhy m kam tũmbê Jeju ajte pyka kunikôt ipõko mõ. Krĩ rũnhmẽ krĩ kryre kunikôt memã Metĩndjwýnh kukràdjã'ã ujarênhõ ipõko mõ. Ne kãj bê memã kabên ny, kabên mex'ã ujarênh mõ. Mýj kabên mex'ã? Bir, Metĩndjwýnh kute me utãr ne me kadjy bẽnjadjwýr ne kute ar meo bamã tãm. Tãm ne memã arênhõ ipõko mõ. Nhy m kôt ba djwýnhbê 12 kôt mõ.

2 Nhy m me niredjwý kôt mõ. Mýj me nire nã? Bir, me karõ punumẽ apýnh me kanê djãri kute kubê me utãrjadjwý ne me kôt mõ.

Marij me kute kum Madarena anhýrja, kurũm ne Jeju kute me karõ punuo 7 ne apõx ne anorja.

3 'Õbê ne Djõwanã, Kudja prõ. Kudja ne kubê

bĕnjadjwÿr raxbĕ Erodji nhĕ
nĕkrĕx pumŭnh djwÿnh.

'Ōbĕ ne Xudjana. Nhyĵ
ajte me kwÿ rax ne me kĕt
mĕ. Be, me nire tĕm ne
me kĕt mĕn ō pi'ŕok kaprĕreo
aro djuw mexo mĕ, o arkum
mÿjja jamÿnho mĕ.

Kute bāyogore 'y'ā
Metĭndjwÿnh kabĕn jakre.

Mat 13.1; Mak 4.1

⁴ Nhyĵ me apÿnh pyka
kunĭkĕt Jeju'ÿr mĕn bĕx ne
'ā kumex. Me krĕptĭ ne
me 'ā akuprĕ nhyĵ kam
Jeju Metĭndjwÿnh kukrĕdjā'ā
memā mÿjja jakre. ⁵ Nĕm
mekmā kum,

—Ē, ō pur djwÿnh ne kute
ō purkam bāyogore kremā
'ÿr o tĕ. 'ÿr o tĕn o bĕx
ne kam ar 'yo ukabĕr mrā,
ane. Nĕm mekbĕ idjaer kute
mÿjja kre kadjy tu mÿjja 'yo
akabĕ, bāymĕ bāyogore 'ymĕ,
ja ne me kute purkam kremā
o mrĕn kam purkam o ukabĕr
mrā. Kute mrĕmri ne me kute
katĕbĕri 'yo ukabĕr mrĕnhja
pyrĕk.

—Be, me'ŕ ne ar bāyogore
'yo ukabĕr mrā. Nhyĵ 'y
kwÿ prykam rĕrĕk ne. Nhyĵ
me paro pykamā angij nhyĵ
te ingrĕtmā nhyĵ me prĕne
paro pykamā angij. Nhyĵ
kwĕnhdjwÿ mĕ prĕne kuku.

⁶ Nhyĵ 'y kwÿ kĕnpŕ'ā
rĕrĕk ne ingrĕt totokbĕ tu
ingrĕt mjĕ. Mrĕmri ne kĕn'ā
pyka prorrekam 'y rĕrĕk ne
'ĕx ne ingrā mex ne te kĕnmā
arĕo ingĕn arÿm ty.

⁷ Nhyĵ 'y kwÿ mrÿnhĭkam
rĕrĕk ne kam mrÿnhĭmĕ ro'ā

ingrĕt ne. Nhyĵ kam prĕne o
akno.

⁸ Nhyĵ bep 'y kwÿ ne pyka
mexkam rĕrĕk ne kam in-
grĕt ne abatĕnh ne ijj rŭnh
ne 'y krĕptĭkumrĕx. Ijy kam
'yja amŭ o amijakren kam 'y
pÿnhkĕt kubĕ 100 ne. Tĕm ne
ja, ane. Nĕm ā Jeju memā
anen kam ajte kĕj bĕ memā
kum,

—Godja ga me ajĕ aja-
makkre mex jabej, on ama,
ane.

⁹ Nhyĵ kam kĕt ba djwÿnh
abej kukij ne kum,

—Mÿj'ā ne ga bāyogore kre
jakre? ane.

¹⁰ Nhyĵ arkum,

—Bep ar amĕbit dja ba
mÿjja bipdjuro amirĭt ne.
Metĭndjwÿnh kute ar apytĕr
ne ar akadjy bĕnjadjwÿr ne
kute ar ar ajo baja, ar amĕbit
dja ba kukrĕdjĕo amirĭt ne.
Nhyĵ bep me jamā dja
ba kukrĕdjā'ā mÿjja jakren
memā arĕ,

“gĕ me te kute mÿjja
pumŭnhmā ari ar abej
rĭt ne te kute mÿjja
marmā te ari ar amako
akĕx ne mar kĕtkumrĕx
ne.”

¹¹ Nĕ, ar amā dja ba kukrĕdjā
jarĕ. Ije kukrĕdjā'ā mÿjja
jakreja jarĕ.

'Yja, me'ŕ kute 'yo uk-
abĕrjabĕ ne Metĭndjwÿnh
kabĕn. ¹² 'Y prykam rĕrĕkja
ne me kute Metĭndjwÿnh
kabĕn mar kajgoja'ā akre. Bit
me kute amim Metĭndjwÿnh
kabĕn markumrĕx ne 'ā ngrā
tÿxmā nhyĵ ate Xatanaj
jĕm meo amijakren mekbĕ
Metĭndjwÿnh kabĕno akno.

Me kute tu amim markumrëx nhym Metïndjwÿnh kute kubê me utâr karô ne jâm meo amijakren mekbê Metïndjwÿnh kabêno akno.

13 Kênkam 'y rôrôkja ne me kute amim Metïndjwÿnh kabên mar 'iry kêt ne kangaja'ã akre. Nâm me Metïndjwÿnh kabên man bit kum kïnhkumrëx o têm kajgo. Kute mrâmri tu amim markumrëx kêtê. Ajkwaobit ne kute mar. Kute 'y nhingrôt ne arê kêt kam tebê tykja pyrâk. Kute amim mar 'iry kêt nhym ate apÿnh me kaprï djâri kute ikô'yrmã 'ÿr bôx nhym arÿm kanga.

14 Mrÿnhïkam 'y rôrôkja ne me kute Metïndjwÿnh kabên mar ne kam ate ajte kute jâm mÿjja marja'ã akre. Nâm me arÿm amim Metïndjwÿnh kabên man kam 'ãno ãm kêt ne. Djã nâm me Metïndjwÿnhbit man ar o ba? Kati, nâm me jâm umar punu djã 'ômê nëkrëxmê mÿjja me kute o amikïnhjamê mÿjja jakôtbit amak bën ne ne kam amÿ amim Metïndjwÿnh kabên maro ârwÿ kêt kumrëx ne. Kute mrÿnhï kute prïne bãygogo nhingrôto bikênh nhym kam ijj kêt mexja pyrâk.

15 Nhym bep pyka mexkam 'y rôrôk ja ne me kute tu amim markumrëx ja'ã akre. Nâm me tu amim Metïndjwÿnh kabên markumrëx ne tu 'ã ngrã tÿx ne kam mÿm ate ibej mÿjja 'ô mar kêt ne tu mrâmri 'ãno djan mã kôt ajkamê. Kute

'y nhingrôt ne abatânh ne ijj mexkumrëx ne kumex ja pyrâk. Tãm ne ja.

Kute ngônhpôk'ã memã Metïndjwÿnh kabên jarênh djwÿnh jakre.

Mak 4.21

16 Ba ajte ar amã 'ôdjwÿ jarê. Djãm me kute ngônhpôkmã angjênh ne kute ngônho 'ã pro got? Ne kute ikwã djã krakri umjÿr got? Kati, ngônhpôk ne me kum angij ne tu kênham umjuw nhym memã kikre kre kurwÿo ku'ê. Nhym me mrân wangij nhym prïne memã irã. Dja gar ã abê ngônhpôk mân prãbê ã memã Metïndjwÿnh jarêno ane gê me kuma.

17 Ê, amÿ akati 'ôkam dja mÿjja bipdjur kunï amirît ne. Nhym mÿjja pudjurdjwÿ amirît nhym me kunï kuma. 18 Kam gêdja gar mÿjja kunï kute amirît kêtri prïne ikabên ma. Gora ar amim aprïn ikabên ma. Me kute tu amim imarkumrëxmã dja Ibãm ijo amirïto tẽ gê me amim imar rax. Nhym bep me ajkwaobit kute amim imarjabê dja Ibãm ijo apdju. Dja prïne inêje me no'ã pron mekbê ijo apdju. Tãm ne ja, ane. Nâm ã Jeju arkum amijarêno ane.

Jeju kamymê nã te 'ÿr àrmã. Mat 12.46; Mak 3.31

19 Nhym kam Jeju nãmê kamy ar 'ÿr tẽ. Ar kute omÿnhmã ne ar 'ÿr tẽ. Nhym me 'ã kumex. Nhym ar te 'ÿr bikamênhmã te 'ã meo ane. Nhym me 'ã ïptï: ane. Prïne Ar

kubê utà. ²⁰ Nhyim kam me'õ Jejumã kum,

—Ota anãmẽ akamy ar amrêbê awÿr bôx ne akuri ku'ê, te kute apumũnhmã kikre kabem ku'ê, ane.

²¹ Nhyim kam kum,

—Me kute Metĩndjwÿnh kabên mar ne kute kabênkôt amijo baja, o ne ba inã, o ne ba ikamy, o ne ba inhôbikwakumrêx, ane.

Kute kôkmã bẽn tÿx.

Mat 8.23; Mak 4.35

²² Ne kam amũ akati jakam kôt ba djwÿnhmẽ ro'ã kâkam wadjân nhÿ. Nhyim kam arkum,

—Gwaj gop imôti nhikjêmã rê, ane.

Nhyim kam ar kum,

—Gêto, ane.

Nhyim kam ar mō. ²³ Kôknhôkâkam ne ar mō. Mō: nhyim kam Jeju ôto nō. Nhyim kam arÿm kôk wabê. Àbêr tÿx nhyim arÿm kam ngô aben mok ne. Nhyim kam ngô kute aben morkkam arÿm kâkam ngô ipu ne. Ne arÿm àr 'ÿr. ²⁴ Nhyim Jeju arek ôto nō. Arek ôto nō nhyim kam kôt ba djwÿnh 'ÿr prôt ne tok ne kum,

—Meo ba djwÿnh, meo ba djwÿnh, gop ano tÿx, ota gwaj arÿm badjâr 'ÿr, ane.

Nhyim kam ekruX ne kâjmã dja. Ne kam kôkmã bẽn tÿx ne ngô kute aben moktijamã bẽn tÿx nhyim arÿm ngô anhikrê nhyim arÿm kôk djâbêr anhikrê. Nhyim arÿm ngô anhikrên nō. ²⁵ Nhyim kam Jeju arkum,

—Mÿkam ne gar imar kêt ne tu amim ikamnhĩxkumrêx kêt ne? ane.

Nhyim kam ar madjakam e tuk anen kam ari aben pumũnho kumex ne kam abenmã kum,

—Ije tô mÿj me'õ got ja? Nãm tu gêt kôkmã kabên ne ngômã kabên nhyim tu kabênkôt anhikrê, ane. Arÿm ne Jeju kôkmẽ ngômã kabên nhyim anhikrên nō.

Me karõ punu krãptĩ kute me'õo ba.

Mat 8.28; Mak 5.1

²⁶ Nhyim kam ar mō. Mō:n arÿm ikjêmã rê. Mekbê Djeradja nhô pyka'ÿr rê. Aben kônh ne pykabê Garrêjamẽ mekbê Djeradja nhô pyka. Aben kônh ne aktã akàx nhikjê'ã krĩ. Nhyim kam arÿm ar ikjê'ã mekbê Djeradja nhô pyka'ÿr rê. ²⁷ Nhyim kam Jeju wabi. Krĩbê Djeradjakam me kra 'õ ne me karõ punu ar o ba nhyim kam Jeju bôx nhyim omũn kam 'ÿr prôt ne. Amrêbê me karõ punu kute ar o ba tũmkam ne ar kubêkã jangjênh kêt ne ba. Kênkrekambit ba. Kikremã bôx kêt. Kênkrekambit ne ar ba, me kute kênkrekam me angjênh jakambit ne ar ba. ²⁸⁻²⁹ Me karõ punu kute ar o baja ne me te kute uwpren kubê ijêmã te o ane. Nhyim me karõ punu kute ar o bakam mrãmri 'itÿxkumrêx ne. Nãm me te pa djuwpren te te djuwpre nhyim tu amijã kàxiràx kukê. Nhyim me karõ punu mã arwã'ÿr kujaêko ba, mã 'ÿr kangõ. Nãm ã me karõ punu ar o anhÿro ba. Be, tãm

ne Jeju pumũn kam 'yr prõt ne. 'Yr prõt ne parbê tu mÿrbê tÿm ne amra. Nhy m Jeju arÿm me karõjamã kum,

—Me karõ punu on akato, ane.

Nhy m kam arÿm amra ne. Ne kam kãj bê kum kabẽn ne kum,

—Jeju, Metĩndjwÿnh pymao kubê kumkati kra, mÿj ne ga aje ijomã? Kwãrik wãnh ijo abikẽn kêt, ane.

³⁰ Nhy m kam Jeju kukij ne kum,

—Mã ne anhidji kute? ane.

Nhy m kum,

—Ibê ne Krãptĩtire, ane. Me karõ krãptĩ: kute ar o ba'ã ne,

—Ibê ne Krãptĩtire, ane.

³¹ Kwãrik wãnh ga mũm me ijanor kêt, ane. Ne kãj bê kum kabẽn ne, aminêje kum kabẽn ne, ne kum,

—Kwãrik wãnh ga kre ry typydjija'yr me ijanor kêt. Kwãrik wãnh kam me ijo abikẽn kêt ba me itokry kêt, anhÿro nhÿ.

³²⁻³³ Nhy m kum ajmã angrõ jamyre krãnhrekam kumex. Kute pi'õ pyrãk ne àkuro kumex. Nhy m kam me karõ punu Jejumã kum,

—Dja ga angrõ jamyre'yr me ijano. Dja ga angrõ jamyre'yr me ijano ba me kum wangjê, ane.

Nhy m kam memã,

—Rã'ã, ane. Nhy m kam me karõ punu arÿm kum iren mã kurũm katon angrõ jamy'yr mõn kum wangij. Nhy m angrõ jamyre umaje bõm tÿm ne pyka krã'yrkam mõn ngõ to do: ane, akàx

prêk'ã ne mõn nox nhy m kam ngõ kunĩ nhimex ne. ³⁴ Nhy m kam me kute õ krito djuw mex djwÿnhja omũnho dja. Omũnho djan prõt ne kam bõx ne memã arê. Me õ krĩkam me jamã arẽn bu'ã krĩkam me jamãdjwÿ arê.

³⁵ Nhy m kam me Jeju'yr prõt ne. Kute omũnhmã 'yr prõt ne. Nhy m kam me karõ punu kute ar me'õo baja arÿm mexkumrêx ne Jeju parbê nhÿ. Kubêkà jangij ne nhÿ. Arÿm umar mexkumrêx ne nhÿ. Nhy m me omũn kam tĩn prãm ne. ³⁶ Nhy m kam me kute Jeju pumũnh djwÿnhja mekõt prõt ne ajte katon kam memã arẽnho dja, Jeju kute me'õkam me karõ punu janorja memã arẽnho dja. ³⁷ Kam pykabê Djeradjakam me jamê bu'ã krĩ krykam me ja ne me Jejumã kabẽn ne kum,

—On me ikurũm tẽ, on mã me ikurũm tẽ, ane.

Me kum uma tÿxkam ne me ã aminêje anoro ane. Nhy m kam Jeju kãmã wadjã. ³⁸ Nhy m kam Jeju kute me karõ punubê me'õ pytãrja te kõt krà ne kum,

—Ba akõt tẽ. Ba akõt tẽ, ane.

Nãm te ane nhy m aminêje nẽn kum,

³⁹ —Kati, arek dja. Mã akubyn tẽn anhũrkwãkam memã amijarê, Metĩndjwÿnh kum akaprĩn kute apytãrkõt memã amijarê, ane.

Nhy m kam ã anen kam mã akubyn tẽn kam arÿm kikre kunĩkõt kikrepdjitã memã

ar amijarêno ba, Jeju kum kaprîn kute utârêkôt ar memã amijarêno ba.

Kute me'õ kurerer akubyn o tîn.

Mat 9.18; Mak 5.21

⁴⁰ Nhyam kam Jeju kãmã wadjàn ajte akubyn ikjêmã môn rê. Nhyam me kam amako krî nhyam arým bôx nhyam me kam kînhkumrêx ne. ⁴¹⁻⁴² Nhyam kam me'õbê Dja-jru Jeju'ÿr tèn bôx. Djajrubê bënjadwÿr'õ, me bikprônê djâkam bënjadwÿr'õ. Ne kam Jeju'ÿr tèn bôx ne kabem tu mÿrbê tÿm ne kam kum,

—Dja ga inhûrkwãmã tẽ, ane. Ne kam kum krao no katoro dja. Kra pydji, kra prîti ne kanên nõ. Arým tyk 'ÿ:r ne nõ nhyam kam kum o no kato. Nhyam kam Jeju kôt tẽ. Me krãptî Jeju'ã aô ne kunoro mõ.

⁴³⁻⁴⁴ Nhyam kam tẽmkôt me'õ nija kôt bôx ne 'ã kubêkà nhidja kupê. Nãm ar kamrô apôx ba. Amrêbê ne ar kamrô apôx ba. Arým 'ã amexbê 12. Nãm prîne amijã amibê pi'ók kaprî kunî krên kajgon mex kêt rã'ã ne. Nãm te me kane djwÿnh o ane. Nhyam bep Jeju tẽmkôt ne 'ã kubêkà nhidjabit kupên, tãmkam arým kamrô ngrà, arým mex ne. ⁴⁵ Nhyam kam Jeju memã kum,

—Mÿj me'õ ne ikupê? ane.

Nhyam me kunî aminêje kum,

—Kati, kon, me'õ, me'õ, anhÿro kumex.

Nhyam kam Pedru kum,

—Bënjadwÿr, djãm me krãre: got ga “Mÿj me'õ ne ijã

kubêkà kupê”, ane. Me kute gwaj bamã ipôk mex ne kute gwaj bakunoro môrjakam ga, ane.

⁴⁶ Nhyam kum,

—Nà, arým ne me'õwã ikupê. Ipymao ne ba arým me'õwã mex ne arým kuma, ane.

⁴⁷ Nhyam nija te kute kubê amipdjurmãn kam ta amim,

—Kati, arým ne kuma, anen kam 'ÿr tẽ. 'ÿr tertet tẽ. Umaje tertet tèn tu mÿrbê tÿm ne kum amijarê. Me ipôkri tu kum amijarêno nõ. Kute 'ã kubêkà kupênê ne tãm kam mexkôt kum amijarêno nõ.

⁴⁸ Nhyam kum,

—Åpnhîre nã gãm tu amim ikamnhîxkumrêx ne. Aje amim ikamnhîxkumrêx kôt ne ba arým apytã. On adjumar mex ne mã akubyn tẽ, ane.

⁴⁹ Kum kabêno ãm rã'ã nhyam bënjadwÿr nhûrkwã kurûm me'õja tèn kajpan kum,

—Onîj arým akra ty. Kwãrîk wãnh ga memã ujarênê djwÿnhmã akrao ano kator kêt, ane.

⁵⁰ Nhyam Jeju arým kuman kum,

—Kwãrîk wãnh ga akaprî kêt ne akrakam adjumar punu kêt. Dja ga tu akra'ã ikamnhîxkumrêx nhyam arým akubyn mex ne, ane.

⁵¹⁻⁵³ Nãm ã anen kam mã 'ÿr tẽ. Tèn kam ûrkwãmã bôx. Nhyam me arek abej âmrao kumex. Nhyam kam mekmã kum,

—Kwãrîk wãnh ga me amÿr kêt. Kati, tyk kêtê, nãm ôto nõ, ane.

Nhym me arÿm tyk mexkôt omÿn kam Jeju'ã keketo kumex ne aprÿo kumex, ne we,

—Be nãm we, “Nãm ôto nõ”, ane.

Nhym kam aminêje me ja nê, mekôt mörjamê me kute tyk jabej àmrao kumexjamê aminêje me nê. Nhym bep Pedrumê Djuãomê Xijagumê tyk ne nõrja nãmê bãmmê ar ajbit ne ar kôt wadjà. ⁵⁴Nhym kam Jeju ikra 'amÿn kum,

—Àpnhĩre, kàjmã nhÿ, ane.

⁵⁵Nhym kam karõ akubyn kum wadjà nhym akubyn tĩn ne ekruux ne kàjmã nhÿ. Nhym kam Jeju nãmê bãm arkum,

—Ar kum mÿjja 'õ ngã gê kukrê, ane.

⁵⁶Nhym nãmê bãm ar abenkam no tyn dja. Nhym kam arkum,

—Kwãrĩk wãnh gar memã arênh kêt. Dja gar tu mekbê udju, ane.

9

Kute Ar kubê 12 janor.

Mat 10.5; Mak 6.7

¹Nhym kam akati 'õkam Jeju amikôt ba djwÿnho akprõ. Kôt ba djwÿnhbê 12ja ne aro akprõ. Apÿnh me õ pyka djari kute 'ÿr ar anormã ne aro akprõn arkum,

—Ë, ikabênkôt dja gar me nêje me karõ punu jano. Ne apÿnh me kanê djari me utàro mõ. Ba dja ba ar amã ipyma jadjà gar kam ipymao apÿnh me kanê djari meo mexo mõn me karõ punu kute meo ba djari kubê me utàro mõ.

²⁻⁵Ar apa, ã, ba ar amã arê. Kwãrĩk wãnh gar anhõ mÿjja'õ byr ne o amõr kêt, akajpar djà'õ byr ne o amõr kêt, ajênh tur ne o amõr kêt, anhõ kwÿ krên djà, anhõ pi'ók kaprĩ, anhõ kubêkà'õ kwãrĩk wãnh gar o atêm kêt. Dja gar tu anhÿkam mõ. Mõn kam apÿnh me õ pyka djari me 'ÿr ajmã. Dja gar me'õ nhÿrkwãkam bõx ne nhÿ, kwãrĩk wãnh ajte amÿ amã me'õ nhÿrkwã 'õ kĩnh ne 'ÿr amõr kêt. Dja gar tu bõx ne kikrekam abõxwã tãmkam tu arek kam anhiqwão dja. Dja gar memã arênh pan kam arÿm ajte amÿ pyka 'õ'ÿr tẽn ajte kikre 'õkam tãm ne. Ne ajte amÿ tẽn 'õkam tãm ne. Ne ajte 'õkam tãm ne.

Dja gar krĩ 'õkam bõx nhym me kum ar akĩnh kêt ne kute ar akabên mar prãm kêt jabej, gar kam arÿm tu amõrkumrêx ne. Tu amõrkumrêx kadjy amiparkà'ã pykawã tatak ne. Aje me kute akabên mar prãm kêtjao amirĩt nhym Metĩndjwÿnh kute omÿnh ne amÿ 'õkam kute memã pãnh jarênh kadjy dja gar amiparkà'ã pykawã tatak ne. Dja gar kàj bê memã kum, “Onĩ Metĩndjwÿnh kute ar me bapytàr ne me bakadjy bẽnjadjwÿr ne kute ar me bajo bamã”, anhÿro mõ. Ne kam kôt meo mexo mõ, ane. Nãm ã Jeju kôt ba djwÿnhmã me'ã karõo anen kam mã me'ÿr ar ano.

⁶Ar ano nhym kam ar arÿm krĩ kunĩkôt ajmã ne kàj bê memã Jeju'ã ujarênh ny

jarēnho mōn kōt meo mexo mō, ap̄yñh krī kunīkōt ne ar ajmān ba.

⁷⁻⁸ Nhyṁ kam bēnjadjw̄yṛ raxbē Erodji ar̄yṁ Jeju'ā ujarēnh man kōt ba djw̄yñh kute meo mexo mōrja ar̄yṁ adjw̄yñhdjw̄y ma, ne kam te kute marmā. Nām me ap̄yñh kabēno noo biknor mex ne. Nhyṁ te kute m̄ȳjja marmā. Jeju'ā ne me ari kabēn kw̄y jarē: ne abenmā kum,

—Bep Djuāo kute ngōnhmā me angjēnhja ne we ajte t̄ñ ne kato, ane.

Nhyṁ ajte me kw̄y we,

—Me bakukāmārebē Erij ne ajte kato, ane.

Nhyṁ ajte we me kw̄y,

—Bep Met̄ndjw̄yñh kabēn jarēnh djw̄yñh amrēbē tyk ne ajte we t̄ñ ne kato, ane.

Nhyṁ kam Erodji te kute ap̄yñh me kabēn ja marmā.
⁹ Ne kam ta amim,

—Ije bep Djuāo ne ba ar̄yṁ mut krāta. Nhyṁ m̄ȳj me'ō got ja ba ar̄yṁ 'ā ujarēnh ma, ane. Ne kam te kute Jeju pum̄ñh prāme.

Kute tepmē djw̄yō meo djuw mex.

Mat 14.13; Mak 6.30; Dju r 6.1

¹⁰ Nhyṁ kam ar̄yṁ Jeju kute ar anor nhyṁ ar mōrja ajte akubyn 'yṛ mōn bōx ne kum amijarē. Nhyṁ kam krīmā me umaje ar ajbit aro tē. Krī nhidjibē Bexadamā ne aro tē. ¹¹ Ar ajbit kute o mōrmā nhyṁ ate ajte me kātāmja kōt krāptī:n bōx. Nām me abenmā Jeju mōrkōt arēn

kam ajte kōt mō. Djā nām Jeju me krāptī pum̄ñh memā àkrē? Kati, nām me krāptī pum̄ñh kam tu memā kabēn mex jarē. Nām Met̄ndjw̄yñh me kadjy bēnjadjw̄yṛ ne kute me utār ne ar meo bamā memā arē ne kam ajte kōt me kanē pytāro dja.

¹² Nhyṁ kam ar̄yṁ me'ā amykry tē. Nhyṁ kam kōt ba djw̄yñhbē 12ja 'yṛ tē. Jeju'yṛ tēn kum,

—Ije gop on me ano. Gop on me krāptīja me ano gē me ap̄yñh krīmā ajmān bu'ā krī kryremādjw̄y mōn wānh kam ō kw̄y krēn wānh kam nōn ta amikadjy m̄ȳjja by. Nhyṁ nh̄yñh ne m̄ȳjja 'ō ne me kute krēnmā ne me jakam ar ba. Arwākam ne gwaj ar baba, ane. ¹³ Nhyṁ kam Jeju kōt ba djw̄yñhmā kum,

—Ar ga dja gar mekmā m̄ȳjja ngā gē me kukrē, ane.

Nhyṁ ar kam kum,

—Ije kati, ar inhō djw̄ybē 5 ne tepdjw̄y amānhkrut. Jabit. Be, djām m̄ȳjja rax? Nār djām ar imōr ne ije gwaj banhō pi'ōk kaprīo me krāptīja kadjy ije djw̄y byrmā? ane.

¹⁴ E kum bep me krāptīkumrēx. Me my'ā akrebē 5.000. Nhyṁ kam arkum,

—Ē, dja gar meo 50'ā kabēn ne me krīo tē.

¹⁵ Nhyṁ kam kōt ba djw̄yñh meo 50'ā kabēn ne me krīo tēn me krī pa. ¹⁶ Nhyṁ kam Jeju djw̄ybē 5ja byn tep amē kubyn kāmā krān kākwa pum̄ñh Met̄ndjw̄yñhmā ōdjānh jarē.

Ne kam djwýmě tep kokij
ne kam kôt ba djwýnhmã
kungã. Nhyam kam amũ
memã kungã, me krãptĩjamã
kungã. ¹⁷ Nhyam me kam
kukrê. Nhyam kam me kunĩ
õ kwý krên kam ajnekumrêx.
Nhyam kam djwýmě tepja'ã
kâtãm. Nhyam kam kôt ba
djwýnh anhyjao atom ne.
Djwýmě tep janhyjao atom
nhyam kam 'ã kàbê 12. Djãm
djwýmě tep ngri got.

*Pedru kute Jejube Krituo
amirĩt.*

Mat 16.13; Mak 8.27

¹⁸ Nhyam kam 'õkam
Jeju ate mekbê tẽn kam
Metĩndjwýnhmã amijarẽnho
nhỹ. Nhyam kôt ba djwýnhbit
kuri krĩ. Nhyam kam Jeju kute
amijã ujarẽn marmã abej ar
kukij.

—Ë, ar imã ijã me ujarẽn
jarê ba kuma, ane.

¹⁹ Nhyam ar kam kum,

—Ije kum be nãm we me
ajo Djuão kute ngõnhmã me
angjênh djwýnhja, nhyam me
kwý ajo me bakukãmãrebê
Erij, nhyam me kwý ajo
Metĩndjwýnh kabẽn jarẽn
djwýnh tũm ajte akubyn tĩn
ja'õ, ane.

²⁰ Nhyam kam arkum,

—Ne ar gadjwý mã ne gar
imar on? Mýj'ã ne gar ijakre?
ane.

Nhyam kam Pedru kum,

—Kati, abê ne Kritu.
Abê me inhõ Bẽnjadjwýrbê
kumkati. Metĩndjwýnh

amrêbê kute me bakukãmãremã
ajarẽn ga aje me ipytãr ne
aje ar me ijo abamã amrêbê
kute me imã ajarẽn ba me ije

ar akam amako iba, ne arým
Metĩndjwýnh ajano ga arým
bõx, ane.

²¹ Nhyam kam arkum,

—Nã, kôtõ. Kwãrĩk wãnh
gar memã ja jarẽn kêt. Dja
gar tu mekbê ipudjurkumrêx
ne, ane. Ar kute udjurmã ã
arkum arẽn týxo ane. ²² Ne
ajte arkum,

—Ë, dja me prĩne ijo ajkê,
ba itokry rax ne. Ba ije
amijo inhĩ ne me awýr irwýk
ba dja ba itokry rax ne.
Dja mebêngêtemê me kadjy
Metĩndjwýnh mar djwýnh
nhõ bẽnjadjwýrmê Mõjdjê
kukràdjã mar djwýnhmê kum
ikĩnh kêt ne ikanga ne kam tu
ibĩ nhyam ijã akati amãnhkrut
ne ikjêkêt ba kam akubyn itĩn
ne, ane.

²³ Ne kam ajte me kunĩmã
kum,

—Gêdja ga me ajõ mã
ikôt abikamênh prãm jabej
kwãrĩk wãnh amidjwýnhbit
mar ne amijo kĩnh kêt. Dja
ba ityk kadjy inhõ pĩte'y mýn
itokry: ne. Dja ga me ajõ
ijã amijakren aje pĩte'y mýnh
mãn prãbê amã atokry pyma
kêt ne amã ijabê rã'ãn kam
myt kunĩkôt ikadjy amiman
mã ikôt ajkamê. ²⁴ Me kute
amidjwýnhbit mar ne me
kum tokry pyma, me tãm
gêdja me tyn kam me biknor
tokry djãkam tẽ. Nhyam bep
me kum ijabêkumrêx ne kute
amidjwýnhbit mar kêt nhyam
me kute me par jabej me tãm
gêdja me amiptãn ar tĩn ne
ba rã'ã: rã'ã. ²⁵ Ne ren me'õ
pykabê mýjja mexja kunĩ,
nêkrêx kunĩ ren ari o atom

ne o ban kam ren ty, je mǎ dja kam nē? Kati, nām ren ty nhym ren õ nêkrêxja ren wǎnh kumex.

²⁶ Godja me'õ ikam pijàm ne ikabēnkam pijàm jabej ba badjwý amipǎnh kam ipijàm ne. Ba ije amijo inhī ne me awýr irwýk gédja ba amipǎnh tǎwǎkam ipijàm ne. Dja ba ajte iraxo me awýr bôx. Ibāmmē kadjy mrǎnh djwýnh jadjēnhmē umao ipyma:n me awýr bôx. Ibē kumkatio bôx nhym tāmja ikam pijàmja ba badjwý arým amipǎnh kam ipijàm ne.

²⁷ Ba me amǎ arē. Ibām dja ijā bēnjadjwýr rax mē ba ipymao me apytàn ar me ajo iba. Dja gar adjāmja akwý atīnri iraxkôt ipumū, me akadjy ibēnjadjwýr rax ne ipymakôt ipumū. Mrāmri ne ba ikabēnja, ane. Nām ā Jeju memǎ kabēn jarēho ane.

Jeju adjēho kute amijo amirīt.

Mat 17.1; Mak 9.2

²⁸ Nhym 'ǎ pi'ók kamrêk pydji nhym aro tē, Pedrumē, Xijagumē, Djuão aro tē, krǎnh'ýr aro tēn imōkmǎ aro bôx. Kute Bāmmǎ amijarēnhmǎ ne 'ýr aro bôx. Ne kam Bāmmǎ amijarē. ²⁹ Bāmmǎ amijarēho dja nhym ajmǎ nokre o nhym atemǎ nokre nhym 'ǎ kubêkadjwý aka: ne. Akakam adjēnh ne.

³⁰⁻³¹ Nhym ar my amānhkrut ne kum kabēno dja. Mōj djēmē Erij ar amrēbē tyk, ar tām ne ar katon kum kabēno dja. Nām ar adjēnh ne

uma:kumrêx ne kum kabēno dja. Jejumē ne ar abenmǎ kabēno dja. Jeju tyk'ǎ ne ar abenmǎ ujarēho dja. Krīraxbē Djeruxarêkam me kute bīnmǎ ne ar abenmǎ arēho dja. Metīndjwýnh kute tykmǎ kum 'ǎ karōkôt ne ajte ar 'ýr bôx ne kôt abenmǎ arēho dja.

³² Nhym Pedru ar õtdjwakumrêx ne arek õto ikwǎ. Ne kam no týx ne kam Jeju pyma, adjēnhkôt omū nhym amē ar kuri āmjadjwý tām ne. Kam kubêkà jadjēnh ne kam mexkumrêx ne ku'ê.

³³ Nhym arým ar amē tēm 'ýr dja nhym Pedru Jejumǎ kum,

—Bēnjadjwýr, mrāmri ne bar jakam bôx ne akuri nhý nhym mexkumrêx ne. Bar apýnh ar amǎ kikre'ǎ irõx nhipêx, ga anhōmē, Mōj djê nhōmē, Erij nhōmē. Amānhkrut ne ikjêkêt dja bar ar amǎ ipêx, ane.

Kute amikabēn'õ mar kêt. Pedru ta ne amikabēn'õ mar kêt kam ām tu arīk kabēn ja jarē. ³⁴ Kum kabēno ām rǎ'ǎ nhym kam kakrǎ arým prīne aro akno. Nām kakrǎ kute prīne aro biknorkam arým ar tīn prām ne.

³⁵ Nhym kam kakrǎ kurūm Metīndjwýnh arkum kabēn ne arkum,

—Be, ikra ne wǎ. Ar omū. Ikra ja ne ba ãpēnh kadjy amijo utàn amim kudja. Tǎwǎ dja gar kabēn man kabēnkôt mrǎ, ane.

Jeju me karõ punumǎ bēn týx.

Mat 17.14; Mak 9.14

36-37 Nām ā arkum kabēn anen anihkrē nhym kam Jejumē kôt ba djwýnh ar ate ku'ê. Amē ar myja arým mā nhĩ'ām tē.

Nhym akati nhym kam Jeju akubyn krānhre kurūm aro ruw. Aro ruw ne kam mā aro mō. Aro mō nhym me krāpti ar kutā mōn ar kajpa. Djām kam got ar kute Jeju jadjēnhkôt omūnhja memā arē? Kati, Jeju ar pykabē bari ne ar mekbē udju ne.

38 Nhym me ar kajpa nhym me ipôkri me'ō myja kāj bē kum akij,

—Bēnjadjwýr, gop ikraja pumū. Ikra myja ne pydjii.

39 Ota me karō punu'ō ar ibē ikra paro ba. Nām 'ýr ban bōx nhym ar ijaêrbē tu amra: ne. Nām amran rōrōk ne àmnhirēnho ikwā, ajmrō prōto ikwā. Ne kam kute amijo pyka titik kurēje prīne amingā. Kute kum irer prām kêtukumrēx. 40 Nā bām te akôt ba djwýnhjamā ikrao a'uw nhym kute imā ikra pytār kêtukumrēx, te kute imā utārmā te o ane, ane. Nām ā Jejumā kra jarēnho ane. 41 Nhym kam Jeju me'ýr akēx ne memā kum,

—Ije me akamingrāny aje amim ikamnhĩx kêtukumrēx. Me ajaxwe. Mā dja ijā akati, akamāt kô kute ba me akam arek ar iba. Nā bām me awýr bōx ga me ajamakkre kêtukumrēx ne prīne akabēno ikaty. Nā bām te amiwýr me akam ama ga me arĩk ar aba, ane. Ne ajte bāmjamā kabēn ne kum,

—Amrē akrao tē, ane.

42 Nhym kam 'ýr tēn pa 'amýn Jeju'ýr o tē. 'Ýr o tēmram nhym ajte me karō punuja o pyka kôpēnāt ne. Kraja pyka kôpēnāt nhym àmnhirēnho nō. Nhym Jeju me karō punujamā bēn týx nhym umaje bōm tým. Nhym kam Jeju kum krao mex ne akubyn bāmmā kungā. 43 Nhym me kôt omū, Jeju kute Metīndjwýnh pymao o mexja me kôt omū ne ari aben pumūnho kumex. Djām Metīndjwýnh pyma ngri got. Nhym me Jejukam no tyn kumex rā'ā nhym Jeju kôt ba djwýnhmā kum,

44 —Gora ar amija-makkrekam ikabēn janhô. Ê, ba ije amijo inhĩ ne me awýr irwýk gēdja me memā ikanga, ikurē djwýnhmā ikanga, ane. 45 Nhym ar kute kabēnja mar kêtukumrēx. Nām ar ajmā amakkre nē, te kute marmā. Ne kam te kute kukjērmān kam pijām ne.

Jejukôt ba djwýnh kute abenbē bēnjadjwýr pytār tē.

Mat 18.1; Mak 9.33; Pir 2.3

46 Ne kam kabēno aben japanho mō, kôt ba djwýnhja kabēno aben japanho mō. Mýj mýr jabej? Bir, nhýnh kôt ba djwýnhja 'ō gēdja bēnjadjwýr raxo aben jakre. Ja mýr jabej ne me kabēno aben japanho mō. 47 Nhym Jeju kôt ba djwýnh kute kabēno aben japanho mōrja kute ar tārĩ amako mar kêt. Nām tu mūm kuma ne kam me'ō prīre pa 'amýn

amijakỳxkôt kudja. ⁴⁸ Kudjan arkom,

—Ĕ, gar me'ô prĭreja pumũ, kâtàm mexja pumũ. Dja me'ô ikôpdji'ã kum me'ô prĭreja, me'ô kâtàmja kĭnh ne kam arỳm badjwỳ kum ikĭnh ne. Dja me'ô kum ikĭnh ne kam kum Ibãmdjwỳ kĭnh ne, Ibãm kute ijanorjadjwỳ kum kĭnh ne. Ĕ, me'ô kâtàm mex gêdja ja pãnh bĕnjadjwỳr rax ne, ane. Nãm ã Jeju kôt ba djwỳnh kute amijo rax prãmjamã kabĕn jarĕnho ane.

⁴⁹ Nhyam kam Djuão kum,

—Bĕnjadjwỳr, ba amã arĕ. Me'ô gwaj bakôt ba kĕt'ô ne tu me karô punu kute me'ôo bamã anhidji jarĕ. Kum anhidji jarĕn me karômã kum, “Ba Jeju kukwakam amã ik-abĕn. On kum anhire”, ane. Nãm ã kum anhÿro dja, bar arỳm omũ. Ne kam gwaj bakôt ba kĕtkam bar kum, “Kwãrĭk wãnh”, ane. Nãm ã Djuão kum ane.

⁵⁰ Nhyam kam kum,

—Kati, kwãrĭk wãnh 'ã kum akabĕn kĕt. Ba ar amã arĕ. Me'ô kute ar ajo kurĕ djwỳnh kĕt ne arỳm tu mrãmri ar ajo ôbikwa, ane. Nãm ã Jeju kum ane.

Pykabĕ Xamarijkam me ja kute Jeju kanga.

⁵¹ Nhyam arỳm Bãm kute kãjkwamã o àbirmã arỳm ô akati 'ỳr bôx 'ỳr. Nhyam kam krĭrãxbĕ Djeruxarĕmã krà. Nãm te kam mỳjja pyma, mỳjja tokry nhyam tu 'ỳr tĕmmã kràn kam 'ỳr tĕ. ⁵² Ne kam 'ỳr tĕmkôt amikukãm kôt ba djwỳnh kwỳ jano.

Ar mrãnh ne me bajtem, Xamarijkam me jakam bôx ne kam kute Jeju kutĕp ikwã djã jabej ne kum ô kwỳ krĕn djã jabej nhyam bôx ne kam kam ô kwỳ krĕn ne kam nôr kadjy nãrãm amikukãm 'ỳr ar ano. 'Ỳr ar ano nhyam ar mrãn bôx. ⁵³ Bôx nhyam kam Xamarijkam me ja aminĕje ar ano. Jejumĕ kôt ba djwỳnh Ar kubĕ idjaerkam. Ne mekbĕ idjaer nhô pykabĕ Djeruxarĕ'ỳr môrkam. Kam ne Xamarijkam me ja kum ar kurĕkumrĕx, me kute abeno kurĕ djwỳnh tũmkam. Kam ne me kum ar kurĕn kum ar kĭnh kĕt ne tu aminĕje ar ano. ⁵⁴ Nhyam kam kôt ba djwỳnhbĕ Xijagumĕ Djuão ar me omũn kam Jejumã kum,

—Bĕnjadjwỳr, dja bar kuwy'ã Abãm 'wỳ gĕ kãjkwã kurũm kuwy tỳm ne prĭne me kuga gĕ me xĕr, nĕn, ane.

⁵⁵ Nhyam ar'ỳr akĕx ne ar omũn arkum bĕn tỳx ne,

—Kati, kwãrĭk wãnh, ane.

⁵⁶ Nhyam ar kunĭ ajte tu atemã krĭ 'ô'ỳr mō.

Me kute tu Metĭndjwỳnh maro môrkomrĕxmã.

Mat 8.18

⁵⁷ 'Ỳr mō nhyam me'ô kum,

—Ĕ, ba arek akôt tĕ. Dja ga nhĭ'ãm amrãnh katã ba akôt mrã, ane.

⁵⁸ Nhyam kam kum,

—Ĕ, ga djoti pykakam kreja pumũ. Ne kwĕnh kỳjrũm aĕja pumũ. Mrymĕ kwĕnhbit ne ôt djã, kute amim pyka kre pumũnhkôt kam ôt djã, nhyam bep kati, ba ne ba inhô kikre

kêt, inhikwã djà kêt. Ije amijo inhĩ ne me awÿr irwÿk nhÿnh ne inhõ kikre ja? Nhÿnh ne inhikwã djà ja? Kati. Kon, gop ga amiman kam ikôt atēm jabej nàr kon arek dja, ane.

⁵⁹ Ne kam ajte ta me'õmã,

—Ikôt tē. Ikôt tēn mã ikôt ajkamē, ane.

Nhym kam kum,

—Adjÿm, Bēnjadjwÿr, ibãm kumrēx gēdja ba akubyn tēn adjà. Ibãm ne ajbir ibē ty, ane.

⁶⁰ Nhym Jeju kum,

—Gē me kute Metīndjwÿnh mar kêt wãnh me tyk jadjà. Me kute mar kêt ne me kute mrãmri ne me tyk jamakkre kêt pyræk. Gē me wãnh õbikwa tyk jadjà, ane. Nhym bep ga dja ga ikôt Metīndjwÿnh'ã adjujarēnh tē, Metīndjwÿnh me akadjy bēnjadjwÿr ne kute ar me ajo bamã gēdja ga 'ã adjujarēnh tē, ane. Nãm ã Jeju kum ane.

⁶¹ Nhym me'õjadjwÿ Jejumã kum,

—Bēnjadjwÿr, ba dja ba akôt tē. Inhũrkwã kumrēxkam dja ba inhõbikwamã amijarēn kam akôt tē, ane.

⁶² Nhym kum,

—Djãm me purkam àpēnh katēri kute kum irer got? Kati, mÿjja wãkam ne me apēn àpēnh mrãn tu àpēnh inomã rēnhkumrēx ne. Djãm me kute Metīndjwÿnhdjwÿ maro ban konenh krākàr got? Kati, dja ga tu amim maro tēn tu maro atēm kumrēx ne. Dja ga maro mōn mar konenh krātan kam Metīndjwÿnh nhõ pyka'ÿr abõx kētkumrēx ne.

Metīndjwÿnh kute me utàr ne me kadjy bēnjadjwÿr ne kute ar meo baja dja ga 'ÿr abõx kêt ne, ane. Nãm ã Bēnjadjwÿr Jeju arkum ane.

10

Kute Ar kubê 70 janor.

¹ Nhym kam Jeju kute arkum arēnh nhijukri ajte amim ar kwÿ rax ne ar umjuw. Me kwÿo 70 ne amim ar umjuw. Nãm amim aro aben nhikjê'ã kabēn ne amim ar umjuw, kute ar anor kadjy. Kute ar anor nhym ar kukãm mōr ne kumrēx pyka kunīkôt, krī kunīkôt mōrmã. Dja ĩ Jeju ar kudjwa ã ane, ar kudjwa krī kunīkôt bõx mō.

² Ne kam kute ar anor nhym ar mōr kutã prīne me'ã arkum karõ ne arkum,

—Me kute Metīndjwÿnh mar prãmja ne me kumex. Nãm me kute mrãmri ne bãy arÿm abõr tyk ne kumexja pyræk. Nhym bep Metīndjwÿnh'ã ujarēnh djwÿnh ne ngrêre kute bãykam me àpēnh djwÿnh ngrêre ja pyræk. Kam dja gar me kadjy Metīndjwÿnh 'uw gē me'ÿr 'ã ujarēnh djwÿnh jano gē me kuman kam tu amim kamnhĩxkumrēx. Kute mrãmri ne me mrãnh ne kute me õ purkam bãy pumũnh ne mrãnh ne bõx ne kute kadjy me õ pur djwÿnhmã arēnh nhym me kute amũ kadjy me kwÿmã arēnh nhym me ban kute memã é ja pyræk. Dja gar ã me kadjy Metīndjwÿnh 'wÿro ane.

³ Ē, on dja gar mō. Arỳm ne ba ije me'yr ar ajanormã. Ar aje memã ijarēnhmã ne ba ar ajano. Dja gar me kam bōx nhym me ikōpdji'ã ar ajo kurê djwýnh ne kum ar apar prãm kumrēx ne. Kute mrãmri ne rop kute mrykí'ãtomti kra par prãm kumrēx ja pyrãk.

⁴ Ē, dja gar tu anhykam mō. Kwãrik wãnh gar anhō katōk'y djã jamãnh kêt ne ajēnh tur ne o amōr kêt. Ne aparkà 'õ byr kêt. Dja gar ajamãnhkrut'ã kabēn ne pyka kunikôt aben ngrã. Kwãrik wãnh gar apýnh krī djãri kôt ajmã gê me'õ ar ajō kajpan amã kabēno akukrào ãm kêt. Dja gar tu amrãnhkôt me'õmã akabēn jarēnh tēn tu mã tē.

⁵ Dja gar mrãn bōx ne me'õ nhũrkwãmã wadjàn kam kum, "Gora adjumar mex ne ar aba", ã ane. ⁶ Dja umar mex prãm jabej arỳm mrãmri akabēnkôt umar mexkumrēx ne. Nhym bep djãm kum umar mex prãm kêt ne kam ũrkwãkam me jamē ro'ã umar punu mex ne ar ba. Me jabit dja me umar punu. Gar kam gajbit adjumar mex ne ar aba. ⁷ Dja gar kikrekam abōxwã tãm kam tu arek kam anhiqwão dja. Kwãrik wãnh gar bōx ne kikrekôt ar aba kêt. Dja gar kikrekam abōxwã tãm kam gê me ar ajo djuw mex ne ar amã mýjja ngã gar krē, tu kam apijãm kêt kumrēx ne krēn kôt ikōn adjumar mexkumrēx. Ar aje memã Metĩndjwýnh'ã adjujarēnh pãnh, ar aje memã 'ã adjujarēnh aku'ēn atyk djã

pãnh dja gar tu anhō kwý krē.

⁸ Dja gar krī 'õkam bōx gê me kum ar akĩnh ne ar akam ukaprī jabej ar amã mýjja ngã gar tu krē. ⁹ Krīwãkam ar abōxwã, kam me kute ar amã kabēn mex jarēnh tãm kam gēdja gar me kanē pytàn memã kum, "Arỳm ne Metĩndjwýnh me akadly bēnjadjwýr ne kute me apytār ne kute ar me ajo ba 'yr. Arỳm ne me ajo rãm ne ja", ane. Dja gar ã memã ane. ¹⁰ Nhym bep djã gãm ar krī 'õkam bōx nhym me kum ar akĩnh kêt ne aminēje ar ajano gar kam tu me ipōkri memã akabēn jarēnh tē. Ne memã kum,

¹¹ "Ē, dja bar me abē me anhō pyka ja amiparkà'ã tatak ne. Ar ije me ajaxweo amirīt ga me aje omũnh kadly. Gora me ar ikabēnja ma. Ē, arỳm ne Metĩndjwýnh me akadly bēnjadjwýr ne kute me apytār ne kute ar me ajo bamã ga me ate amã kĩnh kêt ne ar imã, 'Kati, me ije akabēnwã mar prãm kêt kumrēx', ane. Me aje ã ar imã anhyrkam ne bar me abē me anhō pykaja amiparkà'ã tatak ne." ¹² Dja gar ã memã akabēn jarēnh tē. Ē, ba ar amã arē. Krī wãkam me wã ar aje mebē amiparkà'ã me õ pyka tatakja me tãm gēdja me tokry rax ne. Metĩndjwýnh kute memã axwe pãnh jarēnh nhō akatikam godja krīwãkam me wã meo bikēnh raxo Xõtōmakam me ja jakrenh mex ne.

¹³ Watĩ:re Koradjikam me

wã. Watĩ:re Bexadakam me wã. Dja ga me atokry rax ne. Ba ren me bajtem nhõ pykabê Xirumê Xidõkam ren mýjja rũnhja, mýjja pumũnh kêt ja kwý 'y nhym ren me omũn ren arým amrêbê amim katon ren wãnh amijaxwemã ire. Ne ren kute kum irero amirĩt kadjy kubêkãbê exopa jangijn ren amijã mro prã tatak ne. Ne ren kam iwýr amijo akêx. Nhym bep kati, inhõ me wýnhkam me ga, Koradjikam me gamê Bexadakam me gamê me akam ne ba te mýjja pumũnh kêt kwý rax ne ipêx ga me omũnh kajgon kam ajaxwemã anhirer kêt ne iwýr amijo akêx kêt kumrêx ne.

¹⁴ Metĩndjwýnh kute memã axwe pãnh jarênh nhõ akatikam godja me ajo bikênh raxo me bajtem nhõ pykabê Xirumê Xidõkam me ja jakrenh mex ne.

¹⁵ Krĩraxbê Kapanakam me gadjwý djãm me aje amijo adjãmran aje amijo raxmã? Djãm me aje amijo rax ne aje araxo aje kãjkwa tẽpmã? Kati, dja Metĩndjwýnh aparmã me biknor tokry djãmã me amê ga kam me atokrybit ma.

¹⁶ Nã, dja gar aben nhikjê'ã kabênh ne pyka kunĩkõt ajmãn memã ijarê. Godja me'õ ar akabênh man badjwý ikabênh ma. Nhym ate me'õ kum ar akurênh ar akabênh mar kêt ne badjwý kum ikurênh ikabênh mar kêt ne. Dja me'õ badjwý kum ikurênh ikabênh mar kêt ne ne Ibãm kute ijanor djwýnhjadjwý kum

kurênh kabênh mar prãm kêt ne, ane.

Nãm ã Jeju aro 70 ne kute ar anor kutã arkum kabênh jarênh anen kam aro aben nhikjê'ã kabênh ne ar ano, pyka kunĩkõt ar bimãnhmã ar ano.

¹⁷ Nhym ar mõn memã Metĩndjwýnh'ã ujarênh mõn me kanêbê me utãro mõn kam akubyn mõ, kĩnhkumrêx ne akubyn mõ. Mõn bõx ne kam Jejumã kum,

—Bẽnjadjwýr, nã bãm ar akabênkõt me karõ punu jano nhym me karõ punu anhidji jarênh kajgokambit apymaje prõt ne, ane.

¹⁸ Nhym kam arkum,

—Ã, me karõ punu ne gar ano. Nhym bep arým ne me karõ nhõ bẽnjadjwýrbê Xatanaj kãjkwa kurũm tẽn tỹm ba arým omũ. Nãm amikrã kêt mex ne tỹm kute na jadjênh tamikrã kêt mex ne rõrõk ja pyrãk. Gar aje Xatanaj nhõ ãpênh kujaêko amõro aje arým pa nhikjê 'yr rax mexja pumũ. ¹⁹ Be, arým ne ba ar amã ipyma jadjã gar te kangãmê makmê mry kakrit djãkrêja kunĩ 'ã aku'ê nhym mýjja ipymaje ajmã ar ajo kêt kumrêx ne. Nhym te me bakurê djwýnh pyma gar ipymao tu kujate nhym ajmã ar ajo kêt kumrêx ne. ²⁰ Be, ja ne kajgo. Me karõ punu ar akabênh pymaje prõt ja ne kajgo. Tãm ne ngrire. Nhym bep kãjkwakam Metĩndjwýnh kute ar anhidji'ã pi'õk no'õk ja ne mrãmri rax. Tãm ne

kubê kumkatikumrêx. Kam dja gar tu akĩnhkumrêx.

21 Nãm ã Jeju kôt ba djwýnhmã anen kam arým kĩnhkumrêx ne. Metĩndjwýnh Karô ne kum kĩnh jadjà nhym kam kĩnh rax kato. Ne kam Bãmmã amikĩnh jarên kum,

—Djũnwã, ota ga anhõ kàjkwan anhõ pyka djwýnh. Amã ne ba amikĩnh jarê. Nã gãm me amikukãm umarmê me kute mýjja mar rũnhjabê mýjja ja pudju ne kam me kute amijo prĩre prãbê amijo rũnh kêtjamã mýjjao amirĩt ne. Mrãmri Djũnwã, nã gãm ã aje anhýrkam mrãmri mexkumrêx. Adjukaprĩkam ne ga amim me'ã karô ne arým ã meo ane. Ba kam badjwý ikĩnhkumrêx ne wãm amã amikĩnh jarê. Nãm ã Bãmmã amijarêho ane.

22 Ne kam ajte kôt ba djwýnhmã kum,

—Ibãm ne imã kukràdjã kunĩ jarê ba kam ar o iba. Nhýnh ne jakam me'õ prĩne idjåtãri? Kati, Ibãmbit ne prĩne kute imar ne kute arým prĩne idjåtãri. Nhym Ibãmdjwý. Nhýnh ne me'õ kute ikudjwa noo Ibãm pumũnh ne kute kukràdjãkôt mar? Kati, bajbit. Bajbit ne ba prĩne inoo Ibãm pumũn kam idjukabikôt me kwýmã kukràdjã'ã idjujarênh tẽ. O me kwýmã o amirĩt nhym me arým prĩne ikôt kuma, ane.

23 Ne kam kôt ba djwýnh'ýrbit akêx ne me kãxã ar amakri arkum arên arkum,

—Ar ga ne gar akĩnhkumrêx. Ar ga ne gar anoo mýjja pumũ. 24 Ba gop ar amã arê. Me kute Metĩndjwýnh kabên jarênh djwýnh tũmmê me bẽnjadjwýr tũmdjwý krãptĩ te kute omũnh prãme, ar anoo aje mýjja pumũnhja te kute omũnh prãme, ne ar ajamako aje mýjja marja te kute marmã. Nhym bep kati, ar gajbit ne gar anoo mýjja pumũnh kêt kwý pumũn mýjja ma. Ar ga ne gar akĩnhkumrêx ne, ane.

Me'õ kum kurê djwýnh kaprĩn o djuw mex.

25 Nhym kam akati 'õkam Mõdjê kukràdjã mar djwýnh'õ Jeju kabên maro nhý. Kabên maro nhýn kàjmã dja. Mõdjê kukràdjã mar djwýnhja kàjmã dja. Kute Jeju no mex jabej kabimã kàjmã dja. Kute Mõdjê kukràdjã jabej Jeju kukjêrmã, Jeju kute kukràdjã kupa'ã arênh kadjy nãrãm ne amikadjy kàjmã 'ýr djan kum kabên ne kum,

—Bẽnjadjwýr, mã gédja ba amijo nhym kam Metĩndjwýnh pãnh imã itĩn rã'ã rã'ão itĩnmã imã arê? ane.

Nhym kam kum,
26 —Mã ne Mõdjê kukràdjã'ã pi'ók no'ók kute? Mýj ne ga kam omũn arým ama? ane.

27 Nhym kam Mõdjê kukràdjã mar djwýnh Jejumã kum,

—Nãm,
“Me anhõ Bẽnjadjwýr djwýnh, me Atĩndjwýnh dja ga amã kĩnh, amã abêo

katàt me kunĩ, mỳjja
kunĩ jakre.

Djãm ajajkwaobit amã
Metĩndjwỳnh jabêmã?
Kati, ajamak, akad-
jwỳnhbê, akukràdjà
kunĩo dja ga me amã
abê.

Ne ajte amã amibu'ã me ja
jabê. Kute ga amã
amijabêja pyràk dja ga
ã amã amibu'ã me ja
jabêo ane", ane.

Nãm ã Môjdjê kukràdjà'ã me
bamã pi'òk no'òko ane.

²⁸ Nhyam Jeju kum,

—Nà, kòt ne ga arê. Dja ga
ã ar o anhyro aban kam arỳm
tu atĩnkumrêx ne, ane.

²⁹ Nhyam kam Môjdjê
kukràdjà mar djwỳnh òkre
kadjwỳnhbê amim,

—E kum kati, imã
Metĩndjwỳnh jabê rax kêtê, ne
imã ibu'ã me ja jabê rax kêtê,
ane. Ne kam pijàm ne amijã
maje,

—Nhyam ne ibu'ã dja ba imã
abê? ane. ³⁰ Nãm Jeju kukij
nhyam kam kum,

—Ë, me'ò ne Djeruxarê
kurũm krĩraxbê Djeriko'ỳr
ruw. Ne kam tẽ. Tẽ nhyam
kam arỳm me àkĩnhĩ wỳnhrà
kum nõn tẽmràm o arĩn kubê
kubêkãmê kubê mỳjja kunĩo
pròt ne kam titik ne mã
pròt ne. Nhyam kam wãnh
wakrekam tyko nõ. ³¹ Tyko
nõ nhyam kam me kadjy
Metĩndjwỳnh mar djwỳnh'ò
pry'ã tẽ. Tẽn omũn kam
iròbê apan mã tẽ. ³² Nhyam
mekbê Rewi'ò, adjwỳnhdjwỳ
Metĩndjwỳnhmã àpênh'ò kòt
tẽn adjwỳnhdjwỳ tãm ne. Nãm

'ỳr tẽn irãn omũn tẽn iròbê
apan mã tẽ.

³³ Nhyam bep me'ò, Xam-
arijkam me ja 'ò ne arkòt
tẽ. Xamarijkam me ja kute
me bajo kurê djwỳnh ja 'ò
ne arkòt tẽ. Arkòt tẽn 'ỳr
bòx ne omũn kam kum kaprĩ
ne. Omũn kam rerek ne kum
kaprĩ. ³⁴ Ne kam me kute o
tỳm ne kute titik kurêje kute
apỳnh kà rênhja kum oy. Kad-
jwati kangòo kum oyn kam
ajte mỳjja kute rõny kangò
pyràko kum oy. Ne kam
kubêkào kupu. Prĩne kupun
kam ta ò mryja'ã kudjin o tẽ.
O tẽn atemã me'ò nhũrkwã'ỳr
o bòx ne kam prĩne o djuw
mexo dja.

³⁵ Nhyam akati nhyam kam
pi'òk kaprĩ raxja amê kaba. Ò
kikre djwỳnhjamã kaban kum
kungãn kum, “Ë, dja ga prĩne
imã tãmjao djuw mexo dja,
prĩne ikutêp imã o djuw mexo
dja. Dja ga 'ã aje pi'òk kaprĩ
krẽn jabej ba kam bòx ne
arỳm ajte amã o pãnh, ajte
akubyn ibòxkam”, ane.

Be, tãm ne ja. Nãm ã Xa-
marijkam me ja'ò kum kurê
djwỳnh kaprĩn o djuw mexo
ane. ³⁶ Gop imã arê. Nhyñh
ar 'òja ne kute o kamy? Djãm
tẽn ne kute omũnh ne iròbê
àpanhja? Nàr kon, djãm kòt
tẽmja? Nàr kon djãm Xamar-
ijkam me ja'ò?

³⁷ Nhyam kam kum,

—Nà, me'ò kum kaprĩa.
Me'ò kum kaprĩa ne o kamy,
ane.

Nhyam kam kum,

—Nà, kòtò. Nà, ga kam
gadjwỳ tẽn ã kudjwa akurê

djwỳnho anhỹro aba, ane. Nãm ã Jeju Xamarijkam me ja'õ ukaprĩkõt kute kurê djwỳnho kamyja'ã ujarênhõ ane.

Matamẽ Marij'ã ujarênh.

³⁸ Nhyam kam Jeju ar mã mõn kam atemã krĩ 'õkam bõx. Kam ne me'õ nire nhidjibê Mata. Mata ne ukaprĩkumrêx ne kam Jejumã kum,

—Amrê inhũrkwãmã tẽn kam anhõ kwỳ krẽn kam nõn akõkam kõt, ane.

Nhyam kam kum,

—Ã, aj mã, ba kam wãm akõt tẽ, anen kam ũrkwãmã tẽ. ũrkwãmã tẽn kam 'yr wadjàn nhỹ. ³⁹ Nhyam Mata kanikwỳnhbê Marijja nhỹ. Arek Bẽnjadjwỳr'yr tẽn parbê nhỹn kam kàjmã kõt õkren kabẽn maro nhỹ. ⁴⁰ Nhyam Mata àpênh ra:x ne. Jeju õ kwỳ krẽn mex kadjy ne àpênh raxõ djan kam Marijmã kabẽn ne. Marij kute kõt kum mỳjja 'õ kupênhmã. Ne kam Jeju'yr tẽn kum,

—Bẽnjadjwỳr, djãm aje imar kêt? Ikanikwỳnh ne ikõt àpênhmãn ate ari akuri ba. Ba kam bajbit ar mỳjja kupênhõ iba. On amrê ano gẽ tẽn gop ikõt apê, ane.

⁴¹ Nhyam kam Bẽnjadjwỳr kum,

—Àpnhĩre, àpnhĩre Mata. Nã gãm ari mỳjja man kam akabẽn wã jarê. Nã gãm mỳjja krãptĩ kupê ne kõt mar ar o aban kam adjumar punu.

⁴² Nhyam bep mrãmri mỳjja pydji ne mexkumrêx. Tãm ne arỳm Marij o nhỹ. Nãm

ikabẽn maro nhỹ. Ja ne mexkumrêx. Kwãrĩk wãnh arek ikabẽn maro nhỹ. Wãm ije awỳr anor prãm kêtê. Gêdja arek ikabẽn maro nhỹn prĩne ikabẽn man kam o biknor kêtumrêx, ane. Nãm ã Jeju ane. Tãm ne ja.

11

Ar kute Metĩndjwỳnhmã kabẽn'ã arkum karõ.

Mat 6.9

¹ Nhyam kam Jeju akati 'õkam Metĩndjwỳnhmã amijarênhõ dja. Kum amijarênhõ djan kum amijarênh pa nhyam kam kõt ba djwỳnh'õ kum,

—Bẽnjadjwỳr, gop ar imã arê. Ar ije Abãmmã amijarênh kadjy gop ar imã arê. Mã dja bar kum ikabẽn ja o? Djuãobit ne kõt ba djwỳnhmã kabẽn'ã karõ. Gadjwỳ dja ga ar imã 'ã karõ bar akudjwa Abãmmã amijarênhõ iba, ane.

² Nhyam kam arkum,

—Ë, dja ga goja ar aje Metĩndjwỳnhmã amijarênh kadjy kum,

“Djũnwã, gẽ me ame:xo amex man amim ajarênh abenmã ajarê.

On me kadjy abẽnjadjwỳr ne ar meo aba.

³ Myt kunĩkõt ar ijajkwa mãnhkutã mã ar imã inhõ kwỳ krẽn djà ngã.

⁴ Dja bar akam ijaxwe ga tu ar ijaxweo akno. Ar badjwỳ dja me'õ ar ikam amikrà bar akõt tu o akno. Kam dja ga ar ijaxweo akno.

Godja me kute ar imã axwe'ã àpnênh katã ga ga ar ijo

tỳx bar mebê idjãm tỳx
ne ijaxwe kêt. Tãm ne
ja.”

Dja gar ã kum anhÿr ar aba,
ane.

⁵⁻⁶ Ne kam ajte ar kute
Metĩndjwÿnhmã amijarēnh
'ãno ãm kadjy arkum kabēn
jarēn arkum,

—Ga ren ar ajõ anhõbikwa'õ
ajbir bõx, akamåt kô ipõkri
bõx ga ren aje kadjy mÿjja'õ
byrmã tēn ren anhõbikwa
'õmã kum, “Nãr, imã angã,
anhõ djwÿ 'ãmro amãnhkrut
ne ikjékêt imã 'õ ngã gē
inhõbikwa kukrē. Nãm iwÿr
y:n kam ajbir bõx. Ba kam
kadjy mÿjja jabej tē. Kadjy
inhõ mÿjja kêtumrēx ba kam
kadjy ije akutã djwÿ kwÿ
byrmã tē. Gop on imã angã.”

⁷ Nhym ren anhõbikwaja
arek õto nõr prãme ren amã,

—Kati, inhõtdjwaa. Ije amã
õr prãm kêt. Arÿm ne ba
kikre'ã ijē ne arek ikrao in-
hikwã. Kàjmã idjãm prãm
kêtē. Amũ dja ga tē gē me'õ
amã 'õ ngã, ane.

⁸ Bir be, ba ar amã arē.
Ga kam ren arek 'ã adjà'wÿro
dja, mã 'ã 'uw nhym kam ren
arÿm kàjmã djan ren, “Ba on
kum kungã gē wãm o tē ba
gop ikujrēnh kêt ne gēt arek
inhõto nõ”, ane.

Djãm ar aje abeno
anhõbikwakam ne amã
kungã? E kum kati, ē, aje
mã 'ã 'wÿrkam ne amã kungã.
Apijãm kêt ne aje 'ã 'wÿr 'ãno
adjãm kam ne amã kungã, ar
atu mãnhkutã amã kungã.

⁹ Bir be, kam ne ba ar
amã, “Dja gar tu mÿjja 'ã 'uw,

mã mÿjja'ã 'wÿro tē nhym
Metĩndjwÿnh arÿm ar amã
kungã. Gar aje mã mÿjja
jabej ne kam arÿm kum
akatorja pumũ. Ne kam
ajte mã kikre kabem õ kikre
djwÿnhmã akabēno aku'ē
nhym arÿm kute ar amã kikre
'ã 'yrja pumũ.” Dja gar ã
Metĩndjwÿnh 'wÿro ane. ¹⁰ Be,
me kute mÿjja'ã 'wÿr 'ãno ãmja
dja arÿm Metĩndjwÿnh memã
kungã. Gar me kute mÿjja
jabej ne kum apõxja pumũ.
Ne kam ajte me kute kikre
jajkwa krekremã kabēno ku'ē
nhym arÿm me kute memã
kikre'ã rēnhja pumũ. Dja gar
gadwÿ ã mÿjja'ã Metĩndjwÿnh
'wÿro ane nhym arÿm ar amã
kungã.

¹¹ Nhÿnh ne ar akra'õ tēn
tep'ã ar ajuw gar kum kangã
ngã? ¹² Ne õkrēnē'ãnh ngrē'ã
ajuw gar kum makre ngã?
Arkati. ¹³ Be, gar ajaxwekam
aje akramã mÿjja mex nhõrja
pumũ. Nhym bep kàjkwakam
ar Abãm mextire ta gēdja ar
amã amũ mÿjja mex nhõro ar
ajakren ar amã Amikarõ ngã.
Gēdja gar Metĩndjwÿnh Karõ'ã
'uw nhym tu ar amã kungã,
ta mextire ne ar baja gēdja
ar amã Amikarõ ngã, ar amã
Amikarõ jano, ane. Nãm ã
Jeju me kute mÿjja'ã Bãm 'wÿr
nhym õdjãnhkõt kute memã
Amikarõ nhõrmã ã memã 'ã
ujarēho ane.

*Me kute Jejuo Xatanaj nhõ
ãpēnh.*

Mat 12.22; Mak 3.20

¹⁴ Nhym kam me karõ
punu ar me'õo ba nhym

kabĕn kĕtkumrĕx ne. Me karō ajmā ajkwa o nhym kabĕn kĕtkumrĕx ne. Nhym kam Jeju bōm kumĕ. Bōm kumĕ nhym arŷm mā tĕ nhym arŷm kabĕn ne. Nhym me kam ari aben pumŭn Jejukam no tyn kumex. ¹⁵ Nhym bep me kwŷ ne me abenmā kum,

—Kĕ, djām Metĭndjwŷnh kabĕnkōt? Kati, Bedjĕbu. Me karō punu nhō bĕnjadjwŷrbĕ Bedjĕbu kabĕnkōt uma proo ne ar bōm me karō rĕnho ba, ane. Xatanaj nhidji 'ōbĕ ne Bedjĕbu.

¹⁶ Nhym ate me kwŷ kum,

—Goja on mŷjja'ō nhipĕx ba me omŭ, Metĭndjwŷnh puma proo mŷjja pumŭnh kĕt goja 'ō nhipĕx ba me omŭ, ane. Jeju kute Metĭndjwŷnh puma proo kute mŷjja pumŭnh kĕt'ō nhipĕx mar jabej ne me kute kabimā kum ane. ¹⁷ Nhym Jeju ta prĭne me ōkre kadjwŷnhbĕ me kabĕn ma, me kute Bedjĕbu puma proo ne ar bōm me karō rĕnho ba anhŷrja me kadjwŷnhbĕ prĭne kuman kam memā kum,

—Godja me ō pyka tām kam abeno kurĕ djwŷnh mā ne ren me kam nĕ? Nām ren ā me anen kam ren arŷm amijo ajkĕ. Nhym ren me ta ūrkwā tām kam abeno kurĕ djwŷnh mā ne ren me kam nĕ? Nām ren ā me anen kam ren arŷm abeno apĕx.

¹⁸ Bir be, Xatanajdjwŷ ta ō àpĕnhmĕ ne ren abeno ajkij ne ren abeno kurĕ djwŷnh, mā ne ren me kam nĕ? Mā ne ren Xatanaj nĕ? Nām ren

anen kam ren arŷm abeno apĕx. Nā gām me we ijā, “Bep Bedjĕbu puma proo ne ar bōm me karō punu rĕnho ba”, ane. Ije gĕdjām Xatanaj ta ajte jām ō àpĕnho akĕx ne ar bōm rĕnho ba. ¹⁹ Ba ren Bedjĕbu kabĕnkōt ren bōm ar me karō punu rĕnho iba nhym ren mŷj me'ō kabĕnkōt ne me anhō àpĕnh bōm ar me karō rĕnho ba? Ar jadjwŷ ne ar bōm me karō rĕnh ar o ba. Djām ar adjwŷnhdjwŷ ne ar we Xatanaj kabĕnkōt ar bōm me karō rĕnho ba. Ga ren me arkum ja jarĕ nhym ren ar me amā, “Ije tō djām Xatanaj ta kute ō àpĕnho bikĕnho ba got.”

²⁰ Nhym bep kati, Metĭndjwŷnh puma proobit ne ba ar bōm me karō punu rĕnho iba. Ga kōt arŷm Metĭndjwŷnh me awŷr bōxja pumŭ. Metĭndjwŷnh kute me apytār ne me akadja bĕnjadjwŷr ne kute me ajo bamā me awŷr bōxja pumŭ. ²¹ Ba ajte atemā me'ō'ā amijakre ga me ama.

Me'ō ne ō kikrekam kruwmĕ rop'io nhŷ ne o ō nĕkrĕx pytàn o nhŷ. Umao amim ō nĕkrĕx pytàn o nhŷ. Nhym me'ō ajmā kute ō nĕkrĕx o kĕtkumrĕx. ²² Nhym bep atemā me'ō kute umao akrenh mex ne tu bōx ne kruw tā o tŷm ne kubĕ kunĭo pōx ne kam kubĕ nĕkrĕxo prōt ne, kubĕ mŷjja kunĭo prōt ne. Kute umao ō nĕkrĕx pytār ne o ŷrja tu kubĕ o prōt ne memā kungrà. Ba ne ba ipymao Xatanaj jakrenh mex ne kam

amijo aptàn kubê õ krito iprõt ne.

²³ Me'õ kum ikĩnh kêt ne arým mrãmri ijo kurê djwýnh ne. Ne ikõt ápênh prãm kêt ne arým Xatanajkõt apê. Dja me'õ kum ikĩnh kêt ne kam ajte kum Xatanaj kĩnh kêt ne kam amijã, “Ba dja ba ate ikrãn ar mrã, amidjwýnhbit man ar o mrã”, anen arým Xatanajkõt apê, ane. Nãm ã Jeju memã ane.

²⁴ Ne kam ajte me karõ punu'ã ajarên memã kum,

—Me karõ punu pydjín kute ar me'õo baja ne arým kurũm katon tẽ. Ne kam te ar mrã, ngõ kêt kam ar mrã, te ajte kute me'õmã àr ne tyk djã kêt mã ar mrãn kam akubyn kute ar me'õo ba tũmjã'yr tẽ. Ne kam amim, “Ba gop inhũrkwã kurũm ikatorja ajte 'yr tẽ”, ane. Kute ar me'õo ba tũm'ã ne ũrkwã jarẽ. ²⁵ Ne kam amim ba djã tũmjã'yr tẽn bõx ne omũ nhym arým mexkumrẽx. Me karõ 'õ kute o ba kêt nhym prĩne kadjwýnhbê mex ne arým kam mýjja katåt. ²⁶ Nhym kam kadjy mã me karõ punu'yr tẽ. Ne kam mekam me kwý japrõn 'yr meo mõn meo bõx. Nãm me karõo 7 ne o bõx ne me'õ jamã meo wangij nhym kam me kam ar ba. Kute me karõ punuo 7 ne o bõx tãm ne axweo kute õbê pydji kute ar o ba tũmjã jakrenh mex ne kam arým o punu rax ne. Kàjbê punuri ne kàjbê punu nhym bep kute o 7 ne o bõxja ne arým o punu rax ne. Nãm ã Jeju me karõ punu'ã ujarênho ane.

²⁷ Nãm memã kabẽno ãm rã'ã nhym me ipõkri me'õ nire kàj bê kum kabên ne kum,

—Õ kum anãbit ne kĩnhkumrẽx. Abê bẽnjadjwýr raxkam ne ga anã tikkremã wadjàn ruw ne anã kà kaõ nhym anã kĩnhkumrẽx ne, ane.

²⁸ Nhym kum,

—Bep me kute Metĩndjwýnh kabên mar ne 'ãno ãm ne kute kõt amijo baja, me tãm gêdja me mrãmri kĩnhkumrẽx ne, ane.

Me kute Jeju kute mýjja pumũnh kêt'õ nhipêx jabej.

Mat 12.38

²⁹⁻³⁰ Nhym kam me Jeju'yr ban bõxo dja. 'Yr ban bõxo djan 'ã aben pydjio mõn o mõn o mõn ã'ã utĩ: ane. Me kute õbê kum,

—Goja on mýjja pumũnh kêt'õ nhipêx ba me omũ, anhýr jamã ne Jeju,

—Me akamingrãny ne ga me ajaxwekumrẽx. Nã gãm me abentã ijuw ne imã, “Mýjja pumũnh kêt'õ nhipêx. Ba me goja omũn kam tu amim amarkumrẽx”, ane. Bep kati, djã bãm me amã ipêx kêt kumrẽx ne. Ë, mýjja pydji dja ga me omũ. Gêdja ba ty. Nhym ijã akati amãnhkrut ne ikjêkêt ba akubyn itĩn ne ikato ne kam me amã Metĩndjwýnh raxo amirĩt ne. Ga me me bakukãmãrebê Djõnaj tep tikkrekam nõrja pumũ. Tep tikkrekam nõr nhym 'ã akati amãnhkrut ne ikjêkêt nhym ajte tep tikkre kurũm kator ne kam pykabê Niniwekam me ja'yr tẽm ne

kute memã Metĩndjwýnh raxo amirĩtja pumũ.

Badjwý ije amijo inhĩ ne me awýr ibõx gédja ba ty ne akubyn itĩn ne ikato ga kam me akamingrãny amim Metĩndjwýnh raxkõt ama.

³¹ Godja Metĩndjwýnh kute memã axwe pãnh jarėnh nhõ akati kato nhym kãjkwa nhirė kurũm bėnjadjwýr ni ajte katon kam me akamingrãny, me amymã axwe jarė. Mýkam? Bir, amrėbė ne me bakukãmãrebė Xaromão no mexkumrėx ne kute prĩne mýjja mar. Bėnjadjwýr rax. Nhym arým bėnjadjwýr nija arým 'ã ujarėnh ma. Arým Xaromão'ã ujarėnh man kam kute omũnh prãm ne. Ne kam nĩnh kãjkwa nhirė kurũm 'ýr tẽn bõx. 'Ýr bõx ne kam prĩne kabėn ma. Ě, ba ne ba Xaromão kurãm irax. Nã bãm iraxo bõx, jakam, me akam bõx ga me imar kėt ne, ikanga mex ne. Kam dja bėnjadjwýr nija me amã axwe jarė.

³² Nhym Niniwekam me jadjwý me amã axwe jarė. Godja Metĩndjwýnh kute memã axwe pãnh jarėnh nhõ akati kato nhym Niniwekam me ja ajte apõx ne kam me akamingrãnymã axwe jarė. Mýkam? Bir, Djõnaj ne kãj bė memã Metĩndjwýnh'ã ajarė nhym Niniwekam me ja kuman amim katon wãnh axwemã iren Metĩndjwýnh'ýr amijo akėx ne. Ě, ba ne ba iraxo Djõnaj jakrenh mex ne. Ga me tu ate akrãn ikanga mex ne. Kam ne ba me amã, "Me ja dja me akubyn apõx

ne arým me amã axwe jarė", ane. Nãm ã Jezu memã ane.

Me kute Metĩndjwýnh kabėn kõt amijo ba'ã ne a'u jakre.

Mat 5.15, 6.22

³³ Ne kam ajte memã irã jarė ne memã,

—Djãm me kute ngõnhpõkmã angjėnh ne kute mýjja 'õkõt o bipdjur got? Ne kute kào 'ã pro got? Kati, ngõnhpõk ne me kum angij ne tu kėnhkam umjuw nhym memã kikre kre kurwýo ku'ė. Nhym me mrãn wangij nhym memã irãkumrėx.

³⁴ Nhym me nodjwý. Me noo ne me kute mýjja pumũnh. Dja ga me ajõ ano mex, ajmã ano kute kėt jabej arým mrãmri arĩt týxkumrėx ne aje mýjja pumũnh. Aje mrãmri ne me a'uri mrãnh mex pyræk. Nhym bep dja ga ano rã, ano punukumrėx jabej arým arĩt kėt ne aje mýjja pumũnh kėt. Aje mrãmri ne me akamãt kõ tykkam mrãnh punu, mrãnhõ bikàr mrãnh ja pyræk.

³⁵ Gora me amijãno djan Metĩndjwýnh kute me amã amikukràdjã jarėnhkõt amijo aba. Gédja ga me kõt amijo aba kėt jabej, kute me amã amikukràdjã jarėnhja kõt amijo aba kėt jabej arým aje me'õ akamãtkam ba pyræk, me aje me'õ akamãt kõ tyk týxkam mrãnhõ bikàr mrãnh ja pyræk. ³⁶ Nhym bep dja ga me mrãmri Metĩndjwýnh kabėn kunĩkõt amijo abakumrėx ne kam me aje me'õ mrãmri ngõnhpõkti nhirãkambit mrãnh ne kam

akamàt kô tykkam mrānh
kêtkumrêx ja pyrāk.

*Jeju mekbê pardjêumã bēn
tỳx.*

Mat 23.1; Mak 12.38

³⁷ Nām memã arēnh pa
nhym kam mekbê pardjêu'ō
kum,

—Amrē ikôt tēn ikutã anhō
kwỳ krē, ane.

Nhym Jeju kum “Ă” anen
kam kôt tēn ūrkwāmã wadjān
nhỹ. ³⁸ Kute aminhikra
ku'ōnh kêt ne nhỹ nhym
omūn kam ōkre kadjwỳnhbê
amim,

—Ije tô mỳj nã? Ije kum bep
kute me bakukràdjākôt amin-
hikra ku'ōnh kêt. Ō kwỳ krēn
kadjy kute aminhikra ku'ōnh
kêt, ane.

³⁹ Nhym kam Bēnjadjwỳr
kum,

—Kê, me abê pardjêu ne
ga me ijã akabēn ne anhōkre
kadjwỳnhbê amim, “Kute me
bakukràdjākôt aminhikra
ku'ōnh kêt”, ane. Bep me
ga ne ga me ajêx ne we
amijo akabēn mex. Nã gãm
me aje mrāmri ne me kute
ngōnh krāmē ngōnh puror
nhibũmbit pōnh ne kute kre
pōnh kêt nhym krekam mỳjja
kakrātyk pyrāk. Be, nã gãm
me ã we katāt amijo abao
ane. Nhym kam me me
akrākàbit pumũ nhym kam
kute me amex pyrāk. Nhym
bep kati, me akadjwỳnhbê
ne ga me apunu rã'ã. Me
akadjwỳnhbê ne me amã me
ō nêkrêx prām ne 'ã angryk
ne ajaxwe'ābit aje amim
karō rã'ã. Kam ne ga me

akadjwỳnhbê apunu rã'ãja.
⁴⁰ Me ano kêtkumrêx. Djã
nām me anhipêx djwỳnh
me akrākàbit 'y? E kum
kati, nām me akadjwỳnhdjwỳ
'y. Kam ne kute prīne me
akadjwỳnhbê me apumūnh
ne kum me akadjwỳnhbê
me amex prām kumrêxja.

⁴¹ Nã gãm me we amijo
akabēn mex ne, ne amijo
katāt amrānh, bep kati,
me akadjwỳnhbê apunu.
Dja ga me me 'uwtĩmãdjwỳ
anhōdjānh ne me 'uwtĩkam
adjukaprĩn memã mỳjja ngān
kam arỳm akadjwỳnhbêdjwỳ
amex kumrêx ne, akrākāmē
akadjwỳnh kunĩ mex kumrêx
ne, me 'uwtĩkam me ad-
jukaprĩkam.

⁴² Me abê pardjêu dja ga
me ĩ me biknor tokry djākam
mō. Watĩ:re. Mỳkam? Me
aje Metĩndjwỳnhmã mỳjja
kakritbit nhōr ne kam aje
mỳjjabê kumkatija aje kum
ōr kêtkam. Nã gãm me
mỳjja kakrit, ōmrō djānh djā,
pi'ômē djwỳ kakrit kunĩ ne
ga me Metĩndjwỳnhmã ikjê
rên kum kryre ne angã. Ne
kam ga abêngôkreja amã
abê kêt ne katāt meo aba
kêtkumrêx ne. Me aje kum
kryre ne ōrja ne mrāmri tu
mex kumrêx. Mỳkam ne ga
me mỳjja raxjadjwỳ kum ōr
kêt ne? Mỳkam ne ga me amã
Metĩndjwỳnh jabēn katāt meo
abaja kêt ne. Ja ne ga me aje
marmān ate mỳjja kakritbit
ma.

⁴³ Me abê pardjêu dja ga
me ĩ me biknor tokry djākam
mō. Watĩ:re. Mỳkam? Me aje

amijo rûnhbit mar prâmkam. Me kute aben pydji djâkam me amã me bñnjadjwÿr rûnh krî djâbit kînhkam. Nhym me me ipôkri me kute me amã kabën ne me amã rûnh jarëho kumex jabit ne ga me amã kînh.

⁴⁴ Me ga dja ga me ï me biknor tokry djâkam mō. Watî:re. Mÿkam? Me aje pyka krã pyrâkkam. Nã gãm me aje pyka krã arÿm biknor ne pyka mē bimirak ne kute pykakumrêx pyrâk. Nhym me kute mar kêt ne tu iby mrãnhja pyrâk. Ne kam kadjwÿnhbê ne punu, kadjwÿnhbê ne mÿjja kro. Nã gãm me ã akadjwÿnhbê apunu ane nhym me kute me amar kêt. Nãm mÿjja 'êx ne krãkàbit mex ne kam kadjwÿnhbê ã punu ane. Nãm ã Jeju mekbê pardjêu jaxweo amirîto ane.

⁴⁵ Nhym kam me kute Môjdjê kukràdjà mar djwÿnh'ō Jejumã kum,

—Ë, bñnjadjwÿr, nã gãm me badjwÿ me ijapry. Nã gãm akabën jao me badjwÿ ã me ijo ane, ane.

⁴⁶ Nhym kam Jeju kum,

—Ije nà, me aje Môjdjê kukràdjà mar djwÿnhdjwÿ dja ga me ï me biknor tokry djâkam mō. Watî:re. Nã gãm me akabën kajgoobit ar memã Metîndjwÿnh kabën jarëho aba. Djãm Metîndjwÿnh kabën? Kati, me ga akabëno ne ga me ar me anoro aba. Ga kam me ga kôt ar aba kêt ne. Nhym me te amijo anen kam, “Ije

mã dja ba me nê”? ane. Me aje ã meo anhÿrkam ne kute mrãmri ne me kute me kadjybit jênh rûnho atom ne kam kute kãjmã memã arî kêtumrêx ne kute memã tur kêtumrêx ne kute me ibûm nêje kum katy kêtumrêx ja pyrâk.

⁴⁷⁻⁴⁸ Me ga dja ga me ï me biknor tokry djâkam mō. Watî:re. Mÿkam? Me amã Metîndjwÿnh kabën jarënh djwÿnh par prâmkam. Me akukãmãre ne Metîndjwÿnh kabën jarënh djwÿnh kwÿ pa:, ga me kam anhingêt nhimry krã prîne kum o djuw mex ne. Me anhingêt bê Metîndjwÿnh kabën jarënh djwÿnh par djwÿnhmê me aje aben pyrâk. Me akukãmãre kute me parja ne ga me omûn kam kôt amijo mōn kam we imry krã prîne kum o djuw mex ne.

⁴⁹ Kwãrik rã'ã. Metîndjwÿnh ta ne no mexkôt, ta kute amim 'ã karökôt arÿm me amã, “Ë, dja ba me amã ikabën jarënh djwÿnh janon inhō àpênh jano ga me kwÿ pan kwÿo ajkê”, ane. Djã nãm kupa'ã arê? Kati, kônh ne kum kudji. Ga me aje me paro amôrja pumû. Kam ne Metîndjwÿnh arÿm pãnh jarë. ⁵⁰ Me akukãmãremê ne ga me me kraxrûm Metîndjwÿnh kabën jarënh djwÿnh paro tê. Paro tèn paro tèn arek me kamrô kapîn o tê. Nhym Metîndjwÿnh arÿm meo ngryk ne kam gormã me ajabatãnhmã pãnh jarë. ⁵¹ Nã gãm me akukãmãre Abeu bîno kurêtuw ne kam ijukri me

ja paro tēm tãmtã: jakam arek o tē ne kam Djakarij'yr bôx ne kam Metĩndjwýnh nhõ kikretimē õ ngõnho ki kaêxkam kubĩ.

Nà, ē, ba me amã arē. Metĩndjwýnh ne arým meo ngyrk ne. Ne kam me akamingrãnymã arým pãnh jarē. Me ga dja Metĩndjwýnh me akukãmãre kute me imex tũnja pãnh me ajo ajkē.

⁵² Me aje Mõjdjē kukràdjã mar djwýnh dja ga me ĩ me biknor tokry djãkam mō. Watĩ:re. Ga me aje memã Metĩndjwýnh kabēno amirĩto atēmmãn ate ajte mekbē udju. Nhym me te kute amim Metĩndjwýnh marmã. Nã gãm me aje mrãmri ne me kute mekbē kikre'ã ijēn nhĩ'ãm kam o kajkep djã rēnh nhym me te kute kikre'ã rēnh ne ngjēnh prãme kapõtã ku'ēja pyrãk. Ga me kam ga Metĩndjwýnh mar kêt ne ajte me jadjwýbē aptà, ane. Nãm ã Jeju memã bēn tỳxo anen kam katon mã tē.

⁵³⁻⁵⁴ Nhym kam mekbē pardjēumē me kute Mõjdjē kukràdjã mar djwýnhmē Jeju jabej rĩt mō. Jeju kute Mõjdjē kukràdjã'õ kupa'ã arēnh jabej ne me umaro dja. Ne kam mã kukijn mã kukijn mã kabēn'ã kum apnēn ajte kum,

—Goja rã'ã ajte arē, ba me kuma, ane.

Jeju kute kupa'ã arēnh nhym me kute o tým ne bĩnmã ne me ã ane. Nãm me te kute Jeju'ã kabēn punu nhõrmã. Kute kabēn punu 'õ jarēnh

nhym me kute 'ã kabēn punu nhõrmã te abej umaro dja.

12

Kute memã kum, "Amã me uma kêt" jarēnh.

Mat 10.26

¹ Nhym me Jeju'ã bikprõnho dja. 'Ã bikprõnho djan o djan o djan ĩ 'ã utĩ: ane. Kute pi'õ pyrãk. Ne ĩ ãm ta aben par'ã ku'èn ĩ ta ikjēo aben rē, me krãptĩkam. Nhym kam Jeju amikõt ba djwýnh kumrēxmã kum,

—Gora ar aminēje me wã pumũ, aminēje mekbē pardjēu jaxwe 'ãno dja. Nãm me 'êx ne kute mex pyrãk. Nhym bep kati, me kadjwýnhbē ne me punukumrēx. Me õkre kadjwýnhbē ne me axwebit kute mar ne 'ã amim karõ. Me axwe kute djwý nhigot djã pyrãk. Gēdjã amũ me'õ'yr bôx ne amũ me'õ'yr bôx ne ĩ mekmē amrà ne ĩ me kunĩo tuknĩ. Kam ne ba ar amã, "Gora ar aminēje me wã pumũ", ane.

² Djã nãm me kadjwýnhbē axweja bipdjur rã'ãmã? Kati, dja ĩ amirĩt ne. Nhýnh ne mýjja bipdjur'õ me kute omũnh kētmã? Ne me kute mýjja pudjur'õ mar kētmã? Adjým, dja ĩ kunĩ amirĩt ne. Dja mýjja pudjur, mýjja o bipdjurja ĩ kunĩ amirĩt ne. ³ Dja gar te akamàt kô tykkam abēn prĩkam abenmã mýjja jarē nhym me ĩ tu irãri arēnho kumex. Dja gar te amijã ijē, kikre kadjwýnhbē amijã ijēn ajte aben jamakri

ajajkwa momokkam abenmã mÿjja jarë nhym me tu kàj bê abenmã arë. Dja amirît ne. Dja me kuman kam kàj bê abenmã arë, kikrekôt arëngo ipôk ne, ne ngàbê abenmã arë.

⁴ Ë, ar apa, inhôbikwa ar, ba ar amã arë. Kwãrîk wãnh ga ar amã me kute ar aparja puma kêt. Me ja gêdja me ar akrâkâbit par kajgon kam ijukri kute ar akadjwÿnhbê ajmã ar ajo kêt. ⁵ Kati, ba ar amã arë. Me'ô pydji dja ga ar amã uma. Kute me bîn ne kute ijukri me biknor tokry djâkam me rënh, jabit dja ga ar amã uma. Be, ba ar amã arë, Metîndjwÿnhbit dja ga ar amã uma.

⁶ Ë, mã ne kwênhne pãnh kute? Kwênhne ne pãnh ngri:re. Kwênhne ne amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt kam pãnh birãm ngôngo pi'ók kaprî amãnhkrut. Nà, tãm. Nhÿnh ne Metîndjwÿnh kwênhne jao akno? Djã nãm o akno? Kati, nãm te mÿjja kakrit, te kubê kwênhne nhym prîne o djuw mex ne. ⁷ Be, ar ja man atîn prãm kêt. Ar ga ne gar kwênhne kuràm abê kumkati. Ar ga ne gar abêngôkre ne anhî pÿnhkôt kwênhne krãptî kuràm arax. Be, kute kwênhneo djuw mexja pumû. Nhym bep ar ga. Ar ga dja prîne ar ajo djuw mex ne. Ga prîne kute me bamar ne kute me bajãno ãmja pumû. Mÿjja'ô kubê biknor kêt. Nhÿnh ne mÿjja'ô kubê akuno? Ga kute me bakî'ã akreja pumû. Kam ne

ba ar amã, “Kwãrîk wãnh ga ar adjumar punu kêt ne amã mÿjja puma kêt”, ane.

⁸ Ba ar amã mÿjja 'ôdjwÿ jarë. Me kute amijo ipytâr ne kute me krãptî nhipôkri kute, “Nà, ba ne ba arÿm amijo Jeju pytà”, anhÿrja gêdja ba badjwÿ ije amijo inhî ne me awÿr irwÿk badjwÿ Metîndjwÿnh kadjy mrãnh djwÿnh nhipôkri, “Nà, ba inhôbikwa ne wã”, ane. Dja ba ã ane. ⁹ Nhym bep me kute imar kêt ne kum ikînh kêt, me kute, “Ije bep ije tãwã mar kêt”, anhÿr, me tãm gêdja ba badjwÿ amipãnh Metîndjwÿnh kadjy mrãnh djwÿnh nhipôkri, “Ije tãwã mar kêt”, ane.

¹⁰ Ë, gêdja me'ô ijã kabën ba ije amijo inhî ne me awÿr irwÿk, dja me'ô ijã kabën nhym Metîndjwÿnh tu o aknon mar kêt ne. Nhym bep me'ô kute Metîndjwÿnh Karô japyrÿ, tãm gêdja Metîndjwÿnh mar rã'ã rã'ã ne, mã kam ngyrk ne.

¹¹ Dja me ï ar ajo ajkë. Gêdja me ar apa 'amÿn mekbê idjaer bikprônh djà'ÿr ar ajo bôx. Ne kam ajte me bënjadjwÿr krî djà'ÿr ar ajo mō. Dja me ar apa 'amÿn ar ajo mōn amikabem ar apumjuw ne ar ajaxwe jabej ar akukjêro nhÿ. Kwãrîk wãnh gar ajō, “Ije, mÿj dja ba ikabën nê? Mÿj dja ba arë? Mã gêdja ba gêt ikabën on arë”, anhÿr kêt. Dja gar tu ate akrãn amikam atîn prãm kêt. ¹² Metîndjwÿnh Karô ta dja ar

amã kabën jarë. Me kabem adjãmkam dja amã kabën jarë gar kam kabëno akabën ne memã akabën jarë. Nãm ã Jeju kôt ba djwýnhmã kabën jarëho ane. Me kute kôt ba djwýnho bikënh nhym ar kute memã kabën jarënhmã ã arkum anhÿr djwýnhrãm kabën jarëho ane.

Me'õ nhõ mÿjja raxmã Jeju kute kabën jarënh.

¹³ Nhym kam me krãptĩ nhipôkri ne me'õ kãj bê kum, —Bënjadjwÿr, gop ikamymã arë gê imã nëkrêx kwÿ ngã. Ibãm tyk kutã ne ar imã nëkrêx'ã karõ bar ije ar o ibamã nhym ikamy bõx ne tu jãm o amijakren utàn mã o mõ. Kute imã kwÿ nhõr kêtikumrêx, ane.

¹⁴ Nhym kam Jeju kum,

—Ije mÿj me'õ kabënkôt gëdja ba aben nëje ar akukrà. Ne mÿj me'õ kabënkôt gëdja ba akamy kutã nëkrêx kwÿ byn amã kungã? Djãm kadjy ne ba me awÿr tẽ? Kati, ane.

¹⁵ Ne kam me kunĩmã kum,

—Gora me amijãno djan amã nëkrêx prãm kêt. Kwãrĩk wãnh ga me anhõ nëkrêx rũnh ne anhõ nëkrêxo adjãptàr ne ar o aba kêt. Djãm me kute amim nëkrêxo àptàr ne o bakam umar mex got, kôt me kĩnh got? ane.

¹⁶ Ne kam memã me'õ'ã ujarënh jakreo tẽn memã,

—Me'õ ne õ nëkrêx krãptĩ ne õ purkamdjwÿ djwÿ krãptĩ. Bãyogoremë bãyemë djwÿ kunĩ ingrõt ne kumex.

¹⁷ Nhym kam, “Ije, mã dja

ba on? Nhÿnh gëdja ba inhõ bãyogomë bãy kumexjao atom ne 'ã man ar o iba”? ane. ¹⁸ Ne kam amim, “Goja, nã, gëdja ba bãyogogo nhõ kikre kryreja ngràn kam ajte akãjbê rũnh nhipêx ne kam kam o atom ne kumex ne. ¹⁹ Ije nã, dja ba o ane nhym arÿm mrãmri inhõ nëkrêx kumex. Mrãmri ne ba arÿm amimex ne. Gëdja 'ã amex krãptĩn kumex rã'ã ne. Jakam gëdja ba idjãpênh krãtan ikôkam kôt ne inhõ kwÿ krên kôt ikôn kam ikĩnh katibit ma”, ane.

²⁰ Nhym Metĩndjwýnh kum, “Nã gãm ajbã. Akamãt ja tãmkam gëdja ga ty. Nã bãm te amexmã akabi ga atemã. Nhym nãr anhõ nëkrêxwã? Mÿj kadjy ne ga anhõ nëkrêx ar o aba? Nhym gëdja amÿrbë ar o ba”? ane.

²¹ Bir be, nãm ã me kute amim Metĩndjwýnh mar kêt ne kam kute õ nëkrêxbit mar ne kute amim o atommã o atom kajgoo ane. Nãm amimex ne kam Metĩndjwýnhmã mex kêtikumrêx ne, ane.

Amikam umar punu nëje arkum karõ.

Mat 6.25

²² Ne kam ajte kôt ba djwýnhmã kum,

—Bir, kam ne ba ar amã, “Kwãrĩk wãnh gar amikam adjumar punu kêt ne anhõ kre kadjwýnhbê amim, ‘Mÿj dja ba kukrẽ’?

Nãr kubëkà'ã, ‘Mÿj kubëkà dja ba angij’? anhÿr kêt.”

²³ Metĩndjwýnh ta ne gwaj bajo tĩn ne, ga gwaj batĩn

ne ar babaja pumũ. Ja ne gwaj bamã mex, ja ne mrãmri wýnhĩ. Nhy m bep me õ ne kajgo, djwý ne kãjbê. Nhy m bep Metĩndjwýnh ne gwaj banhipêx. Ja ne gwaj bamã mex, ja ne mrãmri wýnhĩ. Nhy m bep kubêkã ne kajgo. Kubêkã ne kãjbê. Kwãrĩk wãnh ar amikam adjumar punu kêt.

²⁴ Ë, gop ar bàrire ja pumũ. Kute amim pur jadjwýr kêt. Kute amim djwý kre kêt. Kute amim mýjjao atom kêt. Nhýnh got õ bày nhõ kikre, nàr o atom djã? Kati, kwênhne ne ta ar ba, nhy m kam Metĩndjwýnh prĩne o djuw mex ne. Kwênh kute amim djwýo atom kêtja pumũ. Ar ga ne gar kwênhne kurãm amexkumrêx. Ne ar araxo kwênhne jakrenh mex ne. Dja Metĩndjwýnh kwênhne kurãm prĩne ar ajo djuw mex ne.

²⁵ Nhýnh ne me'õ ta ajkwao, mýjja kam umar punuo, amũ tyk kêt mã aminhõ akati kamê? Kati. ²⁶ Gar aje mýjja ngrire te o anhýrja pumũ. Gar aje mýjja ngrire ja mar kêtja pumũ. Metĩndjwýnhbit ne kute mar. Ajbit kute me tĩn nhijukri kute amidjar mar, kumãbit ne amirĩtkumrêx. Ne kute me bajo djuw mexjadjwý mar, prĩne kute mar, kumã ne mrãmri amirĩtkumrêx. Kam gêdja me bajo djuw mexkumrêx. Bir be, mýkam ne gar amikam atĩn prãm ne amikam adjumar punu? Kwãrĩk wãnh gar amikam adjumar punu kêt.

²⁷ Ë, ar kapôtkam pidjôrãja pumũ. Pidjôrã ne ta ingrôt ne kumex. Àpênh kêt kumrêx. Ne kute amim kubêkã kayr kêt. Ë, ba ar amã arê, bēnjadjwýr raxbê Xaromão ne kute kubêkã mextire jangjênhkam kĩ:nhkumrêx. Nhy m bep pidjôrãja ne mex, kĩho Xaromão jakrenh mex ne. ²⁸ Metĩndjwýnh ta ne pidjôrã nhipêx nhy m kam mexkumrêx ne. Rã abenon kumex ne kam kĩnhkumrêx. Nhy m akati nhy m me arým kadjy bõremã adjã nhy m xêr. Te mýjja kakrit tebê apêx ba nhy m Metĩndjwýnh prĩne o djuw mex ne. Ar ga ne gar pidjôrã kurãm abêngôkre ne amexkumrêx. Dja Metĩndjwýnh pidjôrã kurãm prĩne ar ajo djuw mex ne ar amã ar akãdjwý ngã. Be, kam gêdja gar tu amim Metĩndjwýnh kamnhĩxkumrêx. Nhy m mýkam ne gar amim kamnhĩx kêt ne kãjbê amim kamnhĩx ne.

²⁹ Kwãrĩk wãnh gar amikam adjumar punu kêt ne anhõ kwý krên ne kôt akõmkôtbit ajamak bēn kêt. ³⁰ Apýnh pyka djãri me kute amim Metĩndjwýnh mar kêt ne me ar mýjja ja jabej ba. Nhy m bep kati, ar Abãm kute prĩne ar amar ne ar anhõ mýjja kêt kôt kute ar amar. Kam gêdja prĩne ar ajo djuw mex ne. ³¹ Metĩndjwýnh kumrêx dja gar mar ar o aba, Metĩndjwýnh kukràdjãmê dja gar kumrêx ma. Nhy m kam ijukri dja arým ar amã mýjja

ja ngã.

³² Ë, inhõ kritte, inhõ àpênh ngrêreja, kwârîk wānh gar atīn prām kêt. Ar Abām ne arým amim ar ajã karõ. Kute meo atom ne me kadjy bēnjadjwÿr ne kute ar meo bakam kute ar ajã bēnjadjwÿr mēnh gar aje ro'ã meo abamã arým ar ajã amim karõ.

³³ Ë, kwârîk wānh pykabê anhõ nêkrêxja'ã ano tÿx ne 'ã angràn ar o aba kêt. Dja gar anhõ nêkrêx me'ômã angã gê pānh ar amã pi'òk kaprîre ngã gar abyn kam me õ mÿjja kêtjamã angã. Bep kati, kàjkwakam dja Metīndjwÿnh ar amã anhõ mÿjjao atom, nhym tūmrām ar amã mexkumrêx gar o aba. Tūmrām rerek ne punu kêtikumrêx. Ar aje amim kàjkwakam mÿjja mextireo atomja gêdja kàpo, mÿjja'õ ar abê o bikēnh kêtikumrêx nhym me àkīnhī'õ 'ÿr bôx kêtikumrêx, gar ar o aba. Kwârîk wānh gar pykabê mÿjja ja mar ne o atom ne ar o aba kêt. ³⁴ Be, nok ga ren ar pykabê amim mÿjjao atom ne kam ren kôt pykabê ar anhõ mÿjjabit man ar o aba. Nhym bep dja kàjkwakam Metīndjwÿnh ar amã mÿjjao atom gar kam kôt arým kàjkwakam anhõ mÿjja man ar o aba.

Jeju me aêrbê akubyn bôx.

Mat 24.42; Mak 13.35; Ruk 21.34; Tex k 5.4

³⁵⁻³⁶ Dja ba tyn akubyn itīn ne kàjkwa kumrêxmã wabi. Ne kam arým ajte akubyn bôx. Ar ga dja gar ikam ama. Ne ikutêp amijãno dja.

Ikutêp amijãno djan ar amijo aba. Kute mrāmri ne me õ bēnjadjwÿr me kute abenã me rēnh'ÿr mrānh nhym õ àpênh kutêp kikrekam krīn kute kubêkà jangjênh rã'ãn õt kêt ne kute ngônhpôkmã angjênh rã'ãn kutêp no tÿx ne kam amako krī. Nhym kam me õ bēnjadjwÿr akubyn mrān bôx ne kam õ àpênhmã kabēn ne. Ne arkum, “Kikre'ã ta”, ane.

Nhym ar tebê kum kikre'ã kuta nhym arým wadjà. Ar õ bēnjadjwÿrja arým bôx. ³⁷ Ar no tÿx ne kute kam amak rã'ã nhym bôx nhym kam ar kīnhkumrêx ja pyrāk. Nhym kam ar õ bēnjadjwÿrdjwÿ arkam kīnhkumrêx ne. Õ àpênhkam kīnhkumrêxkam gêdja kute arkum õmrômã kadjy amidjê. Mrāmri ne ba ar amã katāt arê. Dja amidjēn kam ar'ÿr tēn kam arkum, “Ar nhÿ. Ar nhÿ ba ar amã ar anhõ kwÿ krēn djã nhipêx gar krē”, ane. ³⁸ Dja te akamāt kô ipôkri nār te akati maktã bôx nhym õ àpênhja no tÿx ne kam amako krī rã'ã ne. Kam gêdja ar õ bēnjadjwÿr arkam kīnhkumrêx ne, nhym ar jadjwÿ kīnhkumrêx ne. Dja gar ã bēnjadjwÿr nhõ àpênh'ã amijakren arek ikam amako akrīo ane. Gêdja gar ikam amak rã'ã jabej ba ar akam ikīnhkumrêx ne.

³⁹ Gop ar ikabēn ma. Ba ajte ar amã 'õdjwÿ jarê gar ama. Ne ren õ kikre djwÿnhja ren me àkīnhī bôx djã man kam ren arek kam amako nhÿ. Nhym ren bôx ne kikre'ã 'ÿr

ne kum àr kêt kumrêx ne. Bad-jwý dja ba ije me àkĩnhĩ pyràk ne me ajaêrbê bôx. ⁴⁰ Kam gêdja gar gadjwý mã ikam amako akrĩ. Ba ije amijo inhĩ ne me awýr ibôx ba gêdja ba ajte akubyn bôx. Ar aje nhýnh myt nhýr 'òkam aje ibôx djà mar kêt. Kam gêdja ba tu ar ajaêrbê bôx, ane. Nãm ã Jezu arkum amibôx djà jarêho anen kam arkum kabên jarêh pa.

⁴¹ Nhy m kam Pedru kum,

—Djãm ar imãbit ne ga arê, ar ije akam amakmã, djãm ar imãbit ne ga arê, nàr kon, djãm me kunĩmã ne ga arê? ane.

⁴² Nhy m kam kum,

—Be, me kute amikajmã'ã imar kunĩ dja me arĩk ikam ama ne kam kute mrãmri ne me àpênh djwýnh kute ò bënjadjwýr kam amakja pyràk. Me ò bënjadjwýr ne ò àpênhmã kabên ne ne kum, “Ga dja ga me àpênh'ã me omũ, ane, ne pĩrĩne 'ã meo djuw mex. Dja ga myt kunĩkôt memã ò kwý krên djà ngãn akràn mã memã òro aba. Ne me'ã akren memã angã.” Nãm ã ò àpênhmã me'ã karõo ane. Kute akràn mã me àpênh'ã me omũnh ne kute 'ã meo djuw mex katàtmã ã kum me'ã karõo ane.

Nhy m ò àpênh kum, “Nà, gêdja ba mrãmri ã anen kam me'ãno dja”, ane.

Nhy m kam ò bënjadjwýr mã nhĩ'ãm tẽ. Nhy m kam ò àpênhja kabên kumrêx. Nãm

no mex kumrêx ne katàt ar memã mýjja nhõro ba, me kanga kêt kumrêx ne ar meo ba.

⁴³ Nhy m kam bënjadjwýr akubyn bôx ne kam ò àpênhjamã kato. Kute amrêbê kum kabên jarênhja kôt mrãmri meo djuw mex nhy m kam arým kum kato. Kam dja ò àpênhjadjwý tu amikam kĩnh kumrêx ne.

⁴⁴ Ê, ba ar amã kôt arê. Bënjadjwýrja dja ò àpênh ja'ã bënjadjwýr mẽ. Kute nèkrêxmẽ mýjja kunĩ pumũnh mã dja 'ã bënjadjwýr mẽ. Nhy m kam ò àpênhja kĩnh kumrêx ne. ⁴⁵ Nãm ren ò àpênhja òkre kadjwýnhbê, ò bënjadjwýrja'ã ren, “Be, nãm nhĩ'ãm bënjadjwýr tẽn arým amikrà. Jakam dja ba on tu arĩk ar iba, inomã arwãri”, ane. Ne kam ren ar ò àpênhja titiko ba, ò àpênh mymẽ ò àpênh nimẽ ren ar titiko ba. Ren ò kwý krênbit ban kôt kadjwati kangôo* ikõn kam ren kam ajbãn ar ba. ⁴⁶ Nhy m kam ò bënjadjwýrja aêrbê bôx. Ò àpênhja kute amim ò bënjadjwýrja bôx djakôt mar kêt. Nhýnh akati 'òkam bôx djãmã kute mar kêt ne nhýnh myt nhýr 'òkam bôx djãmã kute mar kêt kam ne aêrbê bôx. Nãm bôx ne kam ò àpênh arĩk ar bajakam ngryk ne. Ngryk ne kam o ajkapôn bõm kumẽ. Me amakkre kêtjamẽ ro'ã bõm kumẽ.

⁴⁷ Bir be, dja ã me bënjadjwýr ane. Me kute ò

* **12:45** Mýjja me kute o kõm ne kôt bibãnh kunĩja, kadjwati kangômẽ uba kangômẽ, mýjja kangô kunĩ ne me kum kadjwati kangô jarê.

àpênhmã prïne mỳjja'ã karõ nhym me ren ãm mar kajgo ne kam ren ate krãn ar ba ne ren kabênkõt amijo ba kêtumrêx ne. Nhym ren me õ bënjadjwỳrja bõx ne prïne ren meo ajkê, me kaprêprê:k ne. Kute arỳm memã 'ã karõ kajgo nhym me kute kabên mar kêtkam.

⁴⁸ Nhym bep õ àpênhja kute õ bënjadjwỳrja kabên mar kêt, me'õ kute memã kabên jarênh kêtka, ne ren arík ar ba, kam ne ren õ bënjadjwỳrja bõx ne kam ren me kaprêprêk ngrire, meo bikênh ngri mex ne. Nãm me ren te mar mex ne tu ate krãn ar ba nhym ren prïne meo ajkê. Nhym bep kati, me kute mar kêt, kam ne bõx ne ãm meo bikênh ngri mex ne.

Metĩndjwỳnh ne apỳnh ar amã mỳjja ngã, ne ar amã ar adjê mex, ar ano mex, ar aja-mak mex ar amã kungã, o ar kum adjapênh kadjy. Dja abej ar akukij ne ar amã, “Nãr, ije ar amã ar ano mex, ar adjê mex nhõrja, mã ne gar kam nê? Djã ne gar o adjapênh mex ne?”

Kute me'õmã mỳjja kàjbê rax nhõrja gêdja o kum kàjbê àpênh rax jabej kukij. Nhym bep kute me'õmã mỳjja ra:x nhõrja gêdja o kum àpênh ra:x jabej kukij.

Jeju kute meo bikjêr jarênh kadjy.

Mat 10.34

⁴⁹ Ë, mỳj kadjy ne ba jakam tẽn bõx. Ije me axweo apêxmã ne ba pyka jakam bõx. Ga kuwy kute mỳjja kakrit kunõ

apêxja pumũ. Dja ba ï ibê kuwy mãn pràbê ã o anen me axwemã ikaton memã pãnh jarên kam me imex ne. Gora gê on õ akati 'ỳr bõx. ⁵⁰ Nhym bep dja ba itokry rax kumrêxi. Dja ba itokry rax ne kute mrãmri ne me wỳrkam ngoo tuknĩ ja pyrak. Dja ï itokry ã prïne ijo tuknõ ane. Dja ba itokry ra:x nhym me ibĩ. Kadjy ne ba tẽ. Gora gê on inhõ akati iwỳr bõx ba gop itokry rax gê gop on apêx. Ba kam arỳm ije amimarja arỳm apêx.

⁵¹ Djãm ije pykabê me jamã umar mexmê me typydjin ar ba jarênhmã ne ba me'ỳr tẽ. Arkati, ã, ba ar amã arẽ. Me kute imỳr jabej abeno bikjêrmã ne ba me'ỳr tẽ. ⁵² Jakam dja me kikre tãmka, imỳr jabej abeno kurê djwỳnh ne. Me ta õbikwamẽ dja me ï abeno kurê djwỳnh ne abeno ajkij. Dja ar amãnhkrut ne ikjêkêta amẽ ar jao kurê djwỳnh nhym amẽ ar ja amipãnh ar amãnhkrut ne ikjêkêta jao kurê djwỳnh ne. Arỳm ne ar abeno ajkij. ⁵³ Bãmja dja imỳr jabej kra myo kurê djwỳnh ne. Nhym kra my amipãnh bãmõ kurê djwỳnh ne. Nhym ate nãja dja kra nio kurê djwỳnh nhym kra nijadjwỳ amipãnh nãõ kurê djwỳnh ne. Nhym ate umrengêxja dja wỳnh nio kurê djwỳnh nhym wỳnh nija amipãnh umrengêxo kurê djwỳnh ne. Dja me ã imỳr jabej abeno kurê djwỳnh ne abeno bikjêro ane. Tãm ne ja.

Nãm ã Jeju kôt ba djwÿnhmã kabên jarênh anen arkum kabên jarênh pa.

54 Ne kam ajte me krãptÿtjamã kum,

—Nã gãm me kàjkwa nhôt kurũm kakrã amrê bikamênh baja pumũn kam abenmã kum, “Gêdja na ruw”, ane. Ga me mrãmri tu kônh kum irkumrêx, nhym arÿm ruw. 55 Nã gãm me kôk djâbêr tÿxja pumũ, kàjkwa nhirê kurũm kôk djâbêr pumũn kam abenmã kum, “Gêdja on amex nhym kam arÿm arngro tÿ:x ne”, ane. Ga me tu mrãmri kônh kum irkumrêx nhym ã ane.

56 Kê, nã gãm me ajêx ne mÿjja mar kajgo ar o aba. Kàjkwamê kôk djâbêrbit ne ga me aje mar ne omũnh. Mÿkam ne ba me akam ar ibari mÿjja pumũnh kêt kwÿ 'yn me amã mÿjjao amirÿto iba ga me ja mar kêt ne omũnh kajgon amim, “Ije tô mÿj'ã”? anhÿr kajgon mar kêtumrêx ne. 57 Nhym mÿkam ne ga me amimar ne amijaxwemã akator ne Metÿndjwÿnhmã amijarênh kêt ne? Ja ne katât. Mÿkam ne ga me ã anhÿr kêt ne? 58 Gêdja ga me Metÿndjwÿnh nhô akati bôx kêtri kum amijo a'wÿ gê me ajo mex. Ba me amã arênh me'ô'ã me ajakre. Birãm me'ô amã, “Ga ne ga ibê mÿjjao ajkên ar ikam amikrào aba. Aje imã o pãnh kêtka m gêdja ba bënjadjwÿr kute me axwemã apôx'ÿr ajo tẽ gê amã pãnh jarê”, ane. Gêdja ga amibêx ne kute 'ÿr ajo

bôx kêtri kum amijarênh kum o pãnh. Kute memã axwe pãnh jarênh djwÿnhmã apa 'amÿnh ne abjêro tẽm nhym kute krãkamngônhmã akanga nhym me kute abê ijê kêtri. Kute ã ajo anhÿr kêtri gêdja ga atêmbê kum o pãnh. Dja ga ã o anen kum o pãnh kêt nhym arÿm mekbê ijê djakam amê ga kam kum o pãnh ra:xo dja. 59 Gêdja ga kum pãnh dja:n kum pãnh ino rer jabej arÿm akato. Nhym be djã gãm kum pãnh ino rer kêt ne mrãmri arek aku'ê. Gêdja ga me ã anen Metÿndjwÿnh kute memã axwe pãnh jarênh nhô akati kator kêtri Metÿndjwÿnh'ÿr amijo akêx ne kum amijo a'wÿ gê me ajo mex, ane. Nãm ã Jeju memã arênh ane.

13

Kute me kute abenmã axwe kukrà kêt mex ne arênh nêje me kukrà.

1 Ne kam memã kabên ja jarênh pa nhym me kam kum pykabê Garrêjakam me ja jarê. Nãm me Metÿndjwÿnhmã mry pan kubô. Kum bôro ku'ê rã'ã nhym Piratu ô àpênh krãkamngônhre me'ÿr ano nhym me prÿne me imex ne, me kute mry bôro ku'ê ja ne me me imex ne, ne mry kamrômê me kamrôo akã. Nhym me omũn kam Jejumã arê. 2 Nhym kam memã kum,

—Birãm gãm me we, “Be nãm me ô pykakam me ja axweo me tÿnja jakrenh mex ne kam ty.”

³ Arkati. Ba me amã arë. Me gadjwý dja ga me amim akator ne wãnh ajaxwemã anhirer ne Metĩndjwýnh'ýr amijo akëx kêt kam me kudjwa tu abiknorkumrëx ne, me akunĩ, ane. Nãm ã Jeju ane. ⁴ Nhy m krĩraxbê Djeruxarëkamdjwý kikre prëktibê Xirôwe me imex ne. Nãm me'ã tým ne meo 18 ne me imex ne. Nhy m me adjwýnhdjwý pumün kam Jejumã arë. Nhy m kam ajte memã kum,

—Birãm gã m me we, “Be nãm Djeruxarëkam me ja kute Metĩndjwýnhkam amikrà o me tĩnja jakrenh mex ne kam ty.”

⁵ Arkati. Ba me amã arë. Me gadjwý dja ga me amim akator ne wãnh ajaxwemã anhirer ne Metĩndjwýnh'ýr amijo akëx kêt kam me kudjwa tu abiknorkumrëx ne, me akunĩ, ane. Tãm ne ja, ane. Nãm ã Jeju memã ane. Nãm me abenmã axwe kukrà kêt mex ne arë nhy m kam ã memã ane.

⁶⁻⁷ Ne kam ajte memã atemã mýjja 'ã ujarënh jakreo tẽ. Me kute abenmã axwe kukrà kêt mex ne arënhbê ne memã kum,

—Atemã pidjôbê pigêre ne ô àpênh kute ô bënjadjwýrjamã kremã o tẽ. O tẽn kum kre. Pidjôkô nhipôkri kum kre. Nhy m arým ingrôt ne abatãnh ne. Nhy m ô pidjô djwýnhja kute ô jabejmã 'ýr tẽ. Ne te ô jabej nhy m amex nhy m te ô jabej nhy m ajte amũ amex nhy m te ô jabej, ô jabej te aprãn kam ô àpênhmã kum, “Ota aje pidjô kreja

ô kêt ne. Arým 'ã amex amãnhkrut ne ikjêkêt ba te ô jabej. On tẽn kum ta. Mýj kadjy ne mõn inhõ purkam ãm kajgoo dja”? ane.

⁸ Nhy m ô àpênhja kum, “Adjým bënjadjwýr. Gê arek djan 'ã amex pydji ba kam bu'ã kakuwn kum mry nhõno ipòk ne o kane. Mry nhõno dja ba kanen kam gop ô jabej. ⁹ Dja ô mex ne kam arek dja. Gêdja ô kêt ba tu kum kuta”, ane. Tãm ne ja.

Metĩndjwýnh on kute memã pãnh jarënh kêt. Tũmrãm dja ã memã pãnh jarë. Me kute axwemã irer ne kute tũmrãm 'ýr amijo akëx kadjy ne tũmrãm memã pãnh jarënh meo ajkê. 'Ã ne kute memã ujarënh jakreja.

Kute me'õ nire punuo mex.

¹⁰ Ne kam pi'òk ràràr 'òkam me kute abeno bikprõnh djakam memã Metĩndjwýnh'ã ujarënh o dja. ¹¹ Nhy m kam me'õ nija wadjà. Me karõ punu'õ ne mã o ba nhy m kam ãbõn mrã. ãbõn mrãnh'ã amex krãptĩ. Arým 'ã 18. Nãm te katàt kàjmã ãmmãnh katàt kêt mex ne. ¹² Nhy m kam Jeju omün kam amiwýr ku'uw ne kam kum,

—Àphĩre, me karõ'õ kute ajo baja ne arým amã ire, ane.

¹³ Ne kam 'ã ikra dji. 'Ã ikra dji nhy m tebê kàjmã dja, arým katàt ne dja. Ne kam Metĩndjwýnhmã mextire jarënh o dja. ¹⁴ Nhy m bep me bikprõnh djakam bënjadjwýrja ne 'ã ngyrk ne. Pi'òk ràràrkam

Jeju kute meo mexo âmkan ne
'a ngyrk ne. Ne kam memã,

—Pi'ók rårår ne ja.
Pi'ók tykkambit ne me
âpênh djà. Pi'ók tyk
amãnhkrut ne amãnhkrut ne
amãnhkrutkambit ne me âpênh
djà. Kam dja ga me amrê mō
gê me ajo mex. Kwârîk wãnh
ga me pi'ók rårårkam amrê 'yr
abao adjãm kêt, ane.

¹⁵ Nhyim kam Bēnjadjwyr
djwyrnh kum,

—Kê, nã gãm me ajêx ne
ajajkwakambit amimex jarê,
ar amimex jarêho aba kajgo.
Nhýnh ne ga me ajō pi'ók
rårårkam anhō krit'ō kōm kêt
ne, anhō mryti nār mry'ã
krîja krãdjê djà 'ãpre bôn
ûrkwã kurûm o akaton o tē
nhym kōm kêt ne? Kati, nã
gãm me pi'ók rårårkam anhō
krito aba nhym kōm ba. ¹⁶ Ije
nhym mýkam gêdja ba me'ō
ni, Abraão tâmdjwýja 'ãpre
bôn kêt ne? Me ga ne ga
me pi'ók rårårkam anhō krit
'ãpre bō. Nhyim mýkam gêdja
ba kubêngôkreja 'ãpre bôn
kêt ne, Xatanaj kute uwpre'ã
amex krãptî, arým 'ã amexbê
18ja 'ãpre bôn kêt ne? Kati,
dja ba 'ãpre bō gê kãjmã dja,
ane.

¹⁷ ã kum ane nhym kam
kurê djwyrnhja amikam pijãm
ne. Nhyim bep me ja, me kunî
ne me tu kam kînhkumrêx ne.
Nãm Jeju memã mýjja krãptîo
pôx nhym mexkumrêx nhym
me kam kam kînhkumrêx ne.

*Metîndjwyrnh kute me utår
ne meo ba.*

¹⁸ Nhyim kam ajte Jeju
memã kum,

—Ë, Metîndjwyrnh kute me
utår ne me kadjy bēnjadjwyr
ne kute ar meo baja, mýj
ne kute uråk? Mýj'ã ne ba
ije akremã? ¹⁹ E kum nãm
kute pidjō 'y kryre ja pyråk.
Pidjō 'y kryrebê motadu.
Me'ō ne amim 'y kryreja
by ne kam o tēn ò purkam
kre nhym tebê abatãnh ne.
Abatãnh mexkumrêx nhym
kam kwênhne apýnh pa'ã aê,
ane.

Me kute amim Jeju marmã
nhym arým ja pydji kadjy
amima, nhym arým ja kadjy
amiman 'ã tým, nhym ja kôt 'ã
tým, nhym ja 'ã tým, nhym ja
'ã tým nhym arým 'ã krãptî ne.
'Ã ne 'y kryre ja jakre.

²⁰ Ne kam ajte memã kum,

—Metîndjwyrnh kute me
utår ne me kadjy bēnjadjwyr
ne kute ar meo baja mýj ne
ba ije 'ã akremã? ²¹ E kum
nãm kute djwý nhigot djà
pyråk. Me'ō nire ne djwý
djôm byn ngônhkam kumên
kam ajte iby o amãnhkrut
ne kumê ne kam kadjy
djwý nhigot djà ngri:re ja
by. Ne kam o akån kudji
nhym nõn kam arým igot
mō. Igot mō:n arým rax ne
kam prîne djwýo tuknî, ane.
Nãm ã me kute Metîndjwyrnh
mar amũ abendjô'ã abenmã
Metîndjwyrnh jarêho ane
nhym arým me pyka kunîkôt
arêho ajmã nhym arým pyka
kunîkôt me kute Metîndjwyrnh
mar krãptî ne. 'Ã ne memã
djwý nhigot djà jakren arê.

Kikre jajkwa krekre

ngrire'ã ujarënh.

Mat 7.13

22 Ne kam tu Djeruxarë'yr kràkumrëx ne. Ne kam apÿnh krī rūnhmē krī kryre kôt mō. Kam memã Metīndjwÿnh'ã ujarënh mō. 23 Djeruxarë'yr me mōrkôt ne memã 'ã ujarënh mō nhym kam me'õ kum,

—Bēnjadjwÿr, djãm Metīndjwÿnh kute me utàrja djãm me ngrêrebit? ane.

24 Nhym kam memã,

—Ë, kwārīk wānh ga amū me ja mar kêt. Nhym bep Metīndjwÿnh dja ga amikajmã'ã ama. Ga me kikre jajkwa krekre ngrire kōnh mrānh, kōnh ngjēnhmã mrānh tÿx ne kute ikjêo aben rēnh ne mrānh ne ngjēxja pumū. Gadjwÿ dja ga ã amikam atÿxo anen Metīndjwÿnh nhō pyka'ÿr bōx. Ba me amã arē. Nãm me krãptī te 'ÿr àrmã. Dja me te o anen te o anen 'ÿr àr kêt ne. Kute mrāmri ne me te kikremã àr prãme ja pyrāk.

25 Dja ò kikre djwÿnh 'ÿr tēn kikre'ã ijê, me abê kikre'ã ijê. Ga me kam wānh kapôtã akumex. Ne kam 'ã ijê djà mōro akumex. Te 'ã ijê djà mōro akumex ne kam kum, “Bēnjadjwÿr, amrê me imã kikre'ã ta ba me wãm wadjà”, anhÿro akumex. Te kum ane. Nhym kam me amã, “Kê waj, ije me amar kêt. Ije mÿjwã kurūm me ajapôx djàkôt me amar kêt”, ane.

26 Dja ga me te kum, “Tô gêt anhikô'ã ne ba me inhō kwÿ krēn kôt ikō ga me inhūrkwã

kabe'ã me akreo mō”, anhÿro akumex.

27 Nhym kam me amã, “Ba me amã arē ga me ikabēn ma. Ije mÿjwã kurūm me ajapôx djàkôt me amar kêt. Rūm mãn me mō, me aje ajaxwebit markam dja ga me rūm mō”, ane. Dja ã ò kikre djwÿnh me kapôtã akumexjamã ane.

28 Æ me amã ane ga me kam amran amim angryk ne wānh amijanēn amijo pyka titik ar o aba. Abraãomē Idjakmē Djakomē Metīndjwÿnh kabēn jarēnh djwÿnh kunīmē dja me Metīndjwÿnh nhō pykakam ar ba, ga me te me omū. Metīndjwÿnh arÿm kute me utàr ne me kadjy bēnjadjwÿr ne kute ar meo ba, ò pykakam kute ar meo baja dja ga me te me omū, amybÿm me omū ne kam ajte jãm amipumūn kam amikam angryk ne. Metīndjwÿnh kute bōm me arēnhkam gēdja ga me ã amim angryk o anen amran amijanēn ar amijo pyka titik o aba.

29 Bir be, dja me apÿnh pyka kunīkôt Metīndjwÿnh'ÿr akuprōn kam kutã ò kwÿ krēno kumex. Kàjkwa kraxrūm me jamē, kàjkwa nhôt kurūm me jamē, aktã kàjkwa nhirê'ānh me jamē, me tãm dja me 'ÿr bōx ne kutã ò kwÿ krēno kumex. Nhym bep Metīndjwÿnh dja me ja kadjy bēnjadjwÿr ne meo ba.

30 Nhym kam pykabê me 'uwttī, me kàtàm ar baja gēdja me kumrēx Metīndjwÿnh nhō pyka'ÿr bōx. Nhym bep jakam me kute amirūnhbit

mar ne kute amirũnh mar kanàrrãm baja gêdja me pãnh me katên mrã, ane. Nãm ã Jeju memã Bãm nhõ pyka jarênho ane.

Jeju Djeruxarêkam me jakam kaprĩ.

Mat 23.37

³¹ Nãm memã kabên jarên pa nhym kam mebê pardjêu kwý 'ÿr bõx ne kam kum,

—On ja kurũm tẽ, ane. On ja kurũm tẽ. Arým ne Erodji kute abĩnmã akangrõ, ane.

³² Nhym kam memã kum,

—Ã me mõn kukõnhwãmã arẽ, axwere wãmã arẽ, “Ota ba akati jakam arek me karõ punubê me utàro djan me kanêo mexo dja. Gêdja akati ba ajte tãm ne. Nhym ijã akati amãnhkrut ne ikjêkêt ba arým inom kumê.” Dja ga me ã kum ane.

³³ Nã, mrãmri ne ba arým Djeruxarê'ÿr itẽmkumrẽxmã. Dja ba akati jakam meo mexo tẽn nõ nhym akati kêt ba ajte amũ tẽn 'ÿr nõ nhym akati ba arým 'ÿr bõx, Djeruxarêkam bõx. Nhỹnh ne me kute atemã krĩrax 'õkam Metĩndjwýnh kabên jarên djwýnh par djã 'õ got ba 'ÿr tẽ? Kati, Djeruxarê pydjii. Pydji ne ba arým 'ÿr itẽmmã. Kam gêdja me ibĩ, ane. Nãm ã Jeju mekbê pardjêumã ane. Ne kam ajte Djeruxarêkam me ja'ã,

³⁴—ÿ, Djeruxarê, Djeruxarê, mýkam ne akra Metĩndjwýnh kabên jarên djwýnh par prãm ne? Mýkam ne kẽno me titik ne me kupa, Metĩndjwýnh kute me awýr

me anorja pa? Ije nã bãm te ije me ajo ibikprõnh ne ije me ajo atommã. Kute mrãmri ne òkrênê'ãnh kute arao krao bikprõnhja pyrãk. Ba ren ã me ajo ane. Nãm bãm te ije ã me ajo anhỹrmã ga me. ³⁵ Ë, jakam me amõr djã ja gêdja kukrit mex ne kaprýn nõ. Ë, ba me amã arẽ, jakam dja ga me ipumũnh kêtumrẽx ne. Ipumũnh kêt rã'ã: nhym inhõ akati ijo rãm ne jao tẽ ga me abenmã kum,

“Ë, ota arým Metĩndjwýnh kabênkõt tãmja bõxmã. Gê Metĩndjwýnh o kĩnh.”

Ga me ã abenmã ane ba kam arým me awýr bõx, ane.

14

Jeju kute me'õbê pardjêu nhũrkwãkam õ kwý krên.

¹ Nãm memã kabên jarên pan kam ajte tẽ. Nhym ajte pi'òk råràr nhym mekbê pardjêu nhõ bẽnjadjwýr ngri'õ kum,

—Amrẽ ikõt tẽn inhũrkwãkam ikutã anhõ kwý krẽ, ane.

Nhym kum “Ã” anen kõt tẽn kutã õ kwý krẽ nhym me arek kam no tyn omũho nhỹ.

² Nhym Jeju kutã me'õ my nhỹ. Nãm prĩne igoto tuknĩ.

³ Nhym mekbê pardjêumẽ me kute Mõdjê kukràdjã mar djwýnh arek Jeju pumũho nhỹ. Kute o mex jabej ne me ikõ'ã nhỹ omũho nhỹ. Nhym kam memã,

—Djãm ori me kute pi'òk råràrkam meo mexkam punu? Djori kam punu? ane.

4 Nhyim me pijàm djàje an-hikrê:n nhỹ. Nhyim kam pa'ã byn kàjmã kudjan o mex ne kam ano. 5 Ne kam memã kum,

—Gêdja me ajõ kra'õ, me ajõ nhõ krit'õ pi'òk råràrkam tèn kreti, ngòmkwatikam tỹm, mã gêdja ga on? Djãm aje arek pi'òk råràrkam omũnh kajgoo adjãmmã? Omũnh kajgoo adjãm nhyim tykmã? Kati, gêdja ga pi'òk råràrkam o wabi, ngó kute bĩn kêtiri, ane.

6 Nhyim me ajte an-hikrê:n nhỹ, ne te kute amipãnh kum kabên'õ jarènhmãn mrãmri nhỹ. 7 Nhyim me õ kwỳ krêno ýrja, bẽnjadjwýr kute memã arènh nhyim me õ kwỳ krènmã ýrja ne me kwỳ amijo rũnh prãm ne mekbê amijo me rũnh krĩ djà pytà. Nhyim Jeju me omũn kam nêje memã kabên kadjy memã mýjja'ã ajarê ne memã kum,

8-9 —Me kute abenã me rènhkam ne me àkur rũnhĩ. Nhyim kute abenã me rènh djwýnhja amã kabên jabej ne amã, “Amrê tèn me kutã anhõ kwỳ krê”, ane. Ga kam tèn ùrkwãmã wadjàn kam kwãrĩk wãnh ga amijo me rũnh krĩ djà pytãr ne kam anhýr kêt. Dja me bẽnjadjwýr'õ akõt bõx, kute raxo ajakrenh'õ akõt bõx nhyim kam abenã me rènhdjwýnh amã, “On kàjmã dja. On kàjmã dja gê tãwã nhỹ. Tãwã ne kute raxo ajakrenh. Ga dja ga tèn me burũm nhỹ, me wã nhikô'ã nhỹ”, ane ga kam apijàm ne. Kute me ipòkri amã anhýrkam dja ga apijàm rax ne.

10 Bep kati, dja ga anhõ kwỳ krèn kadjy wadjàn tu me burũm nhỹ, me kàtàm ja nhikô'ã nhỹ nhyim kam ta, abenã me rènhdjwýnh ta gêdja amã, “Kati, Bèpbãmre, amrê tèn me rũnh krĩ djakam nhỹn anhõ kwỳ krèn mex”, ane. Ga kam arým 'ýr tẽ. Ta gêdja arým me ipòkri ajo rax. Nhyim me kunĩ arým araxkõt apumũ. Me aro'ã anhõ kwỳ krêno anhýrja dja me araxkõt apumũ.

11 E kum ã, me kute amijo rũnh prãmja gêdja me ã pijàm ne. Nhyim bep me amikam pijàm ne akrãmã ar kute amijo baja gêdja arým Metũndjwýnh pãnh meo rũnh ne, ane.

12 Nãm ã Jeju me ro'ã õ kwỳ krêno ýrjamã anen kam ajte bẽnjadjwýrjamã kabên ne. Ne kum,

—Gêdja anhõ djwý kumex, anhõ mry kumex jabej ga arým anhõ kwỳ krèn rax ne. Kàjkwa nhipòkri myt nhýrkam nàr kon amykrykam anhõ kwỳ krèn rax ne. Kwãrĩk wãnh anhõbikwamẽ akamymẽ anhõbikwa'õmẽ me kute amimexjamẽ me jamã arènh kêt, anhõ kwỳ krèn djàja jarènh kêt. Me kute akubyn amã o pãnh karõ me jamã arènh kêt. Mýkam? Bir, ga ren anhõbikwamã mýjja ngã nhyim ren arým amipãnh amã mýjja ngã.

13 Nhyim bep kati, dja ga anhõ kwỳ krèn rax kutã, kadjy me õ mýjja kêt, me kute amijo bikènh, me akry, me no rã, me jamã akabên

gê me akutã õ kwỳ krë.
 14 Metĩndjwỳnh dja pãnh ajo kĩnh ne. Me 'uwtĩja dja me te kute amã o pãnhmã. Nhy m bep Metĩndjwỳnh dja amã o pãnh ne, me katãt mrãnh ne tyk ne akubyn tĩn nhõ akatikam gêdja arỳm amã o pãnh ne, ane. Nãm ã Jeju kum kabên jarêho ane.

Metĩndjwỳnh kute amiwỳr me 'wỳr'ã me õ kwỳ krën jakre.

Mat 22.1

15 Nhy m kam Jejumẽ ro'ã me õ kwỳ krëno ỳr ja'õ kuman kum,

—Be, godja me'õ Metĩndjwỳnh nhõ kãkwa'ỳr bõx ne kutã õ kwỳ krën jabej, dja mrãmri kĩnhkumrẽx ne, ane.

16 Nhy m kam kum,

—Me'õ ne arỳm kute memã djwỳ nhije djãrmã djwỳmẽ mry nhijeo nhỹ. Ne arỳm kadjy me krãptĩmã arẽ ne arỳm memã djwỳmẽ mry ga nhy m arỳm xêr. 17 Arỳm xêr nhy m kam kadjy õ àpênhmã arên kum, “Mã tẽn ar wãmã arẽ. Ar wãmã arẽ gê amrẽ ar mõ. Dja ga arkum, ‘Arỳm ne xêr gwaj on 'ỳr banhõ kwỳ krë’, ane.”

Amrêbê ne kadjy memã arẽ ne kam ajte kadjy me'ỳr õ àpênh jano. Nhy m kam õ àpênhja tẽn bõx ne te kadjy memã arẽ. 18 Nhy m kam ar kunĩ apỳnh kukràdjãkõt kubê amikati ne. Ja kumrẽx ne kum, “Kati, ajbir ne ba amim pur byn kam ije omũnhmã 'ỳr tẽn. 'Ỳr tẽn kum ijarẽ. Dja ba wãm itêm kêt ne. Kwãrĩk

wãnh gê ikam ngryk kêt”, ane. “Nẽn”, ane.

19 Nhy m atãri ja kum, “Ota ba ajbir mryti krãptĩbê 10o bõx ne kam ije gop àpênh mex jabej, tỳx jabej ije kabimã 'ỳr tẽn. 'Ỳr tẽn kum ijarẽ. Dja ba wãm itêm kêt ne. Kwãrĩk wãnh gê ikam ngryk kêt”, ane. “Nẽn”, ane.

20 Nhy m kam kute o ino rerja kum, “Ajbir ne ba iprõ ne kam te ije kum inhirer ne wãm itêmmã”, ane. Nãm ar ã kubê amikatio ane.

21 Nhy m kam õ àpênhja tẽn bõx ne kum arẽ, õ bẽnjadjwỳrjamã arẽ. Nhy m kam ngryk ne, õ bẽnjadjwỳrja ngry:k ne. Ne kam kum, “Amibêx ne amũ aprõt ne ajte me abej. Ngõo pry kamũn kikre bu kamũ. Ne amrẽ me õ mỳjja kêt, me kute amijo bikênh, me no rã, me akrywã kunĩo mõ”, ane.

22 Nhy m kam õ àpênh meo bõx ne kam, “Be, ota ga aje imã me arênhja ba arỳm meo bõx nhy m me kute kikre jaêr kêt rã'ãã”, ane.

23 Nhy m kam õ bẽnjadjwỳrja kum, “Ajte akubyn me'ỳr tẽn prykõt me abej ne purkamdjwỳ ajte me abej, ane. Memã arên me pa 'amỳn amrẽ meo mõ. Amrẽ meo mõn meo bõx gê me prĩne inhũrkwã kre jaê”, ane. 24 Ba me amã arẽ, ije kumrẽx 'wỳrja gêdja mrãmri ikutã õ kwỳ krën kêt kumrẽx ne. Tãm ne ja, ane. Nãm ã Jeju mekbê pardjêumã anen kãk kwamã 'ỳr me bõx kêt mã ã arêho ane.

Kute mā me Jejukôt bikamēnhmā memā arēnh.

Mat 10.37; Mak 8.34; Ruk 9.23; Dju r 12.26

²⁵ Ne kam ajte Djeruxarē'yr krà. Nhyam kam me itepato kôt mō. Kôt mō: nhyam kam me'yr akēx ne memā kum,

²⁶ —Dja ga me ajō mā ikôt abikamēnh prām jabej gora amā ijabê tỳxo, amā ikīnh tỳxo amā anhōbikwa kīnhja jakrenh mex ne. Dja ga amā abāmmē anāmē aprōmē akramē akamymē akanikwỳnhmē kīnh kêt ne kam ga amā aminhīdjwỳ kīnh kêt ne kam bajbit amā ijabê tỳx ne kam arỳm abê inhō àpēnhkumrēx. ²⁷ Ne kam ajte dja ga me ajō amā atokry pyma jabej kam arỳm ikôt aba djwỳnh kêtumrēx. Nhyam bep kati, dja ga ijā amijakren ikudjwa aje anhō pīte'y mỳnh mǎn pràbê atokry rax ne amā ijabê rā'ā nhyam me kute abīn jabej ga ikanga kêt ne tu mā ikôt ajkamēn kam arỳm mrāmri ikôt aba djwỳnhkumrēx, ane. Nām ā Jeju memā anen kam ajte memā kum,

²⁸ —Nà, dja ga me ajō aje kikreti nhipēx jabej gēdja ga kadjy amikadjwỳnhbē amim 'ā karō ne amim 'ā pi'òk kaprī jakre kumrēx ne. ²⁹ Got ga ren 'ā pi'òk kaprī jakre kêt ne ren ipēxo mō nhyam ren kam abē 'yr pi'òk kaprī atāk ne. Ga ren kam kum parbit pumjuw. Kum parbit pumjuw ne kam te aje inomā mēnhmǎn kam ren tu katēri krāta. Nhyam

kam ren me kàtàmja ajā keket ne ren kam ajapry,

³⁰ “Tāwā ne kute kikre nhipēxo tēm ne inomā mēnhmā ar o ban kam katēri krāta”, ane. Ga ren kam apijām ne. Bir be, ā me kute ajā anh'yr kêt bē gēdja ga pi'òk kaprī kumrēx 'ā akre.

Bir be, gēdja me'ō mā ikôt bikamēnh prām jabej, amim ijā karō kumrēx ne kam amim, “Ije ba on mā Jejukôt ajkamē ne kôt ar iba, o ino rer kêt, katēri krā'yr kêt. Dja ba tu kôt ar ibakumrēx ne”, ane. Dja ga ā me ajō ijā amim karōo anen kam mā ikôt ajkamē, ane.

³¹⁻³² Ba me amā ajte 'ōdjwỳ jarē. Bēnjadjwỳr ja ne arỳm kurē djwỳnh'yr ò àpēnh jao mō. Nhyam ò àpēnhja krāptī ne. Ò àpēnh ne kubē 20.000. Nhyam kum yrja nhō àpēnh ngrēre. Kubē 10.000. Nhyam bēnjadjwỳr ja kute nīnh 'yr ò àpēnh mōr ja ne kum yr nhō àpēnhja jakrenh mex ne. Nhyam kam kum yrja bit kurē djwỳnh kutā ò àpēnh mōn kam ajte amikam ajkam aman te kurē djwỳnh'ā ò àpēnh jakren kam amim, “Ije, mỳj dja ba nē? Ije ba me'yr inhō àpēnh jano, nījar me mōr rā'āri gē ikàxā mekmā ijā aprā. Bar arek ap'ynh nh'yn idjumar mex”, ane. Nām me ja bit kute me ja'yr prōtmǎn kam te amikabin amikam ajkam aman tu akubyn akēx ne.

³³ Be, dja ga ā amim ijā karō kumrēxo ane. Aje arek o atēm ne aje inomā mēnh

kadjy, katēri krā'yr kêt kadjy. Dja ga amikabi kumrēx ne kam anhō nêkrēx, anhō mýjja kunĩ'ã ano tỳx kêt ne tu amibê kanga ne kam mrāmri ikôt aba djwýnhkumrēx. Nhy m bep kati, dja ga anhō nêkrēx 'amýnh tỳx ne kam arým ikôt aba djwýnh kêt kumrēx.

³⁴ Ě, kadjwanhĩ. Kad-jwanhĩ ne mexri ànhkumrēx, akrykumrēx. Nhy m bep arým tũmkam ành kêt, akry kêt nhy m me kute ajte o mex kêt kumrēx. Me te o ane. Mrāmri tu akry kêt. Mýj kadjy ne ga ar o aba kajgo? Kajgo mexi. ³⁵ O me kute djwý kane kêt ne kute mry nhĩnmě o bikar ne kute o pidjôjadwý kane kêt. Nãm me tu o ban mũm kurē. Arým mrāmri akry kêt. Kajgo mexi. Gop me ajamakre jabej, gop on ama, ane. Nãm ã me'õ kute amijo Jeju pytār ne kôt tēm ne katēri kubê akēxkam ã kajgo ane, kum õ nêkrēx kĩnhkam kute kubê akēxkam ã kajgo ane. Dja nãm mrāmri mã Jejukôt ajkamě got? Kati, nãm 'êx ne kôt ar ba kajgo.

15

*Mrykĩ'ãtomti pydji biknor.
Mat 18.12*

¹ Nhy m kam me kute bēnjadjwýr bajtemmã pi'ók kaprĩo atom djwýnhmě me axwe ajte Jeju'ã akuprõn kuri kumex, me kute kabēn marmã ne me 'ã akuprõn kuri kumex. ² Nhy m kam mekbê pardjēumě me kute Mõdjê kukràdjã mar djwýnhmě ne

me kàxã kabēn ne, bēn pĩkam kabēn ne abenmã,

—Djidjãk, tãwã ne kum me axwebit kĩnh ne ajte ro'ã mõn õ kwý krēno nhỹ, ane.

³ Nhy m kam atemã memã mýjja'ã ujarēnh jakreo tēn memã,

⁴ —Birãm me ajõ nhõ krit, mrykĩ'ãtomti krãptĩbē 100. Dja abē pydji akuno ga kam mã dja ga on? Dja ga tu anhõ mrykĩ'ãtomti krãptĩbē 99jamã anhire gē wãnh akutēp kumex, kapõt kukritkam kumex ga kam pydji biknorja jabej tē. Abej tē:n arým kum akaton aprõn o tēn o bõx. ⁵ Aprõn o tēn o bõx ne kam akĩnh ra:x ne. ⁶ Akĩnh rax ne kam anhõbikwamě anhũrkwã nhitepã me jao akuprõn kam memã kum, “Ota ba arým inhõ krit ibē biknorja japrõn o tēn o bõx. Dja ga me idjõ'ã akĩnh ne akĩnh rax”, ane.

⁷ Bir be, gēdja ã kãjkwakam me kĩho ane. Me'õ pydji gēdja amim katon wãnh axwemã iren Metĩndjwýnh'ýr amijo akēx nhy m kam me kĩnhkumrēx. Me'õ pydjikam dja kãjkwakam me kĩnh rax ne. Kam kĩnh raxo me mex, me krãptĩkam kĩnhja jakrenh mex ne. Me kute, “Bep ba ne ba katāt mrãn imexkumrēx”, anhỹr ne ajkwaobit kute amimex jarēnhja ne Metĩndjwýnh kute meo mex kêtē. Nhy m kam kãjkwakam me jadjwý mekam kĩnh kêt ne.

*Ngõnhponho pi'ók kaprĩ py-
dji biknor.*

⁸ Ba ajte me amã 'ödjawy jarê. Me'õ nire nhõ kryt jakao ngõnhponho pi'ók kaprîbê 10 ne pydjın kubê akuno, pãnh ra:xkam. Mã dja on? Dja ngõnhpõktimã adjãn kam prî:ne ar abej kapõnho ban kam kum kato. ⁹ Kum katon kam õbikwamẽ itepã kikrejakam me jao akprõn memã kum, "Me ikõt akĩnh. Ota ba arým ije pi'ók kaprîo ibiknorjamã ikato", ane.

¹⁰ Bir be, ba me amã arê. Dja Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh ã kĩnh ane. Me'õ pydjın amim kator ne kute wãnh axwemã irern kam kute Metĩndjwýnh'ýr amijo akẽx nhym kam ã kadjy mrãnh djwýnh kam kĩnh ane. Nãm ã Jeju memã ujarênh ane.

Me'õ kra biknor ne akubyn bãm'ýr akẽx.

¹¹⁻¹² Ne kam ajte memã 'ödjawy jarênh memã,

—Me'õ my kra amãnhkrut nhym kam kutapureja bãmmã kum, "Djũnwã, gop on ar imã anhõ nèkrêx kwýo ajkjê. Aje ar imã atyk kutã nèkrêxo abikjêrmã arênhja on atĩnri ar imã o ajkjê, ar ije kam amak kêt kadjy", ane.

Nhym kam kum "Ã" anen kam arkum o ajkijn kutapure jamã kungãn kutewajamã kungã.

¹³ Nhym kam bãm kute kum õrja arým amim kuby, kutapureja amim kuby. Nhym kam 'ã akati ngrêre nhym kam arým mã o mõi, õ

mýjja kunõo atom ne o mõi ajbubê o tým, pyka 'õkam o mõi o bõx ne kam arĩ:k ar o ba. Tu arĩk ar ba'ã pi'ók kaprĩ krêno tẽ:n kam krên pa. ¹⁴ Prĩne 'ã pi'ók kaprĩ krên mex ne, ne kam arým arĩk ar ba. Nhym kam pykawãkam arým djwý kêtumrêx, nhym me prãm kam ar ba. Nhym kam pi'ók kaprĩ krên pan kam tu arĩk ar ba, prãm kam ba.

¹⁵ Ne kam bẽnjadjwýr 'õ'ýr tẽn kam kum, "Ba amã apê", ane. Kum àpênh nhym kute kum pi'ók kaprĩ nhõr nhym kute o mýjja byr ne krênmã. Nhym kam bẽnjadjwýrja "Ã" anen kam õ mry nhõ kapõtmã ano, kute angrõ jamyre pumũnh ne kute kum o djuw mexmã. Nhym kam kum omũnho dja.

¹⁶ Nhym kam angrõ jamyre bãy kakõ kuro ba nhym kubêngõkreja* arým prãm bĩn mex nhym te kute angrõ jamyre kutã bãy kakõ kwý krênmã. Nhýnh ne me'õ got kute kum mýjja 'õ nhõr nhym kute krênmã? Arkati. ¹⁷ Nãm ar ban kam amim katon kam amim, "Ije, djã nãm ã ibãm nhõ àpênhja anen ar prãm kam ba? Djũnwã ne prĩne õ àpênhõ djuw mex nhym kam djwý kumex. Djwý kumex ne kam 'ã kãtãm ne kumex. Mýkam ne ba bajbit ar prãm kam iba. ¹⁸ Ba gêt on akubyn ibãm'ýr tẽn kum, 'Djũnwã, ota ba Metĩndjwýnhkam ar amikrão iba, ne gadjawy akam

* **15:16** Jeju nhõ pykakam me kunĩ bẽngõkre kute mrãmri ne apýnh me õ pyka djãri kunĩkõt me kunĩ bẽngõkre pyràk.

ar amikràò iba. ¹⁹ Djām imex ne ga aje ijo akra rã'ãmã. Dja ga tu ijo anhõ àpênh, ijo ajtem ne. Ba kam amã apê.' Gêdja ba ã Djũnwã'yr tẽn kum ane."

²⁰ Ne kam ekruş ne kàjmã djan kam bãm'yr tẽ. Bãm'yr tẽ: nhym kam bãmja amybým omũ, kraja pumũ. Ne kam rerek ne, tik ngyo nhÿn kum kaprĩ ne. Ne kam prõt ne kajpan o tÿm ne kam abej muw.

²¹⁻²² Nhym kam bãmãm kum, "Djũnwã, ota ba Metũndjwÿnhmẽ ar akam ar amikràò iba. Djām imex got ga aje ijo akra rã'ãmã", anhÿr konenh nhym bãmja õ àpênhmã kum, "Amũ ar ajõ aprõt ne kubekà mexwãmẽ ikrakam ràxwãmẽ parkawãmẽ amrẽ amÿn o aprõt ne kum angjê, ane. ²³ Ne ãm ar ajõ aprõt ne ije kutêp mryti jabatãnh nyre nhĩptĩ'ã ma nhym ãmwã japrõn amrẽ o tẽn abĩ. Gwaj banhõ kwÿ krẽn rax ne bakĩnh kadjy. ²⁴ Ota ikra. Be, ikra djwÿnh ja ne ibê tyn ajte akubyn tĩn ne. Nãm akunon arÿm akubyn imã kato", ane.

Nhym kam me kĩnh rax kato. Kĩnhkumrẽx ne õ kwÿ krẽno kumex.

²⁵⁻²⁶ Nhym kam kutewaja purkam àpênhõ dja. Àpênhõ dja:n àpênhõ ino ren kam kurũm tẽ. Tẽn kam kikre tẽpo tẽn me kanga ma. Me toro dja nhym me ngrer man kam amikutã bãm nhõ àpênh 'uw. Nhym kutã tẽn kajpa nhym kum, "Mÿj nã"? ane.

²⁷ Nhym kam kum, "Ije atõnhre ne arÿm bõx. Nhym kam abãm kadjy mryti jabatãnh nyreja bĩ, twÿmtija bĩ. Nhym abãm kĩnhkumrẽx ne. Amrẽbê: atõnhre tẽn ne arÿm bõxkam ne abãm kĩnhkumrẽx ne. Mÿjja kute ajmã o kêt, umar mex ne ar ban arÿm bõx, kam ne abãm kĩnhkumrẽx ne", ane.

²⁸ Nhym kam tu ngyr:k ne kikremã àr kêtumrẽx ne. Ne kam kapõtã arek ngyr:k ne dja. Dja nhym bãm 'yr katon te kum kabẽn ne, te kum me tor'ã apnẽn kum, "Amrẽ tẽn anhõ kwÿ krẽn me kudjwa akĩnh", ane. ²⁹ Nãm te kum ane nhym kam kum, "Kê wajre. Nã bãm amã idjapênh ar iba. Arÿm idjapênh'ã amex krãptĩ. Djã nã bãm abê amikati? Ga mÿjja 'yr ijano ba 'Kê wajre' ane? Kati, nã gãm mÿjja 'yr ijano ba akrãnmã amã 'yr mrã. Djã ne ga kam mãn imã anhõ mokaak'õnh bĩ bar inhõbikwãmẽ ro'ã kwÿ krẽno nhÿn ikĩnhkumrẽx ne? ³⁰ Nhym bep akamrerre ne anhõ nèkrẽxo mõn me kuprÿ'ã kukrẽn mõn ajbir bõx ga kum gu banhõ mryti twÿmtija bĩ", ane.

³¹ Nhym kam bãmja kum, "Akmere ga ne ga arek ikuri dja. Ne inhõ mÿjja kunõ anhõ", ane. ³² Mrãmri ne bar ikĩnhkumrẽx ne. Mrãmri ne bar ikĩnh ne itor inhÿrja. E kum mrãmri ne atõnhre gu babê tyn ajte akubyn tĩn ne. Nãm akunon arÿm akubyn kato, ane. Nãm ã bãm kute-wajamã ane. Tãm ne ja.

Be, nãm ã Jeju mekbê

pardjêumã ujarênh ane. Metîndjwýnh kum me axwedjwý jabên kute me abej ne kute me utâr nhym me ô'ã kînh'ã ujarênh ne ja.

16

Ô àpênh kute ô bēnjadjwýr noo biknor.

¹ Nhym kam Jeju ajte kute kôt ba djwýnhmã mýjja 'ô'ã kabên jakremã arkum,

—Me'ô bēnjadjwýr ne ô pi'ók kaprî kumex. Nhym kam ô àpênh ne kum kam àpênhô dja. Pi'ók kaprîmê nèkrêxja kunîkam kum àpênh ar ba. Nhym kam me kâtâm ne me kum ô àpênhja jarên kum, “È, ota anhô àpênh arým abê amijã anhô pi'ók kaprî krêno mô, ane. Arým abê o apêx mexo mô”, ane.

² Nhym kam arým ô bēnjadjwýrja amiwýr ku'uw ne kum, “Mýj nã? Mýj ne ga ajmã o nhym me imã ajarê? On amrê inhô nèkrêx'ã pi'ók no'ókwão akato ba omũ. Jakam dja ga imã adjàpênh kêtikumrêx ne”, ane.

³ Nhym kam kabên ja man kam ôkre kadjwýnhbê amim, “Ije tô mã dja ba nê? Arým ne inhô bēnjadjwýr bôm imê. Mã dja ba nê? ãm arngro týxkam purkam idjápênhbê irerekre ne kikre kabe'ã idjã'wýr imrãnhbê ipijãmã”, ane. ⁴ Nãm ja jarên nhýn kam ajkam aman kam,

—E kum ã ane. Arým ne ba kuma. Jakam dja ba ar jamã ikabên jarê nhym arým inhô bēnjadjwýr

kute bôm imēnhkam ar ja arým ijo ôbikwan amiwýr ijo wadjã, ane. ⁵ Ne kam ar kute bēnjadjwýrmã pãnh kêtja amiwýr ar ku'uw. Amiwýr ar ku'uw arkum, “Mã ne ga aje mýjjao pãnh kêtja kute?”

⁶ Nhym kam kum, “Ngônkh krôkrôktibê 100. Rõny kangô'ã ngônkh krôkrôktibê 100 ne ba kum o pãnh kêt ne”, ane.

Nhym kam kum, “Mĩ. Aje pi'ók no'ók tũmja byn on o nhýn 100ja ngràn pãnh 50 nhô”, ane. Ajêx ne kum ngrêre jarên kum 50 nhô, ane.

Nhym kam ã anen kam kînhkumrêx ne kunhôn mã tẽ. ⁷ Nhym kam ajte abej ja kukij ne kum, “Mã ne ga aje mýjjao pãnh kêtja kute”? ane.

Nhym kam kum, “Bãyogore'ã zakubê 100”, ane.

Nhym kam kum, “Mĩ. Anhô pi'ók no'ók tũmja by gẽ arîk wãnh 100 nã, ga pãnh kum 80 nhô, ane. Ajêx ne 'ã kum kãjbê krãptîbê 80 nhô”, ane.

Nhym kam ã anen kunhôn kam kînhkumrêx ne mã tẽ. Nãm ã arkum o anhýro tẽ. Ô àpênhja arkum ô bēnjadjwýrja noo biknoro anhýro tẽ. We arkum kînh ne kute amipãnh o ôbikwamã ne ã arkum o anhýro tẽ.

⁸ Nhym ô nèkrêx djwýnh ne ô àpênhja no mex jarê. Àkînhîkam ne kum no mex jarê. Nã, mrãmri ne amikadjy no mexkumrêx. Nã, mrãmri ne pykabê me ar baja ne me mrãmri amikadjy no mexkumrêx ne o Metîndjwýnh nhô me ja

jakrenh mex ne. Nhyh bep Metĩndjwýnh nhõ me ja ne Metĩndjwýnh kadjy amak mex ne kam kute a'uri me mrãnhja pyrãk.

⁹ Djãm ã ar aje õ àpênh kudjwa me noo abiknoro anhỹrmã ne ba ije ar amã arênhja? Djãm ar adjãkĩnhĩ, ar ajẽxnhiãkõt aje meo anhõbikwamã got. Djãm ar aje pi'ók kapriãkõt meo anhõbikwa nhym atykkam kute amikõt kãjkwamã ajo àbirmã got. Djãm me ja kute kãjkwamã ajo àbir gar atĩn rã'ã rã'ãmã got. ¹⁰ Arkati. Gêdja me'õ mýjja kakritte kumrẽx, mýjja ngrĩre kam àpênho djan prĩne o djuw mex ne o àkĩnh kêt, me'õ tãm gêdja arým ajte amũ ijukri mýjja rũnhdjwýo djuw mex. Nhyh bep kati, gêdja me'õ mýjja kakrittekam àpênho djan arým o akĩ ne kam ajte mýjja raxkamdjwý àpênho djan adjwýnhdjwýo akĩ.

¹¹ Bir be, tãm. Dja gar pykabê mýjja kakrit, pi'ók kapriãjao akĩ djãm Metĩndjwýnh kute kãjkwakam õ mýjja rũnh, õ mýjja mextire kute ar amã õrmã got? Kati, arým ne ar akabi. ¹² Dja gar ari me õ nèkrẽx prokam amikrãn o adjãkĩnho aban ar mekbê o abikênho aba, djãm Metĩndjwýnh kute ar amã anhõ mýjja nhõrmã, anhõ nèkrẽx djwýnh kute ar amã õrmã? Arkati.

¹³ Ë, nhýnh ne me'õ õ bẽnjadjwýr amãnhkrut'õ amẽ arkum àpênh ar ba? Kati, gêdja o anen kam te o ane.

Gêdja kum ja kurên kam kum ja jabê. Nãr kon, gêdja kum ja kĩnh ne kumãbit apê ne kam kum ja kurên kum àpênh kêt ne. Dja ga amã Metĩndjwýnh kĩnh ne ajte amã nèkrẽx kĩnh ne kam kute bẽnjadjwýr amãnhkrutmã adjãpênh pyrãk. Gêdja ga te o ane, ane.

¹⁴ Nhyh bep mekbê pardjêu ne me Jeju kabên maro nhýn aprýo kumex. Me kum pi'ók kapriãkĩnhkam, kam ne arẽ nhym kam me aprýo kumex. ¹⁵ Nhyh kam Jeju memã kum,

—Me ga ne ga we me amijo katãt amrãnh ne. Me kunĩ kute we me amex pumũnh ne kute me amã me amex jarênhmã ne ga we me amijo katãt amrãnh ne. Nhyh bep kati, Metĩndjwýnh ne kute prĩne me akadjwýnhbê me apumũnh. Me aje amim mýjja'ã karõjakõt ne me akadjwýnhbê prĩne me apumũ. Be, mebêngõkre ne me me akrãkãbit pumũ, ga me kam kute amex pyrãk nhym me me amex jarẽ. Bep kati, Metĩndjwýnh kute prĩne me akadjwýnhbê me apumũnh nhym mýjja punubit me akadjwýnhbê ikwãkam kum me amex kêt. Mrãmri me apunukumrẽx.

¹⁶ Amrêbê ne me Mõjdjê kukràdjãkõt ar amijo ba. Metĩndjwýnh kabên jarênh djwýnh kabênkõtmẽ ar amijo ba. Ar kõt me kute amijo ba rã'ã nhym arým Djuão ajte adjwýnhdjwý bõx. Djuão kute ngõnhmã me angjênhja

adjwýnhdjwý bôx. Ajbir ne Djuão tũmràm bôx ne ar memã 'ã ujarênh ny jarênh ba. Me kute axwemã irern kute Metĩndjwýnh'ýr amijo akêx nhym Metĩndjwýnh kute me utàr ne me kadjy bēnjadjwýr ne ar kute meo ba'ã ne memã ujarênh tē. Nhym me krãptĩ arým kute 'ýr amijo akêx prãmkumrêx, kute mrãmri ne me krãptĩ kikre ngriremã ngjênh prãm ne kam 'ã kute aben nhingãnhja pyrãk. Me kute ari 'ã ikjêo aben rēnh ne 'ã kute aben nhingãnho kumexja pyrãk. Nãm me ã kute Metĩndjwýnh'ýr amijo akêx prãmkam ã ane.

17 Nhym Metĩndjwýnh kukràdjã tũmja, kute me mrãnh mex'ã memã karõja, djãm arým tũm ne apêxmã? Kati, gēdjã rã'ã ne. Pykamē kãjkwabit dja apêx nhym bep Metĩndjwýnh kabēn dja tũmràm rã'ã rã'ã ne. Nhýnh ne mýjja ngrire, mýrbē itãja 'õ biknormã? ane.

18 Ne kam ajte Metĩndjwýnh kukràdjã 'õ jarē. Me kute tu prõ'ýr bakumrêx ne kute kanga kētmã memã arē ne memã kum,

—Gēdjã me'õ prõ'ýr mōn ar o ban kanga ne kam pãnh atemã me'õ'ýr mōn kam kute krõ'ã prõ pyrãk. Mjēnja ne axwe. Nhym kam ajte me'õ ne prõ kanga nhym kam me'õja ne me'õ kute prõ kangaja'ýr mōn kam arým kute me'õbē prõo àkĩnh pyrãk, ane.

Radjaru mōn me'õ bēnjadjwýr 'wýro nhý.

19 Nãm ã Jeju memã anen kam ajte memã mýjja 'õ'ã karõ ne memã,

—Me'õ ne õ nēkrêx kumex ne kute amidjwýnhbit mar. Nãm kubēkã mex, kubēkã pãnh raxbit jangij ne õ kwý krēn djã mexbit kute mar. Myt kunĩkõt ne ã o anen õ kwý krēn rax ne. ²⁰⁻²¹ Nhym kikre jajkwa krekremã me'õ bikēnhja ikwã. Myt kunĩkõt kikre jajkwa krekremã ikwã. Ne te kute õ anhy krēn prãme. Me'õ kute myt kunĩkõt kubēkã mex, kubēkã pãnh rax jangjênh ne 'ã mrãnhja tãm ne te kute õ anhy krēmã kuri ikwã ne te 'ã 'wýro ikwã. Idjibē ne Radjaru. Tãm ne prĩne karýr týt ne, tēmē prĩne týt ne. Karýrmē tē týt nhym ta ikwã. Nhym bep roprebit ne 'ýr māt ne karýr kunuw, tē kunuw.

22 Nhym õ mýjja kētja, Radjaru, arým ty nhym kam kadjy mrãnh djwýnh kumýn kãjkwamã Abraão'ýr o tēn o bôx. Nhym kam ar ingēt kukãmãre Abraãomē ro'ã ar ba. Nhym me'õ nhõ nēkrêx kumexjadjwý ty nhym me kam o mōn adjã. ²³ O mōn adjã nhym kam me tyk nhõ pykakam bôx ne kam tokry rax ne. Tokry: ne, ne kam tokry pymaje kãjmã rīt ne amybým Abraão pumũ. Nhym ar Radjarumē ro'ã ar ba. Ar umar mexkumrêx ne kĩnhkumrêx ne ar ba.

24 Nhym kam Abraão pumũn kam kum amijo

akijn kum, “Ngêtwo, ngêtwo Abraão, gop amrê amã ikaprîn iwÿr Radjaru jano gê amrê iwÿr tèn ngômã ikra nhôttebit jadjàn o inhôto ngo, ane. Ota ba kuwyjakam itokryo bit itokry”, ane.

²⁵ NhyM Abraão kum, “Bir be, krãny, omũ. Atĩnri ne ga mÿjja mexbito amikĩnh ne. NhyM bep Radjaru ne kaprĩ, tĩnri kaprĩn ar ba. Ne kam arÿm jakam kĩnhkumrêx ne. Ga ne ga arÿm pãnh atokryn akaprĩre. ²⁶ Ē, mÿjja 'ôdjwÿ. Djãm jãnh ne wãm awÿr tēm ne kute ajmã ajomã? Nãm me banêje inuwti: nõ, ne kam abenmã kre raxi. Ne kam jakam me ijõ'õ me awÿr itēm prãm kêtê. Ga me ajõ nĩnh pãnh me ikam abõx prãm kêtê. Aprakamã ne gwaj banêje inuwti: nõ”, ane.

²⁷⁻²⁸ NhyM kam kum, “E kum ã ne. Ē, ngêtwo, gora ibãm nhũrkwã'ÿr Radjaru jano. Kam ne ikamy amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt. Ar'ÿr dja Radjaru tèn arkum arèn arkum tĩn jadjà gê ar jakam, me tokry rax djãjamã ikôt bõx kêt”, ane.

²⁹ NhyM Abraão kum, “Kati. Arkati, amrêbê ne Mõj djê mē Metĩndjwÿnh kabèn jarēnh djwÿnh ar 'ã pi'ók no'ók ne te memã arē. Gê ar Mõj djê ar kabèn ma”, ane.

³⁰ NhyM kam kum, “Kati, ngêtwo Abraão, got ren me'õ me tyk kurũm me'ÿr katon bõx ne memã arē nhyM ren me arÿm kôt amim katon kam ren wãnh axwemã iren

Metĩndjwÿnh'ÿr amijo akêx ne jakam bõx kêt ne”, ane.

³¹ NhyM Abraão kum, “Kati, dja me Mõj djê mē Metĩndjwÿnh kabèn jarēnh djwÿnh kabèn mar prãm kêt, nhyM ajte me'õ me tyk kurũm katon te memã amijo amirĩt ne te memã arē nhyM ren ajte tãm ne. Te ren omũn tu ate krã”, ane. Nãm ã Abraão me'õ nhõ nèkrêx kumexjamã ane. Tãm ne ja, ane.

Be, nãm ã Jeju memã ujarēnh ane.

17

Me'õ me'õkam axwe nhyM tu axweo biknormã.

¹⁻² Ne kam ajte kôt ba djwÿnhmã,

—Wãnh ne me axwe pro ar akukãm rax ne nõ. NhyM bep me kute memã axwe'ã àpnēnhja gēdja me tokry ra:x ne. Watĩ:re. Dja prĩne Metĩndjwÿnh meo ajkē nhyM me tokry ra:x ne. Me'õ kute me prĩre pyræk ne ajbir kute amim imar nyja nhyM ren me'õ axwe'ã kum apnē nhyM ren arÿm kôt axwe nhyM kam ren me kute kum axwe'ã àpnēnh djwÿnhja nhõkre'ã kēnpoti nhõ ne ren ngõnhmã kumē, ngõ raxbē pyka kētmã kumē nhyM ren kubĩ, ja ne kàjbē tokry. Tokry ngri. NhyM bep kati, dja prĩne Metĩndjwÿnh o ajkē nhyM tokry ra:x ne.

³ Gora ar amijã ano tÿx ne amijãno dja. Dja ar akamy'õ axwe jabej gar ajõ kum akabēn'õ jarē. Kum akabēn'õ jarē gê axwekam

amim ngryk ne amim kato ga kam tu o akno. ⁴ Gêdja mã akam axwe jabej ga kam tu o abiknorkumrêx. Dja myt pydjikam akam axwe amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt ne kam awÿr tēm ne kute amã, “Arÿm ne ba ijaxwekam amim ingryk ne”, anhÿr amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt jabej ga kam tu o akno, ane. Nãm ã Jeju arkum ane.

*Tu amim kamnhÿxkumrêx.
Mat 17.20; Mak 11.23*

⁵ Nhy m kute ar anor nhy m ar mōrja Bēnjadjwÿrmã kum, —Ar ba ne bar ije amim amar ngrire. Gop on ar ikadjwÿnhbê ar ijo tÿx ne ar ikadjwÿnhbê akabēn wadjà bar amim amar rax.

⁶ Nhy m kam Bēnjadjwÿr arkum,

—Ga ren ar amim ikamnhÿx ngrireo kute motadu 'y kryre ja pyrāk ne ren arÿm pyjamã akabēn ne ren kum, “On amikaban ngō raxbê pyka kêt mÿ jakam mãn ajte dja”, ane.

Nhy m ren tēn ngō rax nÿjkam dja. Ar aje tu amim ikamnhÿxkumrêxkam ren tēn nÿjar ngō raxkam dja. Nhy m bep kati, ãm ar aje amim ikamnhÿxkumrêx kêtê, ane. 'Ybê motadu ne kryre kute karnhō nhijy pyrāk. Nhy m Jeju ajte arkum,

*Me tu akràn mã Metĩndjwÿnhmã
àpēnh mã.*

⁷ Ga we ar ajō abēnjadjwÿr rax ne nhÿ. Nhy m kam anhō àpēnh purkam àpēnh mã tē,

nār kon kute mrykĩ'ātomtio djuw mexmã 'ÿr tē. Ne kam wãnh purkam àpēnh dja. Àpēnh dja:n arÿm àpēnh ino ren bōx. Djãm aje kum, “Amibêx ne nhÿn atyk djã kêt ne kam anhō kwÿ krē”, anhÿrmã got.

⁸ Bep kati, dja ga ajte tu ano ne kum, “On imã òmrōn kam kadjy tēn kubêkà mex jadjàn amrē imã òmrōo tē ba kukrē. Ne ngōdjwÿ imã kwÿ jadjà. Dja ba inhō kwÿ krēn kôt ikō, ane. Ba ikumrêx inhō kwÿ krēn pa ga kam ikudjwa anhō kwÿ krēn kôt ikō”, ane.

⁹ Djã nãm bēnjadjwÿrja ò àpēnh djàpēnh amra got. Djã nãm ò àpēnh djàpēnh pumÿn kum mex jarēnh ba got. Kute kabēn mar ne kute kôt amijo bakam, djã nãm kum mex jarēn kam kum amikĩnh jarēnh ar o ba? Kati, mrāmri ne ò àpēnh. Ò àpēnh kute ò bēnjadjwÿr kabēn mar ne kute kôt kum mÿjja kupēnh.

¹⁰ Bir be, ar gadjwÿ dja gar Metĩndjwÿnh kute ar amã mÿjja jarēnhja kunĩ kupēn amidjàpēnh pumÿn kam, “Ije, djã nã bãm ar Bēnjadjwÿrmã idjàpēnh mex ar iba got ar ijo amra? Kati, dji Bēnjadjwÿr kute me anor nhy m ò àpēnh kute kum àpēnhmākêt. Kôt ne Bēnjadjwÿr ar ijano bar kum idjàpēnh iban ikĩnhkumrêx ne, ane. Djãm kute ar idjàpēnho àmra kadjy ne bar kum apé?

Kati, nã bãm ar tu akràn mã kum idjàpēnh iban kam ikĩnhkumrêx ne”, ane. Dja gar ã ane. Be, nãm ã Jeju kôt ba djwÿnh mã arēnh ane.

Me ĭ kajêkam tê kubê 10.

¹¹ Ne kam ajte Djeruxarê'yr kràn tèn pry pnã, aben nêje a'yr. Nãm mũm pykabê Xamarij ne amrê pykabê Garrêja nhym pyka 'yr nhökre djâkôt pry ja'ã tê, 'ã Djeruxarê'yr tê. ¹²⁻¹³ Nãm pry'ã tèn kam ĭ krĩ 'ômã àr tê. Krĩ 'ômã àr tê nhym me ĭ kajêkam tê kutã mō. Me ĭ kajêkam têbê 10 ne kutã mōn kajpan kam nĩjar ku'ê, tãri ku'ê kêtê, nĩjar ku'ên kam kàj bê kum kabên ne kum,

—Jeju, Bênjadjwÿr, gop amã me ikaprĩ, ane.

¹⁴ Nhym Jeju me omũn kam memã,

—On me mōn me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnhmã amibê, ane.

Nhym me mōr pro akêx ne mã Metĩndjwÿnh mar djwÿnh'yr mōn mōrrãm arÿm kà mex ne.

¹⁵ Nhym kam pydjın amimex pumũn kam akubyn Jeju'yr tê. Metĩndjwÿnhmã ukaprĩ, mex jarêho tê. Kàj bê kum arêho tèn kam Jeju'yr bōx. ¹⁶ Jeju'yr bōx ne kam tu mÿrbê tÿm ne kum amikĩnh jarêho nōn kum mex jarêho nō. Me bajtem'õ, Xamarij kam me ja'õ. Tãm ne akubyn tèn Jejumã mex jarê. ¹⁷⁻¹⁸ Nhym kam Jeju memã,

—Ije, nhãr me? Nã bãm mebê 10o mex nhym me 'õ akubyn iwÿr tēm kêt ne. Mÿkam ne kubajtemjabit akubyn iwÿr tê? Mÿkam ne me wã akubyn kudjwa mōr ne Metĩndjwÿnhmã mex jarênh kêt ne?

¹⁹ Ne kam kum,

—Aj, on kãmã djan tê. Nã gãm tu amim ikamnhĩxkumrêx ne. Nhym kam arÿm Metĩndjwÿnh apytã, ane. Nãm ã Jeju kum ane nhym kam mã tê.

Akubyn bōx djã kutã dja me ate krãn ar bajarênh kadjy.

Mat 24.23; Mak 13.21

²⁰ Nhym kam mebê pardjêu Jejumã,

—Mÿj akatikam dja Metĩndjwÿnh me bawÿr Bênjadjwÿrbê kumkati jano nhym kute me bakurê djwÿnhbê me bapytãr ne kute ar me bajo bamã?

Nhym kam memã,

—Kute me apytãr ne ar me ajo ba kadjy, djãm Bênjadjwÿrbê kumkati mÿjja 'ômê ro'ã bōx ga me aje kôt omũnh ne aje abenmã bōx jarêho akumexmã? Kati, me kute mÿjja 'ökôt omũnh kêt. ²¹ Me kute jakam mÿjja pumũnh ne kute abenmã, “Ota, Bênjadjwÿr arÿm bōx”, anhÿr kêt.

Nãr kon, me kute nĩjar omũnh ne kute abenmã, “Orĩnã, arÿm Bênjadjwÿr amrê tê”, anhÿr kêt.

Mÿkam? Bir, anhō Bênjadjwÿrbê kumkati kute ar me apytãr ne me akadjy bēnjadjwÿr ne kute ar me ajo bamã ne arÿm me awÿr bōx, arÿm me anhipôkri bōx, me anhipôkri ar ba, ga me omũnh kêt kumrêx, ane. ²² Ne kam ate kôt ba djwÿnhmã,

—Adjÿm, dja ĭ ar akaprĩ djã ar awÿr bōx. Ar akaprĩ djã nhijukri dja gar te ikuka kre

jabej rīt. Ne kam abenmā, “Gora gē on ajte akubyn bōx gwaj omū. Amrēbē kute gwaj bakadjy amijo ī ne gwaj bawȳr rwȳkja gora gē akati pydjikam ajte rwȳk jabej gwaj gop ajte omū”, ane. Dja gar te aje ipumūnh prāme.
²³ Nhy m me ar amā,

—Ota arȳm bōx, ota arȳm jakam bōx, anhȳr jabej, nār me ar amā, “Ē, onĳ arȳm bōx”, anhȳr jabej ga kam ar tu ate akrān 'ȳr amōr kēt ne mekōt 'ȳr aprōt kēt.

²⁴ Nhy m bep kati, ibōx djā gēdja amirī:tkumrēx ne. Amirītkumrēx nhy m me kunī omū. Ba ije amijo inhī dja ba akubyn bōx nhy m me kunī ipumū. Ga na jadjēnh ne kute prīne kājkwā kurwȳo tuknĳja pumū. Dja ā akubyn ibōx djā nhō akatikam ije amijo amirīto kājkwā kunī kurwȳo ane.

²⁵ Nhy m bep itokry rax kumrēxi. Me kamingrāny ja dja me prīne ijo ajkē ba kam itokry rax ne. ²⁶ Nhy m bep akubyn ibōx 'ȳr dja me ate krān ar ba. Ba ije amijo inhī dja ba akubyn ibōx 'ȳr nhy m me ate ar krān ba. Me kute amrēbē me bakukāmā Nōwekam me ja pyrāk ne ate ar krān ba. ²⁷ Nām me ō kwȳ krēn kōt ikōn abenwȳr babit ar o ba rā'ā nhy m arȳm Nōwe kà raxmā wadjā nhy m me aērbē ngō me iby ajkapīn me imex ne.

²⁸ Ne kam ajte kute amrēbē me bakukāmāre Rokam me ja pyrāk ne ate krān ar ba ne ō kwȳ krēn kōt ikōn abenmā

mȳjja ngān abenmā mȳjja o pānh ne purkam mȳjja kren amim kikren jabit ar kuman o ba. ²⁹ Ar ā anhȳr ba rā'ā nhy m arȳm Ro krībē Xōtōma kurūm tē. Aje. Nhy m arȳm wakrekam kuwy me aērbē mekam ajka'u ne me imex ne. Kēn ngrāngrā pōkmē me'ā akān kam me imex ne.

³⁰ Dja ba ā akubyn ibōx djāo ane. Gēdja me ate ar krān ba. Ba kam ba ije amijo inhĳja dja akubyn ibōx djā me aērbē ā amirīto ane. ³¹ Kam, ibōx djājakam, gēdja me'ō kre tā nhȳ ne akubyn ō nēkrēx'ȳr àr kēt. Kwārik wānh akubyn ūrkwākam nēkrēx'ȳr àr ne byr ne o tēm kēt. Nhy m me'ōdjwȳ ar purkam ba. Ba bōx gē arĳk wānh ō kikremā ō nēkrēx'ȳr kwȳr kēt. ³² Gar Ro prōja ma. Ro prō ne ō nēkrēxo amak djāje amipānh krā tēn ty.

³³ Me kute amidjwȳnhbit mar ne pykakam mȳjja jakōtbit amak bēnja gēdja me tyn kam ijukri tīn kētkumrēx. Nhy m bep me kute amidjwȳnh mar kēt ne amibē ō mȳjja kanga, me tām gēdja me amiptān ar tīn ne ba, jakam ar tīn ne ban kam tyk nhĳjukri tīn rā'ā rā'ā. Tām ne ja.

³⁴ Nhy m bep kati. Ē, ba ar amā arē, dja ba akamātkam ibōx jabej nhy m me'ō my ar amānhkrut aben nhikō'ā nō. Ba ikjēbito tē nhy m ikjē arek wakrekam nō. ³⁵ Nhy m me'ō nire ar amē à'uko nhȳ. Ba ikjēbit pa 'amȳn o tē nhy m ikjēja arek wakrekam nhȳ. ³⁶ Nhy m me'ō my ar amē

kapôtkam tē ba ikjê pa 'amÿ
nhym ikjê arek wakrekam
dja, ane. Nãm ã Jeju ane.
³⁷ Nhym kôt ba djwÿnh bôx
djâ jabej kukij ne kum,

—Bēnjadjwÿr, nhÿnh jakam
dja ga bôx?

Nhym arkum,

—Gar nhônhne mry tyk'ã
bikprônh ne kumex ne kute o
amirÿtja pumũ, ane. Dja ã Jeju
akubyn bôx kutã mÿjja apôx
ne bôx djâo amirÿto ane.

18

*Me'ô nire kute kabêno
bēnjadjwÿr katyk.*

¹ Nhym kam ajte kôt ba
djwÿnhmã atemã mÿjja'ã
ujarēnh jakreo tē. Mete
Metÿndjwÿnhmã kabēn 'ãno
ãm ne kute kanga kêt'ã ne
arkum arēn arkum,

² —Atemã pyka 'ôkam ne
memã axwe pãnh jarēnh
djwÿnh kum Metÿndjwÿnh
pyma kêt-kumrēx ne me bēngôkre bôx,
mar kêt-kumrēx. ³ Nhym pyka
tãm kam me'ô ni 'uwtÿre kubê
mjēn tyk nhym me'ô ar o
bikēho ba, 'uwtÿkam ar o
bikēho ba. Nhym kam akati
kunÿkôt mã 'ÿr mrãn kum
arēn kum, “On ijo angryk”,
ane. “On ikurê djwÿnhmã arē
gê on imã o pãnh”, ane.

⁴⁻⁵ Ne mã kum 'ã apnê. Te
kum 'ã apnê nhym ate krãn
ar ba. Nhym mã kum arē
nhym kam, “Ije. Ije ba gop on
'uwtÿwão ingyryk ne kute kum
o pãnh kadjy kurê djwÿnhmã
ikabēn 'ô jarē gê gop on arek
wãnh nhÿ ba ityk djâ kêt. Djâ
nã bãm imã Metÿndjwÿnh py-
man imã me bēngôkre pyma

got ba o ingyryk? Kati, nãm
mã ikujrē ba gop on o ingyryk
gê gop on anhikrēn kabēno
ikatyk ngri”, ane.

⁶ Jeju ne arek arkum
ujarēho dja ne arkum,

—Memã axwe pãnh jarēnh
djwÿnh ja ne axwekam me'ô
'uwtÿo ngyryk ne. Amijã
maje ne o ngyryk ne. ⁷ Djãm
ã Metÿndjwÿnh kute anhÿr
got? Kati, Metÿndjwÿnh ta
ne amijo me bapytãn kam
ô me jabê ate krãn ar ba
kêt-kumrēx. Nãm ô me ja
mar 'ãno dja. Nhym me
kum amijarēnh ry typydji.
Akamãtkammē a'urimē ne me
kum amijarēnh ry typydji.

Nhym arÿm me kuma. Djã
nãm amikrà:n gormã ô me jao
ngryk got. ⁸ Kati, ê, ba ar amã
arē. Dja ô me jao ngyryk kukrà
kêt ne. Ba ije amijo inhÿ gēdja
ba akubyn pyka jamã bôx,
ije meo ingyryk kadjy akubyn
ibôxmã ikamnhÿx got? Kati,
dja me ate krãn ar pyka jabê
ba rã'ã ba akubyn bôx, ane.
Nãm ã Jeju kôt ba djwÿnhmã
ane.

*Me'ô ar amãnhkrut kute
Metÿndjwÿnhmã amijarēnhmã.*

⁹ Ne kam ajte memã atemã
mÿjja'ã ujarēnh jakreo tē. Me
ãm ta axwekam we katãt
mrãnh ne ajkwaobit kute ar
amimex jarēho ban kam
mũm me ja'ãbit ar axwe rēho
baja, me ja'ã ne memã mÿjja
jarēn memã,

¹⁰ —Me'ô ar amãnhkrut
ne ar kute Metÿndjwÿnh
nhô kikretikam kum
amijarēnhmã tē. Nhym

jabê pardjêu'õ nhym jabê bēnjadjwÿr bajtemmã pi'ók kaprïo atom djwÿnh, àkĩnhĩre.

¹¹ Nhym kam pardjêuja tēn wadjàn djan kam Metĩndjwÿnhmã amijarēnhkam amijo àmrao djan kum, “Metĩndjwÿnh, ba amã amikĩnh jarē, ane. Ije me uràk kētkam ne ba ikĩnhkumrēx. Me ne me àkĩnhĩ, axwe, abenbē prōo akĩ. Nhym bep kati, ba ne ba ajmã ikute kētē. Ije tãwã pyràk kētē. Ije àkĩnhĩwã, kute pi'ók kaprïo atom djwÿnhwã pyràk kētē, kam ne ba ikĩnhkumrēx. ¹² Nhym bep ba ne ba amã ikabēn kadjy amijajburo amãnhkrut ne, pi'ók tyk nhõkre djàkõtmē pi'ók ràràrmēkam. Ne ajte amã apÿnh inhõ mÿjja djari kwÿ rax ne kungã. Nã bãm apÿnh inhõ mÿjja djari kunĩ aben kadjy kryre ne amÿn o aptàn rax ne amã kungã. Tãm ne ja”, ane.

¹³ Nhym bep ate ne pi'ók kaprïo atom djwÿnh. Nĩjar ne dja, pijàm djaje ibõn djan kàjmã kàjkwa'ÿr krã kēt ne amititiko dja. Amijaxwekam kaprĩn pijà:m ne. Ne kam Metĩndjwÿnhmã kum, “Dja ga adjukaprĩkõt ikam adjukaprĩ, ane. Nà, mrãmri ne ba ijaxwe ga kam tu amã ikaprĩ”, ane. Nãm ã pi'ók kaprïo atom djwÿnh Metĩndjwÿnhmã ane.

¹⁴ Be, ba me amã arē. Mrãmri ne arÿm Metĩndjwÿnh tãmja jaxwekam ngryk kēt ne arÿm kum axwe kēt jarē. Nãm tu axweo aknon kum kabēn mex jarē nhym arÿm umar

mexkumrēx ne mã ũrkwãmã tē.

Nhym bep me'õbē pardjêuja ne kute kum axwe kēt jarēnh kēt. Mÿkam? Bir, me kute amijo rax kadjy kute ar amimex jarēho baja gēdja me ĩ kàtàm ne. Nhym bep me kàtàm, me akrànãmã kute amijo ban pijàm ne ar baja gēdja ĩ Metĩndjwÿnh meo rax ne. Nãm ã Jeju memã arēho ane.

Kute me prĩreo kĩnh.

Mat 19.13; Mak 10.13

¹⁵ Nhym me Jeju'ÿr me prĩredjwÿo mō, me prĩredjwÿ jamÿn 'ÿr meo mō, kute me'ã ikra jadjwÿr ne kute meo kĩnhmã. Nhym kõt ba djwÿnh me omÿn kam nēje me kajpan memã bēn tÿx ne. ¹⁶ Nhym bep Jeju ne amiwÿr me prĩre 'uw ne kam kõt ba djwÿnhmã kum,

—Kwãrĩk wãnh arek amrē me prĩre iwÿr mō, ane. Kwãrĩk wãnh gar mebē adjaptàr kēt gē me arek amrē mō. ã me kute amijo anhÿrbit gēdja Metĩndjwÿnh me utàn me kadjy bēnjadjwÿr ne ar meo ba. ¹⁷ Ē, mrãmri ne ba ar amã katàt arē. Me kute me prĩre pyràk ne amijo kàtàmjabit gēdja Metĩndjwÿnh me utàn me kadjy bēnjadjwÿr ne ar meo ba. Be, me prĩre kute ta amim imarja pumũ. ã me kute amijo anhÿr gēdja Metĩndjwÿnh me utàn me kadjy bēnjadjwÿr ne ar meo ba, ane. Nãm ã Jeju arkum ane.

Jeju me'õ bēnjadjwÿr ngrirebē nēkrēx pyma.

Mat 19.16; Mak 10.17; Xim k 6.6; Xij 5.1

18 Nhyam kam me'õ, bēnjadjwÿr ngri'õ Jejumã,

—Bēnjadjwÿr, ga ne ga amexkumrēx. Mã gēdja ba amijo? Itĩn rã'ã rã'ãmã, mã gēdja ba kadjy amijon? ane.

19 Nhyam kam kum,

—Mÿkam ne ga imã imex jarē? Djãm mrãmri aje amim imex marmã got ga imã imex jarē. Me ne me mex kêt, nhyam bep Metĩndjwÿnh pydji ne mex. 20 Arÿm aje Metĩndjwÿnh kukràdjã marjakam ajte ikukij. Kute me mrãnh katãt'ã memã karõkõt kukràdjã ne ga arÿm ama. Aje mebê prõo adjãkĩnh kêt ne aje me par kêt ne adjãkĩnhĩ kêt ne ajēx ne aje me kãmex jarēnh kêt. Ne ajte aje abãmmē anã ar kabēn mar ne ar kabēnkõt amijo abaja ne ga arÿm ama. Ja kunĩ ne ga arÿm ama, ane.

21 Nhyam bēnjadjwÿr ngrija kum,

—Nã, arÿm ne ba ibõktikam ja kunĩ ma. Ne kam kõt ar amijo iba rã'ã:n arÿm ijabatãnh ne, ane.

22 Nhyam Jeju kabēn ja man kum,

—Mÿjja pydji ne kute akukrà rã'ãã. On tēn memã anhõ mÿjja wã ngrãn pãnh pi'õk kaprĩ byn me 'uwtĩ, me õ mÿjja kêtjamã angãn o me kĩnh ne kam amrē iwÿr tēn mã ikõt ajkamē. Dja ga ã anen kam arÿm kãjkwakam anhõ mÿjja mex kumex, ane.

23 Nhyam kam kuman kam kaprĩ:re. Õ nēkrēx kume:xkõt amak bēn ne kam kaprĩre ne dja. 24 Nhyam kam Jeju kaprĩ pumũn kam memã,

—Nēkrēx ne kute me kukrà prãmã. Me õ nēkrēx kumex gēdja me te Metĩndjwÿnh nhõ pyka'ÿr bõxmã, te Metĩndjwÿnh kute meo baja'ÿr bõxmã. 25 Be, ga mry jabatãnhbē kameru te: kute aguja tekrax kremã ngjēnhmãja pumũ. Me õ nēkrēx rũnhdjwÿ kute urãk. Nãm te Metĩndjwÿnh nhõ pyka'ÿr bõxmã, te Metĩndjwÿnh kute meo baja'ÿr bõxmã nhyam nēkrēx utã: ne, ane.

26 Nhyam me kabēnja man kam kum,

—Ije nhyam mÿj me'õ gēdja Metĩndjwÿnh amim utã? ane.

27 Nhyam memã,

—Mebēngõkre te kute mÿjjao anhÿrja ne Metĩndjwÿnhmãbit amirĩt ne. Metĩndjwÿnh kute me õ nēkrēx kumexja kute me utãrkõt mar, ane.

28 Nhyam kam Pedru kum,

—Ë, arÿm ne bar inhõbikwa kunĩmã inhiren kam mã akõt ajkamē, ane.

29-30 Nhyam kam arkum,

—Nã. Mrãmri ne ba katãt ar amã arē. Godja me'õ arÿm õ mÿjjamã irer jabej, nãr õbikwamã irer jabej, õ kikre, nãr prõ, nãr kamy nãr nãmē bãm, nãr kramã irer jabej. Godja arÿm õ mÿjja ja 'õmã irer, ne kute memã Metĩndjwÿnh'ã ujarēnh nhyam kute me utãr ne kute meo ba kadjy kum irer jabej, ba

dja ba kum o pãnh ra:x ne. Dja ba pãnh on pyka jakam kum myjjaio akrenh mex ne kum kungã. Nhyim ije pykao nykam gêdja tĩn rã'ã rã'ã ne, ane. Nãm ã Jeju arkum ane.

Jeju ajte kôt ba djwýnhmã amitykjarẽ.

Mat 20.17; Mak 10.32

³¹ Ne kam kôt ba djwýnhbê 12o aben pydjín kam aro mõn arkum,

—Ë, ota gwaj arým Djeruxarẽ'yr badjãbir ne kam babôxmã. Kam gêdja me ajmã ijo. Ba ije amijo inhĩ ne me awýr ibôxja dja me ajmã ijo. Metĩndjwýnh kabên jarênh djwýnh kute ijã pi'ók no'ók tũmja kôt dja me ã ijo anhýro tẽ:n kam inomã kumẽ. ³²⁻³³ Dja gwaj bôx nhyim kam me me bajtemmã ikanga nhyim kam me ijã bẽno ajkên ijo axên ijaprýn ikutôn ikaprêprê:k ne kam ibĩ. Nhyim kam ijã akati amãnhkrut ne ikjêkêt ba kam ajte akubyn itĩn ne ikato, pi'ók no'ók tũmja kôt, ane.

³⁴ Nãm ã Jeju kôt ba djwýnhmã amijã karõn arkum amijarêno ane. Nhyim ar kute kabên ja mar kêtumrêx. Kabên ja ne Ar kubê bipdjur nhyim ar kam te kute marmã.

Me'õ no rã akubyn rĩt.

Mak 10.46

³⁵ Nhyim kam Jeju kôt ba djwýnho mõ ne kam krĩraxbê Djeriko tẽpo mõ. Nhyim me'õ no rãja pry jakàkam nhý ne à'wýro nhý. ³⁶ Nhyim me

itepato 'ãnh mõ nhyim kam me kanga man memã,
—Mýkam ne ga me akanga mõ? ane.

³⁷ Nhyim kam me kum,
—Jeju, ane. Nadjarekam Jeju ne me ijo mõ, ane.

³⁸ Nhyim kam kum amijo akij ne kum,

—Ë, Jeju, Dawi tàmdjwý 'õ, gop amã ikaprĩ, ane.

³⁹ Nhyim me wamã mõrja kum bẽn tỳx ne kum,

—E kum anhikrê, ane.
Nhyim kam tu kum àkjêro bẽn kum,

—Dawi tàmdjwý'õ, gop amã ikaprĩ, ane.

⁴⁰ Nhyim kam Jeju tẽm tỳx katikôt djan kam amiwýr ku'uw. Nhyim kam me'õ 'yr tẽn kum,

—Aje, onĩj arým amiwýr ajuw, anen kam pa 'amýn o tẽn 'yr o bôx. ⁴¹ Nhyim kam kum,

—Nãr, mýj nã? Mã ne ba ije ajomã?

Nhyim kam kum,
—Bênjadjwýr, aje inoo mex ba irĩtmã.

⁴² Nhyim kam kum,
—Nà, on rĩt. Tu aje amim ikamnhĩxkumrêx kam ne ga arým amex, ane.

⁴³ Nhyim kam tebê rĩt. Ne kam Jejukôt tẽ, mekôt tẽ, ne Metĩndjwýnhmã ukaprĩmẽ amikĩnh jarêno tẽ. Nhyim kam me kunĩ omũn kôt Metĩndjwýnhmã mex jarẽ.

19

Djakij Jejuo aminhõ.

¹⁻² Nhyim kam Jeju krĩbê Djeriko'yr meo mõn meo

bôx ne kam bit kajônhkôt katomã. Nhyim me Jeju'ã kumex ne prĩne angrĩn o mō. Nhyim kam me'ôbê Djakij. Djakij ne bēnjadjw̄yr bajtemmã pi'ók kaprĩo atom djw̄ynh nhō bēnjadjw̄yr. Kam ne ô nêkrêx ra:x ne. ³ Nhyim me prĩne Jeju jangrĩn o mō, kunoro mō. Nhyim kam te Djakij kute omũnhmã 'ã aminhinô ryo tē. M̄j me'ôbê Jejuja kute omũnhmã te 'ã aminhinô ryo tē. Djakij krô krĩkam ne te kute omũnhmã nhyim me prĩne kubê utã.

⁴ Nhyim kam kukãm prôt ne. Kukãm prôt ne kutêp wabi. Pidjô'ã wabi. Amrê tēm nhyim kute omũnhmã kutêp pidjô'ã wabi. ⁵ Nhyim kam Jeju 'yr tēn bôx ne parbê djan kajmã krãn kam kum,

—Djakij, amrê aparmã aprôt. Jakam dja ba akôt tēn anhũrkwãkam nō, ane.

⁶ Nhyim kam tebê aparmã prôt ne ruw ne kam kĩ:nhkumrêx ne ũrkwãmã Jejuo tēn o wadjã. ⁷ ũrkwãmã o tēn o wadjã nhyim me omũn kam kangãngãn abenmã ajkwa momoko kumex, ne,

—Djjjak, me axwe'yr ne mōn wadjã, ane. Djãm tâwã mex, ane.

⁸ Nhyim Djakij Bēnjadjw̄yr kuka kônh djan kam kum,

—Bēnjadjw̄yr, ba inhō m̄jja kônhô ajkjen me bikēnhmã kungã, ane. Ne ije me'ôbê pi'ók kaprĩo idjãkĩnh jabej akubyn me'ômã inhō jao amãnhkrut ne o amãnhkrut ne kungã.

⁹ Nhyim kam Jeju kum,

—Akati jakam ne ar̄ym Metĩndjw̄ynh apytã, anhũrkwãkam ar wãmê ro'ã. Mrãmri gadjw̄y ne ga abê Abraão tãmdjw̄y'ô nhyim Metĩndjw̄ynh ar̄ym apytã, ane. ¹⁰ Be, ja kadjy ne ba tē. Ije me axwe jabej ne ije me utãrmã ne ba tē. Kadjy ne ba amijo inhĩ ne me aw̄yr ruw, ije me axwekam biknorja jabej ne ije me utãrmã, ane. Nãm ã Jeju kum ane.

Me'ô bēnjadjw̄yr kute ô àpēnhmã pi'ók kaprĩ nhōr.

Mat 25.14

¹¹ Nhyim me kute maro ãm rã'ã nhyim ajte memã m̄jja 'ô'ã ujarēnh jakreo tē.

Nãm Jeju ar̄ym Djeruxarēkam bôx 'yr nhyim kam me amim,

—Jakam dja Jeju Djeruxarēkam bôx ne on me bakadjy Bēnjadjw̄yrbê kumkatin me bakurê djw̄ynhbê me bapytãn ar me bajo ba, ane. Me ta ne me kute amim àtari kētkam t̄yx amim kamnhĩx. Nhyim bep Jeju ne kute katãt memã arēnhmã. ¹² Kadjy ne memã m̄jja 'ô'ã ujarēnh jakreo tēn memã,

—Ë, bēnjadjw̄yr kra'ô ne me kute n̄jar atemã pyka 'ókam 'ã bēnjadjw̄yr mēnhmã tē. 'Ã bēnjadjw̄yr mēnh nhyim ajte akubyn ô pykamã me'yr tēmã. ¹³ Ne kam tēm kutã amiw̄yr ô àpēnh 'uw. Ô àpēnhbê 10 ne amiw̄yr ar ku'uw ne kam arkum ngônhô pi'ók kaprĩre ngã. Pãnh raxkam. Ô àpēnh kunĩmã pi'ók kaprĩ p̄ynh'ã kabēn ne arkum kungãn kam arkum,

“Dja gar ikutêp imã jao aptà. Dja ba amrê akubyn 'ÿr tẽ”, ane.

14 Nhyam bep õ pyka djwÿnhkam me ja ne me kum kÿnh kêt ne, kum kurê ne kam kôt me kwÿ jano nhyam me nÿjar kôt bõx ne kam memã, “Kwãrik wãnh tãmja'ã bÿnjadjwÿr mÿnh kêt. Me ba ne ba me imã tãwã kÿnh kêtê. Kwãrik wãnh gê tãmja me ijo ba kêt”, ane.

15 Nhyam me tu ate krãn 'ã bÿnjadjwÿr mÿ. 'Ã bÿnjadjwÿr mÿ nhyam akubyn õ pykamã bõx ne kam amiwÿr õ àpênh 'uw ne arkum, “Nãr, djãm arÿm ne ba ije ar amã pi'òk kaprÿ nhõrwã gar ikutêp imã o aptà”? ane.

16 Nhyam kam ja kumrêx 'ÿr o bõx ne kam kum, “Bÿnjadjwÿr, ota ba anhõ pi'òk kaprÿ pydjija ar o iban arÿm amã o aptà. Amã o aptàn abenã kumÿ nhyam arÿm kubê 10”, ane.

17 Nhyam kam kum, “Mexkumrêx. Ga ne ga adjapênh mexkumrêx. Nã bãm amã mÿjja ngrire ngã ga prÿne imã o djuw mex ne, ikutêp imã o djuw mex ne aje kanga kêt. Pãnh gêdja ba amã krÿ krãptÿ jarê, krÿbê 10 jarê. Ga kam abÿnjadjwÿr rax ne amÿ idjõ'ã ar kam meo aba”, ane.

18 Nhyam atãri ja 'ÿr o bõx ne kum, “Bÿnjadjwÿr, ota ga aje imã pi'òk kaprÿ nhõrja ba ar o iban arÿm amã o aptà nhyam kubê 5”, ane.

19 Nhyam kam kum, “Gadjwÿ ne ga amexkumrêx.

Jakam dja ba amãdjwÿ krÿ krãptÿ jarê, krÿbê 5 jarê, ga kam abÿnjadjwÿr rax ne amÿ idjõ'ã ar kam meo aba”, ane.

20-21 Nhyam kam atãri ja 'ÿr o bõx ne kam kum, “Bÿnjadjwÿr, mÿ, anhõ pi'òk kaprÿ. Nã bãm ije amã kupênh prãm kêt kam prÿne amã kubêkào kupun kudji. Imã apymakam. Nã gãm apyma ne. Nã gãm aje amim mÿjja kunÿ jadjwÿr kêt kam ar mebê jãm o amijakren o atomo aba. Ne ga adjakre kêt kam ar mebê djwÿo atomo aba”, ane.

22-23 Nhyam kam kum, “Ga ne ga ajaxwekumrêx ne imã adjapênh prãm kêt ne. Akabÿn jakôt gêdja ba ã ajo ane. Djã nã bãm ipyma? Ne ije amim mÿjja kunÿ jadjwÿr kêt kam ar jãm mebê o amijakren o atomo iba ne idjakre kêt kam ar mebê djwÿo atomo iba? Bir be, ga kam we ga aje amim ipumÿnhkôt ren inhõ pi'òk kaprÿ jao tÿn me kute pi'òk kaprÿ marmã angã nhyam ren abenã rôròk tÿn rax ba ren arÿm 'ÿr bõx ne kuby”, ane.

24 Ne kam me kute arek omÿnho ku'êjamã, “Aj, amÿ me ajõ kubê pi'òk kaprÿwã byn o tÿn kute imã pi'òk kaprÿo àptàr nhyam kubê 10wãmã angã”, ane.

25 Nhyam me kam kum, “Kati, bÿnjadjwÿr, arÿm tãwã nhõ pi'òk kaprÿre raxi. Arÿm õ 10”, ane.

26 Nhyam kam memã, “Bir be, ba me amã arê. Arÿm me õ mÿjja gêdja ajte Metÿndjwÿnh iby memã kungã. Nhyam

bep me õ mỳjja kêt, kute memã õr nhym me kute kum o djuw mex kêtjabê gêdja Metĩndjwỳnh mỳjja ngrireja kunĩ by”, ane.

27 —Ê, ikurê djwỳnh kute ijã “Kwãrĩk wãnh gê tãmja me ijo ba kêt”, anhỳrja gêdja ga me amrê meo mõn ikuka kõnh me imex, ane. Be, tãm ne ja. Nãm ã Jeju kàjkwamã tẽm ne akubyn pykamã bõx ne kute ar meo bamã ã ami-jarẽnho ane.

Jeju Djeruxarẽmã bõx.

Mat 21.1; Mak 11.1; Dju r 12.12

28 Memã arẽn pan kam ate meo mõ, Djeruxarẽ'yr kàjmã meo mõn 29 kam arỳm amẽ krĩ ngrireja tẽpo mõ. Krãnh nhidjibê Oriwêre parbê amẽ krĩa tẽpo mõ. Krĩ nhidjibê Bepadjẽmẽ Betanha tẽpo mõn kam amikukãm kõt ba djwỳnh amãnhkrut janon arkum,

30 —Pry ja'ã dja gar arek katat krĩwãmã tẽ. Nhym ar akutã pry kator kraxkam me kute mry jabatãnh nyre pĩ maktã kum õkre djê nhym ãmwã. Me 'ã krĩ kêtã. Tãm gêdja gar amrê 'ãpre bõn o tẽ. 31 Gêdja gar 'ãpre bõnho dja nhym me'õ ar amã, “Mỳkam ne gar 'ãpre bõnho dja”? ane.

Gar kam kum, “Bẽnjadjwỳr 'ã tẽm kadjy”, ane.

32 Nhym kam Jeju kute ar anorja mã ar tẽn 'yr bõx ne kam kum kato. Kute arkum arẽn kõt kum kato. 33 Kum katon 'ãpre bõnho dja nhym kam õ mry djwỳnhja arkum,

—Mỳkam ne gar mry 'ãpre bõnho dja? ane.

34 Nhym kam ar kum,

—Bẽnjadjwỳr 'ã tẽm kadjy, ane. 35-36 Ne kam Jeju kutã o tẽn o bõx ne kam kum 'ã kubẽkã rẽ, 'ã yr kadjy. Ne kam kum ikra dja nhym ar ikrakam par djan kàjmã 'ã arĩn arỳm ate 'ã tẽ. Nhym kam me arỳm prykõt kum kubẽkã rẽnho mõ. Nãm mebê idjaer ã me bẽnjadjwỳr raxmã mỳjja rẽn nhym 'ã tẽmmã ã kum prykõt kubẽkã rẽnho mõro ane. 37 Nhym kam arỳm Jeju Djeruxarẽ tẽpo mõ. Krãnhrebê Oriwêre ja'ã rwỳkbê arỳm Djeruxarẽ tẽpo mõ. Nhym arỳm kõt ba djwỳnhjamẽ, mekõt mõr, me itepato kõt mõrja arỳm kĩnhkumrẽx, kĩnh ra:x ne arỳm àkjêr mõ. Jeju ne mỳjja pumũnh kêt kwỳ rax ne ipẽx ne, nhym me kute ipẽxkõt omũn kam kĩnhkumrẽx ne Metĩndjwỳnhmã mex jarẽnho mõ, àkjêr mõ. 38 Ne kam abenmã,

—Gê Metĩndjwỳnh bẽnjadjwỳr jao kĩnh rax. Bẽnjadjwỳr djwỳnh kukwakam ne arỳm me bakadjy bõx. Gora gẽ me kàjkwakamdjwỳ umar mex ne kĩnh rax. Gora gẽ me kàjkwakamdjwỳ Metĩndjwỳnhmã nextire jarẽnho kumex, ane.

39 Nãm me ã anhỳro kumex nhym kam mebê pardjẽumẽ me krãptĩ akàn Jejukõt mõ. Nhym kam mebê pardjẽu Je-jumã,

—Bẽnjadjwỳr gop akõt ba djwỳnhmã akabẽn gẽ

anhikrê, ane.

⁴⁰ Nhyam kam memã,

—Ba me amã arê. Nãm ren me anhikrê nhyam ren kënja ijo àkjêro nhỹ, ikam kïnh ne ren ijo àkjêro nhỹ, ane. ⁴¹ Anen kam arým Djeruxarê'ÿr mō. 'ÿr mōn arým irã. Irãn omün kam ate me abej muw. Me kute amibê Jeju kangan amibê kurên kute bïn nhyam Metündjwýnh kute pãnh prïne meo bikênhmã ne kôt amak bën ne me abej muw, ne,

⁴² —Ga ren me ga aje amidjumar mex djà mar ren akati ja tãmkam ren adjumar mex ne ar aba. Nhyam bep kati, mýjwã ne adjumar djà'ã, mýjwã ne me ajãn kam me abê o akno. ⁴³ Adjým, dja ï me ajo bikênh djà nhõ akati me awýr bōx. Dja ï me akurê djwýnh me awýr bōx ne me amã ipōk ne prïne pykao me abê ka'ên prïne me abê ijên me amã ipōk me:x ne me ajo dja. ⁴⁴ Dja me aminhikra kraxkam me akrã jadjuw ne prïne me anhimex ne kam me anhõ kikre prïne kungràn ikō rênho mō, ne me abêngōkredjwýo pyka tako mō, akramê. Dja me prïne me ajo mōr djà kaprã. Nhỹnh gêdja par'ō dja? Nhỹnh dja mýjja'ō nō? Mýkam? Bir, me aje amim Metündjwýnh mar prãm kêt kam. Nãm arým Metündjwýnh me awýr bōx kute me amã me adjumar mex jarênh ga me adjumar mex ne ar abamãñ amã Metündjwýnh mar prãm kêt ne, ane. Nãm ã Jeju ane,

anhÿr djwýnh rãm Djeruxarê kurê djwýnh kute o bikênhmã ã memã arênh o ane.

Kute kikreti nêje me anor.

Mat 21.12; Mak 11.15

⁴⁵ Ne kam Djeruxarêkam bōx. Kam bōx ne kam Metündjwýnh nhõ kikretimã tên wadjà, Bãm nhürkwãmã tên wadjà. Nhyam arým me kam pi'ok kaprï pãnh memã mry nhõro ku'ê. Nhyam kam arým bōm nêje me rênho tē, Bãm nhõ kikre nêje bōm me rênho tē. ⁴⁶ Ne memã,

—Metündjwýnh ne ò pi'ok no'okkam memã,

“Me kute imã kabên kadjybit ne inhõ kikretiwã.

Nhyam bep me ga ne ga me kam aje me àkïnhñõ aben pydji djà”, ane.

Nãm ã Jeju memã anen bōm me kurê.

⁴⁷ Ne kam kam akati kunikôt memã Metündjwýnh kukràdjà'ã ujarênh o ku'ê. Nhyam kam me kadjy Metündjwýnh mar djwýnh nhõ bënjadjwýrmê Môjdjê kukràdjà mar djwýnhmê ar kute meo ba djwýnhmê te kute bïn prãme. ⁴⁸ Te kute ajmã on kute bïnmã nhyam me kunï kum kabên kïnhkumrêx ne maro kumex. Kabên 'ãno djan kam no tyn maro nhỹ.

20

Jeju Djuão jabej me kukij.

Mat 21.23; Mak 11.27

¹ Nhyam kam akati 'okam Jeju Metündjwýnh nhõ kikretikam memã 'ã ujarênh o dja. Ne kam Metündjwýnh'ã ujarênh ny memã arênh o

dja. Nhyam kam me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ Mõjdjẽ kukràdjà mar djwỳnhmẽ mebêngêttemẽ ne me ro'ã Jeju'yr bõx ne kam kum,

2—Goja on me imã arẽ. Mỳj me'õ kabẽnkõt ne ga ar ã meo anhỹro aba? Mỳj me'õ ne amã me'ã karõ ga kam amũ ô'ã bõm ar me rẽnho aba? Goja on me imã arẽ, ane.

3 Nhyam kam amipãnh memã,

—Badjwỳ dja ba mỳjja jabej me akukij. Me akumrẽx dja ga me imã arẽ ba kam arỳm badjwỳ me amã arẽ, ane.

4 Djuão kute ngõnhmã me angjẽnha, djãm mebêngõkre kabẽnkõt ne arĩk ar ngõnhmã me angjẽnho ba? Nàr djãm Metĩndjwỳnh kabẽnkõt? Gop me imã arẽ, ane.

5 Nhyam kam me abenkam kangan abenmã,

—Ije mã dja gwaj kum nẽ? Dja gwaj kum, “Metĩndjwỳnh kabẽnkõt”, ane nhyam kam gwaj bamã kabẽn'õ jarẽ, gwaj bamã,

—Bir be, mỳkam ne ga me Djuão kabẽnja mar kêt ne? ane.

6 Nàr dja gwaj kum,

—Me kabẽnkõt ne tu arĩk ar ngõnhmã me angjẽnho ba, ane nhyam me kunĩ arỳm kẽno gwaj batitik ne gwaj bapa. Me kàtàm ja ne me arỳm Djuão kabẽn man kum kĩnh ne, ne o Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽn djwỳnh ne. Dja gwaj ane nhyam me o ngryk ne gwaj bapa, ane.

7 Nãm me ã abenmã anen kam Jejumã kum,

—Kon ne. Ar ije mar kêt. Mỳj me'õ kabẽnkõt Djuão kute ngõnhmã me angjẽnha ar ije kõt mar kêtê, ane.

8 Nhyam kam memã,

—Bir be, dja ba badjwỳ me amã arẽn kêt ne. Mỳj me'õ kabẽnkõt ije ar meo ibaja dja ba me amã arẽn kêt ne, ane.

Pidjõo djuw mex djwỳnh jaxwe.

Mat 21.33; Mak 12.1

9 Anen kam memã atemã mỳjja'ã ujarẽn jakreo tẽn memã,

—Me'õ ne pur rax djin kam kam amim pidjõ kumex ne. Ne kam me kwỳmã kum, “Gora me imã o djuw mex. Gora gẽ djan abatàn ne ô ga amim kwỳo atom ne imã mũm kwỳo atom”, ane. Nãm ã memã anen kam atemã pyka 'õmã tẽ. Ne kam kam wãn ar ba. Ar ban kam kà'ã ngrà: ne.

10 Nhyam arỳm pidjõja tuk ne kumex. Nhyam kam õ pidjõ djwỳnhja arỳm 'ã mytyrwỳ jakren kam 'yr õ àpẽn jano. Kute memã arẽn nhyam me kute kum pidjõ kwỳo atom ne kute kõt anor kadjy ne 'yr ano. Nhyam kam 'yr tẽn bõx nhyam kam me kute pidjõo djuw mexja ate kaprêprê:k ne. Nhyam mã akubyn 'yr ýkam tẽn bõx.

11 Nhyam ajte õ pidjõ djwỳnhja pãn 'yr me'õjadjwỳ jano nhyam 'yr tẽn bõx nhyam me ajte tãm ne, kaprêprêk ne prĩne o ajkẽn kum pijãm jadjar mex ne ano nhyam akubyn 'yr ýkam tẽn bõx.

¹² Nhyim ajte ò pidjò djwýnh 'ýr ajte ò àpênh 'ò jano nhyim 'ýr tén bôx. Adjwýnhdjwý ne me prýne o ajkên bñn punun bôm kumê nhyim 'ýr tén bôx.

¹³ Nhyim kam ò pidjò djwýnhja amim, "Ije, mã gêdja ba nê? Mýj gêdja ba on? Jakam dja ba 'ýr ikra jano, ikra djwýnh imã abêja dja ba 'ýr ano gê gop me mar jabej." Nãm ã amim anen kam me'ýr kra djwýnhja jano nhyim me'ýr tén bôx.

¹⁴ Nhyim kam me kute puro djuw mex djwýnhja kra pumũn kam abenmã 'ã karõ ne abenmã, "Be, kra ne wã. Ajrã, gu me on kubĩ. Tãwã dja bãm kum mýjja kunĩ ngã, ò nêkrêx kunĩ kanga ane. Gu me on tãwã bñn kam amim ò nêkrêx, ò mýjja, ò pidjòja kunĩo aminhõ", ane. ¹⁵ Ne kam pidjòkò kurũm bôm kumên kubĩ. Bir be, mã gêdja ò pidjò djwýnhja kute me ja omã? ¹⁶ Bir be, dja ò pidjò djwýnhja me'ýr tén bôx ne me imex ne kam ò pidjòkòja atemã me ja'õmã kungã, ane.

Nhyim me kute maro ku'êja kuman kam kum,

—Kati, gora gê ã o anhýr kêt, ane.

¹⁷ Nhyim kam Jeju arek mekam no tyn djan kam memã,

—Mrãmri, ane. Mýj'ã ne Metĩndjwýnh pi'òk no'òkkam memã ja jakre?

"E kum kên ja ne me kute kikreo ãm djwýnhja kute kikremã armã te omũn kam bôm kumê.

Kên ja ne kute kikremã o kajpar, kum o kajpar týxi", ane.

Mýj'ã ne Metĩndjwýnh kabên ja, nên? ane. ¹⁸ Ê, kên ja gêdja ga me ajò 'ã tým ne prýne 'ã amikrakrak ne. Nhyim bep ta gêdja me ajò nhiby tým ne prýne angãn prýne pyka mẽ ajo amrà, ane. Nãm ã Jeju kute prýne kurê djwýnh nhimexmã ã amijã kên jakreo ane.

¹⁹ Nhyim kam Môjdjê kukràdjã mar djwýnhmê me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bñnjadjwýr te kute memã 'ã ujarênho ãmri kute o tým nhyim me kute bñnmã te 'ã amijakre. Jeju kute puro djuw mex djwýnh'ã me akrekam. Nhyim me kuman kam kam ngryk ne. Ne te kute o tým nhyim me kute bñnmã, ne kum me uma ne, kum me krãptĩtija pyma ne.

Me kute Xedjamã pi'òk kaprĩnhõrmã.

Mat 22.15; Mak 12.13; Rô 12.1

²⁰ Nãm te me kute Jeju bñnmã o anen kam amim amã, kute kabên 'ò kupa'ã arênh nhyim me kute on o tým ne bñnmã ne me amim amã.

Kam ne me Jeju'ýr ar kwý jano. Ar kute amijo kabên mex ne kute amijo Jeju kabên mar prãm ne kute mýjja jabej kukjêr kadjy ne me Jeju'ýr ar ano. Ar kute pa 'amýnh ne kute o tēm ne me bajtem nhõ bñnjadjwýrjamã arênh nhyim kute bñnmã ne ar ã o ane.

²¹ Ar ja, ar 'êx ne kute amijo Jeju kabên mar prãmja ne ar kum,

—Bênjadwÿr, nã gãm katàt me imã mÿjja jarênh mexkumrêx ne, ne katàt adjujarênh dja. Djã nã gãm te me mÿja pymaje ne me mÿjamã akabên mex jarê? Kati, nã gãm katàt me imã arênh aben pyræk ne, me imã Metĩndjwÿnh kukràdjà'ã adjujarênh mexkumrêxo dja. Bar arÿm kuma. ²² Ë, djãm Metĩndjwÿnh kukràdjækôt ne gu me baje bênjadwÿr Xedjamã pi'ók kaprĩ nhõrmã? Nàr kon. Goja on ar imã arê, ane.

²³ Bênjadwÿrbê Xedja ne me kunĩmã nhÿ ne mebê idjaero aminhõ ne pi'ók kaprĩ'ã ar me 'wÿro ba. Me kute kum òr nhym kute we me utarmã. Ja jabej ne we ar amijo kabên mex ne Jeju kukij. Kute “Kati, kwãrik wãnh kubajtemmã pi'ók kaprĩ nhõr kêt,” anhÿr nhym Xedja nhõ krãkamngõnhre kute o tÿmmã, nàr kon kute, “Nà, kum angã,” anhÿr nhym me ja kute o tÿmmã, ne ar kukij ne kum,

—Djãm mrãmri ne gu me baje bênjadwÿr Xedjamã pi'ók kaprĩ nhõrmã, nàr kon? ane.

Nhym bep kati, Jeju ne tu ar omũ, ar kadjwÿnhbê tu ar omũn kam arkum,

²⁴ —Goja amrê ngõnhponho pi'ók kaprĩwão tẽ ba omũ, ane.

Nhym kam ar kum o tẽn kungã. Nhym kam arkum kubê ne arkum,

—Mÿj me'õ ne 'ã karõja? Ne mÿj me'õ ne 'ã idji jêtja?

Nhym ar kum,

—E kum bep Xedja karõ, ane.

²⁵ Nhym kam arkum,

—Bir be, õ pi'ók kaprĩ. Dja gar kum angã nhym bep Metĩndjwÿnh nhõ mÿjjabit dja gar Metĩndjwÿnhmã angã, ane.

²⁶ Nãm prĩne arkum arênh mexkumrêx nhym kam ar abenmã,

—Ije tô mã ne gwaj baje omã? Djãm nopnu: got kute mÿjja'õ kupa'ã arênh gwaj baje ajmã omã, ane. Nãm ar te me ipõkri Jejumã nõ, kute kabên'õ jarênh nhym ar kute o tÿmmã te me ipõkri kum nõ nhym mrãmri kabên kôt arê. Nhym kam ar tu anhikrê, pijàm djaje anhikrê.

Me tyk ne akubyn tĩn jabej me Jeju kukij.

Mat 22.23; Mak 12.18; Tex k 4.16

²⁷ Nhym pãnh me ja 'ÿr bõx. Mekbê xadjudjêu ne me kwÿ 'ÿr bõx. Nãm we me,

—Kati, me tyk ne akubyn tĩn kêt, ane. Nãm tu me tykkumrêx ne, ane. Me ja kwÿ ne me 'ÿr bõx ne kute mÿjja jabej kukjêrmã 'êx ne kum,

²⁸ —Bênjadwÿr, we Mõjdjê ne me bamã me badjupãnh'ã karõ ne 'ã pi'ók no'ók ne. Me'õ prõ'ÿr mõi ne kra kêt ne tyk nhym atãri kamy'õ pãnh 'ÿr mõi ne kute kum kra djirmã arê, ane. Kamy kumrêx 'ÿr mõi ja tyk nhym kam kamy pãnh 'ÿr mõi ja kute kum kra

djir nhym kam kra kutewaja we kute bām kamy kumrēx tykja nhō mỳjjao aminhōmā. Nhym bep atāri ja ne kute we bām tīn nhō mỳjja jao aminhōmā. Nām ā we Mōjdjê 'ā me bamā karōo ane.

²⁹ Be, kamybê 7 ne axikôt apôx. Nhym kutewaja prō'yr mō. Prō'yr mōn kra kêt ne ty. ³⁰ Nhym atārija pānh 'yr mōn kam ajte ty. ³¹ Nhym pānh atārija 'yr mōn kam kra kêt rā'ā ajte ty. Be, nām ar ā o anhỹro tēm tāmtā: nhym arým kutapureja aro ino ren 'yr mōn adjwýnhdjwý ty, kra kêt ne ty. ³² Nhym arým ar prōja arkôt ty, kra kêt rā'ā ty.

³³ Be, nija, mā gēdja me akubyn tīnkam ar on? Nhym ne kute o kubajtem ne kute o prō kêt dja 'yr mō? Ar kunī ne ar axikôt 'yr ban ty, ane. Nām ā mebê xadjudjêu Jejumā anhỹro dja.

³⁴ Nhym kam memā,

—Ē, pyka jabê me ar bari ne me prō'yr ba nhym me nire mjên. ³⁵ Nhym bep me akubyn tīnkam gēdja me abenwýr ba kêt kumrēx ne. Metīndjwýnh kute me'ā mex nhōr nhym me tyk nhijukri akubyn tīn me tām gēdja me abenwýr ba kêt kumrēx ne. Me my prō'yr ba kêt nhym me nire mjên kêt. ³⁶ Nām me akubyn tyk prām kêt kumrēx ne abenwýr ba kêt ne. Kam ne me kute kadjy mrānh djwýnh pyrāk. Ne arým akubyn tīnkam dja me kubê Metīndjwýnh krakumrēx ne tu tīn ne ajte tyk kêt.

³⁷ Mōjdjêdjwý ne me tyk ne akubyn tīnja memā o amirīt ne. Ga me akaōk pōk ne tu mex ne ām'ā ujarēnhkam kute,
“Ibê Abraāomē Idjakmē Djako ar ō Metīndjwýnh”, anhỹrja pumū.

Bēnjadjwýr'ā, Metīndjwýnh'ā ne ā ane. ³⁸ Bir be, ar tyk tūmja Metīndjwýnhmā tīn ne ar ba nīj pumū. Djām Metīndjwýnhbê me tyk nhō Metīndjwýnh? Kati, Metīndjwýnh ne me tīn nhō Metīndjwýnh. Me tyk kunī ne me kum tīn. Me tykkumrēx kêt. Metīndjwýnh ne akubyn meo tīn. Kam ne ba me amā, “Metīndjwýnh ne kubê me tīn nhō Metīndjwýnh”, ane.

³⁹ Nhym kam Mōjdjê kukrādja mar djwýnh kwý ne kum,

—Be, bēnjadjwýr, nā gām me wāmā arēnh mexkumrēx ne, ane.

Mōjdjê kukrādja mar djwýnh ne me kum mebê xadjudjêu kīnh kêt nhym Jeju kabēno me jao apa nhym me arým anhikrê. Nhym kam Mōjdjê kukrādja mar djwýnh arým kôt omūn kīnhkumrēx. ⁴⁰ Nhym kam me kunī arým kum Jeju pyman mỳjja'ō jabej kukjêr kêt ne arým tu anhikrê.

Kritubê mỳj me'ō tām djwý jabej me kukij.

Mat 22.41; Mak 12.35

⁴¹⁻⁴² Nhym kam Jeju amipānh me kukij. Kute memā amijā ujarēnh nhym me kute mar ne kute kôt kum kator kadjy. Amrêbê

ne Metĩndjwýnh memã Bẽnjadjwýrbê kumkati jarê, kute memã anormã. Ne kam memã Bẽnjadjwýrbê kumkati jarên arên arên arým memã ano. Metĩndjwýnh ta ne memã Jeju jano, nhym kute memã amijarêho ãm nhym me kute kum katormã, me kute kubê Bẽnjadjwýrbê kumkati kôt kum kator kadjy ne memã,

—Nãm we me Bẽnjadjwýrbê kumkati dja kubê Dawi tãmdjwý'õ, ane. Metĩndjwýnh kute me bamã anorja dja kubê Dawi tãmdjwý. Mýkam ne me kum Dawi tãmdjwý ane? Be, djãm Kritubê ne Dawi tãmdjwýbit? Kati, kubê ne Dawi nhõ Bẽnjadjwýrdjwý, ane. Dawi ta ne o õ Bẽnjadjwýr ne me ngrer'ã pi'ók no'ókkaam ajte ta, Dawi ta ne,

“Inhõ Bẽnjadjwýrmã ne Bẽnjadjwýr djwýnh kabên ne kum, ‘Amrê idjubôk'ãnh nhý, Abẽnjadjwýr raxkam idjubôk'ãnh nhý.

43 Ikutêp nhý ba 'ýr amrê awýr akurê djwýnho mõ ga kwýo apardjan kwý nhimex', ane. Nãm ã Metĩndjwýnh inhõ Bẽnjadjwýrmã arêho ane”, ane.

44 Bir be, ga Dawi kute kum “Abẽnjadjwýr rax” anhýrja pumũ. Mýkam ne me Dawi tãmdjwý kajgo jarê? Djã nãm o tãmdjwý kajgo? Kati, Dawi ta ne kute o õ Bẽnjadjwýr rax, ane. Nãm ã Jeju memã amijarêho anen o me unê

nhym me kute ajte kukjêr kêtumrêx.

45 Nhym me itepato Jeju kabên maro kumex. Nhym kam Jeju me ipôkri kôt ba djwýnhmã,

46 —Gora ar aminêje me omũ, ane. Aminêje Mõdjê kukràdjã mar djwýnhwã pumũ, ane. Me wã ne me kute amibên kadjy kute kubêkã jabjêti jangjênh ne 'ã ba prãmkumrêx. Nhym me ajte me krãptĩ nhipôkri kute me mexo ãmran kute memã rũnh jarênh ne kute memã, “Bẽnjadjwýr, djãm ga, djãm ga”, anhýr jabit ne me kum kĩnh. Ne mebê idjaer bikprõnh djãkam kute abeno krĩ djãkam kute amijo rũnh ne kute mebê me rũnh krĩ djã pytãr prãmkumrêx. Ne kam ajte me krãptĩ kute abeno bikprõnh ne àkuro krĩ katã kute mebê me rũnh krĩ djã pytãr prãmkumrêx, ne kute mýjja rũnh, mýjja mexbit kur prãmkumrêx.

47 Nãm ã me amijo rũnho bao anen kam ate ajte me 'uwtĩ krão apan mebê mýjja kunõ akĩ ne kam ajte ajk-waobit Metĩndjwýnhmã kabên rũnh ne, ne kum kabên jabjêo ku'ê. Nãm me 'êx ne amijo mex ne kum kabên ne. Bep kati, me axwekumrêx. Kam gêdja Metĩndjwýnh me kurãm memã pãnh rax jarên prĩne me kurãm meo ajkê. Kam ne ba ar amã, “Gora ar aminêje me wã pumũ”, ane. Nãm ã Jeju kôt ba djwýnhmã me kute amijo mex, amijo rũnh ne

kute amijaxweo bipdjurja'ã ã
arkum karõo ane.

21

*Me'õ 'uwtĩ kute õ pi'ók
kaprĩ nhõr.*

Mak 12.41

¹ Metĩndjwýnh nhõ
kikretikam ýr rá'ãkam ne ã
arkum anhýro nhý, arkum 'ã
ujarẽho nhýn 'ã ujarẽnh pan
kam ibõn nhýn kàjmã krãn
arým ari ar me omũ. Nhy
me õ nèkrẽx krãptĩ, õ pi'ók
kaprĩ krãptĩja Metĩndjwýnhmã
me kute pi'ók kaprĩ nhõr
djãkam kum pi'ók kaprĩ rẽho
kumex, aben nwhitepã kum
kam rẽho kumex. ² Nhy
kam me'õ nija, me'õ ni 'uwtĩ
kubê mjên tyk nhy õ mýjja
kêtja ngõnhponhreo pi'ók
kaprĩ byn o tẽn kam kum
kumẽ. Amãnhkrutkam pãnh
ngrire ne amẽ kubyn o tẽn
kam kumẽ. ³ Nhy Jeju arek
omũho nhýn kam arkum,

—Ba ar amã arẽ, me'õ 'uwtĩ
ja ne õ mýjja kêt, ne tu me
kurãm õ pi'ók kaprĩ raxo tẽn
Metĩndjwýnhmã kungã. Me
kunĩ kurãm pi'ók kaprĩ raxo
tẽn kum kungã. ⁴ Me ja ne me
õ pi'ók kaprĩ kumex ne kam
'ã kátãm ne kumex. Ne kam
'ã kátãmja Metĩndjwýnhmã
kungã. Nhy bep me'õ nija
ne õ pi'ók kaprĩ kêtê, pi'ók
kaprĩ ngrire ne tu kum kunĩ
ngã. O kute amikadjy mýjja
byr ne krẽn ne tĩn kadjy
Metĩndjwýnhmã kunĩ ngã.
Kum 'õ nõr kêtê. Kam ne
ba ar amã, “Nãm me kurãm
pi'ók kaprĩ rax ne kum kungã.

Mrãmri ne ba ar amã arẽ”,
ane.

*Akubyn bõx djã kukãm
mýjja apõx tẽ.*

*Mat 24.1; Mak 13.1; Xim k
4.1; A Xim 3.1*

⁵ Nhy ar kwý abenmã
Metĩndjwýnh nhõ kikretija
jarẽho mõ. Ne abenmã,

—Kẽn ja ne mexkumrẽx.
Nhy me o kikre nhy
kĩnhkumrẽx. Ja ne kikre
jao kĩnh ne. Ë, nhy me
kwý kute Metĩndjwýnh nhõ
kikretio kĩnh kadjy kute
apýnh mýjja aben kadjy òrkam
kute o kikre ja kĩnhkumrẽxja
pumũ, ane.

⁶ Nhy kam arkum,

—Bir be, ar omũ. Ar aje
omũnhwã gédja õ akati, o
bikẽn djã nhõ akati 'ýr bõx
nhy me kurê djwýnh prĩne
kikreti ngrã. Dja me kẽn aben
nhiby ikwã kunĩ nhikõ rê.
Nhy kam kẽn'õ aben nhiby
nõr kêtumrẽx, ane.

⁷ Nhy ar kum,

—Bẽnjadjwýr, nhýnh amex
'òkam dja me kurê djwýnh o
ane? Mýj gédja kukãm apõx
bar omũn kam kõt õ akatimã
ikaton õ akati mã? ane.

⁸ Nhy kam arkum,

—Ar amijã ano týt, gẽ me'õ
ar amã 'ẽx ne ar anoo bi-
knor ne Metĩndjwýnhbê ar ajo
akẽx kêt. Be, me krãptĩ dja
ĩ aben totokmã me'ýr bõx ne
arým amijo 'ẽx. Amijo 'ẽx
ne arým amijã imẽ. Amijã
imẽn arým memã, “Me anhõ
Bẽnjadjwýrbê kumkati kadjy
ne Metĩndjwýnh ijano ba tẽn
bõx. Ba ibê Kritu”, ane.

Ne kam ajte,

—Ota arým akubyn bôx djà nhõ akati kato, ane. Kwãrîk wãnh gar me wã kabên mar ne mã mekôt abikamênh ne ar mekôt aba kêt. Dja gar tu ate akrã.

⁹ Gêdja me abeno kurê djwýnh ne abenwýr prõt ne aben nhimexo ba gar omün kôt ama. Nhy m ajte me kwý ta õ pykakam õ bënjadwýro kurê djwýnh ne ta ajte jãm abeno kukan aben paro ba. Dja gar mýjja ja man atín prãm kêt ne amã uma kêt. Ja kumrêx gêdja me ã o anhýro tẽ. Kraxje kute inomã mênh kêt, kute 'ýr o tẽm rã'ã, ane.

¹⁰ Nãm ã Jeju arkum 'ã karõo anen kam ajte arkum,

—Nà, apýnh me ba djàri gêdja me abenwýr prõt ne aben nhimexo ba. Nhy m apýnh pyka abenã rôrôk djàri dja me abeno kurê djwýnh ne aben nhimexo ba. ¹¹ Apýnh pyka djàri gêdja kam pyka terte:t ne, tertet rax ne. Nhy m prãmdwý me kwý nhimex. Nhy m apýnh me kanê djàri me kwý nhimex ne. Nhy m mýjja rûnh, mýjja pymadjwý kãjkwa kurũm apõ:x ne kumex.

¹² Nhy m bep mýjja ja apõx kêttri gêdja me ar ajo rôrôk ne prïne ar ajo ajkê. Ne me bikprõnh djà'ýr ar apa 'amýn ar ajo mõn me bënjadwýrmã ar ajo 'êx ne ar ajaxweo ar apytàn mebê ijê djakam ar arẽ. Ar amã ijabê ne amã ikĩnhkôt gêdja me me bënjadwýr'ýr ar apa 'amýn ar ajo mrã. Me bënjadwýr krymê me bënjadwýr rûnh'ýr

ar ajo mrã. ¹³ Kam, kamã gêdja gar memã ikukràdjã ny'ã ajarẽ gê me kuma. ¹⁴ Kam gêdja gar adjumar punu kêt ne amim, “Mýj ikabên gêdja me amiwýr ijo tẽ ba arẽ”? anhýr kêt. Ne, “Mã dja ba gêt memã amijã idjãprãrmã ikabên ja on”? anhýr kêt. Kwãrîk wãnh gar ã amim anhýr kêt, anhýr djwýnhrà m ã amim anhýr kêt.

¹⁵ Bep kati, ba gêdja ba ar ajamakmã ikabên wadjã. Ba gêdja ba ar amã ikabên jarẽ gar kam ikabên ja tãm memã arẽ nhy m kam ar akurê djwýnh te ar amã ãm týx ne kute kabên'õ mar ne kute bẽno ar ajapanhmãn tu anhikrê. ¹⁶ E kum ã, ar abãmmê, ar anã, ar akamy, ar anhõbikwaja tãm gêdja me ar akurê djwýnh'ýr ar apa 'amýn ar ajo mrã nhy m me ar akwý pa. ¹⁷ Ikôt ar abikamênhkam dja me kunĩ kum ar akurê ne.

¹⁸ Nhy m bep Metĩndwýnh ta gêdja prïne ar ajo djuw mex ne ar apumũnh 'ãno dja. Djãm kum ar apumũnh kangamã got? Kati, gêdjãm prïne ar apumũnh 'ãno dja. ¹⁹ Gora ar memã adjãm týx. Dja gar adjãm týx ne 'ãno djan arým tu atĩnkumrêx.

²⁰ Gêdja krãkamngõnh Djeruxarẽmã ipõk mõ ne 'ã aben krãkã proo mõ gar kam omün arým kôt ama. Mrãmri ne arým õ akati tẽpo tẽ, Djeruxarẽo bikênh djà nhõ akati tẽpo tẽ, me kute me amõr djã ngrãnh ne kute prïne kapõnhmã

ne arým tēpo mō. ²¹ Kam gédja Djeruxarē bu'ã pyka ja nhidjibê Djudêjakam me ja amijã maje krãnh'ÿr prôt ne. Nhy m bep krîbê me ja gédja me amikrà kêt mex ne amijã maje kurüm kato. Nhy m purkam me jamê, bàkam me jamê gédja me ajte akubyn ùrkwãmã mör kêt. Dja me tu ãm kamã ajmã, apÿnh krãnh'ÿr ba. Akubyn krîmã mör ne bôx ne ajte akubyn prôt kêt. Tu ãm kamã amü prôt ne.

²² Be, akati kaprî ne ja. Akati kînh kê:tkumrêx ne ja. Mrãmri gédja Metîndjwÿnh me axwekam ngryk ne me axwe pãnh prî:ne meo ajkê. Anhÿr djwÿnhrà m ne Metîndjwÿnh pi'òk no'òkkam ja kunî'ã ajarê. Dja ò akati 'ÿr bôx, anhÿr djwÿnhrà m Metîndjwÿnh kute pi'òk no'òkkam arênh jakôt dja 'ÿr bôx ne kam kôt ã o anhÿro tē.

²³⁻²⁴ Be, akati ja dja kaprî ra:x ne. Watîre me nire tujarô, watîre me nire kute kra karàre jamÿnhja. Mã gédja me ja krãkamngôn pymaje prôtja on? Metîndjwÿnh gédja pyka jakam me jakam ngry:k ne. Ne prîne kam meo ajkê, me axwekam. Metîndjwÿnh ta gédja pyka ja'ÿr me kurê djwÿnh jano nhy m me me'ÿr bôx ne Djeruxarêmã ipòk ne kam prîne me imexo mō. Kàxdjwa kajgoo me kwÿ nhimex ne kam amipardja'ã me kwÿ pa 'amÿn kam apÿnh me bajtem nhō pykakôt me kungrã. Krãkamngôn hre bajtem ja gédja prîne Djeruxarēo

ajkê, prîne o ajkên kungràn jãm o mrãn kurên kam arým mÿrbê kam ajkarê. Kam bikarêr rã'ã: nhy m arým me kute meo bikênh djã nhō akati apêx. Arým me bajtem nhō akatija apêx nhy m arým me mã mō.

²⁵ Nhy m kàjkwakam mÿjja pumünh kêt kwÿ rax dja apôx. Mytmê mytyrwÿmê kanhêtirekam gédja mÿjja apôx ne kumex. Nhy m pykabêdjwÿ ngô rax dja tãm ne aben pumjuw ne mÿja bê abenã ajkapî ne kam rãrã:ko nō. Dja me apÿnh ò pyka djãri omün kam abenmã,

—Mÿj got ja? Mÿkam? anen kam umar punure. Te kute mÿjja'ò marmãn mÿjja'ò mar kêtumrêx ne kam axwe umarre. ²⁶ Ne kam terteto kumex. Mÿjja pyma kator ne kute prîne pykao bikamÿr ne kute prîne meo bikênh pymaje ne me terteto kumex. Nãm me amijã ja kamnhix ne kam tîn prã:m ne. Te tîn prãme ne kam terteto kumex. Djãm mÿjja pyma ngri: ne apôxmã got me umaje tertet kêt ne. Kàjkwakam apÿnh mÿjja tÿ:x dja amingrêk ne.

²⁷ Kam gédja ba me'ÿr bôx nhy m kam me kunî ipumü. Ije amijo inhî dja ba imextire ne itÿxkumrêx ne ipyma:kumrêx ne. Kam dja ba kàjkwakam kakrã kôt bôx nhy m me kunî: arým ibòxkôt ipumü. ²⁸ Kukãm ne mÿjja apôxja. Bir be, gédja mÿjja ja arým apôxmo krax ga kam ar amikam atÿx. Amikam atÿx ne akînh ne. Arým ije ar

apytarmã me awÿr ibôx 'ÿr, ane.

²⁹ Ne kam ajte arkum atemã mÿjja 'ô'ã ujarënh jakreo tën arkum,

—Gop ar pidjôbê pigêremê rãmtãxtemê pĩ kunĩ ma. ³⁰ Amex kutã gêdja 'ô ingrã gar kam arÿm amexmã kamnhĩx nhym kam arÿm amex ne.

³¹ Bir be, gêdja ba ije ar amã mÿjja jarënhja ã apôx môr ane gar kam arÿm ijabej rĩt ne ijabej ajkam ama. Akubyn ibôx ne me kadjy ibënjadjwÿr rax ne ipymao ije me utãr ne ar meo ibamã arÿm 'ÿr. 'ÿr dja mÿjja apôx tẽ. Amex kutã gêdja pi'ô ingrã, nhym bep ibôx kutã gêdja mÿjja py-matija apôx mō.

³² Nã, mrãmri ne ba ar amã kôt arẽ. Ar anhõ krôkam me kamingrãny ja gêdja me tyk par kêttri mÿjja ja kunĩ apôx. Mrãmri ne ba ar amã arẽ. ³³ Ikabën kajgo kêtikumrëx. Gêdja pykamê kãjkwa ã apêx nhym bep ba ikabën gêdja 'ô biknor kêtikumrëx. Mrãmri gêdja ba ije mÿjja jarënh ja kunĩ apôx nhym me omũ.

³⁴ Gora ar ikam amakbê amijã ano tÿx ne amijãno dja. Gar mrãmri akukràdjã mexbito atëm rã'ã. Kwãrĩk wãnh gar kadjwati kangôkôbit* Nhy-m akati nhym ajte akubyn Metĩndjwÿnh nhõ kikreti'ÿr tën kam ajte memã 'ã ujarënh dja. Nhy-m me kryrãm 'ÿr ban bôx ne ujarënh ma nhym amykry nhym me mã ba. Nãm ã akati kunĩkôt ã o anhÿro tẽ.

gar ã ar anhÿr aba ba kam ar ajaêrbê bôx gar kam ajmã imã amijarënh on? ³⁵ Kute mrãmri ne me mrymã krĩn kute aêrbê parja pyrãk. Be, dja ba ã anen ar ajaêrbê bôx, pyka kunĩkôt dja ba ã ar ajaêrbê ibôxo ane, ar akunĩ jaêrbê ibôxo ane.

³⁶ Kukãm dja ã mÿjja kunĩ apôx tẽ. Kadjy ne ba ar amã, “Gop ar arek ijabej ajkam aman amijãno dja. Mã amijãno djan arek Metĩndjwÿnhmã amijo adjã'wÿr rã'ã gẽ ar ajo tÿx. Gar atÿx ne mÿjja punu apôxkam ijãno djan ikanga kêt. Ne akubyn ibôxkam amikam apijãm kêt ne ik-abem aku'ẽ. Ba ije amijo inhĩ ne me awÿr ibôxja ikabem amikam apijãm kêt ne aku'ẽ.” Nãm ã Jeju arkum bôx djã nhõ akatimẽ kukãm mÿjja apôx djã nhõ akatimẽ arkum arënh o ane.

³⁷⁻³⁸ Ne kam akati kunĩkôt memã Metĩndjwÿnh kukràdjã'ã ujarënh tẽ. Metĩndjwÿnh nhõ kikretikam memã 'ã ujarënh tẽ. Nhy-m amykry nhym kam krãnhbê Oriwêre'ÿr tën kam ikwã. Nhy-m akati nhym ajte akubyn Metĩndjwÿnh nhõ kikreti'ÿr tën kam ajte memã 'ã ujarënh o ane.

* **21:34** Mÿjja me kute o kôm ne kôt bibãnh kunĩja, kadjwati kangômẽ uba kangômẽ, mÿjja kangô kunĩ ne me kum kadjwati kangô jarẽ.

22

Me kute Jeju bñ kadjy o aben maro ýr.

Mat 26.14; Mak 14.10

¹ Arým ne Metíndjwýnh nhõ akati, amrêbê Metíndjwýnh me irôbê mrãnh nhy me mã kôt kute mar nhõ akati arým o rãm ne ja o mõi. Kam ne me djwýponhreibit ku.

² Nhy kam me kadjy Metíndjwýnh mar djwýnh nhõ bñnjadjwýrmê Môjdjê kukràdjà mar djwýnhmê ne me abenmã Jeju'ã karõo mõi. Mete bñnmã ne me abenmã 'ã karõo mõi. Ne kam me kum me kâtãmja pyma ne. Me kâtãm ja ne me kunĩ kum Jeju kñnhĩ. Nhy bep me ja, me kadjy Metíndjwýnh mar djwýnh nhõ bñnjadjwýrmê Môjdjê kukràdjà mar djwýnhmê ne me kum kurê ne kam kute bñnmã abenmã 'ã karõo mõi kam kum me kâtãmja pyma ne.

³ Nhy kam Xatanaj Djudamã wadjà. Jeju kôt ba djwýnhbê 12'õ ne Djuda. Idji 'õ ne Ikadji. Kumã ne Xatanaj wadjà. ⁴ Arým Djudamã wadjà nhy kam arým mã me'ýr tẽ. Me kadjy Metíndjwýnh mar djwýnh nhõ bñnjadjwýrmê Metíndjwýnh nhõ kikretikam krâkamngõnh nhõ bñnjadjwýrmê me'ýr tẽ. Me'ýr tẽn bõx nhy me abenmã 'ã àpnênho nhỹ. Nhy kam me kum,

—Ije ba gop on me amã Jeju kanga ga me abñn amã kurê kêt, ane.

⁵ Nhy kam arým me kñnhkumrêx. Kñnhkumrêx ne kam kum,

—Mexkumrêx. Gêdja bar kam pãnh amã pi'òk kaprĩre ngã, ane.

⁶ Nhy kam “Ã” ane. Nhy kam me arým kum pi'òk kaprĩre ngã nhy kam amim kubyn kam ate kato. Katon kam arým Jeju'ã amim karõo tẽ. Me 'ã bikprõnh kêtiri, me no prãri ne kute me kum kangamã amã.

Me kute Jeju bñn kêtiri kôt ba djwýnhmê ro'ã õ kwý krẽn mex.

Mat 26.17; Mak 14.12

⁷ Nhy kam mebê idjaer kukràdjàkôt mete djwýponhbit kur nhõ akati arým kato. Kam ne me apýnh ùrkwãkam Metíndjwýnhmã mrykĩ'ãtomti pan kubõn kuku. Amrêbê Metíndjwýnh me irôbê mrãnh nhõ akati me kute kôt mar kadjy ne me ã o ane. ⁸ Kam ne Jeju kôt ba djwýnh jano. Nãm Pedrumê Djuão ar anon arkum,

—Ar tẽn ar ikutêp mrykĩ'ãtomti jabatãnh nyrewã bñn aga. Bar wãm bõx gwaj kukrê. Gwaj baje Metíndjwýnh me irôbê mrãnh nhõ akati mar kadjy mrykĩ'ãtomti krê, ane.

⁹ Nhy ar kum,

—Nhỹnh gêdja bar ar akutêp mry ga? ane.

¹⁰⁻¹¹ Nhy kam arkum,

—Ë, ba ar amã arê. Gêdja gar tẽn krĩ'ýr bõx nhy me'õ my ngõo tẽn ar akajpa. Ga kam ar kôt tẽ nhy ùrkwãmã wadjà. Gar kôt wadjàn

kam õ kikkre djwýnhjamã kum, “Bēnjadjwýr ne amã, ‘Nhýnh kumoka’ê ja ne me bõx ny kadjy, dja ba ikõt ba djwýnhmẽ ro’ã bõx ne kam inhõ kwý krẽ? Ar ije Metĩndjwýnh me irõbẽ mrãnh nhõ akati mar kadjy mryki’ãtomti krẽ?’ ane.”

¹² Dja gar ã kum ane nhym kam ar amã kumoka’ê rax jakre, kýjrũm imõkkam kumoka’ê raxwã jakre, kapõnh pro, arým o mex pro, kam gẽdja gar ar ikutẽp agan adji, ane.

¹³ Nhym kam ar tẽn kam kajpa. Kute arkum arẽnh kõtõ. Kute arkum arẽnh kõt ne ar tẽn me’õja pumũn kam kõt tẽn ũrkwãmã wadjàn kam ar kutẽp mry ga.

¹⁴ Nhym Jeju kute kõt ba djwýnhõ mõrja’ã arým apajrũm myt tẽ. Nhym ar bõx ne kam ro’ã õ kwý krẽnmã arým nhỹ. ¹⁵ Nhỹ nhym Jeju arkum, kõt ba djwýnhbẽ 12mã,

—Ba ne ba imã gwaj baro’ã banhõ kwý krẽn prãmkmrẽx. Itokry kẽtri gwaj baro’ã baje Metĩndjwýnh me irõbẽ mrãnh nhõ akati mar kadjy mryki’ãtomti krẽn prãmã.

¹⁶ Ë, ba ar amã arẽ. Ja dja ba krẽn o ino re. Ne kam ajte krẽn kêt ’iry:n kam Metĩndjwýnh me kadjy bēnjadjwýr ne kute me utår ne kute ar meo bakambit gẽdja ba ajte inhõ kwý krẽn djà djwýnhja krẽ, ane.

¹⁷ Ne ngõnhkrãkam uba kangõjadjwý byn ’ã

Metĩndjwýnhmã õdjàn jarẽn kam arkum,

—Mĩ, ar jao ikõ, aben nhitepã o akõmo mõ. ¹⁸ Ba ar amã arẽ, gar ama. Ije pidjõ kangõo ikõmo krã’yr ne ja. Metĩndjwýnh kute amim õ me ja kunĩ pytår ne kute meo bakambit dja ba ajte pidjõ kangõ nyo ikõ.

¹⁹ Ne kam ajte djwý ja byn ’ã Metĩndjwýnhmã õdjàn jarẽn kam kokijn apýnh arkum kungãn arkum,

—Ë, inhĩ ne ja. Inhĩ’ã ne ba djwý jakren ar amã kokij. Ar akadjy dja ba ty. Dja me pĩte’y’ã inhõn ibĩ. Dja gar akuprõn inhĩ ja’ã djwý jakren krẽ. Dja gar krẽn ã imaro anen imar rã’ã ne, ane.

²⁰ Nhym ar õ kwý krẽn pa nhym kam ajte uba kangõ byn kam arkum,

—Ikamrõ’ã ne ba pidjõbẽ uba kangõ jakre. Dja me ibĩ nhym kam ityk jakõt dja ikamrõ ã me akadjy prõt ne bixabjẽr ane. Ikamrõ jakõt gẽdja Metĩndjwýnh me amã kukràdjà ny, kabẽn ny jarẽn mãmndji.

²¹⁻²² Ë, ikuri ýr ne õ kwý krẽno ýr ja gẽdja ikurẽ djwýnhmã ikanga. Mrãmri dja me ibĩ. Amrẽbẽ ne Metĩndjwýnh me kute ibĩn kadjy amim ijã karõ. Kute amim ijã karõjakõt gẽdja me ibĩ. Ba ije amijo inhĩ ne me awýr ibõxja gẽdja me ibĩ. Watĩre kute ikurẽ djwýnhmã ikanga djwýnhwã. Ta gẽdja tokry ra:x ne, ane.

23 Nām ã Jeju arkum ane nhym kam kôt ba djwýnhja abenmã,

—Ije, mýj gwaj bajõ dja gwaj kurê djwýnhmã kanga? ane. 24 Ne abenkam kangao kumex ne kam adjwýnhdjwý abenbê bēnjadjwýr pytaro kumex. Ne abenmã,

—Ba gēdja ba gop ibēnjadjwýr raxo ar ajakre, anhýro kumex.

25 Nhym kam Jeju arkum,

—Me bajtemkam ne me bēnjadjwýr rûnh kabēno meo atom ne ar meo ba. Nām we memã, “Idjukaprîkôt ne ba amim me ajo atom ne amim ar me ajo iba. Me akadja ne ba ibēnjadjwýr rax”, ane. Nām we ã me bajtemkam me bēnjadjwýr we ã ane.

26 Bep kati, ar ga dja gar ã anhýr kêtumrêx ne. Dja gar ajõ abenkam arax jabej, djã gãm aje me kutapure pyrãk ne me katēn tē. Ne ar ajõ amikam aben kadja abēnjadjwýr jabej gēdja ga tu ar memã adjãpēnh aba.

27 Nhym ne bēnjadjwýr raxo kute aben jakrenh? Djãm kum ýr nhym kute 'ýr òmrõo tēmja? Nâr kon djãm kum ãpēnh ne kute kum òmrõo ne o tēmja? Kum ýrja. Bep kati, ba ne ba te ibēnjadjwýr raxo me bēnjadjwýr kunĩ jakren tu amijo ikâtãm ne ar ar amã idjãpēnh iba. Dja gar ã ikudjwa ane.

28 Ê, ar ga ne gar amexkumrêx. Nām me te kum ikurēn ijo ajkê gar mã ijã angrã tỳx ne. 29-30 Kam gēdja ba akati 'òkam arým

ar ajã bēnjadjwýr rē. Ibãm ne ijã bēnjadjwýr mē ba kam badjwý amidjõ'ã ar ajã bēnjadjwýr rē. Kam dja gar inhõ pyka djwýnhkam ar akadja ibēnjadjwýr ne ije ar ajo ibakam ikôt anhõ kwý krēn kôt ikõ. Kam dja gar me bēnjadjwýr rûnh krĩ djãkam memã akrĩn ar meo aba, apýnh me kute mekbê idjaermã idji jarēnh djari kubê 12jamã akrĩn ar meo aba, ane.

31 Ý, Ximão, Ximão, ota arým Xatanaj ar ajã Ibãm ma, kute ar akabimã, mrãmri ar amã ikĩnh ne ijã angrã tỳx ne ar ikôt aba jabej. Kute mrãmri ne me kute bãy 'ykã katêk ne kute djwý kapĩn djãkam krĩn kute kapĩn ja pyrãk. Dja ã Xatanaj kute ar akabimã ã ar ajo ane. 32 Ê, Ximão, ba ne ba arým Ibãmmã ajo a'uw. Ijã angrã tỳx ne mã ikôt abikamēnh ne ar ikôt aba kadja. Dja ga mekôt ikangan kam akubyn aje iwýr amijo akēxkam gora akamydjwýo tỳx, ane.

33 Nhym kam Pedru kum,

—Kati, Bēnjadjwýr, ba dja ba apymaje iprõt kêtumrêx ne. Gēdja me kute abê ijê jabej akôt ibê ijê. Ne kute abĩn o mõi jabej akôt ibĩ, ane.

34 Nhym kam Jeju kum,

—Kati, ba amã arē, Pedru. Akamãt ja tãmkam òkrēnē'ãnh kâr kētri dja ga amijã maje memã ajēxo dja. Memã aminēje ajēxo adjãmo amãnhkrut ne ikjêkêt ne memã, “Kati, ije tãwã pumũnh kêt”, ane. Be,

dja ga ã memã ijã ane. Ba arým amã arẽ, ane.

³⁵ Nãm Jeju ã Pedrumã anen kam ajte arkum,

—Ije õbê ar ajanor gar anhỹkam amõr ne aje anhõ katõk'y djã, aparkã 'õ byr ne o amõr kêt ne ajênh 'õ aje tur ne o amõr kêtja, djori kam ar anhõ mỳjja kêt? Ne kam ar anhõ kwỳ krẽn djã kêt? ane.

Nhym ar kum,

—Kati, kam ar inhõ mỳjja, kam ar inhõ kwỳ krẽn djã. Me ne me ar imã kungã, ane.

³⁶ Nhym kam arkum,

—Nhym bep jakam ne atemã. Jakam dja gar anhõ katõk'y djãwã jamã ne ajêhdjwỳ'õ tun o mõ. Ne anhõ kãxdjwa kajgo kêt jabej on kadjy aminhinõkãtiwã ngãn pãnh pi'õk kaprĩ byn amim o 'õ byn ar o mrã. ³⁷ Ba ar amã arẽ. Arým ne me kute ibĩnmã arým ijo rã:m ne jao tẽ. Amrêbê me kute Metĩndjwỳnh kabẽnkam ijã pi'õk no'õkkam kute,

“Nãm me o axwen me axwemẽ ro'ã kubĩ”, anhỹr ja arým kator 'ỳ:r. Amrêbê me kute ijã pi'õk no'õk ja gêdja mrãmri on kato nhym me omũ, ane.

³⁸ Nhym ar kam kum,

—Bẽnjadjwỳr, omũ, ota ar inhõ kãxdjwa kajgo amãnhkrut, ane.

Nhym kam arkum,

—Ã, aj, anũ, ane.

Pidjõkõkam Bãmmã amijarênhoyr.

Mat 26.36; Mak 14.32

³⁹ Nãm arkum “Anũ” anen ate kikre kurũm katon krãnhbê Oriwêre'yr kõt ba djwỳnhõ mõ. Kute 'ỳr aro mõr tũmja 'ỳr ne ajte aro mõ. ⁴⁰ 'Ỳr aro mõn aro bõx ne kam arkum,

—Ar Metĩndjwỳnhmã amijo a'wỳ. Gêdja me te ar ajaxwe'ã ar amã apnê, gar mekõt ajaxwe kêt. Ja kadjy dja gar kum amijo a'wỳ, ane.

⁴¹ Arkum anen ate tẽn ỳro rãm ne nĩj. Nãm kõt ba djwỳnhmã iren tẽn ỳro rãm ne nĩj ne kõnkrãõ nhỹ. Ne kam arek Bãmmã kabẽnõ nhỹ.

⁴² Ne kum,

—Djũnwã, aje ibê ikaprĩja kadjar jabej on ibê kaba. Aje ibê ikaprĩ kadjar nhym me kute ibĩn kêt mã ne ba amã amijarẽ. Nãr kon, dja ga mrãmri ibê kadjar kêt jabej ba tu mrãmri itokryo itêm rã'ã. Djãm ba ne ba amimar kõt ar amijo iba? Kati, akabẽnkõt ne ba amijo iba, ane.

⁴³ Nhym kam kãjkwa kurũm kadjy mrãnh djwỳnh 'ỳr ruw ne kam o tỳx ne. ⁴⁴ Nhym kam akubyn Bãmmã amijarênhõ nhỹ. Kaprĩ ra:xkam ajte akubyn prĩne kum amikõt amijarênhõ nhỹ. Kaprĩ raxkam ne õ djãkam tokry. Tokry raxkam ne arým 'ã ngõ pepeko dja. Djãm 'ã ngõ? Kati, kamrõ ne prõto dja, pykakam totoko dja.

⁴⁵ Ne Bãmmã amijarênhõ nhỹn kam kum amijarênhõ pan kãjmã djan kam akubyn kõt ba djwỳnh'ỳr tẽ. Nhym kõt ba djwỳnh arek õto kumex. Kaprĩ raxkam arek

ōto kumex. ⁴⁶ Nhyṁ kam arkum,

—Mÿkam ne gar arek anhōto akumex? On ar kajmã djan Metĩndjwÿnhmã amijo a'wÿ. Gêdja me te ar ajaxwe'ã ar amã apnê, gar mekôt ajaxwe kêt. Ja kadjy dja gar kum amijo a'wÿ, ane.

Me kute Jejuo tÿm.

Mat 26.47; Mak 14.43; Dju r 18.3

⁴⁷ Arkum kabēno ãm rã'ã nhyṁ arÿm me kute pa 'amÿnh ne o mōrmã arÿm 'ÿr bōx. Me krãptĩ ne me arÿm 'ÿr bōx. Djuda, Jeju kôt ba djwÿnhbê 12ja'ō ne 'ÿr meo mō. Ne kam kute o tÿm ne kute ine kaōrmã 'ÿr tē.

⁴⁸ Nhyṁ kam kum,

—Djuda, djãm aje inhine kaōro atēm pro aje memã ijo atÿmmã ne ga iwÿr tē? Nã gãm ajêx ne ije amijo inhĩ ne me awÿr ibōxja ijo anhōbikwan inhine kaō, ane.

⁴⁹ Nhyṁ kam Jeju nhō àpênh bu'ã ku'êja arÿm kuma, tu amikam kuman kum,

—Bēnjadjwÿr, djãm ar ije kàxdjwa kajgoo me ja parmã? ane.

⁵⁰ Nhyṁ ate ar'ō me'ōjamã akabê, me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhō bēnjadjwÿr rax nhō àpênh ja'ōmã akabên toxy anen arÿm amak nhikê ta, amak djubôk ne kuta. Nãm tu amak toprik ane nhyṁ wãnh amak tÿm.

⁵¹ Nhyṁ kam Jeju,

—Aje, anũ, arek ar dja, ane. Ne kam amak djãm djà kupê nhyṁ arÿm ajte amak mex ne.

⁵² Nhyṁ kam me kute pa 'amÿnhmã 'ÿr mōrjamã, me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhō bēnjadjwÿrmē Metĩndjwÿnh nhō kikretikam krākamngōnhmē mebēngêtemã,

—Ije djãm idjàkĩnhĩ ne ga me aje ibĩnmã iwÿr anhō kômē anhō kàxdjwa kajgomē o mō? ane. ⁵³ Myt kunĩkôt ne ba me akam ar Metĩndjwÿnh nhō kikretikam iba ga me kam kam ijo atÿm kêt ne. Nã, mrãmri me anhō akati ne ja. Me ajaxwe rax ne kute akamàt kô tyk pyræk. Nãm pĩne me bajo ajkamuw. Kam ne ga me aje ipa 'amÿnhmã iwÿr mō, ane.

Pedru aminêje 'êx.

Mat 26.69; Mak 14.66; Dju r 18.15

⁵⁴ Nãm ã memã ane nhyṁ kam me pa 'amÿn kam me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhō bēnjadjwÿr rax nhō kikre'ÿr o mō. 'ÿr o mō nhyṁ kam Pedru mekôt tē, nĩjar memã kre rax ne tē.

⁵⁵ Nhyṁ me arÿm Jejuo mōn o bōx, me kute pa 'amÿnhja ne me arÿm o mōn o bōx ne kam kikre nhipôkri kēnh ngrire jakam amim kuton kam 'ã ànhũnho kumex. Nhyṁ kam Pedru mekôt tēn 'ÿr wadjàn kam me ikô'ã nhÿ. ⁵⁶ Nhyṁ bēnjadjwÿr nhō àpênh kurererja kuwy pôkmã omũ ne kam 'ÿr tēn kam no tyn djan kam memã,

—Tãwãdjwÿr ne arkôt ba, ane.

⁵⁷ Nhyṁ kam Pedru aminêje 'êx ne kum,

—Kati, arkati. Ije tãwã pumũnh kêt, ane.

⁵⁸ NhyM adjynkêt ne me'õ mydjwý 'yr bõx ne omũn kam kum,

—Gadjwý ne ga abê õ àpênh'õ, ane.

NhyM kam kum,

—Kati, arkati. Ibê õ àpênh kêtê, ane.

⁵⁹ NhyM 'ãtũm nhyM ajte me'õ myjadjwý 'yr bõx ne 'ã no tÿx mex ne 'ãno djan memã arên memã,

—Mrãmri ne tãwãdjwý arkôt ba. Kubê pykabê Garrêja kra'õ, ane.

⁶⁰ NhyM kam kum,

—Kati, ije akabênwã mar kêt. Ije akabênwã mar prãm kêtumrêx, ane. Ne kam kabêno ÿr rã'ã nhyM 'ã ôkrênê'ãnh kà. ⁶¹ NhyM kam Bênjadjwýr 'yr akêx ne omũ. Nãm ar aktã aben pumũ. NhyM kam arÿm Pedru Bênjadjwýr kabên ma. Kute anhÿr djwýnhrãm kum kabên jarênh ja ne arÿm kuma. Kute kum,

—Akamãt ja tãmkam ôkrênê'ãnh kàr kêttri dja ga aminêje ajêxo amãnhkrut ne ikjê kêt ne memã, “Kati, ije tãwã pumũnh kêt”, anhÿr ja ne arÿm kuma. ⁶² Ne kam katon mu:w. Kaprĩ raxkam ne mÿr rax ne.

Krãkamngõnh kute Jeju'ã bêno bikêno ãm.

Mat 26.67; Mak 14.65

⁶³ NhyM me kute Jeju pumũnho ku'êja kam bêno ajkên tak ne. ⁶⁴ Nãm me no'ã pron kam apÿnh tak ne kam kum,

—Aj, goja me'õ kute akur-wanhjakôt omũ. Goja tu aman me imã arê, ane. ⁶⁵ Nãm me prĩ:ne o ajkê. Nãm me aprÿ:o kumex.

Me rũnh kute Jeju axwe jabej kukjêr.

Mat 26.57; Mak 14.55; Dju r 18.12

⁶⁶ NhyM arÿm akati nhyM kam mebê idjaer bêngêtmê me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bênjadjwýrmê me kute Môjdjê kukràdjã mar djwýnhmê, me ta ne me aben pydjín amiwÿr Jeju 'uw. NhyM kam me me'ÿr Jeju mõn o bõx ne me kabem kudja. ⁶⁷ Me kabem kudja nhyM me kum,

—Goja on me imã amijarê. Djãm abê me babê idjaer nhõ Bênjadjwýrbê kumkati, nênh? Goja on me imã amijarê, ane.

NhyM kam memã,

—Got ba ren me amã amijarê ga ren me amim imar kêtumrêx ne. ⁶⁸ Ba ren badjwý me akukij ga ren me imã arênh kêt ne. ⁶⁹ NhyM bep jakam gêdja ba on Metĩndjwýnh pymati djubôk'ãnh nhÿ. Ba ije amijo inhĩ ne ibênjadjwýr raxkam gêdja ba ubôk'ãnh nhÿ, ane.

⁷⁰ NhyM kam me kunĩ kukij ne kum,

—Djãm abê Metĩndjwýnh kra? ane.

NhyM kam memã,

—Ãã, kôt ne ga me ajê arênhwã, ane.

⁷¹ NhyM kam me abenmã,

—Bir be, arÿm ta kute amijo Metĩndjwýnhja ma. Mÿj kadjy dja gu me ajte me'õdjwý

kukij? Kati, ta ne arým amijarē gu me arým kuma, ane.

23

Piratu kute Jeju axwe jabej kukjêr.

Mat 27.1; Mak 15.1; Dju r 18.28

¹ Nhyam kam me rûnhja eku:n kâjmã djan mûjar Piratu'yr o môn o bôx. ² O bôx ne kam Piratumã Jeju kãmex jarên kum,

—Ë, tãmja ne axwere. Tãwã ne ar me ibê idjaer noo biknoro ba. Ba meo tÿm ne awÿr o mō. Nãm we me imã, “Kwãrîk wãnh ga me bënjadjwÿr raxbê Xedja me kunĩmã ÿr djwÿnhmã pi'ók kaprĩ nhõr kêt”, ane. Ibê me anhõ Bënjadjwÿrbê kumkatikam gêdja ba ipymao ar me apytãn me ajo iba, ane. Nãm we ã me inoo biknoro ane, ane. Nãm ã me Jejuo 'ëxo ane.

³ Nhyam kam Piratu Jejumã, —Djãm abê mebê idjaer nhõ bënjadjwÿr rax? ane.

Nhyam kam kum,

—Ãã, kôt ne ga aje arënhwã, ane.

⁴ Nhyam kam Piratu me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bënjadjwÿrmê me krãptĩmã,

—Nã bãm te kukij. Ajmã kute kêt. Axwe kêtumrêx, ane.

⁵ Nhyam kam me mã kum 'ã apnê. Kum 'ã apnê:n kum,

—Kati, nãm prĩne aben kadjy memã 'êx mō. Nãm Garrêja kurũm tẽn Djudêjakam bôx ne aben

kadjy memã 'êx. Nãm krĩ 'ókam bôx ne aben kadjy memã 'êx. Ne ajte amũ krĩ 'ókam bôx ne aben kadjy memã 'êx. Ne ajte amũ 'ókam bôx ne aben kadjy memã 'êx ne ajte amũ 'ókam bôx ne aben kadjy memã 'êx. Ne jakam arým bôx, ane.

Erodji kute Jeju axwe jabej kukjêr.

⁶ Nhyam Piratu me kabên ja man kam abej me kukij ne memã,

—Djãm Garrêjakam me kra'õ? ane.

⁷ Nhyam me kum “Ãã” ane. Garrêjakam me ja nhõ bënjadjwÿr nhidjibê ne Erodji. Ajbir Djeruxarêkam bôx. Kam ne Piratu Erodji'yr Jeju jano, Erodji kute Piratu kudjwa Jeju kukjêrmã. Jejubê Garrêja krakam ne kum ano. Nhyam me arým 'yr o bôx.

⁸ Nhyam Erodji Jeju pumũn kam kĩnhkumrêx ne. Amrêbê ne Jeju'ã ujarënh man kam te kute tãri omũnh prãme. Nhyam kam me arým 'yr Jejuo môn o bôx nhyam kam kĩnhkumrêx ne. Kute kum mÿjja pumũnh kêt'õ nhipêx nhyam kute omũnhmã ne bit 'ã kamnhĩx ne. ⁹ Ne kam te Jeju kukjêr krãptĩ ne. Nhyam mrãmri bën kêt mex ne dja.

¹⁰ Nhyam bep me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bënjadjwÿrmê Mōdjê kukràdjã mar djwÿnhmê ne me Jeju kuri ku'ên kam mã kum arê. Kum kâtãm jarënh ku'ê. Djã nãm me akrãnmã kum arê? Kati, nãm me tu Erodjimã Jeju jarënh bê:

ne. ¹¹ Nhyam kam Erodji õ krâkamngõnhremẽ ro'ã Jeju japryõ ne 'ã keket ne kam kum me bẽnjadjwyr kà jadjàn kam akubyn ajte Piratu'yr ano nhyam me ajte akubyn 'yr o mõn o bõx.

¹² Nhyam Erodjimẽ Piratu ar myt tãmkam abeno õbikwa. Jejukõt ne ar abeno õbikwa. Amrẽbẽ ne arkum aben kurẽ ne kam ajbir arym Jejukõt abeno õbikwa. Piratu kute Erodji'yr Jeju janorkam ne ar arym abeno õbikwa.

Piratu kute Jeju bĩn kadjy memã kanga.

Mat 27.15; Mak 15.6; Dju r 18.39

¹³ Nhyam me akubyn Piratu'yr Jejuo mõn o bõx. O bõx nhyam kam Piratu me kadjy Metĩndjwynth mar djwynth nhõ bẽnjadjwyrme me kute meo ba djwynthme me kãtãmmẽ meo akprõn kam memã,

¹⁴ —Ë, tãm ne ga me iwyr o mõn o bõx ne kam imã, “Tãmja ne ar me inoo biknoro ba”, ane. Ba kam te kukij, te me anhipõkri kukij, nhyam ajmã kute kêtukumrẽx. Mexkumrẽx. Nã gãm me ajẽx ne arĩk kãmex jarẽ. ¹⁵ Nhyam Erodjidjwyr te ikudjwa kukij nhyam mexkumrẽx. Ga kute ajte akubyn me bawyr anorja pumũ. Be, myj kadjy dja ba kubĩ? Ije bĩn prãm kêtẽ. ¹⁶ Kam dja ba tu kaprẽprẽk kajgon ano, ane.

¹⁷⁻¹⁹ Nhyam kam me kunĩ axikõt kum 'ã àpnẽho kumex. Ne kum,

—Kati, on o tẽn abĩn me imã Baraba bõm amẽ, ane.

Nãm Piratu me kute Metĩndjwynth me irõbẽ mrãnh nhõ akati mar kunĩkõt me pynth ne bõm me rẽnho tẽ. Me axwe nhyam kute mebẽ ijẽja ne bõm me rẽnho tẽ. Baraba ne axwekumrẽx. Nãm me bẽnjadjwyr kadjy memã 'ẽx nhyam me me bẽnjadjwyr'yr prõt ne, nhyam ta adjwynthdjwyr me kwý pa. Tãm ne Piratu kubẽ ijẽ. 'Ã ne me ku'uw ne kum,

—On rũm tãwã o tẽn abĩn pãnh me imã Baraba kaba, ane.

²⁰ Nhyam Piratu te kute Jejumã irer prãme. Ne kadjy ajte memã kabẽn ne memã,

—Ba kum inhiren ano, ane.

²¹ Nhyam me kãj bẽ: 'ã kum apnẽn kum,

—On pĩte'y'ã anhõ. On pĩte'y'ã anhõ, anhỹro kumex.

²² Nhyam kam ajte memã,

—Tõ mykam? Mã ne kute dja ba kubĩ? Djãm axwe? Nã bãm te kukij nhyam axwe kêtukumrẽx. Kam ne ba ije bĩn prãm kêtẽ. Dja ba tu kaprẽprẽk kajgon kam akubyn ano, ane. Nãm te memã anen te memã anen kam arym ajte te memã ane.

²³ Nhyam me mã 'ã kum apnẽ. Nãm me kãj bẽ kum 'ã àpnẽnho kumex ne kum,

—On pĩte'y'ã anhõ, on pĩte'y'ã anhõ, ane. Nãm me týxo Piratu jakrenh mex ne prĩne kabẽno katy. ²⁴ Nhyam kam me umaje “Ã” anen tu memã kanga. ²⁵ Nhyam me'õ kute bẽnjadjwyr kadjy memã 'ẽx ne ta kute me kwý parja Piratu kaba. Me kute Piratumã “Me imã Baraba

bõm amě”, anhÿr ja ne kaban anon kam pãnh memã Jeju kanga, krãkamngõnhre kute Jeju bĩnmã memã kanga. Me kum kurêkam ne me 'ã Piratumã apnê, kute bĩnmã. Nãm me kum 'ã apnêho katyk mex ne. Nhyr kam arÿm me kute bĩnmã memã kanga.

Me kute pĩte'y'ã Jeju nhôr.

Mat 27.32; Mak 15.21; Dju r 19.17

²⁶Nhyr kam krãkamngõnhre arÿm o mõ. O mõ nhyr kam me'õja tẽn me kajpa. Me'õ nhidjibê Ximão, pykabê Xireni kra'õ. Arwã kurũm ne tẽn me kajpa nhyr me pa 'amÿn ikreikam pĩte'y djin kam kum,

—Kum amÿ, ane.

Nhyr kam kum kumÿn o Jeju katẽn o mõ. ²⁷Nhyr me itepato kôt mõ. Nhyr me niredjwÿ kôt mõ. Mõrkôt abej mÿr mõ, kàj bê abej àmra mõ. ²⁸Nhyr Jeju me'ÿr akêx ne memã,

—Ë, àpnhĩre ar, Djeruxarêkam me kra, kwãrĩk wãnh ga me ijabej amÿr kêt. Bep me akra jabejbit dja ga me muw, ne ga amijabej muw. ²⁹Dja ĩ meo bikênh djã nhõ akati me awÿr bõx. Dja me awÿr bõx nhyr me abenmã, “ÿ, me nire kra kêtja ne me mrãmri kĩnhkumrêx. Ne me kute kra jamÿnh kêt djwÿ kĩnhkumrêx. Ne me kute krao kaôr kêt djwÿ kĩnhkumrêx”, ane. Me jabit dja me mã prõt ne kato.

³⁰“Ne ajte kamã tokry py-maje krãnhmã,

‘On amrê me inhiby arôrôk ne me inhimex’, ane.

Ne kam ajte krãnh kryre jamã,

‘On amrê me inhiby arôrôk ne me ijo apdju’, ane.”

³¹Ga me kute ã pĩ ngoo anhÿrja pumũ. Godja arÿm pĩ ngrã nhyr mã dja me ajte on? Ba ne ba ajmã ikute kêt kumrêx ne itokry rax ne. Nhyr bep mrãmri me axweja, mã dja Metĩndjwÿnh me on, Djeruxarêkam me ajaxweja on? ane. Nãm ã Jeju mÿjja kute meo bikênh djã nhõ akati djwÿnhram ã memã arêho anen ta amijaxwe kêt'ã pĩ ngo jakren me axwe'ã pĩ ngrã jakre.

³²Nhyr me amě ar kâtãmja Jejukôt aro tẽn, me kute pĩ'ã Jejukôt ar nhôr kadjy. Ar kute mekam ar amikrào baja ne me kute Jejumê ro'ã ar parmã aro mõ. ³³Aro mõn aro bõx. Krãnhbê me krã'i'ÿr ne me Jeju aro bõx. Aro bõx ne kam apÿnh pĩte'y'ã ar adjuw. Ne kam ar ikramã kãxirãxo iten ar parjamo iten kam kãmã krekam ar umjuw. Nhyr arÿm ar arij. Jeju ôkredjãkôt wajêt nhyr aktã ar axweja ijên o wajêt. ³⁴Nhyr kam Jeju me nêje Bãmmã kabên ne,

—Djũnwã, dja ga tu imar krãtan mekam angryk kêt. Me kute ibĩnja dja ga tu mar krãta. Me kute ibĩnja ne me kute gu bakukràdjã mar kêt kumrêx, ane.

Nhyr kam me abenmã kàja ngrã. Nãm me apÿnh kute kã jamÿnh kadjy kên kryre rê. Me kute ari kên

kryre rēnhkôt ne me amijo kubêkà pytàn amỳ.

³⁵ Nhyim me kunĩ no ma mōn Jeju pumũnho dja. Nhyim me bēnjadjwýrdjwý aprỳo dja. Nām me abenmā,

—Amūbit ne me utà. Goja gē ta amiptà. Goja gē Metĩndjwýnh kute anor nhyim kubê me banhō Bēnjadjwýrbê kumkatikumrēx jabej goja on amiptà, Metĩndjwýnh kute amijo utàr jabej goja on amiptà, anhýro kumex.

³⁶⁻³⁷ Nhyim me krākamngōnhredjwý Myt ja tām kam dja gu 'ā keket ne aprỳo kumex. Nām me 'ýr bōx ne kum pidjō kangō kadjà bēn kum,

—Ajrā, goja on amiptà. Goja abê mebê idjaer nhō bēnjadjwýr rax jabej goja on amiptà, anhýro dja. ³⁸ Ne kam ajte Jeju nhimōkri pi'ōk no'ōk nhipēx ne kunhō. Me kute omũnh ne kam kute,

—Mebê idjaer nhō bēnjadjwýr rax ne ja, anhýr kadjy ne me imōkri kunhō.

³⁹ Nhyim kam me kute Jeju nhikō'ā amē ar axwe nhōrja ikjēja Jeju japrỳo wajēt. Ne kum,

—Goja abê mebê idjaer nhō Bēnjadjwýrbê kumkatikumrēx ne goja on amiptàn ar badjwý ar ipytà, ane.

⁴⁰ Nhyim kam ikjēja kum bēn tỳx ne kum,

—Kwārĩk wānh. Birām amā Metĩndjwýnh pyma kêtikumrēx. Me kute gwaj bajanhōr ga arỳm gadjwý atyk 'ýrja pumũ ne kam ajmān amā Metĩndjwýnh pyma kêt mex ne. ⁴¹ Mrāmri

ne me kute arỳm gu babĩnmā arỳm ā gu bajo ane. Gu ba ne gu ar mekam amikrào baba nhyim arỳm me kute pānh gu babĩnmā. Nhyim bep tāmja ne kute ajmā mýjja 'ōo kêtikumrēx, ane. ⁴² Ne kam ajte Jejumā,

—Jeju, gora anhō me ja kunĩ kadjy abēnjadjwýr ne aje ar meo abakam gora badjwý ima, ibiknor kêt kadjy ima, ane.

⁴³ Nhyim kam Jeju kum,

Myt ja tām kam dja gu baro'ā kàjkwakam Ibām nhō pyka'ýr bōx. Mrāmri ne ba arỳm amā ikabēn pydjìn arē, ane.

⁴⁴⁻⁴⁵ Nhyim arỳm kàjkwa nhipōkri myt nhý. Nhyim kam tu akamàt kō tyk ne. Pyka kunĩkôt me'ā akamàt kō tyk ne, arngro kêtikumrēx ne. Nām me'ā akamàt kō tykkam myt kyn kyn kyn ky: nhyim 3 orakam, amykrykambit arỳm ajte kàjkwa no pôt ne. Arỳm ajte myt kato. Nhyim arỳm Metĩndjwýnh nhō kikreti kadjwýnhbê kubêkàtija ta amikadjō. Nām kōnh e ty:k ane. ⁴⁶ Nhyim kam Jeju Bāmmā amijarē. Kàj bê kum amijo akij ne kum,

—Djūnwā, ba wām awýr ikarō jano, ane.

Nām ā kum anen kum amikarō janon ate ty.

⁴⁷ Nhyim krākamngōnhre krāptībê 100 nhō bēnjadjwýr Jeju tykkôt omũn kam Metĩndjwýnhmā rax jarē, ne,

—Mrāmri ne djām tāmja axwe kêtê. Mexikumrēx, ane.

48 Nhyr me itepato kute Jeju tykkôt omũnhmã mörja arým myjja kunĩ pumũn kam akubyn mōn kaprĩkam aminhökôt titiko mō, ũrkwã'yr binhirēnh mō. 49 Nhyr bep ōbikwa kunĩmē, Garrēja kurũm me nire kôt mörjamē, me tãm ne me arek omũnho dja, kum kre rax ne omũnho dja.

Me kute Jeju jadjär.

Mat 27.57; Mak 15.42; Dju r 19.38

50-52 Nhyr kam me'ō nhidjibē Jōdje ne Piratu'yr tē. Mebē idjaer nhō krĩ'ō nhidjibē Armatēkam kra'ō. Nãm me rũnh bikprōnh djakam mekôt mrã. Kabēn mexkumrēx, katāt ne mrã. Nhyr me kute Jeju bĩnmã amim 'ã karōo nhỹ nhyr kam te nēje me kukrà. Atemã ne kabēn. Me ja kabēnkôt kabēn kêtē. Nãm amim Metĩndjwỹnh kamnhĩx ne. Metĩndjwỹnh bōx ne me kadjy bēnjadjwỹr ne kute ar meo bamã ja ne amim kamnhĩx ne. Tãm ne Piratu'yr tēn bōx ne Jeju'ã kuma. Kute Jejuo rwỹk ne adjärmã ne 'yr tēn bōx ne 'ã kuma.

53 Nhyr kam kum "Ã" anen kam kum kanga. Nhyr kam pĩte'y'yr tēn kam Jejuo ruw, kute adjärmã. Ne kam kadjy kubēkã mexja byn kam prĩne o kupun kam kēnkrekam adjã. Me kute kēnkre kakrwỹnh nyjakam adjã. Kraxje me kute kam me'ō jadjär kētkumrēx. Kam ne adjã. 54 Pi'ök rãrãr nēje akati jakam ne adjã. Akati

jakam ne me no katon ō myjja kupēnho kumex. Pi'ök rãrãr kētri ō myjja kupēnho kumex. Akati jakam ne adjã.

55-56 Nhyr me nire Garrēja kurũm Jeju kôt mörja mekôt mōn omũ. Nãm me kute kēnkrekam adjãrkôt omũn kam akubyn ũrkwãmã mōn bōx. Bōx ne kam me kudjy djãmē pidjy nhĩnmē kubyn abenkam o akãn kam kadjy kudji. Nhyr pi'ök rãrãr nhyr arým me nire tyk djã kēto kumex, Mōjdjē kukràdjãkôt ne me pi'ök rãrãrkam tyk djã kēto kumex.

24

Jeju akubyn tĩn.

Mat 28.1; Mak 16.1; Dju r 20.1

1 Nhyr arým pi'ök kamrēk. Nhyr ar nire kry:rãm kō rã'ã kute me kudjy djã abenkam o birēnh ne irja byn 'yr o mō, kēnkre'yr o mō. Ar kute kēnkrekam adjãrja'yr o mō. 2 Nãm ar bit Jeju'yr o mō, ar kute o kudjymã ne ar bit 'yr o mör kajgo. Nhyr arým me kute kēnpotio 'ã ijēja arým amijã kutan kre jakã'ã amidjan dja. Me'ō ne o mōn kudja nhyr dja. 3 Nhyr ar nireja 'yr mōn kēnkremã wangij ne kam te Jeju nör djã kamũ nhyr nör kêt ne.

4 Nhyr ar te kute myjja'ō marmã o dja nhyr adjyngkêt ne ar my amãnhkrutja ar aērbē kato. Tu ar nokam kato. Ō kubēkã jadjē:nh ne ar kuri dja. 5 Nhyr ar te tĩn prãme ne rōrōk ne ponh ne ikwã. Nhyr kam arkum,

—Mýkam ne gar me tykkam me'õ akubyn tñja jabej mō? 6-7 Ē, ar nōr kêtja pumū. Arým ne akubyn tñ ne kato. Djā ne gar kabēnja ma. Amrēbē ne ar amā, Garrējakam ar ba rā'ākam ar amā, “Gēdja me me axwemā ikanga. Ba ije amijo inhī dja me me axwemā ikanga nhym me pīte'y'ā inhō ba ty ne ijā akati amānhkrut ne ikjēkēt ne akubyn itñ ne”, ane, ā ar amā ane. Ā ar amā ane gar ajte abej mō, ane. Nām ā kadjy mrānh djwýnh arkum ane.

8-10 Nhym kam ar nire arým Jeju kabēn ja ma. Kabēn ja man kam akubyn kēnkre kurūm mō. Mōn bōx ne kam Jeju kōt ba djwýnhmā mýjja kunī jarē. Kōt ba djwýnhbē 11mē ōbikwaja kunīmā mýjja jarē. Marij Madarenamē Djōwanāmē Xijagu nābē Marijmē ar ro'ā mōrjamē. Ar ja ne Jeju'ýr mōn te nōr djā kaprān bōx ne memā arē, Jeju kute tūmrām ar anorjamā arē. 11 Nhym bep nām me ate krā. Nām me o kabēn kajgon kam tu ate krān amim kamnhīx kēt ne. 12 Nhym bep Pedrubit ne ekruš ne kāj mā djan kam kēnkre'ýr prōt ne 'ýr bōx ne kam te 'ā ibōn ýmkjēro nō. Te abej rīto nō. Nhym kupu djābit ate nō. Nhym omūn kam akubyn tē, te kute amikam mýjja'õ marmā umar tē. Tēn ūrkwākam bōx.

Imau'ýr Jejukōt ba djwýnh tē nhym ar nokam amirīt.

Mak 16.12

13 Nhym myt tām kam kōt ba djwýnh amānhkrut ne krī ngrire 'õ'ýr tē. Krī ngrirebē Imau'ýr ne ar tē. Djām mūjar got. Tām ne ja. Djeruxarē kurūm pry'ā akrebē 11 kirometu 'ýr ne ar tē. 14 Ne kam abenmā kabēn tē, abenmā Jeju bīnmē mýjja ja kunī jarēnhō tē. 15 Abenmā arēnhō tēm rā'ā nhym Jeju arkōt bōx. Arkōt bōx ne arým ro'ā mō. 16 Nām ar omūnh kajgo. Bārām mýjja ne ar no'ā nhym ar te kute omūnhmā. Jeju ta ne aminēje ar no nhity ne kam arkum,

17 —Ije tō mýj ne gar abenmā arēnhō tē? ane.

Nām arkum kabēn nhym ar tēm týx katikōt djan kam kaprīre, nokre kaprīre ne dja. 18 Nhym kam ikjēja idjibē Kreōpa kum,

—Ije birām apydji ne ga aje mýjja mar kēt, mýjja ajbir katorja mar kēt ne. Djeruxarēkam me kunī ne me kuma, ane.

19 Nhym kam kum,

—Ije nhym mýj nā? Nhym mýj ne gar abenmā arēnhō tē?

Nhym amē ar ja kum,

—Ije tō gēt Nadjarekam me kra'õ nhidjibē Jeju. Metīndjwýnh kabēn jarēnh djwýnh'õ. Kabēn mexkumrēx. Nām katāt memā Metīndjwýnh kukrādjà'ā ujarēnh mexkumrēx ne. Ne ar memā mýjja pumūnh kēt kwý 'yro ba. Mýjja kwý nhipēx mexkumrēxo ba. Kam ne Metīndjwýnh kam kīnhkumrēx nhym me kātāmdjwý kam kīnhkumrēx.

20 Nhy m bep me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bēnjadjwýrmē me banhõ bēnjadjwýrmē, me ja ne me me kute bĩnmã memã kanga nhy m me pĩte'ykam kubĩ. 21 Ý, kute me bakurē djwýnhbē me bapytãrmã, me babē idjaer pytãrmã ne bar bajbit amim kamnhĩx ne, nhy m arým ty. Nãm me arým kubĩ nhy m kam arým 'ã akati amãnhkrut ne ikjêkêt. 22-23 Nhy m ar nire ar ikôt Jejumã ãpēnhja ar ijaē. Kry:rãm ne ar kēnkre'ýr mōn te abej ne kam akubyn bōx ne kam we ar imã, "Arým ne bar mýj me'õja pumũ. Birãm kadjy mrãnh djwýnh got bar omũ. Nhy m ar imã, 'Jeju ne arým akubyn tĩn ne', ane."

Nã, nãm ã ar nire ar ijaēro ane. 24 Nhy m kam ar ijõ kēnkre'ýr tēn te kam abej. Nhy m kēnkre kaprý ne. Mrãmri ne ar nire kôt arē. Nhy m bep Jeju ta ne amirĩt kêt kumrēx, ane. ã kum ane. Nãm ã Jeju kôt ba djwýnh Jejuo atemã me'õn ã kum kabēn ane.

25 Nhy m kam Jeju ta arkum,

—E kum ar ano kêt. Mýkam ne amrēbē Metĩndjwýnh kabēn jarēnh djwýnh me amã mýjja ja jarē ga me tu amim mar ne amijamakrekam kunĩ nhõr ne ar o aba kêt ne. 26 Mrãmri ne arým Bēnjadjwýrbē kumkati tokryn arým kãjkwamã tēmmã. Amrēbē Metĩndjwýnh kabēn jarēnh djwýnh kute arēnh kôtõ. Dja tokry kumrēx ne

kam arým bēnjadjwýr rax kadjy kãjkwamã tē, ane.

27 Ne kam prĩne arkum Metĩndjwýnh kabēn'ã ujarēnh tē, Metĩndjwýnh kabēnkam ta amijã ujarēnhja ne kunĩ arkum 'ã ujarēnh tē. Nãm Mõjdjē kumrēx memã 'ã pi'õk no'õkmo krax nhy m kam atãri Metĩndjwýnh kabēn jarēnh djwýnh memã 'ã pi'õk no'õk ne. Nhy m kam ta amijã ujarēnh tēm tãmtã ĩ amũ 'ã ujarēnh tē.

28-29 Nhy m kam ar ro'ã mō. Ar krĩ'ýr tēmja'ýr ne ar ro'ã mōn kam arým tēpo mō. Nhy m kam bit Jeju mã tēmmã. Nhy m ar kabēno nē ne kum,

—Jãnh ar inhũrkwãkam ar inhikõ'ã nõ. Arým ne apa-jrũm myt nhý. Arým akamãt 'ýr, ane.

Nhy m kam tu arkôt wadjã. 30 Ne kam bit õ kwý krēnmã nhý. Õ kwý krēnmã nhýn kam djwý byn Metĩndjwýnhmã amikĩnh jarēn kam ipõn arkum kungã. 31 Nhy m kam ar amak e tyk anen arým Jeju ma nhy m kam tu ar nokam akuno. 32 Tu ar nokam akuno nhy m kam ar abenmã,

—E kum tãm. Ga pry'ã kute gu bamã Metĩndjwýnh kabēn'ã pi'õk no'õk jarēnho tēm gu bakĩnh ne bakrãkã 'õ nhýnhja pumũ, ane.

33-34 Ne ekru x ne kãmã djan kam ajte akubyn Djeruxarēmã tē, Jeju kôt ba djwýnh'ýr tē. Jeju kôt ba djwýnhbē 11mē õbikwamē ne ar ro'ã aben pydjĩn nhý. Nhy m kam ar ar ja'ýr bōx.

Bôx nhym ar aben pydjîn ÿr ja ar kutã arkum arẽ,

—Mrãmri ne arÿm Bẽnjadjwÿr akubyn tîn ne katon Ximãomã amijo amirît ne, ane. Ar kutã ne ar arkum arẽ.

³⁵ Nhym kam ar nînh tẽmjadjwÿ amipãnh arkum arẽ. Pry'ã ar tẽm nhym Bẽnjadjwÿr Jeju arkôt bôx ne ro'ã môr ne kikrekam ÿr nhym kute djwÿ nhipônne ne 'ã Metîndjwÿnh 'wÿr ne arkum ôr nhym ar kute kôt kum kator ja ar amipãnh arkum arẽ.

Kute kôt ba djwÿnhmã aminhî kamjÿr rã bẽn.

Mat 28.16; Mak 16.14; Dju r 20.19

³⁶ Nãm ar arkum arẽho ãm rã'ã nhym Bẽnjadjwÿr ta ajte tu ar nokam katon ar ipôkri dja. Ar ipôkri djan arkum,

—On ar adjumar mex ne ar aba, ane.

³⁷ Nhym kam ar tîn prãm ne kum uma: ne. Nãm ar Jejuo me karõn kam kum uma: ne.

³⁸ Nhym kam arkum,

—Mÿkam ne gar amikam atîn prãm ne anhõkre kadjwÿnhbê amim, “Mÿj ne ja? Birãm me karõ ne ja”, anhÿro akumex? ³⁹ Ë, ar inhikramẽ iparkam kãxirãx djwakreja pumũ. Ba. Atemã me'õ kêt. Gop ar ikupên ipumũ. Djãm ã me karõ kute anhÿr? Me karõ ã kute anhÿr kêt. Gop ar inhîmẽ ijija pumũ. Djãm me karõ ã 'imẽ î kute anhÿr got, ane.

⁴⁰ Æ arkum anen kam arkum aminhikramẽ amipar bẽn kam ari arkum o apa.

⁴¹ Nhym ar omün kam kînhkumrẽx ne. Ne kam kînhkam amim,

—Ije, djãm tãm? Kati, atemã me'õ. Nâr kon tãmÿ, anhÿro kumex. Nãm ar kînh rax ne kam te kute marmã o dja. Nhym kam Jeju arkum,

—Djori mÿjja ba kukrẽ, ane.

⁴²⁻⁴³ Nhym kam ar kum tep djâr kwÿ tan kungã nhym kubyn kukrẽ. Nhym ar arek 'ã omünho nhÿ.

⁴⁴ Nhym kam arkum,

—Ë, ar ikabên ja ma. Ar akam ar ibari ikabên ja gop ar ama. Nã bãm anhÿr djwÿnhràr ar amã,

“Me kute ijã pi'ók no'ókja kunî dja apôx gar omũ. Mõdjêmẽ me Metîndjwÿnh kabên jarênh djwÿnh kute ijã pi'ók no'ók nhym me ijã ngrerdjwÿ 'ã pi'ók no'ókja kunî dja apôx gar omũ”, ane. Nã bãm ã ar amã ane nhym arÿm apôx gar arÿm omũ, ane.

⁴⁵ Nãm ã arkum anen kam arkum Metîndjwÿnh kabên'ã pi'ók no'ókja kunî jarênh tẽn kadjy ar amak bô nhym ar kam kuma. ⁴⁶ Nãm arkum,

—Metîndjwÿnh kabên'ã pi'ók no'ókkam ne, “Bẽnjadjwÿrbê kumkati dja tokryn tyn 'ã akati amãnhkrut ne ikjê kêt ne akubyn tîn ne kato”, ane. ⁴⁷ Kam dja me pyka kunîkôt kaj bê 'ã ujarênh mô gê me amim katon wãnh axwemã iren Metîndjwÿnh'ÿr amijo akẽx gê Metîndjwÿnh me axweo aknon mekam ngrÿk kêt. Djeruxarẽkam dja me memã arênhmo krax

ne. Ne kam apÿnh pyka kunĭkôt memã arēnho ajmã. Nãm ã me anhyr djwÿnhràM Metĭndjwÿnh kabēnkam 'ã pi'ók no'oko ane. ⁴⁸ Nhym arÿm apôx gar ga anoo prĭne omũ. ⁴⁹ Jakam dja ba ar amã Ibãm Karõ jano. Ibãm kute ar amã kabēn pydjĭn arēnhja tãm, kute ar amã Amikarõ jarēnh tãm dja ba amrē ar amã ano. Gora ar arek krĭraxbē Djeruxarēwākam arek djan kam ama. Adjãm rã'ã gē arÿm ar awÿr bôx. Dja kàjkwa kurũm ar awÿr ruw ne kam ar ajo ban kam ar ajo tÿx gar kam atÿxkumrēx ne kam pyka kunĭkôt 'ã adjujarēnh mō, ane. Nãm ã arkum ane.

Jeju kàjkwamã àbir.

Mak 16.19; Kar 1.9

⁵⁰ Ne kam krĭbē Betanhamã aro mōn aro bôx. Djeruxarē kurũm aro mōn aro bôx ne kam aro kĭnh ne. Kute aro kĭnh kadjy ne arkum ikra bēn arkum kabēn ne. ⁵¹ Arkum kabēno ãm rã'ã, tu kabēn konenh mebē kàjkwamã wabin kam arÿm kàjkwakam ò pykamã bôx.

⁵² Nhym kam kôt ba djwÿnhja kum mex, rax jarēnho kumex. Ne kam akubyn Djeruxarēmã arÿm mōn bôx. Kĭnhkumrēx ne mōn bôx. ⁵³ Ne kam Metĭndjwÿnh nhō kikretikam ar mã Metĭndjwÿnhmã mex, rax jarēnho ba. Mrãmri. Tãm ne ja.

Djuão memã Jeju'ã ujarënh rax ne ja.

Djuão ne Jeju'ã ajarë. Jeju kute amijo ĩ ne rwỳk kêtri Bämmẽ ro'ã kàjkwakam ar bari kumrëx memã arë. Ne kam atãri Jeju kute amijo amirĩt ne kute meo mex ne kute memã amikabën jarënh ja'ã ujarënh tẽn àbir djãmã kumẽ. Nãm prĩne gwaj bamã Jeju kabën jarë. Jeju kute kukràdjà'ã mỳjja jakre kunĩ ne arë. Me kute tu amim Jeju kamnhĩxkumrëx ne kam tĩn rà'ã rà'amã ne gwaj bamã arë.

Djuão mẽ kamybê Xijagu ne Ar kubê tep pynënh djwỳnh nhym Jeju arkum kabën nhym ar tu mỳjja kunĩmã iren Jeju kôt mõn kôt bikamënh rà'ã nhym Jeju wabi. Nhym memã Jeju jarë nhym me kôt kum kurên pa 'ãbyn apêxtimã kumẽ. Kamã ne ajte memã *Mỳjja Apõx Kêtri Kukãm 'ã Ujarënh* jadjwỳ'ã pi'òk no'òk ne.

Me'õ nhidjibê kabën'ã ujarënh kadjy ne ja.

Kar 10.36; Pír 2.6; Kor 2.9; Idja 1.2

¹ Mỳjja kunĩ kêtri ne arỳm me'õ nhidjibê Kabën. Me'õ nhidjibê Kabën kàjkwakam Metĩndjwỳnhmẽ ro'ã nhỳn ad-jwỳnhdjwỳ kubê Metĩndjwỳnh. ² Ta ne mỳjja kunĩ kêtri Metĩndjwỳnhmẽ ro'ã nhỳ.

³ Kubê ne mỳjja kunĩ nhipêx djwỳnh. Ne ren kêt nhym ren mỳjja katorjadjwỳ kunĩ ren kêt kumrëx. ⁴ Me'õ nhidjibê Kabënjabê ne mỳjja kunĩ tĩn djwỳnhkumrëx. Ne kam kôt kute mrãmri ne me kurwỳ djà pyræk. Ga, ngõnhpòk kute akamàt kô tyk kurwỳ nhym me kute akamàtkam mỳjja kunĩ pumũnh ne katàt mrãnhja pumũ. Me jadjwỳ ne me axwen kam mrãnh punu. Nhym kam me memã me'õ nhidjibê Kabënja'ã ajarë nhym me kwỳ arỳm amim tu markumrëx. Kubê mỳjja kunĩ tĩn djwỳnhkam ne me kwỳ amim tu markumrëx ne kam arỳm axwe kêt ne katàt amijo ba. ⁵ Ga, akamàt kô tykkam me kute mỳjja pumũnh kêt ne ba punuja pumũ. Me kwỳ jadjwỳ ne me axwen ba punu. Nhym kam me memã me'õ nhidjibê Kabënja'ã ajarë. Memã 'ã ajarë nhym me axweja kute akamàt kô tykkam baja pyræk ne me amim mar kêt.

⁶ Be, atemã me'òbê ne Djuão. Ngõmã me angjênh djwỳnhja. Metĩndjwỳnh ne Djuão jano nhym arỳm kukwakam ujarënh tẽ.

⁷ Me'õ nhidjibê Kabënja kute mrãmri ne me kurwỳ djà pyræk nhym Djuão arỳm 'ã ujarënh tẽ. Kôt me kunĩ kute tu amim me'òbê Kabënja markumrëx kadjy ne 'ã ujarënh tẽ. ⁸ Be, djãm Djuão ta kute me kurwỳ djàja pyræk? Kati. Kukãm kute 'ã ujarënh kadjy ne tẽ. ⁹ Me'õ nhidjibê Kabënja ne mrãmri

kute amijo ba mexkumrêx ne katàt kute memã kabên jarênhkumrêx. Nãm me kunĩmã arênhkumrêx. Kute mrãmri ne me kurwý djà kute memã pry kurwý pyræk.

¹⁰ Me'õ nhidjibê Kabênja ne amikadjy me kunĩ nhipêx ne tũmràm me'yr bôx ne me ro'ã ar ba. Ta ne amikadjy me kunĩ nhipêx. Nãm te me ipêx ne te me ro'ã ar ba nhym me kute amim mar kêt. ¹¹ Õ me wýnh'yr ne bôx nhym ò me wýnh kute o aminhõ bënjadwýr kêt. ¹² Nhym be, me kwý ne me apýnh ï djàri arým o aminhõ bënjadwýrkumrêx. Me ja ne me me'õ nhidjibê Kabênja'ã amim,

—Mrãmri ne kubê Metĩndjwýnh Krakumrêx, ane. Nãm me amim anen arým o aminhõkumrêx. Nhym kam arým apýnh me ï djàri memã kum,

—Mrãmri ne arým abê Metĩndjwýnh krakumrêx, ane. ¹³ Mebê Metĩndjwýnh krakam arým umar djà ny. Umar djà nyo kute mrãmri ne me prĩre bixadjwýr nykam umar djà ny pyræk. Djãm me my kute me niremã kra jadjwýrkôt me umar djà ny? Kati. Nàr, djãm me my kute me nireo ikwã prãmkôt ne me umar djà ny? Kati. Nàr, djãm me kute kra'ã amim karökôt me umar djà ny? Kati. Metĩndjwýnh kute memã amak bõnhkôt me umar djà ny.

¹⁴ Be, me'õ nhidjibê

Kabênja ne arým amijo ï ne me baro'ã ar ba. Nãm mexo uman ar ba. Ar ba ne bar prĩne mexo umakôt omũnho iba. Bãm pyma o ne uma. Kubê Metĩndjwýnh Kra djwýnh. Pydji. Kam ne prĩne mexo uma. Ta ne tu kum me kaprĩ:kumrêx* ne kabên pýnh ne arên me baro'ã ar ba.

¹⁵ Be, ngômã me angjênh djwýnhbê Djuão ne kàj bê 'ã ajarên memã kum,

—Arým ne ba ar amã me'õ ja'ã ajarên 'ã ar amã, “Me'õ dja ikôt bôx. Nãm raxo katàt ijakre. Be, mykam? Bir, amrêbê: ikêtri ne ar ba tũm. Kam ne raxo katàt ijakre”, ane. Arým ne ba ã ar amã ane. Nãm ã Djuão memã ane. ¹⁶ Be, myjja kunĩ ne ò. Ta ne ukaprĩo ukaprĩn ò myjja kunĩmê me bakunĩo djuw mexo nhý. ¹⁷ Mõjdjê ne Metĩndjwýnh kukwakam me kute katàt amijo ba'ã memã karõ. Me axwe kêt kadjy memã karõ. Nhym be, Jeju Kritu ta ne tu kum me kaprĩn kabên pýnh ne arê. ¹⁸ Be, djãm me'õ ne kute Metĩndjwýnh pumũnh got? Arkati. Kra djwýnh pydjibit ne kute omũnh. Bãmmê ro'ã ne nhý. Krabit kute omũnh ne arým memã 'ã ajarê.

Djuão kute memã amijarênh kadjy ne ja.

Mat 3.1; Mak 1.1; Ruk 3.1

¹⁹ Be, Djeruxarêkam mebê idjaer rũnhja ne me Djuãomã me kwý jano. Ne me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh

* **1:14** Djãm me ta ne me axwe kêt nhym pãnh kum me kaprĩ Kati. Me ta te axwe kêtã nhym ta arým tu kum me kaprĩ.

kwý jano. Ne mebê Rewid-
jwý kwý jano. Me kute abej
Djuão kukjêr kadjy ne me me
kwýja jano nhym me arým 'yr
mõ. 'Yr mõ:n kam arým 'yr
bõx ne kum,

—Mýj me ajõ ga nã? Djãm
abê me inhõ Bēnjadjwýrbê
kumkatibê Kritu? ane.
²⁰ Nhym Djuão memã 'êx
kêt ne mrãmri tu memã
arēnhkumrêx ne memã kum,

—Ba ibê Kritu kêt.
Metĩndjwýnh kute ijã me õ
Bēnjadjwýrbê kumkati mēnh
kêt, ane.

²¹ Nhym me kum,

—Be, abê Kritu kêt kam
mýj me ajõ ga nã? Djãm
abê Metĩndjwýnh kukwakam
kabēn jarēnh djwýnh? Djãm
abê Erij? ane.

Nhym memã kum, “Kati”,
ane.

Nhym me kum,

—Metĩndjwýnh kute me
imã kukwakam kabēn jarēnh
djwýnh'õ janormã. Djãm ga?
ane.

Nhym memã kum, “Kati”,
ane.

²² Nhym me kum,

—Bir, dja ga me imã ami-
jarē. Me ije memã akabēn
jarēnh kadjy. Me kute awýr
me ijanor ba me ije memã
akabēn jarēnh nhym me kute
amar kadjy on me imã ami-
jarē, ane.

²³ Nhym memã kum,

—Be, amrêbê: ne
Metĩndjwýnh kukwakam
kabēn jarēnh djwýnhbê
Idjaij ijã kabēn jarēn me
bakukãmãremã kum,

“Kapõt kukritkam dja me'õ
kàj bê me akren memã
kum,

‘Bēnjadjwýr djwýnh kutêp
wãnh ajaxwemã an-
hiren kum amex. Kute
mrãmri ne me kute
me bēnjadjwýr rũnhmã
katàt pry jadjwýr
nhym mexja pyrãk.
Dja gar ã kutêp amexo
ane’, ane.”

Ba ijã ne Idjaij memã ane,
ane. Djuão ã memã ane.

²⁴ Be, mebê idjaer rũnh
kute Djuão'yr me kwý
janorja, kute kukjêrjabê ne
mebê pardjêu. ²⁵ Djuão amijã
memã ane nhym me kum,

—Be, abê Bēnjadjwýrbê
kumkatibê Kritu kêt ne abê
Erij kêt ne abê Metĩndjwýnh
kukwakam kabēn jarēnh
djwýnh'õ kêt ne kam
Metĩndjwýnhmã ngômã me
angjêho aba. Mýkam? ane.

²⁶ Nhym memã kum,

—Bir, ba ikajgo me:xi. Ije
Metĩndjwýnhmã me arēnh
kadjy ba ngômãbit me
angjêho iba. Ikajgo nhym
be, me'õ ra:x arým bõx. Ne
kam ar me banhipõkri ba ga
me aje mar kêt. ²⁷ Tãmwã 'ã ne
ba me amã, “Me'õ gêdja ikõt
bõx. Nãm raxo katàt ijakre”,
ane. Bãm te irax ne 'ã inhobõn
ije kum parkã 'ãpre bõnh ne o
itēm prãmje. Be, ãm irax ba
ren arým kum apê. Nhym
be, kati. ãm ingrire. Nãm
raxo ijakrenh mex ne. Nãm
ã Djuão memã ane.

²⁸ Ngõ raxbê Djodão
nhikjê'ã krībê Betanhakam
ne ã memã ane. Ngômã

kute me angjênh djâkam ne ã memã ane. Djeruxarê kurûm me bôxjamã ã ane.

Djuão kute arkum Metîndjwÿnh Kra jakre kadjy ne ja.

Mat 3.11; Mak 1.10; Ruk 3.22

²⁹ Nhyam kam arÿm akamât ne akati. Nhyam Djuão ar jânh dja nhyam nÿnh Jeju Djuão kutã tẽ. Nhyam omÿn 'ã memã kum,

—Ota, Metîndjwÿnh nhõ Mrykÿ'âtomtî jabatânh ny tẽ. Tãm ne Metîndjwÿnh me bawÿr ano nhyam me kute bÿn nhyam kute me kunÿ jaxweo pãnhmã. ³⁰ Tãmwã 'ã ne ba ar amã, “Me'õ dja ikõt bôx. Nãm raxo katât ijakre. Be, mÿkam? Bir, amrêbê: ikêtri ar ba tÿm. Kam ne raxo katât ijakre”, ane. ³¹ Be, djãm ba ne ba amrêbê nokre pumÿ? Kati. Ije amrêbê omÿnh kêt. Metîndjwÿnh kabênkôt ije me abê idjaermã Kritu'ã idjujarênh ga me aje marmã. Jabit ne ba kuma. Me aje Kritu marmã ne ba ngômã me ajangjênhõ iba, ane.

³²⁻³³ Ne kam Djuão ajte memã kum,

—Djãm amrêbê ije nokre pumÿnh got? Kati. Metîndjwÿnh amrêbê ngômã me angjênh'ã imã karõ. Ne kam ije Kritu nokre pumÿnh kadjy ta ajte imã, “Be, me'õ'ã dja Ikarõ ruw ne arek kam nhÿ ga omÿ. Tãmja ta gêdja memã Ikarõ jano nhyam arÿm meo ba”, ane. Kute imã anhÿr kôt ne ba kam arÿm nokre pumÿ.

Metîndjwÿnh Karõ kute tut pyrâk arÿm Jeju'ã ruw ne arek kam nhÿ ba arÿm omÿn kam nokre pumÿ. ³⁴ Ije nokre pumÿnhkam ba arÿm memã arênhkumrêx ne memã kum, “Be, mrãmri tãmwãbê Metîndjwÿnh Krakumrêx”, ane. Jeju kutã tẽmkam Djuão ã memã ane.

Ar kumrêx kute Jeju kôt amijo bikamênh'ã ujarênh.

³⁵⁻³⁶ Nhyam kam ajte akati nhyam Djuão omê kôt ba djwÿnh amãnhkrut ar Jeju tẽmkôt omÿnhõ dja nhyam arÿm arkum,

—Ota, Metîndjwÿnh nhõ Mrykÿ'âtomtî jabatânh ny tẽ, ane. ³⁷ Nhyam Djuão kôt ba djwÿnh ar kuman mã Jeju kôt ajkamê. ³⁸ Nhyam Jeju ar'ÿr akêx nhyam ar kôt tẽ nhyam ar omÿn arkum,

—Mÿj nã? Mÿj ne gar amã kÿnh ne ikõt tẽ? ane.

Nhyam ar kum,

—Rabi, nhÿnh ne ga anhÿrkwãja? ane. Ujarênh djwÿnh'ã ne ar kum, “Rabi”, ane.

³⁹ Nãm ar ÿrkwã jabej kukij nhyam arkum,

—Amrê ar ikõt tẽn omÿ, ane.

Nhyam ar arÿm kôt tẽ. Kôt tẽ:n arÿm ÿrkwã'ÿr bôx ne arÿm omÿ. Ne kam arek kam nhÿ. Arÿm ar'ã amykrykam ar arek kam nhÿ. Nhÿ: nhyam ar'ã akati.

⁴⁰ Be, ar amãnhkrut kute Djuão kabênh mar ne mã Jeju kôt bikamênhja nhikjê nhidjibê ne ãngre. ãngremê Ximão Pedru ar axikôt apôx. ⁴¹ Nãm ar ÿr'ã akati nhyam

Ängre kamy Ximão kumrêx jabej tēn arým kum katon kum,

—Arým ne bar Mexijmã ikato, ane. Me õ Bēnjadjwýrbê kumkatibê Kritu'ã ne me kum Mexij jarê.

⁴² Nãm Ximãomã anen arým Jeju'yr o tēn 'yr o bõx ne kum akre. Nhy m kam Jeju arek omũho djan kum,

—Ga abê Ximão. Djõnaj ne adji. Dja ba jakam amã Xepa jarê, ane. Be, kēn'ã ne kum Xepa jarê. Me bakabēnkam ne kum Pedru jarê.

⁴³ Nhy m ajte ar'ã akati nhy m Jeju pykabê Garrêja'yr tēmmã. Ne 'yr tēm kētri Piripi kumrēxmã katon kum,

—Amrê mã ikõt ajkamê, ane.

⁴⁴ Krĩraxbê Bexadakam ne Piripi nhũrkwã. Kamdjwý ne Ängremê Pedru ar ũrkwã.

⁴⁵ Nãm Jeju Piripimã kabēn nhy m kam arým tēn Natana-jeumã kum,

—Arým ne bar kum ikato. Me bakukãmãre Mõjdjê kute me bakukràdjã'ã pi'õk no'õkkam kute tãmwã'ã pi'õk no'õk. Metĩndjwýnh kuk-wakam kabēn jarēnh djwýnh 'õdjwý ar kute tãmwã'ã pi'õk no'õk. Bar pi'õk kõt kum ikato. Kubê ne Nadjarekam Jeju, ane.

⁴⁶ Nhy m Natanajeu kum,

—Tõ nhýnh, djãm Nadjare kurũm mýjja mex'õ kator prãm got? ane.

Nhy m kum, “Amrê ikõt tēn omũ”, ane.

⁴⁷ Ne kam arým 'yr o tē. 'Yr o tē:n 'yr o bõx. Nhy m Jeju arým Natanajeu tēmkõt omũn kum,

—Be, ga abê idjaerkumrêx. Ajêxnhi kētkumrêx, ane.

⁴⁸ Nhy m Natanajeu kum,

—Je, nhýnh ne ga arým ima? ane.

Nhy m kum,

—Be, Piripi kute iwýr ajwýr kētri ne ba arým apumũ. Pibê pigêre parbê anhýrri ne ba arým apumũ, ane.

⁴⁹ Nhy m kum,

—Ujarēnh djwýnh, mrãmri ne abê Metĩndjwýnh Krakumrêx. Abê mebê idjaer nhõ bēnjadjwýr rax, ane.

⁵⁰ Nhy m Jeju kum,

—Ba ije amã, “Pigêre parbê anhýrri ba arým apumũ”, anhýrbit. Ga kam arým tu amim imarkumrêx. Adjým, dja ba ajte mýjja pumũnh kēt kwý nhipe:x ga omũ. Mýjja raxo kute ajbir ije amã arēnhja jakrenh mex dja ga omũ, ane. ⁵¹ Ne kam ajte kum,

—Ba ije amijo inhĩ dja i ijã kàjkwa abenbê ajkij nhy m Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh arým ikurũm wabin ijã axidjuw gar arým omũ. Mrãmri ne ba ar amã ja jarēnhkumrêx, ane.

2

Kute ngõo pidjõ kangõ.

¹ Nhy m akatin akatin akati nhy m onij Garrêjakam krĩraxbê Kanakam me'õ myja me'õ nire'yr mõrmã. Nhy m me me kukràdjã kõt arým ar'ã akuprõn kute abenã ar

mēnhmã o dja. Nhyr Jeju nã me kôt kam ar ba. ²Nhyr me Jejumẽ kôt ba djwýnh arkum krà nhyr ar arým me'yr bôx. ³Me'yr bôx nhyr uba kangô arým mebê apêx. Nhyr nãja Jejumã kum,

—Uba kangô ne arým mebê apêx, ane. ⁴Nhyr kum,

—Adjým me'õ nire. Djãm arým idjâpênh'ã myt bôx got ga imã arê? ane.

⁵Nhyr kam nã kikrekam me õ âpênhmã kum,

—Gêdja ar amã arê gar kabên kôt apê. Nãm ã nã arkum ane.

⁶Nhyr kam kēno ngônhbê 6 ne ku'ê. Me kute amiku'õnh djã kadjy ne ngônhja. Mebê idjaer kute Metĩndjwýnhmã amiku'õnh djã kadjy. Ngônh kre rũnh kute ngônhiti pyrãk. Kēno ngônh pydji kre'ã akrekam ne kute ngônhkrõkrõkti ipuo amãnhkrut ne amãnhkrut pyrãk.

⁷Nã me âpênh djwýnhmã kabên nhyr kam Jeju arkum, “Ar ngôo ipu”, ane. Nhyr kam ar ngô runho tēn o ipu mex ne.

⁸Nhyr arkum,

—Ar kwý run memã ýr djwýnhmã o tē, ane.

⁹Nhyr arým ar kwý run memã ýr djwýnhmã o tē nhyr arým kakin amim,

—Je tô, nhýnh ne uba kangôja? ane. Ne kam amiwýr me'õ my kute ni'yr mõrja 'uw nhyr ýr bôx nhyr kum,

¹⁰—E kum, uba kangô mexkumrêx ne ga o apdjun

ajbir o akato. Djãm me kute ã o anhýr got? Kati. Me kute abenã me rēnhkam ne me kute memã kangô djãnhkumrêxja kumrêxo apôx. Ne me kute o kôm kumexkambit kute memã kãjbê kangô djãnh apôx. Be, ga ne ga atemã ne ajbir kangô djãnhkumrêx jao akato, ane.

¹¹Be, me kute raxmã kator kadjy myjja pumũnh kêt nhípêx krax ne ja. Garrêjakam krĩraxbê Kanakam ne ngô kajgoo uba kangô nhípêx ne o memã amiraxo amĩrit. Nhyr kam kôt ba djwýnh ar kute omũnhkam tu amim markumrêx.

¹²Nhyr kam Jeju krĩraxbê Kapana'ýr rwýk tē. Nãmẽ kamymẽ kôt ba djwýnhmẽ ne ar kôt mõ. Ar 'ýr rwýk mõ:n arým ýr bôx. Ne Kapanakam ar ba: nhyr ar'ã akati ngrêrebit apêx. Nhyr kam ar ajte mõ.

Kute Metĩndjwýnh nhõ kikreti nêje me anor.

Mat 21.12; Mak 11.15; Ruk 19.45

¹³Djeruxarêkam mebê idjaer kute aben pydji ýr. Me kute aben kajmã'ã Metĩndjwýnh me bē idjaer kukãmãre nhirõbê mrãnhja mar kadjy ne me aben pydji ýr. Nhyr Jeju arým mekôt ýr tē. Ýr tē:n kam arým ýr bôx. ¹⁴Ne kam Metĩndjwýnh nhõ kikretimã wadjã. Nhyr me kumex. Me kute pi'ók kaprĩ pãnh memã mry nhõr djwýnh kumex. Mry bàri, mrykĩ'ãtomti, tut nhõr djwýnh kumex. Nhyr

me kute me ò pi'òk kaprĩ pãnh memã kikreti nhõ pi'òk kaprĩja nhõr kadjy me kumex. Nhy m arým me omũ. ¹⁵ Ne kam me kadjy arým djudjêdjêo me kaprêprêk djà nhipêx ne arým me aéro tèn bõm me kurê. Nãm me kunimê me ò mrykĩ'átomtimê me ò mry bari jano. Nãm me kute me ò pi'òk kaprĩ pãnh memã kikreti nhõ pi'òk kaprĩ nhõr djwýnhjabê pi'òk kaprĩ ngràn mebê pĩponh ikjêo rênho tẽ. ¹⁶ Ne tut nhõr djwýnhmã kum,

—Mũm me mýjja akato. Djãm Ibãm nhõ kikreo bikênh got ga me kikre kreo àpnu? Kwãrik wãnh Ibãm nhõ kikrekam mýjja pãnh abenmã pi'òk kaprĩ nhõr kêt, ane.

¹⁷ Nhy m kôt ba djwýnh omũn arým pi'òkkam Metĩndjwýnh kabên ma. Amrêbê: Kra kute Bãmmã kum,

“Dja ba anhõ kikre'ã ino tỳx nhy m me arým ibĩ”, anhÿr ja ne ar arým kuma.

¹⁸ Nhy m kam mebê idjaer rũnh Jejumã kum,

—Goja on mýjja pumũnh kêt'õ nhipêx bar omũ. Ne kam arým abênjadwýr rax ma. Aje mýj me'õ kabênkôt kikretikam me anoro abaja ma, ane.

¹⁹ Nhy m memã kum,

—Ã. Dja ba ã me amã mýjja pumũnh kêt'õ nhipêx. Dja me Metĩndjwýnh nhõ kikretija ngrà ba kam akubyn ipêx. Ije ipêxo idjãm'ã gêdja akati amãnhkrut ne ikjêkêt apêx ba arým ipêx pa, ane.

²⁰ Nhy m me kum,

—Tô nhÿnh? Djãm kikre ja nhipêx'ã akati amãnhkrut ne ikjêkêt apêx got? Kati. Be, me kute kikreti ja nhipêxo ku'ê'ã amex krãptĩ:bê 46 apêx nhy m me arým ipêx pa, ane. ²¹ Be, djãm Metĩndjwýnh nhõ kikreti wã'ã ne memã kabên jarê? Kati. Aminhĩ'ã ne Metĩndjwýnh nhõ kikreti jakren memã arê. Be, Jeju nhĩ kute mrãmri ne Metĩndjwýnh nhõ kikre pyrãk. Dja ty nhy m me adjã. ²² Nhy m kam arým akubyn tĩn. Nhy m kôt ba djwýnh akubyn tĩnkôt omũn akubyn amijo tèn arým Jeju kabên ja ma. Kute aminhĩ'ã kikreti jakreja man amim,

—Be, mrãmri ne Metĩndjwýnh amrêbê: pi'òkkam Jeju kôn kabên dji. Mrãmri ne Jeju kabênkumrêx, ane. Dja kôt ba djwýnh ar kikreti'ã kabên man ã amim ane.

²³ Me krãptĩ kute aben pydji djà nhõ akatikam ne Jeju Djeruxarêkam ar ba. Me kute aben kajmã'ã Metĩndjwýnh me bê idjaer kukãmãre nhirôbê mrãnhja mar kadjy ne me aben pydji. Nhy m Jeju mekam ar ban arým mýjja pumũnh kêt kwý nhipêx. Nãm me punu krãptĩ:o mex nhy m me arým omũ. Me krãptĩ ne me omũn arým amim,

—Be, mrãmri ne Jejubê Metĩndjwýnh Krakumrêx. Mrãmri kubê me banhõ Bênjadwýrbê kumkatibê Kritukumrêx, ane. ²⁴ Nhy m Jeju arým me kabên man amim,

—Be, djām mrāmri me krāptīja kute tu amim imarkumrēx got, ba on meo iba? Kati. Me krāptī kabēn kajgo, ane. Be, djām Jeju kute me mar kêt got? Nām kute me kunī mar. ²⁵ Djām kute me'ômā, “Mÿj ne me kuma”? anhÿr prām got? Kati. Kute prīne me ôkre kadjwÿnhbê me kabēn mar. Kute me kwÿ kabēn kajgo mar.

3

Nikodemumã umar djà ny'ã ujarēnh.

¹ Be, me'ô, idjibê Nikodemu. Kubê pardjêu'ô. Me rÿnhmê ro'ã ne mebê idjaer kunimã nhÿ. ² Akamâtkam ne Jeju'ÿr tēn 'ÿr bôx ne kum,

—Ujarēnh djwÿnh, mrāmri ne Metïndjwÿnh ajano. Aje memã kukràdjà'ã adjujarēnh kadjy ajano ga bôx. Arÿm ba me ije amar. Ga ne ga aje mÿjja pumÿnh kêt kwÿ nhipê:x, me punu krāptī:o mex. Kam ne ba me arÿm kôt ije amar. Djām me'ô kajgo kute ã meo anhÿrmã got? Kati. Be, Metïndjwÿnh amē amijo kajkep. Kam ne ga ã meo ane. Nām ã Nikodemu Jejumã ane.

³ Nhy m kum,

—Ë, djām aje Metïndjwÿnh rax ne kute meo bajamã akator ne aje marmã ne ga tē? Be, ga ne ga te aje kum akatormã. Adjumar djà nykambit. Adjumar djà ny kute me prīre bixadjwÿr nykam umar djà ny pyrāk. Kambit dja ga kum akaton ama. Mrāmri ne ba amã ja jarēnhkumrēx, ane.

⁴ Nhy m kum,

—Je, mÿj dja ba idjumar djà ny kadjy on? Djām arÿm ijabatānhkam ije inã tikkremã idjār ne aje ikator got ba idjumar djà nymã? ane.

⁵ Nhy m kum,

—Djām ja ne ba amã arē? Kati. Dja me amim Metïndjwÿnh kabēn ma. Metïndjwÿnh kabēn ne kute ngô pyrāk. Dja me amim kabēn ma nhy m Karō arÿm memã amak bô nhy m me arÿm umar djà ny kute me prīre bixadjwÿr nykam umar djà ny pyrāk. Nhy m kam Metïndjwÿnh arÿm amim me utàn ar meo ba. Mrāmri ne ba amã ja jarēnhkumrēx.

⁶ Djām me my kute memã kra jadjwÿr nhy m me bixadjwÿrkam Metïndjwÿnh kôt umar? Kati. Me kôt umar kêtumrēx. Nhy m be, Metïndjwÿnh Karō kute meo ny kôt ne me mrāmri umar djà nykumrēx ne arÿm kôt umar. ⁷ Ba amã, “Dja ga adjumar djà ny kute mrāmri ne me prīre bixadjwÿr nykam umar djà ny pyrāk”, ane. Ije amã anhÿrkam kwārīk wānh te aje marmã ikam ano tyk ne anhÿr kêt. ⁸ Be, ga, kôkreja pumÿ. Djām ga aje àbêrja kraxkôt omÿnh ne nhÿ'ām prōtkôt aje omÿnh? Kati. Metïndjwÿnh Karōdjwÿ djām aje omÿnh? Kati. Kute memã umar djà ny jangjēnhdjwÿ djām aje kôt omÿnh? Kati. Aje kôt omÿnh ne mar kêtumrēx, ane.

⁹ Nhy m Nikodemu kum,

—Kon. Bir, mỳj dja kute memã umar djà ny jangjênh on? ane.

10 Nhym kum,

—Be, ga ne ga mebé idjaerkam me kukràdjà'ã adjujarênh djwýnh ne ren aje ikabên mar. Nhym be, kati. Aje imar kêt, ane. ¹¹ Mrãmri amrêbê ar ije mỳjja mar ne omũnhkumrêx. Ne kam arým me amã arê ga me kam aje amim ar imar kêt rã'ã. ¹² Pykakam me kukràdjà kôt ba arým amã ikabên jarê ga aje amim imar kêt. Ne ba ren kàjkwakam ikukràdjà kôt amã ikabên jarê. Djãm kam ga ren tu amim imarkumrêx? Kati. Ga ren kamdjwý aje amim imar kêtumrêx.

¹³ Be, nhýnh ne me'õ kute kàjkwakam kukràdjà marmã 'ỳr wabin 'ỳr bõx? Ne kuman akubyn ruwn arým memã arê. Kati. Pykakam me'õ kute kadjy àbir kêtumrêx. Ba ije amijo inhĩbit ne ba arým kàjkwakurũm ruw. Ba ne ba kam inhýr tũm. Ne kam arým me amã arê.

¹⁴ Be, me bakukãmãre Mõjdjê kapõt kukritkam kryto kangã karõ nhípêx. Ipêx ne pĩ'ã kunhõn arým kãmã kudja. Kudja nhym kangã karõ kỳjrũm pĩ'ã wajêt. Badjwý, ije amijo inhĩdjwý, dja me pĩ'ã inhõ ba arým kỳjrũm ã ijêto ane. ¹⁵ Mỳj kadjy dja ba kỳjrũm wajêt? Bir, dja me kwý í pýnhkõt tu amim imarkumrêx ne arým Metĩndjwýnh kõt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Ja kadjy dja

ba kỳjrũm wajêt. Nãm ã Jeju Nikodemumã ane.

¹⁶ Metĩndjwýnh ne kum pykakam me kunĩ jabê:. Mỳj ne kum me abê on? Bir, nãm me kadjy Kra djwýnh jano. Kra pydji jano nhym arým pykamã bõx ne me kadjy ty. Mỳj kadjy ne ty? Bir, dja me kwý í pýnhkõt tu amim Kra markumrêx nhym arým me utã. Dja me biknor tokry djakam me biknorbê me utã nhym kam me Metĩndjwýnhkõt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Ja kadjy ne ty. Nãm ã Metĩndjwýnh kum me kunĩ jabêo ane.

¹⁷ Mỳj kadjy ne Metĩndjwýnh pykamã Kra jano? Djãm kute memã axwe pãnh jarênh nhym me me biknor tokry djakam biknor kadjy? Kati. Kute kubê me kunĩ pytãrmã ne ano. ¹⁸ Be, me kute arým tu amim Kra markumrêxja Metĩndjwýnh kute memã axwe pãnh jarênh kêtumrêx nhym me biknor kadjy kêtumrêx. Nhym be, me kute amim mar prãm kêtjamã ne arým kute memã axwe pãnh jarênhkumrêx. Arým kute me'ã amim,

—Tãmwã dja axwe pãnh me biknor tokry djakam akuno, anhýrkumrêx. Mýkam? Bir, Metĩndjwýnh Kra djwýnh me kute amim mar prãm kêtam dja me arým akuno.

¹⁹ Mỳj ne Metĩndjwýnh amim arên kam arým memã me biknor tokry djakam biknor jarê? Bir, nãm amim,

—Ba arým pykakam memã Jeju jano nhym bõx. Jeju ne

kute memã pry kurwý djà pyràk. Jejukôt me katàt amijo ban tĩnkumrêx. Nã bãm memã ano nhym me kum kĩnh kêt. Ga, akamàt kô tykkam me kute mýjja pumũnh kêt ne ba punuja pumũ. Me jadjwý ne me kum arĩk ar baja kĩnh. Mýkam? Bir, me axwe'ã maje kum katàt amijo ba kĩnh kêt. Nãm ã me'ã amim ane.

²⁰ Ga, me kunĩ arĩk ar baja kum Jeju kurê ja pumũ. Jeju kute memã pry kurwý djà pyràk me kum kurê. Djãm me kute amim Jeju mar ne kôt kute amijo ba prãm? Kati. Ren me amim Jeju ma nhym ren arým memã apýnh axwe jarê. Axwe pãnh kute memã bẽn tỳx pymaje ne me kute amim mar prãm kêt. ²¹ Nhym be, me katàt kute amijo baja ne me kute Jeju kôt amijo ba prãm. Jeju kute memã pry kurwý djà pyràk ja ne me kute kôt amijo ba prãm. Mýj kadjy? Bir, dja me kôt ar amijo ba nhym me arým omũ. Kôt me ukaprĩja pumũ. Metĩndjwýnh djukaprĩ kôt me ukaprĩ dja memã amirĩtkumrêx nhym me arým omũ. Ja kadjy ne me kute Jeju kôt amijo ba prãm.

Djuão Jeju'ã ujarênh.

²² Jeju Nikodemumã kabẽn pan kam kôt ba djwýnhmẽ arým ar tẽ. Tẽ:n kam arým pykabê Djudêjakam bôx. Bôx ne arek ar kam ba. Metĩndjwýnhmã ngômã me angjênh ba. ²³ Nhym Djuãodjwý amũ ngômã me angjênh ba. Amũ krĩraxbê

Xarĩ kuri pykabê Inôkam ne ngômã me angjênh ba. Kam ngô kumexkam ne meo ba. Nhym me 'yr bôxo ku'ê nhym ngômã me angjênh ku'ê. ²⁴ Me kute Djuãobê ijê kêtiri ne meo ku'ê.

²⁵ Nhym kam Djuãokôt ba djwýnhmẽ mebê idjaermẽ ar arým aktã kabẽno aben japanho dja. Nãm ar abenmã kum,

—Mýj godja me ngô me on nhym Metĩndjwýnh memã mex jarê? anen ²⁶ arým Djuão'yr tẽn 'yr bôx ne Jeju'ã kum,

—Ë, ujarênh djwýnh, aje ngôbê Djodão nhijukri me'ômẽ ro'ã aban aje 'ã adjujarênh ar aba. Be, adjwýnhdjwý arým ngômã me angjênh ba nhym me kunĩ arým mũm abê tẽn 'ã kume:x, ane.

²⁷ Nhym Djuão memã kum, —Kwãrĩk wãnh rã'ã. Metĩndjwýnh kute me'ã kum karôja ne me arým mũm 'yr bôx. ²⁸ Ba arým me amã amijarê ga me ikabẽn ma. Ba me amã, “Djãm ibê me banhô Bẽnjadjwýrbê kumkati got? Djãm ibê Kritu got? Kati. Kukãm ne Metĩndjwýnh ijano ba tẽ”, ane. Ba arým me amã ja jarê ga me arým ama.

²⁹ Djãm me wã ne inhô me? Kati. Me wã ne Jeju nhô me. Ga, me mjênbit kute prôo baja pumũ. Jeju kute prôo ba mãn prabê me wão ba. Jejubit ne me wão aminhôn meo ba. Ba ne inhô me kêt. Be, ba ne ba amybým kam ikĩnhkumrêx. Ga, me mjên

prõ'ÿr baja pumũ. Nhyrn amybyrn mjên nhõbikwa kajgo arÿrn mjên kabên ma. Kabên man kam arÿrn kînhkumrêx ne. Jeju'ã me krãptîkam ne ba arÿrn ã ikînho ane. ³⁰ Mrãmri dja raxo amũ ijakrenho tẽ. Nãm ã Djuão memã ane.

³¹ Kàjkwa kurũrn rwÿkja ne raxo kute me kunĩ jakrenh. Nhyrn be, pykabê me bixadjwÿrja ne me pykabê ar ba. Pykabê ar ban pykabê mÿjjabit jarẽ. Nhyrn be, kàjkwa kurũrn rwÿkja raxo kute me kunĩ jakrenh. ³² Kute kàjkwakam mÿjja pumũnh ne mar ne memã 'ã amijarênho ba. Nhyrn me krãptî: kute amim kabên mar kêt. ³³ Nhyrn be, me kwÿ kute amim,

—Mrãmri ne Jeju kabên katàtkumrêx, anhÿrkam djãm Jejubit ne me amim kuma? Kati. Kàjkwakam Metîndjwÿnhdjwÿ ne me amim kuma. Nãm me amim,

—Mrãmri ne Metîndjwÿnh kabên katàtkumrêx, ane.

³⁴ Metîndjwÿnh kute anorkam ne Kra arÿrn Metîndjwÿnh kukwakam kabên jarênho ba. Kute kubê Karõ nê kêtumrêx nhyrn kute 'amÿnh tÿx ne o ba. ³⁵ Kàjkwakam Bãm kum Kra jabê. Ne kam arÿrn Kramã õ mÿjja'ã kum karõn kam kum kunĩ kanga nhyrn ar o ba. ³⁶ Kra Bãm nhõ mÿjja kunõ ba nhyrn kam me kute tu amim Kra markumrêxja arÿrn Metîndjwÿnhkõt tîn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Nhyrn be, me kute amim Kra mar

kêtja dja me tînkumrêx'ÿr bõx kêtumrêx. Metîndjwÿnh dja mekam ngryk rã'ã ne.

4

Xamarijka me'õ nire ja'ã ujarênh.

¹⁻³ Nhyrn kam Bênjadjwÿr djwÿnh Jeju arÿrn pykabê Djudêja kurũrn tẽ. Mÿkam ne tẽ? Bir, arÿrn kute õ me jao Djuão jakrenhkam. Jeju amikõt me kamên ngõmã me angij nhyrn me arÿrn kume:x. Nhyrn mebê pardjêu arÿrn me kumex jarênh ma. Nhyrn kam arÿrn amim,

—Be, me arÿrn kute ijã me kumex jarênh mar. Ba on, ane. Ne kam arÿrn mebê tẽ. Djãm Jeju ta ne ngõmã me angjênho ba? Kati. Kõt ba djwÿnh ne ar ngõmã me angjênho ba. Nãm Jeju Djudêja kurũrn tẽn kam ajte pykabê Garrêja'ÿr tẽmmã.

⁴ Ne kam arÿrn tu Garrêja'ÿr pykabê Xamarijkõt tẽm prãm. ⁵ Nãm Xamarijkõt tẽ:n kam arÿrn krîrax'õ'ÿr bõx. Idjibê ne Xika. Kuri ne Jõdje nhõ pyka. Amrêbê: me bakukãmãre Djako kra Jõjemã pyka kwÿ tan kum kungã. ⁶ Õ pykakam ne Djako nhõ ngõmkwati. Nãm Jeju krîrax'ÿr bõx ne arÿrn pykakõt tẽm kurêje katy. Ne kam tẽn arÿrn ngõmkwati jakà'ã nhÿ. Arÿrn kàjkwa nhipõkri myt nhÿrkam ne 'ã nhÿ.

⁷ Nhÿ: nhyrn nînh Xamarijka me'õ nire arÿrn 'ÿr tẽ. Kute kam ngõ kwÿ jadjarmã ne 'ÿr tẽn 'ÿr bõx. Nhyrn kam

kum, “Ba ikõ”, ane. ⁸Be, arým kôt ba djwýnh mã krĩraxmã mörkam. Kute ar õ kwý krēn djà byrmã ne ar tē.

⁹Nãm kum, “Ba ikõ”, ane.

Nhym kum,

—E 'õ. Mýkam ne ga me ajõbê idjaerkam ngõ'ã ijuw? Ba ibê pykabê Xamarijkam me'õ nire ne ga ngõ'ã ijuw, ane. Be, mebê idjaer ne me kum mebê Xamarij kĩnh kêt.

¹⁰Nãm nireja ã kum ane nhym Jeju kum,

—Ga aje Metĩndjwýnh kute meo kĩnh djà mar kêt ne ba ije ngõ'ã ajwýr djwýnh aje imar kêt. Ne ga ren iman ren ba ngõ'ã ijuw ba ren amã me tĩnkumrēx kadjy ngõ ren amã kungã, ane.

¹¹Nhym kum,

—Ô kum bēnjadjwýr, anhõ ngõo àbir djà kêt nhym ngõmkwati kre ry:. Nhýnh ne me tĩnkumrēx kadjy anhõ ngõja? ¹²Me banhingēt kukãmãre Djako kukwakam ne ngõmkwatija. Ta ne kute kam o kõmo ku'ê nhym kramē õ mrymē kute kam o kõmo ku'ê. Djãm araxo aje me banhingēt Djako jakrenh? ane.

¹³Nhym kum,

—Gêdja me ngõ kajgo jao ikõn akubyn kum kôr.

¹⁴Nhym be, ba ije amã ngõ jarēnhja gêdja me kwý ĩ pýnhkôt o ikõn akubyn kum kôr kêtumrēx. Ije amã ngõ jarēnh ja gêdja me o ikõ nhym mã mekam apõx kute mrãmri ne ngõmkwatikam ngõ mã apõx pyræk. Nhym kam me

arým Metĩndjwýnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne, ane.

¹⁵Nhym kam kum,

—Bēnjadjwýr goja amrē imã aje ngõ jarēnhwã ngã ba o ikõn goja imã kôr kêt ne amrē ngõo imrãnh kêt, ane. Djãm ngõkumrēx'ã ne kute kum me tĩnkumrēx kadjy ngõ 'ã ajarē? Kati. Metĩndjwýnh Karõ'ã ne ngõ jakren kum 'ã ajarē. Nãm ã nire ngõ'ã Jeju 'wýro ane.

¹⁶Nhym kum,

—Tēn amjēnmã arē gē amrē tē, ane.

¹⁷Nhym kum, “Imjēn kêt”, ane.

Nhym kum,

—Nã. Mrãmri amjēnkumrēx kêt. ¹⁸Amrēbē ne aben totokmã amjēn amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjēkêt ga kanga. Ne kam ajbir awýr bao ku'ēja ne kubē amjēn kêt. 'Ã ne aje mrãmri imã, “Imjēn kêt”, anhýrja.

¹⁹Nhym kum,

—Bēnjadjwýr, ga abē Metĩndjwýnh kukwakam kabēn jarēnh djwýnh'õ ba arým ama. ²⁰Krãnh wã'ã ne me ikukãmãre kute Metĩndjwýnhmã rax jarēnh djà. Nhym me abē idjaer ne ga me atemã ne aje memã kum,

—Krĩraxbē Djeruxarēkambit ne me kute Metĩndjwýnhmã amijarēnh djà, anhýro aba, ane.

²¹Nhym Jeju kum,

—Djãm me aje krãnh wã'ã me Bãm djwýnhmã rax jarēnh rã'ãmã? Nār djãm me aje Djeruxarēkam kum amijarēnh rã'ãmã? Kati. Gêdja

ga me ĩ kam kum amijarēnh kêt. Kam kum amijarēnh kêt'ã ne amrē akati mōr rã'ã. Mrãmri ne ba ije amã arēnhkumrēx. Dja ga tu amim ikabēnja markumrēx. ²² Me abê pykabê Xamarijka me kra ne ga me aje we apytàr djwýnhja, aje kum rax jarēnhja aje mar kêt. Nhy m be, me ibê idjaerkam ne ba me ije Metĩndjwýnhmã amijarēnhja arým ije mar. Ije me utàr djwýnhkumrēx mar. Me ibê idjaerkam ne me utàr djwýnh kato. Kam ne ba me ije mar.

²³ Me kute markumrēx dja me ĩ me Bãm djwýnhmã rax jarēnhkumrēx ne 'èx kêtumrēx. Me kadjwýnhbê Metĩndjwýnh Karõ kôt dja me mrãmri amijo ngriren raxmã katorkumrēx ne kum rax jarēnhkumrēx. 'Ã akati amrē mōr rã'ãn arým bõx 'yr. Me Bãm djwýnh kum me ja kĩnh. ²⁴ Djãm kàjkwakam Metĩndjwýnh kute me bapyràk? Djãm ìmē 'imē kute me bapyràk? Kati. Karõbit. Nhy m me kute omũnh kêtumrēx. Me kute omũnh kêtka m dja me tu amikadjwýnhbê karõ kôt mrãmri amijo ngriren raxmã katorkumrēx. Kum katorkumrēx ne kum rax jarēnhkumrēx. Nãm Jeju ã me'õ niremã ane.

²⁵ Jejubê ne Bēnjadjwýrbê kumkatibê Kritu nhy m kute mar kêt. Kritu nhidji 'õdjwýbê ne Mexij. Me'õ nire kute mar kêt ne kum,

—Tukwa, gēdja Mexij bõx ne me imã mýjja kunĩ jarē ba

me kuma. Ja ne ba arým ije mar, ane.

²⁶ Nhy m kum,

—E kum, ba ne ba arým amã ikabēno nhỹ. Ibê ne Mexij, ane.

²⁷ Nãm nirejamã ja jarēnho nhỹ nhy m kôt ba djwýnh arým 'yr bõx ne ar omũ. Jeju kute kum kabēno ŷrkôt arým ar omũ. Ne te kute ar marmã arkam no tyn dja. Ne bit kute nija'ã kukjēr ne kute kum,

—Mýj ne ga kum arēnho nhỹ? Mýkam ne ga kum akabēno nhỹ? anhyrmã ne arkum uman arek ku'ê.

²⁸ Nãm kôt ba djwýnh Jeju'yr bõx nhy m nire arým õ ngyo ngõnhmã iren mã: krĩraxbê Xikamã tēn wadjã. Ne kam memã kum,

²⁹ —Õ kum onj me'õ. Ije amijo ibaja kunĩkôt ipumũn imã arē. Bãrãm mrãmri kubê me banhõ Bēnjadjwýrbê kumkatibê Kritukumrēx. Gwaj 'yr gar omũ, ane. ³⁰ Nhy m me arým krĩrax kurũm katon 'yr tēn arým 'yr bõx.

³¹ Me 'yr bõx kētri ne kôt ba djwýnh arým kum,

—Ujarēnh djwýnh, gop anhõ kwý krē, ane.

³² Nhy m arkum,

—Be, atemã inhõ kwý krēn djãja ar aje mar kêt, ane. Be, djãm mrãmri õ kwý krēn'ã ne arkum ane? Kati. Nãm Metĩndjwýnhmã àpēnhõ õ kwý krēn djã. Metĩndjwýnhmã àpēnh ar ba'ã ne arkum ane.

³³ Nãm arkum ane nhy m ar arým abenmã kum,

—Djã ne me'õ arým kum myjja'õ ngã nhym kukrê? anê.

³⁴ Nhym arkum,

—Be, kàjkwakam Metĩndjwýnh kute amrê pykamã ijanor arým ijã amim karõ. Kute idjâpênh djã'ã amim karõ kôt dja ba amijo iban arým inomã kumê. Be, idjâpênh jakam ikĩnh inhõ kwý krênkam ikĩnh jakrenh mex ne. 'Ã ne ba ije ar amã, "Atemã inhõ kwý krên djã", anhÿrja. Nãm ã Jeju arkum ane.

³⁵ Ne kam ajte arkum,

—Kwãrĩk wãnh gar amim, "Dja bãygogo'ã mytyrwý amãnhkrut ne amãnhkrut apêx bar kam êo mõ", anhÿr kêt. Be, ba ne ba ar amã, "Ar kãjmã akrãn me kute ikabên mar prãmja pumũ. Me krãptĩ kute bãygogo pyrãk wã pumũ. Dja gar memã ijã ajarê nhym me arým tu amim imarkumrêx. Ja kadjy ne me mexkumrêx. Me mexkumrêx kute mrãmri ne bãygogo prý ngràn akakam ê kadjy mexja pyrãk.

³⁶ Dja gar on jakam memã arê nhym me amim ima ba arým ar amã o pãnh. Nhym kam me ikôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Ba ar amã o pãnh gar arým akĩnh rã'ã: rã'ã ne. Djãm ar gajbit dja gar akĩnh? Kati. Me kute amrêbê memã arênhdjwý dja me ar aro'ã kĩnh. Ga, me kumrêx kute bãygogo kre nhym ate me ja kute tũmrãm bãygogo djêja pumũ. Me kute ê parkam me ro'ã kĩnhkumrêx. Inhõ

âpênh tũmmê dja gar aro'ã akĩnhkumrêx.

³⁷ Be, me memã kum, 'Gêdja me'õ 'y kre nhym me'õ arým ê', anhÿro ba. Be, ikabênja kônh ne me kabên ja dji. ³⁸ Ar aje o atom ne êmã ne ba 'ÿr ar ajano. Amrêbê ne gar bãygogokam adjâpênh kêt. Me'õ kumrêx ne arým kam apên kam 'y krebite ba. Gar inhõ me âpênh tũm kôt ajbir adjâpênh 'amý", ane. Ar kute memã 'ã ujarênhmã nhym me kute tu amim markumrêxmã ne Jeju ã kôt ba djwýnhmã ane.

³⁹ Nãm me'õ nire krĩraxbê Xikakam Xamarij kramã kum,

—Nãm prĩne ije amijo iba kunĩkôt imã arênh mex, anhÿro tẽ. Nhym me krãptĩ kuman arým tu amim Jeju markumrêx. ⁴⁰ Ne kam Jeju'ÿr tẽn 'ÿr bõx ne kum,

—Gop arek me iro'ã ar aba, ane. Nhym arým arek mekam ar ba. Ar ba nhym arým 'ã akati amãnhkrut apêx. ⁴¹ Nhym kam me kute Jeju ta kabên markam ne krãptĩ tu amim markumrêx.

⁴² Ne kam nijamã kum,

—Jakam bar tu amim Jeju markumrêx. Djã ne bar akabênbit man amim tu markumrêx? Kati. Arým ne bar Jeju ta kabên kôt amim kuman amim, "Be, mrãmri ne Jejubê Bênjadjwýrbê kumkatibê Kritukumrêx. Mrãmri kubê pykakam me axwe kunĩ pytãr djwýnhkumrêx." Nã bãm ar ã amim ane. Nãm me ã nire jamã ane.

Kute me'õ bēnjadjwỳr krao mex.

⁴³ Be, Jeju'ã akati amānhkrut apēx nhym arỳm amũ ajte tē. Tēn arỳm abatānh djà, õ pykabê Garrêjakam bõx.
⁴⁴ Jeju ta ne amrêbê memã kum,

—Djãm Metīndjwỳnh kukwakam kabēn jarēnh djwỳnh'õ ne abatānh djakam bõx nhym me kum rax jarēnh got? Kati. Nãm me aprỳ, ane.
⁴⁵ Jeju abatānh djàbê Garrêja jakam bõx.

Nhym kam me kum kabēn mex jarē. Me kute amrêbê amũ Djeruxarēkam Jeju pumũnhkam ne me kum kabēn mex jarē. Me krāptĩ kute amikukràdjà tũm mar kadjy aben pydji djà nhõ akatikam ne me Djeruxarē'ỳr tēn 'ỳr bõx. 'Ỳr bõx ne arỳm kam mekõt Jeju pumũ. Nhym mỳjja pumũnh kêt krāptĩ nhipêx nhym me arỳm omũ. Omũn kam akubyn Garrêjakam bõx. Nhym Jejudjwỳ kam bõx ne me'ỳr bõx. Nhym me kam kum kabēn mex jarē.

⁴⁶ Jeju Garrêjakam bõx ne ajte krĩraxbê Kanakam bõx. Kam ne amrêbê kute ngô kajgoo uba kangô nhipêx. Jeju bõx nhym onĩj Kapanakam me'õ bēnjadjwỳr kra arỳm kanê. ⁴⁷ Nhym me arỳm bēnjadjwỳrmã arēn kum,

—Onĩj, Jeju arỳm Djudêja kurũm katon Garrêjakam bõx, ane.

Nhym kuman arỳm Kana'ỳr tēn kam Jeju'ỳr bõx. 'Ỳr bõx ne kum,

—Ē, gu 'ỳr ga imã ikrao mex gê kanê kum ire, ane. Nãm mã 'ỳr kum krà. Arỳm kra tyk 'ỳrkam ne mã 'ỳr kum krà.

⁴⁸ Nhym Jeju kum,

—Ga me ajte amim imar kêt kumrêx. Ije mỳjja pumũnh kêt nhipêx ga me ajte omũnhkambit ne amim ima. Mỳkam? ane. ⁴⁹ Nhym bēnjadjwỳr Jejumã kum,

—Bēnjadjwỳr, amibêx, tyk kêttri gu 'ỳr tē, ane.

⁵⁰ Nhym kum,

—Aj mã. Arỳm ne akra tĩn ne, ane. Nhym arỳm tu amim kabēn markumrêx ne arỳm 'ỳr tē. Amim kamnhĩxo tē. ⁵¹ Tē: nhym kam arỳm 'ã akamàt. Nhym akati nhym ajte tē: nhym õ àpēnh ar arỳm kutã tēn kajpa. Ne kum, “Arỳm ne akra tĩn ne”, ane.

⁵² Nhym arkum,

—Nhỹnh ne myt nhỹ nhym mexmo krax ne? ane.

Nhym kum,

—Amũja'ã myt akêxkam ne arỳm kanê kum ire, ane.

⁵³ Nhym amim,

—Be, Jeju kute imã, “Arỳm ne akra tĩn”, anhỹr majmã ne arỳm kanê kum ire, ane. Ne arỳm tu amim Jeju markumrêx. Ō kikrekam ar kunĩdjwỳ tu amim markumrêx.

⁵⁴ Jeju Djudêja kurũm tēn Garrêjakam bõxkam ne ajte mỳjja pumũnh kêt ja nhipêx. Me kute raxmã kator kadjy ne arỳm bēnjadjwỳr krao mex.

5

Ngô mỳrri me'õ punu nõr.

¹ Jeju bēnjadjw̄yr krao mex. Nhyṁ kam on̄j kr̄iraxbê Djeruxarēkam ar̄ym mebê idjaer kute aben pydji d̄ja nhō akati 'yr. Nhyṁ Jeju ar̄ym 'yr tē. 'Yr tēn kam ar̄ym 'yr bōx.

² Be, Djeruxarēkam ne ngō'ō nō. Me kute kr̄iraxmā mrykī'ātomtio ngjēx d̄ja kuri ne ngō'ō nō. Mebê idjaer kabēnkam ne me ngōmā Bexeda jarē. Ngō bu'ā ne kikre kre kēnh amānhkrut ne amānhkrut ne ikjēkēt.

³ Kikrekam ne me punu krāptī ikwā. Me no rāmē me mrānh punumē me akrymē ikwā. Ngō kute amingrēk ne me kam amako ikwā. ⁴ M̄yjkōt ne ngō amingrēk? Bir, Met̄indjw̄ynh kadjy mrānh djw̄ynh ne ngō'yr ban me aērbê ngōmā wangij, ngōmā ngjēx p̄ynh. Nhyṁ ar̄ym kōt ngō amingrēk ne. Amingrēk nhyṁ me'ō punu kumrēx kute memā wan noxja ne ar̄ym mex ne. Pydjibit mex.

⁵ Be, Jeju Djeruxarē'yr bōx ne ngō ja'yr bōx. Nhyṁ me'ōja me punu kōt nō. Punu'ā ne amex krāptī:bê 38 apēx.

⁶ Nhyṁ ar̄ym omūn amim,
—Be, amrēbê ne me'ōwā punu, ane. Ne kam kum, “Djām amā amex prām”? ane.

⁷ Nhyṁ punuja kum,
—Be, ngō kute amingrēkkam djām inhōbikwa'ō got ijo tēn ngōmā imē ba on imex ne? Kati. Nā bām te ngō'yr amibēx ne nhyṁ ar̄ym me'ō imā wan nox ne. Ba kam imex prām kēt ne, ane.

⁸ Nhyṁ kum,

—Be, kājimā djan anhikwā d̄ja krān am̄yn o tē, ane.

⁹ Nhyṁ ar̄ym kabēnmē ro'ā mex ne ikwā d̄ja krān kum̄yn o tē. Pi'ōk rārārkam, me tyk d̄ja kēt d̄ja nhō akatikam ne mex ne.

¹⁰ Nhyṁ mebê idjaer rūnh omūn kum kabēn ne kum,

—E kum pi'ōk rārār ne ja. Djām aje kam kukrād̄ja mar kēt ne ate anhikwā d̄ja m̄yn o tē? ane.

¹¹ Nhyṁ aminēje memā kum,

—Me'ō kute ijo mex ne imā, “Anhikwā d̄ja krān am̄yn o tē”, anh̄yr kōt ne ba ar̄ym in-hikwā d̄ja m̄yn o tē, ane.

¹² Nhyṁ me kum,

—M̄y me'ō ne amā, “Anhikwā d̄ja krān am̄yn o tē”, ane ga kam o tē? ane.

¹³ Nhyṁ, “Kon, ije mar kēt”, ane. Be, ar bu'ā ne me krāptī: ajkarê. Nhyṁ Jeju ar̄ym me katikōt mā tē nhyṁ ar̄ym omūnh kēt ne.

¹⁴ Nhyṁ kam Jeju Met̄indjw̄ynh nhō kikretikam kum katon kum,

—Ē, ar̄ym amexkam on ajaxwe krāta. Dja ga ajte ajaxwe nhyṁ m̄yja'ō ajte ajo ajkē. M̄yja punu kute apunu tūm jakrenh mex dja ajte ajo ajkē, ane. ¹⁵ Nhyṁ ar̄ym mebê idjaer rūnh'yr tēn memā arēn memā kum,
—Be, Jeju ne ijo mex, ane.

Kute me rūnhmā amikōt amijarēnh.

Dju r 10.30

¹⁶ Jeju kute pi'ōk rārārkam meo mexo bakam ne mebê

idjaer rûnh kum kurêo ba. Ne kam arým abenmã kum, “Gwaj on kubĩ”, anhÿro ba. ¹⁷ NhyM Jeju arým memã kum,

—Be, Ibãm ne pi'òk ràrãrkam àpênh ar ba. Ba kudjwa kam idjãpênh ar iba, ane. ¹⁸ NhyM me arým abenmã kum,

—Be, Jeju gwaj bapãnh pi'òk ràrãrkam àpênh ba. Djãm jabit? Kati. Tãmwã ta ne amijo 'êx ne Metĩndjwýnho bãm ne raxo amiptãro ba, ane. Me abenmã anen arým we Metĩndjwýnho ngryk ne kute Jeju bĩnmã kangrõnh tÿx ne.

¹⁹ NhyM kam Jeju amipãnh memã kum,

—E kum, mrãmri ne ba ibê Metĩndjwýnh Krakumrêx. Djãm ba ipydji ne ba idjãpênh got? Kati. Ibãmmê ne bar idjãpênh'ã ajkrut. Ne ba ren ipydjin ren ije meo mex kêt. Ibãm djãpênh ne ba omũn arým àpênh o idjãpênh. Ibãm djãpênh kunĩkõt ne ba kudjwa ã idjãpênho ane.

²⁰ Be, mÿkam? Bir, Ibãm kum ijabêkam. Ne kam arým imã amidjãpênh kunĩ jakre ba kõt ipêx. Dja ĩ imã mÿjja pumũnh kêt ra:x kwÿ jakre ba arým ipêx ne. Dja mÿjja raxo ajbir ije ipêxja jakrenh mex ne. Dja ba ipêx ga me te aje marmã kam ano tyn aku'ê. ²¹ Ba Ibãm kõt akubyn me tyko tĩn. Kute Ibãm ta kute akubyn me tyko tĩn pyrãk ne ba ã meo ane. Dja ba imã me tyk akubyn o tĩn kĩnh ne arým ã meo ane nhyM me arým

akubyn tĩn. ²² Dja ba me axwe kukjan memã ikaton kam memã axwe pãnh jarênhdjwÿ. Ibãm kute me'òmã axwe pãnh jarênh kêt. Ta ne imã,

“Ga dja ga me kunĩmã axwe pãnh jarê”, ane.

²³ Be, mÿj kadjy ne ijã memã axwe pãnh jarênh djwýnh mē? Bir, dja ba memã axwe pãnh jarê nhyM me arým ijo bēnjadjwÿr ra:x ne. Dja me ijo bēnjadjwÿr ra:x mrãmri me kute Ibãmo bēnjadjwÿr rax pyrãk. Ja kadjy ne ijã memã axwe pãnh jarênh djwýnh mē. Be, djãm me kute imã ikajgo jarênhkam kute Ibãmmã rax jarênh got? Kati. Dja me imã irax jarênh kêt ne arým Ibãmdjwýmã rax jarênh kêt. Ta ne ijano ba tē.

²⁴ Dja me tu amim ikabēn markumrêx ne tu amim kute ijanor djwýnh markumrêx ne arým kunĩ Metĩndjwýnhkõt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Dja ba me jamã axwe jarênh kêtumrêx. Amrêbê ne me ja Metĩndjwýnhbê amakkre kêt kute mrãmri ne me tyk amakkre kêt pyrãk. Ne kam arým jakam Metĩndjwýnhkõt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Mrãmri ne ba me amã ja jarênhkumrêx. ²⁵ Dja me tyk ĩ ikabēn ma. Ibê Metĩndjwýnh Kraja ikabēn ma. Ne kam me kute ikabēn mar kunĩ dja me akubyn tĩn. 'Ã akati arým me bajo rãm ne ja. Arým ije kum o kraxmã. Mrãmri ne ba me amã ja jarênhkumrêx.

²⁶ Be, mÿj ne ikam kute ba memã ikabēn nhyM me akubyn tĩn? Bir Ibãmmê ije

aben pyræk. Kam ne ba memã ikabên nhym me akubyn tîn. Ibãm ta ne tîn ne ta kute mÿjja kunĩmã tîn jangjêno ba. Ibãm kabên kôt ne ba kudjwa itîn ne ije mÿjja kunĩmã tîn jangjêno iba. ²⁷ Ne Ibãm kabênkôt dja ba memã axwe pãnh jarêhdjwÿ. Arÿm ije amijo inhĩkam dja ba ã meo ane.

²⁸ Be, ije me amã, “Dja me tyk ikabên man akubyn tîn”, anhÿrkam kwãrik wãnh te aje marmã ikam ano tyk kêt. Mrãmri dja pyka krãkam me tyk kunĩ ikabên man akubyn kato. ²⁹ Me mex ne ukapri dja me akubyn tîn. Dja me Metĩndjwÿnhkôt tîn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Nhym me axwedjwÿ dja me akubyn tîn. Ije memã axwe pãnh jarênh kadjy dja me akubyn tîn.

³⁰ Be, djãm ipydji ne ba ar iba? Kati. Ba ipydji, idjãpênh ne ikabên kêt. Ibãm kabên o ne ba ikabên. Ibãm ne imã me axwe jakre ba kôt me axwemã ikaton kam memã pãnh jarê. Djãm ije amidjwÿnhbito kĩnhmã? Kati. Ibãm kute ijanor ne ba ije o kĩnhmã. Kabênkôt ije katàt me axwemã ikatorn kam pãnh jarênhkumrêx.

³¹ Be, djãm ipydji ne ba me amã amijarê? Kati. Ba ren ipydjin me amã amijarê ga me ren mrãmri ijã, “Kati. Kabên kajgo”, ane. ³² Nhym be, kati. Me'odjwÿ ne ikukãm ijã me amã ujarênhkumrêx. Katàt me amã ijã ujarênhkumrêx. Ja ne ba arÿm ije mar.

³³ Be, me ga ne ga me amrêbê Djuão'ÿr me akwÿ jano. Nhym me Djuão'ÿr bôx ne kukij. Nhym arÿm katàt me amã ijã ujarênhkumrêx ga me arÿm ama. ³⁴ Be, djãm kute kabêno Ibãm jakrenh got ba me amã Djuão jarê? Kati. Pykakam me'ô kute kabêno Ibãm jakrenh kêt. Be, mÿj kadjy ne ba me amã Djuão jarê? Bir, me aje amijã Djuão kabên markumrêx nhym Metĩndjwÿnh kute me ajaxwebê me apytãrmã ne ba me amã arê. ³⁵ Djuão ne kute mrãmri ne ngônhpök nhirã pyræk ne ar ba. Nãm me amã kabên mex jarêno ba. Ga me ren tu amim kabên markumrêx ne ren amijo aba mex rã'ã. Nhym be, kati. Djuão kute me amã arêno bakam ga me aje mar 'ikrãn ne akĩnh 'ikrãn ne.

³⁶ Be, Ibãmdjwÿ ne kute imã,

“Ije amã adjãpênh djã jarênhja dja ga inomã amê”, anhÿr ne kute prine imã 'ã karô ba arÿm kôt idjãpênh iba. Ba mÿjja pumũnh kêt nhipêxo iba ga me arÿm omũ. Idjãpênh ja kute iraxo amirĩto Djuão jakrenh mex. Ga me ren aje idjãpênh pumũnhkam ren arÿm mrãmri iraxmã akatorkumrêx. Ibãm kute ijanorkôt ne ga me ren imã akatorkumrêx.

³⁷ Ibãm ta kute ijanor ne arÿm ijã ajarê. Djãm me aje ôkre mar ne ĩ pumũnh got? Arkati. ³⁸ Ga me ren aje amim Ibãm kabên mar prãm ne ren tu amim imarkumrêx. Nhym

be, kati. Ibām kute ijanor djwýnh ta ne arým mã amã ijã ajarẽ ga me aje amim kabẽn 'amýnh kêt ne mar prãm kêt. ³⁹ Goja prĩne Metĩndjwýnh kabẽn'ã pi'ók no'ók pumũ. Me ga ne ga me 'ã amim, “Dja ba arẽnho iban Metĩndjwýnhkõt itĩn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne”, anhỹro aba. Me aje amim anhỹrkam goja prĩne amim omũn ama. Pi'ók tãmkam ne Metĩndjwýnh ba ijã ajarẽ. ⁴⁰ Nãm te pi'ökkam ijã ajarẽ ga me ikõt abikamẽn kêt. Ga me ren Metĩndjwýnhkõt atĩn kadjy ren ikõt ajkamẽ. Nhy m be, kati. Me aje ikõt abikamẽn prãm kêt kumrẽx.

⁴¹ Djãm me aje imã, “Araxkumrẽx”, anhỹrmã? Djãm irax ja ne ba abej? Kati. ⁴² Be, mýkam? Bir, me amã kãkwakam Metĩndjwýnh jabê kêt kam ije irax ja jabej kêt. Arým ije me amar. ⁴³ Ibãm kukwakam ba tẽn me awýr bõx ga me aje amim imar kêt. Me'õ kãtãm ta dja tẽn me awýr bõx ne ta amiraxo àmra ar ba ga me arým tu amim markumrẽx.

⁴⁴ Be, me ga ne ga me amirax jabej mã amim, “Ba gêt ba amibẽn gê me imã irax jarẽ”, anhỹro aba. Ne kam aje amim, “Ba Metĩndjwýnhmãbit amijarẽ gê ta ijo rax”, anhỹr kêt kumrẽx. Aje amim, “Ba gêt irax. Ba gêt irax”, anhỹro abakam aje amim Metĩndjwýnh mar prãm kêt kumrẽx.

⁴⁵ Djãm ba dja ba Ibãmmã me ajaxwe jarẽ? Kati. Ga me akukãmãre Mõjdjê

kanàrrãm ar amijo aba. Ta ne arým Metĩndjwýnhmã me ajaxwe jarẽnho dja. ⁴⁶ Djãm mrãmri ne ga me aje tu amim akukãmãre Mõjdjê kabẽn markumrẽx? Kati. Ga me ren tu amim Mõjdjê kabẽn markumrẽx ne ren badjwý tu amim imarkumrẽx. Ta ne ikukãm ijã ajarẽn ijã pi'ók no'ók. Kam ga me ren amim kabẽn jarẽn ren tu amim imarkumrẽx.

⁴⁷ Nhy m be, kati. Me aje amim Mõjdjê kabẽn mar kêt ne aje kõt amim badjwý ik-abẽn mar kêt. Nãm ã Jeju pi'ók rãrãrkam kute me'õ punuo mexkam mebê idjaer rũnhmã ane.

6

Kute djwýo mebê 5.000o djuw mex.

Mat 14.13; Mak 6.30; Ruk 9.10

¹ Nãm memã anen kam arým amũ tẽn. Tẽn kam arým imõtibê Garrêja nhikjêmã rê. Imõtĩ nhidji 'õdjwýbê Xiberij.

² Nhy m kam me krãptĩ kõt mõi. Õbê Jeju kute mýjja pumũnh kêt kwý nhipêx nhy m me kute omũnhkam ne me kõt mõi. Nãm me punu krãptĩo mex nhy m me omũn arým kõt mõi. ³ Kõt mõi nhy m Jejumẽ kõt ba djwýnh ar me kukãm mõi. Mõi:n krãnh'ã wabi. Àbir tẽn arým kam nhỹ. ⁴ Be, arým ne Djeruxarẽkam mebê idjaer kute aben pydji djã nhõ akatija bõx 'ýr. Me kute Metĩndjwýnh me kukãmãre nhirõbê mrãnhja mar kadjy ne arým õ akati 'ýr.

⁵ Ar krānh'ã nhỹ nhym kam Jeju amipānh rīt. Nhym nĩnh me krāptĩ: kôt mō nhym me omũ. Ne kam Piripimã kum,

—Jām dja gwaj tẽn me kadjy djwỳ kwỳ by? ane.

⁶ Be, djām kute amikukām amimar kêt ne Piripi kukij? Kati. Kute prĩne amikukām amimar. Be, mỳkam ne kukij? Bir, Piripi kute mrāmri amim tu markumrẽx jabej ne kukij.

⁷ Nām kukij nhym Piripi kum,

—Tô gêt kon. Gwaj banhõ pi'ók kaprĩ'ã akrekam kubê denarjuo 200bit. Ne gwaj ren pi'ók kaprĩ jao ren me kadjy djwỳ by nhym ren me krāptĩ abenmã kokjêr kryre nhym ren me krāptĩ:'ã djwỳ kêt, ane.

⁸ Nhym Jejukôt ba djwỳnh 'òdjwỳja nhidjibê ãngre. Ximãõ Pedrumẽ ar axikôt apôx. ãngreja kum,

⁹ —Ota jakam me'õ bôktire nhõ djwỳmẽ tepprãremẽ. Xewadao djwỳ nhipêx amānhkrut ne amānhkrut ne ikjêkêt. Ne tepprãre amānhkrut. Nhym be, me krāptĩ. Mỳj dja gwaj djwỳ ngrirejao me on? ane.

¹⁰ Nhym Jeju arkum,

—Ar memã arê gê me nhỹ, ane. Be, bõre ne pyka wākam kumex ne. Jeju arkum ane nhym ar arỳm memã arê. Nhym me arỳm bõrekam nhỹ. Me krāptĩ: kubê 5.000 ne me nhỹ. ¹¹ Nhym kam Jeju arỳm djwỳ jamỳ. Ne kam arỳm o Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarê. O kum amikĩnh jarên arỳm kôt ba djwỳnhmã kungã.

Nhym ar me krāptĩmã kungã. Nām ã tepprãredjwỳo ane.

¹² Nhym me ò kwỳ krê:n arỳm ajne. Nhym Jeju kôt ba djwỳnhmã kum,

—Dja gar djwỳ janhy karwà. O bikēnh kêt kadjy, ane.

¹³ Nhym kam ar karwàn kaxnokai pỹnh djari kam kungij. Nhym kam kaxnokaibê 12 ipu. Be, xewadao djwỳ amānhkrut ne amānhkrut ne ikjêkêt janhy 'ã kàtàm ne ja.

¹⁴ Nhym me arỳm kute mỳjja pumũnh kêtja pumũnhkam abenmã kum,

—Be, Metĩndjwỳnh kukwakam kabēn jarēnh djwỳnh ja ne me amrêbê arê. Me memã kum, “Dja pykamã bôx”, anhỹro ba. Be, kôt ne Jeju arỳm jakam bôxkumrẽx, ane.

¹⁵ Nhym Jeju arỳm me kuman amim,

—Got ba ren arek dja nhym ren me tu ijo tỹm ne ijã bēnjadjwỳr rax mẽ. Djām on pykakam memã inhỹr prãm got? ane. Ne kam arỳm mebê tẽn amũ krānh'ã wabin ate ar ba.

¹⁶ Nhym kam arỳm para. Nhym kôt ba djwỳnh tẽn arỳm imôti'ỳr ruw. ¹⁷ Ne kam arỳm kà'òkam wadjàn nox ne. Amũ akàx nhikjê:mã krĩraxbê Kapan'a'ỳr mōrmã ar arỳm nox ne. 'Ỳr mō: nhym ar'ã arỳm akamàt ne. Nhym kraxje Jeju ar'ỳr bôx kêt rã'ã.

¹⁸ Ar mō: nhym arỳm kôk 'itỳx wabê nhym kam ngô amijapĩn tỳx ne. ¹⁹ Nhym ar ngô rēnho mōn arỳm ajbubê

tým ne. Ar mōr'ã arým kirometubê 5 apêx. Nhym Jeju nĩnh arkôt tu ngô'ã tẽ nhym ar omũ. Nhym arým aro rãm ne ja nhym ar arým tĩn prãm ne. ²⁰ Nhym arkum,

—Ar atĩn prãm kêt. Ba ne ba ar akôt tẽ, ane. ²¹ Nhym ar kabẽn man arým kĩnh ne. Ne kum,

—Amrê ar ikôt kãmã wadjã, ane. Nhym arým wadjãn nhỹ. Nhym ýrmê ro'ã ar arým akàx nhikjê'ýr bôx. Kapanakam ar bôx.

²² Jeju ar akàx nhikjêkam bôx nhym arým ar'ã akati. Nhym kam amũ akàx nhikjêbê me te ar õ kà jabej. Me krãptĩ kute amũja'ã djwý krẽnja ne te ar õ kà jabej ne abenmã kum,

—Be, amũja'ã kà pydjibit nõ nhym ar o mō. Kôt ba djwýnhbit mã o mō nhym Jeju arkôt kàkam ýr kêt. Nãm me krãptĩ te ar õ kà jabejn kam ã abenmã ane.

²³⁻²⁴ Ne kam me kute Jeju ar omũnh kêt kam arým ar'ýr mō. Me kà kwýkam wadjãn akàx nhikjêmã Kapana'ýr nox ne mō. Be, nhỹnh kà ja'okam ne me mō? Bir, krĩraxbê Xiberijkam kà 'okam ne me mō. Xiberijkam kà kwý arým me ku'ê djà'ãnh mō. Bẽnjadwýr djwýnh kute Metĩndjwýnhmã amikĩnh jarênh nhym me kute djwý krẽn djà'ãnh ne arým kà mō. Kà kwý jamã ne me wadjãn amũ kôt mō. Me kute Jeju jabej kadjy ne me Kapana'ýr mō.

Kute amijã djwý jakren 'ã ujarênh.

²⁵ Ýr mō:n kam imôti nhikjêmã bôx. Bôx ne abej ne arým kum kato. Jejumã katon arým kum,

—Ujarênh djwýnh, tô nhỹnh ne myt nhỹ ga jakam bôx? ane.

²⁶ Nhym memã kum,

—Be, mykam ne ga me ijabej mō? Djãm amũja'ã ije myjja pumũnh kêt kwý nhipêx ga me aje omũnhkam? Djãm arým me aje kôt iraxmã akator kam? Djãm me aje ajte irax marmã ne ga me ijabej mō? Arkati. Be, me ajajnekam. Me aje djwý krẽn ne me ajajnekam ne ga me ijabej mō. Mrãmri ne ba me amã ja jarênhkumrêx.

²⁷ Kwārĩk wãnh djwýkôtbit ajamak bẽn kêt. Tãm dja akuno. Nhym be, atemã myjja kute djwý pyræk. Jakôt dja ga me ajamak bẽn. Tãm ne mex rã'ã nhym ô'ã me Metĩndjwýnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Ba ije amijo inhĩ dja ba me amã kungã ga me atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne. Bir, Ibãm kute imã 'ã karõ. Kabẽnkôt dja ba me amã kungã. Kàjkwakam Ibãm, Metĩndjwýnh ta ne mrãmri kute 'ã imã karõ mãmdji, ane.

²⁸ Nhym me kum,

—Be, myj dja ba me Metĩndjwýnhmã idjapênh o nhym arým kum me ikĩnh? ane.

²⁹ Nhym,

—Metĩndjwýnh ne ijano ba tẽ. Kôt dja ga tu amim imarkumrêx. Kum adjapênh

ne ja. Dja ga me ã ane nhym arým kum me akĩnh, ane.

³⁰ Nhym me kum,

—Goja mýjja pumũnh kêt'õ nhipêx ba me omũ. Ba me ije araxmã ikator kadjy omũn kam goja tu amim amarkumrêx. ³¹ Be, me bakukãmãre ne me kapôt kukritkam djwýbê mýj ne ja krê. Me bakukãmãre ne me 'ã pi'ók no'ók ne kamã memã kum,

“Me kute krên kadjy ne memã kàjkwa kurũm djwý ngã”, ane.

Goja kudjwa ã me imã o ane ba me omũ, ane.

³²⁻³³ Nhym amijã djwýkumrêx jakren memã kum,

—Be, Môjdê kute me akukãmãremã kàjkwa kurũm djwý nhõr kêt. Nhym be, Ibãm kute me amã kàjkwa kurũm atemã djwýkumrêx nhõr. Me'õ ne arým kàjkwa kurũm ruw ne kute me kunĩmã tĩn jangjênh. Kute memã tĩn jangjênh nhym me tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. 'Ã ne ije me amã,

—Metĩndjwýnh kute me amã atemã djwýkumrêx nhõr, anhýr. Mrãmri ne ba me amã ja jarênhkumrêx. Nãm Jeju ã memã ane.

³⁴ Nhym me kum,

—Bênjadjwýr djwýnh, goja mã me imã djwý ja nhõro nhý, ane.

³⁵ Nhym Jeju memã kum,

—E kum, ba. Ba ne ba ije atemã djwý pyrãk. Ba ne ba ije memã tĩn jangjênh nhym me tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Dja me mã ikôt ajkamên

arým kĩnhkumrêx rã'ã kute mrãmri ne me arým kum prãm kêt kam kĩnh pyrãk. Dja me tu amim imarkumrêx ne arým kĩnhkumrêx rã'ã kute mrãmri ne me arým kum kôr kêt kam kĩnh pyrãk. ³⁶ Be, djãm me aje tu amim imarkumrêx got? Kati. Ba ne ba arým me amã, “Nã gãm me te ipumũn amim imar kêt”, ane.

³⁷ Be, Ibãm kute ikadjy memã amak bõnhja kunĩ dja me tu amim imarkumrêx ne arým mã ikôt ajkamê. Ba kam me'õ kanga kêt kumrêx. ³⁸ Mýkam dja ba me'õ kanga kêt kumrêx? Bir, Ibãm kute me'ã imã karõ kôt dja ba me'õ kanga kêt. Be, djãm ba ije amijã amim karõ kôt ne ba kàjkwa kurũm ruw ne ar iba? Kati. Ibãm kute ijanor djwýnh kabên kôt ne ba ruw ne ar iba.

³⁹ Ibãm kute ijanor djwýnh ta ne ijã amim karõn amim, “Be, ije kadjy memã amak bõnhja dja ikra mã meo ban 'õo biknor kêt nhym me akubyn tĩn ne. Pykakam me kunĩ kute aminhinomã amimênh djã nhõ akatikam dja ikra akubyn õ me jao tĩn”, ane. ⁴⁰ Ibãm kute ijanor djwýnh ajte ijã amim karõn amim, “Me kute ikra pumũnh ne tu amim markumrêxja dja me kunĩ ikôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne”, ane. Ibãm kute ijã amim karõ ne ja. Pykakam me kunĩ kute aminhinomã amimênh djã nhõ akatikam dja ba akubyn inhõ me jao tĩn, ane.

⁴¹ Nhym kam mebê idjaer rũnh arým kãxã kabên kumex ne arê. Kute memã, “Ba

ibê kàjkwa kurũm djwý”, anhyrkam ne me kabên kumex jarê. ⁴² Ne abenmã kum,

—Be, djãm kubê Metĩndjwýnh Kra got? Kati. Jôdje ne kudji. Idjibê ne Jeju. Ba me ije nãmê bãm pumũnh tũm. Nhyam amijo 'êx ne gwaj bamã,

—Kàjkwa kurũm ne ba ruw, anhyro ba. Kati:. Nãm 'êx. Nãm me ã abenmã ane.

⁴³ Nhyam Jeju me kabên man memã kum,

—Kwãrik wãnh ikàxã akabên kumex ne arênh kêt. ⁴⁴ Be, djãm me ga dja ga me ikôt ajkamê? Kati. Ibãm kute ijanor djwýnh kute memã amak bônkhambit ne me mã ikôt ajkamê. Mã ikôt ajkamê ba arým akubyn meo tĩn. Pykakam me kunĩ kute aminhinomã amimênh djã nhõ akatikam dja ba akubyn meo tĩn.

⁴⁵ Amrêbê: ne me bakukãmãre Metĩndjwýnh kukwakam kabên jarên memã kum,

“Metĩndjwýnh ta dja memã amikabên jarê nhyam me arým kabên markumrêx”, ane.

Be, me bakukãmãre kute memã anhyr ne 'ã pi'ók no'ók kôt mýj xê dja mã ikôt ajkamê? Bir, Ibãm kute memã kabên jarênh nhyam me arým kute kabên markumrêx. Me kute mýjja'ã kute kabên jarênhja markumrêx. Me ja dja me mã ikôt amijo bikamênhkumrêx. Nãm ã Jeju memã ane.

⁴⁶ Ne kam ajte memã kum,

—Be, djãm me'õ ne arým Ibãm pumũ got? Kati. Bajbit ne ba arým kàjkwakam Metĩndjwýnh pumũn arým kurũm tẽn bõx. Bajbit ne ba arým Ibãm pumũ. ⁴⁷ Me kute tu amim imarkumrêx arým Metĩndjwýnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã rã'ã ne. Mrãmri ne ba me amã ja jarênhkumrêx. ⁴⁸ Ba ne ba ije atemã djwý pyrãk. Ba ne ba memã tĩn jangij nhyam me Metĩndjwýnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã rã'ã ne.

⁴⁹ Be, me bakukãmãre ne me kapôt kukritkam djwýbê mýj ne ja ku nhyam mebêngêt tũmrãm me kupa. ⁵⁰ Ije me amã atemã djwý jarênhja ne kubê kàjkwa kurũm djwý. Dja me kukun tyk kêt. ⁵¹ Ba ne ba ije atemã djwý pyrãk. Ba ne ba memã tĩn jangij. Dja me djwý ja krên Metĩndjwýnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Djwý ije memã òrja ne kubê inhĩ. Me kunĩ tĩn kadjy dja ba memã kungã, ane.

⁵² Nhyam kam mebê idjaer rũnh arým kabêno aben japan abenmã kum,

—Je tô, mýj dja memã aminhĩ nhõr on nhyam me ajmã krênja on? ane.

⁵³ Be, djãm mrãmri ne me kute ikumrêx krênmã? Kati. Atemã. Be, mrãmri me kute tu amim Jeju markumrêxo bamã. 'Ã ne Jeju me kute ã krên jakren 'ã me kute kamrõo kõm jakre. 'Ã ne memã kum,

—Be, ba ije amijo inhĩ dja ga me inhĩ krên kêt ne ikamrõo akõm kêt ne kam atĩnkumrêx prãm kêt.

Mrãmri ne ba me amã ja jarënhkumrëx. ⁵⁴ Me kute inhĩ krën ne ikamrôo kôm ne me mrãmri Metĩndjwýnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Pykakam me kunĩ kute aminhinomã amimënh djà nhõ akatikam dja ba akubyn meo tĩn. ⁵⁵ Mrãmri ne inhĩbê djwý ne ikamrôbê me kôm djà. ⁵⁶ Me kute inhĩ kur ne ikamrôo kômja, me jamë ne ba me ije aben mar tỳx ne ije aben jamýnh tỳx ne abenã idjukanga kêt ne ar abeno iba. ⁵⁷ Mrãmri Ibãm tĩnkumrëx ne ijano ba tẽ. Kam ne ba Ibãm tĩn o itĩnkumrëx. Nhyim me kute inhĩ kurdjwý dja me ba itĩn jao tĩnkumrëx.

⁵⁸ Ije amã atemã djwý jarënh ja ne kàjkwa kurũm ruw. Djãm kute djwýbê mýj ne ja pyræk? Kati. Nãm me te mýj ne ja ku nhyim mebêngêt arým me kupa. Nhyim be, ate dja me atemã djwý ja kun arým Metĩndjwýnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Nãm ã Jeju memã ane.

⁵⁹ Mebê idjaer bikprõnh djakam ne Jeju memã ja jarë. Kapanakam me bikprõnh djakam. ⁶⁰ Kute memã am-inhĩ'ã djwý jarënh ne memã 'ã ujarënhkam ne me kôt baja krãptĩ arým amim,

—Je, djãm me ije kabën wã mar got? ane.

Me krãptĩ kute Jeju kanga.

⁶¹ Nhyim Jeju ta arým me kuman memã kum,

—Ba arým me amã atemã djwý jarë ga me aje amim imar kêt ne arým apijãm ne. ⁶² Dja ba ã ikrĩ djà tũmmã

wabi ga me idjãbirkôt ipumũ. Mýj dja ga me arým kam nẽ? ⁶³ Be, atemã kàjkwakam ik-abën kukrãdjà ne ba me amã arë. Metĩndjwýnh Karõ kute meo bakambit ne me kute ik-abën mar. Me ga ne ga me aje amidjwýnhõ kĩnh prãm. Kam me aje imar kêtumrëx. Nã bãm me amã ikabën jarë, me amã Metĩndjwýnh Karõ jarë. Tãm ne kute meo ban memã tĩn jangij nhyim me Metĩndjwýnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne.

⁶⁴ Be, djãm me akunĩ ne ga me aje tu amim imarkumrëx? Kati. Me akwý ne ga me aje amim imar kêt, ane. Nãm Jeju ã memã ane. Be, mýj ne me mar on kam ã memã ane? Bir, amrëbê mýjja kunĩ kêttri ne Jeju kute amikukãm me mar. Apýnh me ã djãri kute amim mar kêtja arým kute me mar. Djudadjwý dja ã kurê djwýnhmã Jeju kanga. Nhyim arým kute adjwýnhdjwý mar. Kukãm kute mar. ⁶⁵ Ne kam memã kum,

—Me akwý ne ga me aje amim imar kêt. Ba kam arým me amã, “Djãm me ga dja ga me ikôt ajkamẽ? Kati. Ibãm kute memã amak bõnhkambit dja me mã ikôt ajkamẽ.” Nãm ã Jeju memã ane.

⁶⁶ Nhyim kam me kôt baja krãptĩ arým kubê amijo akëx ne ajte kôt ba kêt.

⁶⁷ Nhyim kam Jeju kute ar anorjabê 12mã kum,

—Djãm ar gadjwý dja gar ikanga? ane. ⁶⁸ Nhyim ar 'õbê Ximão Pedru kum,

—Kati. Bēnjadjwÿr djwÿnh, mÿj me'ókôt dja bar ar iba? Arkati. Gajbit ne ga akabēno meo tĭn ne 'ã ar imã adjujarēnh ar aba. Metĭndjwÿnhkôt me tĭn ne ar ba rã'ã: rã'ãja'ã ar imã adjujarēnh ar aba. ⁶⁹ Ar ba ne bar tu amim amarkumrēx. Mrāmri abē me inhō Bēnjadjwÿrbē kumkatibē Kritu. Mrāmri abē Metĭndjwÿnh Kra. Metĭndjwÿnh tĭnkumrēx Kra. Ar ba ne bar tu amim amarkumrēx.

⁷⁰ Nhy m Jeju arkum,

—Be, mrāmri ne ba amijo ar apytarkumrēx. Ije ar ajanorbē 12 ne ba amijo ar apytarkumrēx. Be, djām ar akunĭ ne gar amex? Kati. Ar ajō apydji ne abē Xatanaj nhō àpēnh, ane. ⁷¹ Djuda'ã ne kabēn. Djuda Ikadji. Ximão 'odjwÿ kute irja. Dja ĭ kurē djwÿnhmã Jeju kanga. Kute ar anorjabē 12'ō ja dja kanga.

7

Djeruxarēkam me krãptĭmã 'ã ujarēnh.

¹ Jeju memã anen kam arek Garrêjakambit ar ba. Be, mÿkam ne Djudêjakam arek ar ba kêt? Bir, mebē idjaer kute kam bĭnmã ar abej bakam. ² Nhy m kam arÿm Djeruxarēkam mebē idjaer krãptĭ kute aben pydji djã nhō akati 'ÿr. Me kute aben kajmã'ã me bakukãmãre kukràdjã mar kadjy bō mjÿrkam krĭ djã nhō akati 'ÿr.

³ Nhy m kam Jeju kamy ar axikôt apôxja kum,

—E kum, goja amũ pykabê Djudêja'ÿr tē. Dja wākam akôt me ba djwÿnh adjãpēnh kôt apumũ. ⁴ Djãm me'ō kute me kunĭmã amiraxo amirĭt prãm kam kute mebē amijo bipdjur prãm got? Aje mrãmri mÿjja pumũnh kêt nhipêx jabej goja pyka kunĭkôt me kunĭmã amijo amirĭt, ane. ⁵ Be, nãm ar te Jejumē axikôt apôx ne amim mar kêt. Kam ne ar ã kum ane.

⁶ Nhy m Jeju arÿm arkum,

—Je djãm kraxje me kute ijo tÿm djã nhō akati iwÿr bōx kêtjakam gar kam imã arē? Kati. Ar gajbit akati kunĭkôt ar adjumar mex rã'ã. ⁷ Nhÿnh ne pykakam me axwe 'ō kum akurēmã? Arkati. Nhy m be, ba, me kum ikurêkumrēx. Ije me axwe'ã memã idjujarēnh ar ibakam me kum ikurêkumrēx. ⁸ Ar gajbit dja gar Djeruxarēkam me krãptĭ kute aben pydji djã'ÿr mō. Inhō akati iwÿr bōx kêt rã'ãkam 'ÿr itēm prãm kêt. ⁹ Nãm arkum anen arek Garrêjakam ar ba.

¹⁰ Nhy m kam kamy ar arÿm tē. Nhy m ar ba:n kam amipdjun arÿm me kute aben pydji djã'ÿr tē. 'ÿr tē:n arÿm 'ÿr bōx. ¹¹ Nhy m arÿm 'ã me kute aben pydji djã nhō akati bōx nhy m mebē idjaer rũnh arÿm abej ne memã kum, “Nhÿnh ne Jeju dja”? ane. Nhy m me “Kon”, ane.

¹² Nhy m me me kãxã abenmã Jeju jarēnho kumex. Me kwÿ ne me abenmã kum, “Kati. Jeju mexkumrēx”, ane.

Nhym me kwỳ arĩk abenmã kum,

—Kati. Nãm Jeju amijo 'êx ne me noo biknoro ba, ane. ¹³Nhym be, nãm me me ipôkri memã Jeju'ã ujarênho amirĩt kêt ne. Mebê idjaer rũnh pymaje ne me me ipôkri 'ã ujarênho amirĩt kêt ne.

¹⁴Nhym kam arỳm me kute aben pydji djã nhõ akati nhõkre djã kôt Jeju arỳm Metĩndjwỳnh nhõ kikreti'yr tẽn wadjàn kam arỳm memã kukràdjã jarênho dja. ¹⁵Nhym kam mebê idjaer rũnh te kute Jeju marmã kam no tyn kumex ne abenmã kum,

—Je tô djãm tãmwã kute mekôt pi'òk jarênh tũm got ã me kukràdjã jarênh mexo ane?

¹⁶Nhym Jeju memã kum,

—Djãm ba ikukràdjã ne ba me amã arênho iba? Kati. Kute ijanor djwỳnh kukràdjã ne ba me amã arênho iba. ¹⁷Gêdja ga me ajõ ga aje kukràdjã kôt amijo aba prãm jabej arỳm ama. Me'õ kute ikukràdjã jarênhmo krax djwỳnhja dja ga me ama. Djãm ba ne ba ije me amã ikukràdjã jarênhmo krax djwỳnh? Kati. Kàjkwakam Metĩndjwỳnh ne kute arênhmo krax ba kam kôt me amã arẽ. Ja dja ga me ama. Me aje kukràdjã kôt amijo aba prãm jabej ama. ¹⁸Ne ga ren me ajõ ga amirax jabej ne ren 'ã memã amijarên memã amijo adjãmra ar aba. Nhym be, kati. Kute ijanor djwỳnh ne ba ije rax jarênh.

Ije ajbit rax jarênh ne kam katàt ije ikabên jarênhkumrẽx ne ijêxnhĩ kêtukumrẽx.

¹⁹Me bakukãmãre Mõjdjê kute me amã Metĩndjwỳnh kukràdjã jarênhja djã ne ga me kôt ar amijo aba? Kati. Ga me ajõ aje kukràdjã kôt ar amijo aba kêt. Ne kam aje ibĩnmã ijabej ar aba. Mỳkam? ane.

²⁰Nhym me kum,

—Je tô nhỳnh me'õja ne kute abĩnmã ajabej ar ba? Be, me karõ punu'õ ne ajo ba, ane.

²¹Nhym Jeju arỳm memã kum,

—Be, ba amrêbê me'õ punu pydjio mex ga me te aje mỳjja marmã ikam ano tyn akumex. ²²⁻²³Nã bãm pi'òk råràrkam me'õo mex ga me arĩk ijã abenmã kum,

—Pi'òk råràrkam ne apê. Axwekumrẽx, anhỹro aban arỳm ikam angryk ne. Djãm bajbit ne ba kam idjapênh iba ga me bajbit imã ijaxwe jarê? Kati. Me gadjwỳ ne ga me pi'òk råràrkam adjapênh aba. Mõjdjê ne me amã me my nhinhu kà rênh jarê. Djãm ta ne kumrẽx arê? Kati. Me bakukãmãre Abraõo ar kumrẽx ne ar arê. Ga me kam aje katàt Mõjdjê kukràdjã kôt amijo aba kadjy pi'òk råràrkam adjapênh ne me my kà rênho aba. Mỳkam ne ga me bajbit imã ijaxwe jarê? Ije kam prĩne me'õ punuo mexkam imã ijaxwe jarê. Ga me ren imã ijaxwe jarênh kêt. ²⁴Kwãrĩk wãnh ga me arĩk me axwe kêt'ã axwe janhõr kêt. Dja ga me

mrãmri me axwekumrëxkôt memã ajapôxkumrëx ne kam arým katát memã axwe jarënhkumrëx. Nãm ã Jeju memã ane.

Mebê idjaer kum kurê.

²⁵ Nhyam kam Djeruxarëkam me ar ba tũm kwý Jeju jabej aben kukij ne abenmã kum,

—Je, djãm mrãmri me kute tãmwã bĩnmã ar abej ba? ²⁶ Nhyam kam kum me uma kêt ne memã kabën ne. Nhyam me arým kutã kute kum mýjja'õ jarënh prãm kêtumrëx. Bãrãm me rũnh arým kute tãmwã'ã amim, “Jejubê ne me banhõ Bënjadjwýrbê kumkatibê Kritu”, anhýrkam ne me anhikrën kabën maro dja. ²⁷ Tô nhýnh? Be, kati. Djãm me kute kraxkôt Bënjadjwýrbê kumkatibê Kritu mar got? Kati. Me kute kraxkôt mar kêtumrëx. Nhyam be, bãm kute Jeju djir ne gu me baje arým omũnh. Kôt ne gu me arým Jeju 'ëxnhĩmã bakato. Nãm me kwý ã Jeju'ã abenmã ane.

²⁸ Nhyam kam Jeju kute Metũndjwýnh nhõ kikretikam memã kukràdjã jarënho ãmkam kãj bê memã kum,

—Be, mrãmri ne ga me aje imar. Nhýnhja kurũm ne ba itẽm ne ibõx ja ne ga me arým aje mar. Djãm ba ne ba amikabën kôt amrê tẽ? Kati. Me'õ kute ijanor djwýnh ne mrãmri. Tãmwã ne ga me aje mar kêt. ²⁹ Nhyam be, ba ne ba ije omũnh tũm. Tãm ne ijano ba amrê kurũm tẽn bõx, ane.

³⁰ Nhyam kam me bit kute o tỹm ne pa 'amýnhmã. Ne te: o ane. Me kute o tỹm'ã myt bõx kêt rã'ãkam ne me te: o ane. ³¹ Nhyam me kwý krãptĩ arým tu amim markumrëx ne abenmã kum,

—Me baje raxmã bakator kadjy ne Jeju arým mýjja pumũnh kêt krãptĩ nhipêx ne. Me punu krãptĩo mex. Djãm me'õdjwý bõx ne kute àpênh mexo kute akrenh got? Kati. Be, mrãmri tãmwãbê ne me banhõ Bënjadjwýrbê kumkatibê Kritukumrëx, ane.

³² Me rũnh kãxã ne me ã abenmã anhýro ku'ê nhyam mebê pardjêumẽ me kadjy Metũndjwýnh mar djwýnh nhõ bënjadjwýr arým me kuma. Me kuman arým Jeju'ýr me krãkamngõnh kwý jano. Me kute pa 'amýnhmã ne me me ano.

³³ Nhyam kam Jeju arým memã kum,

—Be, me aro'ã ar iba ne arým 'ã akati ngrêre. Dja ba kam arým kute ijanor djwýnh'ýr tẽ. ³⁴ Ga me kam arým te ijabej. Te ijabej ne imã akator kêt. Ne kam ikrĩ djã'ýr te abõx prãmje, ane.

³⁵ Nhyam mebê idjaer rũnh abenmã kum,

—Je tô, jãm dja tẽ gu me kum bakator kêt. Djãm apýnh me bajtem ba djãkam me bimãnh tũm'ýr ne tẽmmã? Djãm kam kute me bajtemmã kukràdjã jarënhmã? ³⁶ Kute me bamã, “Dja ba tẽ ga me arým te ijabej. Te ijabej ne imã akator kêt. Ne kam ikrĩ

djà'yr te abôx prãmje”, anhÿr. Mÿj gédja kam nê? ane.

37 NhyM kam me kute amikukràdjà kôt amijo mör ne kute 'ã aminhinomã amimên nhô akati arÿm bôx. Akati raxja bôx. Me kukãmäre kukràdjà kôt me kute bô mjÿrkam krî'ã aminhinomã amimênh kadjy akati ne arÿm bôx. NhyM Jeju arÿm kãjmã djan memã kum,

—Me ajô ar amã kôr jabej amrê iwÿr tèn ikô. 38 Me kute tu amim imarkumrêxja gédja ï me kadjwÿnhbê ngô kute meo tÿnja mã mekam apôx. Me bakukãmäre kute pi'ôkkam memã arênh kôt ne ba ar amã arê.

39 Nãm Jeju Metÿndjwÿnh Karô'ã ã memã ane. Dja me tu amim Jeju markumrêx nhyM Metÿndjwÿnh Karô arÿm me'ÿr bôx ne meo ba. Djãm arÿm ne meo ba? Kati. Metÿndjwÿnh kute memã Karô janor djwÿnhrànm ne Jeju memã ane. Dja Metÿndjwÿnh amiwÿr Jejuo wabin akubyn o rax. Ne kambit arÿm memã Karô jano nhyM bôx ne meo ba.

40 Jeju memã ane nhyM me krãpti kute kabênja markam 'ã abenmã kum,

—Be, mrãmri ne tãmwãbê Metÿndjwÿnh kukwakam kabên jarênh djwÿnh. Me bakukãmäre ne me amrêbê: arê, ane.

41 NhyM me kwÿ Jeju'ã abenmã kum,

—Be, tãmwã ne mrãmri kubê Kritukumrêx. Mrãmri kubê me banhô Bënjadjwÿrbê

kumkatibê Kritukumrêx, ane.

NhyM me kwÿ arík 'ã abenmã kum,

—Be kati. Jejubê ne Bënjadjwÿrbê kumkatibê Kritu kêt. AbatànH djà ne pykabê Garrêja. 42 NhyM be, me banhô Bënjadjwÿrbê kumkatibê Kritukumrêx krîbê Berêkam abatànH. Kubê ne me bakukãmäre Dawi tãmdjwÿ. Bënjadjwÿr rax Dawi jabatànH djàkam ne Kritu abatànH djà. Amrêbê: ne me bakukãmäre pi'ôkkam arê. NhyM be, kati. Djãm Jejubê Bënjadjwÿrbê kumkatibê Kritu got? Jeju ate Garrêjakam abatànH, ane. 43 Me kute ã abenmã anhÿrkam me kute Jeju'ã axikôt kabên jadjwÿr kêt. 44 NhyM me ja kwÿ bit kute o tÿm ne pa 'amÿnhmã. Ne kam te: kute o anhÿrmã.

45 NhyM kam me krãkamngônH kikreti nêje ku'êja me rÿnh'ÿr akêx ne me'ÿr bôx. Metÿndjwÿnh mar djwÿnh nhô bënjadjwÿrmê mebê pardjêu'ÿr bôx. NhyM kam me rÿnh me krãkamngônHmã kum,

—Je tô mÿkam ne ga me Jejuo abôx kêt? ane.

46 NhyM me krãkamngônH memã kum,

—Djãm me'ô pykakam kabên mexo kute tãmwã pyrãk? Kati. Nãm prîne kabên mexo kute katàt me kuní jakrenH. Ba me kam te ije o itÿm ne pa 'amÿnhmã, ane.

47 NhyM mebê pardjêu memã kum,

—Je tô djãm arÿm ne me gadjwÿ me anoo akno? 48 Ê,

ba me amã arē. Djām me irax'õ, nàr me ibê pardjêu'õ ije amim tãmwã mar got? Kati. ⁴⁹ Be, djām me kãtãmwã kute Mõjdjê kukràdjã mar got? Me kute me bakukãmãre kukràdjã mar kêt kam dja Metĩndjwýnh arým me kanga, ane.

⁵⁰ Nhy m Nikodemu. Tãm ne akamãtkam Jeju'yr tẽ. Kubê ne me bẽ pardjêu'õ. Nãm arým memã kum,

⁵¹ —Je gẽdja gwãm kraxje me baje axwe jabej me kukjêr kêt kam memã axwe jarẽ? Kati. Be, Jeju kute kraxje me bamã amijarẽnh kêt kam gu me arým 'ã axwe nhõro nhỹ, me bakukràdjã kupa'ã ne gu me 'ã nhõro nhỹ, ane.

⁵² Nhy m me arĩk kum,

—Djãm gadjwý pykabê Garrêjakam ajabatãnh djã ne ga nẽje akabẽno dja? Be, pi'õkkam ne Metĩndjwýnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwýnh'õ Garrêjakam abatãnh kêt kumrẽx. Dja ga amim pi'õk jarẽn arým kõt ik-abẽnkumrẽxmã akato. Jejubê Bẽnjadjwýrbê kumkati kêt. Tãm dja ga pi'õk jarẽn ama, ane.

⁵³ Nhy m kam me kunĩ ajmãn aminhũrkwãmã apẽx.

8

Me'õ nire kute me'õbê mjẽno àkĩnh.

¹ Jeju arým krãnhbê Oriwêre 'yr tẽ. Tẽ:n arým 'yr bõx nhy m 'ã akamãt nhy m nõ. Nõ: nhy m arým õkrẽn'ãnh kã. ² Nhy m kam Metĩndjwýnh nhõ kikreti'yr tẽn kam bõx.

Nhy m kam me kunĩ ajte 'yr bõx nhy m arým nhỹ. Nhỹn arým memã kukràdjã jarẽnh nhỹ. ³ Nhy m kam me arým Jeju'yr me 'õ nireo bõx ne me ipõkri kudja. Arým ne mjẽn ne kam ajte me'õbê mjẽno akĩn ar ro'ã nõ. Nhy m me arým omũn o tým ne pa 'amýn Jeju'yr o bõx. ⁴ Ne kum,

—Ë, ujarẽnh djwýnh. Be, me'õ nire ja arým mjẽn ne arým me'õ myo akĩn ar ro'ã nõ. Ba me ar nõrkõt ar omũn aro tým ne arým awýr o bõx. ⁵ Be, me ja jaxwe pãnh ne Mõjdjê arým memã arẽ. Kute me bakukràdjã jarẽnhkam Mõjdjê arým 'ã memã kum,

—Ga me axwe pãnh kẽn titik ne abĩ gẽ ty, ane. Be, gadjwý ar imã axwe pãnh'õ jarẽ bar kuma. Mýj gẽdja bar on? Nãm me ã Jejumã ane.

⁶ Mýj kadjy ne me kum ane? Bir, godja kukràdjã kupa'ã mýjja jarẽnh jabej nhy m me arým kõt kum axwe jarẽ. Ja kadjy ne me kum ane.

Nhy m Jeju ate idjao nhỹn arek ikrao pyka no'õko nhỹ. ⁷ Nhy m me mã kum tãmja jarẽ nhy m arek pyka no'õko nhỹ. Nhy m kam kãmã djan memã kum,

—Goja me ajõ apydji ajaxwe kêt kumrẽx jabej ga akumrẽx kẽn'õ byn o titik ne abĩ, ane. ⁸ Nãm anen ajte nhỹ, pyka no'õko nhỹ.

⁹ Nhy m me arým amima:ro djan amijaxwedjwý ma. Ne kam arým pijãm ne mã apõxo dja. Me abatãnhja kumrẽx ne me kato. Nhy m mekõt

me abatành nydjwý apôxo dja. Nhyr ajbir abatành nyre meo ino ren kato. Arým ne me kunĩ apêx. Nhyr kam Jeju arým ate nhỹ nhyr niredjwý arým ate dja. ¹⁰ Nhyr kàjmã djan nire ate àmkôt omũn kum,

—Me'õ nire, nhỹnh ne me kute amã ajaxwe jarênhja ku'ê? Djãm me'õ kute ajaxwe pãnh kêno atitik prãm kêtumrêx? ane. ¹¹ Nhyr kum,

—Ã bẽnjadjwýr. Me'õ kute pãnh ititik prãm kêt, ane.

Nhyr kum,

—Badjwý. Ajaxwe pãnh ije kêno atitik prãm kêt. Aj mã. Kwãrik wãnh ga ajte ajaxwe kêt, ane.

Kute katàt memã amijarênh.

Dju r 1.4; Rô 13.12; Ep 5.8; Tex k 5.5

¹² Nhyr kam Jeju ajte memã kum,

—Be, apỹnh me ba djã kunĩkôt me axwe kunĩ katàt kute amijo ba kadjy ne ije mrãmri ne memã pry kurwý djã pyrãk. Ga, me kurwý djã kute akamãtkam memã pry kurwý nhyr me kute akamãtkam mýjja kunĩ pumũnh ne katàt baja pumũ. Badjwý dja me tu amim imarkumrêx ne arým katàt amijo ba. Ga, akamãt kô tykkam me kute mýjja pumũnh kêt ne ba punuja pumũ. Me axwedjwý ne me kute mýjja mar kêt ne amijo ba punu. Djãm me kute tu amim imarkam axwe ne amijo ba punu? Kati. Ba ije

mrãmri ne memã pry kurwý djã pyrãk. Dja me tu amim imarkumrêx ne arým katàt amijo ban kam arým ikôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne, ane.

¹³ Nhyr mebê pardjêu kum,

—Je, djã nãm me'õ akôt kabên dji? Kati. Ga apydji aje memã amijarênhõ aba nhyr me'õ kute akôt kabên djir kêt. Ba me kam arým amã akabên kajgo jarê. Akabên kajgo nhyr me kute amar kêt, ane.

¹⁴ Nhyr memã kum,

—Kati. Ipydji ije memã amijarênhkam ije memã amijarênh kajgo kêt. Kàjkwakam Metĩndjwýnh ne ijano ba amrê kabên kôt tẽ. Be, 'ýr dja ba akubyn tẽ. Ja ne ije markumrêx. Kam ikabên kajgo kêt. Nhyr be, me ga ne ga me aje imar kêt. Nhỹnhja kurũm ne ba itẽmja ne ga me aje mar kêt. Nhĩ'ãm itẽmdjwý ga me aje mar kêt.

¹⁵ Me ga ne ga me aje amidjwýnhõ kĩnh prãm ne aje memã axwe jarênhõ aba. Djãm ba ne ba ije amidjwýnhõ kĩnh prãm ne memã axwe jarênh got? Kati. ¹⁶ Godja ba memã axwe jarênhjabej arým katàt memã arênhkumrêx. Djãm ipydji dja ba arê? Kati. Ibãm kute ijanor djwýnhmẽ dja bar axikôt ikabên ne memã axwe jarê. Kam ne ije katàt memã axwe jarênhkumrêx. ¹⁷ Nhyr be, amrêbê: me bakukãmãre kute me akukràdjã'ã pi'ók no'òkdjwý. Me akukràdjãja kôt ba ije Ibãmmẽ axikôt

memã amijarêho iba. Me akukràdjà jakam me'õ ar amãnhkrut ne kute me omũnhkõt kute axikõt me arênh nhyim me kunĩ kute mar ne kute memã kum, "Mrãmri katàt ar kute me arênhkumrêx", anhỹrmã. Ja ne ga me arỹm aje mar.

¹⁸ Be, ja kõt ne ba Ibãmmẽ ã me amã amijarêho ane. Ba ije me amã amijarênh. Nhyim Ibãm kute ijanor djwỹnh ikõt kute me amã ijarênh. Ba Ibãmmẽ ar ije axikõt me amã amijarênhkam ne ga me ren me akukràdjà kõt ijã, "Mrãmri ne katàt kute memã amijarênhkumrêx", ane. Ba Ibãmmẽ ar ije axikõt me amã amijarênhkam dja ga me ar ikabên katàtjamã akaton ama. Me akukràdjà'ã pi'òk no'òk kõt dja ga me ima, ane.

¹⁹ Nãm ã Jeju memã ane nhyim me arỹm kum,

—Tô nhỹnh ne abãmja? ane.

Nhyim memã kum,

—Me aje imar kêt ne aje Ibãmdjwỹ mar kêt. Ne ga me ren iman ren Ibãmdjwỹ ma. Nhyim be, kati. Aje mar kêt, ane. ²⁰ Be, Metĩndjwỹnh nhõ kikretikam me kute Metĩndjwỹnhmã pi'òk kaprĩo atom djakam ne Jeju ã memã ane. Nhyim me'õ kute o tỹm ne pa 'amỹnh kêtumrêx. Pa 'amỹnh'ã myt bõx kêt rã'ãkam.

²¹ Nhyim kam ajte memã kum,

—Dja ba ã mã tẽ ga me arỹm te ijabej. Te ijabej ne kam arỹm ty. Nhyim kam Metĩndjwỹnh me amã ajaxwe jarênh rã'ã. Mũm itẽmmã 'yr

ikràja dja ga me te ikõt 'yr atẽm ne 'yr abõx prãmje, ane.

²² Nhyim mebê idjaer rũnh abenmã kum,

—Je tô mỳj dja nẽ? Birãm, dja amibĩ. Nãm me ã abenmã ane. Kute memã kum,

—Dja ba ã mã tẽ ga me arỹm te ijabej, anhỹrkam ne me ã abenmã ane.

²³ Nhyim memã kum,

—Be, me ga ne ga me pykakam ajapõx ne ar aba. Nhyim be, ba ne ba kỳjrũm kàkwakam ar iba tũm. Me ga ne ga me aje pykakam mỳjjabit mar. Ba ne ba ije kàkwakam mỳjja mar.

²⁴ Me aje pykakam mỳjjabit markam ne ba me amã, "Dja ga me ty nhyim Metĩndjwỹnh amã ajaxwe jarênh rã'ã", ane. Ne me amã, "E kum ba. Ba ne ba arỹm bõx", ane. Dja ga me kam amim imar kêt rã'ã jabej arỹm ty nhyim Metĩndjwỹnh me amã ajaxwe jarênh rã'ã, ane.

²⁵ Nhyim me kum,

—Bir, mỳj me ajõ ga nã? Gop me imã amijarênhkumrêx, ba me ama, ane.

Nhyim Jeju memã kum,

—Be, amrêbê ne ba me amã amijarêho iba. Nã bãm me amã, ²⁶ "Be, ije me ajaxwe kumex markam ba ren memã me ajaxwe jarênh ajte me amã pãnh jarê. Be, ijanor djwỹnh kute katàt kabên jarênhkõt ne ba me kunĩmã arêho iba." Nãm bãm ã me amã ane, ane.

²⁷ Kute memã kum, "Kute ijanor djwỹnh", anhỹrkam me kute mar kêt. Kute memã

Bãm jarēnhja me kute mar kêt.

²⁸ Nhyam kam Jeju memã kum,

—Ba ije amijo inhĩ ne ibôxja dja ga me kÿjrũm inhô. Kam dja ga me arÿm ima. Ba ije amikabēnkôt amijo iba kêtukumrêx. Ibãm kute imã kabēn jarēnh kôt ne ba memã arēnho iba. Ja dja ga me aje kÿjrũm inhôrkam ama. ²⁹ Kute ijanor djwÿnh ne imē amijo kajkep. Djã nãm imã kàx ba ate ar iba? Kati. Be, mÿkam ne imã kàx kêt? Bir, ije o kĩnh kadjy ne ba kum idjâpēnh mex rã'ã. Kam imã kàx kêt. Nãm ã Jeju memã ane. ³⁰ Kute memã ja jarēnhkam ne me kumex arÿm tu amim markumrêx.

Abraão tãmdjwÿ'ã ujarēnh.

³¹ Nhyam kam mebê idjaer kute tu amim markumrêxja Jeju memã kum,

—Dja ga me mã ikabēn kôt ar amijo aban 'ã adjukanga kêt ne arÿm me abê ikôt aba djwÿnhkumrêx.

³² Ne kam arÿm mrãmri ikabēnkumrêxmã akaton ijã amim, “Be, mrãmri ne kabēn katàtkumrêx”, anhÿro aba. Ne kam ikabēn katàtkumrêxmã akato ba kam arÿm me apytã. Me'ôja kute me apa 'amÿnh ga me kum adjâpēnh kajgoo abaja ba kubê me apytã. Ga me kam ikôt adjumar mexkumrêx ne ar aba. Nãm ã Jeju me axwe nhõ bēnjadjwÿr'ã memã ane.

³³ Nhyam ajte me kwÿ kum,

—Tô nhÿnh ne kam me'ô kute me ipa 'amÿnh ba me

kum idjâpēnh kajgoo ibaja? Kati. Me ba ne ba me ibê me bakukãmãre Abraão tãmdjwÿ. Nhyam kam me'ô kute me ipa 'amÿnh kêtukumrêx. Mÿkam ne ga,

—Ba me'ôbê me apytã? ane.

³⁴ Nhyam Jeju memã kum,

—Mrãmri me ajaxwe prãmkam ne me ajo ba djwÿnhja arÿm kute me apa 'amÿnh ga me arÿm kum adjâpēnh kajgokumrêx. ³⁵ Ba me amã arê ga me ama. Djãm me'ô nhõ kikrekam ô âpēnh djwÿnh djãm kubê ô âpēnhkam kum âpēnh rã'ãmã? Kati. Gêdja ĩ atemã me'ômã apê. Nhyam be, kam me'ô krakumrêxja dja kam kra rã'ã ne. ³⁶ Ba ibê Metũndjwÿnh Kra rã'ãkam ibê me apytãr djwÿnh. Me apa 'amÿnh djwÿnhbê me apytãr djwÿnh. Dja ba me apa 'amÿnh djwÿnhbê me apytã ga me kam mrãmri adjumar mexkumrêx ne ar aba.

³⁷ We me abê Abraão tãmdjwÿ, ba ije kôt me amar. Ga wẹ me te abê Abraão tãmdjwÿ ne me aje ibĩnmã. Me amã ikabēn kĩnh kêtukumrêxkam ne ga me aje ibĩnmã. ³⁸ Be, Ibãmmê ro'ã ar ibari ije mÿjja pumũnh ne mar. Tãm ne ba me amã arê. Me ga ne ga me anhingêt kute amã arēnh kôt ar amijo aba.

³⁹ Nhyam me kum,

—Be, mrãmri me inhingêt bê Abraão kumrêx, ane.

Nhyam memã kum,

—Ga ren me abê Abraão tãmdjwÿkumrêx ne ren Abraão djâpēnh kôt adjâpēnh

ar aba. ⁴⁰ Nhyim be, kati. Ga me jakam aje ibĩnmã. Kàjkwakam Metĩndjwỳnh kute imã kabẽn katàt jarẽnh kòt ije katàt me amã arẽnhkumrẽxkam ne ga me aje ibĩnmã. Djãm ã Abraão meo ane? Kati. ⁴¹ Ne ren Abraãobê me anhingêtkumrẽx ga ren me adjapênh mex. Nhyim be, kati. Atemã me anhingêt djapênh kòt ne ga me atemã adjapênh ar aba.

Nhyim me kum,

—Djãm krô'ã me'õ kute akudjwa me ijadjwỳr? Kati. Be, me Ibãm djwỳnh pydji. Kàjkwakam Metĩndjwỳnh, ane.

Kute memã Xatanaj tamdjwỳ jarẽnh.

⁴² Nhyim Jeju memã kum,

—Ne ga me ren mrãmri kàjkwakam Metĩndjwỳnh Abãm ne ren amã ijabê. Be, mỳkam? Bir, kàjkwakam Metĩndjwỳnh kurũm ne ba tẽn bõx. Be, djãm ba ne ba tẽ? Kati. Tãm ne ijano ba amrẽ tẽ. Kam ga me ren amã ijabê. ⁴³ Be, mỳkam ne ga me aje ikabẽn mar kêt? Bir, me ajamakkre kêt prãm kam. ⁴⁴ Be, me anhingêtbê Xatanaj ne ar me ajo ba. Me anhingêt kum axwe prãm kòt ne ga me amã ajaxwe prãm. Kute amikrax totokbê kubê me par djwỳnh. Ta kabẽn katàt kêt kam kute Metĩndjwỳnh kabẽn katàt 'amỳnh tỳx kêt ne kòt kute amijo ba kêt. Ta 'èxnĩ kòt memã 'èx ba. Mrãmri 'èxnĩkumrẽxkam kubê me 'èxnĩ nhingêt. ⁴⁵ Kubê me 'èxnĩ nhingêtkam ba te me amã katàt ikabẽn

jarẽnhkumrẽx ga me aje amim imar kêt. ⁴⁶ Be, mỳj me ajõ ga ne ga me aje mrãmri ijaxwe'omã akator kumrẽx? Kati. Ga me te: aje ijaxwe'omã akator prãmje. Ijaxwe'õ kêt kam mỳkam ne ga me aje imar kêt? Ba te ije me amã katàt Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnhkumrẽx ga me aje imar kêt. Be, mỳkam? ⁴⁷ Bir, ne ga ren me abê Metĩndjwỳnh kra ne ren amim kabẽn markumrẽx. Nhyim be, kati. Me abê Metĩndjwỳnh kra kêt kam ne ga me aje amim kabẽn mar kêt. Nãm ã mebê idjaer rũnhmã ane.

Kute mebê idjaer rũnhmã amijarẽnh.

⁴⁸ Nhyim mebê idjaer rũnh arĩk kum,

—Be, abê pykabê Xamari-jkam me kra'õ ba me arỳm ama. Me karõ punu ne ari ajo ba, ane.

⁴⁹ Nhyim Jeju memã kum,

—Kati. Me karõ punu kute ijo ba kêt. Ba ne ba Ibãm rax jarẽnho iba. Ga me kam imã ikajgo jarẽnho aba. ⁵⁰ Be, djãm ba ne ba amirax jabej? Kati. Atemã 'õ kute irax jabej ne kute me ajaxwe mar. ⁵¹ Mrãmri dja me ikabẽn man kòt ar amijo ban arỳm tykkumrẽx'ỳr bõx prãm kêt. Mrãmri ne ba me amã ja jarẽnhkumrẽx. Nãm ã Jeju memã ane.

⁵² Nhyim mebê idjaer rũnh kum,

—Tõ nhỳnh? Be, me bakukãmãre Abraão arỳm ty. Metĩndjwỳnh kukwakam

kabēn jarēnh djwýnhdjwý ne me arým aben kukām ty. Tô nhýnh dja me akabēn man kôt ar amijo ban tyk kêt? Akabēn jakôt ba me arým amã ikaton amarkumrêx. Mrãmri ne me karõ punu ajo ba. ⁵³ Djãm aje araxo me bakukãmãre Abraão jakrenh ne ga aje, “Dja me ikabēn man kôt ar amijo ban tyk kêt”, anhÿr? Abraão arým ty. Metïndjwýnh kukwakam kabēn jarēnh djwýnh ar arým ty. Mÿj me'õ rax ne ga arïk o amiptàrn 'ã amimēnho dja? ane.

⁵⁴ Nhy m Jeju memã kum,

—Ne ba ren arïk amijã me'õ rax mēn ren mrãmri ikajgo. Nhy m be, kati. Ibãm ne kute ijã irax mēnhkumrêx. 'Ã ne ga me aje abenmã, “Me Batïndjwýnh”, anhÿr kajgoo aban ⁵⁵ aje mar kêtumrêx. Nhy m be, bajbit ije markumrêx. Ne ren ijêxnhi ne ren me amã, “Ije mar kêt”, ane. Ne kam ren me akudjwa memã ijêx iba. Nhy m be, kati. Mrãmri ije markumrêx ne kabēn kôt ar amijo iban ijêxnhi kêt. ⁵⁶ Be, me anhingêt Abraão arým amikukãm iman arým ikam kïnhkumrêx, ane.

⁵⁷ Nhy m mebê idjaer rûnh kum,

—Je tô, djãm kraxje ajã amex krãptibê ⁵⁰ apêx kêtjakam djãm ga ne ga arým me bakukãmãre Abraão pumũ got? ane.

⁵⁸ Nhy m Jeju memã kum,

—Be, me akukãmãre Abraão amirït kêttri ne ba ar iba tũm, ane. ⁵⁹ Nhy m me

arým kēn kwý jamý, kute o titik ne bïn kadjy. Nhy m Jeju arým amijo apdjun mã tē. Metïndjwýnh nhõ kikreti kurũm katon mã tē.

9

Kute me'õ adjakamã no rãjao mex.

¹ Tē: nhy m arým me'õ no rã nhÿ. Adjakamã ne me'õ no rã. Nãm nhÿ nhy m arým omũ. ² Nhy m kôt ba djwýnhdjwý omũn Jeju kukij ne kum,

—Ujarēnh djwýnh, mÿkam ne me'õja adjakamã no rã? Djãm ta axwe pãnh ne adjakamã no rã? Nãr nãmē bãm ar axwe djô'ã ne no rã? Mÿj ne kam kute? ane.

³ Nhy m arkum,

—Kati. Ta axwe pãnh no rã kêt. Ne nãmē bãm ar axwe djô'ã no rã kêt. Be, Metïndjwýnh kute no rãkam àpēnh nhy m me kute kôt raxmã kator kadjy ne no rã.

⁴ Be, jakam imexri idjapēnh prãmumrêx kute mrãmri ne a'uri me àpēnh prãm pyrãk. Kute ijanor djwýnh kute idjapēnh'ã imã karõ kôt idjapēnh prãmumrêx. Adjÿm, dja me ï ijo bikēnho tēn ibi ba te idjapēnh prãmje. Kute mrãmri ne me akamãt kô tykkam te àpēnh prãm pyrãk.

⁵ Pykakam me axwemē ro'ã ar ibari ba ije mrãmri memã pry kurwý djã pyrãk. Ga, me kute akamãtkam memã pry kurwý nhy m me katãt baja pumũ. Badjwý ne ba memã Metïndjwýnh kabēn jarē nhy m me arým kôt katãt ar amijo ba. Ne tu amim

kabên markumrêx ne arým katàt ar amijo ba.

⁶ Nãm anen arým pykakam aptôn kam o ajrên arým o me'ô no rãja no djy. Ne kam kum,

⁷ —'ÿr tẽn ngô nhidjibê Xirôwekam amino ku'ô, ane. Me bakabênkam ne me ren ngômã, kute anor jarê. Nãm kum ane nhym arým 'ÿr tẽn kam amino ku'ô. Ku'ôn arým no mex ne. No mex ne kam ũrkwã'ÿr tẽn arým 'ÿr bôx.

⁸ Nhym ũrkwã bu'ã me krĩ kute me'ô no rã pumũnh tũm abenmã kum,

—Djãm tãmwã ne amijo à'wÿro krĩ? ane.

⁹ Nhym me kwÿ memã kum, “Nã, tãm”, ane. Nhym me kwÿ memã kum,

—Kon, kute tãmwã pyræk, ane.

Nhym ta memã kum, “Nã, ba”, ane.

¹⁰ Nhym me kum,

—Tô mÿj me'ô ne amã ano mex jadjà? ane.

¹¹ Nhym memã kum,

—Be, me'ôbê Jeju ne pykakam aptôn kam o ajrên arým o ino djy. Ino djyn arým imã, “'ÿr tẽn ngôbê Xirôwekam amino ku'ô”, ane. Ba kam 'ÿr tẽn amino ku'ôn arým ino mex ne irĩt mexkumrêx, ane.

¹² Nhym me kum, “Nhÿnh ne dja”? ane.

Nhym memã kum, “Kon”, ane.

¹³ Nhym kam me arým mebê pardjêu'ÿr o bôx. Me'ÿr me'ô no rãn arým no mexjao bôx. ¹⁴ Be, me tyk djà kêt djà nhô akatikam, pi'ók

ràràrkam ne Jeju pykakam aptôn o ajrên o me'ô no djyn o noo mex. ¹⁵ Nãm me mebê pardjêu'ÿr o bôx nhym me ajte kukij ne kum,

—Mÿj ne ga arĩt mex kadjy nê? ane.

Nhym memã kum,

—Nãm pykakam aptôn o ajrên o ino djy ba ku'ôn arým ino mex ne irĩt mexkumrêx, ane.

¹⁶ Nhym mebê pardjêu kwÿ abenmã kum,

—Djãm Metĩndjwÿnh ne tãmwã jano got? Be, me bakukràdjà pãnh ne pi'ók ràràrkam ari àpênh ba. Axwekumrêx, ane.

Nhym me kwÿ 'ã abenmã kum,

—Nhym bê ne me'ô jaxwe kute ã mÿjja pumũnh kêt nhipêxo anhÿr. Kute ã me'ô no rão mexo anhÿr. Nãm me ã Jeju'ã kabêno aben japanho ane. ¹⁷ Ne kam me'ô no rãn arým no mexjamã kum,

—Kute amã anoo mexkam 'ã akabên'ô jarê ba me ama, ane.

Nhym memã kum,

—Be, kubê Metĩndjwÿnh kukwakam kabên jarênh djwÿnh'ô, ane.

¹⁸ Nhym mebê idjaer rũnh amim mar kêt ne. Nãm me amim,

—Je tô djãm mrãmri ne me'ôja adjàkamã no rã? Be, kati, ane. Ne kam arým bãmmê nã ar'ÿr me ano. Nhym me ar'ÿr tẽn arým aro bôx.

¹⁹ Nhym me arkum,

—Be, gar memã kum, “Ikra adjàkamã no rã”, anhÿro aba.

Djãm tãm ne ja? Mỳj ne rīt mex kadjy nẽ? ane.

²⁰ Nhy m kam me memã kum,

—Be, mrãmri ar ikrakumrẽx ne ja. Mrãmri ne adjakamã no rãkumrẽx. ²¹ Ne kam mỳj ne arỳm no mex on, ar ije mar kêt. Mỳj me'õ ne kum noo mex nhy m rīt mex, ar ije mar kêt. Be, ta ne arỳm abatãnh ne. Dja ga me kukja nhy m arỳm me amã amijarẽ, ane. ²² Be, mỳkam ne ar kute memã kum,

—Jeju ne ar ikra noo mex, anhỳr kêt? Bir, arkum mebê idjaer rũnh pymakam. Nãm me arỳm abenmã Jeju'ã kabẽn djin abenmã kum,

—Dja me'õ memã kum, “Be, mrãmri ne Jejubê me banhõ Bẽnjadjwỳrbê kumkatibê Kritukumrẽx”, ane gwaj kôt me nêje kanga gê ajte me bikprõnh djakam me baro'ã krĩ kêt, ane. ²³ Kam ne me kute ar kanga pymaje ar memã,

—Be, ta ne arỳm abatãnh. Dja ga me tãmwã kukja, ane.

²⁴ Nhy m kam me ajte amiwỳr me'õ no rãn arỳm no mexja 'uw nhy m arỳm 'ỳr bõx. 'Ỳr bõx nhy m kum,

—Be, me ba ne ba me ije Jeju jaxwekôt mar. Kwãrĩk wãnh ga mex jarẽnh kêt. Kãkwakam Metĩndjwỳnh ta ne anoo mex. Tãm dja ga kum mex jarẽ, ane.

²⁵ Nhy m memã kum,

—Be, mỳj Jeju axwe nã? Ije mar kêt. Mrãmri ne arỳm ino rãkumrẽx. Ne arỳm jakam ba mrãmri irīt mexkumrẽx. Jabit

ne ba mrãmri ije markumrẽx, ane.

²⁶ Nhy m kam me ajte kum,

—Mỳj ne ajo, ga arỳm ano mex ne arīt mex ne? ane.

²⁷ Nhy m memã kum,

—Je, arỳm ne ba me amã arẽ. Djãm me ajte imar kêt got ga me ajte: ikukij? Be, mỳj kadjy dja ba ajte me amã arẽ ga me ajte ama. Djãm me ajte me kudjwa mã kôt abikamẽnhmã got ga me ikukjêro dja? ane.

²⁸ Nhy m me arỳm kum kurên kum,

—Be, kati. Ga ne ga arỳm kôt aba djwỳnh. Me ba ne ba me atemã. Me bakukãmãre Mõjdjêkôt ne ba me amijo iba.

²⁹ Be, Metĩndjwỳnh mrãmri me bakukãmãre Mõjdjêmã kabẽnkumrẽx. Ja ne ba me ije markumrẽx. Nhy m be, tãmwã. Djãm me kute kator djã mar got? ane.

³⁰ Nhy m amipãnh memã kum,

—Be:, Jeju ne imã irīt mex jadjã ga me ajte kator djã mar kêtja pumũ. Djãm me ano mex got? ³¹ Ba me amã arẽ ga me ama. Djãm me axwe ne Metĩndjwỳnh kute me mar ne kôt àpẽnħ? Kati. Ja ne gu me arỳm baje mar. Nhy m be, me kute mrãmri Metĩndjwỳnhmã rax jarẽnh ne kute kabẽn mar ne kôt kute amijo bakumrẽxja Metĩndjwỳnh arỳm kute me mar ne me kôt àpẽnħkumrẽx.

³² Be, djãm Metĩndjwỳnh Jeju kôt àpẽnħ ngri got ga me 'ã akabẽn ne? Mỳj me'õ ne adjakamã no rã nhy m me arỳm kute kum rīt mex jadjã

ga me amrêbê aje mar? Kati. Me bakukâmãre kute arênh kêt. Me kunî kute arênh kêt-kumrêx. Jejubit ne ajbir bajbit ijo mex ga me arým aje ipumũnh. ³³ Metĩndjwýnh ren kute anor kêt nhym ren kabênkôt àpênh kêt ba ren ino mex kêt ne. Nhym be, kati. Mrãmri Metĩndjwýnh kute anorkumrêx.

³⁴ Nhym me kum,

—Be, djãm akudjwa adjakamã me ijaxwe? Djãm ajaxwekam aje me ijakre got? ane. Nãm me kum anen kangan arým me nêje bõm kumê.

³⁵ Nhym kam Jeju me kute bõm mênhkôt arým kuman 'ýr tẽn kum katon kum,

—Djãm arým ga tu amim Metĩndjwýnh Kra markumrêx? ane.

³⁶ Nhym kum,

—Bênjadjwýr, dja ga imã Metĩndjwýnh Kra jakre ba tu amim markumrêx, ane.

³⁷ Nhym kum,

—Arým ga ipumũ. Ba. Ba ne ba amã ikabêno dja, ane.

³⁸ Nhym kum,

—Nà, Bênjadjwýr djwýnh, arým ne ba tu amim amarkumrêx, ane. Ne arým kute Metĩndjwýnh Kramã katorkam amikajgo man parbê ibõn nhý.

³⁹ Nhym Jeju memã kum,

—Be, mýj kadjy ne ba pykakam bõx ne ar iba? Bir, dja ba me kukijn me axwemã ikaton arým memã pãnh jarê. Be, me kwý kute amijo àmran arĩk amim, “Djãm ije Metĩndjwýnh kabên mar ngri

got”? anhyrja dja ba te memã kukràdjà jarê nhym me arým mar kêt ne arým amakkre kêt mex ne ar ba. Me kute mrãmri ne me rĩt mex arým no rãn ba pyræk. Nhym be, me kwý kute kukràdjà mar kêt ne mar prãm dja ba memã arê nhym me arým tu amim markumrêx. Tu amim markumrêx ne arým kôt kute amijo ba mexkumrêx. Me kute mrãmri ne me no rã arým rĩt mex ne katát ba pyræk. Ja kadjy ne ba pykakam bõx ne ar iba, ane.

⁴⁰ Nhym mebê pardjêu bu'ã ku'êja arým kabên man kum,

—Je, djãm me badjwý ne ba me ije me no rã pyræk? Kati. Djãm me ije Metĩndjwýnh kukràdjà mar ngri got? ane.

⁴¹ Nhym memã kum,

—Ne ga ren me aje Metĩndjwýnh kukràdjà mar prãm ne ren aje mrãmri ne me no rã rĩt mex prãm pyræk. Ne kam ren ajaxwe kêt ne. Nhym be, kati. Me aje, “Me badjwý djãm me ije Metĩndjwýnh kukràdjà mar ngri got”? anhyrkam me ajaxwe rã'ã. Nãm ã Jeju memã ane.

10

Mrykĩ'ãtomtio ba djwýnh'ã ujarênh.

Idja 13.20; Ped k 5.4

¹ Ne kam mrykĩ'ãtomti'ã memã ajarên õ me ja'ã mrykĩ'ãtomti jakren memã kum,

—Be, õ kôkayrkam mrykĩ'ãtomti ar bakam nhym me ngjêx prãm kam me kwý

ajkwa krekrekôt ngjêx kêt ne ate kôkayr nhibũm kôt wangij. Be, me ja ne me mryo àkĩnh prãm nhym me me'ã memã kum, "Me àkĩnhĩ", ane nâr, "Mebê mÿjjao prõt djwÿnh", ane. Mrãmri ne ba me amã ja jarẽnhkumrêx.
² Nhym be, me kute katàt ajkwa krekrekôt ngjêxjabê ne ò mryo ba djwÿnhkumrêx.

³ Nhym 'ã ijê djà nêje ku'ê djwÿnh arÿm o ba djwÿnhmã 'ã ijê djà'ã kurê nhym arÿm wangij. Ne kam mrymã kabên nhym arÿm amim kabên ma. Kute apÿnh mrymã idji jarẽnh djari aben totokmã mrymã arê nhym arÿm kute apÿnh aminhidji jarẽnh mar kôt bõm rôrôk. Bõm rôrôk nhym o ba djwÿnh arÿm kapôtã mryo apôx.
⁴ Mryo apôx ne arÿm mry kukãm mrã nhym mry arÿm kôt ba. Kute amim o ba djwÿnh kabên markam kôt ba. Nãm mry ã o ba djwÿnh kôt ane. ⁵ Nhym be, atemã me bajtem mry'ÿr bõx ne te mrymã kabên nhym kôt ba kêt ne tu mã kubê prõt ne. Kute amim me bajtem kabên mar kêt kam amijã no tÿx ne tu mã kubê prõt ne. Mrãmri ne ba me amã ja jarẽnhkumrêx, ane.

⁶ Be, mrykĩ'ãtomti'ã ujarẽnhja ne Jeju kute amik-abên kukràdjã'ã akre nhym me mrybit man kukràdjã mar kêt. Nãm me te: kute mÿj'ã ujarẽnh kute amijakre marmãn te: kute kukràdjã marmã.

⁷⁻⁹ Nhym ajte memã kum,

—Mrãmri ije mrykĩ'ãtomti nhõ kôkayrkôt ajkwa krekre pydji pyræk. Ga, mryo ba djwÿnh kute ajkwa krekrekôt mryo ngjêxja pumũ. Nhym kôkayr tÿx arÿm kute mÿjja djàkrêbê mry pytâr nhym umar mexja pumũ. Badjwÿ ije ajkwa krekre pydjimãn prábê dja me tu amim imarkumrêx ba arÿm axwebê me utà. Nhym kam me arÿm ikôt tÿn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Atemã me'òkôt ne me tÿn kêtumrêx. Dja me tu amim bajbit imarkumrêx ba arÿm me utà.

Ga, mryo ba djwÿnh kute kôkayr kurũm mryo apôxja pumũ. Nhym mry àkur ban ajte akubyn ngjêxja pumũ. Badjwÿ dja ba me utaro iba nhym me ikôt umar mex ne ar ba.

Nhym be, amrêbê ibõx kêttri ne me kwÿ Metĩndjwÿnh'ã 'êx ne memã kum, "Metĩndjwÿnh ne imã arê ba kukwakam amã kabên jarẽho iba", ane. Me Metĩndjwÿnh'ã 'êxja kunĩ ne me àkĩnhĩ. Me kute amiwÿr inhõ me jao akêxmãn te meo ane nhym me kute me kabên mar kêt.
¹⁰ Be, me àkĩnhĩ ne me kute mryo àkĩnh ne par kadjy bõx. Nhym be, kati. Ba ne ba atemã. Me tĩnkumrêx ne umar mexkumrêx kadjy ne ba bõx.

¹¹ Ije me kute mrykĩ'ãtomtio ba djwÿnh mex pyræk. Dja ba me kadjy ty. Ije me utar kadjy ty. ¹² Nhym be, me mrykam àpênh djwÿnh ne me atemã. Gêdja rop'ò mry'ÿr bõx nhym arÿm tÿn prãmje tu

mry kangan prõt ne. Kubê õ mry djwýnh kêt kam ne tu mry kangan mã prõt ne. Nhy m rop arým mryo rôrôk nhy m mry abenbê ajmã. ¹³ Me mry kam àpênh djwýnh kute pi'ók kaprîbit markam ne me kum mry jabê kêt. Nhy m kam rop bôx nhy m kum mry jabê kêt kam arým mry kangan prõt ne.

¹⁴⁻¹⁵ Ba ije me kute mryo ba djwýnh mex pyrãk. Ibãm kute imarkumrêx. Badjwý ije Ibãm markumrêx. Inhõ me jadjwý ije ã me maro ane. Nhy m inhõ me jadjwý kute imar. Ba dja ba me kadjy ty. Ije me utâr kadjy ty. ¹⁶ Djãm kôkayr jakambit inhõ krit? Kati. Onîj inhõ krit rã'ã. Me wãdjwý dja me amim ikabên ma. Dja ba inhõ me jamê me wãdjwýo aben pydji. Kam arým inhõ me kunõ iba. ¹⁷ Be, mýkam ne Ibãm kum ijabê? Bir, ije kabên kôt amijo ibakam. Kam ne kum ijabê. Ba dja ba ty. Akubyn itîn kadjy dja ba ty. ¹⁸ Djãm me ta dja me ibî? Kati. Ba dja ba amikabênkôt tyn kam amikabênkôt akubyn itîn ne. Ibãm ta ne ityk ne akubyn itîn'ã imã karõ, ane.

¹⁹ Nãm Jeju memã ane nhy m kam mebê idjaer rûnh ajte kabêno aben japanho dja. ²⁰ Me krãptî ja ne me arîk memã kum,

—Be, me karõ punu ne o ba. Ga, kute kukwakam kabên kajgo krãptî jarênhja pumû. Mýkam ne ga me kabên maro dja? ane.

²¹ Nhy m me kwý ja ne memã kum,

—Nhy m bê ne me karõ punu kute o ba nhy m ã kabên kute anhÿr. Be, kati. Kabên mexkumrêx. Djãm me karõ punu kute me no rã noo mex mar got? ane.

Mebê idjaer rûnh kum kurê'ã ujarênh.

Dju r 5.18, 8.59, 12.32

²² Be, krîraxbê Djeruxarêkam, me krãptî kute aben pydji djã nhõ akatikam, arým na nhõ mytyrwýkam, Jeju me'ÿr tên bôx ne arým Metîndjwýnh nhõ kikretikam ar mrã. Me kute aben kajmã'ã me bakukãmãre kute amrêbê: Metîndjwýnhmã kikreti ny nhípêx mar kadjy ne me krãptî akati jakam aben pydji.

²³ Jeju kikreti bu'ã kikre kre kênhkam ar mrã. Kikre kre kênhjamã ne me kum, “Xaromão nhõ”, ane. ²⁴ Nãm kam ar mrã nhy m mebê idjaer rûnh arým omûn kam kum ipók ne kum,

—Aje. Ga mrãmri abê me inhõ Bênjadjwýrbê kumkatibê Kritukumrêx jabej tu me imã amijarênho amirîtkumrêx. Mýkam ne ga me ibê amipdju? ane.

²⁵ Nhy m Jeju memã kum, —E kum arým ne ba me amã amijo amirît ga me aje amim imar kêt. Ibãm kukwakam ije apýnh mýjja pumûnh kêt nhípêx djãri. Tãm ne kute me amã ijo amirît mexkumrêx ga me aje amim imar kêt. ²⁶ Be, me abê inhõ krit kêt kam ne

ga me aje amim imar kêt. Arým ba me amã ja jarẽ ga me arým ama. ²⁷ Inhõ krit ar kute amim ikabên mar. Badjwý ije inhõ krit ar mar nhym ar mã ikôt ar amijo ba. ²⁸ Dja ba memã tĩn jadjà nhym me Metĩndjwýnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Ne me biknor tokry djákam biknor kêtumrẽx. Ba mã meo iba nhym me'õ kute ibê me pa 'amýnh ne ibê me ikô rênh prãm kêt.

²⁹ Ibãm kute ikôt me kamẽnhja ne týxo kute me kunĩ jakrenh. Tãm ne mã meo ba nhym me'õ kute kubê me pa 'amýnh ne kubê me ikô rênh prãm kêt. ³⁰ Ibãmmẽ ro'ã ne bar itipdjín ar iba. Nãm ã memã ane.

³¹ Nhym mebê idjaer rũnh ajte kadjy kẽn jamý. Kute o titik ne bĩnmã kẽn jamý. ³² Nhym memã kum,

—Ibãm kukwakam ne ba mýjja mex krãptĩ nhípêx ne me amã o amirĩt ga me omũ. Nhýnh idjãpênh mexja pãnh dja ga me kẽno ititik ne ibĩ? ane.

³³ Nhym me kum,

—Djãm adjãpênh mex pãnh ne ba me ije kẽno atitik ne abĩnmã? Kati. Metĩndjwýnh ne ga arým aprý. Abê pykakam me'õkam ne ga ga amijo ajêx ne amijo Metĩndjwýnh Kra ne amijo Metĩndjwýnh pyræk. Aje Metĩndjwýnh raxo amiptãrkam ne ba me arým Metĩndjwýnho ingyryk ne ije abĩnmã, ane. ³⁴ Nhym amipãnh memã kum,

—Tô nhýnh ne ba aprý? Be, kukwakam kabên jarênh djwýnh ne me bakukãmãremã Metĩndjwýnh kabên jarênh memã kum,

“Nã bãm memã kum, ‘Me abê metĩndjwýnh’, ane.”

Nãm ã me bakukãmãremã anen arým 'ã pi'òk no'òk ne. ³⁵ Metĩndjwýnh kabên ne ga me te akabêno aje o adjãpanhmã. Ga, Metĩndjwýnh ta kute memã kum, “Me abê metĩndjwýnh”, anhýrja pumũ. ³⁶ Metĩndjwýnh ta ne imã idjãpênh djã jarênh pykamã ijano ba kabên kôt amrẽ tẽn bõx. Djori kam ibê Metĩndjwýnh Kra kêt? Kati, ibê Metĩndjwýnh Krakumrẽx. Djori kam ba aprý. Arkati.

³⁷ Ne ba ren Ibãm djãpênh o idjãpênh kêt ga ren me aje katàt imã ikajgo jarênhkumrẽx. ³⁸ Nhym be, kati. Mrãmri Ibãm djãpênh o idjãpênhkumrẽx. Kam ga me ren amim idjãpênhbit ma. Aje amim ba imar kêtka ga ren idjãpênhbit man ren Ibãm djãpênh o idjãpênhja man ren arým kam ima. Ibãmmẽ ne bar itipdjín ar iba ga me ren kam arým ama, ane. ³⁹ Nãm memã ane nhym me arým kute pa 'amýnhmã te o ane nhym mã mebê katon tẽ.

⁴⁰ Ne kam arým mã ngõ raxbê Djodão nhijukri tẽ. Tẽ:n arým Djuão kute ngômã me angjênhmo krax djákam bõx ne arek kam ar ba. ⁴¹ Ar ba nhym me krãptĩ 'ýr bõx ne abenmã kum,

—Be, Djuão ne me kute raxmã kator kadjy kute mýjja

pumũnh kêt'õ nhípêx kêt.
Kute me punuo mex kêt.
Ne kam mrãmri katàt me'õja
kukãm 'ã ujarēnhkumrêx.
Nhyam kam arým kute kukãm
'ã ujarēnh kôt prĩne kôt amijo
bakumrêx, ane. ⁴² Nhyam
kam me krãptĩ pyka jakam
tu amim Jeju markumrêx.

11

Kute akubyn Radjaruo tĩn.

¹ Be, me'õ nhidjibê Radjaru
ne arým kanê bĩno mō.
Kanikwýnh ne ar amãnhkrut.
Ar idjibê ne Marijmê Mata ar.
Ne ar kunĩ krĩbê Betanhakam
ũrkwã. ² Marij ja kute
Bēnjadjwýr djwýnh par'ã me
kudjý djã kangô kapĩ. 'Ã me
tyk kadjy kudjý djã kangô
kapĩn kam kute amikĩo 'ã
kangô ngrã tãm. ³ Nãm kamy
Radjaru arým kanê bĩno mō:
nhyam kanikwýnh ar arým
Bēnjadjwýr djwýnh'ýr me'õ
jano. Onĩj. Nhyam arým 'ýr
tē:n 'ýr bõx ne arým kum arēn
kum,

—Bēnjadjwýr djwýnh, onĩj
amã anhõbikwa jabêja arým
kanê: nhyam kanikwýnh ar
amã arê, ane.

⁴ Nhyam Jeju arým kuman
kum,

—Djãm tu tyk rã'ã kadjy
ne kanêja? Kati. Dja
me kãjkwakam Metĩndjwýnh
raxmã katon ba ibê
Metĩndjwýnh Kra iraxmã
kato. Ja kadjy ne kanê
raxja, ane. ⁵ Be, Matamê
kanikwýnhmê Radjarumê ne
Jeju kum ar abê. ⁶ Nãm Jeju
kabēn man kam tu arek ýr

djakam nhỹ nhyam 'ã akati
amãnhkrut apêx.

⁷ Nhyam kam kôt ba
djwýnhmã kum,

—Gwaj on pykabê
Djudêjamã tē, ane.

⁸ Nhyam ar kum,
—E kum, ujarēnh djwýnh,
wãkam ajbir mebê idjaer
rũnh kute kēno atitik ne
abĩnmã ga ajte 'ýr atēmmã,
ane.

⁹ Nhyam Jeju arkum,
—Djãm arngro pydjikam
kãxdjakēnh pa ipõkbê 12bit.
Nã tãm. Djãm ori me arn-
grokam mrã nhyam mýjja'õ
me par tok? Kati. Arngrokam
ne mýjja amirĩt nhyam me
omũn aã'ã mrã. ¹⁰ Nhyam be,
akamãtkambit ne me ba punu,
arĩk rôrõk ba, me nokrekam
irã kêtgam, ane. Me kute o
tým ne bĩn kētri tēmbê kute
apēnh inomã mēnhmã ne
amijã arngro jakreo tēn me
kute o tým ne bĩn'ã akamãt
jakre.

¹¹ Nãm arkum anen kam
arkum,

—Be, gwaj banhõbikwa
Radjaru arým õto nõ. Arým
ba ije tokmã ne ba 'ýr tē, ane.

¹² Nhyam ar kum,
—Dja õto nõrkam akubyn
mex, ane. ¹³ Be, djãm mrãmri
õtukumrêx'ã ne arkum ane?
Be, kati. Arým tyk'ã ne arkum
ane. Nhyam ar arĩk amim,

—Be, õtkam tyk djã kêt'ã ne
ã ar imã ane, ane.

¹⁴ Nhyam kam arkum
arēnho amirĩtkumrêx ne
arkum,

—Be, Radjaru ne arým ty.
¹⁵ Wãkam idjãm kêt nhyam
arým ty. Kam idjãm kêtgam

ar akadzy ikĩnh. Jakam dja gwaj wãkam tẽn bõx gar arým myjja pumũn arým tu amim imarkumrẽx. Ar akadzy ne ikĩnh. Aj gwaj on 'yr, ane.

¹⁶ Nhyam kam Jejukõt ba djwýnh 'õ nhidjibê Tõme Djidjimuja kõt ba djwýnh 'õdjwýmã kum,

—Gwaj on badjwý kõt ty, ane.

¹⁷ Nhyam kam Jeju ar arým 'yr tẽ. 'Yr tẽ:n arým 'yr bõx.

Nhyam me arým kum arẽn kum,

—Be, arým ne ty ba me adjã. Nhyam arým 'ã akati amãnhkrut ne amãnhkrut apêx ga bõx, ane. ¹⁸ Be,

krĩbê Betanhamẽ krĩraxbê Djeruxarẽmẽ ne aben jatãri. Abenwýr pry'ã akrebê kirometu amãnhkrut ne ikjêkêbit. ¹⁹ Kam ne mebê idjaer krãptĩ Matamẽ Marij ar'yr bõx. Ar kamy arým tykkam me kute ar kaprĩ, ar mýr, ar amakbê arkum kabẽnã ar'yr bõx. ²⁰ Nhyam Jeju ar bõx 'yr nhyam me'õ arým Matamã arẽ. Nhyam kãjmã djan ate kutã tẽ. Nhyam be, Marij arek nhỹ.

²¹ Mata Jeju kutã tẽn arým kajpan kum,

—Bẽnjadjwýr djwýnh, ga ren pyka jakam arek ar aba nhyam ren ikamy tyk kêtukumrẽx. ²² Gêdja ga myjja'õo Metĩndjwýnhmã a'uw nhyam arým akabẽn man prĩne akabẽn kõt ipêx ne. Tãm ne arým ije mar, ane.

Nhyam kum,
²³—Dja atõ akubyn tĩn, ane.

Nhyam kum,

²⁴ —Nã, me kunĩ kute am-inhinomã amimẽn dja nhõ akatikam dja me tyk akubyn tĩn. Nhyam mekõt dja ikamy akubyn tĩn. Tãm ne arým ije mar, ane.

Nhyam kum,

²⁵ —E kum, ba ne ba ibê akubyn me tyko tĩn djwýnh ne ije memã tĩn jangjênh djwýnh. Me kute tu amim ikamnhĩxkumrẽx dja me tĩn ne. Dja te tyn Metĩndjwýnhkõt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. ²⁶ Nhyam me tĩn ne ar ba kute tu amim ikamnhĩxkumrẽx dja me Metĩndjwýnhkõt tĩn ne tyk kêtukumrẽx. Djã ne ga tu amim ikabẽnja markumrẽx? ane.

Nhyam kum,

²⁷ —Nã, Bẽnjadjwýr djwýnh, abê Kritukumrẽx. Mrãmri ne Metĩndjwýnh ajã me inhõ Bẽnjadjwýrbê kumkati mẽnhkumrẽx. Me bakukãmãre kute amrêbê: memã kum, “Gêdja ĩ Metĩndjwýnh Kra pykamã bõx”, anhýr kõt ga arým bõx ne kam abê Metĩndjwýnh Krakumrẽx. Tãm ne ba tu amim markumrẽx.

²⁸ Nãm ã kum anen kam akubyn kanikwýnh'yr tẽ. 'Yr tẽ:n arým 'yr bõx ne me kãxã kum,

—Arým ne memã ujarẽn djwýnh bõx ne amã kabẽn.

²⁹ Nãm kum ane nhyam kãjmã djan amibêx ne 'yr tẽ. ³⁰ Be, kraxje Jeju krĩmã àr kêt. Nãm arek Mata kute kajpar djakam arek dja. ³¹ Nhyam Marij kãjmã djan amibêx ne tẽ nhyam kikrekam mebê idjaer kute ar kaprĩbê arkum

kabēno âmja arým abenmã kum,

—Be, ar mýrmã ne ar kēnkre'ýr tē, ane. Nãm me anen arým kôt tē.

³² Nhyr be, Marij Jeju'ýr tē nhyr arek kam dja nhyr arým 'ýr bôx. Ne omün arým kônkrão nhÿn kum,

—Bēnjadjwÿr djwÿnh, ga ren pyka jakam ar aba nhyr ren ikamy tyk kêtikumrêx, ane.

³³ Nãm mýro nhÿ nhyr kôt mebê idjaer mörja kôt mýro dja. Nhyr Jeju me omün arým rerekren tik ngyo dja.

³⁴ Ne kam memã kum,

—Nhÿnh ne ga me adjà? ane.

Nhyr me kum,

—Bēnjadjwÿr djwÿnh, amrê ar ikôt tēn omü, ane.

³⁵ Nhyr Jeju arým muw.

³⁶ Nhyr mebê idjaer abenmã kum,

—Be, kum abêikumrêx. Ga, arým mýrja pumü, ane.

³⁷ Nhyr me kwÿ abenmã kum,

—E kum, me no rãmã ne rÿt mex jangij. Nok ren Radjarudjwÿo mex nhyr ren tyk kêt ne, ane.

³⁸ Nhyr kam Jeju 'ýr tik ngy tēn arým kēnkre'ýr bôx. Kēnpotio ne me arým kēnkre'ã ijê. ³⁹ Nãm kēnkre'ýr bôx ne memã kum, “Me 'ã kēnpoti kaba”, ane.

Nhyr tyk kanikwÿnh Mataja kum,

—Ô kum arým kro:. Tyk'ã arým akati amãnhkrut ne amãnhkrut apêx, ane.

⁴⁰ Nhyr Jeju kum,

—Ë, arým ne ba amã, “Dja ga tu amim ikamnhÿxkumrêx ne arým Metÿndjwÿnh raxmã akato”, ane.

⁴¹ Nhyr me arým kēnkre'ã jãm kēnpoti dja. Nhyr Jeju kãjmã krãn kãjkwa jabēn Bãmmã kum,

—Djünwã. Ga ne ga arým aje ikabēn mar. Kam ikÿnhkumrêx. ⁴² Amã ikabēn kunÿkôt ne ga arým aje ikabēn mar. Be, me ibu'ã ku'ê ja amã ikabēnkôt kute imar kadjy ne ba amã ikabēn. Dja me tu amim imarkumrêx ne ijã amim, “Be, mrãmri ne Metÿndjwÿnh kute anorkumrêx”, anhÿro ba. Ja kadjy ne ba amã ikabēn, ane.

⁴³ Nãm anen arým kàj bê kabēn ne kum, “Radjaru, amrê akato”, ane. ⁴⁴ Nhyr arým me aêrbê akubyn tÿn ne kato. Arým tu tykkumrêx ne jakam arým akubyn tÿn ne kato. Prÿne kubêkào ikramê par'ã kupu rã'ãn kato. Kubêkào nokre kupu rã'ãn kato.

Nhyr Jeju memã kum,

—Me 'ã kubêkà bô gê tē, ane.

Me kute bÿn kadjy kute o aben mar.

Mat 12.14; Ruk 6.11

⁴⁵ Jeju akubyn Radjaruo tÿn nhyr mebê idjaer omü nhyr arým kwÿ krãptÿ tu amim Jeju markumrêx. Marijkôt me mörja tu amim markumrêx. ⁴⁶ Nhyr me kwÿ ja arým amü mebê pardjêu'ýr mōn memã Jeju jarê.

47 Nhyam kam me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýrmẽ mebê pardjêu arým me rũho akuprõ. Nhyam kam me abenmã kum,

—Be, mýjja pumũnh kêt kwý rax ne ipêx. Me kute raxmã kator kadjy ne ipêx. Nãm me punu krãptĩo mex ne akubyn me tyko tĩn. Mýj dja gu me nẽ? 48 Dja gu me amitõ nhyam me kunĩ arým tu amim markumrêx ne kôt ar amijo ba. Dja me ane nhyam krĩraxbê Rõmakam me õ me ja arým me bawýr prõt ne pyka mẽ Metĩndjwýnh nhõ kikretio amràn aben bê me babê idjaer kunĩ ngrã, ane.

49 Nhyam me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr raxbê Kajbajja ne amexja tãm kam memã nhỹ. Kajbaj memã kum,

—E kum, me aje mýjja mar kêt. 50 Me'õ pydji dja me babê idjaer kunĩ pãnh ty. Kam dja me abenbê me bangrãnh kêt gu me arým badjumar mex. Me aje ja mar kêt, ane.

51 Be, djãm Kajbaj ta ne amikabẽn jarẽ? Kati. Metĩndjwýnh kukwakam ne kabẽn jarẽ. Amexja tãm kam ne kubê me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr rax. Bẽnjadjwýr rax ne Metĩndjwýnh mar djwýnh kunĩmã nhỹ. Kunĩmã ýrkam ne arým memã Metĩndjwýnh kabẽn jarẽ. Kute memã Jeju mebê idjaer kunĩ pãnh tyk jarẽnhkam ne memã Metĩndjwýnh kabẽn jarẽ. 52 Be, djãm mebê idjaerbit pãnh dja ty? Kati.

Metĩndjwýnh kraja amrêbê abenbê me bimãnh. Apýnh me bajtem ba djakam me bimãnh. Jeju kute amikôt me jao aben pydjimã. Me jadjwý pãnh dja ty. 'Ã ne Kajbaj kute Metĩndjwýnh kukwakam kabẽn jarẽnhja.

53 Be, krax ne ja. Me kute Jeju bĩn kadjy kute aben kabẽn marmo krax djã ne ja. Jeju kute akubyn Radjaruo tĩn nhõ akati jakam.

54 Nhyam kam Jeju kute ja nhijukri mebê idjaer rũnhmã amijo amirĩto ba kêt. Kapõt kukrit nokã'ã ar bamã ne arým tẽ. Kam ne arým krĩbê Epraĩmã tẽn bõx ne kôt ba djwýnhmẽ ro'ã kam ar ba.

55 Nhyam kam mebê idjaer kute aben pydji djã 'ýr. Me kute me kukãmãre nhirõbê mrãnhja mar kadjy arým õ akati 'ýr. Kam ne me krãptĩ: kadjy krĩraxbê Djeruxarê'ýr àbir mõ. Me kute Mõdjê kukràdjã kôt Metĩndjwýnhmã amijaxwe jarẽnhmã ne me mõ. 56 Ne kam arým bõxo dja nhyam me rũnh arým Jeju jabej. Ne Metĩndjwýnh nhõ kikretikam abenmã kum,

—Djãm me krãptĩ kute aben pydji djã nhõ akati kadjy mekôt bõxmã? Djã ne ga me ajõ ama? ane. 57 Be, arým me kute Jeju'ã memã karõ. Me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýrmẽ mebê pardjêumẽ ne me arým 'ã memã karõn memã kum,

—Dja ga me ajõ Jeju pumũn me imã arẽ ba me pa 'amý, ane.

12

Marij kute par'ã kangô pãnh rax kapĩn.

Mat 26.6; Mak 14.3

¹ Me Djeruxarêkam Jeju jabej nhym arým ajte krîbê Betanhakam bôx. Betanhakam ne Radjaru ar ba. Amrêbê ne ty nhym Jeju 'ÿr bôx ne akubyn o tĩn. Ne jakam Jeju ajte Betanhakam bôx. Nhym amũ Djeruxarêkam Metĩndjwýnh me irôbê mrãnh nhô akati bôx 'ÿr. Dja akati amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut apêx nhym arým akati bôx.

² Nãm Jeju Betanhakam bôx nhym arým amykry. Nhym Mata ar arým kum ô kwý krên djã nhipêx. Ipêx nhym Jeju ar krêno nhỹ. Mata ne arkum ô kwý krên djã nhôro dja. Radjarumê ro'ã ne ar àkuro nhỹ. ³ Àkuro nhỹ nhym Marij arým me kudjý djã kangô ipuja by. Me tyk kadjy ne kudjý djã. Kangô nhidjibê ne nadu. Utĩ'ã akrekam ne kubê kiru kute o katê 'ÿr ne kam pãnh raxkumrêx. Nãm ar àkuro nhỹ nhym Marij arým kangôja byn Jeju par'ã kapĩ. 'Ã kapĩ ne amikĩo arým par'ã kangô kwý ngrã. Nhym kam arým amũ kikre krekôt kudjý prôt ne.

⁴ Nhym Djuda Ikadji. Ximão kute ir ja. Jejukôt ba djwýnhja. Tãmja dja kurê djwýnhmã Jeju kanga. ⁵ Marij Jeju par'ã kangô kapĩ nhym Djuda arkum,

—Je tô, mýkam ne arým kangô mexjao akno? Ne ga ren ar memã kangô ngãn ren

pãnh pi'ók kaprĩ kumex ne aby. Ne ren pãnh'ã akrekam denarju kubê 300 ne ren abyn kam ren me ô mýjja kêt mã angrã, ane. ⁶ Be, djãm Djuda kum me bikênh kaprĩkam ne ã arkum ane? Kati. Àkĩnhĩkam. Kubê ar ô pi'ók kaprĩo ba djwýnhkam. Ne kam ta amim kwýo àkĩnho ba. Kam ne ã arkum ane.

⁷ Nhym Jeju arkum,

—Kwãrĩk wãnh rã'ã. Mýj kadjy ne amim kangô dji? Bir, dja ba ty nhym me arým ijadjã. Kute ijã kangô kapĩnkam dja ba ikudjý nhym me ijadjã. Ja kadjy ne amim kangô dji. ⁸ Ar aje memã mýjja nhôrmã wãnh ne me ô mýjja kêt ar abu'ã ar ba rã'ã. Dja gar anen arým memã mýjja ngã. Badjwý. Djãm arek gwaj baro'ã ar baba rã'amã? Kati. Nãm ã Jeju arkum ane.

⁹ Jeju Betanhakam ar ba: nhym kam mebê idjaer krãptĩ arým kuman 'ÿr bôx. Djãm me kute Jejubit pumũnhmã ne me 'ÿr bôx? Kati. Radjarudjwý. Jeju kute Radjaru tyk akubyn o tĩnkam ne me kute adjwýnhdjwý pumũnhmã 'ÿr bôx. ¹⁰ Nhym be, me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhô bẽnjadjwýr ne ar atemã. Nãm ar bit kute Radjaru bĩnmã 'ã aben maro nhỹ. ¹¹ Be, mýkam? Bir, Jeju kute akubyn Radjaruo tĩnkôt mebê idjaer krãptĩ arým omũn tu amim Jeju markumrêx. Nhym kam me kute omũnh kêt kadjy ar kute Radjarudjwý bĩnmã. Nhym Jeju Betanhakam ar ba

nhym kam 'ã akati. 'Ã akati
nhym Jeju amũ Djeruxarẽ'yr
tẽ.

*Jeju rax ne Djeruxarẽmã àr.
Mat 21.1; Mak 11.1; Ruk
19.28*

¹² Nhym kam me
Djeruxarẽkam kukãm
abenmã kum,

—Arým Jeju bõx 'yr. Arým
Jeju bõx 'yr, ane. Me krãptĩ
kute aben pydji djã nhõ akati
kadjy bõxja ne me ã abenmã
ane. ¹³ Ne kam mõn bõ kwý
nhikẽ. Me kute o Jeju kajpar
kadjy ne me arým kutã mõ.
Ne kãj bê abenmã Jeju mexo
àkjêr mõn mã memã kum,

—Jejubê ne me banhõ
bẽnjadjwýr rax. ãm
mexkumrẽx. Kam me
bakĩ:nhkumrẽx. Gê on me
bapytà. Gê Bẽnjadjwýr djwýnh
o kĩnh rax. Kukwakam ne
arým me bakadjy bõx. ãm
mexkumrẽx. Me babê idjaer
nhõ bẽnjadjwýr rax ne arým
bõx, ane.

¹⁴ Me kute o anhýr kẽtri
ne Jeju mry'ã nhý. Nãm
mry'ã krĩ jabatãnh nyremã
katon 'ã nhý. Amrêbê: ne
me Metĩndjwýnh kukwakam
me bakukãmãremã ja jarẽn
memã kum,

¹⁵ “Ë krĩrãxbê Xijãokam me ja,
kwãrĩk wãnh me atĩn
prãm kêt.

Ota, me anhõ bẽnjadjwýr rax
bõxmã. Dja mry'ã krĩ
jabatãnh nyre'ã nhýn
me awýr bõx.”

Nãm me ã me bakukãmãremã
anen arým 'ã pi'ók no'ók
ne. Nhym me aben djõ'ã
arẽho mõ:n arẽho mõr

tãmtã tũ:mrãm me bakam-
ingrãnyrekam arým 'yr o
bõx. Jeju mry'ã nhýn
arým Djeruxarẽ'yr bõxmã
tẽmkumrẽx. Djeruxarẽ nhidji
nhikjêbê ne Xijão.

¹⁶ Nãm 'yr tẽ nhym me
o àkjêr mõ. Nhym kõt
ba djwýnh ar kute omũnh
totokbê amim,

—Je tõ, mýj'ã ne me kute Je-
juo àkjêrja? anen mar kêt ne.
Arým Jeju àbir ne ra:xkambit
dja ar akubyn pi'ók kõt amijo
tẽn arým kuma. Be, pi'ökkam
me kute Jejuo anhýrmã kõt ne
me arým jakam ã Jejuo ane.
Ja dja ar kuma.

¹⁷ Be, Jeju kutã me mõrja ne
me amrêbê Jeju kute akubyn
Radjaruo tĩnkõt omũ. Kute
kum kabẽn nhym kẽnkre
kurũm katorkõt ne me omũ.
Ne kam amũ memã 'ã ajarẽ.
¹⁸ Nhym me krãptĩ arým kute
akubyn o tĩnja man kam arým
adjwýnhdjwý mekõt Jeju kutã
mõn kajpa. ¹⁹ Me krãptĩ: Jeju
kutã mõn kajpa. Nhym kam
mebê pardjêu arým abenmã
kum,

—Be ga, pyka kunĩkõt me
kunĩ arým kute 'yr amijo
akẽxja pumũ. Me baje te:
mebê Jeju pyma nhym me mã
kum kĩnhja pumũ, ane.

*Amikukãm amityk'ã
ujarẽnh.*

Mak 8.34
²⁰ Nhym kam me bajtembê
kreguja kwý ne me me krãptĩ
kõt ar ba. Me kute mekõt
me kute aben pydji djã nhõ
akatikam Metĩndjwýnhmã rax
jarẽnh kadjy ne me bõx ne
mekõt ar ba. ²¹ Ne kam

arým Piripi'yr bôx ne kum, “Ba me Jeju pumũ”, ane. Piripi ne pykabê Garrêjakam krĩraxbê Bexadakam abatành djà. ²² Me kum ane nhym amũ ãngre'yr bôx ne kum arê. Nhym kam ar ro'ã Jeju'yr tẽn kum arê.

²³ Nhym Jeju arkum,

—Be, arým ityk'ã akati bôx 'yr. Dja ba me kadjy tyn akubyn itĩn. Ne kam arým ira:xkumrêx ne ipyma:. ²⁴ Ga, me kute bågogo 'y krekam arým tyk pyræk. Djãm mrãmri ne arým ty? Kati. Ga, 'y ingrôt ne abatành nhym arým 'ã ô kumexja pumũ. Ne ren me 'y kre kêt nhym ren 'y kajgo rã'ãn àptàr kêtumrêx. Ba ije bågogo 'y pyræk. Badjwý dja ba ty nhym me arým ijadjà. Nhym kam ityk djô'ã arým me krãptĩ tĩn. Mrãmri ne ba ar amã ja jarènhkumrêx.

²⁵ Be, me arek pykabêbit ar ba kadjy kute amimarja dja me arým tyn akuno. Nàr me kadjy kute amimar kêtja, arek pykabêbit ar ba kadjy kute amimar kêtja dja Metĩndjwýnh me utà nhym me arým kôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. ²⁶ Be, me imã àpènhja gè me mã ikôt amijo bakumrêx. Kam dja ba nhĩ'ãm ar iba nhym inhõ àpènh arek ikôt ar ba. Dja imã apè nhym Ibãm arým kàjmã kum rax kamẽ, ane.

²⁷ Ne ajte arkum,

—Be, arým idjumar punu iwýr bôx. Be, mýj dja ba nẽ? Djãm ije kum, “Djũnwã, arým itokry'ã myt bôx 'yr. Itokrybê ipytà”, anhÿrmã? Kati. Ije

itokry ja markumrêx kadjy ne ba arým tẽn bôx. Nãm ã arkum ane. ²⁸ Ne ajte Bãmmã kum,

—Djũnwã, jakam dja ga memã amiraxo amirít gè me araxmã kato, ane.

Nhym ar arým kàjkwa kurũm Bãm kabèn ma nhym kum,

—Arým ne ba memã iraxo amirít. Dja ba ajte memã iraxo amirít, ane.

²⁹ Nhym ar bu'ã me ku'è kwý arík abenmã kum,

—E kum, na ne krikrit, ane.

Nhym me kwý arík abenmã kum,

—Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh'õ ne kum kabèn, ane.

³⁰ Nhym Jeju memã kum,

—Djãm ba ije kabèn mar kadjy ne kabèn kato? Kati. Me ga ajte kabèn mar kadjy.

³¹ Be, jakam dja Metĩndjwýnh me kunĩ axwemã kato. Me ĩ pÿnhkôt me axwe djàri kum kato. Jakam dja ba pykakam me axwe nhõ bènjadjwýro apan kujaten kumẽ. ³² Dja me kÿjrũm inhõ ba arým amiwýr me kunĩo akèx, ane. ³³ Pĩte'y'ã jèt'ã ne ã memã ane.

³⁴ Nhym me kum,

—Nhym bê ne me kute me inhõ Bènjadjwýrbê kumkatibé Kritukumrêx bĩnmã. Kritu ne tyk kêtumrêxmã nhym me me imã arê, Môjdjé kukràdjà'ã pi'òk no'òk kôt ne me imã arê ba me kuma. Be, ga ne ga atemã. Aje me imã, “Ba ije amijo inhĩja dja me kÿjrũm inhõ”, anhÿr kôt ba me arým akajgo ma. Be, we

aje amijo anhĩjakam mỳj me ajõ ga nã? ane.

³⁵ Nhyh Jeju memã kum,

—Ga, akamàt kô tykkam me ba punuja pumũ. Me kute amikukãm mỳjja pumũnh kêt kam ne me ba punure. Ba ije memã pry kurwỳ djà pyràk ne memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽn nhym me arỳm tu amim markumrẽx ne ba mexkumrẽx. Arek me aro'ã ar ibari dja ga me tu amim imarkumrẽx ne ikabẽn kôt ar amijo aba. Nok ga ren kôt amijo aba kêt ne ren me axwe kôt ajaxwen arỳm aje ajte me akamàt kô tykkam ba punu pyràk. ³⁶ Arek me aro'ã ar ibari dja ga me tu amim imarkumrẽx. Ne kam arỳm aje mrãmri ne pry kurwỳ djàkôt me ba mex pyràk, ane. Nãm Jeju memã anen arỳm mã tẽn mebê amijo apdju.

Me kute amim Jeju mar kêt.

³⁷ Kute amijo bipdjur kêttri ne me nokrekam mỳjja krãptĩ nhipêx. Nãm te me punu krãptĩ mex nhym me kute amim mar kêt kumrẽx. ³⁸ Be, amrêbê: Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽn djwỳnhbê Idjaij kute me bakukãmãremã arẽn kôt ne me kute amim mar kêt. Nãm memã kum, “Bẽnjadjwỳr djwỳnh, mỳj me'õ ne kute amim ar ikabẽn mar got?”

Mỳj me'õ ne kute Bẽnjadjwỳr djwỳnh djàpênh pumũnhkam amim mar got?”

Nãm ã me bakukãmãremã ane. Nhyh me arỳm aben

djô'ã arẽnho mõ:n arẽnho mõr tãmtã arỳm tũ:mrãm me bakamingrãnyrekam arỳm 'ỳr o bõx. Jeju te me punu krãptĩ mex nhym me me omũn amim Jeju mar kêt kumrẽx.

³⁹ Idjaij kute me bakukãmãremã arẽn kôt ne me me omũn amim Jeju mar kêt. Be, djãm me ta ne me kute tu amim markumrẽx mã? Kati. Me ta ne me te: kute amim marmã. Be, mỳkam? Bir, Metĩndjwỳnh ta kute me nomê me amako bimirãkam. Kôt ne Idjaij ajte me bakukãmãremã kum,

⁴⁰ “Metĩndjwỳnh ne mebê nomê amako amrà.

Nhyh kam me te memã mỳjja jakre nhym me kukràdjà pumũnh kajgon mã omũnhkumrẽx kêt.

Nhyh me te memã mỳjja jarẽn nhym me mar kumrẽx kêt ne. Mã kukràdjà'ã mỳjja kute amijakreja mar kêt. Ne kam iwỳr amijo akêx kêt ba kam memã axwe jarẽn rã'ã ne kam ije meo mex kêt.

Me amakkre kêt prãm kam ne ã meo ane”, ane.

⁴¹ Idjaij ne Jeju mexo umakôt omũ ne 'ã me bakukãmãremã ujarẽn ba. Ne kam ã memã ane. Kam me ta te kute amim Jeju marmã.

⁴²⁻⁴³ Be, djãm me rũnh kunĩ ne me amakkre kêt prãm? Kati. Me kwỳ kute tu amim markumrẽx. Djãm me kwỳ ja kute memã amijo amirĩt? Djãm me kute memã kum,

—Arỳm ne ba tu amim Jeju markumrẽx, anhỹro amijo

amirīt? Kati. Mebê pardjêu kabên pymaje ne me kute memã amijarênh kêt. Be, mykam? Bir, me amim,

—Dja ba amijarênh kêt nhym me imã imex jarênh rã'ã. Ba ren Jeju'ã memã amijarê nhym ren me arým imã ijaxwe jarênh me nêje bôm imê. Ne ren kam ajte me bikprônh djâkam me ro'ã ikrî kêt, anhÿro ba. Me kute amim anhÿrkam ne me kute memã amijarênh kêt ne. Djã ne Metîndjwÿnhbit kute memã mex jarênhja me kum kÿnh? Kati. Pykakam me axwe kute memã mex jarênhja ne me kum kÿnh. Jabit ne me kum kÿnh.

⁴⁴ Nhym kam Jeju kàj bê memã kum,

—Djãm me aje tu amim imarkumrêxkam ne ga me aje bajbit imar? Kati. Me aje amim imar o ne ga me aje amim ijanor djwÿnh mar. ⁴⁵ Me aje ipumÿnh o ne ga me aje ijanor djwÿnhdjwÿ pumÿnh. ⁴⁶ Ga, me kute akamàt kô tykkam pry kurwÿ nhym pry arým amirîtkumrêxja pumÿ. Nhym me arým ba mexkumrêx. Badjwÿ ne ba memã Metîndjwÿnh kabên jarê. Nhym me kwÿ ï pÿnhkôt kute tu amim kabên markumrêx ne kôt kute amijo baja ne me arým axwe kêt ne kute amijo ba mexkumrêx. Ne ajte kute akamàt kô tykkam me ba punuja pyrâk prãm kêtumrêx.

⁴⁷ Me ajô aje ikabên mar kajgon amim imar kêt kam djãm on ije amã ajaxwe pãnh jarênhmã? Me anhÿ pÿnhkôt ajaxwe djari pãnh jarênhmã? Djãm on pãnh atokrymã? Kati. Djãm ije memã axwe pãnh jarênh nhym me pãnh tokrymã ne ba bôx? Kati. Ije pykakam me kunÿ axwebê me utârmã ne ba bôx. ⁴⁸ Be, me ajô aje ikangan amim ikabên mar kêt kam me'ô dja amã ajaxwe pãnh jarê. Me kunÿ kute aminhinomã amimênh djã nhô akatikam dja kâjkwakam Metîndjwÿnh amã, “Aje amim Ikra mar kêt kam ajaxwekumrêx”, ane. Dja amã ane ga arým ajaxwe pãnh atokry.

⁴⁹ Mykam dja ã amã ane? Bir, djãm ba ikabên ne ba me amã arê? Kati. Ibãm ne ikabên'ã imã karô ba arým me amã arê. Kam dja Ibãm ta amikabêno ngryk ne me ajômã ajaxwe pãnh jarê. ⁵⁰ Ibãm ne imã, “Dja me tu amim amarkumrêx ne arým ikôt tÿn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne”, ane. Tãm ne ba ije markumrêx. Kam Ibãm kute imã kabên jarênh kôt ne ba memã arê. Nãm ã Jeju memã ane.

13

Kute ar par ku'õnh.

¹ Be, arým Metîndjwÿnh me bakukãmãre nhirôbê mrãnh nhô akati 'ÿr. Mebê idjaer kunÿ kute aben kajmã'ã me irôbê mrãnh djã mar kadjy aben pydji djã nhô akati 'ÿr. Jeju arým kute pykakam mebê àbir 'ÿr. Bãm 'ÿr àbir 'ÿr.

Ja ne arým kute mar. Arým ne kum pykakam ò me ja jabê:. Nnym te me amakkre kêt arým kute bîn 'yr nnym kum ò me abê rã'ã.

² Arým ar kute ò kwý krên parkam nnym Djuda kute Jeju kanga 'yr. Ximão ne Djuda dji. Djuda ja nhidji nhikjêbê ne Ikadji. Nãm kute kurê djwýnhmã kanga 'yr. Xatanaj ne 'ã kum apnê nnym kute memã kanga 'yr.

³ Bãm arým kute Jejumã ò mýjja kunĩ kanga nnym arým Bãmbê Metĩndjwýnh kurũm rwýk ne kam akubyn 'yr àbir 'yr. Ja ne Jeju arým kute mar. ⁴ Nãm kuman kam kãjmã dja. Ar ò kwý krên parkam kãjmã djan ò kubêkã krãkào pôx ne adjuw. Ne me'ã ngò ngrà djã byn arým o amikrax kupu. ⁵ Ne kam arým ngònh purortikam ngò run kam arým kôt ba djwýnh par ku'õnhmo krax. Ar par ku'õnho tẽ:n mã me'ã ngò ngrà djào ar par'ã ngò ngrà. O amikrax kupu rã'ãn o ar par'ã ngò ngrà.

⁶ Nãm ar par ku'õnho tẽ:n kam arým Ximão Pedru'yr bôx. Nnym kum,

—Je, djãm ba dja ga ipar ku'õ? ane.

⁷ Nnym Jeju kum,

—Jakam aje idjãpênh mar kêt. Dja ba ã amã arẽ ga ama, ane.

⁸ Nnym kum,

—Be kati. Aje ipar ku'õnh prãm kêtukumrêx, ane.

Nnym kum,

—Dja ba apar ku'õnh kêt ga arým ikôt aba kêt, ane.

⁹ Nnym kum,

—Bênjadjwýr djwýnh. Djãm iparbit? Inhikramê ikràdjwý dja ga ku'õ, ane.

¹⁰ Nnym kum,

—Be, gar arým adjwýrkam arým ar anhĩ mex ba kam ije ar aparbit ku'õnhmã, ane. Ne kam ar axwe kêt'ã arkum,

—Be, arým ar amex. Djãm ar akunĩ ne gar amex? Kati. Ar ajõ apydji ne ga amex kêt, ane. ¹¹ Arým kute amikukãm kurê djwýnhmã kanga djwýnh markam ne arkum,

—Djãm ar akunĩ ne gar amex? Kati, ane.

¹² Ne kam arým ar par ku'õnh pan kam kã jangijn kam nhýn arkum,

—Be, mýkam ne ba ar apar ku'õ? Djã ne gar ama? ¹³ Bir, gar imã, “Ujarênh djwýnh, Bênjadjwýr djwýnh”, anhýro aba. Be, mrãmri ne gar imã arẽ. Ibê tãm. ¹⁴ Ibê ar anhõ Bênjadjwýr djwýnh ne ibê ar anhõ ujarênh djwýnhkam ne ba arým amijo ingrin amijo ikatãm ne arým ar amã apê. Ar akajgo mex, ar akatãmmã ne ba apên arým ar apar ku'õ. Djãm ar ajõ aje, “Be, ba ne ba irax. Ije me kajgomã idjãpênh prãm kêt”, anhýrmã? Kati. Ar gadjwý aben par ku'õ.

¹⁵ Be, mýj kadjy ne ba ar apar ku'õ? Bir, dja gar ipumũn ikudjwa arým amijo angriren akatãm ne abenmã apê. Ja kadjy ne ba ar apar ku'õ. ¹⁶ Imã adjãpênhkam djãm aje araxo ijakrenh got? Ije ajanorkam djãm aje araxo ijakrenh got? ¹⁷ Ar aje

araxo ijakrenh kêt kam dja gar amijã ije ar apar ku'õnhja man ikudjwa amijo angriren amijo akâtãm ne abenmã apê. Dja gar amijo anen arým akĩnhkumrêx.

Djuda kute memã Jeju kanga kukãm arkum 'ã ujarênh.

Mat 26.21; Mak 14.18; Ruk 22.21

¹⁸ Be, djã ne ba ar akunĩmã ikabên jarê? Kati. Djãm ar akunĩ amex? Kati. Ije ar anhĩ pÿnhkôt amijo ar apytâr ba arým ije ar amar. Nhy m be, ar ajõ dja ga amã ikurê. Amrêbê: ije amikukãm arênh kôt dja ga amã ikurê. Nã bã m me bakukãmãremã kum, "Gwaj baro'ã badjàkur'õ dja kum ikurê", ane.

Nã bã m ã memã ane nhy m me arým 'ã pi'òk no'òk ne. Nhy m me aben djõ'ã arênh mõ:. Arênh mõr tãmtã tũ:mrãm arým iwÿr o bõx. Gwaj baro'ã badjàkur'õ dja kum ikurê. ¹⁹ Ar ajõ amã ikurê kêt ri ba arým pi'òkkam ar amã ikabên jarê.

Be, mÿj kadjy? Bir, dja gar ajõ amã ikurê kôt arým omũn kam arým akubyn amijo tẽn pi'òkkam ikabên ja ma. Anhÿr djwÿnhrà m ikabên ja ma. Ne kam arým amim, "Mrãmri kôt ne amikukãm arênhkumrêx. Jejubê ne Bẽnjadjwÿrbê kumkatibê Kritukumrêx", ane. Dja gar ã anen tu amim imarkumrêx.

²⁰ Be, godja ba amũ me ano nhy m me me'ÿr bõx nhy m me arým amim me kabên man kam arým kôt badjwÿ amim

ima. Ne kam arým kôt amim kute ijanor djwÿnhdjwÿ ma. Mrãmri ne ba ar amã ja jarênhkumrêx, ane.

²¹ Jeju arkum anen arým umar punure ne. Ne kam arkum arênh amirĩtkumrêx ne arkum,

—Be, mrãmri dja gar ajõ ikurê djwÿnhmã ikanga. Mrãmri ne ba ar amã ja jarênhkumrêx, ane.

²² Nhy m kôt ba djwÿnh te kute marmã abenkam no tyn nhÿn amim,

—Je tô, mÿj me'õ'ã ne ane? ane. ²³ Be, kôt ba djwÿnh'õ ne Jeju târi nhÿ. Jeju kum abêja. ²⁴ Nhy m Ximão Pedru jãnh nhÿn amũ Jeju târi ÿrja'ÿr akêx ne ar aktã aben pumũ. Ne kam kute ar 'õ jabej Jeju kukjêrmã Pedru kum inhuo Jeju jakre.

²⁵ Nhy m arým Jeju'ÿr ajkamên kum,

—Bẽnjadjwÿr djwÿnh, nhy m nã? Ar imã arê bar kuma, ane.

²⁶ Nhy m kum,

—Dja ba õmrõmã djwÿ jadjàn amũ kum kungã ga arým ar 'õ pumũ, ane. Ne kam arým kum adjàn amũ Djudamã kungã. Djuda nhidji 'õdjwÿbê ne Ikadji. Ximão 'õdjwÿ ne Djuda dji. ²⁷ Nãm kum kungã nhy m Xatanaj arým Djudamã wadjàn 'amÿnh tÿx ne. Nhy m kam Jeju arým kum, "Ajrã, amibêx", ane.

²⁸ Nhy m kôt ba djwÿnh kute kabên mar kajgon mÿjja'ã Jeju kute kum kabên jarênhja ar kute mar kêt. ²⁹ Djudabê

ne ar õ pi'ók kaprïo ba djwýnh. Ne kam ar kwý arík amim,

—Bārām kute gwaj banhõ kwý krēn djà'õ byrmā ne ano. Me krāptī kute aben pydji djā nhõ akati kadjy kute mýjja byrmā ne ano. Nār, kute me õ mýjja kētmā mýjja kwý nhõrmā ne ano, ane. ³⁰ Nām Jeju kum djwý ngā nhym arým kubyn mā kadjy katon tē. Arým akamātkam ne tē.

Pedru 'éxnhĩ kukām kute kum arēnh.

Mat 26.31; Mak 14.26; Ruk 22.31

³¹ Djuda kato nhym Jeju arým kôt ba djwýnhmā kum,

—Ije amijo inhĩ ne ar ibaja dja me jakam arým iraxmā kato ba memā irax. Nhym kam me arým ikôt kàjkwakam Metīndjwýnh raxmā kato.

³² Nhym kam arým memā ra:x ne uma:n kam arým amiraxo badjwý ijo rax. On dja ijo ra:x ba ipyma:.

³³ Akmere ar, gwaj baro'ã ar babaja arým kêt 'yr. Dja gar ijabej ar aban te idjām djà'yr abôx prāmje. Nā bām ã mebê idjaer rūnhmādjwý ane. Ar gadjwý ba arým ã ar amā ane.

³⁴ Be, ba ar amā 'ã karõ. Ikabēn ny ne ba ije ar amā arēnhmā. Dja gar aman mā kôt amijo aba mex ne amā aben jabê. Kute imā ar ajabê pyrāk ã ar amā aben jabêo ane. ³⁵ Nhym kam me kātām kunī arým ar ajā abenmā kum, “Be, Jejukôt ba djwýnhkumrēx ne wā. Ga, arkum aben jabēwā pumū.”

Dja me ã ar ajā abenmā ane. Nām ã Jeju arkum ane.

³⁶ Nhym Ximāo Pedru kum, —Bēnjadjwýr djwýnh, jām ne ga atēmmā? ane.

Nhym kum,

—Bir, dja ba tē ga arým te on idjām djà'yr ikôt atēm prāmje. Kam dja ga tūmrām arým ikôt tē, ane.

³⁷ Nhym Pedru arík kum, —Bēnjadjwýr djwýnh, mýkam dja ba te on adjām djà'yr akôt itēm prāmje? Dja me kum abīn prām ne ikumrēx ibīn kam abī, ane.

³⁸ Nhym kum,

—Djām me kute akumrēx abīn ne kam ibīnmā got? Be, dja me ijo mō, ga ôkrēn'ānh kār kētri amijā maje ajēxo amānhkrut ne ikjêkêt ne ijā memā kum, “Kati. Ije me'ōwā pumūnh kêtumrēx”, ane. Nhym arým ajā ôkrēn'ānh kà. Mrāmri ne ba amā ja jarēnhkumrēx. Nām ã kum ane.

14

Kute kôt ba djwýnhmā tỳx jadjàr.

¹ Ne kam ajte arkum,

—Kwārīk wānh ba ar akadjy tē gar axwe amikam adjumar kêt. Dja gar tu amim Metīndjwýnh markumrēx. Badjwý dja gar tu amim imarkumrēx. ² Onīj Ibām nhõ kikretikam me ūrkwā krāptī. Djā ne ren kêt ba ren arým ar amā, “Kati, kêt”, ane. Nhym be, kati. Mrāmri ne Ibām nhõ kikretikam me ūrkwā krāptīkumrēx. Ba arým 'yr itēmmā. Dja ba 'yr tēn 'yr

bôx ne arým ar akutêp ar amã anhürkwão mex. ³ Dja ba ar anhürkwão mex kadjy tē:n kam akubyn ajte ar awýr bôx. Ne kam arým mã amikôt ar adjan ar ajo tē. Be, mýj kadjy? Bir gwaj arek baro'ã ar baba kadjy. ⁴ Be, idjãm djà gar arým ama. Ýr ipry gar arým ama. Kwãrĩk wãnh axwe amikam adjumar kêt, ane.

Memã pry'ã ujarênh.

Kar 4.12

⁵ Nhy m Tôme arým kum,

—Jãm atēmmã ja ar ije mar kêt ne ar ije apry kraxdjwý omũnh kêt. Mýj dja bar nēn kum ikato? ane.

⁶ Nhy m Jeju kum,

—Bir, ba mrãmri ije 'ýr me pry pyræk. Dja me tu amim imarkumrêx ba arým Ibãm'ýr meo bôx. Bajbit ije memã katàt ikabēn jarēnhkumrêx ne ije memã tĩn jangjēnh nhy m me Ibãmkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Djãm Ibãm'ýr me o bôx kadjy me'ødjwý? Kati. Bajbit ne ba 'ýr meo bôx. ⁷ Ne ga ren ar aje imarkumrêx ne ren arým Ibãmdjwý ma. Be, arým ba ar amã arē gar arým aman omũ, ane.

⁸ Nhy m Piripi kum,

—Bēnjadjwýr djwýnh, ar imã Abãm jakre bar omũ. Ne kam arým ikĩnh ne, ane.

⁹ Nhy m Jeju kum,

—E kum Piripi, djãm gormã ne ga ikôt ar aban aje imarn ipumũnhja kêt? Be, me kute ipumũnh o ne me arým Ibãmdjwý pumũ. Mýkam ne ga imã, “Ar imã Abãm jakre bar omũ”? ane. ¹⁰ Be, Ibãmmē

ne bar itipdjín ar iba. Djãm aje amim imar kêt? Ije ar amã ikabēn jarēnhja ba ba ije arēnh kêt. Djãm ba ne ba idjãpēnh ar iba? Kati. Ibãm ne ar ijo ban àpēnh ar ba. ¹¹ Be, Ibãmmē ne bar abenã itypdjín ar iba. Ja dja gar aman tu amim imarkumrêx. Nãr idjãpēnhkôt imã akaton tu amim imarkumrêx.

¹² Me kute tu amim ikamnhĩxkumrêx gēdja me idjãpēnh o apê. Gēdja me àpēnh o ijakre. Be, mýkam? Bir, arým Ibãm'ýr itēmkam dja me àpēnh o ijakrenh mex ne. Mrãmri ne ba ar amã ja jarēnhkumrêx. ¹³ Dja gar amijo Metĩndjwýnhmã a'wý. Tu amim imarkumrêx ne kum amijo a'wý ba kam ar aje kum arēnh kôt ã ar amã o ane. Be, mýj kadjy? Bir, dja ba kôt memã Ibãm ra:xo amirít. Ja kadjy dja ba ar aje kum arēnh kôt ã ar amã o ane. ¹⁴ Ikukwakam dja gar kum mýjja kunĩo a'wý ba kam ar aje kum arēnh kôt ã ar amã o ane.

Arkum Metĩndjwýnh Karõ'ã ujarênh.

Kar 2.2

¹⁵ Gar mrãmri amã ijabē jabej mã ikabēn man kôt ar amijo aba. Ije amrãnh mex'ã ar amã karõ kôt dja gar amijo aba. ¹⁶ Dja ba kam arým ar ajo Ibãmmã a'uw nhy m arým ar amã ajo kĩnh djwýnh 'ødjwý jano. Nhy m kam arým arek ar aro'ã ar ba rã'ã: rã'ã ne. ¹⁷ Karõ dja ar amã ano. Karõ kute katàt memã ikabēn jarēnhkumrêx. Me kum Metĩndjwýnh kĩnh

kêtjamã dja Karõ janor kêt. Be, mÿkam? Bir, mebê Karõ bipdjur nhym me kute mar kêt kam dja memã anor kêt. Ar ga ne gar atemã. Arÿm aje mar. Karõ arek ar aro'ã ar bakam aje mar. Dja arek ar aro'ã ar ba rã'ã.

18 Djãm ije ar amã inhirer gar aje me 'uwti pyrãk ne akaprĩn ar abamã? Kati. Ba dja ba mrãmri ar awÿr ibõxkumrẽx.

19 Dja ijã akati ngrêre ba arÿm me kum ikĩnh kêtjabê amijo apdju. Ar gajbit dja ba ar abê amijo ibipdjur kêt. Itĩnkôt dja gar gadjwÿ atĩnkumrẽx. 20 Kam dja gar amim, "Be, mrãmri ne Jeju Bãmmẽ tipdjin ar ba. Badjwÿ ne ba Jejumẽ itipdjin ar iba. Jejudjwÿ ne imẽ tipdjin ar ba." Djã gãm ar ã amim ane. 21 Mÿj me'õ ne mrãmri kum ijabêkumrẽx? Bir, ba ne ba me kute katãt amijo ba'ã memã karõ. Dja me kam amim ikabẽn man kôt ar amijo ba. Me ja ne me mrãmri kum ijabêkumrẽx. Dja me mrãmri kum ijabêkumrẽx nhym Ibãmdjwÿ arÿm kum me abê. Badjwÿ dja ba imã me abên arÿm ikabẽno memã amijo amirĩt nhym me arÿm mrãmri imarkumrẽx, ane.

22 Nhym Djuda 'õdjwÿ. Djãm Djuda Ikadji? Kati. Djuda 'õdjwÿ Jejumã kum,

—Be, mÿkam dja ga ar bajbit ar imã amijo amirĩt? Mÿkam dja ga me kunĩmã amijo amirĩt kêt? ane.

23 Nhym Jeju kum,

—Bir, me kum ijabê dja me ikabẽn man kôt ar amijo ba. Nhym kam Ibãm arÿm kum me abê bar kam arÿm me'ÿr bõx ne ar meo iba. 24 Nhym be, me kum ijabê kêtja dja me ikabẽn mar kêt ne kôt amijo ba kêt ne tu ate krãn amidjwÿnhbit ma. Be, ije ar amã ikabẽn jarẽn gar aje marja djãm ba ikabẽn? Kati. Ibãm kute ijanor djwÿnh kabẽn ne ja.

25 Gwaj baro'ã ar babari ne ba ar amã ikabẽn ja jarẽ. 26 Dja ba mã tẽ nhym ar ajo kĩnh djwÿnh arÿm ar amã ikabẽn jarẽ. Metĩndjwÿnh Karõja tãm dja arÿm ar amã arẽ. Ije amrêbê ar amã ikabẽn jarẽn ja kunĩkôt dja ar amã arẽ. Kãjkwakam Ibãm dja ar amã Karõ jano nhym arÿm bõx ne ar amã ikabẽn jarẽ. 27 Itẽm tekrekam dja gar ikabẽnkôt adjumar mex. Idjumar mex kôt adjumar mex. Djãm me kum ikĩnh kêtja kabẽnkôt adjumar mexmã? Kati. Tãm ne kajgo. Ba ikabẽn kôt dja gar adjumar mex ne mrãmri adjumar mexkumrẽx. Kwãrik wãnh amikukãm axwe adjumar ne atĩn prãm kêt.

28 Õbê ne ba arÿm ar amã, "Dja ba mã tẽn kam akubyn ajte ar awÿr tẽn bõx", ane. Ga ren ar mrãmri amã ijabêkumrẽx ne ren akĩnhkumrẽx. Ije ar amã Ibãm'ÿr idjãbir jarẽn ar aje markam ne gar ren akĩnhkumrẽx. Be, mÿkam? Bir, kãjkwakam Ibãm kute raxo ijakrenhkam. 29 Be, jakam ba

arým ar amã arē. Idjãbir kētri ba ar amã arē. Dja ba wabi gar kam ikabēnja man arým tu amim imarkumrēx.

³⁰ Jakam dja ba arým ar amã ikabēn jarēnh kwý ngri. Be, mýkam? Bir, arým Xatanaj bôx 'ýr. Me kum ikĩnh kētja nhõ bēnjadjwýr iwýr bôx 'ýr. Djãm iwýr bôxkam kute ijo bamã? Arkati. ³¹ Dja ba Ibãm kabēn kôt ar amijo iba. Ibãm kute imã 'ã karõ kôt ar amijo iba nhym kam me kum ikĩnh kētja arým ima. Dja me amim, "Mrãmri kum Bãm jabêkumrēx", ane. Tãm dja me kuma. Kãjmã ar dja. Gwaj on 'ýr. Nãm Jeju ã kôt ba djwýnhmã ane.

15

Kute amikukràdjà'ã akrô jakren 'ã ujarēnh.

¹ Ne kam apýnh akrô kukràdjà'ã ajarēn arkum,

—Be ga, atemã akrô djôja pumũ. Ba ne ba ije akrô bàri pyræk. Ibãm ne kute akrôo djuw mex djwýnh pyræk. Ar ga ne gar aje akrô bàrikam apýnh pa pyræk.

² Ga, akrôo djuw mex djwýnh kute akrô pa kajgo rēnhja pumũ. Pakam ô kētkam ne kurê. Ibãmdjwý kum me kute imar kajgo kĩnh kêt ne wãnh me kanga. Mýkam? Bir, me kute imar kajgo ne ukaprĩ kêt ne axwe ar ba. Kute mrãmri ne akrô pakam ô kêt pyræk. Kam ne wãnh me kanga. Ga, akrô pa kwýkam ôja pumũ. Nhym o djuw mex djwýnh kute 'ã ingrã kajgodjwý rēnh. Akrô pakam

ôbit krãptĩ kadjy ne kurê. Ibãmdjwý kum me kute tu amim imarkumrēxja kĩnh. Ne kam arým mebê mýjja kajgo kunĩ kurê. Mýj kadjy? Bir, dja me amim imar 'ãno djan mýjja kajgo mar kêt. Ne kam arým ukaprĩ:n katàt ar amijo ba. Ne kam mexkumrēx kute akrô pakam ô kumexkam mexkumrēx pyræk. Ja kadjy ne mebê mýjja kajgo kunĩ kurê.

³ Be, ar aje akrô bàrikam apýnh pa pyræk. Arým ar amex. Ije ar amã ikabēn jarēnhkôt arým ar amex.

⁴ Dja gar arek ijamýnh týxkumrēx ne tu amim imar týxkumrēx ne ijã adjukanga kētkumrēx. Badjwý dja ba arek ar ajamýnh týxkumrēx. Djãm akrô pa arek akrô bàri 'amýnh kētkam ô got? Arkati. Ar gadjwý dja gar ijamýnh kêt ne ijã adjukanga djãm kam amex? Kati. Te amex prãmje kute akrô pakam ô kētkam mex kêt pyræk.

⁵ Ba ije akrô bàri pyræk. Ar ga ne gar aje bàrikam apýnh pa pyræk. Dja gar arek ijamýnh týx ne tu amim imar týxkumrēx ne ijã adjukanga kētkumrēx. Ba badjwý dja ba arek ar ajamýnh týx. Kam dja gar katàt ar amijo aban adjukaprĩn amexkumrēx kute akrô pakam ô mexkumrēx ne kumexja pyræk. Djãm aje amim imar kētkam amex prãm got? Dja ga ijã adjukangan arým te amex prãmje. ⁶ Dja me amim imar rerekren ijã ukanga nhym Metĩndjwýnh arým wãnh me

kanga. Ga, akrô pa ate bàri'ã arij nhym o djuw mex djwýnh kute rênh ne wãnh rênh nhym arým ngràja pumũ. Nhym kam me kute o atom ne kuwykam rênh nhym xétja pumũ.

⁷ Gêdja gar arek ijamýnh týx ne tu amim imarkumrêx ne ijã adjukanga kêt ne tu amim ikabên mar týxkumrêx nhym kam Ibãm arým akabênkôt ã amã o ane. Dja gar amã mýjja kînh ne kum o a'uw nhym arým akabênkôt ã amã o ane. ⁸ Dja gar amexkumrêx ne katàt ar amijo aban adjukapri kute akrô pakam ô mexkumrêx ne kumexja pyræk. Nhym me amex ja pumũn arým Ibãm raxmã kato. Dja gar ã amijo anen arým abê ikôt aba djwýnhkumrêx.

⁹ Imã ar ajabê kute mrãmri ne Ibãm kum ijabê pyræk. Dja gar tu imã ar ajabêja markumrêx ne ar amã ijabê'ã adjukanga kêt. ¹⁰ Gêdja gar mã ikabênja man kôt ar amijo aba. Ije ar amã katàt aje amijo aba'ã karökam ikabênja man kôt ar amijo aba. Ne kam arým ar amã ijabê'ã adjukanga kêt. Ga, ije Ibãm kabên kôt amijo ibaja pumũ. Ba kam imã Ibãm jabê'ã idjukanga kêt.

¹¹ Be, mýj kadjy ne ba ar amã ikabên ja jarê? Bir, dja gar ikabên man arým ikînh akînh. Akînh ne akînh rã'ãn akînh tire. ¹² Be, ar amã aben jabêmã ne ba abenã ar amã karô. Amã aben jabê kute mrãmri ne imã ar ajabê

pyræk. ¹³ Djãm ije inhôbikwa kadjy itykkam imã inhôbikwa jabê ngri got? Imã abêo katàt me kunĩ jakre. ¹⁴ Dja ba ar amã katàt aje amijo aba'ã karô gar ikabên man kunĩkôt ar amijo aba ba arým ar ajo inhôbikwakumrêx.

¹⁵ Djãm jakam ije ar amã, "Inhô àpênh", anhÿrmã? Kati. Ne ga ren ar abê inhô àpênhbit ba ren ar amã adjapênh djàbit jarê gar ren jabit man ren kam aje ikabên kunĩ mar kêt. Nhym be, kati. Ibãm kute imã kabên jarênh ja ba arým ar amã kunĩ jarê. Ije ar amã Ibãm kabên kunĩ jarênhkam arým ije jakam ar amã, "Inhôbikwa", anhÿrmã.

¹⁶ Djãm ar ga ne gar amijo ipytã? Kati. Ba ne ba amijo ar apytàn arým ar adjapênh djã'ã ar amã karô. Be, mýj kadjy? Bir, dja gar katàt ar amijo aban adjukaprikumrêx ne memã ijã adjujarênh mō. Ne kam arým Metîndjwýnhmã amexkumrêx rã'ã. Kum amexkumrêx rã'ã ne arým aje mrãmri ne akrô pakam ô mexkumrêx ne kumexja pyræk. Ja kadjy ne ba adjapênh djã'ã ar amã karô. Mýj kadjy dja gar ã amexo ane? Bir, dja gar ikukwakam mýjja'ã Ibãmmã a'uw nhym arým ã ar amã o ane. Ar aje kum arênh kôt ã ar amã o ane. Ja kadjy dja gar ã kum amexo ane. ¹⁷ Ar amã aben jabêmã ne ba abenã ar amã karô.

Me kum Metîndjwýnh kînh kêtja'ã ujarênh.

Mat 10.16,22; Dju r 7.7; Pir 1.29; A Xim 3.12; Dju k 3.13

18 Be, dja me kum Metĩndjwýnh kĩnh kêtja kum ar akurê jabej. Ikumrêx ne me ã kum ikurêo ane. Ja dja gar ama. 19 Ne ga ren ar me kum ikĩnh kêtja jaxwe kôt ajaxwe nhym ren me kum ar ajabê ne. Nhym be, kati. Me axwe kôt ajaxwe kêt. Ba ne ba amijo ar apytàn mebé amikôt ar apumjuw. Kam ne me kum ikĩnh kêtja kum ar akurê.

20 Ba arým ar amã, “Ar abê inhõ àpênhkam djãm aje araxo ijakrenh got”? ane. Djãm ar aje araxo ijakrenh got gar amim, “Kati. Dja me ijo bikênh kêt”, anhỹro aba? Kati. Ikôt dja me ar ajo bikênhkumrêx. Nhym be, me kwý kute amim ikabên mar kôt dja me amim ar akabêndjwý ma. 21 Be, mýkam dja me ar ajo ajkê? Bir, ikôt ar abakam. Me kute ijanor djwýnh mar kêtka dja me ar ajo ajkê. 22 Ne ba ren me'yr ibôx kêt ne ren memã ikabên jarênh kêt nhym Metĩndjwýnh ren memã axwe jarênh kêt. Nhym be, kati. Arým ne ba me'yr bôx ne memã ikabên jarê nhym me kute amim imar kêt. Kam dja mrãmri memã axwe jarênhkumrêx. Jakam dja me te Metĩndjwýnhmã kum, “Kati. Ijaxwe kêt”, anhỹrmã.

23 Be, me kum ikurêja kum Ibãmdjwý kurê. 24 Ne ba ren ije me nokrekam mýjja pumũnh kêt kwý nhipêx kêt nhym ren me omũnh kêt nhym Metĩndjwýnh ren memã axwe jarênh kêt.

Nhym be, kati. Arým me kute omũnhkam ne me kum ikurên kum Ibãmdjwý kurê.

25 Me kum ikurêja'ã ne me bakukãmãre amrêbê: pi'òk no'òk ne. Ba ne ba kam amikukãm memã kum, “Ajmã ije meo kêtka me me kum ikurê.”

Nã bãm ã memã ane nhym me arým kukràdjàkam 'ã pi'òk no'òk ne. Nhym kam me aben djô'ã arênh mō:n arênh mōr tãmtã arým iwýr o bôx. Tũ:mrãm iwýr o bôx. Nhym me kamingrãnyre arým kum ikurê. Ajmã ije meo kêtka me kum ikurê.

26 Be, dja ba Ibãm 'yr wabin 'yr bôx ne arým ar amã ar ajo kĩnh djwýnh jano, ar amã Metĩndjwýnh Karô jano. Ta dja katàt memã kabên jarênhkumrêx. Ibãm kurũm dja tẽ. Dja ba ar amã ano nhym bôx. Ne kam kute ipumũnh kôt arým ar amã ijã ajarê. 27 Ar gadjwý gêdja gar ijã memã adjujarênh aba. Idjàpênh kraxkôt iro'ã ar abakam aje ipumũnh kôt memã ijã adjujarênh aba.

16

1 Ar aje ibê amijo akêx kêt kadjy ne ba ar amã ikabên jarê. 2 Me bikprõnh djàkam dja me ar akangan me nêje bõm ar amê. Ne arĩk ar ajã amim, “Dja ba ar kupa nhym kôt Metĩndjwýnh arým kum ikĩnhkumrêx”, anen arým ar abĩ. 3 Me kute Ibãmmê ar imar kêtka dja me ã ar ajo ane.

4 Djãm amrêbê ne ba ar amã ikabên ja jarênh tẽ? Kati.

Gwaj baro'ã ar babari ne ije ar amã arēnh kêt. Ajbir ne ba ar abê idjâbir kutã ar amã arē. Dja ba wabi nhym me arÿm ar ajo bikēho ba. Kam dja gar akubyn ije ar amã ikabēn jarēnh ja'ÿr amijo bôx ne arÿm aman amim, “Be, mrãmri kute imã arēnh kôt ne me arÿm jakam ã ijo bikēho bao ane”, ane.

Metĩndjwÿnh Karõ kute õ me jao bamã.

⁵ Jakam ba arÿm kute ijanor djwÿnh'ÿr idjâbirmã. Kam ne gar aje imã, “Jãm dja ga tẽ”? anhÿr kêt. ⁶ Be, mÿkam? Bir, ba ije ar amã idjâbir jarēnh gar akaprĩ raxkam ne gar aje ikukjêr kêt. ⁷ Kwãrik wãnh ar akaprĩ kêt. Dja ba wabin arÿm ar amã ajo kĩnh djwÿnh 'õdjwÿ jano. Metĩndjwÿnh Karõ jano nhym ar awÿr bôx gar adjumar mexkumrêx. Ba ren idjâbir kêt nhym ren Karõ ar awÿr bôx kêt. Nhym be, kati. Dja ba idjâbirkumrêx ne ar awÿr anorkumrêx. Mrãmri ne ba ar amã ja jarēnhkumrêx.

⁸⁻¹¹ Mrãmri dja Metĩndjwÿnh Karõ pykakam bôxkumrêx. Ne kam ta arÿm mã pykakam me axwemã kum, “Mrãmri ajaxwekumrêx”, anhÿro ba. Nhym kam me arÿm kôt amijaxwe maro ba. Be, mÿkam? Bir, me kute amim imar kêt kam ne me axwe. Dja Metĩndjwÿnh Karõ ta arÿm mã memã kum, “Jezu katãt kute amijo bakumrêx”, anhÿro ba. Nhym kam me arÿm kôt ikatãtkumrêx maro ba.

Be, mÿkam? Bir, Ibãm'ÿr idjâbir gar aje ipumũnh kêt kam dja me mrãmri ikatãtkumrêx maro ba. Dja Metĩndjwÿnh Karõ ta arÿm mã memã kum, “Dja ga ajaxwe pãnh atokry”, ane. Nhym kam me arÿm kôt amimaro ba. Be, mÿkam? Bir, dja me kum ikĩnh kêtja nhõ bēnjadjwÿrbê Xatanaj tokry. Axwe pãnh tokry. Dja me ja man arÿm amimaro ba, amijaxwekam pãnh tokry mã maro ba.

¹² Be, ba te ije ar amã ikukràdjã kumex jarēnh prãmje. Ar aje ikukràdjã kumex mar kadjy ne gar ajamak mex kêt rã'ã. ¹³ Kwãrik wãnh rã'ã. Dja i Metĩndjwÿnh Karõ bôx. Kute memã katãt kabēn jarēnhkumrêxja bôx. Ne kam arÿm ar ajo ba gar ikabēn katãt kunĩ ma. Djãm ta ne kute amikabēn jarēnhmã? Kati. Ba dja ba kum arē nhym arÿm ar amã kute ikabēn marja jarē gar arÿm ama. Dja ar akukãm apÿnh mÿjja apôx djwÿnh rãm ar amã arē gar arÿm ama. ¹⁴ Ba dja ba kum ikabēn jarē nhym kuman arÿm ar amã arē. Kute ar amã ikabēn jarēnhkam dja ijo rax gar arÿm ira:xmã akaton ama. ¹⁵ Be, ba Ibãm kabēn o ikabēnkam ne ba ar amã, “Ba dja ba Karõmã ikabēn jarē nhym kuman arÿm ar amã arē”, ane.

¹⁶ Arÿm itēm 'ÿr. Dja ba tẽ gar arÿm ipumũnh kêt. Nhym kam ijã akati ngrêre gar ajte ipumũ. Ibãm'ÿr idjâbir 'ÿr.

Kam dja gar ajte ipumũ. Nãm ã Jeju kôt ba djwÿnhmã ane.

Ar'ÿr ar kÿnh djã bôx kadjy kute arkum arênh.

¹⁷ Nhyh kôt ba djwÿnh kwÿ ar abenmã kum,

—Nãm gwaj bamã, “Arÿm itêm 'ÿr. Dja ba tẽ gar arÿm ipumũnh kêt. Nhyh kam ijã akati ngrêre gar arÿm ajte ipumũ”, ane. Ne, “Ibãm'ÿr idjãbir 'ÿr. Kam dja gar ajte ipumũ”, ane. Be, mÿj'ã ne gwaj bamã ja jarê? ane. ¹⁸ Ne kam,

—Kute gwaj bamã, “Akati ngrêre”, anhÿrkam mÿj'ã ne kute gwaj bamã ja jarê? Gwaj te baje mar prãmje, ane.

¹⁹ Be, ar kute kukjêr prãmkkôt ne Jeju arÿm ar kuma. Ne kam arkum,

—Djã ne gar bit aje ikukjêrmã? Ije ar amã, “Arÿm itêm 'ÿr. Dja ba tẽ gar arÿm ipumũnh kêt. Kam dja ijã akati ngrêre gar arÿm ajte ipumũ”, anhÿr. Ije ar amã anhÿrkam djã ne gar aje bit abej ikukjêrmã?

²⁰ Ba ar amã arẽ gar ama. Dja gar muw ne akaprĩ rax. Nhyh be, me kum ikÿnh kêtja dja me kÿnh. Dja gar akaprĩ tẽn kam ã arÿm akÿnhkumrêx. Mrãmri ne ba ar amã ja jarênhkumrêx.

²¹ Be, me nire kra àkam kaprĩre. Me kra bixadjwÿr 'ÿr nhyh me kaprĩre. Ne kam me kra bixadjwÿrkam arÿm kaprĩo aknon mar kêt ne. Me kÿnhkam ne me arÿm kaprĩo akno. ²² Dja gar ã akaprĩn ajte akÿnho ane. Jakam gar

akaprĩ. Kwãrĩk wãnh rã'ã. Dja gwaj ajte aben pumũ gar akÿnhkumrêx. Nhyh kam me arÿm te kute ar amã akaprĩ jadjãr prãmje.

²³ Gwaj baje ajte aben pumũnhkam dja gar imã adjã'wÿr prãm kêt. Ne kam ikukwakam Ibãm tamã mÿjjao a'uw nhyh arÿm ã ar amã o ane. Mÿjja kunõo ikukwakam kum adjã'wÿrja dja ã ar amã o ane. Mrãmri ne ba ar amã ja jarênhkumrêx. ²⁴ Kraxje ar aje ikukwakam Ibãmmã adjã'wÿr kêt rã'ã. Ikukwakam kum a'wÿ nhyh arÿm ã ar amã o ane. Ar akÿnhtire kadjy dja ã ar amã o ane.

²⁵ Be, Ibãm kukràdjã'ã ne ba pykakam apÿnh mÿjja jakren ar amã arẽ nhyh kukràdjã kwÿ ar abẽ bipdjur. Adjÿm, dja ba ã ar amã ã arênho anhÿr kêt. Dja ba ar amã Ibãm kukràdjã jarẽ nhyh ar amã amirĩtkumrêx ne ar abẽ bipdjur kêt. ²⁶ Amrẽ akati mörjakam ije ar ajo Ibãmmã idjã'wÿr prãm kêt. Ar ga dja gar ikukwakam kum a'uw nhyh arÿm ar ama.

²⁷ Be, mÿkam? Bir, ta kum ar ajabêkam. Ar amã ijabêkam ne ta kum ar ajabê. Ije ar amã, “Ta ne ijano ba tẽ”, anhÿr gar aje tu amim ik-abên markumrêxkam ne ta kum ar ajabê. Dja gar kum a'uw nhyh ta arÿm ar ama. ²⁸ Ibãm kurũm ne ba amrẽ tẽn pykamã bôx. Dja ba jakam pyka kurũm Ibãm'ÿr tẽn arÿm 'ÿr bôx, ane.

29 Nhyṁ kôt ba djwýnh kum,

—Be, jakam ne ga arým imã akabên jarêho amirĩtkumrêx. Aje akukràdjà'ã pykakam mýjja'ã adjujarênhja jakre kêt. Ga tu akukràdjà jarêho amirĩtkumrêx. ³⁰ Jakam bar arým amim ama. Mrãmri ne aje mýjja kunĩ markumrêx. Jakam ar ije ajte akabên jabej akukjêr prãm kêtumrêx. Be, mrãmri ne ga kàjkwakam Metĩndjwýnh kurũm tẽn abôxkumrêx, ane.

³¹ Nhyṁ Jeju arkum,

—Djãm jakam ne gar mrãmri tu amim imar týxkumrêx? Kati. ³² Adjým, dja gar amidjwýnhbit man ĩ ibê ajmã. Me umaje ibê ajmã ba arým ate dja. Be, djãm mrãmri ba ate idjãmmã? Kati. Ibãm kute imẽ amijo kajkepkam dja ba ate idjãm kêt.

³³ Be, mýj kadjy ne ba ã ar amã ane? Bir, dja gar ĩ ije ar amã ikabên jarênhja man arým tu amim markumrêx. Ne kam arým ikanàrrãm ad-jumar mex ne ar aba. Be, me kum ikĩnh kêtja kôt dja gar arek ar aba nhyṁ me ar ajo bikêho ba. Kwãrĩk wãnh kam ar akapri kêt. Ba ne ba itýxo ije me kum ikĩnh kêtja jakrenh mex ne. Nãm ã Jeju kôt ba djwýnhmã ane.

17

Jeju Metĩndjwýnhmã amijo à'wýr.

¹ Nãm arkum anen kam kàjmã ökren kàjkwa jabên Bãmmã kum,

—Djũnwã, arým itokry'ã myt bôx. Dja ga memã iraxo amirĩt gê me iraxmã kato. Dja me iraxmã kato ba arým memã araxo amirĩt nhyṁ me gadjwý araxmã kato. ² Be, mýjkôt dja me gu baraxmã kato. Bir, aje me kadjy ijã Bênjadjwýr djwýnh mênhkôt. Apýnh pyka djari kunĩkôt dja ba me kunĩmã nhỹ. Ne kam arým me kwýmã tĩn jadjã. Aje mã ikôt me kamênhja kunĩmã tĩn jadjã nhyṁ me arým gu bakôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Ja kadjy ne ga ijã Bênjadjwýr djwýnh mẽ. Kôt dja me kum gu bakĩnhkumrêx.

³ Be, mýj ne me kute marmãn arým gu bakôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne? Bir, dja me amim, “Kàjkwakam Metĩndjwýnh pydji. Mrãmri ne kubê Metĩndjwýnhkumrêx. Mrãmri ne kute pykamã Jeju janorkumrêx”, anhýro ba. Ja ne me kute marmã. Me kute mar ne tu amim gu bamarkumrêxmã. Dja me tu amim gu bamarkumrêx ne arým gu bakôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne.

⁴ Pykakam ar ibari ba arým memã araxo amirĩt nhyṁ me kwý arým kum akĩnhkumrêx. Aje adjápênh djà'ã imã karõ kôt ba apên arým 'ã aminhinomã amimẽ. ⁵ Jakam badjwý dja ga memã iraxo amirĩt gê me ira:xmã kato. Adjakam mýjja kunĩ kator kêtiri gu ar baba. Kam gu bara:x. Amrêbê: gu baraxja kôt dja ga jakam ijo rax.

Kute Bämmã kôt ba djwýnh
à'wýr.

⁶ Ga ne ga arým mebé anhõ me kwýo akêx. Me kum akĩnh kêtja bê anhõ me kwýo akêx ne mã ikôt me kamê. Ba kam arým memã ajo amirĩtkumrêx ne. Nhy m kam me arým akabên man kôt ar amijo ba. ⁷ Arým me kute imarn arým ijã amim, “Jezu ne Metĩndjwýnh kukwakambit àpênh ne kabên jarênho ba”, anhýro ba. Ja ne me kute mar. ⁸ Aje akabên'ã imã karõ kôt ba memã arê nhy m me arým tu amim markumrêx ne mã kôt ar amijo ba. Ne mã ijã amim, “Mrãmri kàjkwakam Metĩndjwýnh kurùm ne tèn bõx. Mrãmri ta ne kute anorkumrêx nhy m arým tèn bõx”, ane.

⁹ Djãm pykakam me kum akĩnh kêtjao ne ba amã a'uw? Kati. Aje ikôt me kamênhjao ne ba amã a'uw. ¹⁰ Ga ne ga arým inhõ me kunõ anhõ. Badjwý ne ba arým anhõ me kunõ inhõ. Gu baro'ã arým meo banhõ. Nhy m me arým memã iraxo amirĩt. ¹¹ Djũnwã, amexti:ren akatàtkumrêx. Jakam dja ba arým awýr tèn arým pykakam me kum akĩnh kêtjamê ro'ã ar iba kêt. Nhy m be, gu banhõ me ne me pykakam me kum akĩnh kêtjamê ro'ã ar ba rã'ã.

Djũnwã, prĩne amexkam dja ga amim gu banhõ me utàn meo aba. Ga ne ga ikôt me kamê. Me kum aben jabên axikôt kabên kadjy dja ga me utàn meo aba. Gu bamã aben jabên baje

axikôt bakabên pyræk gê me ã kum aben jabên ã axikôt kabêno ane. ¹² Pykakam me kum akĩnh kêtjamê ro'ã ar ibari ne ba akukwakam me utàn ar meo iba. Aje ikôt me kamênhja ne ba me utàn ar meo iba nhy m 'õ biknor kêtumrêx. Ikôt ba djwýnhbé Djuda pydji ne axwekumrêx. Pydjibit dja arým akuno. Amrêbê me ikukãmãre kute 'ã pi'ók no'ók kôt dja akuno.

¹³ Be, jakam ne ba arým awýr idjãbir 'ýr. Pykakam ar ibari ba amã ikabên ja jarê. Me kute amã ikabênja mar kadjy ba amã arê. Dja me kuman arým mrãmri ikĩnho kĩnhkumrêx. ¹⁴ Arým me kum akĩnh kêtja kum gu banhõ me kurê. Be, mýkam? Bir, nã bãm memã akabên jarê nhy m me arým tu amim markumrêx. Ne kam arým ate mebé amijo ba. Me kum akĩnh kêtjabê amijo ba. Ije ate mebé amijo iba kôt ne me ate mebé amijo ba. Kam ne me kum akĩnh kêtja kum gu banhõ me kurê.

¹⁵ Djãm ije amã, “Me kum akĩnh kêtja bê dja ga amim gu banhõ meo wabi”, anhýrmã? Kati. Dja me arek me ro'ã ar ba. Dja ga mã me utàn ar meo aba gê gu banhõ me ja me axwe kôt axwe kêt. ¹⁶ Me arým mebé amijo ba. Me kum akĩnh kêtja bê amijo ba. Ate ije mebé amijo iba kôt ne me ate mebé amijo ba.

¹⁷ Mrãmri akabên katàtkumrêx. Aje memã akabên katàt jarênhkôt dja ga amimexo meo mex gê me katàt ar amijo ba. ¹⁸ Ga ne ga arým

idjâpênh djà'ã imã karõn arým pykakam me kum akĩnh kêtja'y'r ijano ba tẽ. Badjwý ne ba akudjwa arým me âpênh djà'ã gu banhõ me jamã karõn arým me kum akĩnh kêtja'y'r me ano. ¹⁹ Imã me abêkam ne ba itykmã. Dja ba akabênkõt me kadjy ty nhym me arým amexo mex. Dja me tu amim ikabên katàt markumrêx ne arým amexo mex.

Kute Bãmmã me kute mar kunõo à'wýr.

²⁰ Djãm me jabit ne ba amã meo a'uw? Kati. Dja me ï amũ memã ikabên jarẽ nhym me kwý ikabên man tu amim imarkumrêx. Amũ me jaodjwý ba amã a'uw.

²¹ Be, mýj kadjy ne ba amã meo a'uw? Bir, dja ga ikabên man arým memã amak bõ nhym me arým akabênkõt kum aben jabên axikõt kabên. Dja me axikõt kabên kute gu bamã aben jabên axikõt bakabên pyræk. Be, mýj kadjy dja me kum aben jabên axikõt kabên? Bir, gêdja amũ me kum akĩnh kêtja me omũn arým kum gu bakĩnh ne arým tu amim imarkumrêx. Ne kam ijã amim, “Be, mrãmri ne Metĩndjwýnh Jeju jano nhym arým pykakam bõx ne ar ba”, ane. Ja kadjy dja me kum aben jabê.

²² Ga ne ga ijo rax ba arým gu banhõ meo rax. Nã bãm memã gu bakukràdjã jarẽ nhym me arým tu amim markumrêx ar o ba. Ar o ba:n arým rax ne. Be, mýj

kadjy ne ba meo rax? Bir, dja me kum aben jabên axikõt kabên kute gu bamã aben jabên axikõt bakabên pyræk. Ja kadjy ne ba meo rax. ²³ Bamẽ gu banhõ me jamẽ ne me itipdjín ar iba. Gu badjwý batipdjín ar baba. Gora gẽ me prĩne kum aben jabên axikõt kabên. Nhym kam me kum akĩnh kêtja me omũn arým amim, “Mrãmri ne Metĩndjwýnh Jeju jano nhym arým pykakam bõx ne ar ba. Ga, Metĩndjwýnh kum me abêja pumũ. Kum me abê kute kum Jeju jabê pyræk”, ane. Dja me kum akĩnh kêtja me omũn ã amim ane.

²⁴ Djünwã, mýjja kunĩ kator kêttri ne ga amã ijabê. Kam dja ba wabi ga arým ijo ra:x ne. Aje mã ikõt me kamẽnhdjwý dja ga o wabi gẽ me iro'ã ar ba. Dja me iro'ã ar ba:n irax pumũnh ar o ba. Ja ne ba imã kĩnh.

²⁵ Djünwã, ga ne ga akatàt ne ajaxwe kêtikumrêx nhym me kum akĩnh kêtja kute amar kêt. Bajbit ije amar nhym me jadjwý arým kute amim, “Mrãmri ne Metĩndjwýnh Jeju jano nhym arým pykakam bõx ne ar ba”, anhýro ba. Tãm ne me kute amim tu markumrêx. ²⁶ Ba kam arým memã ajã ajarẽ. Dja ba memã ajã idjujarênh rá'ã ne. Be, mýj kadjy dja ba memã ajã idjujarênh rá'ã? Bir, amã me abê kute amã ijabê pyræk. Amã me abêja'ã dja ba memã idjujarênh rá'ã nhym me arým mar rá'ãn kam arým kum ajabê:. Ba

kam arým meo iba. Ja kadjy dja ba memã ajã idjujarênh rá'ã. Nãm ã Jeju Bãmmã kabêno ane.

18

Me kute Jeju pa 'amýnh ne o mōr.

Mat 26.47; Mak 14.43; Ruk 22.47

¹ Jeju Bãmmã kabên pan kam arým kôt ba djwýnhmê ro'ã katon mō. Mō:n kam arým pakretibê Kedô'ýr bôx ne 'ã rê. Ne kam mōn pidjôkô'ýr bôx ne arým 'ýr wadjàn kam nhý.

² Nhyam onj Djuda dja. Kute Jeju kurê djwýnhmã kangaja dja. Djuda ne arým kute ar ýr djà pumũnh. Amrêbê ne Jejumê kôt ba djwýnh ar pidjôkô'ýr mrãnh ku'ê nhyam kam Djuda arým kute ar ýr djà pumũnh. ³ Kam ne arým me rũnh'ýr bôx ne memã arê. Nhyam me arým aminhō krākamngônhmê aminhō àpênhmã kum,

—Me Djudakôt mōn Jeju pa 'amýn amrê o mōn o bôx. Nãm ã me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhō bēnjadjwýrmê mebê pardjēumê memã ane. Nhyam Djuda arým kute omũnhkôt katàt Jeju'ýr meo mō. Nãm me Jeju kadjy ngônhpôkmê kuwymê àbêr djãmêo mō. Me 'ýr o mō:n arým pidjôkô'ýr o bôx.

⁴ Nhyam Jeju ta kàjmã djan me'ýr kato. Ta ne kute amikukãm mýjja kunĩ markam amikukãm me krākamngônh ma. Ta me'ýr katon memã kum,

—Mýj me'õ jabej ne ga me mō? ane.

⁵ Nhyam kam me kum,

—Be, Nadjarekam Jeju jabej ne ba me mō, ane.

Nhyam Jeju memã kum, “E kum, ba”, ane. Be, Djuda ne krākamngônhmê ro'ã dja.

⁶ Nãm Jeju, “E kum, ba”, ane. Nhyam me tu umaje ajkran akubyn ajkamên arým tým ne nō.

⁷ Nhyam kam ajte me kukij ne memã kum,

—Mýj me'õ jabej ne ga me mō? ane.

Nhyam me kum,

—Be, Nadjarekam Jeju jabej ne ba me mō, ane.

⁸ Nhyam memã kum,

—E kum, arým ne ba me amã, “Ba”, ane. Kwārĩk wãnh ga me bajbit ijabej gê ar ja mã tē, ane. Be, mýkam ne Jeju ã krākamngônhmã ane? ⁹ Bir, kute ajbir Bãmmã kabēnkam ar'ã ujarênh kôt. Kute kum,

—Aje ikôt me kamēnhja ne ba ije 'õo ibiknor kêt, anhýr kôtô. Kôt ne Jeju jakam ar nêje me krākamngônhmã kabên ne arým o mebê ar utã.

¹⁰ Nhyam kam Ximão Pedru, Jejukôt ba djwýnhja arým õ kãxdjwa kajgo. Ne kam arým kaban o akabên arým o bēnjadjwýr nhō àpênh jamak ta. Me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhō bēnjadjwýr rax nhō àpênhja jamak ta. Bēnjadjwýr rax nhō àpênh nhidjibê ne Maku.

¹¹ Nãm bēnjadjwýr rax nhō àpênh jamak ta nhyam Jeju arým Pedrumã kum,

—Kwãrĩk wãnh. Akubyn àkam anhõ kàx jadjà. Djãm itokry kêtũa ne ga inêje me tak ne? Ibãm kute itokry'ã imã karõ kôt dja ba itokry, ane.

¹² Nhyam kam me arým Jeju pa 'amÿn uwpre. Me krâkamngôn hmẽ me õ bẽnjadjwÿr ar pa 'amÿ. Mebê idjaer rũnh nhõ àpênhdjwÿ pa 'amÿ.

Me kute bẽnjadjwÿr Ananh'ÿr o bõx.

¹³ Nãm me uwpre kam arým bẽnjadjwÿr rax Ananh kumrêx'ÿr o mõi. Bẽnjadjwÿr rax Kajbaj ne Ananho um-rengêt. Kajbaj ne amex tãm kam kubê me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bẽnjadjwÿr rax. ¹⁴ Amrêbê ne Jeju'ã memã kabên jarên memã kum,

—Me'õ pydji dja me babê idjaer kunĩ pãnh ty. Kam dja gu me arým badjumar mex, ane. Be, me krâkamngôn bẽnjadjwÿr rax Ananh kumrêx'ÿr Jejuo mõi. O mõi arým õ kikreti'ÿr o wadjà.

Pedru kute aminêje memã 'êx.

Mat 26.69; Mak 14.66; Ruk 22.55

¹⁵ Nhyam Ximão Pedru kôt tẽ. Jejukôt ba djwÿnh 'õdjwÿmẽ ro'ã ne ar Jeju kôt tẽ. Kôt tẽ:n arým kre tã dja. Nhyam Pedru nhikjêja memã kum,

—Ba wadjà. Bẽnjadjwÿr kute ipumũnh tũmũ, ane. Ne kam arým Jeju kôt wadjà. Bẽnjadjwÿr nhõ kikreti

nhipôkri ne kênh ngrire. Kam ne wadjàn dja. ¹⁶ Nhyam Pedru bõm kre tã arek dja. Nhyam Pedru nhikjêja akubyn 'ÿr akêx ne. Ne kam bẽnjadjwÿr nhõ àpênh nire kre tã ku'ê djwÿnhjamã Pedru jarê. Ne kam amikôt Pedruo wadjà.

¹⁷ Nhyam kam bẽnjadjwÿr nhõ àpênh nija tẽn Pedrumã kabên ne kum,

—Djãm ga ne ga abê Jejukôt aba djwÿnh 'õ? ane.

Nhyam kum, “Kati”, ane.

¹⁸ Nhyam wãnh me ànhũnh kumex. Bẽnjadjwÿr nhõ àpênhmẽ õ me krâkamngôn ànhũnh kumex. Me arek kryje pĩ prào amim kuton ànhũnh kumex. Nhyam Pedru me'ÿr tẽn mekôt ànhũnh dja.

Bẽnjadjwÿr rax kute axwe'õ jabej kukjêr.

Mat 26.59; Mak 14.55; Ruk 22.66

¹⁹ Nhyam kam me arým bẽnjadjwÿr rax'ÿr Jejuo bõx. Me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bẽnjadjwÿr rax'ÿr ne o bõx nhyam arým kabem dja. Nhyam kam arým kukij ne kum,

—Imã akôt me ba djwÿnh'ã ajarê. Mÿj akukràdjà ne ga memã arêho aba? ane.

²⁰ Nhyam kum,

—Djãm me kãxã ne ba memã ikukràdjà jarê? Kati. Arým ne ba me kunĩmã ikukràdjà jarêho amirĩt ne. Ne apÿnh me bikprõnh djãmẽ Metĩndjwÿnh nhõ kikretikam arê. Kikretikam ne mebê idjaer kunĩ bikprõnh dja.

Ba arým kunîkôt memã ikukràdjà jarêno amirît ne.
²¹ Mÿj kadjy ne ga ba ikukij?
 Me wã dja ga me kukja nhym
 me arým kute ikabên mar kôt
 arým amã arê, ane.

²² Jeju bënjadjwÿrmã ane
 nhym krâkamngôn'h'ô, kuri
 ãmja ikra poo Jeju kurwan
 kum,

—Djãm me ã bënjadjwÿr
 raxmã kabên kute anhÿr?
 Me kadjy Metîndjwÿnh mar
 djwÿnh nhô bënjadjwÿr
 raxmã ne ga akabên ne, ane.

²³ Nhym Jeju kum,

—Ikabên punu kêt ne ga
 ikurwa. Ne ba ren ikabên
 punu ga ren aje mÿj ikabên
 punu'ô markôt ren memã
 ijarêno amirît ne kôt ren
 arým ikurwa. Nhym be,
 kati. Ikabên katât ne ba
 arê ga ikurwa, ane. ²⁴ Nãm
 ane nhym Ananh amũ
 Metîndjwÿnh mar djwÿnh nhô
 bënjadjwÿr raxbê Kajbajja'ÿr
 Jeju jano. Uwpre rã'ã ne ano.
 Nhym me arým Kajbaj'ÿr o
 môn o bôx.

*Pedru ajte aminêje 'êx ne
 ajte aminêje 'êx.*

*Mat 26.71; Mak 14.69; Ruk
 22.58*

²⁵ Nhym Ximão Pedru wãnh
 me krâkamngôn'h kôt ànhũho
 dja. Ànhũho dja: nhym me
 arým kukij ne kum,

—Djãm gadjwÿ abê Jeju kôt
 ba djwÿnh'ô? ane.

Nhym memã kum, “Kati”,
 ane.

²⁶ Nhym kam bënjadjwÿr
 nhô àpên'h'ô ajte kum kabên
 ne kum,

—E kum, amũ pidjôkôkam
 Jejukôt me'ôja anokre o nokre
 ba arým omũ. Djãm ga?
 ane. Pedru kute me'ôbê
 ôbikwa jamak 'ÿrja ã Pedrumã
 ane. Nãm, “Djãm ga”? ane.
²⁷ Nhym Pedru ajte kum,
 “Kati”, ane. Nãm kum anhÿr
 totokbê nhym ôkrên'ãnh
 arým kà.

Me kute Piratu'ÿr o bôx.

*Mat 27.1; Mak 15.1; Ruk
 23.1*

²⁸ Nãm ôkrên'ãnh kà nhym
 me arým Kajbaj kurũm Jejuo
 mō. O mō:n kam kikreti
 'ôdjwÿ'ÿr o bôx. Piratu nhô
 kikreti'ÿr o bôx. Me ba-
 jtemkam bënjadjwÿr nhidjibê
 Piratu. Kikreti jakam ne
 Piratu kute memã axwe pãnh
 jarênh djà. Nãm me Piratu
 nhô kikreti'ÿr Jejuo bôx ne
 amijã maje bôm arek kumex.
 Nãm me abenmã kum,

—Kwãrîk wãnh gu me
 Piratu nhô kikretimã badjâr
 kêt. Dja gu me me bajtem nhô
 kikremã wadjàn arým ba-
 punuren te baje mry krênmã.
 Me kute Metîndjwÿnhmã
 mrykî'âtomtî bînja te baje
 krênmã, ane. Me kute aben
 bê me bajtem nhô kikre
 pymakam ne me ã abenmã
 anen bôm arek kumex. ²⁹ Me
 bôm kumex nhym kam
 bënjadjwÿr Piratu arým me'ÿr
 katon dja. Ne kam Jeju'ã
 memã kum,

—Be, mÿj ne me'ôja axwe
 kute? Mÿj ne o ajkê? ane.

³⁰ Nhym me kum,

—Je, ne ren axwe kêt ba
 me ren amã arênh kêt kumrêx.

Nhym be, kati. Mrãmri axwekumrêx, ane.

³¹ Nhym Piratu memã kum, —Me ga dja ga me amũ o mõn me akukràdjà kõt mỳj axwe'õmã akaton kam arỳm pãnh ajmã on, ane.

Nhym mebê idjaer rũnh kum,

—Be, kati. Me akukràdjà kõt me ije me axwe pãnh me'õ par kêt. Ga ne ga aje me axwe pãnh me par djwỳnh, ane. ³² Be, amrêbê Jeju kute amikukãm memã, “Dja me pĩte'y'ã inhô ba kỳjrũm wajêt”, anhỳr kõt ne me arỳm jakam ã Jeju'ã Piratumã àpnênhô ane. Kute pĩte'y'ã nhôr ne bĩn'ã ne me kum apnê.

³³ Nhym kam Piratu arỳm õ kikretimã wadjà. Ne kam amiwỳr Jeju 'uw nhym 'ỳr bõx. Nhym arỳm kukij ne kum,

—Djãm abê mebê idjaer nhõ bẽnjadjwỳr rax? ane.

³⁴ Nhym kum,

—Djãm ga ne ga ima? Nàr kon. Djãm me'õ ne amã ijarê ga ikukij? ane.

³⁵ Nhym ajte kukij ne kum,

—Djãm ibê me abê idjaer'õ got? Anhõ me wỳnhmê me kadjy Metũndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmê ne me imã akanga, ane.

³⁶ Nhym kum,

—Be, djãm ibẽnjadjwỳr rax kute pykakam me bẽnjadjwỳr rax pyræk? Kati. Ne ba ren amijo ane nhym ren inhõ àpênh arỳm inêje me'ỳr prõt ne. Kam ren mebê idjaerkam me rũnhbê aptà. Nhym be,

kati. Ibẽnjadjwỳr rax kute pykakam me bẽnjadjwỳr rax pyræk kêt, ane.

³⁷ ã kute kum anhỳrkam Piratu kum,

—Djãm kam mrãmri abê bẽnjadjwỳr rax'õ? ane.

Nhym kum,

—Ga ne ga arỳm imã ibẽnjadjwỳr rax jarê. Be, mrãmri. Kadjy ne ba pykakam me'ỳr bõx ne inã kurũm ruw. Ije mrãmri katàt memã ikabên jarênh kadjy ne ba bõx. Nhym me kum ikabên kĩnhja ne me ikabên man kõt ar amijo ba.

³⁸ Nhym kum,

—Tô nhỳnh ne me kabên katàt'õ? ane. Nãm kum anen arỳm ajte mebê idjaer'ỳr katon Jeju'ã memã kum,

—Be, axwe kêtukumrêx ba arỳm kuma. ³⁹ Ba we me abê idjaer nhõ bẽnjadjwỳr raxjamã inhiren ano gê ta arek ar me aro'ã ba. Me irõbê mrãnh nhõ akati jakam me akukràdjà kõt dja ba kum inhiren ano. Amex pỳnhkõt ne ba me pỳnh ne me'ã kurên bõm me kurê. Metũndjwỳnh me irõbê mrãnh nhõ akatikam me akukràdjà kõt ne ba bõm me kurê, ane.

⁴⁰ Nhym me ajte kàj bê kum kabên ne kum,

—Kati. Kwãrĩk wãnh. Be, atemã Baraba dja ga kum anhiren ano, ane. Be, Baraba ne àkĩnhĩ, axwe, nèkrêxmê pi'òk kaprĩ prãmje kute me paro ba.

19

Me kute pite'y'ã anhô'ã Piratumã àpnênh.

Mat 27.27; Mak 15.16

¹ Nãm me Piratumã ane nhym kam arým krâkamngônhmã Jeju jarê. Me kute kaprêprêk kadjy memã arê. Nhym me o tẽn arým mrykà punuo kaprêprêk kumex ne. ² Ne kam mrýnhõ kajkep ne ikãnh ne o kute bẽnjadwýr rax krãdjê pyrãk ne kum kutu. Ne kam inôkà ryti kamrêk kute me bẽnjadwýr rax kà pyrãk kum adjã. ³ Ne kam arík kum kabêno kute me me rûnhmã kabên pyrãk ne kum,

—Be, ga we abê mebê idjaer nhõ bẽnjadwýr rax. Goja kribêm atîn 'iry, ane. Ne ikrao titik ne. Nãm me ã 'ã bẽnõ bikênhõ ane.

⁴ Nhym kam Piratu ajte me'ýr katon memã kum,

—Be, ije kam axwe'õ mar kêt. Axwe kêt. Kam ba ije ajte me amã o ikatormã. Dja ba o ikato ga me kam arým ama. Axwe kêtja ma, ane. ⁵ Nhym Jeju arým kato. Mrýnhõ krãdjêmẽ inôkà ryti kamrêk rã'ã ne 'ã kato. Nhym Piratu memã kum,

—Ota, tãm ne ja, ane.

⁶ Nhym me kadjy Metîndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadwýrmẽ mebê idjaerkam me krâkamngônhmẽ omün arým kàj bê Piratumã kum,

—Pite'y'ã anhô, ane.

Nhym memã kum,

—Kati. Djã ne ba kam axwe'õmã ikato got ba pite'y'ã

kunhõ? Kati. Me ga dja ga me o tẽn pite'y'ã anhô, ane.

⁷ Nhym mebê idjaer rûnh kum,

—Be, axwekumrêx. Kute amijo 'êx ne memã kum, “Ibê Metîndjwýnh Kra”, anhýro bakam axwekumrêx. Nãm Metîndjwýnhbê raxo amiptaro ba. Me ikukràdjã kôt me axwe ja pãnh ne me kute me par, ane.

⁸ Nãm Piratu me kabên ja man arým tîn prã:m. ⁹ Ne kam akubyn õ kikretimã wadjàn Jeju kukij ne kum,

—Nhýnh ne akator djã kraxja? ane.

Nhym Jeju tu anhikrê.

¹⁰ Nhym kum,

—Je tõi, djãm ikajgo ne ga imã amijarênh kêt? Djãm aje imar kêt? Be, ba ikabênkôt nhym me kute pite'y'ã anhôr jabej nàr ba ikabênkôt nhym me amã irer jabej. Djãm aje imar kêt? ane.

¹¹ Nhym Jeju kum,

—Be, Metîndjwýnh amybým ren kute ajã bẽnjadwýr mênh kêt ga ren akajgon ren akabên kêt mex ne. Kam me'õ kute amã ikanga djwýnh axweo ajakrenh mex ne, ane.

¹² Nãm kum ane nhym Piratu arým kam kum irer jabej. Ne ajte me'ýr katon te memã kabên nhym mebê idjaer kum,

—E kum be, Jeju ne arík Xedjabê bẽnjadwýr raxo amiptà. Djãm Xedja akam ngryk kêtãmã ne ga aje Jejumã anhirermã? ane. Xedjabê ne me bẽnjadwýr rûnh kunĩ nhõ bẽnjadwýr.

13 Nãm me ã Piratumã ane nhym arým amijã kuman kam ajte memã Jejuo kato. Ne kam arým me axwe pãnh jarënh djãkam nhÿ. Me krĩ djã jamã ne me Kënpoti jarë. Mebê idjaer kabënkam ne me me krĩ djã jamã Gabata jarë. 14 Arým me irôbê mrãnh nhõ akati nêje akatikam ne me Jejuo kato. Me kute amim mÿjja kupêho kumex djã nhõ akatikam. Kÿjrũm myt nhÿrkam. Nãm me axwe pãnh jarënh djãkam nhÿn kam mebê idjaermã kum,

—Be, ota me anhõ bënjadwÿr rax, ane.

15 Nhym me kàj bê kum,

—Rũm o tẽ. Rũm o tẽn pĩte'y'ã anhõ, ane.

Nhym memã kum,

—Djãm me anhõ bënjadwÿr rax ije pĩte'y'ã nhõrmã? ane.

Nhym me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bënjadwÿr ar kum,

—Djãm me inhõ bënjadwÿr rax ne wã? Arkati. Atemã. Me inhõ bënjadwÿr raxbê ne Xedja. Pydji. Ajte 'õdjwÿ kêtumrêx, ane.

16 Nhym kam me kute pĩte'y'ã nhõrmã arým kadjy õ me jamã arê.

Me kute pĩte'y'ã nhõr.

Mat 27.32; Mak 15.21; Ruk 23.26

Nhym kam me Jeju pa 'amÿn mã o mõi. 17 Ne kam me kum ikrei'ã pĩte'y dji nhym arým ta amikadjy kumÿn o mõi, krãnhre'ÿr o mõi. Krãnhrebê me krã'i'ÿr ne o mõi. Mebê idjaer kabënkam ne me me krã'imã Gogota

jarë. 18 Nãm me o mõi arým kam o bõx ne arým pĩte'y'ã Jejumã o iten kãjmã kudja nhym wajêt. Nhym kam me pĩte'y'ã ar ja amãnhkrutmo ite nhym ar aktã Jeju nhijên wajêt.

19 Nhym Piratu mÿj Jeju axweja'ã pi'õk no'õk ne. Nãm pi'õkkam memã kum,

—Mebê idjaer nhõ bënjadwÿr rax ne ja. Krĩraxbê Nadjarekam Jeju. Nãm ã pi'õkkam no'õko ane. Nhym me kunĩ kute omũnh kadjy me Jeju nhimõkri kunhõ.

20 Nhym kam mebê idjaer krãptĩ pi'õk pumũn arê. Krĩrax kuri ne me kute pĩte'y'ã Jeju nhõr djã. Nhym kam me krãptĩ 'ÿr ban bõx ne pi'õk jarë. Apÿnh me kabënkam ne no'õk. Mebê idjaer kabënkam no'õk ne mebê kregu kabënkam no'õk ne me kabënbê Raxinakam no'õk. 21 Nhym kam mebê idjaer kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bënjadwÿr Piratumã kum,

—Kwãrĩk wãnh pi'õkkam memã kum, “Mebê idjaer nhõ Bënjadwÿr rax”, anhÿr kêt. Ate gêdja ga pi'õkkam memã kum, “Nãm amijo 'êx ne memã kum, 'Ibê mebê idjaer nhõ bënjadwÿr rax', anhÿro ba.” Dja ga ã pi'õk no'õkkam memã anen 'ã anhõ gê me omũ, ane.

22 Nhym Piratu arkum,

—Kati. Arým ne ba mrãmri 'ã pi'õk no'õk ne. Kwãrĩk wãnh rã'ã, ane.

23 Nãm me krãkamngõnh ar pĩte'ykam Jeju nhõ. Ne kam

ar kute abenmã õ kubêkà ngrànhmã. Nhyr ar 'õ amijo 'õ kubêkà ja pytà. Nhyr ar 'õ amijo ja pytà. Nhyr ar 'õ amijo ja pytà. Nhyr ar 'õ amijo ja pytà. Ne kam ar inòkàti ja'ÿr bôx. Ne ar kunĩ kum kĩnh. Nhyr inòkàti py-dji. ²⁴Nhyr ar abenmã kum,
—Kwãrĩk wãnh gwaj abenmã kokjêr kêt. Gwaj pykakam kên kryre rên kôt kuman bajõ amim inòkàti by, ane.

Amrêbê: ne me bakukãmãre ja jarê. Me Metĩndjwýnh Kra kabên jarên memã kum,
“Dja me abenmã ikà ngràn ikà ja'ã kên kryre rên kôt 'õ amim kuby.”

Nãm me bakukãmãre ã memã anen arým 'ã pi'òk no'òk ne. Nhyr me aben djô'ã arêho mõi. Arêho mõi tâmtã arým 'ÿr o bôx. Tũ:mràm me bakam-ingrãnyrekam ne arým 'ÿr o bôx nhyr me arým ã Jeju nhõ kubêkào anhÿrkumrêx.

²⁵ Nhyr nã kanikwýnh, nãmê ar axikôt apòxjadjwý dja. Nhyr Marij 'õdjwý, mjên nhidjibê Krôpa adjwýnhdjwý dja. Nhyr Marij Madarenadjwý dja. ²⁶ Nhyr Jeju arým nã, kurũm katorja pumũ. Nhyr kôt ba djwýnh, kum abêja nã kuri dja nhyr omũ. Nhyr arým kôt ba djwýnh ja'ã nãmã kum,

—Ë, me'õ nire. Be, tãmwãbê ne arým akra, ane. ²⁷ Ne kam kôt ba djwýnhmã kum,

—Ë, tãmwãbê ne arým anã, ane. Nhyr kam arým õ kikremã o mõi arým o djuw mex ar o ba.

Tyk'ã ujarênh.

Mat 27.45; Mak 15.33; Ruk 23.44

²⁸ Nhyr kam arým kute inomã àpênh djã mênhkam memã kum, “Arým imã kôr”, ane. Amrêbê: ne me bakukãmãre Jeju kabên ja jarên memã kum,
“Arým imã kôr.”

Nãm me ã anen arým 'ã pi'òk no'òk ne. Nhyr me aben djô'ã arêho mõi. Arêho mõi tâmtã arým 'ÿr o bôx. Tũ:mràm me bakam-ingrãnyrekam ne Jeju arým kum kôrkumrêx ne arým memã kum, “Arým imã kôr”, ane. ²⁹ Nhyr wãnh pidjô kangô kadja ngôn'h'òkam ipun dja. Nhyr me ngôn'h puror pôn'h djã jakritaja kangômã adjã nhyr kam ipu. Nhyr me pĩbê ixôpu idjamã adjã kam kãmã kum kungãn ajkwamã adjã. ³⁰ Nhyr arým kaôn pidjô kangô kadjão ikõ. Ne kam memã kum,

—Arým ne ba idjãpêho tên inomã kumê, ane. Ne kam ta aparmã krãn tu amitĩnmã iren ta arým ty.

³¹ Be, pi'òk rãrãr nêje arým akamãt 'ÿr nhyr mebê idjaer arým êje õ mÿjja kupêho kumex. Nhyr kam mekam me kwÿ Piratu'ÿr mõi kum,

—Ë, dja me pĩte'y'ã ar arija 'i kukê gê ar on ty. Dja ar on ty nhyr me on ar adjã. Ne kam pi'òk rãrãro bikênh kêt, ane. ³² Nhyr arým 'ÿr me krãkamngôn'h jano nhyr me 'ÿr mõi 'ÿr bôx. 'ÿr bôx ne kumrêx ja te'i kukê ne ajte ja te'i kukê.

³³ Nhyim ar ipôkri Jeju wajêt nhyim me 'yr bôx. Nhyim amrêbê tyn wajêt nhyim me arým omũ. Ne kam kute te'i kukênh kêt. ³⁴ Nhyim arým krâkamngôn'h'ô ô kâxo nânh jarîn arým o pênât'ânh kanhuw. Kanhuw nhyim kamrômê ngômê akàn arým prôt ne.

³⁵ Ba ne ba omũn me amã kôt 'ã ajarê. Mrâmri katât me amã 'ã idjujarênhkumrêx. Mrâmri ije omũnhkumrêx ne kôt me amã 'ã ajarê. Me aje tu amim markumrêxmã ne ba me amã arê. ³⁶ Amrêbê: ne me bakukâmâre tâmjâ jarên memã kum,

"Be, 'i'ô dja me kwÿnh kêtumrêx", ane.

³⁷ Ne kam ajte arên memã kum,

"Dja me kanhuw ne arým omũho dja", ane.

Metîndjwÿnh kukwakam ne me memã anen arým 'ã pi'ók no'ók ne. Nhyim me aben djô'ã arênho mô:. Arênho môr tâmtã arým 'yr o bôx. Tû:mrâm me bakamingrânyrekam ne 'yr o bôx. Nãm me te'i kukênh kêt ne arým kanhuw. Me bakukâmâre kute 'ã pi'ók no'ók kôtô.

Me kute adjâr.

Mat 27.57; Mak 15.42; Ruk 23.50

³⁸⁻³⁹ Nhyim kam Jôdje Armatê, kubê ne Jeju kôt ba djwÿnh'ô. Mebê idjaer rûnh pymaje kute memã amijarênh kêt ne. Kubê Jejukôt ba djwÿnh'ã kute memã amijarênh kêt ne. Ne kam arým Piratu 'yr tèn kum,

—Ba Jeju kaban o rwÿn o tèn adjâ, ane. Nhyim Piratu kum, "Ajrã", ane. Nhyim kam arým amũ tẽ. Amũ Nikodemu 'yr tèn 'yr bôx. Nikodemu ne amrêbê akamâtkam Jeju 'yr bôx nhyim ar abenmã kabêno nhÿ. Nikodemu ja 'yr ne Jôdje bôx nhyim ar ro'ã Jeju 'yr tẽ. 'Yr tèm kêtri ne Nikodemu arým Jeju kadjy kudjy djâo atomkumrêx. Utî'ã akrekam utî: kute 50 kiru pyrâk. Miramê arômê ne abenkam o akâ. Nãm kudjy djâ tun arým Jôdjemê ro'ã Jeju 'yr o tèn 'yr o bôx.

⁴⁰ Ne kam arým pîte'y kurûm Jeju kaban o ruwn arým kudji. Ne kam rinhuo kubêkào pñne o kupu. Ar kupu djâkôt me kudjy djâ jadjuw ne o kupu. Mebê idjaer kukràdjâ kôt ne me ã me tyko ane. ⁴¹ Nhyim wânh me kute pîte'y'ã nhôr djâ kuri pidjôkô'ô. Ne kam kênkre'ô. Kênkre ny. Kraxje me kute kam me'ô jadjâr kêt rã'ã.

⁴² Nãm ar Jeju kupun kumÿn o tẽ. O tèn arým kênkrekam adjâ. Arým pi'ók rârâr bôx 'yr nhyim kam ar amibêx ne me kute nhôr djâ kuri kênkrekam adjâ. Kênkrekam adjâ nhyim ar'ã akamât ne. Nhyim kam ajte akati. Nhyim kam ajte akamât ne.

20

Akubyn tñn ne kator:

Mat 28.1; Mak 16.1; Ruk 24.1

¹ Nhyim ajte akati 'yr, pi'ók kamrêk 'yr nhyim Marij Madarena arým kênkre'yr tèn

'ÿr bôx. 'ÿr bôx nhym me kute kēnpoo kēnkre'ã ijêja arÿm amijã kutan kre jakàja'ã dja nhym Marij arÿm omũ. ² Ne kam akubyn prôt ne arÿm Ximão Pedru'ÿr bôx ne kôt ba djwÿnh'õ jadjwÿ 'ÿr bôx. Jeju kum abêja 'ÿr bôx ne arkum,

—Arÿm ne me kēnkre kurũm Bēnjadjwÿr djwÿnho kato. Nãm me nhÿnh o mōn kudji, ane.

³⁻⁴ Nãm kum ane nhym kam Pedrumẽ kôt ba djwÿnh 'õdjwÿ ar arÿm tu kēnkre'ÿr prôt ne. Nhym kam kôt ba djwÿnh 'õja arÿm Pedru ren kumrêx kēnkre'ÿr bôx. ⁵ 'ÿr bôx ne kēnkre'ã ibôn te kre kamũnho dja. Nhym rinhuo kubêkãbit nõ nhym omũ. Ne kam kēnkremã àr kêt.

⁶ Nhym kam Pedru arÿm kôt bôx ne tu kēnkremã 'ÿr wadjã. Ne kam rinhuo kubêkã pumũn krã kupu djãja pumũ. ⁷ Nhym krã kupu djãja rinhuo kubêkãmẽ ro'ã nõr kêt. Jeju ne prĩne krã kupu djã krã mex ne kudji nhym ate nõ.

⁸⁻⁹ Nhym kam kôt ba djwÿnh kumrêx bôxja kēnkremã wadjã arÿm omũ. Omũn arÿm amim,

—E kum, mrãmri ne akubyn tĩn ne, ane. Ne tu amim Jeju markumrêx. Bir, ar kute omũnh kētri ne ar amim,

—Mrãmri ne arÿm tyn akubyn tĩn kêt, anhÿro ba. Ne ren mrãmri Metĩndjwÿnh kabēn'ã pi'ók no'ók markumrêx ne ren amim,

—Be, mrãmri dja akubyn tĩn, anhÿro ba. Nhym be, kati. Ar kute pi'ók mar kêt. Kam ne ar kute kupu djã nõrkôt omũnh kētri amim, “Akubyn tĩn kêt”, anhÿro ba. Ne kam kēnkremã 'ÿr wadjã arÿm omũn amim,

—E kum, mrãmri ne akubyn tĩn ne, ane. Ne tu amim Jeju markumrêx.

Kute Marijmã amijo amirĩt.

Mat 28.9; Mak 16.9

¹⁰ Nãm ar kēnkre kamũn kam akubyn ar õ kikremã tẽ. ¹¹⁻¹² Nhym Marij ar pãnh kēnkre'ÿr bôx ne bõm arek mÿro dja. Nãm mÿro djan arÿm kēnkre'ã ibõ. Nhym kēnkre kadjwÿnhbê Metĩndjwÿnh kadjy mrãnh djwÿnh amãnhkrut nhÿ. Ar õ kubêkã jaka. Jeju nõr djã'ã ar nhÿ. Nhym ja krã nõr djã'ã nhÿ nhym ja te nõr djã'ã nhÿ. Nhym Marij kēnkre'ã ibôn arÿm ar omũ.

¹³ Nhym ar kum,

—Me'õ nire, mÿkam ne ga amÿro dja? ane.

Nhym arkum,

—Inhõ Bēnjadjwÿr djwÿnh ne me'õ kēnkre kurũm o katon o mōn nhÿnh kudji. Ije ir djãkôt omũnh kētkam ne ba imÿro dja, ane. ¹⁴ Nãm arkum anen arÿm mũm akêx. Mũm akêx ne arÿm Jeju pumũ. Djã ne tu omũ? Kati. Kute omũnh kêt.

¹⁵ Nhym kum,

—Mÿkam ne ga amÿro dja? Mÿj me'õ ne ga abej? ane.

Nhym Jejuo kute pidjôkô pumũnh djwýnh pyræk ne kum,

—Ô kum, ga aje nhýnh o amôr ne ir jabej imã akre. Dja ba 'ýr tẽn arým amrê o tẽ, ane.

¹⁶ Nhym kum, “Marij”, ane.

Nhym kam 'ýr akêx ne kum, “Rabi”, ane. Be, me bak-abênkam ne gu me ren kum, “Ujarênh djwýnh”, ane. Nãm kum, “Rabi”, anen arým o tým.

¹⁷ Nhym kum,

—Kwãrĩk wãnh ijo atým kêt. Imã anhire. Kraxje Ibãm'ýr idjåbir kêt ne ga ijo tým. Tẽn ikamyre arkum ikabên jarêh arkum, “Jeju ne ar amã, 'Arým Ibãm'ýr idjåbirmã. Ibãmbê ne ar Abãm. Arým Itĩndjwýnh'ýr idjåbir ne itẽmmã. Itĩndjwýnhbê ne ar Atĩndjwýnh', ane. Dja ga tẽn ã ikamy arkum ane.” Nãm ã Jeju Marij Madarenamã ane.

¹⁸ Nhym arým kôt ba djwýnh'ýr tẽn ar'ýr bôx. Ne arkum,

—Arým ne ba Bẽnjadjwýr djwýnh pumũ, ane. Ne kam Jeju ajbir kute kum kabên jarênhja kôt arým arkum arê.

Kôt ba djwýnhmã kute amijo amirĩt.

Mat 28.16; Mak 16.14; Ruk 24.36

¹⁹ Nhym kam arým pi'ók kamrêkkam akamát. Nhym kam kôt ba djwýnh ar arým pĩne amijã ijên nhý. Mebê idjaer rũnh pymaje ne ar ar bikprõnh djåkam amijã ijên nhý. Nhym kam Jeju bôx ne tu ar aêrbê ar'ýr wadjån ar

ipôkri dja. Djan arým arkum, “On ar adjumar mex”, ane. ²⁰ Nãm arkum anen arým arkum ikrakam kàxiràx djwa kre jakren ajte pênàt'ãnh kàxdjwa kre jakre. Nhym ar kute mrãmri ar ô Bẽnjadjwýr djwýnh pumũnhkumrêxkam kĩnhkumrêx ne.

²¹ Nhym kam ajte arkum,

—On ar adjumar mex. Amrêbê ne Ibãm me'ã imã karô. Pykakam me kum kĩnh kêtja'ýr itêm'ã ne imã karô ba amrê tẽ. Dja badjwý Ibãm kudjwa jakam me'ã ar amã karô. Ar aje ikudjwa me'ýr atẽmmã ne ba ar amã me'ã karô, ane. ²² Nãm arkum anen arým ar akôn arkum,

—Gê on Metĩndjwýnh Karô ar ajo ba. ²³ Dja ar ajo ba gar kôt me kwý axwe maro akno. Nhym kam Metĩndjwýnh ar akôt me axwe maro akno. Nàr gar me kwý axwe maro abiknor kêt nhym kam Metĩndjwýnh me axwe maro biknor kêt. Nãm Jeju ã arkum anen arým mã tẽ.

Tômemã kute amijo amirĩt.

²⁴ Nhym Tôme Djidjimu. Jejukôt ba djwýnhbê 12'ô. Tôme ne kute ar bikprõnh djåkam arkôt ýr kêt ne kute Jeju pumũnh kêt. Jeju mã tẽ nhym kam ar Tômemã kum,

²⁵—Arým ne bar Bẽnjadjwýr djwýnh pumũ, ane.

Nhym arkum,

—Tô nhýnh? Ne ba ren ikrakam kàxiràx djwa kre pumũn ren kôt inhikra'i jadjån ren pênàt'ãnh krekôt inhikra jadjã. Be, kambit ne

ba ren tu amim markumrêx ne amim, “Mrâmri ne akubyn tĩnkumrêx”, ane. Nhy m be, kati. Akubyn tĩn kêt. Nãm ã Tôme arkum ane. ²⁶ Nhy m kam arým ar'ã akatibê 8 apêx nhy m kôt ba djwýnh ar ajte bikprõnh djakam nhỹ. Nhy m Tômedjwý arým ar ikô'ã nhỹ. Nhy m ar ajte prĩne mebê kikre'ã ijê. Ar nhỹ nhy m kam Jeju ajte tu wadjãn arým ar ipôkri djan arkum, “On ar adjumar mex”, ane. ²⁷ Ne arým Tômemã kum,

—Ajrã. Amrê anhkra 'io goja inhikra kupên omũ. Ne amrê ipênàtkam krekôt goja anhkra jadjã. Kwãrik wãnh ijã amim, “Kati. Nãm 'êx”, anhỹr kêt. On tu amim imarkumrêx, ane.

²⁸ Nhy m Tôme kum,

—Inhõ Bẽnjadjwýr djwýnh, Itĩndjwýnh, ane.

²⁹ Nhy m kum,

—Tôme, ga aje ipumũnhkôt ne ga arým tu amim imarkumrêx. Nhy m be, me kute ipumũnh kêt djwý. Djãm me kute ipumũnh kêt ne tu amim imarkumrêxkam kaprĩmã? Kati. Dja me te ipumũnh kêt ne tu amim imarkumrêx ne arým kĩnhkumrêx. Ne kĩho katàt ajakre. Nãm ã Jeju kum ane.

³⁰ Be, kôt ba djwýnh kute omũnh ne kute raxmã kator kadjy ne Jeju kute mýjja pumũnh kêt krãptĩ nhípêx. Ne me punu krãptĩo mex. Ije ar amã mýjja kwý'ã idjujarênh ne ije 'ã pi'ók no'ók ne ja. Djãm kunĩ'ã ne ba pi'ók no'ók? Kati. Pi'ók jakam ne ba kwýbit'ã

pi'ók no'ók ne. ³¹ Be, mýj kadjy ne ba ar amã pi'ók no'ók ne? Bir, dja gar pi'ók jarên aman arým tu amim Jeju markumrêx ne amim,

—Mrâmri ne Jejubê gwaj banhõ Bẽnjadjwýrbê kumkatikumrêx. Mrâmri kubê Kritikumrêx. Mrâmri kubê Metĩndjwýnh Krakumrêx, ane. Ja dja gar pi'ókkam arên aman tu amim markumrêx. Tu amim markumrêx ne arým Jejukôt atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne. Ja kadjy ne ba ar amã 'ã pi'ók no'ók ne. Tãm ne ja.

21

Kôt ba djwýnh kute kabênkôt tep kumex pynênh.

¹ Nãm Jeju ã kôt ba djwýnhmã amijo amirĩto ane. Tyk ne akubyn tĩnkam ã arkum amijo amirĩto ane. Ne kam ajte kute imôtibê Xiberij'ãnh kute arkum amijo amirĩt kadjy. ² Nhy m kôt ba djwýnh kwý imô nokà'ã ar ba. Ximão Pedrumê Tôme Djidjimumê Natanajeumê Djebedêu kute ar adjwýrmê kôt ba djwýnh amãnhkrut 'õdjwý ar ba. Natanajeu ne pykabê Garrêjakam krĩbê Kanakam abatãnh djã. ³ Ar ngô nokà'ã ar ba: nhy m Ximão Pedru arkum,

—Ba on tep kwý pynê, ane.

Nhy m ar kum,

—Bar akôt tẽ, ane. Ne kam tẽn kãkam nhỹn kam nox ne. Ne kam ar kryreti rênho ba. Ne ar rênho ba: nhy m ar'ã akamãt. Nhy m ar ar o

ba: nhym arým ar'ã akati tẽ
nhym tep kêt mex ne.

⁴ Ar'ã akati tẽ nhym Jeju
arým bôx ne akàx'ã dja.
Nhym ar kute nokre pumũnh
kêt ne.

⁵ Jeju akàx'ã dja:n kam amũ
arkum kabên ne arkum,

—Akmere ar, djã ne gar
tep'õ pynê? ane.

Nhym ar kum, “Kati”, ane.

⁶ Nhym arkum,

—Ar kà djubôk'ãnh ajte
kryreti mên arým kwý pynê,
ane. Nhym kam ar arým kà
djubôk'ãnh kryreti mē. Nhym
arým tep kume:x ne. Nãm
ar arým tep kumex pynê ne
arým te: kute o àbirmã nhym
utí: ne.

⁷ Nhym kôt ba djwýnhja,
Jeju kum abêja, Pedrumã
kum,

—E kum be, Bẽnjadwýr
djwýnh ne dja, ane. Nhym
Pedru kuman amikajgo
pumũn arým õ inôkati jadjan
kam tu Jeju'ýr nox ne 'ýr
bôx. ⁸ Nhym kôt ba djwýnh
'õdjwý ar kà ngrire 'õkam
arým akàx'ýr mō. Akàx'ýr
tep kamênho mō. Amybým
ne akàx nhym ar ar tepo ba.
Akàx'ýr 'ã akrebê 90 metu.

⁹ Nãm ar tep kamênho mō:n
arým akàx'ýr o bôx. 'Ýr o bôx
ne arým o wabi. Nhym arým
kute tep prà'ã bôr ikwã nhym
ar omũ. Nhym djwýdjwý kuri
ikwã nhym ar omũ.

¹⁰ Nhym kam Jeju arkum,

—Amrê ar aje tep pynênh
kwýo tẽ, ane.

¹¹ Nhym Pedru arým 'ýr tẽ.
Kryretikam tep rũnh krãptĩ.

'Ýr ne tẽ nhym kryretikam
tep rã'ã nhym bjêro mō:n
akàx'ã arým kumê. Nhym
tep'ã akrekam kubê 153.
Nãm te tep rũnh krãptĩn kute
kryreti rênh kêt ne. ¹² Nhym
kam Jeju arkum,

—Amrê ar mōn anhõ kwý
krê, ane. Nhym ar 'ýr mōn
arek dja. Ar arým kute amim
õ Bẽnjadwýr djwýnhkôt kute
markam ar 'õ kute kum,
“Bẽnjadwýr djwýnh, djãm
ga”? anhýr prãm kêtumrêx.
Nãm ar arek umaje dja.
¹³ Nhym kam Jeju arým
ar'ýr tẽn arkum djwýmê tep
ngã. Nãm ã Jeju arkum
amijo amirĩto ane. ¹⁴ Be,
Jeju akubyn tĩn nhijukri ne
amũja'ã arkum amijo amirĩt.
Ne ajte arkum amijo amirĩt.
Ne akati jakam ajte kute
arkum amijo amirĩt ne ja.

*Kute Pedrumã akubyn
kum àpênh kadjy kabên jarênh.*

¹⁵ Jeju arkum kungã nhym
ar arým o nhý, õ kwý krêno
nhý. Ne kam õ kwý krên
pa nhym Jeju arým Ximão Pe-
dru kukij. Djônaj kute Ximão
djirja. Nãm kukij ne kum,

—Ë Ximão. Djãm amã
ijabê? Djãm amã ijabêo aje
ar ja kunĩ jakrenh? ane.

Nhym kum,

—Nã Bẽnjadwýr djwýnh,
imã ajabê. Ga arým ama, ane.

Nhym kum,

—Inhõ me ne me kute
mrykĩ'átomtĩ krare pyrãk. Dja
ga memã ikabên jarêno aba.
Dja ga memã ikabên jarêno
kute mrãmri ne mrykĩ'átomtĩ
ba djwýnh kute õ krito djuw

mexo ba pyræk. Æ memã ikabên jarêho ane, ane.

¹⁶ Ne kam ajte kum,

—Ë Ximão, djãm amã ijabê? ane.

Nhym kum,

—Nà Bënjadjwÿr djwÿnh, imã ajabê ga arÿm ama, ane.

Nhym kum,

—Inhõ me kute mrykĩ'ãtomti pyræk dja ga ar meo aba, ane.

¹⁷ Ne kam ajte: kum,

—Ë Ximão, Djônaj kra, djãm amã ijabê? ane.

Nhym arÿm kaprĩre. Kute kum, “Djãm amã ijabê”? anhÿro amãnhkrut ne ikjêkêtkam ne arÿm kaprĩre ne.

Nãm Jeju kum ane nhym kum,

—Bënjadjwÿr djwÿnh, ga ne ga aje mÿjja kunĩ mar. Imã ajabê ga arÿm ama, ane.

Nhym Jeju kum,

—Inhõ me kute mrykĩ'ãtomti pyrækja dja ga memã ikabên jarêho aba. ¹⁸ Be, ajabatàn nykam ne ga amipre djào amipren kam ga aje amim pry'ã karõ kôt mrã. Nhym be, abêngêttekam dja ga me'õmã apa bẽ nhym apren apa 'amÿn 'ÿr ajo tẽ. Te atẽm prãm kêt nhym 'ÿr ajo tẽ, ane. ¹⁹ Be, me kute Ximão Pedru bĩn kukãm ne Jeju ã kum ane. Pedru dja me kubĩ nhym arÿm ty. Dja ã tyko ane nhym me arÿm kôt Metĩndjwÿnh raxmã kato. Nãm kum anen ajte kum,

—Be, dja ga mã ikôt ajkamẽ, ane.

²⁰ Nãm Ximão Pedrumã ane nhym arÿm akẽx ne kôt ba

djwÿnh 'õdjwÿ pumũ. Jeju kum abêja pumũ. Tãm ne amrêbê ar àkuro ÿrkam Jeju 'ÿr ajkamên kum,

—Bënjadjwÿr djwÿnh, mÿj me'õ ne kute akurê djwÿnhmã akangamã? ane.

²¹ Nãm Pedru kôt ba djwÿnh ja pumũn kam 'ã Jejumã kum,

—Bënjadjwÿr djwÿnh, mÿj dja tãmwãdjwÿ kam nẽ? ane.

²² Nhym Jeju Pedrumã kum,

—Be, dja ba akubyn bõx nhym tĩn rã'ã jabej. Kwãrik wãnh rã'ã. Nhym be, ije adjapênh djà'ã amã karõja dja ga kôtbit ajamak bẽn ne o aba. Ba dja ga mã ikôt ajkamẽ, ane. ²³ Nhym kam Jeju kukwakam me kute abeno kamyja kute Jeju kabên mar kêt ne arĩk 'ã abenmã kum,

—Be, dja kôt ba djwÿnh wã tyk kêt kumrẽx, ane. Nhym be, kati. Djã ne kum, “Dja tyk kêt”, ane? Kati. Nãm Pedrumã kum,

—Be, dja ba akubyn bõx nhym tĩn rã'ã jabej. Kwãrik wãnh rã'ã. Nhym be, ije adjapênh djà'ã amã karõ dja ga kôtbit ajamak bẽn ne mã ikôt ajkamẽ, ane. Jabit Jeju Pedrumã arẽ. Tãm ne ja.

²⁴ Ba Jeju kôt iba djwÿnh ne ba me amã Jeju djapênh'ã ajarẽ. Ije àpênh pumũnhkôt ne ba katat me amã 'ã idju-jarênhkumrẽx ne arÿm 'ã pi'òk no'òk ne. Tãm ne bar ije markumrẽx.

²⁵ Djãm ije apÿnh àpênh djà'ã pi'òk no'òkja djãm jabit ne Jeju ipêx? Kati. Ije pi'òk no'òk kêtri ne ba amim,

—Ne ba ren àpênh kunĩ'ã
pi'ôk no'ôk nhym ren arým
pi'ôk kume:x. Ne ren apỹnh
pyka djàri kunĩkôt ren pi'ôk
me akrenh mex ne. Nhym be,
kati. Jeju djàpênh jabit ne ba
'ã pi'ôk no'ôk ne. Tãm ne ja.

Metĩndjwŷnh Karõ kute meo ba'ã ujarēnh ne ja.

Ruka ne ajte me bakunĩ kadjy Teopiremã pi'òk no'òk ne. Òbê ja ne kum Jeju'ã ujarēnh tēn àbir djãmã kumē. Ne kam jakam ajte Jeju àbirkõt arē ne kam Metĩndjwŷnh kute Amikarõ janor nhym kute me 'amŷnh tŷx'ã ajarē. Jeju pykabê ar bari kute ò me jao atom ne kam arŷm kàjkwamã àbirkam kute ar meo ba rã'ã ne kute memã Amikarõ janor ne o meo tŷx ar o ba nhym me kute Jeju pyma proobit mŷjja pumũnh kêt kwŷ nhipêx ar o baja'ã ujarēnh tē. Jejukõt ba djwŷnh ne uma proo arkum me uma kêt mex ne memã 'ã ujarēnh ba nhym me tu amim markumrêx ne 'ã bikprõnho dja. Be, nhym Ruka ja kunĩ'ã ajarē ne kam ajte Pedru'ã ajarē ne kam atãri Paur'ã ajarē. Djãm Jeju kute amim mebê idjaerbit pytār ne ar meo bamã? Kati, kute pyka kunĩkõt me ja kunĩ pytārmã. Pedru ne memo krax nhym kam Paur mrãmri apŷnh me ò pyka djari kunĩkõt me'ŷr mrãn prĩne memã 'ã ujarēnh ba. Amrêbê ne Paur kum Jeju nhõ me ja kurêkumrêx ne prĩne meo bikēnh ar o ba nhym kam Jeju kum amijo amirĩt nhym arŷm tu amim Jeju markumrêx ne kum abēn kam kabēnkõt pyka kunĩkõt me'ŷr mrãn memã

Jeju'ã ajarē nhym kam me tu amim markumrêx ne kam 'ã akuprõ.

Jeju djàbir'ã ujarēnh kadjy ne ja.

Mat 28.16; Mak 16.14; Ruk 24.46

¹ Be, ga Teopire, amã ne ba amrêbê pi'òk no'òk ne. Pi'òk wākam ne ba Jeju djapēnh kraxkurũm, kabēn kraxkurũm prĩne amã 'ã idjujarēnh tēn 'ã amã pi'òk no'òk ne. ² Pi'òk no'òko tē:m kam arŷm àbir'ãnh amã 'ã ajarēn arŷm 'ãnh pi'òk no'òk krãta. Be, Jeju kumrêx ne amijo me kwŷ pytã. Amijo me kwŷ pytãn arŷm àpēnh djã'ã arkum karõ. Metĩndjwŷnh Karõ kukwakam 'ã arkum karõn ar anon arŷm kàjkwa djwŷnhmã wabi. ³ Be, àbir kētri ne tokryn tyn akubyn tĩn ne arŷm arkum amijo amirĩt ar o ba. Mŷj kadjy ne arkum amijo amirĩt ar o ba? Bir, dja ar tĩnkõt omũn arŷm mã memã kum,

—Mrãmri ne akubyn tĩn. Ar ba ne bar akubyn tĩnkõt omũnh krãptĩ, anhŷro ba. Ar kute ã memã anhŷro ba kadjy ne arkum amijo amirĩt ar o ba. Nãm arkum amijo amirĩt ne mã arkum ujarēnh ba. Metĩndjwŷnh kute amim me utārn ar meo ba'ã arkum ujarēnh ba. Akubyn tĩn'ã arkum amijarēnh ar o ba: nhym arŷm 'ã arngrobê 40 apêx. ⁴ 'Ã arngro apêx kētri ne ar ajte Jejumē ro'ã abeno akuprõ nhym arkum 'ã karõn arkum,

—Kwãrĩk wãnh Djeruxarẽ kurũm ar akator kêt ne ije amrêbê ar amã gwaj Babãm kabên jarênh kôt Metĩndjwýnh Karõ jabej ajkam ama. ⁵ Be, Djuão Metĩndjwýnhmã ngômãbit me angij. Nhy m be, dja ar ajã arngro krãptĩ apêx kêt nhy m Metĩndjwýnh arým ar amã Karõ jano nhy m raxo ar akadjwýnhbê nhýn ar ajo ba. Nãm ã Jeju arkum ane.

⁶ Nhy m kôt ba djwýnh Jeju àbir kutã 'ã akuprõ. Be, me bajtemmã ne mebê idjaer àpênh tũm. Ar 'ã akuprõn kukij ne kum,

—Ë, Bênjadjwýr djwýnh, djãm jakam dja ga me bajtembê me babê idjaero amiptàn ar me ijo aba? ane.

⁷ Nhy m arkum,

—Bir, gwaj Babãm djwýnh ta ne kute mar. Kabênkôt dja aje arênhwã'ã akati nàr 'ã mytyrwý bõx. Kute ar amã 'ã akati jarênh ar aje mar prãm kêt kumrêx. ⁸ Nhy m be, dja Metĩndjwýnh Karõ ar akam ruw ne ar amã tỳx jadjã gar arým kukwakam atỳx ne. Ne kam ijã memã adjujarênh ar aba. Krĩraxbê Djeruxarêkam ijã memã adjujarênh ar aba. Ne amibu'ã pykabê Djudêjakam apýnh me krĩ djari kunĩkôt ijã memã adjujarênh ar aba. Ne amũ pykabê Xamarijkam apýnh me krĩ djari kunĩkôt ijã memã adjujarênh ar aba. Ne amũ: pyka kunĩ kôt aba:n apýnh me ba djã kunĩkôt me'ýr aban bõx ne memã ijã adjujarênh ar aba.

⁹ Nãm ã Jeju arkum anen arým kãjmã tẽ. Kãjmã tẽ nhy m ar omũnho ku'ê. Nhy m kakrã arým o akno nhy m ar arým omũnh kêt ne.

¹⁰ Abej rĩto ku'ê rã'ã nhy m arým Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh amãnhkrut tu ar kuri dja. Ar õ kubêkã jaka.

¹¹ Ar kuri djan arým arkum,

—Ë, pykabê Garrêjakam ar ajabatàn, mýkam ne gar kãjkwa jabêno aku'ê? Arým ne Jeju ar abê kãjkwa djwýnhmã wabi gar omũ. Dja gar akubyn rwýkkõt djwý ã omũnho ane. Nãm ã Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh arkum ane.

Maxij kute Djuda tykkam pãnh àpênh djã 'amýnh ne ja.

¹² Nhy m kam ar ar ku'ê djã kurũm, krãnhbê Oriwêre kurũm akubyn Djeruxarê'ýr tẽ. Mebê idjaer ne me amikukràdjã kôt me tyk djã kêt djãkam pi'òk rãrãrkam nĩjar mrãnh kêt. Me mrãnh'ã akreo kirometu pydjibit. Me kukràdjã kôt ar akubyn Djeruxarê'ýr tẽmo kute kirometu pydji pyrãk. ¹³ Ne kam bõx. Bõx ne kýjrũm kumoka'ê'ýr wabi. Ar bikprõnh djãmã wabin nhý. Pedrumẽ Djuãomẽ Xijagumẽ Ængremẽ Piripimẽ Tõmemẽ Batormêmẽ Matêumẽ Xijagumẽ Ximãomẽ Djuda ar nhý. Aupêu ne Xijagu ja dji. Ximão ja ne idji kakritbê Xerodji. Djuda ja ne Xijagumẽ ar axikôt apõx. ¹⁴ Ar ja kunĩ axikôt amim Jeju maro nhýn mã Metĩndjwýnhmã kabêno

nhỹ. Mã kum meo à'wýro nhỹ. NhyM me niredjwý kwý nhỹ. Jeju nãbê Marijdjwý nhỹ. Jeju kamy ar axikõt ar apõxja ar adjwýnhdjwý nhỹ.

¹⁵ Nhỹ: nhyM ar'ã akati kwý apêx nhyM Pedru arým kãjmã Jejukõt ba djwýnh nhipõkri dja. Arým ne me krãptĩbê 120. Kãjmã djan memã kum,

¹⁶ —Akmeremẽ àpnhĩre ar, dja gar ikabẽnja ma. Be, Djuda ne Jeju'ýr meo mõ nhyM kam me pa 'amý. Amrẽbê: ne me bakukãmãre Djuda'ã ajarẽ. Metĩndjwýnh Karõ kukwakam Djuda'ã ajarẽ. 'Ã ajarẽ nhyM me arým 'ã pi'õk no'õk ne. NhyM me aben djõ'ã arẽho mõ:. Arẽho mõr tãmtã arým 'ýr o bõx. Me bakamingrãnyrekam Djuda arým Jeju'ýr meo mõrkumrẽx nhyM me arým pa 'amý. Me bakukãmãre Dawi kute 'ã ujarẽnh kõtõ arým 'ýr meo mõrkumrẽx. ¹⁷ Be, Djuda kute 'ýr meo mõr kẽtri ne Jeju arým amijo utã. Ar iro'ã amijo ar ipytãn arým ano bar kumẽ ro'ã apê.

¹⁸ Jeju te amijo utã nhyM kam kurê djwýnhmã kanga nhyM me arým pãnh kum ngõnhponho pi'õk kaprĩ ngã. NhyM kam pi'õk kaprĩja pãnh amim pyka'õ by. Nãm pyka byn arým kam tým ne ajkatõr nhyM krêx kunĩ ajkapĩ. ¹⁹ NhyM kam Djeruxarẽkam me ja kunĩ abenmã arẽho ipõk ne. Ne kam amik-abẽn djwýnhkam õ pykamã Axêdjama jarẽ. Nãm ã Pedru

memã ane. Me bakabẽnkam ne gwaj ren Djuda nhõ pykamã pyka kamrõre jarẽ.

²⁰ Nãm memã anen kam itepã ajte memã kum,

—Be, Djuda tyk ja'ã ne me bakukãmãre amrẽbê: mebê idjaer nhõ me ngrer tũm'ã pi'õk no'õk ne memã kum, “Kwãrĩk wãnh krĩ dja ja kaprý. Gê me'õ kam krĩ kêtukumrẽx”, ane.

Ne kamã ajte 'ã memã kum,

“Àpênh djãkam dja me'õ pãnh apê”, ane.

Nãm me bakukãmãre ã Metĩndjwýnh kukwakam pi'õkkam ane. ²¹ Ije ar amã Metĩndjwýnh kabẽn jarẽnhja kõt gê me'õ Djuda djãpênh dja 'amý. Ê, bar Jejumẽ ro'ã ar iba. Ar gadjwý ar akwý ne gar Jeju kõt ar aba. Be, Jejumẽ ro'ã ar baba 'õ, dja àpênh djãkam apê. ²² Gwaj baro'ã babamo kraxkam ne Djuãõ Metĩndjwýnhmã ngõmã me angjẽho ba. Gwaj arým kam Jeju pumũ. Gwaj baro'ã ar baba: nhyM kam Jeju arým wabi gwaj kam omũnho ino re. Gê Metĩndjwýnh kabẽn kõt ar ajõ gwaj baro'ã apê. Gwaj baro'ã baje Jeju pumũnhkam dja ar ajõ gwaj baro'ã apê gwaj kam Jeju akubyn tĩnkõt memã badjujarẽnh ar baba. Nãm ã Pedru arkum ane.

²³ NhyM me arkum,

—Be, ar wã, Jõdje Baxabamẽ Maxijmẽ ne ar aro'ã Jeju pumũ, ane. Jõdje Baxaba nhidji 'õdjwýbê ne Juxu.

²⁴⁻²⁵ NhyM ar arým Metĩndjwýnhmã ar arẽn kum,

—Ga abê Bēnjadjwỳr djwỳnh. Me kunĩ nhõkre kadjwỳnhbê ne ga aje me kabēn mar. Ne arỳm ar amānhkrutja pumũ. Jeju ne amrēbê ar ijano bar 'ã memã idjujarēnh ar iba. Gê ar ja'õ Djuda pānh ar iro'ã 'ã ujarēnh ar ba. Ga aje amijo ar ja'õ pytarkõt ar imã o amirĩt. Djuda ne axwekõt Jeju kute ar ijanorjabê amijo kuka. Kwārĩk wānh me biknor tokry djakam wānh akuno. Nām ar ã Metĩndjwỳnhmã ane. ²⁶ Ne kam ar idji'ã kēn kryre no'ók. Ne kam kumē. Ne kam 'ã idji kute amirĩtkõt ar arỳm amijo Maxij pytã. Nhyam kam me Maxijmã Jeju kute anor'õ jarē. Jeju kute Ar kubê 11 janor kõt ne me arkum arē.

2

Karõ raxo me kadjwỳnhbê ỳm meo ba kadjy ne ja.

Kar 4.31, 8.15, 10.44, 19.2

¹ Arỳm ne mebê idjaer bikprõnh djã nhõ akati nhidjibê Pēxiko. Kam arỳm Jejukõt ba djwỳnh kunĩ axikõt amim Jeju man ro'ã nhỹ. ² Ro'ã nhỹ: nhyam ar aērbê arỳm kàjkwa kurũm mỳjja rārāk ne arỳm kikremã wadjã. Mỳjja rārāk kute kōk 'itỳx rārāk pyrāk nhyam arỳm me kunĩ kuma. ³ Nhyam arỳm mỳjja kute kuwy pyrāk amirĩt. Amirĩto kute me õto bikjēr pyrāk. Ne kam mỳj kuwyja arỳm ar'ã arij. Ar ã pỳnhkõt ar'ã arij nhyam ar arỳm abenã omũ.

⁴ Kam ne Metĩndjwỳnh Karõ arỳm ar ã pỳnhkõt raxo ar

kadjwỳnhbê nhỹn ar ar o ba. Nhyam ar arỳm apỳnh me bajtem ba djakam me kabēno kabēn ne arỳm arēnhõ dja. Metĩndjwỳnh Karõ ta arkum me kabēn jangij nhyam kam ar arēnhõ dja.

⁵ Metĩndjwỳnh Karõ kute ar ar o ba kētri ne me ja apỳnh me bajtem ba djã kunĩkõt aben kurũm ban bõx. Ne arỳm myt tām kam krĩraxbê Djeruxarēkam ar ba. Me bõx ny ja ne me mebê idjaer kukrãdjão kukrãdjãn kute ar o ba tũm. ⁶ Nām me Djeruxarēkam ar ba: nhyam arỳm mỳjja rārāk kato. Nhyam me amybỳm mỳjja man itepato ar'ã aben pydji. Me krãptĩ: bõx. Bõx nhyam Jeju kõt ba djwỳnh ar arỳm apỳnh me bajtem kabēnkam kabēn jarēnh mexkumrēxo ku'ê. Ar kute me bõx ny kabēn bajtem jarēnh mexkumrēx. Apỳnh me bõx ny jabatānh djakam me kabēnjakam ar kabēn jarēnh mexkumrēx nhyam me kunĩ arỳm amikabēn djwỳnh ma. ⁷ Amikabēn djwỳnh man kam te kute kraxkõt ar marmã arkam no tyn kumex ne abenmã kum,

—Je, me kabēnja ma. Me ja kunĩ ne me pykabê Garrējakam abatānh. Me kute me bakabēn mar kētkumrēx ne arỳm kam kabēn jarēnh mexkumrēx. ⁸ Amrēbê me bapřĩri apỳnh me bakabēn djwỳnh gu me arỳm jakam maro dja. Mỳj ne me ja me bakabēnkam kabēn kadjy amijon? ⁹⁻¹⁰ Be, apỳnh me bajabatānh djãbê ne pykabê

Paxijmẽ
 Medjijmẽ
 Erãomẽ
 Mexomimẽ
 Djudêjamẽ
 Kapadômẽ
 Põtumẽ
 Adjijmẽ
 Bridjamẽ
 Papirijmẽ
 Edjitumẽ.

Apýnh me bajabatãnh djã ne ja.

Ribijkam pykabê Xireni kuridjwý me baja-batãnh djã'õ.

Krĩraxbê Rõma kurũm me babõxdjwý bakwý babê idjaerkumrẽx.

Nhym me bakwý amrêbê baje mebê idjaer kukràdjão kukràdjã.

¹¹ Kretamẽ Arabijmẽ ne me bajabatãnh djã 'õdjwý.

Be, apýnh me bajabatãnh djã ne ja. Nhym me tu me bajaêrbê apýnh me bakabên djwýnh kunĩkõt kabên jarênh mex. Me bakabên jarênh mex ne arým kam Metĩndjwýnh rax'ã ujarêho kumex gu me arým ar kuma. Nãm me bõx ny ã Jejukõt ba djwýnh ar'ã abenmã ane. ¹² Ne arým te kute kraxkõt ar marmã arkam no tyn kumex ne ar umaje umar punuren abenmã kum,

—E kum, mýj'ã ne gu me baje me kabên marja amijakre? ane.

¹³ Nhym me kwý arkam bẽno ajkẽn abenmã kum,

—Kadjwati kangõ* kumexkam ne me ajbã, ane.

Pedru kute kàj bê me krãptĩmã Metĩndjwýnh kabên jarênh.

¹⁴ Nhym kam Pedru arým kàjmã dja. Jeju kute ar anorbê 11mẽ ar ro'ã kàjmã djan arým kàj bê memã kabên ne memã kum,

—Me abê idjaer, krĩraxbê Djeruxarêkam me ar aba kunĩ, dja ga me ikabên 'ãno djan ama. ¹⁵ Be, me amãbit ne bar ije kadjwati kangõkam ibibãnh pyrãk. Nhym be, kati. Ota, kýjrũm myt nhỹ. Nhýnh got kýjrũm myt nhýrkam kadjwati kangõkam me bibãnh'õ amirĩt ne? Arkati. Ar ba ne bar ibibãnh prãm kêtukumrẽx.

¹⁶ Bar me amã arẽ ga me ama. Bar apýnh me aba djãri me akabênkam ikabên jarênh mex ga me ama. Be, amrêbê: Metĩndjwýnh kukwakam kabên jarênh djwýnhbê Djõwe kute ar ijã ujarênh kõt ne bar ã ikabẽno ane. ¹⁷ Nãm me bakukãmãmẽmã kum,

“Metĩndjwýnh me bamã, ‘Dja mýjja kunĩ pykakõt amingrãnh 'ýr nhym me kunĩ aminhinomã amimênh 'ýr ba arým me kunĩmã Ikarõ jano nhym arým meo tuknĩn meo ba.

Me ãpýnhkõt me kunĩo tuknĩn meo ba. Meo tuknĩ kute mrãmri ne me kute me iby ngõ kapĩ nhym kute meo tuknĩ pyrãk.

* 2:13 Mýjja me kute o kõm ne kõt bibãnh kunĩja, kadjwati kangõmẽ uba kangõmẽ, mýjja kangõ kunĩ ne me kum kadjwati kangõ jarẽ.

Dja ba Ikarõ jano nhym akamrer ar, akadjwỳx ar ikukwakam kabẽn jarẽ.

Nhym me abatành ny nokam mỳjja pumũnh kêt kwỳ amirĩt nhym me omũ.

Nhym mebêngêt mỳjja kwỳ pyti.

18 Apỳnh akati djari wākam dja ba inhõ àpẻnh mymẽ inhõ àpẻnh nimã Ikarõ jano nhym arỳm meo tuknĩ. Nhym me arỳm ikukwakam ikabẽn jarẽ.

19 Nhym me te kute mỳjja marmã kam no tyn kumex kadjy dja ba kàjkwakam mỳjja pumũnh kêt kwỳ nhipẻx. Ne me kute iraxmã kator kadjy pykakamdjwỳ mỳjja pumũnh kêt kwỳ nhipẻx. Dja ba kam me kamrômẽ kuwymẽ kũm tyk nhipẻx.

20 Ne myt nokam akamàt kỏ tyk ne mytyrwỳo me kamrỏ. Bẻnjadjwỳr djwỳnh kute me axwemã pẻnh jarẻnh nhỏ akati bỏx 'ỳr. Kam dja memã ra:xi ne memã umati:re. Dja bỏx 'ỳr ba kam arỳm ã mỳjjao ane.

21 Kam dja me kwỳ ã pẻnhkỏt Bẻnjadjwỳr djwỳnhmã amijo a'uw nhym arỳm me utà. Me ã pẻnhkỏt me kunĩ pytã.' Nãm Metĩndjwỳnh ã me bamã ane."

Nãm ã Djỏwe Metĩndjwỳnh kukwakam ar ijã ane. Be, djãm ar ibibẻnh got? Kati. Ga, me bakukãmẻre Djỏwe kute ar ijã ujarẻnhja pumũ. Djỏwe kute ar ijã ujarẻnh kỏt bar arỳm apẻnh me akabẻnkam ikabẻn jarẻnh mex. Nãm ã Pedru memã ane.

22 Ne ajte itepã memã kum,

—Me abẻ idjaer, dja ga me ikabẻnja ma. Metĩndjwỳnh ne krĩraxbẻ Nadjarekam Jejujao ba nhym kukwakam arỳm mỳjja pumũnh kêt nhipẻxo ba. Me punuo mexo ba. Te me ajte marmã kam ano tyk ne aku'ẻ kadjy ne kỏt ajte raxmã akator kadjy ipẻxo ba. Metĩndjwỳnh ta ne o ba nhym arỳm kabẻnkỏt me akam mỳjjao ba. Me ga ne ga me amrẻbẻ kỏt omũn ama.

23 Tãm ne Metĩndjwỳnh kum ire. Me abẻ idjaermã kum ire. Mỳjja kunĩ kẻtri kute amikukãm mỳjja kunĩ mar kỏt ne kum ire. Me kẻtri ne arỳm amim 'ã karỏ mãmđji. Kute amim 'ã karỏkỏt ne arỳm me amã Jejumã ire. Nhym me axwe me akabẻn kỏt pẻte'ykam kunhỏn kubĩ ga me mekỏt ajaxwe.

24 Ga, me arỳm tu tykkumrẻxja pumũ. Mỳj me'ỏ ta dja akubyn meo tĩn nhym me ajte mekỏt ar ba? Arkati. Me arỳm tu tykkumrẻx. Kam me kute mrẻmri ne me kute me uwpre tỳxkam me te: kator prẻmje kute amikẻnhỏ bakam tokryja pyrỏk. Jejudjwỳ ne mrẻmri tu tykkumrẻx. Nhym be, djãm tyk rỏ'ỏ? Kati. Tyk rỏ'ỏ prẻm kẻtkumrẻx.

Metĩndjwỳnh ne arỳm akubyn o tĩn ne. Metĩndjwỳnh ne o kute mrãmri ne me kute me uwpre tỳxkam arỳm 'ãpre bõnh pyràk nhym akubyn me ta ajte mekõt ar ba pyràk. ²⁵ Amrêbê: Kritu ta Metĩndjwỳnhmã amijarê. Tyk rã'ã kêt'ã kum amijarê. Nhym me bakukãmãre Dawi arỳm kõt arê gu me pi'õkkam omũ. Nãm Metĩndjwỳnhmã kum,

“Bẽnjadjwỳr djwỳnh, inokrekam

ga amirĩt rã'ã. Ga imê amijo akajkepkam dja me te: idjumar punumã INGRĚKMã.

²⁶ Ba kam arỳm inhõkre kadjwỳnhbê ikĩnhkumrêx ne ikĩnh'ã memã amijarê. Dja ba inhĩkumrêx ne akubyn itĩn ne ar iba. Ja kadjy dja ba tu amim akamnhĩxkumrêx ne ate ikrã.

²⁷ Dja ba tyn me tyk ba djakam ar iba. Djãm kam dja ga ikanga? Kati. Djãm inhĩ rerekmã? Kati. Ba ne ba amexo imex. Kam dja ga ikanga kêtumrêx. Kam ne ba ikĩnhkumrêx.

²⁸ Mỳj dja ba itykkam nê? Bir, ga ne ga arỳm imã arê. Dja ba akubyn itĩn ne akõt ar iba rã'ã: rã'ã ne. Dja ga ikuri dja. Kam dja ba ikĩnhkumrêx ne.”

Nãm ã Dawi ane nhym Pedru arỳm kõt memã arê. Kritu tyk rã'ã kêt'ã memã arê.

²⁹ Ne kam itepã Kritu tĩn'ã memã kum,

—Akmere, ba prĩne me amã me bakukãmãre Dawi kabẽn'ã ajarê ga me prĩne ama. Djãm amijã ne kabẽnja jarê got? Kati. Dawi ne amrêbê: ty nhym me arỳm me tyk nhõ kikrekam adjã gu me baje kikre pumũnh rã'ã. ³⁰⁻³¹ Be, Kritu akubyn tĩn'ã ne kabẽn jarê. Dawibê Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh'õ. Nhym kam Metĩndjwỳnh kum kabẽn jarẽnh mãmjdin kum,

“Dja atãmdjwỳ ar aben djõ'ã apõx. Aben djõ'ã apõx tãmtã nhym tũmrãm dja atãmdjwỳja kato. Tãmja dja kubê Kritu. Apãnh dja memã nhỹn arỳm kubê Bẽnjadjwỳrbê kumkati. Ikabẽn pydji ne ba arê.” Nãm Metĩndjwỳnh ã Dawimã ane nhym arỳm kuma. Kute amidjõ'ã Kritu kator markam ne Dawi Metĩndjwỳnhmã Kritu kabẽn jarẽn kum,

“Dja ba tyn me tyk ba djakam ar iba. Djãm kam dja ga ikanga? Kati. Djãm inhĩ rerekmã? Kati. Dja ga ikanga kêtumrêx”, ane. Djãm amijã ne Dawi kabẽn ja jarê? Kati. Kritu'ã ne arê. Bẽnjadjwỳrbê kumkati'ã ne arê. Kritu dja ĩ rerek kêt ne akubyn tĩn.

³² Be, Jeju ne Metĩndjwỳnh akubyn o tĩn. Ar ikunĩ ne bar omũ. Jejubê ne Bẽnjadjwỳrbê kumkati. Kubê ne Kritu. ³³ Nãm akubyn o tĩn nhym kam wabin arỳm ra:x ne Metĩndjwỳnh djubõk'ãnh me kunĩmã nhỹ. Nhỹ nhym Bãm arỳm kum Karõ ngã. Amrêbê kute kum arẽnhkõt ne kum kungã nhym kam ajbir ar

imã ano. Nhyam kam ar ikam ruw ne arým ar ijo ba bar arým kukwakam me bajtem kabẽn jarẽnh mexkumrẽx ga me arým ar ima.

³⁴ Be, mrãmri ne Jeju arým wabi. Nhyam be, Dawi ne kàjkwa djwýnhmã àbir kêt. Nãm amrẽbê: me bakukãmãmẽmã kum,

“Inhõ Bẽnjadjwýrmã ne Bẽnjadjwýr djwýnh kabẽn ne kum, ‘Amrẽ idjubõk'ãnh nhỹ, Abẽnjadjwýr raxkam idjubõk'ãnh nhỹ.

³⁵ Ikam ama ba amrẽ awýr akurẽ djwýnhõ mõ ga me kwýo apardjan me kwý nhimex.’ Nãm Metĩndjwýnh ã Kritumã ane.”

Nãm ã Dawi me bakukãmãmẽmã ane. ³⁶ Me abê idjaer kunĩ dja ga me Dawi kabẽnja man 'ã ikabẽn mar pydji. Mrãmri ne Metĩndjwýnh Jeju'ã Bẽnjadjwýrbê kumkati mẽnhkumrẽx. Kubê ne Kritukumrẽx, me aje pĩte'y'ã nhõrja tãm. Ja dja ga me amim mar pydji. Nãm ã Pedru memã ane.

³⁷ Nhyam me kute ja markam arým amim ngryk ne kaprĩre ne. Ne kam arým Pedrumẽ Jeju kute ar anorja kunĩmã kum,

—Akmere ar, mýj dja ba me kam amijon? ane.

³⁸ Nhyam Pedru memã kum,

—Me on amikam akaprĩren wãnh ajaxwemã anhiren Jeju Kritu'y'r amijo akẽx. Bar kam arým kukwakam kum ngõmã me ajangij. Nhyam

Metĩndjwýnh arým me ajaxwe maro aknon me akam ngryk kêt ne arým me amã Karõ jano nhyam ar me ajo ba. ³⁹ Be, Metĩndjwýnh ne amrẽbê me amã Karõ jarẽ. Ne ajte me akramẽ atãmdjwýmã arẽ. Ne ajte anhýr bê me mõr wãmã arẽ. Kute amiwýr me 'wýr kunĩ ne Metĩndjwýnh arým memã Karõ jarẽ. Nãm ã Pedru memã ane.

⁴⁰ Ne kam ajte memã Metĩndjwýnh kabẽn kumex jarẽn axwe nẽje me akre:n ajte memã karõ:. Nãm memã kum,

—Me kamingrãny ja ne me axwekumrẽx. Dja me ã me biknor tokry djakam akuno. Me gop mekõt abiknor kêt kadjy amipyta, ane. ⁴¹ Nhyam kam me kum kabẽn kĩnh ne tu amim markumrẽx. Nhyam kam me arým Metĩndjwýnhmã ngõmã me krãptĩ jangij. Mebê 3.000 ne me angij nhyam me arým mekõt tu amim Jeju markumrẽxo ba.

Me kute Jeju mar kute abeno õbikwa.

Kar 4.32

⁴² Nhyam me mã Jeju kute ar anorja kukràdjã man kõt ar amijo ba. Ne aben tã akuprõ. Ne Jeju kute aminhĩ'ã djwý jakren kokjêrja tãm ne ajte kute 'ã akren kokjêro krĩ, aben tã, me kute tyk mar rã'ã kadjy. Ne aben tã Metĩndjwýnhmã kabẽno krĩ.

⁴³ Nhyam me te kute mýjja marmã kam no tyk ne kute Metĩndjwýnh raxmã kator kadjy Jeju kute ar anorja me aêrbê mýjja pumũnh kêt

krãptĩ nhĩpêxo ba nhym me kunĩ arým madjã kreti.

⁴⁴ Nhym me kute amim Jeju mar kunĩ ro'ã ar ban kute abenbê mýjja'õ nê kêt ne abenmã abennhõ mýjjaõ ba. ⁴⁵ Ne amũ memã apýnh aminhõ pykamẽ aminhõ mýjja ngãn pãnh pi'ók kaprĩ jamý. Ne kam apýnh me õ mýjja kêt mã pi'ók kaprĩ ngã. ⁴⁶ Ne kam akati kunĩkõt Metĩndjwýnh nhõ kikretikam axikõt Jeju maro krĩ. Ne kam apýnh me ũrkwã kõt Jeju kute aminhĩ'ã djwý jakren kokjêrja tãm ne ajte kute 'ã akren kokjêro krĩ. Ne kĩntiren tu aben markumrêx ne ro'ã õ kwý krêno kumex. ⁴⁷ Ne mã Metĩndjwýnhmã kum,

—Imã akĩnhkumrêx. Amexti:re, anhýro kumex. Nhym bu'ã me kunĩ kum me kĩnh. Nhym Bẽnjadjwýr djwýnh akati kunĩkõt amiwýr me kwýo akêx. Aben totokmã amiwýr meo akêx ne me axwebê me utã. Ne arým me kute amim Jeju mar kõt me umjuw nhym me arým mekõt ar aben pydjio ba.

3

Pedru kute me'õ mrãnh kêtõ mex.

¹ Ne kam akati 'õkam arým myt ibõ, arým 3 ora nhym Pedrumẽ Djuãõ ar Metĩndjwýnh nhõ kikreti'ýr tẽ. Akati kunĩkõt, myt ibõkam ne mebê idjaer kikretikam Metĩndjwýnhmã kabẽno krĩ. Nãm ar 'ýr tẽn 'ýr bõx nhym me me'õ mýn o tẽ. ² Adjãkam

ne mrãnh kêt nhym me mýn o ba. Akati kunĩkõt ne meo ban kikreti jajkwa krekre kuri krĩ. Ajkwa krekre ja nhidjibê ne Kĩntire. Nãm me o ban krĩ nhym kam me ngjêx kunĩkõt pi'ók kaprĩ'ã me 'wýro krĩ.

³ Be, nãm me kumýn o tẽn kam ýr. Nhym Pedrumẽ Djuãõmẽ mekõt ãrmã tẽ nhym ar omũn arým pi'ók kaprĩ'ã ar ku'uw. ⁴ Nhym Pedrumẽ Djuãõmẽ 'ýr akêx ne omũ, omũnh týx ne kum, “Amrẽ ar ipumũ”, ane. ⁵ Nhym arým ar kuman mýjja jabej ar'ýr akêx ne ar omũnho nhý.

⁶ Nhym Pedru kum,

—Inhõ kryt jakao pi'ók kaprĩ kêt ne inhõ kẽn karýro pi'ók kaprĩ kêt. Nhym be, atemã inhõ mýjja ba amã arẽ. Be, Nadjarekam Jeju Kritu kukwakam on kãjmã djan on mrã, ane. ⁷ Nãm anen tu ubõk'ãnh ikra 'amýn kãjmã aro tẽ. Nhym on parmẽ parkõn mex ⁸ ne ekrux ne kãjmã dja. Ne arým tẽ. Ne kam arkõt Metĩndjwýnh nhõ kikretimã wadjã. Nãm arkõt arĩ tẽ, Kĩnhkumrêxkam arkõt ãtor tẽn Metĩndjwýnhmã mextire jarẽno tẽ. ⁹ Nãm kum mextire jarẽno tẽ nhym me kunĩ arým omũ. ¹⁰ Omũn kam amim nokre pumũn arým abenmã kum,

—E kum, tãmwã ne kikreti jajkwa krekrebê Kĩntire kuri amijo à'wýro krĩ. Je tô mýj ne arým kam nẽ? anen te aben kukijn kam no tyn kumex.

Me krãptĩmã Jeju'ã ujarẽnh.

11 Nhyṁ mrãnh kêt ne arỳṁ mexja arỳṁ Pedrumẽ Djuão aro tỳṁ ne aro dja. Metĩndjwỳnh nhõ kikreti janhàkam kikre kre kênhkam ne ar dja. Me kute kum Xaromão nhõ kikre kre kênh jarẽnhja. Nãm aro dja nhyṁ me kunĩ arỳṁ kam ar'ã akuprõn te kute marmã arkam no tyn kumex. 12 Nhyṁ Pedru arỳṁ memã kum,

—Ga me abê idjaer, mỳkam ne ga me te aje marmã me'õjakam ano tyn akumex ne ar ijã ano mao akumex? Djãm ar ba ne bar me'õjamã mrãnh mex jadjã? Kati. Ar ba ne bar ije o mex mar kêt. Djãm ar amimexo ne bar kum mrãnh mex jadjã? Arkati. Jeju ne paro mex ne kum mrãnh mex jadjã.

13 Ba me amã arẽ ga me ama. Metĩndjwỳnh kute Abraãomẽ Idjakmẽ Djakomẽ me bakukãmãre kunĩo ba djwỳnh arỳṁ jakam amirax kôt Kra Jejuo ra:xi. Tãmwã ne ga me amrêbê Piratumã kanga. Nhyṁ kam bit kute kum irermã. Ta kute arek me aro'ã ar ban umar mex kadjy bit kute kum irermã ga me kum, “Kati, Kati”, ane. 14 Be, Jeju ne Metĩndjwỳnh mexo mex ne katàt ar amijo ban axwe kêtukumrẽx ga me kanga. Ne kam me'õ jaxwe kute me parja'ã Piratumã kum, “Tãmwã dja ga kum anhiren ano gê ta me ikôt arek ar ban umar mex”, ane. 15 Ne kam kute mỳjja kunĩmã tĩn jangjênh djwỳnhja bĩ. Nã

gãm me bĩn'ã memã apnê nhyṁ me kubĩ.

Nhyṁ be, Metĩndjwỳnh ne arỳṁ akubyn o tĩn. Ar ba ne bar omũn me amã kôt 'ã idjujarênh ar iba. 16 Be, Metĩndjwỳnh ne amikôt Jejuo rax bar kam arỳṁ tu amim Jeju kamnhĩxkumrẽx. Tu amim kamnhĩxkumrẽx nhyṁ arỳṁ me'õjamã tỳx jadjàn o mex ne. Jeju ta ne ar imã ijamak bõ bar arỳṁ tu amim kamnhĩxkumrẽx nhyṁ arỳṁ prĩne me'õjao mex ne. O mex nhyṁ arỳṁ me anhipôkri dja ga me akunĩ arỳṁ omũ.

17 Be, akmere ar, ba me amã arẽ ga me ama. Anhõ bẽnjadjwỳrmẽ ne ga me ajamakre kêtkaṁ Jeju bĩ ba arỳṁ kuma. 18 Nhyṁ be, amrêbê: ne Metĩndjwỳnh kukwakam kabên jarênh djwỳnh kunĩ me bakukãmãremã kum, “Dja Kritu tokry. Metĩndjwỳnh kute Kra'ã Bẽnjadjwỳrbê kumkati mênhja dja tokry.” Nãm me ã me bakukãmãremã ane. Nhyṁ me aben djô'ã arênhõ mõ:n arênhõ mõr tãmtã: arỳṁ 'ỳr o bõx. Tũ:mràm me akamingrãnyre amã kurê nhyṁ arỳṁ Kritu tokry. Me bakukãmãre kute arênh kôt Kritu tokry. Nãm ã Pedru memã ane.

19 Ne kam itepã memã kum,

—Kam me on amikam akaprĩren wãnh ajaxwemã anhiren Bẽnjadjwỳr djwỳnh'ỳr amijo akêx ne katàt kabên man kôt ar amijo aba. Dja ga me ã amijo ane nhyṁ arỳṁ

me ajo kĩnh ne. Ga, me kum kõrkam kaprĩja pumũ. Ne ajte kute ngõo kõmkam kĩnhja pumũ. Dja ã me ajaxwekam akaprĩkam me ajo kĩnh ane.

²⁰ Dja ga me ã amijo ane nhym arým akubyn me amã Kritu jano. Amrëbê: me kute kàj bê me amã 'ã ujarënhja dja me amã ano. Bënjadjwýrbê kumkatibê ne Jeju. Kritubê ne Jeju. ²¹ Dja arek kàjkwa djwýnhkam ar ba:n kam akubyn ruw. Kute akubyn mýjja kunĩ ny kadjy akubyn ruw. Metĩndjwýnh kukwakam kabën jarënh djwýnhja kunĩ ne me amrëbê: me bakukãmãremã ja jarënhkumrëx. ²² Mrãmri ne Mõjdjê me bakukãmãremã kum,

“Ba ne ba Metĩndjwýnh kukwakam me amã ikabën jarënh ıba.

Dja Metĩndjwýnh ĩ me akadjy amijo me anhõbikwa'õ pytà nhym arým ĩ ikudjwa ã me amã kabën jarënh ane.

Dja me amã kabën jarë ga me prĩne aman kõt ar amijo aba.

²³ Nhym me'õ kute kabën mar këtja dja me o ajkê nhym ajte õ me wýnhkõt amirĩt këtikumrëx ne.”

Nãm ã Mõjdjê ane nhym Pedru kõt memã arë.

²⁴ Ne kam itepã memã kum,

—Mrãmri ne amrëbê Metĩndjwýnh kukwakam kabën jarënh djwýnh kunĩ apýnh mýjja apõxmã 'ã ajarë.

Me ajte Kritu katormã 'ã ajarë. Nhym jakam mýjja arým amirĩt nhym Kritu arým kato. Dja ga pi'õk kõt akubyn arënh o tën Xamuwe'yr o bõx. Metĩndjwýnh kukwakam kabën jarënh djwýnh ne aben nhitepã apõx tẽ. Kunĩ'ã dja ga pi'õkkam ujarënh jarënh o tẽ:n arým kõt ama. Kukwakam kabën jarënh djwýnh kunĩ ne me Kritu'ã memã ajarë. Ja dja ga me kõt ama. ²⁵ Ga me Metĩndjwýnh kukwakam kabën jarënh djwýnh kabënjao aba rã'ã ne. Metĩndjwýnhmẽ me bakukãmãremẽ arým abenmã kabën jarënh mãmđji ga me kabëno aba rã'ã. Nãm Metĩndjwýnh Abraãomã kum, “Dja akrakam kra aben djõ'ã apõx. Aben djõ'ã apõx krãptĩ.

Atãmdjwý ja'õ dja meo kĩnh. Dja apýnh pyka kunĩkõt meo kĩnh nhym me arým kĩ:nhkumrëx.”

Nãm ã Abraãomã kabën pydjın arënh ane. ²⁶ Be, ba me amã arë ga me ama. Kute meo kĩnh kadjy ne Metĩndjwýnh amijo Kra pytà me akumrëxmã ano. Dja me anhĩ pýnhkõt me ajaxwebê me ajo akëx ne arým me ajo kĩnh. Ja kadjy ne me amã ano. Nãm ã Pedru memã ane.

4

Pedru me rũnh krãptĩmã Jeju'ã ujarënh.

¹ Nãm ar memã kabëno dja nhym me rũnh arým ar'yr bõx. Me kadjy

Metĩndjwýnh mar djwýnh ar'ýr bõx. Metĩndjwýnh nhõ kikreti nêje ku'ê djwýnh ba djwýnhjadjwý mekõt ar'ýr bõx. Mebê xadjudjêumẽ mekõt ar'ýr bõx. ² Pedru ar kàj bê memã Jeju tyk ne akubyn tĩn'ã ujarẽho dja. Ne kam ajte kàj bê me kute amim Jeju mar tykja kunĩ akubyn tĩn'ã ujarẽho dja. Jeju akubyn tĩn kõt me tĩn'ã ujarẽho dja. Kam ne me rũnhja ngry:k ne arým ar'ýr bõx. ³ Nãm me ar'ýr bõx ne arým aro tým ne ar pa 'amýn aro tẽn Ar kubê ijê. Arým me'ã akamãt 'ýr. Nym kam me akati kadjy Ar kubê ijê. ⁴ Nym be, me kute Ar kubê ijê kãtri ne me kute ar kabẽn marja krãptĩ: arým tu amim Jeju markumrẽx. Õbê me kute tu amim markumrẽxjamẽ ajbir me krãptĩjamẽ ne me abenã mẽnham krãptĩ:kumrẽx. Me my ne mebê 5.000.

⁵⁻⁶ Nãm me akati kadjy Ar kubê ijê nym kam me'ã akati nym me rũnh ar'ã akuprõ. Mebêngêtmẽ Môjdjê kukràdjã mar djwýnhmẽ ar'ã akuprõ. Nym me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr raxbê Ananh mekõt nhỹ. Nym Kajbajmẽ Djuãomẽ Arexãrimẽ Ananh nhõbikwa kunĩ ar'ã akuprõ. Me rũnh ja ne me krĩraxbê Djeruxarẽkam ar'ã akuprõ. ⁷ Nym me arým aro katon me ipõkri ar kudja. Nym kam me ar kukij ne arkum,

—Mýj me'õ kukwakam ne

gar mrãnh kêtjao mex? Mýj ne idji kute? ane.

⁸ Nym kam Metĩndjwýnh Karõ arým raxo Pedru kadjwýnhbê nhỹn ar o ba. Nym kam memã kum,

—Mebê idjaerkam me abẽnjadjwýrmẽ ar abêngêt ar, ⁹ mýjkõt ne bar imã me'õ punuja kaprĩn o mex ga me abej ar ikukij. ¹⁰ Dja bar me amã arẽ ga me ama. Me gamẽ mebê idjaer kunĩ dja ga me ikabẽn ma. Nadjarekam Jeju Kritu, me aje pĩte'y'ã nhõr ne bĩn nym Metĩndjwýnh akubyn o tĩnja. Jeju ja kukwakam ne me'õ mrãnh kêtja arým mex. Mex ne me anhipõkri dja ga me arým omũ. ¹¹ Amrêbê: ne me bakukãmãre Jeju'ã ajarẽn memã kum,

“E kum kẽn ja ne me kute kikreo ãm djwýnhja kute kikremã armã te omũn bõm kumẽ.

Kẽn ja ne arým kute kikremã o kajpar, kum o kajpar tỳxi.”

Nãm ã me bakukãmãre memã anen arým 'ã pi'õk no'õk ne. Me aje kikreo ãm djwýnhwã pyrãk. Amã Jeju kurê nym arým kute kẽnwã pyrãk ne arým kãjkwa djwýnhkam me bakunĩmã nhỹ. ¹² Djãm ikrebê me'õ kute me bajaxwebê me bapytãr? Arkati. Me'õ kute me bapytãr kêtikumrẽx. Mrãmri ne kute me bapytãr kadjy Metĩndjwýnh memã Jeju pydji jarẽ. Nym pyka kunĩkõt me bakadjy me'õdjwý

kêtkumrêx. Nãm ã Pedru memã ane.

¹³ Be, Pedrumê Djuão ar memã kabênkam me rũnh abenmã kum,

—E kum, arkum gwaj bapyma kêtkumrêx. Be, ar kute me bakukràdjà mar kêt, ar kajgo mexi. Mỳj got ar nêñ ã kabên mexo ane, ane. Ne kam arỳm ar kuman abenmã kum,

—Be, ar Jejukôt ba tũmkam ne ar ã kabên mexo ane, ane.

¹⁴ Nhy m ar kute me'õo mexjadjwỳ ar ro'ã dja nhy m me omũ. Ne te kute abenmã, “Nãm ar 'êx”, anhỳr prãmje.

¹⁵ Ne kam me rũnh me bikprõnh djà nêje ar ano nhy m ar tẽ. Nhy m me ar kàxã aro aben maro nhỹ. ¹⁶ Ne abenmã kum,

—Mỳj dja gwaj ar on? Me kute Metĩndjwỳnh raxmã kator kadjy ar mrãmri mỳjja pumũnh kêt raxja nhípêx. Me'õo punu mex nhy m ar arỳm o mex. Nhy m Djeruxarêkam me ja kunĩ arỳm omũ. Kam gwaj baje te memã, “Nãm ar 'êx”, anhỳr prãmje. ¹⁷ Be, gwaj ar kangrõnh tỳx gê ar ajte Jeju'ã ujarênh kêt. Gêdja amũ me bu'ã me wã mar kêt. Nãm me ã abenmã ane.

¹⁸ Ne kam amiwỳr ar ku'uw nhy m ar bõx nhy m me arkum,

—Kwãrĩk wãnh ajte Jeju kukwakam memã kabên jarênh kêt. Ne kwãrĩk wãnh 'ã memã adjujarênh kêt, ane. ¹⁹ Nhy m Pedrumê Djuão ar memã kum,

—Be, mỳj dja bar nê? Metĩndjwỳnh kute ar imã ar imex jarênh kadjy mỳj dja bar nê? Djãm me akabênkôt ar ije Jeju'ã idjujarênh kêtmã? Nãr kon, djãm Metĩndjwỳnh kabênkôt ar ije Jeju 'ã idjujarênhmã? Me gadjwỳ amikadjy ama. ²⁰ Be, ar ije Jeju akubyn tĩnkôt omũnh ne ar ije kabên mar. 'Ã dja bar bir idjujarênhkumrêx ar iba. Te 'ã idjujarênh kêtmã, ane.

²¹ Nhy m kam me ajte ar kangrõn arkum ire nhy m ar arỳm mã tẽ. Me rũnh ne me te: kute aro aben mar nhy m me kute mỳj ar axwe'õ pãnh kute aro bikênhmã. Ar kute me'õo mexkam ne me kàtãm kunĩ Metĩndjwỳnhmã ra:x jarên kum ar kĩnh. Me rũnh ren aro ajkê nhy m ren bu'ã me kàtãm ren kum me kurê. Kam ne me rũnh te: kute aro bikênhmã. ²² Be, te me'õ jakryja abatàn mex nhy m ar arỳm o mex. 'Ã amexbê 40 nhijukri ne ajte amex rã'ã arỳm 'ã apêx nhy m ar o mex. Djã ne me mỳjja ja'õ pumũ? Arkati.

Me kute Jeju mar kute Metĩndjwỳnhmã rax jarênh.

²³ Nãm me rũnh Pedrumê Djuão arkum ire nhy m ar mã tẽn kam arỳm aminhõ me ja'ỳr bõx. Ne kam me rũnh kute arkum kabên kôt memã arê. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmê mebêngêtmê kabên kôt arê nhy m me arỳm kuma. ²⁴ Ne kam axikôt Metĩndjwỳnhmã kabên ne kum,

—Bẽnjadjwỳr djwỳnh, abê Metĩndjwỳnh. Ga ne ga kàjkwa nhipêx ne pyka nhipêx ne ngõ raxbê pyka kêt nhipêx ne kam mỳjja ar baja kunĩ nhipêx. ²⁵ Be, anhõ àpênh Dawi ne akukwakam memã kum,

“E kum, mỳkam ne apỹnh me ba djakam me bajtem àkrêo kumex? Mỳkam ne me amim mỳjja'ã karõ kajgoo kumex?”

²⁶ Pykakam me bẽnjadjwỳr rũnh ar arỳm kàjmã dja. Kute Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê àptarmã arỳm kàjmã djan itepato abeno akuprõ.

Õ Kritudjwỳ me arỳm kute kubê àptarmã kàjmã dja. Me õ Bẽnjadjwỳrbê kumkatibê àptarmã kàjmã dja.”

Nãm ã me bakukãmãre Dawi ane. ²⁷ Be, Bẽnjadjwỳr djwỳnh, mrãmri ne Dawi kabênkumrêx. Arỳm ne me kute Jejubê àptarmã akuprõ. Akra Jeju ne amexo mex. Ga ne ga arỳm 'ã Bẽnjadjwỳrbê kumkati mẽ. NhyM Erodjimẽ Põxu Piratumẽ apỹnh me ba djakam me bajtemmẽ mebê idjaermẽ me kunĩ kute kubê àptarmã arỳm abeno akuprõ. ²⁸ Ga ne ga amrêbê me kêttri arỳm amim me'ã karõn amybỳm meo aba. Meo aba: nhyM kam me arỳm ã Jejuo ane. ²⁹ Me kute Jejubê àptarmã akuprõ. Bẽnjadjwỳr djwỳnh, jakam dja ga me kute ar ikangrõnhja ma. Ne kam ar imã itỳx jadjà bar imã me uma kêt ne me kunĩmã

akabên jarê. Ar ibê anhõ àpênh. ³⁰ Dja ga ar imã tỳx jadjà bar me punuo mex ne akra kukwakam me aêrbê mỳjja pumũnh kêt nhipêx. Me te kute mỳjja marmã kam no tyk ne ku'ên araxmã kator kadjy bar mỳjja pumũnh kêt nhipêx. Akra ne mexti:ren axwe kêtikumrêx, ane.

³¹ Nãm me Metĩndjwỳnhmã kabên pa nhyM me bikprõnh djà arỳm amingrêk ne. NhyM Metĩndjwỳnh Karõ arỳm me ì pỹnhkõt raxo me kadjwỳnhbê nhỹn ar meo ba. NhyM me arỳm kum me uma kêt ne memã Metĩndjwỳnh kabên jarê.

Me kute abenmã õ mỳjja nhõr.

Kar 2.42

³² NhyM kam me kute amim Jeju mar krãptĩ: kum aben jabê. Me ì pỹnhkõt kum aben jabên kum Jejuo kĩnh prãm. Ne aminhõ mỳjja kunĩo aminhõ kêt ne amikutã abenmã kwỳ ngã. ³³ NhyM Jeju kute ar anorja mã memã kum,

—Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jeju akubyn tĩn. Ar ba ne bar tĩnkõt omũ, anen mã memã 'ã ujarênh ar ba. Metĩndjwỳnh ne arkum tỳx jadjà nhyM ar tỳ:x ne memã 'ã ujarênh ar ba. NhyM Metĩndjwỳnh arỳm tu me kunĩmã ukapřĩ jadjà nhyM me arỳm ukapřĩ:kumrêx. ³⁴ NhyM kam me'õ kum mỳjja'õ prãm kêtikumrêx. Mỳkam? Bir, apỹnh me ì djari ne me õ pyka nàr õ kikre. Ne kam aben totokmã amũ

memã kungã. Ne kam pãnh amim pi'òk kaprĩ byn o tẽn ³⁵ mã Jeju kute ar anorjamã kungã. Nhyr kam ar mã me õ myjja kêt mã pi'òk kaprĩ ngã. Me õ myjja kêt kôt memã kungã nhyr me kam o mã amim myjja jamỳ. Ne kam me'õ kum prãm kêt.

³⁶ Kamã ne me'õ nhidjibê Jõdje. Jeju kute ar anorja ne kum idji ny jarẽ. Kum Banabe jarẽ. Me kaprĩreo kĩnh djwỳnh'ã ne ar kum idji jakren kum arẽ. Kubê ne mebê Rewi'õ. Apêxtibê Xiprekam ne abatãnh djã. ³⁷ Banabe ne arỳm õ pyka. Ne kam pãnh kadjy arỳm amũ memã kungã. Ne kam amim pi'òk kaprĩ byn o tẽn arỳm Jeju kute ar anorjamã kungã. Nãm arkum 'êx kêt ne arkum kungã.

5

Ananijmê Xapire ar 'êx.

¹ Nhyr be, Ananijmê prõ Xapire ne ar õ pyka. Ne kam amũ memã kungãnh kam pãnh amim pi'òk kaprĩ by. Ne kam 'êx. ² Nhyr my prõ mã kum,

—Gu amim kwỳo apdju, ane. Nhyr, “Ã”, ane. Nhyr kwỳbito tẽn Jeju kute ar anorjamã o tẽn o bõx ne 'êx ne arkum,

—Mĩ, bar inhõ pyka pãnh pi'òk kaprĩ jabit by, ane. Ne kam arỳm arkum kungã.

³ Nhyr Pedru kum,

—Ananij, mykam ne Xatanaj arỳm ajo ba ga arỳm Metĩndjwỳnh Karõ mã ajêx? Arỳm ne ga amim

pi'òk kaprĩ kwỳo apdju. ⁴ Ga ren anhõ pyka nhõr kêt nhyr ren anhõ pyka rã'ã ga ren amexkumrêx. Nãr, aje memã õrkam ga ren pi'òk kaprĩõ aba rã'ãn ren amexkumrêx. Mykam ne ga amim ajêxja'ã karõ? Djãm ar imãbit ne ga ajêx got? Kati. Metĩndjwỳnhmãdjwỳ ne ga ajêx. Nãm ã Pedru kum ane.

⁵ Nhyr Ananij kabẽn man arỳm tỳm ne ty. Nhyr kam me kute arênh mar kunĩ arỳm umaje madjã kreti ne. ⁶ Nhyr kam me abatãnh ny kwỳ kãjmã djan Ananijo kupun o mõn arỳm adjã.

⁷ Nhyr 'ã myt kwỳr kãjbê 'iry. 'Ã 3 ora apêx. Nhyr prõja kute mjên tyk mar kêt rã'ã. Ne kam arỳm me'yr wadjã. ⁸ Nhyr kam Pedru kum,

—Aje, on imã arẽ. Myj ne gar pyka pãnh pi'òk kaprĩ on aby? Djãm jabit? ane.

Nhyr mjên kôt kum 'êx ne kum,

—Õ nã. Bar amim ã pi'òk kaprĩ byro ane, ane.

⁹ Nhyr Pedru kum,

—Mykam ne ga aje Bẽnjadwỳr djwỳnh Karõ mã amikurê'uk kadjy amjên mẽ aben kôt akabẽn dji? Ota, amjên jadjãr djwỳnh ar arỳm akubyn kikre jajkwa krekre'yr mõ. Dja ar rũm gadjwỳ ajo mõ, ane.

¹⁰ Nhyr on parbê tỳm ne arỳm ty. Nhyr ar abatãnh nyre arỳm wadjã. Nhyr arỳm ty nhyr ar omũ. Ne kam o mõn mjên kuri adjã.

11 Nhyr me kute amim Jeju mar ne kõt ar aben pydjio baja kunĩ arỳm umaje madjà kreti. Me kute ar tyk jarẽnħ mar kunĩ arỳm umaje madjà kreti.

Pedru ar kute me krãptĩ mex.

12 Nhyr Pedrumẽ Jeju kute ar anorja kunĩ mỳjja pumũnh kêt krãptĩ nhipẽxo ba. Me te kute mỳjja marmã kam no tyk ne ku'ẽn kute Metĩndjwỳnh raxmã kator kadjy ne ar mỳjja nhipẽxo ba. Xaromão nhõ kikre kre kẽnħkam ne me kunĩ axikõt Jeju maro krĩ. 13 Nhyr me kãtãm te me umaje ne te me ikõt'ã krĩ prãmje ne amybỳm abenmã me mexkumrẽx jarẽnħo kumex. 14 Nhyr kam me krãptĩ kum Bẽnjadjwỳr djwỳnh kĩnh ne arỳm tu amim markumrẽxo kumex. Amim maro kumex ne arỳm mekõt akuprõ. Nhyr kam me kute amim marja arỳm krãptĩ: tẽ. Me mymẽ me niremẽ arỳm krãptĩ: ne.

15 Nhyr Jeju kute ar anorja mỳjja pumũnh kêt nhipẽxo ba. Nhyr me me punuo apõx ne Pedru kukãm pry jakã'ã me adjwỳro mõ. Me ikwã djakam nãr aty djakam me adjwỳro mõ. Dja Pedru tẽmkõt karõbit me kwỳ'ã rõtõk nhyr me arỳm mex. Ja kadjy ne me kukãm me adjwỳro mõ. 16 Nhyr Djeruxarẽ bu'ã me krĩ djãri me jadjwỳ me krãptĩ: 'ã akuprõ. Me aben totokmã 'ỳr me punu jamỳn o ban o bõx. Me karõ punu kute meo

badjwỳ nhyr me aben totokmã 'ỳr meo ban meo bõx. Nhyr Metĩndjwỳnh arỳm me kunĩ mex ne.

Me kum ar kurẽ.

17 Nhyr kam me rũnh kwỳ arỳm Pedru arkam ngryk ne. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr raxmẽ ro'ã mebẽ xadjudjẽu krĩ kunĩ arkam ngry:k ne. 18 Jeju kute ar anorjakam ngryk ne ar'ỳr mõn ar'ỳr bõx ne arỳm aro tỳm. Ne kam Ar kubẽ ijẽ nhyr kam me kunĩ ar omũ. 19 Nhyr Bẽnjadjwỳr djwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh 'õ akamãtkam ar'ỳr bõx ne arỳm arkum kikre'ã ijẽ djã'ã kuta. 'Ã kutan arỳm aro katon arkum,

20 —Dja gar Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam tẽn adjujarẽnħo dja. Dja me tu amim Jeju markumrẽx ne arỳm kõt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Tãm dja gar memã 'ã adjujarẽnħo dja, ane.

21 Nhyr ar kadjy mrãnh djwỳnh kabẽn man kam myt katorkam arỳm Metĩndjwỳnh nhõ kikretimã wadjã. Wadjãn arỳm 'ã memã ujarẽnħo dja. Memã ujarẽnħo dja nhyr wãnh me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax ar arỳm me rũnh bikprõnh djakam bõx. Bõx ne arỳm amiwỳr õ me rũnho akuprõ. Mebẽ idjaerkam me rũnh kunĩ akuprõ. Me rũnho akuprõ nhyr arỳm mebẽ ijẽ djãmã ar'ỳr me krãkamngõnh jano nhyr me 'ỳr mõ. 22 'Ỳr mõn

arỳm me bẽ ijẽ djà'ỳr bõx ne te ar abej. Te: ar abej ne arỳm ar abej aprã. Ne kam akẽx ne me rũnh'ỳr mõn 'ỳr bõx ne memã kum,

23 —Mebẽ ijẽ djà'ã ijẽ tỳx mex nhym kre'ã ku'ẽ djwỳnh ar bõm 'ã ijẽ djà kabem dja ba me ar omũ. Ne kam 'ã ijẽ djà'ã kurẽn te kadjwỳnhbẽ ar abej aprã, ane. 24 Nhym me rũnh arỳm me kabẽn ma. Metĩndjwỳnh nhõ kikreti nẽje ku'ẽ djwỳnho ba djwỳnh me kabẽn ma. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr me kabẽn ma. Ne te aben kukij ne abenmã kum,

—Je, mỳj dja ar ijukri nẽ? ane.

25 Nhym kam me'õ me'ỳr bõx ne memã kum,

—E kum, onĩj me aje Ar kubẽ ijẽja Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam memã ujarẽnho dja, ane. 26 Nhym kam kikreti nẽje ku'ẽ djwỳnho ba djwỳnhja ar'ỳr õ me jao mõn ar'ỳr bõx. Ne arỳm arkum pĩre ne akubyn me rũnh'ỳr aro bõx. Kum me kãtãm krãptĩ pymakam. Ar'ỳr tẽm kẽtri ne me abenmã kum,

—Gu me ren aro ajkẽ nhym me ren pãnh kẽno me batitik ne me bapa, ane.

27 Kam ne me arkum pĩre ne arỳm me rũnh'ỳr aro bõx. Aro bõx nhym ar arỳm me kabem dja. Nhym kam me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax kukij ne arkum,

28 —Bar arỳm ar amã ikabẽn ne. Jey kukwakam

memã 'ã adjujarẽn h kêt kadjy ar amã ikabẽn gar ajte 'ã adjujarẽn ar aba nhym arỳm krĩraxjabẽ Djeruxarẽ kunĩkõt me abenmã ar akukràdjã jarẽnho ipõk ne. Gar kam aje bit ar ijã ar ijaxwe nhõrmã memã ar ije Jeju bĩn djwỳnh jarẽnho aba, ane.

29 Nhym Pedrumẽ Jeju kute ar anorja kunĩ memã kum,

—Bar me amã arẽ ga me ama. Be, dja Metĩndjwỳnh ar imã 'ã karõ bar mrãmri ajbit kabẽn markumrẽx ne kõt ar amijo iba. Nhym be, dja me te ar imã atemã kabẽn jarẽ bar mar kêt ne.

30 Be, Metĩndjwỳnh kute me bakukãmãreo ba ja ne arỳm akubyn Jejuo tĩn ne. Me ga ne ga me pĩ'ã anhõn arỳm abĩ. Nhym Metĩndjwỳnh arỳm akubyn o tĩn ne.

31 Be, tãm ne Metĩndjwỳnh arỳm o wabi nhym arỳm ubõk'ãnh bẽnjadjwỳr rax ne memã nhỹ. Kute me utar kadjy memã nhỹ. Dja me bẽ idjaermã amak bõ nhym me arỳm amikam kapĩren wãnh axwemã iren Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx. Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm me axwe maro aknon mekam ngryk kêt. Ja kadjy ne Metĩndjwỳnh arỳm Jejuo wabi nhym memã nhỹ. 32 Ar ba ne bar omũn memã 'ã idjujarẽn h ar iba. Metĩndjwỳnh Karõdjwỳ ne omũ. Me kute kabẽn mar ne kõt ar amijo baja ne Metĩndjwỳnh arỳm memã Karõ jano nhym arỳm meo ba. Nãm ã Pedru ar memã ane.

³³ Nhyṁ me arỳṁ ar kabēn man arkam ngryk ne àkrēo kumex. Ne bit kute ar parmā.

³⁴ Nhyṁ Gamarij raxja arỳṁ me rũnh nhipõkri kàjmā dja. Kubē ne mebē pardjēu'õ ne kubē mebē idjaer kukràdjā mar djwỳnh'õ. Nhyṁ me kunĩ kum kĩnh. Gamarij kàjmā djan Pedru ar'ã memā kum,

—Ar o akator ngrire, ane. Nhyṁ me arỳṁ aro kato.

³⁵ Nhyṁ Gamarij arỳṁ ar kàxā memā kum,

—Ba ar amā arē. Kwārĩk wānh ajmā aro kēt. Dja gar ar par jabej mỳj dja gar ijukri nē?

³⁶ Ba ar amā arē gar ama. Amrēbē me'õbē Teuda ari memā amiraxo àmra ar ba. Nhyṁ me krāptĩ kute 400 pyrāk mã kõt ajkamē. Nhyṁ kam me arỳṁ kubĩ nhyṁ me kunĩ kõt baja arỳṁ ajmā nhyṁ arỳṁ kēt ne.

³⁷ Nhyṁ kam me'õbē Djuda memā amijo amirĩt ne. Bēnjadjwỳr bajtem amrēbē kute me idji'ã pi'õk no'õko àmri ne Djuda memā amijo amirĩt ne. Pykabē Garrējakam ne abatānh djā. Djuda amijo amirĩt ne amikõt me krāptĩ kamē. Ne kam adjwỳnhdjwỳ arỳṁ ty nhyṁ me kunĩ kõt bajadjwỳ arỳṁ ajmā.

³⁸ Be, Teudamē Djudakõt me krāptĩ ba. Ne kam me ta arỳṁ bimānhja dja gar ama. Pedru arkum anhikra karo gē ar ta mekõt ar ba. Godja ar ta amikabēnkõt meo ba jabej nhyṁ me ta ĩ ajmā. Amrēbē me ja kõt dja me ta ã bimānh

ane. ³⁹ Nār, godja ar mrāmri Metĩndjwỳnh kabēnkõt meo bakumrēx jabej gwaj te aro àpanh ne aben bê me ngrānh prāmje. Gwaj ren aro ajkēn arỳṁ ren Metĩndjwỳnhmā amikurētuw.

⁴⁰ Nām ã memā ane nhyṁ me arỳṁ kõt amikabēn dji. Ne kam amiwỳr Jeju kute ar anorja 'uw nhyṁ ar arỳṁ bõx. Nhyṁ kam me ar titik ne arkum,

—Kwārĩk wānh Jeju kukwakam memā adjujarēnh kēt, ane. Ne kam arỳṁ arkum ire nhyṁ ar tē.

⁴¹ Djām ar kaprĩre ne ar tē? Kati. Ar kĩnhkumrēx ne me rũnhbē tē. Mỳkam ne ar kĩnh? Bir, ar amim,

—Be, Metĩndjwỳnh ta ne amim ar ijā karõn amim, “Be, me kum Jeju kurê. Dja kõt me kum ar adjwỳnhdjwỳ kurê.” Nām ã amim ar ijā karõo ane. Nām ar ã amim anen arỳṁ kĩnhkumrēx. Metĩndjwỳnh ta kute amim ar'ã karõkõt ar tokrykam ar kĩnhkumrēx ne me rũnhbē tē. ⁴² Ne kam akati kunĩkõt kàj bê memā Jeju kukràdjā'ã ujarēnh ar ba. Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam o ba. Me õ kikre kunĩ kõt o ban memā kum,

—Mrāmri ne Jejubē Kritukumrēx. Mrāmri ne Metĩndjwỳnh Jeju'ã me banhõ Bēnjadjwỳrbē kumkati mēnhkumrēx, anhỹro ba.

6

Me kute amijo Ar kubē 7 pytār.

¹ Nhyam kam Jejukõt me ba djwỳnh arỳm krãptĩ. Ne kam me kwỳ me bajtembê kregu kabẽnkam kabẽn nhyam me kwỳ mebê idjaer kabẽnkam kabẽn. Nhyam kregukam me kwỳ kabẽnja idjaerkam me kwỳ kabẽnjakam kaprĩre ne. Nãm me Jeju kute ar anorjabê 12'ã abenmã kum,

—Be, Pedru ar akati kunĩkõt me 'uwtĩo djuw mex nhyam kam me bakam me 'uwtĩ kwỳ 'ã kàtàm, ane. ² Nhyam Pedru ar arỳm kuman arỳm amiwỳr Jeju kõt me ba djwỳnh krãptĩ: ja 'uw. Nhyam me ar'ã akuprõ nhyam ar arỳm memã kum,

—Godja bar memã mỳjja nhõrbito iban arỳm te ije Metĩndjwỳnh kabẽn'ã memã idjujarẽn prãmje. Nhyam kam arỳm ar akaprĩre ne.

³ Be, mỳj dja gwaj nẽ? Bir, akmere, àpnhĩre ar, dja gar me kwỳo aben man me'ã aben kukij ne abenmã kum, “Djãm me kunĩ kute ar mex jarẽ? Djãm Metĩndjwỳnh Karõ raxo ar kadjwỳnhbê nhỹn aro ba? Djãm ar krã mex?” ane. Dja gar ã me kabio ane. Nhyam kam me kwỳ ã mexo ane, gar mekam amijo Ar kubê 7 pytàn ar imã ar arẽ. Ar imã ar arẽ bar arỳm ar'ã meo djuw mex djwỳnh rẽ. ⁴ Ne kam meo djuw mex kêt ne ate ikrã. Ate ikrãn arỳm Metĩndjwỳnhmã ikabẽn 'ãno djan memã kabẽn jarẽn 'ãno djan ar o iba, ane.

⁵ Nãm ar ane nhyam me kunĩ arỳm kum ar kabẽn kĩnh ne.

Ne kam arỳm amijo Exewão pytã. Nãm mrãmri tu amim Metĩndjwỳnh markumrẽx. Nhyam Metĩndjwỳnh Karõ raxo kadjwỳnhbê nhỹn ar o ba. Nhyam kam me amijo me kwỳ pytã. Piripimẽ Prokorumẽ Nikanõmẽ Ximõmẽ Pamenajmẽ Nikoraumẽ ne me amijo ar utã. Nikorau ja ne amrêbê kubê me bajtem. Krĩraxbê Æxikikam ne abatàn djã. Ne kam arỳm mebê idjaer kukràdjã man kõt ar amijo ba. Ne kam arỳm tu amim Jeju markumrẽx. Mebê kregu kabẽnkam ne kabẽn. ⁶ Nãm me amijo ar utàn arỳm Jeju kute ar anorja kabem aro akuprõ. Nhyam ar arỳm aro Metĩndjwỳnhmã a'uw ne ar'ã ikra jadjuw.

⁷ Nhyam kam me kute Jeju mar arỳm amũ memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnho kumex. Nhyam me kàtàm krãptĩ arỳm tu amim Jeju markumrẽx. Nhyam kam Jejukõt me ba djwỳnh arỳm Djeruxarẽkam àptàr mex ne. Nhyam me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnhdjwỳ krãptĩ: tu amim Jeju markumrẽx ne kabẽn man kõt ar amijo ba.

Me kute Exewão pa 'amỳnh.

⁸ Exewão ne tu amim Metĩndjwỳnh mar tỳ:xkumrẽx nhyam Metĩndjwỳnh arỳm kum tỳ:x jadjã. Kum tỳx jadjã nhyam arỳm me ipõkri mỳjja pumũnh kêt rũnh nhípẽxo ba. Me punu mex nhyam meo mexo ba. Me te kute mỳjja marmã kam no tyk ne ku'ẽn kute Metĩndjwỳnh

raxmã kator kadjy ne ipêxo ba. ⁹ Nhym ate me kwỳ kam kabẽn punun arỳm Exewãomẽ aktã kabẽno aben japanho dja. Mebê idjaer bikprõnh djã 'õ kurũm ne me mõ. Me bikprõnh djã jamã ne me kum,

—Me ta ar ban ta amim àpẽn ar ba ne ja, ane. Krĩrãxbê Xirenimẽ Arexã kurũm ne me ja mõ. Nhym pykabê Xirxijmẽ Adjij kurũm me jadjwỳ mõ. Ne kam Exewãomẽ aktã kabẽno aben japanho dja: ¹⁰ nhym Metĩndjwỳnh Karõ kukwakam memã kabẽn ne kabẽn katato me akrenh mex ne. Nhym kam me te: kute kabẽno itymã o ku'ê.

¹¹ Te: kute kabẽno itymã o ku'ên kam tẽn arỳm me kãxã me kwỳmã pi'òk kaprĩ jarẽ. Nhym me arỳm me'ỳr bõx ne memã 'êx. Pi'òk kaprĩ pãnh arỳm memã Exewão'ã 'êx ne me kunĩmã kum,

—Be, Exewão ne arỳm me bakukãmãkjê Mõj djẽmẽ Metĩndjwỳnh japrỳ bar arỳm kuma. Nãm me ã anen mebê Exewão kurêo dja.

¹² Mebê kurêo djan arỳm memã kurêtuw. Mebêngêtmẽ Mõj djê kukràdjã mar djwỳnhmã kurêtuw. Nhym me arỳm kam àkrêo kumex ne 'ỳr prõt ne o tỳm ne pa 'amỳ. Nhym me rũnh krãptĩ arỳm kutêp akuprõ nhym me arỳm me'ỳr o bõx.

¹³ Ne kam me rũnh kabem me 'êxnhĩ kwỳ dja. Nhym me arỳm me rũnhmã Exewão'ã 'êx ne memã kum,

—Me'õ ja ne mã Metĩndjwỳnh nhõ kikreti japrỳo ban mã Mõj djê kukràdjã japrỳo ba. ¹⁴ Nãm mã memã kum, “Nadjarekam Jeju dja ã Metĩndjwỳnh nhõ kikretio ajkẽn pyka mẽ o amrà. Mõj djê kute me bakukãmãremã kukràdjã jarẽnha dja pãnh me bamã kukràdjã 'õdjwỳ jarẽ gwaj baje we mar ne kõt amijo babamã.” Nãm ã memã anhỹro ba bar arỳm kuma. Nãm me 'êx ne ã me rũnhmã arẽnho ane.

¹⁵ Nhym kam me rũnh kunĩ Exewãokam no ty. Kam no ty nhym nokre arỳm amijo Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh nokre pyrãk nhym me arỳm nokre pumũ.

7

Exewão me rũnh krãptĩmã me kukãmãkjê'ã ujarẽn.

¹ Nhym kam me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax kum kabẽn ne kum,

—Djãm kõt ne me arẽ? ane.

² Nhym tu me kukãmãre'ã ajarẽn memã kum,

—Akmere, mebêngêt ar, dja ga me ikabẽnja ma. Metĩndjwỳnh ne me bakukãmãre Abraãomã amijo amirĩt. Prĩne me:xkumrêx ne uma: ne arỳm kum amijo amirĩt ne. Pykabê Arãkam ar ba kेत्री Mexomikam ar bari ne Metĩndjwỳnh arỳm Abraãomã amijo amirĩt ne.

³ Ne kam kum, “Anhõ pyka kurũm akato. Kam anhõbikwa ar baja Ar kubê akato.

Dja ga tẽ: ba kam ĩ amã pyka 'õdjwỳ jakre ga kam 'yr tẽn 'yr bõx", ane.

⁴ NhyM kam kabẽn kõt pykabê Kaudjêkam me ja nhõ pyka kurũm katon tẽ. Tẽ:n kam arỳm pykabê Arã'yr bõx ne kam ar ba. NhyM kam bãm kute irja arỳm kam kubê ty. NhyM kam Metĩndjwỳnh arỳm pykaja tãmmã ano nhyM 'yr tẽn arỳm 'yr bõx. Kam ne ga me ar aba. ⁵ Djã ne Metĩndjwỳnh pyka jakam kum pyka 'õ ta nhyM arỳm o aminhõ? Kati. Kute kam kum pyka'õ 'yr kêt kumrẽx. Kum 'yr kêt ne arỳm kukãm kum arẽnhit ne kum, "Dja ba ĩ anhõ kadjy amã pyka ja kanga. Dja akrakam kra aben djõ'ã apõx ne arỳm atãmdjwỳ krãptĩ. Me jamẽ me amã dja ba kanga ga me arỳm o aminhõ." Nãm ã kraxje kra'õ kêt rã'ãkam ã kum ane. ⁶ Ne kam Metĩndjwỳnh ajte Abraãomã kum,

"Atãmdjwỳ krãptĩ dja me me bajtem nhõ pykakam ar ba. Ne kam arỳm memã àpẽn kajo ar ba. Ar ba nhyM me arỳm àpẽn pytĩo me kamjêro ba. Meo ba: nhyM pyka wãkam arỳm me'ã amex krãptĩ: kubê 400 apêx.

⁷ Dja ba kam me tokry pãnh meo ajkẽ. Me bajtem kute me àpẽn'ã memã àpnẽn djwỳnhõ ajkẽ. Kam dja atãmdjwỳ ar katon arỳm pyka jakam bõx ne imã àpẽn ar ba."

Nãm ã Metĩndjwỳnh Abraãomã ane. NhyM Exewão kõt memã arẽ. ⁸ Ne kam itepã memã kum,

—Ne kam Metĩndjwỳnhmẽ Abraão ar abenmã kabẽn jarẽn mãmđji nhyM kamã Metĩndjwỳnh kum, "Dja ga me aben djõ'ã me my nhinhu kã rê", ane. NhyM kam arỳm Idjak dji nhyM ruw. NhyM 'ã akatibê 8 nhyM arỳm kra my nhinhu kã krãta. NhyM kam abatãnh ne arỳm Djako dji nhyM ruw. Ne kam abatãnh ne kam me bakukãmãre kubê 12 jadjuw. Nãm ar aben jatãri apõx tẽ ne arỳm abatãnh ne.

⁹ Ne kam te kute Jõdje pyrãk prãmje arỳm kam ngyrk ne. Kam ngyrk ne pi'õk kaprĩ kadjy arỳm me bajtemmã kanga. NhyM kam me pykabê Edjitukam kum ire nhyM kam memã àpẽn kajo ar ba. NhyM be, Metĩndjwỳnh ne mã Jõdje mẽ amijo kajkep ¹⁰ ne kaprĩ djã kunĩbê utã. Nãm kum krã mex jadjã nhyM bẽnjadjwỳr arỳm kum kĩnh. Edjitukam me õ bẽnjadjwỳr rax nhidjibê Parao kum kĩnh ne arỳm 'ã bẽnjadjwỳr mẽ. NhyM kam pykabê Edjitukam Parao nhõ me kunĩmã nhỹn kum õ mỳjja kunĩ pumũnhõ ba.

¹¹ NhyM kam Edjitukam me jamẽ pykabê Kanaãkam me ja kunĩbê djwỳ kêt. NhyM prãm arỳm me pa:ro dja nhyM me arỳm kaprĩ:ren kumex. NhyM me bakukãmãre ar te amityx djã jabej aprã. ¹² Ne kam abenmã kum, "Edjitukam

ne me djwỳo atom nhym kumex”, ane. Nhym Djako me kabẽn man arỳm djwỳ'yr me bakukãmãre ar ano. ¹³ Nhym ar Edjitu'yr tẽn arỳm 'yr bõx. Ne kam akẽx ne arỳm akubyn aminhõ pyka'yr bõx. Ne kam ajte 'yr tẽn 'yr bõx. Nhym kam kamy arkum amijarẽnho amirĩtkumrẽx ne arkum, “Ba. Axikõt gwaj bajapõx”, ane. Nhym kam me Paraomã Jõdje nhõbikwa jarẽ nhym kuma.

¹⁴ Nhym kam Jõdje arỳm bãm Djakomẽ ar'yr kamy ar ano. Õbikwa kunĩ'yr ano. Me abenã ar mẽnkkam ne ar krãptĩkumrẽxbẽ ⁷⁵. ¹⁵ Nhym kam Djako ar Edjitu'yr tẽn kam 'yr bõx ne kam arek kam ar ba. Nhym kam Djako kubẽngẽtte kubĩ. Nhym kam me bakukãmãre arkubẽngẽtte ar kupa. Aben nwhitepã ar paro tẽ. ¹⁶ Nhym me amũ krĩraxbẽ Xikĩkam aro ban arỳm kẽnkrekam ar angij. Amrẽbẽ: ne ar kukãmãre Abraão kute me tyk jangjẽn kadjy mebẽ kẽnkre by. Xikĩkam Imõ tãmdjwỳmã ne ngõnhponho pi'õk kaprĩ ngãn pãnh kẽnkre ja by. Kẽnkre jakam ne me ar angij.

¹⁷ Nhym tũmrãm Metĩndjwỳnh arỳm kute memã pyka kanga kadjy amikabẽn tũm ma. Kute amrẽbẽ: Abraõomã pyka jarẽnhja arỳm kute memã kanga kadjy amikabẽn tũm ma. Nhym Edjitukam arỳm me àptàr mex mõ. ¹⁸ Me àptàr mõ nhym atemã bẽnjadjwỳr rax me kadjy kato. Bẽnjadjwỳr ja ne kute me kukãmãre

Jõdje'ã ujarẽn mar kêt. ¹⁹ Nãm me kadjy katon arỳm me banhõ me wỳnhmã 'ẽx ban ar meo bikẽnho ba. Nãm me bakukãmãremã me prĩre'ã karõn memã kum, “Dja me prĩre axidjuw ga me bõm arẽ gẽ ty”, ane.

²⁰ Nhym kam Mõdjẽ ruw. Nhym Metĩndjwỳnh kum kĩnh. Nhym kam nã ta ùrkwãkam o kaõro krĩ nhym arỳm 'ã mytyrwỳ amãnhkrut ne ikjẽkõt apẽx. ²¹ Nhym kam me bõm kudji. Nhym Parao kra ni arỳm amim kumỳn kra'ã amim o djuw mex. ²² Nhym kam me kum pykabẽ Edjitu nhõ me ja kukràdjã kunĩ jarẽ nhym arỳm kuma. Ne kute me kabẽn jarẽn kadjy kabẽn mexkumrẽx ne àpẽn mex kadjy tỳxkumrẽx.

²³ Ne arỳm abatàn mex ne. Rwỳk'ã amexbẽ 40 apẽx nhym amim, “Ba 'yr inhõ me wỳnhbẽ idjaer pumũ”, ane. ²⁴ Ne me'yr tẽn kam me'yr bõx. Nhym Edjitukam me kra'õ mebẽ idjaer'õo bikẽnho dja nhym omũn arỳm o ngyrk ne kubĩ. ²⁵ Be, kute bĩn kेत्रि ne amim, “Be, Metĩndjwỳnh kukwakam dja ba me utã. Godja me kõt ima”, ane. Nhym kam me kute mar kêt. ²⁶ Nãm Edjitukam me kra'õnh bĩ nhym 'ã akati nhym õ me wỳnh ar aben tako dja. Nhym bit kute aro mexmã aben nẽje arkum kabẽn ne arkum, “È, ar ikabẽn ma. Ar aje abeno anhõbikwajakam aben tako dja”, ane.

²⁷ Nhym kute ikjẽo bikẽnho

ãmja arỳm amũ Mõjdjê kujaten kum, “Nhỹnh ne me'õ me ikadjy ajã bẽnjadjwỳr mẽ, ga aben nêje ar imã akabẽn ne? 28 Ga ne ga amũja'ã Edjitukam me kra'õnh bĩ. Djãm aje ã ijo anhỹrmã”? ane. 29 Nhym arỳm kuman amijã maje atemã pykabê Midjijãmã prõt ne. Prõt ne kam 'ỳr bõx ne arỳm me bajtemwākam ar ba. Ar ba:n kam arỳm kra ja dji nhym ruw. Nhym ajte ja dji nhym ruw.

30 Nhym kam ar ba: nhym 'ã amex krãptĩbê 40 apêx. Nhym akati 'õkam arỳm kapõt kukritkam ar ba. Krãnhbê Xinaj bu'ã kapõtka ar ba: nhym akaok tu põko dja. Nhym kuwykam Bẽnjadjwỳr djwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh kum amijo amirĩt ne. 31 Nhym te kute marmã kam no tyn djan amim, “Je tũ, mỳj ne wã”? ane. Ne kute omũnh mexmã 'ỳr bikamẽnh tẽ nhym Bẽnjadjwỳr djwỳnh kum,

32 “Ba ne ba ibê me akukãmãre nhõ Metĩndjwỳnh.

İbê Abraomẽ İdjakmẽ Djako ar õ Metĩndjwỳnh.”

Nãm ã Bẽnjadjwỳr djwỳnh kum ane. Nhym Mõjdjê umaje tertet ne ibõn djan te kãjmã 'ỳr krãn kute omũnhmã.

33 Nhym Bẽnjadjwỳr djwỳnh kum,

“Ë, aparkà kaba. İnhõ pykakam ne ga adjãm wã. Kwãrĩk wãnh o abikẽnh kêt.

34 Ë, pykabê Edjitukam me kra ne inhõ me jao bikẽnho ba ba arỳm mrãmri me tokrykõt omũn me kangãngã ma.

İje me utar kadjy ne ba ruw. Amrẽ tẽ ba Edjitemã ajano.”

Nãm ã Mõjdjẽmã ane.

35 Be, Mõjdjê ja ne me amrẽbê kangan kum,

—Nhỹnh ne me'õ ajã bẽnjadjwỳr mẽ ne ga aben nêje ar imã akabẽn ne? ane. Be, me te kanga nhym Metĩndjwỳnh ta arỳm me kadjy ano. Memã bẽnjadjwỳr kadjy ne ano. Kute me utar kadjy ne ano. Bẽnjadjwỳr djwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh ne akaok tu põkkam kum amijo amirĩt nhym arỳm me kadjy ano. 36 Nhym kam Mõjdjê Edjitu kurũm meo mõ. Kamã ne me aerbê mỳjja pumũnh kêt kwỳ nhipêx. Me te kute mỳjja marmã kam no tyk ne ku'ẽn Metĩndjwỳnh raxmã kator kadjy mỳjja kwỳ nhipêx. Edjitukam ipêx ne ajte ngõ ra:x nhidjibê Kamrêkrekam ipêx. Ne kam kapõt kukritkam meo ba: nhym amex krãptĩbê 40 me'ã apêx. Nãm ã Exewão memã ane.

37 Ne itepã ajte memã kum, —Mõjdjê ja ne mebê idjaermã kum,

“Ba ne ba Metĩndjwỳnh kukwakam me amã kabẽn jarẽnho iba. Dja Metĩndjwỳnh ĩ me akadjy amijo me anhõbikwa 'õ pyta.

Amijo utà nhym arỳm ikudjwa ã me amã kabẽn jarẽnho ane.”

Nãm ã Mõjdjê memã ane.

³⁸ Be, Mõjdjê ja ne kapõt kukritkam ar meo aben pydjìn meo ba. Nhym kam krãnhbê Xinajkam Bẽnjadjwỳr djwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh kum kukràdjà jarẽ. Me kute katàt amijo ba'ã Metĩndjwỳnh kute memã karõkam kukràdjà ja ne kum arẽ. Me kute mar ne tĩn ne ar bamã ne kum arẽ. Nhym arỳm me bakukãmãremã arẽ. Nhym me aben djõ'ã abenmã arẽ gu me bakamingrãnyre arỳm baje mar ne o baba.

³⁹ Nhym be, me bakukãmãre ne me kum kabẽn mar prãm kêt. Me aminhirõ bê kabẽn rẽn arỳm te akubyn Edjitungã mõrmã bikraro nhỹ. ⁴⁰ Mõjdjê krãnh nhimõk'ã kute amikràkam ne me arỳm Arãomã kum,

“Mõjdjêwã, kute Edjitu kurũm me bajo kator ne kute me bajo mõr djwỳnhwã birãm mỳjwã ne arỳm ajmã on. Nhym got omũ. 'Yr aprõt ne me batĩndjwỳnh karõ kwỳ nhipêx gẽ me bakukãm ba.”

Nãm me ã Arãomã ane. ⁴¹ Ne kam arỳm mrybàri krare karõ nhipêx ne o we Metĩndjwỳnh. Ne kam arỳm we mry karõ kĩnh djà'ã mryo bõx. O bõx ne parbê kudjìn arỳm kum kubĩ. Ne arỳm kute ikrao mỳjja nhipêxjakam kĩnh katio dja. ⁴² Nhym Metĩndjwỳnh arỳm

mebê amijo akêx ne wãnh memã ire. Me ta wãnh kute kanhêti krãptĩmã rax jarẽnho ba kadjy memã ire. Ije amã arẽnh kõt ne Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽn djwỳnh kabẽn'ã pi'òk no'òk. Kamã ne Metĩndjwỳnh memã kum,

“Ga me abê idjaer, djãm imã ne ga me mry paro aba? Me aje mỳjjamã mry paro aba nhym 'ã amex krãptĩbê ⁴⁰ apêxja djãm imã ne ga me mry pa got? Arkati.

⁴³ Ate ne ga me mỳjjao metĩndjwỳnh karõ nhipêx ne kum rax jarẽnho aba. Ne mã me karõbê Morkimã kikreo aba. Ne me anhõ metĩndjwỳnhbê Rẽnpanh nhõ kanhêti karõo aba. Aje ikupa'ã amijo aba prãmkam dja ba arỳm me anhõ pyka djwỳnh bê me akujate. Dja ba me bajtem nhõ krĩraxbê Babirõnij nhijukri me akujate.”

Nãm ã Metĩndjwỳnh memã ane. Nhym Exewão arỳm kõt me rũnhmã arẽ.

⁴⁴ Ne itepã ajte memã kum,

—Mrykào kikre ne me bakukãmãre kapõt kukritkam ar o ba. Metĩndjwỳnh kute memã amijo amirĩt nhym me kute mar kadjy ar o ba. Ta ne Mõjdjêwã 'ã karõn kum, “Ije kikre'ã amã karõ kõt dja ga ipêx.” Nãm ã Mõjdjêwã 'ã karõo ane. Nhym arỳm kõt ipêx nhym me ar

o ba. ⁴⁵ Nhyṁ kam ô'ã me bakukãmãremẽ Djodjuwemẽ ar kikreo ba:n arỳṁ apỳnh me bajtem nhõ pyka djãri'yř o bõx. Nhyṁ Metĩndjwỳnh arỳṁ apỳnh me bajtem ba djãrio apan me kujate. Me kujate nhyṁ me arỳṁ me pãnh pykakam ar ba. Nhyṁ mebêngêt aben kukãm me paro mõ. Me paro mõ nhyṁ me tàmdjwỳ arỳṁ aben djõ'ã mrykào kikreo krĩ. O krĩ: nhyṁ kam tũ:mràm Dawi arỳṁ me kadjy katon kam me kadjy bẽnjadjwỳr. ⁴⁶ Nhyṁ kam Metĩndjwỳnh kam kĩnh. Nhyṁ kum, "Metĩndjwỳnh, abẽ Djakoo aba djwỳnh. Ba amã anhũrkwã nhipêx", ane. ⁴⁷ Nhyṁ be, Dawi ne kute kum kikre nhipêx kêt. Nhyṁ be, krabê Xaromão ne arỳṁ kum kikre nhipêx.

⁴⁸ Nhyṁ be, djãm me kute ikrao kum kikretikam Metĩndjwỳnhbê kumkati krĩ prãm got? Arkati. Me bakukãmãre kabẽn kõt ne ba ikabẽn jarẽ. Amrêbê: ne me Metĩndjwỳnh kukwakam memã kum, "Bẽnjadjwỳr djwỳnh ne me amã,

⁴⁹ 'Be, kute me bẽnjadjwỳr rũnh krĩ djã pyrãk ne ã kỳjrũm kãjkwakam ikrĩ djã ã imã nõr ane. Kãjkwabê ne ikrĩ djã.

Kute me par ku'ẽ djã pyrãk ne pyka ã iparbê imã nõr ane.

Be, djãm me kute imã kikreti'õ nhipêx nhyṁ imãnhkutãmã? Arkati.

Djãm me kute imã ikrĩ djã'õ nhipêx ba kam inhỹr ne ityk djã kêtãmã? Arkati.

⁵⁰ Ba ne ba inhikrao kãjkwamẽ pyka nhipêx. Djã ne ga me ja ma?"

Nãm ã Bẽnjadjwỳr djwỳnh me amã ane."

Nãm kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh ã memã ane. Ga, me kute ikrao kum kikreti nhipêxjakam Metĩndjwỳnhbê kumkati kam krĩ kêtja pumũ. Nãm ã Exewão memã ane.

⁵¹ Ne kam itepã ajte memã kum,

—Ba me amã arẽ ga me ama. Be, me akukãmãre kwỳ kute arĩk amijo ba'ã ne ga me amijakren arĩk ar amijo aban mã amin-hirõbê Metĩndjwỳnh kabẽn rẽn anhõkre kadjwỳnhbê ajaxwe ar aba. Ne kam ajamakkre kêtikumrêx ne mã aminêje Metĩndjwỳnh Karõbê adjãptãr aba. ⁵² Nhỹnh got Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh'õ nhyṁ me akukãmãre kute o bikẽn kêt? Nãm me mã aben kukãm me kupa. Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh mã me bakukãmãremã kum,

"Kritu ne katãt ne axwe kêtikumrêx. Mrãmri dja bõxikumrêx." Nãm me mã ã memã ane nhyṁ kam me mã me kupa. Tãm ne ajbir jakam bõx ga me arỳṁ kangan abĩ. ⁵³ Be, kadjy mrãnh djwỳnh ne me kadjy Mõjdjẽmã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽ. Me kute katãt amijo ba'ã kabẽn jarẽ ga me aben djõ'ã

o aba kajgon mar kêt ne kôt amijo aba kêt-kumrêx. Nãm ã Exewão memã ane.

Me kute Exewão bĩn.

⁵⁴ Nhy m me kute amijã kabên markam arým ngyrk týx mex ne. ⁵⁵ Nhy m be, Metĩndjwýnh Karõ arým raxo Exewão kadjwýnhbê nhýn ar o ba. Ar o ba nhy m arým kãjmã krãn kãjkwa pumũn kam Metĩndjwýnh pumũ. Prĩne me:xkumrêx ne uma: nhy m omũ. Nhy m Jeju Metĩndjwýnh djubõk'ãnh dja nhy m omũ. ⁵⁶ Nãm Exewão ar omũn arým memã kum,

—Ë ota, arým ne kãjkwa abenbê ajkij. Kute amijo ĩ ne bõxja ne arým ra:x ne Metĩndjwýnh djubõk'ãnh dja, ba arým omũ, ane.

⁵⁷ Nhy m kam me tu kãj bê amran amijamak'ã pron itepato 'ýr prõt ne. 'Ýr prõt ne o tým ne ⁵⁸ arým krĩrax kurũm o kato, atykmã o katon kumẽ. Kumên kam kẽnõ titik ar o ba. Anhýr djwýnhrà m ne me'õ abatãnh nybê Xaur dja. Nhy m me aminhõ kubêkào pôx ne parbê adjuw.

⁵⁹ Nãm me Exewão titik ar o ba nhy m arým amijo Metĩndjwýnhmã a'uw ne kum,

—Bênjadjwýr djwýnh Jeju, amim ikarõo wabi, ane. ⁶⁰ Ne kam kõnkrão nhýn kãj bê àmrao kum kabên ne kum,

—Bênjadjwýr djwýnh, dja ga me kute ibĩn pãnh jarênh kêt. Nãm ã ane nhy m me arým kubĩ nhy m arým ty.

8

Me kute Jeju nhõ me jao bikênho mõi nhy m me bimãnh.

¹ Be, me kute Exewão bĩn kêttri ne Xaur memã kum, “Rã'ã me abĩ”, ane.

Nhy m me kubĩn kam arým me krãptĩo bikênhmo krax ne. Me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio bajao bikênhmo krax ne. Nãm me Djeruxarêkam meo bikênho mõi:n me krãptĩ:o ajkê. Nhy m me me umaje arým ajmã. Pykabê Djudêjakam pyka kunĩkõt ajmã. Ne pykabê Xamarijkam pyka kunĩkõt ajmã. Jeju kute ar anorjabit ne ar arek Djeruxarêkam ar ba. ² Nhy m me kwý kum Metĩndjwýnh jabêja ne Exewão mýn o mõi n arým adjã. Ne kam abej mu:w. ³ Nhy m be, Xaur arým àkrên ari me kute amim Jeju maro bikênho ba. Me kute Jejukõt ar aben pydjio bajao bikênho ba:n kikre kunĩkõt mrãn wangij ne me bjêro mrãn meo apõx. Nãm me mymẽ me nireo mõi n arým mebê ijê.

Piripi Xamarijkam bõx ne Jeju'ã memã ujarênh.

⁴ Nhy m me amũ bimãnhja ne me arým memã Metĩndjwýnh kabên jarênhõ mõi. Apýnh me ba djãri memã arênhõ mõi. ⁵ Kamã ne Piripi krĩraxbê Xamarijmã tẽn bõx. Ne kam arým kãj bê Kritu'ã memã ujarênh tẽ. ⁶ Nhy m me itepato arým kabên ma, me krãptĩ: kabên ma. Nãm mýjja pumũnh kêt kwý nhipêx nhy m me arým omũn kam

kunĩ kabēn mar 'ãno dja. ⁷ Be, me karõ punu me krãptĩo ba nhym arỳm ano nhym me karõ amran memã iren arỳm mã mõ. Nhym ajte me akrymẽ me mrãnh kêt krãptĩo mex. ⁸ Nhym kam me arỳm krĩrax wãkam kĩnhti:re ne.

Ximãobê wajangare'ã ujarēnh.

⁹ Nhym krĩrax tãmkam ne me'õ. Me kum Ximão jarē. Ta ne kute amijo mỳjja mar pytār, amijo apỳnh mỳjja mar pytār ne ari amijo wajangao ba. Nãm me noo biknor ar o ba nhym me kam no tyn kumex. Nhym mã amijo rax ne memã kum,

—Ē, ba ne ba iraxkumrēx, anhỹro ba. ¹⁰ Nhym me kãtãmmẽ me rũnh kunĩ ma:r ar o ban abenmã kum,

—Tãmwã ne Metĩndjwỳnh pymao uman tỳ:x ne, ane. ¹¹ Be, amrēbẽ ne amijo apỳnh mỳjja mar ne me kupēnh ne me noo biknor ar o ba nhym me arỳm maro ba. ¹² Mar ar o ba: nhym kam Piripi arỳm memã kabēn jarē. Memã Metĩndjwỳnh kute amim me utār ne ar meo bakam kabēn jarē. Ne Jeju Kritu'ã memã ajarẽ nhym me arỳm kuman tu amim Jeju markumrēx. Nhym arỳm Metĩndjwỳnhmã ngõmã me angij. Me mymẽ me nire jangij.

¹³ Nhym kam Ximãodjwỳ arỳm mekõt amim kuma. Amim kuma nhym me arỳm Metĩndjwỳnhmã ngõmã adjã. Nhym kam arỳm mã Piripi kõt ajkamẽ. Nhym Piripi me aērbẽ mỳjja pumũnh kêt rũnh

nhipêxo ba. Me te kute mỳjja marmã kam no tyk ne kute Metĩndjwỳnh raxmã kator kadjy ne ipêxo ba. Nhym Ximão amim omũnho ban te kute marmã kam no tyn ku'ẽ.

¹⁴ Nhym kam me amũ Djeruxarēkam memã kum,

—Be, pykabê Xam-arijkam ne me arỳm amim Metĩndjwỳnh kabēn markumrēx, ane. Nhym Jeju kute ar anorja arỳm kuma. Kuman arỳm me'ỳr Pedrumẽ Djuão ar ano. ¹⁵ Nhym ar me'ỳr tēn me'ỳr bõx. Ne kam Metĩndjwỳnhmã meo a'uw ne kum,

—Dja ga memã Akarõ jano gẽ me 'amỳn meo ba, ane. ¹⁶ Be, kraxje Metĩndjwỳnh Karõ mekam rwỳk kêt rã'ã. Nãm me Bēnjadjwỳr djwỳnh Jeju kukwakam Metĩndjwỳnhmã ngõmãbit me angij.

¹⁷ Nhym Pedru ar Metĩndjwỳnhmã meo a'uw ne me'ã ikra jadjuw nhym Metĩndjwỳnh Karõ arỳm me 'amỳn meo ba. ¹⁸⁻¹⁹ Pedru ar kute me'ã ikra jadjwỳrkõt Metĩndjwỳnh Karõ me 'amỳ nhym Ximão arỳm amim omũn arkum,

—Ota pi'õk kaprĩ. Dja gar amikudjwa imã akre. Ba badjwỳ ar akudjwa maro iba ne me'ã aminhikra jadjwỳro iba gẽ Metĩndjwỳnh Karõ me 'amỳn meo ba, ane.

²⁰ Nhym Pedru kum,

—Metĩndjwỳnh kute tu memã kajgo Amikarõ janor-jakam ga arĩk amim, “Dja ba pi'õk kaprĩ pãnh Metĩndjwỳnh

Karõ man ar o iba”, ane. Kam gê Metĩndjwỳnh me biknor tokry djãmã ajano ga anhõ pi'ók kaprĩmẽ ro'ã akuno. ²¹ Be, Metĩndjwỳnhmã akadjwỳnhbê ajaxwe rã'ãn kum amex kêt rã'ã. Kam ne ga aje Karõ mar prãm kêt kumrẽx.

²² On amikam akaprĩn wãnh ajaxwejamã anhiren Metĩndjwỳnhmã amijo a'wỳ. Gê kute ajaxweo biknor ne akam ngryk kêt jabej. Aje Metĩndjwỳnh Karõ'ã amim karõ punujao biknor ne akam ngryk kêt jabej kum amijo a'wỳ. ²³ Be, arỳm ne ba apumũ. Ajaxwe kute ajamỳnh tỳx ne kute ajo ba rã'ã. Nãm ã Pedru Ximãomã ane.

²⁴ Nhy m Ximão kum,

—Inêje Bẽnjadjwỳr djwỳnhmã akabẽn gê aje imã akabẽn jarẽnhja kõt ijo anhỳr kêt, ane.

²⁵ Nhy m kam Pedrumẽ Djuão ar Bẽnjadjwỳr djwỳnh'ã memã amijarẽnho djan kabẽn'ã kàj bê memã ujarẽnho djan kam arỳm o ino re. Ne kam arỳm Djeruxarẽmã akẽx ne. 'Yr mõ:n mõr kõt memã Kritu'ã ujarẽn ny jarẽnho mõ. Pykabê Xamarij kam me ja apỳnh me ba djari krãptĩ memã arẽnho mõ.

Exopij kam me'õjamã Piripi Jeju'ã ujarẽn.

²⁶ Nhy m kam Piripi arek Xamarij kam ar ba. Kam ar ba nhy m Bẽnjadjwỳr djwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh'õ arỳm 'yr bõx ne kum,

—Kajmã djan amũ aparmã tẽ. Ga, Djeruxarẽmẽ, krĩraxbê Gadjamẽ abenmã pry mẽnha pumũ. Pry 'ãnh ne kapõt kukrit. Dja ga 'yr tẽn 'yr bõx, ane. ²⁷ Nhy m arỳm kajmã djan 'yr tẽn arỳm 'yr bõx. Nhy m me'õ pry'ã tẽn nhy m omũ. Õ pyka djwỳnhbê ne Exopij. Kubê eunuku'õ. Exopij kam bẽnjadjwỳr rax nibê Kãdjidji. Nhy m kukwakam ra:xi. Kubê õ nèkrẽx kunĩ pumũnh djwỳnh. Djeruxarẽ kurũm ne tẽn. Arỳm ne Metĩndjwỳnhmã rax jarẽn kam tẽn. ²⁸ Ne kam kurũm akubyn õ pyka'yr tẽn. Õ kãmranhtỳx, mry kute bjêrjakam tẽn. Ne kam pi'ók jarẽnho nhỹ. Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽn djwỳnhbê Idjaij nhõ pi'ók ne arẽnho nhỹ.

²⁹ Piripi me'õ ja pumũ nhy m Metĩndjwỳnh Karõ kum,

—'Yr aprõt ne kãmranhtỳxme ro'ã tẽn, ane. ³⁰ Nhy m arỳm 'yr prõt ne ro'ã tẽn. Nhy m Idjaij nhõ pi'ók jarẽnho nhỹ nhy m arỳm kuma. Ne kam kum,

—Ë, djã ne ga arỳm me kabẽnwã ma? Mỳj'ã ne kabẽn amijakre? ane.

³¹ Nhy m kum,

—Djãm ije mỳjja mar godja ba mỳjja'ã kute amijakreja ma. Kon, me'õ dja imã kraxkõt arẽ ba arỳm kõt kuma. Iwỳr wabin inhikõ'ã nhỹ, ane.

³² Me bakukãmãre Idjaij kabẽn ne eunuku arẽnho nhỹ. Nãm amim,

“Me kute bînmã o tẽ nhym
uwbôre kute mrãmri
ne mrykî'âtomti
djuwbôre pyrâk. Ne
kute mrãmri ne me
arÿm kî jakâro âmkam
mrykî'âtomti jabatânh
nyre bẽn kêt pyrâk.
Nãm ã aminêje kabẽn
kêto ane.

33 Nãm me 'êx ne o kâtâm
ne 'ã, 'Tãmwã ne
axwekumrêx. Tãmwã
ne axwekumrêx', ane.
Axwe kêtkumrêx nhym
me arÿm tu kum mÿj
axwe pãnh jarê. Nhym
arÿm tyn wabi nhym
kute ô'ã me'ô kêt
pyrâk”, ane.

Tãm ne eunuku pi'ôkkam
arênhonhÿ.

34 Nhym Piripi 'ÿr wabin
ikô'ã nhÿ nhym kum,

—Imã arê. Mÿj me'ô'ã
ne Metîndjwÿnh kukwakam
kabẽn jarênh djwÿnh ja jarê?
Djãm amijã nâr me'ô'ã? ane.

35 Nhym kam Piripi eunuku
kute pi'ôk jarênh kôt arÿm
kum Jeju'ã ujarênhmo krax ne
arek 'ã ujarênhonh tẽ.

36 O tẽ:n kam arÿm ngô'ÿr
bôx nhym eunukuja kum,

—Ota ngô. Mÿj dja ba
nẽ ga Metîndjwÿnhmã ngômã
ijadjà? ane.

37 Nhym Piripi kum,

—Mrãmri aje tu amim Jeju
markumrêx jabej ba kam
arÿm ngômã ajadjà, ane.
Nhym kum,

—Nà. Ba mrãmri tu
amim Jeju Kritu markumrêx.
Mrãmri kubê Metîndjwÿnh
Krakumrêx, ane.

38 Nhym eunuku mry kute
kà bjêrmã kabẽn nhym arÿm
dja. Nhym kam ar ngô'ÿr ruw
ne arÿm nox ne. Nhym kam
Piripi arÿm Metîndjwÿnhmã
ngômã adjà. 39 Ne kam
ar wabin dja. Nhym kam
Bênjadjwÿr djwÿnh Karô tu
Piripi byn mã o tẽ. Nhym
eunuku arÿm ijukri omÿnh
kêtkumrêx. Ne kam ô pykamã
tẽ. Arÿm kîntiren tẽ. 40 Nhym
kam krîraxbê Oxotokam ajte
Piripi amirît ne. Ne kam
bu'ã krî kunîkôt memã 'ã
ujarênh tẽ. Tẽ:n kam krîraxbê
Xedjare'ÿr bôx.

9

Xaur Jeju'ÿr amijo akêx.

Kar 22.3, 26.9

1 Nhym kam Xaurja kute
ari meo bikênhonh baja kute
me kangrôn nhÿ rã'ã. Kute
Bênjadjwÿr djwÿnhkôt me ba
djwÿnh kangrôn nhÿ rã'ã. Nãm
mã me'ã memã kum,

—Gê me tu me kupa. Gê me
tu me kupa, ane. Nãm memã
anhÿr rã'ãn arÿm me kadjy
Metîndjwÿnh mar djwÿnh nhô
bênjadjwÿr rax'ÿr tẽn arÿm 'ÿr
bôx ne kum,

2 —Ba krîraxbê Tam-
agukam me rÿnh'ÿr tẽ. Dja
ga me kute amim Jeju mar'ã
pi'ôk no'ôk ne imã angã ba
memã o tẽ. Ba apÿnh mebé
idjaer bikprôn nhÿ djâkam me
rÿnh kunîkôt memã akreo
tẽ. Dja me akabênkôt me
kute amim Jeju mar jabej ne
memã katon arÿm imã me
kanga. Ba me uwpren amrê
Djeruxarê'ÿr meo tẽn awÿr
meo bôx, ane. Nhym kam

arỳm me'ã memã pi'òk no'òk nhym arỳm kubyn me'ỳr o tẽ. ³ Me 'ỳr o tẽ:n kam arỳm krĩraxbê Tamagu tẽpo tẽ. Tẽpo tẽ nhym tu aêrbê kàjkwa kurũm mỳjja adjênhja prĩne kurwỳ. ⁴ Nhym arỳm tu pykabê tỳm ne arỳm me'õ kabẽn ma. Nhym kum,

—Xaur, Xaur, mỳkam ne ga me kute amim imaro abikẽnho aba? Aje ba mãn ijo abikẽn pyràk ane.

⁵ Nhym Xaur kum,

—Bẽnjadjwỳr, mỳj me ajõ ga ne ga imã akabẽn? ane.

Nhym kum,

—Ba, ibê Jeju. Nã gãm me kute amim imaro abikẽnho aba ne aje ba mãn ijo abikẽnho aba pyràk. Ne kam te adjumar mex prãmje. Ga, mry kute jênh bjêrja pumũ. Me kute mỳjja djwa mexo mry kamjỳr nhym arỳm umaje prõt tỳxja pumũ. Nhym kwỳ amakkre kêt kam tu amikamjỳr djà kanã ne arỳm tokry ne. Gadjwỳ dja ga ari ijo abikẽnho aban arỳm atokry:. Nãm Jeju ã kum ane.

⁶ Nhym kam kum,

—Bẽnjadjwỳr djwỳnh, mỳj ne ga amã kĩnh? Dja ba ã amã o ane, ane.

Nhym kum,

—On kàjmã djan amũ krĩraxmã wadjà. Kam dja me amã 'ã karõ. Dja ga mrãmri katàt me kabẽn man kõt amijo abakumrêx, ane.

⁷ Nhym Xaurkõt ar mõrja me'õ kabẽn man kam ar kute ì pumũnh kêt kumrêx. Ne kam te: umaje te kabẽn mã.

⁸ Nhym kam Xaur kàjmã

djan no põt kajgon arỳm rĩt kêt ne. Nhym kam ar pa 'amỳn o tẽn arỳm krĩraxbê Tamagumã wadjà. ⁹ Nhym rĩt kêt kumrêx ne. Ne kam kute mỳjja krẽn kêt ne kõm kêt'ã akati amãnhkrut ne ikjêkêt apêx.

¹⁰ Nhym kam krĩraxbê Tamagukam ne me'õbê Ananij. Bẽnjadjwỳr djwỳnh ne Ananij nokrekam amirĩt nhym arỳm omũ. Nhym kum, “Ananij”, ane.

Nhym kum, “Bẽnjadjwỳr djwỳnh, mỳj nã”? ane.

¹¹ Nhym kum,

—Kàjmã djan tẽn pry nhidjibê Katàt'ãnh tẽn Djuda nhũrkwã'ỳr bõx. Kam Xaur jabej me kukja. Krĩraxbê Taxukam ne abatành djà. Dja ga abej me kukja. Wãkam ne Xaur Metĩndjwỳnhmã amijo à'wỳro nhỹ. ¹² Be, ga ne ga arỳm amikukãm nokrekam amirĩt nhym akarõ pumũ. Ga ne ga arỳm 'ỳr wadjàn 'ã anhikra dji nhym arỳm akubyn rĩt mex ne. Nãm ã apumũho ane. Nãm ã Bẽnjadjwỳr djwỳnh Ananijmã ane.

¹³ Nhym kum,

—Je, Bẽnjadjwỳr djwỳnh, mỳkam? Xaur wã ne umakumrêx. Nãm arỳm Djeruxarêkam anhõ me ja krãptĩ ajkê nhym me krãptĩ arỳm imã arẽ. ¹⁴ Ne jakam arỳm me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr ar me ijã pi'òk no'òk nhym amrẽ o tẽ. Me ije amã amijarênhja kunĩ kadjy arỳm

amrẽ pi'oko tẽ. Kute me idjuwpre kadjy ne o tẽ, ane.

¹⁵ NhyM Bẽnjadjwýr djwýnh kum,

—'Yr tẽ. Ba ne ba inhõ àpênh kadjy amijo utà. Dja me bajtemmã ijã ajarên me bẽnjadjwýr rũnhmã ijã ajarên mebê idjaermã ijã ajarê. Ja kadjy ne ba amijo utà. ¹⁶ Dja ba i kum, “Dja ga i ijã adjujarênh djô'ã atokry kumex.” Nãm ã Xaur'ã Ananijmã ane.

¹⁷ NhyM kam arým 'yr tẽ. 'Yr tẽ:n kam arým Djuda nhũrkwãmã wadjàn Xaur'yr bõx. Ne kam arým 'ã kute ikra djirkam kum,

—Xaur, akmere, gu banhõ Bẽnjadjwýr djwýnh Jeju ne ijano ba arým awýr bõx. Pry'ã atêm nhyM kute amã amijo amirĩtja tãm ne ijano ba awýr tẽ. Dja ga akubyn arĩt mex nhyM Metĩndjwýnh Karõ arým raxo akadjwýnhbê nhýn ar ajo ba. Ja kadjy ne ijano ba tẽ. Nãm Ananij ã kum ane. ¹⁸ NhyM aêrbê no kurũm mýjja kute tepkà pyræk rôrøk ne. NhyM akubyn rĩt mex ne. Ne kam kàjmã dja nhyM kam arým Metĩndjwýnhmã ngõmã adjã. ¹⁹ NhyM kam ajte õ kwý krên arým akubyn týx ne.

Xaur memã Jeju'ã ujarênh nhyM me kum kurê.

A Kõ 11.32

Ne kam arek Tamagukam Jejukõt me ba djwýnhmẽ ro'ã ar ba nhyM 'ã akati kwý apêx. ²⁰ Tamagukam ar bari ne apýnh mebê idjaer bikprõnh djákam káj bê memã ujarênh tẽ. Nãm memã kum,

—Mrãmri ne Jejubê Bẽnjadjwýrbê kumkatikumrẽx. Kubê Kritikumrẽx. Kubê Metĩndjwýnh Krakumrẽx, anhýr tẽ. ²¹ NhyM me kunĩ kute kabên markam te kute kraxkõt marn kam no tyn kumex ne aben kukij ne abenmã kum,

—Bãrãm tãmja ne Djeruxarêkam ari meo bikênho ba. Me kute Jeju Kritumã amijarênhjao bikênho ba. Bãrãm tãmja ne kute ajte me uwpre kadjy amrẽ tẽ. Kute me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr ar'yr meo bõx kadjy amrẽ tẽ, ane. ²² NhyM kam Xaur kabên mexo amũ amikamênho tẽn arým kute memã Jeju jarênh mar me:xkumrẽx. Nãm Tamagukam mebê idjaermẽ aktã kabêno aben japa nhyM me arým kabên kõt Jejubê Kritu ma. Mrãmri Jejubê Bẽnjadjwýrbê kumkatikumrẽx man arým te kute kum kabên'õ jarênh prãmje. Te o anen õkre kadjwýnhbê arĩk amikabên kwý jarênh kumex.

²³ Nãm ã memã anhýr tẽ nhyM 'ã akati krãptĩ apêx. NhyM kam mebê idjaer kwý arým o aben maro nhýn abenmã kum,

—Mýj dja gwaj Xaur on arým kubĩ? ane. NhyM kam me arým amũ Xaurmã arê nhyM arým kuma. ²⁴ Me õ krĩrax nêje ne bu'ã pyka týx nhipêx jabatànha nhyM kam apýnh ajkwa krekre djari. NhyM me kute Xaur katorkõt bĩnmã ajkwa

krekre kunĩ'ã ku'ên omũnh'ã rĩtkumrêx ne. NhyM Xaur arým me kuma. ²⁵ NhyM kam akamãt nhyM Jejukõt me ba djwýnh krĩrax nêje pyka tỳx'ã Xauro wabin djan kadjy djudjêdjêo kaxnokai akã 'ãpren kam Xaur nhÿr. Ne kam djudjêdjê 'amýn pyka tỳx burũm aparmã kumên o rwýko tẽn arým pykabê kudja. NhyM kam kãjmã djan mã mebê katon tẽ.

²⁶ Tẽn kam arým akubyn Djeruxarêkam bõx. Ne kam bit Jejukõt me ba djwýnhmẽ ro'ã ýrmã. NhyM me kum uman 'ã abenmã kum,

—E kum nhÿnh ne tãmwã Jeju ma ne kõt ba? Godja ajte me bakwýo ajkẽ, ane. ²⁷ NhyM kam Banabe o tẽn Jeju kute ar anorja'ýr o bõx. Ne 'ã arkum,

—Be, nãm prykõt tẽn arým Bẽnjadjwýr djwýnh pumũ nhyM kum kabẽn jarẽ. NhyM kam arým krĩraxbê Tam-agukam Jeju'ã memã ujarẽnh ba. Nãm kum me uma kêt ne kãj bê 'ã memã ujarẽnh ba, ane.

²⁸ Nãm arkum ane nhyM kam me arým kum uma kêt ne. NhyM kam Djeruxarêkam Jejukõt me ba djwýnhmẽ ro'ã ar ba. ²⁹ Ar ba:n kum me uma kêt ne Bẽnjadjwýr djwýnh kukwakam memã ujarẽnh ar ba. NhyM mebê idjaer kwý ne me me bajtembê kregu kabẽnkam kabẽn. NhyM Xaur arým me jamẽ aktã kabẽno aben japanho dja. Aben japanho dja nhyM kam me bit kute Xaur bĩnmã.

³⁰ NhyM Jeju kukwakam me kute abeno kamy arým me kuma. Ne kam Xauro tẽn krĩraxbê Xedjaremã o tẽn o bõx. Ne kam krĩraxbê Taxumã ano nhyM arým 'ýr tẽ.

³¹ NhyM kam me arým me kute amim Jeju marjao bikẽnho ino re. Apýnh me ja kute Jejukõt ar aben pydjio ba djari meo bikẽnho ino re. Pykabê Djudêjakam o ino re. Ne pykabê Garrêjakam o ino re. Ne pykabê Xamarikam o ino re. Kunĩkõt ne me meo bikẽnho ino re. NhyM me arým akubyn umar mex ne. Ne kam Metĩndjwýnh maro amũ amikamẽnho tẽn arým mar ra:x ne. Ne me kum Metĩndjwýnh pymakam katãt kabẽn kõt ar amijo ba. NhyM Metĩndjwýnh Karõ memã kĩnh jadjã nhyM me arým kĩnhkumrêx. NhyM me kãtãm krãptĩ arým tu amim Jeju markumrêx ne arým mekõt ajkamẽ. NhyM kam me arým krãptĩ: tẽ.

Pedru kute Anêjao mex nhyM Dokre tyk nhyM akubyn o tĩn.

³² NhyM kam Pedru pyka kunĩkõt kute me omũnh kadjy tẽ. Me omũnho tẽn kam krĩbê Ridjakam me jadjwý'ýr bõx. Jeju nhõ me ja'ýr bõx.

³³ NhyM kamã me'õbê Anêja amrêbê akryn arek ikwã. Akry'ã arým amexbê 8 apêx. NhyM Pedru arým omũ. ³⁴ Ne kam kum,

—Ë, Anêja, Jeju Kritu arým ajo mex ne. On kãjmã djan anhikwã djãwão mex, ane. NhyM me aêrbê arým kãjmã

dja. ³⁵ Nhyr krĩbê Ridjamê krĩbê Xaronakam me ja kunĩ arỳm omũ. Ne kam arỳm Bẽnjadjwỳr djwỳnh'ỳr amijo akẽxo kumex.

³⁶ Pedru krĩbê Ridjakam arek ar ba. Nhyr kam krĩbê Djopekam Jejukõt ba djwỳnh ni'õ ar ba. Idjibê ne Tabita. Mebê kregu kabẽnkam ne me kum Dokre jarê. Ukaprĩkumrêx ne mã me õ mỳjja kêto djuw mexo ba. ³⁷ Ne kam kanên arỳm ty. Nhyr me amikukràdjakõt ku'õn kikre tãmkam kỳjrũm kumoka'êkam kudji nhyr nõ.

³⁸ Krĩbê Ridja ne krĩbê Djopeo rãm ne ja. Dokre ty nhyr kam me kum,

—Pedru ne Ridjakam ar ba, ane. Nhyr Jejukõt me ba djwỳnh arỳm kuman Pedru'ỳr ar amãnhkrut jano. Nhyr ar 'ỳr tẽn kam 'ỳr bõx ne kum,

—Ë, amikrà kêt ne Ridja'ỳr tẽn, ane.

³⁹ Nhyr amibêx ne 'ỳr arkõt tẽn. Tẽn kam arỳm 'ỳr bõx. Nhyr ar Pedruo tẽn kỳjrũm kumoka'ê'ỳr o wabi. Nhyr kam me 'uwtĩ kunĩ 'ỳr bõx ne muw. Ne Dokre tĩnri kute apỳnh me inõkati, apỳnh kubêkã nhipêx djari mã: kum akreo ku'ê.

⁴⁰ Nhyr Pedru arỳm bõm me kunĩ jano. Ne kam kõnkrão nhỳn arỳm Metĩndjwỳnhmã o a'uw. Ne kam tykja'ỳr akẽx ne kum,

—Ë Tabita, kãmã nhỹ, ane. Nhyr arỳm nõ põt ne Pedru pumũn arỳm kãmã nhỹ.

⁴¹ Nhyr 'ỳr ikran arỳm ikra

'amỳn kãmã kudja. Ne kam memã kabẽn nhyr me arỳm 'ỳr bõx. Jeju nhõ me jamê me 'uwtĩmê ne me bõx nhyr arỳm memã kum,

—Ota, arỳm akubyn tĩn ne, ane. ⁴² Nhyr me arỳm krĩbê Djopekam kikrepdjitã abenmã arẽnho ipõk ne. Nhyr me krãptĩ arỳm tu amim Jeju markumrêx ne. ⁴³ Nhyr kam Pedru arek krĩbê Djopekam ar ba. Me'õbê Ximão nhũrkwãkam ne nhỹ. Ximãobê ne mry kào mex djwỳnh'õ. Pedru krĩ wãkam ar ba nhyr arỳm 'ã akati krãptĩ apêx.

10

Me'õ bajtembê Koneru'ã ujarẽn.

¹ Pedru Djopekam ar ba nhyr krĩraxbê Xedjarekam me'õbê Koneru ar ba. Kubê ne krãkamngõnhre krãptĩ: kubê 100 nhõ bẽnjadjwỳr. Me kute krãkamngõnh ja'ã memã kum,

—Pykabê Itarij kurũm me ja, anhỹro ba. ² Koneru katãt Metĩndjwỳnh kabẽn man kõt ar amijo ba. Konerumê ũrkwãkam ar krĩja kunĩ ne arkum Metĩndjwỳnh rax pyma. Nãm me õ mỳjja kêt kam õdjãnhkumrêx ne mã Metĩndjwỳnhmã kabẽn ar ba.

³ Nhyr kam arỳm myt akẽxkam, 3 orakam, Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh'õ nokrekam amirĩt nhyr arỳm omũnho nhỹ. Nhyr kum, “Ë, Koneru”, ane. ⁴ Nhyr kute

omũnhkam madjà kretin kum, “Bẽnjadjwỳr djwỳnh mỳj nã”? ane. Nhyk kum,

—Ga Metĩndjwỳnhmã akabẽn nhyk arỳm ama. Ga me õ mỳjja kêt kam anhõdjàn nhyk arỳm apumũ. ⁵ Jakam dja ga krĩbê Djopemã anhõ me ja kwỳ jano. Kam ne me'õbê Ximão Pedru. Gê ar tẽn kum arẽn awỳr o bõx. ⁶ Imõti mỳrri ne nhỹ. Mrykào mex djwỳnhbê Ximãomẽ ro'ã ne ar nhỹ. Dja ar tẽn kum arẽn amrẽ awỳr o tẽn o bõx nhyk arỳm amã arẽ ga kabẽn kõt ã amijo ane.

Nãm ã Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh Konerumã ane. ⁷ Ne kam mã tẽ. Nhyk arỳm amiwỳr ar amãnhkrut ne ikjêkêt 'uw. Me kute ar amãnhkrut pa 'amỳnhja ne kum àpẽn kajo ar ba. Nhyk pydji ja ne kubê õ krãkamngõnh. Adjwỳnhdjwỳ ne katat Metĩndjwỳnh kabẽn man kõt ar amijo ba. Ne kam Koneru tãri kum àpẽn ar ba. Nãm amiwỳr ar ja 'uw nhyk ar arỳm bõx. ⁸ Nhyk kam prĩne arkum kadjy mrãnh djwỳnh'ã ajarẽn arỳm krĩbê Djopemã ar ano.

Mỳjja kute Pedru nokrekam amirĩt nhyk kute omũnh.

Kar 11.5

⁹ Nhyk ar'ã akati nhyk ar arỳm 'ỳr tẽ. 'Ỳr tẽ:n arỳm krĩ tẽpo tẽ. Nhyk arkum ajmã Pedru krĩraxkam kikre'ã wabin imõk'ã nhỹ, imõk ngrengrer'ã nhỹ. Mebê idjaer ne me tu õ kikre nhimõk po. 'Ỳr ne wabin nhỹ. Ne

kam Metĩndjwỳnhmã kabẽn nhỹ. Kàjkwa nhipõkri myt nhỹrkam. ¹⁰ Ne kam kum prãm ne bit kute õ kwỳ krẽnmã. Nhyk ar arỳm kum õmrõo dja. O dja nhyk Pedru jaêrbê mỳjja amirĩt nhyk omũ. ¹¹ Kàjkwa ne abenbê ajkij nhyk omũ. Nhyk mỳjja kute kubêkati pyrãk rwỳk mõ. Idja amãnhkrut ne amãnhkrut. Nhyk mỳjja idja kunĩ 'amỳn o rwỳko mõ. ¹² Kadjwỳnhbê ne apỳnh pykakam mry kunĩ. Apỳnh rop, apỳnh mry ngãngão mrãnh, apỳnh àk, mry kunĩ kubêkati kadjwỳnhbê ikwã nhyk omũ. ¹³ Nhyk kam arỳm me'õ kum kabẽn nhyk kuma. Nhyk kum,

—Ë, Pedru kãmã djan 'õnh bĩn krẽ, ane.

¹⁴ Nhyk Pedru kum,

—Kati, Bẽnjadjwỳr djwỳnh. Mõjdjê kute me ibê mỳjja kakrit puma ja ne ije kur kêt kumrẽx, ane.

¹⁵ Nhyk ajte kum,

—Be, Metĩndjwỳnh kute mỳjjao mex kwãrĩk wãnh kum kakrit jarẽn kêt, ane.

¹⁶ Be, me'õ kum kabẽn ne ajte kum kabẽn ne ajte kum kabẽn nhyk aêrbê mỳjja akubyn kàjkwamã wabi.

¹⁷ Nhyk Pedru amim,

—Je, mỳj'ã ne ije mỳjja pumũnhja amijakre? ane. Nãm amim anhỹro dja nhyk Koneru kute ar anorja kikre jabej me kukij nhyk me arỳm arkum arẽ. Nhyk ar 'ỳr tẽn arỳm ajkwa krekre tãri bõx

ne dja. Ne arým abej me kukij
 18 ne kàj bê memã kum,

—Ximão Pedru, djori kikre
 wãkam nhỹ? ane.

19 NhyM wãnh Pedru
 kute mýjja pumũnh'ã arek
 amikabẽn maro nhỹ nhyM
 Metĩndjwýnh Karõ arým kum,

—Ë, ar amãnhkrut ne
 ikjêkêt ne ar ajabej akukij.

20 Kàjmã djan ar'ýr rwýn
 arkôt tẽ. Kwãrik wãnh ar
 kubajtemkam axwe amikam
 adjumar kêt. Ba ne ba ar ano
 nhyM ar tẽ, ane.

21 NhyM Pedru arým ar'ýr
 ruw ne ar'ýr bõx ne arkum,

—Ë, ba, ba ne gar ijabej.
 Mýj ne gar amã kĩnh ne iwýr
 tẽ? ane.

22 NhyM ar kum,

—Krãkamngõnh krãptĩ:
 kubê 100 nhõ bẽnjadjwýr'õ
 ne ar ijano bar awýr tẽ.
 Idjibê ne Koneru. Nãm katàt
 amijo ban kum Metĩndjwýnh
 rax puma. NhyM mebê
 idjaer kunĩ kum mex jarẽ.
 Metĩndjwýnh kadjy mrãnh
 djwýnhja ne kum karõn kum,
 “Pedru'ýr ar 'õ jano gẽ amrẽ
 awýr tẽn amã kabẽn jarẽ.
 Dja ga prĩne kabẽn ma”, ane.

23 Nãm ar Pedrumã ane nhyM
 arým arkum, “Amrẽ ar ikôt
 wadjã”, ane. Ne kam arkum
 aminhũrkwã jarẽ nhyM ar
 arým kam nhỹ.

*Pedru Koneru nhũrkwãkam
 bõx.*

NhyM ar'ã akati nhyM
 Pedru arkôt arým 'ýr tẽ.
 Djopekam Jeju kukwakam
 me kamy kwý ne arkôt tẽ.

24 Amũ Xedjare'ýr tẽn 'ýr bõx.

NhyM Koneru arým arkam
 amako nhỹ. Nãm arým amijã
 õbikwamẽ kute meo õbikwao
 akuprõ. 25 NhyM ar me'ýr bõx
 nhyM Pedru kikremã àr tẽ
 nhyM Koneru arým kajpa. Ne
 umaje amijo ngriren parbê
 tým ne ibõ. 26 NhyM Pedru pa
 'amýn kàjmã kudjan kum,

—E kum, kàjmã dja badjwý
 ibê pykabê me'õ, ane.

27 Ne kam kum kabẽn tẽn
 wadjã. NhyM me krãptĩ
 akuprõ nhyM arým me omũ.

28 Ne kam memã kum,

—Be, me ba ne ba me
 me bajtemmẽ ibikprõnh
 kêtumrẽx. Me ibê idjaerkam
 ikukràdjã kôt ba me me
 bajtem nhũrkwãmã idjar
 kêtumrẽx. Arým ga me ama.
 NhyM kam Metĩndjwýnh imã
 ikukràdjã ny jarẽ. Imã me
 kunĩ kĩnhmã ne imã arẽ.
 Ne ije me'õmã kakrit jarẽnh
 kêtãmã ne imã arẽ. Ije me'õo
 me bajtem kêtãmã ne imã arẽ.
 29 Kam aje imã ar anorja iwýr
 bõx ne ar kute imã akabẽn
 jarẽnhkam ba aminêje ikabẽn
 kêt ne tu arkôt awýr tẽn bõx.
 Bõx ne arým me anhũrkwãmã
 wadjàn me anhikõ'ã nhỹ.
 Kam ba me amã arẽ. Mýj
 kadjy ne ga me ijo bõx? Mýj
 ne ga me amã kĩnh? Nãm ã
 Pedru memã ane.

30 NhyM Koneru kum,

—Amũja'ã, arým 'ã arn-
 grobê 4 apêx ba amijajburo
 nhỹ. NhyM ã myt ibõ ane,
 3 orakam ba inhũrkwãkam
 Metĩndjwýnhmã ikabẽnõ nhỹ.
 NhyM ijaêrbê me'õ ikuka
 kõnh dja nhyM õ kubêkã
 jadjênh ne. 31 NhyM imã, “Ë

Koneru, ga Metĩndjwỳnhmã akabẽn nhyr arỳm ama. Ga me õ mỳjja kêtka anhdjàn nhyr arỳm apumũ. ³² Jakam dja ga krĩraxbê Djopemã anhõ me ja kwỳ jano. Kam ne me'õbê Ximão Pedru. Gê ar tẽn kum arẽn awỳr o bõx. Imõti mỳrri ne me'õ mrykào mex djwỳnhbê Ximão nhũrkwã. Kam ne ro'ã nhỹ. Pedru dja awỳr bõx ne amã arẽ." Nãm ã me'õ imã ane. ³³ Ba kam amikrà kêt ne awỳr ar ano. Be, arỳm ga bõx ba me ikĩnhkumrẽx ne. Ne jakam ba me ikunĩ Metĩndjwỳnh parbê nhỹ. Metĩndjwỳnh kute kabẽn'ã amã karõ kunĩ me ije mar kady ne ba me nhỹ. Nãm ã Koneru Pedrumã ane.

³⁴ Nhyr kam Pedru kum,

—Mrãmri ne Metĩndjwỳnh kum me kunĩ kĩnho aben pyrak. Ja arỳm imã amirĩtkumrẽx ne. ³⁵ Be, mebê idjaer nàr me bajtem. Apỳnh me ba djã kunĩkõt me kunĩ. Me apỳnh kum Metĩndjwỳnh rax pyman katat kute amijo baja, Metĩndjwỳnh kum me ja kunĩ kĩnh. ³⁶ Ba me amã kabẽn jarẽ ga me ama. Be, Metĩndjwỳnh ne mebê idjaermã me umar mex jarẽ. Dja me tu amim Jeju Kritu markumrẽx ne arỳm umar mex. Kubê ne me kunĩ nhõ Bẽnjadwỳr djwỳnh. Metĩndjwỳnh ne mebê idjaermã ujarẽn ny ja jano. ³⁷ Me ga ne ga me arỳm 'ã ujarẽn ma. Djuão kute 'ã memã ujarẽnkam ngõmã me angjẽnkam ne me Garrêjakam Jeju'ã ujarẽnmo

krax. Ne kam Djudêja kunĩkõt me 'ã ujarẽn ar ba ga me arỳm ama.

³⁸ Be, Metĩndjwỳnh ne Nadjarekam Jejumã ta Karõ jano nhyr arỳm raxo kadjwỳnhbê nhỹ ar o ba nhyr arỳm kukwakam tỳx ne. Ne kam àpẽn mex ar ba. Nhyr Xatanaj meo ba nhyr me umar punu:re nhyr Jeju arỳm me kunĩo mex. Metĩndjwỳnh kute kumẽ amijo kajkepkam ne mã meo mex ar o ba.

³⁹ Kute mỳjja kunĩ nhipêxkõt ne bar omũ. Mebê idjaer nhõ pykakam bar omũn krĩraxbê Djeruxarẽkam omũn arỳm 'ã memã idjujarẽn ar iba. Nãm me pĩte'y'ã kunhõn kubĩ. ⁴⁰ Nhyr kam 'ã akatin akatin akati nhyr Metĩndjwỳnh akubyn o tĩn. Ne irãri o amirĩt bar omũ. ⁴¹ Me kunĩmã ne o amirĩt kêt. Metĩndjwỳnh ta kute amrêbê amijo me utàr jamã ne o amirĩt ne. Me kute omũnhkõt memã 'ã ujarẽn kady ne memã o amirĩt. Ar imã ne arỳm o amirĩt ne. Ar ba ne bar akubyn tĩnkam ro'ã inhõ kwỳ krẽn kõt ikõ.

⁴² Nhyr ta ar imã karõn ar imã, "Mrãmri ne Metĩndjwỳnh arỳm amijo ipytã. Dja ba memã axwe pãnh jarẽ. Me tĩn ne ar bajamã axwe pãnh jarẽ. Me tykjamã axwe pãnh jarẽ. Ja kady ne amijo ipytã. Tãm dja gar kày bê memã arẽnho aba. Arỳm ar aje ipumũnhkõt memã 'ã adjujarẽn ar aba." Nãm ã ar imã ane. ⁴³ Be, Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽn

djwỳnh kunĩ ne me amrēbē: me bakukāmāremā kum, “Jeju arỳm tyk ne akubyn tĩnkam dja me kwỳ ĩ pỳnhkõt tu amim markumrēx nhym Metĩndjwỳnh arỳm me axwe maro aknon mekam ngryk kêt.” Nām me ā me bakukāmāremā ane, ane.

⁴⁴ Pedru memā ja jarēho dja nhym Metĩndjwỳnh Karõ arỳm me kunĩkam ruw ne ar meo ba. Me kute kabēn maro ýrja kunĩkam ruw ne ar meo ba ⁴⁵⁻⁴⁶ nhym me arỳm apỳnh me ba djākam me kabēnkam kabēno kumex. Me kute me kabēn mar kêtjakam ne me kabēno kumex. Ne apỳnh me kabēnkam Metĩndjwỳnh rax jarēho kumex. Nhym Pedrukõt ar bõxja arỳm kuma. Kõt ar bõx jamā ne me kum me my kà rēnhne jarē. Ar ja ne ar amrēbē tu amim Jeju markumrēx. Nām ar me kabēn man arỳm mekam no tyn djan abenmā kum,

—Je, amrēbē me babē idjaermābit ne Metĩndjwỳnh kute Karõ janor. Ne kam arỳm jakam tu me bajtemmā Karõ jano, ane.

Nhym Pedru arkum,

⁴⁷—Be, amrēbē Metĩndjwỳnh kute me bamā Karõ janorkõt ne arỳm jakam ā me bajtemmā anoro ane. Me babē idjaer ren amrēbē abenmā, “Kwārĩk wānh ngômā me bajtemja jangjēnh kêt”, ane. Nhym be, jakam Metĩndjwỳnh kute memā Karõ janorkam me baje ngômā me angjēnh kadjy amimar, ane. ⁴⁸ Ne kam arkum,

—Arỳm ne me tu amim Bēnjadjwỳr djwỳnh markumrēx. Ar Metĩndjwỳnhmā ngômā me angij, ane. Nhym ar arỳm ā meo ane. Nhym kam me amijā Pedru nēn kum,

—Dja ga arek me ikam ar aba gē ajā akati kwỳ apēx ga kam ajte tē, ane.

11

Pedru kute Djeruxarēkam me jamā amikõt amijarēnh.

Kar 10.9

¹ Nhym kam me bajtemdjwỳ arỳm tu amim Metĩndjwỳnh kabēn markumrēx nhym me kwỳ arỳm amũ memā arēho ipõk ne. Nhym pykabē Djudējakam Jeju kute ar anorja arỳm me arēnh ma. Nhym Jeju kukwakam me kute abeno kamydjwỳ me arēnh ma. ² Nhym kam Pedru arỳm akubyn krĩraxbē Djeruxarēmā tēn bõx. Nhym me kute amim Jeju mar kwỳ mebē idjaer kukràdjā tũm'ā no tỳxi. 'Ā ne me memā me my kà rēnhne jarē. Pedru bõx nhym me my kà rēnhne arỳm Pedrumē aktā kabēno aben japanho dja. ³ Ne kum,

—Ga ne ga me bajtem nhũrkwāmā wangij ne me ro'ā adjākuro akrĩ, ane.

⁴ Nhym Pedru akubyn amijo tēn krax kurũm pĩne 'ā memā ajarēn memā kum,

⁵—Be, krĩraxbē Djopekam ne ba Metĩndjwỳnhmā ikabēno nhỹ. Nhym mỳjja ijaērbē inokrekam amirĩt ba omũnh nhỹ. Mỳjja kute kubēkāti pyrāk. Nhym mỳjja

idja kunĩ 'ãnh 'amÿn iwÿr o rwÿko mõ. Ne arÿm iwÿr o bõx. ⁶ Ba kam arÿm omũnho dja nhym apÿnh pykakam mry kunĩ, ropmẽ mry ngãngão mrãnhmẽ àkmẽ kadjwŷnhbẽ nõ ba omũ. ⁷ Nhym kam kàjkwa kurũm me'õ kabẽn ba kuma. Nhym imã, "È Pedru kàjmã djan 'õnh bĩn krẽ", ane.

⁸ Ba kuman arÿm kum, "Bẽnjadjwÿr djwŷnh, kati. Mõj djẽ kute mÿjja kakrit, mÿjja punu wã nẽje me imã kabẽn kõt ije kur kêt kumrẽx", ane.

⁹ Nhym kàjkwa kurũm me'õ ajte imã, "Be, Metĩndjwŷnh kute mÿjjao mex kwãrĩk wãnh ga kum kakrit jarẽnh kêt", ane. ¹⁰ Be, me'õ imã kabẽn ne ajte imã kabẽn ne ajte imã kabẽn nhym arÿm mÿjja kunĩ akubyn kàjkwamã wabi.

¹¹ Nhym ijaêrbẽ ar amãnhkrut ne ikjêkêt kikrekam inhÿrja'ÿr bõx. Krĩraxbẽ Xedjare kurũm me'õ imã ar ano nhym ar tẽn bõx. ¹² Nhym Metĩndjwŷnh Karõ imã, "Dja ga arkõt tẽ. Kwãrĩk wãnh ga Ar kubẽ me bajtemkam axwe adjumar kêt", ane. Ba kam arkõt tẽ. Nhym Jeju kukwakam gwaj bakamy Ar kubẽ 6ja arÿm ikõt tẽ. Bar 'ÿr tẽn kam Koneru nhũrkwãkam bõx ne arÿm 'ÿr wadjã.

¹³⁻¹⁴ Nhym kam ar imã 'ã ajarẽ. Nãm ar imã, "Metĩndjwŷnh kadjy mrãnh djwŷnh'õ inhũrkwãkam dja ba omũ. Nhym imã, 'Dja ga anhõ me ja kwÿ krĩraxbẽ Djopemã

ano. Me'õbẽ Ximão Pedru ne kam ar ba. Gẽ ar kum arẽn amrẽ awÿr o bõx. Ta dja amã kabẽn jarẽ. Gamẽ anhõbikwa kunimẽ dja gar kabẽn ma nhym Metĩndjwŷnh arÿm ar ajaxwebẽ ar apytã.' Nãm ã kadjy mrãnh djwŷnh imã ane." Nãm Koneru ã ar imã ane. Nãm ã Pedru me kukràdjã tũm'ã me no tÿxjamã ane.

Ne kam ajte memã kum,

¹⁵ —Ba kam memã ikabẽn kraxbit jarẽnho dja. Nhym Metĩndjwŷnh Karõ arÿm mekam ruw ne meo ba. Amrẽbẽ kute me bajo ba kõt ne ã wãkamdjwÿ arÿm meo bao ane. ¹⁶ Ba kam akubyn amijo tẽn arÿm amijã Bẽnjadjwÿr djwŷnh kabẽn ma. Nãm me bamã, "Be, Djuão Metĩndjwŷnhmã ngõmãbit me angij. Nhym be, dja ba ar amã Metĩndjwŷnh Karõ jano nhym arÿm ar ajo ba", ane. Nã bãm Bẽnjadjwÿr djwŷnh kabẽn ja man kõt ar amã arẽ. ¹⁷ Be, gu me baje tu amim Bẽnjadjwÿr djwŷnhbẽ Jeju Kritu markumrẽxkam ne amrẽbẽ me bamã Karõ jano. Jakam ne me bajtemdjwÿ me bakõt tu amim markumrẽx nhym arÿm ã memãdjwÿ Karõ janoro ane. Kam ba ar amã arẽ gar ama. Djã ne ba iraxo Metĩndjwŷnh jakre got ba kubẽ aptã? Kati. Nãm ã Pedru memã ane.

¹⁸ Nhym me arÿm amijã kabẽn man Pedrumã kabẽn krãta. Ne arÿm abenmã Metĩndjwŷnh rax jarẽn abenmã kum,

—Be, me bajtemdjwÿ ne Metĩndjwŷnh arÿm kum me

kĩnh ne arỳm memã amak bō. Memã amak bō nhym me arỳm amikam kaprĩre wãnh axwemã iren Jeju'ỳr amijo akẽx. Jakam dja me kōt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne, ane.

Ãxikikam me kute Jeju mar'ã ujarẽnh.

¹⁹ Be, amrẽbẽ me kute Exewão bĩnkam ne me me kute amim Jeju marjao bikẽnho mō. Nhym kam me arỳm ajmã. Ajmã:n kam me kwỳ amũ pykabẽ Penixijmã bōx. Nhym me kwỳ amũ apẽxtibẽ Xipremã bōx. Nhym me kwỳ krĩraxbẽ Ãxikimã bōx. Me ja ne me kàj bẽ mebẽ idjaermãbit 'ã ujarẽnh tẽ.

²⁰ Nhym be, me kwỳ ja ne me apẽxtibẽ Xiprekam abatãnh djã nhym me kwỳ pykabẽ Xirenikam abatãnh djã. Me kwỳ ja ne me Ãxiki'ỳr bōx ne arỳm me bajtembẽ kregumã arẽ. Memã Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jeju'ã ujarẽnh nyjarẽ.

²¹ Nãm me me bajtemmã arẽ nhym Bẽnjadjwỳr djwỳnh mekmẽ amijo kajkep. Me kute memã Jeju jarẽnh jamẽ amijo kajkep nhym me arỳm kabẽn mexkumrẽx ne. Nhym me bajtem krãptĩ: tu amim Bẽnjadjwỳr djwỳnh markumrẽx ne arỳm 'ỳr amijo akẽx.

²² Nhym me arỳm amũ me arẽ. Nhym onĩj krĩraxbẽ Djeruxarẽkam me kute amim Jeju mar ne kōt ar aben pydjio baja arỳm me arẽnh ma. Ne kam Ãxikimã Banabe

jano. Nhym 'ỳr tẽ:n kam ²³ 'ỳr bōx ne arỳm me omũn amim,

—Be, mrãmri ne Metĩndjwỳnh tu kum me kaprĩ:kumrẽx* ane. Ne kam arỳm mekam kĩnhkumrẽx ne memã 'ã karõn memã kum,

—Dja gar amã Bẽnjadjwỳr djwỳnh jabẽ:n kabẽn man arek kōt amijo abakumrẽx. Kwãrĩk wãnh 'ã adjukanga kêt. Nãm ã memã anhỹro bao ane. ²⁴ Be, Banabe ne mexkumrẽx nhym Metĩndjwỳnh Karō arỳm raxo kadjwỳnhbẽ nhỹn ar o ba nhym mrãmri tu amim Metĩndjwỳnh mar tỳ:xkumrẽx. Nhym ô'ã arỳm me krãptĩ Bẽnjadjwỳr djwỳnh'ỳr amijo akẽx ne tu amim markumrẽx.

²⁵ Nhym kam Banabe amũ krĩraxbẽ Taxumã tẽ. Kute kam Xaur jabej kadjy ne tẽ. Nãm 'ỳr tẽ:n arỳm 'ỳr bōx. ²⁶ 'Ỳr bōx ne kam abej ne arỳm kum kato. Ne kam akubyn Ãxiki'ỳr o bōx. Nhym kam ar arỳm me kute amim Jeju mar ne kōt ar aben pydjio bajamẽ ro'ã akuprõ. Aben tã me ro'ã akuprõ. Me krãptĩ:mã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh ku'ẽ: nhym ar'ã amexmẽ na apẽx. Be, krĩraxbẽ Ãxikikam ne me Jejukōt me ba djwỳnhja kumrẽxmã me kute amim Kritu mar jarẽ.

²⁷ Nhym kam Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh kwỳ bōx. Krĩraxbẽ Djeruxarẽ kurũm Ãxiki'ỳr bōx. ²⁸ Nhym kam ar 'õ

* **11:23** Djãm me ta ne me axwe kêt nhym pãnh kum me kaprĩ Kati. Me ta te axwe kêt mã nhym ta arỳm tu kum me kaprĩ.

kajmã me ipõkri dja. Idjibê ne Agabu. Agabu kajmã djan Metĩndjwỳnh Karõ kukwakam memã kum,

—Dja apỳnh me ba djari pyka kunĩkõt mebê djwỳ kêt. Nhy m me kunĩ kum prã:m, ane. Nhy m tũmrãm arỳm kato. Bẽnjadjwỳr raxbê Kraõdjõ memã ỳrri ne arỳm kato nhy m me arỳm kum prã:m. ²⁹ Nhy m memã prãm kêtri Æxikikam Jejukõt me ba djwỳnh kunĩ arỳm abenmã kabẽn djin abenmã kum,

—Gwaj amikutã memã banhõ mỳjja kwỳ jano. Jeju kukwakam me bakamy pykabê Djudêjakam ar bajamã ano, ane.

Nhy m me abenmã kum,

—Dja gwaj ã memã o ane. Dja gwaj ã memã o ane, ane. ³⁰ Nhy m kam Banabemẽ Xaur ar kute memã o tẽmmã nhy m me arỳm arkum aminhõ mỳjja ngã. Ne arkum,

—Dja gar me kute Jeju nhõ me jao ba djwỳnhmã angã nhy m me arỳm memã kungrã, ane.

12

Pedru mebê ijê djà kurũm kator:

¹ Æxikikam me kute memã mỳjja nhõrmã o dja: nhy m onĩj pykabê Djudêjakam bẽnjadjwỳr raxbê Erodji arỳm àkrê:. Àkrên arỳm õ me ja jano nhy m me me kute amim Jeju mar kwỳo rõrõk ne. Me kute Jejukõt ar aben pydjio baja kwỳo rõrõk ne. Kute meo bikẽn kadjy meo rõrõk ne.

² Ne kam arỳm kàxdjwa kajgoo Xijagu bĩ. Xijagumẽ Djuãõ ar axikõt apõx. ³ Nãm me Xijagu bĩ nhy m mebê idjaer arỳm kam kĩnhkumrẽx. Nhy m Erodji arỳm mekam kĩnhkõt omũn kam kute Pedruo tỳm kadjy memã arẽ. Me kute djwỳponhbit kur djà nhõ akatikam ne memã arẽ.

⁴ Nhy m kam me arỳm o tỳm ne kubê ijê. Nhy m kam Erodji 'ỳr õ krãkamngõnhbê 16 jano. Nhy m me kute Pedru pumũnh kadjy me arỳm meo aben nhikjê'ã kabẽn. Me kunĩbê 4'ã kabẽn. Nhy m kam me 'ã aben japanho dja. Metĩndjwỳnh me irõbê mrãnh djà nhõ akati apêx totokbê Erodji bit kute memã o katormã. Kute memã kujjêr nhy m me kute bĩnmã bit kute memã o katormã. ⁵ Kam ne me arek mebê ijê djakam Pedruo dja. Nhy m me kute amim Jeju mar ne kõt ar aben pydjio baja ne me Pedruo Metĩndjwỳnhmã à'wỳr'ã rĩtkumrẽx.

⁶ Nhy m nêje akamãtkam Erodji amim,

—Gê kryrãm, ba memã Pedruo ikato, ane. Nhy m Pedru arek õto nõ. Nhy m krãkamngõnh amãnhkrut ne aktã ijên o nhỹ. Kàxirãxo ne krãkamngõnh Pedrumẽ aktã amijãpre. Nhy m kre'ã ku'ê djwỳnh ar 'ã ijê djà kuri dja. Arek kre nêje dja. ⁷ Nhy m Pedru õto nõ: nhy m Bẽnjadjwỳr djwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh'õ arỳm 'ỳr wadjã. Nhy m arỳm mebê ijê djà kadjwỳnhbê irã. Nhy m

arỳm Pedru nhikre'i nhikjêbê kurwan kàjmã kangõn kum,

—Amikrà kêt ne kàjmã dja, ane. Nhyr kàjmã dja nhyr kàxiràxo inỳx 'àpre djà arỳm tu rôrõk ne.

⁸ Nhyr kadjy mrãnh djwỳnh kum,

—On amipren aparkà ponh jadjà, ane nhyr arỳm ã amijo ane. Nhyr ajte kum,

—Anhõ kubêkà krākào amikupun ikõt tẽ, ane nhyr arỳm amikupu. ⁹ Nhyr mã kator tẽ nhyr arỳm kõt tẽ. Ne kute amimar kêt kam amim we,

—Be, nãm mỳjja kute ijo anhỳr kajgo. Nã bãm amip-tir kajgo nõ, ane. ¹⁰ Nhyr ar arỳm amipãnh 'ã ijê djà ja mẽ. Kam ne kre'ã ku'ê djwỳnh ar ja dja. Nhyr ar ajte amipãnh 'ã ijê djà ja mẽ. Kam ne kre'ã ku'ê djwỳnh ar jadjwỳ dja. Nhyr kam ar arỳm krĩrax 'ỳr kàxiràxtio 'ã ijê djà ja tẽpo tẽ nhyr ta arkum amijã kuta. Nhyr arỳm ar kato. Ne pry ja kumrẽx'ã tẽn amipãnh kumẽ nhyr kadjy mrãnh djwỳnh arỳm mã kubê tẽ.

¹¹ Nhyr Pedru arỳm kute amiptir kêtja man amim,

—Je, mrãmri ne Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jeju imã kadjy mrãnh djwỳnh jano nhyr Erodjibê arỳm ipytà. Mebê idjaer kute ibĩnmã kam amak kajgo nhyr arỳm mebê ipytà, ane.

¹² Ne arek amimaro tẽn kam arỳm Marij nhũrkwã'ỳr bõx. Djuão Makõ ne Marij kurũm kato. Kikre jakam ne me krãptĩ Metĩndjwỳnhmã

kabẽno nhỹ. ¹³ Nhyr Pedru bõx ne arỳm kikre'ã ijê djà mô. Nhyr me õ àpẽn nija àmõr man arỳm kute me'õ pumũnhmã 'ỳr tẽ. Idjibê ne Rodji. ¹⁴ 'Ỳr tẽn arỳm 'ã ijê djà'ỳr bõx. Nhyr Pedru kabẽn nhyr arỳm mrãmri Pedrukumrẽx kabẽn ma. Ne arỳm kĩnhkam tu kikre'ã ijê djà'ã 'yr kêt ne akubyn me'ỳr wadjàn memã kum,

—Ô kum, Pedru kikre'ã ijê djà tãri dja, ane.

¹⁵ Nhyr me tu kum, “Ajbã”, ane. Nhyr, “Kati, mrãmri”, ane. Nhyr me arĩk kum,

—Be, kadjy mrãnh djwỳnh kute mã Pedruo baja ne dja, ane.

¹⁶ Nhyr wãnh Pedru arek 'ã ijê djà mõro dja nhyr kam me kum 'ã kutan arỳm omũ. Omũn kam arỳm te kute mỳjja marmã kam no tyn kumex. ¹⁷ Nhyr memã aminhikra bẽno dja nhyr me arỳm anhikrê. Nhyr kam arỳm Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jeju kute mebê ijê djà kurũm o kator'ã memã ajarẽ. Ne kam memã kum,

—Aje, dja gar tẽn Xijagumẽ Jeju kukwakam me kute abeno kamy arkum ijã ajarẽ. Ba on, ane. Ne kam arỳm amũ kikre 'õ'ỳr tẽ.

¹⁸ Nhyr kam akati. Nhyr arỳm krākamngõnh abenkam kangao kumex. Bẽnjadjwỳr mekam ngryk karõ abenkam kangao kumex. Ne abenmã kum, “Nãr Pedru? Nãr Pedru?” ane. ¹⁹ Nhyr kam Erodji Pedru'ỳr me ano. Nhyr me abej ne te abej

aprã. Nhyṁ arým prĩne kre'ã ku'ê djwýnh ar kukij. Nhyṁ me te: aminêje kum kabẽn ne. Nhyṁ arým memã arẽn memã kum,

—Pedru kator pãnh me kupa, ane. Nhyṁ me arým me kupa.

Nhyṁ kam Erodji arým pykabê Djudêja kurũm amũ tẽn arým krĩraxbê Xedjare'yr bõx. Ne kam arek kam ar ba.

²⁰ Arým krĩraxbê Xirukam me jamê krĩraxbê Xidõkam me jakam ngryk mex ne. Nhyṁ me arým axikõt 'yr bõx. Me bõx djwýnh rãm ne me Erodji nhõ àpẽn rax'õmã amijarê. Idjibê ne Bradju. Kubê ne Erodji nhõ kumoka'ê, kam õt djã, nêje omũnh djwýnh. Kute me nêje Erodjimã kabẽn kadji ne me Bradjumã amijarê. Amrêbê ne me kute Erodji nhõ pykakam õ djwý jamýnh ku'ê. Ne kam mebê djwý kêt karõ Bradjumã amijarê nhyṁ arým me nêje bẽnjadjwýr Erodjimã kabẽn jarê.

²¹ Nhyṁ kam Erodji kute memã kabẽn kadji akati'õ jarê. Nhyṁ arým 'ã akati bõx. Nhyṁ Erodji arým õ kubêkã rũho prĩne amijo mex ne õ krĩ djã rax'yr bõx ne kam nhỹ. Nhỹn arým memã kabẽn nhỹ. ²² Nhyṁ kam me arým abenmã o akij ne abenmã kum,

—Djãm pykakam me'õ kabẽn got? Be, kubê ne kãkwakam metĩndjwýnh'õ, ane. ²³ Nhyṁ totokbê arým Bẽnjadjwýr djwýnh kadji mrãnh djwýnh mýj kanêjao

kubĩ. Nhyṁ kõp arým kakuw nhyṁ arým ty. Be, mýkam? Bir, me kute kum metĩndjwýnh jarẽn nhyṁ kute aminêje memã kum, “Kati”, anhýr kêt kam. Kute memã kum, “Kati, atemã kãkwakam Metĩndjwýnh pydji”, anhýr kêt kam ne kadji mrãnh djwýnh mýj kanê punure jao kubĩ nhyṁ arým ty.

²⁴ Nhyṁ kam me amũ memã Metĩndjwýnh kabẽn jarẽnho kumex nhyṁ me krãptĩ arým kum kĩnh. Nhyṁ me kute tu amim Jeju markumrêxia arým krãptĩ: mõ.

²⁵ Be, amrêbê ne Æxikikam me kute memã me õ mýjja kwý janormã. Djeruxarêkam me õ mýjja kêtjamã me kute anormã. Nhyṁ Banabemê Xaur ar arým amũ me kadji o mõn memã o bõx ne arým memã kungã. Memã kungãn arým akubyn kurũm akêx ne tẽ. Ar Djuão Makõ japrõn o tẽ. Tẽ:n arým akubyn Æxikikam bõx.

13

Me kute Jeju mar kute amũ Banabemê Xaur ar anor.

¹ Be, Æxikikam me kute amim Jeju mar ne kõt ar aben pydjio bajakam ne me kwýbê Metĩndjwýnh kukwakam kabẽn jarẽn djwýnh. Nhyṁ me kwýbê memã kukrãdjã'ã ujarẽn djwýnh. Ar idjibê ne Banabemê Ximião Nidjê mē Ruxumē Manaũmmē. Krĩraxbê Xirenikam ne Ruxu abatãnh.

Manaũm ne bẽnjadwỳr raxbê Erodjimẽ ro'ã abatàn ne kute o kamy. ² Ar Metĩndjwỳnhmã rax jarẽ ne kum amijajburo nhỹ. NhyM Metĩndjwỳnh Karõ arkum,

—Dja gar imã Banabemẽ Xaur ar aben nhikjê. Ba arỳm ar àpênh djà ny kadjy aro amiptà, ane. ³ NhyM kam ar amijajburo nhỹn Metĩndjwỳnhmã aro à'wỳro nhỹ. Ne kam ar krã'ã aminhikra djin amũ ar ano.

⁴ Metĩndjwỳnh Karõ ã kute ar anoro anhỳrkam ne ar arỳm krĩraxbê Xerxi'ỳr tẽ:n kam 'ỳr bõx. Ne kam kàraxkam ngõ raxbê pyka kêtôt tẽ. Apêxtibê Xipre'ỳr tẽ:n kam arỳm 'ỳr bõx. ⁵ Krĩraxbê Xarami'ỳr ne ar bõx. Ne kam wabin tẽ. Apỹnh mebê idjaer bikprõnh djakam kàj bê memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnho tẽ. Djuão Makõdjwỳ ne ar aprõn o tẽ. Arkum àpênhmã ne ar o tẽ.

⁶ Ne kam pykakõt krĩraxbê Papu'ỳr tẽn 'ỳr bõx. Ne kam arỳm me'õbê Bajaju kajpa. Kubê ne mebê idjaer'õ. Ta ne amijo apỹnh mỳjja mar mexo ban me kupẽnho ban amijo wajangao ba. Ne kam ta amijo Metĩndjwỳnh mar mex ne amijo 'êx ne we kukwakam memã kabẽn jarẽnho ba.

⁷ Nãm pyka tãmkam bẽnjadwỳrmã àpênh ar ba. Bẽnjadwỳr nhidjibê ne Xedju Paur. Bẽnjadwỳr krã mexkumrêx. Banabemẽ Xaur ar Papu'ỳr bõx nhyM

bẽnjadwỳr amiwỳr ar ku'uw ne arkum,

—Imã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽ. Ije mar prãm, ane.

⁸ NhyM kam Erimanh, kubê ne Bajaju. Me bakabẽnkam ne gu me ren kum wajanga jarẽ. NhyM be, me bajtem kabẽnkam ne me kum Erimanh jarẽ. Nãm bit kute Paur Ar kubê àptarmã. Erimanh bit kute õ bẽnjadwỳr nêje Metĩndjwỳnh kabẽn pytarmã ne arỳm kabẽno Xaur ar apanho dja.

⁹ NhyM Xaur, idji nhikjêbê ne Paur. Metĩndjwỳnh Karõ raxo Paur kadjwỳnhbê nhỹn ar o ba nhyM arỳm wajanga'ỳr akêx ne kam no tyn omũnho djan ¹⁰ kum,

—Êxnhĩti, axweti, Xatanaj tãmdjwỳ. Nãm me axwe kêt prãm, ga mã amã me kurê. Bẽnjadwỳr djwỳnh memã 'ã karõ katatkumrêx ga kam ga kupa'ã ar memã arẽnho aba nhyM me arỳm aman Metĩndjwỳnh kupa'ã amijo ba. Je tô mỳkam ne ga akabẽn punu jao krã'yr kêtumrêx? ¹¹ Jakam arỳm Bẽnjadwỳr djwỳnh kute ajaxwe pãnh ajo bikẽnhmã. Dja ga arỳm ano rãn arngro pumũnh kêt nhyM ajã akati krãptĩ apêx, ane.

NhyM totokbê arỳm no rãn kam nokrekam akamàt kô tyk pytĩ. NhyM arỳm me'õ jabej àpênh mõ. Me'õ kute pa 'amỳnh ne o tẽmmã ne mekõt me'õ jabej àpênh mõ. ¹² NhyM bẽnjadwỳr Xedju Paur kute wajanga no rã pumũnhkam arỳm tu amim Bẽnjadwỳr

djwỳnh markumrẽx. Nãm anhỳr djwỳnhrà m amim,

—E kum, Bẽnjadwỳr djwỳnh'ã ar kabẽn kukràdjà mexkumrẽx, anen kam tu amim markumrẽx.

Paur Æxiki 'õdjwỳkam memã Jeju'ã ujarẽnh ne ja.

¹³ Nhy m kam Paurmẽ ro'ã ar tẽmja ar kàraxmã wadjàn nox ne arỳm amipãnh krĩraxbẽ Papu mẽ. Ne tẽ:n kam arỳm pykabê Papirikam krĩraxbẽ Pedji'ỳr bõx. Nhy m kam Djuão Makõ arỳm ar kangan Djeruxarẽ'ỳr akẽx ne.

¹⁴ Nhy m kam ar amipãnh krĩraxbẽ Pedji mẽ. Ne tẽ:n kam pykabê Pidjikam krĩraxbẽ Æxiki 'õdjwỳ'ỳr bõx. Nhy m kam arỳm ar'ã pi'òk ràràr nhy m ar arỳm mebê idjaer bikprõnh djãmã wadjàn nhỹ. ¹⁵ Nhy m me'õ pi'òk jarẽnh dja. Mõjdjẽ kukràdjãmẽ Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh 'õdjwỳmẽ kabẽn jarẽnh dja. Ne kam arỳm arẽnh pa. Nhy m me bikprõnh djàkam bẽnjadwỳr ar Paurmã kabẽn kadjy memã arẽ. Nhy m me amũ abenmã arẽn arỳm kum arẽn kum,

—Bẽnjadwỳr ar ar amã kabẽn ne ar amã, “Be, akmere ar, ar ajõ aje memã akabẽn jarẽnh prãm jabej arẽ”, ane.

¹⁶ Nhy m kam Paur arỳm kàjmã dja. Ne memã aminhikra bẽ nhy m me arỳm anhikrê. Nhy m memã kum,

—Gar abê idjaer ar, ar akunĩ amã Metĩndjwỳnh

pyma ar, dja gar ikabẽn ma. ¹⁷ Me babê idjaero ba djwỳnhbê ne Metĩndjwỳnh. Nãm arỳm amijo me bakukãmãre pytà. Nhy m kam me pykabê Edjitukam ar ba nhy m Edjitukam me ja ar meo kubajtemo ba. Nhy m kam Metĩndjwỳnh me bakukãmãreo krãptĩ:n o ra:x. Ne kam tỳx me:xkõt arỳm meo kato. ¹⁸ Meo kato nhy m me kapõt kukritkam ar ba. Nhy m me mã kam amikrào ba nhy m mã kum me kaprĩn meo ba. Nhy m kam me'ã amexbê 40 apêx. ¹⁹ Nhy m kam Metĩndjwỳnh pykabê Kanaãkam me ar ba tũmjao apêx. Apỳnh me bajtem ba djàribê 7 nhy m arỳm memã meo apêx. Ne kam memã me õ pyka nhirê ne memã kungã.

²⁰ Ne kam aben totokmã memã me kute memã axwe pãnh jarẽnh djwỳnh jarẽ nhy m me aben kukãm ar meo ba. Nhy m kam me'ã amex krãptĩ:o kute 450 pyræk apêx nhy m Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnhbê Xamuwe me kadjy kato. ²¹ Nhy m kam me amikadjy Metĩndjwỳnhmã bẽnjadwỳr raxo a'uw. Nhy m arỳm memã Xau, Ki kute irja jarẽ. Nhy m memã bẽnjadwỳr'ã amexbê 40 apêx. Xaubê ne Bẽnjamĩn djõ'ã me'õ.

²² Nhy m kam Metĩndjwỳnh bõm Xau mẽn pãnh arỳm me kadjy Dawi jarẽ nhy m arỳm ar meo ba. Nhy m Metĩndjwỳnh arỳm 'ã memã kum,

“Dawi ne ba arỳm kum ikato. Dja ba 'ã kum karõ nhym arỳm katåt ikabẽn kunĩ man kõt ar amijo ba. Djexe ne Dawi dji.” Nãm ã Metĩndjwỳnh memã ane.

²³ Ne kam amrêbê kute me bakukãmãremã arẽn h kõt arỳm tũmrãm me babê idjaer kamingrãny kadjy Jeju jano. Dawija tãm djô'ã ne kato. Jejubê ne õ kàjkwa kadjy me utàr djwỳnh. ²⁴ Jeju kute àpênhmo krax kêtri ne Djuão me babê idjaer kunĩ jakren me bamã, “Me amikam akaprĩren wãnh ajaxwemã anhiren Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akêx. Ba kam kum ngômã me ajangij”, ane.

²⁵ Ne kam kute àpênh'ã amihinomã amimênh'ỳr ne me bamã, “Ga me Kritu bõxmã kam amako aba. Djãm ibê tãmwã got? Kati, ibê atemã. Nhym be, itotokbê me'õ bõxja ne raxo kute ijakrenh, kute ijakrenh mexi. Nã bãm te irax ne 'ã inhibôn ije kum parkà 'ãpre bõnh prãmje. Be, ãm irax ba ren arỳm kum apê. Nhym be, kati, ãm ingrire. Nãm raxo ijakrenh mex ne.” Nãm ã Djuão memã ane. Nãm ã Paur memã ane.

²⁶ Ne itepã ajte memã kum, —Be, akmere ar, gar abê Abraão tãmdjwỳ ar, ar akunĩ ar amã Metĩndjwỳnh rax pyma ar. Be, Metĩndjwỳnh arỳm me bamã kabẽn jano. Jeju kute me utàr'ã kabẽn jano. Ba arỳm ar amã kabẽn jarẽnho dja.

²⁷ Djeruxarêkam me jamê kam me bẽnjadjwỳrmê ne me

kute Jeju raxkõt mar kêt. Amrêbê: ne Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh me bakukãmãremã arê. Me kute Kritu'ã axwe nhôr ne bĩnmã arê. Nhym me aben djô'ã kabẽn jarẽnh djwỳnh kabẽn jarê. Pi'õk råràr kunĩkõt kabẽn jarẽnho mõi tãmtã. Nãm me te arẽn mỳjja'ã kabẽn kute amijakreja mar kêt. Jeju'ã kabẽn kute amijakreja mar kêt. Ne kabẽn jarẽnho mõi tãmtã arỳm 'ỳr o bõx. Tũmrãm me kamingrãnyre kute mar kêt rã'ãn arỳm Jeju'ã axwe nhôn bĩnmã arê. Amrêbê: Jeju rwỳk kêtri kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh kute arẽn h kõt arỳm tu bĩnmã arê.

²⁸ Ne te: kute axwe'õ jabej ne kum kator ne pãnh kute bĩnmã te me kukij nhym axwe kêt kumrêx. Te Jeju axwe kêt nhym me tu mrãmri kute bĩnkumrêxmã Piratumã o a'uw. ²⁹ Ne kam amrêbê: me bakukãmãre kute pi'õkkam Kritu'ã kabẽn jarẽn h kõt ã Jejuo ane. Kabẽn kunĩkõt me kute o anhỳrmã kõt ne me kamingrãnyre arỳm ã Jejuo ane. ã Jejuo ane nhym arỳm ty. Ty nhym kam me arỳm pĩte'y kurũm kaban o ruw ne me tyk nhõ kẽnkrekam adjà nhym nõ. ³⁰ Nhym be, Metĩndjwỳnh akubyn o tĩn. ³¹ Nhym kam kõt ba djwỳnhmã amijo amirĩt ar o ba nhym arỳm 'ã akati krãptĩ apêx. Jeju tyk kêtri ne ar pykabê Garrêja kurũm ro'ã tẽ, Djeruxarê'ỳr tẽ. Nãm arkum amijo amirĩto ba nhym kam

jakam ar Jeju'ã ujarēnh ar ba. Ar kute Jeju akubyn tĩn pumũnhkõt memã 'ã ujarēnh ar ba. Nãm ã Paur memã ane.

³²⁻³³ Ne kam itepã memã kum,

—Metĩndjwỳnh ne amrēbê: me bakukãmãremã kum, “Dja ba akubyn Krituo tĩn”, ane nhy m me aben djõ'ã arēho mõ:. Arēho mõr tãmtã arỳm 'yr o bõx. Me bakamingrãnyrekam Jeju ty nhy m Metĩndjwỳnh arỳm akubyn o tĩn. Tãm ne bar ar amã arēho dja. 'Ã ne me bakukãmãre amrēbê: me bē idjaer nhõ me ngrer tũmbê 2'ã pi'õk no'õk. Kamã Metĩndjwỳnh arỳm kramã kum,

“Mrãmri abē ikrakumrēx. Jakam ga arỳm ijo Abãm kumrēx”, ane.

Kute Kramã anhyrkõt ne arỳm akubyn o tĩn ne.

³⁴ Nhy m amrēbê: me pi'õk 'õdjwỳ no'õk. Kamã Metĩndjwỳnh kute akubyn o tĩn nhy m ĩ rerek prãm kêt'ã ajte kum,

“Ije angēt Dawimã ajarēnh kõt dja ba ã ajo djuw mexo ane”, ane.

³⁵ Nhy m me me bē idjaer nhõ me ngrer tũm 'õdjwỳ'ã pi'õk no'õk. Kamã ne Dawi Metĩndjwỳnhmã kum,

“Djãm inhĩ rerekmã? Kati. Ba ne ba amexo imex. Kam dja ga ikanga kêt kumrēx”, ane.

Amrēbê: me kute pi'õk no'õk kõt ne Jeju tyn ĩ rerek kêt ne akubyn tĩn ne. Nãm ã Paur memã ane.

³⁶ Ne kam itepã ajte memã kum,

—Nhy m be, djãm Dawi nhĩ rerek kêt? Kati. Dawi tyn arỳm ĩ rerek ne. Metĩndjwỳnh kabēnkõt ne Dawi kum apē: nhy m kam kubēngēt arỳm kubĩ nhy m ty nhy m me arỳm adjã. Dawi akubyn tĩn kêt nhy m arỳm ĩ rerek ne.

³⁷ Nhy m be, djãm Jeju nhĩ rerek? Kati. ĩ rerek kêt. Metĩndjwỳnh kute akubyn o tĩnkam ne ĩ rerek kêt. Nãm ã Paur memã ane.

³⁸ Ne kam ajte memã kum,

—Be, akmere ar, ba ar amã arē gar ama. Jeju tyk ne akubyn tĩnkam Metĩndjwỳnh arỳm me axweo aknon mekam ngyrk kêt. Ja'ã ne bar kãj bē ar amã idjujarēho dja. ³⁹ Mõjdjē kute me

kute katāt amijo ba'ã memã karõkam kukràdjã gu me te baje mar ne katāt kõt amijo baba prãmje ne kam bajaxwe rã'ã. Nhy m be, dja me tu amim Jeju markumrēx nhy m Metĩndjwỳnh arỳm me axwe kunĩ maro akno. O aknon tu memã axwe kêt jarē nhy m me arỳm kum mexkumrēx ne. ⁴⁰⁻⁴¹ Amrēbê: ne Metĩndjwỳnh kukwakam kabēn jarēnh djwỳnh me bakukãmãremã kum,

“Ĕ, me atĩn ne ar abari dja ba mỳjja pumũnh kêt nhipex.

Nhy m me te me amã 'ã ajarē ga me mar prãm kêt kumrēx.

Ĕ, me aje ijapry prãm wã dja ga me te aje mỳjja marmã kam ano tyn

aku'èn arỳm me biknor tokry djakam akuno", ane.

Ga, me kute mar prām kêt kam me biknor tokry djakam biknorja pumũ. Kwārĩk wānh mekôt ã amijo anhỳr kêt. Ar ga dja gar tu amim Jeju markumrẽx. Nām ã Paur memã ane.

⁴² Nhyam kam me bikprōnh djā kurũm me kator mōrkam ne me Paur arkum,

—Dja gar amrẽ pi'ok rārār mōrkam ajte ar imã me kabẽn ja jarẽ, ane. ⁴³ Nhyam arỳm me bimānhkam me krāptĩ Paurmẽ Banabe arkôt tẽ. Mebê idjaermẽ me bajtem kute mebê idjaer kukrādja mar ne kôt kute amijo bajamẽ ne me arkôt tẽ. Nhyam ar memã kabẽn ne memã kum,

—Metĩndjwỳnh ta kum ar akaprĩkumrẽx* Dja gar tu amim markumrẽx ne 'ã adjukanga kêt, ane.

⁴⁴ Nhyam kam ajte pi'ok rārār nhyam me ajte ar'ã akuprō. Me kute Metĩndjwỳnh kabẽn marmã ne krĩrax wākam me kunĩ ar'ã akuprō.

⁴⁵ Nhyam mebê idjaer kwỳ arỳm ar'ã me krāptĩja pumũn arỳm me'ã ngry:k ne. Ta te kute urāk prāmje arỳm Paur japrỳo kumex.

⁴⁶ Nhyam kam Paurmẽ Banabe arkum me uma kêt ne memã kabẽn ne memã kum,

—Me abê idjaerkam bar ije me akumrẽxmã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh prām kumrẽx. Be, jakam ne ga me amin-hirōbê kabẽn mẽn kam amin,

“Djām Metĩndjwỳnhkôt itĩn rã'ãmã? Kati. Ja ne imã kĩnh kêt”, ane. Kam dja bar arỳm memã idjujarẽnh kadjy me bajtem'yr amijo akẽx ne. ⁴⁷ Metĩndjwỳnh kute pi'ok kôt ar imã me bajtem'ã karō kôt dja bar ã amijo ane. Kamã ne Kritumã kum,

“Ga, akamàt kô tykkam me kute mỳjja pumũnh kêt ne mrānh punuja pumũ. Nhyam me kute memã pry kurwỳ nhyam me arỳm irākam katāt mrã. Me bajtemdjwỳ ne me mrānh punun axwe. Ga dja ga memã ikabẽn jarẽ.

Ja kadjy ne ba arỳm ajano. Dja me amim ikabẽn man arỳm gadjwỳ ama. Aje me axwebê me utār djwỳnh dja me ama. Aje pyka kunĩkôt me axwebê me utār kadjy ne ba ajano.”

Nām ã Kritumã ane. Ar badjwỳ ne bar arỳm kabẽnkôt me bajtemmã akẽx ne. Nām ã Paur memã ane. ⁴⁸ Nhyam me bajtem kute ar markam arỳm kĩnhkumrẽx ne abenmã kum,

—Metĩndjwỳnh kabẽn mexkumrẽx. Metĩndjwỳnh kabẽn mexkumrẽx, ane. Ne kam Metĩndjwỳnh kute me kêttri amijo me utārja, kute kôt tĩn ne ar ba rã'ã kadjy amijo me utārja arỳm tu amim Jeju markumrẽx ne.

⁴⁹ Nhyam kam me pykaja kunĩkôt arỳm memã Bẽnjadjwỳr djwỳnh kabẽn

* **13:43** Djām me ta ne me axwe kêt nhyam pānh kum me kaprĩ Kati. Me ta te axwe kêt mã nhyam ta arỳm tu kum me kaprĩ.

jarẽho ba. ⁵⁰ Nhyṁ mebe idjaer arým Paurmẽ Banabe ar'ã memã apnẽ. Me nire kwý rũnh kute mebe idjaer kukràdjà mar ne kõt amijo bajamã ne me ar'ã apnẽ. Ne me my bẽnjadjwýrdjwýmã ar'ã apnẽ. Krĩraxbẽ Āxikikam me jamã apnẽ. Nhyṁ kam me ari memã ar kurẽtuw. Ne arým amibẽ ar kujate. ⁵¹ Nhyṁ ar kute me kangao amirĩt kadjy mebe amiparkà'ã me õ pyka ka'u. Ne kam amũ krĩraxbẽ Ikõni'yır tẽ. 'Yır tẽ:n arým 'yır bõx. ⁵² Nhyṁ Jejukõt me ba djwýnh arým kĩnhkumrẽx ne. Nhyṁ Metĩndjwýnh Karõ arým raxo me kadjwýnhbẽ nhýn ar meo ba.

14

Ikõnikam Paur ar memã Jeju'ã ujarẽnh.

¹ Nhyṁ kam Ikõnikam Paurmẽ Banabe ar arým mebe idjaer bikprõnh djà'yır tẽn wadjàn kam memã ujarẽho dja. Ne memã kabẽn mexkumrẽxo dja. Nhyṁ kam me krãptĩ: kum kĩnh ne arým tu amim Jeju markumrẽx. Mebe idjaermẽ me bajtembẽ kregu krãptĩ: tu amim markumrẽx. ² Nhyṁ kam mebe idjaer kwý amakkre kêt ne kute Jeju mar prãm kêtja arým me bajtemmã me kurẽtuw. Memã Jeju kukwakam me kute abeno kamy kurẽtuw nhyṁ me kum me kurẽo ba.

³ Nhyṁ kam Paurmẽ Banabe ar arek mekam ar ba. Arkum me uma kêt ne Bẽnjadjwýr djwýnh'ã memã 'ã ujarẽnh ar ba nhyṁ ar'ã arým arngro krãptĩ: apẽx. Metĩndjwýnh ta kute tu kum me kaprĩ'ã memã ujarẽnh ar ban* Bẽnjadjwýr djwýnh kukwakam me aerbẽ mýjja pumũnh kêt kwý nhipẽx. Me te kute mýjja marmã kam no tyk ne kute Metĩndjwýnh raxmã kator kadjy mýjja pumũnh kêt kwý nhipẽx. Nãm ar me punu kwýo mex. Me kute abenmã kum,

—Mrãmri ne Metĩndjwýnh kõt ar kabẽnkumrẽx, anhýr kadjy ar ipẽx.

⁴ Nhyṁ kam krĩraxkam me apýnh kabẽn. Me kwý mebe idjaer kõt kabẽn. Nhyṁ me kwý Jeju kute ar anorja kõt kabẽn. ⁵ Nhyṁ kam me bajtemmẽ mebe idjaermẽ mekam me bẽnjadjwýrmẽ arým abenmã ar'ã karõn abenmã kum,

—Gwaj arkum akjan kẽno ar titik gẽ ar ty, ane. ⁶⁻⁷ Nhyṁ kam ar arým me kuman arým mã mebe tẽ. Mebe tẽ:n kam arým pykabẽ Rikaõkam bõx. Ne kam krĩraxbẽ Rixakam bõx ne memã arẽ. Ne kam krĩraxbẽ Tebikam bõx ne memã arẽ. Ne bu'ã pyka kunĩkõt memã arẽho ba. Kritu'ã ujarẽnh nyja ne memã arẽho ba.

Rixakam Paur ar memã 'ã ujarẽnh.

* **14:3** Djãm me ta ne me axwe kêt nhyṁ pãnh kum me kaprĩ Kati. Me ne me te: axwe kêtã nhyṁ Metĩndjwýnh ta arým tu kum me kaprĩ.

⁸ NhyM krĩraxbê Rixakam me'õ mrãnh kêt. Adjakam ne par punuren mrãnh kêt rã'ã ne arým abatãnh ne. ⁹ NhyM kam Paur memã ujarênho dja nhyM par punuja kabên maro nhÿ. Ne mex kadjy arým tu amim Metĩndjwýnh kamnhĩxkumrêx. NhyM Paur kam no djar tÿx ne arým kute amim kamnhĩxkõt omũ. ¹⁰ Nãm omũn kàj bê kum, "Kàjmã dja", ane. NhyM arým ekruX ne kàjmã djan arým mrãnh mex.

¹¹ NhyM me krãptĩ arým Paur kute o mexkõt omũn kàj bê abenmã o akij. NhyM be, Paur ar kute me kabên mar kêt. Me õ pykabê Rikaõkam me kabên kõt ne me kabên. Nãm me abenmã o akij ne abenmã kum,

—Apÿnh me batĩndjwýnh ar amijo me bapyràk ne arým pykamã ruw ne ar ba, ane nhyM ar kute me kabên mar kêt.

¹² NhyM me Banabemã Djupite jarê. Ne Paur kute kabêno Banabe jakrenhkam kum Mekuju jarê. Me õ metĩndjwýnh kajgo kõt ne me arkum idji jarê. ¹³ Krĩrax jawkwa krekre 'ÿr ne me kute me õ metĩndjwýnh kajgomã amijarênh djã. Me õ metĩndjwýnh jamã ne we kum Djupite jarê. 'ÿr ne kute mar djwýnh arým mrybãri kwÿo bõx. Nãm me pidjõrã nhípêxo ipõk nhyM mry arým upij. Be, me krãptĩmê Djupite mar djwýnhmê ne me Paur aro õ metĩndjwýnh kajgon bit kute arkum mry bĩnmã. Bit

kute arkum amijarênh kadjy arkum mry bĩnmã.

¹⁴ NhyM Jeju kute ar anorjabê Banabemê Paur ar arým me omũn arým kuma. Ne kute amikaprĩo amirĩt kadjy amikã kadjõn me'ÿr prõt ne. Ne me krãptĩ katikõt aminêje kàj bê: memã kabên tẽ. Me kute arkum mry bĩn nêje kàj bê: memã kabên tẽn memã kum,

¹⁵ —Ë, mÿkam ne ga me aje ar imã amijarênhmã? Djãm ar ibê Metĩndjwýnh? Kati. Ar ije me apyrãk. Me aje wãnh mÿjja kajgo jamã anhirermã ne bar kàj bê me ajakreo iba. Metĩndjwýnh ne tĩn ne ar ba. Ta ne arým kàjkwa nhípêx ne ajte pyka nhípêx ne ajte ngõ raxbê pyka kêt nhípêx ne ajte kam mÿjja kunĩ nhípêx. Tãm dja ga me amim maro aba. ¹⁶ Amrêbê: apÿnh me ba djakam ne me ta kute amidjwýnhbit marn amikõt amijo ba kajgo nhyM Metĩndjwýnh ate krã.

¹⁷ Djãm ate krãkam kute me bamã amijo amirĩt kêt? Kati. Kute me bamã amijo amirĩt rã'ã. Ga, kute me bakunĩo djuw mex rã'ãja pumũ. Nãm mã djwÿ nhõ mytyrwÿ kõt apÿnh djwÿ djãri pykakam o apõx rã'ã. Ne kam djwÿo mã me bajo djuw mexkumrêx ne o me bajo kĩnhkumrêx. Ne kute me bajo anhÿr rã'ã ne. Ga, Metĩndjwýnhkumrêx ne kute me bakunĩo djuw mex rã'ãja pumũ. Nãm Paur ar ã aminêje memã ane. ¹⁸ Nãm ar te memã ane nhyM me krãptĩja ar'ã ajkê. Ne me kute

arkum amijarēnh kadjy kute mry bĩn prām rā'ān kam arỳm kanga.

¹⁹ NhyM kam mebē idjaer kwỳ bōx. Āxiki kurũm me kwỳ bōx. Ajte Ikōni kurũm me kwỳ bōx. Ne kam memā ar kurētuw nhyM me arỳm kēno Paur titiko djan arỳm 'ā abenmā, “Arỳm ne ty”, ane. Ne kam arỳm krĩrax nēje bjēro mōn o katon atykmā kumē. ²⁰ NhyM kam Jejukōt me ba djwỳnh bōx ne kum ipōk ne. NhyM kam kāj mā djan arỳm akubyn krĩraxmā wadjā. NhyM kam me'ā akati nhyM Banabemē Paur ar arỳm krĩraxbē Tebi'ỳr tē.

Ar arỳm amipry krax'ỳr akēx.

²¹ Ỳr tē:n kam 'ỳr bōx. Ne kam krĩrax tām kam kāj bē memā ujarēnh ny jarēnh ba nhyM me krāptĩ arỳm tu amim Jeju markumrēx. NhyM kam ar akubyn krĩraxbē Rixa'ỳr tēn 'ỳr bōx ne kam Ikōni'ỳr tēn 'ỳr bōx ne kam Āxiki'ỳr tēn 'ỳr bōx. ²² Ne krĩ kunĩkōt Jeju kōt me ba djwỳnhmā 'ā karōo tēn memā kum,

—Dja gar tu amim Jeju markumrēx rā'ān 'ā adjukanga kēt. Dja me kātām gwaj bajo bikēnh ar o ba gwaj batokry kumex ma. NhyM kam Metĩndjwỳnh ỳtā amikōt gwaj bapymjỳrkumrēx. Arỳm ō me ja kunĩmā bēnjadjwỳrkam dja ā gwaj bajo ane. Nām Paur ar ā memā anhỳro tēmo ane.

²³ Ne kam apỳnh me kute amim Jeju mar djāri kunĩkōt tē. Me kute Jejukōt ar aben pydjio ba djāri kunĩkōt tēn me kwỳ'ā meo ba djwỳnh rē. Ne kam Metĩndjwỳnhmā meo a'uw ne kum amijajbun arỳm memā kum,

—Gar arỳm tu amim Bēnjadjwỳr djwỳnh markumrēx. Bar kum ar ajo a'uw gē mā ar ajo djuw mex ne ar ajo ba, ane. ²⁴ Ne kam arỳm tē. Pykabē Pidjijkōt tē:n kam arỳm pykabē Papirij'ỳr bōx. ²⁵ Ne tē:n kam krĩraxbē Pedji'ỳr bōx. Ne kam kāj bē memā Metĩndjwỳnh kabēn jarē. Memā arēn kam ajte tē. Tē:n kam krĩraxbē Atarij'ỳr bōx.

²⁶ Ne kam ajte ngō raxbē pyka kētkōt akubyn krĩraxbē Āxiki 'ōdjwỳ'ỳr tēmmā. Krĩrax jakam ne me amrēbē Metĩndjwỳnhmā aro a'uw ne kum,

—Amā ar àpēnh kadjy dja ga tu amā ar kaprĩkumrēx ne aro djuw mexo aba, ane. Nām me kum aro a'uw ne kam amũ ar ano. NhyM ar arỳm amũ krĩrax krāptĩkōt ujarēnh ba. Ne kam arỳm inomā amidjāpēnh djā mēn ajte akubyn Āxiki ja'ỳr tēmmā.

²⁷ Ỳr tē:n kam arỳm 'ỳr bōx. Bōx ne me kute amim Jeju marjao aben pydjĩn arỳm memā amijā ajarē. Metĩndjwỳnh kukwakam ar àpēnh kunĩkōt memā 'ā ajarēn memā kum,

—Be, Metĩndjwỳnh ne arỳm apỳnh me bajtem ba djākam memā amak bō nhyM me

krãptĩ: arỳm tu amim Jeju markumrẽx, ane. ²⁸ Ne kam arek Jejukõt me ba djwỳnhja kõt ar ba 'ã tũm.

15

Djeruxarẽkam me kute kukràdjào aben mar.

¹ Nãm ar arek ãxikikam ar ba: nhyam kam me kwỳ arỳm pykabê Djudêja kurũm bõx. Ne kam 'êx ne Jeju kukwakam me kamymã kabẽn. Me bajtemmã kabẽn ne memã kum,

—Gê me Mõjdjê kukràdjà kõt me amy nhinhu kà rê. Dja me me amy nhinhu kà rênh kêt nhyam Metĩndjwỳnh kute õ kàjkwa kadjy me apytàr prãm kêt. Nãm me 'êx ne ã memã ane.

² Nhyam kam Paurmẽ Banabe ar arỳm Djudêja kurũm me bõxjamẽ aktã kabẽno aben japa:nho dja. Nhyam kam me abenmã kum,

—Gê Paurmẽ Banabemẽ me bakwỳdjwỳ Djeruxarẽmã tẽ. Gê ar Jeju kute ar anorjamẽ me kute Jeju nhõ me jao ba djwỳnh'ỳr bõx ne me my kà rênh jabej me kukja, ane. ³ Ne kam me kute amim Jeju mar ne kõt ar aben pydjio baja arỳm amũ ar ano nhyam ar tẽ. Tẽ:n pykabê Penixijkõt tẽ. Ne tẽ:n pykabê Xamarijkõt tẽ. Ne tẽmkõt Jeju kukwakam me kute abeno kamymã ujarẽnh tẽn memã kum,

—Apỳnh me bajtem ba djakam ne me arỳm Bẽnjadjwỳr djwỳnh'ỳr amijo akẽx ne tu amim markumrẽx. Nãm ar ã memã anhỳr tẽ.

Nhyam kam me kunĩ arỳm kĩnhhtirekumrẽx.

⁴ Nhyam ar tẽ:n kam arỳm Djeruxarẽ'ỳr bõx. Nhyam kam me kute amim Jeju mar ne kõt ar aben pydjio baja ar pa krij ne arkum kabẽn mextire jarẽ. Mekam Jeju kute ar anor jadjwỳ, meo ba djwỳnhdjwỳ ne ar ã aro ane. Nhyam kam ar memã amijã ajarẽ. Metĩndjwỳnh kukwakam ar àpẽn kunĩkõt ar memã 'ã ajarẽ.

⁵ Nhyam kam mebê pardjêu kwỳ kàjmã dja. Adjwỳnhdjwỳ ne ar tu amim Jeju markumrẽx. Ar kàjmã djan memã kum,

—Gê me me my kà rê. Me bajtem kute amim Jeju marja my kà rê. Dja me me bakukràdjà'ã memã karõn memã kum, “Djã gãm me katàt Mõjdjê kukràdjà man kõt ar amijo aba”, ane. Dja me ã me bajtemmã ane. Nãm ã mebê pardjêu memã ane.

⁶ Nhyam kam me kute 'ã aben marmã Jeju kute ar anorjamẽ me kute Jeju nhõ me jao ba djwỳnhmẽ akuprõ. ⁷ Ne kam aktã kabẽno aben japanho kumex. Nhyam kam Pedru kàjmã djan memã kum,

—Be, akmere ar, ba ar amã arẽ. Metĩndjwỳnh ne amrẽbê ar akurãm amijo ipytã. Ije me bajtemmã idjujarẽnh kadjy amijo ipytã. Ije memã Kritu'ã ujarẽnh ny jarẽnh nhyam me kute tu amim markumrẽx kadjy. Ja kadjy ne amijo ipytã. Ja ne gar arỳm aje mar.

⁸ Metĩndjwỳnh ne kute me õkre kadjwỳnhbê me kabên kunĩ mar. Nãm kum me bajtem kĩnh ne arỳm memã ta Karõ jano. O ne arỳm gwaj bamã kum me kĩnho amirĩt ne. Amrêbê ne gwaj bamã anon kam arỳm jakam ã memã anoro ane. ⁹ Djãm kum me babê idjaerbit kĩnh ne kum me bajtem kĩnh kêt? Kati. Me tu amim markumrêx nhym arỳm me õkre kadjwỳnhbê memã axweo ajngrã. Kam arỳm kum me bajtemdjwỳ kĩnh. Nãm kum me kunĩ kĩnho aben pyrak.

¹⁰ Ar akwỳ ne gar aje, “Dja me bajtem Mõjdjê kukràdjã kõt amijo ba mex”, anhỹro aba. Je tõi, mỳkam ne gar akabên jao Metĩndjwỳnhmã amikurê'uko aba? Djãm Mõjdjê kukràdjã kõt ne me bakukãmãre kute amijo ba mex got? Gwaj badjwỳ djãm kõt ne gwaj amijo baba mex got? Kati. Gwaj bajaxwekam ne gwaj te: baje Mõjdjê kukràdjãkõt amijo baba mexmã. Kam kwãrĩk wãnh me bajtemmã ja jarênh kêt. Me kute Mõjdjê kukràdjã kõt amijo ba mexmã kwãrĩk wãnh memã arênh kêt.

¹¹ Be, mrãmri Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu ta ne tu kum gwaj bakaprĩkumrêx.* Kam ta ne õ kãjkwã kadjy gwaj bapytã. Gwaj amrêbê tu amim ja markumrêx. Ta ne tu kum me bajtemdjwỳ

kaprĩn ã me utãro ane. Nãm ã Pedru memã ane.

¹² Nhym me krãptĩja arỳm kabên krãta. Nhym kam Banabemê Paur ar arỳm memã kum,

—Be, me kute Metĩndjwỳnh raxmã kator kadjy bar kukwakam mỳjja pumũnh kêt kwỳ nhipêx. Nã bãm ar me punu kwỳo mex nhym me te kute marmã kam no tyn kumex, ane. Nãm ar memã anen 'ã memã ujarênh dja.

¹³ Nhym me arek ar maro nhỹ: nhym kam ar arỳm anhikrê. Nhym kam Xijagudjwỳ memã kabên. Memã kabênkam ne Pedrumã Ximão jarê. Nãm memã kum,

—Akmere ar, dja gar ikabên ja ma. ¹⁴ Be, Ximão arỳm ar amã arê. Metĩndjwỳnh arỳm kum me bajtem kaprĩn kute amim me kwỳ pytãr kraxkõt ne ar amã arê.

¹⁵ Me bakukãmãredjwỳ tãm jarê. Metĩndjwỳnh kute amim me bajtem kwỳ pytãr jarê. Amrêbê: Metĩndjwỳnh kukwakam kabên jarênh djwỳnh tãm jarênh arỳm 'ã pi'õk no'õk ne. Dawimê kramê tãmdjwỳ ar kute aben djõ'ã mebê idjaermã krĩn meo ba. Metĩndjwỳnh me'ã Dawi nhõ kikre jakren memã kum,

¹⁶ “Kam dja ba bõx ne akubyn Dawi tãmdjwỳ'ã bẽnjadjwỳr mẽ. Mrãmri ne me kute akubyn kum õ kikre nhipêx

* **15:11** Djãm gwaj ba ne gwaj bajaxwe kêt nhym pãnh kum gwaj bakaprĩ Kati. Gwaj ba ne gwaj te: bajaxwe kêtãm. Nhym be, Jeju Kritu ta ne tu kum gwaj bakaprĩkumrêx.

pyràk. Kikre kukràdjà tũmja ne amrêbê amingrà. Dja ba kàjmã kudjan ipêx ne.

17 Dja ba ã tàmdjwýo ane gê me anhy ijabej. Gê mebê idjaer bu'ã me bajtemdjwý ijabej. Me bajtem kute tu amim imarkumrêxja kunĩ ijabej. Ba Ibēnjadjwýr djwýnh dja ba ã meo ane."

Nãm ã Metĩndjwýnh memã ane. Dawi tàmdjwýmẽ me bajtem'ã memã ane. Ga, kute amim me bajtem kwý pytàr jarēnhja pumũ. 18 Adjàkam kute amikukãm mýjja kunĩ markõt ne ã memã ane. Nãm ã Xijagu memã ane.

19 Ne ajte itepã memã kum,

—Ga, me bajtem kute Bēnjadjwýr djwýnh aminhõ Bēnjadjwýrja pumũ nhym kute me bajtemo aminhõ meja pumũ. Ba ar amã arê. Me bajtem kwý ne ajbir arým Metĩndjwýnh'ýr amijo akêx ne tu amim markumrêx. Kwãrĩk wãnh Môjdjê kukràdjà kunõ me kunor kêt. 20 Gwaj memã Môjdjê kabēn ngrêrebit'ã pi'ók no'ók ne memã arê. Gwaj memã kum, "Me kute mýjja metĩndjwýnh karõ nhípêxjamã mry parja kwãrĩk wãnh krēn kêt. Kwãrĩk wãnh aprõ djwýnh kupa'ã nàr amjēn djwýnh kupa'ã akurê aba kêt. Mry me kute mut djêo parja kwãrĩk wãnh àr ne krēn kêt. Kwãrĩk wãnh kamrô krēn kêt", ane. Gwaj ã memã ane.

21 Gwaj me bajtemmã Môjdjê kukràdjà jabit jarē.

Gwaj ren memã arēnh kêt nhym ren me kute mar kêt nhym ren kam mebê idjaer kum me kurê. Me Môjdjê kabēn'ã no tỳxkam kum me kurê. Be, me õ krĩ kunĩkõt ne me Môjdjê kabēn'ã no tỳx ne kàj bê memã arēnh ku'ê. Pi'ók rārār kunĩkõt ne me kute me bikprõnh djàkam mýjja ja'ã pi'ók no'ók jarēnh ku'ê. Amrêbê: ne me me bakukãmãmãmã arēn ajbir me kute arēnh rã'ã. Kam dja gwaj me bajtemmã Môjdjê kukràdjà ngrêre jabit jarē gê me kuman kõt ar amijo ba nhym kam mebê idjaer arým kum me kurê kêt. Nãm Xijagu ã memã ane.

Me kute me bajtemmã pi'ók no'ók.

22 Nhym kam me abenmã kum,

—Gwaj Paurmẽ Banabe arkõt krĩraxbê Āxikimã gwaj banhõ me ja kwý jano, ane. Nhym Jeju kute ar anorjamẽ me kute Jeju nhõ me jao ba djwýnhmẽ me kute kõt ar aben pydjio baja kunĩmẽ ne me abenmã kum,

—Be, mextire. Dja gwaj arkõt ar'õ jano, ane. Ne kute arkõt ar anor kadjy amijo Djuda Baxabamẽ Xira ar utà. Ar amẽ ne ar Jeju kukwakam me kamy kuràm rax. Ar ja arkõt mõrmã. 23 Nhym kam me arým pi'ók no'ók ne. Ar kute o mör kadjy ne me pi'ók no'ók ne. Ne kamã me bajtemmã kum,

"Me ba Jeju kute me ijanor tũm ja ne ba me me amã ikabēn jarē. Me

ije Jeju nhõ me jao iba djwýnhdjwý ne ba me me amã ikabẽn jarẽ. Me ibẽ Jeju kukwakam me kamydjwý ne ba me me amã ikabẽn jarẽ. Ga me apýnh me bajtem ba djakam ar aba, krĩraxbẽ Āxikimẽ pykabẽ Xirijmẽ pykabẽ Xirxijkam ar aba. Ba me Jeju kukwakam me ajo ikamy. Wãm ne ba me ikabẽn mex'ã me amã pi'ók no'ók ne. Dja ga me me ikabẽn jarẽn ama.

24 Be, wãm me kwý kumrẽx mõrwã ne me arým me amã 'êx. Me ikurũm mõn me awýr bõx ne me amã 'êx. Ne me ikukràdjã tũmo me akunoro ban arík me amã, 'Gẽ me Mõjdjẽ kukràdjã kõt me amy nhinhu kà rê. Dja me me amy nhinhu kà rênh kêt nhym Metĩndjwýnh arým kute õ kàjkwa kadjy me apytàr prãm kêt', ane. Be, me kute me amã anhýr djõ'ã ne ga me te: aje katàt Metĩndjwýnh kabẽn marmã. Arým ne Paur ar amrẽ tẽn me imã ja jarẽ ba me kuman arým wãm me amã ikabẽn jarẽ. Djãm me ba ne ba me wãm me 'êxnhĩwã jano got? Kati. 25 Be, ba me ije me ajarẽnh markam arým axikõt ikabẽn ne me akadjy amijo me ijõ ar utà. Amijo ar utàn Banabemẽ Paur arkõt me awýr ar ano. Gu me bamã bakamy Banabemẽ Paur ar kĩnhja kõt ar ano.

26 Be, me kum Metĩndjwýnh kĩnh kêt ja ne me te ar kangrõnho ba nhym ar mã memã Jeju'ã ujarẽnh ar ba. Kum me uma kêt ne tu memã banhõ Bẽnjadjwýr djwýnhbẽ Jeju Kritu'ã memã ujarẽnh ar ba.

27 Me ije arkõt me amã ar anorjabẽ ne Djudamẽ Xira ar. Dja ga me pi'ók jakam me ikabẽn jarẽn ama. Nhym ar wã dja ar ajkwakumrẽxkõt aje me amã tãm jarẽ ga me mrãmri aje kõt aman mar pydji.

28-29 Mõjdjẽ kukràdjã ngrêrebit dja ba me me amã arẽ ga me aman katàt kõt ar amijo aba. Ba me me amã, 'Me kute mýjjao metĩndjwýnh karõ nhipêxjamã mry parja kwãrĩk wãnh krẽn kêt. Kwãrĩk wãnh mry kamrõ krẽn kêt. Mry me kute mut djẽo parja kwãrĩk wãnh àr ne krẽn kêt. Kwãrĩk wãnh aprõ djwýnh kupa'ã nàr amjẽn djwýnh kupa'ã akurẽ aba kêt', ane. Jabit ne ba me me amã arẽ. Dja ga me katàt Mõjdjẽ kukràdjã ngrêre jabit man kõt ar amijo aban arým amrãnh mex. Ba me ren me amã itepã kukràdjã 'õdjwý jarẽ ga me ren te: aje mar ne katàt kõt amijo aba prãmje. Be, Metĩndjwýnh Karõ ne me ikõt amikabẽn dji ba me me amã ikabẽn jarẽ. Tãm ne ja."

Nãm me ã me bajtemmã pi'ók no'ókkam kabẽn jarẽnho ane.

30 Nãm me memã pi'ók

no'òk ne kam arỳm Paur arkum kungãn arkum, “Aj mã”, ane. Nhyim ar arỳm Āxiki'ȳr o tẽ:n kam 'ȳr o bõx. Ne kam me krãptĩ:o akuprõn arỳm memã pi'òk no'òk ngã. ³¹ Nhyim me memã pi'òk jarẽ nhyim me arỳm kuma. Kabẽn mextire man arỳm kĩnhkumrẽx ne.

³² Nhyim Djudamẽ Xira Ar kubẽ Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh ne arỳm memã 'ã karõ kumex ne memã kum,

—Dja ga me tu amim Jeju mar tỳxkumrẽx rã'ãn 'ã adjukanga kêtukumrẽx. Nãm ar ã memã 'ã karõo ane. ³³ Ne arek kam ar ba nhyim ar'ã arỳm akati kwỳ apêx. Nhyim kam ar memã kum,

—Bar akubyn Jeju kute ar anorja'ȳr tẽ, ane. Nhyim Jeju kukwakam ar kute abeno kamy arkum,

—Aj mã. Ar adjumar mex ne tẽ, ane. ³⁴ Nhyim kam Xira memã kum,

—Ba arek me akam ar iba, ane. ³⁵ Paurmẽ Banabe ar adjwỳnhdjwỳ arek Āxikikam ar ba. Arek me krãptĩ ro'ã kàj bê memã Bẽnjadjwỳr djwỳnh kabẽn jarẽn 'ã memã ajarẽ.

Paurmẽ Banabe kute abeno bikjêr.

³⁶ Nhyim kam ar'ã akati kwỳ apêx nhyim Paur Banabemã kum,

—Gu baje õbê apỳnh krĩraxkõt Bẽnjadjwỳr djwỳnh'ã memã badjujarẽnhja gu akubyn kunĩkõt tẽ. Gu baje Jeju kukwakam meo bakamy pumũnhõ tẽ. Me katãt kute

amijo ba jabej me omũnhõ tẽ, ane. ³⁷ Nhyim arkõt tẽm kadjy Banabe kum Djuão Makõ kĩnh.

³⁸ Nhyim be, Paur ne kum o tẽm kĩnh kêt. Õbê kute pykabê Papirijkam kute ar kangan arkõt àpênh'ȳr tẽm kêt kam ne kum o tẽm kĩnh kêt. ³⁹ Nhyim kam ar kabẽnõ aben japan arỳm abenkam kaprĩre ne. Ne kam arỳm abenbê ajkij. Nhyim kam Banabe arỳm Makõo tẽn ngõkõt apêxtibê Xipre'ȳr o tẽ.

⁴⁰ Nhyim Paur amijo Xira pytà. Nhyim kam Jeju kukwakam ar kute abeno kamy ar'ã Metĩndjwỳnhmã kum,

—Ga ne ga adjukaprĩ:kumrẽx. Kam tu amã ar kaprĩkumrẽx ne ar o aba, ane. Nhyim kam ar mã tẽ. ⁴¹ Ne pykabê Xiriymẽ pykabê Xirxijkam tẽ. Apỳnh me kute amim Jeju mar djari kõt ba. Me kute Jejukõt ar aben pydjio ba djari kõt ba. Ne memã tỳx jangjênho tẽ. Nãm ar memã kum,

—Dja gar tu amim Jeju mar tỳxkumrẽx rã'ãn 'ã adjukanga kêtukumrẽx, anhỹro tẽ.

16

Paur kute mã amikõt Ximoxio ba.

¹ Ne kam tẽ:n kam arỳm krĩraxbê Tebi'ȳr bõx ne ajte tẽ:n kam krĩraxbê Rixa'ȳr bõx. Nhyim Jejukõt me ba djwỳnh'õ nhidjibê Ximoxi kam ar ba. Nã kurũm katorja ne kubê mebê idjaer'õ. Nãm nãja kumrẽx tu amim Jeju markumrẽx. Nhyim bãm kute

irjabê me bajtembê kregu'õ.
² Krĩraxbê Rixakammê
 krĩraxbê Ikõnikamdjwý Jeju
 kukwakam me kamy mã:
 memã Ximoxi mexkumrêx
 jarêhno ba.

³ NhyM Paur Ximoxi'ýr bõx
 ne omũn kam kum ar ro'ã
 ba prãm ne. Kum ar ro'ã ba
 prãm nhyM be ar kukãm pyka
 kunĩkõt mebê idjaer krãptĩ ar
 ba. Me kute Ximoxi mar
 tũm. Ximoxi bãmbê me ba-
 jtembê kreguja me kute mar
 tũm. Ximoxi my kã krã'yr
 kêt me kute ajte mar. NhyM
 kam mebê idjaer kum Xi-
 moxi kurê kêt mã Paur arým
 kum my nhinhu kã krãta.

⁴ NhyM kam ar tẽ. Apýnh
 krĩraxkõt tẽn kunĩkõt me kute
 amim Jeju marmã kabẽn
 jarêhno tẽ. Djeruxarêkam Jeju
 kute ar anorjamẽ me kute
 Jeju nhõ me jao ba djwýnhmẽ
 ar kabẽn ne memã arêhno
 tẽ. Me kute mar ne katãt kõt
 kute amijo bamã ar memã
 arêhno tẽ. ⁵ NhyM kam ar
 õ'ã apýnh me kute amim Jeju
 mar kute ar Jejukõt aben
 pydjio ba djari tu amim Jeju
 mar tỳ:xkumrêx. NhyM akati
 kunĩkõt me kwý kute Jeju
 mar kêtja me kõt arým tu
 amim markumrêx. NhyM
 kam arým me krãptĩ.

⁶ NhyM ar pykabê Brid-
 jakõt tẽn pykabê Garaxakõt
 tẽ. NhyM Metĩndjwýnh Karõ
 arkum,

—Kwãrĩk wãnh pykabê
 Adjikkam memã Metĩndjwýnh
 kabẽn jarênh kêt, ane. ⁷ NhyM
 kam ar tẽn arým pykabê

Midjij tẽpo tẽ. Ne bit kute
 pykabê Bixinij katikõt tẽmmã.
 NhyM Metĩndjwýnh Karõ
 akubyn ar nê.

⁸ NhyM kam ar arek tẽn
 kam amipãnh pykabê Midjij
 mẽ. Ne tẽn kam krĩraxbê
 Krõwadji'ýr bõx. ⁹ NhyM
 ar'ã akamãt ne. NhyM
 Metĩndjwýnh Paur mã me'õ
 karõ bẽ nhyM omũ. Pykabê
 Matenikam me'õ amiwýr
 Paur 'uw nhyM omũ. NhyM
 kum,

—Amrẽ pykabê Matenikam
 tẽn me ikõt apê, ane. ¹⁰ Be,
 Paur kute me'õ pumũnhkam
 bar* on pykabê Mateni'ýr
 itẽm kadjy amiman aben mã,

—Be, mrãmri ne Bẽnjadjwýr
 djwýnh gwaj bajuw. Gwaj
 baje kãj bẽ memã Kritu'ã
 ujarênh ny jarênh kadjy gwaj
 bajuw, ane.

*Ridjij kute tu amim Jeju
 markumrêx.*

¹¹ Ne kam Krõwadji kurũm
 ikaton arým inox ne. Ne
 ngõkõt Xamokra'ýr tẽ. 'Ýr tẽn
 arým 'ýr bõx. Ne ajte tẽn: nhyM
 kam ar ijã akati. Bar kam
 ajte tẽn: n kam arým krĩraxbê
 Nêjapõr'ýr bõx ne 'ã kã nhõ.
¹² Ne wabin kam ajte Nêjapõr
 kurũm pykakõt tẽ. Tẽn
 kam arým krĩraxbê Pirpu'ýr
 bõx, pykabê Matenikam ne
 krĩraxbê Piripuja. Krĩrax ja ne
 kute raxo krĩrax kwý jakrenh.
 Myt apõx djã kutã pykabê
 Mateni nhikjê'ã kute krĩrax
 kunĩ jakrenh. Krĩraxbê Rõma
 nhõ me ja ne me krĩrax jao

* **16:10** Pi'õk ja no'õk djwýnh nhidjibê ne Ruka. Jakam ne Ruka arkõt tẽmmo krax.
 'Ã ne kute, "Bar" jarênhja. Paurmẽ amijã arẽ.

djuw mex. Bar arek kam ar iba: nhym kam ar ijã akati kwý apêx.

¹³ Nhym kam ar ijã pi'ók rårår. Bar kam krĩraxbê tẽn ngõ rax'ýr bõx. Kam ne mebê idjaer kute Metĩndjwýnhmã kabẽn djã. Me nire kwý arým kam akuprõ. Bar me'ýr tẽn arým me ikõ'ã nhýn kam memã idjujarẽnho dja.

¹⁴ Nhym mekõt me'õ nire, idjibê ne Ridjij. Krĩraxbê Xijxira kra 'õ. Kubê ne kubêkã nhõr djwýnh. Ta ne kubêkã 'ók nhym kamrêk. Nhym kam pi'ók kaprĩ kadjy memã õro ku'ê. Nãm Mõjdjê kukràdjã kõt mã Metĩndjwýnhmã rax jarẽnho ba. Bar memã idjujarẽnho dja nhym Ridjij ar ikabẽn maro nhý. Nhym kam Metĩndjwýnh arým kum amak bõ nhym arým tu amim Jeju markumrêx. ¹⁵ Bar kam Ridjijmê õ kikrekam õbikwa kunĩdjwý Metĩndjwýnhmã ngõmã ar angij. Nhym kam ar imã krã ne ar imã,

—Ar aje ijã amim, “Mrãmri kute tu amim Bẽnjadwýr djwýnh markumrêx”, anhýr jabej dja gar on ikõt tẽn inhũrkwãkam anhikwã, ane. Ne kam ar imã krão dja. Bar kam kõt tẽn ũrkwãkam inhikwã.

Me kute Paurmê Xira Ar kubê ijê.

¹⁶ Arek ũrkwãkam inhikwã:n kam Metĩndjwýnhmã kabẽn djã'ýr tẽn. Nhym me prĩti'õ ar ikajpa. Me karõ punu ne ar o ba. Nhym me mã amikukãm mýjja kute apõx'ã prĩtija kukij nhym

me karõ punu mã kum arê. Kum arê nhym õ'ã prĩtija mã memã mýjja'ã ajarê. Nhym kam me arým pãnh kum pi'ók kaprĩ ngã. Nhym kam prĩtija nhõ bẽnjadwýr ar arým kubê pi'ók kaprĩ kumex jamý. Ta ne arkum kungã nhym ar arým kubê amý.

¹⁷ Nãm Paurmê ar ikajpan ar ikõt arým ar ijo memã àkjêr tẽn. Nãm àkjêrkam memã kum,

—Ota, ar ja ne ar Metĩndjwýnhbê kumkatimã àpênh ar ba. Ne me amã Jeju kute me apytàr'ã ujarênh ba, ane. ¹⁸ Nãm akati kunĩkõt memã anhýro tẽn nhym kam arým ar ijã akati krãptĩ apêx. Nhym kam Paur me karõ punumã àkrên arým 'ýr akêx ne kum,

—Ë, Jeju Kritu kukwakam ba amã ikabẽn ne. On prĩtijamã anhiren kurũm akato, ane. Nhym kum kabẽn majmã nhym arým kum iren mã tẽn.

¹⁹ Nhym o ba djwýnh ar arým omũn abenmã kum,

—Je, jakam prĩtija arým kute gwaj bamã pi'ók kaprĩ jamýnh prãm kêt, anen kam ar arým Paurmê Xira aro tým ne ar pa 'amý. Ne kam me rũnh'ýr ar bjêro mõn aro bõx. Me krãptĩ kute djwý jamýnh djakam ne me bikprõnh djã. ²⁰ 'Ýr ne ar aro bõx ne arým me rũnh kabem ar kudjan memã 'êx ne memã kum,

—Ar kubê idjaer ja ne ar me banhõ krĩraxkam me kunĩmã umar punu jangjẽnho ba nhym me arým kangao kumex. ²¹ Nãm ar me bamã

atemã kukràdjã jarēho ba. Krĩraxbê Rõmakam me ja kute me bajo aminhõ. Ne gu me ren ar kukràdjã wã man kõt ar amijo baba nhym ren me bakam me bēnjadjwýr rũnh ren me bakam ngryk ne. Nãm ar ã memã ane.

²² Ne kam me bu'ã me krãptĩ: amim ar kurētuw. Nhym me rũnh arým ar'ã memã apnê. Me kute Ar kubê kubêkã o pôx ne kôo ar titik kadjy ne ar'ã memã apnê.

²³ Nhym me arĩk ar titik ne. Ne kam arým mebê ijê djãmã aro tēn kam aro bõx. Ne kam mebê ijê djwýnhmã kum,

—Dja ga omũnh 'ãno dja gē ar kator kêt, ane. ²⁴ Nãm me kum ane nhym arým mebê ijê djã nhipõkri kumoka'êkam ar ýr. Ne kam pĩponh amãnhkrut aktã me temã nãtjao ar te janē nhym ar wãnh nhỹ.

²⁵ Wãnh nhỹ: nhym arým ar'ã akamãt kõ ipõkri. Nhym ar Metĩndjwýnhmã kabēn ne kum ngrero nhỹ. Nhym bu'ã mebê ijê krãptĩ ar maro ikwã. ²⁶ Nhym me aērbē arým pyka amingrēk tỳ:x nhym ô'ã arým mebê ijê djã par krax amingrēk ne. Amingrēk nhym on 'ã ijê djã kunĩ jãm amijã kurê. Nhym me kunĩ'ã apýnh me unēnh djãja arým amijã kurê. ²⁷ Nhym mebê ijê djwýnh arým no tỳx ne. Ne kam mebê ijê djã'ã ijê djã jãm kute amijã rēnhkõt omũ. Ne kam amim,

—Je, arým ne mebê ijê kunĩ kato, ane. Ne kam õ kãxdjwa kajgo kaban bit

kute o amibĩnmã amijo dja. ²⁸ Nhym Paur kaj bê kum,

—Kwãrĩk wãnh amibĩn kêt. Ota, ba me ikunĩ inhýr rã'ã, ane.

²⁹ Nhym kam ngõnhpõk'ã me ku'uw ne mebê ijê djãmã prõt ne wadjã. Wadjãn umaje tertet ne arým Paurmē Xira ar parbē tým. ³⁰ Ne kam aro katon arkum,

—Ē, bēnjadjwýr ar, mýj dja ba amijon arým ijaxwebē amipytã? ane.

³¹ Nhym ar kum,

—Dja ga tu amim Bēnjadjwýr djwýnhbē Jeju Kritu markumrēx nhym arým ajaxwebē apytã. Anhõ kikrekam anhõbikwadjwý gē ar tu amim markumrēx, ane. ³² Ne kam arým arkum Metĩndjwýnh kabēn jarē, õ kikrekam ar ýr kunĩdjwýmã arē. ³³ Nhym kam akamãt tãmkam Paurmē Xira arkum igot ku'õ. Nhym kam urokam ar arým Metĩndjwýnhmã ngõmã ar angij. Mebê ijê djwýnhmē õbikwa ar angij.

³⁴ Nhym kam aminhũrkwãmã aro tē. Ne kam arkum õmrõ jarē nhym ar õ kwý krēno nhỹ. Nhym ar kunĩ arým kĩnhkumrēx ne. Ar kute amim Metĩndjwýnh markam ne ar kĩnhkumrēx ne.

³⁵ Nhym kam ar'ã akati. Nhym me rũnh arým Paur ar'ýr krãkamngõnh ar ano. Nhym ar ar'ýr mõn mebê ijê djwýnh kumrēx'ýr bõx ne kum,

—Me rũnh ne me arým amã, “Arkum anhire gē ar tē.” Nãm me ã amã ane, ane. ³⁶ Nhym kam mebê ijê

djwýnh Paur'ýr tẽn kum arẽn kum,

—Me rũnh ne me arým ar ajã imã, “Arkum anhire gẽ ar tẽn”, ane. Kam dja gar akaton tẽn adjumar mex, ane.

³⁷ Nhym kam Paur krãkamngõnh arkum,

—Krĩraxbẽ Rõmakam me ja ne me ar ijo aminhõ. Nhym me kute ar ijaxwe jabej ar ikukjẽr kêt kam tu me ipõkri ar ititik ne. Ne kam tu ar ibẽ ijẽ. Ne kam bit kute me kãxã bõm ar imẽnhmã. Djãm me kute ã krĩraxbẽ Rõma nhõ me jao anhýr got? Be, kati. Me kute ã Rõma nhõ me jao anhýr kêt. Gẽ me ta amrẽ tẽn ar ijo kato, ane.

³⁸ Nhym kam krãkamngõnh ar akubyn tẽn me rũnhmã ar kabẽn jarẽ. Nhym me kute Rõmakam me ja kute aro aminhõ markam arým ar umaje tĩn prãm. ³⁹ Ne kam arým ar'ýr tẽn aminẽje arkum kabẽn ne arkum,

—Gop ar ijarẽnh kêt, ane. Ne kam arým aro katon ajte arkum,

—Gop krĩrax jabẽ mã tẽn, ane. ⁴⁰ Nhym kam ar mebẽ ijẽ djã kurũm katon Ridjij nhũrkwãmã tẽn bõx. Ne kam Jeju kukwakam me kamy pumũn arým memã 'ã karõn meo kĩnh. Ne kam mã ajte tẽn.

17

Texarõnikakam memã Jeju'ã ujarẽnh.

¹ Tẽn kam krĩraxbẽ ãporij'ýr bõx ne amipãnh kumẽ. Ne tẽn kam krĩraxbẽ Apõnij'ýr bõx ne amipãnh

kumẽ. Ne tẽn kam krĩraxbẽ Texarõnika'ýr bõx. Kam ne mebẽ idjaer bikprõnh djã'õ. ² Nhym kam Paur ajte tãm ne pi'õk rãrãrkam me bikprõnh djãkam tẽn arým pi'õkkõt memã 'ã ajarẽn me kukij ne 'ã memã karõ. Nhym ajte pi'õk rãrãr nhym ajte kam tẽn pi'õkkõt memã 'ã ajarẽ. Nhym ajte pi'õk rãrãr nhym ajte kam tẽn pi'õkkõt memã 'ã ajarẽ.

³ Nãm memã kum,

—Be, amrẽbẽ me bakukãmãre kute pi'õk no'õk ne. Pi'õkkam ne mrãmri Kritu tokryn tyk ne akubyn tĩnmã. Be, pi'õkkam Kritu kute amijo anhýrmã kõt arým Jeju ã amijo ane. Mrãmri ne Metĩndjwýnh Jeju'ã me banhõ Bẽnjadjwýrbẽ kumkati mẽnhkumrẽx. Ja dja ga me pi'õk kõt ama. Ga, mrãmri kubẽ Kritukumrẽxja pumũ. Jejuja tãm ne ba kãj bẽ memã arẽnho iba. Nãm ã memã anhýro ku'ẽ.

⁴ Nhym kam me kwý 'ã amim,

—Be mrãmri. Kõt ne arẽ, anen arým mã Paurmẽ Xira arkõt ajkamẽ. Me bajtembẽ kregu kute Metĩndjwýnhmã amijarẽnho baja krãptĩ: arkõt ajkamẽ. Me nire rũnhdjwý krãptĩ arkõt ajkamẽ.

⁵ Nhym mebẽ idjaer kwý kute amim Jeju mar kêtja arým 'ã ngryk ne. Me te kute ar urãk prãmje arkam ngryk ne. Ar'ã me krãptĩkam arkam ngryk ne. Nhym me kwý axwekam ate ar ba. Nhym mebẽ idjaer me jamã kum,

—Paur ar axwekumrêx. Gwaj me kunîbê ar kurê, ane. Nhyam kam me kwýja krĩraxkam me krãptĩmã ar kurêtuw nhyam me arým arkam kangao kumex. Ne kam Djaxõ nhũrkwã'ýr prõt ne. Me kute kam Paur ar abej ne arkum kator ne me krãptĩmã aro katormã ne me ũrkwã'ýr prõt ne.

⁶ Ne te: ar abej. Ne kam ar pãnh Djaxõmê Jeju kukwakam ar kute abeno kamy kwý pa 'amýn aro katon krĩraxkam me rũnh'ýr aro mõn me'ýr aro bõx. Ne ar'ã 'êx ne kàj bê memã kum,

—Paurmê Xira ar pyka kunĩkõt abenmã me kurê'uko ba nhyam me kangao kumex. Nhyam kam ar arým jakamdjwý bõx. ⁷ Nhyam kam Djaxõ arkum aminhũrkwã jarên aro djuw mex. Ar ja kunĩ ne arkum bẽnjadjwýr raxbê Xedja kabên kurê. Xedjabê ne me bẽnjadjwýr rũnh kunĩ nhõ bẽnjadjwýr. Arkum kabên kurê. Ne mã memã kum, “Bẽnjadjwýr rax 'õdjwý kute kabêno Xedja jakrenh ne kubê Jeju.” Nãm ar ã memã anhýr ba, ane. Be, nãm me ã ar'ã me rũnhmã ane.

⁸ Nhyam kam me krãptĩmê krĩraxkam me rũnh kute ja markam arým arkam ngryk ne àkrêo kumex. ⁹ Ne kam Djaxõ Ar kubê pi'ók kaprĩ kumex byn arkum,

—Paur ar ano gê ar mã tẽ. Ar mã tẽm nhjukribit dja bar akubyn ar amã anhõ pi'ók kaprĩ ngã, ane. Ne kam arkum ire nhyam ar akubyn ũrkwãmã tẽ.

Berêjakam memã Jeju'ã ujarênh.

¹⁰ Nhyam kam Jeju kukwakam me kamy akamãt tãmkam amũ Paurmê Xira ar ano. Krĩraxbê Berêjamã ar ano. Nhyam ar'ýr tẽ:n kam 'ýr bõx. Ne kam mebê idjaer bikprõnh djã'ýr tẽ. ¹¹ Berêjakam me ja ne me kute amak mexo krĩraxbê Texarõnikakam me ja jakrenh. Paur ar ajkwao memã Metĩndjwýnh kabên jarê nhyam me arým kum kabên kĩnh. Kum kabên kĩnh ne kam akati kunĩkõt amim pi'ók jarê. Metĩndjwýnh kabên'ã pi'ók no'ók jarên amim,

—Djãm Paur ar katãt amikabên jarênhkumrêx? Djãm ar Metĩndjwýnh kabên'ã pi'ók no'ók kõt amikabên jarênhkumrêx? ane. Me kute Paur ar mrãmri Metĩndjwýnh kabên kõt kabên jabej ã amim pi'ók jarênh ne maro ane. ¹² Me kum kabên kĩnhkam ne me krãptĩ tu amim Jeju markumrêx. Me ni bajtem rũnhbê kregujamê me my bajtemdjwý krãptĩ tu amim markumrêx.

¹³ Krĩraxbê Berêjakam Paur kàj bê memã Metĩndjwýnh kabên jarênh ba: nhyam amybým krĩraxbê Texarõnikakam mebê idjaer arým arênh ma. Ne kam 'ýr tẽ:n arým kõt bõx. Ne wãkamdjwý me krãptĩmã ar kurêtuw nhyam me arým kangao kumex.

¹⁴ Nhyam kam Jeju kukwakam me kute abeno kamy ngõ raxbê pyka kêt'ýr Paur jano. Nhyam Xiramê Ximoxi

ar arek Berêjakam ar ba.
 15 NhyM me kamy kwý Pauro
 tẽ. O tẽ:n kam arým krĩraxbê
 Atẽna'ýr o bõx. NhyM kam
 Paur arkum,

—Dja gar Xiramẽ Ximoxi
 ar'ýr tẽn ar'ýr bõx ne arkum
 ikabẽn jarẽ gẽ ar amrẽ tẽ,
 ane. NhyM ar arým akubyn
 Berêja'ýr akẽx ne.

*Atẽnakam memã Jeju'ã
 ujarẽnh.*

16 NhyM kam Paur arek
 krĩraxbê Atẽnakam arkam
 amako nhý. Arkam amako
 nhýn kam arým mekam
 kaprĩ:re ne. Be, me kute kum
 amijarẽnh kadjy ne me apýnh
 metĩndjwýnh karõ krãptĩ
 nhipêx ne krĩrax tãmkam
 kikre kunĩkõt umjuw. NhyM
 arým omũn mekam kaprĩre
 ne. 17 Ne kam mebê idjaer
 bikprõnh djakam memã
 kabẽno ku'ê. Me kukjêro
 ku'ê. Memã 'ã karõo ku'ê. Me
 bajtem kute Môjdjê kabẽnkõt
 amim Metĩndjwýnh mar
 jadjwýmã 'ã ujarẽnh ku'ê. Ne
 akati kunĩkõt me krãptĩ kute
 djwý jamýnh djakam memã 'ã
 ujarẽnh ku'ê.

18 NhyM kam apýnh me
 kukràdjã tũm'ã ujarẽnh
 djwýnh arým Paur'ýr bõx ne
 kabẽn ma. Me ja ne me mebê
 epikurêju kukràdjã'ã ujarẽnh
 ar ba. NhyM ate me jadjwý
 ne mebê exoko kukràdjã'ã
 ujarẽnh ar ba. Amẽ me ja ne
 me Paur'ýr bõx ne kabẽn man
 kam arým abenmã kum,

—Je tô, mýj ne kabẽn
 krãptija bit kute me bamã

arẽnhmã? ane. NhyM me
 kwý 'ã abenmã kum,

—Bãrãm metĩndjwýnh ba-
 jtem'ã memã ujarẽnh ar ba,
 ane. Mýkam ne me ã abenmã
 ane? Bir, Paur kute kãj
 bê memã Jeju'ã ujarẽnh ny
 jarẽnh bakam. Ne kute
 kãj bê me tyk akubyn tĩn'ã
 ujarẽnh ar bakam. Kam ne
 me ã abenmã ane.

19 Me ja ne me Paur kabẽn
 man kam kum kràn arým o
 tẽn krãnhbê Apaku nhimõk'ýr
 o bõx. Kam ne me kute aben
 pydji djã. 20-21 Nãm me me
 aben pydji djakam Pauro bõx
 ne arým kum,

—Dja ga prĩne me imã arẽ.
 Aje memã me kukràdjã ny
 jarẽnhja mýj ne kraxkam
 kute? Be, ga bõx ne atemã
 me kukràdjã jarẽ. Mýj'ã ne
 ga arẽ? ane. Be, krĩraxbê
 Atẽnakam me krĩ tũm kunĩmẽ
 me bõx ny kunĩmẽ ne me
 mã akati kunĩkõt abenmã
 ujarẽnhbit. Me abenmã
 apýnh me ujarẽnh ny jarẽnh
 babit nãr me me maro krĩbit.
 Ne atemã mýjja kupênh kêt.

22 Nãm me Paur kukij nhyM
 arým me aben pydji djãbê
 Apaku nhipõkri kãjmã djan
 memã kum,

—Krĩraxbê Atẽnakam me
 akrĩ ga me aje apýnh me anhõ
 we metĩndjwýnh krãptĩ mar
 prãm kumrêx. Arým ne ba
 omũ.

23 Be, nã bãm me anhõ
 kikre kabe'ã tẽn apýnh me
 õ mýjjamã kute amijarẽnh
 djã kumexja pumũnh tẽn
 kam kẽn ja'ýr ikato. Me
 anhõ we metĩndjwýnh mar
 djã'ã kẽn jamã ikato. Ga

me akabēn'ã kēn no'ôk ne. Kamã ne ga me, “Gu me baje metĩndjwŷnh mar kêtjamã rax jarēnh djã kadjy ne gu me kēn ja dji”, ane. Be, me ga ne ga me kum kēn djir kajgo. Aje Metĩndjwŷnhkumrēx mar kêtka me ga me aje kēnja djir kajgon kum amijarēnh kajgo. Be, ba ne ba arŷm ije tãmjã mar. Ije Metĩndjwŷnhkumrēx mar. Dja ba Metĩndjwŷnhkumrēx'ã me amã ajarē ga me ama.

²⁴ Be, ta ne pykamē kam mŷjja kunĩ nhipêx. Pykakam mŷjjamē kãkwakam mŷjjamē kunĩmã Bēnjadjwŷr djwŷnh ne kute o ŷr. Kunĩmã Bēnjadjwŷr djwŷnhkam djãm me kute kum kikre nhym Metĩndjwŷnh kam ŷrmã got? ²⁵ Nãr djãm mŷjja 'õ Metĩndjwŷnh nhõ kêt ga me kam aje kum õrmã? Kati. Be, ta ne kute memã tĩn jangjēnh ne memã àkôr jangjēnh nhym me ar ba. Ta ne memã mŷjja kunĩ nhõro nhŷ.

²⁶ Apŷnh me ba djã kunĩkôt me bakunĩ me banhingêt djwŷnh pydji nhym Metĩndjwŷnh adjãkamã ipêx. Nhym kam ô'ã pyka kunĩkôt me ajmãn kam ar ba. Metĩndjwŷnh amim me kukãm apŷnh me bixadjwŷr djã'ã karō. Amim apŷnh akati'ã karō nhym kôt me aben kukãm apôx. Nhym me kukãm amim apŷnh me ba djã'ã karō nhym me kam aben kukãm apôx ne arŷm kam ar ba.

²⁷ Mŷj kadjy ne me ipêx? Bir, me kute Bēnjadjwŷr

djwŷnh jabejmã ne me ipêx. Me gop kute amim mar ne kum katormã ne me ipêx. Djãm kute me bajõmã kre rax got? Kati. ²⁸ Metĩndjwŷnh me bamē amijo kajkep. Kute me bamē amijo kajkepkam ne gu me batĩn ne amingrêk ne amirĩto baba. Ikabēnja kôt me akukràdjã jarēnh djwŷnh kwŷ amrēbê: ã memã ane. Ne memã kum, “Gu me babē Metĩndjwŷnh kra”, ane.

²⁹ Be, ta ne kute me banhipêx gu me babê ta krakam kwãrĩk wãnh ga me amim, “Be, me ê mex ne umarkôt ne me kute Metĩndjwŷnh karō nhipêx. Kēn karŷro nãr kryt jakao nãr kēno me kute ipêx mex”, kwãrĩk wãnh ga me ã amim anhŷr kêt. Metĩndjwŷnh ta kute me banhipêxkam kwãrĩk wãnh ga me amim anhŷr kêt. ³⁰ Be, amrēbê me kute mar kêtka me me ã amim anhŷro ba nhym Metĩndjwŷnh ate krã. Ne kam ajbir jakam pyka kunĩkôt me kunĩmã kum, “Me on amikam akaprĩren wãnh ajaxwemã anhiren iwŷr amijo akêx”, ane.

³¹ Be, dja ĩ pyka kunĩkôt me kunĩmã axwe pãnh jarēn katat memã o pãnhkumrēx. Kute kukwakam memã axwe pãnh jarēnh kadjy ne arŷm amijo Jeju pytà. Arŷm kadjy kukãm 'ã akati jarēnh mãm dji. Me kunĩ kute kum kator ne mar kadjy ne Metĩndjwŷnh arŷm akubyn o tĩn. Me kute tãmwã kute memã axwe pãnh jarēnh djwŷnhkôt mar kadjy ne arŷm akubyn o tĩn.

³² Nãm ã Paur memã ane nhym me arým aprý. Me kute me tyk akubyn tĩn jarēnh markam ne me kwý arým aprýo dja. Nhym me kwý kum,

—Dja ba me ĩ ajte 'ã ama, ane. ³³ Nhym kam Paur mã mebé tē.

³⁴ Be, tēm kētri nhym me kwý mã kōt ajkamēn tu amim Jeju markumrēx. Me'õja nhidjibē ne Dijoni. Nãm Apakukam me rũnh bikprōnh djakam me ro'ã rax. Me'õ nire jadjwý idjibē Tamari. Nhym me kwýdjwý ar jakōt tu amim Jeju markumrēx.

18

Kōritukam memã Jeju'ã ujarēnh kadjy ne ja.

¹ Nhym kam Paur amipānh krĩraxbē Atēna mēn arým krĩraxbē Kōritu'ýr tē. 'Ýr tē:n 'ýr bōx. ² Ne kam me'ōbē idjaer, idjibē Akwire'ýr bōx. Pykabē Pōtukam ne rwýk djà. Amrēbē ne krĩraxbē Rōmakam prōmē ro'ã ar ba. Pykabē Itarijkam ne krĩraxbē Rōma. Prōbē Prixira. Ar kam ar ba: nhym kam bēnjadjwýr raxbē Kraōdjō mebé idjaer kunĩ jano. Krĩraxbē Rōma kurũm me ano nhym Akwiremē prō ar arým mekōt katon tē. Tē:n arým Kōritukam bōx. Ne kam ar ba. Ar ba: nhym kam Paur arým Akwire ar'ýr bōx. Ne kam ar ũrkwākam tē.

³ Paurmē Akwire ar àpēnh djà kute aben pyrāk. Ar kubē kubēkātio kikre nhipēx djwýnh. Kam Paur arým ar ũrkwākam tēn arek kam

krĩn ar ro'ã kikre nhipēxo ba. ⁴ Ipēxo ban kam pi'òk rārār kunĩkōt mebé idjaer bikprōnh djà'ýr ban memã 'ã ujarēnh ku'ê. Nãm mebé idjaermē me bajtembé kregudjwýmã 'ã ujarēnh ku'ê. Me kukjēro ku'ê, memã 'ã karōo ku'ê. Me kute tu amim Jeju markumrēxmã memã 'ã karōo ku'ê.

⁵ Nhym kam Xiramē Ximoxi ar pykabē Mateni kurũm kōt bōx. Nhym Paur no kato:n memã arēnh prã:m kumrēx ne mã mebé idjaermã kum,

—Mrāmri Jejubē me banhō Bēnjadjwýrbē kumkatibē Kritukumrēx anhýro ba.

⁶ Nãm memã arēnh prã:m nhym mebé idjaer arým kabēno apanh ne aprýo ku'ê. Nhym kam Paur kute me kangao amirĩt kadjy amijã kubēkà karngrōn memã kum,

—Ba te me abē idjaermã Metĩndjwýnh kabēn jarē ga me mã akabēno ijapanho aku'ê. Jakam dja ga me te aje Metĩndjwýnhmã kum, “Be, Paur kute me imã arēnh kētkam ne ba me biknor tokry djakam itokry”, anhýrmã. Jakam dja ba me bajtemmã tēn memã arē.

⁷ Nãm ã memã anen kam arým mebé tēn me'ōbē Juxu nhũrkwāmã wadjàn kam nhý. Juxu ne amrēbē Metĩndjwýnhmã rax jarēnho ba. Mebé idjaer bikprōnh djà kuri ne ũrkwã. ⁸ Me bikprōnh djà jakam me õ bēnjadjwýrbē Kripu.

Paur Juxu nhũrkwākam ikwā: nhym kam Kripu arým tu amim Bēnjadjwýr djwýnh markumrēx. Ő kikrekam õbikwa kunĩdjwý tu amim markumrēx. Nhym bu'ã krĩraxbē Kõritukam me krãptĩ Paur kabēn man kam tu amim Jeju markumrēx. Nhym me arým Metĩndjwýnhmã ngõmã me angij.

9 Nhym kam akamãtkam Bēnjadjwýr djwýnh Paur nokam amirĩt nhym omũ. Nhym kum,

—Kwãrĩk wãnh me umaje abinhikrēnh kēt. Dja ga memã akabēn jarēnh rã'ã. 10 Ba ne ba amē amijo ika-jkep. Me'õ kute awýr prõt ne ajo bikēnh prãm kētkumrēx. Be, krĩrax jakam inhõ me ja krãptĩkam ne me'õ kute ajo bikēnh prãm kētkumrēx. Nãm ã Bēnjadjwýr djwýnh kum ane. 11 Nhym kam arek Kõritukam memã Metĩndjwýnh kabēn jarēnhõ ba nhym arým 'ã amex ne 'ã nan ajte 'ã amex apēx.

12 Nhym akati 'õkam mebé idjaer arým akuprõ. Gariju pykabē Akajakam memã bēnjadjwýrkam ne me akuprõn kam abenmã Paur kurētuw. Abenmã kurētuw ne arým 'ýr prõt. 'Ýr prõt ne o tým ne pa 'amýn arým me kute memã axwe pãnh jarēnh djakam o bõx. 13 Ne kam me rũnhmã kum,

—Me'õ ja ne me ibē ikukrãdjã kurēo ban me imã, “Be, ikukrãdjã jakõt dja ga

Metĩndjwýnhmã rax jarēnhõ aba”, ane.

14-16 Nhym Paur kum amijarēnh 'ýr nhym Gariju kumrēx ne memã kum,

—Je, me'õja ren axwekumrēx. Ren me'õnh bĩ, nãr ren mýjjao akĩ ba ren arým 'ã me akabēn ma. Nhym be, ate ga me abē idjaer me akabēnbito angryk ne me anhidjibito angryk ne me akukrãdjã tũmbito angryk ne arým o ikunoro aba. Djãm ba ije mýjja kajgo jakõt memã axwe pãnh jarēnh got? Rũm me mõn wãnh me akukrãdjão aba. Nãm ã Gariju mebé idjaermã anen arým me anon bõm me kurē. 17 Nhym kam me bajtembé kregu kunĩ Xoxinio tým. Xoxinibē ne mebé idjaer bikprõnh djakam memã bēnjadjwýr rax. Nãm me o tým ne arým me kute memã axwe pãnh jarēnh djaja kabem titik ne. Nhym Gariju ate krã nhý.

Prixiramē Akwiremē Apõr ar'ã ujarēnh.

18 Nhym kam Paur krĩraxbē Kõritu tãmkam arek ar ba 'ãtũm ne. Ne kam arým Jeju kukwakam me kute abeno kamy arkum, “Ba on”, ane. Ne kam arým Prixiramē Akwire ar aprõn aro tē. Ar pykabē Xirij'ýr tēmmã. Ne krĩraxbē Xekrere kumrēx'ýr tēn 'ýr bõx. Bõx kētri ne Paur Metĩndjwýnhmã amikabēn pydjĩn arē. Ne kam amikabēn kõt amijo tēn arým aminhinomã amimē nhym me arým kum krãnh kē, mebé

idjaer kukràdjà kõt. Nhyam kam ar nox ne.

¹⁹ Ne tē:n kam arým krĩraxbê Epexu'ýr bõx. Nhyam kam Prixiramê Akwire ar arek Epexukam ar ba kadjy Paur arkum ire. Arkum iren kam tu arým mebê idjaer bikprõnh djakam tēn memã Jeju'ã ujarēho dja. Me kukjêro dja, memã 'ã karõo dja. ²⁰⁻²¹ Nhyam me kum,

—Dja ga arek jakam ar aba. Gê kàjbê ajätüm ga kam amũ tē, ane.

Nhyam memã kum,

—Kati. Djeruxarêkam mebê idjaer krãptĩ kute aben kajmã'ã amikukràdjà tũm mar kadjy arým aben pydji 'ýr. Ije me aben pydji djà nhõ akati majmã ibõxmã. Ba on me'ýr. Nhyam kam Metĩndjwýnh kum akubyn itēm kĩnh jabej ba kam ajte akubyn me awýr tē. Aj, ba on, ane. Ne kam arým krĩraxbê Epexu kurũm tē. Ngõkõt tē.

²² Tē nhyam kam me arým krĩraxbê Xedjarekam kà nhõ nhyam kam wabi, krĩraxbê Djeruxarê'ýr wabin kam 'ýr bõx. Ne kam me kute amim Jeju mar pa krij. Me kute amim Jeju mar ne kõt ar aben pydjio baja pa krij ne memã kabēn mex jarē. Ne kam krĩraxbê Āxiki'ýr tē. 'Ýr tē:n arým 'ýr bõx.

²³ Ne kam kam ar ba kàjbê 'ätüm ne ajte tē. Tē:n kam pykabê Garaxakõt tē. Ne kam pykabê Bridjakõt tēn apýnh Jejukõt me ba djwýnh djãri kunĩkõt memã týx jangjēho tēn mã memã kum,

—Gora tu amim Jeju mar týxkumrēx. Kwãrĩk wãnh 'ã adjukanga kêt, anhýro tē.

²⁴ Nhyam kam mebê idjaer'õ nhidjibê Apõr arým krĩraxbê Epexukam bõx. Krĩraxbê Arexãkam ne rwýk djà. Nãm kabēn mexkumrēx ne kute Metĩndjwýnh kabēn'ã pi'õk no'õk mar mexkumrēx. Kute memã arēnh mexkumrēx nhyam me kätãm te kute kabēno itymãn kam kutã amikabēno biknoro nhý. ²⁵ Apõr Bēnjadjwýr djwýnh Jeju'ã prĩne me bakukãmãre kabēn kukràdjà mar mexkumrēx. Ne kam no kator mex ne prĩne katat memã kabēn jarēnh mexkumrēx. Ne kam Djuão kute Metĩndjwýnhmã ngõmã me angjēnhkam me kabēnbit ne kute mar. Kute ja nhijukri Jeju'ã ujarēnh kunĩ mar kêt.

²⁶ Apõr ja ne Epexukam bõx ne kam mebê idjaer bikprõnh djà'ýr tēn 'ýr wadjàn arým memã 'ã ujarēho dja. Nãm kum me uma kêt ne memã 'ã ujarēho dja. Nhyam kam Akwiremê Prixira ar arým 'ã ujarēnh man arým o tēn kum arēnh mex. Apõr kute Jeju'ã ujarēnh mar kêtja kum arēnh mex.

²⁷ Nhyam kam kute pykabê Akajamã tēmmã nhyam Jeju kukwakam me kute abeno kamy arým memã pi'õk no'õk ne. Kute Akajakam Jejukõt me ba djwýnhmã õr kadjy ne memã pi'õk no'õk ne arým Apõrmã kungã. Pi'õkkam ne me memã 'ã karõn memã kum,

—Dja ga me tu Apõro anhõbikwakumrẽx, ane. Nhyam kam Apõr me'ỳr tẽn me'ỳr bõx. Ne kam arỳm me kute amim Jeju marjamã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽ. Nhyam kam me arỳm tu Apõro õbikwakumrẽx. Amrẽbẽ ne Metĩndjwỳnh tu kum me kaprĩkumrẽx ne memã amak bõ nhyam kam me arỳm tu amim Jeju markumrẽx. Nãm me Apõro õbikwakumrẽx nhyam kam memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽ: nhyam kam me arỳm amũ amim mar kamẽn kabẽn mar rax ne.

²⁸ Nãm mã mebẽ idjaermã me kukãmãre kute Kritu'ã pi'õk no'õk jarẽn mã memã kum,

—Be, pi'õkkam Bẽnjadjwỳrbẽ kumkatibẽ Kritu kute amijo anhỹrmã kõt ne Jeju arỳm ã amijo ane. Be ga, mrãmri pi'õk kõt Jejubẽ me banhõ Bẽnjadjwỳrbẽ kumkatikumrẽxja pumũ. Mrãmri kubẽ Kritukumrẽxja pumũ, ane. Nãm me krãptĩ nhipõkri ã memã kabẽn mex jarẽnho ane nhyam mebẽ idjaer te: kute kabẽno itymã te o anen amikabẽno biknoro nhỹ.

19

Paur Epexukam Jeju'ã ujarẽn.

¹ Nhyam Apõr arek krĩraxbẽ Kõritukam ar ba nhyam Paur arỳm atỳx kõt tẽn. Tẽn kam krĩraxbẽ Epexu'ỳr bõx. Ne kam Kritu nhõ me ja kwỳ'ỳr bõx. Ar ja ne ar

kute Metĩndjwỳnhmã ngõmã me angjẽn djwỳnhbẽ Djuão kabẽnbit mar. ² Nãm ar'ỳr bõx ne arkum,

—Ar aje tu amim Kritu markumrẽxkam djã ne Metĩndjwỳnh Karõ ar ajamỳn ar ajo ba? ane.

Nhyam ar kum,

—Kraxje me'õ kute ar imã Metĩndjwỳnh Karõ'ã ujarẽn kêtgam ne bar ije mar kêtikumrẽx, ane.

Nhyam Paur arkum,

³—Be, me kute Metĩndjwỳnhmã ngõmã ar ajangjẽnhkam mỳj ne me kute o amirĩt kadjy ngõmã ar ajangij? ane.

Nhyam ar kum,

—Be, nã bãm ar arỳm amikam ikaprĩren wãnh ijaxwemã inhiren Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx. Kute jao amirĩt kadjy me ngõmã ar ijangij. Nãm ã Djuão ngõmã me angjẽnho ane, ane.

⁴ Nhyam kam Paur arkum,

—Mrãmri ne me amikam kaprĩren wãnh axwemã iren Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx. Jao amirĩt kadjy Djuão ngõmã me angij. Kamã ne memã kum, “Be, itotokbẽ ne me'õ bõxmã. Tãmwã dja ga me tu amim markumrẽx”, ane. Kritubẽ Jeju'ã ne ã memã ane. Nãm ã Paur arkum ane ⁵ nhyam ar arỳm kuma. Ne kam ar tu amim Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jeju markumrẽx nhyam arỳm kum ngõmã ar angij.

⁶ Ne kam ar krã'ã aminhikra jadjuw nhyam Metĩndjwỳnh Karõ arỳm ar 'amỳ. Nhyam ar arỳm

apýnh ar kute me kabēn mar kētkam kabēn jarēnho dja, Metĩndjwýnh kukwakam kabēn jarēnho dja. ⁷ Kute ngõmã ar angjēnh ja ne Ar kubê 12 pyràk.

⁸ NhyM kam Paur aben tã mebê idjaer bikprõnh djàkam tēn kum me uma kêt ne memã 'ã ujarēnho ku'ê. Nãm aben tã Metĩndjwýnh kute amim me utàr ne ar meo ba'ã memã ujarēnho ku'ê, memã 'ã karõo ku'ê. NhyM me kwý amim, “Mrãmri kabēnkumrēx”, anhýro krĩ. NhyM arým 'ã mytyrwýbê 3 apêx. ⁹ NhyM ate, me kwý ta arým amakkre kêt ne arým kabēn mar kêt ne me krãptĩ nhipõkri kabēn punuo dja. Ne memã kum,

—Djãm Jejukõt me kute amijo bakam mex got? Arkati, anhýro ku'ê. NhyM kam Paur mebê Jeju nhõ me jao tēn arým me kàxã meo krĩ. Me'õbê Xiranu kute memã me kukràdjã jarēnh djàkam meo krĩ. Akati kunĩkõt memã ujarēnho krĩ. ¹⁰ Nãm aben tã meo krĩ nhyM me'ã amex ne ajte 'ã na ne ajte 'ã amex ne ajte 'ã na apêx. Apêx nhyM kam pykabê Adjijkam me õ krĩ kunĩkõt ne me arým Paur kabēn ma. Mebê idjaermē me bajtembê kregudjwý ne me Bēnjadjwýr djwýnh Jeju'ã ujarēnh ma.

¹¹ NhyM Paur Metĩndjwýnh kukwakam arým apýnh mýjja pumũnh kêt djãri ipêxo ba. Nãm me punuo mexo ba. ¹² Nãm ipêxo ba nhyM me me ĩjarop kukõnh djã, nàr

me õ kubêkã Paurmã o mõn o kupê. Ne kam apýnh me punu djãri memã o mõ nhyM me punu kunĩ arým mex ne. NhyM me karõ punu kunĩ arým memã ire.

¹³⁻¹⁴ NhyM mebê idjaer kwýja ne ar Epexukam ate ar babit ne arek krĩ kêt. Me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bēnjadjwýr'õ nhidjibê Xewa ne ar kunĩ jadjuw. Ar kubê 7. Xewabê ne mebê idjaer'õ. Kra ar ta ne amijo me karõ mar mexo ba. Ar me karõ punu kute meo ba'ã Bēnjadjwýr djwýnh Jeju nhidji jarēn kum,

—Bar Jeju kukwakam amã ikabēn. Paur kute kàj bê Jeju'ã memã ujarēnhja ba kukwakam amã ikabēn. On kum anhire. Nãm ar ã memã anhýro ba.

¹⁵ Ne kam ar bit kute me'õ jakam me karõ punu janormã kum Jeju nhidji jarēnh kajgo. NhyM me karõ punu arým ar aerbê arkum,

—Jeju ije kabēn mar ne Paur ije kabēn mar. NhyM be, ar ga djãm ije ar akabēn mar got? ane. ¹⁶ NhyM me'õja me karõ punu kute o baja arým tu aro arĩ ne ar titiko tē. Nãm aro tēn prĩne ar õm ne. Ne arým Ar kubê ar õ kubêkã kadjõn o pôx. Ne ar par punu nhyM ar kajgo mã kikre kurũm prõt ne.

¹⁷ NhyM kam me ar arēnho ipõk ne. NhyM me kunĩ arým kuma. Mebê idjaermē me bajtembê kregumē krĩraxbê Epexukam me ja kunĩ arým kuma. Me

kunĩ arým umaje madja kretin Bẽnjadjwýr djwýnh Jeju ra:xkumrẽx mã kato. ¹⁸ Nhy m kam me krãptĩ kute tu amim Jeju markumrẽx ja bõx ne tu amijaxwe djàri arẽnho amirĩtkumrẽx.

¹⁹ Nhy m kam me bẽ waja nga krãptĩ aben totok mã amidjudjy'ã pi'õk no'õk jao bõx. Ne kam me kute amidjudjy kangao amirĩt kadjy me ipõkri kum kuton kam kurẽ nhy m kumex ne. Mýj ne pi'õk pãnh kute nhy m me kum kuto? Bir, pãnh ra:x. Kryt jakao ngõnhponho pi'õk kaprĩ krãptĩ:, aben 'ã akre kubẽ 50.000. Nhy m me tu kum pi'õk kurẽn arým kuwykam kunĩ rẽ nhy m xẽr.

²⁰ Nhy m kam me arým tỳx ne amũ memã Metĩndjwýnh kabẽn jarẽnho kumex nhy m me krãptĩ kum kĩnh nhy m me kute tu amim Jeju markumrẽx ja arým krãptĩ: ne.

²¹ Nãm me ã o ane nhy m Paur õkre kadjwýnhbẽ arým amim pry karõ djà djirkumrẽx ne amim,

—Ba pykabẽ Matenimẽ Akajamẽ 'ýr tẽn kam me omũ. Dja ba anen kam arým Djeruxarẽmã tẽ. Ne kam krĩraxbẽ Rõmamãdjwý itẽm prãm kumrẽx, ane. ²² Ne kam amikukãm Matenimã õ àpẽn h amãnhkrut jano. Nãm Ximoximẽ Eraxu ar ano. Ne kam arek pykabẽ Adjijkam ar ba rã'ã.

Temexu kute me krãptĩ:mã Paur kurẽ'uk.

²³ Paur ar ba: nhy m kam krĩraxbẽ Epexukam me

krãptĩ arým ngryk ne kangao kumex. Be, Temexu kute me krãptĩbẽ me kute amim Jeju mar kurẽkam me arým ngryk ne. ²⁴ Temexubẽ kryt jakao kikre kryre nhipẽx djwýnh tũm. Kute kikreti pyrãk ne kikre kryre nhipẽxo ba. Kikretikam ne me amrẽbẽ Djijanamã amijarẽnh djà. Djijanabẽ ne me õ metĩndjwýnh kajgo'õ. Nãm kryt jakao kikre kryre nhipẽxo ba. Ne kam kute memã õr pãnh pi'õk kaprĩ jamýn õ àpẽn hmã kungã. Pi'õk kaprĩ rũ:nh ne amýn memã kungã.

²⁵ Nhy m me krãptĩ jadjwý kute ar mýjjao metĩndjwýnh karõ nhipẽxo ba. Nhy m Temexu õ àpẽn h jao akuprõn metĩndjwýnh karõ nhipẽx djwýnh krãptĩ jadjwýo akuprõn memã kum,

—Ë, ar ikabẽn ma. Gwaj badjãpẽn h djà ja djõ'ã ne gwaj mã banhõ pi'õk kaprĩ kumex jamý. Tãm ne gar arým ama. ²⁶ Ë, arým ne gar Paur kute ar amijo ba kõt omũn arým kabẽn kõt ama. Djãm krĩrax jabẽ Epexukambit ne ar kabẽn ba? Kati, pykabẽ Adjijja kunĩkõt ne me krãptĩ:bẽ metĩndjwýnh karõ nhipẽx ja kurẽo ban kubẽ ar meo akẽxo ba. Nãm arĩk memã kum, “Djãm metĩndjwýnh karõ nhipẽx jabẽ Metĩndjwýnh kumrẽx? Arkati. Kubẽ Metĩndjwýnh kêt kumrẽx”, anhýr o ba.

²⁷ Be, dja Paur memã ja jarẽnho ba rã'ã nhy m me krãptĩ arým me baje

metĩndjwýnh karõ nhípêxja kanga. Djijana nhõ kikretidjwý dja me kum kĩnh kêt. Be, Djijanabê me banhõ metĩndjwýnh raxkumrêx. Pykabê Adjij kunĩ, kam me kunĩ kum rax jarêno ba. Pyka kunĩkõt apýnh me ba djakam me kunĩ: kum amijarêno ba. Dja me Paur kabên man kõt ar amijo ban arým Djijanamá amijarênh krâta. Nãm ã Temexu memã ane.

²⁸ Nhy me kute amijã kabên ja markam arým ngry:k ne kàj bê abenmã kum,

—Epexukam me batĩndjwýnhbê ne Djijana. Djijana raxkumrêx. Epexukam me banhõ metĩndjwýnhbê ne Djijana. Djijana raxkumrêx anhýro kumex. ²⁹ Nhy me kam me ja djõ'ã kikrepdjitã abenkam kanga:o kumex. Ne kam arým Gajumẽ Arxaku ar pa 'amý. Pykabê Matenikam ne ar abatãnh djã. Paurmẽ ro'ã ar Epexukam bõx. Nhy me ar pa 'amýn aro tẽn me bikprõnh djãtimã aro wadjã.

³⁰ Nhy me Paur kute aben nêje me akre kadjy bit me kanga katikõt àrmã. Nhy me Jejukõt me ba djwýnh arým akubyn Paur nê. ³¹ Be, pykabê Adjijkam me bẽnjadjwýr kwý Pauro õbikwa tũm. Ar jadjwý Paur nẽn kum,

—Kwãrĩk wãnh me bikprõnh djãtimã adjãr kêt, ane. Me kute o bikênh karõ ne ar nê.

³² Nhy me bikprõnhja ar kanga prõt ne ba. Djãm me

krãptĩ kute me kanga kraxkõt mar got? Kati. Nãm me apýnh kabên ne. Me kwý 'ã me kabên ja jarêno amra. Nhy me kwý 'ã atemã me kabên ja jarêno amra. ³³ Nhy me mebê idjaer arým Arexãrimã 'ã karõ. Kute me nêje me kunĩ kukrãmã ne me kum 'ã karõ. Nhy me binhikrênh kadjy te: memã ikra bẽno dja. Nãm bit kute mebê idjaer nêje me bajtemmã kabênmã. ³⁴ Nhy me arým Arexãribê mebê idjaer'õ kõt omũ. Omũn arým kàj bê kabẽno tuknĩn mã abenmã kum,

—Epexukam me banhõ metĩndjwýnhbê Djijana raxkumrêx. Nãm me ã anhýro kumex nhy me arým me'ã myt ky:n me'ã ora amãnhkrut apêx.

³⁵ Nhy me kam krĩraxkam me'ã pi'ók no'ók djwýnh raxja arým bõx ne memã kabên nhy me arým anhikrê. Nhy me kam memã kum,

—Krĩraxbê Epexukam me ar abaja, gu me ba ne gu me babê metĩndjwýnh raxbê Djijana nhõ kikretio djuw mex djwýnh. Djijana karõ ne mrãmri kàjkwa kurũm ruw. ³⁶ Gu me babê o djuw mex djwýnh nhy me pyka kunĩkõt me kute me bamar. Me kute me bamarkam ga me ren tu anhikrênh adjãkrê kêtumrêx.

³⁷ Be, ga me jakam aro abõxja djã ne ar me banhõ metĩndjwýnh nhõ kikretikam mýjja'õo akĩnh got? Nãr djãm ar kute me banhõ metĩndjwýnh'ã kabên punu'õ jarênh got ga me ar'ã ajatom

ne? Kati. Nã gãm me jakam ar jao abôx kajgo. ³⁸ Be, dja Temexumẽ metĩndjwỳnh karō nhipêx djwỳnh ar kute ar arênh prãm, wãnh ne memã axwe pãnh jarênh djã dja. Myt ja tãm kam ne memã pãnh jarênh djwỳnh kam memã nhỹ. Gê Temexu ar 'ỳr aro bôx ne kum ar arẽ. Kam ne me kunĩ kute abenmã axwe jarênh djã.

³⁹ Nàr me aje mỳjja 'odjwỳo aben mar prãm jabej dja ga me tu me bakukràdjã kôtbit akuprõn o aben ma. ⁴⁰ Be, jakam me banhõ bẽnjadjwỳr rax arỳm me bamã uma. Me bakangatikam kute me bamã pãnh jarênh arỳm me bamã umakumrêx. Godja bẽnjadjwỳr rax abej me bakukjêr jabej gu me bakangati ja'ã te: baje kum amijarênhmã, te: aminêje kum bakabẽnmã. ⁴¹ Nãm ã me'ã pi'òk no'òk djwỳnh rax memã ane. Ne kam memã kum,

—Aje, me on ajmà, ane. Nhy m me arỳm ajmà.

20

Paur Matenikam tẽm ne kam Krexakam bôx 'ã ujarênh.

¹ Me kangati apêxkam Paur arỳm amiwỳr Jejukôt ba djwỳnh 'uw nhy m me arỳm bôx. Nhy m kam meo rôrôk ne memã kum,

—Ba on pykabê Mateni 'ỳr. Gora ar amim Jeju mar tỳx ne 'ã adjukanga kêt, ane. Ne kam me kurũm pykabê Mateni'ỳr tẽ. ² Nãm 'ỳr tẽ:n kam apỳnh Jejukôt me ba

djari me omũho tẽn me tỳxmã memã 'ã karõn memã kum,

—Dja gar tu amim Jeju mar tỳxkumrêx, anhỹro tẽ. Nãm ã memã anhỹr kumexo tẽ. Ne tẽ:n kam arỳm pykabê Krexa'ỳr bôx. ³ Ne kam arek kam ar ba nhy m 'ã mytyrwỳ amãnhkrut ne ikjêkêt apêx. Nhy m kam bit kute ngôkôt pykabê Xirij'ỳr tẽmmã. Nhy m me bẽ idjaer bit kute kam o arĩmã. Nhy m kam ate pykabê Matenikôt amipry karō djã dji.

⁴ Nhy m kam me kwỳ Paur kôt tẽmmã. Pykabê Mateni katikôt tẽmmã. Pykabê Xirij'ỳr ne kôt tẽmmã. Xopatu Paur kôt tẽmmã. Piju ne Xopatu dji. Krĩraxbê Berêjakam ne abatãnh djã. Nhy m Arxakumẽ Xekunu arkôt tẽmmã. Krĩraxbê Texarõnikakam ne ar abatãnh djã. Nhy m ajte Gajudjwỳ kôt tẽmmã. Krĩraxbê Tebikam ne abatãnh djã. Nhy m ajte Ximoxidjwỳ kôt tẽmmã. Nhy m ajte Xikikumẽ Krõpimu ar adjwỳnhdjwỳ kôt tẽmmã. Pykabê Adjijkam ne ar abatãnh djã. Paurkôt ar mõr ne ja. ⁵ Xopatu ar ar ikukãm tẽn krĩraxbê Krõwadjikam ar ikam ama. Badjwỳ Paur kôt tẽ. Ba ibê Ruka.

⁶ Apỳnh akati wãkam ne me bẽ idjaer amikukràdjã kôt djwỳponhbit kuro ba. Nhy m ar ijã akati wã apêx bar krĩraxbê Pirpu kurũm, pykabê Matenikam krĩraxbê Pirpu kurũm inox ne tẽ. Tẽ:n nhy m kam ar ijã akatibê

5 apêx. Bar kam krĩraxbê Krôwadjikam Xopatu ar'yr bôx. Ne kam ar iba: nhym kam ar ijã akatibê 7 apêx.

Juxiku tỳm ne tyk nhym kute akubyn o tĩn.

⁷ Nhym arỳm ar ijã pi'ók kamrêk ne. Nhym Jejukôt me ba djwỳnh arỳm akuprô, djwỳ kokjêr kadjy. Jeju kute aminhĩ'ã djwỳ jakren kokjêrja tãm ne ajte kute 'ã akren kokjêr ne krên kadjy akuprô. Nhym Paur arỳm kàj bê memã 'ã ujarênhô dja. Akati nhym tēm kadjy ne 'ã ujarênh 'iryô dja. 'Ã ujarênhô dja: nhym kam me'ã akamàt kô ipôkri.

⁸ Atemã kikrekam ne me bikprônh djã. Kikre amãnhkrut ne ikjêkêt ne me aben nhiby ipêx. Kỳjrũm kumoka'êkam ne me nhỹ nhym me ô ngônhpôk krãptĩ. ⁹ Nhym me'ã akamàt kô 'iry: nhym me'ô nôrny nhidjibê Juxiku kre krã'yr'ã nhỹ. Paur memã ujarênh 'iry: nhym Juxiku arỳm ôtdjwa bĩn mex ne. Nhym arỳm ôt mex ne e u:n môn tu:k ane. Pykabê môn tỳm nhym me 'yr ruw ne kumỳ nhym arỳm ty.

¹⁰ Nhym Paur arỳm 'yr ruw. Ne tu tykja nhiby tỳm ne 'amỳnh tỳx ne. Ne memã,

—Kwãrĩk wãnh ga me kam atĩn prãm kêt. Arỳm ajte tĩn ne, ane. ¹¹ Ne kam akubyn wabin arỳm djwỳ kokijn ô kwỳ krêno nhỹ. Ô kwỳ krên pan ajte memã ujarênhmo krax. Ne o nhỹ: nhym arỳm me'ã ôkrên'ãnh kàr mex

ne. Nhym kam arỳm tẽ. ¹² Nhym me ũrkwãmã nôrny akubyn tĩnjao tẽ nhym arỳm mexkumrêx ne. Nhym kam me arỳm kĩ:nhkumrêx ne.

Paur kute Epexukam meo ba djwỳnhmã amijarênh.

¹³ Nhym kam Paur kute bamê Xopatumê ar ijo mormã ar imã 'ã karô. Ba ibê Ruka. Nãm ar imã,

—Ba dja ba pykakôt krĩraxbê Axô'yr tẽ. Dja ba 'yr bôx ne arỳm ar akôt kàraxkam amũ tẽ, ane. Ne kam pykakôt tẽ. Ar ba ne bar kàraxkam tẽ. ¹⁴ Tẽ:n kam arỳm krĩraxbê Axô'yr bôx nhym arỳm ar ikôt bôx. Ne kam ar ikôt kàraxmã wadjã. Bar kam krĩraxbê Mixini'yr tẽ:n kam 'yr bôx.

¹⁵ Ne kam ajte ngôkôt tẽ. Tẽ: nhym ar ijã akati. Bar ajte tẽ:n arỳm apêxtibê Kujuañh tẽ. Ne ajte tẽ: nhym ajte ar ijã akati. Bar tẽ:n arỳm apêxtibê Xamu'ãnh tẽ. Tẽ:n kam arỳm krĩraxbê Krodjirkam bôx. Ne kam amikrà:n kam ajte ngôkôt inox ne mō. Nhym ajte ar ijã akati. Bar kam tẽ:n arỳm krĩraxbê Miretukam bôx. ¹⁶ Ar ibôx kêttri Paur ar imã,

—Gwaj krĩraxbê Epexu jaã'ã tẽ. Ba ren kam tẽn pykabê Adjikkam amikrà:, ane. Adjikkam ne krĩraxbê Epexu. Nãm mebê idjaer bikprônh djã nhô akatibê Pêxiko majmã Djeruxarê'yr bôxmã. Kam ne amikrà kêt ne tẽ.

¹⁷ Bar krĩraxbê Miretukam bôx nhym Paur arỳm amũ krĩraxbê Epexukam memã

amikabēn jano. Nām memā kum,

—Gē amrē me kute Jeju nhõ me jao ba djwýnh mō. Me kute amim Jeju mar ne kõt ar aben pydjio bajao ba djwýnh amrē mōn ipumū, ane. ¹⁸ Nhyim me arým wām kabēno tēn o bõx ne memā arē nhyim me arým kuma. Ne kam arým Paur'ýr tēn 'ýr bõx. Nhyim memā kum,

—Be, akmere ar, jakam dja ba tē. Ne kam arým ar amā ikabēn jarē. Be, nā bām katāt ar amijo iba rā'ā gar arým ipumūn ima. Me anhõ pykabē Adjikkam ibõx totokbē gar katāt ije amijo ibakõt ipumūnhmo krax ne jakam aje ikatāt kõt ipumūnh rā'ā.

¹⁹ Djā nā bām Bēnjadjwýr djwýnhmā idjāpēnh kēt? Nā bām amijo ingrin akrānmā kum idjāpēnh rā'ā ne. Ba kum idjāpēnh ar iba nhyim me axwekam irerek iwýr bõx ba mekam imýr iba. Nhyim mebē idjaer mā: amim ijā karõn ar ijo bikēho ba, ba kam itokry kumex.

²⁰ Djā ne ba ar abē Metĩndjwýnh kabēn'õ nēn ar amā arēnh kēt got? Kati. Ar aje mar mexo amū amikamēnhmā ne ba ar amā Metĩndjwýnh kabēn kunī jarē. Nā bām ar akrāptī nhípõkri ar amā arē. Ne ajte ar anhūrkwākõt ar amā arēho iba.

²¹ Nā bām me abē idjaermā arēn ajte me abajtembē kregumā arē. Ne mā: ar amā, “Ar amikam akaprīren

wānh ajaxwemā anhiren Metĩndjwýnh'ýr amijo akēx ne tu amim Bēnjadjwýr djwýnhbē Jeju Kritu markumrēx.” Nā bām ā ar amā ane.

²² Nhyim arým jakam Metĩndjwýnh Karõ mā: Djeruxarē'ýr itēm'ā imā karõo dja ba te imātmā. Mýj dja wākam ikam nē? Kon. Ije mar kēt. ²³ Be, krīrax kunīkõt ne me Metĩndjwýnh Karõ kukwakam imā kabēn jarēn imā, “Dja me mrāmri abē ijē ga mrāmri amitokry kumex ma”, ane. Jabit ne ba amikadjj kuma.

²⁴ Be, me kute imā ja jarēnhkam ne ba ate ikrā. Djām ba ne ba imā pykakam itīn kīnh got? Amrēbē ne Bēnjadjwýr djwýnh Jeju imā idjāpēnh djā'ā karõ. Nām imā, “Metĩndjwýnh tu kum me kaprī. Djām me ta ne me axwe kēt nhyim pānh kum me kaprī? Kati. Me te axwe kētmā nhyim ta arým tu kum me kaprīn memā ijano ba me axwebē me utāro iba. Tām dja ga memā arēho aba gē me kuma.” Nām Jeju ā imā idjāpēnh'ā karõo ane ba kam ije idjāpēnh djā inomā mēnh prā:m. Jabit imā kīnh. Dja ba inomā kumēn arým ikīnhkumrēx. Djām imā pykakam itīn kīnh got? Kati. Jabit imā kīnh.

²⁵ Amrēbē ne ba ar amā, “Arým ne Metĩndjwýnh kute amim me utār ne ar meo ba 'ýr”, anhýr ne 'ā kāj bé ar amā idjujarēnh ar iba. Be, jakam dja gar akunī ajte ipumūnh

kêt. Ja ne ba kuman 'ã ar amã amijarẽ.

26-27 Be, djã ne ba ar amã Metĩndjwỳnh kabẽn kwỳbit jarẽ? Kati. Ba ne ba ar amã kabẽn kunĩ jarẽ. Be, mỳj me ajõ ga dja gar ì ijã Metĩndjwỳnhmã kum, “Be, Paur kute imã arẽn h kêt kam ne ba me biknor tokry djakam akuno”? ane. Be, kati. Ar aje te Metĩndjwỳnhmã ja jarẽn h mã. Ba ne ba ar akunĩmã kabẽn kunĩ jarẽ. Ja dja gar akati jakam aman o abiknor kêt.

28 Ije ar amã ja jarẽn h kam dja gar ajaxwe kêt kadjy amijãno djan me axwe kêt kadjy me omũnh 'ãno dja. Metĩndjwỳnh Karõ ne arỳm ar ajã meo ba djwỳnh rẽ. Ar ajã me kute Jeju maro ba djwỳnh rẽ. Ga, mrykĩ'ãtomti pumũnh djwỳnh mã mryo djuw mexo baja pumũ. Ar abẽ me kute Jeju maro aba djwỳnh kam dja gar omũnh djwỳnh kudjwa mã memã kabẽn jarẽn ho aba. Kamrõ prõt kam ne Metĩndjwỳnh arỳm me axweo pãnh. Ta kute o pãnh kam dja gar ikabẽn kõt me omũnh 'ãno dja.

29 Be, dja ba tẽ nhym itekrekam dja me axwe ar awỳr bõx gar abenkam akà. Ga, rop djakrẽ mrykĩ'ãtomti katikõt ngjẽxja pumũ. Nãm kwỳ pa nhym umaje kunĩ ajmã. Me axwedjwỳ dja me wangij ne Jeju bẽ ar akwỳo akẽx gar akwỳ mekõt ajaxwe.

30 Djãm me kàtambit kute ã ar ajo anhỳrmã? Kati. Ar akwỳ dja gar Jeju bẽ amijo akẽx ne arỳm ajaxwen Metĩndjwỳnh kupa'ã memã 'ã ajarẽ. Nhym kam me kwỳ arỳm ar amaro ban arỳm ar akõt axwe.

31 Kam, me kute amiwỳr ar ajõo akẽx kêt kadjy dja gar me 'ãno dja. Kwãrĩk wãnh ikabẽn o ajamak kêt kati kêt. Nã bãm akatikam ar abẽ me uma. Ne ajte akamãtkam ar abẽ me uma. Ne ajte imỳrkam ar abẽ me uma. Ne ar akunĩbẽ me uma o iku'ẽ: nhym arỳm amexbẽ 3 apẽx. Kwãrĩk wãnh ikabẽn o ajamak kêt kati kêt.

32 Be, akmere ar arỳm itẽm 'ỳr. Jakam ba arỳm Metĩndjwỳnhmã ar ajo a'uw. Gẽdja ar ajo bakumrẽx. Dja gar kabẽn ma nhym arỳm ar amã ajamak mex jangij gar mar mexo amũ amikamẽn arỳm mar rax ne. Metĩndjwỳnh tu kum gwaj bakaprĩ.* Ukaprĩ'ã dja gar kabẽn man arỳm ajamak mexo amũ amikamẽn mar rax ne. Be, dja ì Metĩndjwỳnh õ me jamã mỳjja ngã. Dja gar kabẽn ma nhym kute memã mỳjja nhõrmã kõt arỳm ar amã kungã. Ja kadjy ne ba kum ar ajo a'uw.

33 Be, djãm ba ne ba imã me'õ nhõ mỳjja puro prãm? Kati. Me'õ nhõ kryt jaka nàr kẽn karỳr nàr me'õ nhõ kubẽkà ne imã prãm kêt kumrẽx. 34 Be, ba ne ba

* 20:32 Djãm gwaj ba ne gwaj bajaxwe kêt nhym pãnh kum gwaj bakaprĩ Kati. Gwaj ba ne gwaj te bajaxwe kêt mã. Nhym be, ta ne tu kum gwaj bakaprĩ.

inhikrao idjâpêho iku'ê. Bamê iro'ã ar ar bamê ne bar imã mýjja prãm jabej ba ba inhõ pi'ók kaprĩo ar amim kuby. ³⁵ Mýj kadjy ne ba ã idjâpêho ane? Bir, dja gar iman arým ikudjwa ã adjâpêho anen kam amikutã me õ mýjja kêt mã mýjja nhõro aba. Dja gar kam Bẽnjadjwýr djwýnh kabên ma. Nãm memã kum, “Ga amikutã memã mýjja ngãn kam arým akĩnh ne. Kam akĩnho me kute mebê mýjja jamýnhkam kĩnhja jakrenh mex”, ane. Be, ije me amã ikabên jarênh ne ja. Tãm ne ja.

³⁶ Nãm ã Paur memã anen kam arým kõnkrão nhýn Metĩndjwýnh mã kabên. Nhy m me kunĩdjwý Metĩndjwýnh mã kabêno nhý. ³⁷ Nhy m kam me Paurkam mýro kumex ne aben nwhitepã o rôrõk ne ine kaõ. ³⁸ Paur kute memã kum,

—Jakam dja gar akunĩ ajte ipumũnh kêt, anhýrkam ne me kaprĩ:re. Ne kam kà nhikwã djà'ýr kõt mõ.

21

Paur akubyn Djeruxarẽ'ýr tẽm.

¹ Bar kam mebê tẽn kàrax mã wadjàn amũ mebê inox ne. Ne kam apêxtibê Kux kõnh tẽ. Ne tẽ:n arým 'ýr bõx. Nhy m kam ar ijã akati. Bar ajte tẽ:n kam apêxtibê Rodji'ýr bõx. Ne ajte tẽ:n kam krĩraxbê Patara'ýr bõx. ² Ne kam wabin kàrax 'õdjwý jabej ne arým kum ikato. Pykabê Penixij'ýr ne kàrax mõrmã. Bar kum wadjàn ajte inox

ne. ³ Ne tẽ:n kam amybým apêxtibê Xipre pumũ. Ne kam tẽ:n ar idjuge'ãnh amipãnh Xipre mẽn tẽ:n arým pykabê Xirij tẽpo tẽ. Ne tẽ:n arým krĩraxbê Xiru'ýr bõx. Kam ne kàraxkam me kute kàkam jênh kadjarmã.

⁴ Bar kam wabin Jejukõt me ba djwýnh jabej mõn arým me kwýmã ikato. Ne kam mekam ar iba: nhy m kam ar ijã akatibê 7 apêx. Ar ijã akati apêx kêt ri ne me Metĩndjwýnh Karõ kukwakam Paur mã kum,

—Kwãrĩk wãnh Djeruxarẽ mã àbir kêt, ane.

⁵ Nhy m arým ar ijã akati apêx bar tẽ. Nhy m me kunĩ ar ikõt kàrax'ýr tẽ. Me mymẽ me niremẽ me prĩremẽ ne me ar ikõt mõ. Ba me mõn arým krĩrax kurũm ikato. Ne kam ngõ mýrri ikõnkrão nhýn Metĩndjwýnh mã ikabên. ⁶ Bar kam memã kum, “Bar on”, anen kam arým kàrax mã wadjàn nhý. Nhy m me akubyn ùrkwãmã akẽx ne.

⁷ Bar kam amipãnh krĩraxbê Xiru mẽ. Ne tẽ:n kam arým krĩraxbê Tomedja'ýr bõx. Ne kam ar ije Jeju kukwakam me kute abeno kamy pumũnh kadjy arým wabi. Nhy m ar ijã akati pydji apêx. ⁸ Nhy m akati bar arým mebê tẽ. Ne tẽ:n arým krĩraxbê Xedjare'ýr bõx. Ne kam wabin arým Piripi nhũrkwãmã wadjà. Amrêbê ne Piripibê me kute amim Jeju mar o djuw mex djwýnh'õ. Ar kubê 7 kõt kubê meo djuw mex djwýnh'õ. Piripi ajte me kute mar

kêtjamã Jeju'ã ujarēnh ar ba.
 9 Kra ni ne amānhkrut ne amānhkrut. Kraxje ar mjēn kêt rã'ã. Ar kubê Metĩndjwŷnh kukwakam kabēn jarēnh djwŷnh.

10 Bar Piripi nhũrkwākam nhỹ: nhym ar ijã akati krãptĩ apêx. Nhym arŷm pykabê Djudêja kurũm me'õbê Agabu bõx. Kubê ne Metĩndjwŷnh kukwakam kabēn jarēnh djwŷnh'õ. 11 Agabu ar iwŷr bõx ne arŷm Paur pre djã bõn kuby. Ne kam o amin-hinŷxmẽ amite djuwpre. Ne kam ar imã,

—Be, Metĩndjwŷnh Karō ar amã, “Djeruxarêkam mebê idjaer dja me ã pre djã djwŷnhja djuwpreo ane. Ne kam arŷm me bajtemmã kanga.” Nãm ã ar amã ane. Nãm ã Agabu ar imã ane.

12 Bar kuman arŷm tu Paurmã kum,

—Kwãrĩk wãnh Djeruxarēmã atēm kêt, ane. Nhym Jejukôt me ba djwŷnh, Xedjarekam ar ba tũmjadjwŷ ar ikôt ã kum ane.

13 Nhym Paur ar imã,

—Mŷkam ne gar amŷro imã ikapri jadjãro dja? Kwãrĩk wãnh me idjuwpre. Godja me wãkam ibĩn jabej. Bēnjadjwŷr djwŷnh Jejumã idjãpēnhkam ibĩn jabej. Kwãrĩk wãnh rã'ã, ane.

14 Nã bãm ar te: nēn kam kum,

—Aj, Bēnjadjwŷr djwŷnh kute amim ajã karō kôt gē ã ajo tēmo ane, anen arŷm anhikrê.

15 Nhym ar ijã akati ja kwŷ apêx bar arŷm amijo

atom ne arŷm Djeruxarē'ŷr tē. 16 Nhym Xedjarekam Jejukôt me ba djwŷnh kwŷ ne ar ikôt tē. Ar me'õbê Maxõ japrõn ar ikôt o tē. Apêxtibê Xiprekam ne abatãnh djã. Jejukôt ba tũm. Djeruxarêkam ne õ kikre. Õ kikrekam ar inhŷr kadjy ne ar aprõn aro mõ.

Djeruxarêkam bõx ne kute Metĩndjwŷnhmã amijo mex.

17 Bar Djeruxarē'ŷr tē:n kam arŷm 'ŷr bõx. Nhym Jeju kukwakam ar ikamy ar ipumũn kam kĩnhkumrêx ne ar imã kabēn mex jarē.

18 Nhym ar ijã akati. Bar kam ije Xijagu pumũnh kadjy Paurkôt 'ŷr tēn 'ŷr bõx. Nhym me kute Jeju nhõ me jao ba djwŷnh kunĩ kam nhỹ. 19 Nhym Paur arŷm arkum kabēn mex tire jarē. Ne kam arkum apŷnh me bajtemkam àpēnh'ã ajarē. Kute apŷnh mŷjja nhipêx'ã prĩne ajarē.

20 Nhym ar kute ja markam arŷm Metĩndjwŷnhmã rax jarē. Ne kam arŷm Paurmã kum,

—Be, akmere, ga, mebê idjaer kute tu amim Jeju markumrêxja arŷm krãptĩja pumũ. Me me'ã akrekam ne mebê 1.000'ã akre krãptĩkumrêx. Ne kam me kunĩ Mõjdjê kukràdjã'ã notŷ:x. 21 'Ã no tŷx nhym me kwŷ arŷm ajã 'êx ne memã ajarē. Ne memã kum, “Paur arĩk apŷnh me bajtemkôt ban mebê idjaerbê Mõjdjê kukràdjã kurêo ba. Ne mã memã kum, ‘Kwãrĩk wãnh me akra my nhinhu kã rēnh

kêt ne kwãrĩk wãnh me bakukãmãre kukràdjã mar ne kôt amijo aba kêt', anhÿro ba." Nãm me kwý ã memã ajã 'êxo ane.

²² Be, me kwý kute ajã 'êxo anhÿrkam dja me mrãmri abõx jarẽnh man arým akadjy akuprõ. ²³ Be, djãm aje mebé idjaerbê Môjdjê kukràdjã kurêo aba? Kati. Gadjwý ne aje katãt mar ne kôt ar amijo aba. Me kute katãt aje amijo abakõt amã kator kadjy dja ga ar ikabẽn man kôt amijo tẽ. Be, me babê idjaer ar amãnhkrut ne amãnhkrut arým Metĩndjwýnhmã amijarẽn kum, "Bar Môjdjê kabẽn kôt amã amijo mex." Nãm ar ã kum anen kam arým amijo mex.

²⁴ Dja ga ar kudjwa Metĩndjwýnhmã amijo mex ne Môjdjê kukràdjã kôt ar aro'ã akrãnh kênh ne. Dja ga anen kam memã ar akrãnh kênh kunõ pãnh. Dja mebé idjaer kute amim Jeju mar arým kôt apumũn ajã abenmã kum, "Be kati. Nãm me Paur'ã 'êx. Ga, me bakõt kute katãt Môjdjê kabẽn mar ne kôt amijo tẽmja pumũ", ane. Dja me ã ajã anen arým akubyn akam kĩnh ne.

²⁵ Be, mrãmri dja gu me babê idjaerbit katãt Môjdjê kabẽn man kôt ar amijo baba. Nhy m be, me bajtem kute amim Jeju mar dja me me babê idjaer kôt ar amijo ba kêt. Gwaj amrêbê arým me kadjy Môjdjê kabẽn ngrêrebit'ã pi'õk no'õk ne memã kum, "Me kute mÿjjao metĩndjwýnh karõ

nhipêxjamã mry bĩn kwãrĩk wãnh krẽn kêt. Kwãrĩk wãnh mry kamrõ krẽn kêt. Mry me kute mut djêo bĩn kwãrĩk wãnh àr ne krẽn kêt. Kwãrĩk wãnh aprõ djwýnh kupa'ã akurê aba kêt. Nãr, kwãrĩk wãnh amjẽn djwýnh kupa'ã akurê aba kêt", ane. Gwaj ã memã ane. Kam dja me Môjdjê kabẽn ngrêre jakõtbit amijo ba. Nãm Xijagu ar ã Paurmã ane.

²⁶ Nhy m me'ã akati nhy m Paur arým me kabẽn man kôt amijo tẽ. Nãm ar amãnhkrut ne amãnhkruto tẽn ar ro'ã Metĩndjwýnhmã amijo mexmo krax ne. Ne kam ar Metĩndjwýnh nhõ kikretimã wadjãn me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnhmã kum,

—Ar ijã akatibê 7 apêxkam dja bar arým amijo mexo ino re. Kam dja bar me kute Metĩndjwýnhmã mry bĩn kadjy mryo bõx, ane.

Me kute Paur pa 'amýnh ne uwpre.

²⁷ Nhy m kam ar'ã akatibê 7 apêx 'ÿr nhy m mebé idjaer pykabê Adjij kurũm bõxja arým Paur pumũ. Metĩndjwýnh nhõ kikretikam ar ba nhy m me omũ. Ne kam me me kunĩmã kurêtuw ne arým pa 'amý. ²⁸ Pa 'amýn o djan 'ã 'êx ne kàj bê memã kum,

—Ë me abê idjaer, amibêx ne ar ikõt o kangõ. Ota, me'õ ja ne bar arým ar amã arê. Nãm mebé ar inhõ me wýnh kurêo ba. Nãm ajte mebé Môjdjê kukràdjã kurêo

ba. Nãm ajte mebê kikreti ja kurêo ba. Nãm apýnh me ba djari kunĩkõt me kunĩbê kurêo ba. Ne kam arým Metĩndjwýnh nhõ kikreti kreo àpnu. Nãm arým amikõt me bajtembê kreguo wadjà nhym Metĩndjwýnhbê arým kikreti kre punure ne. Nãm me ã Paur'ã 'ê_{exo} ane.

²⁹ Be, amũ jakam ne Paur krĩraxbê Djeruxarêja tãm kam me'õ bajtemmê ro'ã tẽ. Id-jibê ne Krõpimu. Me bajtem nhõ krĩraxbê Epexukam ne Krõpimu abatành djà. Amũ jakam ne kubajtemjamẽ ar ro'ã tẽ nhym me arým ar omũ. Ne jakam Paur kikretikam ar ba nhym me arým omũn arĩk 'ã abenmã kum,

—Be, arým ne Paur Metĩndjwýnh nhõ kikretimã me bajtemo wadjà. Nhym Metĩndjwýnhbê arým kikreti kre punure ne, ane.

³⁰ Nãm me anen kam arým krĩraxkam me kunĩmã Paur kurêtuw. Nhym me arým prõt ne 'ã akuprõ. Ne arým Paur pa 'amýn Metĩndjwýnh nhõ kikreti kurũm bjêro mõn o katon kam pãnh 'ã ijê. ³¹ Ne kam bit kute Paur bĩnmã o dja. Nhym me'õ arým krãkamngõnh nhõ bẽnjadjwýr'ýr tẽ. Bẽnjadjwýr ja ne me krãptĩ: kubê 1.000mã nhỹ. Nhym me'õ arým bẽnjadjwýrja'ýr tẽn kum,

—Ë, bẽnjadjwýr, krĩraxbê Djeruxarê jakam me kunĩ arým kangao kumex, ane.

³² Nhym bẽnjadjwýr amikrà kêt ne õ krãkamngõnho mõn meo ba djwýnhmê ro'ã meo

mõ. Meo ba djwýnh ne krãkamngõnh krãptĩ: kubê 100o ba. Nhym bẽnjadjwýr meo mõn me'ýr prõt ne. Nhym me krãptĩ arým krãkamngõnh pumũn umaje Paur titik krãta.

³³ Nhym krãkamngõnh nhõ bẽnjadjwýr Paur'ýr bõx ne pa 'amýn õ krãkamngõnhmã 'ã karõn kum, “Kãxirãx amãnhkruto uwpre”, ane. Nhym me arým uwpre. Nhym arým bu'ã me ku'ê kukij ne memã kum,

—Mýj me'õ ne ja? Mýj ne o ajkê? ane. ³⁴ Nhym me kàj bê 'ã kum apýnh kabẽn kwý jarê. Nhym me kangao kumexkam te: kute me mar mexmã. Ne kam õ krãkamngõnhmã 'ã karõn kum,

—Me banhõ kikretimã o wadjà, ane. ³⁵ Nhym me o mõn arým kikreti'ã me àbir djà'ýr bõx. Ne arým 'amýn kàjmã mebê arĩn o mõ. Me àkrê kumexkam ne me kàjmã mebê Paur jarĩn o mõn o wabi. ³⁶ Me krãptĩ: ne me kõt mõn kàj bê memã kum, “Me tu abĩ. Me tu abĩ”, anhỹro mõ.

Kute me krãptĩ:mã ami-jarẽnh.

³⁷ Nhym kam me bit kute aminhõ kikretimã Pauro àr 'ýr nhym mebê kregu kabẽnkam arým krãkamngõnh nhõ bẽnjadjwýrmã kum, “Ba amã ikabẽn jarê”, ane.

Nhym kum,

—Je, djãm mebê kregu kabẽnkam ne ga akabẽn mex? ³⁸ Djãm abê Edjitukam me'õwã kêt? Òbê ne me krãptĩmã bẽnjadjwýr kurêtuw

nhym me arým kangao kume:x ne. Nhym kam kapõt kukritmã me àprãr krãptĩ: kubê 4.000o kato. Djãm abê tãmwã kêt? ane.

³⁹ Nhym Paur kum,

—Kati. Ibê mebê idjaer'õ. Krĩraxbê Taxukam ne irwýk djã. Taxu raxo kute pykabê Xirxijkam apýnh krĩrax djãri krãptĩ jakrenh mex. Me ja ne ijo õ me wýnh. Ba me krãptĩ ren kute ibĩnjãmã ikabên jarê, ane.

⁴⁰ Nhym kum, “Ajrã”, ane. Nhym àbir djã'ã djan me binhikrênh kadjy arým memã aminhikra bê. Nhym kam me arým binhikrênhkumrêx. Nhym arým mebê idjaer kabênkam memã kabên jarê.

22

Paur me krãptĩmã kabên.

Kar 9.3, 26.13

¹ Memã kabên ne memã kum,

—Akmere ar, ba aminêje me amã ikabên jarê. Dja ga me ikabên ma, ane.

² Paur ne mebê idjaer kabên djwýnhkam memã kabên jarê nhym me arým tu binhikrênhkumrêx ne.

³ Nhym kam ajte memã kum,

—Ibê ne mebê idjaerkumrêx. Ba pykabê Xirxijkam krĩraxbê Taxukam ruw. Ne kam krĩraxbê Djeruxarêja tãmkam ija-batãnh djã. Gamarij ne prĩne imã me bakukãmãkjê kukràdjã jarê ba prĩne mar mexkumrêx ne. Nã bãm Metĩndjwýnh kabên'ã ino týx ne. Mytja tãmkam ne gar

akunĩdjwý ã kabên'ã ano týxo ane. ⁴ Ba 'ã ino týx ne kam me kute amim Jeju maro ibikênhõ iba. Me kute me par kadjy ne ba meo ibikênhõ iba. Ne mã me mymẽ me nire djuwpren mã mebê ijê djãmã meo mrã.

⁵ Be, me rũnh dja ar amã, “Be, kõt ne Paur arê”, ane. Me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr raxmẽ apýnh me rũnhmẽ dja me ã me amã ane. Me ta ne me me'ã pi'õk no'õk ne imã kungã. Ba kam krĩraxbê Tamagumã o tẽ. Nã bãm bit ije kam mebê idjaer rũnhmã o itẽmmã. Ne bit kam me kute amim Jeju mar djuwpren ije Djeruxarẽmã meo imõrmã nhym me kute kam me axwe pãnh jarênhmã. Ja kadjy ne ba bit ije memã pi'õko itẽmmã.

⁶ Nã bãm me'yr o tẽn arým krĩraxbê Tamagu tẽpo tẽ. Nhym arým kãjkwa nhĩpõkri myt nhý nhym ijaêrbê arým kãjkwa kurũm mýjja adjênhõ prĩne ikurwý. ⁷ Ba kam arým tu pykabê tým ne me'õ kabên ma. Nhym imã, “Xaur, Xaur mýkam ne ga me kute amim imaro abikênhõ aba? Nã gãm aje ba mãn ijo abikênhõ aba pyrãk”, ane.

⁸ Ba kam kum, “Bẽnjadjwýr, mýj me ajõ ga ne ga imã akabên”? ane.

Nhym imã, “Ba ibê Jeju. Krĩraxbê Nadjarekam ija-batãnh djã. Nã gãm me kute amim imaro abikênhõ aba ne aje ba mãn ijo abikênhõ aba pyrãk”, ane. ⁹ Nhym ar ikõt mõrja ne ar mrãmri adjênh

pumũn arým kam tĩn prãm ne. Nhy m be, kabẽnja ne ar kute mar kêt. ¹⁰ Jeju imã ane ba kam kum, “Bẽnjadjwýr djwýnh, mýj dja ba nẽ”? ane.

Nhy m Bẽnjadjwýr djwýnh imã, “On kãjmã djan amũ krĩraxbê Tamagumã wadjã. Kam dja me'õ awýr bõx. Ba ne ba arým amim ajã karõn arým kum arẽ. Tãm dja ikukwakam amã ikabẽn jarẽn amã 'ã karõ. Dja ga ikabẽn man kõt ar amijo aba.” Nãm ã Bẽnjadjwýr djwýnh imã ane.

¹¹ Be, mýjja inokam adjênh týx ba kam arým ino rã. Nhy m ar ikõt mõrja arým inhikra 'amýn ijo mõ ba arým Tamagu'ýr bõx.

¹² Nhy m kam me'õbê Ananij arým iwýr bõx. Ananij ne katãt Mõjdjê kukradjã man kõt ar amijo ba nhy m Tamagukam mebê idjaerja kunĩ mex jarẽ. ¹³ Ananij iwýr bõx ne djan imã, “Akmere Xaur, on akubyn arĩt mex”, ane. Ba kam arým myt tãm kam akubyn irĩt mex ne kãjmã ikrãn omũ.

¹⁴ Nhy m imã, “Metĩndjwýnh kute me bakukãmãkjêo ba djwýnh ne arým amijo apytã. Arým ne amim ajã karõ. Tãm dja ga ama. Arým ne ga me'õ katãt kute amijo ban axwe kêt kumrêxja pumũ. Arým ne ga Jeju pumũn kabẽn ma. Ja kadjy ne arým amijo apytã. ¹⁵ Ga dja ga aje mýjja pumũnh ne mar kõt me kunĩmã 'ã ajarẽ. ¹⁶ Be, mýj kadjy ne ga nhỹ? Aje, kãjmã dja.

Ba Metĩndjwýnhmã ngõmã ajadjã. Ga, me ngrã tykkam me kute amipõnh ne arým mexja pumũ. Gadjwý dja ga Bẽnjadjwýr djwýnhmã amijo a'uw gê amã axwe kêt jarẽ ga kum amex.” Nãm ã Ananij imã ane. Nãm ã Paur me krãptĩmã 'ã ujarẽnho ane.

¹⁷⁻¹⁸ Ne kam itepã ajte memã kum,

—Ba kam akubyn Djeruxarêkam bõx. Ne kam Metĩndjwýnh nhõ kikretimã wadjãn arým Metĩndjwýnhmã ikabẽno nhỹ. Kum ikabẽno nhỹ nhy m arým Bẽnjadjwýr djwýnh inokrekam amirĩt ba omũ. Nhy m imã, “Aje, amikrà kêt ne on Djeruxarê kurũm akato. Dja ga te memã ijã adjujarênh ar aba nhy m me amim amar kêt kumrêx”, ane.

¹⁹ Ba kam kum, “Kati Bẽnjadjwýr djwýnh, dja me ima. Ba ne ba apýnh mebê idjaer bikprõnh djãkam mrãn me kute amim amar jabej mõ. Ne me titik ne mebê ijêo iba. ²⁰ Nhy m me kute ajã ujarênh djwýnh Exewão bĩno mõ ba arek me kuri dja. Ne memã kum, ‘Ajrã me on abĩ’, anhỹro djan kam memã kubêkã jamýn o dja. Nã bãm ã imã me kurêo ane nhy m me kunĩ kute imar”, ane.

²¹ Nhy m imã, “Kati, on akato. Dja ba amũ: apýnh me bajtem ba djãri me'ýr ajano ga me'ýr mrã.” Nãm ã Bẽnjadjwýr djwýnh imã ane. Nãm ã Paur memã ane.

Me krãptĩja ajte Paurkam ngyrk.

22 Nām me arek maro dja nhyṃ kam me bajtemmā amitēmja jarē. Nhyṃ kam me arỳm tu ngryk ne. Ngryk ne on kàj bê kabēno kumex ne krākamngōnhmā kum,

—On me abĩ. Axwekumrēx. Tĩn ne ar bakam ne punukumrēx, ane.

23 Nām me kàj bê kabēno djan arỳm aminhō kubēkà krākào pōx ne kurēn kàjmā pyka rēnho dja. Me ngryk tỳ:xkam ne me ā amijo ane.

24 Nhyṃ kam krākamngōnh nhō bēnjadjwỳr me omũn arỳm õ me jamā 'ā karõn kum,

—Me kikretimā Pauro wadjā. Mrykà punuo kaprēprēk gē tokry pymaje axwe'õ kõt amijarē. Ba gop me 'ā kabēno kumex kraxkõt kuma, ane. 25 Nhyṃ me arỳm kadjy djudjēdjēo uwpreo dja. O dja nhyṃ Paur arỳm mebē 100o ba djwỳnhjamā kum,

—Ē, dja ga me ikukjan ima. Krĩraxbē Rōmakam me ja ne me ijo aminhō. Me bakukràdjā kõt ne me kute me axwekumrēx jabej me kujēr kumrēx. Me kute me axwe markambit ne me kute me kaprēprēk. Kraxje me aje imar kētkam ne ga me tu ikaprēprēko mō, ane.

26 Nhyṃ meo ba djwỳnh kuman arỳm uwpre kangan krākamngōnh nhō bēnjadjwỳr rax'ỳr tēn kum,

—Ē, aminēje Paur kukja. Gwaj ren bakukràdjā kupa'ā o ajkē. Be, krĩraxbē Rōmakam me ja ne me Pauro aminhō, ane.

27 Nhyṃ krākamngōnh nhō bēnjadjwỳr rax arỳm 'ỳr tēn 'ỳr bōx ne kum,

—Djām mrāmri ne krĩraxbē Rōmakam me ja ajo aminhōkumrēx? ane.

Nhyṃ kum, “Nà”, ane.

28 Nhyṃ bēnjadjwỳr kum,

—Be, Rōmakam me ja kute ijo aminhō kadjy ne ba arỳm pānh pi'òk kaprĩ kumex ne memā kungā. Mỳj ne ga gadjwỳ memā nē? ane.

Nhyṃ Paur kum,

—Rōmakam me ja ne me ibām kute idjiro aminhō. Ibām kõt ne me ijo aminhō, ane.

29 Nhyṃ me bit kute kaprēprēk 'ỳrja arỳm umaje kum kre rax ne dja. Nhyṃ krākamngōnh nhō bēnjadjwỳr raxdjwỳ kute Rōmakam me ja kute Pauro aminhōja markam arỳm umaje tĩn prām. Kabēnkõt me kute uwprekam ne umaje tĩn prām.

Paur kute me rũnh krāptimā amijarēnh.

30 Nhyṃ kam me'ā akati nhyṃ bēnjadjwỳr bit kute kraxkõt marmā. Bit kute mebē idjaer kute Paurmā axwe jarēnh kraxkõt marmā. Nām arỳm 'ā kàxiràx bōn kum ire. Ne kam me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhō bēnjadjwỳrmē me rũnh kunĩmā amikabēn jano. Me Paur'ā bikprõnhmā ano. Nhyṃ me arỳm 'ā akuprō. Nhyṃ kam me Pauro tēn me ipòkri kudja.

23

1 Nhym kam Paur me rũnhkam no djar tỳxkumrẽx ne memã kum,

—Akmere ar, ije ami-markam ne ba akubyn amimaro tẽn kam amiwỳr amijo bõx ne arỳm amim, “Djã ne ba amikam mỳjja'õ ma nhym me ibê ijê? Kati. Ije amikam mỳjja'õ mar kêt ne katàt Metĩndjwỳnhmã idjãpênh ar iba. Akati jakam ne ba katàt kum idjãpênh rã'ã ne. Metĩndjwỳnh ne prĩne ipumũn ima.” Nã bãm ã amimaro ane.

2 Nhym kam me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax Ananij Paur bu'ã me ku'êmã 'ã karõn kum,

—Me on ajkwabê kurwa, ane. Nhym me arỳm kurwa.

3 Nhym Paur kum,

—Ga ne ga ajêx ne amijo Metĩndjwỳnh maro aba. Metĩndjwỳnh dja ã gadjwỳ akurwa. Dja ã amã ajaxwe pãnh jarê. Nã gãm me bakukràdjã kôt aje ikukjêr ne imã mỳj ijaxwe pãnh jarênhmãn ate me bakukràdjã kupa'ã ijã memã apnê nhym me ikurwa, ane.

4 Nhym kam bu'ã me ku'ê kum,

—Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr raxmã ne ga adjãkjêro dja. Djãm ã me kute kum anhỹr got? ane.

5 Nhym Paur memã kum,

—Akmere ar, kubê me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr raxkôt ije mar kêt. Ba ren

ja man ren ã kum anhỹr kêt. Be, Metĩndjwỳnh ne memã kum, “Kwãrĩk wãnh me bẽnjadjwỳrmã adjãkjêr kêt”, ane nhym me arỳm 'ã pi'òk no'òk ne. Kam ba ren kum idjãkjêr kêt. Nãm ã Paur memã ane.

6-8 Ne kam òkre kadjwỳnhbê amim,

—Be, ibu'ã me ku'ê jabê ne mebê xadjudjêu nhym jabê mebê pardjêu, ane. Be, mebê xadjudjêu ne me amikukràdjã kôt mã memã kum,

—Me tyk akubyn tĩn kêt ne Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh kêt ne me karõ kêt, anhỹro ba. Nhym be, mebê pardjêu ne me mã memã kum,

—Kati. Mrãmri me tyk akubyn tĩnkumrẽx. Mrãmri Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnhkumrẽx. Mrãmri me karõkumrẽx, anhỹro ba. Paur apỹnh me ja kukràdjã ja man arỳm mebê pardjêu kôt amikabẽn djin kãj bê me rũnhmã kum,

—Be, akmere ar, ibê mebê pardjêu'õ. Ibãm kute idjirbê mebê pardjêu'õ. Be, mrãmri dja Metĩndjwỳnh akubyn me tyko tĩnkumrẽx. Ja ne ba tu amim markumrẽx. Ije mrãmri me tyk akubyn tĩnja jarêno ibakôt ne gar imã ijaxwe jarên we ijaxwe jabej ikukjêro nhỹ. Nãm ã memã ane nhym mebê pardjêumẽ mebê xadjudjêumẽ aben kukràdjã mỳr jabej arỳm abenkam ngryk ne aktã kabêno aben japanho kumex.

Nhym kōt me krāptĩ: apỳnh kabēno kumex.

⁹ Ne kam kangao kumex. Nhym mebē idjaer kukràdjà mar djwỳnh kwỳ kàjmã dja. Ar kute mebē pardjēu kukràdjàkōt amijo baja kàjmã djan arỳm Paur nēje memã bēn tỳx ne memã kum,

—Djām me karō mex kukwakam nār Metĩndjwỳnh kadjy mrānh djwỳnh kukwakam me akubyn tĩn jarēnhkam axwe got? Kati, axwe kēt. Gwaj ren 'ã axwe nhōn ren kam Metĩndjwỳnho bakurē djwỳnh. Nãm ar ã memã ane ¹⁰ nhym me arỳm kabēn mỳr jabej kangao kumex. Nhym kam krākamngōnh nhō bēnjadjwỳr rax amim,

—Je, me kute arỳm abenmã Paur nhirēnh 'ỳr pyrāk, anen arỳm krākamngōnhmã kum,

—On me 'ỳr rwỳn pa 'amỳn o katon me banhō kikretimã o wadjà, ane. Nhym me arỳm o wadjà.

¹¹ Nhym arỳm me'ã akamàt nhym Bēnjadjwỳr djwỳnh arỳm tēn kuri djan kum,

—On atỳx ne akĩnh. Ga arỳm mrāmri Djeruxarē jakam ijã memã adjujarēnhkumrēx. Dja ga ĩ krĩraxbē Rōmakamdjwỳ ã adjujarēnhō ane, ane.

Me kute Paur bĩn kadjy kute o aben mar.

¹² Nhym arỳm 'ã akati nhym mebē idjaer kwỳ me kãxã aben kōt kabēn djin abenmã kum,

—Dja gwaj baje mrāmri Paur bĩnkumrēx kadjy amijabu. Dja gwaj bajō Paur bĩn kētri mỳjja'ō krē nār ikō gora gē Metĩndjwỳnh gwaj bajōnh bĩ. Gwaj bakabēn kajgo pānh gwaj bajōnh bĩ, ane. ¹³ Me krāptĩbē 40 ne ijukri ajmã kute ne me ã abenmã Paur'ã karōo ane. ¹⁴ Ne kam me rũnh'ỳr bōx. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhō bēnjadjwỳrmē mebēngēt'ỳr bōx. Ne kam memã kum,

—Ba me ije Paur bĩnkumrēx kadjy arỳm aben kōt ikabēn djirkumrēx ne abenmã kum, “Kwārĩk wānh gwaj mỳjja'ō krēn ne kōt bakōm kēt. Gwaj baje Paur bĩnkambit dja gwaj banhō kwỳ krēn kōt ikō. Dja gwaj bajō bajēx ne mỳjja 'ō krēn kōt ikō nhym arỳm Metĩndjwỳnh gwaj bajōnh bĩ. Gwaj bakabēn kajgo pānh gwaj bajōnh bĩ.” Nã bãm me ã abenmã ane. ¹⁵ Kam ne ba me me amã arē. Me ije bĩnkumrēx kadjy dja ga me krākamngōnh nhō bēnjadjwỳr'ỳr tē. Gamē me rũnh 'ōdjwỳmē 'ỳr tēn kum Paur'ã a'uw ne kum, “Ajte akatikam me imã Pauro rwỳ ba me prĩne kukjēr mex”, ane. Dja ga me ã kum ane. Nhym arỳm o kato ba me arỳm kubĩ. Me awỳr bōx kētri ba me tu bĩnkumrēx. Nãm me ã me rũnhmã ane.

¹⁶ Nhym kam Paur tàmdjwỳ arỳm me kute ingēt kangrōnh jarēnh ma. Ne kam me krākamngōnh nhō kikretimã wadjàn arỳm Paurmã me arē.

17 Nhym kam Paur amiwŷr me krākamngōnh krāptĩ: kubê 100o ba djwŷnh'ōja 'uw nhym bōx. Nhym kum,

—Ē, anhō bēnjadjwŷr'ŷr bōktijao tē. Nām kute kum mŷjja'ō jarēnhmā, ane.

18 Nhym arŷm 'ŷr o tēn ō bēnjadjwŷr'ŷr o bōx. Bēnjadjwŷr nhidjibê ne Kraôdjô Rixijan. Nām 'ŷr o bōx ne kum,

—Aje me'ōbê ijê nhidjibê Paur ne amiwŷr ijuw ne imā, “Ē, anhō bēnjadjwŷrmā bōktijao tē. Nām kute kum mŷjja'ō jarēnhmā.” Nām ā Paur imā ane, ane.

19 Nām meo ba djwŷnh kum ane nhym arŷm bōkti pa 'ābyn amŷ o tēn me kaxā kum,

—Mŷj ne ga aje imā arēnhmā? ane.

20 Nhym kum,

—Mebê idjaer arŷm aben kōt kabēn dji. Me kute amā arēnh ga aje me rūnhmā ajte ngētwa Pauro akator nhym me we kute pŷne kukjēr mexmā. 21 Kwārĩk wānh ga memā o akator kēt. Me kubê 40 ne ijukri ajmā kute ne me ngētwa kam amako nhŷ. Me kute tu bĩnkumrēx kadjy arŷm abenmā kum, “Kwārĩk wānh gwaj mŷjja'ō krēn ne kōt bakōm kēt. Gwaj baje Paur bĩnkambit dja gwaj banhō kwŷ krēn kōt ikō. Dja gwaj bajō 'ēx ne mŷjja 'ō krēn kōt ikō nhym arŷm Metĩndjwŷnh gwaj bajōnh bĩ. Gwaj bakabēn kajgo pānh gwaj bajōnh bĩ” Nām me ā abenmā ane. Ne kam jakam me kute bĩn kadjy akabēnkam

amako nhŷ. Nām ā bōkti bēnjadjwŷrmā ane.

22 Nhym krākamngōnh nhō bēnjadjwŷr rax arŷm kum,

—Aj, aje imā arēnhja kwārĩk wānh me'ōmā arēnh kētkumrēx. Aj mā, ane.

Me kute Xedjare'ŷr Pauro mōr.

23 Ne kam amiwŷr krākamngōnh kubê 100o ba djwŷnh amānhkrut 'uw ne arkum,

—Gar krākamngōnh kubê 200mā arē gē me amijo atom. Me ajā kājebê kō 'irykam, 21 orakam dja ga me krĩraxbê Xedjare'ŷr mō. Mebê 70djwŷ dja me kawaru'ā 'ŷr mō. Mebê 200djwŷ dja me kaxo nānh jamŷn 'ŷr o mō. 24 Paurdjwŷ kadjy dja gar kawaru kwŷo mō. Gar me krāptio mōn mebê idjaerbê Paur pytār mex ne bēnjadjwŷrbê Perimā o bōx. Nām bēnjadjwŷr ā meo ba djwŷnh arkum ane.

25 Ne kam amŷ bēnjadjwŷr raxbê Perimā amikabēn'ā pi'ōk no'ōk ne kum,

26 “Ba ibê Kraôdjô Rix-ijan. Bēnjadjwŷr Peri, araxkumrēx. Ba ne ba amā pi'ōk no'ōkkōt wām amā ikabēn mex jarē.

27 Pi'ōk jakōt ba amā me'ōbê Paur jano. Ajbir ne mebê idjaer o tŷm ne pa 'amŷn bit kute bĩn 'ŷr. Ba kam arŷm krĩraxbê Rōmakam me ja kute Pauro aminhōja man 'ŷr inhō krākamngōnh mōn mebê utā. 28 Ne kam me kute axwe jarēnh kraxkōt bit

ije marmã. Ne kam kadjy mebê idjaer nhõ me rũnh'ỳr o bõx. ²⁹ Ne kam arỳm kuman amim, 'Be, mebê idjaer ta kukràdjã kõt ne me kum axwe jarẽ', ane. Nhy m kute me babê Rõma kukràdjã'õo bikẽnh kêt. Kam pãnh me baje bĩn nàr pãnh baje kubê ijê kadjy kêt.

³⁰ Nhy m mebê idjaer bit kute bĩn kadjy aben kõt kabẽn djin arỳm prykõt kum nõn kam amako nõ. Nhy m me imã arẽ ba on wãm ano. Ne me kute kum axwe jarẽnh djwỳnhmãdjwỳ arỳm memã 'ã karõn memã kum, 'Bẽnjadjwỳr rax kuka kõnh dja gar kum axwe'õ jarẽ', ane. Be, tãm ne ja."

Nãm ã krãkamngõnh nhõ bẽnjadjwỳr pi'õkkam Perimã ane. Ne me kute 'ỳr o mõr kadjy arỳm memã pi'õk ngã.

³¹ Nhy m kam me'ã akamãt. Nhy m me krãkamngõnh arỳm bẽnjadjwỳr kabẽnkõt Djeruxarẽ kurũm Pauro katon o mõ. Akamãt kõkam mõ:n kam arỳm krĩraxbê Pakrir'ỳr o bõx. ³² O bõx nhy m kam arỳm me'ã akati. Nhy m me krãkamngõnh pykabê mrãnhja akubyn aminhõ kikretimã akẽx ne.

Nhy m me kawaru'ã mõrja amũ Pauro mõ. ³³ Ne o mõ:n kam arỳm krĩraxbê Xedjare'ỳr o bõx. Ne kam bẽnjadjwỳr Perimã pi'õk ngãn kam kum, "Ota, Paur ne ja", ane. ³⁴ Nhy m arỳm amim pi'õk jarẽnh kabẽn ma. Ne kam kukij ne kum,

—Nhỹnh pykajakam ne arwỳk djã? Mỳj ne idji kute? ane. Nhy m kum, "Xirxijkam ne ba irwỳk djã", ane. ³⁵ Nhy m kum,

—Gê me kute amã axwe jarẽnh djwỳnh bõxmã ba kam arỳm akabẽn ma, ane. Ne kam õ krãkamngõnhmã kum,

—Bẽnjadjwỳr rax Erodji nhõ kikrekam dja gar Pauro nhỹ, ane.

24

Kute bẽnjadjwỳr Perimã amijarẽnh.

¹ Nhy m me'ã akatibê 5 apêx nhy m mebê idjaer rũnh arỳm Xedjare'ỳr bõx. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax Ananijmẽ mebẽngêtmẽ me kadjy me kabẽn jarẽnh djwỳnhbê Teturmẽ ne me arỳm Xedjare'ỳr bõx. Ne kam arỳm bẽnjadjwỳr Peri'ỳr tẽn 'ỳr bõx. 'Ỳr bõx ne arỳm Paur kãxã 'ã axwe janhõ nhy m bẽnjadjwỳr Peri kuma. ² Kuman arỳm Paur'ỳr õ àpẽn jano nhy m me o bõx.

Nhy m Tetur arỳm 'ã axwe nhõrmo krax ne bẽnjadjwỳr rax Perimã kum,

—Be, ga me imã abẽnjadjwỳr raxkam ne ba me idjumar mexkumrẽx. Ga me imã mỳjja kumexo mex. ³ Be, me imã akĩnh ne pyka kunĩkõt amã amikĩnh jarẽnh rã'ã. ⁴ Dja ba akunor ngri ne amã ikabẽn 'ikrãnnebit jarẽ ga ikabẽn ma.

⁵ Ba me me'õja axwekumrẽxmã ikato. Nãm apỹnh me ba djã kunĩkõt mebê idjaer

kunĩmã me banhõ bẽnjadjwýr kurê'uko ba nhym me arým kangao kumex. Kubê meo ba djwýnh'õ. Krĩraxbê Nad-jarekam Jejuwã kukràdjã kõt ne õ me jao ba. ⁶ Ne kam kute Metĩndjwýnh nhõ kikretio àpnumã ba meo tým ne pa 'amý. Ne bit ije kum pãnh jarẽnhmã o mõ. Me ikukràdjã kõt ne ije kum axwe pãnh jarẽnhmã o mõ.

⁷ Nhym kam krãkamngõnh nhõ bẽnjadjwýrbê Rixijanbõx ne me imã àkrê:. Ne arým me ibê Paur pytàn mã o mõ. ⁸ Ne kam me kute kum axwe jarẽnh djwýnhmã 'ã karõn memã kum, "Bẽnjadjwýr rax'ýr dja gar tẽn kum arê", ane. Be, ga dja ga abej kukjan arým ama. Me ije me'õjamã axwe jarẽnh kõt dja ga ama. Nãm ã Tetur Perimã ane.

⁹ Nhym mebê idjaer kunĩ 'êx ne kum,

—Be, mrãmri ne kõt arê. Mrãmri ne kõt arê, ane.

¹⁰ Nhym bẽnjadjwýr Peri arým Paur'ýr akêx ne inhuo akre. Paur kute kum amijarẽnhmã akre nhym kam kum,

—Ga ne ga pyka jakam aje memã axwe pãnh jarẽnhõ aba nhym arým jakam ajã amex krãptĩ apêx. Ba arým kõt aman akam ikĩnh ne arým aminêje amã ikabẽn jarê.

¹¹ Be, ba ne ba ajbir Djeruxarẽmã wabin 'ýr bõx. Ije Metĩndjwýnhmã rax jarẽnh kadjy ne ba wabi nhym arým jakam akatibê 12bit apêx. Ga dja ga me kukja gê me arým kute ipumũnh kõt amã,

"Be, mrãmri ne akati kõt arê", ane. ¹² Ajbir ne ba bõx ne ije Metĩndjwýnh nhõ kikretikam me'õmẽ aktã ik-abẽno aben japanh kêtikumrêx ne ije amijã me krãptĩo ibikprõnh kêtikumrêx. Apýnh me bikprõnh djãkam ije meo anhýr kêt ne krĩraxkam ije meo anhýr kêtikumrêx. Nhym mebê idjaer rũnh akabem ýrja kõt kute imã kator ne ipumũnh kêtikumrêx. Ije mebê bẽnjadjwýr kurêkõt me kute imã kator ne ipumũnh kêtikumrêx.

¹³ Kam me kute ijarẽnhja kõt ga te aje mýj ijaxwe'õmã akator ne marmã. ¹⁴ Dja ba amã amijarê ga imarkumrêx. Be, Jeju kõt ne ba amijo iba. Kõt ne ba me ikukãmãreo ba djwýnhmã rax jarẽnhõ iba, Metĩndjwýnhmã rax jarẽnhõ iba. Nhym mebê idjaer kwý 'êx ne ijã abenmã kum, "Metĩndjwýnh kupa'ã ne amijo ba", ane. Nhym be, kati. Ba ne ba mrãmri tu amim Mõjdjê kukràdjã markumrêx ne tu amim Metĩndjwýnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwýnh kunĩ kabẽn markumrêx ne kõt ar amijo iba. Me kabẽn'ã pi'õk no'õk kõt ne ba amijo iba.

¹⁵ Be, mrãmri dja Metĩndjwýnh akubyn me tyko tĩn. Me axwe kêtjao tĩn. Me axwejao tĩn. Ja ne ba tu amim markumrêx. Be, me rũnh nhýr jadjwý ne me amim ã maro ane. ¹⁶ Mrãmri ne me tyk kunĩ akubyn tĩnmã. Ba kam ijaxwe kêt kadjy amijãno dja. Metĩndjwýnh kute imã ijaxwe jarẽnh karõn ibu'ã me

kunĩdjwý kute imã ijaxwe jarẽnh karõ amijãno idjãm rã'ã: ne.

17 Be, amrẽbẽ ne ba apýnh me ba djakam ar iba nhym ijã amex krãptĩ apêx. Ba kam akubyn inhõ me wýnh'ýr bõx. Mebẽ idjaer'ýr bõx. Ibõx kêttri ne me bajtem me õ mýjja kêt kadjy imã pi'ók kaprĩ ngã ba arým o bõx ne memã kungã. Ne me kute ikadjy Metĩndjwýnhmã mry bĩn kadjy me 'ýr bõx. 18 Ne kam arým me ikukràdjã kõt Metĩndjwýnhmã amijo mex ne arým Metĩndjwýnh nhõ kikretimã wadjã. Nhym mebẽ idjaer kwý arým pykabẽ Adijj kurũm bõx. Kikretikam bõx ne arým ipumũ. Ipumũ ba amijã me krãptĩo ibikprõnh kêt ne ije memã me bẽnjadjwýr'õ kurẽ'uk kêt nhym me kam kangati kêtukumrẽx.

19 Adijj kurũm me bõxwã kute Metĩndjwýnh nhõ kikretikam ipumũnhkõt ren awýr bõx. Ne ren me kute mýj ijaxwe'õ markõt ren amã ijarẽ. 20 Nàr gẽ akuka kõnh me ýrwã'õ kute Djeruxarẽkam ipumũnhkõt amã ijarẽ. Mebẽ idjaer rũnh kute Djeruxarẽkam ijaxwe jabej ikukjêrkõt gẽ me'õ kute ipumũnh jabej amã ijarẽ. Me kute mýj ijaxwe'õmã katorkõt amã ijarẽ.

21 Ba amã amijarẽ ga ama. Ba Djeruxarẽkam me ipõkri idjãm kam kàj bẽ memã kum, "Ije mrãmri me tyk akubyn tĩn jarẽnho ibakõt ne gar akati

jakam mýj ijaxwe'õ jabej ikukjêro nhý", ane. Djãm ori ije ja jarẽnhkam ijaxwe'õ? Kati. Tãm ne ja. Nãm ã Paur Perimã ane.

22 Nhym Peri kute Paur kabẽn markam arým kadjy akati 'õdjwý jarẽ. Amrẽbẽ ne Peri Jeju'ã ujarẽnh ma. Nãm kadjy akati 'õ jarẽn memã kum,

—Dja krãkamngõnh nhõ bẽnjadjwýr Rixijanh amrẽ tẽ. Ba kam arým prĩne ajã ujarẽnh ma, ane. 23 Ne kam krãkamngõnh krãptĩ: kubẽ 100 nhõ bẽnjadjwýrjamã Paur'ã karõn kum,

—Dja ga omũ gẽ ta ar mrã. Gẽ õbikwa ta 'ýr wangij ne o djuw mex. Nãm ã Peri anen kam mã tẽ.

24-25 Nhym arým 'ã akati kwý apêx nhym Peri akubyn bõx. Prõ nhidjibẽ Kruxire ne o bõx. Kubẽ mebẽ idjaer'õ. Nhym kam Paur'ýr õ me ja jano nhym me kum o bõx. Nhym kam arkum ujarẽnho djan arkum,

—Metĩndjwýnh ne arým mrãmri Jeju'ã me banhõ Bẽnjadjwýrbẽ kumkati mẽ. Kubẽ ne Kritu. Djã gãm ar tu amim Jeju markumrẽx nhym Metĩndjwýnh arým ar amã ajaxwe kêt jarẽ gar arým kum amexkumrẽx. Djã gãm ar ajaxwe kêt kadjy amijãno dja. Dja Metĩndjwýnh ã me kunĩmã axwe pãnh jarẽ. Kadjy amrẽ akati mõr rã'ã, ane.

Nãm prĩne ã kum 'ã ujarẽnho ane nhym kabẽn pymaje Peri arým madjã kretin kum,

—Aj mã. Gê idjàpênh'õ kêt kam ba ajte amã arê. Ga ajte imã arê ba kuma, ane. ²⁶ Nãm anen òkre kadjwỳnhbê amim,

—Dja Paur imã pi'òk kaprĩ nhõr jabej ba arỳm kum inhire gê tẽ, ane. Ne kam pi'òk kaprĩ jabej aben tã amiwỳr Paur 'uw ne kum kabẽno krĩ.

²⁷ Paur mebê ijê djakam nhỹ nhym arỳm 'ã amex amãnhkrut apêx. Nhym arỳm Peri kato nhym Poxu Pexu arỳm pãnh memã bẽnjadwỳr rax. Peri kator kêt ri ne kute mebê idjaero kĩnh kadjy tu wãnh mebê ijê djakam Paurmã irerkumrêx nhym wãnh krĩ rã'ã.

25

Kute bẽnjadwỳr Pexumã amijarênh.

¹ Pexu pykabê Djudêja'ỳr bõx ne kam krĩraxbê Xedjarekam bõx. Nhym kam 'ã akatin akatin akati nhym krĩraxbê Xedjare kurũm katon Djeruxarê'ỳr tẽ. Tẽ:n kam 'ỳr bõx. ² Nhym kam me rũnh Pexumã Paur jarê. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadwỳr raxmẽ mebê idjaer nhõ me rũnh 'òdjwỳmẽ ne me kum arê ³ ne kum,

—Ë, amã me ikĩnh jabej gop amrê Djeruxarẽmã Pauo bõx, ane. Me kute kum arênh kêt ri ne me abenmã kum,

—Gêdja me amrê pry'ã Pauo mō gwaj kubĩ, ane. ⁴⁻⁵ Nãm me rũnh ã Pexumã Paur jarênh ane nhym kam memã kum,

—Kati, gê wãnh Xedjarekam me arek o nhỹ. Badjwỳ arỳm 'ỳr itẽm 'ỳr. Gê ar anhõ me rũnh'õ ar ikõt 'ỳr tẽn axwe'õ jabej kukja gê kum amijarê gê kam kum axwe jarênhkumrêx, ane.

⁶ Nhym me'ã akatibê 10 ne ajmã kute apêx nhym kam arỳm Xedjare'ỳr tẽ:n 'ỳr bõx. Nhym akati nhym arỳm tẽn memã axwe pãnh jarênh djakam memã nhỹ. Ne arỳm Paur'ỳr õ me ja jano nhym me o mõn 'ỳr o bõx. ⁷ O bõx nhym arỳm Djeruxarê kurũm mebê idjaer kwỳ 'ỳr bõx ne Paurmã ipòk ne. Ne kam Pexumã Paur jarênho dja. Nãm me kum axwe krãptĩ: jarênho dja. Djãm axwe kryre ne arê? Kati, Axwe rũ:nh ne arê. Me kute axwekõt omũnh kêt ne tu arĩk kum axwe jarênho dja. Nhym Pexu me kabẽn ma:n kam mrãmri Paur jaxwe'õmã kator ne mar kêt kumrêx.

⁸ Nhym Paur aminêje Pexumã kum,

—Be, ba ne ba ije mebê idjaer kukràdjã 'õo ibikênh kêt ne Metĩndjwỳnh nhõ kikretio ibikênh kêt ne mebê bẽnjadwỳr raxbê Xedja kurê kêt, ane. Xedja ne me bẽnjadwỳr rũnh kunĩ kurãm rax.

⁹ Nhym be, Pexu bit kute mebê idjaerjao kĩnhmã ne arỳm Paurmã kum,

—Djãm Djeruxarêkam atẽm prãm? Dja ba kam mrãmri ajã me ja kabẽnkumrêx jabej, ane.

¹⁰ Nhym Paur kum,

—Kati. Bẽnjadwỳr raxbê Xedja kabẽnkõt aje me axwe jabej me kukjêr djã ne ja.

Jakam dja ga ima. Mýj kadjy dja ga Djeruxarēmã ijo tē nhym me ikukij? Ba ne ba mebê idjaer 'õo ibikēnh kêt-kumrēx ga arým ama. ¹¹ Be, me ren ijaxwe'õmã kato ne ren pãnh tu ibĩ, ba ren aminēje ikabēn 'õ jarēnh kēt ne. Nhym be, me 'êx ne kute imã ijaxwe jarēnh kajgokam ne ga te aje memã ikangamã. Ba bēnjadjwýr raxbê Xedja'ýr tēn aminēje kum ikabēn jarē. Nãm ã Paur kum ane.

¹² Nhym kam Pexu amibu'ã me rũnhmã kabēn nhym me Pauro aben ma. Nhym kam kum,

—Nã gãm imã, “Ba bēnjadjwýr raxbê Xedja'ýr tēn aminēje kum ikabēn jarē”, ane. Be, jakam dja ga mrãmri amũ Xedja'ýr atēm-kumrēx, ane.

Pexu kute Paur'ã Angripa kabēn mar.

¹³ Nhym 'ã akati kwý apêx nhym bēnjadjwýr raxbê Angripamē prõbê Berni ar krĩraxbê Xedjare'ýr bõx. Ar kute Pexumã kabēn mex jarēnh kadjy ne ar bõx. ¹⁴ Ne kam arek kam ar ba nhym ar'ã akati kwý apêxmã. Nhym Pexu arým bēnjadjwýr raxmã Paur'ã ajarēn kum,

—Peri mebê ijê djakam me'õmã iren arým mã tē. ¹⁵ Ba krĩraxbê Djeruxarēkam ar ibari nhym mebê idjaer nhõ me rũnh arým imã Paur jarē. Me õ mebēngētmē me kadjy Met'indjwýnh mar djwýnh nhõ bēnjadjwýrmē imã arē ba arým kuma. Me imã, “Dja ga

kum axwe pãnh jarēn abĩ”, ane.

¹⁶ Ba memã kum, “Be, djãm Rõmakam me ja kukràdjã kõt ne ba me ije me axwe jabej me kukjêr kêt-kam tu me par? Kati. Ba me me axwe jabej me kukjêr kumrēx. Nhym me me kuka kõnh axwe jarēnh kumrēx ba me me kuma. Nhym kam me me imã amijã aprã ba me arým kuma. Me ije me axwemã ijabõxkambit ne ba me arým pãnh me kupa.” Nã bãm ã memã ane.

¹⁷ Ne kam mebê idjaer arým amrē Xedjare jakam bõx. Nhym me'ã akati ba amikrà kēt ne ije memã axwe pãnh jarēnh djakam bõx ne memã nhỹ. Ba kam Paur'ýr inhõ me ja jano nhym me o bõx. ¹⁸ O bõx ba arĩk 'ã amim, “Be, mrãmri axwekumrēx”, ane. Nhym me kwý kãjmã ku'ên kam 'ã imã kabēn kajgobit jarēnho ku'ê.

¹⁹ Nãm me 'ã imã, “Paur kum me ikukràdjã kurê”, ane. Ne me'õ nhidjibê Jeju jarē. Nãm me Jeju tyk jarēnh nhym be, Paur ne Jeju tĩn jarē. Nãm me ã Paur'ã kabēn kajgo jarēnho ane. ²⁰ Ba amim, “Je, djãm ije me kukràdjã mar got”? ane. Ne kam kum, “Djãm Djeruxarēkam atēm prãm? Dja ba kam ajã me ja mrãmri kabēnkumrēx jabej”, ane.

²¹ Nhym kam Paur imã, “Ba gop tēn aminēje bēnjadjwýr raxbê Xedjamã ikabēn jarē”, ane. Ba krãkamngõnhmã kum, “Dja gar o nhỹ ba kam ĩ arým Xedjamã ano.” Nã bãm ã

memã ane. Nãm ã Pexu Angripamã ane.

²² Nhyum kum,

—Badjwỳ me'õja kabẽn ma, ane.

Nhyum kum,

—Gê akatimã ga kam arỳm kabẽn ma, ane.

Paur Angripa kabem ãm ne kute kum amijarẽn.

²³ Nhyum arỳm ar'ã akati nhyum Angripamẽ Berni ar õ nêkrêxo pĩne amikunhêr ne me axwemã pãnh jarẽn djãmã wadjã. Krãkamngõnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ krĩraxkam me rũnh ja arkõt wadjã. Nhyum Pexu arỳm Paur'ỳr õ me ja jano nhyum me o bõx. ²⁴ Nhyum Pexu Angripamã kum,

—Bẽnjadjwỳr raxbê Angripamẽ me akåtãmjamẽ, djã ne ga me me'õja pumũ? Krĩraxbê Djeruxarêkam mebê idjaer kunĩmẽ krĩrax jakamdjwỳ mebê idjaer kunĩmẽ ne me imã me'õja jarẽnho ku'ên kam kàj bê imã, “On abĩ. On abĩ”, anhỹro kumex.

²⁵ Ba kam te ije axwe'õmã ikator nhyum me kute pãnh bĩnmã te kukij nhyum axwe kêtê. Nhyum ta imã, “Ba gop tẽn aminêje bẽnjadjwỳr raxbê Xedjamã ikabẽn jarẽ. Ta ne kute raxo me kunĩ jakrenh”, ane. Kam dja ba 'ỳr anorkumrêx. ²⁶ Dja ba anen kam te ije me banhõ bẽnjadjwỳr raxmã Paur jaxwe'ã pi'ók no'òkmã. Ba kam amã o ikato. Ga, bẽnjadjwỳr rax Angripa, akumrêx ne ba aman amã o ikato. Ga dja ga axwe'õ

jabej kukjan ama ba arỳm 'ã pi'ók no'ók ne. ²⁷ Ba ren me'õ bê ijêja jano ne ren ije kõt axwe'ã pi'ók no'ók janor kêt ne ren Xedjamã kute ibẽno ibikẽn pyrãk. Nãm ã Pexu Angripamã ane.

26

¹ Nhyum kam Angripa arỳm Paurmã kum,

—Ajrã. Aminêje akabẽn jarẽ, ane.

Nhyum memã aminhikra bẽn arỳm aminêje kum,

² —Bẽnjadjwỳr rax Angripa, arỳm mebê idjaer ijã axwe krãptĩ janhõ ba kam aminêje amã ikabẽn jarẽ. Myt ja tãmkam aje ikabẽn mar prãm kam ne ba ikĩnhkumrêx.

³ Ga ne ga aje pĩne mebê idjaer kukràdjã mar. Me kute kukràdjã jabej aben kukjêrdjwỳ aje pĩne mar. Aje markam ne ba ikĩnhkumrêx. Dja ba amã amijã ajarẽ. Gop amijamãr 'iryng ikabẽnja kunĩ ma.

⁴ Be, inhõ pyka djwỳnhkam, krĩraxbê Djeruxarêkam ne me kute ipumũnh. Iprĩrũm ne mebê idjaer kunĩ ipumũ.

⁵ Me kute ipumũnhkõt ren ijã amã ajarẽ. Ba mebê pardjêu kukràdjã man kõt ar amijo iba. Mebê pardjêu ne me pĩne kute me ikukãmãkjê kukràdjã marn kõt amijo ba mex. Pĩne kute kõt amijo ba mexo kute mebê idjaer kunĩ jakrenh. Me ja kõt ne ba amijo iba. ⁶ Ne kam jakam arỳm akabem dja ga ijaxwe jabej ikukjêro nhỹ. Be, Metĩndjwỳnh me

ikukãmãkjêmã kum, “Dja ba mrãmri akubyn me tyko tĩn”, ane. Kute akubyn me tyko tĩnja ne me tu amiwýr kamnhĩxkumrẽx.

⁷ Me ikukãmãkjê Djako ne krabê 12 jadjuw. Krabê 12 ja ne ar aben djô'ã apýnh tãmdjwý ba djãri kubê 12, apýnh me krãptĩ: ba djãri kubê 12. Apýnh me ikukãmãkjê ba ja ne me akatikammẽ akamãtkammẽ mã Metĩndjwýnhmã amijarẽho kumex. Ne mã kum apẽho kumex ne mã amim, “Mrãmri dja Metĩndjwýnh akubyn me tyko tĩn”, ane. Ne mã me akubyn tĩn nhõ akati bõx jabej ajkam ama.

Ba ne ba mekõt tu amim kamnhĩxkumrẽx ne mã me kunĩmã kum, “Mrãmri dja Metĩndjwýnh akubyn me tyko tĩn”, ane. Nhyr kõt mebê idjaer kamingrãnyre imã ijaxwe jarẽ ga kam ijaxwe'õ jabej ikukjêro nhỹ. ⁸ Be, djãm aje mekõt amim, “Metĩndjwýnh te kute akubyn me tyko tĩnmã”? ane. Djãm aje amim anhỹr got? Kati. Ga ne ga aje ã amim anhỹr prãm kêt. Nãm ã Paur Angripamã ane.

⁹ Ne kam ajte kum,

—Be, badjwý amrêbê ne ba mekõt amim, “Kê, Nadjarekam Jeju wã. Ba 'ã me kabẽnbê idjãptãrkumrẽx gẽ meĩmaro ba”, ane. ¹⁰ Ne kam kõt mrãmri Djeruxarẽkam ã mebê idjãptãro ane. Ne me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr ar kabẽnkõt me krãptĩbê ijê. Jeju nhõ me jabê ijê. Nhyr me

kute me parmã ba mekõt memã kum, “Ajrã. Me abĩ”, ane. ¹¹ Ne mã me bikprõnh djã kunĩkõt meo ibikẽho iba. Me tokry pymaje kute Jeju japrýn kanga jabej ne ba mã meo ibikẽho iba. Meo ibikẽho iba:n kam amũ apýnh krĩrax bajtem djãridjwý me'ýr mrãn bõx.

¹² Kamã ne ba krĩraxbê Tamagu'ýr tẽ. 'Ýr itẽm kẽtri ne me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr ar me kadjy imã pi'õk no'õk ne. ¹³ Bẽnjadjwýr rax Angripa, nã bãm me'ýr pi'õk no'õko tẽ: nhyr arým ijã kãkwa nhipõkri myt nhỹ. Nhyr kãkwa kurũm mýjja jadjẽnh prĩne ikurwý ba arým omũ. Adjẽnh tỳxo kute arngro jakrenh. Nhyr ikõt me mõrdjwý mýjja jadjẽnh me kurwý.

¹⁴ Bar ikunĩ pykabê irõrõk ne. Ba kam me'õ kabẽn ma. Nhyr mebê idjaerkam ikabẽn djwýnhkõt imã kabẽn ne imã, “Xaur, Xaur, mýkam ne ga me kute amim imaro abikẽnh ar o aba? Nã gãm aje ba mãn ijo abikẽho aba pyrãk. Ga arĩ aje ijo abikẽho abakam te adjumar mex prãmje. Ga, mry kute jẽnh bjêrja pumũ. Me kute mýjja djwa mexo mry kamjýr nhyr arým umaje prõt tỳxja pumũ. Nhyr kwý amakkre kêt kam tu amikamjýr djã kanãn arým tokry ne. Gadjwý dja ga arĩ ijo abikẽho aban arým atokry: ne”, ane.

¹⁵ Ba kum, “Bẽnjadjwýr mýj me ajõ ga ne ga imã akabẽn

ne”? ane.

Nhym imã, “Ba ibê Jeju. Nã gãm me kute amim imarjao abikênh aban aje ba mãn ijo abikênh pyræk. ¹⁶ Be, amibêx ne kàjmã dja. Ije ajã inhõ àpênh djwýnh mênh kadjy ne ba amã amijo amirĩt. Aje ajbir ipumũnh'ã dja ga memã ajarê. Dja ba ã mýjja kwý nhipêx ne kôt amã amijo amirĩt ga ipumũ. Jadjwý dja ga 'ã memã ajarê. ¹⁷ Jakam dja ba me bajtemmã ajanon mã me bajtembê apytã nhym me kute abĩn kêt. Ne mebê idjaerdjwýbê apytã nhym me kute abĩn kêt.

¹⁸ Ga, me no mjõtka kute mýjja pumũnh kêt ne arĩk ba punuja pumũ. Nhym be, me no pôt ne me mýjja kunĩ pumũn kam katàt ba. Ga ajte, akamàt kô tykkam me kute mýjja pumũnh kêt ne ba punuja pumũ. Nhym me memã mýjja kurwý nhym me arým mýjja kunĩ pumũn katàt ba.

Me bajtemdjwý ne me arĩk ar ban axwe. Dja ba memã ajano ga memã ikabênh jarê. Memã arê nhym me arým tu amim imarkumrêx ne arým katàt amijo ban axwe kêt ne ar ba. Xatanaj ne kute meo ba tũm. Kubê dja ga Metĩndjwýnh'ýr meo akêx nhym me arým tu amim imarkumrêx. Nhym Metĩndjwýnh arým me axwe maro aknon mekam ngryk kêt. Mekam ngryk kêt ne arým mekôt me umjuw. Ta kute amimexo meo mexja kôt me umjuw. Dja

me tu amim imarkumrêx nhym Metĩndjwýnh arým me axwebê me utã. Ja kadjy dja ba me bajtemmã ajano.” Nãm ã Jeju imã ane. Nãm ã Paur Angripamã ane.

Ne kam ajte kum,

¹⁹ —Kam, Bênjadjwýr raxbê Angripa, Jeju kute kàjkwa kurũm imã amijo amirĩtkam ne ije omũnhkam djãm ija-makkre kêt ne ije mar kêt? Kati. Arým ne ba tu amim markumrêx ne katàt kabênh man kôt ar amijo iba. ²⁰ Kam ne ba krĩraxbê Tamagu kumrêxkam memã 'ã ajarê. Ne kam Djeruxarêmê pykabê Djudêja kunĩkôt memã 'ã ajarê. Ne kam apýnh me bajtem ba djakam memã 'ã ajarê. Ne memã kum, “Dja gar amikam akaprĩren wãnh ajaxwemã anhiren Metĩndjwýnh'ýr amijo akêx. Ne kabênh man kôt ar amijo aba gê me ar apumũn arým amim, ‘Be, mrãmri ne ar kute Metĩndjwýnh'ýr amijo akêxkumrêx’, ane. Gê me ar apumũn ã amim ane”, ane.

²¹ Amrêbê ije memã ja jarênh abakam ne me arým ijo tým, mebê idjaer ne me Metĩndjwýnh nhõ kikretikam ijo tým ne ipa 'amýn bit kute ibĩnmã. ²²⁻²³ Nhym Metĩndjwýnh mã: mebê ipytã ba memã idjujarênh itêm rã'ãn arým myt ja'ýr bõx. Nã bãm me kátammê me rũnhmã 'ã idjujarênh itêm rã'ã ne. Mõj djê Metĩndjwýnh kukwakam kabênh jarênh djwýnh ar amrêbê me bakukãmãremã kum, “Dja

me banhõ Bẽnjadjwỳrbê kumkatibê Kritu tokryn tyn akubyn tĩn ne. Akubyn tĩno me bamã wa. Ne kam kàj bê mebê idjaermã amijarẽ. Ne ajte me bajtemmã amijarẽ. Ne memã kum, ‘Ga, ityk ne akubyn itĩnja pumũ. Dja ga me tu amim imarkumrẽx ne arỳm ikõt atyk nhijukri akubyn atĩn’, ane. Nãm ã memã anhỹro ba. Kabẽn ja ne kute memã pry kurwỳ djà pyràk. Kõt ne me katàt amijo ban tĩnkumrẽx.” Nãm ã Mõjdjê ar me bakukãmãremã ane. Me kabẽn jabit ne ba memã arẽnho iba.

Nãm ã Paur Angripamã ane. ²⁴ Nãm kum ja jarẽnho dja nhym Pexu tu o kapêr tan kàj bê kum,

—Paur, nã gãm ajbã. Aje pi'òk nhidji jarẽn h krãptĩkam ne ga ajbã, ane.

²⁵ Nhym kum,

—Bẽnjadjwỳr Pexu, kati. Ibibãnh kêt. Mrãmri ne ba katàt ikabẽn jarẽnhkumrẽx ne ibẽno ibikẽn kêt.

²⁶ Bẽnjadjwỳr raxbê Angripa kute imarkumrẽx. Kam ne ije amipudjur kêt ne tu aminêje kum ikabẽn jarẽnhkumrẽx. Djãm me kute mỳjjao bipdjur ne o ba? Kati. ²⁷ Nãm me tu irãri o ba nhym me kunĩ kute omũnh ne mar. Kam Angripadjwỳ arỳm prĩne kute mar. Ba ne ba ja ma, ane.

Nãm anen arỳm Angripa'ỳr akẽx ne kum,

—Bẽnjadjwỳr rax Angripa, djãm ga ne ga arỳm Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽn h djwỳnh'ã amim, “Mrãmri Metĩndjwỳnh kõt me

kabẽnkumrẽx”? ane. Arỳm ba ama. Mrãmri ne ga ã amim ane. Nãm ã Paur kum ane.

²⁸ Nhym Angripa kum,
—Aje Kritu'ỳr ijo akẽx'ỳr, ane.

²⁹ Nhym Paur kum,
—Ga ren 'ỳr amijo akẽx 'ỳr nàr ga ren ikudjwa tu amim Kritu markumrẽx ba ren kam ikĩnhkumrẽx. Me kunĩ kute jakam imaro ỳrdjwỳ ren ikudjwa tu amim markumrẽx ba ren mekam ikĩnhkumrẽx. Jao ne ba Metĩndjwỳnhmã a'uw. Nhym ren me kute ikudjwa adjuwprekambit ne ba ren ikĩnh kêt.

³⁰ Nãm Paur ã Angripamã ane. Nhym kam bẽnjadjwỳr rax Angripamẽ bẽnjadjwỳr Pexumẽ Bernimẽ ar ja nhikõ'ã me ỳrjamẽ arỳm kàjmã dja. ³¹ Kàjmã djan kubê akẽx ne mõn kàxã o aben maro djan abenmã kum,

—Ne ren axwe gwaj ren kubĩ nàr kubê ijê. Nhym be, kati. Axwe kêtumrẽx, ane.

³² Nhym kam Angripa Pexumã kum,

—Ren kute amã arẽn h kêt ne ren kute amã, “Ba gop bẽnjadjwỳr raxbê Xedjamã aminêje ikabẽn jarẽ”, anhỹr kêt, gwaj ren arỳm kum banhire nhym ren ta mekõt ar ba, ane.

27

Me kute krĩraxbê Rõmamã Pauro mõi.

¹ Nhym kam bẽnjadjwỳr ar memã kum,

—Me on ngõkõt pykabê Itarij'ỳr mebê ijêjao mõi, ane. Ne kam arỳm krãkamngõnho

ba djwýnh nhidjibê Jurmã Paur ar arê. Paurmẽ mebê ijê kwýmẽ ne meo ba djwýnhmã arê. Kum arê nhym arým kute pykabê Itarij'ýr meo mõrmã. Jurbê ne bẽnjadjwýr raxbê Xedja nhõ krãkamngõnh krãptĩ: kubê 100 nhõ bẽnjadjwýr 'õ. Ba ibê Ruka ne ba ajte mekõt tẽ.

² Ba me kam pykabê Itarij'ýr imõrmãn kam krĩraxbê Amitukam me ja nhõ kàraxmã wadjàn arým inox ne. Pykabê Adjij'ãnh ne me kute kàraxo mõrmã. Me'õ nhidjibê Arxaku ne me ikõt tẽ. Pykabê Matenikam krĩraxbê Texarõnikakam ne abatãnh djà.

³ Ba me kàraxkam mõ: nhym me ijã akati. Ba me kam krĩraxbê Xidõ'ã kàrax nhõ. Nhym Jur kum Paur kaprĩn kum,

—Ajrã. Anhõbikwa'ýr wabi gẽ ar ajo djuw mex, ane. Nhym ar'ýr wabin ar ikõ'ã nhỹ:n kam ajte akubyn kàraxmã wadjà. ⁴ Ba me kam inox ne. Ne apêxtibê Xipre tekre'ãnh mõ, kòk me ikutã àbêrkam. ⁵ Ne kam pykabê Xirxij'ãnh mõ:n kam amipãnh kumẽ. Ne pykabê Papirij'ãnh mõ:n kam amipãnh kumẽ. Ne kam arým pykabê Rixijkam krĩraxbê Mire'ýr bõx ne kam kàrax nhõ.

⁶ Nhym kam krãkamngõnh kubê 100 nhõ bẽnjadjwýr arým kàrax 'õdjwýmã kato. Nãm krĩraxbê Arexãkam me ja nhõ kàraxmã kato. Kà wãkam ne me kute pykabê Itarij'ýr mõrmã. Nhym kam me ijo tẽ ba me kà wãmã

wadjà. ⁷ Ne kam inox ne mõ. Ne iprĩ'ã mõ: nhym arým me ijã akati kwý apêx. Ba me kam krĩraxbê Nidju tẽpo mõ. Nhym kòk djàbêr tỳ:x me ibê aptà ba me kam aparmã apêxtibê Kreta'ýr mõ. Mõ:n kam Kretakam krãnh krã'yrbê Xamona'ãnh mõ. ⁸ Ne kam iprĩ'ã mõ:n kam arým amipãnh Xamona mẽ. Ne kam kàrax nhikwã djà nhidjibê Kà jarij djà mexte'ýr bõx ne 'ã kàrax nhõ. Krĩraxbê Raxêr kuri ne nõ.

⁹ Nhym kam me ijã akati krãptĩ apêx. Nhym Paur amim,

—E kum, arým ne ba me amikrà nhym arým na 'itỳx 'ýr. Na 'itỳx'ã mytyrwý bõx 'ýr. Be, arým me kute amijajbur'ã akati apêx. Me ibê idjaer kute Metĩndjwýnhmã amija-jbur djà nhõ akatija apêxkam na 'itỳx kumex. Arým na 'itỳx kumexkam ne ba me imã imõr pyma:, ngõ raxbê pyka kêt kam me imõrja pyma:, ane. Ne kam memã kum,

¹⁰ —Ikabên dja gar ama. Dja gwaj ngõ raxbê pyka kêt kam mõ nhym na arým gwaj bajo ajkẽ. Ne arým kàkam me jênhmẽ kàraxo bikênh mex ne. Ja ne ba gwaj bakukãm kuma. Nãm ã Paur memã ane. ¹¹ Nhym krãkamngõnh nhõ bẽnjadjwýrja Paur kõt kabên djir kêt. Nãm kào akêx djwýnhmẽ õ kàrax djwýnh kõt kabên dji. ¹² Ne kam me kute na 'itỳx apêx jamãrbê kàrax nhikwã djà punure. Nhym me bẽn 'ãtom ne abenmã kum,

—Gwaj on banox ne amũ krĩraxbê Penixij'ÿr babōxmã. Ne kam kam na 'itÿx apêx kam ama, ane. Be, apêxtibê Kreta tãmkam ne krĩraxbê Penixij. Penixijkam kà nhikwã djàkam dja aparmã kôk 'itÿx wabê nàr kàjmã wabê nhym bu'ã akàx kôkbê aptà nhym kàrax nōr mex ne.

Kôk tÿ:x kute tu kàrax rēnho mōr.

¹³ Nãm me bēn 'ãtom nhym kôkdjwÿ arÿm aparmã kàjbê wabê. Nhym me arÿm abenmã kum,

—Aje. Jakam arÿm 'ÿr me banox kadjy mexkumrêx, ane. Ne kam arÿm djudjêdjêti'ã kēn 'ãprejao wabin kàraxkam kudji. Ba me kam mō. Apêxtibê Kreta 'ãnh mō. ¹⁴ Nhym kàjbê 'ãtũm nhym kôk arÿm àbêr tÿx ne. Kôk djàbêr tÿx jamã ne me kum Juraku jarê. ¹⁵ Nhym arÿm kôk djàbêr tÿ:x ne tu kàrax rēnho mō. Rēnho mō: ba me kam arÿm tu kum inhire nhym kôk arek o mō.

¹⁶⁻¹⁷ Nhym kam kà arÿm kôk djàbêr kôt apêxti nhidjibê Kraôdja tekre'ãnh mō. Amrêbê ne ba me kàrax katê'ã kà ngrire nhôn o mō. Ne kam arÿm jakam idjapênh rax ne kà ngrireo wabin kàraxkam kudji. Nhym kam me djudjêdjêtio ibũmkôt kàrax'ã kajngàro tē. Ngô tÿ:x kute kàrax ka'èk kêt kadjy ne me 'ã kajngàr. Kôknhôkà raxkam ne ba me mō. Kôknhôkà raxkam ne me par kwÿ pumjuw nhym ku'ê tũm. Nhym me apÿnh pĩo krãbê o kapan ajte

kraxbê o kapa. Ne pĩ'ã apÿnh kubêkàti janhô. Kôk kute o mōr tÿx kadjy ne me 'ã anhô. Ba me mō: nhym kôk me ijo mōr tÿ:x ne. Nhym kute arerek'ô'ã kàrax mēnh karō ne me arÿm par'ã wabin kubêkàtimē kukràdjà kunĩ bôn arÿm o ruwn kudjin kam nhÿ. Nhym kôk arek kàraxo mō. Nhym arÿm kà kajgon pĩ'ã mō. Arerek wã nhidjibê ne Xixi.

¹⁸ Nhym kôk djàbêr tÿ:x ne me ijo àbêr tÿ:x. Nhym kàrax amijadjwÿr tÿxo mōrri: nhym 'ã akati. Nhym me kàrax kajkritmã arÿm ngônhmã kàkam me jēnh kwÿ rē. ¹⁹ Nhym kam arÿm me inox'ã akatibê 3 apêx ba me arÿm ngônhmã kàraxkam apÿnh kukràdjà kwÿ rē. ²⁰ Ne kam mō: nhym arngromē kanhêti amirĩt kêt'ã arÿm akati krãptĩ apêx. Nhym kôk 'itÿ:x me ijo mōr tÿx rã'ã ne. Ba me te: amipytâr djà'ô jabej ar irĩt ne arÿm idjumar punure ne.

²¹ Ne mōn arÿm inhō kwÿ krēn kêt 'ãtũm ne. Nhym kam Paur kàkam me àpēnh'ÿr tēn arÿm me ipôkri djan memã kum,

—Ë, ba ar amã arê gar ama. Nã gãm ren ar amũja'ã ikôt akabēn dji gwaj ren apêxtibê Kreta'ãnh arek wajêt. Ne ren kam badjumar mex nhym ren mÿjja'ô biknor kêt. ²² Jakam dja gar akubyn adjumar mex ne atÿx. Dja te kàrax wadjà nhym ngô kute gwaj bajōnh bĩn prãm kêtumrêx.

²³ Be, akamàtkam Metĩndjwỳnh Nhym me'ã akatio wajêt ne kadjy mrãnh djwỳnh'õ iwỳr bõx ne ikuri dja. Metĩndjwỳnh ta ne mã ijo ba, ba kum idjãpênh ar iba. ²⁴ Kadjy mrãnh djwỳnhja ne imã, "Paur, on atĩn prãm kêt. Dja ga bẽnjadjwỳr raxbê Xedja kabem adjãmkuvrẽx. Nhym aro'ã me mõrwã ne Metĩndjwỳnh arỳm akõt me kunĩ dja. Akõt dja me tyk kêtkuvrẽx", ane.

²⁵ Be, ã kute imã anhỳrkam dja gar adjumar mex. Mrãmri dja amikabẽn kõt ngõbê gwaj bapytarkuvrẽx. Metĩndjwỳnh kute gwaj bapytãrja ne ba tu amim kamnhĩxkuvrẽx. ²⁶ Nhym kam mrãmri kõk 'ityx dja apêxti'õ'ã gwaj bamẽnhkuvrẽx. Kàraxmẽ ro'ã gwaj bamẽnhkuvrẽx, ane.

Kàrax bika'èk'ã ujarẽnh.

²⁷ Nhym kam arỳm me inox'ã akatibê 14 apêx nhym akamàtkam ngõ raxbê pyka kêt nhidjibê Angrikukam kõk 'ityx ari: kàraxo ba. Nhym akamàt kõ ipõkri kãkam me àpênh abenmã kum,

—È, kute akàx'yõr kã arỳm mõr pyrãk, ane. ²⁸ Ne kam koror jabej ngõ'ã kadjãt'ã tu jakre nhym 'ã djudjêdjêbê 30 metu apêx. Nhym me kam amak ngriren ajte 'ã kadjãt jakre. Nhym arỳm kãjbê krãn 'ã 27 metu apêx.

²⁹ Nhym kàrax kẽn'ã bika'èk karõ me arỳm ngõnhmã djudjêdjêti mẽ. Djudjêdjêti'ã kẽn 'ãpreja mẽn ajte ja mẽn ajte ja mẽn ajte ja mẽ. Nhym kẽn arỳm akubyn kàrax pynê.

arỳm axwe umar. ³⁰ Nhym kam kàraxkam me àpênh bit kute mebê amipdjur ne amijã maje kàrax kurũm katormã. Nãm me 'èx ne memã kum,

—Ba me kã ngrirekam djudjêdjêti'ã kẽn 'ãpreja'õ nhỳr ne o ikaton kã krwýt'ãnh kumẽ gẽ akubyn kã krwýt pynê, ane. Ne kam djudjêdjêti'ã kã ngrireo ruwn bit ngõnhmã mẽnhmã.

³¹ Nhym Paur arỳm me krãkamngõnhmẽ mebê 100 nhõ bẽnjadjwỳr'yõr tẽn memã kum,

—Dja me wã mõn arỳm utãr djã kêt ne me gadjwỳ apytãr djã kêt, ane. ³² Nhym me krãkamngõnh arỳm 'yõr mõn 'ã djudjêdjêti kunĩ jakã. Nhym arỳm kã ngrire mebê ngõnhmã nox ne akuno.

³³ Nhym arỳm akati tẽn nhym Paur arỳm memã arẽn memã kum,

—Nã gãm ar kõk apêxkam amakbê amijajbu nhym arỳm ar ajã pi'õk kamrêk amãnhkrut apêx. ³⁴ Ar atỳx kadjy gop on ar anhõ kwỳ krẽ. Ngõ kute ar apar prãm kêtkuvrẽx.

³⁵ Nãm ã memã anen arỳm djwỳ'õ by. Ne me kunĩ nhipõkri Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarẽn kokij ne arỳm krẽnmo krax ne. ³⁶ Nhym kam me kunĩ akubyn kĩnh ne adjwỳnhdjwỳ õ kwỳ krẽno kumex. ³⁷ Kàraxkam me ikunĩ ne me ikrãptĩ:. Me kute me ijã akrebê 276. ³⁸ Nhym me õ kwỳ krẽn arỳm ajne. Ne kam kàrax kajkritmã ngõnhmã

jênh rê. Atemã bàygogo 'yo jênh rê.

³⁹ Nhyr arỳm akati. Nhyr me arỳm pyka pumũ. Nhyr me'õ kute amrêbê pyka pumũnh kêtumrêx. Nhyr wãnh pyka kute aktã ngõ nhijêkam ngõ binhikrênhja. Nhyr me arỳm amybỳm kàrax kadjy omũ. Ne kam abenmã kum,

—E kum, gwaj 'ỳr kam mãn kàraxo wadjà gê umar mex, ane.

⁴⁰ Ne kam arỳm kên kunĩ'ã djudjêdjêti 'ãpre bôn tu kum ire. Ne kã katê pynênh dj'ã djudjêdjê 'ãpre bô. Ne kam kã krwỳt'ãnh par'ã kubêkatio wabin 'ã kunhõ, kôk kute kàraxo mõr tỳx kadjy. Ne arỳm akàx'ỳr kàrax krão akêx ne. ⁴¹ Nhyr kam kàrax arỳm ngõ kute aben mok dj'ỳr bôx. Kam ne kororre. Ne mõn 'ã nõn arỳm 'ã nõr tỳx mex ne. Nhyr ngõ djakã 'ity:x arỳm kàrax katê titik ne ka'êko mõ.

⁴² Nhyr krãkamngõnh ar abenmã kum,

—Mebê ijê tũm nox ne akàxmã rêr ne atỳxã àbir ne mã prõt kêtri gwaj me kupa, ane. ⁴³ Nhyr krãkamngõnh nhõ bẽnjadjwỳr Paur'ã maje akubyn me unên memã kum,

—Kwãrik wãnh. Gê me rêrja kumrêx tu nox ne rên akàx'ã wabi. ⁴⁴ Gê me rêr kêt pĩponh jamỳ nãr ngõ kute kã ka'êk jamỳn 'ã mekôt rê, ane. Ba me kam ikunĩ arỳm inox ne. Ne kam ikunĩ arỳm akàx'ã wabi.

28

Apêxtibê Matãkam ar ba.

¹ Ba me arỳm wabi nhyr me bajtem apêxtikam ar baja me imã,

—Apêxti ja nhidjibê ne Matã, ane. Ba me kam kuma.

² Nhyr kam namê krykam apêxtikam me bajtemja kum me ikaprĩkumrêx. Ne kam arỳm me imã kuton me imã kabên mextire.

³ Nhyr Paur arỳm pĩ ngrã kwỳ karwãn kuwykam adjuw. Nhyr kangã djãkrê kuwy pymaje pĩ ngrã kurũm katon arỳm Paur nhikra nhãn 'ã wajêt. ⁴ Nhyr me arỳm ikra'ã kangã jêtkôt omũn abenmã kum,

—Be, tãmwãbê ne me par djwỳnh'õ. Jakam dja ty. Ngõ ne kute bĩn kêt nhyr be, kangã dja kubĩ. Axwe pãnh dja ty, ane. ⁵ Nhyr kangã ikra'ã wajêt nhyr tu kum ikra wabê nhyr arỳm kuwykam tỳm. Nhyr kam tokry kêt ne. ⁶ Nhyr me te Paur nhigot jabej. Nãr, me aêrbê tyk ne tỳm karõ te 'ã ajkam ama. Te kam ama:n omũnho kumex. Omũnh 'ãtũm nhyr ajmã kute kêtumrêx. Nhyr kam me atemã kabên djin abenmã kum,

—Be, kubê ne metĩndjwỳnh'õ, ane.

⁷ Apêxti tãmkam bẽnjadjwỳr nhidjibê Pubriju. Õ pyka kuri ne ba me dja. Pubriju me imã,

—Inhõ kikrekam dja gar nhỹ, ane. Bar kam 'ỳr mõn kam nhỹ nhyr arỳm me ijo djuw mex mexkumrêx. Ba

me kam kam inhỳr'ã akati amãnhkrut ne ikjêkêt apêx.

⁸ Nhyam kam Pubriju bãm kute ir djwỳnhja kã kangron iku:w. Nhyam Paur arỳm 'ỳr wadjàn Metĩndjwỳnhmã o a'uw ne krã'ã ikra djin arỳm o mex ne. ⁹ Nãm Paur ã o ane nhyam kam apêxtikam me punu kunĩ 'ỳr bõx nhyam arỳm me o mex ne. ¹⁰ Nhyam kam me me imã mỳjja kumex ngã. Ba me kam arỳm inoxmã. Nhyam me arỳm apỳnh me imã mỳjja kĩnh djari kàraxkam kumex ne.

Krĩraxbê Rõma'ỳr mõrn bõx.

¹¹ Me inox kêtri ne apêxtikam me ijã mytyrwỳbê amãnhkrut ne ikjêkêt apêx. Ba me arỳm inox ne. Krĩraxbê Arexãkam me õ kàraxkam inox ne. Nãm me amrêbê amex jamãrbê apêxti'ãnh kàraxja nhõ. Kàrax krwỳt'ã ne me karõ amãnhkrut wajêt. Ja nhidjibê ne Kaxu. Nhyam ja nhidjibê Põr.

¹² Ba me inox ne mõ:n kam krĩraxbê Xiraku'ãnh kàrax nhõ. Nhyam me ijã akati amãnhkrut ne ikjêkêt apêx.

¹³ Ne kam ajte inox ne pyka 'ãnh mõ:n kam krĩraxbê Reguju'ỳr bõx. Ne kam me aà'ã mõ: nhyam me ijã akati. Nhyam kam kàjmã kók wabê ba me ajte akatikam krĩraxbê Poteroj'ỳr bõx ne 'ãnh kã nhõ.

¹⁴ Bar kam wabin Jeju kukwakam me kute abeno kamy kwỳ jabej ne memã ikato. Nhyam me ar imã,

—Dja gar inhũrkwãkam nhỹ, ane. Bar kam nhỹ. Nhyam ar ijã akatibê 7 apêx.

Bar kam itekõt krĩraxbê Rõma'ỳr mõ.

¹⁵ Nhyam kam me amũ krĩraxbê Rõmakam Jeju kukwakam me kute abeno kamymã ar ijarê. Nhyam me arỳm ar ikutã mõ, kute ar ikajpar kadjy. Ne kam Apiju'ãnh djwỳ jamỳnh djãmê me õt djãbê 3mẽ kam bõx. Bar kam me'ỳr bõx. Nhyam kam Paur me omũn arỳm Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarên akubyn tỳx ne.

¹⁶ Ba me kam mõ:n arỳm krĩraxbê Rõma'ỳr bõx. Nhyam kam krãkamngõnh krãptĩ: kubê 100 nhõ bẽnjadjwỳrja mebê ijê tũmo bõx. Me nêje ku'ê djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmã mebê ijê tũm kunõo bõx. Nhyam arỳm mebê ijê djakam mebê ijê. Nhyam be, me Paurmã kum,

—Ga dja ga anhõ kikrekam nhỹ. Krãkamngõnh pydjibit dja anêje nhỹ, ane. Nhyam kam me'õ nhũrkwã purokam nhỹ.

Kute Rõmakam mebê idjaermã amijarênh.

¹⁷ Nhyam kam arỳm Paur'ã akatin akatin akati nhyam arỳm amiwỳr mebê idjaer rũnh 'uw nhyam me 'ỳr bõx ne arỳm 'ã akuprõ. Nhyam kam memã kum,

—Akmere ar, djãm me babê idjaerkam ne ijaxwe'õ? Nàr djã ne ba me bakukãmãkjê kukràdjà'õo ajkê? Arkati. Ijaxwe kêt nhyam Djeruxarêkam me arỳm ibê ijên krĩraxbê Rõmakam me jamã ikanga. ¹⁸ Nhyam me prĩne ijaxwe jabej ikukij ne

ima. NhyM bēnjadjwýr ar ijã abenmã kum, “Ren bĩn kadjy axwekumrēx gwaj ren arým kubĩ. NhyM be, kati. Axwe kētkumrēx”, ane. Ne bit kute imã ikra karo ba itēmmã.

¹⁹⁻²⁰ NhyM mebē idjaer mã kabēno bēnjadjwýr ar apa. Ba kam aminēje arkum, “Ba gop bēnjadjwýr raxbē Xedjamã aminēje ikabēn jarē”, ane. NhyM ar arým amrē 'yr ijano ba tēn bōx. Dja ba aminēje Xedjamã ikabēn jarē. Djãm ije kum inhō me wýnhbē idjaer jaxwe'õ jarēnhmã? Arkati. Imã inhō me wýnh jabēkam ne ba amiwýr ar ajuw. Ije ar apumũnh ne ar amã ikabēnmã ne ba amiwýr ar ajuw. Ę, ba ar amã arē gar ama. Dja Metĩndjwýnh akubyn me tyko tĩn. Mebē idjaer ne me tu amiwýr me akubyn tĩn kamnhĩxkumrēx. Badjwý ne ba tu amiwýr kamnhĩxkumrēx. Ije amiwýr kamnhĩxkam ne me arým kàxirãx jao idjuwpre. Nãm ã Paur memã ane.

²¹ NhyM kam me kum,

—Pykabē Djudējakam ne me nĩnh ar imã ajã pi'õk no'õk kēt. NhyM mebē idjaer'õ nĩnh bōx ne kute ajã mýjja'õ jarēnh kēt. ²² Be, pyka kunĩkõt me kute me kukràdjãja japrýo ba. Jabit ne bar kuma. NhyM be, ar ba ne bar ije 'ã adjujarēnh mar prãm, ane.

²³ Ne kam kute mar kadjy kum akati'õ jarē. NhyM kam me kute kum akati jarēnh bōx nhyM me krãptĩ Paur nhũrkwãmã wadjã. NhyM kam kryrãm

memã ujarēnhmo krax ne akamãtkam o ino re. Metĩndjwýnh kute amim me utàr ne ar meo ba'ã memã ajarē. Nãm memã Mõdjē kukràdjã jarēn Metĩndjwýnh kukwakam kabēn jarēnh djwýnh kunĩ kabēn jarē. Ne me kabēn kõt memã kum,

—Ga, pi'õk kõt Jejubē me banhō Bēnjadjwýrbē kumkatija pumũ. Kubē Krituja pumũ. Dja gar tu amim Jeju markumrēx. Nãm ã memã anhýro nhý.

²⁴ NhyM me kwý tu amim kabēn markumrēx. NhyM me kwý amim kabēn mar kēt. ²⁵ Ne arým kabēno aben japanho kumex ne arým ajmã. NhyM me bimãnh kētri Paur memã kum,

—Idjaij ne amrēbē: Metĩndjwýnh Karõ kukwakam me akwý'ã kabēn jarē. Mrãmri ne arēnhkumrēx. Nãm me bakukãmãremã kum, ²⁶ “Me'ýr tēn memã ikabēn jarēn memã kum,

'Dja ga me maro aku'ē kajgon mar kēt ne, kukràdjã'ã mýjja kute amijakreja mar kēt ne. Ne omũnh kajgon amim omũnhkumrēx kēt.' Mýkam?

²⁷ Bir, arým ne ga me adjumar djãkam ajamakkre kēt ne ajamakkre jaduj ne tu ano ngõr. Nã gãm me arĩk ã ibē amijo abao ane. Mýkam?

Bir, aje anoo omũnh kētmã ne aje ajamako mar kētmã ne aje ikukràdjã'ã mýjja kute

amijakreja adjumar
djàkam mar kêt mã ne
aje iwỳr amijo akẽx
ba ije me ajo mex
kêt mã. Nã gãm me ibê ã
ajamakkre kêt mẽ ano
kêto ane.”

Nãm ã me bakukãmãre Idjaij
ane. Nhym me bakukãmãre
aben djô'ã arẽho mõi.
Arẽho mõi tãmtã arỳm me
awỳr o bõx. Tũ:mràm ga me
akamingrãnyre ã ikabẽn mar
kajgoo ane.

²⁸ Me aje ikabẽn mar kaj-
gokam dja Metĩndjwỳnh arỳm
me bajtem mã ijano. Dja ba
memã Metĩndjwỳnh kute me
utàr'ã ajarẽ nhym me arỳm
tu amim markumrẽx nhym
kam arỳm me axwebê me utà.
Nãm ã memã ane.

²⁹ Paur mebê idjaermã
arẽnh pa nhym me arỳm mã
kubê mõi. Ne aktã kabẽno
aben japanho mõi.

³⁰ Nhym kam Paur ta
aminhũrkwãkam arek krĩ
nhym 'ã amex ne ajte 'ã amex.
Paur ta õ pi'òk kaprĩo õ kikre
djwỳnh mã ùrkwão pãnh. Nãm
ùrkwãkam nhỹ nhym me mã
'ỳr ban bõx nhym mã kam me
kunĩo djuw mex. ³¹ Ne kàj
bê Metĩndjwỳnh kute amim
me utàr ne ar meo baja'ã
memã ujarẽho krĩ. Ne mã
memã Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê
Jeju Kritu'ã kukràdjà jarẽho
krĩ. Nãm kum me uma kêt ne
ã memã arẽho ane. Nhym
me'õ kubê àptàr kêt kumrẽx.
Tãm ne ja.

Paur kute Rômakam me jamã pi'ôk no'ôk ne ja.

Paur ne krĩraxbê Rômakam me jamã pi'ôk no'ôk ne. Nãm krĩraxbê Rôma'ÿr tẽm kutã memã pi'ôk no'ôk ne. Nãm 'ÿr tẽm kêt rã'ã, kute Rôma pumũnh kêt rã'ã ne kam 'ÿr tẽmmã krã ne kam amikukãm memã pi'ôk no'ôk jano. Me kute Jeju mar kute omũnh ne kam ôkre kadjwÿnhbê kute amim,

—Nã mrãmri ne Metĩndjwÿnh kute Paur janor. Nãm pĩne kute Metĩndjwÿnh kukràdjã marja pumũ, anhÿr kadjy. Kam ne Paur memã Metĩndjwÿnh kukràdjã'ã ajarẽn memã kum,

—Me kunĩ ne me axwe, ane. Mebê idjaer nãr, pyka kunĩkôt me kunĩ axwekam mexo kute Metĩndjwÿnh tẽp kêtumrẽx. Nhyim be Metĩndjwÿnh ukapĩkôt arÿm me bamã me bapytãr djwÿnh jano. Me bamã kurê rã'ãkam, bamã bajaxwe kĩnh rã'ãkam me bawÿr me utãr djwÿnh jano. Nhyim kam me kunĩ, mebê idjaer, nãr kon pyka kunĩkôt me kunĩ dja me tu amim Jeju markumrẽx nhyim Metĩndjwÿnh arÿm meo kra ne meo tÿx, axwebê meo tÿx nhyim me arÿm katãt ar amijo ba. Nhyim Metĩndjwÿnh dja kum me abê rã'ã rã'ã rã'ã. Ne kam ajte amũ akati 'ô kam dja ajte mebê idjaero tÿx nhyim

me arÿm 'ÿr amijo akẽx. Nãm ã Paur memã ane. Tãm ne ja.

1 Ba ibê Paur. Ibê Jeju Kritu nhõ àpẽnh. Ta ne amiwÿr ijuw ne arÿm mebê amim ipytãn ar ijo ba. Ijo ban arÿm ijano ba arÿm Kritu'ã ujarẽnh ny jarẽnhõ iba. 2 Amrêbê: ne kukwakam memã kabẽn jarẽnh djwÿnh ar me bakukãmãremã ujarẽnh ny jarẽn mã memã kum,

“Dja Metĩndjwÿnh ï memã ujarẽnh ny jarẽ.”

Nãm me ã Metĩndjwÿnh nhõ pi'ôkkam memã ane. 3 Kra'ã ne ujarẽnh nyja. Krabê Jeju Kritu'ã ne ujarẽnh nyja. Me banhõ Bẽnjadjwÿrbê kumkati'ã ne ujarẽnh nyja. Nãm Kra amijo ï ne nã kurũm kato. Nã kurũm katon arÿm kôt kubê me bakukãmãre Dawi tãmdjwÿ. 4 Ne kam tyn akubyn tĩn nhyim kam Metĩndjwÿnh Karõ arÿm memã tÿx jadjã nhyim me arÿm tÿx. Tÿx ne arÿm memã Jeju'ã ujarẽnh ar ba. Ne memã kum,

—Mrãmri, Jejubê Metĩndjwÿnh Krakumrẽx. Ga, tyk ne akubyn tĩnja pumũ, anhÿro ba. 5 Ta ne tu kum ikapĩrĩn ijano ba arÿm memã 'ã idjujarẽnh ar iba. Gêdja apÿnh me ba djã kunĩkôt me idjujarẽnh man arÿm tu amim Jeju markumrẽx ne arÿm katãt kabẽn man kôt ar amijo ba. Ja kadjy ne ijano ba Jeju'ã idjujarẽnh ar iba. 6 Ga, ar gadjwÿ Jeju Kritu

kute amiwÿr ar ajwÿr ne ar ajo baja pumÿ.

⁷ Krĩraxbê Rômakam Metĩndjwÿnh kum ar ajabê. Kute ar ajo aminhõ kadjy arÿm amiwÿr ar ajuw ne ar ajo ba. Ar akunĩmã ne ba pi'òk no'òkjakam ikabên jarê.

Gê Metĩndjwÿnh tu kum ar akaprĩ. Kubê ne me Babãm. Ne kam Bẽnjadjwÿr djwÿnhbê ne Jeju Kritu. Gê ar tu kum ar akaprĩn* ar ajo ba gar adjumar mex rã'ã ne.

Paur kute Rômakam me omÿnh prãm'ã amijarênh ne ja.

⁸ Ba mã ijo ba djwÿnh, Metĩndjwÿnh kumrëxmã ar ajarênh mã kum ar akunĩkam amikĩnh jarê. Apÿnh me ba djã kunĩkõt ne me ar ajã abenmã kum,

—Onĩj, Krĩraxbê Rômakam me arÿm tu amim Jeju markumrëx, anhÿro ba. Ba kam ar akam ikĩnhkumrëx.

⁹⁻¹⁰ Ne Metĩndjwÿnhmã ar ajarênh rã'ã ne. Kum idjã'wÿr kunĩkõt ne ba mã kum ar ajarê. Ba ar awÿr itēm kadjy mã kum amijo a'uw ne kum,

—Djũnwã, ba jakam krĩraxbê Rômakam ar'ÿr tēn ar'ÿr bõx, idjumar mex ne ar'ÿr bõx. Ga mrãmri aje ar'ÿr ibõx'ã amim karõ jabej ba jakam ar'ÿr ibõxkumrëx. Nã bãm ã kum amijo idjã'wÿro ane. Mrãmri ne ba ar awÿr ikrã ne. Djã nã bãm ar amã ijêx? Metĩndjwÿnh ta ne kute ar amã ijêx kêt kõt kute imar. Djãm kum idjãpēnh kêt got?

Mrãmri Kra'ã ujarēnh ny ne ba kãj bê memã arēnhõ ibakumrëx. Kam ne ba mrãmri ar amã arēnhkumrëx.

¹¹ Mÿkam ne ba ã kum idjã'wÿro ane? Bir, ije ar apumÿnh prã:mkam. Dja ba ar akam bõx ne Metĩndjwÿnh kadjy arÿm ar amã adjãpēnh djã'õ'ã karõ. Metĩndjwÿnh Karõ kukwakam ar amã 'ã karõ gar arÿm maro aban arÿm Jejukõt ar amijo aba. Kõt ar amijo aban arÿm 'ã angrã tÿx ne 'ã adjukanga kêt kumrëx. ¹² Gwaj kam baje tu amim Jeju markumrëx'ã aben pumÿn arÿm aben man kam tu amim Jeju mar tÿ:xkumrëx ne bakĩnhkumrëx.

¹³ Bir, ar awÿr itēm mã ne ba mã amim 'ã karõ krãptĩ nhym apÿnh mÿjja mã ibê aptã. Ar aje imar kêt karõ ne ba ar amã ja jarê. Imã ar awÿr ibõx prãm. Ga, me kute bãygogo djêo baja pumÿ. Arÿm me kute ê parkam kĩnhkumrëx. Badjwÿ dja ba ar akam bõx ne Jeju'ÿr me kwÿo akēx nhym me arÿm tu amim markumrëx. Tu amim markumrëx ba kam arÿm ikĩnhkumrëx. Ije me akam Jeju'ÿr meo akēx prãm kute mrãmri ne ba ije pyka 'õkamdjwÿ arÿm 'ÿr meo akēxja pyrãk. Kute arÿm ije amÿ me bajtem 'õdjwÿkam 'ÿr meo akēx pyrãk. Me ibê idjaer ne ba me mebê idjaer kēto me bajtemo iba. Ba ne ba ije Metĩndjwÿnh'ÿr me bajtemo akēx prãm kumrëx.

* 1:7 Djãm gwaj ba ne gwaj bajaxwe kêt nhym pãnh kum gwaj bakaprĩ Kati. Gwaj ba ne gwaj te bajaxwe kêt mã. Nhym be, ta ne tu kum gwaj bakaprĩ.

14 Jeju imã me kunĩ'ã karõkõt ne ba ije me kunĩmã 'ã ujarënh ny jarënh prãm. Me krõr tũmbê kregujamê me krõr nyjamã ije arënh prãm. Ne me krã mexmê me krã mex kêt mã ije arënh prãm. Ije Jeju'yr meo akêx kadjy ne ba ije memã arënh prãm. 15 Kam krĩraxbê Rômakam me gadjwýmã ije Kritu'ã ujarënh ny jarënh prãm:mkam ne ba dja.

16 Bir, djãm ije Kritu'ã ujarënh ny jarënhbê ipijãm? Kati. Ba arënhkumrêx nhym me arým kwý ĩ pÿnhkõt tu amim markumrêx nhym kam Metĩndjwýnh arým me utà. Tÿxkõt me utà. Mebê idjaer kumrêx ne me utà. Ne kam me bajtembê kregujadjwý me utà. Kam ne ba ije arënhbê ipijãm kêt kumrêx. 17 Ujarënh nykam ne Metĩndjwýnh kute memã axwe kêt jarënhjao amirĩt gwaj arým kam kuma. Dja me tu amim markumrêx nhym arým memã axwe kêt jarë nhym me arým kum mex. Dja me tu amim markumrêx ne amim marbê ar ba rã'ã: ne. Me bakukãmãre kabën kõt ne ba ar amã arê. Amrêbê: me bakukãmãre memã kum,

“Metĩndjwýnh kute memã axwe kêt jarënh nhym me arým kum mexja dja me tu amikajmã'ã markumrêx ne arým tĩn ne ar ba”, ane.

Amrêbê: ne me bakukãmãre memã ja jarë nhym me arým 'ã pi'ók no'ók ne. Kam mrãmri dja me tu amim Kritu markumrêx nhym Metĩndjwýnh arým memã

axwe kêt jarënhkumrêx nhym me arým kum mexkumrêx ne. Nãm ã meo ane ba kam krĩraxbê Rômakam ar aje amim Jeju marjamã arê.

Paur kute memã Metĩndjwýnh mekam ngryk jarënh ne ja.

18 Nhym be, atemã mÿjja ne Metĩndjwýnh kute me axwemã o amirĩt. Amingryk ne memã o amirĩt. Me kute Metĩndjwýnh mar prãm kêt ne axweja kunĩkam ne ngryk ne. Me axwekam kute amim,

—Kati. Ije kabën katãtwã mar prãm kêt, anhÿro bajamã ne mekam ngryko amirĩt ne. 19-20 Godja me kwý amim,

—Mÿkam ne Metĩndjwýnh ikam ngryk ne? Djãm arým imã amijo amirĩt ba kuma? Kati. Ta kute imã amijo amirĩt kêt kam ne tu ikam ngryk ne, ane. Djãm mrãmri ne me kwý kabënja? Kati. Nãm me 'êx. Arým ne me Metĩndjwýnh man mar kajgo. Me te kute noo omũnh kêt nhym Metĩndjwýnh arým prĩne memã amijã mÿjja kwýo amirĩt ne nhym me arým kuma. Tÿ:xi ne tÿx rã'ã: rã'ã ne. Kubê me kunĩmê mÿjja kunĩ tĩn djwýnhkumrêx. Ja ne o amirĩt nhym me arým kuma. Adjãkamã ne mÿjja kunĩ: nhipêx nhym me arým omũ. Jakamdjwý mÿjja rã'ã nhym me arým omũ. Mÿjja rũnh, mÿjja puma, mÿjja tĩn nhym me arým prĩne omũn arým apõkmã amim,

—Be, Metĩndjwýnh tÿ:xi ne tÿx rã'ã: rã'ã ne. Kubê ne mÿjja kunĩ, me kunĩ tĩn djwýnhkumrêx. Nãm

me ã amim anen arým Metĩndjwýnh man kam mar kajgo.

²¹ Djãm me kute markam kum,

—Metĩndjwýnh ara:x ne apyma:kumrêx. Me imã akĩ:nhkumrêx? ane. Arkati. Nãm me te Metĩndjwýnh man kum rax jarênh kêt ne ate kubê krã. Ate kubê krãkam ne me arým arĩk amim mýjja'ã karõ punuo ba. Bẽn katikumrêxkam ne me arým no kêt ne kam arým umar djakam kute akamãt kô tyk pyrãk. ²² Me ta ne me amijo krã mex ne amijo àmra ar ba. Ne kam mrãmri arým no kêtikumrêx. ²³ Ne kam arým Metĩndjwýnh raxo kubê kumkatija mar kangan kum amijarênh kanga, Metĩndjwýnh tĩno kubê kumkatija kanga. Ne ate kam pãnh apýnh mebêngôkre,† àk, mry, mry ngãngão mrãnh, apýnh mýjja tĩn 'ikrãn maro ba. Maro ban arým karõ nhipêx ne o Metĩndjwýnh ne kum amijarênh ba.

²⁴ Nhyam kam Metĩndjwýnh arým wãnh memã ire. Me kum mýjja punu prãmja ta kute wãnh ar o ba kadjy wãnh memã ire. Me ta kute wãnh ari prõ, mjên kupa'ã kurê ba kadjy. Me ta kute aben nhĩo àpnu kadjy. Ja kadjy ne wãnh memã ire. ²⁵ Mrãmri Metĩndjwýnh katãt amikabên jarênhkumrêx nhyam me arým aminhirôbê kabên rë. Aminhirôbê kabên rên arým pãnh me 'êxnhĩ

kabên'ýr amijo akêx ne kôt ar amijo ba. Me ren mýjja kunĩ nhipêx djwýnh maro ban ren kum rax jarênh ba ban ren kum àpênh ar ba rã'ã ne. Nhyam be, kati. Nãm me kangan arým mýjja nhipêxmãbit rax jarênh ba ban kum àpênh ar ba. Nhyam be, mrãmri ne mýjja kunĩ nhipêx djwýnh ra:xi. Me kute amim marja kute kum rax jarênh rã'ã: rã'ã ne. Mrãmri ne ba ar amã arênhkumrêx.

²⁶ Nhyam be, me axwe ne me Metĩndjwýnh kanga. Nhyam kam Metĩndjwýnh arým wãnh memã ire. Me kum mýjja punu prãm ta kute wãnh ar o ba kadjy ne wãnh memã ire. Nhyam me arým pijãm kêt ne axwe amijo ban kam abenbê me kupênh ba prã:m. Me nire axwe amijo ban me my kangan arým amikupa'ã me nire kupênh ba. ²⁷ Nhyam me mydjwý axwe amijo ban me ni kangan aktã kurê prã:mkam pijãm kêt kam amikupa'ã me my kupênh ba. Kam Metĩndjwýnh arým memã axwe pãnh jarênh katãt. Me ta ne me amijo bikênh mex ne.

²⁸ Metĩndjwýnh ne kute õ mýjjakôt arým memã amijo amirĩt nhyam me arým kuma. Ne kute mar rã'ãmã ne ate kam ajte amim,

—Kati. Ije mar prãm kêtikumrêx, anhýro ba. Mã me kute ã amim anhýro bakam ne Metĩndjwýnh arým wãnh memã ire. Nhyam kam me

† 1:23 Apýnh me õ pyka djãri kunĩkôt ne me kunĩ bêngôkre.

arým mýjja punubit man
arým axwe amijo ba.

²⁹ Ne kam apýnh axwe kunõ
ba tỳ:x ne.

Ne ajte ari prõ, mjên kupa'ã
kurê ba prã:mkumrêx
ne.

Ne ajte meo bikênh kume:x.

Ne ajte kute amim mýjja
rũho atom prã:m.

Ne ajte amim meo bikênh'ã
karõ prã:m.

Ne ajte me õ mýjja'ã ngryk
prã:m.

Me axwe amijo bakam ne me
ajte aben par prã:m.

Ne ajte kute kabêno aben
japanh prã:m.

Ne ajte memã 'êx ne me noo
biknor prã:m.

Ne ajte kum me kurê:.

Ne ajte kute me kãxã me
arênh prã:m ne.

³⁰ Me axwe amijo bakam
ne me ajte memã me
kurê'uk prã:m ne.

Ne ajte kum Metĩndjwýnh
kurê:o ba.

Ne ajte tu memã àkjêr prã:m
ne.

Ne amijo àmra prã:m ne.

Ne ajte amibên prã:m ne.

Ne ajte apýnh axwe kumex'ã
amim karõo ba prã:m
ne.

Nhym me bãmmẽ me nã ar te
ar me akre: nhym me
ajte amakkre kêt prã:m
ne.

³¹ Me axwe kute amijo bakam
ne me ajte no kêt: ne.

Ne ajte 'êx ne we memã kabên
pydjın arênh nhym me
me mar pydji. Mar py-
dji nhym me atekam
ajte,

—Kati. Dja ba ipêx kêt
ne, anen ajte kabên
'odjwýo ikjên kabên
pydji mar kêtumrêx
ne.

Ne ajte kum me abê
kêtumrêx ne.

Ne ajte ukaprĩ kêtumrêx.

³² Me kute ã amijo anhýro
bajamã ne Metĩndjwýnh arým
memã axwe pãnh jarê. Me
axwejakam me biknormã.
Tãm ne arým memã arê nhym
me arým prĩne kuma. Nãm
me te kuman axwe amijo ba
rã'ã ne. Djãm me axwe amijo
babit? Kati. Nãm me ajte
apýnh axwe ja'ã amũ memã
kum,

—Ã amijo ane. Kam ne me
kum me akĩnhkumrêx, anhýro
ba. Nãm me ã axweo ane ba
kam arým wãm Rômakam me
amã arê. Tãm ne ja.

2

*Metĩndjwýnh kute memã
axwe pãnh jarênh.*

*Mat 13.41; Ruk 13.3; Idja
9.27*

¹ Me akwý ne ga me amũ
memãbit axwe jarênhõ aba.
Djãm me gadjwý ajaxwe kêt
got ga me amũ me wã'ã
amim,

—Me axwekumrêx. Dja
Metĩndjwýnh me axwe pãnh
me kanga, ane? Me aje me'ã
amim, “Dja me axwe pãnh
me kanga”, anhýr kôt dja
Metĩndjwýnh me gadjwý arým
me akanga. Mýkam? Bir,
me gadjwý me ajaxwekam.
Me ajaxwe kute mrãmri ne
amũ me wã axwe pyrãk. Me
axwe kôt me ajaxwekam dja

me gadjwỳ pãnh me akanga. Djãm me aje Metĩndjwỳnhmã kum,

—Ijaxwe kêt. Ga ren ikanga kêt, anhỹrmã? Kati. Me gadjwỳ me axwe kôt ajaxwekam ne ga me aje te kum anhỹrmã.

² Nhyr be, me kute ã axweo bao anhỹrja'ã ne Metĩndjwỳnh katà:t memã kum,

—Pãnh dja me biknor tokry djakam akuno, ane. Tãm ne gwaj baje markumrêx. ³ Me abê pykakam me ï kajgo. Akajgokam aje amũ me wãbit'ã amim, “Dja Metĩndjwỳnh pãnh kanga”, anhỹro aba. Ne kam ajte mekôt ã ajaxweo ane. Mekôt ã ajaxweo anhỹrkam djãm apydji Metĩndjwỳnh kute akanga kêtãm? Kati. Gadjwỳ. Dja katàt amã ajaxwe jarẽ ne kam arỳm pãnh akan-gakumrêx.

⁴ Nàr, ga me te ã ajaxweo ane nhyr Metĩndjwỳnh ukapri ra:x ne ngryk tõe:n kute amijã ngryk nê 'ãtũ:m. Djã ne ga me ukapri'ã amim, “Kê, djãm mỳjja mex”? ane? Kati. Kwãrik wãnh ã amim anhỹr kêt. Metĩndjwỳnh kute me ajaxwebê amiwỳr ajo akẽxmã ne kum me akapri:. Me aje 'yr amijo akẽxmã kum me akapri. Djãm me aje amijã ja mar kêt?

⁵ Ga me atekam ajte kubê ajamakre kêt ne 'yr amijo akẽx prãm kêt. Be ga, me mã kute amim mỳjjao atomja pumũ. Me mã amim

adjuw nhyr arỳm mã kãmã ajkamên arỳm kum ra:xja pumũ. Ga me aje me urak ne mã ajaxwe nhyr mã me akam ngryk ne mã kãmã me akam ngryk ajkamê. Nhyr kam dja õ akati arỳm me awỳr bõx. Kute katàt memã axwe pãnh jarênh djã nhõ akati me awỳr bõx nhyr arỳm me akam ngry:k ne. Me ajamakre kêt kam me akam ngry:k ne.

⁶ Dja Metĩndjwỳnh katàt memã o pãnh. Dja katàt apỳnh me kute mỳjjao ba kôt memã o pãnh. Me ï pỳnhkôt katàt memã o pãnh. ⁷ Me kute arek katàt amijo bajamã dja katàt memã o pãnh. Metĩndjwỳnh kute ta amimexo meo mex kadji, ne kute memã, “Amexkumrêx”, anhỹr kadji, ne kute memã ï ny, ï punu prãm kêtja nhõr kadji ne me arek katàt amijo ba. Nhyr kam Metĩndjwỳnh katàt memã o pãnh nhyr me arỳm Metĩndjwỳnh kôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne.

⁸ Nhyr be, me kute amidjwỳnhbit mar ne kute kabên katàt kangan me axwe kôt axwe. Dja katàt me jadjwỳmã o pãnh ne arỳm mekam ngry:k ne. Nhyr kam arỳm mỳjja puma: mekam apõx. ⁹ Me me axwe kôt axweja dja me arỳm ï pỳnhkôt umar punure ne tĩn prãm. Mebê idjaer kumrêx dja ã ane. Nhyr kam me bajtemdjwỳ ã ane.

¹⁰ Nhyr be, me mex kôt me mexja dja me arỳm me:xkumrêx nhyr

Metĩndjwýnh arým kum me kĩ:nhkumrêx. Nhyam kam me arým umar me:xkumrêx. Mebê idjaer kumrêx dja ã umar mexo ane. Nhyam kam me bajtemdjwý ã ane. ¹¹ Mýkam dja me ã ane? Bir, djãm Metĩndjwýnhmã me'õ pyman kute kum 'ã mamã? Arkati. Nãm me kunõo kute aben pyrãk ne katãt kute memã o pãnhkumrêxmã.

¹² Metĩndjwýnh ne me bakukãmãre Mõjdjê mã kukràdjã jarê. Me kute katãt amijo ba kadjy kukràdjã jarê nhyam amũ mebê idjaermã arê. Nhyam kam me aben djõ'ã kukràdjã'ã, "Mõjdjê kukràdjã, Mõjdjê kukràdjã", anhÿro ba. Dja Metĩndjwýnh katãt memã axwe pãnh jarênhõ nhÿ.

Nhyam me bajtem, memã me kute Mõjdjê kukràdjã jarênh kêtja. Godja me bajtemja kwý kam axwe jabej arým axwe pãnh akuno. Djãm kam Metĩndjwýnh kute memã kum,

—Aje Mõjdjê kukràdjã kõt amijo aba kêtkaam dja ga akuno, anhÿrmã? Kati. Mýkam? Bir, me kute memã Mõjdjê kukràdjã jarênh kêt nhyam me kam kute mar kêt. Kam dja ã memã anhÿr kêt. Nhyam kam me arým axwe pãnh akuno. Me biknor tokry djãkam akuno.

Nhyam mebê idjaerdjwý, memã me kute Mõjdjê kukràdjã jarênh tũmja. Godja me kwý kam axwe jabej Metĩndjwýnh dja arým memã kum,

—Aje Mõjdjê kukràdjã kõt amijo aba kêtkaam dja ga akuno, ane. Me kute kukràdjã mar ne kõt amijo ba kêtkaam dja ã memã ane. Nhyam kam me arým axwe pãnh akuno. Me biknor tokry djãkam akuno. ¹³ Djãm me kute memã kukràdjã jarênh nhyam me kute mar kajgoja djãm Metĩndjwýnh kute memã axwe kêt jarênh? Kati. Me kute amim kukràdjã markumrêx ne kõt amijo ba jabit dja memã axwe kêt jarê nhyam me arým kum mex ne.

¹⁴ Me bajtemmã me kute Mõjdjê kukràdjã jarênh kêtja. Me kwý ta ne me tu kute amikadjwýnhbê kukràdjã mar ne tu kõt ar amijo ba. Kam me kwý ta tu kute mar mexkumrêx ne tu kõt amijo ba mexkumrêx. Te me kute memã Mõjdjê kukràdjã jarênh kêt nhyam me ta tu kute mar ne kõt ar amijo ba mexkumrêx. ¹⁵ Me tu kadjwýnhbê kabẽn mexkumrêx ne kute mrãmri ne umar djãkam arým Metĩndjwýnh kukràdjã no'õk pyrãk. Me ta kute amikadjwýnhbê markam ta tu kute axwe nêje amikukrà. Ne kam axwekam kute amim, "Mrãmri ijaxwe", nãr axwe kêtkaam kute amim, "Kati, imexkumrêx", anhÿr.

¹⁶ Me kwý tu kute kukràdjã kõt amijo ba ja dja Metĩndjwýnh ã memã axwe kêt jarê nhyam me arým kum mex ne. Amrê õ akati mõrn bõxkam dja ã me kwýmã ane. Nhyam be me kwý kute mex pyrãk ne te

amikadjwÿnhbê axwe pudju nhym tu me kuman arÿm memã pãnh jarënhkumrëx. Jeju Krituo dja memã axwe pãnh jarënhkumrëx. Ja ne ba ujarënh nykam memã arënhho iba.

Paur kute memã me kute mex o me akrenh kêt jarënh.

¹⁷Be, me ga ne ga me memã kum, “Ba ibê idjaer”, anhÿro aba. Ga me ajte memã kum,

—Ba ne ba Môjdjê kukràdjà kôt ar amijo iba nhym kam Metÿndjwÿnh kum ikÿnhkumrëx, anhÿro aba. Ne ajëx ne amijo amran memã kum,

—Me bajbit ne ba me ije Metÿndjwÿnh mar mexkumrëx, anhÿro aba.

¹⁸Nhym me me amã Môjdjê kukràdjà jarë ga me we aje prÿne markam we aje Metÿndjwÿnh kute amim me'ã karõ kôt mar ne mÿjja kabin we amijo mÿjja mexbit pytàn memã arë. ¹⁹Ne kam ajte we aje amimarkôt amim,

—Me no rã katàt pry'ã mrãnh kadjy ne me kute me pa 'amÿnh ne kute meo mrãnh katàt. Ba ije me uràk ne mrãmri ibê katàt me no kêtõ iba djwÿnhkumrëx, anhÿro aba. Ne ajte amim,

—Me axwe ne me kute mrãmri ne akamàt kô tykkôt me ar ba pyràk. Ije mrãmri ne memã pry kurwÿ djwÿnh pyràk. Ba ne ba ibê me axwe kêt kadjy me akre djwÿnh, anhÿro aba. ²⁰Ne me'ã amim,

—Ba ne ba ibê me no rerekremã kukràdjà jarënh djwÿnh. Me kute me kra

karàre pyràk ne me no rerekre. Ba ne ba me no tÿx kadjy memã kukràdjà'ã idju-jarënh djwÿnhkumrëx, anhÿro aba. We aje Metÿndjwÿnh kukràdjà katàtkumrëxja kunÿ maro abakam ne ga ã'ã amijo adjàmrao ane.

²¹Ba me amã arë. Me aje amÿ me akren ã amim anhÿrkam mÿkam ga: ne ga amijakre kêt? Aje amÿ me àkÿnhÿ kêt kadjy me akrekam mÿkam ga: ne ga adjàkÿnhÿ?

²²Aje memã kum,

—Kwãrÿk wãnh mebé prõo adjàkÿnh kêt, anhÿro abakam mÿkam ga: ne ga mebé prõo adjàkÿnhõ aba? Ga we amã mÿjjao metÿndjwÿnh karõ nhipëx kurë:o aba. Mÿkam ga: ne ga mÿjjao metÿndjwÿnh karõ nhipëx nhõ kikrekam ar aba? Mÿkam ga: ne ga mebé adjàkÿnh kadjy kam ar aba? ²³Aje Môjdjê kukràdjà'ã memã kum, “Kukràdjàja ne mexkumrëx”, anhÿro abakam mÿkam ga ne ga ajte ari kukràdjakam amikràõ aba? Ga kukràdjakam amikràõ aba nhym me arÿm adjô'ã abenmã kum, “Metÿndjwÿnh kajgo”, anhÿro ba.

²⁴Amrëbê: ne me bakukãmãre Metÿndjwÿnh kukwakam me ajã kabën jarën kum,

“Apÿnh me bajtem ba djari ne me me ajaxwekôt Metÿndjwÿnh japyrÿ:.”

Nãm me ã me ajã me bakukãmãremã anen arÿm 'ã pi'òk no'òk ne. Ga me kukràdjào abikënhõ aba

nhym me arÿm ã me ajaxwe djô'ã Metĩndjwÿnh japryõ ane.

²⁵ Me abê idjaer, mÿj kadjy ne me me amy kà nhinhu rê. Bir, me aje amy kà rênh mar ne aje 'ã amim, "Arÿm ne Metĩndjwÿnh ijo aminhõ", anhÿr kadjy. Djãm me bamy kà rênhkambit nhym arÿm me bajo aminhõ? Kati. Gu me baje ajte Metĩndjwÿnh kukràdjà marn kôt ar amijo babakam ne arÿm me bajo aminhõ. Nhym be, godja ga me kukràdjàkam ajaxwe jabej arÿm me amy kà rênh kajgo. ²⁶ Kam me my kà tãja, me bajtemja, godja me ta kute amikam katàt kukràdjà marn kôt amijo ba jabej nhym Metĩndjwÿnh arÿm meo aminhõ. Te me my kà tã nhym arÿm meo aminhõ.

²⁷ Kam, dja me my kà tãja, kubê me bajtemja arÿm me abê idjaermã ajaxwe jarê. Ta te kute Môj djê kukràdjà'ã pi'òk no'òk mar kêt kam dja arÿm me amã ajaxwe jarê. Ta tu kute katàt kôt amijo bakam dja me amã arê. Me aje Metĩndjwÿnh kukràdjà'ã pi'òk no'òk mar kajgon amy kà rênh kajgon kukràdjàkam amikrà ar o aba. Nhym kam me ta arÿm me apumÿn me amã ajaxwe jarê.

²⁸ Mÿj xêjabê ne Metĩndjwÿnh nhõ me jakumrêx? Djãm me kute amibên ne ajkwa kajgokam memã kum, "Ibê idjaer, ibê idjaer", anhÿrbit? Djã ne me kute amijo anhÿrbit ne kam mrãmri mebé Metĩndjwÿnh nhõ me

jakumrêx? Kati. Djã ne me me my kà nhinhubit rê nhym kam arÿm me mrãmri kubê Metĩndjwÿnh nhõ me jakumrêx? Kati. ²⁹ Me kute mrãmri kadjwÿnhbé Metĩndjwÿnh kabên mar ne kôt amijo babit. Me jabit ne mebé õ me jakumrêx. Me kute amikadjwÿnhbé amim mÿjja'ã karõ djàkam kute Metĩndjwÿnh Karõ mar ne kum amijã maja me jabê ne õ me jakumrêx.

Nhym be, me kute kukràdjà 'ã no'òk mar kajgon me my kàbit rênhja me jabê ne õ me ja kêt. Me kute Metĩndjwÿnh Karõ mar ne kum amijã maja djãm pykakam me ar baja gédja memã mex jarê? Kati. Metĩndjwÿnh dja memã mex jarê nhym arÿm mebé õ me jakumrêx.

3

Kute memã Metĩndjwÿnh 'êxnhi kêt ne kabên kajgo kêt jarênh.

¹ Nhym kam mÿj kadjy dja mebé idjaer? Kam ajte mÿj kadjy dja me me my kà nhinhu rê? Djãm mebé idjaer kute mÿjja maro kute me bajtem jakrenh? ² Nà. Me kute mÿjja maro kute me akrenh me:xi. Bir, me kute Metĩndjwÿnh kabên mar. Metĩndjwÿnh kute me kute katàt amijo ba'ã memã karòkôt amikabên'ã pi'òk no'òkja ne me kute mar ne o ba.

³ Me kwÿ kute amim Metĩndjwÿnh kabên mar

kêtkam mỳj gêdja kam kute? Djãm me kute kabên mar kêtkam ne Metĩndjwỳnh arỳm kabên kajgo? ⁴ Arkati. Dja te me kunĩ 'êxnhĩn kabên kajgo. Nhy m be, Metĩndjwỳnh ne kabên kajgo kêtkumrêx. Amrêbê: ne me bakukãmãre Metĩndjwỳnhmã kabên kajgo kêtkumrêx jarên kum,

“Dja me te ajã amim, ‘Kabên kajgo’, anen kam mrãmri ak-abênkumrêxmã katorkumrêx.”

Nãm me bakukãmãre ã Metĩndjwỳnhmã ane nhy m me arỳm 'ã pi'òk no'òk ne. Nhy m me arỳm aben djô'ã arênho mō:n arênho mōr tãmtã gu me bakamingrãnyredjwỳ baje arênh rã'ã. Mrãmri ne me arênhkumrêx. Metĩndjwỳnh kabên kajgo kêtkumrêx.

Metĩndjwỳnh me axwekam ngrykkam ne katãt.

⁵ Nhy m be, pykakam me kajgo ta ren kabên kajgokam ren abenmã kum,

—Metĩndjwỳnh ren gwaj bajaxwekam ngryk kêt. Ga, gwaj bajaxwekôt me kum Metĩndjwỳnh kĩnhja pumũ. Me kute gwaj bajã, “Tãmwã ne axwe:. Ba ne ba imã me axwe kĩnh kêtkumrêx. Ba dja ba atemã ne imã Metĩndjwỳnhbit kĩnh”, ane. Be ga, gwaj bajaxwe nhy m me kum gwaj bakĩnh kêtja pumũ. Ne kam kôt kum Metĩndjwỳnh kĩnh. Gwaj bajaxwekôt me kum kĩnhkam Metĩndjwỳnh ren gwaj bakam kĩnh, ane. Me ta ren ã kabên kajgo jarênho ane.

⁶ Djãm mrãmri me kabên? Kati. Ne ren Metĩndjwỳnh gwaj bajaxwekam kĩnh ne ren kam gwaj bamã bajaxwe pãnh jarênh kêt. Ne ren apỳnh me ba djã kunĩkôt djwỳ ren memã axwe pãnh jarênh kêt. ⁷ Nhy m ren ajte me ta ajte kabên kajgokam memã kum,

—Metĩndjwỳnh ren ijêxnhĩkam ngryk kêt ne. Ga, ijêxnhĩkôt me kum Metĩndjwỳnh kĩnhja pumũ. Me kute ijã, “Tãmwã ne 'êxnhĩ. Djãm ba dja ba kôt ijêxnhĩ? Kati. Ba dja ba imã kôt ijêxnhĩ kĩnh kêtkumrêx. Metĩndjwỳnhbit dja ba imã kĩnhkumrêx”, ane. Be ga, ijêxnhĩ nhy m me kum ikĩnh kêt ne kam kôt me kum Metĩndjwỳnh kĩnhja pumũ. Ijêxnhĩkôt me kum kĩnhkam ne ren ikam kĩnh ne ren imã ijaxwe jarênh kêt ne ijêxnhĩ pãnh ikanga kêt ne. Ne ren me kabên kajgokam ã ren memã ane.

⁸ Me'õ ar ta ne arĩk ijã,

—Paur memã kum, “Gwaj bajaxwe baba nhy m gwaj bajaxwekôt arỳm mỳjja mex apôx”. Nãm ã memã anhỹro bao ane, ane. Kati. Nãm me arĩk ikabên kêt jarê. Ne ren mrãmri Metĩndjwỳnh me axwekam kĩnh bar ren ã memã ane. Nhy m be, kati. Mrãmri me axwekam ngryk ne kute me kangakumrêx. Me kute ar ikabên kêt jarênh ja dja Metĩndjwỳnh pãnh me kanga. Kute me kangaja katãt, punu kêt, nhy m Metĩndjwỳnhdjwỳ katãt.

Kute memã me kunĩ kupãnhã axwe jarẽnh.

Kar 17.30; Kô k 6.9; Gar 3.22; Xit 3.3

⁹ Mÿj dja gu me babê idjaer abenmã nê? Djãm gu me baje,

—Gu me ba ne gu me bamexo me bajtem jakre, anhÿrmã? Kati. Ba ibê Paur ne ba arÿm me kunĩ'ã,

—Mebê idjaermẽ me bajtemmẽ ne me kute aben pyrãk. Me kupãnhã axwe:n ta te: axwe kêt prãmje, ane.

¹⁰ Me bakukãmãre kabên kôt ne ba me amã arê. Amrêbê: me bakukãmãre memã kum, “Djãm me'õ axwe kêt? Arkati.

Me'õ axwe kêtja kêtukumrêx. ¹¹ Me'õ kute mar kêtukumrêx. Me'õ kute Metĩndjwÿnh jabej kêtukumrêx.

¹² Me ta amiprykôt binhirên ban kunĩ kupãnhã Metĩndjwÿnhbê punu:re. Djãm me'õ pydji ne àpênh mex? Arkati.

Me'õ mex kêtukumrêx.”

Nãm me bakukãmãre ã amrêbê: memã ane. ¹³ Ne kam ajte memã kum,

“Me ajkwakam me kabên apôx ne kute mrãmri ne me kute arÿm pyka krã'ã kuprãr nhym kurũm mÿjja punu prõt pyrãk. Nãm me ã kabên punuo ane.

Me kute memã 'êxkôt ne me me noo biknoro ba.

Me kabên ne kute kangã djwakam tokry djãja pyrãk.

¹⁴ Me kute me ùn kume:x ne me kabên djã kume:x.”

Nãm me bakukãmãre ã amrêbê: memã ane. ¹⁵ Ne kam ajte memã kum,

“Nãm me amikrà kêt ne tu me paro ba.

¹⁶ Ne ari meo bikênho ba: nhym me me ô'ã tokry kume:x ne umar mex kêtukumrêx.

¹⁷ Mÿj dja me umar mex kadjy nê? Ja ne me kute mar kêtukumrêx.

¹⁸ Me kum Metĩndjwÿnh pyma kêtukumrêx.”

Nãm me bakukãmãre ã amrêbê: memã ane nhym me arÿm 'ã pi'òk no'òk ne. Nhym me aben djô'ã arênho mō:n arênho mör tãmtã gu me bakamingrãnyredjwÿ baje arênh rã'ã. Mrãmri ne me arênhkumrêx. Me kupãnhã axwen ta te axwe kêt prãmje.

¹⁹ Be, mebê idjaermã ne Metĩndjwÿnh kukràdjã kunĩ jarê. Me kute kukràdjã maro baja, me jamã ne arê. Mÿj kadjy ne memã arê? Bir, me kute kukràdjã maro ban ta te kute kôt amijo anhÿrmã.* Ne kam kôt kute amijaxwemã katormã. Ja kadjy ne memã kukràdjã jarê. Kam dja me kunĩ ajte Metĩndjwÿnh me axwekam ngyrk ma. Dja me amim,

—Metĩndjwÿnh ne ijaxwekam ngyrk, ane. Tãm dja me arÿm kam kuma. Apÿnh me ba djã kunĩ dja me ngyrk markumrêx. Ja kadjy ne

* **3:19** Djãm pi'òk jarênh'ã ne me kute kukràdjã mar ne kôt kute amijo anhÿr ja jarênh Kati. Kute memã kum, “Kwãrik wãnh ajaxwe kêt”, anhÿr nhym me kôt kute ã amijo anhÿr ne axwe kêtã. Ja'ã ne kute me kute mar ne kôt amijo anhÿr ja jarênh.

memã kukràdjà jarë. Tãm ne gu me baje arým mar.

²⁰ Kam djãm me kute kukràdjà mar ne kute kôt amijo anhÿro ba nhym Metïndjwÿnh arým kute memã kum, “Be, ajaxwe kêt”, anhÿrmã? Kati. Nhym be, mÿj kadjy ne memã kukràdjà jarë? Bir, me kute amijaxwemã kator kadjy ne memã kukràdjà jarë.

Metïndjwÿnh ta kute memã axwe kêt jarënhja'ã ujarënh.

Gar 2.16; Xit 3.5

²¹ Nhym be, jakam atemã me'õ kôt Metïndjwÿnh kute memã axwe kêt jarënh nhym me arým kum mex ne. Djãm me kute Metïndjwÿnh kukràdjà mar ne ta kute kôt amijo anhÿro ba nhym kôt kute memã axwe kêt jarënhmã? Kati. Atemã me'õ kôt ne kute memã axwe kêt jarënh. Amrëbê: kute Môjdjêmã kukràdjà jarënhkam Metïndjwÿnh arým memã Kritu'ã ajarë. Kukwakam kabën jarënh djwÿnhdjwÿ ne me arým memã 'ã ajarë.

²² Me kute tu amim Jeju Kritu markumrëx kôt ne Metïndjwÿnh kute memã axwe kêt jarënh nhym me arým kum mex ne. Me ï pÿnhkôt kwÿ kute tu amim Kritu markumrëxja nhym kute tu memã axwe kêt jarënh. Mÿkam?

Bir, me kunï ne me axweo kute aben pyrãk. ²³ Djãm me'õ ta mexo Metïndjwÿnh mãnhkutã? Arkati. Me kunï kupãnhã axwe. ²⁴ Nhym kam tu memã axwe kêt jarë

nhym me arým kum mex ne. Djã ne me kukràdjà maro ban kôt amijo anhÿro ba nhym pãnh arým memã axwe kêt jarë? Kati. Ta ne tu kum me kaprïn ta memã arë. Kritu Jeju ta ne arým me axweo pãnh mex nhym kam kôt ta memã axwe kêt jarë nhym me arým kum mex ne.

²⁵ Metïndjwÿnh ne amim Jeju dja nhym kam arým me axwe pãnh pïte'y'ã wajët nhym kamrô prôt nhym arým ty. Nhym kam me kute tu amim markumrëxja Metïndjwÿnh arým me ja jaxwekam ngryk kêt. Be, ja kadjy ne pïte'y'ã wajët. Ne mÿjja 'õdjwÿ kadjy ne Jeju pïte'y'ã wajët. Me kute Metïndjwÿnh kute katàt meo baja mar kadjy. Kute katàt memã axweo pãnhkumrëx ja mar kadjy. Amrëbê: pïte'y'ã jët kêtri ne me axwe: nhym Metïndjwÿnh ren mekam ngry:k ne ren me biknor tokry djakam me kumën kam ren arým katàt memã axweo pãnh kumrëx. Nhym be, kati. Nãm amijã ngryk nê:n tu me axwe maro akno. Djãm ã kute memã anhÿrkam katàt kute meo bakumrëx? Nà, mrãmri katàt.

²⁶ Mÿj ne me kam kuman kam Metïndjwÿnh katàtja ma? Bir, jakam ne Metïndjwÿnh Jejumã me axwe pãnh jarë nhym kam Jeju me pãnh tyn arým Metïndjwÿnhmã me axweo pãnh. Nhym kam me arým Metïndjwÿnh kute katàt memã o pãnhja man arým kum kato. Jeju

kute me axweo pãnhjamã kato. Nhym kam me tu kute amim Jeju markumrëxja ne Metĩndjwýnh arým katàt kute memã axwe kêt jarënhkumrëx.

²⁷ Djãm kam gwaj ba ne gwaj baje,

—Metĩndjwýnh kukràdjã kôt ne ba amijo anhÿro iba. Imexkumrëxja pumũ, anhÿrmã? Kati. Djãm gwaj bajõ bamex? Arkati. Nhym be, dja gwaj tu amim Jejubit markumrëx nhym Metĩndjwýnh tu gwaj bamã axwe kêt jarë gwaj arým kum bamexkumrëx ne.

²⁸ Kam, djãm me kute Metĩndjwýnh kukràdjã mar ne kute kôt amijo anhÿro ba nhym kam kute kôt memã axwe kêt jarënh? Kati. Atemã ne wã. Nhym be, me kute tu amim Jeju markumrëxbit. Kôtbit ne kute memã axwe kêt jarënh nhym me arým kum mexkumrëx.

²⁹ Djãm Metĩndjwýnh kute me bêt idjaerbato ba? Djãm kute me bajtemo ba kêt? Kati. Kute me bajtemdjwýo ba. ³⁰ Mÿkam? Bir, Metĩndjwýnh pydji:. Kam dja me bêt idjaerbê me my nhinhu kã rênha tu amim Jeju markumrëx nhym kôt arým memã axwe kêt jarë. Nhym me bajtembê me my kã tãjadjwý dja me ajte tãm. Dja me tu amim Jeju markumrëx nhym kôt arým me adjwýnhdjwýmã axwe kêt jarë. ³¹ Djãm gwaj baje tu amim Jeju markumrëxkam ne gwaj baje Metĩndjwýnh

kukràdjã kôt amijo anhÿrja kangamã? Kati. Nhym bê ne gwaj baje kukràdjã kanga prãm. Gwaj ba baje tu amim Jeju markumrëxkam ne gwaj baje kukràdjã kôt amijo anhÿr prãm kumrëx.

4

Kute Abraãomã axwe kêt jarënh'ã ujarënh.

Gar 3.6; Xij 2.23

¹ Kam gwaj akubyn amijo tèn me bakukãmãre Abraão'ã ujarënh ma. Mÿj ne ta amikam kuma? Djãm ta ne mex? Kati. ² Djãm Abraão kute amijo ba mex pãnh Metĩndjwýnh kum axwe kêt jarë? Kati. Kute amijo ba mex pãnh kute kum axwe kêt jarënh kêt. Ren kute amijo ba mex pãnh ren kum axwe kêt jarë nhym ren amimexo àmra ar ba. Nhym be, kati. Metĩndjwýnhmã ne amimexo àmra kêt. ³ Mÿkam? Bir, djãm Abraão ta axwe kêt? Kati. Metĩndjwýnh ne tu kum axwe kêt jarë nhym me arým 'ã ajarë. Me bakukãmãre amrêbê: memã kum, "Abraão ne tu amim Metĩndjwýnh kamnhÿxkumrëx nhym 'ã amim, 'Be, nãm tu amim ikamnhÿxkumrëx ba kam ba tu kum axwe kêt jarë nhym arým imã mex.' Nãm Metĩndjwýnh ã Abraão'ã amim ane." Nãm me bakukãmãre ã Abraão'ã memã ane. Nãm tu amim Metĩndjwýnh kamnhÿxkumrëx nhym ta tu kum axwe kêt jarë.

4 Be ga, me'ô me bēnjadjwÿr'ômã àpēnhja pumũ. Kute amim pi'ôk kaprĩ kwÿ byr kadjy bēnjadjwÿrmã apê. Nãm kadjy kum apê:n arÿm o ino re. Nhyam kam bēnjadjwÿr arÿm kum pi'ôk kaprĩ ngã. Àpēnh pānh ne kum pi'ôk kaprĩ ngã. Djãm kajgo got? Kati. Àpēnh pānh ne kum kungã.

5 Nhyam be, djãm me kute amijo ba mex pānh Metĩndjwÿnh kute memã axwe kêt jarēnh? Kati. Me kute amijo ba mex pānh kute memã axwe kêt jarēnh kêt. Me tu kute amim Metĩndjwÿnhbit markumrēx nhyam kôbit arÿm kute memã axwe kêt jarēnh. Metĩndjwÿnh kute me axwemã axwe kêt jarēnh djwÿnh ta kute ã memã anhÿr nhyam me arÿm kum mexkumrēx.

6 Me bakukãmãre Dawidjwÿ ne amrēbê: ja tãm jarē. Metĩndjwÿnh kute tu memã axwe kêt jarēnh nhyam me arÿm kum mexkumrēx. Me ja ne me kĩnhkumrēx. Me kute kukràdjà kôt amijo ba mex pānh ne Metĩndjwÿnh kute memã axwe kêt jarēnh kêt. Tãm ne me bakukãmãre Dawi 'ã ajarē. 7 Nãm memã kum,

“Metĩndjwÿnh kute wānh me axweo biknor ne me kam ngyrk kêt ne kute me axweo bipdjur ja ne me kĩ:nhkumrēx.

8 Bēnjadjwÿr djwÿnh kute tu memã axwe kêt jarēnh ja ne me kĩnhti:re ne.”

Nãm me bakukãmãre Dawi ã memã ane nhyam me aben

djô'ã arēnhomō:n arēnhomōr tãmtã gu me bakamingrãnyre baje arēnh rã'ã. Mrãmri ne arēnhkumrēx. Mrãmri Metĩndjwÿnh kute tu memã axwe kêt jarēnhkam ne me kĩnhkumrēx.

9 Djãm kute mebê idjaermãbit arēnh? Djãm kute mebê idjaerbê me mykà rēnh jamãbit arēnh? Kati. Me bajtembê me mykà tãjadjwÿ.

Ga, Abraãodjwÿ ja ma. Abraão ne tu amim Metĩndjwÿnh kamnhĩxkumrēx nhyam 'ã amim,

—Abraão ne tu amim ikamnhĩxkumrēx ba kam arÿm tu kum axwe kêt jarē, ane. Tãm ne gwaj arÿm kuma.

10 Mÿj ne kute kum axwe kêt jarēnhkam kute? Djã ne kumrēx kum amimy nhinhu kà krãta nhyam kam arÿm kum axwe kêt jarē? Kati. Kute amimy kà krã'yr kētri ne kum axwe kêt jarē nhyam arÿm kum mexkumrēx.

11 Nhyam kam Metĩndjwÿnh arÿm kum mykà krã'yr'ã kum karō. Nhyam kabēnkôt arÿm amijo tēn arÿm amimy kà krãtan kam arÿm amijã maro ba. Nãm mar kunĩkôt amim,

—Be, amrēbê ne ba tu amim Metĩndjwÿnh kamnhĩxkumrēx nhyam arÿm tu imã ijaxwe kêt jarēnhkumrēx. Ga, imy kà krã'yrja pumũ, anhÿro ba. Amrēbê kute mykà krã'yr kētri ne Abraão tu amim Metĩndjwÿnh kamnhĩxkumrēx nhyam arÿm tu kum axwe kêt jarēnhkumrēx.

Nhyam kam tũmràm amimy kà krãtan arÿm ã amim

anhÿro ba. Ǻ amimy kà krã'yr'ã amim anhÿro ba. Mÿj kadjy ne kute my kà krã'yr kêttri kum axwe kêt jarê? Bir, me bajtem my kà tãja kunĩ kamã'ã ne kum axwe kêt jarê. Abraãobê me kute amikajmã'ã Metĩndjwÿnh marja kunĩ ngingêt kadjy. Dja me tu amim markumrêx nhym arÿm tu memã axwe kêt jarênhkumrêx. ¹² Abraãobê ne me my kà rênhja ngingêt. Djãm Abraãobê ne me my kà rênhbit ngingêt? Kati. Abraão kute amimy kà krã'yr kêttri kute tu amim Metĩndjwÿnh kamnhĩxkumrêx. Nhym me kute Abraão kudjwa tu amim Metĩndjwÿnh kamnhĩxkumrêxja me ajbit Abraãobê me ingêt.

¹³ Nhym ajtekam Metĩndjwÿnh arÿm tu Abraãomê ô'ã tãmdjwÿ arkum ar kute meo aminhôn meo bamã arênhkumrêx ne arkum,

—Gamê adjô'ã atãmdjwÿmê dja gar apÿnh me ba djà kunĩkôt meo aminhôn meo aba. Meo aminhôn meo aba kute mrãmri ne me tãmdjwÿ ingêt nhõ nêkrêxo aminhôn o ba pyræk. Nãm ã tu Abraãomê ô'ã tãmdjwÿmã kabên pydjín arênhô ane. Djãm ar kute Môjdjê kukràdjà mar ne kôt kute amijo anhÿro ba pãnh kute arkum ar kute meo bamã arênh got? Kati. Nãm ar tu amim Metĩndjwÿnh kamnhĩxkumrêx nhym arÿm tu arkum axwe kêt jarênh kam arÿm kôt arkum kute meo bamã arê. Kabên pydjín arê.

¹⁴ Ne ren memã me kute Môjdjê kukràdjà maro ba

pãnh ren memã kute meo bamã arê nhym kam me ren kute Môjdjê kukràdjà maro ba nhibej ren amim Metĩndjwÿnh kamnhĩx kêt. Nhym kam ren kabênja jarênh kajgo. Nhym be, kati. Djãm me kute kukràdjà mar ne kôt kute amijo anhÿro ba pãnh memã me kute meo bamã arê? Kati. Ja pãnh kute memã me kute meo aminhôn jarênh kêt. ¹⁵ Me kute Môjdjê kukràdjàbit maro baja ne Metĩndjwÿnh mekam ngrykbit. Mÿkam ne mekam ngrykbit? Bir, me kute kukràdjàkam amikrào ba prãm kam ne mekam ngrykbit. Nhym be, memã me kute Môjdjê kukràdjà jarênh kêt nhym me kute mar kêt jabit ne me kute kukràdjàkam amikrà kêt. Ren me arÿm memã arê nhym ren me arÿm kuma, kambit me kute kam amikrà. Nhym be, me kute mar kêt kam ne me kute kukràdjàkam amikrà kêt.

¹⁶ Kam, me kute tu amim markumrêxja ne Metĩndjwÿnh memã me kute meo bamã arê. Mÿkam? Bir, dja Abraão djô'ã tãmdjwÿ kunĩ tu amim markumrêx nhym Metĩndjwÿnh ta arÿm tu kum me kaprĩ. Tu kum me kaprĩkam gêdja arÿm mrãmri tãmdjwÿ kunĩmã apÿnh me ba djàkam me ja nhörkumrêx nhym me arÿm ar meo ba. Djãm mebê idjaer kute Môjdjê kukràdjà mar jabit dja meo ba? Kati. Me kute Abraão kudjwa tu amim Metĩndjwÿnh markumrêxja kunĩ dja me

meo ba. Mrãmri ne kute me ja kunĩmã kute meo bamã arẽnhkumrẽx. Abraãobẽ ne me bakunĩ nHINGÊT.

¹⁷ Metĩndjwýnh ne amrẽbẽ: me bakukãmãre Abraãomã ja jarẽ. Kum me bakunĩ nHINGÊT jarẽ. Metĩndjwýnh kum,

“Apýnh me ba djã krãptĩ:kam me jamã ne ba arým ajo me ingêt.”

Nãm ã Abraãomã ane. NhyM me arým 'ã pi'òk no'òk ne. NhyM me aben djô'ã arẽnho mõ:n arẽnho mõr tãmtã gu me bakamin-grãnyredjwý baje arẽnh rã'ã ne. Ga, mrãmri Abraão kubẽ me banHINGÊTKUMRÊXJA pumũ. Abraão kute tu amim kamnhĩxkumrẽxja ne arým Metĩndjwýnh nokrekam kubẽ me banHINGÊTKUMRÊX. Metĩndjwýnh ta ne kute akubyn me tyko tĩn ne mýjja kukãm 'ã ajarẽ. Mýjja kator kêt rã'ã nhyM memãbit kute kator prãm kêt pyrãk. NhyM be, Metĩndjwýnhmãbit arým mýjja amirĩt nhyM arým kukãm 'ã ajarẽ. Ga, mrãmri Abraão kubẽ me banHINGÊTKUMRÊXJA pumũ.

¹⁸ Ne ren atemã me'õ ne ren te amiwýr kute meo aminhõja katorkam ama ne ren 'ã ukanga. NhyM be, kati. Nãm Abraão kute meo aminhõmã tu amiwýr kam amako tẽmkumrẽx ne me kadjy tu amim Metĩndjwýnh kamnhĩxkumrẽx. Ne kam arým meo aminhõkumrẽx, arým kubẽ me ingêt. Kubẽ apýnh me ba djã krãptĩkam me ja nHINGÊT. Metĩndjwýnh kute kum anhýr kôt. Kute

kum, “Dja ã atãmdjwý krãptĩo ane”, anhýr kôt ne Abraão arým tu amiwýr me kamnhĩxkumrẽx. ¹⁹ Nãm te amim,

—Arým Xaramẽ ar ibêngê:tte. Nã bãM te ar ikra'õ prã:mje. Mrãmri ar ije me tykkam kra prãm kêtja pyrãk, ane. Nãm te amim anen tu amim kamnhĩxo tẽmkumrẽx. Arým ne Abraão'ã amex krãptĩ: kubẽ 100 pyrãk. ²⁰ Djã ne Metĩndjwýnh kum kabẽn jarẽ nhyM we amim,

—Dja ijo anhýr jabej. Nãr kon. Dja ijo anhýr kêt jabej? ane. Kati. Nãm tu amim kamnhĩx týxkumrẽxo tẽ. Ne kam o Metĩndjwýnhmã ra:x jarẽ. ²¹ Nãm amim,

—Djãm Metĩndjwýnh 'irere:k got? Mrãmri kute imã ikra jarẽnh kôt dja imã ikra nhõrkumrẽx, ane. ²² Kute ã amim anhýrkam ne Metĩndjwýnh arým 'ã amim,

—Ba tu kum axwe kêt jarẽ nhyM arým imã mex ne, ane. ²³ Djã ne Abraãobit man amim, “Ba tu kum axwe kêt jarẽ”, ane nhyM me'ã pi'òk no'òk ne? Kati. ²⁴ Gwaj badjwý ne arým gwaj bama. Dja gwaj tu amim Metĩndjwýnh kamnhĩxkumrẽx nhyM arým gwaj bamãdjwý axwe kêt jarẽ. Metĩndjwýnh kute akubyn gwaj banhõ Bẽnjadjwýr djwýnh Jejuo tĩn djwýnh dja gwaj tu amim kamnhĩxkumrẽx, tu amim markumrẽx nhyM arým gwaj bamãdjwý axwe kêt jarẽ gwaj kam arým kum bamex ne. ²⁵ Nãm me memã Jeju

kanga nhym me arÿm kubĩ. Mÿj kadjy? Bir, kute gwaj bajaxweo pãnh kadjy ne me Jeju kanga nhym me arÿm kubĩ. Kubĩ nhym arÿm akubyn o tĩn. Kute gwaj bamã axwe kêt jarënh kadjy ne akubyn o tĩn.

5

Kritu tykkôt me umar mex ne kĩnh.

Mat 5.12; A Kô 4.8; Pir 1.28; Ped k 4.13

¹ Gwaj baje tu amim Jeju markumrëxkam ne Metĩndjwÿnh arÿm gwaj bamã axwe kêt jarë. Kute gwaj bamã axwe kêt jarënhkam arÿm gwaj bakam ngryk kêt ne. Bënjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu gwaj bajaxwe pãnh tokrykam ne gwaj bakam ngryk kêt. Gwaj bakam ngryk kêt kam ne gwaj arÿm badjumar me:xkumrëx ne ar baba. ² Jejukôt ne Metĩndjwÿnh arÿm kute gwaj ba mar. Gwaj tu amim Jeju markumrëx nhym arÿm kute gwaj bamarkumrëx. Gwaj kum amijarë nhym arÿm tu kum gwaj bakaprĩkumrëx.* Tu kum gwaj bakaprĩkumrëx gwaj arÿm kôt badjãm tÿx. Dja gwaj ĩ Metĩndjwÿnh mexkumrëx pumũ. Baje Metĩndjwÿnh me:xkumrëx pumũnhkam amakbê gwaj bakĩnhkumrëx.

³ Ne kam te apÿnh gwaj badjumar punu, batokry djari gwaj bawÿr bôx gwaj

bakĩnhkumrëx. Gwaj badjumar punu, batokry japôkmã bakĩnhkumrëx. Mÿkam? Bir, gwaj kam amim,

—Dja ba te itokryn mã Jeju kôt ar amijo iban 'ã idjukanga kêt. ⁴ Mã kôt ar amijo iba:n kam arÿm kum imexkumrëx. Kum imexkumrëx ne kam arÿm tu amiwÿr kamnhĩxkumrëx. Nã gwãm ã amim anen kuman arÿm bakĩnhkumrëx.

⁵ Baje omũnhkumrëxkam amakbê mÿj dja gwaj amikam kuman kôt batÿx. Bir, kum gwaj bajabê:. Nãm gwaj bamã Karô jano nhym arÿm gwaj bamã arënh ba. Gwaj bamã,

—Ga, Metĩndjwÿnh kum ajabê:ja pumũ, anhÿro ba. Ne kum gwaj bajabêja pĩne gwaj bamã o amirĩt mex gwaj arÿm amikam kuma. Ja ne gwaj kuman arÿm baje kam amakjakam batÿx. Baje Metĩndjwÿnh pumũnhkumrëxkam amakjakam batÿx.

⁶ Amrêbê ne gwaj te: kum bamex prãmje ne mã: bajaxwe rã'ã ne nhym arÿm õ akati bôx nhym arÿm Kritu gwaj bapãnh ty. Metĩndjwÿnh kute amrêbê tyk nhõ akati'ã kum karô kôt ne akati wajêt nhym Kritu arÿm gwaj bapãnh ty. Gwaj ba ne gwaj bamã Metĩndjwÿnh kĩnh kêt ne ar baba nhym arÿm gwaj bapãnh ty.

* 5:2 Djãm gwaj ba ne gwaj bajaxwe kêt nhym pãnh kum gwaj bakaprĩ Kati. Gwaj ba ne gwaj te bajaxwe kêt mã. Nhym be, ta ne tu kum gwaj bakaprĩ.

⁷ Djām gwaj bajō ne gwaj ren baje me'ō jaxwe pytār kadjy ty? Kati. Djā ne gwaj ren bajō baje me'ō kute katāt amijo baja pytār kadjy ren batyk prām? Kon. Gwaj baje me'ō djukaprī pytār kadjy mrāmri ren batyk prām jabej.

⁸ Nhyim be, djām gwaj ba ne gwaj katāt amijo baba nār badjukaprī? Kati. Gwaj ba ne gwaj bajaxwe: nhyim Kritu arým kute gwaj bapytār kadjy ty. Nām Metīndjwýnh ã kum gwaj bajabêo amirīto ane.

⁹ Kamrō prôt ne tykja kam ne Metīndjwýnh arým gwaj bamã axwe kêt jarē gwaj arým kum bamex ne. Gwaj baje ja markam ne gwaj amim,

—Mrāmri ne Kritu kute Metīndjwýnh ngrykbê ipytār mexkumrêx, ane.

¹⁰ Amrêbê ne gwaj Metīndjwýnho bakurê djwýnh nhyim Kra arým ty. Ty nhyim Metīndjwýnh arým gwaj bajo ōbikwa. Kute gwaj bajo ōbikwakam ne gwaj arým amim,

—Mrāmri dja amim ipytār me: xkumrêx. Arým tyn akubyn tīn ne. Kam dja ipytār mexkumrêx, ane. ¹¹ Djām jabit? Kati. Ajte. Gwaj Metīndjwýnhkam bakī:nhkumrêx. Bēnjadjwýr djwýnhbê Jeju Kritu djāpēnhkôt kam bakīnhkumrêx. Kute gwaj bajaxweo pānhkôt bakī:nhkumrêx.

Me kute tu amim Kritu markumrêxja tīn.

Kô k 15.21

¹² Nhyim be, Adão pydji me kukām axwe nhyim kam me kunī kudjwa arým axwen arým ty. Me kunī Adão kudjwa axwekam arým kunī ty. ¹³ Mýj ne me axwekam kute? Bir, Metīndjwýnh kute Mōjdjēmã kukrādja jarēnh nhyim amū amidjô'ã kute memã arēnh kētri ne me arým pykakam axwe ar ba. Nhyim be, djām kute memã kukrādja jarēnh kētri Metīndjwýnh kute memã kum, “Ajaxwe”, anhýr? Kati. Kute memã kukrādja jarēnh kētri nhyim me kute mar kētri ne kute memã axwe jarēnh kêt.

¹⁴ Nhyim be, kute pidjô krēn kêt kadjy kabēn ja ne Adão arým kam axwe. Djā ne me kunī Adão kôt ã axweo ane? Djā ne me ã Metīndjwýnh kabēnkam amikrào ane? Kati. Me te Metīndjwýnh kabēnkam amikrã kêt ne arým axwe. Ne kam arým ty. Axwekam aben djô'ã ty: nhyim kam arým Metīndjwýnh Mōjdjēmã kukrādja jarē. Adão kumrêx axwe nhyim me kunī kudjwa axwe. Nhyim be, me'ōdjwý amrê mōrmã ne atemã ne ukaprī. Jeju ne ukaprī.

¹⁵ Gwaj Adãomē Jeju Kri-tumē abenã ar maro nhý. Adão axwe nhyim Jeju Kritu ukaprī. Adão pydji axwekam ne me krāptī: ty. Aben djô'ã ty. Nhyim be, Jeju Kritu pydji tu kum me kaprī:kumrêxkam†

† 5:15 Djām me ta ne me axwe kêt nhyim arým pānh kum me kaprī Kati. Me ta ne me te: axwe kêt mā nhyim ta arým tu kum me kaprī.

ne arÿm amim me kräpti: pytà. Metïndjwÿnh tu kum me kapri nhyM Jeju Kritudjwÿ ukapri ne arÿm me axwe kräpti: pytà. ¹⁶ Adão pydji axwekôt mÿjja kator nhyM be, Jeju djukaprikôt mÿjja kator. Apÿnh mÿjja kator. Adão pydji axwe kôt Metïndjwÿnh arÿm kam ngryk ne pãnh memã biknor jarë nhyM me arÿm me biknor tokry djakam akuno. NhyM be, te apÿnh me axwe djari kräpti nhyM Metïndjwÿnh kute memã Jeju nhôr kôt memã axwe kêt jarë nhyM me arÿm kum mex ne. ¹⁷ Adão pydji axwekôt me kunĩ aben djô'ã ty. NhyM be, Metïndjwÿnh tu kum me kapriñ tu memã axwe kêt jarë nhyM me arÿm kum mex ne. Kute memã axwe kêt jarënhkôt dja me tñ. Nãm me Jejuo aminhõ nhyM Metïndjwÿnh arÿm kum me kapri:kumrëx nhyM me tñ. Adãokôt ne me ty. NhyM be, Jeju Kritu pydjikôt ne me tñ ne ar ba rä'ã: rä'ã ne.

¹⁸ Adão kute pidjô krënkôt axwe. Axweja pydji kôt ne Metïndjwÿnh arÿm me kunimã biknor jarë nhyM me arÿm me biknor tokry djakam akuno. NhyM be, Jeju Kritu me axwe pãnh ty. Ja pydjikôt ne Metïndjwÿnh arÿm memã axwe kêt jarë nhyM me arÿm kum mex ne. Me kum axwe kêt kam me kunĩ arÿm Metïndjwÿnh kôt tñ ne ar ba rä'ã: rä'ã ne. ¹⁹ Bir, me'õ pydji kute Metïndjwÿnh kabën kangakam Metïndjwÿnh arÿm me kräptimã axwe

jarë. NhyM be, me'õ pydji kute Metïndjwÿnh kabën markumrëxkam dja Metïndjwÿnh arÿm me kräptimã axwe kêt jarë nhyM me arÿm kum mex ne.

²⁰ NhyM ajtekam Metïndjwÿnh arÿm memã Môjdjê kukràdjà jarë. Apÿnh me axwe djario kräpti: kadji ne memã kukràdjà jarë. NhyM be, te apÿnh me axwe djari kräpti: nhyM ukapri:. Me te mã axwe nhyM mã ukapri:. Ukapriõ amũ amikamën arÿm ukapri ra:x ne. ²¹ Mÿj kadji? Bir, me mã axwe:n te axwe kêt prãmje. Ne kam arÿm me biknor tokry djakam akuno. NhyM be, Metïndjwÿnh tu kum me kapri:kumrëx ne memã axwe kêt jarë ne kam arÿm meo ba. Meo ban memã tñ jangij nhyM me kôt tñ ne ar ba rä'ã: rä'ã ne. Nãm me tu amim me banhõ Bënjadjwÿr djwÿnhbë Jeju Kritu markumrëx ne kam arÿm Metïndjwÿnhkôt tñ ne ar ba rä'ã: rä'ã ne.

6

Me Kritumë ro'ã tyk ne akubyn tñ.

A Kô 5.17; Gar 2.20; Kor 2.13

¹ Te gwaj bajaxwe nhyM Metïndjwÿnh tu kum gwaj bakapri. Djãm tu kum gwaj bakaprikam dja gwaj we abenmã kum,

—Gwaj mã bajaxwe ar baba rä'ã. Gêdja kam Metïndjwÿnh tu kum gwaj bakapri:kumrëx, ane? Djãm gwaj baje ã abenmã

anhÿrmã? ² Arkati. Arÿm gwaj tu bajaxwe kangakumrëx. Baje mrãmri ne me tyk kute tu axwe kangakumrëx pyræk. Djãm kam gwaj bajaxwe rä'ãmã? Arkati. ³ Me kute ngômã gwaj bajangjênhja kunĩ gwaj amim,

—Ba Kritu Jejumë itypdji. Ne kam arÿm kute mrãmri ne Kritumë ro'ã ityk ne ijadjár pyræk. Nã gwãm ã amim ane. Djãm ar aje ja mar kêt?

⁴ Kam, me kute ngômã gwaj bajangjênhkam ne kute gwaj Kritumë ro'ã batyk ne bajadjár pyræk. Ga, Bãm mexo uma:n arÿm akubyn Krituo tĩnja pumũ. Gwaj badjwÿ baje mrãmri ne Kritumë ro'ã akubyn batĩn pyræk. Gwaj ã amimaro ane. Kam dja gwaj atemã amijo baba nyo amijo baban katàt amijo baba.

⁵ Godja gwaj kumë batipdjikam baje ro'ã batyk pyræk jabej dja gwaj kam kumë baje mrãmri ne ro'ã akubyn batĩn pyræk. ⁶ Bir, amrëbê ne gwaj ar bajaxwe: baba. Ne kam Jejumë batipdjin arÿm kute ro'ã pĩte'y'ã arÿm bajarij pyræk. Ne kute bajaxwe wãnh arij pyræk. Gwaj ã amimaro ane. Gwaj kam arÿm bamã bajaxwe prãm kêt. Arÿm gwaj Jejumë batypdji. Ne kam baje bajaxweo krã'yr mar mexkumrëx. ⁷ Ga, arÿm me tykkam me ajte axwe kêtja pumũ. Gwaj badjwÿ arÿm baje Jejumë ro'ã batyk pyræk ne bamã bajaxwe prãm kêt.

⁸ Godja gwaj baje ro'ã batyk pyræk mar jabej ne kam arÿm baje ro'ã akubyn batĩn pyræk jadjwÿ mar ar o baba. Tãm ne gwaj baje tu amim markumrëx. ⁹ Mÿkam? Bir, Kritu arÿm mrãmri akubyn tĩnkam ajte tyk'ÿr bõx prãm kêtumrëx. Dja ajte tyk prãm kêtumrëx. Tãm ne gwaj baje ajte markumrëx. ¹⁰ Mÿkam? Bir, tykkam ne arÿm gwaj bajaxwe pãnh tyk mãm dji. Nhy m be, jakam ne akubyn tĩn ne ar ba. Metĩndjwÿnh kabën kôt ar amijo ba kadjy tĩn ne ar ba.

Me kute wãnh axwemã irerkumrëxmã.

Rô 8.4; Ep 4.17; Kor 3.5; Ped k 4.1

¹¹ Tãm dja gar amijã aman amim,

—Badjwÿ ne ba ije me'õ tyk pyræk ne tu wãnh ijaxwemã inhirerkumrëx. Nhy m be, jakam ije Metĩndjwÿnhkôt katàt ar amijo iba kadjy ne ba ije me'õ tyk ne akubyn tĩn pyræk ne ar iba, ane. Dja gar ã amim ane. Gwaj banhõ Bënjadjwÿr djwÿnhbé Jeju Kritumë batipdji kôt dja gar ã amim ane.

¹² Ba ar amã me'õ'ã ajarë gar ama. Me'õja ne õ bënjadjwÿrmã àpênh ar ba ne kubê utĩ:n amim,

—Ba te ije bënjadjwÿr kangan ikator ne ate ikrãn ityk djã kêt prãmje. Nhy m ijã no tÿx ne mã ijãno djan idjãpênh'ã inê ne, ane. Ar gadjwÿ ar aje me'õja pyræk ne te ajaxwe kêt prãmje ne ajaxwe rä'ã. Kwãrik wãnh

ajte amã ajaxwe prãm kêt. Jakam akubyn kubê aminê gê ar anhõ ba kêt, ar anhĩ tyk prãmjao ba kêt. ¹³ Kwãrĩk wãnh kum adjãpênhmã me axwe nhõ bẽnjadjwÿrmã amijarênh kêt. Kwãrĩk wãnh kum aminhikra, amipar, amino, amidjumar djã jarênh kêt. Dja gar kôt ajaxwe. Kubê aminê. Nhyr be, aje me'õ tyk ne akubyn tĩn pyrãk dja gar Metĩndjwÿnhmã amijarê, kum aminhikra, amipar, amino, amidjumar djã jarê. Ne kam arÿm kôt katãt amijo aba.

¹⁴ Amrêbê ne gar amim,

—Ba dja ba Mõjdjê kukràdjã man kôt amijo anhÿro iban arÿm kôt Metĩndjwÿnhmã ijaxwe kêt, anhÿro aban te kôt amijo anhÿr prãmje ne ajaxwe rã'ã. Nhyr be, jakam ne gar amim,

—Metĩndjwÿnh djukaprĩtire ta ne tu ijo mex, anhÿro aban arÿm tu amim markumrêxo aba. Kam ar aje wãnh ajaxwemã anhirer kadjy atÿx.

Me kute Metĩndjwÿnhho bẽnjadjwÿrn kum ãpênhmã.

Kô k 7.22; Gar 5.1

¹⁵ Gwaj baje Mõjdjê kukràdjã marn kôt amijo anhÿro babakôt Metĩndjwÿnh kute gwaj bajo mex kêt. Nhyr be, tu kum gwaj bakaprĩkôt ta kute gwaj bajo mex. Djãm kam gwaj baje we amim,

—Ba gêt ijaxwe rã'ã. Tu kum ikaprĩkam ba gêt ijaxwe rã'ã. Dja imã ijaxwe pãnh

jarênh kêt, anhÿr ne kam kôt bajaxwe rã'ãmã? Kati.

¹⁶ Godja gar me axwe nhõ bẽnjadjwÿrmã kum,

—Ã. Ba amã apê ga arÿm ijo aba, anhÿr jabej gar arÿm kum adjãpênhkumrêx. Ne kam arÿm ajaxwen kam ô'ã arÿm akuno, me biknor tokry djãkam akuno. Nhyr be godja gar Metĩndjwÿnhmã kum,

—Ba akabên kôt amã idjãpênhkumrêx, anhÿr jabej ne arÿm Metĩndjwÿnhho ar anhõ bẽnjadjwÿrkumrêx jabej arÿm aje kabên marn kôt amijo anhÿro aba. Ne kam arÿm ô'ã ajaxwe kêt ne akatãt. Djãm ar aje ja mar kêt?

¹⁷ Nhyr be, ba Metĩndjwÿnhmã ar akam amikĩnh jarê. Gar amrêbê me axwe nhõ bẽnjadjwÿrmã apê. Kum adjãpênhri te katãt aje amijo abamãn arerekre. Ne arÿm jakam mrãmri aje Metĩndjwÿnh kabên markumrêx. Me kute ar amã Metĩndjwÿnh kabên jarênhja amã kĩnh. Ne kam mrãmri aje mar ne kôt amijo anhÿro abakumrêx. ¹⁸ Ne kam arÿm ajaxwe kêt mã atÿx ne arÿm akatãt. Abê Metĩndjwÿnh nhõ ãpênh ne arÿm kôt katãt ar amijo aba.

¹⁹ Ar ano rerekren ar ajamak mex kêt kam ne ba tu pykakam me kukràdjã kôt ar amã ikabên jarê. Amrêbê ne gar aje me axwe nhõ bẽnjadjwÿrmã adjãpênh kadjy kum amijarê, kum aminhikra, amipar, amino,

amidjumar djà jarë. Aje amũ ajaxweo amikamënh kadjy kum amijarë nhym ar ajo ba. Gar kum apên te katàt amijo abamãn arým arerekre. Nhym be, jakam dja gar Metĩndjwýnho ar anhõ bënjadjwýr ne kum adjápênhkumrëx. Ne kam aje katàt amijo abamã arým atýx ne. Dja gar kum atýx ne arým katàt amijo aban amũ kum amexo amikamënho mõ.

²⁰ Me axwe nhõ bënjadjwýrmã adjápênhri Metĩndjwýnh kute ar ajo ba kêtumrëx gar te katàt kôt amrãnh mex prãmje.

²¹ Jakam dja gar akubyn amijo tën amima. Kam amikam apijàm ne. Amrëbê ate ar abakam mýj got gar me axwe nhõ bënjadjwýrkam amim aby. Arkati. Ar ga ne gar ar mekôt aba kajgo. Me ate ar ba djô'ã ne me me biknor tokry djakam akuno. ²² Nhym be, jakam ne Metĩndjwýnh arým me axwe nhõ bënjadjwýrbê ar apytà gar kum adjápênh ar aban arým ô'ã amexkumrëx. Ne amũ amexo amikamënho mõn kam ô'ã arým Metĩndjwýnhkôt atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne.

²³ Tãm ne ja. Me axwe pãnh ne me arým me biknor tokry djakam akuno. Nhym be, Metĩndjwýnh ne kute memã tĩn jangjênh nhym me arým kôt tĩn ar ba rã'ã: rã'ã ne. Djãm me kute kum o pãnhkam kute memã angjênh? Kati. Me kute kum o pãnh kêtum tu kute memã angjênh. Me kute tu amim gwaj banhõ Bënjadjwýr djwýnhbê Jeju

Kritu markumrëx nhym arým ta kum me kaprĩn kute memã kôt tĩn jangjênh.

7

Me kute Kritubit marn kôt amijo bamã kute arënh.

Rô 8.2; Gar 4.1; Ep 2.2; Kor 3.7

¹ Akmere, àpnhĩre ar, Metĩndjwýnh kute Mõj djêmã kukràdjà jarënh gar aje mar mexja, ar amã ne ba ikabën. Me tĩnri ne me kute kukràdjà mar ne kôt kute amijo anhýro bamã. Nhym be, djãm me arým tykkam kute kôt amijo bamã? Kati. Arým me tykkam me kute kôt amijo ba kêt. Djãm ar aje ja mar kêt got?

² Ba ar amã arë. Me'õ nire arým mjênkam dja arek mjên'ã ngrà. Metĩndjwýnh kukràdjàkôt arek mjên'ã ngrà. Mjên tĩnri 'ã ngrà. Godja mjên'ã ngrà kêt jabej arým Metĩndjwýnh kukràdjakam amikràn arým axwe. Nà, dja mjên tĩnri 'ã ngrà. Nhym be, arým kubê mjên tykkambit dja arým 'ã ngrà kêt.

³ Godja mjên tĩnri me'õdjwý'ýr mör jabej nhym me arým kum mjênkam axwe jarë. Arým ne me'õjao akĩ. Nhym be, godja mjên arým kubê ty nhym my 'õmë arkum aben kĩnh kwãrĩk wãnh ar abenwýr mõ. Djã ne kam ar Metĩndjwýnh kukràdjakam amikrà? Kati. Arým mjên kubê tykkam nhym ar kute abenwýr mörkam kute kukràdjakam amikrà kêt. Me kute kum mjênkam axwe

jarënh prãm kêtkumrëx. Tãm dja gar ama.

⁴ Mjën tykkam kukràdjaja mỳj'ã ne ba ar amã arë? Mỳj ne gar aje kam marmã? Bir, amrëbê ne gwaj Metĩndjwỳnhmã bamex kadjy Mõjdjê kukràdjà man kõt amijo anhỹro baba. Tãm ne kute mrãmri ne gwaj bamjën arỳm tyk pyræk. Jakam ne gwaj baje kukràdjà kõt amijo baba prãm kêt. Jakam arỳm Kritu tyn akubyn tĩn ne. Kritumẽ batipdjikam ne gwaj baje Mõjdjê kukràdjà marn kõt amijo anhỹro baba prãm kêt. Kam Metĩndjwỳnhmã bamex kadjy gwaj Kritubit man kõt ar amijo baba. Ja'ã ne ba ar amã mjën tykkam kukràdjà jarë. Kritu tyk ne akubyn tĩnamẽ batipdji kadjy ne gwaj Kritu man kõt ar amijo baba. Metĩndjwỳnhmã bamexkumrëx kadjy gwaj Kritu man kõt ar amijo baba.

⁵ Amrëbê gwaj ba baje amidjwỳnhbit o kĩnh prãm kam ne gwaj tu bajaxwe:. Me te Mõjdjê kukràdjào gwaj bajaxwe nêje gwaj bajakre gwaj bajamakkre kêt ne kam bajaxwe: ne. Metĩndjwỳnhkam bajaxwe: ne. Nhym bit kute me biknor tokry djakam gwaj bamënhmã. ⁶ Amrëbê ne gwaj baje te Mõjdjê kukràdjà marn te kõt amijo anhỹro baba. Ne amim,

—Dja ba Mõjdjê kukràdjà man kõt amijo anhỹro iban arỳm Metĩndjwỳnhmã ijaxwe kêt, anhỹro baba. Ne kam kõt te bajaxwe kêt prãmje.

Nhym be, jakam arỳm gwaj Kritumẽ batipdjikam baje ro'ã batyk pyræk ne arỳm baje ajte Mõjdjê kukràdjà tũm'ã pi'ók no'ókja mar prãm kêt. Djãm gwaj baje ajte amim,

—Dja ba Mõjdjê kukràdjà man kõt amijo anhỹro iban arỳm Metĩndjwỳnhmã ijaxwe kêt, anhỹrmã? Kati. Gwaj baje amim anhỹr kêtkumrëx. Jakam ne gwaj mỳjja ny man amim,

—Arỳm ne Metĩndjwỳnh Karõ iwỳr bõx ne ijo ba. Ta ne kute Metĩndjwỳnhmã ijo mexo ba, anhỹro baba.

Dja me Mõjdjê kukràdjà man kõt amijaxwe ma.

Rõ 3.20, 5.20

⁷ Metĩndjwỳnhmã gwaj bajaxwe kêt kadjy ne gwaj ajte Mõjdjê kukràdjà kõt amijo anhỹro baba kêt. Kam, djãm gwaj we baje amim,

—Mõjdjê kukràdjà punu, anhỹr jabej? Arkati. Ne ba ren Mõjdjê kukràdjà mar kêt ne ren amijaxwemã ikator kêt ne ren ajte amijaxwe mar kêt. Ë, ren me Mõjdjê kukràdjào nêje ikukrà kêt, imã me'õ nhõ mỳjja pro kĩnh ne amim 'ã karõ kêt kadjy ren ikukrà kêt ba ren tu imã me õ mỳjja pro kĩnh ne 'ã amim karõo iban kam ren kam amijaxwe ja mar kêt. Me kute nêje ikukrà kêtkam ne ba ren kam amijaxwe mar kêt.

⁸ Nhym be, kati. Arỳm ne me Mõjdjê kukràdjào nêje ikukrà. Ba kam arỳm amijaxwe ma. Ba kãjbê imã me'õ

nhô mỳjja puro kĩnh nhyim me Mòjdjê kukràdjào mã imã,

—Kwãrĩk wãnh amã me ò mỳjja puro prãmje ar aba kêt, ane. Ba kam ba arỳm imã me ò mỳjja pro kĩ:nh. Ne kam arỳm me ò mỳjja puro prãmje ar iba. Ne arỳm imã apỹnh me ò mỳjja puro kĩ:nh ne arỳm ijaxweo imør me:x ne. Ne ren Mòjdjê kukràdjà kêt nhyim ren me mar kêt nhyim ren me axwe ren kute kajgo pyræk. Kam ne ba ren badjwỳ ren amijaxwe mar kêt ne. Nhyim be, kati. Arỳm ne ba kukràdjà man ajte kôt ijaxwe ma.

9 Amrèbê ije Mòjdjê kukràdjà mar kêttri ne ba ate ikrãn amim,

—Dja ba Metĩndjwỳnhkôt itĩn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne, anhỹro iba. Ne kam kute itĩn pyræk ne ar iba. Ne kam arỳm Mòjdjê kukràdjà man amim,

—Je, arỳm ijaxwe:. Ijaxwe pãnh dja Metĩndjwỳnh arỳm ikangan me biknor tokry djàkam imẽ, ane. Ba kam arỳm ityk pyræk. ¹⁰ Ba arĩk amim,

—Dja ba Mòjdjê kukràdjà mextire man kôt amijo anhỹro iban arỳm Metĩndjwỳnh kôt itĩn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne, ane. Ne kam te ije kôt amijo anhỹrmãn kam arỳm amim,

—Ijaxwe:. Dja Metĩndjwỳnh ikangan me biknor tokry djàkam imẽ. Nã bãm ã amim ane. Ne kam ije Mòjdjê kukràdjà mextire markam amityk ma.

¹¹ Mỳkam? Bir, ba ne ba amim ijêx ne aminoo aknon amim,

—Dja ba Mòjdjê kukràdjà man kôt amijo anhỹro iban Metĩndjwỳnh kôt itĩn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne, ane. Nhyim be, kati. Me kunĩ te kute kukràdjà marn kôt amijo anhỹr prãmje, ne kam kam amikrào ba. Badjwỳ ne ba kam amikrào iba. Ne kam aminoo aknon arĩk amim,

—Dja ba Mòjdjê kukràdjà man kôt amijo anhỹro iban arỳm Metĩndjwỳnh kôt itĩn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne, ane. Nhyim be, kati. Ije kukràdjàkam amikràkam dja Metĩndjwỳnh me biknor tokry djàkam imẽ. ¹² Djãm kam Mòjdjê kukràdjà punu? Kati. Mexkumrêx. Metĩndjwỳnh kukwakam ne Mòjdjê kute memã kukràdjà jarênh. Mòjdjê kute kam me axwe kêt kadjy me akre katàtkumrêx. Kukràdjà mexkumrêx.

¹³ Djãm Mòjdjê kukràdjà mex kôt ije amijo anhỹr djó'ã ne ijaxwen me biknor tokry djàkam itẽmmã? Arkati. Ba kukràdjà maro iban kam arỳm amijaxwemã ikaton amima. Ne kam te kukràdjà kôt amijo anen mã ijaxwen kam arỳm mã amim,

—Dja Metĩndjwỳnh ijaxwe pãnh me biknor tokry djàkam imẽ. Be, ijaxwe ne punu:re, anhỹro iba.

Ta te: axwe kêt prãmje mã axwe'ã kute amijarênh.

Gar 5.17

¹⁴ Metĩndjwỳnh Karõ ne Mòjdjê kukràdjà jarê. Nhyim

be, jakam djê ne ba mā Metĩndjwýnh Karō ma? Kati. Imā ijaxwe prā:m ne te ijaxwe kêt prāmje. ¹⁵ Djām imā mýjja kĩnhja ne ba o iba? Kati. Imā mýjja kĩnh kêtja ne ba o iba. Mýkam ne ba o iba? Kon. Ije mar kêt. ¹⁶ Imā mýjja kĩnh kêtō ibakam ba arým amim,

—Mrāmri, Mōjdjê kukràdjà mexkumrêx, ane. ¹⁷ Djām kam ba ne ba o iba, imā mýjja kĩnh kêtjao iba? Kati. Ikadjwýnhbê ijaxwe ja ne 'ā imā apnên ijo ba. ¹⁸ Djām imex got? Ije amidjwýnhbito kĩnh prāmkam djām imex got? Ije mýjja mexo iba kadjy te imā mýjja mexbit kĩnh. Kam, ije mýjja mexbito iba kadjy mýj dja ba amijon? Kon. Ije amikam mar kêtikumrêx. ¹⁹ Imā mýjja mex kĩnhja djām tām ne ba o iba? Kati. Imā ijaxwe kĩnh kêtja ijaxwe ja ne ba o iba. Te imā ijaxwe kĩnh kêt mā o iba. ²⁰ Kam, imā ijaxwe kĩnh kêtjao ibakam djām ba ne ba o iba? Kati. Ikadjwýnhbê ijaxwe ja ne ijaxwe'ā imā apnên ijo ba.

²¹ Kam, djā ne ba mrāmri mýjja mexo ibakumrêx? Kati. Bit ije mýjja mexo iba kunĩkôt ne ba mā mýjja punu o iba. ²² Ba ne ba imā Metĩndjwýnh kukràdjà kĩnh. ²³ Nhym be, ikadjwýnhbê ijaxwe ja ne ijaxwe'ā imā apnê. Ba amim, "Ba on imexbit", ane. Ne kam mā ijaxwen te ijaxwe kêt prāmje. Ije mýjja mexo iba prām kunĩkôt mā ijaxwe. ²⁴ Ba amim,

—ÿ, watĩre. Ikadjwýnhbê

ijaxwe ja ne ijaxwemā ingrêk prām ba arým me biknor tokry djākam itēmā. Mýj me'ō dja ikadjwýnhbê ijaxwe jabê ipytà? Nā bām ā amim ane. ²⁵ Bir, gwaj banhō Bēnjadjwýr djwýnhbê Jeju Kritu dja ikadjwýnhbê ijaxwebê ipytà. Ba kam mā Metĩndjwýnhmā amikĩnh jarê. Tām ne ja.

Ba kam mā amim,

—Ba on Metĩndjwýnh kabēn kôtbit amijo iba, ane. Nhym be, ikadjwýnhbê ijaxwe mā kute ijo ba prāmkumrêx. Tām ne ja.

8

Me kute Metĩndjwýnh Karō marja tĩn.

¹ Kritu Jejumē gwaj batipdji nhym arým kute gwaj bakadjwýnhbê bajaxweo apêxmā. Kam, Metĩndjwýnh kute gwaj bamā bajaxwe pānh jarēnh kêt gwaj me biknor tokry djākam babiknor kêtikumrêx. Baje amidjwýnhbito kĩnh kadjy bajaxweo baba kêtja, baje Metĩndjwýnh Karō kôt amijo babaja, gwaj ba dja gwaj me biknor tokry djākam babiknor kêtikumrêx.

² Mýkam? Bir, gwaj mā bajaxwekam arým me biknor tokry djākam batēmā. Nhym be, gwaj arým tu amim Kritu Jeju markumrêx nhym Metĩndjwýnh Karō gwaj babê bajaxwe kurên kubê gwaj bamā tỳx jadjà gwaj kam arým katāt amijo baba kadjy batỳx. Ne

kam babiknor kêtukumrêx ne Metîndjwÿnhkôt batîn ne ar baba rã'ã: rã'ã ne. ³ Bir, gwaj baje amidjwÿnhbito kÿnh kadjy bajaxweo babakam ne gwaj te: katàt baje amijo baba prãmje ne te baje Môjdjê kukràdjà mar ne te kôt baje amijo baba mexmã. Nhyam kam Metîndjwÿnh pykamã ta Kra pydji jano nhyam ta amijo kute me axwe nhÿ pyrak ne ar ba. Nãm aminhÿ tã pÿte'y'ã wajêt nhyam Metîndjwÿnh arÿm gwaj bamã tÿx jadjà. Katàt baje amijo baba kadjy arÿm gwaj bamã tÿx jadjà nhyam gwaj bajaxweja arÿm gwaj bamã rerekren ajte kute gwaj bajo ba kêt.

⁴ Dja gwaj amidjwÿnhbito kÿnh kêt ne bajaxweo baba kêt ne Metîndjwÿnh Karõ man kôt ar amijo baba. Nhyam kam arÿm gwaj bamã tÿx jadjà. Gwaj bajaxwe kêt kadjy bamã tÿx jadjà. Gwaj kam arÿm kum bajaxwe kêt ne katàt ar amijo baba. Ne kam arÿm tu Môjdjê kukràdjà kôt katàt ar amijo baba.

Me ta kute amidjwÿnhbito kÿnh.

Gar 5.16

⁵ Bir, me ta kute amidjwÿnhbito kÿnhja ne me kum axwe mar prãm. Nhyam be, me kute Metîndjwÿnh Karõ kôt amijo baja ne me kum Karõ mar prãm. ⁶ Nhyam me mã kum axwe mar prãm ja dja me me biknor tokry djakam akuno. Nhyam be, me kum Karõ mar prãm dja me Metîndjwÿnhkôt tÿn ne

ar ba rã'ã: rã'ã ne umar mexkumrêx.

⁷ Mÿkam ne me mã: kum axwe mar prãm akuno? Bir, me kum Metîndjwÿnh kurêkam. Me ja ne me kute Metîndjwÿnh kukràdjà kôt amijo ba prãm kêt. Nãm me te: kôt amijo ane. ⁸ Me ja, me kute amidjwÿnhbito kÿnh kadjy axweo ba prãmja ne me te kute Metîndjwÿnho kÿnhmã.

Me kum Metîndjwÿnh Karõ mar prãm'ã ujarênh.

Dju r 7.38

⁹ Nhyam be, djãm ar ga ne gar amã ajaxwe maro aba prãm? Kati. Ar ga ne gar amã Karõ mar prãm. Mrãmri ar akam Metîndjwÿnh Karõ ÿrkumrêx jabej ar amã Karõ mar prãm. Nhyam be, me'okam Kritu Karõ ÿr kêtja Metîndjwÿnh kute o aminhõ kêtukumrêx.

¹⁰ Nhyam be, mrãmri Kritu ar akam ÿrkumrêx jabej ar anhÿbit dja ty. Me axwe djô'ã me batyjakam dja ar anhÿbit ty. Nhyam be, Metîndjwÿnh kute ar amã axwe kêt jarênh nhyam Karõ kute ar ajo bakam dja gar kôt atÿn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne. ¹¹ Nhyam kam Metîndjwÿnh arÿm Karõo akubyn Jejuo tÿn. Karõ ja ar akam ÿr jabej dja ar gadjwÿ ar ajo tÿn. Krituo tÿn djwÿnh ar ajo tÿn. Dja gar te arÿm ty nhyam akubyn ar gadjwÿ ar ajo tÿn. Ar akam Karõ ÿr jao akubyn ar ajo tÿn.

¹² Kam, djãm gwaj baje amidjwÿnhbito kÿnh kadjy mã bajaxweo babamã? Kati.

13 Dja gar arek ajaxweo aban arým akuno. Me biknor tokry djâkam akuno. Nhym be, dja gar apÿnh ajaxwe krâta. Aparo ajaxwe'ÿr amrânh, anhikrao aje ajaxwe nhipêx, anoo aje ajaxwe pumûnh, adjumar djâkam aje ajaxwe mar, ajajkwao aje mÿjja punu jarênh ajaxweja kunî krâta kute mrâmri ne me kute mÿjja bînkam arým àpênh krâ'ÿr pyrâk. Dja gar Metîndjwÿnh Karõ maro ajaxwe krâtan arým Metîndjwÿnhkôt atîn ne ar aba râ'ã: râ'ã ne.

14 Mÿkam? Bir, me kute Metîndjwÿnh Karõ maro ba nhym kute meo baja ne me mrâmri kubê Metîndjwÿnh krakumrêx. 15 Karõ kute ar ajo bakam djâm Metîndjwÿnh ar ajo õ àpênh kajgon kum ar akurên ar ajo ajkê gar amã uma: ar aba? Kati. Karõ kute ar ajo bakam Metîndjwÿnh arým ar ajo krakumrêx gar amã kî:nhkumrêx. Ne kam kum, "Djünwã", ane. Mebê idjaer kabênkôt ne me kum, "Aba", ane. Nhym be, me bakabênkôt ne gwaj kum, "Djünwã", ane.

16 Metîndjwÿnh Karõ ta ne gwaj bakadjwÿnhbê gwaj bamã,

—Be, omû. Mrâmri abê Metîndjwÿnh krakumrêxja pumû, anhÿro ba. Kam, gwaj babê Metîndjwÿnh krakumrêx. Tãm ne gwaj baje markumrêx. 17 Arým gwaj babê krakam dja gwaj arým Metîndjwÿnh nhõ mÿjjao aminhõ. Kritumê ro'ã dja gwaj õ mÿjjao aminhõn ar

o baba. Kôt batokry jabej o aminhõ. Kritukôt mrâmri batokry jabej dja gwaj õ mÿjjao aminhõn arým ro'ã bame:xkumrêx.

Me kute amimexkumrêx kam amak.

Dju r 17.22; A Kô 4.17; Kor 3.4

18 Bir, mÿj dja gwaj batokry jakam kuma? Bir, 'ã dja gwaj amim,

—Jakam ba itokry ne kute itokry rax pyrâk. Nhym be, dja ba ï Kritumê ro'ã ime:xkumrêx nhym me kunî arým ipumû. Dja ba kam ikînh. Ne ikînhkam ajbir itokry ja mar kêt, ane. Gwaj ã batokry'ã amim ane. 19 Dja gwaj babê Metîndjwÿnh krakôt bakato. Dja amrê õ akati bõx gwaj kam arým bakato. Djâm kam dja gwaj bapunu: got? Kati. Dja gwaj kam bame:xkumrêx. Mÿjja kunî Metîndjwÿnh kute ipêx ja ne amiwÿr gwaj bakatorkam ama:. Mrymê bãmê pykamê mÿjja kunî amiwÿr gwaj bakatorkam ama:.

20 Mÿkam ne amiwÿr gwaj bakam ama:? Bir, Metîndjwÿnh kute mÿjja kunî nhipêx ja ne amrêbê amijo ajkên arým punu. Pykakam 'ê kumex ne mÿjja djâkrê kumex kato. Djâm mÿjja ta ne amijo ajkê? Kati. Metîndjwÿnh kabênkôt ne ã mÿjja amijo bikênhõ ane. Nhym be, ajmâkam dja mÿjja kunî mexkumrêx. Mÿjja kunî amiwÿr amimexkam ama:.

21 Mÿkam? Bir, jakam ne mÿjja punu prâm, kà

rerek prām, kro prām, apôk prām. Nhyṁ be, mỳjja kute amijo mexkam dja punu prām kêt, kà rerek prām kêt, kro prām kêt, apôk prām kêt-kumrêx. Gwaj babê Metîndjwýnh kramê ro'ã dja mỳjja me:xkumrêx ne kî:nhkumrêx. Dja î gwaj babê Metîndjwýnh kra amirît. Ne kam bamexkumrêx ne bakînhkumrêx. Nhyṁ kam me baro'ã mỳjja kunîdjwý mexkumrêx. Kam ne mỳjja kunî amiwýr amimexkam ama:.

²² Jakam ne mỳjja kunî: tokry pymaje kangãngã. Kute mrãmri ne me nire kra àn tokry pymaje kangãngã pyræk ne kute kra bixadjwýrkam ama:k pyræk. Amrêbê: ne mỳjja kangãngãn jakam kangãngã rã'ã ne.

²³ Gwaj badjwý ne gwaj banhî nykam ama:. Gwaj badjwý baje arým amijã Metîndjwýnh Karô kakinhja ne gwaj banhî nykam ama:. Dja gwaj babê Metîndjwýnh krakumrêx amirît. Nhyṁ akubyn bôxkam dja gwaj bamã banhî ny ngã. Dja gwaj banhî nyja rerek prām kêt ne apêx prām kêt ne ny rã'ã. Banhî nykam amakbê bakangãngã. Banhîja punu prãm kam batokry pymaje bakangãngã.

²⁴ Gwaj amiwýr banhî ny kam ama: nhyṁ arým Metîndjwýnh amim gwaj bapytà. Nhyṁ be, djãm arým ne gwaj banhî nyja pumũ? Kati. Gwaj ren arým banhî ny pumũn ren amiwýr kam

amak kêt-kumrêx ne ren ate bakrãn ar baba. ²⁵ Nhyṁ be, kati. Kute gwaj bamã banhî ny jadjâr kêttri ne gwaj amiwýr kam ama:n kam akrãnmã amiwýr amãr 'iry.

²⁶ Gwaj banhî nykam amakbê Metîndjwýnh Karô kum gwaj bakaprî:. Gwaj bakaprîn barerekrekam ne Karô kum gwaj bakaprî:. Ne Metîndjwýnhmã gwaj bajo a'u:w. Gwaj bakaprîn barerekrekam dja gwaj amim,

—Mỳj dja ba ikaprîkam Metîndjwýnhmã ikabên jarênh on? anen te baje Metîndjwýnhmã amijarênhmã. Nhyṁ kam Karô kute pykakam gwaj bajo ba arým gwaj bama. Gwaj baman arým kum gwaj bakaprî:. Kum gwaj bakaprîn arým amũ kâjkwakam Metîndjwýnhmã gwaj bajo a'u:w. Djãm gwaj bakabênkam ne gwaj bajo a'uw? Kati. Ta kabên mar kêt-kam. Kum gwaj bakaprî:kam ne kabêno kangãngãn gwaj bajo a'u:w. Nãm ã Karô amybým amũ kâjkwakam Metîndjwýnhmã gwaj bajo à'wýro ane.

²⁷ Metîndjwýnh ne kute me kunî djumar djãm me kabên mar mexkumrêx ne kam arým kute prîne Karô kabên mar mex. Karô ta ne arým kute gwaj bajã Metîndjwýnh kabên mar. Kute gwaj bajã amim karôkam kabên ja kute mar ne kabên kôt kute kum gwaj bajo à'wýr. Jeju kute arým gwaj bajo ô me ja, Karô kute

Metĩndjwýnhmã gwaj bajo à'wýr. Metĩndjwýnh kabēn kôt kute kum gwaj bajo à'wýr. Nhym kam Metĩndjwýnh arým kute prĩne kabēn mar mex.

Kra mex kôt me mex.

Rô 8.37; Pir 1.12; Ped k 5.10

²⁸ Be, nhym apýnh mýjja kute gwaj bajo baja. Mýjja kunĩkôt. Apýnh gwaj bakapři djari nàr apýnh gwaj bakĩnh djari kute gwaj bajo baja. O ne Metĩndjwýnh amim gwaj bajo mexo tē. Gwaj bamã abēja ne gwaj bajo mexo tē. Metĩndjwýnh ne amrēbē: gwaj bakukãm amim gwaj bajã karõn arým kôt amiwýr gwaj bajuw ne ar gwaj bajo ba. Ne kam arým apýnh mýjjao gwaj bajo mexo tē. Ja ne gwaj arým baje mar.

²⁹ Mýj kadjy ne gwaj bajo mexo tē? Bir, Kra mex kôt gwaj bamex kadjy. Mýjja kunĩ kētri ne kute me kukãm õ me ja kunĩ mar ne arým amijo me utã. Kra mex kôt kute meo mex kadjy ne amijo me utã. Krakôt kute õ me ja kunĩo mexo tēm kam ne kute mrãmri ne me kra kutewa apõx nhym kôt aben nhitepã kamy kunĩ apõx pyrãk. Kra kute kamy krãptĩ:mã wa kadjy ne Kra mex kôt gwaj bajo mexo tē.

³⁰ Kute amijo me utãr ja ne amiwýr me ku'uw ne meo ba. Kute amiwýr me 'wýr ja ne memã axwe kêt jarē nhym me arým kum mex ne. Kute memã axwe kêt jarēnh ja dja meo me:xkumrēx. Nhym me arým kãjkwakam Kra mex kôt mrãmri me:xkumrēx. Dja

gwaj kãjkwakam kôt arým bame:xkumrēx.

Metĩndjwýnh kum me abēja ne me'ã ukanga kêt.

³¹ Metĩndjwýnh arým gwaj bamã axwe kêt jarē. Ne kam dja ĩ Kra kôt prĩne gwaj bajo mex. Kam, djãm me'õ kute Metĩndjwýnh bê gwaj bajo akēx gwaj kôt bajaxwemã? Kati. Metĩndjwýnh ã kum gwaj bajabēo anhýrkam dja me'õ kubē gwaj bajo akēx kêt kumrēx. ³² Nãm amijã Kra djwýnh pydji nê kêt ne gwaj bakunĩ kadjy kanga nhym arým gwaj bapãnh ty. Djãm kute gwaj bakadjy Kra kangakam kute gwaj babē mýjja mex'õ nēmã? Arkati. Kute gwaj bamã mýjja mex kunĩ nhõrmã.

³³ Mýj me'õ dja gwaj bamã axwe jarē? Kati. Metĩndjwýnh kute amijo gwaj bapytãrja dja gwaj bamã axwe jarēnh kêt. Ta ne arým gwaj bamã axwe kêt jarē gwaj arým kum bamex ne. Kam dja te me'õ kute gwaj bamã axwe jarēnhmã.

³⁴ Mýj me'õ dja gwaj bamã me biknor tokry djãkam babinormã arē? Kati. Kritu Jeju ne tyn akubyn tĩn ne ajte Metĩndjwýnh djubõk'ãnh nhý. Metĩndjwýnh djubõk'ãnh nhým ajte gwaj banēja kum kabēno nhý. Kam dja te me'õ kute gwaj bamã babiknormã arēnhmã. ³⁵ Kritu kum gwaj bajabē:.

Dja te me'õ gwaj bajo ajkē nhym Kritu kum gwaj

bajabê rã'ã:n gwaj bajo
ba rã'ã: ne.

Dja te apÿnh gwaj bakaprĩ
djari ajte gwaj bajo ba
nhym Kritu kum gwaj
bajabê rã'ã.

Dja te apÿnh mÿjja tÿx ajte
gwaj bajo ba.

Dja te me ajte kum gwaj
bakurê. Kritumã
badjâpênhkam te kum
gwaj bakurê.

Dja te ajte gwaj bamã prã:m.

Dja te ajte gwaj bakà kêt kam
bamã kry:.

Dja te apÿnh mÿjja puma ajte
gwaj bajã apôx.

Dja me ajte te kàxo gwaj
bapa. Nhym Kritu mã:
kum gwaj bajabê rã'ã:n
gwaj bajo ba rã'ã: ne.

³⁶ Apÿnh gwaj bakaprĩ djari
kute gwaj bajo ba kôt ne
me bakukãmãre amrêbê:
Metĩndjwÿnhmã amijarên
kum,

“Be, amã ar idjâpênhkam
ne me kute ar ibĩn
pyràk. Myt kunĩkôt
ne me kute ar ibĩn
pyràk. Nãm me ar ijo
mrykĩ'átomti pyràk ne
kum ar ibĩn prãm.”

Nãm ã me bakukãmãre
Metĩndjwÿnhmã anen arÿm
'ã pi'òk no'òk ne. Kam gwaj
badjwÿ bakamingrãnyre
dja gwaj mrãmri mekôt ã
apÿnh bakaprĩ djari maro
ane. Jejumã badjâpênhkam
ã apÿnh bakaprĩ djari maro
ane.

³⁷ Jeju ne gwaj bajã ukanga
kêt ne kum gwaj bajabê rã'ã:.
Kam te apÿnh mÿjja pumaja
gwaj bajo ba gwaj amim Jeju

mar tÿx ne arÿm kubê amijo
akêx kêt kumrêx.

³⁸ Djãm gwaj batykkam kum
gwaj bajabê kêt ne
gwaj bajã ukangamã?
Kati.

Nàr, djãm gwaj batĩn ne ar
babakam kum gwaj
bajabê kêt ne gwaj
bajã ukangamã? Kati.

Nàr, djãm kadjy mrãnh
djwÿnh 'õ kute gwaj
bajo bikênh nhym kum
gwaj bajabê kêt ne
gwaj bajã ukangamã?
Kati.

Nàr, djãm me karõ punu,
nàr djãm jakam apÿnh mÿjja
apôx,

nàr djãm amrê apÿnh mÿjja
apôx mör,

nàr djãm apÿnh mÿjja 'itÿx
gwaj bajo bikênh nhym
kum gwaj bajabê
kêt ne gwaj bajã
ukangamã? Kati.

³⁹ Nàr, djãm kàjkwa kurũm
mÿjja apôx,

nàr djãm pyka krakri mÿjja
apôx,

nàr djãm Metĩndjwÿnh kute
amũ apÿnh mÿjja kunĩ
nhipêx'õ kute gwaj
bajo bikênh nhym kum
gwaj bajabê kêt ne
gwaj bajã ukangamã?
Arkati.

Apÿnh mÿjja puma te gwaj
bajo ajkê nhym
Metĩndjwÿnh kum gwaj
bajabê:n gwaj bajo ba
rã'ã:.

Nãm ã kum gwaj bajabêo ane.
Gwaj baje Kritu Jejuo banhõ
Bênjadjwÿr djwÿnhkôt ã kum

gwaj bajabêo ane. Tãm ne ba tu amim markumrêx.

9

Metĩndjwýnh ta kute amijo me utàr.

¹⁻² Djãm gwaj baje Mõjdjê kukràdjà mar ne kõt baje amijo babakam ne Metĩndjwýnh kute gwaj bamã axwe kêt jarênh gwaj arým kum bamex ne? Kati. Nã gwãm tu amim Jeju markumrêx nhym arým gwaj bamã axwe kêt jarê gwaj arým kum bamex ne. Nhym be, inhõ me wýnh, inhõbikwabê mebê idjaer djãm me kute tu amim Jeju markumrêx? Kati. Me kute amim Jeju mar kêt. Nãm me amim,

—Ba Mõjdjê kukràdjà man kõt ar amijo iba nhym Metĩndjwýnh arým imã ijaxwe kêt jarê ba arým kum imex, ane. Me kute amim Jeju mar kêt kam dja Metĩndjwýnh arým pãnh me kanga. Kam ne ba ikadjwýnhbê ikaprĩn iban imýr rã'ã: ne. Kritu kõt ne ba katàt ikaprĩ'ã ar amã amijarênhkumrêx. Metĩndjwýnh Karõ ta ne ajte idjumar djà kadjwýnhbê imã,

—Mrãmri 'ã ajêx kêt kumrêx, ane. Mrãmri ikaprĩkumrêx. ³ Inhõ me wýnh, inhõbikwabê mebê idjaer ne me kute amim Jeju mar kêt. Ba ren me kadjy Metĩndjwýnhmã kum,

—Kwãrik wãnh mebê idjaer kanga kêt. Ba dja ga me pãnh ikanga, ane. Nhym ren me kam arým tu amim Jeju Kritu markumrêx ba

ren arým ã Metĩndjwýnhmã ane. Nhym be, kati. Me kute amim Jeju mar kêt. Kam ne ba mekam ikaprĩ:re. ⁴ Mebê idjaerkumrêx. Metĩndjwýnh ne amrêbê meo kra nhym Metĩndjwýnh rax djõ'ã me ra:x. Ne kam ajmã kuten amim Jeju mar kêt ba arým mekam ikaprĩre ne. Metĩndjwýnhmẽ ne me kute aktã abenmã amijarênh mãm dji nhym arým memã kum,

—Ba dja ba me ajo djuw mex rã'ã: rã'ã ne, ane. Ne arým memã Mõjdjê kukràdjà jarê nhym me o ba. Ne kukràdjà kõt kum apê ne kum amijarênh ba. Nhym kute memã mýjja jarênh mãm dji. Me kukãm apýnh mýjja mex apõxmã kute memã arênh mãm dji. Nhym me ajmã ne Jeju mar kêt ne ar ba. Ba kam mekam ikaprĩre ne.

⁵ Me bakukãmãre ne me me babê idjaer kukãmãrekumrêx nhym Jeju Kritu arým mekam amijo ã ne kato. Kubê ne apýnh me ba djà kunĩkõt me kunĩ, mýjja kunĩ Tĩndjwýnh. Pydji ne me:xkumrêx ne ra:x. Mex ne rax rã'ã: rã'ã ne. Mrãmri ne ba ar amã arênhkumrêx. Jeju Kritu me ibê idjaer kurũm kato nhym kam me ajmã ne Jeju mar kêt ne ba. Ba kam mekam ikaprĩ:re ne imã me kaprĩ:kumrêx.

⁶ Metĩndjwýnh kute mebê idjaero kran kute memã, “Me abê ikra”, anhýrkam ne me kwý arým kanga. Me kwý kute kan-

gakam djâm arÿm kam Metîndjwÿnh kabên kajgo? Kati. Metîndjwÿnh kabênkôt me kwÿbê Metîndjwÿnh krakumrêx. Djâm mebê idjaer kunî ne Metîndjwÿnh kute meo kra? Kati. Me kwÿbit. ⁷ Nâr, djâm Abraão djô'ã me ar ba kunî ne Metîndjwÿnh kute memã,

—Me abê Abraão tàmdjwÿnkumrêx, anhÿro ba? Kati. Me kwÿmãbit. Nãm Abraão mã kum,

—Idjak kurÿm dja atàmdjwÿ apôx, ane.

⁸ Mÿj'ã ne gwaj kabên ja ma? Bir, amrêbê: me bakukãmãre Abraão ta ne amikabênkôt ô àpênh kajgomã Imaêr dji nhym kato. Djâm kra Imaêrmê ô'ã tàmdjwÿ apôxmê djã ne Metîndjwÿnh me jao krakumrêx? Kati. Metîndjwÿnh kute kabên pydjîn arênh kôt ne prökumrêxmã Idjak dji nhym arÿm kato. Nhym kam Metîndjwÿnh arÿm o krakumrêx. Kra Idjakmê kam tàmdjwÿ apôxmê ne Metîndjwÿnh meo krakumrêx. ⁹ Arÿm ne Abraão mã kum,

—Dja ba ï bôx nhym Xara arÿm kra, ane. Metîndjwÿnh kute kabên pydjîn arênh ne ja. Nhym kam arÿm kra kato nhym Metîndjwÿnh amikabênkôt arÿm o kra.

¹⁰ Nhym ajtekam me banhingêt Idjak Rebekamã kra ar kudji nhym tujarô rã'ãkam Metîndjwÿnh arÿm kra ar'ã amim karô. ¹¹⁻¹³ Ar wÿyk kêttri. Ar mex nâr ar

axwe kêttri ne arÿm ar'ã amim karôn Rebekamã kum, “Kutewa dja kutapumã apê”, ane.

Pi'ôkkam kute me bakukãmãremã ar arênh kôt ne ã Rebekamã ane. Ne memã kum, “Imã Djako kÿnh. Nhym be, imã Ixau kÿnh kêt”, ane.

Djâm mexkam ne kum Djako kÿnh? Kati. Djâm axwekam ne kum Ixau kÿnh kêt? Kati. Kute ar'ã amim karô kôt kum Djako kÿnh ne kum Ixau kÿnh kêt. Idjujarênhja ne me kunî'ã amijakre. Mÿj dja gwaj me kunî'ã amim arênh kuma? Bir, dja gwaj amim,

—Be, Metîndjwÿnh ne amikabên kôt arÿm amijo me utà. Kute me kêttri me'ã amim karô kôt ne arÿm amijo me utà. Djâm me ta mexkôt ne amijo me utà? Kati. Amikabên kôt. Kute amiwÿr me 'wÿr djwÿnh ta amikabên kôt ne kute amijo me utà, ane. Tãm dja gwaj idjujarênh ja markam amim arênh maro baba.

¹⁴ Metîndjwÿnh ta kute amijo me utà. Me kator kêttri kute amijo me utà. Kute amim me'ã karô kôt kute amijo me utà. Djâm kam gwaj ba baje amim,

—Be ga, Metîndjwÿnh kute katàt amijo ba kêtja pumũ, anhÿrmã? Arkati. Metîndjwÿnh katàt ry tipdji.

¹⁵ Ga, Metîndjwÿnh amrêbê: me bakukãmãre Môj djemã kum,

“Ba dja ba amim me'ô'ã karôn tu imã kaprî. Ba dja ba amim me'ô'ã karôn tu imã kÿnh.”

Nãm ã Metĩndjwýnh me bakukãmãremã ane.

¹⁶ Mýj ne gwaj kabĕn ja burũm kuma? Bir, djãm me'õ ta kum kĩnh nhym kum kaprĩ? Kati. Nãr, djãm me'õ ta kum apĕ nhym kum kaprĩ? Kati. Metĩndjwýnh ta ne tu kum me kaprĩ. Tãm ne gwaj Metĩndjwýnh kabĕnja burũm kuma. ¹⁷ Amrĕbĕ: me bakukãmãre ar bari ne Metĩndjwýnh Parao'ã amakkre kĕt mĕn ajte o bikĕnho dja. 'Ã amakkre kĕt mĕnho ãmri ne kum,

"Mýj kadjy ne ga anã kurũm ruw ba ajo ikato? Bir, ije ajã ajamakkre kĕt mĕnh ne ajo ibikĕnh kadjy. Ije me kunĩmã akam itýxo amirĩt kadjy ne ba ajo ikato.

Apýnh pyka kunĩkõt dja me iraxmã katon abenmã irax ne ipyma jarĕ. Ja kadjy ne ba ajo ikato. Me kute ipyma: mar kadjy. Kadjy ne ba ajo ikato."

Nãm ã Paraomã ane nhym me arým 'ã pi'ók no'ók ne. ¹⁸ Arým ne ba Rebeka'ã ajarĕn ajte Mõj djĕ'ã ajarĕn ajte Parao'ã ajarĕ.

Mýj dja gwaj Metĩndjwýnh kute kam arkum kabĕn jarĕnh burũm kuma? Mýj'ã ne amijakre? Bir, Metĩndjwýnh ta ne amim me'ã karõ. Ne kam amikabĕnkõt arým tu kum me kwý kaprĩ. Tãm ne gwaj kute Rebekamã kabĕn jarĕnh ne ajte Mõj djĕmã kute kabĕn jarĕnh burũm kuma. Ba kam ajte Parao'ã ajarĕ. Mýj

dja gwaj Metĩndjwýnh kute kum kabĕn jarĕnhja burũm kuma? Bir, Metĩndjwýnh ta ne amim me'ã karõ. Ne kam ta amikabĕnkõt ajte tu me kwý'ã amakkre kĕt rĕ. Tãm dja gwaj Paraomã kabĕn burũm kuma.

¹⁹ Djãm ar ajõ imã,

—Metĩndjwýnh kute ã amim me'ã karõo anhýrkam mýj me'õ ne kubĕ ãptãrmã? Arkati. Metĩndjwýnh ta kute me'ã amakkre kĕt mĕnhkam ne ren memã axwe jarĕnh kĕt. Mýkam ne memã axwe jarĕ? ane. Djãm aje ã imã anhýrmã? ²⁰ Kati. Kwãrik wãnh mýjwã wã jarĕnh kĕt. Pykabĕ ne ga ar aban angri:re ga we ajte akabĕno aje Metĩndjwýnh japanhmã. Nã bãm me bakukãmãre kabĕn kõt amã ane. Amrĕbĕ ne me memã kum,

"Djãm arým mýjja nhipĕx kute ipĕx djwýnhmã kum,

'Mýkam ne ga ga inhipĕx prãm ne kam ã ijo ane'? anhýrmã? Kati."

Nãm ã me bakukãmãre memã ane. Mrãmri ne me bakukãmãre memã arĕnhkumrĕx. ²¹ Ga, ngyo ngõnh nhipĕx djwýnh ta kute amim 'ã karõ kõt kute ngy kajgo jamýnh ne o ngõnh nhipĕxja pumũ. Ta mýjja mex kadjy ngõnh nhipĕx. Nãr, ajte ta mýjja punu kadjy ngõnh nhipĕx. Metĩndjwýnhdjwý, kute me ipĕx djwýnh ta amikabĕnkõt tu ã meo ane. Djãm kam gwaj baje bakabĕno apanhmã? Kati.

²² Ta amikabĕnkõt tu ã meo ane. Mekam ngyrk ne tu kute

meo biknorkumrêx kadjy ne me ipêx. Me kwý ja'ã ne ta amim karõn amim,

—Dja ba ĩ me kwýkam in-gryko amirít ne. Nhyim me kunĩ ipumũn arým 'ityx ma, ane. Ne kam ajte amijã ngryk nêñ amiwýr me amãr 'iry.

²³ Ne kam mekam ukapří kadjy me kwý nhípêx. Amrêbê: ne ta me'ã amim karõn amim,

—Me ja dja ba amimexo meo me:xkumrêx. Ne me kunĩmã mekam idjukaprío amirít. Me kunĩ dja me 'ã ipumũn ime:xkumrêx ma. Ja kadjy dja ba amimexo meo me:xkumrêx, ane. Djãm ta kute amim me'ã karõn ajte ã me ipêxo anhýrkam djãm katàt kute amijo ba kêt? Kati. Katàt ne amijo ba. ²⁴ Ta ne tu ã gwaj badjwý gwaj bajo meo ane. Ta ne amiwýr gwaj bajuw ne gwaj bajo ba. Djãm me ibê idjaerbito ba? Kati. Me abajtemdjwýo ba.

²⁵ Metĩndjwýnh ta ne amim me'ã karõ. Ne kam ta amikabênkõt arým amijo me utàn ar meo ba. Me bakukãmãre Ôdjêja amrêbê: ja jarê. Metĩndjwýnh ta amikabênkõt kute amijo me kwý pytãrja jarê. Metĩndjwýnh ne Ôdjêjamã kabên jarê nhyim me bakukãmãremã kum, “Metĩndjwýnh ne me amã,

‘Amrêbê ije me kwýo inhõ kêt. Nhyim be, jakam dja ba memã inhõ me ja jarê.

Me kwý amrêbê imã me kĩnh kêt. Nhyim be, jakam dja ba imã me kĩnh.’

Nãm ã Metĩndjwýnh me amã ane.”

Nãm ã me bakukãmãre Ôdjêja memã ane nhyim me arým kabên'ã pi'òk no'òk ne. Ga, Metĩndjwýnh ta kute amijo me bajtem kwý pytãrja pumũ. ²⁶ Nhyim kam ta ajte memã kum,

“Metĩndjwýnh ne me amã, ‘Pyka 'òkam me'ã ne ba memã kum,

Ije meo ikra kêt ne ja, ane. Pyka tãmkam dja me ĩ memã kum,

Me abê Metĩndjwýnh tĩn ne ar baja kra ar, ane. Dja me ĩ ã memã ane', ane. Metĩndjwýnh ã me amã ane.”

Nãm ã me bakukãmãre Ôdjêja memã ane nhyim me arým 'ã pi'òk no'òk ne. Ga, ajte Metĩndjwýnh ta kute amijo me bajtem kwý pytãrja pumũ.

²⁷ Nhyim kam me bakukãmãre Idjaij ajte amrêbê: tãm jarê. Metĩndjwýnh ta amikabênkõt kute amijo me kwý pytãrja jarê. Idjaij mebê idjaer'ã kàj bê memã kum,

“Dja mebê idjaer krãptĩ: kute mrãmri ne ngõ raxbê pyka kêtka pykati 'ykã krãptĩ pyràk.

Dja te me krãptĩ nhyim arým amim me ngrêrebit pytã. Me anhybit me utã. Me kute amim mar me utã.

²⁸ Nhyim me kute Metĩndjwýnh mar kêtjwý. Mýj dja me on?

Bir, Bênjadjwýr djwýnhbê Metĩndjwýnh kute pykabê me axwemã

pãnh jarēnhmã. Dja meo kukrà kêt-kumrēx ne katàt memã pãnh jarēnhkumrēx ne on inomã kumẽ.”

Nãm ã me bakukãmãre Idjaij memã ane nhym me arým 'ã pi'òk no'òk ne. Ga, ajte Metĩndjwýnh ta kute amijo me kwý pytãrja pumũ.

²⁹ Nhym kam Idjaij ajte tãm'ã ajarēn memã kum,

“Bēnjadjwýr djwýnh 'ityxo kubê kumkati amrēbê: me axwe raxkam arým krĩraxbê Xôtômamẽ krĩraxbê Gomora gan pyka mẽ o amrã.

Ne ren kum me bajã ma kêt gu ren me badjwý arým mekôt bakêt. Nhym be, kati. Nãm kum me bajã ma nhym kam me badjô'ã me anhy rã'ã, me kwý rã'ã ne.”

Nãm ã me bakukãmãre Idjaij memã ane. Ga, me bakukãmãre kabēnja kunĩ kôt Metĩndjwýnh ta amikabēnkôt kute amijo me kwý pytãr ne meo baja pumũ.

Mebê idjaer kute Kritu mar kêt.

³⁰ Mýj dja gwaj jakam abenmã arẽ? Bir, me bajtem ne me amrēbê kute Metĩndjwýnhmã amijo mex jabej kêt. Nãm me te kum amijo mex jabej kêt nhym Metĩndjwýnh ta arým kum me kaprĩn memã axwe kêt jarē. Me tu amim Jeju Kritu markumrēx nhym Metĩndjwýnh arým tu memã

axwe kêt jarē nhym me arým kum mex ne.

³¹ Nhym be, mebê idjaer kute Metĩndjwýnh kukràdjã marn kôt amijo bakam djãm me arým kum axwe kêt? Kati. ³² Mýkam? Bir, me kute amim Kritu mar kêt-kam. Me kute amim,

—Djãm ba dja ba amim Jeju ma got? Ba Mòjdjê kukràdjã man kôt ar amijo iban arým Metĩndjwýnhmã ijaxwe kêt, ane. Me kute amim anhýro bakam ne me axwe rã'ã ne. Kam ne me kute kēn me par tok nhym me rôròk pyrãk. Me kute amim Jeju mar kêt. ³³ Metĩndjwýnh ne amrēbê me bakukãmãremã kum,

“Ota, ba Xijãokam kēn'õ nhýr. Kēn wã kute me par tokkam me rôròk prãm-kumrēx. Kam dja me kum kēn wã kurê.

Nhym be, dja me kwý ì pýnhkôt tu amim markumrēx ne arým pijãm kadjy kêt-kumrēx.”

Nãm Metĩndjwýnh ã memã ane nhym me arým 'ã pi'òk no'òk ne. Kritu'ã ne kēn jakren arẽ nhym me kum kurēmã. Nhym kôt mebê idjaer ã kum kurēn mar kēto ane.

10

¹ Akmere, àpnhĩre ar, imã mebê idjaer kĩ:nh. Mebê inhõbikwakam imã me kĩnh. Metĩndjwýnh ren amim mebê idjaer kunĩ pytã ba ren mekam ikĩnhkumrēx. Nã bãm mã Metĩndjwýnhmã kum,

—Gop amim me utã. Gop amim me utã, anhýro iba.

² Ba ne ba amrêbê mekam ar iban prîne me omû. Kam djâm me Metîndjwÿnhmã àpênh prãm ngri got? Me kum àpênh prãm. Me te kum àpênh prãm ne kute Metîndjwÿnh mar kêt. Me arîk ar kupa'ã ba. ³ Metîndjwÿnh ta ne memã kum,

—Me kute amim Kritu markam dja ba memã axwe kêt jarê nhym me arÿm imã mex ne, ane. Nhym me atekam ajte mar kêt ne amim,

—Djâm ba ije amim Jeju marmã got? Kati. Ba dja ba ijaxwe kêt. Ba dja ba Môjdjê kukràdjã man kôt ar amijo iban arÿm ijaxwe kêt ne Metîndjwÿnhmã imex ne, anhÿro ba.

⁴ Djâm gwaj ba baje amim,

—Djâm ba ije amim Jeju marmã got? Kati. Ba dja ba Môjdjê kukràdjã man kôt ar amijo iban arÿm Metîndjwÿnhmã ijaxwe kêt, anhÿrmã? Djâm gwaj baje ã amim anhÿrmã? Kati. Kritu ta ne gwaj bakadjy prîne kukràdjã man kôt amijo ba me:xkumrêx. Gwaj baje Kritubit mar ne tu amim markumrêx nhym Metîndjwÿnh arÿm tu gwaj bamã axwe kêt jarê gwaj arÿm kum bamex ne.

Mÿj dja me nêh arÿm axwe kêt?

⁵ Me bakukãmãrebê Môjdjê ne amrêbê: memã kum, “Dja me katàt kukràdjã man kôt amijo ban kam arÿm tîn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne”, ane.

Kute memã ja jarênhkam mÿj dja me nêh arÿm axwe kêt? Bir, dja me katàt kukràdjã man kôt ar amijo ban arÿm axwe kêt. Ja ne Môjdjê amrêbê memã arê. ⁶ Nhym be, ajbir jakam me kute tu amim Jeju markumrêx, nhym Metîndjwÿnh arÿm tu memã axwe kêt jarê nhym me arÿm kum mex ne. Gar akwÿ ne gar arîk amim,

—Mÿj me'õ godja kàjkwa djwÿnhmã wabi? Ne ren me'õ kàjkwamã wabin ren iwÿr Krituo ruw ba ren kôt omûn tu amim markumrêx, ane. Kwãrîk wãnh ja jarênh kêt. ⁷ Gar akwÿ ajte arîk amim,

—Mÿj me'õ godja me tyk ba djakam ruw? Ne ren me'õ me tyk ba djakam Kritu'ÿr ruw ne ren iwÿr o wabin iwÿr o bôx ba ren tu amim markumrêx, ane. Kwãrîk wãnh ja jarênh kêt. Mÿkam dja gar ja jarênh kêt? Bir, arÿm ne me ar amã Kritu'ã ajarê gar arÿm ama. Ne kam ajte tu amim markumrêx kêt. ⁸ Metîndjwÿnh ne me bakukãmãremã kum,

“Djâm onÿ ikabêh nō? Kati, arÿm ne akadjwÿnhbê nō. Ajajkwa kôt ne ga memã arê nhym ajajkwakam nōn adjumar djã kadjwÿnhbê nō”, ane.

Kabêh ja ne bar kàj bê memã arê. Dja me kwÿ tu amim kabêhja mar ne amim Kritu markumrêx. Ja kadjy ne bar memã kabêh ja jarê. ⁹ Nã bãm ar memã kum,

—Dja gar amibu'ã memã amijarën memã kum, “Mrãmri Jejubê inhõ Bënjadjwÿr djwÿnhkumrëx”, anen ajte ar adjumar djà kadjwÿnhbê amim, “Mrãmri ne Metïndjwÿnh akubyn Jejuo tïnkumrëx”, ane nhym arÿm amim ar apytà, ane. Ar ikabën ja ne bar memã arë. ¹⁰ Mÿkam? Bir, me umar djà kadjwÿnhbê ne me tu amim markumrëx nhym arÿm tu memã axwe kêt jarë nhym me arÿm kum mex ne. Ne kam amibu'ã memã amijarën memã kum,

—Arÿm ba tu amim Jeju markumrëx, ane nhym arÿm amim me utà. ¹¹ Me bakukãmäre kabën kôt ne ba ar amã ikabën ja jarë. Amrëbê: ne me bakukãmäre memã kum,

“Djãm me kute tu amim markumrëx nhym Metïndjwÿnh kute amim me utàr kêt nhym me arÿm pijàm? Kati.

Djãm me kute amim, ‘Ba arÿm tu amim Metïndjwÿnh markumrëx nhym arÿm ibê kajgo’, anhÿrmã? Kati. Me kwÿ ï pÿnhkôt kute tu amim markumrëxja dja Metïndjwÿnh arÿm me utàrkumrëx.”

Nãm ã me bakukãmäre memã ane nhym me arÿm 'ã pi'òk no'òk ne. Ga, me kute tu amim markumrëx nhym kute amim me utàrja pumü. Mrãmri me kabënkumrëx. Ba kôt ar amã ikabën jarë.

¹² Djãm kam kute mebê id-jaerbit pytàr ne kute amü me bajtembê kreguja pytàr kêt? Kati. Kute me bajtemdjwÿ pytàr. Mÿkam? Bir, Bënjadjwÿr djwÿnh ne pydji:n me kunimã bënjadjwÿr rax. Mebê id-jaermã Bënjadjwÿr ra:xi. Me bajtemmã Bënjadjwÿr ra:xi. Me ï pÿnh kôt me kute kum amijo à'wÿrja ne Bënjadjwÿr djwÿnh kute apÿnh meo djuw mex. Õ mÿjja kume:xo meo djuw mex. ¹³ Me bakukãmäre ne me amrëbê: ã memã ane. Nãm me memã kum,

“Me kwÿ ï pÿnhkôt dja me Bënjadjwÿr djwÿnhmã amijo a'uw ne kum, ‘Ipytà’, ane nhym arÿm me utà.”

Nãm ã me bakukãmäre memã ane. Ga, me bajtemdjwÿ kute tu amim Jeju markumrëxja pumü. Metïndjwÿnh kute amim me adjwÿnhdjwÿ pytàrja pumü. Mrãmri ne me kabënkumrëx ba me amã arënhkumrëx.

¹⁴ Nhym be, me kute amim Jeju kamnhÿx kêtka djãm me kute kum, “Jeju ipytà”, anhÿrmã? Kati. Ne ajtekam me kute Jeju'ã ujarënhja mar kêtka djãm me kute amim kamnhÿxmã? Kati. Ne ajtekam kraxje me kute memã Jeju'ã ujarënh kêtka djãm me kute marmã? Kati. ¹⁵ Ne ajtekam me kute me'ÿr me anor kêtka djãm me kute memã Jeju'ã ujarënhmã? Kati. Nhym be, Metïndjwÿnh arÿm me'ÿr me kwÿ jano nhym me arÿm kàj bê memã 'ã ajarë nhym

me kum kî:nhkumrêx. Me bakukâmâre kabên kôt ne ba ar amâ ja jarê. Amrêbê: me bakukâmâre memã kum, "Kritu'ã ujarênh ny, kôt me umar mexja. Apÿnh mÿjja mex'ã me ujarênh nyja. Ujarênhkam me kî:nhkumrêxja. Djãm kute memã 'ã ujarênh ny jao mrãnh djwÿnh mex ngri got? Me'ÿr bôxkam me kum kî:nhkumrêx."

Nãm ã me bakukâmâre memã ane. Ga, me kwÿ kum kînhkumrêxja pumũ. Mrãmri me kabênkumrêx.

¹⁶ Nhym be, djãm mebê idjaer kunĩ ne me arÿm Kritu'ã ujarênh ny ma? Djãm me kunĩ arÿm Krituo aminhõ? Kati. Mebê idjaer kunĩ kute Krituo aminhõ kêt. Me bakukâmâre Idjaij ne amrêbê: me arê. Me kute amim mar kêtja jarê. Nãm memã kum,

"Nhÿnh got me'õ kute tu amim ar ikabên markumrêx?"

Nãm me bakukâmâre ã mebê idjaer jarêho ane. Ga, me kute amim mar kêtja pumũ.

¹⁷ Bir be, kam me kute memã Metĩndjwÿnh kabên jarênhkambit ne me arÿm kuman tu amim markumrêx.

¹⁸ Djãm arÿm ne me mebê idjaermã 'ã ujarênh ny jarê nhym me arÿm kuma? Nà, arÿm. Amrêbê: ne me bakukâmâre memã arê nhym me arÿm kuma. Nãm me memã kum,

"Apÿnh me ba dja kunĩkôt ne me me kabên ma. Djãm

jakambit ne me kuma? Kati. Orĩ:nãdjwÿ ne me arÿm kuma.

Apÿnh me ba dja kunĩkôt ne me arÿm me'ÿr kabêno bôx ne arÿm memã arê nhym me arÿm kuma."

Nãm me bakukâmâre ã memã ane. Ga, mebê idjaer arÿm kute Kritu'ã ujarênh ny marja pumũ. ¹⁹ Ba ajte me amã arê. Mÿj'ã ujarênh ny kute amikreja djãm me kute mar? Nà. Me kute mar. Ne kam me kute mar kajgo. Metĩndjwÿnh ne amrêbê mebê idjaermã amikabên jarê. Me bajtem'ã memã amikabên jarê. Nhym Môjdjê arÿm kabên man amũ Metĩndjwÿnh kukwakam me bakukâmâremã arên memã kum,

"Metĩndjwÿnh ne me amã,

'Me aje me'ã, Me kakrit, anhÿrja. Me ja dja ba amim me utà. Dja ga me kam te ga aje me uràk prãmje angryk ne. Ne aje me'ã, Me no kêt, anhÿr ja. Me ja dja ba amim me utà. Dja ga me kam te ga aje me uràk prãmje amim angry:k ne.'

Nãm ã Metĩndjwÿnh me amã ane."

Nãm ã me bakukâmâre Môjdjê mebê idjaermã ane.

²⁰ Ne kam me bakukâmâre Idjaijdjwÿ kum mebê idjaer puma kêt ne ajte me bajtem'ã memã ajarê. Metĩndjwÿnh ne kum amikabên jarê nhym kukwakam arÿm me bakukâmâremã kum,

"Metĩndjwÿnh ne me amã,

'Me kute ijabej kêt ja ne me arým imã kato. Ba ne ba memã amijo amirît nhym me arým imã kato. Me kute ijabej me kukjêr kêtjamã ne ba amijo amirît.'

Nãm ã Metĩndjwýnh me amã ane."

Nãm ã Idjaij me bajtem'ã mebê idjaermã ane. ²¹ Nhym Metĩndjwýnh ajte mebê idjaer'ã memã kum,

"Me kute aminhirôbê ikabên rênh ne amakkre kêt. Me jamã ne ba kryrãm te ipa koror ne amiwýr me kam amako iku'ê: nhym ijã akamàt nhym me kute imar kêt kumrêx."

Nãm ã Metĩndjwýnh mebê idjaermã ane. Be ga, mebê idjaer arým kute Kritu'ã ujarênh ny mar ne mar kajgoja pumũ.

11

Metĩndjwýnh kute amijo me anhybit pytâr.

¹ Kam djãm arým ne Metĩndjwýnh õ mebê idjaer kunĩ kanga? Arkati. Ga, badjwý ibê mebê idjaer 'õja pumũ. Nhym bê ne badjwý kute ikanga. Ibê Abraão tãmdjwý'õ. Tãmdjwý Bẽnjamĩn djô'ã ne ba ikato. Ba ibê idjaerkumrêx nhym kute ikanga kêt. ² Metĩndjwýnh ne me kunĩ kêttri amijo me kwý pytã. Kute amijo mebê idjaer kwý pytâr ja ne kute me kanga kêt. Me bakukãmãre Erij ne amrêbê

Metĩndjwýnhmã mebê idjaer'ã kabên ne 'ã ajarê. Nhym me arým kabên'ã pi'òk no'òk. Erij kabên dja gar ama. Nãm arík amim,

—Arým ne me kunĩ Metĩndjwýnh kanga, ane. ³ Ne kam Metĩndjwýnhmã kum,

"Bẽnjadjwýr djwýnh, arým ne me akukwakam kabên jarênh djwýnh kunĩ pa. Ne arým apýnh anhõ ki djãri kungrà. Ba kam ipydjin ar iba nhym me kute badjwý ibĩnmã ijabej ar ba."

Nãm ã Erij kum ane nhym me arým 'ã pi'òk no'òk ne. ⁴ Nhym mýj ne Metĩndjwýnh me bakukãmãre Erijmã arê? Bir, nãm kum,

"Ba ne ba amim me krãpti: pytã. Me'ã akre kubê 7.000 kute bajbit amim imarkam ne me Baaumã kônkrão krĩ kêt ne kute kum amijarênh kêt kumrêx ba arým amim me utã."

Nãm ã Metĩndjwýnh me bakukãmãre Erijmã ane nhym me arým 'ã pi'òk no'òk ne. Be ga, amrêbê: mebê idjaer kwý kute amim Metĩndjwýnh mar tỳxja pumũ. Me anhy kute amim mar tỳx. ⁵ Ajbir jakamdjwý mebê idjaer janhy kute amim Jeju Kritu mar tỳx. Ta ne me kêttri tu kum me anhy kaprĩn amijo me utã nhym kam me kute amim mar tỳx. ⁶ Djãm me ta kute katãt kabên mar ne kôt kute amijo ba pãnh ne Metĩndjwýnh amijo me utã? Kati. Ta ne me kêttri tu kum me kaprĩn arým amijo me

utà. Nãm ren me kute arým kum o pãnhkam ren amijo me utà djã ne ren kam tu kum me kaprĩ? Kati. Kam ren tu kum me kaprĩ kêt. Nhym be, kati. Tu kum me kaprĩkumrêxkam ne me kute kum o pãnh kêt.

Mebê idjaer krãptĩ ja-makkre kêt.

⁷ Kam, djãm gwaj baje amim,

—Metĩndjwýnh ne arým õ mebê idjaer kanga, anhýmã? Kati. Mebê idjaer ta te kute Metĩndjwýnhmã amijo mex jabej ar ban axwe rã'ã ne. Ne kam Metĩndjwýnhmã mex kêt ne. Nhym be, Metĩndjwýnh kute me kêtri amijo mebê idjaer kwý pytãr ja ne me arým Metĩndjwýnhmã mex ne. Nhym kam mebê idjaer 'ã kãtãmja Metĩndjwýnh arým me'ã amakkre kêt mẽ. ⁸ Me bakukãmãre kute amrêbê: me'ã pi'òk no'òk kôt Metĩndjwýnh ã meo ane. Kamã ne me bakukãmãre memã kum,

“Metĩndjwýnh ne me'ã kãptĩ mẽ. Nãm me te non no kêt. Te me amak krekren kute mar kêt.”

Nãm ã me bakukãmãre memã ane nhym me jakam amakkre kêt rã'ã. ⁹ Nhym me bakukãmãre Dawi ajte memã tãm jarê. Me amakkre kêt nhym 'ã memã kum,

“Me kute ate krãn àkur raxbit markam gê Metĩndjwýnh me aêrbê memã axweo pãnh.

Gê me te: aminêje amijo ane. Kute mrãmri ne mrybê ka'ê aêrbê kute unênh pyrãk, nhym kute kên

me aêrbê kute me tok nhym me rôròk pyrãk.

¹⁰ Gê me amakkre kêt ne no kêt gê me kaprĩ pymaje ibôn mrãnh rã'ã: rã'ã ne.”

Nãm ã me bakukãmãre Dawi me amakkre kêt'ã memã ane.

Kute me'ã pidjô jakren 'ã memã ujarênh.

¹¹ Ba kam ar amã arê. Mebê idjaer ne me kum Jeju kĩnh kêt ne arým axwe. Kute mrãmri ne kute kên me par tok nhym me rôròk pyrãk. Me kum kĩnh kêt kam djãm Metĩndjwýnh tu kute me kangakumrêxmã? Arkati.

Nhym be, arým me kum Jeju kĩnh kêt kam ne Metĩndjwýnh arým me bajtem'yr akêx ne arým amim me utãro dja. Mebê idjaer ne mebê idjaer kêtjamã me bajtem jarêho ba nhym Metĩndjwýnh arým me'yr akêx ne me utãro dja. Dja amim me bajtem pytãro dja nhym mebê idjaer arým omũ. Kute me bajtem pytãrkôt omũ:n arým amim ngryk ne. Me te ta kute me urãk prãmje amim ngryk ne. Ne amim,

—Je tô mýkam ne ba me imã Jeju kĩnh kêt? Ga, Metĩndjwýnh kute me bajtembit pytãrja pumũ, ane. ¹² Nãm me kum Jeju kĩnh kêt nhym me kute Jeju mar arým amũ me bajtemjamã Jeju'ã ajarê. Apýnh me ba djã kunĩkôt ne me memã arê nhym me arým tu amim markumrêx. Nhym kam Metĩndjwýnh arým amim me utã. Nhym kam me arým kĩ:nhkumrêx. Nhym be, mebê

idjaer kum Jeju kīnh kêt kam ne me kīnh kêt kumrêx.

Nhym be, mebê idjaer kute meo me bajtembit, me bajtembit ne Metīndjwýnh amim me utà. Kute amim me utàrkam ne me kī:nhkumrêx. Kam godja mebê idjaer amim ngyrk ne ī akubyn Metīndjwýnh'ÿr amijo akêx jabej ne tu amim Jeju markumrêx jabej. Me kute tu amim Jeju markumrêxkam dja me kī:nhkumrêx. Dja me kīno me bajtem jakrenh me:x ne.

¹³ Me abajtemmã ne ba ikabên. Kritu ne me abajtemmã ijano. Ije me amã Kritu'ã idjujarênh kadjy ijano. Ije me amã Kritu'ã idjujarênhkam ikīnh ne mebê idjaermã me akam ikīnh jarênh kume:x. ¹⁴ Nã bãm inhô me wýnhmã me ajarên memã kum,

—Ba me bajtemmã Kritu jarênhô iba nhym me krãptī: arým tu amim markumrêx nhym Metīndjwýnh arým me krãptī: pytà, anhÿro iba. Ba ã memã anhÿro ibao ane. Nhym godja me te: ta kute me uràk prãmje amim,

—Ga, Metīndjwýnh kute arým ikangaja pumũ. Nãm me bajtembit me utàro ba. Jakam dja ba tu amim Jeju markumrêx gê Metīndjwýnh arým amim ipytà, anhÿr jabej. Godja me amim ngyrk ne arým tu amim Jeju markumrêx jabej nhym Metīndjwýnh arým me utà.

¹⁵ Nhym be, jakam mebê idjaer kute amim Jeju mar kêt. Kam Metīndjwýnh arým

me kanga. Nãm me bajtem'ÿr amijo akêx ne arým amim me utàro ba. Me kute tu amim Jeju markumrêxkam ne amim me utàro ba. Nhym be, godja mebê idjaer amim ngyrk jabej ne tu amim Jeju markumrêx jabej nhym Metīndjwýnh arým amim me utà. Kam, arým kute me utàrkam mÿj dja me kam nê? Bir, dja me kute mrãmri ne arým me tyk ne akubyn tīn pyràk. Kam dja me kunī kīnhkumrêx.

¹⁶ Amrêbê: ne me abenmã kum,

—Be, me kukãmãkjê kukràdjà kôt ne me kute Metīndjwýnh kumrêxmã djwÿ kwÿ rênh ne kum òr. Godja djwÿ kumrêx me kute kum rênhja kum mex jabej nhym kôt djwÿ kunīdjwÿ kum mex. Nàr, godja pidjô jarê kum mex jabej nhym apÿnh padjwÿ kum mex, ane. Mrãmri ne me kute abenmã arênhkumrêx. Me bakukãmãre Abraão ne kute uràk. Abraão arým Metīndjwýnhmã mex. Kam, dja ô'ã mebê idjaerdjwÿ Metīndjwýnhmã mex.

¹⁷ Ba me amã arê ga me ama. Mebê idjaer ne kute pidjô djujabê pa pyràk. Me abajtem ne ga me aje pidjô djujabê kêt pa pyràk. Mebê idjaer kute Jeju mar kêt kam ne Metīndjwýnh arým me kangan kam arým me abajtem pytàn me ajo aminhō. Kute mrãmri ne me'ō kute pidjô bàrikam pa djujabê mok ne kute pãnh pa djujabê kêt jadjàr pyràk. Me ga

ne ga me arým jakam tu amim Jeju markumrêx nhym Metîndjwýnh arým me apytàn me ajo aminhôn me ajo djuw mex. Me aje mrâmri ne pidjô djujabê kêt pa kute pidjô djujabê jarêkam kangô mex kaôro arija pyrâk. Mebê idjaer djwýnh kwý kute amim Jeju marmê ro'ã ne Metîndjwýnh arým me ajo djuw mex. ¹⁸ Djãm me amã mebê idjaer kurêmã? Djãm me aje amijo adjãmran amim,

—Be, ga, Metîndjwýnh arým mebê idjaer kangan kum me bajbit ikînhja pumû, anhÿrmã? Kwârîk wãnh amijo adjãmra kêt. Ga me abajtem dja ga me mrâmri amijã ikabên ma. Djãm ga ne ga Metîndjwýnhmã tÿx jangij got? Arkati. Ta ne amã tÿx jangij kute mrâmri ne pidjô jarê bàrimê pamã tÿx jangjênh pyrâk.

¹⁹ Ga me ren amim,

—Be, Metîndjwýnh ne mebê idjaer kangan arým me ibajtembit ipytã. Nãm me kanga kute mrâmri ne me'ô kute pidjô djujabê pa mok ne kanga pyrâk. Ne kam arým pãnh pidjô djujabê kêt pao tèn pidjô djujabê bàrikam adjã. Nãm Metîndjwýnh ã me ijo ane, ane.

²⁰⁻²¹ Mrâmri ne Metîndjwýnh arým amim me apytãro ba. Nhym be, kwârîk wãnh amijo adjãmra kêt ne amim,

—Te me ibajtem nhym Metîndjwýnh arým me ijo kra. Me bajbit kum me imexkumrêx, anhÿr kêt. Kwârîk wãnh ã amijo

adjãmrao anhÿr kêt. Dja ga amã Metîndjwýnh pyma. Mebê idjaer kute Jeju mar kêt kam ne Metîndjwýnh arým me kanga. Nãm me kanga kute mrâmri ne me kute pidjô pa djwýnh mok ne kanga pyrâk. Me ren Jeju kanga kêt nhym ren arým amim me utã. Me ga ne ga me tu amim Jeju markumrêx nhym arým amim me apytã. Kam, dja ga me akubyn amijo tèn amiman amidjwýnho adjãmra kêt. Metîndjwýnh ta kum me akaprîkam ne arým me apytã. Dja ga me amidjwýnho amra nhym arým me gadjwý akanga.

²² Dja ga me Metîndjwýnh kum me kaprîja ma:ro aba. Ne uma:djwý ma:ro aba. Mebê idjaer ne me kute amim Jeju mar kêt ne arým Metîndjwýnhbê amijo akêx. Kam ne arým mekam ngryk. Nhym be, me ga ne arým tu kum me akaprî. Dja ga me ukaprî ma:ro aba. Godja ga me ukaprîja mar kêt jabej nhym arým me akanga. Dja me akanga kute mrâmri ne me kute pidjô pa mok ne wãnh kanga pyrâk.

²³ Mebê idjaer arým kute Jeju mar kêt djwý godja me kwý arým Jeju'ÿr amijo akêx jabej ne tu amim markumrêx jabej. Metîndjwýnh dja ajte meo kran me utã mrâmri ne kute amim me abajtem pytarja pyrâk. Kute akubyn me utãr mar mexkumrêx.

²⁴ Ga, me abajtem Metîndjwýnh kute me apytãr ne ajo kraja pumû. Nãm

amim me apytà kute mrāmri ne me kute pidjô djujabê kêt paja pidjô djujabêkam adjâr pyrâk. Kute ã kum me akaprîo anhÿrkam djâm kum mebê idjaer kaprî prâm kêt? Kati. Mebê idjaer ne me kute mrāmri ne pidjô djujabê pa pyrâk. Kum me kaprî prâmkumrêx. Kum ajte meo kra prâmkumrêx ne kum amim me utâr prâmkumrêx. Kam dja me ajte kubê Metîndjwÿnh krakumrêx kute mrāmri ne amrêbê me kukâmãrebê Metîndjwÿnh krakumrêxja pyrâk.

Metîndjwÿnh kute tûmrâm mebê idjaer kunî pytàr.

²⁵ Akmere ar, mebê idjaer kwÿ rax ne me amakkre kêt ba arÿm me amã me arê. Me ajte mar kadjy ne ba me amã arê. Dja ga me aman arÿm amijo adjâmra kêt. Dja mebê idjaer djwÿnh amakkre kêt ar ba:. Nhyim kam me bajtem Metîndjwÿnh 'ÿr amijo akêx ne kôt ar amijo ba. Metîndjwÿnh ne me kêtri arÿm amijo me bajtem kwÿ pytà. Kute amijo me utârja kunî dja 'ÿr amijo akêx ne tu amim Jeju markumrêx nhyim arÿm me utà.

²⁶ Dja me utà nhyim kam mebê idjaerdjwÿ arÿm tu amim Jeju markumrêx, kunî: tu amim markumrêx nhyim Metîndjwÿnh arÿm amim me kunî pytà. Ije me amã ja jarênh ne me kute mar kêtumrêx. Mar kêtumrêx ba arÿm me amã arê. Dja ga me aman arÿm amijo adjâmra

kêt. Me bakukãmãre kute amrêbê: 'ã pi'òk no'òk kôt dja ã me adjwÿnhdjwÿ pytàro ane. Kamã ne Metîndjwÿnh memã kum,

“Dja me utâr djwÿnh krîraxbê Xijão kurûm katon amim mebê idjaer pytà. Djako djô'ã ne mebê idjaer apôx. Dja amim me utà nhyim me arÿm Metîndjwÿnhmã axwe kêt.

²⁷ Bamê mebê idjaer kukãmãremê ne bar aktã abenmã ikabên jarênh mãmджи. Nã bãm memã kum,

‘Ije memã ikabên jarênh kôt dja ba arÿm me axwe maro aknon arÿm me kam ingyk kêt ne.’

Nã bãm ã memã ane.” Nãm ã Metîndjwÿnh me bakukãmãremã ane. Ga, kute mebê idjaerdjwÿ pytàrmãja pumû.

²⁸ Nãm me mebê idjaermã Kritu'ã ujarênh ny jarê nhyim me kum kînh kêt. Me kum kînh kêt kam ne me arÿm Metîndjwÿnh kurê djwÿnh. O kurê djwÿnh nhyim arÿm mebê amijo akêx ne arÿm amim me utâr kêt. Nãm mebê amijo akêx ne arÿm amim me bajtem pytà. Nhyim be, kum me ikukãmãre kînh. Kum me kînh kôt ne kum me ibê idjaer kwÿ kînh rã'ã ne. Kute me kêtri amijo me ipytârja kum me ikînh rã'ã.

²⁹ Amrêbê ne me bakukãmãremã apÿnh mÿjja jarê. Ne ajte kute meo ba kadjy amiwÿr me ku'uw. Djâm kute kabên jarênh ne ajte atemã kabên

'ô jarēnhmā? Kati. Djām kute kabēn tūm japanh ne o biknormā? Kati. Mrāmri ne tu kabēn jarēnhkumrēx. Kam ne kum mebê idjaer kwÿ kīnh rā'ā.

³⁰ Ga me abajtem ne ga me amim Metīndjwÿnh mar kêt. Amim mar kêt nhym kam arÿm tu kum me akaprīn amim me apytà. Mebê idjaer ne me amim mar kêt nhym kam arÿm mebê amijo akēx ne arÿm tu kum me akaprīn amim me apytà. ³¹ Nā, mebê idjaerdjwÿ ne me kute jakam amim mar kêt. Dja me amim mar kêt nhym Metīndjwÿnh kum me akaprī kôt ajte kum me kaprī. ³² Nām mebê idjaermē me bajtemmē arÿm axikôt amakkre kêt. Amrēbê: ne me Metīndjwÿnh kabēnkôt amakkre kêt ne ta te amak mexmā. Mÿj kadjy ne me amakkre kêt? Bir, Metīndjwÿnh kum me kunī kaprī kadjy ne me amakkre kêt.

*Metīndjwÿnh rax'ā ujarēnh.
Ep 3.20; Kor 1.16*

³³ E kum, Metīndjwÿnh ne kute mÿjja mar me:xkumrēx. Kute amim me'ā karō mar me:xkumrēx. Kute me mar mexo me barer me:x ne. Mÿj me'ō ne kute kum kator ne kute mar? Djām me'ō amak mexo 'ÿr bōx? Ari:kati. Umaro memā kre ra:x ne me'ō umaro 'ÿr bōx kêtumrēx. Kute me kunīo ba me:xkumrēx. Mÿj me'ō ne kute urāk? Ari:kati. ³⁴ Me bakukāmāre ne me amrēbê: Metīndjwÿnh djumar'ā ajarēn memā kum,

“Bēnjadjwÿr djwÿnh kute apÿnh mÿjja marja djām arÿm ne me'ō kute mar? Djām arÿm ne me'ō kumrēx kum mÿjja'ā karō nhym arÿm kôt kute mar? Ari:kati.”

³⁵ “Nār djām Metīndjwÿnh we me'ōmā kum,
'Ga ne ga akumrēx imā angā.
Dja ba kam amā o pānh
ne', ane? Ari:kati.”

Nām ā me bakukāmāre Metīndjwÿnh djumar'ā ujarēho ane. ³⁶ Ta ne kumrēx amim mÿjja kunī'ā karō nhym kôt mÿjja kunī apōx. Ta ne mÿjja kunī nhipēx nhym apōx. Amikadjy ne ipēx ne. Gē me kunī 'ā kum rax jarēnh rā'ā: rā'ā ne. Mrāmri ne ba ar amā arēnhkumrēx.

12

*Me kute Metīndjwÿnhmā
aminhōr'ā memā karō.*

Kor 1.10; Tex k 4.1; Ped k 2.11

¹ Akmere, àpnhīre ar, Metīndjwÿnh kum gwaj bakaprī:kumrēx. Kum ar akaprī:kam dja gar kum amingā. Ga, Jeju kute Metīndjwÿnhmā aminhōrja pumū. Nām kum amingān pīte'y'ā wajēt ne arÿm ty. Ar gadjwÿ dja gar kudjwa kum amingā. Djām me kute abīn ne kute kum anhōrmā? Kati. Ar ga dja gar atīn ne prīne kum amijā ma gē ar akam kīnh ne ar ajo aminhōn ar ajo ba. Ā kum aminhōro anen kam arÿm katāt Metīndjwÿnh kabēn markumrēx ne kôt

amijo abakumrêx. Ja ne mexkumrêx.

² Djâm me kum Metîndjwýnh kînh kêtja kute ar ajo amipyràk ne amikukràdjà punu kôt kute ar ajo bamã? Kati. Kwãrîk wãnh mekôt amijo aba kêt. Dja gar mebê adjumar djà nyn atemã akabên nybit ma. Mýj kadjy? Bir, Metîndjwýnh ne arým ar ajã kabên mex jarê. Nãm amim ar ajã karõn kabên mex jarê. Dja gar atemã akabên nybit man arým amijã Metîndjwýnh kabên mexja ma. Ne kam kabên mex kôt ar amijo aban prîne kum amex. Kum amex nhym arým akam kînhkumrêx. Ja kadjy dja gar mebê atemã adjumar djà nyn atemã akabên nybit ma.

³ Ba ar akunîmã ikabên jarê. Djâm amikukwakam ne ba ar amã arê? Kati. Metîndjwýnh ta ne tu kum ikaprîn arým imã ikabên'ã karõ. Kôt ne ba ar amã ikabên jarê. Ar anhî pýnhkôt ar amã arê. Ar gadjwý ne Metîndjwýnh arým ar amã adjapênh djà'ã karõ. Ar aje adjapênh djà markam dja gar mã amim Metîndjwýnh rax ma. Kwãrîk wãnh arîk amim, "Be, iraxkumrêx", anhÿr kêt. Dja gar katàt amim,

—Be, nã bãm tu amim Metîndjwýnh markumrêx nhym arým imã idjapênh djà ja'ã karõ ba kabênkôt maro iba, ane. Djã gãm me ã amimaro ane.

⁴ Ga, gwaj banhî pýnhja pumû. Gwaj banhî pýnhkôt badjapênh djà krãptî. Gwaj

baparkam bamrãnh djà. Gwaj banhikrao baje mýjja kupênh djà. Ne gwaj bakràkam banhõ mýjja mar djà. Ne gwaj banokam baje mýjja pumûnh djà. Ne gwaj bajamakkrekam baje mýjja mar ne kupênh djà. Gwaj banhîkam badjapênh djà krãptî. ⁵ Ga, Kritudjwý. Te gwaj bakràptî gwaj baje amim Kritu markam baje kumê banhî pydji pyrãk. Djâm gwaj bamã aben jabê kêt mã? Djâm gwaj apýnh ar babamã? Kati. Gwaj banhî pýnhkôt abeno banhõbikwa.

⁶ Metîndjwýnh tu kum gwaj bakaprîkam gwaj abeno banhõbikwan banhî pýnhkôt apýnh badjapênh djà. Metîndjwýnh ta ne gwaj bamã badjapênh djà'ã karõ gwaj maro baba. Gwaj banhî pýnhkôt apýnh Metîndjwýnhmã badjapênh djàn kum badjapênh ar baba.

Godja me'õ Metîndjwýnh kukwakam kabên jarênhja mar jabej gê kute amim Metîndjwýnh mar kô:t memã arê. ⁷ Nàr, godja me'õ me kadjy mýjja 'õ kupênh mar jabej gê me kadjy kupê. Nàr, godja me'õ memã Metîndjwýnh kukràdjà jarênh mar jabej gê arê. ⁸ Nàr, godja me'õ kute 'ã memã karõ mar jabej. Me kute amim Jeju mar rerekre jamã 'ã karõ mar jabej. Me kute amim mar tÿx'ã memã karõ mar jabej. Gê memã 'ã karõo ba gê me amim mar tÿx. Nàr, godja me'õ memã mýjja nhõr jabej gê õdjãnh ne memã kungã.

Nàr, godja me'õ kute meo ba mar jabej gê meo ba 'ãno djan 'ã ukanga kêt. Nàr, godja me'õ kum me kaprĩ mar jabej. Djãm nokre kaprĩn kum me kaprĩmã? Kati. Dja nokre kĩnh ne kum me kaprĩ.

Me kum me abê'ã memã karõ.

Dju r 13.34; Xim k 1.5; Idja 13.1

⁹ Dja gar amã me abê. Kwãrĩk wãnh amijo ajêx kêt. Dja gar mrãmri amã me abê katàtkumrêx.

Godja me abenkam axwe nàr amijo axweo ba, ar ga dja gar amã axwe kĩnh kê:tkumrêx. Nàr, godja me abenkam mex nàr amijo ba mex ar ga dja gar amã mex kĩnh ne 'ã angrà: ne.

¹⁰ Kute ar amã akamy jabê pyræk ne abenmã aprĩ:ren amã aben jabê.

Kwãrĩk wãnh gar me'ã amim, —Gê me kumrêx imã imex jarê. Ba kam amipãnh ã memã mex jarêno ane, anhÿr kêt. Ar ga akumrêx dja gar memã wan tu memã mex jarêno aba. Memã mex jarêno aban kàjmã memã rax kamêno aba.

¹¹ Metĩndjwýnh kadjy mÿjja'õo aba'ã ar adjukanga kêt ne atÿx. Dja gar Karõ man kôt amã Metĩndjwýnh jabê:n arek kadjy mÿjjao aba.

¹² Dja gar amiwÿr Metĩndjwýnh nhõ mÿjja mexja kamnhĩxkumrêx. Aje

amiwÿr kamnhĩxkôt akĩnhkumrêx.

Dja te apÿnh ar akaprĩ djari ar ajo ba arek amim Jeju mar tÿx rã'ãn 'ã adjukanga kêt. 'Ã adjukanga kêt ne Metĩndjwýnhmã amijo adjà'wÿr rã'ã ne.

¹³ Godja Jeju nhõ me ja õ mÿjja kêt jabej ar amã me kaprĩn amikutã memã mÿjja kwÿ ngã.

Gê me ar awÿr wangjê gar meo djuw mex. Ja dja gar amã kĩnh.

¹⁴ Godja me'õ ar ajo bikênh jabej gar Metĩndjwýnhmã o a'uw ne kum,

—Dja ga o djuw mex, ane. ã kadjy kum ane. Kwãrĩk wãnh kum,

—Dja ga ijo angryk ne o ajkê, anhÿr kêt.

¹⁵ Godja me'õ kĩnh jabej ar gadjwÿ kôt akĩnh.

Godja me'õ muw ar gadjwÿ kôt akaprĩn muw.

¹⁶ Dja gar axikôt akabên man axikôt arê.

Kwãrĩk wãnh amijo araxmã amijo adjãmra kêt. Ar amã me kajgo kĩnh ne ro'ã ar aba.

Kwãrĩk wãnh amim,

—Ba ne ba ijamak mex'ã ipy-dji, anhÿr kêt.

¹⁷ Godja me'õ ar ajo ajkê kwãrĩk wãnh amipãnh o abikênh kêt.

Dja gar akabên katàt ne katàt amijo aba gê me amim ajã,

13

—Be, mrāmri, tāmwā ne katàt kute amijo bakumrēx, ane.

18 Ar ga dja gar me kunīmē abenmā akabēn mexkumrēx jarē ne 'ā adjukanga kêt. Nār gar te me'ômā akabēn mex jarē nhyt tu ar ajapa. Kwārīk wānh rā'ā.

19 Akmere, àpnhīre ar, imā ar akīnhkam ne ba ar amā ikabēn jarē. Kwārīk wānh amipānh kêt. Dja gar Bēnjadjwỳr djwỳnhkam ama gē ta ar ajo ngryk.

Metīndjwỳnh ne amrēbē: me bakukāmāremā kum,

“Ba ne ba ibē memā o pānh djwỳnh. Ba dja ba ajo ingyk ne o pānh. Kwārīk wānh amipānh kêt.”

Nām ā Bēnjadjwỳr djwỳnh memā ane. Kam dja gar kam ama. ²⁰ Nhyt kam ajte memā kum,

“Kam godja akurē djwỳnh kum prām jabej ga kum mỳjja ngā gē kukrē. Godja kum kōr jabej ga kum ngō ru gē o ikō.

Dja ga ane nhyt ta arỳm amiman amim ngryk jabej ne ajo ōbikwa jabej.”

Nām Bēnjadjwỳr djwỳnh ā me bakukāmāremā ane. Kam kwārīk wānh amipānh kêt.

²¹ Me kute ar ajo bikēnhkam djām mekōt ajaxwemā? Kwārīk wānh mekōt ajaxwe kêt. Ar ga dja gar adjukaprīo meo djuw mex.

Me kute me bēnjadjwỳr kabēn kōt amijo ba'ā memā karō.

Xit 3.1; Ped k 2.13

¹ Pykakam me bēnjadjwỳr rūnh me kute katàt amijo ba'ā kute memā karōkam dja gar me kabēn mar tỳx ne kōt ar amijo aba. Nhỳnh ne bēnjadjwỳr'ō Metīndjwỳnh kute ar kêt. Nām me bēnjadjwỳr kunī pumjuw. ² Gēdja me'ō kum ō bēnjadjwỳr kurē jabej. Djām ō bēnjadjwỳr kajgo ne kum kurē? Kati. Kajgo kêt. Metīndjwỳnh ne 'ā bēnjadjwỳr mē. Me kum kurē dja Metīndjwỳnh arỳm memā axwe pānh jarē.

³ Djām me mexkam kum krākamngōnh nhō bēnjadjwỳr pyma? Kati. Me axwekambit kum uma. Ar amā uma kêt kadjy mỳj dja gar nē? Bir, dja gar amextiren ar aba nhyt arỳm ar amā mextire jarē. ⁴ Mỳj kadjy dja gar kabēn ma? Bir, ar amextiren ar aba kadjy ne me ar amā krī. Metīndjwỳnh ne ar akadjy me'ā ō àpēnh rē nhyt me ar amā krī. Nhyt be, godja gar ajaxwe jabej on atīn prām. Djām kute amijā kàxdjwa kajgo nhōrn kute o ba kajgo? Kati. Metīndjwỳnh ne me àpēnh'ā me kurē kute kukwakam àpēnhmā, me badjumar mex kadjy àpēnhmā. Kam dja me'ō axwe nhyt arỳm kam ngryk nhyt arỳm tokry. Kadjy ne me bēnjadjwỳr nhō kàxdjwa kajgo.

⁵ Kam dja gar tu me kabên ma. Djâm ar amã umakam-bit? Djâm kambit dja gar kabên ma? Kati. Ar ga ne gar aje anhôkre kadjwýnhbê 'ã amim,

—Pykakam anhô bënjadjwýr kabên ma, anhýro aba. Ar akabênja kôt dja gar me bënjadjwýr kabên ma.

⁶ Kam dja gar ajte amikutã me bënjadjwýrmã ar anhô pi'ók kaprĩ kwý ngã. Me kute ar amã ípôxu'ã karõ kôt memã kwý ngã. Mýkam? Bir, me mã ar akadjy bënjadjwýrkam àpênhkam. Metĩndjwýnh ne me'ã õ àpênh djwýnh rë. Gora ar memã angã. ⁷ Me kute 'ã ar amã karõ kôt ar anhô bënjadjwýrmã angã. Ar aje adjápênh pãnh pi'ók kaprĩ jamýnhja ar aje kum kwý nhôrmã. Aje me kabênkôt amikutã kwý ngriren 'yr ne aje kum òrmã. Kwãrik wãnh kubê nê kêt. Ar kum angã. Nãr, gar pi'ók kaprĩ pãnh me'òbê nêkrêx jamý. Nhym me ar amã,

—Ar aje nêkrêx jamýnh pãnh'ã akreja kôt dja gar pi'ók kaprĩ kwý ngã. Amikutã me bënjadjwýrmã kwý ngã, ane. Kwãrik wãnh kubê nê kêt. Ar kum angã. Nãr, dja me ar amã,

—Dja gar amã me bënjadjwýr pyma, ane. Tu ar amã uma. Nãr, dja me ar amã,

—Dja gar kãjmã me bënjadjwýrmã rax kamê, ane. Tu kãjmã kum rax kamê.

Akubyn bôxkam amakbê me kum aben jabê'ã memã karõ.

Mat 22.39; Dju r 15.12; Ped k 1.22

⁸ Ar aje amikutã memã anhô mýjja'õ nhôrmã kwãrik wãnh mebê nê kêt. Ar amã me abêmãdjwý kwãrik wãnh mebê aminê kêt. Dja gar mrãmri amã me abêkumrêx ne arým aje Metĩndjwýnh kukràdjã marn kôt amijo aba mexkumrêx. Me kute katát amijo ba'ã kute memã karõkôt kukràdjã kôt gar arým amijo aba mexkumrêx.

⁹ Me bakukãmãre ne Metĩndjwýnh kukwakam memã kabên kukràdjã jarên memã kum,

“Kwãrik wãnh mebê prõ nàr mjêno adjãkĩnh kêt.

Kwãrik wãnh me'õnh bĩn kêt.
Kwãrik wãnh adjãkĩnhĩ kêt.

Kwãrik wãnh me'ã ajêx kêt.

Kwãrik wãnh me amã me'õ nhô mýjja puro kĩnh ne 'ã amim karõ kêt.”

Nãm ã memã anen kam ajte memã kum,

“Me amã amibu'ã me ja jabê. Kute mrãmri ne ga me amã amijabêja pyrãk dja ga me ã amã amibu'ã me ja jabêo ane.”

Nãm ã memã ane. Ja dja gar aman ar amã me abê. Ar amã me abêkam ne gar tu Metĩndjwýnh kukràdjã kôt amijo aba mex. Me kute katát amijo ba'ã kute memã karõkôt kukràdjã kunĩkôt gar tu amijo aba mex. Kukràdjã 'õ ne 'ã kàtãm kêt. Ar amã me abêkam gar aje kukràdjã

kunĩ marn kôt amijo aba mexkumrêx.

¹⁰ Nhy m bê ne me kum me abêkam kute meo bikênh. Kati. Dja gar mǎ amǎ me abêjabit man arým urokam Metĩndjwýnh kabên kukràdjǎ kunĩkôt amijo aba mexkumrêx.

¹¹ Kam, ba ajte ar amǎ arê. Arým 'ýr. Mýkam ne gar ate akrǎ? Ar aje mrǎmri ne me ôto nôr pyrǎk. On ar ano týt. Gwaj baje tu amim Kritu kamnhĩxkumrêxmo kraxkam akubyn bôxja kute onĩj pyrǎk. Nhy m be, kati. Gwaj bawýr bôx ne kute amim gwaj bapytǎr nhô akatija arým 'ýr.

¹² Arým akamǎt kêt 'ýr. Me axwe kumexkam kute pykakam akamǎt pyrǎk. A'u ne gwaj bajo rǎm ne ja. Dja Kritu bôx nhy m arým me mexkumrêx. Me mexkumrêxkam dja kute pykakam a'u pyrǎk. Kam gwaj on wǎnh badjápênh punu kute akamǎt kô tyk pyrǎk ja kanga. Kute mrǎmri ne me krǎkamngôn h kute amipytǎr kadjy ô kǎxo kubêkǎ jangjênh pyrǎk. Gwaj Kritu kukwakam batýt ne katǎt ar amijo baba. Kritu kute gwaj bajaxwebê bamǎ týt jadjàr. Dja gwaj bamǎ týt jadjà gwaj arým katǎt ar amijo baba. Kukwakam katǎt ar amijo baba ne arým baje mrǎmri ne me kute a'ukam mrǎnh pyrǎk.

¹³ Gwaj memǎ katǎt ar amijo baba kute a'uri me katǎt ba pyrǎk. Djǎm mekôt

ar abixaêr punumǎ? Djǎm kadjwati kangôkam* ar abibǎnhmǎ? Djǎm mekôt aprô kupa'ǎ, amjên kupa'ǎ akurê abamǎ? Djǎm mekôt ar abixaêr týt:x ne tu apunu raxmǎ? Djǎm ar aje abenmǎ akabên punu abamǎ? Djǎm ar aje aben nhô mýjja puro'ǎ angrykmǎ? Kati. Kwǎrĩk wǎnh. ¹⁴ Bênjadjwýr djwýnhbê Jeju Kritu mextire kôt dja gar amextiren ar aba. Ar amex ja dja gar ama. Kwǎrĩk wǎnh ar aje amidjwýnhbito kĩnh kadjy ar ajaxwe aba kêt.

14

Me kute Jeju mar rerekreja'ǎ memǎ ujarênh.

Mat 7.1; Rô 2.1; Xij 4.11

¹ Me kwý kute amim Jeju mar rerekreja dja gar o anhôbikwa. Kwǎrĩk wǎnh mýjja'ô mýr jabej ar amǎ kurê kêt ne 'ǎ amim, "Axwe", anhýr kêt. ² Me kute ar amǎ,

—Dja gar ãm mry pumũ, anhýro ba. Ga kam aje amim Jeju mar týt:kam amim,

—Kati. Ba dja ba mýjja kunĩ kuro iban kam Metĩndjwýnhmǎ imex rǎ'ǎ, anhýro aba. Nhy m me kwý kute amim Jeju mar rerekren kum mry pyman djwýbit kuro ba.

³ Kwǎrĩk wǎnh ar amǎ kurê kêt. Ar aje mýjja kunĩ kuro abakam kwǎrĩk wǎnh ar amǎ me'ô kute djwýbit kurja kurê kêt. Nǎr ar akwý aje djwýbit kurja kwǎrĩk wǎnh me kute mýjja kunĩ kur'ǎ

* **13:13** Mýjja me kute o kôm ne kôt bibǎnh kunija, kadjwati kangômê uba kangômê, mýjja kangô kunĩ ne me kum kadjwati kangô jarê.

akabên kêt ne amim, “Me axwe”, anhÿr kêt. Mÿkam? Bir, Metîndjwÿnh ta kute arÿm o krakam. Kwârîk wânĥ mÿjja kur mÿr jabej ar amã aben kurê kêt. ⁴ Me axwekam djãm ar ga dja gar memã axwe pãnh jarê? Kati. Metîndjwÿnh dja memã axwe pãnh jarê. Nâr, me mexkam djãm ar ga dja gar memã kÿnh djà ngã? Kati. Metîndjwÿnh dja memã kÿnh djà ngã. Djãm ar ga ne gar meo aba? Kati. Metîndjwÿnh ne meo ban me axwebê memã tÿx jangjêho ba. Kam kwârîk wânĥ ar amã kurê kêt.

⁵ Amrêbê me bakukãmãre ne me kute apÿnh akati maro ba. Nhym ajbir jakam dja me kute amim Jeju mar kwÿ amim, “Akati punu ne ja”, anhÿro ba. Nhym ajtekam me kwÿ kute amim Jeju mar kute akati mar kêt ne amim,

—Kati. Akati kunĭ ne mex ne 'ô kute aben japanĥ kêt, anhÿro ba. Gê kam me kunĭ ta ĩ pÿnhkôt prĭne akatio amiman ta akati ma nâr ta mar kêt. Kwârîk wânĥ akati'ô mÿr jabej ar amã aben kurê kêt.

⁶ Me'ô kute akati marja ta kute Bênjadjwÿr djwÿnh markam kute akati mar. Nâr, me'ô kute akati mar kêtja ta kute Bênjadjwÿr djwÿnh markam kute akati mar kêt. Ajte me'ô kute mÿjja kunĭ kurja ta kute Bênjadjwÿr djwÿnh markam kute kur. Ga, ta kute 'ã Metîndjwÿnhmã amikĭnh jarênhkam kute kurja pumũ. Nâr, me'ô kute djwÿbit kurja ta kute Bênjadjwÿr djwÿnh markam

kute djwÿbit kurja pumũ. Ga, kute djwÿbit kurkam kute 'ã Metîndjwÿnhmã amikĭnh jarênh ne kute kurja pumũ.

⁷ Gwaj baje amim Jeju mar kunĭ djãm gwaj baje amidjwÿnhbit maro babamã? Kati. Dja gwaj Metîndjwÿnh maro baban ajte gwaj babu'ã me ar baja maro baba. Gwaj batĭnri dja gwaj Metîndjwÿnh maro baba nâr gwaj tyn Metîndjwÿnh ma. ⁸ Bênjadjwÿr djwÿnh ne gwaj baje markumrêx. Dja gwaj batĭn ne ar babari Bênjadjwÿr djwÿnh maro baba. Ne tyn Bênjadjwÿr djwÿnh ma. Kam dja gwaj batĭn ne ar baba jabej nâr batyk jabej. Kwârîk wânĥ rã'ã. Bênjadjwÿr djwÿnh ne gwaj baje mar nhym arÿm gwaj bajo kra.

⁹ Mÿj kadjy ne Kritu tyn akubyn tĭn ne? Bir, kute me tykmê me tĭn kunĭmã Bênjadjwÿr djwÿnh ne meo ba kadjy. Ja kadjy ne tyn akubyn tĭn ne.

¹⁰ Ga kam ar aje Jeju kukwakam me'ôo ar akamyja mÿkam dja gar mÿjja'ô mÿr jabej ar akamymã axwe jarênh ar amã kurêo aba? Djãm ar abê memã axwe pãnh jarênh djwÿnh got? Kati. Dja gwaj bakunĭ Kritu kabem dja nhym ta arÿm gwaj bamã bajaxwe pãnh jarêho nhÿ. Kwârîk wânĥ ga akamymã axwe jarênh kêt. ¹¹ Amrêbê me bakukãmãre kute 'ã pi'ôk no'ôk kôt dja gwaj kabem djan amikôt kum amijarê. Nãm memã kum,

“Bĕnjadjwÿr djwÿnh ne memã arĕn memã kum,

‘Itĭn ne ar iba. Djãm itĭn ne ar iba kĕt ne ba ikabĕn kajgo? Itĭn ne ar ibakumrĕx ne ba me amã ikabĕn ne. Me kunĭ dja me ikabem kōnkrão nhÿn kunĭ amikōt imã amijarĕ.’

Nãm ã Bĕnjadjwÿr djwÿnh ane.”

Nãm me bakukãmãre ã memã anen arÿm ‘ã pi’òk no’òk ne. ¹² Ga, pi’òk no’òkja kōt gwaj banhĭ pÿnh kōt gwaj baje Metĭndjwÿnhmã amikōt amijarĕnhmãja pumũ.

¹³ Dja gar aje meo akamy kwÿja ma. Me kwÿ kute amim Jeju mar rerekreja ma. Kwãrik wãnh mÿjja’õ mÿr jabej ar amã kurĕ kĕt. Dja gar atemã amijo tĕn ar akamy’ã amim,

—Ba on Metĭndjwÿnhmã amijangri tÿx. Ikamy ne ipumũnho ba. Nok ba ren tu ikamy nokrekam mÿjjao iban ren Metĭndjwÿnhbĕ ikamyo akĕx. Ba on amijangri tÿx. Ba ren kubĕ o akĕx ne ren kam ije mrãmri ne mÿjja kute me par tok nhym me rōrōk pyrãk, ane. Dja gar ã amim anen ã ar akamy maro ane.

¹⁴ Nhym me kute mÿjja kurdjwÿ. Djãm me kute mÿjja’õ krĕn arÿm Metĭndjwÿnhmã axwe? Arkati. Ja ne ba ije Bĕnjadjwÿr djwÿnh Jeju kabĕnkōt markumrĕx. Nhym be, dja ar akamy kwÿ mÿjja ‘õ’ã amim,

—Dja ba kukrĕn Metĭndjwÿnhmã Mÿkam? Bir, me mÿjja ijaxwe, anhÿro ba. Be, akamy jamã ne mrãmri mÿjja

punu. ¹⁵ Ga kam tu akamy nokrekam mÿjja ja krĕ nhym kōt arÿm akam kaprĭre ne. Godja ajã amim,

—Nãm mÿjja punure krĕn arÿm Metĭndjwÿnhbĕ amijo ajkĕ, ane. Godja ã akamy anen arÿm kaprĭ:re ne. Djãm amã akamy kĭnhkam ne ga tu nokrekam mÿjja krĕ? Kati. Aje amidjwÿnhbit mar. Kritu kum akamy kĭnh ne kam kadjy ty. Gadjwÿ ga ren amã kĭnh ne ren nokrekam mÿjja krĕn kĕt. Nhym be, kati. Ga amidjwÿnhbit man amã akamy kĭnh kĕt ne tu nokrekam mÿjja krĕn arÿm akamy ajkĕ. Kwãrik wãnh o anhÿr kĕt. ¹⁶ Dja ga te mÿjja ‘õ’ã amim,

—Kati. Imã ne mexkumrĕx, ane. Nhym me kute ajã, “Axwe”, anhÿr prãm kwãrik wãnh nõ. Dja ga ãm mÿjja pumũ gĕ me ajã anhÿr kĕt.

¹⁷ Metĭndjwÿnh kute gwaj bajo bakam djã ne gwaj baje mÿjja kuro babaja mar tÿx? Nãr, djãm gwaj baje mÿjjao bakōm mar tÿx? Kati. Gwaj baje mar kajgo. Nhym be, kute gwaj bajo bakam gwaj baje bajaxwe kĕt kadjy amimar. Gwaj badjumar mex kadjy baje amimar. Gwaj bakĭnh kadjy baje amimar. Gwaj baje Metĭndjwÿnh Karō maro babakam ne gwaj bakĭnh kadjy baje amimar. Metĭndjwÿnh kute gwaj bajo bakam mÿjja mex ja kadjy gwaj baje amimar tÿxkumrĕx.

—Dja ba kukrĕn Metĭndjwÿnhmã Mÿkam? Bir, me mÿjja mex jao ba ne me Kritumã ãpĕnho ba ne arÿm kajkwakam

Metĩndjwýnho kĩnh nhym pykakam me ar badjwý kum me kĩnh.

¹⁹ Gwaj abenmã bakabēn mex ne badjumar mex kadjy amima. Gwaj abenmã Jeju'ã ajarēn arým mar mexo amũ aben kamē. Ja kadjy dja gwaj amima. ²⁰ Djãm ar aje me'õo akamyja mar kêt ne ar aje adjakurbit mar ne o ar aje Metĩndjwýnh bê o akēxmã? Akamybê Metĩndjwýnh nhõ àpēnh. Kwãrĩk wãnh kubê o akēx kêt. Mrãmri ne me kute mýjja kunĩ kurkam Metĩndjwýnhmã mex.

Nhym be, godja gar akamy mar kêt ne amidjwýnhbit man arým tu nokrekam mýjja'õ krē ne kam arým o Metĩndjwýnh bê o akēx. Aje kubê o akēxkam arým ajaxwe. ²¹ Djãm aje tu mýjjao aba ne aje tu mry'õ kuro abamã? Nàr djãm ar aje tu uba kangõo akõmo abamã? Nàr djãm ar aje apýnh mýjja 'õdjwýo abamã? Nàr djãm ar aje mýjjao abakõt ar amã Metĩndjwýnh bê akamyo akēx pyma kêt? Aje o abakõt aje o kubê o akēx pymakam kwãrĩk wãnh o aba kêt. Dja gar akamy man kwãrĩk wãnh o aba kêt. Nàr djãm ar aje mýjja 'õo abakõt ar aje akamymã kaprĩ jadjàr jabej nàr ar aje akamymã Metĩndjwýnh mar rerekre jadjàr jabej? Kwãrĩk wãnh o aba kêt. Dja gar akamy ma. Kwãrĩk wãnh o aba kêt.

²² Apýnh mýjja'ã ne gar amim,

—Ije amim Metĩndjwýnh markam ne mýjja ja ajmã kute kêt. Ba ren o iba ne ren ijaxwe kêt, anhýr jabej. Amimãbit dja gar arē gē Metĩndjwýnhbit ama. Nok gar ren ar akamy mar kêt ne ren tu mýjjao abao anen ren amim angryk ne ren amim,

—Mýkam ne ba o iban Metĩndjwýnh bê ikamyo akēx? ane. Nhym be ar aje amikam ajaxwe'õ mar kêt kam dja gar adjumar mextire. ²³ Godja me'õ kute mýjja'õ krēnmã amim,

—Kon. Dja ba kukrēn arým ijaxwe jabej, anen atekam tu krēn jabej. Djori kam mex? Kati. Arým axwe. Mýkam? Bir, kute Metĩndjwýnh mar kêt ne tu krēnkam. Me kute mýjjao ba kunĩkõt dja me kumrēx o Metĩndjwýnh ma. Ne kam arým o ba. Godja me Metĩndjwýnh mar kêt ne tu mýjjao ba jabej arým axwe.

15

Me kute Jeju mar rerekreja'ã memã ujarēnh rã'ã.

Mak 10.45; Kõ k 10.24; Pir 2.4

¹ Kam, gwaj baje amim Jeju mar týx jabej ne gwaj ren me kute amim mar rerekre jamã baprĩre. Djãm gwaj baje amidjwýnhbito bakĩnho babamã? Kati. Gwaj meo kĩnh. ² Gwaj bakunĩ banhĩ pýnhkõt amibu'ã meo kĩnh. Mýj kadjy? Bir, me mexmã. Me kute Jeju mar mexo kute amũ amikamēnh ne mar raxmã.

³ Ga, Kritudjwÿ kute amidjwÿnho kÿnh kêtja pumÿ. Kute amidjwÿnho kÿnh kêt kôt ne me bakukâmâre Kritu kabên jarê. Nâm Kritu Bâmmâ kum, “Me kum akurê kôt ne me kum ikurê.”

Nâm â Kritu Bâmmâ ane nhym me bakukâmâre memâ arê nhym me arÿm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Nhym kam tÿ:mrâm me bakamingrânyrekam Kritu katon ar ba nhym me arÿm kum kurê. Kum kurê nhym arÿm amidjwÿnho kÿnh kêt. Gwaj badjwÿ kwârîk wân̄h amidjwÿnhbito kÿnh kêt.

⁴ Metîndjwÿnh ne mã me bakukâmâreo djuw mexo ba nhym me mã me'ã ajarên mã me'ã pi'ôk no'ôko ba. Mÿj kadjy? Bir, dja gwaj pi'ôk jarên mã amijâ kabên kunî maro baba. Ja kadjy ne me 'ã pi'ôk no'ôk ne. Dja gwaj amijâ kabên kunî man arÿm tu amim Jeju mar tÿx ne. Nhym kam te apÿnh gwaj bakaprî djari gwaj bajo ba gwaj tu amim Jeju mar tÿx rã'ân 'ã badjukanga kêt. Ne kam mã amijâ kabên kunî man te bakaprîn akubyn bakÿnh ne. Bakÿnh ne arÿm amiwÿr kamnhÿx tÿx. Ja kadjy ne me me bakukâmâre'ã ajarên me'ã pi'ôk no'ôk ne.

⁵ Metîndjwÿnh ne kute amijamâr 'iry ne kute memâ tÿx jangjên̄h nhym me kute amim mar tÿx ne kÿnh. Nã bãm mã kum ar ajo a'uw gê ar amã akabên mextire jadjâ. Ar aje Jeju Kritu kôt ar amijo abakam gê ar amã akabên mextire jadjâ

gar axikôt abenmã akabên mextire jarê. ⁶ Ne kam axikôt anhôkre kadjwÿnhbê Metîndjwÿnh ra:x ne uma:ja man arÿm me kunîmã arên̄ho amirît ne. Ja kadjy ne ba â Metîndjwÿnhmã ar ajo idjâ'wÿro ane. Metîndjwÿnhbê ne Bênjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu Bâm.

Metîndjwÿnh kum me bajtemdjwÿ kÿnh.

Kar 10.34; Rô 9.24; Gar 3.28; Ep 2.16

⁷ Kam dja gar abeno anhôbikwa kute Kritu gwaj bajo ôbikwa pyrâk. Ar aje memã Metîndjwÿnh raxo amirît kadjy ar abeno anhôbikwa.

⁸ Ba kam ajte ar amã arê gar ama. Kâjkwakam Metîndjwÿnh ne amrêbê mebê idjaer kukâmâremã mÿjja jarê. Me my kà rên̄hjamã arê. Nâm memã apÿnh mÿjja jarên̄h mãmdji. Nhym kam kôt Jeju Kritu nã kurÿm katon ar ba. Me bakamingrânyrekam ar ba. Ar ba:n arÿm mebê idjaermã âpên̄h ar ba. Metîndjwÿnh kute me bakukâmâremã apÿnh mÿjja jarên̄h kôt ne memã âpên̄h ar ban mÿjja nhipêxo ba. Nhym me arÿm omÿn amim,

—Mrâmri ne Metîndjwÿnh kabênkumrêx. Ga, Jeju arÿm kôt memã âpên̄h ar baja pumÿ. Metîndjwÿnh kute me bakukâmâremã arên̄h kôt âpên̄h ar baja pumÿ. Nâm me Jeju pumÿn arÿm â amim ane.

⁹ Jeju memã mÿjja pumÿnh kêt nhipêxo ba:, me punuo

mexo ba: nhym me bajtemdjwÿ arÿm omÿ. Me kute Metÿndjwÿnh raxmã kator ne abenmã kum,

—Djãm Metÿndjwÿnh ukaprÿ ngri got? Mrãmri ne ukaprÿ:kumrêx, anhÿr kadjy. Ja kadjy ne me bajtemdjwÿ arÿm mÿjja pumÿnh kêt kwÿ pumÿ:. Djãm mebê idjaerbit ne me kute Metÿndjwÿnh raxmã katorn kum rax jarênhmã? Kati. Me bajtemdjwÿ ne me kute raxmã katorn kum rax jarênhmã. Me bakukãmãre ne amrêbê: ja jarê. Me bajtem kute Metÿndjwÿnhmã rax jarênhja jarê. Kritu kàjkwakam Bãmmã amijarên kum,

“Me bajtem nhipôkri dja ba memã ajã idjujarêno amirÿt ne apyma'ã ngre.”

Nãm ã Kritu Bãmmã me bajtem jarêno ane nhym me arÿm 'ã pi'òk no'òk ne. ¹⁰Nhym kam me bakukãmãre 'òdjwÿ me bajtemmã kum,

“Me abajtem, me on ò me wÿnh kôt akÿnhkumrêx.”

Nãm ã memã ane nhym me arÿm 'ã pi'òk no'òk ne. ¹¹Nhym kam me bakukãmãre 'òdjwÿ me bajtemmã kum,

“Me abajtem kunÿ dja ga me Bênjadjwÿr djwÿnhmã mextire jarê.

Apÿnh me aba djà kunÿkôt ar abaja kum mextire jarê.”

Nãm ã me bajtemmã ane nhym me ajte 'ã pi'òk no'òk ne. ¹²Nhym kam Idjaijdjwÿ me bakukãmãremã me ajarê.

Nãm Kritu'ã arê nhingrôt jakren memã kum,

“Dja me bakukãmãre Djexe tãmdjwÿ'ò kato. Tÿ:mrãm me kamin-grãnyrekam kato. Me kute mrãmri ne pÿ 'yr nhym tÿmrãm ajte arêkam ingrãn abatàn pyràk.

Dja ã tãmdjwÿ'ò katorn ar bao anen arÿm kubê Bênjadjwÿrbê kumkati. Ne kam arÿm apÿnh me ba djari meo ba. Nhym kam me bajtem arÿm tu amim kamnhÿxkumrêx.”

Nãm ã Idjaij me bakukãmãremã ane. Me bakukãmãreja kunÿ ne me me bajtem jarê. Metÿndjwÿnh kum me kaprÿ nhym me kute kum rax jarênhmãja jarê.

¹³Metÿndjwÿnh ne kute memã amak bôn timer nhym me kute amiwÿr ò mÿjja mex kamnhÿxo ba. Gê ar amã ajamak bô gar tu amim Kritu markumrêx. Ne kam arÿm kôt ar akÿnhti:ren ar adjumar mexti:re. Nhym kam Metÿndjwÿnh Karô ar amã atÿx jadjà gar amiwÿr kamnhÿx tÿx ne. Ja kadjy ne ba ã kum ar ajo idjà'wÿro ane.

Paur kute me bajtem kadjy àpênh'ã amijarênh.

¹⁴Akmere, àpnhÿre ar, djãm ar amex kêt ne ba ar amã ikabên? Kati. Ar ga ne gar arÿm amextire ne ar aje Metÿndjwÿnh mar mexkumrêx. Ne kam aje abenmã 'ã karô mar mexkumrêx. Tãm ne ba arÿm

ije markumrêx. ¹⁵ Ije ar amã pi'òk no'òkkam ne ba itỳx ne ar amã 'ã karõ. Te ar aje arỳm ikabên mar jabej ba akubyn ar amã arê gar ajte ama. Metĩndjwỳnh ne tu kum ikaprĩn tu imã idjãpênh dj'ã karõ ba arỳm kabên kõt ar amã ikabên jarê.

¹⁶ Ije me bajtemmã Metĩndjwỳnh'ã ujarênh ny jarênh iba kadjy ne imã Kritu Jejumã idjãpênh'ã karõ. Mỳj kadjy? Bir, ije Metĩndjwỳnh kĩnh kadjy. Ije 'ỳr me bajtemo akêx nhym me kum mexmã. Dja me tu amim Jeju markumrêx nhym Metĩndjwỳnh Karõ arỳm meo mex. Tãm dja Metĩndjwỳnh kĩnhkumrêx.

¹⁷ Kritu Jeju kute imã tỳx jadjarkam ne ba me bajtemmã Metĩndjwỳnh kabên jarênh iba. Idjãpênh dj'ã jakam ne ba ikĩnhkumrêx ne ar amã 'ã amijarênh amirĩtkumrêx.

¹⁸ Kum idjãpênhkam ne ba Kritu kukwakam mỳjja pumũnh kêt kumex nhipêx. Kritu kukwakam ije mỳjja nhipêxbit dja ba 'ã amijarê. Me bajtem kute kabên mar ne kõt amijo ba kadjy ne ba memã kabên jarê. Nã bãm memã kabên jarênh kõt mỳjja kwỳ nhipêx nhym me arỳm omũ. Omũn arỳm kabên man kõt ar amijo ba.

¹⁹ Metĩndjwỳnh Karõ 'itỳxkõt ne ba mỳjja pumũnh kêt kwỳ nhipêx. Ne me punuo mex. Nhym me karõ punu meo ba ba me nêje me ano nhym me arỳm memã ire. Nã bãm mỳjja pumũnh kêt

kwỳ nhipêx nhym me te kute marmã kam no tyn kume:x ne arỳm Metĩndjwỳnh raxmã kato. Ba kam kãj bê memã Kritu'ã ujarênh ny jarênh iba:. Djeruxarêkam arênh iba:n amũ apỳnh pykakam me ba dj'ari kunĩ kõt o iba:n o inhipòk ne. Ne arênh iba:n arỳm pykabê Irrij'ỳr arênh o bõx.

²⁰ Ba ne ba me kute Kritu mar kêtjamã arê. Me kute memã Kritu'ã ujarênh ny jarênh kêtjamã ne ba ije kãj bê memã arênh prã:mumrêx. Me'õ kumrêx kute memã 'ã ujarênh ny jarênh nhym me arỳm kute mar. Me jamã ne ije arênh prãm ngrire. Me ujarênh nhiby ije ajte memã arênh prãm ngrire. Amũ me kute mar kêt jamãbit ije kãj bê memã arênh prãmumrêx. Ga, me'õ arỳm kute kikre nhipêxmo kraxja pumũ. Nhym kam me'õdjwỳ arỳm 'ỳr bõx ne omũ. Omũn ajte iby ipêx prãm kêt. Badjwỳ ije me arỳm kute mar jamã ajte arênh prãm ngrire. Me kute mar kêt jamãbit ne ije arênh prãmumrêx. ²¹ Ije me amã ja jarênh kõt ne me amrêbê: me bakukãmãremã arênh memã kum,

“Me kute memã 'ã ujarênh kêt jamã dja me memã 'ã ajarê nhym me arỳm kuma.

Me kute mar kêt ja dja me arỳm kraxkõt prĩne amijã kuma.”

Nãm me ã me bakukãmãremã ane nhym me arỳm 'ã pi'òk no'òk ne. Ba 'ã pi'òk no'òk pumũn arỳm ije me kute mar

kêt jamã arênh prãmkuvrêx.
 22 Me kute memã arênh kêt
 jamã ije arênh prãmka
 ne ba pyka jakam amikrà
 ar o iban te ar awÿr ikrã
 krãptĩ ne.

*Me õ krĩraxbê Rõma'ÿr tẽm
 kadjy kute memã amijarẽnh.*

23 Nhyr be, jakam arÿm
 ne ba pyka ja kunĩkõt
 memã Kritu'ã ajarẽn arÿm
 inomã kumẽ nhyr me arÿm
 kuma. Amrêbê ne ba ar
 awÿr ikrã nhyr ijã
 amex krãptĩ apêx. Jakam
 dja ba wãm ar awÿr
 tẽn bõx ne 24 ar akam
 dja. Dja gwaj kam abeno
 bakĩnho bakrĩ:n bakrĩ
 kãjbê 'iry.

Ba kam arÿm amũ
 pykabê Êpanha'ÿr tẽ. Êpanha'
 ÿr itẽm kadjy dja gar
 ikõt o kangõn 'ÿr
 ijano. Ba kam arÿm
 'ÿr tẽ. Ja kadjy ne ba
 amima. 25 Nhyr be,
 ajbir jakam dja ba
 Djeruxarê'ÿr itẽm ne
 ibõx kumrêx ne Jeju
 nhõ me jamã pi'õk
 kaprĩ ngã.

26 Matenimẽ Akajakam
 Jeju nhõ me ja ne me
 kute amũ memã õ pi'õk
 kaprĩ kwÿ janormã.
 Djeruxarêkam me kute
 amim Jeju mar kwÿ
 ne me õ mÿjja kêt ne ar
 ba nhyr me kute memã
 anormã. 27 Me ta ne
 me kute memã anormã.
 Mrãmri me kute memã
 õr prãmka mexkumrêx.
 Djeruxarêkam me kute
 amim Jeju mar ja ne
 me kumrêx Kritu'ã
 ujarẽnh nyo ban amũ
 me bajtemmã arê.
 Mebê idjaer ne me
 amũ me bajtemmã
 Kritu jarẽ nhyr me
 arÿm tu amim markumrêx
 ne kĩnhkumrêx. Ne
 kam me kute amikutã

memã õ pi'õk kaprĩ
 janor prãmkuvrêx.

28 Dja ba me'ÿr pi'õk
 kaprĩ bõx ne memã
 kungã. Me kĩnh dja
 ja memã kungãn arÿm
 akubyn tẽ. Akubyn
 pykabê Êpanha'ÿr tẽ.
 'ÿr tẽ:n krĩraxbê Rõma
 kumrêxkam ar akam
 bõx. Ne kam amũ
 pykabê Êpanha'ÿr tẽ.
 29 Ije Kritu mar
 raxkõt ikĩ:nhkumrêx.
 Ar akam ibõx ne ije
 prĩne ar amã Kritu'
 ã ujarẽnh ny jarẽnhkam
 dja gar ikudjwa akĩnh
 kumrêx. Tãm ne ba
 arÿm kuma.

30 Akmere, àpnhĩre ar,
 Bẽnjadjwÿr djwÿnhbê
 Jeju Kritu kabẽnkõt,
 Metĩndjwÿnh Karõ
 kum gwaj bajabêja
 kabẽnkõt ne ba ar
 amã arê. Dja gar
 Metĩndjwÿnhmã ijo
 adjã'wÿr 'ãno dja.
 Ba ne ba idjãpẽnh
 tÿx ar iba. Kum ijo
 adjã'wÿr 'ãno djan
 o iro'ã apẽn ikõt o
 kangõ.

31-32 Dja gar kum,

—Djũnwã, arÿm Paur
 pykabê Djudêjakam
 tẽmmã. Kam me kwÿ
 kute amar kêt ne ar
 ba. Dja ga mebê utã.
 Gêdja krĩraxbê
 Djeruxarêkam tẽn
 Jeju nhõ me jamã
 me õ pi'õk kaprĩ ngã.
 Dja ga memã kĩnh
 jadjã gê me kum me
 kĩnh ne amim me õ
 pi'õk kaprĩ by. Djũnwã,
 aje mrãmri Paur ar
 ikam bõx'ã amim
 karõ jabej amrê ar
 iwÿr ano gê kĩnh ne
 ar ikam bõxkumrêx.
 Dja bar kam Paur
 kõt abenmã tÿx
 jangijn Jeju kõt ar
 amijo iban 'ã idjukanga
 kêt, ane. Dja ga
 ã kum ijo adjã'wÿro
 ane. 33 Metĩndjwÿnh
 ne kute memã umar
 mex jangjẽnh djwÿnh.

Jakam ba kum ar ajo a'uw gê ar akunĩ mẽ amijo kajkep rã'ã ne. Tãm ne ja.

16

Kute apÿnh õbikwamã kute amikabên mex janor.

¹ Gwaj bakanikwÿnh Bebi ije ar amã arênhmã. Bebi ne mexkumrêx ne krĩraxbê Xekrerekam me kute amim Jeju mar kadjy àpênh ba. Me kute Jejukôt ar aben pydjio baja kadjy àpênh ba. ² Dja gar amã kĩnh ne kum akabên mex jarê. Bênjadjwÿr djwÿnh Jeju nhõ me ja ne me kum aben jabê. Dja gar me kudjwa amã Bebi jabê. Godja gar àpênh'õ'ã omũ nhym Bebi kum ar aje kôt o kangõnh prãm jabej tu kôt o kangõ. Ta ne me krãptĩ:kôt o kangõ. Badjwÿ ikôt o kangõ. Dja gar pãnh kôt o kangõ.

³ Ne ajte amũ PRIXIRAMÊ Akwire arkum ikabên mex jarê. Nãm ar iro'ã Kritu Jenumã àpênh ba. ⁴ Ar ta ne ar inêje memã kabên. Nãm me te umati tã nhym arkum amijã ma kêt ne tu me'ÿr tẽn inêje memã kabên. 'Ã ne ba arkum ukaprĩ: jarê. Me bajtem kute amim Jeju mar kunĩ, apÿnh me kute Jejukôt ar aben pydjio ba djari ne me ajte arkum ukaprĩ jarê.

⁵ Ar õ kikrekam me kute amim Jeju mar ne ar aben pydjio bawãdjwÿ. Me wãmãdjwÿ dja gar ikabên mex jarê. Wãkam imã inhõbikwa kĩnh. Kubê Epenexu. Dja gar kum

ikabên mex jarê. Pykabê Adjikkam ne Epenexu kumrêx Kritu'ÿr amijo akêx.

⁶ Dja gar ajte Marijmã ikabên mex jarê. Marij ne gwaj bakadjy àpênh rax.

⁷ Dja gar ajte wãkam inhõbikwa Tõnikumê Djunijmê arkum ikabên mex jarê. Ar wã ne me ar iro'ã ar ibê ijê. Jeju kute ar anorja ne ar abenmã Tõnikumê Djunij ar arê:n kute ar mar tÿx. Ar kumrêx Kritu'ÿr amijo akêx. Ba kam badjwÿ 'ÿr amijo akêx.

⁸ ãpritumê ne bar imã Bênjadjwÿr djwÿnh jabê. Kam imã ãpritu jabê. Ar kum ikabên mex jarê.

⁹ Ne ajte Ubanumã ikabên mex jarê. Ubanu Kritu kadjy gwaj bakôt àpênh ar ba. Etakidjwÿ imã kĩnh. Dja gar ajte kum ikabên mex jarê.

¹⁰ Ne ajte Aperimãdjwÿ ikabên mex jarê. Aperi ne Kritumã àpênh mexkumrêx nhym me arÿm kôt kuma. Dja gar ajte Artobur nhõ kikrekam ar wãdjwÿmã ikabên mex jarê.

¹¹ Ne ajte inhõbikwa Erodjiãomã ikabên mex jarê. Ne Naxixu nhõ kikrekam ar kute Bênjadjwÿr djwÿnh marjamã ajte ikabên mex jarê.

¹² Gwaj bakanikwÿnh Kripenamê bakanikwÿnh Kripodjamã dja gar ajte arkum ikabên mex jarê. Nãm ar Bênjadjwÿr djwÿnhmã àpênh ar ba. Dja gar ajte Pexirmã kum ikabên mex jarê. Me kum me

bakanikwÿnh kÿnh. Pexir ne BÛnjadjwÿr djwÿnhmã àpênh ra:ÿ.

¹³ NhyM RupumÛ nã ar. Badjwÿ ne ba o inã. Dja gar ajte arkum ikabÛn mex jarÛ. BÛnjadjwÿr djwÿnh ne amijo Rupu pytãn ar o ba.

¹⁴ Dja gar ajte AxikritumÛ PrekÛtimÛ ErimanhmÛ PatubamÛ ErimijmÛ ar ro'ã gwaj baje aro bakamyja arkum ikabÛn mex jarÛ.

¹⁵ Ne PirogumÛ DjurijmÛ NerumÛ Neru kanikwÿnhmÛ OrÿpamÛ ar ro'ã Jeju nhÛ me ja kunÿmÛ dja gar arkum ikabÛn mex jarÛ.

¹⁶ Ne abenwÿr bÛx ne abeno arôrÛk ne aben pa krij. Apÿnh me kute amim Kritu mar ne kÛt ar aben pydjio ba djãri ne me ar amã kabÛn mex jarÛ.

Me kute aminÛje me 'ãno ãm'ã memã karÛ.

¹⁷ Akmere, àpnhÿre ar, gora ikabÛn ma. Arÿm ne gar aje Metÿndjwÿnh kabÛn kukràdjã mar katãt. Dja me'Û ar bÛx ne kupa'ã ajte ar amã atemã mÿjja'Û jarÛ. Ne abenbÛ ar ajo bikjÛr prãm ne MetÿndjwÿnhbÛ ar ajo akÛx prãm. Gora ar aminÛje me 'ãno djan memã akãx.

¹⁸ Mÿkam? Bir, djãm me wã ne me gwaj banhÛ BÛnjadjwÿr djwÿnhbÛ Kritumã apÛ? Kati. Nãm me amidjwÿnhbit man mã axwe. Ne kute me noo biknor kadjy prÿne memã me kabÛno irÛ mex. Ne memã 'Ûx ne kabÛn mexkumrÛx. NhyM me no rerekreja kum me kabÛn kÿnhkumrÛx.

¹⁹ NhyM be ar ga ne gar aje Metÿndjwÿnh mar mex nhyM me kunÿ kute abenmã ar ajarÛnho ipÛk ba ar ama. Ne kam ar akam ikÿnhkumrÛx. Kam, dja gar mÿjja mexbit ma. Kwãrÿk wãnh mÿjja punu mar kÛt.

²⁰ MetÿndjwÿnhkÛt me umar mexkumrÛx. Ta dja ar amã tÿx jadjã nhyM Xatanaj te ar amã apnÛ. KÛt ar ajaxwemã te ar amã apnÛ gar amijãno dja. Arÿm aje Xatanajmã rerek jadjãrmã. Aje mrãmri ne aparo Xatanaj krã kajyr pyrãk. Arÿm aje Xatanajmã rerek jadjãr 'ÿr.

GÛ BÛnjadjwÿrbÛ Jeju tu kum ar akaprÿn ar ajo ba. Tãm ne ja.

²¹ Ximoxi ikÛt àpênhja ne ar amã kabÛn mex jarÛ. InhÛbikwa JuxumÛ DjaxÛmÛ Xopatudjwÿ ar amã kabÛn mex jarÛ.

²² Ba ibÛ Texu ne ba Paur kukwakam pi'Ûk ja no'Ûk. Nã bãm tu amim BÛnjadjwÿr djwÿnh markumrÛx. Ne amÛ ar amã ikabÛn mex jarÛ.

²³ Gajudjwÿ ne ar amã kabÛn mex jarÛ. Jakam ar ije amim Jeju mar ne kÛt ar aben pydjio ibaja kunÿ ne bar mã Gaju nhÛ kikrekam bÛx nhyM mã ar ikunÿo djuw mex.

EraxumÛ gwaj bakamy Kwatu ar amã kabÛn mex jarÛ. Eraxu ne kute krÿrax jakam bÛnjadjwÿrmã pi'Ûk kaprÿ pumÿnh djwÿnh. ²⁴ GÛ BÛnjadjwÿr djwÿnhbÛ Jeju Kritu tu kum ar akunÿi kaprÿ:kumrÛx ne ar ajo ba.

25 Dja ar amã tỳx jadjà. Amrêbê ne ba kàj bê memã Jeju Kritu'ã ajarê nhym 'ã ujarênh arỳm ar awỳr bôx gar tu amim markumrêx. Ar aje tu amim markumrêxkam dja ar amã tỳx jadjà gar kôt ar amijo aban 'ã adjukanga kêt. Amrêbê ne Kritu'ã ujarênh nyja me bakukãmãrebê bipdjur tũm. Nhym kam me kute arênh kêtumrêx. 26 Nhym kam ajbir jakam Metĩndjwỳnh arỳm gwaj bamã Kritu'ã ujarênho amirĩtkumrêx. Amrêbê: ne Metĩndjwỳnh kukwakam kabên jarênh djwỳnh Kritu'ã pi'ók no'ók gwaj jakam, 'âtũ:mkam amim arên arỳm kuma. Metĩndjwỳnh tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Kabên kôt ne gwaj apỳnh pyka djari kunĩkôt memã Kritu'ã ajarê nhym kunĩkôt me arỳm 'ã ujarênh ma. Dja me kwỳ tu amim Kritu markumrêx ne kabên markumrêx ne kôt ar amijo ba. Ja kadjy ne gwaj memã 'ã ajarê.

27 Metĩndjwỳnh pydji ne amak me:xkumrêx ne no me:xkumrêx. Ba kum meo a'uw gê memã amak bô. Me kute tu amim Jeju Kritu markumrêxkôt gê memã amak bô. Dja memã amak bô nhym me kunĩ arỳm kum rax jarênh rã'ã: rã'ã ne. Tãm ne ja.

Paur kute Kôritukam me jamã pi'ôk kumrêx no'ôk ne ja.

Paur ne krîraxbê Kôritukam me jamã pi'ôk no'ôk ne. Nãm arým pyka kunî'yîr mrãnhkôt me'yîr bôx ne memã Jeju jarê nhym me kwý arým tu amim markumrêx ne 'ã abeno akprô. Nhym kam Paur arým mã me jadjwý'yîr tẽ nhym tekrekam me amijo ajkê. Nãm me abenmã kum,

—Djã nãm mrãmri Jeju Paur jano nâr kon, ane ne kam ajte abenbê bikjêro kumex. Ne kam ajte kute Jeju tyk marmãn kam ajte bibãnh ar mrãn abenbê djwý pytãro ba. Ne kam ajte me kãtãm nhipôkri aben japrý ar o ba. Nhym kam ajte me'ô bãmbê prôo akî nhym me tu ate krãn ar ban kute nêje kukrà kêt. Ne kam ajte abenmã kum,

—Kati, me akubyn tîn kêt. Nãm me tu tykkumrêx, anhÿr ar o ba. Ne kam ajte,

—Mã dja gwaj nê? Djãm gwaj baje mry me kute mÿjjao Metîndjwýnh karô nhipêxmã bôrja kurmã nâr kon? ane. Ne kam ajte,

—Me kuprý ne ar babit ne mex, nâr kon me abenwÿr môrbit mex, ane. Be, nhym Paur mÿjja ja kunî man kam

prîne pi'ôk no'ôkkôt memã 'ã karô.

1 Ba ne ba ibê Paur. Kritu Jeju ne amiwÿr ijuw. Metîndjwýnh kute amim ijã karô kôt Jeju amiwÿr ijuw ne ar ijo ban ijano. Ba kam arým 'ã memã idjujarênh ar iba. Me bakamy Xoxinidjwý ne ikôt dja.

2 Krîraxbê Kôritukam ar aje Metîndjwýnh mar ne kôt aje ar aben pydjio abaja ba ar amã ikabên jarê. Kritu Jeju ne arým amimexo ar ajo mex. Arým amiwÿr ar ajuw gar tu amim markumrêx. Kute ar ajo ô me ja kadjy ne amiwÿr ar ajuw. Nãm amiwÿr gwaj bakunî 'uw. Apÿnh gwaj baba djãri bakunî 'uw. Gwaj baje banhô Bênjadjwÿr djwýnhbê Jeju Kritumã amijo badjã'wÿrja kunî 'uw. Kute gwaj bajo ô me ja kadjy ne gwaj bakunî 'uw. Amÿ me wãmê gwaj bamê ne Jeju arým amiwÿr gwaj bakunî 'uw. Ar amã ne ba ikabên jarê.

3 Metîndjwýnhbê ne me Babãm. Ne Bênjadjwÿr djwýnhbê ne Jeju Kritu. Gé ar tu kum ar akaprîn* ar ajo ba gar adjumar mex rã'ã ne.

Kute Metîndjwýnhmã mekam amikînh jarênh ne ja.

4 Ba mã ijo ba djwýnh, Metîndjwýnhmã ar akam amikînh jarê. Metîndjwýnh tu kum ar akaprî. Gar tu amim Jeju Kritu markumrêx nhym arým kum ar akaprî.

* 1:3 Djãm ar ga ne gar ajaxwe kêt nhym pãnh kum ar akaprî Kati. Ar ga ne gar te ajaxwe kêtã. Nhym be, ta ne tu kum ar akaprî.

Kam ne ba mã kum ar akam amikînh jarê. ⁵ Nãm kum ar akaprîn prîne ar ajo djuw mex. Mÿj ne ar ajo djuw mex on? Bir, nãm ar amã apÿnh akînh djà, adjàpênh djà'ã karõ gar maro aban kam arÿm kôt aje memã kukràdjà jarênh me: xkumrêx ne aje mÿjja mar me: xkumrêx. ⁶ Ar ba ne bar ar amã Kritu jarê. Ar ije omÿnh kôt bar ar amã arê: gar arÿm amim,

—Mrãmri Paur ar kabên katàtkumrêx, ane. Nã gãm ar amim anen kam arÿm tu amim Kritu markumrêx.

⁷ Ne kam aje àpênh djà kunî mar ne o aba. Metîndjwÿnh Karõ ne ar amã àpênh djà kunî'ã karõ gar aje mar ne akubyn bôxkam amako aba. Bênjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu bôxkam amako aba. Kam ne ba mã Metîndjwÿnhmã ar akam amikînh jarê.

⁸ Ta dja mã ar amã tÿx jadjà gar mã amim mar tÿx rã'ã: nhym Bênjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu arÿm bôx. Ne kam ar amã ajaxwe jarênh kêt kumrêx gar arÿm kum ajaxwe kêt ne amextire ne dja. ⁹ Metîndjwÿnh ne mrãmri kabênkumrêx. Kabên kôt dja gwaj bajo djuw mexkumrêx. Ta ne arÿm kra'ÿr ar ajuw. Bênjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu'ÿr ar ajuw ne ar ajo ba. Gar kam arÿm o anhôbikwakumrêx. Mrãmri kabênkumrêx.

Me kabêno aben japanho ku'ê nhym nêje memã kabên.

Rô 15.5; A Kô 13.11; Pir 2.2;

Ped k 3.8

¹⁰ Akmere, àpnhîre ar, ba ar amã arê gar ama. On abenmã akabên pydjîn arê. Bênjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu kukwakam ne ba ar amã amex'ã karõ. Kwãrik wãnh apÿnh mÿj xêjakôt adjãm ne abenã akabên kêt. Ate dja gar axikôt akabênjabit man axikôt akabên jarên kôt prîne amex. ¹¹ Akmere, àpnhîre ar, Krôre nhô kikre wãkam ar kwÿ arÿm nînh iwÿr bôx ne ar arÿm ar ajã imã,

—Onîj, me kabêno aben japanho kumex, ane. Ba arÿm ar kabên man arÿm wãm ar amã arê. ¹² Gar we akwÿ amã me kînh kêt ne memã kum,

—Ba ne ba Paur kôt ar iba, anhÿro aba. Nhym ar akwÿ ajte amã me kînh kêt ne memã kum,

—Be, ba ne ba Apôr kôt ar iba, anhÿro aba. Nhym ar akwÿ ajte amã me kînh kêt ne memã kum,

—Be, ba ne ba Xepa kôt ar iba, anhÿro aba. Nhym ar akwÿ ajte amã me kînh kêt ne memã kum,

—Be, ba ne ba Kritu kôt ar iba, anhÿro aba. Nã gãm ar ã ari aben bê abikjêrn amã aben kînh kêt o ane nhym me arÿm imã arê ba arÿm kuma.

¹³ Nã gãm ar arÿm apÿnh mÿj xêja kôt aku'ên arÿm abenã akabê:n ne. Nã gãm ar arÿm aje abenmã Kritu nhirênh pyræk. Djãm ba ne me arÿm pîte'y'ã inhô gar we ikôt ar aba? Djãm imã ne me arÿm ngômã ajadjà gar we ikôt ar aba? Kati:.

14-16 Djâm ba ne ba ngômã ar ajangij? Kati. Ije ngômã ar ajangjênh kêt. Kam ne ba ikînh ne Metîndjwýnhmã amikînh jarê. Mýkam ne ba kam ikînh? Bir, ba ren ngômã ar ajangij nhym ren ar ajõ arîk ijã amim,

—Ba ne ba tu amim Paur markumrêx. Nãm arým amim ngômã ijadjã, ane ba ren kam ikaprîre ne. Nhym be, kati. Kripumê Gajubit ne ba ngômã ar adjã. Exepa nhõ kikrekam ar jadjwý ba ngômã ar angij. Nhym me'odjwý ije mar kêt. Ar ngrêre jabit ne ba ngômã ar angij.

17 Djâm ije ngômã me angjênh kadjy ne Kritu ijano ba tê? Kati. Kãj bê ije memã Kritu'ã ujarênh ny jarênh kadjy ne ijano ba tê. Me kum Metîndjwýnh kînh kêtja me ta krã mexja djãm me ta krã mexo ikrã mex ne ikabên mex ne ba ar amã arê? Kati. Me kum Metîndjwýnh kînh kêtja krã mexo ikrã mex kêt. Ba ren me krã mexo ikrã mex ne ren ar amã ikabên mex jarênh ren arým o amibê Kritu'ã ikabênja kuno. Kritu pîte'ykam tyk'ã ikabên ja ne ba ren o kuno. Nhym kam ren me arým Kritu mar kêt ne.

Me ta krã mex'ã ujarênh.

Kô k 3.19

18 Nhym be, kati. Kritu pîte'ykam tykbit ne ba kãj bê ar amã 'ã ajarê nhym arým ar amã amirîtkumrêx. Nhym kam me biknor tokry djakam

me biknor prãmja ikabên man amim,

—Kê. Djâm katàt kute amikabên jadjwýr got? Nãm krã punu, ane. Nhym be, gwaj ba, Jeju kute gwaj bajo bakumrêxja gwaj amim,

—Mrãmri, Paur kute Kritu pîte'ykam tyk'ã ujarênhkumrêx. Nãm 'ã ajarê nhym me tu amim Kritu markumrêx. Nhym kam Metîndjwýnh arým 'itýxo me utàn ar meo bakumrêx, ane. ¹⁹ Amrêbê: Metîndjwýnh kute me bakukãmãremã arênh ne ja. Nãm memã kum,

“Me ta krã mex ne kute memã kabên mexja dja ba mebê kabêno akno. Nhym kam me arým kabên kajgo me:xi.

Nhym me ta amak mex ne kute prîne memã mýjja'ã karõ mex ne kute mar ja dja ba mebê amak mexo akno nhym me arým kabên kajgokumrêx.”

Nãm Metîndjwýnh ã me bakukãmãremã ane nhym me arým 'ã pi'ók no'ók ne. Nhym kam me arým aben djô'ã arênh mō:n arênh mōr tãmtã arým 'ýr o bôx. Tū:mrà m me bakamingrãnyrekam Jeju Kritu arým pîte'y'ã wajêt ne kam ty. Ty nhym Metîndjwýnh arým o gwaj bapytàn kam arým mebê amak mexo akno. Nhym kam me arým kabên kajgo me:x ne.

²⁰ Nhýnh ne me'õ ta krã mex? Nhýnh ne me kum Metîndjwýnh kînh kêtja ta krã mex? Kati. Nhýnh ne me'õ ta

kute prîne me kukràdjà mar? Kati. Nhÿnh ne me'ô ta krã mex ne kute kabên mexo kute me apanh mar? Kati. Me kum Metîndjwÿnh kÿnh kêtja ne me krã mex kêt. Me kabên kajgo me:xi.

²¹ Mÿkam ne me kabên kajgo mexi? Bir, Metîndjwÿnh ta kute katàt me'ã amikabên djirkumrêx ne amim,

—Djãm me kum ikÿnh kêtja ta kute imarmã? Djãm me ta krã mex ne kute imarmã? Arkati. Me kute kàj bê memã Kritu pÿte'ykam tykja'ã ujarênh nhym me kute me'ã, “Me krã punu”, anhÿrja. Me kute anhÿrkam gê inhô àpênh ar kàj bê memã Kritu pÿte'ykam tyk'ã ujarênhkumrêx. Nhym kam me kwÿ kute tu amim Kritu markumrêx ba arÿm me utàn ar meo iba. Ja ne imã kÿnhkumrêx. Nãm ã Metîndjwÿnh me'ã amim ane. Kute amim anhÿrkam ne me kabên kajgo me:xi. Me kum Metîndjwÿnh kÿnh kêt ta krã mexja ne me kabên kajgo me:xi.

²² Be, mebê idjaer ne me ar imã,

—Goja mÿjja pumÿnh kêt'ô nhipêx ba me omÿn kam arÿm amim Kritu'ã akabên markumrêx, anhÿro ba. Nhym be, me bajtembê kregu ne me kute ar imã,

—Goja me krã mex o akrã mex ne akabên mex ne arÿm imã Kritu 'ã ajarê. Dja ba me aman kam arÿm amim Kritu'ã akabên markumrêx, anhÿro ba. ²³ Bar kàj bê memã kum,

—Metîndjwÿnh ne Jeju'ã Bênjadjwÿrbê kumkatibê Krituja mẽ nhym arÿm pÿte'y'ã wajêt ne ty, ane. Nhym mebê idjaer arÿm kôt kum Jeju kurê kute mrãmri ne kên me par tok nhym me rôrôk ne arÿm kum kurêja pyrâk. Nhym be, me bajtem kwÿ ne me abenmã,

—Nãm ar ari kabên kwÿ jadju:w. Nãm ar krã punu, anhÿro ba.

²⁴ Nhym be, bar katàt me kwÿmã 'ã ajarê. Metîndjwÿnh kute arÿm amiwÿr me kwÿ 'wÿr ne ar meo bajamã 'ã ajarê. Mebê idjaerja nâr me bajtemja bar katàt me jamã 'ã ajarê. Katàt Kritu pÿte'ykam tyk'ã memã ajarê. Nhym me abenmã kum,

—Djãm Metîndjwÿnh 'irere:k got? 'Itÿxo kute me kunÿ rer me:xi. Djãm Metîndjwÿnh kute ari kabên jadjwÿr got? Metîndjwÿnh kute no mexo, kabên mexo me kunÿ rer me:xi, anhÿro ba.

²⁵ Mÿkam me ã abenmã anhÿro ba? Bir, Metîndjwÿnh kute krã mexo, 'itÿxo kute me kunÿ rer mexkam. Nãm me kute Metîndjwÿnh'ã amim, “Krã punure”, anhÿr, me ta ne me krã punure. Nhym be, Metîndjwÿnhbit ne krã me:xkumrêx. Nâr, nãm me kute, “Irekre”, anhÿr, me ta ne me 'irekre. Nhym be, Metîndjwÿnh 'itÿxo kute me rer me:xi.

²⁶ Aj, mÿj gêdja ga me kam amikadjy ama? Bir, mÿj ne ga me kam akute nhym Metîndjwÿnh arÿm amiwÿr

me ajuw ne me ajo ba? Bir, djâm me akrãptĩ akrã mexkam ne amiwÿr me ajuw ne me ajo ba? Kati. Djâm me akrãptĩ ajitÿx nhym kam arÿm amiwÿr me ajuw ne me ajo ba? Kati. Djâm me akrãptĩ arũnh nhym kam arÿm amiwÿr me ajuw ne me ajo ba? Kati.

²⁷ Nhym be, me kum Metĩndjwÿnh kĩnh kêt kute me'ã, "Me krã punure", anhÿr Metĩndjwÿnh arÿm amijo me we krã punure ja pytàn meo ba. Mÿj kadjy? Bir, dja meo ban arÿm meo me we krã mexjao apa. Me ta kute amijo krã mexjao apa nhym me arÿm pijàm ne. Me kum Metĩndjwÿnh kĩnh kêtja kute me'ã, "Me rerekre", anhÿrja Metĩndjwÿnh arÿm amijo me we rerekre ja pytàn meo ba. Mÿj kadjy? Bir, dja meo ban arÿm meo me we 'itÿx jao apa. Me ta kute amijo 'itÿxjao apa nhym me arÿm pijàm ne.

²⁸ Me kum Metĩndjwÿnh kĩnh kêtja kute me'ã,

—Me kajgo. Me kum me kĩnh kêtumrêx, anhÿro ba. Me kajgo ja Metĩndjwÿnh arÿm amijo me utàn meo ba.

Mÿj kadjy? Bir, dja meo ban arÿm meo me rũho apa nhym me arÿm pijàm ne kajgo ne. ²⁹ Dja meo ba nhym me kunĩ arÿm Metĩndjwÿnhmã amijo àmra kêt. ³⁰ Nhym be, ar ga ne Metĩndjwÿnh arÿm amijo ar apytàn Kritu Jeju kôt ar ajo ba. Ne arÿm gwaj bamã Kritu jano nhym bôx ne

arÿm gwaj bamã katàt kabên jarênhkumrêx. Gwaj kam arÿm markumrêx ne kôt arÿm bakrã mexkumrêx. Nhym Metĩndjwÿnh ajte Kritu kôt arÿm gwaj bamã axwe kêt jarê gwaj arÿm ta mexo bamex ne. Nhym ajte Krituo gwaj bajaxweo pãnh mex.

³¹ Amrêbê: me kute me bakukãmãremã arênh kôt ne ba ar amã arê. Nãm memã kum,

"Djâm amijo adjàmra prãm? Kwãrik wãnh amijo adjàmra kêt.

Dja ga Bẽnjadjwÿr djwÿnho amra."

Nãm ã memã ane nhym me arÿm 'ã pi'òk no'òk ne. Kam, dja gwaj Jeju Kritubito amra. Tãm ne ja.

2

¹ Akmere, àpnhĩre ar, amrêbê ne ba ar awÿr bôx ne Metĩndjwÿnh kukwakam ar amã kabên jarê. Djã nã bãm me kum Metĩndjwÿnh kĩnh kêtja krã mexo ikrã mex ne arÿm mekôt prĩne ikabên jarênh mex, prĩne mekôt ar amã ikabên jarênh mex gar arÿm amã ikabên kĩnhkumrêx? Kati. Mÿkam?

² Bir, ba ar awÿr ibôx kêttri amim,

—Dja ba arkam bôx ne Jeju Kritubit man arkum 'ã ajarê. Kritu pĩte'y'ã jêt ne tyk'ã dja ba ajarê. Kwãrik wãnh ba arkum atemã mÿjja'õ jarênh kêt. Nã bãm ã amim ane.

³ Ne kam ar awÿr bôx ne amikam irerekre ma. Ba irerekre man arÿm ar apymaje

itertet kumex. ⁴ Djã nã bãm amim,

—Ba me krã mex o ikrã mex ne pñne arkum ikabên jarênh mex gê ar arým ikabên mex man kôt ar amijo ba, ane? Djã nã bãm amim anen arým ã ar amã arênh ane? Kati. Metïndjwýnh Karõ ne ijo ba gar arým ipumũ. Ba kam arým ar amã ikabên jarê gar arým ama. ⁵ Mýj kadjy ne ba ã ar amã ikabên jarênh ane? Bir, ar aje me ta krã mex mar kêt kadjy. Nhym be, Metïndjwýnh ne 'itý:x. Ar aje tu amim Metïndjwýnh markumrêx kadjy ne ba ã ar amã ikabên jarênh ane.

*Me kute Metïndjwýnh Karõ marbit ne me krã mex.
Mat 7.6; Dju r 14.22*

⁶ Be, djã nã bãm ar ikrã punun kôt ikabëndjwý punu? Kati, nã bãm ar ikrã mex ne kôt ikabên mex. Me amak mexjamã ne bar pñne memã arê. Nhym be, me kum Metïndjwýnh kïnh kêtja kabên kôt ne bar ije ikabên jadjwýr kêt. Nâr, me rûnh kwý kum Metïndjwýnh kïnh kêtja kabênkôt ne bar ije ikabên jadjwýr kêt. Me ja dja me ï kêtumrêx.

⁷ Nhym be, Metïndjwýnh kute katàt kabên jadjwýrkumrêx. Kabên ja ne bar ije memã arênh. Mýjja kunĩ kêttri ne Metïndjwýnh kute tu amim kabên'ã karõkumrêx. Kute pñne amimexo gwaj bajo mex kadjy amim kabên'ã karõ. Ne kam kute me bakukãmãremã arênh kêt. Ne kam ajbir ar imã kabên

jarê bar arým jakam memã arênh o iba.

⁸ Djãm pykakam me rûnh'õ kute kabênja mar? Kati. Ne ren me rûnh kuman ren píte'y'ã Jeju nhôr kêt. Bênjadjwýr djwýnh Jeju ne pñne mex ne umakumrêx. Ren me kute píte'y'ã nhôr kêtumrêx. ⁹ Mrãmri me'õ ta kute kabênja mar kêtumrêx. Ije ar amã arênh kôt ne me amrêbê: me bakukãmãremã arê. Me memã kum, “Metïndjwýnh ne arým me kadjy amim mýjja mex'ã karõ.

Djãm me'õ ta kute omũnh? Kati. Me'õ ta kute omũnh kêt.

Djãm me'õ ta kute mar? Kati. Me'õ ta kute mar kêt.

Djãm pykakam me'õ ta kute amim 'ã karõ? Kati. Me'õ ta kute amim 'ã karõ kêt.

Me kum abêja kadjy ne Metïndjwýnh amim mýjja mex'ã karõn memã kudji. Nhym kam me'õ ta kute mar kêtumrêx.”

Nãm me ã me bakukãmãremã ane nhym arým 'ã pi'ók no'ók ne.

¹⁰ Ga, me ta te kute marmãja pumũ. Nhym be, Metïndjwýnh ta ne arým gwaj bamã o amirïtkumrêx. Karõo kute gwaj bamã kabêno amirïtkumrêx. Karõ kute pñne mýjja mar. Metïndjwýnh kute õkre kadjwýnhbê amim mýjja'ã karõja kunĩ ne Karõ kute pñne mar mex.

¹¹ Djãm gwaj babu'ã me'õ kute gwaj bakadjwýnhbê bakabên mar? Kati. Gwaj bajbit ne gwaj baje banhõkre

kadjwÿnhbê bakabên mar. Metÿndjwÿnhdjwÿ òkre kadjwÿnhbê kabênja me'ò kute mar kêtikumrêx. Metÿndjwÿnh Karôbit arÿm kute mar.

¹² Djâm me kum kÿnh kêtja karô ne Metÿndjwÿnh gwaj bamã ano nhym gwaj bajo ba? Kati. Ta Karô ne gwaj bamã ano. Gwaj baje bakÿnh djà mar kadjy ne gwaj bamã ano. Metÿndjwÿnh ta gwaj bamã apÿnh bakÿnh djà ngã, kajgo gwaj bamã kungã. Gwaj ba ne baje bakÿnh djàjao pãnh kêt. ¹³ Bar memã gwaj bakÿnh djà'ã idjujarênh ar iba. Djâm me kum Metÿndjwÿnh kÿnh kêt ja ne ar imã 'ã ajarê, ta krã mexkôt ar imã 'ã ajarê? Kati. Metÿndjwÿnh Karô ne ar imã 'ã ajarê. 'Ã ajarê bar ije mar ne arÿm memã 'ã idjujarênh ar iba. Karô kute katât kabên jadjwÿrkumrêx ar ije mar ne Karô kabên kôt memã 'ã ajarê.

¹⁴ Nhym be, me ja, Metÿndjwÿnh Karô kute meo ba kêtja djâm me kute amim Metÿndjwÿnh Karô kabên mar prãm? Kati. Mÿkam? Bir, nãm me aprÿn amim,

—Djâm kute amikabên jadjwÿr mex got? Nãm krã punu, ane. Ne kam amim,

—Ba gêt mekôt kabên ma, ane. Ne kam 'ÿr tèn gwaj bakôt maro krÿn mar kajgo. Mar kajgon arÿm amim,

—Je, mÿj'ã ne kabên jarê? ane. Ne te 'ã amijakren te kute marmã.

¹⁵ Nhym be, gwaj ba ne gwaj baje Metÿndjwÿnh kabên

kunÿ mar kadjy bamex. Gwaj baje Metÿndjwÿnh Karô markôt kadjy bamex. Nhym be, me kute Karô mar kêtja ne me te kute Metÿndjwÿnh kabên marmã. Ne kute gwaj badjwÿ gwaj bamar kêt.

¹⁶ Ikabênja kôt ne me amrêbê: me bakukãmãremã kum,

“Bênjadjwÿr djwÿnh kute mÿjja'ã amim karô djâm me'ò kute mar? Kati.

Kam, djâm me'ò kute Metÿndjwÿnhmã mÿjja'ã karômã ne kum, ‘Gêdja ga ã ane’? ane. Arkati. Metÿndjwÿnh ajbit ne kute mÿjja kunÿ mar.”

Nãm me ã me bakukãmãremã ane. Nhym be, gwaj bajbit ne gwaj Karô kôt Kritu dju-maro badjumar ne arÿm baje mar. Kute amikabên'ã amim karôja gwaj arÿm baje mar. Tãm ne ja.

3

Me kute me prÿre pyrãk nhym kute memã arênh.

Kô k 14.20; Ep 4.14; Idja 5.11

¹ Akmere, àpnhÿre ar, djâm ije ar amã ikabên kunÿ jarênhmã? Djâm arÿm ar ajamak mex got ije ar amã ikabên kunÿ jarênhmã? Kati. Ar aje Metÿndjwÿnh Karô mar kêt rã'ã. Me kum Metÿndjwÿnh kÿnh kêt kukràdjaja ne ar aje mar tÿx rã'ã. Ar aje me prÿre bixadjwÿr nyre pyrãk.

² Ga, me prÿre bixadjwÿr nyrekam kute mÿjja tÿx kur kêtja pumÿ. Ar gadjwÿ

Metîndjwýnh kabên kwýbit ne ba ar amã arê. Amirîtbit ne ba ar amã arê. Ije ar amã kunî jarênh kêt. Metîndjwýnh kabên kwý ne mebê bipdjur ne mebê tÿx. Me kute Metîndjwýnh Karõ marjabit ne kute kabên bipdjur mar. Djãm ije ar amã kabên bipdjur jarênh prãm? Kati. Amrêbê ne ar aje Karõ mar mex kêt. Gar kam ajte jakam aje Karõ mar mex kêt rã'ã. Ba kam te ije ar amã Metîndjwýnh kabên kunî jarênh prãmje.

³ Ar aje amidjwýnhbito kînh kadjy amimar tÿx rã'ã ne. Ne kam te aje me uràk prãmje angryk ne ari akabêno aben japanho aku'ê. Ne kam arÿm apÿnh mÿj xê jakôt aku'ê ne arÿm abenã akabê:n ne. Djãm kam ar aje me kum Metîndjwýnh kînh kêtja kukràdjã mar kêt got? Djãm mekôt ar aje amijo aba kêt got? Mrãmri me kum Metîndjwýnh kînh kêtôtbit ar aje amijo abakumrêx. ⁴ Ar akwý ar amã me kwý kînh kêt ne memã kum,

—Ba ne ba Paur kôt ar amijo iba, anhÿro aba. Nhy m ar akwý ajte tãm ne memã kum,

—Ba ne ba Apôr kôt ar amijo iba, anhÿro aba. Gar kam aktã ar amã aben kînh kêtô aban mÿj xêja kôt aku'ên ã aben bê akêxo ane. Djãm me kum Metîndjwýnh kînh kêtja kôt adjumar kêt got? Ar aje me kum Metîndjwýnh kînh kêtja kôt adjumarkumrêx.

⁵ Djãm Apômê ar irax got gar ar ikôt aben bê abikjêr prãm? Kati. Ar irax kêt ne ingrire ne ibê Metîndjwýnh nhõ àpênhbit. Ar ikabên kôt ne gar tu amim Jeju markumrêx. Kute ar imã apÿnh ar idjapênh djã'ã karõ kôt ne bar kum idjapênhô iba.

⁶ Bar ije puro djuw mex djwýnh pyrãk. Ba ne ba ije pur kre djwýnh pyrãk. Nhy m Apôr kute ngo djwýnh pyrãk. Nhy m be, Metîndjwýnhbê djwý kunîmã rûnh jangjênh djwýnh. Ba ikumrêx ne ba ar amã Jeju'ã ajarê gar arÿm 'ÿr amijo akêx ne kôt ar amijo aba. Nhy m kam Apôr bôx ne ar amã Metîndjwýnh kabên ra:x ne arê gar ama. Nhy m be, Metîndjwýnhbit ne ar amã ajamak bô gar arÿm amũ maro amikamê. ⁷ Kam ne ba ikajgokumrêx. Nhy m Apôrdjwý kajgokumrêx. Nhy m be, Metîndjwýnhbit ne raxkumrêx. Kute memã amak bônkhkam ne raxkumrêx.

⁸ Djwý abatànhmã ne kre djwýnh pur kre nhy m ajte ngo djwýnh pur ngo. Ar badjwý ne ar aje Jeju mar raxmã bar ar amã arê. Ar ije ar amã arênh mex kôt dja Metîndjwýnh ar inhî pÿnhkôt ar imã o pãnh ne. ⁹ Ar iro'ã ne bar Metîndjwýnhmã idjapênh ar iba. Ar ga ne gar aje Metîndjwýnh nhõ pur pyrãk. Ar aje Metîndjwýnh mar ne kôt amijo aba kadjy ne bar ar akam apê kute mrãmri ne me kute purkam àpênh pyrãk. Ne ar aje mrãmri ne kute

Metîndjwýnh nhõ kikre pyræk. Kute kên krâptîo kikre pyræk. Ar akrâptî nhym Metîndjwýnh arým amijo ar apytàn ar ajo kra.

Kikre'ã memã ujarênh.

A Kô 6.16; Ep 2.20; Ped k 2.5

¹⁰ Metîndjwýnh tu kum ikaprikam ne ba prîne ar amã Metîndjwýnh kukràdjà jarênh mex. Kute mrãmri ne me kute prîne kikre nhipêx mexja pyræk ne ba ar amã kukràdjà jarênh mex. Ba ne ba ikumrêx ar amã kukràdjà jarê gar ama. Kute mrãmri ne me kute kikremã pyka nhipônho tēm, katà:t pyka nhipônho tēm ne kam kam kên kapîn ne kam iby pyka tỳx kapînja pyræk ne ba ikumrêx ar amã arênh mex. Me'õ ne arým ar awýr bõx ne ajte ar amã kukràdjà 'odjwý jarê. Kute mrãmri ne me'odjwý kute pyka kadjwýnhbê kên ja nhiby kikre pyræk ne me'õ ar amã kukràdjà 'odjwý jarê. Ije ar amã kukràdjà jarênh nhjukri ar amã arê. Gora gê ikôt bõxja ikudjwa ajte Metîndjwýnh kukràdjà jarênh 'ãno djan prîne katàt ar amã arênh mex. Kute mrãmri ne me kute kikre 'ãno ãm ne prîne katàt ipêx mexja pyræk gora gê me katàt ar amã arênh mex.

¹¹ Djãm me kute pyka kadjwýnhbê kên ngràn ne kupa'ã kute ajte 'odjwý nhipêxkam mex got? Kati. Kritudjwý. Djãm me'õ kute katàt memã Kritu'ã ujarênh nhym ajte me'odjwý bõx

ne kute memã kupa'ã 'ã ujarênhkam mex got?

¹² Ë, gop ajte kikre ma. Djãm me kute mýjja tỳxo, mýjja pãnh raxo kikrekam punu got? Me kute kên karýro ipêx nàr kute kryt jakao ipêx nàr kute kên pãnh rax 'odjwýo ipêx. Tãm dja punu kadjy kêt ne tũmràm mex rã'ã ne. Me'õ kute ar amã Metîndjwýnh kabên jarênhjadjwý godja ar amã katàt Metîndjwýnh kabênkumrêx jarê gar ama. Nhym kam kute mýjja pãnh raxo kikre pyræk. Gar kam arým Metîndjwýnhmã amex rã'ã ne tu amim Jeju markumrêx rã'ã ne.

Ë, gop ajte kikre ma. Djãm me kute mýjja rerekre, mýjja pãnh kryo kikrekam mex got? Me kute pïo ipêx nàr kute bõo ipêx nàr kute bõo ipêx. Tãm dja tēmbê punu. Me'õ kute ar amã Metîndjwýnh kabên jarênhjadjwý godja bõx ne Metîndjwýnh kabên kupa'ã ar amã arê, Metîndjwýnh kabên kêt jarê, ta kabên ar amã arê gar ama. Nhym kam kute mýjja rerekreo kikre nhipêx pyræk. Dja ar amã arê gar ama. Ne kam arým Metîndjwýnhmã amex kêt ne tēmbê apunu ne tu amim Jeju markumrêx kêt.

¹³ Dja Jeju arým bõx 'ýr nhym arým apýnh me umar punu djàri ban bõx. Kute mrãmri ne kuwy kikre'ýr bõx pyræk. Nhym kam me arým me omũ. Me'õ kute memã kabên jarênh mex kôt dja me arým omũ. Nàr me'õ kute memã kabên jarênh punu kôt

dja me arÿm omÿ. Godja me'ô arÿm katât memã kabên jarênhkumrêx jabej nhym te me umar punu djà me'ÿr bôx nhym me mex rã'ã ne. Dja me kute mrãmri ne kuwy kikre'ÿr bôx ne xêt kêt ne umar mex mex ne ku'ê pyræk. Nâr, godja me'ô kupa'ã memã ta kabên jarênh jabej. Nhym kam me umar punu djà me'ÿr bôx. Nhym kam me arÿm mex kêt ne Jeju bê amijo akêx. Dja me kute mrãmri ne kuwy kikre'ÿr bôx nhym pôk ne xêt pyræk.

14 Godja me'ô katât memã Metîndjwÿnh kabên jarênhkumrêx jabej nhym me arÿm Jeju mar tÿx rã'ã. Nhym kam Metîndjwÿnh arÿm me'ôjamã pãnh mextire ngã.

15 Nâr godja me'ô memã arênh punu jabej nhym me arÿm Jeju bê amijo akêx. Nhym kam me'ôja arÿm umar punure. Kute pãnh'ô byr kêt kam dja umar punure. Nhym be, dja Metîndjwÿnh arÿm me'ôja pytã. Kute mrãmri ne me kute kikre pôk katikôt kute me pa 'amÿnh ne meo kator pyræk.

16 Metîndjwÿnh Karô ar akam ÿrkam ar aje mrãmri ne Metîndjwÿnh nhô kikreti pyræk. Djãm ar aje ja mar kêt?

17 Metîndjwÿnh nhô kikreti ne ta mexo mex ne uma:. Gêdja me'ô ô kikretio bikênh jabej nhym kam pãnh o bikênh rax ne. Ar gadjwÿ ar aje Jeju markam aje mrãmri ne ô kikreti pyræk ne ta mexo amex. Gêdja me'ô ar abê Metîndjwÿnh kurên kubê ar

ajo akêx jabej nhym kam pãnh o bikênh rax ne.

18 Gar ajô we aje pÿrîne me kukràdjà mar. We aje me kum Metîndjwÿnh kÿnh kêt kukràdjàja mar ne mekôt ar amijo aba. Ba amã arê ga ama. Kwãrîk wãnh amim ajêx ne aminoo abiknor kêt ne amim,

—Ba ne ba mekôt ikrã mexkumrêx, anhÿr kêt. Djãm mrãmri akrã mexkumrêx? Kati. Ate dja ga amim, “Ikrã punu”, ane. Mÿj kadjy dja ga ã amim ane? Bir, dja ga amim anen kôt amim Metîndjwÿnh man arÿm kôt akrã mexkumrêx.

19 Me kum Metîndjwÿnh kÿnh kêtja kute amikukràdjà punu kôt amijo ban kute amim, “Ba ikrã mexkumrêx”, anhÿrja, me jamã ne Metîndjwÿnh memã krã punu jarê. Ije ar amã arênh ja ne me amrêbê: me bakukãmãremã arên memã kum,

“Ga, me kute mry kukràdjà mar kute kum ka'ên kam kute kum ô mry janhôrja pumÿ. Nhym mry ta amikukràdjà kôt amijo ba tãmtã ô mry'ÿr bôx ne ta arÿm amipynê.

Nhym me kum Metîndjwÿnh kÿnh kêt djwÿ we ta krã mexkam dja me amikukràdjà punu kôt amijo môr tãmtã arÿm ta amijo bikênh mex ne.”

Nãm me ã me bakukãmãremã ane nhym me arÿm 'ã pi'ôk

no'ôk ne. ²⁰ Nhyim me ajte kam memã kum,

“We me krã mex. Me kum Metîndjwýnh kînh kêtja we me krã mexja. Me ta umar kôt ne me amim 'ã karô.

Nhyim Bênjadjwýr djwýnh arým me kabên man kam arým amim,

‘Me kabên mrãmri kaj-gokumrêx.’

Nãm ã amim ane.”

Nãm me ã me bakukãmãremã ane nhyim me arým 'ã pi'ôk no'ôk ne.

²¹ Kam, djãm ar aje mekôt we me krã mexjao adjãmramã? Kati. Kwãrîk wãnh mekôt we me krã mexjao adjãmra kêt. Mýkam? Bir, mýjja kunĩ ne ar anhõ mýjjakam. ²²⁻²³ Metîndjwýnh ne Krituo Kra nhyim arým ar ajo kamy. Ar aje tu amim markumrêxkam arým ar ajo kamy. Nhyim kam Metîndjwýnhdjwý arým ar ajo kran kam arým ar amã mýjja kunĩ ngã. Ne kam ba arým ibê ar anhõ àpênh. Nâr, kam Apôr arým kubê ar anhõ àpênh. Nâr, kam Pedru arým kubê ar anhõ àpênh. Kritu kute ar ajo krakam pykakam mýjja kunĩ ne ar anhõ mýjja. Gar arek mekôt atĩn ne ar aba nâr ty. Te tyn arým Metîndjwýnh kôt atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ã. Kam mýjja kunĩ ne ar anhõ mýjja. Ajbir jakam mýjja ne ar anhõ mýjja. Nâr amrê gwaj bawýr mýjja apôxdjwý ne ar anhõ mýjja. Kritu kute ar amã mýjja kunĩo bakam mýjja kunĩ ne ar anhõ mýjja.

4

Paur kute Kritumã àpênh'ã memã amijarênh.

Rô 14.4

¹ Kam gê me ar ijã abenmã kum,

—Ar wãbê ne Kritu nhõ àpênh ne ar gwaj bamã Metîndjwýnh kabên jarênh ba. Amrêbê memã kabên jarênh kêtja ne ar arým jakam gwaj bamã arênh ba, ane.

² Bir, mýj dja memã kabên jarênh djwýnh memã arênh on? Bir, dja memã arênh katàt. Metîndjwýnh kute kum arênh kôt dja memã arênh katàt.

³ Nhyim be, ba. Ar ga ar aje te idjapênh jaxwemã akator prãmkam djãm kam itĩn prãmmã? Kati. Djãm ije idjapênh jaxwe'ômã ikatorn mar? Kati. Ije amikam ijaxwe'ô mar kêt. ⁴ Ne kam djãm ije amikam ijaxwe'ô mar kêt kam ije amim, “Ijaxwe kêt kumrêx”, anhýrmã? Kati. Bênjadjwýr djwýnh ne kute imar. Ta ne kute idjapênh jaxwe'ô pumũnh jabej ne kute imar.

⁵ Kam, kwãrîk wãnh me'ômã axwe jarênh kêt. Nâr, kum axwe kêt jarênh kêt. Gwaj Bênjadjwýr djwýnh nhõ akatikam ama. Ta dja bôx ne me mex nâr me axweo amirît ne mýjja kunĩo amirît. Ga, me kute akamàt kô tykkam mýjjao bipdjurja pumũ. Nhyim a'ukam amirît nhyim me kunĩ arým omũ. Bênjadjwýr djwýnhdjwý dja mýjja kunĩo amirît, me kute mýjja pudjurja kunĩo amirît

gê me kunĩ kuma. Me kute umar djà kadjwýnhbê amim mýjja'ã karôjao amirĩt gê me kunĩ kuma. Kam gêdja me ĩ pýnhkôt me mex jabej memã mex jarê. Nâr, me axwe jabej memã axwe jarê.

⁶ Akmere, àpnhĩre ar, ba ar amã,

—Kwãrĩk wãnh me'õ'ã, “Axwe” nâr “Mexkumrêx”, anhýro aba kêt. Ja ne ba ajte Apôrmê ar amijã arê. Ar akadjy ne bar amijã arê. Dja gar kam ar iman arým ar ijõo adjãmra kêt. Ne kam arým Metĩndjwýnh kabênbit mar rax. Kute me'ã kabên jarênh jabit mar rax. Ne kam arým me'õo adjãmran ate amũ amã me'õ kurê kadjy kêt.

⁷ Mýj me'õ ne ar amã arê gar amim,

—Ba ne ba imexkumrêx, anhýro aba? Nhýnh ne ar amex'õja? Nhýnh ne ar anhõ mýjja'õja? Kati. Metĩndjwýnh ta ne ar amã kungã gar kam amijo amran amim,

—Djãm me'õ ne imã kungã? Kati. Ba ne ba imex. Ba ne ba inhõ mýjja, anhýro aba.

⁸ Nã gãm ar aje mrãmri ne kute me ajne pyræk. Nã gãm ar amim,

—Arým jakam imexkumrêx. Ije imexo amũ amikamênh prãm kêt. Arým jakam iraxkumrêx ne ije mrãmri ne ibênjadjwýr rax pyræk. Arým ne ba amipãnh Paur ar kumê. Nã gãm ar ã amim anhýro aba. Djãm mrãmri ne akabênwã? Kati. Ga ren ar mrãmri araxkumrêx ba ren ikĩnhkumrêx. Gar ren

kam amipãnh ar ijõ mênh kêtumrêx. Ar ba ne bar ren ar aro'ã ren irax.

⁹ Nhym be, kati. Kritu kute ar ijanorja djãm ar ba ne bar irax? Kati. Ga, me kute me par kadjy kute me ipôkri me umjýr nhym me kunĩ kute me omũnhja pumũ. Ar badjwý. Bar memã Metĩndjwýnh kabên jarênho iban kam memãbit ar ije mýjja pyræk. Nhym kam me kunĩ 'ã ar ipumũ. Nhym me kute ar ibĩn prãm. Pykakam me ja 'ã ar ipumũ. Nhym Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnhdjwý 'ã ar ipumũ.

¹⁰ Bar Kritumã apê nhym me arým ar ijã, “Nãm ar krã punu”, ane. Nhym be, ar ga ne gar amim,

—Ba tu amim Kritu markumrêx ne ikrà mexkumrêx, anhýro aba. Ar ijã ne me, “Ar rerekre”, ane. Nhym be, ar ga ne gar amim,

—Ba ne ba itý:xkumrêx, anhýro aba. Nhym be, ar ijã ne me, “Ar ngrire”, ane.

¹¹ Apýnh myt djari ne bar prãm kam, kôrkam ar iba. Ne ajte inhõ kubêkã punuren iba. Nhym me ajte ar ikam àkrê kumex ne ar ititik ne. Bar ajte arek ar inhýr djã kêt ne ar ibaobit iba. ¹² Bar ajte inhikrao idjãpênh týx. Me te ar imã,

—Gora gê Metĩndjwýnh ajo ajkê, ane bar mã memã kum,

—Gê Metĩndjwýnh ajo djuw mex, ane. Me te ar ijo ajkê bar arek memã dja. ¹³ Me te mã memã ar ijã kabên punu bar mã memã iprĩren

nêje me kukrà. Me kubê ar ikînh no kati. Kute mrâmri ne mÿjja arÿm punurekam me kubê kînh no kati pyrâk. Ga, me kute mÿjja kro janhînh ne mÿm rênhja pumÿ. Nãm me ã ar ijo ane. Akati jakam me kubê ar ikînh no kati rã'ã. Be, djãm kam ar irax?

14 Djãm ije ar amã apijãm jadjâr kadjy ne ba ã ar amã amijarênho ane? Kati. Nã bãm ar abê akabên kajgo pymao dja. Me kum kra jabêja pyrâk ne ba imã ar ajabê. Imã ar ajabêkam ne ba ar abê akabên kajgo pymao dja.

15 Ga, me bãm kute kra jadjwÿr nhym apôxja pumÿ. Badjwÿr ne ba ar amã Kritu Jeju jarê gar ikabênkôt tu amim markumrêx ne kôt ar amijo aba. Ba kam ba ije ar abãm pyrâk. Gar Kritu man kôt ar amijo aba nhym kam me krãptî aben totokmã ar awÿr bôx. Ar awÿr bôx ne ar amã arê gar arÿm me krãptî kabên ma. Nhym be, djãm me kute ipyrâk? Kati. Djãm me kumrêx ar amã arê? Kati. Ba ikumrêx ne ba ar amã arê. Kam me kute ar abãm pyrâk kêt. Ba ikumrêx ne ba ar amã Kritu'ã ujarênh ny jarê gar ikôt arÿm tu amim markumrêx. 16 Kam ne ba arÿm ar amã 'ã karõ. Dja gar ijã amijakren ikôt ar amijo aba.

17 Ar aje ijã amijakren mã ikôt amijo abamã ne ba arÿm ar amã Ximoxi jano nhym ar awÿr tẽ. Imã ikra Ximoxi jarê. Ba ikumrêx ne ba kum Bënjadjwÿr djwÿnh'ã ajarê nhym arÿm tu amim

markumrêx ne arÿm katât kabên man kôt ar amijo ba. Ba kam arÿm o ikra. Nã bãm katât Kritu markumrêx ne kabên kôt ar amijo iba. Me kute katât Kritu mar ne kabên kôt amijo bamã ne ba memã arênho iba. Me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio baja kunimã ne ba memã arênho iba. Tãm dja Ximoxi ar amã arê gar ajte ama. Dja gar kam ikudjwa katât Kritu markumrêx ne kabên kôt ar amijo aba.

18 Be, kute ar awÿr ibôx kêt pyrâk gar akwÿ amijo adjãmra ar aba. 19 Bënjadjwÿr djwÿnh mrâmri ar awÿr itêm'ã kute amim karõ jabej dja ba amikrà kêt ne ar awÿr tẽ. Ar awÿr tẽn ar awÿr bôx ne me kute amibên prãmja kabên kôt me kuma. Djãm me kabênjabit dja ba kuma? Kati. Dja ba mrâmri me ãpênh tÿxkumrêx jabej memã ikato. Djãm mrâmri ne we Metîndjwÿnh me wãmã tÿx jadjã? Kon. Dja ba bôx ne goja me omÿ.

20 Metîndjwÿnh kute meo bakam djãm me kabênbit? Kati. Mrâmri kute meo bakumrêxkam kute memã tÿx jadjãrdjwÿ. 21 Mÿj dja ba ar awÿr ibôxkam gar amã kînh? Ga, me kute me ãbêr djào me kaprêprêk nhym me tokryja pumÿ. Me kute memã bën tÿxkamdjwÿ me tokry. Djãm ba ar awÿr ibôx ne ar amã ibên tÿxmã gar atokrymã? Nâr ar awÿr ibôx ne imã ar ajabêkam ije ibên prïo ar amã ikabên. Djãm tãm ne gar amã

kînh?

5

Me kute bôm me'ô jaxwe mēnh'ã memã karô.

¹ Me ar akurûm iwÿr tēn bôx ne imã ar akam me'ô jarē. Ne imã,

—Me'ô ne bāmbê prô pytàn o ikwã. Nām me ã imã ar akam me'ô jarēnho ane ba kuman arÿm ar amã arēn ajte ar amã me'ôja axwe jarē. Me kute Jeju mar kêt'ô kute bāmbê prô pytār kêt. Wākambit we me'ô kute Jeju mar arÿm bāmbê prô pytà.

² Gar kam apijām kêt. Me'ôja bāmbê prô pytà gar mÿjja 'ô jarēnh kêt ne ate ar akrān arÿm amijo adjām rabbit. Ne ga ren ar amikam akapri:ren ren aminêje bôm me'ôja mē gē ar akôt krī kêt.

³ Mrāmri ne ba jakam idjām kam ar amar 'ãno djan arÿm mrāmri me'ô jaxwe wã'ã ikabēn djirkumrêx.

⁴ Dja gar Bēnjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu kute gwaj bamã arēnh kôt me'ô'ã akuprô. Kute bāmbê prô pytarja'ã akuprôn amim kukjan kam kum axwe pānh jarē. Dja ba ar akãxã ar amaro nhÿn arÿm ar akôt ikabēn dji. Bēnjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu ne gwaj bajo ban arÿm àpēnh tÿx. Kam dja gar katàt me'ôja'ã ar akabēn djirkumrêx ba arÿm ar akôt ikabēn dji.

⁵ Axwekam 'ã ar akabēn djirkumrêx ne on Xatanajmã kanga gē ar o ban arÿm o ajkē. Dja o ajkē nhym arÿm ty. Nhym kam Jeju arÿm

amikôt karô dja. Ô akatikam dja Bēnjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu bôx ne arÿm amikôt karô dja nhym arÿm biknor kêt.

⁶ Gar ate akrān amijo adjām rakam mex kêt kumrêx. Ga, me kute djwÿ nhigot djà ngrire djwÿkam rēnhkam arÿm djwÿ kunī'ÿr bôx nhym igotja pumū. Me'ô jaxwejad-jwÿ. Dja gar ate akrā nhym me'ô amijo tēm tãmtã gar akrãptī arÿm amã axwe kînh ne kôt ajaxwe.

⁷ Ga, mebê idjaer kukràdjà kôt ne me kute djwÿ nhigot djà tûm kunī kapīnja pumū. Nhym kam arÿm djwÿ nykam igot djà kêt. Dja gar aminêje me'ô jaxwe jano gē mã tē gar kam arÿm ajaxwe kêt. Ga, me kute me irôbê mrānh nhô akatikam me axwe pānh mrykī'ãtomti parja pumū. Kritu ne ã anen arÿm ta gwaj bajaxwe pānh ty. Nhym kam Metīndjwÿnh arÿm gwaj bamã axwe kêt jarē gwaj arÿm kum bamex.

⁸ Ga, Metīndjwÿnh me irôbê mrānh nhô akatikam me kute katàt Metīndjwÿnh mar kadjy kute djwÿponhbit kurja pumū. Kritu gwaj bajaxwe pānh tykkam gwaj badjwÿ dja gwaj katàt Metīndjwÿnh maro baba. Ga, me kute djwÿ nhigot djà tûm kur kêtja pumū. Gwaj badjwÿ dja gwaj bajaxwe tûm kunī kangan bamã aben kurêja kangan arÿm katàt Metīndjwÿnh maro baba. Me kute djwÿkam djwÿ nhigot djà kêtjabit kur, kute djwÿponhbit kur.

Gwaj badjwý dja gwaj bajêx kêt-kumrêx ne bakabên-kumrêx ne katât Metîndjwýnh maro baba.

Djãm me axwemê ro'ã me ar bamã?

A Tex 3.6

⁹ Amrêbê ne ba ar amã pi'ók no'ók ne ar amã,

—Me mjên djwýnh kupa'ã nâr prô djwýnh kupa'ã kurê ba kwârîk wãnh ro'ã ar aba kêt, ane. ¹⁰ Djãm me kum Metîndjwýnh kînh kêtja'ã ne ba ar amã ane? Djãm ar aje me kum Metîndjwýnh kînh kêtme ro'ã aba kêtma? Kati. Pyka kunîkôt me kum Metîndjwýnh kînh kêtja krãptî gwaj te memã bakàxmã. Me mjên djwýnh kupa'ã nâr prô djwýnh kupa'ã kurê baja, me kute amim mýjjao atom rûnh prãmja, me kute me noo biknor ne kute mebê mýjjao àkînh prãmja, me kute mýjjao metîndjwýnh karô nhípêxmã amijarênh prãmja. Pyka kunîkôt me axweja krãptî gwaj te memã bakàxmã.

¹¹ Nhyr be, me'ô ta kute amijo Jeju mar, ta kute amijo gwaj bakamy'ô. Dja kum axwe kînh rã'ã djãm ro'ã ar abamã? Kati. Me ja'ã ne ba ar amã,

—Kwârîk wãnh me ro'ã ar aba kêt, ane. Godja me'ô mjên djwýnh kupa'ã nâr prô djwýnh kupa'ã kurê ba prãm nâr amim mýjja rûnho atom prãm nâr mýjjao metîndjwýnh karô nhípêxmã amijarênh prãm nâr kute mebê me

kurê prãm nâr kadjwati kangôkam* bibãnh prãm nâr kute me noo biknor mebê mýjjao àkînh prãm godja me'ô ta kute amijo Jeju mar ne ã axwe prãm rã'ao ane kwârîk wãnh ro'ã aba kêt. Kwârîk wãnh ro'ã anhô kwý krëndjwý kêt.

¹²⁻¹³ Me kum Metîndjwýnh kînh kêtja djãm on gwaj baje memã axwe pãnh jarênho babamã? Kati. Metîndjwýnh ta dja me kum kînh kêtjamã axwe pãnh jarê. Nhyr be, gwaj ba baje amim Jeju mar bajaxwe jabej baje abenmã axwe pãnh jarênho babamã. Kam, ba ar amã arê. Ar akam me'ô jaxwe ja dja gar kum axwe pãnh jarênhkumrêx ne arým aminêje bôm amê gê ar aro'ã bikprônkh kêt. Tãm ne ja.

6

Me kute memã axwe pãnh jarênh.

¹ Be, jakam ije ar amã mýjja 'ôdjwý jarênhmã. Be, ar akam me kute Jeju mar'ô ajmã ajon axwe. Axwe gar arým pa 'amýn tu apijãm kêt ne me kute Jeju mar kêt'ýr o mrã. Kute kukjêr ne kum axwe pãnh jarênhmã 'ýr o mrã. Mýkam ne gar kute amim Jeju mar'ô'ýr o amrãnh kêt?

² Be, dja gu me baje amim Jeju mar i pykakam me kunî kukij ne memã axwe pãnh jarê. Jeju akubyn bôxkam gu me babê Metîndjwýnh nhô me ja dja gu me me kunîmã axwe

* 5:11 Mýjja me kute o kôm ne kôt bibãnh kunîja, kadjwati kangômê uba kangômê, mýjja kangô kunî ne me kum kadjwati kangô jarê.

pãnh jarê. Kam ar ga ne gar ren jakamdjwý me kute amim Jeju mar jaxwe ja'ã akuprô ne kum axwe pãnh jarê. Djãm ar aje amim Jeju markam ajô akrã mex kêt kam ne gar amikupa'ã me kute Jeju mar kêt mã meo mrã?

³ Be, Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh kwý axwe. Dja gwaj ĩ memã axwe pãnh jarê. Kam ar ga ne gar ren jakamdjwý ren me kute amim Jeju mar'ýr meo mrã. Nhym be, kati. Amikupa'ã ne gar me kute Jeju mar kêt mã meo mrã nhym me kute Jeju mar kêt kam arým memã axwe pãnh jarê. ⁴ Dja me kute amim Jeju mar'ô ajmã ne axwe jabej, kadjy dja gar me'ô kute amim Jeju marjao amiptã. Ar akam rax kêt'ôo amiptã gê ar amã kukjan kum axwe pãnh jarê.

⁵ Ga ren ar amikam apijãm ne. Ar aje me kute Jeju mar kêt jamã me kute amim Jeju maro amrãnh prãm kam ga ren ar amikam apijãm ne. Nhym be, kati. Amikam ar apijãm kêt kam ne ba ar amã ikabên ne. Ar ga ne gar aje amim Jeju markam ar akrã mex ne ate me kute Jeju mar kêt'ýr meo mrã. Kwãrĩk wãnh. Ar ga ne gar ren me kute amim Jeju mar'ô jaxwe'ã akuprô ne ren arým amim kukij ne ren arým kum axwe pãnh jarê.

⁶ Nhym be, kati. Ar aje amim Jeju mar ne gar me kute Jeju mar kêt'ýr meo mrã. Ar aje Jeju kukwakam

meo akamyja me'ýr meo mrã nhym me arým memã axwe pãnh jarêho krĩ. Nhym kam me kute Jeju mar kêt ja me'ã ar apumũnho kumex. Kam ne ba ipijã:m ne.

⁷ Ar aje amikupa'ã me kute Jeju mar kêt'ýr meo amrãnh kam ne gar arým axwe amijo mrã. Axwe amijo amrãnh kam ga ren ar arým ate akrã. Me kute amim Jeju mar ren te ar anoo akno ga ren ar ate akrã. Me ren te ar abê mýjjao akno ga ren ar ate akrã ren me kute Jeju mar kêt'ýr meo amrãnh kêt. ⁸ Nhym be, kati. Ar ga ne gar me noo abiknor ne mebê mýjjao abiknoro aba. Ar akamy ne gar ã aro ane.

⁹ Kwãrĩk wãnh gar amim,
—Dja ba te ijaxwe rã'ã nhym Metĩndjwýnh arým amiwýr ijo wabin ijo ba, anhýr kêt. Kwãrĩk wãnh ã amim ajêx ne aminoo abiknoro anhýr kêt. Mýj xê dja Metĩndjwýnh meo ba kêt?
Bir, me kute mjên djwýnh kupa'ã nàr prô djwýnh kupa'ã kurê ba prãmja.
Nàr me kute mýjjao metĩndjwýnh karô nhipêxmã amijarênh prãmja.
Nàr me kute mebê prôo àkĩnh nàr mjêno àkĩnhja. Metĩndjwýnh kute me jao ba prãm kêt.

Nàr me kute me kupêho ikwã kadjy me my kute amijo me nire pyrãkja.

Nàr me my kute me my kupêho ikwãja nàr me nire kute me

nire kupêho ikwâja.
Metîndjwÿnh kute me
jao ba prâm kêt.

¹⁰ Nâr me âkînhîja.

Nâr me kute amim mÿjjao
atom rûnh prâmja.

Nâr me kute kadjwati
kangôkam* bibân
prâmja. Metîndjwÿnh
kute me jao ba prâm
kêt.

Nâr me kute mebê me kurê
kadjy me'â kabên
punu prâmja.

Nâr me kute me noo biknor
ne mebê mÿjjao prôt
prâmja.

Metîndjwÿnh kute ô kâjkwakam
me ja'ôo ba prâm kêtumrêx.
Kwârîk wân
amim ajêx ne
aminoo abiknor kêt ne amim,

—Dja ba te imâ ijaxwe
prâm râ'â nhym Metîndjwÿnh
arÿm amiwÿr ijo wabin ijo ba,
anhÿr kêt.

¹¹ Amrêbê gar akwÿ mekôt
â amijo ane. Nhym kam
Metîndjwÿnh arÿm ar ajo
kute mrâmri ne me kute me
pôn
nhym me arÿm mextire
pyrâk. Nâm arÿm amimexo
ar ajo mex ne arÿm ar amâ
axwe kêt jarê gar arÿm kum
amexkumrêx. Ar aje tu amim
Bênjadjwÿr djwÿnhbê Jeju
Kritu markam ne arÿm â ar
ajo ane. Metîndjwÿnh Karôo
arÿm â ar ajo ane.

*Me ari prô, mjên kupa'â
kurê ba nêje kute me akre.*

Mat 5.27; Ep 5.3; Kor 3.5

¹² Nâ gãm ar abenmâ,

—Apÿnh imâ mÿjja kînh
djâri dja ba kunô iba
nhym Metîndjwÿnh ajmâ ijo
kêtumrêx, anhÿr ar o aba.
Djâm ba ne ba amim anhÿr ar
o iba? Kati. Djâm apÿnh imâ
mÿjja kînh djâri dja ba kunô
iban arÿm amijo mex? Kati.
Gar amim,

—Apÿnh imâ mÿjja kînh
djâri dja ba kunô iba
nhym Metîndjwÿnh ajmâ ijo
kêtumrêx, anhÿr ar o aba.
Djâm ba ne ba amim anhÿr ar
o iba? Kati. Dja ba imâ mÿjja
kînh ne arÿm ije o ibamâ ne
kam arÿm amiman amim,

—Kati. Dja ba mÿjja
wâo iban kam arÿm te ije
kangamâ, ane. Dja ba â
amimaro anen kam arÿm o
iba kêt ne. Te imâ kînh ba o
iba kêt ne.

¹³ Nâ gãm ar abenmâ,

—Me tik kadjy ne djwÿ.
Djwÿo me ajne kadjy ne me
tik, anhÿr ar o aba. Nhym
be, djwÿmê me tik kajgo.
Metîndjwÿnh dja pyka mê o
amrà nhym kêt ne. Nhym be,
gwaj ba, djâm gwaj bakajgo?
Kati. Mÿj kadjy ne gwaj
ar baba? Bir, gwaj baje
Bênjadjwÿr djwÿnh mar nhym
kute ar gwaj bajo ba kadjy
ne gwaj ar baba. Mÿj kadjy
ne gwaj banhipêx? Djâm
ga aje amjên djwÿnh kupa'â
ar akurê aba, nâr gwaj baje
baprô djwÿnh kupa'â ar
bakurê babamâ? Djâm ja
kadjy ne Metîndjwÿnh gwaj
banhipêx? Kati. Ta amikadjy
ne gwaj banhipêx.

* **6:10** Mÿjja me kute o kôm ne kôt bibân kunîja, kadjwati kangômê uba kangômê, mÿjja kangô kunî ne me kum kadjwati kangô jarê.

14 Metîndjwÿnh tÿxo arÿm akubyn Bÿnjadjwÿr djwÿnho tÿn ne. Ne kam gÿdja gwaj badjwÿ kôt akubyn gwaj bajo tÿn.

15 Be, Kritu ne arÿm gwaj bajo kute apÿnh amikukràdjà pyràk. Kute arÿm ijo amikukràdjà pyrakkam djâm ije me kuprÿ mjÿn prâmjao inörmã? Kati. Djâm me ni kuprÿja mex? Kati. Kam ije me kuprÿo inör prâm kêtikumrêx. Kritu kute arÿm ijo amikukràdjà pyrakkam ije me kuprÿo inör prâm kêtikumrêx. 16 Amrêbê ne me bakukãmãre memã kum, "Ar ï abenã tÿm ne kam kute ï pydji pyràk."

Nãm ã me bakukãmãre memã ane. Ga, me kute me kuprÿ mjÿn prâmjao ikwãkam abenã tÿm ne kam kute mrãmri ne ï typdji pyràk ja pumÿ. Ja ne Kritumã mex kêt.

17 Nhy m be, me Bÿnjadjwÿr djwÿnhmÿ typdjija ne me arÿm ta Karökôt typdji.

18 Ar aje me'ö kuprÿo anörmã on kum akãx ne kubê apröt ne. Dja ga me kuprÿo anhikwãn arÿm aminhïo abikênh rax ne. Nhy m be, aje mÿjjao adjäkïnhkam ne ga amibu'ã meo ajkê. Nâr aje me'önh bïnkam nâr aje memã ajêxkam ne ga amibu'ã meo ajkê. Nâr, apÿnh me àpênh jaxwe 'ödjwÿkam me kute amibu'ã meo bikênh. Nhy m be, me kute me kuprÿo ikwãkambit ne me kute aminhïo bikênh rax ne.

19 Djâm ar aje amimar kêt? Ga, Metîndjwÿnh ö kikretikam ÿrja pumÿ. Metîndjwÿnh

Karö ne ar akamdjwÿ nhÿ. Mex ti:re ne axwe kêtikumrêx ne ar akam nhÿ. Kãjkwakam Metîndjwÿnh ne ar amã ano nhy m nhÿ. Djâm ar aje ja mar kêt? Djâm ar ga dja gar amijo aba? Kati. 20 Metîndjwÿnh arÿm pãnh raxo ar ajo pãnh ne ar ajo ba. Ga, kute Kra janor nhy m pïte'ykam tyk ne kute o ar ajaxweo pãnhja pumÿ. Kute pãnh ra:xo ar ajo pãnh ne ar ajo ba. Kam, dja gar katät ar amijo aban adjukapri nhy m kam me arÿm ar apumÿn amim,

—Be ga, me kute katät Metîndjwÿnh mar ne kôt kute amijo baja pumÿ. Me ukaprikumrêx. Kam, ne me mrãmri Metîndjwÿnh'ã ujarênhkumrêx ne. Arÿm imã kïnhkumrêx, ane. Dja me ã ar akatät pumÿnhkam ane.

7

*Me abenwÿr mör'ã ujarênh.
Ep 5.22; Kor 3.18; Idja 13.4*

1 Ar aje amrêbê nïnh imã pi'ök no'ökkam ne gar mÿjja kwÿ jabej ikukij. Me kute abenwÿr mör jabej ikukij. Jakam dja ba arÿm kôt ar amã arê gar ama. Be, me abenwÿr mör kêt kam ne me kwÿ mexkumrêx.

2 Nhy m be, ar amy kunïkôt ren aprö nhy m ar anire kunïkôt ren amjÿn. Mÿkam? Bir, me krãptï kute mjÿn djwÿnh kupa'ã nâr prö djwÿnh kupa'ã kurê ba prãm kam. 3 Ne kam ar amy, kwãrik wãnh ate anhikwãn apröbê aminê kêt. Ar aniredjwÿ, kwãrik wãnh amjÿnbê

ate anhiqwân kubê aminê kêt. ⁴ Mýkam? Bir, djâm me abenwýr bakam akubyn kuprýkam kute amijo baja kôt kute amijo ba rá'ân kute amidjwýnhbit mar ne kute o bamã? Arym prô'ýr bakam gêdja prôdjwý maro ba. NhyM prôdjwý amipân h mjên maro ba.

⁵ Kam kwârîk wân h aben bê ate ar anhiqwân aben bê aminê kêt. Ar aje abenmã akabên mex jarênhkambit dja gar apýnh anhiqwã. Nãm me kwý kute Metîndjwýnhmã amijajbur ne kum kabên'ã rît kadjy apýnh ikwã kryre. Ne kam ajte ro'ã ikwã. Me kute aben bê aminê'ã akati krâptîkam týx kêt. Týx kêt kam Xatanaj ren axwe'ã memã apnê nhyM me ren arým rerekren ren arým prô djwýnh kupa'ã amijo tẽ. Nâr mjên djwýnh kupa'ã amijo tẽ. NhyM be, kati. Dja gar apýnh anhiqwã: nhyM ajã akati ngrêrebit apêx gar kam ajte aro'ã anhiqwã.

⁶ Djâm ar akunî abenwýr amôrmã ne ba ar amã 'ã karô? Kati. Ar akwý amã amijo anhýr prãm kêt jabej amã amijã ma. ⁷ Ba iprô kêtja pumũ. Ba amim,

—Me kunî ren kute ipyràk ne ren me mexkumrêx, ane. Metîndjwýnh ne me kwýmã týx jangij nhyM me kum amijã ma rá'ã. NhyM me kwý týx kêt ne kum amijã ma kêt. Gêdja me ta kute amimar kôt abenwýr ba nâr abenwýr ba kêt jabej.

⁸ Ne kam ar aprô kêt. Nâr,

ar amjên kêt. Nâr ar anhikjê arým ty. Ba ar amã arẽ. Ga ren ar arã'ã ne ren aje ipyràk ne ren kam amexkumrêx. ⁹ NhyM be, te amã amijã mamã ne abenwýr amôr prãm. Abenwýr ar amôr prãm kam dja gar tu abenwýr mō. Abenwýr ar amôrkam amexkumrêx. Ar amã aben prãm kajgo ne mex kêt.

¹⁰ NhyM be, ar ajô arým abenwýr amôrkam ba arým 'ã ar amã karôkumrêx. Bênjadjwýr djwýnh kumrêx ne imã arẽ ba kôt ar amã arẽ. Ar anire, kwârîk wân h amjên kanga kêt. ¹¹ Nâr kon, godja ar ajô aje arým amjên kanga jabej ne ajte amã amjên prãm jabej. Dja ga amã akubyn amjên tũm kînh gê akubyn awýr mō. Nâr dja ga te o ane nhyM kum akînh kêt kwârîk wân h atemã amjên 'ôdjwý jabej kêt. Me amydjwý, kwârîk wân h aprô kanga kêt.

¹² Ne kam ar ajô anhikjê kute Jeju mar kêt dja ba ar amã arẽ. Djâm Bênjadjwýr djwýnh ne imã arẽ ba arým ije ar amã arênhmã? Kati. Ba ije markam dja ba ar amã arẽ. Ga abê Jeju kukwakam ikamy'ô arým aprô nhyM kute Jeju mar kêt. Ne kam ar aro'ã ar aba kadjy kum akînh. Kwârîk wân h kanga kêt. ¹³ Ar anidjwý arým amjên nhyM kute Jeju mar kêt. Ne kam ar aro'ã ar aba kadjy kum akînh. Kwârîk wân h kanga kêt. ¹⁴ Mýkam? Bir, amjên kute Jeju mar kêtja ne Metîndjwýnh arým amiwýr o tẽ. Akôt ne amiwýr o tẽ.

Nhym ar ajô aprô kute Jeju mar kêtja ne Metîndjwýnh arým amiwýr o tẽ. Akôt amiwýr o tẽ. Ne ren amiwýr o tẽm kêt nhym ren akradjwý Metîndjwýnh nokrekam mex kêt. Nhym be, kati. Akôt akradjwý Metîndjwýnhmã mex.

¹⁵ Nâr, gêdja kute Jeju mar kêtja akanga jabej. Kwârîk wãnh wãm tẽ. Akmere, àpnhîre ar, djãm aje arek 'ã angràn akaprî rã'ãmã? Kati. Arým kute akangakam on ate akrã. Gwaj badjumar mexmã ne Metîndjwýnh amiwýr gwaj bajuw ne gwaj bajo ba. ¹⁶ Me nire ar, djãm mrãmri ar aje Jeju'ýr ar amjêno akêxmã? Djãm arým aje mar? Kati. Aje mar kêt. Nâr, me my ar, djãm mrãmri ar aje Jeju kôt ar aprôo akêxmã? Djãm arým aje mar? Kati. Aje mar kêt.

¹⁷ Metîndjwýnh kute amiwýr ar ajwýr ne ar ajo bakam djãm aje aba djà kangamã? Kati. Djãm aje aprô, amjên kangamã? Kati. Akuprýkam djãm aje me'ô'ýr amôrmã? Kati. Djãm aje adjâpênh djà kangamã? Kati. Ba ar amã arê gar ama. Dja gar arek apýnh aba djà, adjâpênh djàjakam amrãnh katàt rã'ã. Ja'ã ne ba me kute amim Jeju mar kunîmã karôn memã arê. Apýnh me kute Jejukôt ar aben pydjio ba djârija kunîkôt memã arê.

¹⁸ Djãm arým ar amy nhinhu kà rênh nhym Metîndjwýnh arým amiwýr ar ajuw ne ar ajo ba? Kwârîk

wãnh ar amy kà rênho bimirak kêt. Kwârîk wãnh memã,

—Imy nhinhu kào akuprôn 'ã kay gê kam arým kute adjâkamã imy kà djwýnh pyrak, anhýr kêt. Tu ar amy kà rênh rã'ã ne ar abê idjaer rã'ã. Djãm ar amy nhinhu kà tã nhym Metîndjwýnh arým amiwýr ar ajuw ne ar ajo ba? Kwârîk wãnh ar amy kà rênh kêt. ¹⁹ Djãm me kute amimy kà nhinhu rênh nhym Metîndjwýnh arým me kam kînh? Kati. Djãm me amimy kà tã nhym arým me kam kînh? Kati. Nhym be, dja gar kabên man kôt ar amijo aba. Kute me kute katàt amijo ba'ã memã karôkôt, kabênja kôt dja gar amijo aba nhym kambit arým ar akam kînhkumrêx.

²⁰ Apýnh ar adjâpênh djà tûm, ar aba djà tûm nhym Metîndjwýnh kute kam amiwýr ar ajwýr ne ar ajo ba. Kam ar ajo bakam kwârîk wãnh ar aba djà tûm kanga kêt. Dja gar mã Metîndjwýnh man arek ar aba djà tûm, ar adjâpênh djà tûmkam ar aba rã'ã ne.

²¹ Djãm me kute apa 'amýnh ga tu memã adjâpênh kajgo ar aba nhym Metîndjwýnh arým amiwýr ajuw ne ar ajo ba? Kwârîk wãnh adjâpênh pãnh kêt kam adjumar punu kêt. Adjumar mex ne arek kam adjâpênh rã'ã. Nhym kam me amã,

—Arým me kute amã ikra karomã, ane.

Dja ga kum,

—Ă. Bon ba arek mekôt ar iba, ane. Nhym me arým amã ikra karo ga arým ga arek mekôt ar aban amim apê. ²² Kam, ar akwý ne me arým ar apa 'amý gar tu memã adjâpênh kajgo ar abaja. Kwãrîk wãnh kam ar akaprî kêt. Kritu ne arým amiwýr ar ajuw ne ar ajo ba. Gar kam ga kôt ar amijo aban akînhkumrêx. Nâr, ar akwý me'ô kute ar apa 'amýnh kêt gar amim adjâpênh ar abaja. Kritu ne arým amiwýr ar ajuw ne ar ajo ba kute mrãmri ne me'ô bënjadwýr kute me pa 'amýnh nhym me kute katât kabên kôt ar amijo ba pyrâk. Kritu ne arým ar ajo ba gar katât kabên kôt ar amijo aba.

²³ Ga, me kute arým me'ô pa 'amýnhja pumũ. Nhym me'ôja arým 'ýr bôx ne arým o pãnh ne o katon o aminhõ. Nhym kam arým kum âpênh ar ba. Metîndjwýnhdjwý ne kute pãnh raxo ar ajo pãnh ne ar ajo katon arým amim ar ajo ba. Ga, kute Kra janor nhym kute pîte'ykam tyk ne kute o ar ajaxweo pãnhja pumũ. Pãnh ra:xja pumũ. Kam me kum Metîndjwýnh kînh kêt kukràdjaja kwãrîk wãnh ar amã kînh kêt gê me amikôt ar ajo ba kêt. Ga ren ar amã kînh nhym ren me amikôt ar ajo ba ga ren ar arým aje mrãmri ne me'ô pa 'amýnh ne mekôt ba pyrâk.

²⁴ Akmere ar, apýnh ar adjâpênh djã tûm, aba djã tûm nhym Metîndjwýnh kute kam amiwýr ar ajo akêx. Kam

kute amiwýr ar ajo akêxkam kwãrîk wãnh ar aba djã tûm kanga kêt. Dja gar tu amim Metîndjwýnh mar týxkumrêx ne arek ar aba djã tûmkam ar aba rã'ã ne.

²⁵ Me nire kraxje me'ô kute 'ýr mör kêt rã'ã. Me'ã ne ije ar amã karõmã. Ba ije markam dja ba me'ã ar amã karõ. Djãm Bënjadwýr djwýnh ne imã arê ba arým ije ar amã arênhmã? Kati. Ba ije markam dja ba ar amã 'ã ikabên jarê. Bënjadwýr djwýnh kum ikaprîkam ne arým ije ikabên jarênh katât kadjy ijo mex. Ba kam ba katât ar amã arênhkumrêx.

²⁶⁻²⁷ Me kute gwaj baje amim Jeju marjao bikênh kumex gwaj batokry kumex. Kam, djãm arým amjên nâr arým aprõ? Dja ga arã'ã. Kwãrîk wãnh kanga kêt. Nâr, djãm amjên kêt rã'ã nâr djãm aprõ kêt rã'ã? Dja ga arã'ã. Kwãrîk wãnh amjên nâr aprõ jabej kêt.

²⁸ Nâr, ga kam arým me'ô nire'ýr mõ. Djãm kam ga arým amijo ajkên ajaxwe? Kati. Nhym me my'õ 'ýr mörkam djãm nire axwe? Kati. Djãm arým amijo ajkên axwe? Kati. Ba ar amã arê gar ama. Dja gar abenwýr mõn arým amikam ar adjumar punu, ar atokry kumex ma. Ar ajamãnhkrutkam ne ajte ar akrakam dja gar amikam adjumar punu kumex ma. Nâr, dja gar abenwýr amör kêt ne arým ar adjumar punu kumex mar kêt. Apydjikam

adjumar punun aje atokry kumex mar kêt. Ar adjumar punun ar atokry karô ne ba kukâm ijamak bën bit abenwÿr ar amôr nêje ar akukrà.

²⁹⁻³¹ Akmere àpnhîre ar, ba ar amã arê gar ama. Pykakam mÿjja kunî dja î kêt ne. Gwaj mÿjjao baba 'ikrân ne. Kam, dja gwaj pykakam gwaj banhõ mÿjja kunîkôt bajamak bën tÿx kêt. Godja arÿm aprõ. Djâm aje o aba rã'ãmã? Kati. Dja ga o aba 'ikrân ne. Kam kwãrîk wãnh kôt ajamak bën tÿx kêt. Nâr, godja arÿm amÿr jabej. Djâm amÿr rã'ãmã? Kati. Dja ga amÿr 'ikrân ne. Kam, kwãrîk wãnh kôt ajamak bën tÿx kêt. Nâr, godja arÿm akînh jabej. Djâm akînh rã'ãmã? Kati. Dja ga akînh 'ikrân ne. Kam kwãrîk wãnh kôt ajamak bën tÿx kêt. Nâr godja ga arÿm pi'ók kaprî pãnh mÿjja mex'õ byr jabej. Djâm o aba rã'ãmã? Kati. Dja ga o aba 'ikrân ne. Kam, kwãrîk wãnh kôt ajamak bën tÿx kêt. Gwaj pykakam gwaj banhõ mÿjja kunîkôt bajamak bën tÿx kêt. Djâm gwaj baje o baba rã'ãmã? Kati. Dja gwaj o baba 'ikrân ne.

³² Mÿkam ne ba ar amã ik-abên ja jarê? Bir, dja gar ik-abên ja man arÿm pykakam mÿjja kôt ajamak bën tÿx kêt ne adjumar punu kêt.

Me prõ kêt ne me kute kâjkwakam Bënjadwÿr djwÿnhmã àpênh kadjy amimar. O kînh kadjy kute amimar. ³³ Me arÿm prõ ne

me kute pykakam mÿjja kadjy àpênh kadjy amimar. Kute prõo kînh kadjy kute amimar.

³⁴ Me nire arÿm mjênja ne atemã umar nhym me nire me'õ kute 'ÿr môr kêtja ne atemã umar. Me apÿnh umar. Mjên kêtja Bënjadwÿr djwÿnhmã àpênh kadjy kute amimar. Nãm prîne kum amijã man Bënjadwÿr djwÿnh mar 'ãno dja. Nhym be, arÿm mjênja pykakam mÿjja kadjy àpênh kadjy kute amimar. Nãm kute mjêno kînh kadjy kute amimar.

³⁵ Djâm ar akunî akuprÿmã ne ba ar amã ja jarê? Nâr, gar arÿm aprõkam nâr gar arÿm amjênkam, djâm kam ar akaprîmã ne ba ar amã ja jarê? Kati. Bënjadwÿr djwÿnhmã prîne ar amexmã ne ba ar amã arê. Dja gar ikabênja man arÿm kum adjapênh 'ãno dja. 'Ãno dja nhym mÿjja'õ arÿm ar akunor kêt. Ja kadjy ne ba ar amã arê.

³⁶ Nâr, akra nhym mjên kêt rã'ã jabej ga arÿm kam adjumar mex kêt ne ar o aba. Arÿm abatãnh mex tën kum mjên prãm. Arÿm aje mjênmã arênh ne òr prãm jabej kum angã. Ga kam amex. Kwãrîk wãnh ar abenwÿr mō. ³⁷ Nâr kon, akra kum me my prãm kêt ne aje me'ômã òr prãm kêt. Aje amim akra'ã karôn amim, —Kati. Ba arek ikrao iba, ane. Jadjwÿ ne mex.

³⁸ Kam ne me kute mebê kra nê mexo me kute memã òr jakrenh.

³⁹ Metîndjwÿnh kukràdjã kôt dja prõ mjên'ã ngrã. Mjên

tînri 'ã ngrà. Nhyam kam godja arým mýjja'õ kubê kubĩ nhyam tyk jabej. Dja kum me my 'õdjwý 'ýr mõr prãm jabej arým 'ýr mõ. Dja me'õ kute amim Jeju marbit'ýr mõ. ⁴⁰ Ba kam bajbit 'ã amim,

—Nãm ren mjên kêt rã'ã nhyam ren umar mex. Arým ajte mjênkam umar mex ngrire, ane. Nã bãm ã amim ane. Metîndjwýnh Karõ kute ijo bakam ba badjwý 'ã katàt ikabên jarê. Ja ne ba kuma. Tãm ne ja.

8

Me kute mýjjao metîndjwýnh karõ nhipêxmã mry bõrja'ã ujarênh.

Kô k 13.2; Gar 5.13; Ped k 4.8; Dju k 3.18

¹ Me kute mýjjao metîndjwýnh karõ nhipêxmã mry bõrja krêndjwý. Jadjwý ne gar abej ikukij. Gar imã,

—Djãm ar ije amim Jeju mar mýjja karõmã mry bõrja kurmã? Nàr djãm ar ije kur kêtãm? ane. Jakam ije 'ã ar amã ikabên jarênhmã. Ar ga ne gar we,

—Djãm ar ino kêt? Djãm ar ijamakkre kêt? Arým ar ije mýjja mar, ane. Nã, gwaj bakunĩ baje mýjja kwý mar. Badjwý dja ba ar amã arê. Gwaj baje mýjja kumex markam ne gwaj baje amibên prãm. Nhyam be, gwaj bamã aben jabêkam baje abenmã tÿx jangjênhõ tèn kam baje amim Jeju mar mexo amũ aben kamên arým mar rax ne.

² Be, me kute mýjja maro amibên prãm kam djãm mrãmri kute mýjja markumrêx? Kati. Kraxje kute mýjja mar mex kêt rã'ã. ³ Nhyam be, me'õ kum Metîndjwýnh jabê jabej, tãmja dja Metîndjwýnh amipãnh kuma.

⁴ Kam, me kute mýjjao metîndjwýnh karõ nhipêxmã mry bõr kurja mýj dja gwaj mar on? Mýjjao metîndjwýnh karõ nhipêx kunĩ ne kajgokumrêx. Nhyam be, Metîndjwýnh pydji. 'Õdjwý kêtumrêx. Ja ne gwaj kam kuma. ⁵ Mrãmri me kute arík apýnh mýjjamã metîndjwýnh jarênh. Kàjkwakam nàr pykakam mýjja krãptíkumrêx nhyam me kute arík kum metîndjwýnh, bënjadjwýr djwýnh jarênhõ ba.

⁶ Nãm me te mýjja kumexmã metîndjwýnh jarê gwaj bamã ne Metîndjwýnh pydjibit. Me Babãm djwýnh. Tãm ne kute mýjja kunĩ nhipêx. Kute amikadjy gwaj banhipêx. Bënjadjwýr djwýnhbê Jeju Kritu pydji. Kõt ne mýjja kunĩ kato. Gwaj badjwý kõt bakato. Ja ne ar aje mar. Badjwý ije mar.

⁷ Metîndjwýnh pydjibit. Nhyam kam mýjjao metîndjwýnh karõ nhipêx ja ne kajgo. Ne kam djãm me kunĩ kute amim, “Mýjjao metîndjwýnh karõ nhipêx ne kajgo”, anhÿro ba? Kati. Me kwý ja ne me arík amim,

—Be, mýjjao metîndjwýnh karõ nhipêxbê metîndjwýnh'õ.

Nâm me kwÿ ã amim ane, kute Metîndjwÿnhkumrêx mar rerekre râ'âkam. Ne kam arÿm mry bôrja krê. Ne kam arÿm amim,

—Be, mÿjjao metîndjwÿnh karô nhîpêxmã ne me kute mry bôrja. Kubê ne metîndjwÿnh'ô. Ba arÿm mekôt mryja krê. Arÿm ne ba Metîndjwÿnhkumrêxkam ijaxwe ne, ane. Me kute Metîndjwÿnhkumrêx mar rerekre râ'âkam me ã amim ane.

⁸ Nhy m be, djâm gwaj baje Metîndjwÿnh mar tÿxkam ã amim ane? Kati. Gwaj ã amim anhÿr kêt. Gwaj baje mÿjja kunî krên kajgokumrêx nhy m ajmã kute kêt. Djâm gwaj baje mÿjja'ô krêno Metîndjwÿnh kôt ajkamê? Kati. Nâr, djâm gwaj baje krênkam ne Metîndjwÿnh gwaj bamã punu jarê? Kati. Nâr, djâm gwaj baje krên kêt kam ne gwaj bamã mex jarê? Kati. Mÿjja kunî ne me kute krên kajgo. Kam ajmã kute kêt.

⁹ Nhy m be, gora amijãno dja. Dja gar amidjwÿnhbit maro aban arÿm tu mÿjja karô nhô mry krêno aba. Nok ga ren tu ô mry krêno abao ren me'ôo akêx jabej. Nok ga ren me'ô kute amim Jeju mar rerekreja Metîndjwÿnhbê o akêx jabej nhy m ren ate ar ba jabej. Kam gora amijãno dja. Nok ga ren o me'ôo akêx ne ren kam aje mÿjja kute me par tok nhy m me rôrôk pyrâk.

¹⁰ Ga amim,

—Djâm ije mÿjjao metîndjwÿnh karô nhîpêx nhô mry

krênkam Metîndjwÿnhbê ajmã ikuten ijaxwe? Kati. Ije krênkam ajmã ikute kêt. Mÿjjao metîndjwÿnh karô nhîpêx ne kajgo. Ô mrydjwÿ ne kajgo, anhÿro aba. Aje amim anhÿro abakam ne ga tu mÿjjao metîndjwÿnh karô nhîpêx nhô kikretikam tên me ikô'ã nhÿ. Nhÿ:n arÿm ô mry krê. Nhy m arÿm me'ô kute amim Jeju mar rerekre awÿr bôx ne arÿm amim omû. Djâm kute 'ã amim karô kêt mã got? Kati. Dja amim,

—Je, ba badjwÿ krêno iba, ane. Kute Metîndjwÿnh mar rerekreja dja amim anen arÿm krêno ba.

¹¹ Ga amim,

—Djâm ije mÿjjao metîndjwÿnh karô nhîpêx nhô mry krênkam Metîndjwÿnhkumrêxbê ajmã ikuten ijaxwe? Kati. Ije mry krênkam ajmã ikute kêt. Mÿjjao metîndjwÿnh karô nhîpêx ne kajgo. Ô mry ne kajgo, anhÿro aba. Ne kam tu mÿjja karô nhô mry krê. Nhy m kam aje me'ôo akamyja kute Metîndjwÿnh mar rerekreja arÿm apumû. Ta kute anhÿr djwÿnhrà m arîk amim,

—Mÿjjao metîndjwÿnh karô nhîpêxbê metîndjwÿnh'ô. Dja ba ô mry krên arÿm Metîndjwÿnhkumrêxbê ajmã ikuten arÿm ijaxwe, anhÿro ba. Ta kute arîk amim anhÿro ba ja ga arÿm tu nokrekam mÿjja karô nhô mry krê. Nhy m arÿm apumûn amim,

—Ga, me'ô kute Metîndjwÿnh mar tÿx kute mÿjja karô nhô

mry krênja pumũ. Je, ba badjwý kuro iba, ane. Ne kam arým tu mýjja karõ nhõ mry krê. Kritu kute utâr kadjy arým axwe pânñ ty. Akamy kute amim Jeju mar rerekre jaxwe pânñ ty. Ga krê nhym arým akudjwa kukrê. Kukrên arým arîk amim, "Ijaxwe", anhÿro ba.

¹² Akamy kute amim Jeju mar rerekreja ta kute arîk amim,

—Dja ba mýjja karõ nhõ mry'õ krên kam ajmã ikuten ijaxwe, anhÿro ba. Ga mýjja karõ nhõ mry krê nhym arým akudjwa kwý krên arým arîk amim, "Ijaxwe", anhÿro ba. Nhym kam Kritu arým ga amã, "Ajaxwe", ane. Ga ren krên kêt nhym Kritu ren amã ajaxwe jarêñh kêt. Nhym be, kati. Ga krê nhym Kritu arým amã, "Ajaxwe", ane.

¹³ Kam mýj ne ba ren ba nê. Bir, ba ren mýjja karõ nhõ mry krê nhym me'õ kute amim Jeju mar rerekre ren ikudjwa kukrên ren amim, "Ijaxwe", ane ba ren kam ajte krên kêt kumrêx. Me kute ipumñnh ne ikudjwan kute amim, "Ijaxwe", anhÿr karõ dja ba ajte krên kêt kumrêx.

9

Jeju kute Paur janor'ã kute memã amijarêñh.

¹ Djãm mrãmri ne ba we imã mýjja kîñh ne ije o ibamã nhym me we ipa 'amý ba we te ije o ibamã? Kati. Ba ne ba ije o iba kêt. Djãm mrãmri ne we Jeju ta kute

ijanor kêt? Kati. Mrãmri ne ta kute ijanorkumrêx. Djãm mrãmri ne ba we ije gwaj banhõ Bêñjadjwýr djwýñnh pumñnh kêt? Kati. Mrãmri ije omññhkumrêx. Kum idjãpêñhkam djãm ÿr ije ar ajo akêx kêt got? Ba ne ba Jeju'ÿr ar ajo akêxkumrêx.

² Wãñh ar abu'ã me wã ijã,

—Kati. Jeju kute Paur janor kêt, ane. Ije Kritu'ÿr me wão akêx kêt kam ne me ã ijã ane. Djãm ar ga ne gar ijã ane? Kati. Ar ga ne gar aje ijã anhÿr kêt. Mýkam? Bir, ba ne ba Kritu'ÿr ar ajo akêx. Dja gar akubyn amikõt amijo tên ba ije Kritu'ÿr ar ajo akêxja ma. Ne arým amim,

—Mrãmri ne Kritu kute Paur janorkumrêx. Ga, Paur kute Kritu'ÿr ijo akêxja pumũ, ane. Dja gar ã amim ijã ane.

Me kute ren Paurdjwýo djuw mex'ã kute memã amijarêñh.

³ Ar akwý ne gar we abenmã,

—Djãm gwaj baje Paur aro djuw mexmã? Ar kute gwaj bamã kukràdjã jarêñh pânñ aro djuw mexmã? Kati. Kwãrîk wãñh gwaj o pânñ kêt. Djãm Jeju ne Paur jano got? Kwãrîk wãñh gwaj Paurmã o pânñ kêt, ane. Ar akwý ã ijã ane. Me kwý jamã ije jakam amijarêñhmã.

⁴ Jeju kute ar òdjwý janorja ar awýr bõx ne ar amã kukràdjã jarê. Gar kam pânñ arkum mýjja ngã nhym ar kukrên o ikõ. Nhym be, ar ba, djãm ar bajbit ne gar ren ar

imã o pãnh kêt got? Ar ije amã kukràdjà jarênhja gar ren ar imã o pãnhkumrêx.

⁵ Ar kute ni kute amim Jeju mar'yr mör ne mã amikôt o ba. Djãm kam bajbit ren iprô'yr imör kêt got? Ba ren iprô'yr imörkumrêx. Wãnh ne Jeju kute ar anor 'odjwý ar memã arênhö ban mã prô japrôn o ba. Jeju kôt axikôt ar apôxdjwý. Pedrudjwý. Idji 'odjwýbê ne Xepa. Wãnh ne ar mã prô japrôn o ba.

⁶ Jeju kute ar 'odjwý janorja ar ar awýr bôx ne ar amã arê gar arým memã kabêno pãnh. Nhym be, bamê Banabemê ne bar ije ar amã pãnh'ã idjã'wýr kêt. Ar idjã'yr pãnh ne bar amim inhö pi'ók kaprĩ jamý. Djã ne ba ren ar amã ikabênh pãnh'ã idjã'wýr kêt? Kati. Ba ren ar amã ikabênh pãnh'ã idjã'wýrkumrêx.

⁷ Ga, me krãkamngônha pumũ. Nhýnh got krãkamngônha'ô me 'yr prôt ba ne ta õ pi'ók kaprĩo kute amim djwý, mýjja jamýnh? Kati, kute anor djwýnh nhö pi'ók kaprĩo ne amim mýjja jamý. Kute me aêro ba nhym kute pãnh memã pi'ók kaprĩ nhöro ne me amim mýjja jamý. Ga, ajte me kute pidjô kre nhym nep nhym me kute kurja pumũ. Djãm pidjô nep nhym me kute kur kêt got? Ga, nep nhym me kute kre pãnh kute krênja pumũ. Ga, ajte me kute mrykĩ'átomtio djuw mexo baja pumũ. Djãm kute kã kangô kwýo kôm kêt got? Kute kwýo kôm kumrêx. Kute

o djuw mex pãnh kute kwýo kôm kumrêx.

⁸ Ba ibê pykabê me'õ kajgo ne ba ar amã ja jarê. Nhym kôt Metĩndjwýnhdjwý ar amã arê. ⁹ Kamã ne amrêbê: me bakukãmãre Môjdjê memã 'ã karõ. Nãm Metĩndjwýnh kukwakam memã 'ã karõn memã kum,

“Mryti kute ituo me amã
bãygogo ngãnhö
têmkam kwãrĩk wãnh
ajkwabê ijê djã in-
humã adjãr kêt.

Kwãrĩk wãnh ta àpênh pãnh õ
kwý krê.”

Nãm ã memã ane. Djãm Metĩndjwýnh kute mrybit mar? ¹⁰ Djãm kute gwaj bamar kêt? Kati. Kute gwaj badjwý gwaj bamar. Gwaj bajã ne kabênh jarê. Kam, gé pur kre djwýnh àpênh ar bakam tu amim djwý kwý kamnhĩxkumrêx ne djwý týxkam amim kwý byrkumrêx. Kute kre pãnh kwý byrkumrêx. Gé djwý ngãnh djwýnhdjwý àpênh ar bakam tu amim djwý kamnhĩxkumrêx. Ne àpênh pãnh amim kwý byrkumrêx.

¹¹ Ar badjwý ne bar arým ar amã Metĩndjwýnh kabênh jarê. Bar ren ar abê pãnh byrkumrêx. Ar ije mrãmri ne me kute purkam 'y kre pyrãk. 'Y ingrôt ne abatãnh ne arým ngrã. Nhym kam me êo mõn arým amim kwý by. Ar badjwý ne bar ar amã Metĩndjwýnh kabênh jarê. Djãm ba ren ar ije pãnh ar akutã mýjja'õ byr kêt got? Ba ren ar ije ar abê pãnh

byrkumrêx. ¹² Me'ôdjwÿ ne me ar awÿr bôx ne ar amã Metîndjwÿnh kabên jarê. Ne kam ajte ar amã pãnh'ã a'uw gar tu memã mÿjja ngã. Me kute ar amã arênh pãnh tu memã mÿjja ngã. Ar badjwÿ ar ibê ar anhôbikwakumrêx ne bar ar amã Metîndjwÿnh kabên jarê. Mÿkam ne gar ren ar ibê pãnh nê? Djã ne bar ren ar amã 'ã a'uw gar ren ar ibê pãnh nê? Kati. Gar ren ar ibê nê kêt. Gar ren ar ikabên pãnh ar imã mÿjja ngã bar ren ar abê byrkumrêx.

Nhym be, kati. Ar ba ne bar ije ar abê pãnh byr kêt. Te mÿjja prãm ar ikangô. Te ar idjã'wÿr ar ikangô. Bar amim,

—Kati. Ba ren ar memã Kritu'ã ujarênh ny jarên iby ren memã pãnh jarê nhym ren me abenmã, “Je, mÿkam ne Paur gwaj bamã Kritu'ã ujarênh ny jarên ajte gwaj bamã pãnh jarê”, ane. Ne ren abenmã ja jarên ren arÿm Kritu mar rerekre. Nã bãm ar ã amim anen kam ar ikabên pãnh jarênh kêt ne.

¹³ Be ga, Metîndjwÿnh nhô kikretikam me àpêho ku'êja pumû. Me kute kikretikam mÿjjao memã àpêho pãnh. Me kute kikretikam Metîndjwÿnhmã mry par ne kute bôro ku'êja kute àpênh pãnh amim mry kwÿ 'yr. Ja ne gar arÿm aje mar. ¹⁴ Kôt ne Bênjadjwÿr djwÿnh arÿm memã 'ã karôn memã kum,

—Gê me kute memã ujarênh ny jarênhja pãnh

amim me kutã mÿjja kwÿ byn ô kwÿ krên mex, ane.

¹⁵ Nhym be, ba ne ba ije ar amã 'ã idjã'wÿr kêt. Nâr djãm arÿm jakam ije ar amã idjã'wÿr kadjy ne ba ã ar amã ikabêno anen ã ar amã pi'ôk no'ôko ane? Kati. Ba ne ba memã Kritu'ã ujarênh ny jarên pãnh jarênh kêt. Ne kam ikînhkumrêx. Gar ren imã o pãnh ba ren arÿm ikînh kêt ne ren kam ikaprîre.

Metîndjwÿnhmã àpênh'ã kute memã amijarênh.

¹⁶ Nhym be, kàj bê ije ar amã ujarênh ny jarêho ibakam djãm ba ne ba amim 'ã karôn amim,

—Ba dja ba memã arê, ane? Kati. Mÿkam? Bir, Metîndjwÿnh ta ne imã idjãpênh djã'ã karô ba te akubyn ije aminêmã. Ba ren aminên amim,

—Kati, ba memã ujarênh ny jarênh kêt, ane nhym ren pãnh arÿm imã kaprî jadjã ba ren kam ikaprîkumrêx. ¹⁷ Godja ba imã memã arênh kînhkôt memã arê nhym pãnh arÿm imã ikînh djã ngã. Nhym be, dja ba imã memã arênh kînh kêt kam tu memã arêho iba. Mÿkam? Bir, Metîndjwÿnh ta kute tu imã 'ã karôkumrêxkam. Kam ne ba tu memã arênhkumrêx.

¹⁸ Ije ikabên pãnh jabej kêt kam mÿj dja ijo kînh? Bir, ije memã Kritu'ã ujarênh ny jarênh ne memã pãnh jarênh kêt kam ne ba ikînhkumrêx. Me kute amã amijo à'wÿrja ne me amijo a'uw nhym be, bajbit

ne ba ije amijo idjâ'wÿr kêt. Kam ne ba ikînh.

¹⁹ Djâm pykakam me'ô ne ipa 'amÿ ba kum apên arÿm memã Jeju jarênhô iba? Kati. Me'ô ne kute ipa 'amÿnh kêt. Ba ne ba memã arênhô iba. Te me'ô kute ipa 'amÿnh kêt ba imã me kînh. Imã me kunî kînh ne ije memã arênhô iba. Ije mrâmri ne me'ô kute amijo me kunî nhô àpênh djwÿnh pyrâk. Imã me kunî kînh ne me kunîmã arênhô iba. Dja ba me kunîmã arênhô arÿm Jeju'ÿr me krâptiô akêx.

²⁰ Dja mebê idjaer jabej ba ba amijo mebê idjaer pyrâk. Ije Jeju'ÿr mebê idjaer kwÿo akêx kadjy ba ã amijo ane. Me kute Môjdjê kukràdjâ mar tÿx jabej ba ba amijo ije Môjdjê kukràdjâ mar tÿx. Ije me kwÿo akêx kadjy ba ã amijo ane.

²¹ Nâr me kute mebê idjaer kukràdjâ mar kêt jabej ba ba amijo ije mebê idjaer kukràdjâ mar kêt. Ije me kwÿo akêx kadjy ba ã amijo ane. Djâm kam ije Metîndjwÿnh kukràdjâ 'amÿnh rerekre? Kati. Ije Metîndjwÿnh kukràdjâ 'amÿnh tÿx ne Kritu kukràdjâ 'amÿnh tÿxkumrêx.

²² Me rerekremã ba ba amijo irerekre pyrâk. Ije me rerekre kwÿo akêx kadjy ba ã memã amijo ane. Me kunîmã ije amijo me urâk. Ije amijo me urâk kunîkôt dja ba Jeju'ÿr me kwÿo akêx jabej. ²³ Dja ba amijo me urâk ne memã ujarênh ny jarê nhym me arÿm amim kuma. Ba

kam arÿm amim ikînh djâ by, Metîndjwÿnh kute memã me kînh djâ nhôrja amim kuby, me ro'ã kuby.

²⁴ Be ga, me kute aben rer djâja pumû. Kam me kute aben rer kadjy me kunî prôt. Nhym be, me'ô pydjibit me kunî ren arÿm amim kînh djâ by. Krâdjêja by. Djâm ar aje ja mar kêt? Ar gadjwÿ dja gar Jeju man kôt ar amijo aba. Atÿx ne kôt amijo aba ne amã djukanga kêt. Dja ga anen arÿm akînh djâ byrkumrêx. Metîndjwÿnh kute memã kînh djâ nhôrja byrkumrêx. ²⁵ Nhym kam me kute me rer prãmja kunî ne me kadjy amijangri tÿx. Kute kînh djâ punu byrmã. Kute pi'ôo krâdjê byrmã amijangri tÿx. Nhym be, gwaj ba ne gwaj baje bakînh djâ punu prãm kêtja byrmã. Kadjy gwaj Metîndjwÿnhmã amijangri tÿx ne katât ar amijo baba. Nok gwaj ren kum amijangri kêt ne ren Metîndjwÿnhmã bamex kêt nhym ren gwaj bamã kînh djâ nhôr kêt.

²⁶ Djâm ije mrâmri ne me arîk prôt pyrâk ne amikukãm ikînh djâ mar kêt got? Ba amikukãm ikînh djâ mar 'ãno djan Metîndjwÿnhmã apê. Djâm me ajbit ije me akre? Djâm ije amijakre kêt got? Ne ba ren amijakre kêt ne ren ije mrâmri ne me bit kute ikra krão me titikmãn kôkremã ukabêr kajgo pyrâk ne ren ikajgo mexi. ²⁷ Nhym be, kati. Nã bãm mã amijakren mã amikukrân amim,

—Je, djâm ije amid-jwÿnhbito kÿnh ne ijaxwemã? Kati. Kwãrÿk wãnh ijaxwe kêt, anen mã akubyn aminê. Ne kam ije mrãmri ne me ta kute amititik pyrãk. Ne mã amijakren arÿm amiman katãt amikabên kôt ar amijo iba. Ije mrãmri ne me kute me pa 'amÿnh nhym me kute katãt me kabên mar ne mekôt amijo ba pyrãk. Ne ba ren me ajbit jakren ren amijakre kêt ne ren arÿm ate amijo iba. Nhym kam Metÿndjwÿnh ren arÿm imã,

—Djãm amã dja ba kÿnh djã ngã? Kati. Ije amã ôr prãm kêt kumrêx, ane.

10

Memã mebê idjaer tÿm'ã ujarênh.

Idja 3.8; Djuda 5

¹ Be, akmere, àpnhÿre ar, ar aje mar kêt karõ ne ba ije ar amã me bakukãmãre'ã idjujarênhmã. Amrêbê:

ne me bakukãmãre kapôt kukritkam mõ. Metÿndjwÿnh ne me kadjy kakrã nhipêx nhym me kunÿ kakrã parbê mõ. Nhym kam ngô raxbê pyka kêt aprakamã memã ajkij nhym me kam ngô bikjêrkôt mõn rê. ² Me kunÿ Môjdjê kôt ar amijo ba.

Ga, me kute ngômã gwaj bajangjênhja pumũ. Nhym me gwaj bajã amim,

—Ga, me arÿm kute Jeju mar ne kôt amijo baja pumũ, ane. Me bakukãmãredjwÿ kunÿ Môjdjê kôt ar amijo ba ne kakrã parbê mõn ajte ngô

parbê mõn rê. ³ Metÿndjwÿnh memã djwÿ jano nhym axidjuw nhym me kunÿ djwÿ jabit kuro ba. Nhym ta ajte memã ngôo kato nhym me kunÿ ngô jabito kôm ar o ba. ⁴ Metÿndjwÿnh nhô kên ne mekôt ar ba nhym me kôt ngôo kôm ar o ba. Kên ja ne Kritu'ã amijakre.

⁵ Nãm Metÿndjwÿnh te meo djuw mexo ban me kunÿkam kÿnh kêt. Nãm me kwÿ ngrêrebitkam kÿnh. Ne me krãptÿkam kÿnh kêt nhym kam me arÿm ty. Nhym wãnh me kapôt kukrit kunÿkôt me tyk jangij nhym me krã wãnh kumex. Me tykkôt ne gwaj Metÿndjwÿnh mekam kÿnh kêtja ma.

⁶ Mÿj kadjy ne gwaj baje me bakukãmãre marmã? Bir, dja gwaj me kuman arÿm me kudjwa ã anhÿr kêt ne bamã mÿjja punu prãm kêt.

⁷ Kam kwãrÿk wãnh me kwÿ kudjwa kêt ne mÿjjao metÿndjwÿnh karõ nhipêxmã amijarênhõ aba kêt. Amrêbê: ne me me bakukãmãre'ã ajarên memã kum,

“Me mry karõmã mry bôn kukrên kam kôt kômõ nhÿ. O nhÿ:n kam kãmã dja. Kãmã djan ajte mry karõmã tor ne kam kÿnh katio nhÿ”, ane.

Ga, me kute amrêbê: memã 'ã ujarênh nhym me bakukãmãre kute 'ã pi'ók no'ókja pumũ.

⁸ Nãm me mjên djwÿnh kupa'ã nãr prõ djwÿnh kupa'ã kurê ba. Kwãrÿk wãnh

gwaj me kudjwa kêt. Me bakukâmâre kwÿ ã anen kam akati pydjikam arÿm ty. Krăptî: kubê 23.000 arÿm ty.

⁹ Nãm me kwÿ ajte amim,

—Ba ijaxwe mex gê goja ijo ajkê. Goja Metîndjwÿnh mrâmri kute ipumÿnh jabej goja ijo ajkê, anhÿro ba. Nãm me amim anhÿro ba: nhym kangã krăptî arÿm bôx ne me imex ne. Kwârîk wãnh gwaj me kudjwa ã bakabêno anhÿr kêt.

¹⁰ Me kwÿ Bênjadjwÿr djwÿnhmê ô àpênh ar'ã kabên ar ba. Bêñ prîkam 'ã kabên ar ba. Kwârîk wãnh me kudjwa kêt. Nãm me'ã kabên ar ba: nhym Metîndjwÿnh arÿm me'ÿr kadjy mrãnh djwÿnh jano nhym me arÿm me'ÿr bôx ne arÿm me imex ne.

¹¹ Mÿkam ne mÿjja ã me bakukâmâreo anhÿro ba? Bir, gwaj baje amijã mÿjja mar kadjy. Nãm me me'ã pi'ôk no'ôk gwaj arênh maro baba. Arÿm pykakam me kute aminhinomã amimênh djã nhô akati bôx 'ÿr gwaj mÿjja'ã pi'ôk no'ôk jarênhja maro baba. Dja gwaj amikajmãtã mÿjja man arÿm bamã bajaxwe pyma. Me kute gwaj babê bajaxwe pyma kadjy ne me arÿm me'ã pi'ôk no'ôk ne.

¹² Dja gar amijã ano tÿx. Nok ga ren ar ajô amim,

—Ba ne ba itÿxkumrêx. Ije me kudjwa ã ijaxweo anhÿr prãm kêt, anhÿro aba. Nok ga ren ar te amityx jarêñ ren arÿm me kudjwa ren ajaxwe ar aba.

¹³ Nhym be, jakam ne me ar ajaxwe'ã ar amã àpnênh ba. Djãm ar gajbit ar ajaxwe'ã ar amã àpnênh ba? Kati. Nãm ar ajaxwe'ã ar amã àpnênh ban tãm'ã me kunimã àpnênh ba. Nhym be, Metîndjwÿnh ne kute gwaj bamar ne kabênkumrêx. Amikabên kôt dja mrâmri gwaj bajo djuw mexkumrêx ne gwaj bajã ukanga kêt. Dja me te axwe'ã ar amã àpnênh ba nhym arÿm ar amã tÿx jadjã nhym kam me tÿxo kute ajakrenh prãm kêt. Gar kam arÿm memã akàx ne ajmã akute kêt.

Me kute mÿjja karômã amijarêñ nêje kute me akre.

Ap 9.20

¹⁴ Kam akmere ar, imã ar ajabêkam ne ba ar amã ikabên jarê. Godja me mÿjjao metîndjwÿnh karô nhípêxmã amijarêñ prãm kwârîk wãnh mekôt amijo anhÿr kêt ne on memã akàx. ¹⁵ Ar akrã mexkam ne ba ar amã ikabên jarê. Goja ije kôt arênh jabej dja ga ikabên mexmã akato.

¹⁶ Gwaj baje ngônhrakam pidjô kangô'ã Metîndjwÿnhmã amikînh jarêñho bakrî nhym kôt gwaj bajo djuw mex gwaj bakînhkumrêx. Gwaj baje o bakômkam arÿm Kritu kamrô'ã kangô jakre. Ne kam arÿm Kritu kamrô prôt ne tyk baje mar pydji. Ne baje djwÿ kokjêr ne krênkam arÿm Kritu nhî'ã djwÿ jakre. Ne kam arÿm me kute Kritu pîte'y'ã nhôr nhym tykja baje mar pydji. Mrâmri ikabênkumrêx. ¹⁷ Gwaj Kritu pydji'ã djwÿ jakren pydjîñ kubyn bakunî

kukrê. Te bakrâptîn kute gwaj banhî pydji pyrâk. Ne kam baje djwÿ pydjija kwÿ krênkôt baro'ã Kritu mar pydji.

18 Ga, me bakukâmãrebê idjaerjadjwÿ pumû. Me kunî Metîndjwÿnhmã mry bôrja krê. Me kute krênkam arÿm ro'ã mar pydji. 19 Mÿj ne ba ije me kute mÿjjao metîndjwÿnh karô nhipêx'ã ar amã arênhmã? Bir, mÿjjao metîndjwÿnh karô nhipêx tîn ne ar ba kêt ne kajgo. Me kute kum mry bôrdjwÿ me kute kur kajgo.

20 Nhy m be, me kute Metîndjwÿnh mar kêtja ne me mÿjjao metîndjwÿnh karô nhipêxmã mry bôr ne kum amijarêho ba. Djãm Metîndjwÿnhmã ne me amijarêho ba? Kati. Me karô punu ar bajamã ne me amijarêho ba, Xatanaj nhô àpênhjamã amijarêho ba. Me mÿjjao metîndjwÿnh karô nhipêxmã amijarêho ban kam me karô punu ar bajamã amijarêho ban kam arÿm mar pydji. Ne kam 'ã typdji. Djãm kam ar aje me kudjwa me karô punu mar pydjîn 'ã atypdji prãm? Kati. Ja ne ba ar abê uma. 21 Djãm ar aje Bênjadjwÿr djwÿnh nhô ngônhrâkam pidjô kangôo akôm prãm ne ajte me karô punu nhô ngônhrâkam pidjô kangôo akôm prãm? Kati. Djãm aje Bênjadjwÿr djwÿnh nhô djwÿmã akrî prãm ne ajte me karô punu nhô mrymã akrî prãm? Kati. Kwârîk

wãnh. 22 Dja gwaj ari amijo akêxo ane nhy m Bênjadjwÿr djwÿnh arÿm gwaj bakam ngryk ne. Te ta gwaj bajã pydji prãmje arÿm ngryk ne. Djãm gwaj batÿxo baje akrenh got?

Me katàt ar amijo ban ukaprî'ã kute memã karô.

Mat 20.28; Rô 15.1; Pir 2.4

23 Nã gãm ar abenmã,

—Ba apÿnh imã mÿjjja kînh djâri kunîo iba nhy m Metîndjwÿnh ajmã ijo kêt kumrêx, anhÿro aba. Djãm ba ne ba ije amim anhÿr? Kati. Djãm apÿnh imã mÿjjja kînh djâri dja ba kunîo iban arÿm amijo mex? Kati. Gwaj bamã mÿjjja kînh kunîo babakam djãm kunîkôt baje amim Jeju mar mex? Djãm kôt gwaj baje mar mexo amû amikamênh? Kati. Kunîkôt gwaj baje amû amikamênh kêt. 24 Kwârîk wãnh amidjwÿnhbit mar kêt. Ne aje mÿjjao abamã ar amibu'ã me ama. Me aman kam mÿjjja man amim,

—Ba ren o iba nhy m ren me arÿm 'ã ipumû ne ren arÿm Jeju mar prãm kêt. Kam, dja ba o iba kêt kumrêx, ane. Dja ga ã me maro anen arÿm o aba kêt kumrêx. Nâr, ga amim,

—Dja ba o iba nhy m me arÿm 'ã ipumûn arÿm kum Jeju mar prãm kumrêx. Kam, tãm dja ba o ibakumrêx, ane. Dja ga ã me maro anen kam arÿm o abakumrêx.

25 Ga, me kute memã mry nhôr djâja pumû. Kam ne

me mỳjjao metĩndjwỳnh karõ nhipêx nhõ mry memã kungã ne mry kajgo tu o akàn kungã. Ga kam mry nhõr djakam bõx. Aje mry'õ byrmã bõx. Tu mry byn krê. Kwãrĩk wãnh amim me kukjêr ne memã kum,

—Djãm mỳjjao metĩndjwỳnh karõ nhipêx nhõ mry? anhỹr kêt. ²⁶ Amrêbê: ne me bakukãmãre memã kum,

“Pykamẽ pykakam mỳjja kunĩdjwỳ, mỳjja kunĩ ne Metĩndjwỳnh nhõ mỳjja”, ane.

Ja dja ga aman me kukjêr kêt. Tu abyn krê. Kwãrĩk wãnh amã uma kêt.

²⁷ Nàr, ajtekam godja me'õ kute amim Jeju mar kêtja amã kràn amã,

—Dja ga ikutã anhõ kwỳ krê, ane ga kum, “Ã”, ane. Tu kute amã mỳjja jarênh kunĩ krê. Kwãrĩk wãnh kum,

—Djãm me karõ nhõ? anhỹr kêt. Dja ga amim,

—Mỳjja kunĩ ne Metĩndjwỳnh nhõ, ane. Dja ga amim anen tu krê.

²⁸ Nhym be, godja amũ me'õdjwỳ nĩnh bõx ne amã,

—Be, ja ne me mỳjjao metĩndjwỳnh karõ nhipêxmã kubõ ga krê, ane. Kwãrĩk wãnh kam krên kêt. Me'õja ne arĩk amim,

—Dja ba me karõ nhõ mry krên arỳm ajmã ikuten ijaxwe, anhỹro ba. Ga ren omũnh nhiràm arek mỳjja karõ nhõ mry krê nhym ren arỳm akudjwa kwỳ krê. Ren kwỳ krên ren arỳm amim, “Ijaxwe”, anhỹro ba. Mrãmri ne pykamẽ

kam mỳjja kunĩdjwỳ, mỳjja kunĩ ne Metĩndjwỳnh nhõ mỳjja. ²⁹⁻³⁰ Nhym be, djãm aje amidjwỳnhbit marmã? Kati. Me'õjadjwỳ dja ga aman omũnh nhiràm krên kêt. Nok ren akudjwa kwỳ krên ren arỳm amim, “Ijaxwe”, anhỹro ba. Ga ren amidjwỳnhbit ma nhym ren me'õ bõx ne amã kabên ga ren amim,

—Je tô mỳkam ne me'õ imã kabên ne ikunoro dja? Arỳm ba mry ja'ã Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarê. Ba tu omũnh nhiràm kukrê, ane. Kwãrĩk wãnh amidjwỳnhbit mar ne omũnh nhiràm krên kêt.

³¹ Ga dja ga katàt ar amijo aban adjukaprĩ. Aje anhõ kwỳ krên ne akõmkõt nàr aje anhõ mỳjja kunĩ abakõt katàt ar amijo aban adjukaprĩ. Nhym kam me arỳm apumũn amim,

—Be ga, me kute katàt Metĩndjwỳnh mar ne kõt amijo baja pumũ. Me ukaprĩkumrêx. Kam, mrãmri ne me Metĩndjwỳnh'ã ujarênhkumrêx. Arỳm imã kĩnhkumrêx, ane. Kam, dja me kum Metĩndjwỳnh kĩnhkumrêx.

³² Kwãrĩk wãnh amidjwỳnhbit maro aba kêt. Dja ga amidjwỳnhbit maro aban arỳm Metĩndjwỳnh bê me'õo akêx. Mebé idjaer nàr me bajtem nàr me kute amim Jeju mar ne kõt ar aben pydjio baja. Kwãrĩk wãnh aje amidjwỳnhbit maro Metĩndjwỳnh bê me'õjao akêx kêt. Nok ga ren me'õo akêx ne ren kam aje mrãmri ne

mÿjja kute me par tok nhym me rôrok pyrâk. ³³ Ba ije me kunõ kînh kadjy ije amimar ne katât ar amijo iba. Ije mÿjjao iba kunîkôt katât ar amijo iba. Djâm ije amidjwÿnhbit mar? Kati. Ije me krâptî mex kadjy amimar. Ije Metîndjwÿnh'ÿr meo akêx nhym kute me utâr nhym me mex kadjy amimar.

11

Mjên dja prôo ba nhym kajmâ kum rax kamê.

Ep 5.22; Xim k 2.9; Ped k 3.1

¹ Nâ bâm Kritu'ã amijakren kôt ar amijo iba. Ar gadjwÿ dja gar ijâ amijakren ikôt ar amijo aba.

² Be, ije amrêbê ar amã ikabên jarênh gar aje mar râ'ã ne ikabên kunîkôt ar amijo aba. Kam ne ba mrâmri ar amã amex jarê.

³ Me kute me bikprônhdjakam amikrâ'ã prodjwÿ. Jadjwÿ ne gar abej ikukij. Gar imã,

—Dja bar me bikprônhdjakam ikrâ'ã pro jabej. Nâr, dja bar 'ã pro kêt. Mÿj dja bar nê? Nã gãm ar ã imã ane. Jakam ije ar amã ikabên jarênhmã. Ga, me krâjapumû. Me krâkam ne me umar ne kam kukwakam amû ikrao apê nâr parkam mrâ. Me krâ ne amû me kukrâdjâ kunîngrêk ne meo ba. Kritudjwÿ ne gwaj bakunõ ba kute mrâmri ne me krâ kute meo ba pyrâk. Gwaj bamydjwÿ ne gwaj baprôo baba kute mrâmri ne me krâ kute meo ba pyrâk. Metîndjwÿnhdjwÿ

ne Krituo ba kute mrâmri ne me krâ kute meo ba pyrâk.

⁴ Godja me my mekôt akuprôn Metîndjwÿnhmã kabên nâr kukwakam memã kabên jarê djâm kute amikrâdjê tur ne o amikrâ'ã pro? Kati. Kam kute amikrâ'ã prokam mex kêt. ⁵ Nhym be, godja me nire Metîndjwÿnhmã kabên nâr kukwakam memã kabên jarê djâm amikrâ'ã pro? Nâ. Me nire kute amikrâ'ã prokam mex. Ren kam amikrâ'ã pro kêt nhym ren me arÿm kam pijâm ne. Ren me kam pijâm kute mrâmri ne me nire prîne krâ kênhkam ren me arÿm kam pijâm pyrâk. ⁶ Dja me nire amikrâ'ã pro prâm kêt nhym ren me kum krânh kê. Mÿj kadjy ren me kum krânh kê? Bir, pijâm kadjy. Nhym be, kati. Me nire krânh kênhkam nâr kî jakârkam mex kêt. Mex kêt kam gê me nire amikrâ'ã pro.

⁷ Adjâkamã ne Metîndjwÿnh amimexkôt, amipymakôt me my nhipêx nhym arÿm mexkumrêx ne uma. Kute amikôt ipêxkam me my kute amikrâ'ã pro kêt. Nhym be, djâm Metîndjwÿnh amimexo me nire nhipêx? Kati. Kute amimexo me nire nhipêx kêt. Nãm me my mexo me nire nhipêx. Kam dja me nire amikrâ'ã pro. ⁸ Djâm me'õ nireo ne Metîndjwÿnh my nhipêx? Kati. My nhôkwao ne ni nhipêx. ⁹ Djâm me my me nirekôt ba kadjy ne my nhipêx? Kati. Mykôt ba kadjy ne ni nhipêx.

10 Kam dja me nire me my kabên man kôt ar amijo ba. Kamdjwý dja me nire arým amikrã'ã pro. Amikrã'ã pron arým memã amijo amirît. Mrãmri kute mjên kabên mar ne kôt amijo bakumrêxja dja memã o amirît nhym me arým omũ. Dja amikrã'ã pron Metîndjwýnh kadjy mrãnh djwýnhmãdjwý amijo amirît nhym me arým omũ.

11 Nhym arým me kute Bênjadjwýr djwýnh markam djãm me nire ta ar ban kum me my mar prãm kêt ne ar ba? Kati. Nâr, djãm me my ta ar ban kum me nire mar prãm kêt ne ar ba? Kati. Ar ta ne ar ar ba kêt. Arkum aben mar prã:m. 12 My nhôkwao ne ni nhipêx nhym me nire kurũmdjwý arým me my apôx. Nhym be, Metîndjwýnh rax ne mýjja kunĩ nhipêx. 13 Be, godja me nire amikrã'ã pro kêt ne Metîndjwýnhmã kabên jabej djãm kam mex? Ar ga dja gar amim mex jabej kabi.

14-15 Me my kĩ jabjêkam mex kêt. Nhym be, me nire kĩ jabjêkam me kum me kĩnhkumrêx. Me krã'ã pro kadjy ne mexkumrêx. 16 Nhym dja ar ajõ aje me nire krã kajgo mýr jabej akabêno ijapanh prãm. Kwãrîk wãnh rã'ã. Djãm ar ikam me nire kute amikrã'ã pro kêt? Nâr djãm amũ me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio baja apýnh ba djãkam me nire kute amikrã'ã pro kêt? Arkati. Me nire amikrã'ã pro. Tãm dja gar ama. Tãm ne ja.

Me kute Jeju'ã djwý jakren kute kur.

17 Gar abikprõnh ne aje amim Jeju mar kadjy djwý krê. Be, djã ne gar akuprõn arým Jeju man aje mar mexo amũ aben kamê? Kati. Ar aje Jeju'ã djwý krên ne aje Jeju marmã akuprõn ate aben kam amex kêt ne. Djãm kam we ije ar amã mex jarênhmã? Kati. Kam ar amex kêtumrêx.

18 Ar aje amim Jeju mar ar aje aben pydjio abakam gar we arým apýnh mýj xêjakôt akrĩ ne arým abenã akabê:n ne. Ja ne me nĩnh imã arê ba arým kuma. Birãm mrãmri ne me kabênkumrêx. 19 Mrãmri gêdja ar akam me kwý abenã kabê:n ne. Nhym be, mýj xêja dja mrãmri Metîndjwýnhmã mex? Djãm me ajkwa kajgokambit memã kum,

—Ba ne ba ije amim Jeju mar, anhÿro ba ne kute katât kôt amijo ba kêt? Djãm kam me arým Metîndjwýnhmã mex? Kati. Me kum mex kêtumrêx. Nhym be, me kute tu amim Jeju markumrêx ne katât Jeju kôt ar amijo ba. Be, me ja ne me mrãmri Metîndjwýnhmã mexkumrêx.

20 Ar abikprõnhkam djãm ar aje Bênjadjwýr djwýnh mar kadjy ne gar anhõ kwý krê? Kati. Ar aje amidjwýnhbit mar kadjy ar anhõ kwý krê. 21 Nã gãm ar apýnh aben bê anhõ djwý jamýn o aprõt ne o akrĩ. Nhym me kwý kum prãm ne te 'ã ar apumũ. Gar akwý atekam anhõ kwý krên raxkam ajbã. 22 Djãm ar

aje anhõ kwý krên ne akõm kadjy ar anhûrkwã kêt kam ne gar aben bê djwýo aprõt? Djãm ar amã me kute amim Metîndjwýnh mar ne kôt ar aben pydjio baja kurên me õ mýjja kêtja kanga nhym me arým pijàm ne? Mýj dja ba kam ar amã arê? Djãm kam ije ar amã amex jarênhmã? Kati. Kam ar amex kêt kumrêx.

²³ Nhym be, gwaj babikprõnh ne baje djwý krên ne baje Jeju tyk marmã. Bênjadjwýr djwýnh ta ne imã tãm'ã karõ ba kuman arým amrêbê ar amã arê. Ne jakam ije ajte kôt ar amã tãm jarênhmã. Bênjadjwýr djwýnh Jeju arým djwý by. Djuda ate tẽm ne kute kurê djwýnhmã kangao âmri nhym akamãt tãm kam arým djwý byn ²⁴ 'ã Metîndjwýnhmã amikînh jarê. Ne kam arým kôt ba djwýnh arkum djwý kokij ne 'ã aminhî jakre. Ne arkum,

—Ar abyn krê. Inhî ne ja. Dja me pîte'y'ã inhôn ibî. Dja gar akuprõn inhî'ã djwý jakren krê. Dja gar ã imaro anen imar rã'ã ne. Nãm ã Jeju arkum anen arkum kungã nhym ar arým kukrê. ²⁵ Kukrên arým krên pa.

Nhym kam arým ngõnhkrãdjwý ³⁰ Ga, ar akrãptî aje Bênjadjwýr djwýnh mar kêt kam tu ar aje krên ne o akõmja pumû.

Kam arým ar akrãptî arerekren akanê nhym me kwý arým ty. ³¹ Gwaj ren bakumrêx bajaxwe jabej badjumaro nhýn ren arým amijaxwe

tu amim ikra markumrêx ba arým ajaxwe maro aknon akam ingryk kêt", ane. Kabên ny ne ja. Dja gar akuprõn ikamrõ'ã pidjõ kangõ jakren o ikõn ã imaro anen imar rã'ã ne. Nãm ã Jeju arkum ane. ²⁶ Kam dja gar akuprõn 'ã djwý krên 'ã pidjõ kangõo ikõn ã maro ane. Ar aje ã maro anhýr kunîkôt gar arým memã Bênjadjwýr djwýnh tyko amirît. Dja gar memã o amirîto akrî tãmtã nhym ã akubyn bõx.

²⁷ Kam me kute Bênjadjwýr djwýnh nhõ djwýo mýjja kajgon kute krênja ne me arým axwe. Me kute Bênjadjwýr djwýnh nhõ pidjõ kangõo mýjja kajgon kute o kõmja ne me arým axwe. Kute Bênjadjwýr djwýnh tyk mar kêt kam ne axwe. Axwe kute mrãmri ne me kute Jejuo bikênh ne kamrõmã õpõkkam me axwe ja pyræk.

²⁸ Kam dja gar amijaxwe jabej adjumaro nhýn arým amima. Amiman amijaxwe kôt Metîndjwýnhmã amijarê. Ne kam arým Jeju'ã djwý krên 'ã pidjõ kangõo ikõ. ²⁹ Dja gar ajõ Bênjadjwýr djwýnh tyk mar kêt ne tu djwý krê ne tu pidjõ kangõo ikõ nhym kam Metîndjwýnh arým ajo ajkê.

³⁰ Ga, ar akrãptî aje Bênjadjwýr djwýnh mar kêt kam tu ar aje krên ne o akõmja pumû. Kam arým ar akrãptî arerekren akanê nhym me kwý arým ty. ³¹ Gwaj ren bakumrêx bajaxwe jabej badjumaro nhýn ren arým amijaxwe

ma. Ne kam ren arým amijaxwe kôt Metîndjwýnhmã amijarê. Nhyam kam ren Metîndjwýnh arým gwaj bajaxwe pãnh gwaj bajo bikênh kêt. ³² Bênjadjwýr djwýnh kute gwaj babê bajaxwe kurê. Kute gwaj babê kurê kadjy ne gwaj bajo ajkê. Ne ren gwaj babê bajaxwe kurê kêt gwaj ren arým akuno. Nhyam be, kati. Me axwe kôt me biknor tokry djâkam babiknor kêt kadjy ne gwaj babê bajaxwe kurê.

³³ Kam akmere ar, dja gar Bênjadjwýr djwýnh tyk mar kadjy akuprôn abenkam amako nhÿ. Kwãrik wãnh aben bê anhõ djwý 'amýnh ne tu o aprôt kêt. Dja gar abenkam amako nhÿ.

³⁴ Nhyam me'õ kum prãm gê ûrkwâkam õ kwý krên mex. Õ kwý krên mexkam gê ar awýr bõx ne ar aro'ã nhÿ. Ne kam arým Bênjadjwýr djwýnh tyk mar katât ne arým djwý krên kangõo ikõ. Mýkam? Bir, kute pãnh meo bikênh kêt kadjy. Me kute Bênjadjwýr djwýnh tyk mar kêt ne tu kute krên ne o kômkam ne Metîndjwýnh kute pãnh meo bikênh pyma.

Be, ije ar amã mýjja kwý'ã idjujarênh prãm rã'ã. Ba wãm itêm ne ar akam ibõxkambit dja ba ar amã arê.

12

Karõkôt me apýnh Metîndjwýnhmã àpênh djà.

Dju k 4.1

¹ Ar ga ne gar Metîndjwýnh Karõkôt adjâpênh jabej ikukij, ba arým kuma. Ba

ar amã 'ã ajarê gar ama. ² Amrêbê ar aje amim Jeju mar kêtri ne me amã,

—Dja gar mýjjaio metîndjwýnh karõ nhipêxmã amijarêho aba. Nãm me ã ar amã ane gar arým ari mekôt apýnh mýjjaio metîndjwýnh karõ nhipêx jamakkre kêtjamã amijarêho aba nhyam kute ar amar kêt kumrêx. Kam ne gar Metîndjwýnh Karõ djâpênhja mar kêt. Ja ne gar aje mar. ³ Kam, ar aje Metîndjwýnh Karõ djâpênhja mar kadjy ba jakam ar amã arê. Me'õ kute Metîndjwýnh Karõ kukwakam kabên'õ jarênhkam djãm kute memã kum,

—Djãm Jeju mex? Kati, punure, anhÿro ba? Arkati. Metîndjwýnh Karõ kukwakam ne me kute Jeju'ã kabên mexbit jarêho ba. Ne kam ajte me'õ kute memã kum,

—Mrãmri Jejubê Bênjadjwýr djwýnhkumrêx, anhÿro ba, Metîndjwýnh Karõbit kukwakam kute arêho ba.

⁴ Kam, mýj ne Metîndjwýnh Karõ djâpênh kute? Bir, nãm apýnh mýjja'ã memã karõ nhyam me arým kôt kute mar ne arým kam kum àpênh ar ba. Djãm kam apýnh karõ kute apýnh mýjja'ã memã karõ? Kati. Metîndjwýnh Karõ ta pydji. Pydji kute 'ã memã karõ. ⁵ Bênjadjwýr djwýnh kadjy gwaj apýnh badjâpênh djâri maro baba. Djãm kam apýnh Bênjadjwýr djwýnh? Kati. Bênjadjwýr djwýnh ta pydji. ⁶ Metîndjwýnh apýnh gwaj

bajo õ àpênh ne kam kum badjàpênh kadjy apÿnh gwaj bamã bano mex, bajamak mex, badjê mex jarê. Djãm kam apÿnh Metĩndjwÿnh? Kati. Metĩndjwÿnh ta pydji.

7 Metĩndjwÿnh Karõ kute gwaj bakõt amijo amirĩt kadjy arÿm gwaj bakunĩmã 'ã karõ. Gwaj badjàpênh djã'ã gwaj bamã karõ. Dja gwaj bakunĩ apÿnh badjàpênh djã kõt kum apên arÿm abenmã Metĩndjwÿnh raxo amirĩt ne kam bakunĩ arÿm ra:x ma. Rax man arÿm katã:t kõt ar amijo baba nhym arÿm gwaj bakam kĩnhkumrêx.

8 Kute gwaj bakunĩmã àpênh djã'ã karõ kõt ne Karõ gwaj bakam me kwÿmã amak mex jadjã. Nhym kam arÿm kute memã kabên katãt jarênh mar mexkumrêx.

Metĩndjwÿnh Karõ ta ajte gwaj bakam me kwÿmã apÿnh mÿjja mar kêt jarê nhym me arÿm kõt kute mar ne kute gwaj bamã arênh mar mex.

9 Metĩndjwÿnh Karõ ta ajte gwaj bakam me kwÿmã Metĩndjwÿnh raxo amirĩt nhym me arÿm kõt tu amim Metĩndjwÿnh markumrêx.

Metĩndjwÿnh Karõ ta ajte gwaj bakam me kwÿmã me punuo mex'ã kum karõ nhym me arÿm kõt kute me punuo mex mar mex.

10 Nhym ajte gwaj bakam me kwÿmã mÿjja pumũnh kêt nhipêx'ã kum karõ nhym me arÿm kõt kute mÿjja pumũnh kêt nhipêxja mar mex.

Nhym ajte gwaj bakam me kwÿmã kabên jarênh ba nhym kam me arÿm kõt kute Metĩndjwÿnh kukwakam kabên jarênh mar mex. Nãm ã gwaj bamã ane gwaj kam baje apÿnh mÿjja mar mex ne arÿm o kum badjàpênh ar baba.

Nhym be, me'õ Metĩndjwÿnhmã àpênh gêdja gwaj bawÿr bõx. Nãr kon, me'õ me karõ punumã àpênh gêdja gwaj bawÿr bõx. Kute mex pyrãk gêdja gwaj bawÿr bõx. Mÿj dja gwaj me'õmã bakator on? Bir, Metĩndjwÿnh Karõ ajte gwaj bakam me kwÿmã me'õ jarênh nhym me arÿm kõt kute kum kator mar mex. Me'õ Metĩndjwÿnhmã àpênhkumrêx gwaj bawÿr bõx nhym me arÿm kuman gwaj bamã,

—Metĩndjwÿnhmã àpênhkumrêx ne wã, ane. Nãr, me'õ me karõ punumã àpênhja gwaj bawÿr bõx nhym me arÿm kuman gwaj bamã,

—Me karõ punumã àpênh ne wã, ane. Gwaj bakwÿ Metĩndjwÿnh Karõkõt badjàpênh djã 'õdjwÿ ne ja.

Nhym kam ajte Metĩndjwÿnh Karõ gwaj bakam me kwÿmã me kabên'ã karõ nhym me arÿm kõt kute me bajtem kabên mar kêtja jarênh mar mex.

Nhym kam ajte Metĩndjwÿnh Karõ gwaj bakwÿmã me kabên'ã karõ nhym kõt me kute gwaj bakabên djwÿnhkõt amũ gwaj bamã me bajtem kabên mar kêtja jarênh mar mex.

Metîndjwÿnh Karôkôt gwaj bakwÿ badjâpênh djâ 'ôdjwÿ ne ja.

¹¹ Metîndjwÿnh Karô ta ne kute gwaj bamã apÿnh badjâpênh djâri arênh ne ja. Gwaj banhî pÿnhkôt kute gwaj bamã arênh. Ta kute gwaj bajã amim karôn arÿm kôt gwaj bamã badjâpênh djâ jarênh ne ja.

Gwaj baje Kritumê banhõ typdji pyrâk.

Rô 12.4; Ep 4.16; Kor 3.15

¹² Ga, gwaj banhîja pumû. Gwaj banhîkam apÿnh badjâpênh djâ krâptî. Gwaj baparkam bamrânh djâ. Ne banhikrao baje mÿjja kupênh djâ. Ne bakrâkam banhõ mÿjja mar djâ. Ne banokam baje mÿjja pumûnh djâ. Ne bajamakkrekam baje mÿjja mar ne kupênh djâ. Be, gwaj banhîkam apÿnh badjâpênh djâ krâptîja pumû. Kritudjwÿ gwaj baje amim mar nhym kute gwaj bajo ôbikwakam gwaj baje kumê banhî pydji pyrâk. Ne kam gwaj banhî pÿnhkôt apÿnh badjâpênh djâ krâptî, badjumar djâ krâptî.

¹³ Metîndjwÿnh Karô ne pydji. Ne kam gwaj bakunõ ban Kritu pydji'ã gwaj bamê. 'Ã ne me ngômã gwaj bajangjênh jakre. Gwaj te babê idjaer nâr te gwaj babajtem nhym arÿm Metîndjwÿnh Karô Kritu pydji'ã gwaj bamê. Nâr, me arÿm gwaj bakam ar kwÿ pa 'amÿ nhym ar memã âpênh kajgo ar ba. Metîndjwÿnh Karô arÿm ar o ban Kritu pydji'ã ar

kumê. Nâr, gwaj bakam ar kwÿ me kute ar pa 'amÿnh kêtja nhym ar arek mekôt ar ban umar mex. Kwârîk wãnh râ'ã. Metîndjwÿnh Karô pydji arÿm gwaj bakunõ ban Kritu pydji'ã gwaj bamê. Metîndjwÿnh Karô kute ngô pyrâk gwaj bakunî baje pydjio bakôm pyrâk.

¹⁴ Ga, gwaj banhîja pumû. Djâm gwaj badjâpênh djâ pydjibit? Kati. Gwaj banhîkam apÿnh badjâpênh djâ krâptî, badjumar djâ krâptî. Kritudjwÿ gwaj baje amim mar nhym kute gwaj bajo ôbikwakam kumê banhî pydji pyrâk. Ba ar amã arê gar ama. Kritu mē gwaj baje banhî pydji pyrâk.

¹⁵ Birâm Kritukam gwaj bajô djâpênh djâ kute gwaj bapar djâpênh djâ pyrâk ne kajgo. Ne kam kum âpênh djâ kînh kêt. Kum me'ô djâpênh djâ kînh, âpênh djâ mexkumrêx kute me ikra djâpênh djâja pyrâk kum kînh. Ne kam ren amim,

—Tãmwã ne âpênh djâ mexkumrêx. Me kum kînhkumrêx. Nhym be, me kum ba idjâpênh djâ kînh ngrire. Mÿkam ne Metîndjwÿnh Karô imã idjâpênh djâ ja'ã karô? Kute Kritu ijo ôbikwa kêt pyrâk. Kute kadjy idjâpênh kêt pyrâk, ane. Djâm kute amim anhÿrkam djâm mrâmri Kritu kute o ôbikwa kêt? Kati. Mrâmri kute o ôbikwakumrêx.

¹⁶ Ne birâm atekam Kritukam gwaj bajôdjwÿ djâpênh djâ kute me amak

djàpênh djà pyrâk. Ne kam kum àpênh djà kînh kêt. Kum me'ô djàpênh djà kînh, àpênh djà mexkumrêx kute me no djàpênh djàja pyrâk kum kînh. Ne kam ren amim,

—Tâmwâ ne àpênh djà mexkumrêx. Me kum kînhkumrêx. Nhyim be, me kum ba idjàpênh djà kînh ngrire. Mýkam ne Metîndjwýnh Karô imâ idjàpênh djà ja'ã karô? Kute Kritu ijo ôbikwa kêt pyrâk. Kute kadjy idjàpênh kêt pyrâk, ane. Djâm kute amim anhýrkam djâm mrâmri Kritu kute o ôbikwa kêt? Kati. Mrâmri, kute o ôbikwakumrêx.

¹⁷ Ne ren gwaj banobit ne ren gwaj bajamakmê bajamakkre kêt mýjo ne gwaj ren badjumar? Ne ren gwaj bajamakbit ne ren banhijâkre kre kêt mýjo ne gwaj ren badjubâr?

¹⁸ Nhyim be, kati. Metîndjwýnh ta gwaj bakadjy apýnh gwaj bakukràdjâ, gwaj badjàpênh djà nhípêx. Ta ne kute amim gwaj badjàpênh djà'ã karô kôt arým apýnh gwaj badjàpênh djà nhípêx. Kritudjwý. Gwaj baje amim mar nhyim kute gwaj bajo ôbikwakam ne gwaj apýnh kôt badjàpênh djàrio baba.

¹⁹ Nhyim be, Metîndjwýnh ren gwaj banhijâkrebit nhípêx gwaj ren badjàkur kêt, badjàpênh kêt, bamrânk kêt. Ren gwaj bakukràdjâ'ô pydjibit nhípêx mýj ne gwaj ren nê? Ne ren gwaj banhijâkrebit nhípêx ne ren gwaj bajajkwa nhípêx kêt gwaj ren

badjàkur kêt. Ne ren gwaj banhikra nhípêx kêt gwaj ren badjàpênh kêt. Ne ren gwaj bapar nhípêx kêt gwaj ren bamrânk kêt. Mýj ne gwaj ren kam nê? Gwaj ren kam ajmâ nê.

²⁰ Nhyim be, kati. Gwaj bakukràdjâ kunî. Gwaj badjàpênh djà krâptî. Nhyim be, gwaj banhî pýnhbit. Kritudjwý gwaj baje amim mar nhyim kute gwaj bajo ôbikwakam kute kumê gwaj baje banhî pydji pyrâk. Nhyim be, apýnh gwaj badjàpênh djà krâptî. Kam kwârîk wânk ar amâ adjàpênh djà kurê kêt.

Me kute abeno ôbikwan kum aben jabê'ã memâ karô.

Rô 12.10; Pir 2.3; Ped k 2.17

²¹ Ba ar amâ mýjja jarê gar ama. Djâm gwaj bamâ bano kînh ne ate bamâ banhikra kurê? Kati. Gwaj bamâ bano kînh ne bamâ banhikra kînh ne bamâ bakukràdjâ kunî kînh. Metîndjwýnh Karô ne kute gwaj bamâ apýnh badjàpênh djà'ã karô gwaj o baba ne kam bamâ badjàpênh djàdjwý kunî kînhmâ. Djâm gwaj baje me kabên mar kêtja jarênk djâm jabit ne gwaj bamâ kînhmâ? Djâm me punuo mex ne gwaj bamâ kînh kêtma? Kati. Dja gwaj bamâ badjàpênh djà kunî kînh o aben pyrâk.

²² Gwaj bakukràdjâdjwý kwý rerekre. Gwaj bakî, gwaj bajamak, gwaj bajai, gwaj bakukràdjâ kwý rerekre. Te kwý rerekre gwaj bamâ kî:nhkumrêx ne. Ne ren kêt

gwaj ren ajmã nê? ²³ Nhyr gwaj bakurãdjã kwý me kum kînh kêt jabej gwaj amim o mex. Gwaj o mex ne kãjmã kamê nhyr me arým kum kînh. ²⁴ Gwaj bakurãdjã me kum kînhja gwaj o mex kêt ne kãjmã kamênh kêt.

Metîndjwýnhdjwý ne Kritu nhõ àpênh aro aben pyrãk ne kum ar kunî kînhõ aben pyrãk. Nãm mã me kum õ àpênh kînh kêtjao mex ne kãjmã kum mex kamê. Nhyr kam me arým kum õ àpênh kunî kînhõ aben pyrãk. ²⁵ Mýkam ne õ àpênhõ aben pyrãk? Bir, ne ren meo aben pyrãk kêt nhyr ren me amirax mýr jabej abenmã kabên ne. Nhyr be, kati. Me kute abenmã anhýr kêt kadjy ne arým õ àpênhõ aben pyrãk nhyr kam me arým abeno djuw mex'ã kabên.

²⁶ Nhyr kam godja gwaj bajõ tokry jabej gwaj bakunî arým ô'ã batokry. Nãr godja me kãjmã kum rax kamê nhyr arým kînh. Kînhkam gwaj arým ô'ã bakînh ne. ²⁷ Ar aje tu amim Kritu markam nhyr kute ar ajo õbikwakam ar aje mrãmri ne kumê anhî kute pydji pyrãk. Nhyr arým ar ajo õ àpênh.

²⁸ Me baje amim Jeju mar kunî ne kôt ar aben pydjio babaja ne Metîndjwýnh kute aben nwhitepã me bajã àpênh rênh. Nãm me bakwý'ã memã wa djwýnh mẽ. Jeju ne amrêbê ar ijano bar 'ã idjujarênh ar iba. Ar ikumrêx. Nhyr me bakwý'ã

ajte kukwakam kabên jarênh djwýnh mẽ nhyr me ar ijatãri. Nhyr me bakwý'ã memã kukurãdjã'ã ujarênh djwýnh mẽ nhyr me me atãri. Nhyr kam aje me bakwý'ã mýjja pumûnh kêt nhipex djwýnh mẽ. Ne kam aje me bakwýmã me punuo mex'ã karõ gu me baje mar. Nhyr kam aje me bakwýmã me àpênhkôt o kangõnh'ã karõ gu me baje mar. Nhyr kam me kwýmã meo ba djwýnh'ã kum karõ nhyr me kute mar. Nhyr kam me bakwýmã me kabên'ã karõ gu me kôt baje me bajtem kabên mar kêtja jarênh mar.

²⁹ Djãm kam me bakunîbê Jeju kute ar anorja? Kati. Me bakwýbit. Djãm kam me bakunîbê Metîndjwýnh kukwakam kabên jarênh djwýnh? Kati. Me bakwýbit. Djãm me bakunîbê memã kukurãdjã'ã ujarênh djwýnh? Kati. Me bakwýbit. Djãm me bakunî baje mýjja pumûnh kêt nhipex mar, baje me punuo mex mar? Kati. Me bakwýbit. ³⁰ Djãm me bakunî baje me bajtem kabên mar kêtja jarênh mar? Kati. Me bakwýbit. Djãm me bakunî baje me kabên djwýnhkôt amû memã me kabên mar kêtja jarênh mar? Kati. Me bakwýbit. ³¹ Kam ar adjapênh djãja'õ mexo kute kunî jakrenh dja gar amã kînh. Mex ja dja gar abej týx.

Ne kam mýj dja gar nêh kam apê? Bir, dja gar amã me abên kam apê. Gwaj bamã

me abê kêt kam badjâpênh kajgo. Gwaj bamã me abêkambit mrãmri badjâpênh mexkumrêx.

13

Me kum me abê'ã ujarênh.

¹ Gwaj bamã me abêkambit ne mrãmri gwaj badjâpênh mexkumrêx. Ne ren gwaj bakam me'õ ren pykakam apÿnh me bajtem kabên mar kêtja jarê nar ren kàjkwakam Metündjwÿnh kadjy mrãnh djwÿnh kabên mar kêtja jarê. Ne ren kum me abê kêt. Djãm kam mex? Kati. Kum me abê kêt kam kabên kajgokumrêx. Kum me abê kêt kam kabên jarênh kajgo kute mrãmri ne me ngôn krökrökti titikkam kanga kajgo pyræk.

² Nhy m ren gwaj bakam me'õ kute Metündjwÿnh kukwakam kabên jarênh mar. Ne ren kute mÿjja bipdjur tÿm kunõ amirît mar. Ne ren me kute mÿjja marja kunî ren mar. Ne kam ren kum me abê kêt. Djãm me'õja rax? Kati. Kum me abê kêt kam ne kajgo me:xi.

Nhy m ren gwaj bakam me'õ ren mrãmri kute Metündjwÿnh rax markumrêx. Ne ren mÿjja nhipêx kadjy amim kamnhÿx mexkumrêx. Ne ren kum,

—Djünwã, dja ga imã krãnhwã kaba, ane. Nhy m ren arÿm kum kadjarkumrêx. Nhy m kam ren me'õja kum me abê kêt. Djãm me'õja rax? Kati. Kum me abê kêt kam ne kajgokumrêx.

³ Nhy m ren gwaj bakam me'õ ren õ mÿjja kunî me

bikênhmã kungrà. Ne ren kum me abê kêt, mã ne kute? Kati, Kute memã mÿjja nhörja kajgo mexi, kum me abê kêt kam.

Nhy m ren kam me'õ kute me'õ pytär kadjy memã kum,

—Kwãrîk wãnh kuwyo tãmwã bîn kêt. Ba dja ga pãnh kuwyo ibî, ane. Nhy m ren me arÿm kabênkôt pãnh kubî. Kubî nhy m tykjao ren arÿm me'õ pytã. Nhy m be, ren tykja anhÿr djwÿnhrà m kum me abê kêt, mã ne kute? Kati, tykja kajgo mexi, kum me abê kêt kam.

⁴ Gwaj bamã me abêkam dja gwaj memã bano kator kêt ne amijamãr 'iry.

Ne bamã me kaprî.

Ne me õ mÿjja'ã bangryk kêt.

Ne bamã me abêkam babên kati kêt.

Ne amijo badjãmra kêt.

⁵ Ne memã baprîre ne memã bakabên jarê.

Ne bamã me abêkam amidjwÿnhbit mar kêt.

Ne amijã bangryk nê.

Nhy m me'õ gwaj bajo ajkê gwaj amipãnh kadjy mar kêt kumrêx.

⁶ Ne bamã me abêkam me axwekam bakînh kêt kumrêx.

Ne me kute katàt amijo bakam bakînhkumrêx.

⁷ Ne memã me arênh prãm kêt.

Ne bamã me abêkam tu amim me markumrêx ne amim, “Mrãmri kabênkumrêx”, anen amiwÿr mÿjja kamnhÿxkumrêx

Ne mekôt badjãm tÿxkumrêx ne 'ã badjukanga kêt.

⁸ Ne bamã me abêkam arým Metîndjwýnh kadjy badjâpênhkumrêx ne baka-jgo kêtumrêx. Nhy m be, Metîndjwýnh Karô kute apýnh memã âpênh djã jarênhja dja î kêt. Dja kukwakam kabên jarênh djwýnh î memã arênh kêt. Nhy m me î me bajtem kabên mar kêtja jarênh kêt. Nhy m me kute apýnh mýjja mar djwýnh î mar kêt. Nhy m be, djãm me kum me abên kam kum me abê kêt mã? Arkati. Dja me kum me abê rã'ã. Ne kam kajgo kêt rã'ã ne. ⁹ Jakam gwaj mýjja kwýbit man Metîndjwýnh kukwakam kabên kwýbit jarê. Gwaj baje kabên kunĩ mar kêt. ¹⁰ Nhy m be, dja î mýjja kunĩ kute amirít djã nhõ akati bõx gwaj arým prĩne mýjja kunĩ ma nhy m me:xkumrêx. Nhy m mýjja kãjbê mexja arým kêt ne.

¹¹ Amrêbê iprĩri ikabên kute me prĩre kabên pyrãk. Iprĩri ije mýjja mar kute me prĩre kute mýjja mar pyrãk. Ne ije amim mýjja'ã karô kute me prĩre amim mýjja'ã karô pyrãk. Ba kam arým ijabatãnh ne arým iprĩre prãm kêt. Ba arým iprĩre kam amijo ibaja kanga.

¹² Jakam gwaj baje Metîndjwýnh nhõ mýjja pumũnh mex kêt kute mrãmri ne ixepunukam me kute mýjja pumũnh mex kêt pyrãk. Dja gwaj ã omũnhone ane:n kam î arým kuka kõnh omũnh mexkumrêx. Jakam gwaj baje mýjja kwýbit mar. Dja gwaj ã maro ane:n kam î

arým prĩne mar mexkumrêx. Dja gwaj maro kute mrãmri ne ta kute prĩne gwaj bamar pyrãk.

¹³ Jakam gwaj tu amim Metîndjwýnh markumrêx rã'ã. Ne amiwýr kamnhĩxkumrêx rã'ã. Ne bamã me abê rã'ã. Ne kam gwaj baje tu amim markumrêxja ne kãjbê mex. Gwaj amiwýr kamnhĩxadjwý ne kãjbê mex. Nhy m be, gwaj bamã me abêja ne mexo kute kunĩ jakrenh.

14

Aben kabên djwýnhkõt me kute aben mã arênh'ã memã karô.

¹ Dja gar mã amã me abê. Ne kam ajte ar amã apýnh adjâpênh djãdjwý kĩnhkumrêx. Metîndjwýnh Karô kute 'ã ar amã karõja dja gar amã kĩnh. Ne kam ar adjâpênh djã'ã abê Metîndjwýnh kukwakam kabên jarênh djwýnhja dja gar amã kĩnhkumrêx. Abê kukwakam kabên jarênh djwýnhkam aje me aben djwýnh kabênkõt memã arênh. Tãm dja ga amã kĩnhkumrêx.

² Nhy m be, me'õ kute me bajtem kabên mar kêt jarênhkam djãm gwaj bajõ mã ne arê? Kati. Gwaj bajõ baje mar kêt. Metîndjwýnh mã ne arê. Me'õ ta ne mýjja mar kêt jarê. ³ Nhy m be, me'õ kute gwaj bakabênkõt Metîndjwýnh kukwakam kabên jarênh ja ne mex. Gwaj baje markam ne mex. Nãm gwaj bamã arê gwaj kam bajamak mexo

amũ amikamênho tẽn arým Metĩndjwýnh mar rax ne. Nãm gwaj bamã 'ã karõn gwaj bajo kĩnh. ⁴ Nhym be, me'õ kute me bajtem kabẽn mar kêtja jarẽn ne amidjwýnhmãbit arẽn kam ajbit arým amak mexo amũ amikamẽ. Me'õdjwý kute mar kêt. Nhym be, me'õ kute me aben djwýnh kabẽnkõt Metĩndjwýnh kukwakam kabẽn jarẽnja. Ja ne me kute amim Jeju marja kunĩmã arẽn nym me arým kuma. Ne kam arým amak mexo amũ amikamên arým Metĩndjwýnh mar rax ne.

⁵ Ar akunĩ ren me bajtem kabẽn mar kêtja jarẽ ba ren kam ikĩnh ngrire. Nhym be, ren ar akunĩ me bakabẽnkõt Metĩndjwýnh kukwakam kabẽn jarẽ ba ren kam ikĩnhkumrêx ne. Mýkam? Bir, ar aje kukwakam kabẽn jarẽnhkam ne gar amexkumrêx. Nhym me'õ kute me bajtem kabẽn mar kêt jarẽnja kãjbê mex. Nãr, godja me'õ ar amã me kabẽn mar kêtja jarẽn jabej. Nhym me'õdjwý me bakabẽnkam amũ ar amã me'õ kabẽn jarẽ gar arým kabẽn mar jabej. Kambit dja mexkumrêx. Ar aje kabẽn markam mexkumrêx. Ne kam arým ajamak mexo amũ amikamên arým mar rax ne. Ar aje amim Jeju mar ne kõt ar aben pydjio baja kunĩ arým mar rax ne.

⁶ Akmere, àpnhĩre ar, ba ren ar awýr bõx ne ren ar amã me bajtem kabẽn mar kêtja jarẽ

djã ne ga ren ar amim aman akĩnh? Kati. Dja ba ar awýr bõx ne me bakabẽnkõt ar amã arẽ gar arým amim aman arým akĩnh ne. Metĩndjwýnh kute imã mýjja ny jarẽn dja ba me bakabẽn kõt ar amã arẽ gar arým amim aman arým akĩnh. Nãr ije mýjja'õ bipdjur tũm mar dja ba me bakabẽnkõt ar amã arẽ gar arým amim aman arým akĩnh ne. Nãr, dja ba me bakabẽnkõt Metĩndjwýnh kukwakam ar amã kabẽn jarẽ gar arým amim aman arým akĩnh ne. Nãr, dja ba me bakabẽnkõt ar amã Metĩndjwýnh kukrãdjã jarẽ gar kam arým amim aman arým akĩnh ne.

⁷ Nhym be, aje memã me bajtem kabẽn mar kêtja jarẽnhkam aje mrãmri ne me kute me õ'i kakõr punu pyrãk. Nhym kam me abenmã kum,

—Je tô mýj ne kute kakõr punuja? ane. Ar aje me bajtem kabẽn mar kêtja jarẽnhkam aje mrãmri ne me kute pĩjãbãrekam ngrer punu pyrãk. Nhym kam me abenmã kum,

—Je tô mýj ngrer punu ja? ane. ⁸ Me krãkamngõnh apýnh prõt djãri õ me ngrer. Õ'ikam me ngrer. Ne ren me me ngrer kupa'ã õ'i kakõ djã ne ren krãkamngõnh me ngrer man kurê djwýnhmẽ aben kutã prõt kady akuprõ? Kati.

⁹ Kam ar gadjwý ga ren ar memã akabẽn djwýnh jarẽn kêt djã ne me ren akabẽn ma? Kati. Ne ga ren ar aje kõkmã akabẽn nym

kute akabên mar kêt pyrâk.
¹⁰ Apÿnh me ba djâkam apÿnh me kabên krâptî. Ne kam me kute aben djwÿnh kabênkôt kute aben kabên kunî mar.
¹¹ Gwaj ren me kabên mar kêtjakam abenmã bakabên ne ren abeno me bajtem.

¹² Ar gadjwÿ ne gar ã aje aben kabên mar kêtkaam ã abeno me bajtemo ane. Kam, me bakabênkôt dja gar memã akabên jarê. Metîndjwÿnh Karô kute ar amã apÿnh ar adjâpênh djâ jarênh dja gar me bakabênkôt memã akabên jarên kôt apê nhym me arÿm ar akabên markumrêx. Ne kam arÿm amak mexo amũ amikamên arÿm mar rax ne. Me kute amim Jeju mar ne ar aben pydjio baja kunî arÿm mar rax ne. Ar adjâpênh djâ ja'ô dja gar amã kînhkumrêx.

¹³ Kam, ar ajô aje me bajtem kabên mar kêtja jarênh markam dja ga Metîndjwÿnhmã amijo a'uw ne kum,

—Me ikabênkam dja ga ajte imã arê, ane. Dja ga ã kum ane gê me bakabênkam ajte amã arê. Ga kam arÿm amũ me bakabênkam memã arê nhym me arÿm ama. Tãm ne ja. ¹⁴ Metîndjwÿnhmã gwaj bakabênkamdjwÿ. Godja gwaj kum me bajtem kabên mar kêtja jarên arÿm baje mÿj kabên jarênhja mar kêt. Gwaj bajajkwakambit ne gwaj arê ne kam bajamakjao baje mar kêt ne.

¹⁵ Mÿj godja gwaj kam nê? Bir, dja gwaj me ba-

jtem kabên mar kêtjao kum bakabên jarên mã bakabên djwÿnhkôt kum bakabên jarên arÿm amikabên ma. Dja gwaj mã me kabên mar kêtjao kum ngren mã bakabên djwÿnhkôt kum ngren arÿm amikabên ma. ¹⁶ Godja gar me bajtem kabên mar kêtkaotbit kum mex jarê mÿj godja ar abu'ã me ja kute akôt kum, “Mrãmri”, anhÿr on? Me kute akabên mar kêtja mÿj godja me akôt nê? Me kute akabên mar kêtikumrêx. ¹⁷ Mrãmri ga me bajtem kabênkôt kum mex jarê. Nhym be, abu'ã me ja dja me amim amar kêt ne amak mexo amũ amikamên kêt.

¹⁸ Ba ne ba ije apÿnh me bajtem kabên mar kêtja jarênh kumex. Ije me bajtem kabên mar kêtja jarênh ar akunî jakrenh mex ne. Kam ne ba Metîndjwÿnhmã amikînh jarê. ¹⁹ Ne kam me kute amim Jeju mar kute aben pydjikam djâm mekam ije me bajtem kabên mar kêtja jarênh prãm? Kati. Nhym be, me kabên djwÿnh ije arênh prãmikumrêx. Ije memã Metîndjwÿnh kukràdjâ jarênh nhym me kute mar kadjy ije me kabên djwÿnh jarênh prãmikumrêx. Ne ba ren me bakabên djwÿnhkôt ikabên ngrêrebê 5bit jarên ren imã ikabênja kînhkumrêx. Nhym be, ne ba ren me bajtem kabên mar kêtja kabên krâptî: kubê 10.000 jarên ren kam imã ikabên ja kînh ngri:re ne.

²⁰ Akmere, àpnhîre ar,

kwârîk wānh ar aprîre kêt ne arîk amim akabên kajgo jarênh kêt. Dja gar ajabatānh ne amim akabênkumrêx jarê. Dja gar me prîre ma. Prî:rekam me axwe kêt dja gar aman me kudjwa ajaxwe kêt ne katāt ar amijo aba.

²¹ Be, amrêbê: ne Bēnjadjwyr djwýnh me bakukāmāre Mōj djēmā 'ā karō nhym kukwakam memā 'ā karō. Nām te memā 'ā karō nhym me kute mar kêt ne amakkre kêt rā'ā ne. Nhym kam arým memā kabên ne memā kum, “Me kabên mar kêt kôt, me bajtem kabên kôt dja ba jakam memā ikabên jarê.

Dja ba te memā arê nhym me amim ikabên mar kêt rā'ā ne.”

Nām me amakkre kêt kam Bēnjadjwyr djwýnh ā me bakukāmāre'ā ane nhym me arým 'ā pi'ók no'ók ne.

²² Kam, ba ar amā arê. Mýj xê kadjy ne me kute me bajtem kabên mar kêt jarênh? Djām me kute tu amim Metîndjwýnh markumrêxja kadjy ne me kute arênh? Kati. Me kute amim Jeju mar kêtja kadjy ne me kute arênh. Nhym be, mýj xê kadjy ne me kute Metîndjwýnh kukwakam kabên jarênh, kute me bakabên djwýnh kôt kabên jarênh? Djām me kute amim Jeju mar kêtja kadjy ne me kute kabên jarênh? Kati. Me kute amim Jeju marja kadjy ne me kute kabên jarênh. ²³ Kam, godja gar akunî aben pydjín akunî arým me bajtem kabên mar

kêtjakam akabên jarênh jabej. Nhym me kute Metîndjwýnh kabên mar prāmja ar akôt wadjà. Nār me kute amim Jeju mar kêtja ar akôt wadjàn ar akabên ma. Gar me bajtem kabên mar kêt jarênho akumexkam mýj dja me ar ajā abenmā arê? Bir, dja me abenmā abibānh jarê.

²⁴ Nhym be, dja gar akunî abikprōnh djakam akabên djwýnh kôt Metîndjwýnh kabên jarê. Aben totokmā arê. Nhym kam me'ō kute amim Jeju mar kêtja ar akôt wadjà. Nār me'ō kute Metîndjwýnh kabên mar prāmja ar akôt wadjà. Ne kam arým amijā akabên ma:ro nhý. Maro nhýn arým amiman arým amim,

—Mrāmri ne ba mekôt ajmā ikuten ijaxwe, anhýro nhý. Amimaro nhý:n arým amim kator mex ne. ²⁵ Dja gar akunî akabên djwýnh kôt ā arêho ane nhym arým prîne amima. Kute apýnh mýjja punu nhipêx ne kute amikam o bipdjur djari amikam kuma. Ne kam Metîndjwýnh pymaje arým tu mýrbê tým ne kum rax jarê. Ne kam arým ar ajā me kunîmā kum,

—Be, mrāmri Metîndjwýnh mekmê amijo kajkepkumrêx, ane.

Me kabên'ā atom ne kute arênh nêje me akre.

Kar 2.42; Idja 10.25

²⁶ Akmere ar, ba apýnh ar adjapênh djā'ā ar amā karō gar ama. Me kute amim Jeju mar rax kadjy

dja gar memã akabên jarê. Me kute amim mar mexo amũ amikamênhmã dja gar memã arê. Kwârîk wân̄h ar akabên kajgo jarênh kêt. Arÿm ar abikprônhkam ar aje memã apÿnh anhô me ngrer jarênhmã nâr memã kukràdjà'ô jarênhmã me kute amim Jeju mar rax kadjy dja gar memã arê. Nâr ar aje me bajtem kabên mar kêt kam akabên jarênhmã nâr Metîndjwÿnh kute ar amã mÿjja 'ôo amirîtja ar aje memã arênhmã me kute amim Jeju mar rax kadjy dja gar memã arê. Nâr, ar aje me bajtem kabên mar kêtja akabên djwÿnhkôt memã arênhmã me kute amim Jeju mar rax kadjy dja gar memã arê. Kwârîk wân̄h ar akabên kajgo jarênh kêt.

27 Nhy m kam ar akam me'ô ar me bajtem kabên mar kêtja jarênh jabej. Djâm ar krâptî kute arênhmã? Kati. Gê ar amân̄hkru t nâr ar amân̄hkru t ne ikjêkêt arê. Ar jabit. Djâm me kute kabên jarênh'ã atom* ne aben mar kêt mã? Kati. Kwârîk wân̄h. Gê ar aben nhitepã pÿnh ne memã arênho tẽ. Nhy m kam gêdja me'ô me bakabên kôt amũ memã arênhkumrêx. 28 Nâr kon, dja me me bajtem kabên mar kêtja jarê nhy m me'ô kute me bakabênkôt amũ ar amã arênh mar kêt. Kute mar kêt kam kwârîk wân̄h me me bajtem kabên jarênh kêt. Me'ô kute me ijuk'ã ar amã arênh mar kêt kam gê me ja anhikrê. Ar aje

aben pydjikam anhikrê. Gê me bixamarkam amimãbit me kabên mar kêt jarênh Metîndjwÿnhmã bit arê.

29 Nhy m kam me'ô ar kute Metîndjwÿnh kabên jarênhmã. Djâm tu ar krâptî kute arênhmã? Kati. Gê ar amân̄hkru t nâr kon ar amân̄hkru t ne ikjêkêt ne arê. Aben nhitepã pÿnh ne arênho tẽ gê kam ar bu'ã me ja ar maro krî. Mrãmri Metîndjwÿnh kabên kôt ar kabên katàtkumrêx jabej ar maro krî.

30 Gê ar aben nhitepã memã kabên jarênho tẽ. Nhy m kam wân̄h me'ôdjwÿnhÿ nhy m Metîndjwÿnh arÿm kum mÿjja 'ôo amirît nhy m kuma. Gê kumrêx kabên jarênho ãmja kum anhikrê. Nhy m kam me'ô ÿrja kâjmã djan pân̄h memã kabên jarê. 31 Gêdja gar akunî aben nhitepã apÿnh ne Metîndjwÿnh kabên jarênho tẽ gê me kunî arÿm amim ar akabên ma. Ar akabên man arÿm amim Jeju mar mexo amũ amikamên arÿm kôt kînh.

32 Metîndjwÿnh kabên jarênh djwÿnh ne me kute amimexkumrêx. Dja gar aminên ar apÿnh ne aben nhitepã memã akabên jarê. 33 Djâm ar aje akabên'ã atom ne aje aben kabên mar kêt mã? Djâm Metîndjwÿnh kute ar amã ar akangaja jadjärmã? Kati. Nãm kute memã me umar mexbit jadjärmã. Nãm ã apÿnh me kute amim Jeju mar ne kôt

* 14:27 'ã krâptî

ar aben pydjio ba djâri umar mexo ane.

³⁴ Nhyam kam me niredjwÿ. Mÿj dja ga me abikprônh djâkam nê? Djâm me nire kute memã arênhmã? Kati. Dja me anhikrên me my kabên ma. Djâm apÿnh me kute amim Jeju mar ne ar aben pydjio ba djâri me nire kute kam memã kabên 'ô jarênh? Kati. Kunîkôt me anhikrê. Ar akam me niredjwÿ, gê me me kudjwa anhikrên me my kabên ma. Me bakukâmãre kute Metîndjwÿnh kukràdjà'ã pi'ók no'ókkôt ne me nire kute me abikprônh djâkam me my kabên mar ne kute kôt amijo bamã. ³⁵ Ne me kute mÿjja'ô marmã, djâm me aben pydji djâkam kute me kukjêrmã? Kati. Gê me akrânmã aminhürkwâkam mjên kukja. Me kute amim Jeju mar aben pydjikam me nire kute kabên'ô jarênhkam ne mex kêt ne.

³⁶ Djâm ar ajô aje akabêno ijapanhmã? Djâm ar akumrêx ne gar aje Metîndjwÿnh kabên jarênhmo krax djwÿnh? Djâm ar gajbit ne Metîndjwÿnh kabên ar awÿr bôx? Kati. ³⁷ Godja me'ô we,

—Ibê Metîndjwÿnh kukwakam kabên jarênh djwÿnh, ane. Nâr,

—Ije Metîndjwÿnh Karô mar, ane. Gê tãmwã ikumrêx iman ijã ar amã,

—Paur kabênkumrêx. Kute gwaj bamã kabên'ã pi'ók no'ók ja ne mrãmri Bênjadjwÿr djwÿnh kute kum arênhkumrêx, ane. Dja ã ar amã ane gwaj kam arÿm

me'ôja markumrêx. ³⁸ Nâr, dja me'ô amakkre kêt prãm kwãrik wãnh me'ô kabênja mar kêt.

³⁹ Kam, akmere ar, ar akabên djwÿnhkôt aje Metîndjwÿnh kabên jarênhja amã kînh. Nhyam be, dja ar akam me'ô kute me bajtem kabên mar kêtjakam kabên'ô jarênh prãm jabej. Kwãrik wãnh kubê adjàptâr kêt. ⁴⁰ Ne kam ar akabên jarênh'ã atom kêt gê mex. Nhyam be, apÿnh dja gar aben nHITEPã akabêno aku'ê. Ije Metîndjwÿnh Karôkôt ar adjapênh'ã idjujarênh ino rer ne ja. Tãm ne ja.

15

Jeju tyk ne akubyn tîn'ã ujarênh.

Kar 2.23, 10.39, 13.29

¹ Jakam ba ajte ar amã Kritu'ã ujarênh ny jarê. Ije amrêbê ar amã 'ã ujarênh ny jarênh gar arÿm tu amim markumrêx ne 'ã adjukanga kêt. Ba ajte ar amã tãm jarê. ² Ar aje amim 'ã ujarênh nyja markôt Metîndjwÿnh arÿm ar apytã. Tãm dja ba ajte kaj bê ar amã arê. Ar aje kam tu amim mar tÿx rã'ã jabej arÿm ar apytã. Nâr ar aje mar kajgo jabej.

³ Metîndjwÿnh ne kute imã kabên mex jarênhja ba arÿm ar amã arê. Kritu ne arÿm gwaj bajaxwe pãnh ty. Amrêbê: Metîndjwÿnh kute me bakukâmãremã 'ã ujarênh nhyam me kute 'ã pi'ók no'ók kôt Kritu arÿm gwaj bajaxwe pãnh ty. ⁴ Ty

nhym me arým adjà. Nhym me kute ajte 'ã pi'ôk no'ôk kôt 'ã akatin akatin akati nhym arým akubyn tîn ne. ⁵ Nãm akubyn tîn nhym kam Pedru arým omũ. Pedru nhidji 'ôdjwýbê ne Xepa. Nhym kam Jeju kute ar anorbê 12djwý arým omũ.

⁶ Nhym kam ajte arngro pydjikam gwaj baje meo bakamy krãptĩ kubê 500 ne kam ajmã ijukri 'ã akre kuteja adjwýnhdjwý arým omũ. Me kute omũnhja krãptĩ ne akati jakam tîn ne ar ba rã'ã ne. Nhym me kwýbit arým ty. ⁷ Nãm me omũ nhym kam ajte Xijagu omũ. Nhym kam Jeju kute ar anorja kunĩ omũ. ⁸ Kam ne ba ba me tekren arým omũ. Ije mrãmri ne me prĩre nhõ akati nhõkre djà kôt me aêrbê bixadjwýr pyrãk. Imã Jeju kurê:o iba. Nhym kam memã amijo amirĩto ba nhym me omũho ba. Omũho ba ba kam badjwý arým omũ. Nãm ijaêrbê imã amijo amirĩt ba me totokbê arým omũ.

⁹ Jeju kute ar anorja djwý ar rũho kute ijakrenh mex. Bajbit mekam ikajgo pyrãk. Mrãmri ne me ren kute ijã memã kum, "Jeju ne Paur jano", anhÿr kêt. Ije me kute amim Jeju marjao ibikêho ibakam ne me ren ijã anhÿr ar ba kêt.

¹⁰ Nhym be, kati. Metĩndjwýnh tu kum ikaprĩ kôt* Jeju arým ijano ba arým

'ã idjujarênh ar iba. Djãm kum ikaprĩ kajgo? Kati. Ba ne ba kum idjãpêho ar kunĩ jakrenh mex. Djãm ba ne ba apê? Kati. Metĩndjwýnh ta ne tu kum ikaprĩn ikadjwýnhbê djan ijo ba. Ijo ban ikam apê ba arým kum apê. ¹¹ Nhym ar wãdjwý kàj bê memã 'ã ujarênh ar ba. Badjwý ba kàj bê memã 'ã idjujarênh ar iba. Bar aktã Kritu'ã memã ajarê gar kam arým tu amim markumrêx.

*Medjwý tyk ne akubyn tîn.
Ruk 20.37*

¹² Me arým kàj bê Kritu akubyn tîn'ã ar amã ajarê gar arým aje mar. Mÿkam ne ga ate ar akwý ajte memã kum,

—Kati. Me tyk akubyn tîn prãm kêtumrêx, anhÿro aba? ¹³ Ne ren mrãmri me tyk akubyn tîn kêt nhym Kritudjwý ren akubyn tîn kêt ne. ¹⁴ Ne ren mrãmri akubyn tîn kêt ba ren ar kàj bê 'ã ar amã idjujarênh ar iba kajgo. Ga ren ar gadjwý ren amim maro aba nhym ren arým kajgo:kumrêx. ¹⁵⁻¹⁶ Ne ren mrãmri me tyk akubyn tîn kêt nhym Kritudjwý ren akubyn tîn kêt ne. Ba ren ar kam me kunĩmã Metĩndjwýnh jarênh'ã ijêxnhõ iban memã,

—Metĩndjwýnh arým akubyn Krituo tîn, anhÿro iba. ¹⁷ Ne ren mrãmri Kritu akubyn tîn kêt ga ren ar amim maro aba nhym ren arým kajgo:kumrêx. Gar kam ren ajaxwe tũm rã'ã ne.

* **15:10** Djãm ba ne ba ijaxwe kêt nhym pãnh kum ikaprĩ Kati. Ba ne ba te ijaxwe kêtã. Nhym be, ta ne tu kum ikaprĩ.

18 Nhyim me kute Kritu mar arým tykdjwý ren akubyn tîn kêt ne ren mrâmri tu biknorkumrêx. 19 Gwaj ren batînri amim Kritu kamnhîx ne ren kam arým ty. Ne ren kam akubyn gwaj batîn kêt djâ ne gwaj ren kam bakînh? Kati. Gwaj ren kam bakaprîkumrêx. Ne ren bakaprîo katât me kunî jakrenh mex ne.

20 Nhyim be, kati. Mrâmri ne Metîndjwýnh akubyn Krituo tînkumrêx. Kam me kute amim Kritu mar tyk kunîdjwý dja me Kritu kôt akubyn tîn ne. 21 Pykakam me'ô djô'ã ne me arým ty. Ne kam akubyn tîndjwý pykakam me'ôdjwý djô'ã akubyn tîn. 22 Adão kôt me ja kunî Adão djô'ã ty. Nhyim Kritu kôt me ja kunî ajte Kritu djô'ã akubyn tîn.

23 Djâm me kumrêx akubyn tîn? Kati. Kritu arým tyn kam kumrêx akubyn tîn ne wabi. Dja î akubyn bôx. Akubyn bôx kambit dja akubyn ô me jao tîn.

24 Nhyim kam arým pykakam mýjja kunî aminhinomã amimê. Kam dja Kritu arým Bämmã me kanga. Kute meo baja kunî arým Bämmã me kanga. Kute kum me kanga djwýnhrà m dja pykakam me bënjadjwýr kunîo kajgo. Me 'itýx kunîo kajgo. Nhyim kam me arým meo ba kêt ne arým rerekre. Kam dja Kritu arým Bämmã ô me ja kunî kanga nhyim arým me kunîo ba. 25 Bir, ajbir jakam ne Kritu Metîndjwýnh kabênkôt arek meo ba. Dja

meo ba:n arým kurê djwýnh kunîmã rerek jadjâ. Ga, me kum bënjadjwýr rûnh pymakam rerekren parbé rôrôkja pumû. Kurê djwýnh kunîdjwý dja Kritu pymaje rere:kre.

26 Gwaj badjwý. Mýj dja gwaj bajon? Bir, dja gwaj bajo ban arým akubyn gwaj bajo tîn. Gwaj kam batyk kêtumrêx. Gwaj bakurê djwýnhbê batykdjwý dja kêtumrêx. Gwaj bakurê djwýnho ino rer ne ja. 27 Nã, dja Kritu kurê djwýnh kunîmã rerek jadjâ. Amrêbê ne me me bakukãmãremã 'ã ajarên memã kum,

“Arým ne me kunîmã rerek jadjâ nhyim me kunî arým umaje parbé kum rôrôk ne”,
ane. Amrêbê me ã Kritu'ã ane. Me bakukãmãremã ane. Kam dja Kritu arým me kunîmã rerek jadjâ. Djâm kam Metîndjwýnh ta Kritumã rerekre? Kati. Mýjja kunî, me kunî Metîndjwýnhmã rerekren kam arým Kritumã rerekre. 28 Kute me kunîmã rerek jadjâr nhyim me kute o bënjadjwýr raxkam dja Kra ta arým Bämmã bënjadjwýr rax jarê. Nhyim kam Bãm arým me kunîmã rax'ã pydji. Ta ne Kra kadjy mýjja kunîmã rerek jadjâ.

29 Ê, jadjwý. Me kute me tînri ngômã me angjênh kêt nhyim me arým tyk. Nhyim me kute me tykja mar kadjy ne me ãm djâkam ngômã me tînja jangjênho ba. Ne ren mrâmri me tyk we akubyn

tîn kêt nhym ren me ngômã me angjênh kajgo. Nhym be, kati. Mrãmri me tyk akubyn tînkumrêx.

³⁰ Badjwÿ myt kunîkôt imã me kute ibîn pyma. ³¹ Akati kunîkôt imã me kute ibîn pyman mã kum idjâpênh ar iba. Ne ren me tyk akubyn tîn kêt ba ren ã idjâpênho anhÿr kêt nhym ren me kute ibîn prãm kêt. Ba ren kam imã ibîn pyma kêt. Ba ne ba Bênjadjwÿr djwÿnhbê Kritu Jeju'ã ajarê gar 'ÿr amijo akêx. Kam ikînhkumrêx ne mã ar ajo amra. Ne ren me tyk akubyn tîn kêt ba ren ar amã Kritu'ã idjujarênh kêt gar ren kam amim mar kêt. Ba ren kam ã ar akam ikînho anhÿr kêt. Nhym be, kati. Me tyk akubyn tînkumrêx.

³² Krîraxbê Epexu jakam me kute ibîn prãm. Ga, me kute rop djâkrêo kê nhym kute me par prãmja pumû. Nã bãm memã Kritu'ã ajarê nhym me arÿm imã àkrê:n ibîn prãm. Ne ren me tyk akubyn tîn kêt ba ren ba akubyn itîn kêt ne ren ajmã nê. Ren me Epexukam ibi ba ren akubyn itîn kêt ne ren ajmã nê. Nhym be, kati. Dja me ibîn ba akubyn itînkumrêx. Nhym be, amrêbê ne me arîk abenmã kum,

“Dja akatibê gwaj batyk ne babiknor jabej.

Gwaj kam on batînri amijo kînhbit.

Gwaj banhõ kwÿ krênh bakõm rax ne bakînh kati”, anhÿro ba.

Ne ren gwaj batyk ne akubyn batîn kêt ba ren mekôt ã ikabêno ane. Nhym be, kati. Me tyk akubyn tînkumrêx. ³³ Kwârîk wãnh gê me ar amã 'êx ne ar anoo biknor kêt. Amrêbê me memã kum,

—Dja me mexja me axweo õbikwan kôt ar ban ï arÿm me axweo axwe, ane. Kôt ne me kute arênhja. Kam kwârîk wãnh gê me ar anoo biknor kêt. Ga ren ar amim me kabên man ren arÿm me kôt ajaxwe. ³⁴ Wãkam me kwÿ kute Metîndjwÿnh mar kêt. Gora ar amiman amijãno djan ajaxwe kêt. Ar apijãmmã ne ba ar amã ja jarê.

Akubyn me tînkam mÿj dja me ïkam kute?

A Kô 5.1; Pir 3.21

³⁵ Godja ar ajõ ikukij ne imã,

—Arÿm gwaj batykkam mÿj dja gwaj akubyn batîn on? Mÿj godja gwaj banhîkam kute? ane.

³⁶ Ajbã. Purkam aje mÿjja 'y kreo amõrkam ne gar aje mÿjja 'y jangjênh kute me tyk jangjênh pyræk. Gar ren aje 'y jadjâr kêt nhym ren ingrõt ne abatành kêt. Gwaj badjwÿ ren batyk kêt gwaj ren akubyn batîn kêt.

³⁷ Gar bàygogo 'y nàr atemã 'y 'õdjwÿ kre nhym kam ingrõt ne kam bàri abatành ne. Djãm bàri jabatành pro ne ga kre? Kati. 'Ybit. Djãm bàri jabatành kute 'y pyræk? Kati. Atemã. ³⁸ Apÿnh mÿjja djãri ne Metîndjwÿnh kute 'y kadjy bàri nhipêx. Kute amim 'ã karõ kôt kute ipêx.

Pi'y kadjy ne kute pi'y bàri nhipêx. Katêbàri 'y kadjy ne kute katêbàri bàri nhipêx. Apÿnh mÿjja djàri ne kute 'y kadjy bàri nhipêx.

³⁹ Djâm axikôt ne mÿjja nhî? Kati. Apÿnh me banhîmê mry nhîmê àk nhîmê tep nhîmê. Apÿnh mÿjja nhî. ⁴⁰ Me apÿnh kàjkwakam mÿjja pumûn kam kum kînh. Myt pumû, mytyrwÿ pumû, kanhêtire pumûn kam kum kînh. Apÿnh me kum mÿjja kînh djàri ne me omûn kum kînh. Ne apÿnh pykakam mÿjja pumûn kam kum kînh. Mry pumûn, tep pumûn, bà pumûn kam kum kînh. Apÿnh me kum mÿjja kînh djàri ne me omûn kum kînh. Kàjkwakam mÿjjamê pykakam mÿjja ne me apÿnh kum mÿjja kînh djàri. ⁴¹ Me kute myt pumûnhkam kum kînhkumrêx. Ne kute mytyrwÿ pumûnhkam kum kînhkumrêx. Ne kute kanhêtire pumûnhkam kum kînhkumrêx. Apÿnh kanhêtire djàri ne me omûn kum kînhkumrêx.

⁴² Me tyk akubyn tînkamdjwÿ. Me tyk jangjênhja myt tâmkam punu. Nhyim be, akubyn me tînkam arÿm punu prâm kêtkumrêx. ⁴³ Me kute me angjênhkam me kum me kînh kêt. Nhyim be, akubyn me tînkam me arÿm kum me kînhkumrêx. Me kute me angjênhkam tÿx kêt. Nhyim be, akubyn tînkam me arÿm 'ityxkumrêx. ⁴⁴ Pykakam me î. Kàjkwakam atemã me î. Pykakam me ne me î jangij. Nhyim be, akubyn me tînkam

ne me atemã î. Me kàjkwakam me îjao î.

Pykakam me î nhyim kàjkwakamdjwÿ atemã me î. ⁴⁵ Ikabênja kôt ne me amrêbê: memã kum, "Me banhingêt Adão kumrêx ne Metîndjwÿnh ipêx ne akôn o tîn nhyim arÿm tîn ne."

Nãm me amrêbê ã me bakukãmãmê ane. Nhyim be, Adão kôt Adão 'ôdjwÿ ne kubê Jeju. Ne kute mÿjja kunîo tîno ba. ⁴⁶ Metîndjwÿnh kute pykakam me ipêxkam djâm kàjkwakam me îo ne me î? Kati. Pykakam me î jao ne me î. ⁴⁷ Adãoja kumrêx ne Metîndjwÿnh pykao kum î. Nhyim be, Jeju, Adão 'ôdjwÿja ne kàjkwakam me îo î. ⁴⁸ Adão nhîja kumrêxo pykabê me bakunî nhî. Kàjkwakam Adão 'ôdjwÿ nhîo ne kàjkwakam me ja kunî nhî. ⁴⁹ Nhyim be, arÿm gwaj batyk ne akubyn batîn ne badjâbirkam mÿj dja gwaj banhîkam kute? Djâm Adão nhîo gwaj banhîmã? Kati. Dja gwaj atemã banhî kute kàjkwakam Jeju nhî pyrâk.

Dja meo kukrà kêt ne meo ny.

Tex k 4.16

⁵⁰ Djâm me banhî, me bakamrô jao dja Metîndjwÿnh kàjkwakam me bajo ba? Kati. Me banhî ja rã'ã, Metîndjwÿnh kute me bajo ba prâm kêt. Me banhî punu prâmkam. Nhyim be, kàjkwakam mÿjja punu prâm kêt.

⁵¹ Ba ar amã mÿjja bipdjur tûm jarê gar ama. Djâm gwaj bakunî dja gwaj ty? Kati.

Gwaj bakwÿ dja gwaj batyk kêt. Nhyim be, gwaj bakunîmã dja Metîndjwÿnh atemã gwaj banhî nhîpêx. ⁵² Dja gwaj banhipêxo kukrà kêtô kute gwaj bano bikraro kukrà kêtja pyrâk. Dja me kunî, mÿjja kunî aminhinomã amimê nhyim kadjy mrânh djwÿnh arÿm ô'i kakô. Nhyim kam Metîndjwÿnh akubyn me tyko tîn ne. Dja me ï punu prãm kêtô akubyn meo tîn ne. Ne kam arÿm gwaj badjwÿ atemã gwaj banhî nhîpêx.

⁵³ Gwaj banhî tÿmja ne punu prãm nhyim be me ï punu prãm kêtô dja gwaj banhî ny. Jakam gwaj batyk prãm nhyim be dja gwaj ï batyk prãm kêt ne batîn rã'ã: rã'ã ne. ⁵⁴ Dja gwaj banhî punu prãm kêt ne batyk prãm kêt ne Metîndjwÿnh kôt batîn ne ar baba rã'ã: rã'ã ne. Nhyim kam me kute amrêbê: mÿjja jarênhja dja katorkumrêx. Amrêbê: ne me memã kum,

“Arÿm me tyk kêt. Arÿm akubyn meo tîn nhyim me arÿm tyk kêtumrêx. Ne tu tîn rã'ã: rã'ã ne.”

Nãm me amrêbê ã me bakukãmãremã ane nhyim me arÿm 'ã pi'ók no'ók ne. ⁵⁵ Nhyim kam me ajte memã kum,

“Ga, mÿjja kakrit kute me kamjÿr nhyim me arÿm tykja pumÿ.

Dja Bênjadjwÿr djwÿnh me batykjao apêx kute mrãmri ne me kute mÿjja kakrit perey

jakâr nhyim kute arÿm me kamjÿr kêt pyrâk.

Bênjadjwÿr djwÿnh dja akubyn me tyko tîn. Nhyim kam nhÿnhjakam me ajte tykmã? Kati. Arÿm me tyk kadjy kêtumrêx.

Ga, me tÿx kute me pa 'amÿnh ne kute meo baja pumÿ. Nhyim me te kator ne te ta ar ba prãmje.

Me kunîdjwÿ ne me aben djô'ã tyn te tîn ne ar ba rã'ã prãmje.

Nhyim be, Bênjadjwÿr djwÿnh dja akubyn me tyko tîn. Nhyim kam nhÿnhjakam me ajte tykmã? Arkati. Arÿm me tyk kêtumrêx.”

Nãm me amrêbê ã me bakukãmãremã ane nhyim me arÿm 'ã pi'ók no'ók ne. Nhyim kam me aben djô'ã arê:n arêho mör tãmtã:. Me bakamingrãnyre dja gu me ajte arêho bamör tãmtã: arÿm 'ÿr o bôx. Mrãmri me batyk kêtumrêx'ÿr o babôxumrêx.

⁵⁶ Mÿjja kakrit kute me kamjÿrkôt ne me ty. Me axwekôtdjwÿ ne me tyn arÿm me biknor tokry djakam akuno. Ne kam mÿj ne me kute amijaxwe mar on? Bir, me memã Môjdjê kukràdjã jarê nhyim me arÿm amijã kuman amijaxwe ma. Ne kam arÿm te axwe kêt prãmje. Te: axwe kêt prãmje ar ba:n arÿm axwe pãnh tyn kam me biknor tokry djakam akuno.

57 Nhym be, Metîndjwÿnh ne ukaprīkumrêx ne arÿm Bênjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu jano. Nhym kam arÿm gwaj bajaxwe pân̄h tyn akubyn tîn. Dja gwaj kôt te tyn akubyn batîn. Akubyn batîn ne ajte batyk kadjy kêt-kumrêx, bajaxwe kadjy kêt-kumrêx. 58 Kam, akmere, àpnhîre, dja gar arek Bênjadjwÿr djwÿnhkôt adjâm tÿx ne tu amim mar tÿxkumrêx. Kwârîk wân̄h 'ã adjukanga kêt. Mÿjja 'ôkôt 'ã adjukanga kêt. Kum adjâpênh kumex râ'ã. Bênjadjwÿr djwÿnhkôt adjâpênhja kajgo kêt-kumrêx.

16

Metîndjwÿnh nhô me ja kadjy pi'ôk kapri'ã kute memã karô ne ja.

Kar 11.29; Rô 15.25; A Kô 8.1; Xim k 6.18

1 Jakam Metîndjwÿnh nhô me ja kadjy pi'ôk kapri'ã ije ar amã karômã. Dja gar Jeju nhô me jamã pi'ôk kapri jano. Ije krîraxbê Garaxakam me kute amim Jeju marjamã arênh kôt dja gar memã pi'ôk kapri jano.

2 Pi'ôk kamrêk kunîkôt dja gar akunî me kadjy anhô pi'ôk kapri kwÿ jadjuw. Apÿnh ar anhô pi'ôk kaprija nhidji kôt dja gar me kadjy kwÿ jadjuw. Ar anhô pi'ôk kapri rax jabej ar anhô rax kwÿ tan me kadjy adjuw. Nâr ar anhô ngrire jabej ngrire kwÿ tan me kadjy adjuw. Adjuw ne o atom. Dja ba bôx

nhym arÿm o atom pro. O atom pro ba kubyn kam 'ã idjã'wÿr ar iba kêt.

3 Dja ba bôx gar amim amikam me'ô aro amiptân imã ar arê. Ba kam ar'ã pi'ôk no'ôk ne arkum kungân arÿm krîraxbê Djeruxarê'ÿr ar ano. Gê ar pi'ôko tên anhô pi'ôk kapriô tê. Ne Djeruxarê'ÿr o tên o bôx ne memã kungã gê me omũ. Ne kam arÿm ar mar katât. 4 Nâr kon, gar me'ÿr ijanor prãm jabej ba dja ba me'ÿr aro tên aro bôx. Dja gar ã pi'ôk kapriô ane. Tãm ne ja.

5 Jakam dja ba ar awÿr itêm'ã ajarê. Wãm ar awÿr gêdja ba ï tên ar apumũ. Gêdja ba pykabê Mateni kumrêxkam tê:n kam ajte amũ ar awÿr tên bôx. 6 Ne kam ar akam arek idjâm jabej ar akam ijã na apêx jabej. Gar kam amũ itêm kadjy ikôt o kangôn ijano. Ba kam o ajte amũ itêm kadjy 'itÿx ne. 7 Djâm jakam dja ba ar awÿr tên bôx? Kati. Ne ba ren jakam ar awÿr tên ren ar akam idjâm 'iry kêt ne ren ajte amũ tê. Arek ar akam idjâm 'iry kadjy ne ba amima. Metîndjwÿnh kute amim ijã karô kôt ikabênkumrêx jabej dja ba arÿm ã ar akam ane.

8-9 Nhym be, krîraxbê Epexujakam ne ba idjâpênh mexkumrêx. Me kum idjujarênh kînh. Nãm me kute mrâmri ne me kute memã 'ã ijê djã'ã 'yr ne memã, "Ajrã amrê wadjã", anhÿr pyrâk ne me kum idjujarênh kî:nh. Ba memã Kritu'ã ajarê nhym me ma:ro kumex. Nhym me kwÿ

krăptîdjwÿ kute ikapêrkâr ne ibê âptâr prămkumrêx. Gêdja ba kam arek jakam ar iba. Ar iba: nhym me bikprôn timer dja nhô akatibê Pêxiko ijâ apêx ba kam arÿm wăm itêmmă.

¹⁰ Nhym godja Ximoxi ar akam bôx jabej dja gar kam kum akabên mexbit jarê. Abenmă ikabên ja jarê gê ar akam bôx gar amă abê. Ne kam kum akabên mexo akabên gê umar mex. Mÿkam dja gar ã kum ane? Bir, năm ikudjwa mă Bênjadjwÿr djwÿnhmă âpênh ba. Kam dja gar ã kum ane. ¹¹ Kwărik wănh ar ajô amă kurê kêt. Ne amrê ajte tēm kadjy dja gar kôt o kangô gê tÿx ne umar mex ne amrê tē. Nă băm amiwÿr kam amak ar o iba. Gwaj baje aro bakamy Ximoxikôt môrjadjwÿ ne ba amiwÿr arkam amak ar o iba.

¹² Apôrdjwÿ ne ba o ikamy. Nă băm te ar awÿr tēmă kum ikabên mex jarê nhym mă imă,

—Kati. Jakam me'ÿr itēm prăm kêt, ane. Ta dja 'ôkam arÿm ar awÿr tē.

¹³ Ar ajaxwebê amijă ano tÿx. Kritukôt adjăm tÿx ne tu amim mar tÿxo aba. Me kum Metîndjwÿnh kînh kêtja dja gar amă me uma kêt ne atÿx. ¹⁴ Amă me abêbit. Amrănh kunîkôt amă me kunî jabê.

¹⁵ Nhym kam Exepa nhô kikrekam ar ja ne ar amrêbê Metîndjwÿnh'ÿr amijo akêx. Pykabê Akajakam ar kumrêx 'ÿr amijo akêx. Ja ne gar arÿm aje mar. Năm ar mă Jeju nhô me ja kôt o kangôn timer

ar o ba. Arkum me kôt o kangôn timer kînhkumrêx. ¹⁶ Dja gar ar kabên ma. Ne me kute ar kudjwa Metîndjwÿnhmă âpênh tÿx ar o bajadjwÿ kabên ma. ¹⁷ Exepamê Potunamê Akaku ar arÿm amrê iwÿr bôx ba arÿm ikînhkumrêx. Gar amrê iwÿr abôx kêt ne ikôt o kangôn timer kêt. Nhym kam ar arÿm iwÿr bôx ne ikôt o kangô. ¹⁸ Ba kam arÿm ikînhkumrêx ne. Wăkam ar gadjwÿ amybÿm dja gar arÿm aman idjô'ă akînhkumrêx. Dja ar wăm tēm bôx gar ar aman abenmă ar mex jarê.

Kute apÿnh ôbikwa djâri kum amikabên mex janor.

¹⁹ Pykabê Adjijjakam apÿnh me kute amim Jeju mar ne ar aben pydjio ba djâri ne me ar amă kabên mex jarê. Ba me kuman arÿm pi'ôk jakam wăm ar amă arê. Akwiremê Prixira ar amă kabên mex jarê. Arkum ar ajabê ne ar amă amijarê. Ar ũrkwăkam me kute amim Jeju mar ne ar aben pydjio bajadjwÿ ne me ar amă kabên mex jarê. Ba me kuman arÿm pi'ôk jakam wăm ar amă arê. ²⁰ Jakam gwaj bakamy kunî ar amă kabên mex jarê ba kuman arÿm wăm ar amă arê. Dja gar abenwÿr abôxkam abeno arôrôk ne aben pa krij.

²¹ Ba ibê Paur ne ba in-hikrao ar amă ikabên mex ja'ă pi'ôk no'ôk ne.

²² Godja ar akam me'ô kum Bênjadjwÿr djwÿnh jabê kêt jabej Metîndjwÿnh

dja o ajkê nhym arÿm
me biknor tokry djâkam
akuno. Gêdja Běnjadjwÿr
djwÿnh bôxkumrêx. ²³ Gê
Běnjadjwÿrbê Jeju tu kum ar
akapří.*

²⁴ Ota, jakam ba imã ar
ajabêkumrêx. Kritu Jeju kum
ar ajabê. Ba kôt imã ar akunĩ
jabêkumrêx. Tãm ne ja.

---

* **16:23** Djãm ar ga ne gar adjukapří nhym pãnh arÿm kum ar akapří Kati. Ta ne tu kum ar akapříkumrêx.

Paur kute Kôritukam me jamã atâri pi'ôk no'ôk ne ja.

Paur ajte krîraxbê Kôritukam me jamã pi'ôk no'ôk ne. Paur kum me abê nhym be me ja ne me Paur japryñ 'ã abenmã kum,

—Kati, Metîndjwýnh kute Paur janor kêt. Ta ne arîk ar ba, ane. Kam ne Paur kaprî rax ne ajte memã pi'ôk no'ôk ne memã kum,

—E kum be mrãmri ne Metîndjwýnh tu amim id-jarkumrêx ne apýnh pyka kunîkôt me ja'ýr ijano, ane. Ne kam prîne memã amijã ajarê. Amitokry djã kunîkôt memã arê. Be, Metîndjwýnh ne tokry japôkmã, umar punu japôkmã tu o tÿx ne nêje mÿjja punuo ajngrã. Xatanaj ne memã mÿjja punu ngã nhym be Metîndjwýnh ne raxo Xatanaj jakre ne tu me nêje mÿjja punuo bingrãho ba. Nãm ã Metîndjwýnh umao kute nêje mÿjja punuo bingrãho bao ane nhym Paur memã amijarên kam ajte memã apýnh mÿjja'ã karô.

¹ Ba ibê Paur. Kritu Jeju ne ijano ba memã 'ã idjujarênh ar iba. Metîndjwýnh kabênkôt ne ijano ba 'ã idjujarênh ar iba. Ximoxidjwý ne ikôt dja. Gwaj baje Ximoxio

bakamy. Ba ne ba pi'ôk no'ôkkam ar amã ikabên jarê. Krîraxbê Kôritukam ar aje amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio abaja ne ba ar amã ikabên. Bu'ã pykabê Akaja kunîkôtdjwý Metîndjwýnh kute ar ajo ô me ja ba ar amã ikabên. ² Metîndjwýnhbê ne me Babãm. Ne Bênjadjwýr djwýnhbê ne Jeju Kritu. Gé ar tu kum ar akaprîñ* ar ajo ba gar adjumar mex rã'ã ne.

*Apýnh me kaprî djari nhym Metîndjwýnh akubyn meo kînh.
Kor 1.11; A Tex 2.16*

³ Metîndjwýnhbê Jeju Kritu Bãm. Kubê gwaj banhô Bênjadjwýr djwýnhbê Jeju Kritu Bãm. Ba kum mextire jarê. Mÿkam ne ba kum mextire jarê? Bir, me Babãm djwýnh ne ukaprîkumrêx. Ga, me kaprî nhym Metîndjwýnh kute me kunimã kînh jangjênhja pumû. ⁴ Ar ba ne bar apýnh ar ikaprî djari kuma. Bar amikanê man me Jeju'ã kum ar ikurê man apýnh ikaprî ja ma nhym Metîndjwýnh arým kunîkôt akubyn ar ijo kînh. Mÿj kadjy ne ã ar ijo kînho ane? Bir, dja me'ôdjwý kaprî jabej bar amikudjwa akubyn o kînh nhym arým ar ikudjwa kînh. Metîndjwýnh ta kute ar ijo kînh o dja bar ajte me'ôo kînh. Ja kadjy ne ã ar ijo kînho ane.

⁵ Amrêbê Kritu tokry: bar kôt arým itokry kumex ma. Memã 'ã idjujarênhkôt itokry ma nhym Kritu arým mã

* **1:2** Djãm ar ga ne gar adjukaprî nhym ar pãnh arým kum ar akaprî Kati. Ar ta ne ar tu kum ar akaprîkumrêx.

ar ijo kīnh bar ikīnhkumrēx.
⁶ Mỳj kadjy ne bar itokry? Bir, dja bar itokry gar arỳm amim Metīndjwỳnh ma nhym arỳm ar apytà. Gar kam akubyn akīnh. Te atokryn akubyn akīnh ne. Nàr, godja bar akubyn ikīnh jabej. Mỳj kadjy dja bar akubyn ikīnh? Bir, ar gadjwỳ dja gar kam akubyn akīnh ne arỳm atokrykam atỳx. Ne kam aje amim Jeju mar'ã adjukanga kêt. Godja gar atokry kute ar itokry pyràk jabej ne kam arỳm ar ima. Ne kam ar ikudjwa atokrykam atỳx ne aje amim Jeju mar'ã adjukanga kêt. Ja kadjy dja bar akubyn ikīnh.
⁷ Itokryn mã: ikīnh. Ne kam ar ajã amim,

—Godja ar ikudjwa tokry jabej ne kam ikudjwa ã kīnho ane. Bar amim anen kam tu amim ar akīnh kamnhīxkumrēx.

⁸ Akmere, àpnhīre ar, bar ar amã pykabê Adjijkam itokry jarê gar ama. Ar itokry kume:x. Bar te: ikatormã te: amijo anen kam arỳm amikukãm itykbitkam ama.
⁹ Mrãmri ne bar mã amim,

—Dja me ibĩ. Dja me ibĩ, anhỳr ar ibakumrēx. Mỳj ne bar kam kuma? Bir, dja me ar ikangrõnho ba, bar arỳm amikanarrãm ar iba kêt ne arỳm tu amim Metīndjwỳnhbit kamnhīxkumrēx. Ta kute akubyn me tyko tĩn djwỳnh dja bar tu amim kamnhīx tỳxkumrēx. ¹⁰ Ta ne kute ar ityk jabê ar ipytàr. Ar ityk pymatijabê ar ipytàr ne kute kubê ar ipytàr rã'ã. Ba tu

amim kamnhīxkumrēx ne amim,

—Mrãmri dja kubê ar ipytàr rã'ã ne, ane. ¹¹ Ar gadjwỳ dja gar ar ikôt o kangõn Metīndjwỳnhmã ar ijo a'wỳ. O dja gar ar ikôt o kangõ. Ar ikadjy Metīndjwỳnh 'wỳr ar o aban o ar ikôt o kangõ. Nhym kam arỳm ar akabên man ar akabênkôt kum ar ikaprĩn ar ipytà. Gar kam akīnho akumex ne ar ikôt Metīndjwỳnhmã amikīnh jarê.

Paur kute memã 'êx kêt'ã amijarēnh.

¹² Wãkam me kwỳ ar ijã memã kum, “Paur ar 'êxnhīkumrēx”, ane. Djãm mrãmri me kabênkumrēx? Kati. Bar akubyn amijo tēn amrêbê ar akam ar ibaja'yr amijo bõx ne amiman amim,

—Kati. Nãm me ijã 'êx. Nhym bê ne ba mekam ijêxnhi ar iba. Kati. Ba ne ba Metīndjwỳnh mexo imex ne mekam ar iba. Metīndjwỳnh kôt ijêxnhi kêtumrēx ne mekam ar iba. Ibu'ã me kum Metīndjwỳnh kīnh kêtja ba memã ijêx kêt. Nàr, me kute amim Jeju marmã ijêx kêtumrēx ne mekam ar iba. Nã bãm ã amimaro anen arỳm amikôt ar amã amijarê. Djãm me kute amidjwỳnhbito kīnhja we krã mex kôt ne bar ikrã mex ne ar akam ar iba? Kati. Ba ne ba ikrã mex kêt. Nhym be, Metīndjwỳnh ta ne tu kum ikaprĩ ba arỳm ikrã mex ne ar akam ar iba. Ba ar amã amikôt amijarēn amikam ikīnhkumrēx. Amikam ikaprĩre kêt.

¹³ Ije ar amā pi'òk no'òk kam ikabēn jarēnhdjwỳ. Djām ikabēn krāptī? Kati. Ba ikabēn pỳnh ne arēn 'ā pi'òk no'òk gar arỳm omũn ama. Ba kam ar ajā amim,

—Dja me ĩ imar pydji. Ne imar pydji rā'ā ne. ¹⁴ Be, kraxje me kute prīne imar mex kēt rā'ā. Godja me ĩ imar pydji. Nā bām ā ar ajā amim ane. Dja gar ĩ iman ikam akīnhkumrēx kute mrāmri ne ije ar akam ikīnh pyrāk. Dja Bēnjadjwỳr djwỳnh akubyn bōx ba ar akam ikīnhkumrēx. Nā bām ā ar amaro ane.

¹⁵ Ar ije ā ar amaro anhỹrkam ne ba bit tēmbē ar awỳr itēm ne ibōx ne ije ar amā arēnh gar aje amim Jeju mar mexo amũ amikamēnhmā. Kam ne ba bit ajte akubyn ar akam ibōx ne ije ajte ar amā arēnh gar ajte o amũ amikamēnhmā. ¹⁶ Ba ar ajā amim,

—Dja ba me kumrēx 'ỳr bōx. Krīrāxbē Kōritukam me'ỳr bōx ne mekam ar iban amũ pykabē Mateni'ỳr tē. Ne kam Mateni kurũm akubyn tēn ajte mekam bōx. Nhyam kam ajte amũ pykabē Djudēja'ỳr itēm kadjy godja me ikòt o kangō ba arỳm 'ityx ne tē. Nā bām ā ar ajā amim ane. Nhyam be, kati. Ar akam ibōx kēt. ¹⁷ Djā nā bām bit ar akam ibōxmā ne arīk ikabēn dji? Kati. Djā nā bām me kum Metīndjwỳnh kīnh kētja kudjwa ikabēn amānhkrut ne ar amā,

—Nā. Dja ba ar awỳr bōx, anen atekam ajte amim,

—Kati. Dja ba ar'ỳr ibōx kēt, ane? Kati. Ikabēn amānhkrut kēt.

¹⁸ Metīndjwỳnh kute kabēn pỳnh ne arēnh ba ije kudjwa ikabēn pỳnh ne arēnh. ¹⁹ Bamē Xibanumē Ximoximē ne bar kāj bē ar amā,

—Metīndjwỳnh Krabē Jeju Kritu dja gar tu amim markumrēx nhyam arỳm ar apytā, ane. Djā ne bar atekam ajte ar amā, “Kati. Dja ar apytār kēt”, ane? Kati. Dja gar tu amim markumrēx nhyam mrāmri arỳm ar apytār kumrēx. ²⁰ Metīndjwỳnh ne gwaj bamā,

—Dja ba ĩ ar amā apỳnh mỳjja mex ngā. Ar aje tu amim Kritu markam dja ba ĩ ar amā kungā. Dja gar ikòt atīn ne ar aba rā'ā: rā'ā ne. Mỳjja kumex dja ba ar amā kungā. Nām ā gwaj bamā anen kam kabēn pỳnh ne arē. Kabēn pỳnh ne arē gwaj arỳm mar pỳnh ne abenmā kum,

—Mrāmri ne arēnhkumrēx, ane. Gwaj ā abenmā ane nhyam Metīndjwỳnh arỳm gwaj bakam kīnhkumrēx.

²¹ Kritu ne kute gwaj bamā tỳx jangjēnh. Ar bamē ar gamē kute gwaj bamā tỳx jangjēnh gwaj tu amim mar tỳxkumrēx ne 'ā badjukanga kētkumrēx. Nām gwaj bamā Karō jano nhyam arỳm ar gwaj bajo ba. ²² Ga, me kute mỳjja 'ā aminhidji nhôr nhyam arỳm amirītkumrēxja pumũ. Gwaj badjwỳ arỳm ne gwaj bamā Karō jano nhyam arỳm gwaj bakam nhỹn gwaj bajo

ba. Gwaj kam arým amikam Karō man amim,

—Mrāmri ne Metīndjwýnh arým ijo krakumrēx. Ga, arým kute imā Karō janor nhym kute ijo bakumrēxja pumū, ane.

Gwaj amim anen arým kuma. Arým Metīndjwýnh gwaj bajo kra. Ja ne gwaj kuma. Karō kute gwaj bajo bakōt ne gwaj kuma. Ga, me kute memā mýjja rūnh nhōrmān kute kukām memā kryre nhōrja pumū. Nhym me amim kryre jamýn arým amiwýr rūnh kamnhīxkumrēx. Gwaj badjwý Metīndjwýnh arým gwaj bamā Karō jano nhym arým gwaj bajo ba. Gwaj kam arým amim,

—Ga, Metīndjwýnh arým kute imā Karō janorja pumū. Ga, kute ijo baja pumū. Mrāmri dja ba kàjkwakam kōt itīn ne ar iba rā'ā: rā'ā ne, ane. Karō gwaj bajo ba gwaj kam amim anen kam arým baje mrāmri ja markumrēx. Mrāmri kàjkwakam Metīndjwýnhkōt batīn rā'ā: rā'āja markumrēx ne amiwýr kamnhīxkumrēx.

²³ Amrēbē ne ba pi'ōkkam ar amā me'ō jaxwe jarē. Me'ō jaxwe: ar akam ar ba gar ate akrā nhym arek ar akam axweo ba rā'ā. Ba ren on ar awýr bōx ne ren arým 'ā ar amā ikabēn ne ren ar amā kaprī jadjà. Ije ar amā akaprī jadjà karō ne ba on ajte Kōritukam ar awýr ibōx kêt. Mrāmri ne ba ar amā amijarēnhkumrēx. Metīndjwýnh

ne kute imar. Nok ba ren ar amā ijēx nhym ren ajmā ijōn. Mrāmri ne ba ar amā amikōt amijarēnhkumrēx.

²⁴ Ar aje amim Bēnjadjwýr djwýnh Jeju marmā ne bar ar awýr ibōxmā. Djām ar ije ar akam amijo ibēnjadjwýr ne ibamā? Kati. Ar ba ne bar ije ar amā kàjmā akīnh kamēnhmā. Kritu pydjibit ar aje tu amim markumrēxmā. Tām dja ar ajaxwebē ar amā tỳx jadjà gar mā kōt ar amijo aban 'ā adjukanga kêt.

2

¹ Ar akaprī karō ne ba amim,

—On me'ýr itēm prām kêt. Nok ba ren me'ýr bōx ne ren memā kaprī jadjàr mex ne, ane. ² Nā bām ren ar amā kaprī jadjàr mex nhym mýj me'ōja ren ijo kīnh? Gar ren akaprīkam te aje ijo kīnhmā.

³ Kam ne ba amrēbē amikukām ar amā pi'ōk no'ōkkam ikabēn jarē. Ar aje ikutēp abeno mexmā ne ba ar amā arē. Ba ar awýr itēm ne ibōx ne ije ar apumūnh ne idjumar punu kêt kadjy ne ba ar amā arē. Ar aje ijo kīnhmā ne ba bit tēmbē ar awýr itēm ne ar awýr ibōxmā nhym ren ate ar akwý imā idjumar punu jadjà. Ar akwýkam idjumar punu karō ne ba amrēbē amikukām ar amā pi'ōk no'ōk ne. Nā bām ar amexkam amakbē amim ar akunī kamnhīx ne. Ba ar awýr bōx gar iro'ā akīnh kadjy ba tu amim ar amex kamnhīxkumrēx ne. ⁴ Nā bām ar akam idjumar punu rax ne

ikadjwÿnhbê itokry kumex man mu:w. Djām ije ar amã ar akaprĩ jadjār kadjy ne ba ar amã pi'òk no'òk? Kati. Ar aje imar kadjy. Imã ar ajabê:ê. Ar aje imar kadjy ne ba ã amrêbê amikukãm ar amã pi'òkkam ane.

Me kute me'õ axwe maro biknor'ã kute memã karõ.

Ruk 17.3; Gar 6.1; Ep 4.32

⁵ Ije amrêbê pi'òkkam ar amã me'õ jaxwe: jarênhja djām bajbit ne imã ikaprĩ jadjà? Kati. Ar gadjwÿ ne ar akunĩmã kaprĩ jadjà. Ba ar amã iprĩren ar amã me'õ jaxwe jarê. ⁶ Aje, kwãrĩk wãnh ajte ijukri me'õjamã kaprĩ jadjār kêt. Mrãmri amrêbê me'õja axwen kam arÿm kaprĩre. Ar akrãptĩ arÿm axwe pãnh kum kaprĩ jadjà. Jao dja gar krãta. Kwãrĩk wãnh ajte kum kaprĩ jadjār kêt.

⁷ Jakam dja gar on me'õja jaxweo aknon ajte mar kêt. Ne kam tu o kĩnh gê akubyn tÿx ne. Gar ren kum kaprĩ jadjār rã'ã nhym ren kaprĩbê te amijo anen arÿm rerek mex ne. ⁸ Dja gar ajte kum,

—Mrãmri ar imã ajabêkumrêx, kam memã, “Ba on”, anen arÿm amũ pykabê Mateni'ÿr Xitu jabej tẽ.

⁹ Be, ije amrêbê ar amã ikabên'ã pi'òk no'òkja ije ar amar kadjy ne ba 'ã pi'òk no'òk. Ije 'ã pi'òk no'òk kadjy ba amikabên man amim,

—Ba arkum ikabên mex jarê gê ar iman goja ikabên kôt amijo ba jabej, ane. Ar aje ikabên kunĩ mar ne kôt amijo aba jabej ne ba ar amã

pi'òk no'òk. ¹⁰ Godja gar me'õ axwe'õo abiknor jabej ba badjwÿ arÿm axweo aknon mar kêt ne. Mrãmri me'õja axwekumrêx jabej ba arÿm axweo akno, ar adjumar mex kadjy arÿm o akno. Kritu kukwakam ba arÿm axweo aknon arÿm mar kêt ne. ¹¹ Djām ije axwe mar rã'ã? Kati. Arÿm ba o aknon mar kêt. Ba ren axwe mar rã'ã nhym ren Xatanaj arÿm gwaj banoo akno. Nãm me noo biknoro ba. Ja ne gwaj baje prĩne mar.

¹² Be, ba amrêbê krĩraxbê Krôwadji'ÿr tẽn 'ÿr bõx. Ije kãj bê memã Kritu'ã ujarênh ny jarênh kadjy ba Krôwadji'ÿr tẽn 'ÿr bõx. Ne kam memã Kritu jarê nhym kam me kum kĩnh ne ma:ro kumex. Nãm me kute mrãmri ne me kute memã kikre'ã ijê djã'ã rênh ne memã, “Ajrã amrê wadjà”, anhÿr pyrãk. ¹³ Nãm me ã kum Kritu'ã ujarênh ny kĩnho ane. Me te kum kĩnh ba idjumar punu rã'ã ne. Nã bãm kam bõx ne te ikamy Xitu jabej ne kum ikator kêt. Xituo ne ba ikamy. Kum ikator kêt kam idjumar punu. Ne

Me kudjÿ djào me kurwÿk mōrja Paur kute amijã akre.

Ep 5.2; Pir 4.18

¹⁴ Bar te idjumar punun mã Metĩndjwÿnhmã ar amikĩnh jarê. Mÿkam? Bir, ta ne ar ijo djuw mex bar mã Kritu kôt ar amijo iban mã ikĩnh. Ikĩnh kute mrãmri ne me kute me

kurê djwýnh'ýr meo ban kute 'ã àprārñ akubyn òbikwa tēpo ban kurwýko pòx ne kīnhja pyrāk. Nām ã Kritu kòt amijo ibakam ikīnho ane.

Ga, me krākamngònh krāptī: akubyn kurê djwýnh kurūm ban kurwýko pòx nhym me kute kukām prykòt pidjòrã rēnh ne kute kudjý djã kudjý týt bòr nhym kudjý:ja pumū. Nhym kam ardjānh me kunīkòt pròt ne kute me kunīo bikamýr ja pumū. Ar badjwý ne bar pyka kunīkòt Kritu'ã memã idjujarēnh iba nhym me arým pyka kunīkòt 'ã idjujarēnh ma. Kritu ta kute kudjý djã mextire pyrāk bar me kunīmã 'ã ajarē.

¹⁵ Nã bãm ar ã anen kam arým Metīndjwýnho kīnh. Kute mrāmri ne me kute kum kudjý djã mextire bòr nhym ardjānh 'ýr àbir nhym kute bãrn kīnhja pyrāk. Nã bãm ar ã kum anen kam arým me jamãdjwý ã ane. Metīndjwýnh kute amim me utàrjamē kute me kangajamē amē me jamã ne bar ije mýtja kudjý mextire pyrāk ne memã Kritu'ã idjujarēnh iba.

¹⁶ Nhym be, me ja ne me kum Kritu 'ã ar idjujarēnhja kīnh kêt. Ar ije mýtja kudjý mextire ja pyrāk me kum kīnh kêt. Metīndjwýnh kute me kanga nhym me me biknor tokry djākam biknor ja kadjy ne me kum kīnh kêt. Nhym be, ate me ja ne me kum Kritu'ã ar idjujarēnhja kīnh. Ar ije mýtja kudjý mextire ja pyrāk me kum kīnh. Metīndjwýnh kòt me

tīn ne ar ba kadjy ne me kum kīnh. Be, mýt me'ò ta ne àpēnh djã ja kadjy týt? Kritu'ã ujarēnh kadjy týt. Djãm ar ba? Arkati. Nhym be, Metīndjwýnh ne ar ijo ban ar imã týt jangij bar me kunīmã 'ã idjujarēnh ar iba. ¹⁷ Nhym kam me krāptī kute arīk Metīndjwýnh kupa'ã kabēn jarēnh punu. Djã ne bar me kudjwa ã arēnho ane? Kati. Ar ba ne bar amijāno djan Metīndjwýnh kukwakam katāt arēnhkumrēx. Metīndjwýnh ta ne ar ipumūnho nhỹ. Ar ije kupa'ã arēnh nhym kute ar imã o pānh karō ne bar ã katāt arēnho ane. Kritu ar imē amijo kajkep bar katāt arēnhkumrēx ne.

3

Paur ta kute amimex'ã amijarēnh kêt.

¹ Djãm mrāmri ne ba ije ajte ar amã amimex jarēnhmo kraxja? Kati. Ar ba ne bar ije amimex jarēnh kêt. Djã ne bar me kwý kudjwa memã, nār kon ar amã,

—Memã ar imex'ã pi'òk no'òk ne ar imã angã bar memã o tēn o bòx. O bòx gē me arēn arým ar imex man kum ar ikīnh, ane? Ne kam ar amã pi'òko tēn o bòx gar arēn kòt arým ar imex man ar amã ar ikīnh? Kati. Ar ba ne bar imã imex'ã pi'òk no'òk prām kêt. Me kwý ne me mrāmri kum amimex'ã pi'òk no'òk prām kumrēx. Nhym be, ar ba ne bar imã prām kêt.

² Mỳkam ne ar bajbit ar imã amimex'ã pi'òk no'òk prãm kêt? Bir, ar ga ne gar aje ar imex'ã pi'òk no'òk pyræk. Ar ba ne bar ar amã Kritu jarẽ gar ar idjô'ã 'ỳr amijo akẽx. 'Ỳr amijo akẽx nhym arỳm ar ajo mex ne. Ar idjô'ã ne gar amex. Nhym kam me kunĩ kute ar idjô'ã ar amex pumũnh ne kute ar amar. Ne kam jãm kute ar badjwỳ ar imex mar. Me kute ar apumũnh kute mrãmri ne me kute ar imex'ã pi'òk no'òk pumũnh pyræk. Tãm ne bar kuman ar amã,

—Ar ga ne gar aje ar imex'ã pi'òk no'òk pyræk, ane. Ar badjwỳ ar ije ar amex pumũnh ne ije ar amar ne arỳm imã ar ajabê:ê. Me kunĩ ne me kute ar amar.

³ Kritu ta ne ar amã ajamak bô gar adjumar djà ny. Nãm ar ajo kute mrãmri ne me kute pi'òk no'òk pyræk. Ar ba ne bar amã Kritu'ã ajarẽ gar arỳm tu amim markumrẽx. Nhym kam arỳm ar amã ajamak bô gar adjumar djà ny. Ga, Metĩndjwỳnh Karõ tĩn ne ar baja ne kute ar amã ajamak bôn timer gar adjumar djà nyja pumũ. Kritu ne Karõ ar amã ajamak bô. Ga, me bakukãmãre kute mỳjja tỳxo kẽnpo'ã no'òkja pumũ. Djãm ã Kritu ar ajo ane? Kati. Bar ar amã Kritu'ã ajarẽ gar arỳm tu amim markumrẽx ne arỳm adjumar djà ny.

⁴ Ar ba ne bar ar amã arẽ nhym Kritu arỳm ar ajo mex. Tãm ne bar ije markumrẽx nhym mrãmri

Metĩndjwỳnhdjwỳ kute ar imar. ⁵ Djãm kam ar ba ne bar ije amin,

—Ba ne ba ije aro mex, anhỹro iba? Kati. Metĩndjwỳnh ta ne ar imã 'ã karõ bar arỳm ar amã Kritu'ã ajarẽ nhym kam ta arỳm ar amã ajamak bô.

Metĩndjwỳnh kute Kritu'ã kabẽn ny jarẽnh mãmджи.

⁶ Ta ne me kadjy ar imã ijamak mex jadjà bar memã arẽnh iba. Metĩndjwỳnh ne kute Kritu'ã kabẽn ny jarẽnh mãmджи bar arỳm kuman memã arẽnh iba. Djã nã bãm Mõjdjê kudjwa memã kabẽn'ã kẽnpoti no'òk tũmja jarẽnh iba? Kati. Metĩndjwỳnh Karõ ne bar memã arẽnh iba. Mỳkam ne bar memã kabẽn tũm jarẽnh kêt? Bir, ba ren ar memã tũm jarẽ nhym ren me te: kute katàt kôt amijo ba prãmje ne ren ta amikôt axwe rã'ã ne. Ne kam ren arỳm pãnh me biknor tokry djakam akuno. Nhym be, kati. Bar memã Metĩndjwỳnh Karõ jarẽ nhym me arỳm maro ba nhym ta arỳm katàt meo ba. Nhym kam me arỳm Karõkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne.

⁷ Me memã kẽnpotikam kabẽn jarẽnh ba nhym me arỳm mar kajgon ta amikôt axwe rã'ã. Ne kam pãnh arỳm akuno. Metĩndjwỳnh mỳjja tỳxo kẽnpoti tỳx no'òk ne. Nhym kam Metĩndjwỳnh mexo umakôt Mõjdjê nokre jadjẽnh ne arỳm kẽnpoti mỳn memã o bõx. Ne kam memã Metĩndjwỳnh kabẽn

jarēnho dja nhym kabēn me: xkumrēx nhym me maro dja. Maro djan te kute nokre 'āno ām ne omūnhmā. Metīndjwýnh mexo uma djô'ā ne Mōjdjê nokre jadjēnh nhym me te kute omūnhmā. Nhym kam adjēnh apēx tē:n arým tu apēxkumrēx. Nhym Metīndjwýnh kute Mōjdjēmā kabēn jarēnh tūmjadjwý. Djām me kute kabēn tūm kôt katāt amijo bamā? Kati. Me ta te: katātmān axwe rā'ā ne.

⁸ Nhym be, Metīndjwýnh Karō ne gwaj bamā kabēn ny jarē. Kute gwaj bamā arēnh ja ne mexo kute Mōjdjê kabēn tūm jakrenh mex ne. ⁹ Djām Metīndjwýnh kute Mōjdjēmā kabēn jarēnh tūm punu? Kati. Mexkumrēx. Nhym be, nām me te memā Mōjdjê kabēn tūm jarē nhym me axwe rā'ā ne. Me ta amikôt axwe rā'ā ne. Axwe rā'ān kam pānh arým me biknor tokry djākam akuno. Nhym be, gwaj Karō kabēn ma nhym arým gwaj bamā tỳx jadjā gwaj arým katāt kôt ar amijo baba. Kam ne Metīndjwýnh Karō kabēn nyja arým mexo Mōjdjê kabēn tūm jakrenh mex ne.

¹⁰ Kabēn nyja kute tūmjja jakrenh mex nhym tūmjja me arým kute kum kīnh kêt pyrāk. ¹¹ Tūmjja me kute 'ā ukangan mar kētmā. Nhym be, pānh kabēn nyja dja me mar rā'ā ne kôt amijo ba rā'ā ne. Kam nyja ne mexo kute tūmjja jakrenh me: xi.

¹²⁻¹³ Bar Karō kabēn ny mar rā'ān tu amiwýr kute mýjja jarēnhja kamnhīxkumrēx

ne irāri memā kabēn ny jarēnho amirītkumrēx. Nhym be, Mōjdjê ta ne kubēkào aminokre'ā pro. Metīndjwýnh mexo uma djô'ā nokre jadjēnh ne kam mebê idjaer kute omūnh kêt kadjy aminokre'ā pro. Nhym kam adjēnh arým apēx. ¹⁴⁻¹⁶ Me abendjô'ā Metīndjwýnh kabēn tūm jarē:. Ne akati jakam kute arēnh rā'ā ne.

Nhym be, me kam amakkre kêt tē:n amakkre kêt rā'ā. Akati jakam me amakkre kêt rā'ā. Ga, gwaj baje kubēkào banokre'ā prokam baje mýjja ngrirebit pumūnhja pumū. Mebê idjaerdjwý ne me kute Metīndjwýnh mar ngrire. Nhym be, me kwý arým Bēnjadjwýr djwýnh'ýr amijo akēx ne kôt ar amijo ba. Kôt ar amijo ban arým mar rax ne.

Ga, gwaj baje kubēkào banokre'ā pro kētkam baje mýjja pumūnh rūnhja pumū. Mebê idjaer kwýdjwý ne me Metīndjwýnh mar rūnh. Nām me Bēnjadjwýr djwýnh'ýr amijo akēx ne kôt ar amijo ba. Ne kam arým Metīndjwýnh mar rūnh ne. Nhym be, me kute Bēnjadjwýr djwýnhkôt amijo ba kêtja ne me kute Metīndjwýnh mar kryre. Me amakkre kētkam.

¹⁷ Be, Bēnjadjwýr djwýnhjabē ne Metīndjwýnh Karō. Bēnjadjwýr djwýnh Karō arým gwaj bamē amijo kajkep. Djā ne gwaj kam arek amim,

—Ba katāt Mōjdjê kabēn man kôt ar amijo iban arým

Metīndjwŷnhmā ijaxwe kêt, anhÿro baba? Kati. Gwaj baje amim anhÿr kêt. Metīndjwŷnh ta ne gwaj bamā axwe kêt jarē gwaj arÿm kum bamex ne.

¹⁸ Ga, me kute kubêkào aminokre'ã pro kêt kam kute mÿjja pumŷnh rŷnhja pumŷ. Gwaj badjwÿ baje Bēnjadjwÿr djwŷnh mex mar rax. Ga, me kute ixekam mÿjja kumex pumŷnh mexja pumŷ. Gwaj badjwÿ ã Metīndjwŷnh mar mexo ane. Ne maro baba:n arÿm kôt ar amijo baba. Ta kute amijo ba pyrāk kôt ar amijo baba. Kôt ar amijo baba: nhym arÿm amikôt gwaj bajo mexo tē. Gwaj kam arÿm bamexo amŷ amikamēn arÿm ta mexo bamex ne. Mÿj me'ō ne kute gwaj bajo mex? Bir, Bēnjadjwÿr djwŷnh Karō ne kute gwaj bajo mex.

4

Paur kute memā Kritu'ã ujarēnh'ã amijarēnh.

A Kō 1.12; Tex k 2.1

¹ Metīndjwŷnh kum ar ikaprikam ne ar imā me'ã karōn ar imā,

—Dja ga memā Bēnjadjwÿr djwŷnhbê Kritu'ã ujarēnh nyja jarēnh aba, ane. Kam ne bar arÿm memā arēnh o iba. Djā ne bar memā arēnh'ã idjukanga? Kati. Bar memā arēnh'ã idjukanga kêt kumrēx ne memā arēnh ar o iba. ² Djā ne bar memā arēn ate mebé amipdjun mebé mÿjja kupēnh o iba? Kati. Amrēbē: ne ba mebé amipdjun mebé

mÿjja kupēnhja kanga. Djā ne bar ari memā ijêx ne me noo ibiknoro iba? Nār ijêxnhŷn ari me noo ibiknor ne Metīndjwŷnh kabēn kupa'ã memā mÿjja kwÿ jarēnh o iba? Arkati. Ar ba ne bar katāt memā arēnh o iba. Ar ije memā Kritu kabēn jarēnhkam djā ne bar ajmā ikuten kupa'ã amijo iba? Kati. Kritu kôt ne bar katāt ar amijo iba. Metīndjwŷnh ta ne kute ar ipumŷnh. Bar katāt ar amijo iban kam katāt memā arē nhym me arÿm amim,

—Nā. Nām ar katāt me bamā arēnhkumrēx. Ga, katāt ar kute amijo baja pumŷ. Ar mexkumrēx. Dja ba amim ar kabēn ma, ane. Dja me kunī ar ipumŷnh kwÿ arÿm ã amim ane.

³ Bar memā Kritu'ã ujarēnh ny jarēnh o iba. Djām kam mrāmri we Kritu'ã ar idjujarēnhja bipdjurkumrēx? Kon. Mrāmri, me kwÿ biknor prāmjabê bipdjurkumrēx. Ga, me kute kubêkào aminokre'ã pron mÿjja pumŷnh kêtja pumŷ. Mÿjja mebé bipdjur. Me biknor prāmdjwÿ mebé ikabēn bipdjurkumrēx.

⁴ Kretimē Metīndjwŷnh ar. Djām ja ne uma rax nhym ikjê uma ngrire? Kati. Ar umao kute aben pyrāk. Me kum amē ar uma:. Bar memā Kritu'ã ujarēnh ny jarē. Ujarēnh ny kute mrāmri ne memā irā djā pyrāk. Gwaj baje amim Kritu markam gwaj baje mrāmri ne me kute irākam mÿjja kunī pumŷnh mex pyrāk. Nhym be, nā bām ar me biknor prāmmā

ujarēnh ny jarē nhym mebê bipdjur nhym me kute amim mar kêtê. Me kute mrāmri ne me no rā kute mỳjja pumũnh kêt pyrāk, ne te: kute marmā. Me kum Metĩndjwỳnhkumrēx kĩnh kêtja nhõ metĩndjwỳnh, Xatanaj ne arỳm memā amakkre kêt jadjà nhym me arỳm ajbit maro ba. Nhym kam arỳm mebê Kritu'ā ujarēnh nyja pytāro ba. Kam ne Kritu'ā ujarēnh nyja mebê bipdjurkumrēx.

⁵ Djā nā bām ar memā,

—Ar ba dja gar tu amim ar imarkumrēx bar kam arỳm ar apytà, anhyro iba? Kati. Bar kaj bē memā kum,

—Jeju Kritubê ne me kunĩ nhõ Bēnjadjwỳr djwỳnh. Tām dja gar tu amim markumrēx nhym arỳm ar apytà, anhyro iba. Ā Jejumā ar idjāpēnh kute anhyrkam ne bar ar amā idjāpēnh ar iba.

⁶ Be, adjakamā Metĩndjwỳnh ta kabēn ne,

“Akamàt kô tykbit. Gê on a'u.

Gê a'u akamàt kurwỳ”,
ane.

Ga, a'u kute mỳjja kunĩ kurwỳkam mỳjja kunĩ arỳm memā amirĩt mexja pumũ. Metĩndjwỳnhdjwỳ ne arỳm gwaj bamā bajamak bô gwaj arỳm Kritu mar mex ne. Metĩndjwỳnh ne kute mexo, umao me kunĩ jakrenh. Tām ne gwaj arỳm kuma. Kritu ne kute amijo ba mexkumrēx gwaj arỳm 'ā ujarēnh ma. Gwaj baje Kritu mar o ne gwaj baje arỳm Metĩndjwỳnh mar. Metĩndjwỳnh ne kute mexo, umao me kunĩ

jakrenh. Tām ne gwaj baje Kritu mar o kuma.

Me kute ngyo ngõnh pyrāk nhym Metĩndjwỳnh mekam yr.

A Kô 11.23; Kor 1.11

⁷ Nhym be, gwaj ba ne gwaj baje mrāmri ne ngyo ngõnh pānh ngrire pyrāk. Gwaj bapānh ngrire. Te gwaj bapānh ngrire nhym gwaj bakam Metĩndjwỳnh nhỹ. Metĩndjwỳnhbê kumkati nhỹ. Mỳj kadjy ne gwaj bakam nhỹ? Bir, Metĩndjwỳnh ta dja gwaj bakam amitỳxo amirĩt nhym me arỳm ajbit rax ma. Dja me gwaj bamar kêt ne arỳm Metĩndjwỳnh ajbit ma. Ja kadjy ne gwaj bakam nhỹ.

⁸ Ar ije ngyo ngõnh pānh ngrire pyrāk. Me arĩk ar ibu'ā ar ijā kabēn punu krāptĩ. Me ā kabēn pytĩ: ane. Djā ne kam bar Jejumā idjāpēnh'ā idjukanga? Kati. Bar 'ā idjukanga kêt ne kum idjāpēnh rā'ā. Ne mā amim,

—Mỳj godja bar amijon? Mỳj godja bar amijon? ane. Djā nā bām ar kam amim Metĩndjwỳnh kamnhĩx kêt got? Bar tu amim kamnhĩxkumrēx.

⁹ Me ar ijo bikēnho ba. Djām kam Metĩndjwỳnh kute ar ikanga got? Kute ar ikanga kêtumrēx. Nhym me arỳm pyka'ā ar imē bar nō. Djām kam bar arỳm ty? Kati. Ar itĩn ne ar iba.

¹⁰ Akati kunĩkôt me kute ar ibĩn pyma. Kute mrāmri ne amrēbê Jeju akati kunĩkôt me kute bĩn pyma pyrāk. Nā bām ā ar ije amikam me kute ar ibĩn pyma maro ane. Dja te

me kute ar ibĩn pyma nhym Jeju mã ar ikam tĩn ne ar ijo ba. Bar kam itĩn ne nhym me arým ar ijã abenmã kum,

—Ga, ar tĩn rã'ãja pumũ. Mrãmri Jeju tĩn ne ar ba. Tãm ne ar utår ar o ba, ane.

¹¹ Bar Jejumã idjãpênh ar iba nhym akati kunĩkôt me ar ibĩn pyma. Bar kam itĩn rã'ã ne. Nhym kam me arým ar ijã abenmã kum,

—Ga, ar tĩn rã'ãja pumũ. Mrãmri Jeju tĩn ne ar ba. Ta ne ar utåro ba, ane. ¹² Me kute ar ibĩn pyma bar itĩn rã'ã. Gar kam arým ar ipumũn arým tu amim Jeju markumrêx ne arým kôt atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne.

¹³ Kam ne me amrêbê: memã kum,

“Ba ne ba tu amim Metĩndjwýnh markumrêx. Ne kam arým memã arênhõ iba.”

Nãm me ã me bakukãmãremã ane nhym me arým 'ã pi'òk no'òk ne. Ar badjwý ne bar tu amim Metĩndjwýnh markumrêx ne kam memã arênhõ iba. Dja te me kute ar ibĩn pyma bar tu amim Metĩndjwýnh markumrêx ne mã memã arênh ar o iba.

¹⁴ Nhym be, godja me mrãmri ar ibĩn jabej mýj dja bar kam ikute? Metĩndjwýnh ne arým akubyn Bênjadjwýr djwýnh Jejuo tĩn ne. Ta dja Jejukôt akubyn ar badjwý ar ijo tĩn ne ar ijo mõn arým amikabem ar ipumjuw. Ar gamê dja gwaj baro'ã kabem baku'ê. Tãm ne bar tu amim markumrêx. ¹⁵ Akati kunĩkôt me kute ar ibĩn pyma. Bar

itokry ne ikaprĩre maro iba. Mýj kadjy? Bir, ar akadjy. Bar te itokry kumex nhym Metĩndjwýnh mã kum ar ikaprĩ bar mã memã Kritu jarênhõ iba. Gar kam arým ar ipumũn arým Metĩndjwýnh djukaprĩ: man kam arým akĩ:nhkumrêx. Akĩ:nhkumrêx ne kum,

—Djũnwã, adjukaprĩ:kumrêx. Imã akĩ:nhkumrêx, anhýro aba. Nhym gwaj babu'ã me krãptĩ: gwaj bapumũn arým kum Metĩndjwýnh kĩnh. Ne kam tu amim markumrêx ne adjwýnhdjwý kĩ:nhkumrêx. Kĩ:nhkumrêx ne arým kum,

—Djũnwã, adjukaprĩ:kumrêx. Imã akĩ:nhkumrêx, anhýro ba. Dja me krãptĩ: kum amikĩnh jarê nhym Metĩndjwýnhdjwý arým kĩnhkumrêx. Ja kadjy bar itokry o iba.

¹⁶ Dja me krãptĩ: kum amikĩnh jarê. Bar amikukãm ja man mã kam ikĩnh nhym kam arým irerek iwýr bõx kêt. Memã ar idjujarênhkôt bar itokrymê ikaprĩ maro iba. Maro iba: nhym arým ar ibê ar inhĩ kator mex ne. Nhym be, djãm kam ar irerekre? Kati. Te ar ibê ar inhĩ kator mex bar mã ikĩnh ne mã 'ityx ne. Akati kunĩkôt mã 'ityx ne.

¹⁷ Mýj ne bar kuman mã ikĩnh ne mã 'ityx ne? Bir, djãm me kute ar ijo bikênh rã'ã rã'ãmã? Kati. Me kute ar ijo bikênh 'ikrãn ne. Kam dja bar Metĩndjwýnh'ýr tẽn bõx ne ikĩnhkumrêx. Djãm kam ar ikĩnh 'ikrãn ne? Kati. Dja bar kam ikĩnh rã'ã: rã'ã ne. Jakam ar

ikaprīre. Metīndjwýnhkôt dja bar ikīnh:re. Tām ne bar kuman mā ikīnh ne mā 'itýx ne.

¹⁸ Djām gwaj baje mýjja pumūnhja ne bar kôt ijamak bēn? Me kute ar ijo bikēnh ja nār ar itokry ja nār ar ikaprī ja djām kôt ne bar ijamak bēn? Kati. Mýjja pumūnh kêt kôt ne bar ijamak bēn 'āno dja. Gwaj baje mýjja pumūnh ja dja ī kêt ne. Nhym be, gwaj baje mýjja pumūnh kêt ne rā'ā: rā'ā ne. Metīndjwýnhkôt ar baban bakīnh:re ja ne baje omūnh kêt rā'ā. Kàjkwakam ō mýjja baje omūnh kêt rā'ā. Mýjja ja ne rā'ā: rā'ā ne. Ar ije mýjja pumūnh kêt jakôt bar ijamak bēn 'āno dja. Ne kam mā ikīnh ne mā 'itýx.

5

Atemā me ī ny'ā ujarēnh.

Pir 3.21

¹ Be, gwaj banhī ja kute mrāmri ne kubēkatio kikre pyrāk. Pykakam ar babari gwaj kam nhỹ, banhī kute kubēkatio kikre pyrāk ja kam nhỹ. Ga, me kute tēmbē kubēkatio kikre ngrānhja pumū. Gwaj badjwý gwaj on ty. Nhym be, arým gwaj batykkam gwaj arým Metīndjwýnh'ýr tēn arým atemā banhī ny. Metīndjwýnh dja gwaj banhī ny nhipēx gwaj kôt ar baba rā'ā: rā'ā ne. Tām ne bar ije markumrēx. Gwaj banhī ny ne kute gwaj banhūrkwā ny pyrāk.

² Dja gwaj kàjkwamā tēn arým banhī ny. Kute mrāmri ne me kute kubēkà tūmo pōx

ne ny jangjēnh pyrāk dja gwaj banhī ny. On jakam gwaj bamā banhī ny prām. Gwaj banhī ny prāmje kam ama:n kam amakbē bakangāngā. On gwaj banhī ja katyk ne tokry djaje bakangāngā. ³ Gédja gwaj arým kàjkwakam banhī nyn bakajgo kêt. Ne bakadjwýnhbit ar baba kêt. Gwaj banhī:ī.

⁴ Jakam gwaj banhī ja, kute kubēkatio kikre pyrāk ja, gwaj kam ar babari bakangāngā. Batokry djaje bakangāngā. Djām on gwaj bamā banhī kangan bakajgo prām, kàjkwakam bakajgo ar baba prām? Kati. Gwaj bamā on kàjkwakam banhī ny prām. Ne kam arým batyk kêt ne banhī nyn batīn ne ar baba rā'ā: rā'ā ne.

⁵ Ja kadjy ne Metīndjwýnh gwaj banhipēx. Gwaj batīn ne ar baba rā'ā rā'ā kadjy ne gwaj banhipēx. Ga, me kute memā mýjja rūnh nhōrmān kukām kute mýjja kryre nhōrja pumū. Me amim kryre jamýn arým amiwýr mýjja rūnh kamnhīxkumrēx. Gwaj badjwý. Metīndjwýnh arým gwaj bamā Karō jano nhym arým gwaj bajo ba gwaj arým amim,

—Ga, Metīndjwýnh arým kute imā karō janorja pumū. Ga, arým kute ijo baja pumū. Mrāmri dja ba kàjkwakam kôt itīn ne ar iba rā'ā: rā'ā ne, ane. Karō kute gwaj bajo bakam dja gwaj ā amim ane. Ne kam arým baje mrāmri ja markumrēx. Dja gwaj mrāmri kàjkwakam

Metīndjwýnhkôt batīn ne ar baba rā'ā: rā'ā ne. Tām ne gwaj baje mrāmri markumrēx ne amiwýr kamnhīxkumrēx.

⁶ Ar ije itīn markam 'itýx rā'ā ne. Kum idjāpēnhkam 'itýx rā'ā. Jakam ne bar arek inhī jakam ar iba. Arek kam ar ibari djām Bēnjadjwýr djwýnh'ýr ar ibôx? Kati. 'Ýr ar ibôx kêt rā'ā. Ja ne bar ije mar. ⁷ Djām jakam ne bar Bēnjadjwýr djwýnh pumūnhbê ar iba? Kati. Te ar ije omūnh kêt bar tu amim Bēnjadjwýr djwýnh markumrēx ne ar iba. ⁸ Ar ije markam 'itýx rā'ā. Nhym be, ba ren ar on Bēnjadjwýr djwýnh'ýr tēn bôx ne kôt ar iban ren ikī:nhkumrēx. Ba ren ar on tyn inhīja kangan ren arek Bēnjadjwýr djwýnhkôt ar iba. Ne kam ren ikī:nhkumrēx ne.

⁹ Kam ne bar arek kum idjāpēnh iba. Arek pykakam inhī ja'ā ar iba jabej bar Bēnjadjwýr djwýnhmā idjāpēnh ne ije o kīnh kadjy amima. Nār bar ityk ne kājkwamā itēm jabej bar Bēnjadjwýr djwýnhmā idjāpēnh ne ije o kīnh kadjy amima. Ar ije o kīnhmā ne bar kum idjāpēnh ar iba.

¹⁰ Mýkam ne bar ije o kīnhmā? Bir, dja Kritu kājkwakam krī djākam gwaj bamā nhý. Gwaj kam arým 'ýr bôx ne kabem dja nhym arým gwaj bakukij. Pykakam gwaj ar babari gwaj baba mex jabej bakukij. Nār, gwaj baba punu jabej bakukij. Gwaj kam arým prīne amikôt

kum amijarē nhym kam arým gwaj bakunīmā o pānh. Apýnh gwaj banhī djāri gwaj bamā o pānh. Gwaj baje amijo baba kôt gwaj bamā o pānh. Katāt gwaj baba mex jabej arým gwaj bamā o pānh mex. Nār ate gwaj amijo baba punu jabej arým gwaj bamā o pānh punu.

Metīndjwýnh kute me kunõ õbikwao ām.

A Kô 4.2

¹¹ Dja gwaj baje amijo baba kôt gwaj bakunīmā o pānh. Kam ne bar Kritu'ýr me 'wýro iba. Me kute Kritu'ýr amijo akēxmā me 'wýro iba ne me axwe nêje ar me kukrào iba. Bēnjadjwýr djwýnh pyma: bar arým kuman arým nêje ar me kukrào iba. Ne katāt ar amijo iba nhym Metīndjwýnh prīne kute ar imar. Ar gadjwý ar aje ar imar jabej ne aje amim, —Mrāmri ne Paur ar katāt kute amijo bakumrēx, anhýr jabej.

¹² Wākam ne me we ar ijā,

—Ar wā ne ar ajte ar amā amimex jarēho ba, ane. Djām mrāmri me kabēn? Kati. Wākam me kwý ta amimexo amran ar amā,

—Ba ne ba Kritu'ā idju-jarēnh mexkumrēx. Me kum ikīnhkumrēx, anhýro ba. Djām mrāmri ne me kabēn mex? Kati. Nām me amijo 'êx. Djām Kritu kabēn kôt me kum me abê? Kati. Me jamā dja gar ar ijā ajarēn memā kum,

—Paur ar kute katāt ar imā arēnhkumrēx. Paur ar kute katāt Metīndjwýnh kabēn marn kôt amijo bakumrēx,

ane. Dja gar ã memã ane nhym me arÿm pijãm ne.

13 Djãm mrãmri ne bar we ajbãn ar amã amijarẽ? Nã. Kwãrĩk wãnh rã'ã. Bar we ajbã. Metĩndjwÿnh kadjy ne bar we ajbã. Nãr, djãm mrãmri ar ikrã mex ne katãt ar amã amijarẽnhkumrẽx? Metĩndjwÿnh ta ne kute ar imar. Ar aje Metĩndjwÿnh mar kadjy ne bar katãt ar amã amijarẽnhkumrẽx.

14 Kritu kum gwaj bajabê:ê. Kum gwaj bajabêkam ne gwaj bakunĩ pãnh ty. Gwaj badjwÿ bamã Kritu jabê:n arÿm 'ã memã badjujarẽnh prã:m. Dja me te Kritu'ã gwaj bakangrõnho ba. Kwãrĩk wãnh rã'ã. Gwaj ty. Gwaj bamã batyk pyma kêt. Kritu gwaj bakunĩ pãnh tykkam gwaj badjwÿ gwaj bamã batyk pyma kêt. 15 Gwaj bakunĩ pãnh tykkam mÿj dja gwaj nẽ? Bir, dja gwaj amidjwÿnhbit maro babaja krãta. Ne kam Kritu maro baban kôt ar amijo baba. Nãm gwaj bapãnh tyn akubyn tĩn ne. Kam dja gwaj maro baban kôt ar amijo baba.

16 Arÿm gwaj bapãnh tykkam djãm kam ar ije me mar punu? Kati. Me kum Metĩndjwÿnh kĩnh kêt ja ne me kute me mar punu. Djã ne bar ã me mar punuo ane? Kati. Bar aminhijukri amidjan kam arÿm ar ije me mar punu kêt. Mrãmri amrêbê ar ije Kritu mar punu. Djãm jakam ar ije mar punu rã'ã? Kati. Bar arÿm

aminhijukri amidjan kam arÿm ije mar punu kêt.

17 Bir, mÿj ne ar ije me mar on? Bir, dja Kritu meo kra nhym me arÿm umar djã ny. Amrêbê ne me mÿjja tũm kôt ar amijo ba. Ne jakam arÿm kute mÿjja tũmkôt amijo baja arÿm krãtan arÿm mÿjja nykôt ar amijo ba. Be ga, me arÿm mrãmri prĩne umar djã nykumrẽxja pumũ. Bar aminhijukri amidjan arÿm kute meo ny ja ma.

18 Metĩndjwÿnh ta ne arÿm prĩne meo ny. Gwaj badjwÿ ne gwaj amrêbê Metĩndjwÿnho bakurê djwÿnh nhym ta arÿm gwaj bajo nyn gwaj bajo õbikwa. Jeju Kritu arÿm tyn akubyn tĩn gwaj kam tu amim markumrẽx. Nhym kam Metĩndjwÿnh arÿm gwaj bajo õbikwa. Gwaj bajo õbikwan arÿm me'ã gwaj bamã karõ. Gwaj baje memã 'ã badjujarẽnhmã gwaj bamã karõ. Gwaj kam arÿm memã kum,

—Ga me aje Metĩndjwÿnho akurê djwÿnh. Nhym be, dja ga me tu amim Jeju markumrẽx nhym arÿm me ajo nyn me ajo õbikwa. Nã gwãm ã memã anhÿro baba. 19 Metĩndjwÿnh ta ne me kunĩõ õbikwao dja. Kritu arÿm tyn akubyn tĩn ne nhym me arÿm tu amim markumrẽx nhym kam arÿm meo õbikwa. Meo õbikwan arÿm memã axwe kêt jarẽ nhym me arÿm kum mex ne. Nhym arÿm ar imã Kritu'ã ujarẽnhja jarẽ. Bar memã 'ã ajarẽn memã kum,

—Dja ga me tu amim Kritu markumrēx nhym Metīndjwýnh arým me ajo nyn me ajo ōbikwakumrēx, ane. Tām ne bar memā arēnho iba.

²⁰ Kam ne bar Kritu kabēnkôt memā idjujarēnh ar iba ne Kritu kukwakam 'ýr ar ajwýro iba. Ar aje Metīndjwýnh'ýr amijo akēxmā ar ajwýro iban ar amā,

—Dja gar tu amim Kritu markumrēx nhym Metīndjwýnh arým ar ajo ōbikwa, anhýro iba. Bar 'ýr ar ajwýro iba kute mrāmri ne Kritu ta mǎn kute amiwýr me 'wýro ba pyrāk.

²¹ Kritu amikam axwe 'ō mar kêt ne axwe kêt me:x ne. Nhym be, Metīndjwýnh arým kum axwe jarē. Nhym mýj axwe'ōja? Bir, gwaj ba bajaxwe pro. Nām kum gwaj bajaxwe pro jarē nhym arým kute ta mǎn axwe djwýnh pyrāk. Nhym kam Metīndjwýnh arým pǎnh gwaj bamā axwe kêt jarē. Gwaj tu amim Kritu markumrēx nhym Metīndjwýnh arým gwaj bamā axwe kêt jarē gwaj arým Metīndjwýnh jaxwe kêtō bajaxwe kêt. Kam dja gar tu amim Kritu markumrēx nhym Metīndjwýnh arým ar ajo ōbikwakumrēx.

6

¹ Metīndjwýnh kôt ne bar idjapēnh ar iba. Kam ne bar arým ar amā arē. Metīndjwýnh ne tu kum ar

akaprī:kumrēx* ne ar amā ar ajamak bō gar arým amim ama. Ar aje amim markam tu amim markumrēx ne kwārīk wānh 'ā adjukanga kêt.

² Mýkam dja gar 'ā adjukanga kêt? Bir, Metīndjwýnh ne arým gwaj bakukāmāremā kabēn ne memā kum,

“On jakam ije me amar. Ga me imā amijarē ba arým me ama. Imā me akaprīkam ne ba me amā.

Ē, on akati jakam ije me apytār. Ba me apytār arým me ajo djuw mex.”

Nām ā Metīndjwýnh gwaj bakukāmāremā ane. Badjwý kôt ar amā arē. Mytja tām kam Metīndjwýnh kum ar akaprī. Akati jakam kute ar apytār. On 'ýr amijo akēx. Kwārīk wānh 'ā adjukanga kêt.

Paur kute apýnh kaprī djāri'ā amijarēnh.

Kor 1.10

³ Ar ba ne bar amijaxwe nēje amijāno dja. Mýkam ne bar amijāno dja? Bir, ba ren amijāno idjām kêt ne ren arým ajmā ikute. Nhym kam ren me'ō arým ijā,

—Djām Metīndjwýnhmā ar āpēnh wākam ar mex? Kati, ar axwe ar ba, ane. Me'ō ren ar ijā anen ren arým Metīndjwýnh bē amijo akēx. Me'ō kute Metīndjwýnh bē amijo akēx karō ne bar amijaxwe nēje amijāno dja. ⁴ Ne ar imrānh kunīkôt katāt Metīndjwýnhmā

* **6:1** Djām ar ga ne gar ajaxwe kêt nhym pǎnh kum ar akaprī Kati. Ar ga ne gar te ajaxwe kêt mā nhym arým ta kum ar akaprī.

idjāpēnhkumrēx nhyṃ me
kunī kute kōt ar imar.

Katāt kum ar idjāpēnhkam te
apŷnh ar ikaprī djāri
ar ijo ba bar kum
idjāpēnh'ā idjukanga
kēt.

Ne ajte apŷnh itokry ma.

Ne ajte imā mŷjja prām ne
inhō mŷjja kēt.

Ne ajte apŷnh mŷjjakam itīn
prām.

⁵ Katāt kum ar idjāpēnhkam
me ajte mry kā punuo
ar ikaprēprēk.

Nhyṃ me ar ibē ijē
nhyṃ me krāptī: ar ikam
ākrēn ar ikam kangao
kumex.

Bar apŷnh idjāpēnh tŷxo prīne
amidjōm ne.

Ne ajte apŷnh idjāpēnh'ā ino
tŷx ne inhōt kryre
nhyṃ arŷm akati.

Bar ajte Metīndjwŷnhmā ami-
jajburo iba. Katāt kum
ar idjāpēnhkam bar ā
ane.

⁶ Ne ajte kam prīne amijaxwe
nēje amijāno dja.

Ne ajte prīne mŷjja mar
mexkumrēx.

Nhyṃ me ajte ar ijo ajkē
bar bit ingrykmān ajte
akubyn amijā ingryk
nē.

Ne kum ar idjāpēnhkam ajte
imā me kaprī.

Nhyṃ Metīndjwŷnh Karō ajte
ar ijo ba bar mrāmri
imā me abēkumrēx.

⁷ Ne ajte katāt memā ikabēn
jarēnhkumrēx

nhyṃ Metīndjwŷnh ajte ar
ikōt āpēnh tŷx.

Kum ar idjāpēnhkam bar
amijāno djan katāt

ar amijo iba. Ga,
krākamngōnh kute kàxo
kubēkà jangjēnh ne
kute kurē djwŷnhbē
amipytarja pumū. Ar
badjwŷy ne bar inhō
kàxo kubēkà jadjār
mān prābē amijāno
djan katāt ar amijo
iba. Me kute ar imā ar
ijaxwe jarēnh karō ne
bar amijāno dja.

⁸ Nhyṃ me ajte kum
ar ikī:nhkumrēx.
Djām kam ar ije
amidjwŷnhbit mar
ne Metīndjwŷnhmā
idjāpēnhmā kanga?
Kati. Bar mā kum apē.

Nhyṃ me ajte te mebē ar
ikurē bar mā kum apē.

Nhyṃ me ajte te ar ikāxā
abenmā kum,

—Djām ar wā mex got? ane
bar mā Metīndjwŷnhmā
apē.

Nhyṃ kam me ajte te ar ikāxā
abenmā kum,

—Me kum ar kī:nhkumrēx,
ane bar mā kum apē.

Nhyṃ me ajte te ar ijā,

—Nām ar ta amijo Metīndjwŷnh
maro ba. Nām ar
memā 'ēx ne me
nōo biknoro ba, ane.
Nām me te ar ijā
ane bar katāt kum
idjāpēnhkumrēx rā'ā.

⁹ Nhyṃ me ajte te ar ibē
ate krān ba nhyṃ
Metīndjwŷnh kute ar
imarkumrēx. Nhyṃ
ō me jadjwŷy kute ar
imarkumrēx.

Nhyṃ me ajte kute ar ibīn
pyma. Te ar ibīn pyma.
Ota, ar itīn rā'ā.

Nhym me ajte mā ar ikaprêprêk. Ne te ar ikaprêprêk bar ityk kêt.

¹⁰ Ne ajte ikaprî:ren ikaprî japôkmā mā ikînh.

Ne ajte ar inhõ mýjja kêt. Te ar inhõ mýjja kêt bar memā Kritu'ã idjujarênh ar iba nhym me arým tu amim markumrêx. Me krãptî ne me tu amim markumrêx ne arým kôt Kritu nhõ mýjja kume:xo õ mýjja.

Te ar inhõ mýjja kêt bar tu amim Kritu markumrêx ne arým Kritukôt ar inhõ mýjja kunî.

¹¹ Krîraxbê Kôritukam ar ga ne bar imã ar ajabê:. Kam ne bar prîne amikôt ar amã amijarênhõ amirîtkumrêx. ¹² Djã nã bãm ar ar abê amiptàn imã ar ajabê kêt got? Ar ga ne gar amã ar ijabê kêt. ¹³ Ar ije ar ajo ikramãn prãbê bar ar amã ikabên. Ar gadjwý dja gar amipãnh ar imã akabên mex jarên ar amã ar ijabê.

Me kute Jeju marbitõ aben nhikjê'ã kute memã karõ.

Ep 5.7; A Xim 2.4; Xij 4.4; Ped k 2.11

¹⁴ Ga, mry kute jênh bjêr kadjy me kute o aben nhikjêja pumũ. Mry kute aben pyrãk kambit ro'ã àpênh mex. Ar gadjwý ar aje me'õo anhikjêmã me kute amim Jeju marbitõ anhikjê. Kwãrîk wãnh me'õ kute Jeju mar kêtõ anhikjê kêt ne ro'ã adjãpênh kêt.

Djãm me axwemê me axwe kêt kute aben pyrãk ne ro'ã àpênh mex? Kati. Ga, a'umê akamãtmê ro'ã ba kêtja pumũ. Apýnh ne ba. Ar gadjwý ne gar aje amim Jeju mar. Kam ar amã ajaxwe kînh kêt. Me kute Jeju mar kêtja ne me kum axwe kînh. Djãm ro'ã ar adjãpênhkam mex? Kati. Kam mex kêt.

¹⁵ Djãm Kritumê Berij axikôt kabên? Kati. Ar apýnh kabên. Berij nhidji 'õdjwýbê ne Xatanaj. Me kute amim Jeju mardjwý djãm me kute amijo ba kute me kute Jeju mar kêtja amijo ba pyrãk? Kati. Me kute amim Jeju mar katàt ar amijo ba. Nhym be, me kute mar kêtja ate amijo ba. Me apýnh ba.

¹⁶ Djãm Metîndjwýnh nhõ kikretikam me kute kum amijarênh kadjy apýnh mýjjaõ metîndjwýnh karõ nhipêxja krî? Djãm Metîndjwýnhmã ja mex? Arkati. Me kute kam Metîndjwýnhmãbit amijarênhmã. Gwaj badjwý. Djãm gwaj baje Metîndjwýnhmã amijarênh ne jãm mýjjaõ metîndjwýnh karõ nhipêxmã amijarênhmã? Me kute Jeju mar kêtja kudjwa mýjjaõ metîndjwýnh karõ nhipêxmã amijarênhmã? Kati. Gwaj baje me kute Jeju mar kêtja kudjwa kêt ne mýjjaõ metîndjwýnh karõ nhipêxmã amijarênh kêtãmã. Ga, Metîndjwýnh õ kikretikam ýrja pumũ. Gwaj badjwý. Metîndjwýnh ne gwaj bakam nhý. Metîndjwýnh tîn ne ar bakumrêx. Tyk kêtumrêx.

Tām ne gwaj bakam nhỹ. Metĩndjwỹnh ta ne amrēbē: memā kum,

“Ba dja ba mekôt ar iban mekmē ar mrā. Dja me imā, ‘Me inhō Metĩndjwỹnh’, ane ba meo iba rā'ā ne.”

Nām ā amrēbē: me bakukāmāremā ane. ¹⁷⁻¹⁸ Ne kam ajte,

“Kam, on me me kute imar kêtjamā akāx. Djām me ajte meo anhikjēn me ro'ā adjāpēnhmā? Kati. Kwārīk wānh. On me memā akāx ne ate ar aba.”

Nām ā Bēnjadjwỹr djwỹnh me bakukāmāremā ane. Ne kam ajte memā kum,

“Kwārīk wānh me axwe kôt ajaxwe kêt. Me axwe kôt ajaxwe kêt kam ba dja ba ibē abām kumrēx. Ne kam arỹm ajo ikrakumrēx. Ajo ikra mykumrēx. Ajo ikra nikumrēx.”

Nām ā Bēnjadjwỹr djwỹnh me bakukāmāremā ane. Bēnjadjwỹr djwỹnh 'itỹxo kubē kumkati ta ne memā ja jarē.

7

¹ Ga, kute gwaj bamā mỹjja mex jarēnhja pumū. Mrāmri ne gwaj bamā kabēn pydjın arē. Kam dja gwaj on wānh bajaxwe kunĩ kanga. Baje amidjwỹnhbito kĩnh kadjy bajaxwe kunĩ gwaj on wānh kanga. Bakabēn punu kunĩkôt, badjāpēnh jaxwe kunĩkôt ne gwaj tu Metĩndjwỹnhbē amijo ajkē. Gwaj wānh kunĩ kangan katāt Metĩndjwỹnh kôt ar

amijo baba. Gwaj kum bamexo amũ amikamēn prĩne ta mexo bamex. Gwaj bamā umakôt ā kum bamexo batēmo ane.

Paur kute memā amikĩnh jarēnh.

² Dja gar amā ar ijabē. Djā nā bām ar ar ajōo ajkē? Djā nā bām ar ar ajōo āpnu? Djā nā bām ar ar ajōbē mỹjja 'ōo iprôt? Arkati. ³ Djām ar ije ar amā ajaxwe jarēnhmā ne bar ar amā ja jarē? Kati. Arỹm bar ar amā,

—Gwaj baro'ā dja gwaj batĩn ne ar baba. Nār kon ar atyk jabej gwaj baro'ā ty, ane. Nām bām ar ā imā ar ajabēo ane. ⁴ Nā bām tu amim ar amex markumrēx ne prĩne ar amā amikôt amijarē. Nā bām ar akam ikĩnh ne memā ar akam ikĩnh jarēnh kumex ne. Nām te apỹnh ikaprĩ djāri iwỹr ban bōx ba ar amex djō'ā akubyn ikĩnh ne amikĩnh ra:x ma.

⁵ Nā bām ar amrēbē pykabē Mateni'ỹr tēn 'ỹr bōx. Nhym kam apỹnh ar ikaprĩ djāri mā ar iwỹr ban bōx bar te ityk djā kêt prāmje. Me kum ar ikurē:n ari ar ijo ba bar arỹm itĩn prā:m.

⁶ Nhym be, me Batĩndjwỹnh kute me kaprĩo kĩnho ba tām ne arỹm akubyn ar ijo kĩnh ne. Arỹm Xitu ar akurũm bōxkam ne bar akubyn ikĩnh ne. ⁷ Djām bōxkambit ar ikĩnh? Kati. Kute ar imā ar ajarēnh djō'ā ne bar ajte ikĩnh. Nām ar imā ar akam amikĩnh jarē. Nām ar imā,

—Nām me ar ajo ama: ne kaprĩre ne muwn mā memā

kum, “Paur ne ba ar imã kīnhkumrēx”, anhÿro ba. Nãm ã Xitu ar imã ar ajarēho ane. Ba kam arÿm Xitu kīnh djô'ã badjwÿ ar akam ikīnhkumrēx.

⁸ Amrēbê ar ije ar amã pi'ók no'ókkam ne ba amim ingyk ne amiman ar ajã amim,

—ÿ, watīre. Mÿkam ne ba arkum pi'ók no'ók ne arÿm arkum kaprī jadjã? ane. Djãm jakam ije amim anhÿr rã'ã? Kati. Ije inhõ pi'óko ije ar amã kaprī jadjãr ngrirebit.

⁹ Jakam ne ba ikīnh ne. Mÿkam? Djãm ar akaprīkam? Kati. Gar akaprīkam arÿm akubyn amima. Ba kam arÿm ikīnh ne. Ar aje Metīndjwÿnh kabēn markôt gar arÿm akaprī. Akaprīn arÿm akubyn amima. Ga, ar aje akubyn amimarkam ije ar ajo ibikēnh kêtja pumũ. Ije pi'ókkam ar amã ikabēn'ã no'óko ije ar ajo ibikēnh kêtê.

¹⁰ Me kute arÿm amikam Metīndjwÿnh kabēn mar ne kôt kaprīkam ne me arÿm amiman wãnh axwemã iren Metīndjwÿnh'ÿr amijo akēx. 'ÿr amijo akēx nhym arÿm me utã. Djãm kute me utãrkam me amim ingyk ne kaprī? Arkati. Nhym be, me kum Metīndjwÿnh kīnh kêtjamã ne me kabēn jarē nhym me arÿm amim ingyk ne amikam kaprī. Amikam kaprī kajgon wãnh axwemã irern kute Metīndjwÿnh'ÿr amijo akēx kêt ne arÿm akuno. Me biknor tokry djãkam akuno.

¹¹ Nhym be, amrēbê inhõ pi'ók ar awÿr bõx ja ne

gar amim arēn aman arÿm amima. Amiman arÿm amijo mex prãm ne amijo mex ngry'ã ar ano kator me:x ne arÿm abenbê ar ajaxwe kurê. Abenbê ar ajaxwe kurēn arÿm ar amã ajaxwe pyma:. Ne kam ijo ama:n arÿm inēje mã memã akabēn. Ne kam me'õ jaxwe jabe:j ne axwemã akatorkumrēx. Ar Metīndjwÿnh kabēn kôt akaprīkumrēxja pumũ. Ne kam arÿm ar amexo amirītkumrēx. Ōbê ne ba ar amã apÿnh mÿjja kwÿ jarē. Gar arÿm jakam mÿjja kunīkôt imã amimexo amirītkumrēx ba arÿm ar ama.

¹² Ba amrēbê ar amã pi'ók no'ók ne. Me'õ jaxwe ne ba kuman pi'ókkam arÿm ar amã arē. Nãm ar ajo ajkê ba kuman pi'ókkam arÿm ar amã arē gar arÿm ama. Djãm ar aje jabit marmã ne ba ar amã arē? Kati. Ar aje badjwÿ imarmã. Ba ar ajã ino tÿ:x. Tãm ne ar aje marmã ne ba ar amã arē. Mrãmri ne ba ar ajã ino tÿxkumrēx. Metīndjwÿnh ta ne kute imar. ¹³ Ar aje ar imar ne akubyn ar akīnhkam bar badjwÿ ar adjô'ã akubyn ikīnh.

Nhym Xitudjwÿ ar awÿr bõx ne bit umar punure. Gar kam akunī arÿm aerbê o kīnh nhym arÿm ar akam kīnhkumrēx. Ne kam arÿm amrē tēn iwÿr bõx ne imã ar ajã ajarē bar badjwÿ arÿm ô'ã ikīnhtire. ¹⁴ Nã bãm Xitumã ar amextire jarē. Djãm kam ikabēn kajgon arÿm kam

ipijàm ne? Kati. Ije amrêbê ar amã ikabên kunĩ jarênhja ba ar akôn timer kudji. Ije Xitumã ar amex jarênhdjwý ba ar amex kôn timer kum arê. Nhym kam ta ar awýr bôx ne arým ta ar amex pumũnhkumrêx.

¹⁵ Ne kam ta ajte akubyn jakam bôx ne akubyn amijo tẽn ar ama:ro nhý. Nãm ar awýr bôx gar akunĩ aje kabên maro akumex. Nã gãm ar atertet ne kum akabên mexbit jarê. Nãm akubyn amijo tẽn ar amaro nhýn arým amybym kum ar ajabê:ê. ¹⁶ Kam ne ba arým ate ikrãn amim ar amexbit man arým ar akam ikĩnhkumrêx.

8

Kute me ôdjàn timer memã karô.

Kar 11.29; Rô 15.25; Kô k 16.1; Xim k 6.18

¹ Kam, akmere, àpnhíre ar, ba ar amã pykabê Matenikam me arê. Ga, Matenikam apýnh me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio ba djari ne me ukaprĩkumrêxja pumũ. Djãm me ta ne me ukaprĩ? Kati. Metĩndjwýnh ta ne kum me kaprĩ ra:xi nhym me arým kuman arým ô'ã kum me kaprĩkumrêx. ² Nãm me te amikam tokry ne kaprĩ kumex man arým apôkmã amikam kĩnh kati ma. Nãm me te ô mýjja ngrire ne memã mýjja nhôr prãm. Nãm me tu ôdjàn timer ne memã mýjja kumex ngã.

³ Be, apýnh me àpên timer djã kôt ne me kute apýnh pi'ôk kaprĩ jamýnh. Me kwý ô pi'ôk kaprĩ rax nhym me kwý ô ngrire. Djãm Matenikam me ô pi'ôk kaprĩ rax? Kati, me ô ngrire. Nãm te me ô pi'ôk kaprĩ ngriren memã kumex ngã. Ba ne ba omũ. Me ta ne me memã kungã.

⁴ Nã bãm bit akubyn memã nẽn memã kum,

—Kati. Ar anhô pi'ôk kaprĩ ngrire. Kôt dja gar memã ngrirebit ngã, ane. Nhym ar imã,

—Kati. Djeruxarêkam Jeju nhô me ja ne me ô mýjja kêt ne kum prãm. Bar kam imã me kaprĩ. Ar ba dja bar memã kumex ngã, ane.

⁵ Bar kam me kute memã pi'ôk kaprĩ nhôrkam ama. Nhym kam me ta kumrêx ar ijaêrbê Metĩndjwýnhmã amingãn amim,

—Ba katat Bẽnjadjwýr djwýnh kabên man kôt amijo iba mex, ane. Ne kam amim,

—Ba Paur kabên man kôt amijo iba mex, ane. Metĩndjwýnh kabênkôt ne me ã ane. Ne kam me kadjy ar imã pi'ôk kaprĩ ngã.

⁶ Matenikam me ã ane bar kam Kôrituwãkam ar abaja'ã Xitumã karô. Ta ne amrêbê ar awýr bôx ne ar amã arê. Gar kam arým memã pi'ôk kaprĩo atommo krax. Nhym kam jakam ar iwýr bôx. Kam ne bar ar ajã Xitumã karôn kum,

—Dja ga Kôritukam memã arê gê me mrãmri ukaprĩkumrêx ne pi'ôk

kaprïo atomo tēn inomã mēnhkumrēx, ane.

⁷ Akmere àpnhïre ar, gar arým amex ne arým tu amim Metïndjwýnh markumrēxo aba. Ne aje kabēn jarēnh me:xkumrēx. Ne aje kôt mýjja kume:x mar. Ne mrāmri akabēnkumrēx ne amã ar ijabê:kumrēx. ã amexo ane. Nhym be, dja gar mekam adjukapriðjwý ne me kadjy pi'òk kaprïo atomkumrēx.

⁸ Djãm ar ba ne bar amirax pumũnh nhiràm ar amã,

—Ar iraxja man ar ikabēn kôt memã o atomkumrēx, anhÿro iba. Kati. Nã bãm ã ar amã anhÿr kêt. Matenikam me ja kumrēx ne me memã o atomo tēn inomã kumē. Ar gadjwý ar aje ar ikabēn mar ne aje memã o atomo atēm ne inomã mēnhmã. Djãm mrāmri ne gar amã ar ijabêkumrēx? Ar amã ar ijabêkam dja gar o atomkumrēx.

⁹ Bēnjadjwýr djwýnhbê Jeju Kritu ta ne tu ukapriðkumrēx. Tãm ne gar arým aje mar. Nãm ò mýjja kumex. Mýjja kunĩ ne ò mýjja. Nãm te ò mýjja kunĩn arým ar akadjy ò mýjja kêt. Gar kam arým mýjja kumexo anhõ.

¹⁰ Ba kam arým ja man ar amã arē. Be, amũ amex ja'ã ne gar akumrēx aje memã pi'òk kaprï nhõr prãm ne arým o atommo krax ne.

¹¹ Jakam dja gar o atomo tēn inomã mēnhkumrēx. Djãm ar aje memã òr prãm ne o atommo krax ne katēri krã'yrkam mex got. Kati. Gar amã memã òr prãm

ne aje o atomo tēn inomã mēnhkumrēx. Kambit arým mex. Ar aje apýnh adjapēnh pãnh pi'òk kaprï jamýnh kôt dja gar memã ikjé rēn memã o atom.

¹² Be, me kute memã òr prãm kumrēxja ne Metïndjwýnh kute me mar ne arým mekam kïnh. Djãm me'õ nhõ mýjja kêt kam dja Metïndjwýnh memã kum, “Memã angã”, ane? Kati. Me ò mýjja rax gédja 'ã akren pi'òk kaprï rax ngã. Nhym be, me ò mýjja ngrire dja 'ã akren pi'òk kaprï ngriren kum kungã.

¹³ Djãm ar aje memã òr nhym me kum prãm kêt gar aje me pãnh anhõ mýjja kêt mã ne ar amã prãmmã? Djãm ja kadjy ne ba ar amã arē? Kati. Gédja ar anhõ mýjja nhym amũ me ò mýjja nhym kam ar ajõ'ã kâtãm kêt. Gamē amũ me wãmē gédja ar anhõ mýjjao aben pyræk. Ja kadjy ne ba ar amã ikabēn. ¹⁴ Jakam arým ar anhõ mýjja kumexkam ar aje memã kwý nhõr nhym memã prãm kêt mã. Nhym kam ajmãkam gar me pãnh amã prãm jabej nhym me ò mýjja kumex jabej. Ne kam arým amipãnh ar amã mýjja ngã. Gar kam anhõ mýjjao aben pyræk. ¹⁵ Me bakukãmãre kute djwýbê mýj ne jao atomo bakam ne me ã ane. Amrēbê: ne me'ã memã kum,

“Nãm me djwýo atom kumex nhym me mãnhkutã ne. Ne djwý'ã kâtãm kêtne. Nhym me jadjwý djwý ngrireo atom nhym

me mǎnhkutā ne. Ne me'ā 'ā kātām kêt ne." Nām me ā me bakukāmāremā ane nhyṃ me arým 'ā pi'ók no'ók ne. Ga, me kunī ō djwý nhyṃ me'ō'ā djwý'ā kātām kêtja pumū.

Kute me'yr Xitu ar anor kadjy.

16 Be, Metǐndjwýnh ne Xitumā amak bō nhyṃ kute ar amarkumrēx. Kute ba ije ar amar pyrāk ne ā ar amaro ane. Ba kam Metǐndjwýnhmā amikǐnh jarē. 17 Bar Xitumā ar ajā karōn kum,

—Dja ga memā arē gē me pi'ók kaprīo atomo tēn inomā mēnhkumrēx, ane.

Nhyṃ ar imā,

—Be, mrāmri. Dja ba ā memā ane, ane. Ne kam ta kadjy ar awýr tēm prām kumrēx. Ne kam arým kute ar awýr pi'oko tēm ne kute o bōxmā gar aje omūnhmā.

18 Bar ar ajā Xitumā karōn kam kôt ije gwaj bakamyja 'ōdjwý janormā. Gwaj bakamy jamē Xitu ar ar awýr tēmmā. Ar ikamy ja ne àpēnh mexkumrēx. Kute Křitu'ā ujarēnh ny jarēnhkam àpēnh mexkumrēx. Me kute amim Jeju mar kunī apýnh kôt ar aben pydjio ba djāri kunī ne me abenmā mex jarē. 19 Me kute Jeju mar ta ne me amijo utān ar imā,

—Gwaj bakamy ja dja ar ikabēn kôt ar akôt pi'ók kaprīo tēn memā kungā, ane. Gwaj bakamy ja ne bar kuman kumrēx Xitu kôt ar awýr ano. Dja ar bōx

gar me kadjy pi'ók kaprīo atom inomā mēnhkumrēx. Ar badjwý dja bar ī ar awýr tēn bōx gar ar imā pi'ók kaprī ngā bar Xitumē ro'ā arým Djeruxarē'yr o tē. 'Yr o tēn o bōx ne iro'ā memā kungā. Me ar ikôt Metǐndjwýnh raxmā kator kadjy dja bar ā o ane. Ar aje memā ōr prām nhyṃ me kute jadjwý mar kadjy dja bar ā o ane.

20 Godja bar memā pi'ók kaprī kumexo tēn memā kungā. Nhyṃ kam me ar ikôt gwaj bakamy tēmja pumūn ar ijā ar idjākǐnhī nhōr kêt. 21 Dja bar iro'ā katāt memā o tēn o bōx. Metǐndjwýnh dja katāt ar ije amijo ibakôt ar ipumū. Nhyṃ pykakam me ar badjwý dja me katāt ar ije amijo ibakôt ar ipumū.

22 Kam gwaj bakamy ja Xitu kôt ar awýr tēmmā. Dja bar kam gwaj bakamy 'ōdjwý jano nhyṃ arkôt tē. Gwaj bakamy jadjwý ne mexkumrēx. Metǐndjwýnhmā àpēnh kunīkôt gwaj bakamy ja mrāmri kum ukanga kêt kumrēx ne kum àpēnhkumrēx bar arým amim omū. Nhyṃ tu amim ar amarkumrēx. Kam ne ar akadjy àpēnh prām kumrēx. Gwaj bakamy jadjwý dja arkôt ar awýr tē.

23 Nhyṃ Xitudjwý. Be, tāmjamē ne bar iro'ā apē. Ne kam arým ar iro'ā ar akam idjapēnhmā. Nhyṃ gwaj bakamy ar jadjwý, apýnh me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio ba djāri ne me ar ano. Nhyṃ kam ar arým me kabēn kôt ar awýr tēmmā.

Kute memā Kritu raxo amirīt kadjy ar awÿr tēmmā.

²⁴ Kam dja gar pi'ók kaprīo atomo tēn inomā mēnhkumrēx. Nhy m ar arÿm o ar amarkumrēx. Ar amā ar abēja markumrēx. Nā bām ar mā memā ar ajarēnho iba. Ar akam ar ikīnh jarēnho iba. Dja gar pi'ók kaprīo atomo tēn inomā mēnhkumrēx gē ar pi'ók kaprī pumūnhkumrēx. Kam dja ar abenmā kum,

—Mrāmri Paur kabēnkumrēx, ane. Kam gēdja ar akubyn ō pykakam bōx. Bōx ne apÿnh me kute amim Jeju mar ne kōt ar aben pydjio ba djāri memā ar ajarēnho ba. Ne memā kum,

—Mrāmri ne me ōdjānhkumrēx, Nām me arÿm pi'ók kaprīo atom. Djeruxarēkam me kute Jeju marja kadjy ne me arÿm pi'ók kaprīo atomkumrēx, ane. Dja ar ā ar ajarēnho ane.

9

¹⁻² Djām ar aje amijā pi'ók kaprī nēmā ne ba ajte ar amā arē? Kati. Ar aje pi'ók kaprīo atommā ne ba ar amā arē. Ar ga ne gar aje Jeju nhō me jamā o atom prām kumrēx. Arÿm ba ar apumūn Matenikam me jamā ar ajarēnho iba. Nā bām memā kum,

—Onīj, pykabē Akajakam krīrāxbē Kōritukam me ja ne me arÿm kute memā ōr prām kumrēx. Amū amex ja'ā me kute memā ōr prām kumrēx. Nā bām ā ar ajā memā anhÿro iba nhy m kam

me ar akudjwa kute memā ō pi'ók kaprī nhōr prām kumrēx.

³ Kam, ar aje pi'ók kaprīo atomo atēm ne inomā mēnh kadjy ije ar awÿr gwaj bakamy ar anormā. Ar ga ne gar imā,

—Dja bar o atomo tēn inomā mēnhkumrēx, ane. Kam dja gar o atomo tēn inomā mēnhkumrēx nhy m kam ikabēn dja kajgo kēt, Matenikam me jamā ikabēn ja dja kajgo kēt. Nok ba ren ikabēn kajgo. Ije memā kum,

—Kōritukam me ja kute ōr prā:m, anhÿrkam gar ren katēri pi'ók kaprīo atom krāta ba ren arÿm ikabēn kajgo.

⁴ Dja ba ar awÿr tē nhy m Matenikam ar ja'ō ikōt ar awÿr tēm ne ar awÿr bōx jabej. Kam bar ren ar awÿr bōx ga ren ar arÿm pi'ók kaprī katēri o atom krāta nhy m ren Matenikam ar jamē ba ren ar ar apumūn ren arÿm ar akam ren ar ipijām ne. Ga ren ar gadjwÿ kam apijām ne. Ba ren ar amim,

—Nā bām ar bit tÿx'ā me kamnhīxkumrēx nhy m meo mōn tu krāta. Bar kam arÿm ipijām, ane.

⁵ Gwaj bapijām karō ne bar abenmā kum,

—Gwaj amikukām bakamy ar ano, ane. Ne kam arkum,

—Dja gar me'ÿr atēm kumrēx ne me'ÿr bōx nhy m kam me arÿm ar ikukām pi'ók kaprīo atomo tēn inomā mēnhkumrēx. Nā bām ar ā arkum ane. Dja ar ikabēn ja man ar awÿr bōx ne ar amā arē. Arÿm ne ba amrēbē

ar amã arẽ. Ar aje o atomo atẽm ne inomã mẽnãmã ba ar amã arẽ. Djãm me kute pi'òk kaprĩ'ã ngryk ne amim,

—Je tõi, mỳkam ne me ibẽ pi'òk kaprĩ jamỳnho ba, anhỳrkam mex? Kati. Kam mex kêtukumrẽx. Dja gar o atomo tẽn inomã mẽnhkumrẽx bar arỳm ar awỳr bõx gar arỳm anhõdjành ne akĩnhkumrẽx. Ne kam arỳm me kadjy ar imã angã. Kam dja bar arỳm Djeruxarẽmã o tẽn o bõx ne arỳm memã kungã.

Me kĩnh ne kute memã mỳjja nhõr raxmã.

Kõ k 16.2; Xim k 6.18; Idja 13.16

⁶ Ba ar amã arẽ gar ama. Godja me 'y ngrẽre ne kren kam djwỳ ngrẽre ne o atom. Nār, godja me 'y kumex ne kren kam djwỳ kumex ne o atom. Tãm dja gar anhõ pi'òk kaprĩ'ã ama. ⁷ Djã gãm ar abenã ar anhõ pi'òk kaprĩ jakre kumrẽx ne amim,

—Be, kõt dja ba memã amikutã kwỳ ngã, anen kam memã angã. Kwārĩk wãnh 'ã maje amim,

—Dja ba memã kwỳ ngã nhym ibẽ kêt ba ajmã nẽ, anhỳr kêt. Nār, kwārĩk wãnh 'ã maje amim,

—Gẽ me imã 'ã àpnẽnhtỳxmã ba kam memã kwỳ ngã, anhỳr kêt. Mỳkam? Bir, dja me õdjành ne kĩnh ne memã mỳjja ngã nhym Metĩndjwỳnh arỳm kum me kĩnhkumrẽx. Tãm dja gar ama.

⁸ Djãm Metĩndjwỳnh õdjỳ got ar abẽ mỳjja 'õ nẽmã?

Kati. Dja ar amã mỳjja kunĩ ngã. Djãm kute ar amã mỳjja ngrẽre nhõrmã? Kati. Mỳjja kumex dja tu ar amã kungã gar arỳm akĩnhkumrẽx. Ar gadjwỳ dja gar akati kunĩkõt mekam adjukaprikumrẽx. ⁹ Ikabẽnja kõt ne me amrẽbẽ: memã arẽn memã kum,

“Arỳm ne amikutã me õ mỳjja kêtãmã õ mỳjja ngrã. Nãm katat amijo bakumrẽx rã'ã: rã'ã ne.”

Nãm me amrẽbẽ ã me bakukãmãremã ane nhym me arỳm 'ã pi'òk no'òk ne.

¹⁰ Ga, me kute pur kreo mõrja pumũ. Metĩndjwỳnh ne me kute kre kadjy kute memã 'y nhõr. Ne kam kute memã djwỳ nhõr. Me õ kwỳ krẽn djã'ã kute memã õr. Mỳj'ã ne ba ar amã ja jarẽ. Bir, ar aje memã mỳjja nhõr'ã ne ba ar amã ja jarẽ. Metĩndjwỳnh ta dja ar apumũ. Dja gar me õ mỳjja kêtãmã amikutã anhõ mỳjja kwỳ ngã nhym arỳm ar apumũn ar amã mỳjja kumex ngã. Ar aje memã mỳjja nhõr jakrenh mex ne ar amã kungã. Ga, me kute mỳjja 'y kumex ne kren arỳm õ djwỳ kumex ne kute o atomja pumũ. Ar gadjwỳ dja gar memã mỳjja kumex ngã. Nhym Metĩndjwỳnh arỳm pãnh ar amã mỳjja kumex ngã gar arỳm katat ar amijo aban kum amexkumrẽx ne.

¹¹ Ar anhõdjànhkam mỳj dja Metĩndjwỳnh ar amã nẽ? Bir, dja mã ar amã mỳjja kumex ngã gar mã amikutã memã anhõ mỳjja

kwỳ ngā. Anhōdjānh ne mǎ memā angā. Dja gar ar imā amikutā ar anhō pi'ók kaprī kwỳ ngā bar kubyn arým memā ar anhō pi'ók kaprīo tēn memā kungā. Dja me ar anhō pi'ók kaprī byn arým Metīndjwýnhmā amikīnh jarē. Gwaj badjō'ā kum amikīnh jarē.

¹² Dja gar Jeju nhō me jamā angā nhym me arým o amikīnh. Djām me o amikīnhbit? Kati. Dja me kīnh ne ar adjō'ā Metīndjwýnhmā amikīnh jarēno kumex. ¹³ Ne kam ar amarkumrēx ne arým Metīndjwýnhmā kum,

—Mrāmri ne me kute Kritu'ā ujarēnh ny markumrēx ne arým akabēn kōt ōdjānh tire. Ōdjānh tire ne arým amikutā ar imā ō mýjja kwỳ ngān arým amū me kum prām kunīmā kwỳ ngā. Bar kam arým amā amextire jarē, ane. Ar aje memā pi'ók kaprī nhōrkam dja me ā Metīndjwýnhmā ane.

¹⁴ Ar aje memā pi'ók kaprī nhōrkam dja me kum ar ajabēn arým ar akadjy Metīndjwýnhmā kabēn ne kum,

—E kum, Djūnwā, me kīnh djā rax ne ga memā angā nhym me arým adjō'ā ar imā pi'ók kaprī jano. Bar kam amā amextire jarē, ane. Dja me ā Metīndjwýnhmā ajā ane. ¹⁵ Mýj kīnh djāja ne Metīndjwýnh memā kungā? Bir, Kraja ne arým memā kungā. Nām gwaj bakunīmā kungā. Kra ra:xi. Mýj me'ō

ne kute prīne 'ā ujarēnh mex kadjy 'yr bōx. Arkati. Kra ra:x ne gwaj bamā kungā gwaj kam kum amikīnh jarē.

10

Mrāmri ne Kritu kute Paur janorkumrēx.

¹ Ga, Kritu kabōt kati ne kute memā prī mex ne ar meo baja pumū. Ja ne ba kuman arým ar amā ikabēn mex jarē. Ar gadjwý dja gar Kritu man badjwý ikabēn ma. Ba ibē Paur ikabēn ma. Wākam me'ō ar memā kum,

—Paur ne amybým kute tỳx pyrāk ne me ýtāri 'yr bōxkam kum me uma:, ane. Djām mrāmri me kabēn? Kati. ² Dja gar on ikabēn ma. Got ba ren ar awýr bōx ne tu ar amā ibēn tỳ:x ne. Nā bām anhýr djwýnh rām amim,

—Dja ba wākam bōx ne ar kwýmā ibēn tỳx jabej, ane. Ar akwý aje amim,

—Paur ne amidjwýnh bito kīnh ne axwe ar ba, anhýro abakam ba ibōx ne ije ar akwýmā ibēn tỳx karō ne ba ar amā,

—Dja gar on ikabēn ma, ane. ³⁻⁵ Ga, me kurē djwýnh me'ýr bōxja pumū. Me'ýr bōx nhym me arým àbēr djā jamýn o me'ýr prōt ne arým aminēje me aé. Pykakam ne me ā aminēje meo ane. Djā ne bām ar ā me kudjwa ane. Kati. Nā bām ar ije pykakam me àbēr djā jamýnh kēt. Metīndjwýnh ne tỳ:x. Bar tỳxo itỳx ne me nēje ikabēno me ity nhym me arým an-hikrē.

Ga, me kurê djwýnh kwý kute aminêje kikre tỳ:x nhipêxja pumũ. Nhy m be, me tỳxo me ja jakre ne me arým me'ã kikre kate. Ne kam arým pardja'ã me pa 'amýn meo ban meo bôx nhy m kam me arým memã àpênh ar ba.

Me kwý jadjwý ne me kute me bakurê djwýnh pyræk. Me 'êxnhĩ. Metĩndjwýnh ne kute gwaj bamã amijã ujarênh pydji baje mar pydjimã nhy m me arým 'êx ne ta amijo Metĩndjwýnh mar mex ne arĩk kupa'ã memã 'ã ujarênh punu. Nhy m kam me arým me ma:ro ba. Nhy m me Metĩndjwýnh kupa'ã apýnh mýjja rũnh jarênh mebê Metĩndjwýnh kabênkumrêx kurênh arým me noo akno. Nãm me memã 'êx ba. Me kabênh 'êxnhĩ ne kute mrãmri ne me ô kikre tỳx pyræk. Bar kam ikabêno me ity nhy m me arým ar imã rerekre. Ar imã rerekre nhy m me arým katåt Kritu'ã ujarênh man katåt kabênh kôt ar amijo ba. Kam ar ije mrãmri ne me kute me pardja'ã me pa 'amýnh ne me meo ban meo bôx pyræk nhy m me arým Kritu kôt amijo ba.

⁶ Ar gadjwý dja gar prĩne Kritu kabênh kôt amijo aba mex ba arým bôx. Bôx nhy m ar ajõ ate aje ar amijo aba prãm rã'ã ba arým ar amã ibênh tỳx gar arým pãnh atokry.

⁷ Ar akwý ne gar abenmã,

—Djã ne Kritu Paur jano? Kati, anhỹro aba. Ba ar amã arê gar ama. Djãm gwaj

baje me krækàbit pumũnh ne kam arým amim, “Tãmwã ne mex”, ane nàr, “Tãmwã ne mex kêt”, ane. Djãm gwaj baje me krækàbit pumũnho ne arým prĩne me mar mex? Kati. Djãm mrãmri Kritu ar ajo bakumrêx gar arým ama. Aje mrãmri markumrêx jabej ar badjwý ar ima. Djãm Kritu kute ar ijo ba kêt got? Ar badjwý mrãmri Kritu kute ar ijo bakumrêx. Gwaj ba ne Kritu kute gwaj bajo bakumrêx. Gwaj baje aben pyræk. Tãm dja gar ama.

⁸ Ba ren ar amã ar irax jarênh kume:x. Djã ne ba ren kam amikam ipijãm? Kati. Mrãmri ne Bênjadjwýr djwýnh ar ba ar ijã irax mênhkumrêx. Ar akadgy ar ijã ar irax mênhkumrêx. Djãm ar ije ar amã ibênh tỳx kadgy ne ar ijã rax mẽ? Kati. Bar Kritu'ã ar amã ajarê gar mar mexo amũ amikamênh mar rax. Ja kadgy ne Bênjadjwýr djwýnh ar ijã rax mẽ.

⁹ Ba ren ajte ar amã amirax jarênh kumex. Nhy m be, kati. Me kute ar amã,

—Paur ne ar amã pi'òk no'òko kute ar ajaêr prãm, anhỹr. Djãm mrãmri? Kati. Ije ar ajaêr prãm kêt. ¹⁰ Me kwý ta ne me arĩk ijã kabênh ne ar amã,

—Paur ne pi'òkkambit we kabênkumrêx ne tỳ:x. Djãm mrãmri ne tỳxkumrêx? Kati. Dja ta anhỹtãri ar awýr bôx ne arým rerekren kabênh punure gar amã kabênh kĩnh kêt, ane. Nãm me kwý ã ijã ar amã ane.

11 Gora gē wākam me'ō ar ajte ikabēn ma. Amybým ar ikabēn kajgo kêt. Pi'ōkkam ar amā ar ikabēnkumrēx. Dja ba wākam ar awýr bōx ne wākamdjwý itýxkumrēx. Ar ije pi'ōk no'ōkkam 'itýx kôt itýxkumrēx.

12 Me kwý ta ne me amiraxo àmra ba. Me kum me kīnhmā ne me ta amijo àmra ba. Djām ar ije amijo me uràk? Kati. Djām ar ije me'ā amijakreo iba? Kati. Nhy m be, me ta ne me amirax jabej abenā amijakreo ban amim,

—Irax kute tām wā rax pyràk, anhýro ba. Nār,

—Ba ne ba iraxo tām wā jakre, anhýro ba. Djām kam me krā mex? Kati. Me krā punu.

13 Nhy m be, kati. Metīndjwýnh ne ar imā idjāpēnh djā'ā karō bar Kritu'ā memā idjujarēnh ar iba. Djā ne bar kam amijo me'ō nhō àpēnh djā pytān 'ā ar amijo amra? Kati. Metīndjwýnh ta ne ar imā ar idjāpēnh djā'ā karō. Kabēn kôt ne bar memā Kritu jarēn 'ýr meo akēxo iba. Kute ar imā ar idjāpēnh djā jakre kôt ne bar idjāpēnh tē:n kam arým ar gadjwý ar awýr bōx ne arým ar amā arē. Ar ba ne bar ar amā Kritu jarēn arým ar gadjwý 'ýr ar ajo akēx ne. Ar ije Kritu'ýr ar ajo akēxkam ne bar iraxja.

14 Bar ren ar awýr ibōx kêt ne ren arīk ar amā amijarēnh kajgo. Nhy m be, kati. Arým ne bar ar gadjwý ar awýr bōx ne ije kāj bê ar amā Kritu'ā

ujarēnh ny jarēnhkumrēx. Kam ne bar ar akadjy irax.

15 Pyka 'ōdjwýkam dja me'ō Metīndjwýnhmā apēn arým Kritu'ýr meo akēx. Djā ne bar kam me kwý kudjwa ō pykakam ō me ja'ýr bōx ne ō àpēnh djā'ā amimēn arīk memā kum,

—Ba ne ba Kritu'ýr ar ajo akēx ne. Kam ne ba ar akadjy irax, anhýro iba? Kati. Ar ije ā memā anhýr prām kêt. Adjým. Dja ba ajte akubyn ar awýr bōx ne ajte ar amā Kritu kabēn jarē. Gar kam arým amim Kritu mar mexo amū amikamēnh tē:n arým mar mexkumrēx. Nhy m kam ar abu'ā me krāptī arým ar adjō'ā ajte 'ýr amijo akēx ne.

16 Dja gar ajte ar ikôt o kangō bar ajte amū ar an-hijukri me jamā arēnh tē. Amū memā Kritu'ā ujarēnh ny jarēnh tē. Ja ne bar kam ama. Djām ar ije me kwý kudjwa me'ō djāpēnh djā'ā amimēnh ne arīk me àpēnh proo idjāmra prām? Kati.

17 Amrēbē: me kute me bakukāmāremā arēnh kôt bar amijo iba. Nām me memā kum,

“Djām amijo adjāmra prām? Kwārīk wānh amijo adjāmra kêt.

Dja ga Bēnjadjwýr djwýnho amra.”

Nām me ā memā ane bar kabēn man kôt ar amijo iban amijo idjāmra kêt ne Bēnjadjwýr djwýnho amra. 18 Djām me'ō ta kute amijo rax ne kute memā amijarēnhkam Metīndjwýnh kute

'ā memā kum, “Ā. Mrāmri ne raxkumrēx”, anhyr? Kati. Metīndjwýnh ta kute me'ō'ā rax mēnhkambit kute 'ā memā kum, “Mrāmri ne raxkumrēx”, anhyr.

11

Me 'êx ne ta kute amijo Jeju kute anor pyrāk.

Mat 7.15; Rô 16.17; Kor 2.8; A Ped 2.1

¹ Ba ije ar amā amijarēnhkam kute ibēn kati pyrāk. Ar arek nhýn ikabēn ma. Nà, dja gar arek ikabēn maro nhý. ² Nā bām ar ajā ino tỳ:x kute Metīndjwýnh ò me ja'ā no tỳxja pyrāk. Dja gar katāt Kritu kôtbít amijo aban ajaxwe kêt. Kwārīk wānh me kum Metīndjwýnh kīnh kêt kukràdjàjakôt amijo aba kêt. Mekôt ar aje amijo aba kêt kadjy ne ba ar ajā ino tỳx ne.

Ga, me bām, me nā kra ni'ā no tỳxja pumū. Me my kute Ar kubê kupēnh kêt kadjy kra'ā no tỳxja pumū. Nhym kam arým abatānh nhym mjēn pydji 'ýr mōrkumrēx nhym krô'ā mjēn kêtumrēx.

Badjwý. Ba arým Kretimā ar ajarēn kum,

—Kôritukam ar ja dja ar katāt akôtbít amijo ban me kum akīnh kêt kukràdjàja kôt amijo ba kêt. Nā bām ā kum ar ajarēnho anen arým ar ajā ino tỳx ne. Dja gar katāt Kritu kôtbít amijo aban ajaxwe kêt. Kwārīk wānh me kum Metīndjwýnh kīnh kêtja kôt amijo aba kêt. Mekôt amijo aba kêt kadjy ba ar ajā ino tỳx ne.

³ Me kute ar anoo biknor karō ne ba ar akam axwe idjumar. Ar aje katāt Kritu pydji kôt amijo aban ajaxwe kêt mā. Godja me arīk kupa'ā ar amā mýjja kwý jarē gar aman arým Kritu kupa'ā amijo aban ajaxwe. Nām ā kangā no tỳ:xkam kute me bakwatynh Ewamā 'êx ne noo biknoro ane. Me kute ar gadjwý ar anoo biknor karō ne ba ar akam axwe idjumar.

⁴ Godja me ar awýr bôx ne ije ar amā Jeju'ā ujarēnh ny jarēnh kupa'ā ar amā atemā Jeju 'ôdjwý'ā ujarēnh jabej. Djā nā gām ar me kanga? Kati. Nā gām ar tu amā me kīnh ne arek me kabēn maro akrī. Djā nā gām ar me kôt Metīndjwýnh Karō maro aba? Kati. Atemā me karō punu ne gar me kôt maro aba. Djām Kritu'ā ujarēnh ny ne gar amim maro aba? Kati. Atemā mýjja punu'ā ujarēnh ny ne gar maro aba. Nām me ar amā kupa'ā arē gar amā me kīnh ne arek me kabēn maro akrī.

⁵ Me kwý ta amijo 'êx ne ar amā,

—Kritu ne ijano ba ar amā arēnho iba, ane. Ta ne ar amijo raxo ba. Djām mrāmri ne we ar ja ikurām rax? Kati.

⁶ Nām me ijā,

—Paur ne kabēn tô, anhyro ba. Kwārīk wānh rā'ā. Ikabēn tô. Djā ne ba Kritu'ā ajarēn ikabēn tô? Kati. Ar ga ne gar prīne katāt 'ā idjujarēnhja ma, ikabēn amirītkumrēxja ma.

⁷ Nā bām ar amā ujarēnh ny jarēn pānh ije amim ar abē pi'ók kaprī jamýnh kêt. Djām

kam ne gar arým ijo kajgo? Ije amim ar abê pi'ók kaprī jamýnh kêt kam ne ije amijo me kajgo pyrāk. Mýkam ne ba ā amijo ane? Bir, ije ar ajo raxmā ne ba ije amijo me kajgo pyrāk. Djām kam ne gar amim,

—Paur kajgon axwe, ane. Kwārīk wānh gar amim anhýr kêt.

⁸ Djām ba ne ba ar amā amijo a'uw? Kati. Amū me ja ne ba me ku'uw, ne apýnh me ō pykakam mrān bōx ne me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio ba djāri me ku'uwn memā kum,

—Ar ikôt o kangō ba Kōritukam memā arē. Nā bām ā memā ane nhym me arým imā pi'ók kaprī ngā ba amý. Ne kam ar akam bōx ne ar amā Kritu kabēn jarē. Ne kam ba inhō mýjjao pānh ne. Amū me'ō nhō pi'ók kaprīo inhō mýjjao pānh. Ije ar amā idjā'wýr kêt kadjy ne ba inhō mýjjao pānh ne ar akam idjāpēnh ar iba. Ar amā arēnho iba.

⁹ Ne kam ar akam ar iba nhym kam prām iwýr bōx. Djā nā bām ar ajō 'uw? Kati. Mateni kurūm gwaj bakamy ar bōx. Ne kam ar ta arým ijo djuw mex. Inhō mýjja ibē kêt nhym ar arým imā kunī ngā. Ar akam idjāpēnh kunīkôt ije pānh ar abê pi'ók kaprī jamýnh kêt. Dja ba rā'ān ar abê amýnh kêt kumrēx ne.

¹⁰ Mrāmri ne Kritu kabēn katāt kumrēx. Badjwý kôt katāt ar amā ikabēn

jarēnh kumrēx. Pykabē Akajakam ar abê Kōritu ar, ije idjāpēnh pānh ar abê pi'ók kaprī jamýnh kêt. Ije amýnh kêt'ā dja ba ar amā amijarēnho iba rā'ā. Dja gar ajō ije amijarēnh jabē adjāptār kêt kumrēx. ¹¹ Ije idjāpēnh pānh ar abê pi'ók kaprī jamýnh prām kêt. Ja'ā ne ba ije ar amā amijarēnh prām ne arým ar amā amijarē. Mýkam? Djām imā ar ajabē kêt kam? Kati. Imā ar ajabē kam ne ba arým ar amā amijā ajarē. Metīndjwýnh kute imar.

¹² Ne ba ren ar abê pi'ók kaprī jamý nhym ren me'ō ikāxā ar amā,

—Be, djām ar bajbit ne bar ar abê pi'ók kaprī jamý? Ga, Paurdjwý kute ar abê pi'ók kaprī jamýnh ar o bawā pumū. Ar ije aben pyrākja pumū, ane. Ar kute ijā, “Ar ije aben pyrāk”, anhýr karō dja ba irā'ān idjāpēnh pānh ar abê pi'ók kaprī jamýnh kêt rā'ā ne.

¹³ Djām mrāmri ne bar ije aben pyrāk? Djām mrāmri ne Kritu ar ano kute mrāmri kute ijanorja pyrāk nhym ar 'ā ujarēnh ar ba? Arkati. Nām ar ar anoo biknoro ba. Nām ar ta memā 'ēx ne memā,

—Kritu ne ijano ba 'ā idjarēnh ar iba, ane. ¹⁴ Djā ne ba amim,

—E kum, mýkam ne ar me noo biknoro ba, ane? Kati.

Ga, me axwe nhō bēnjadjwýrbē Xatanajdjwý kute me noo biknorja pumū. Nām amijo Metīndjwýnh

kadjy mrānh djwýnh pyrāk ne me noo biknoro ba. ¹⁵ Kam ō àpēndjwý ar ō bēnjadjwýrbē Xatanaj kudjwa memā 'éx ne amijo Metīndjwýnh nhō àpēnh pyrāk. Ar ta arīk ar amā,

—Dja gar ikabēn man kam mrāmri katāt ar amijo abakumrēx, anhýro ba. Kam ar kute aminhinomā amimēnhkam dja Metīndjwýnh ar 'éxnhī kôt arkum o pānh katāt nhym ar arým me biknor tokry djākam akuno.

Apýnh amikapri djāri Paur kute 'ā amijarēh.

¹⁶ Ba ajte ar amā arē gar ama. Kwārīk wānh amin,

—Paur ne amimex jarēho ba. Ga, bēn katikumrēxja pumū, anhýr kêt. Nār gar aje ijā amim anhýr jabej arek nhýn ikabēn ma. Ba ajte ar amā amimex jarē gar ama.

¹⁷ Ije ar amā amimex jarēh ja ne kute Bēnjadjwýr djwýnh kabēn pyrāk kêt. Ne kute ar amā ibēn kati pyrāk ne ar amā amijarē.

¹⁸ Me krāptī ne ar amā amijo àmra prā:m. Me kute amidjwýnhbito kīnh kadjy amijo àmra prā:m. Ba ne ba bir amimex kôt ar amā amijarēho amirītkumrēx gar badjwý ima.

¹⁹ Me kwý ne me mrāmri bēn katikumrēx. Nām me ar awýr bōx ne ar amā amijarē gar arek me kabēn maro akrī. We ar akrā mex ne kam arek me bēn kati maro akrī. ²⁰ Dja me'ō bēn kati ar akwý apa 'amýn amiwýr ar ajo akēx gar arým kôt ar amijo aba. Ne

kam ate akrān arek me'ōja kabēn maro akrī. Dja me'ō bēn katikôt ar akwý anoo aknon ar abē myjjaao prôt, gar kam ate akrān arek me'ōja kabēn maro akrī. Me'ō ta dja ar akam amijo ra:x nār ar akwý nobē tak ne. Gar kam ate akrān arek kabēn maro akrī.

²¹ Ba ren badjwý ar amā ibēn týx gar ren ikabēn ma. Nhym be, kati. Ba ne ba ar amā ibēn týx kêt. Ba akrānmā ar akam ar iba gar kam arým amim, “Paur rerekre ne ka-jgo”, anhýro aba. Nhym be, kati. Irerekre ne ikajgo kêt.

Me ta ne me amijā, “Jeju ne ijano ba bōx”, anhýro ba. Me amijo amra:n arīk ar amā, “Ba ne ba iraxkumrēx.” Nām me ā ar amā anhýr ar o ba. Ba badjwý jakam ar amā amimex jarē gar ama. Nā bām ije ibēn kati pyrāk ne ar amā amirax jarē gar ama.

²² Djām ar wābēbit ne ebraga. Badjwý. Djām ar wābēbit ne idjaer. Badjwý ibē idjaer. Djām ar wābēbit ne Abraão tàmdjwý. Badjwý ibē Abraão tàmdjwý. ²³ Djām ar wābēbit ne Kritu nhō àpēnh. Badjwý ibē Kritu nhō àpēnhkumrēx ne o ar akrenh mex. Nā bām ije ar amā ibēn kati pyrāk ne ar amā amirax jarē. Nā bām kum idjāpēnh týxo ar akrenh mex ne.

Me kute mry kà punuo ikaprêprêk kume:xi.

Ba te ije itak'ā akremā. Ne kute ajte ibē ijē krāptīo ar akrenh mex ne.

Ne ajte bit kute ibīnmā ijo baja krāptī: ba

ityk puma ar iba.
Ga, ibê Kritu nhô
âpênhkumrêxja pumũ.

24 Kamã ne apÿnh mebê
idjaer djàri ajte mry
kà punuo ikaprêprêk
kumex. Nãm me
ikaprêprêk nhym kam
me ajte ikaprêprêk
nhym kam me ajte
ikaprêprêk nhym kam
me ajte ikaprêprêk
nhym kam me ajte
ikaprêprêk. Me kute
ikaprêprêk kunĩkôt ne
me kute mrykà punuo
itak'ã akre krãptĩ: kute
39 pyrãk.

25 Nhym kam me ajte kôo iti-
tik ne. Nhym kam me
ajte kôo ititik ne. Nhym
kam me ajte kôo ititik
ne.

Nhym kam me ajte kute
ibĩnmã kēno ititi:k ne.
Ga, ibê Kritu nhô
âpênhkumrêxja pumũ.

Ba kãkamdjwÿ, kã rũnhkam
ngô raxbê pyka kêt kam
iba nhym ijã kã ja
wadjà. Ne ajte ijã ja
wadjà. Ne ajte ijã ja
wadjà.

Ba ajte ngô raxkam wadjà ne
pĩ'ã wajê:t ne ar iba:.
Nhym ijã akamãt ne
akati ba wabi.

26 Nã bãm ar imrãnh kume:x
ne.

Nhym kam ajte apÿnh ngô
rũnh djàrikam idjàr
puma: ne.

Nhym apÿnh me àkĩnhĩ kute
ijaêrbê ijo tÿm ne ijo
bikēnh puma:.

Nhym apÿnh mebê idjaerd-
jwÿ kute ijo bikēnh
puma:.

Nhym me bajtemdjwÿ kute
ijo bikēnh puma:.

Apÿnh krĩrax djàrikam ar iba
ne apÿnh kapôt kukrit
djàrikam ar iba ne ngô
raxbê pyka kêt kam ar
iba. Ja kunĩkôt ne mÿjja
kute ijo bikēnh puma:
ne.

Nhym me 'êx ne kute amijo
Jezu mardjwÿ kute
ijo bikēnh puma:.
Ga, ibê Kritu nhô
âpênhkumrêxja pumũ.

27 Nã bãm idjàpēnh pytĩdjwÿo
iku'ēn o amidjôm me:x
ne.

Ne ajte inhôt kêt krãptĩ:.

Prãmmē kôrkam ne ba ajte ar
iba.

Ije ajte amijajbur kumex.

Ajte imã kryn ikã kêt ne ar
iba.

28 Ikã krãkã'ã mÿjja ne ja.

Ba kam me kute amim
Jezu marja ma:ro ikrĩ.
Apÿnh me kute amim
Jezu mar ne kôt ar
aben pydjio ba djàri
ne ba kunĩkôt me
ma:ro ikrĩ. Ne me
kwÿ'ã àpnhĩx ne, ne
akati kunĩkôt mekam
idjumar punu:re.

29 Dja mekam me'õ rerekre.
Djãm kôt irerek kêt
got? Kôt badjwÿ
irerekre.

Dja me Metĩndjwÿnhbê me'õo
akēx. Djãm o in-
gryk kêt got? O in-
grykkumrêx. Nã bãm
me ma:ro ikrĩ. Ga, Kri-
tumã idjàpēnhkumrêxja
pumũ.

30 Me kwỳ ta kute amijã,

12

—Kritu ne ijano ba bôx, anhÿro baja djãm mrãmri ar kum àpênhkumrêx. Kon. Ga, Kritumã idjâpênho ije me akrenh mexja pumũ. Dja ba ar amã amimex'ã idjujarênh prãm jabej arÿm ar amã apÿnh itokry djãri, apÿnh ikaprĩ djãri'ã ar amã ajarê. Kunĩ kôt irerekre. Ba ar amã irerekredjwỳ 'ã ajarê gar ama.

31 Bênjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Tĩndjwÿnh kute imar. Jeju Bãm, mexti:re rã'ã: rã'ã ne. Tãmja ne kute imar. Ije amimex jarênh ne ijêxnhĩ kêtôt kute imar.

32 Ba ajte ar amã irerekre jarê gar ama. Krĩraxbê Tamagu nhõ bênjadjwÿrja bit kute ipa 'amÿnhmã. Bênjadjwÿr rax Areta ne Tamagu nhõ bênjadjwÿr jamã nhÿ. Tamagu nhõ bênjadjwÿr õ krākamngônhmã ijarê. Nhyr krĩrax bu'ã pyka tÿx nhipêx apÿnh ajkwa krekre djãri. 'Ã ikator nhyr me kute ipa 'amÿnh kadjy nãrãm ne me ibê kre kunĩ pytã. 33 Nhyr me kute amim Jeju mar arÿm djudjêdjêo kaxnokai jakã 'ãpren kam inhÿr. Ne kam kÿjrũm krĩrax nêje pyka tÿxja burũm imê. Kre krã'yrokôt burũm imên arÿm ijo ruw. Ba arÿm pykabê djan mã mebê ikaton iprôt ne. Be, djãm kam 'itÿx got? Kati. Ba ne ba irere:kre. Nhyr be, Metĩndjwÿnhbit tÿ:x ne arÿm ipytã.

Kute kàjkwa pumũnh'ã amijarênh.

1 Djãm ije amikôt ar amã amijarênh iban kôt iraxmã? Kati. Kwãrik wãnh rã'ã. Ba ar amã mÿjja'ã ajarê. Me kute mÿjja pumũnh kêtja ba arÿm omũ. Dja ba ar amã 'ã ajarê. Bênjadjwÿr djwÿnh kute amrêbê memã mÿjja jarênh kêt. Arÿm ne imã arê. Nãm imã arê ba arÿm kuma. Dja ba ar amã 'ã ajarê gar ama.

2 Ba amipumũ. Ije amim Kritu markam amipumũ. Nhyr kam Metĩndjwÿnh arÿm amiwÿr ijo àbiro tẽ ba amipumũho tẽ. Nãm kàjkwa jan iby jan amũ ja. 'ÿr ne ijo wabi, amiwÿr ijo wabi ba arÿm amipumũ. Bãrãm inhĩtã got ijo wabi nãr kon ikadjwÿnhbit got o wabi. Kon, ije mar kêt. Metĩndjwÿnh ta ne kute mar. Ba ije amipumũnhja'ã arÿm amex krãptĩ apêx. Amexbê 14 ne ijukri ajmã 'ã akre kute ne ijã apêx. 3 Bãrãm inhĩtã got ijo wabi nãr kon ikadjwÿnhbit got o wabi. Kon. Ije mar kêt.

4 Nã bãm amipumũho tẽ nhyr Metĩndjwÿnh amiwÿr õ kàjkwa djwÿnhmã ijo wabi. Kàjkwa djwÿnh ne me:xkumrêx. Kam mÿjja punu kêtumrêx. Metĩndjwÿnh õ kàjkwa djwÿnhmã ijo wabi ba amipumũ. Ne kam arÿm kam me kabên ma. Me kabên mexkumrêx. Punu kêtumrêx. Ba kam te ije me kabên jarênhmã.

Mexti:rekam te ije arënhmã. Pykakam me babêngôkre kabën'y'r bôx kêt. Nhyim ta ibê uma, ije arënh kêtã.

⁵ Be, tãm ne ja. Ije amipumũnhja'ã dja ba ar amã amikôt amijarë. Djãm ba ije ar amã amimex jarënhmã? Kati. Ba irerek mexi. Kam ne ba ar amã amikôt amijarë.

⁶ Nãr, ba ren ar amã amimex jarë djã ne ba ren ibën kati? Kati. Ba ren ibën kati kêtumrëx ne kam mrãmri ar amã amimex jarë. Ne ren katãt amimex kôt ar amã amijarënhkumrëx nhyim ren me'õ arým ren ijo amra: ne. Nhyim be, kati. Irerekre'ã dja ba ar amã amijarë gar kam arým aje ipumũnh kôt ne aje ikabën mar kôt imar katãt.

⁷ Ga, kute imã apÿnh mÿjja pumũnh kêtjao amirõtja pumũ. Nãm imã mÿjja rũnho amirõt. Ba ren kam 'ã amijo amra. Nhyim be, kati. Kam amijo idjãmra kêt kadjy itokry djã ja iwÿr bôx. Mrãmri itokry djã ja ne kute mrÿnhĩ arek me ikam ku'ê nhyim me tokry pyrãk. Xatanaj imã itokry djã ja jano nhyim iwÿr bôx ba arým itokry. ⁸ Kam, kute kubê ipytãr kadjy ba te Metũndjwÿnhmã amijo a'uw. Ne ajte te kum amijo a'uw. Ne ajte te kum amijo a'uw.

⁹ Nhyim arým imã,

—Kati. Dja ga atokryja mar rã'ã ne. Be ga, me tokry ne kaprĩrekam rerekreja pumũ. Me te rerekre ba idjukaprĩn itÿx puroo memã tÿx jangij. Gadjwÿ dja ba ajo djuw mex. Dja ga te atokry ne arerekre

ba dja ba ajo djuw mex ga arým atÿx.

Nãm ã Metũndjwÿnh imã ane. Kam ba itokry ne irerekre rã'ã. Tãm ne ba ije ar amã arënh prãm. Irerekre dja ba ar amã arë, me kunĩmã irerekre jarë. Kritu tÿxo itÿx kadjy ije memã irerekre kôt amijarënh prãm.

¹⁰ Kam Kritumã idjãpênhkam mã ne ikute? Bir, apÿnh irerek djãri ne iwÿr ban bôx. Nhyim apÿnh me kwÿ imã akij. Nhyim apÿnh itokry djãri iwÿr ban bôx. Nhyim apÿnh me kwÿ ijo ajkë. Nhyim apÿnh mÿjja puma djãri ikam apôx. Te apÿnh mÿjja ikam apôx ne te irerekre ba kunikôt ikĩnh. Mÿkam? Bir, dja ba ba irerekre nhyim Kritu arým imã tÿx jadjã ba arým itÿx ne.

Me kute kupa'ã Paur mar.

¹¹ Ije amimex kôt ar amã amijarënhkam kute ibën kati pyrãk. Mÿkam ne ba amimex jarë? Bir, ar aje ikupa'ã ijarënhkam. Ar ga ne gar ikupa'ã abenmã kum,

—Djãm Kritu ne Paur jano nhyim 'ã ujarënh tẽ? Kati. Kute anor kêt, ane. Ba kam amã amimex kôt amijarë. Ba amimex kôt amijarën kute ibën kati pyrãk. Ar ga ne ga ren ar abenmã kum,

—Mrãmri ne Kritu kute Paur janorkumrëx nhyim gwaj bamã 'ã ujarënh ar ba, ane. Ga ren ar anen ba ren amimex kôt ar amã amijarënh kêt. Ar akam me'õ ar ta arĩk amijo 'êx ne kute ar amã,

—Kritu ne ijano ba ar amã idjujarēnh ar iba, anhÿr ne ta amijo raxo ba. Djãm mrãmri ne ba we ar wã katēri irax? Kati. Ba ne ba ar wãmē ije aben pyræk ne ar katēri itēm kêtumrēx. Ne kam djãm ba ne ba irax? Kati. Ba ne ba ikajgo. Nhyr be, mrãmri ne Kritu ijano ba 'ã idjujarēnh ar iba.

¹² Amrēbē ne ba arek akrānmã ar akam mÿjja pumũnh kêt nhipêxo iba. Ne apÿnh me punu djari meo mex gar omũn arÿm Kritu raxmã akato. Ba ar akam mÿjja rũnh nhipêxo iba gar amim,

—Mrãmri ne Kritu kute Paur janorkumrēx. Ga, Kritu kute anor kôt kute mÿjja nhipêxja pumũ. Nã gãm ar amrēbē ã amim ane. Mÿkam ne gar jakam arÿm amim,

—Kati. Kritu kute Paur janor kêt, ane?

¹³ Mÿkam ne gar jakam arÿm amã ikĩnh kêt ne? Nã gãm ar amim,

—Be, Paur kum me ikĩnh kêt. Nãm kum me wãbit kĩnh. Kum apÿnh me kute amim Jeju mar wãbit kĩnh. Kum apÿnh kôt me ar aben pydjio ba djari wãbit kĩnh ne arÿm àpēnh pãnh mebē pi'òk kaprĩ jamÿ. Nhyr be, gwaj bajbit ne kute gwaj babē pi'òk kaprĩ jamÿnh kêt. Nã gãm ar ã amim ane. Djãm mrãmri imã me wãbit kĩnh? Kati. Imã ar gadjwÿ kĩnh. Imã ar akĩho aben pyræk. Kwãrĩk wãnh gar ikam angyr kêt.

¹⁴ Ota, jakim ba arÿm ar awÿr itēmmã. Arÿm ne ba

ar akam tēn ajte ar akam tē. Ne jakim ajte ar akam itēmmã. Dja ba ar akam tēn bôx ne ajte idjapēnh pãnh ar abē pi'òk kaprĩ byr kêt. Djãm ar anhō mÿjja ne ba abej ne ar akam itēmmã? Kati. Imã ar anhō mÿjja prãm kêt. Ar ajte amim Jeju mar raxmã ne ba ar akam itēmmã. Ja ne ba imã kĩnh. Djãm me kra ne kute bãm kadjy mÿjjao atom ne adjwÿr? Kati. Bãm ne kute kra kadjy mÿjjao atom.

¹⁵ Ba ije ar abãm pyræk dja ba ar akadjy apē:n prĩne ibē inhĩ kato. Ne kam ikaprĩ kêt. Ikĩnhbit. Ar ga dja gar te amã ikĩnh ngrire. Ba dja ba kàjmã imã ar akĩnh kamēho tēn mã ar akadjy apē. ¹⁶ Be, ar ga ne gar ima. Idjapēnh pãnh ije ar abē pi'òk kaprĩ jamÿnh kêtja ma. Nhyr be, ar akam me'ò arĩk ar amã,

—Djãm me kum prãmja kadjy ne Paur kute ar abē pi'òk kaprĩ jamÿnh? Kati. Paur no tÿxtikam ne arĩk ar amã 'êx ne ar anoo akno. Nãm arÿm ar anhō pi'òk kaprĩo aminhō, anhÿro ba.

¹⁷ Be, amrēbē ba ar awÿr ar ja jano nhyr ar awÿr bôx. Ne kam arÿm ar abē pi'òk kaprĩ byn arÿm imã o bôx. Djãm kam ne ba arÿm o aminhō? Kati. ¹⁸ Nã bãm ar ajã Xitumã karō. Gwaj bakamy jadjwÿ ba arkôt ano nhyr ikabēn kôt ar arÿm ar awÿr tēn bôx. Djãm Xitu kute ar anhō pi'òk kaprĩo aminhō? Djã ne atemã ibē kabēn djin atemã ibē amijo tē? Kati. Ar ije imrãnh katãto aben pyræk gar arÿm ama.

19 Ar akwỳ ne gar aje abenmā kum,

—Be, Paur ar mrāmri gwaj bajo ajkē. Ga, ar kute aminēje gwaj bamā amijā àprārja ma, ane. Djā ne bar ar ajōo ajkē got bar ar amā amijā aprā? Arkati. Bar tu amim Kritu markumrēx ne ar amā amijarē nhym Metīndjwýnh ta kute ar imar. Akmerē àpnhīre ar, djām ar ije amijo djuw mex kadjy ne bar ar akam apê? Kati. Ar gajbit bar ije ar ajo djuw mex kadjy ar akam apê. Ar ije ar amā arēnh gar aje Kritu mar raxmā. Ja kadjy bar ar akam apê.

20 Imā ar ajaxwe kêt prām. Nok ren ar ajaxwe ba ren ar awýr bôx. Ar amā ne ba ikabēn mexobit ikabēn prām. Ikabēn ja ne gar amā kīnh. Ne ba ren ar awýr bôx ne ren ar amā ibēn tỳx ne. Ar amā ibēn tỳx karō ba amikukām pi'ôkkam ar amā ikabēn. Ga ren ar aje akabēno aben japanh prām ba ren ar awýr bôx ne ren ar amā ibēn tỳx ne. Ga ren ar aje aben nhō mýjja'ā angryk prām nār ren ar aje abenkam adjàkré prām ba ren ar amā ibēn tỳx ne. Nār ga ren ar abenmā adjàkjêr prām nār ren abenā akabēn punu ba ren ar amā ibēn tỳx ne. Nār ren ar aje aben kàxā abenbê aben kuré prām nār ren abēn kati prām nār ren abenmā adjàkjêro abikarêr prām ba ren ar amā ibēn tỳx ne. Ar awýr ibôx gar akrāptī ajaxwe ja'ō karō ne ba pi'ôkkam amikukām ar amā ikabēn ne.

21 Ga ren ar akwỳ ajaxwe prām rā'ā. Nār ren akwỳ ar aprō djwýnh kupa'ā akurē aba prām rā'ā. Nār akwỳ amjēn djwýnh kupa'ā akurē aba prām rā'ā. Nār ren akwỳ aje apijām kèttikam adjàpēnh punu prām rā'ā. Amrēbê ar akwỳ ā ajaxweo ane ba ar amā pi'ók no'ók ne. Ar amikam akaprīren wānh ajaxwemā anhirer ne aje akubyn Metīndjwýnh'yr amijo akēx kêt karō ne ba amikukām pi'ôkkam ar amā ikabēn ne. Ba ren ar akam bôx nhym ren Metīndjwýnh ar akam imā irerek jadjā ba ren ar akrāptīkam imýr rax. Ar akam imýr rax karō ne ba amikukām ar amā ikabēn ne.

13

Kute me kwýbê axwe pyma.

1 Jakam ba arým ar awýr itēmmā. Arým ba ar akam tēn ajte ar akam tē. Ne jakam ajte ar akam itēmmā. Be, amrēbê: Metīndjwýnh me bakukāmāremā kum, “Dja me'ō amijarēnh jabej. Gê ar amānhkrut nār ar amānhkrut ne ikjékêt kabēn kôt memā arē. Ar kute kabēn mar kôt arē nhym me arým kuma. Ar axikôt kabēnkam dja me ar kabēn man arým abenmā kum, ‘Mrāmri me'ōja kute amijarēnh nhym ar kute kabēn kôt arēnhkumrēx’, ane. Dja me ā abenmā ane.”

Nām ã Metĩndjwýnh me bakukãmãremã ane. Ja dja gar amijã ama. ² Be, õbê ne ba ar awýr bõx. Ne kam ajte ar awýr bõx ne ar abê ajaxwe pyma. Jakam ba ajte ar akàxã pi'õkkam ar abê uma. Ja dja gar amijã aman ikabên mar pydji. Amrêbê ar akwý ajaxwe jabej nàr ajbir ar akwýdjwý axwe jabej djãm ije ar amã iprĩmã? Kati. Dja ba bõx ne ar amã iprĩ kêt ne tu itýx.

³ Gar akwý ijã,

—Goja mrãmri Paur Kritu kabêno kabênkumrêx jabej bar goja kabênkumrêxmã ikato, anhýro aba. Ar aje ijã anhýrkam dja ba bõx ne itýx. Djãm Kritu ar akam àpênhkam rerekre? Kati. Ar akam tý:xi. ⁴ Mrãmri me kute pĩte'y'ã nhõrkam memã amijo rerekre. Nãm te memã amijo rerekren jakam Metĩndjwýnh 'itýxkõt tĩn ne ar ba. Ar badjwý ne bar kõt amijo irerekre. Ne te amijo irerekre dja bar bõx ne Kritu kõt itĩn ne ar iban Metĩndjwýnh 'itýxo ar akam itĩn ne ar iba.

⁵ Djãm bajbit ne gar aje imexkõt imã akatormã? Ar gadjwý dja gar amima:ro tẽn amim akatorkumrêx ne amim,

—Djãm mrãmri ije tu amim Kritu markumrêx? ane. Dja ga ã amikukjêro anen kam mrãmri ar aje tu amim markumrêx jabej amim,

—Nà ije mrãmri tu amim Kritu markumrêx, anen kam arým ja markumrêx.

Aje tu amim markumrêxja markumrêx. Ja dja gar amim akatorkam ama. Kritu ne mrãmri ar akam ýrkumrêx. Djãm ar aje amikam ja mar kêt? Nàr kon, ar ajõ ga mrãmri amijo ajêx ne amijo Jeju mar jabej nhym kam mrãmri ar akam ýr kêt.

⁶ Dja gar amiman arým ar badjwý ar iman amim,

—Mrãmri ne Paur ar kute Kritu markumrêx, ane. Ar aje amim ja jarênh ne ba kam ama.

⁷ Jakam ne bar Metĩndjwýnhmã ar ajo a'uw ne kum,

—Dja ga meo djuw mex gê me axwe'õ kêt, ane. Mýj kadjy dja gar ajaxwe kêt? Djãm me kute ar akõt ar imar ne kute ar imã mex jarênh kadjy? Kati. Godja me te ar ijã, “Paur ar ta ne amijo 'êx ne amijo Jeju maro ba”, anhýr rã'ã jabej. Kwãrik wãnh rã'ã. Ar ba dja bar we amijo ijêx ne. Ar ga dja gar katàt ar amijo aban ajaxwe kêt. Ar ajaxwe kêtãmã ne bar ar ajo Metĩndjwýnhmã a'uw.

⁸ Djãm bar Metĩndjwýnh kabên katàt kupa'ã amijo iba nhym kam arým kabên katàt kêt? Kati. Metĩndjwýnh ta kabên katàt rã'ã: rã'ã ne. Nhym be, kati. Bar katàt kabên kõtbit amijo iba prãmikumrêx. Nhym kam me arým ar ikõt Metĩndjwýnh kabên katàtkumrêxmã kato.

⁹ Dja bar te memãbit irerekre. Kwãrik wãnh rã'ã. Ar ga dja gar Metĩndjwýnh kabên kõt katàt ar amijo aban arým atýx. Kõt atýxkam ar

ikĩnhkumrêx. Pŕĩne ar amex ja ne ar imã kĩnhkumrêx.

¹⁰ Mÿj kadjy ne ba ar akàxã pi'ôkkam ã amikukãm ar amã ikabêno ane? Bir, ba ren ar awÿr bôx ne ren ar amã ibên tÿx. Bẽnjadwÿr djwÿnh kute ijã rax mênh kôt ba ren ar amã ibên tÿx. Ar amã ibên tÿx karô ne ba ar akàxã ã amikukãm ar amã ikabêno ane. Djãm ije ar ajo ibikênh kadjy ne ijã rax mẽ? Kati. Dja ba ar amã arê gar amim Jeju mar mexo amũ amikamên arÿm mar rax ne. Ja kadjy ne ijã rax mẽ.

mẽ amijo kajkep ne ar ajo ba. Tãm ne ja.

Kute memã amikabên mex jarêno ino rer:

¹¹ Akmere àpnhĩre ar, ikabêno ino rer ne ja. Dja gar adjumar mex ne pŕĩne Metĩndjwÿnhmã amex. Ne pŕĩne amijã ikabênja ma. Ne axikôt ar akabên ne abenmã akabên mexo akabên. Dja gar amijo ane nhym Metĩndjwÿnh arÿm ar amẽ amijo kajkep. Kubê ne me kum aben jabê djà krô krax. Kubê ne me umar mex djà krô krax. Tãm gêdja ar amẽ amijo kajkep.

¹² Dja gar amã aben jabêo amirĩt kadjy aben pa krij ne aben tatak. ¹³ Amrê jakam Jeju nhô me ja kunĩ ne me amũ ar amã kabên mex jarê.

¹⁴ Gê Bẽnjadwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu tu kum ar akunĩ kaprĩn* ar ajo ba. Gê Metĩndjwÿnh kum ar akunĩ jabên ar ajo ba. Gê Metĩndjwÿnh Karô ar akunĩ

* **13:14** Djãm ar ga ne gar adjukaprĩ nhym pãnh arÿm kum ar akaprĩ Kati. Ta ne tu kum ar akaprĩkumrêx.

Paur kute Garaxakam me jamã pi'ôk no'ôk ne ja.

Paur ne pykabê Garaxakam me jamã pi'ôk no'ôk ne. Nãm arým pyka kunĩ'yr mrãnhkôt me'yr bôx ne memã Jeju jarê nhym me kwỳ arým tu amim markumrêx ne 'ã abeno akprô. Nhym kam Paur arým mã me jadjwỳ'yr tẽ nhym tekrekam mebê idjaer kwỳ me'yr bôx ne memã kum,

—Djãm ar aje tu amim Jeju markambit Metĩndjwỳnh kute ar apytâr? Kati, dja gar prĩne Mõjdjê kukràdjãdjwỳ kôt ar amijo aban kam arým Metĩndjwỳnhmã amex, ane.

Nhym kam Paur memã kum,

—Arkati. Mrãmri ne me tu amim Jeju markumrêx nhym Metĩndjwỳnh arým memã axwe kêt jarê nhym me arým kum mex. Me ta ne me mỳjja kukràdjãkôt amijo bakôt Metĩndjwỳnhmã mex kêt. Mrãmri ne me tu amim markumrêx nhym Metĩndjwỳnh ukaprĩkôt arým memã axwe kêt jarê, ane.

Djã nãm ã Abraão Mõjdjê kukràdjãkôt amijo bao ane nhym Metĩndjwỳnh arým kum axwe kêt jarê? Kati, nãm tu Metĩndjwỳnh markumrêx ne arým Metĩndjwỳnhmã mex. Nhym amũ tũmrãm

Mõjdjê katon memã kukràdjã jarê. Bir be, gwaj badjwỳ tu amim Jeju markumrêx ne arým kênhkam ar baba. Gwaj bajaxwe kute gwaj bate djê pyrãk ne gwaj babê Metĩndjwỳnh kurê. Nhym Metĩndjwỳnh arým bajaxwebê bapytã. Arým ne gwaj bate djê apêx. Mỳkam dja gwaj akubyn Mõjdjê kukràdjã tũmo amite djê ar o baba? Kati, Jeju kute gwaj bajãpre bõnhkam gwaj kênhkam ar babakam gwaj Jeju kukràdjã ny kôt amijo baba rã'ã. Nãm ã Paur memã anen ajte memã Jeju kute anor kôt memã amijarê. Tãm ne ja.

1 Ba ne ba ibê Paur. Djãm pykakam me'õ kajgo ne ijano? Nãr, djãm Metĩndjwỳnh ne me'õ kajgomã ijã karõ nhym ijano? Kati. Jeju Kritumê Bãmbê Metĩndjwỳnh ijano ba arkum idjãpênh iba. Jeju Kritu arým ty nhym Bãm akubyn o tĩn ne. ² Jeju kukwakam bakamydjwỳ ikôt dja bar wãm ar amã ikabên mex jarê. Pi'ôk no'ôkkam ar amã arê. Pykabê Garaxakam apỳnh ar aje amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio aba djari ne ba ar amã ikabên mex jarê.

³ Metĩndjwỳnhbê ne me Babãm. Ne Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê ne Jeju Kritu. Gé ar tu kum ar akaprĩn* ar ajo ba gar adjumar mex rã'ã ne. ⁴ Jeju Kritu ne gwaj

* **1:3** Djãm ar ga ne gar adjukaprĩ nhym ar pãnh arým kum ar akaprĩ Kati. Ar ta ne ar tu kum ar akaprĩkumrêx.

bakadjy amingã. Nãm gwaj bajaxwe pãnh ty. Me kum Metĩndjwýnh kĩnh kêtja ne me axwe:. Mekôt bajaxwe kêt kadjy gwaj bapãnh ty. Kute kubê gwaj bapytãr kadjy gwaj bapãnh ty. Me Babãmbê Metĩndjwýnh kute kum 'ã karô kôt ne gwaj bapãnh ty. ⁵ Metĩndjwýnh ne ra:x ne uma:. Gê me aben djô'ã memã Metĩndjwýnh rax jarênh rã'ã: rã'ã ne. Mrãmri, tãm ne ja.

Me memã Kritu kupa'ã ujarênh nhym mebê uma.

Mat 7.15; Ep 4.14; Kor 2.8; A Ped 2.1

⁶ E kum, djãm ar ga ne gar ajaxwe kêt nhym Metĩndjwýnh pãnh kum ar akaprĩn amiwýr ar ajuw ne ar ajo ba? Kati. Ar ga ne gar ajaxwe: nhym ta kum ar akaprĩ. Kritu ar ajaxwe pãnh ty nhym kam Metĩndjwýnh ta kum ar akaprĩn amiwýr ar ajuw ne ar ajo ba. Nhym kam wãnh me kwý ar awýr bõx ne arým 'êx ne ar amã we Kritu'ã ujarênh ny 'õdjwý jarê. Me wãnh ar amã arê gar arým ijaêrbê me'ýr amijo akêx ne mekôt amijo abao dja. ⁷ I:je. Djãm mrãmri ne me ar amã Kritu'ã ujarênh ny jarê? Kati. Nãm me arĩk ar anoo biknoro ba. Kritu kupa'ã ne me ar amã arêho ba.

⁸ Arým ne bar kàj bê ar amã arê, katàt Kritu'ã ujarênh nykumrêx jarê gar arým amim ama. Nhym be, godja ar ijõ akubyn ar awýr bõx ne ar amã Kritu kupa'ã ajte ujarênh ny 'õdjwý jarênh jabej

gê Metĩndjwýnh on pãnh o akno gê biknor rã'ã rã'ã ne. Nàr, godja kàjkwakam kadjy mrãnh djwýnh 'õ ar awýr bõx ne ar amã kupa'ã ujarênh ny 'õdjwý jarênh jabej gê Metĩndjwýnh on pãnh o akno gê biknor rã'ã: rã'ã ne. ⁹ Bar ajte jakam ar amã arê gar ama. Arým ne bar katàt ar amã Kritu'ã ujarênh nykumrêx jarê gar amim ama. Nhym be, godja me'õ ar awýr bõx ne ar amã Kritu kupa'ã ajte ujarênh ny 'õdjwý jarênh jabej gê Metĩndjwýnh on pãnh o akno gê biknor rã'ã: rã'ã ne.

¹⁰ Djãm me kum ikĩnhmã ne ba abej ar iba? Kati. Metĩndjwýnh kum ikĩnh ne ba abej. Djãm ije meo kĩnh prãm got? Kati. Ne ba ren meo kĩnh prãm ba ren ibê Metĩndjwýnh nhõ àpênhkumrêx kêt.

Jeju ta ne Paurmã amijarê.

A Kô 1.12; Tex k 2.4

¹¹ Akmere, àpnhĩre ar, ba ar amã arê. Ije kàj bê ar amã Kritu'ã ujarênh ny jarênhja djãm me'õ ta ne amim ujarênh'ã karõn imã arê? Kati. ¹² Djãm me kute aben djô'ã ujarênh ar baja ne me'õ imã arê ba o iba? Kati. Nàr, djãm me'õ kute prĩne ujarênh marja ne imã arê ba kuma? Kati. Jeju Kritu ta ne imã ujarênh ny jarê ba maro iba. Tãm ne ba jakam pi'õkkam wãm pykabê Garaxakam ar amã arê.

¹³ Arým ne me ar amã ijã ajarê gar ama. Amrêbê ne ba mebê idjaer kukràdjã kôt ar amijo iban Metĩndjwýnh nhõ

me ja kute amim Jeju maro ibikēnh kumex. Ne kam me kute amim Jeju mar kêt kadjy mebê Jeju kurēn abenbê me ngrânho iba. ¹⁴ Ne mebê idjaermē ro'ã ijabatànha ije me kukràdjà maro me akrenh mexo tē. Ne me ikukāmāre kukràdjà tūm'ã ino tỳ:x ne o iba.

¹⁵ Nhyam kam Metīndjwýnh ta arým kum ikīnh ne kum ikaprī. Djām ba ne ba imã kīnh nhyam kum ikaprī? Kati. Ta ne tu kum ikaprīn arým amiwýr ijuw ne ijo ba. Adjakamã inã tikkrekam ijētri ne Metīndjwýnh amijo ipytã.

¹⁶ Ije kàj bê me bajtemmã 'ã idjujarēnh kadjy arým imã Krao amirīt. Kute imã Krao amirītkam djã nã bãm o me'õ kumrēx ma nhyam arým imã arē ba ô'ã memã arēnho iba? Kati. Kritu ta ne imã arē. ¹⁷ Nār, djã ne ba krīraxbê Djeruxarē kumrēxmã tēn bôx? Nãm Jeju ar ja kumrēx janon kam badjwý ijano ba kum idjapēnh ar iba. Djã nã bãm Jeju kute ar anor ja kumrēx'ýr Djeruxarēmã tēn bôx nhyam ar imã kabēn'õ jarē ba memã arēnho iba? Kati. Ar'ýr Djeruxarēkam itēm kêt. Ate ne ba pykabê Arabijkam tē. Ba kam ajte akubyn krīraxbê Tamagumã akēx. Kritu ta ne imã kabēn jarē ba memã arēnho iba. Tãm ne ba jakam pi'òkkam wãm pykabê Garaxakam ar amã arē.

¹⁸ Nhyam kam ijã amex amānhkrut ne ikjêkêt apêx. Kambit ne ba arým Djeruxarē'ýr tē. Ije Pedru

pumūnhmã 'ýr tē. Ne kam Pedru'ýr bôx ne ar iro'ã nhỹ. Ar iro'ã nhỹ: nhyam ar ijã akatibê 15bit apêx ne. Djã ne ba kam idjãm 'iry got Pedru imã me kabēn 'õ jarē ba memã arēnho iba? Kati. ¹⁹ Djã ne ba kam Jeju kute ar anorja 'õdjwý pumū? Kati. Ije ar 'õ pumūnh kêt. Bēnjadjwýr djwýnh kamy axikôt katorja ne kubê Xijagu. Xijagubit ne ba omū.

²⁰ Djã nã bãm ar amã ijêx? Kati. Metīndjwýnh kute imarkam ne ba mrāmri ar amã ikabēnkumrēx.

²¹ Ne kam Djeruxarē kurūm ikaton tē. Tē:n kajōnhkôt pykabê Xirijmē Xirxij'ýr tē. Tē:n kam arým kam bôx.

²² Nhyam Djeruxarē bu'ã pykabê Djudêjakam apýnh me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio ba djari me kute ipumūnh kêt rã'ã. ²³ Nhyam be, me kwý ne me amū memã ijarēn memã kum,

—Paur kute me bajo bikēnho ba ja ne arým jakam kàj bê Kritu'ã memã ujarēnh ar ba. Me kute Kritu kôt amijo bamã memã 'ã ujarēnh ar ba. Me kute Kritu mar kêt kadjy ne Paur amrêbê mebê Kritu kurêo ba. Ne jakam arým 'ã memã ujarēnh ar ba. Nãm me ã ijarēnho ane. ²⁴ Nhyam me arým jabit man ikam Metīndjwýnhmã mextire jarēnho kumex. Be, djãm kam ne me'õ ikabēn'ã imã karō ba memã arēnho iba? Kati. Kritubit ne imã arē ba arým pi'òkkam wãm pykabê Garaxakam ar amã arē.

2

Pedru ar kute Paur kabēn'ã aben mar.

Kar 15.4

¹ Nã bãm ar iba: nhym kam ijã amexbê 14 apêx. Ba kam Banabekôt Djeruxarēmã tē. Xitudjwý ne ba o tē.

² Metĩndjwýnh ta ne imã 'ã karõ ba kabēn kôt 'ýr tē. 'Ýr tē:n kam arým 'ýr bõx. Ne kam me krãptĩ kãxã me rũnh kumrēxmē ro'ã akuprõ. Me kute amim Jeju mar rũnhmē ro'ã akuprõ. Memãbit ar rũnh pyrãkjamē ro'ã akuprõ. Ne kam memã arē. Ije me bajtemmã Kritu'ã idjujarēnh ny jarēho ibaja ne ba memã arē. Ne ba ren Djeruxarēkam me krãptĩ kumrēxmã arēn ren kam te memã arē nhym ren me kute imar kêt ne. Nhym be, kati. Me krãptĩ kãxã ne ba me rũnh kumrēxmã arē.

³⁻⁴ Nhym Xitubê me bajtembê kreguja ikôt dja. Me ja ne me kute Mõjdjê kukràdjã kôt amijo ba kêt ne my nhinhu kã tâ. Nãm Xitu ikôt dja. Nhym me ta kute amijo 'êx ne kute amijo Jeju mar mexja ne me arým apdjun mekôt wadjã. Bar Kritu Jeju kabēn kôt idjumar mex ne ar ibamã nhym me amim,

—Paur ar kute Mõjdjê kukràdjã kôt amijo ba katãt jabej ba ar omũ. Gêdja ar kôt amijo ba kêt ba me kukràdjã'ã arkum apnê, ane. Ga, me ta te: kute Mõjdjê kukràdjã kôt amijo ba mexja pumũ. Ne te: Metĩndjwýnhmã amijo mexo ban umar punu. Ar idjumar punu ja kadjy ne

me ã amim ar ijã ane. Ne kam te: kute Xitu my kã krã'yrmã memã 'ã apnê. Djã ne me kute amim Jeju markam me rũnh ja ne mekôt kabēn dji? Kati. Me mekôt kabēn djir kêt ne kute,

—Gê ar Mõjdjê kukràdjã kôt amijo tēn on Xitumã my kã ta, anhýr kêt kumrēx.

⁵ Djãm ar ba ne bar me ta kute amijo Jeju mar mexja kabēn kôt Xitu my kã krãta? Kati. Bar me kabēn kôt Mõjdjê kukràdjã kôt amijo itēm kêt kumrēx. Mýkam? Bir, ne ba ren ar mekôt amijo tēn my kã krãta gar ren ikôt Mõjdjê kukràdjã maro aban kôt ar amijo aba. Ne kam ren arým Kritu kabēn katãt mar kêt ne kôt amijo aba kêt. Amrêbê ne bar ar amã katãt Kritu'ã ujarēnh ny jarē gar kôt ar amijo aba. Kôt amijo aba rã'ã kadjy ne bar me ja kôt amijo iba kêt kumrēx.

⁶ Nhym be, memãbit ar kute rũnh pyrãk ja, me kute ar'ã abenmã kum,

—Amrêbê ne ar gwaj bamã wan gwaj bajo ba. Gwaj bamã ne ar raxkumrēx, anhýrja. Djãm me kute ar rũnh'ã abenmã anhýrkam djãm imã ar uma? Kati. Memãbit ne ar kute rũnh pyrãk. Nhym be, Metĩndjwýnhmã ne ar ngri:ren kajgo. Bir be, Kritu ne imã kabēn jarē. Djãm ijukri ne ar rũnh imã mýjja 'õdjwý jarē ba kam memã arēho iba? Kati. Ar kute ijukri imã mýjja'õ jarēnh kêt kumrēx. ⁷ Ne kam ar ipa

krij ne ar itatakbit. Arÿm ne ar kute imar ne ar abenmã kum,

—Be, mrãmri ne Metĩndjwÿnh Paurmã kum, “Ga dja ga me bajtemmã Kritu'ã ujarẽnh ny jarẽ”, anhyrkumrẽx. Nãm ar ã abenmã ane.

⁸ Metĩndjwÿnh ne mebê idjaermã Pedru jano nhym arÿm memã Kritu'ã ajarẽ. Ga, me krãptĩ: arÿm kute tu amim markumrẽxja pumũ. Metĩndjwÿnh ajte badjwÿ ijano ba me bajtemmã 'ã ajarẽ. Ga, me jadjwÿ krãptĩ tu kute amim markumrẽxja pumũ. ⁹ Xijagumẽ Pedrubê Xepamẽ Djuãomẽ ne ar kumrẽx tũm. Ar memãbit rũnh. Ar ja ne ar amim,

—Mrãmri ne Metĩndjwÿnh ta kum Paur kaprĩ:kumrẽx nhym mrãmri arÿm kõt kum àpènhkumrẽx, ane. Nãm ar anen arÿm Banabemẽ bamẽ ar ipa krij ne ar itatak ne ar imã,

—Mrãmri ar ga dja gar me bajtem'ÿr mrãn memã 'ã ajarẽ. Nhym be, ar ba dja bar mebê idjaer'ÿr mrãn memã 'ã ajarẽ, ane. ¹⁰ Ne kam ar imã,

—Dja gar ar ikam me õ mÿjja kêt mar rã'ã, ane. Jabit ne ar ar imã arẽ. Ba kam arÿm ar kuman amũ memã me arẽho iba nhym me arÿm memã mÿjjao atomo ba. Nã bãm ã Djeruxarẽkam me maro anen arÿm pi'òkkam wãm pykabê Garaxakam ar amã arẽ.

Paur Pedrumã kabẽn ne.

¹¹ Bar kam krĩraxbê Æxikimã tẽn bõx ne kam dja. Nhym

kam Pedru nĩnh tẽn kam Æxikikam ar iwÿr bõx. Ba kam arÿm kuka kõnh kum ikabẽn ne. Arÿm Metĩndjwÿnh kabẽn kupa'ã kute amijo tẽmkam ne ba kum ikabẽn ne.

¹² Mÿkam? Bir, amrêbê ne Pedru tu me bajtemmẽ ro'ã àkuro krĩ. Ar ba ne bar me bajtemmẽ ro'ã idjàkuro nhÿ nhym Pedru mekmẽ ro'ã àkuro nhÿ. Nhym kam me kwÿ Mõjdjê kukràdjã'ã no tÿxja arÿm bõx. Xijagu kurũm ne me bõx. Me ja ne me memã kum,

—Dja me me bajtemmẽ ro'ã àkuro krĩn arÿm Mõjdjê kukràdjã kupa'ã amijo tẽ. Nãm me ã memã anhyro ba. Me ja bõx nhym Pedru arÿm me omũ. Ne kam arÿm me bajtemmẽ ro'ã õ kwÿ krẽn krãtan arÿm ate nhÿ. Me Mõjdjê kukràdjã'ã no tÿxja, me my kà rènhneja, kute 'ã kum kabẽn karõ ne Pedru ate nhÿ. Me ja kute kum,

—Kwãrĩk wãnh me bajtemmẽ ro'ã adjàkur kêt. Abê mebê idjaer. Mõjdjê ne me bamã, “Kwãrĩk wãnh me bajtemmẽ ro'ã adjàkur kêt”, ane ga kam me ro'ã adjàkuro akrĩ, anhyr karõ ne Pedru ate nhÿ.

¹³ Nhym kam ar ikam mebê idjaer kunĩ Pedru kõt amijo mõn ate ar ibê nhÿ. Nhym kam Banabedjwÿ arÿm rerekre ne me umaje kõt amijo tẽn ate me bajtembê amijo tẽn ate ar ibê nhÿ.

¹⁴ Ba kam me omũ. Kritu'ã ujarẽnh ny ne katãtkumrẽx nhym me arÿm kupa'ã amijo

mõ ba arým me omũn arým Pedrumã ikabẽn ne. Me kunĩ nhipõkri ne ba 'ã kum ikabẽn ne kum,

—E kum, ga ne ga arým me bajtem kõt ar amijo aban ajte. Ga arým mebé idjaer kukràdjábê amijo akẽx ne arým me bajtem kõt ar amijo aba. Mýkam ne ga arým jakam ajte mebé idjaer kukràdjà kõt me kute amijo ba'ã me bajtemmã karõo dja? Nã bãm ã Pedrumã ikabẽno ane.

¹⁵ Ne kam ajte Pedru arkum,

—Mrãmri me bakukãmãkjê kõt ne gu me babê idjaerkumrẽx. Me baje me bajtem'ã abenmã kum, “Me axwe”, anhỹro baba. Djãm me baje me wã kõt amijo baba got? Arkati. Me ba ne gu me babê idjaerkumrẽx.

¹⁶ Djãm kam me kute Mõjdjê kukràdjà kõt amijo bakam ne me mrãmri axwe kêt? Kati. Me kute kukràdjà kõt amijo baja ne me te axwe kêt prãmje. Nhyim be, me tu kute amim Jeju Kritu markumrẽx. Nhyim kambit arým memã axwe kêt jarẽ nhyim me kum axwe kêt. Tãm ne gwaj amrêbê kuma. Me bajtemja ne me tu amim Kritu markumrẽx. Gwaj badjwý ne gwaj bajaxwe kêt kadjy tu amim Kritu Jeju markumrẽx. Djãm gwaj bajaxwe kêt kadjy ne gwaj baje Mõjdjê kukràdjà marn kõt ar amijo baba? Kati. Kadjy ne gwaj tu amim Kritu markumrẽx. Djãm pykakam

me'õ ta axwe kêt prãm? Arkati. Me'õ ta kute Mõjdjê kukràdjà marn kute kõt amijo bakam te: axwe kêt prãmje. Nã bãm ã Pedru arkum ane.

¹⁷ Ne kam ajte arkum,

—Me'õ ta ne te axwe kêt prãmje. Nhyim be, dja gwaj tu amim Kritu markumrẽx ne arým bajaxwe kêt. Ne kam amim Kritu maro tẽ nhyim arým gwaj bamã bajaxweo amirĩto tẽ gwaj arým amima. Gwaj baje amimarkam djãm gwaj baje me kwý kudjwa amim, “Ije amim Kritu kabẽn markõt ne ba ijaxwe”, anhỹr mã? Arkati. Kritu kute me axwe'ã memã àpnênh kêt. Kabẽnkõt me'õ axwe prãm kêtumrẽx. ¹⁸ Be, amrêbê ne gwaj te: Mõjdjê kukràdjà kõt bajaxwe kêt prãmje bajaxwe rã'ã ne. Nhyim be, jakam ba arým kubê amijo akẽx. Kubê ije amijo akẽxkam ba ren ar akudjwa ren akubyn Mõjdjê kukràdjà'y'r amijo akẽx ne ren amim,

—Ba Mõjdjê kukràdjà man kõt ar amijo iban arým ijaxwe kêt, anhỹro iba. Djãm kam ba ren mrãmri ijaxwe kêt? Arkati. Akubyn ije 'yr amijo akẽxkam ba ren arým Metũndjwýnh kabẽn mar kêt ne kam ren kam amikrà ar o iba.

¹⁹ Amrêbê ne ba amim,

—Ba Mõjdjê kukràdjà man kõt ar amijo iban arým ijaxwe kêt, anhỹro iba. Djãm kam mrãmri ijaxwe kêt? Kati. Ijaxwe rã'ã. Ne kam arým Mõjdjê kukràdjà ma. Amrêbê ne Mõjdjê memã kum, “Dja me axwe arým pãnh ty”, ane.

Tām ne ba kuman kam ijaxwe man kam arým amim,

—Kati. Dja ba Môjdjê kukràdjà man kôt ar amijo iban te ijaxwe kêt prāmje, ane. Kam ne ba arým Môjdjê kukràdjà kôt ar amijo iba kêt. Ga, me arým tykkam kute kôt amijo ba kêtja pumũ. Badjwý ije me tyk pyræk. Ne kam arým Metĩndjwýnh kadjy itĩn ne ar iba.

²⁰ Ba ne ba Kritumẽ ro'ã pĩte'ykam ty. Ne kam ba itĩn ne ar iba kêt. Kritu ta ne ikam tĩn ne ar ba. Nã bãm ã amimaro ane. Ne kam inhĩ jakam itĩn ne ar iba jakam ne ba tu amim Metĩndjwýnh kra markumrẽx ar o iba. Ta ne kum ijabên ijaxwe pãnh ty. ²¹ Nãm Kritu ã kum ikapřĩ o ane. Djã nã bãm kubê ate ikrãn Môjdjê kukràdjàbit mar 'ãno dja? Djã nã bãm ijaxwe kêt mã kukràdjàbit man o Kritubê aptà? Kati. Ne ren me Môjdjê kukràdjà kôt ren axwe kêt nhym ren kam Kritu me axwe pãnh tykja ren kajgokumrẽx. Nhym be, kati. Kritu kôtbit ne me axwe kêt. Nã bãm ã Pedru arkum anen ajte pi'òkkam wãm pykabê Garaxakam ar amã arê.

3

Me ta kute amijo mex kêt.

Ep 2.8; Pir 3.9; A Xim 1.9; Xit 3.5

¹ Ar abê Garaxa ar, ar ano rere:kre. Mýj me'õ ne ar amã 'êx ne ar anoo akno? Ê, Metĩndjwýnh kabên katàtkumrẽx. Kabên kôt ar aje amijo aba kêt kadjy ne me ar anoo akno. Arým ne ba prĩne

ar amã Kritu pĩte'y'ã jêt'ã ajarê gar prĩne ama. Nhym kam me ar anoo akno. Ar ano rere:kre.

² Dja gar ar imã arê ba kuma. Djã nã gãm ar Môjdjê kukràdjà man kôt ar amijo aban kôt we ajaxwe kêt? Djã nã gãm we ar ajaxwe kêt nhym Metĩndjwýnh Karõ arým ar awýr bõx ne ar ajo ba? Dja gar imã arê ba kuma. Kati. Nã gãm ar Kritu'ã idjujarênh man tu amim Kritu markumrẽx nhym Karõ arým ar awýr bõx. ³ Nã gãm ar Metĩndjwýnh Karõkôt amijo abamo krax. Djã nã gãm jakam Môjdjê kukràdjà man kôt ar amijo aban aje kôt ga: we amijo amexmã.

⁴ Amrêbê ar aje Kritu mar'ã ne me ar ajo bikênh ba gar arým kadjy atokry kumex ma. Godja gar jakam kubê amijo akêx ne 'ã adjukanga jabej nhym arým kadjy ar atokry ja arým kajgo. Nhym be, kati. Ar aje mrãmri tu amim Kritu markumrẽx rã'ã jabej arým atokryja kajgo kêt. ⁵ Djã nã gãm ar Môjdjê kukràdjà man kôt ar amijo aban kôt we ajaxwe kêt nhym kam Metĩndjwýnh arým ar amã Karõ jano nhym kam ar akam mýjja pumũnh kêt nhipêx, ar akam apýnh me punuo mex? Kati. Nã gãm ar Kritu'ã idjujarênh man tu amim markumrẽx nhym arým kôt ar amã Karõ jano nhym kam arým ar akam apýnh mýjja pumũnh kêt nhipêx.

⁶ Me bakukāmāre Abraãodjwý ijaxwe kêt, anhÿro baja. Me ja ne kunĩ'ã ne Metĩndjwýnh arým amim,

“tu amim Metĩndjwýnh markumrêx nhym arým tu kum axwe kêt jarê.”

⁷ Kam, me kute tu amim Kritu markumrêx, me ja kunĩ kute mrãmri ne Abraão tãmdjwý pyræk. Tãm dja gar ama.

⁸ Amrêbê: ne Metĩndjwýnh amim,

“Dja me bajtem tu amim Kritu markumrêx ba kam tu memã axwe kêt jarê nhym me arým axwe kêt.”

Nãm ã amim anen kam kàj bê Abraãomã tãm jarê. Nhym me arým 'ã pi'òk no'òk ne. Mrãmri ne me kute tu amim Kritu markumrêx nhym kute tu memã axwe kêt jarênh. Ja 'ã ne Abraãomã kum,

“Ga tu amim ikamnhĩxkumrêx. Ba kam arým imã akaprĩ. Dja atãmdjwý akôt tu amim imarkumrêx. Ba kam arým imã me kaprĩ. Dja apÿnh me ba djækam me bajtemdjwý akôt tu amim imarkumrêx. Ba kam arým imã me adjwýnhdjwý kaprĩ”, ane.

⁹ Ga, me kute tu amim Kritu markumrêxja Metĩndjwýnh arým kum me kaprĩja pumũ. Abraão tu amim kamnhĩxkumrêx nhym me kute kôt tu amim markumrêxja Metĩndjwýnh arým kum me kaprĩ.

¹⁰ Be, me kute amim,
—Dja ba Mòjdjê kukràdjã man kôt ar amijo iban arým

—Me wã dja ba me kanga nhym me arým me biknor tokry djækam akuno, ane. Mÿkam dja me kanga? Bir, amrêbê Metĩndjwýnh me bakukāmāremã kum,
“Ga, Mòjdjê kukràdjã'ã pi'òk no'òkja pumũ. Godja me mar kêt ne katãt kunĩ:kôt amijo ba kêt jabej ba dja ba pãnh me kanga nhym me arým me biknor tokry djækam akuno.”

Nãm Metĩndjwýnh ã me bakukāmāremã ane. Me bit kute kukràdjã kunĩkôt amijo baja, djãm kôt me axwe kêtma? Kati. Nãm me te kute kukràdjã kunĩkôt amijo ba ne kam axwe rã'ã. Kam Metĩndjwýnh ta kabênkôt dja me ja kunĩ akuno. ¹¹ Nhym kam me ajte me bakukāmāremã kum,
“Metĩndjwýnh kute memã axwe kêt jarênh nhym me arým kum mexja dja me tu amikajmã'ã markumrêx ne arým tĩn ne ar ba”, ane.

Ga, Metĩndjwýnh kute memã axwe kêt jarênhja pumũ. Me kute tu amim markumrêx kambit ne kute memã axwe kêt jarênh. Kam me kute Mòjdjê kukràdjã marn kôt amijo baja te: axwe kêt prãmje. ¹² Nhym kam ajte pi'òkkam memã kum,
“Me kute Mòjdjê kukràdjã marn kôt amijo baja gê me prĩne kunĩkôt amijo ba mex”, ane.

Djām pi'ôkkam kabên jakam ne memã, me kute tu amim Metîndjwýnh markumrêx jarê? Kati. Kute arênh kêtumrêx. Nãm memã, kôt me kute amijo babit jarê.

¹³ Nhyam be, Metîndjwýnh ne memã Kritu jarê. Kritu arým pîte'y'ã gwaj bajaxweo pãnh. Amrêbê ne Metîndjwýnh memã kum,

—Godja me Môjdjê kukràdjà mar kêt ne katàt kukràdjà kunî: kôt amijo ba kêt, ba dja ba pãnh me kanga nhyam me arým me biknor tokry djakam akuno, ane. Tãm ne Metîndjwýnh amrêbê arê. Kam gwaj ba ne gwaj kôt amijo baba kêt ne bajaxwe:. Ga, gwaj bajaxwe pãnh Metîndjwýnh bit kute gwaj bakangaja pumũ.

Nhyam be, kati. Jakam Kritu arým gwaj bajaxweo pãnh. Gwaj bakadjy ne Kritu ta mãn axwe djwýnh pyræk ne pîte'ykam wajêt. Nhyam kam Metîndjwýnh arým kute kanga pyræk nhyam me biknor tokry djakam biknor pyræk. Nãm ã anen pîte'ykam wajêt ne arým gwaj bajaxweo pãnh. Amrêbê: ne Môjdjê me bakukãmãremã kum,

“Me pî'ã me anhô nhyam me arij. Nhyam kam Metîndjwýnh arým me kanga nhyam me arým me biknor tokry djakam akuno”, ane.

Ga, Kritu pîte'ykam jêtkam Metîndjwýnh kute kanga pyrækja pumũ.

¹⁴ Kam, Jeju Kritu arým gwaj bajaxweo pãnh. Nhyam

kam Metîndjwýnh arým me bajtemo djuw mex ne arým memã axwe kêt jarê. Tãm ne Abraãomã arê. Gwaj tu amim Kritu markumrêx, nhyam Metîndjwýnh Karô arým gwaj bawýr bôx. Amrêbê kute gwaj bamã Karô jarênhja arým gwaj bawýr bôx. Ja kadjy ne Kritu gwaj bajaxweo pãnh.

Metîndjwýnh ne Abraãomã kabên pýnh ne arê.

Idja 6.13

¹⁵ Akmere, àpnhîre ar, ba ar amã pykakam me kukràdjà'ô jarê gar ama. Godja me'ô ar tu abenmã mýjja'ô jarênhkumrêx. Nhyam me rûnh arým 'ã pi'ôk no'ôkkumrêx. Djãm kam ajte me'ô kute ijukri kabên 'ô jarênhmã? Nâr, djãm kam kute kabên 'ôo bingrànhmã? Arkati. Arým ne me tu 'ã pi'ôk no'ôk mãmджи. ¹⁶ Abraãomã ne Metîndjwýnh apýnh mýjja jarên kam kum kabên pýnh ne arên kum,

—Dja ba ajo djuw mex ne atãmdjwýo djuw mex, ane. Djãm kute kabên jao bingrànhmã? Kati. Djãm tãmdjwý krãptî'ã ne kum, “Dja ba atãmdjwýo djuw mex”, ane? Kati. Tãmdjwý pydji'ã ne kum arê. Tãmdjwý ja ne kubê Kritu.

¹⁷ Metîndjwýnh ne amrêbê: tu Abraãomã tãmdjwýbê Krituja jarênhkumrêx. Nhyam kam tũ:mràm, arým kute kum arênh'ã amexbê 430 apêxkam Môjdjêmã kukràdjà jarê. Djã ne kute Môjdjêmã me

kukràdjà jarēho kabēn tūm japa? Djā ne kute amrēbē: Abraãomã tãmdjwýbê Kritu jarēnhja arým arēnh kajgo? Arkati. Kute amrēbē: Abraãomã arēnh kute mar tỳx rã'ã ne.

¹⁸ Djā ne me kute Mòjdjê kukràdjà marn kôt amijo bakam axwe kêt ne ajte kute amim Kritu markam axwe kêt? Kati. Nhy m be, arým ne Metĩndjwýnh mrãmri tu Abraãomã tãmdjwý Kritu jarēnhkumrēx nhy m amim tu markumrēx nhy m arým kum axwe kêt jarē.

¹⁹⁻²⁰ Nhy m be, mỳj kadjy ne Metĩndjwýnh Mòjdjēmã kukràdjà jarē? Bir, me kute amijaxwe mar ne kute kôt amim kator kadjy. Ja kadjy ne Mòjdjēmã kukràdjà jarē. Me aben djô'ã abenmã arēho mō:. Abenmã arēho mōr tãmtã arým tūmrãm Abraão tãmdjwý Kritu'yr o bōx. Me bakam-ingrãnyrekam Kritu arým katon ar ba. Nhy m kam me tu amim markumrēx nhy m Metĩndjwýnh arým memã axwe kêt jarē. Metĩndjwýnh ne Mòjdjēmã kukràdjà jarē. Kadjy mrãnh djwýnh kumrēxmã ne arē nhy m arým amũ Mòjdjēmã arē nhy m amũ memã arē. Nhy m kam me krãptĩ amipãnh Mòjdjēmã amijarē nhy m amũ Metĩndjwýnhmã me arē. Nhy m be, djã nãm Metĩndjwýnh me'õmã Kritu jarē nhy m arým amũ Abraãomã arē? Kati. Metĩndjwýnh pydji ne tu

Abraão kuka kōnh djan kum tãmdjwýbê Kritu jarē.

²¹ Metĩndjwýnh ne Abraãomã apýnh mỳjja mex jarēn kum tãmdjwýbê Kritukôt axwe kêt jarē. Djā ne kam amikabēn jao aknon kam memã kum,

—Dja ga me Mòjdjê kukràdjà man kôt ar amijo aba. Ba kam arým me amã axwe kêt jarē, ane? Kati. Dja me Mòjdjê kukràdjà man kôt ar amijo ban arým te axwe kêt prãmje ne Metĩndjwýnhkôt tĩn ne ar ba kêt. Ne ren me Mòjdjê kukràdjà'õ man kôt ar amijo ban ren kam axwe kêt ne ren kam Metĩndjwýnh kôt tĩn ne ar ba nhy m Metĩndjwýnh ren kam memã kum,

—Dja ga me Mòjdjê kukràdjà man kôt ar amijo aban kam ajaxwe kêt, ane.

²² Nhy m be, kati. Me'õ ta te axwe kêt prãmje. Metĩndjwýnh ne pi'òkkam me kunĩ kupãnh tã memã axwe jarē. Mỳj kadjy ne me kunĩmã axwe jarē? Bir, me kute tu amim Jeju Kritu markumrēx kadjy. Dja me tu amim markumrēx nhy m Metĩndjwýnh arým memã axwe kêt jarē. Tãm ne amrēbē: me bakukãmãremã arēnh pydji.

²³ Nhy m be, amrēbē me bakukãmãre kute tu amim Kritu markumrēx kētri ne me Mòjdjê kukràdjakôt ar amijo ba. Me ta te: katormã ar amijo ba. Me kute mrãmri ne mebē ijēkam me ta te: katormã amijo ba pyrāk. Gwaj badjwý te bakatormã

ari amijo baba. Nhyam kam tũmrãm me arým gwaj bamã Kritu'ã ajarẽ, gwaj arým tu amim markumrẽx ne arým bakato. Bakaton arým gwaj ba ar baban bakĩnhkumrẽx.

²⁴ Kam, Mõjdjê kukràdjà ne kute me kra prĩre pumũnh djwýnh pyræk. Me bakukãmãre ne me kute me kra prĩre pyræk. Ne kam me omũnh djwýnh kõt ar amijo ba, Mõjdjê kukràdjà kõt ar amijo ba nhyam mebé tỳ:xi. Me kute aben djô'ã kõt amijo ba tãmtã nhyam kam tũmrãm arým Kritu me'yr bõx. Gwaj bawýr bõx gwaj arým tu amim markumrẽx nhyam arým tu gwaj bamã axwe kêt jarẽ. ²⁵ Gwaj arým tu amim Kritu markumrẽx. Djãm kam gwaj baje akubyn Mõjdjê kukràdjà'ýr amijo akẽx prãm? Kati. Arým me abatãnhkam djãm akubyn kute amipumũnh djwýnh prãm? Kati. Gwaj badjwý ne gwaj akubyn baje Mõjdjê kukràdjà mar prãm kêt. Kritu ne gwaj tu amim markumrẽx.

Mebê Metĩndjwýnh kra'ã ujarẽnh.

Dju r 1.12; Rõ 8.14; Ep 1.5

²⁶ Ar akunĩ ne gar arým abê Metĩndjwýnh kra. Gar arým tu amim Kritu markumrẽx ne arým abê Metĩndjwýnh kra. ²⁷ Me kute ngõmã ar ajadjàr kunĩja, mýj'ã ne ngõmã ar ajadjàrja amijakre? Bir, Kretimẽ ne gar atypdji. 'Ã ne amijakre. Gar kam arým aje Kritu pyræk. Kribubê

Metĩndjwýnh Kra. Ar gadjwý ne gar Kritu kõt abê Metĩndjwýnh kra.

²⁸ Djãm kam dja gar ajõ aben mýr jabej memã kum, "Ibê idjaer", ane? Nàr, "Ibê me bajtembê kregu", ane? Nàr, gar ajõ aben mýr jabej memã kum,

—Nãm me ipa 'amý ba me kabẽnkõt kajgo ari idjãpênh tỳxo iban idjumar punu, ane? Nàr,

—Me kute ipa 'amýnh kêt ba arek mekõt ar iban idjumar mex, ane? Nàr gar ajõ aben mýr jabej memã kum, "Imy", ane, nàr, "Ini", ane? Djãm aje amim Kritu markam aje aben mýr jabej ã abenmã anhýro abamã? Kati. Ar aje amim Kritu markam ne ar akunĩ abeno anhõbikwan apydji:i. ²⁹ Ne, ar abê Kritu nhõbikwakam Metĩndjwýnh arým ar ajo Abraão tãmdjwý. Kute ar anhingêt Abraãomã kabẽn pýnh ne arẽnhja kunĩ ne ajte ar amãdjwý arẽ. Dja gar arým Abãm nhõ mýjjao aminhõ. Metĩndjwýnh nhõ mýjjao aminhõ.

4

Metĩndjwýnh gwaj bajo kra.

¹ Jakam ne ba ar amã arẽ, me abê Garaxakam me jamã arẽ, gar ama. Me kra prĩre ne me kute bãm nhõ nêkrẽx kunĩo bamã te o ane. Prĩrekam kute o ba kêt rã'ã. Nãm me kute bãm nhõ ãpênh kajgo pyræk ne kajgo: ne. ² Nhyam kam me omũnh djwýnh me prĩre jamã mrãnh

mex'ã karõn me omũnho ba nhym me kam kõt amijo ba. Nãm me prĩre pumũnh djwũnh meo ba: nhym me arỳm abatàn ne. Nhym me bãm kute õ akati jarẽnhja arỳm bõx nhym kam me arỳm bãm nhõ nèkrêxo aminhõn o ba.

³ Gwaj badjwỳ Kritu bõx kêtri ne gwaj baje me prĩre pyræk. Gwaj baje me àpẽn kajgo pyræk ne gwaj bakajgo: ar baba. Nhym me kute gwaj bamã pykakam me kukràdjà jarẽnh gwaj ajbit maro baba. Kute mrãmri ne me prĩre pumũnh djwũnh me prĩremã mrãnh mex'ã karõo ba nhym me kute kõt amijo baja pyræk. Gwaj badjwỳ gwaj pykakam me kukràdjækõtbit amijo baba.

⁴ Nhym be, kam arỳm õ akati bõx nhym Metĩndjwũnh arỳm pykamã Kra jano nhym me'õ nire kurũm kato. Katon arỳm Mõjdjê kukràdjà man kõt ar amijo ba. ⁵ Mỳj kadjy ne Mõjdjê kukràdjà man kõt ar amijo ba? Bir, kute gwaj bajaxweo pãnh kadjy. Gwaj te Mõjdjê kukràdjækõtbit amijo baban mã bajaxwe:. Nhym Kra arỳm gwaj bajaxweo pãnh nhym kam Metĩndjwũnh arỳm gwaj bajo kra. Ja kadjy ne Kra arỳm ruw ne Mõjdjê kukràdjà man kõt ar amijo ba.

⁶ Kute gwaj bajo krakam ne arỳm gwaj bamã Kra Karõ jano nhym arỳm gwaj bakam nhỹn gwaj bajo ba. Gwaj kam amikam Karõ ma nhym arỳm gwaj bakadjwũnhbê

Metĩndjwũnhmã kum, "Aba, Aba", anhỹro nhỹ. Me kabẽn djwũnhkam kum, "Aba, Aba", anhỹro nhỹ. Me bakabẽnkam ne Karõ ren arẽn ren kum, "Djũnwã, Djũnwã", anhỹro nhỹ. ⁷ Ga, me kute me pa 'amỹnh nhym me memã àpẽn kajgo ar baja pumũ. Amrêbê ar gadjwỳ ne gar Mõjdjê kukràdjà man kõt amijo aba kajgo. Ne jakam arỳm Mõjdjê kukràdjà kõt amijo aba kêt. Kritu ar akadjy ty nhym Metĩndjwũnh kute ar ajo krakam. Dja ar amã õ mỳjja ngã gar o aba.

Me kute akubyn me kukràdjào ba prãm.

A Kõ 11.3; Kor 2.16; Ped k 1.14

⁸ Be, ar abê me bajtem ne gar amrêbê ar aje Metĩndjwũnhkumrêx mar kêt ne kõt amijo aba kêt. Apỹnh mỳjjao metĩndjwũnh karõ nhípêxjamã ne gar adjàpẽn tỳx kajgoo aba. Djãm mrãmri ne kubê Metĩndjwũnhkumrêx? Arkati. Gar o aban aje mrãmri ne me pa 'amỹnh nhym me memã àpẽn tỳx kajgoo ba ne te apõx prãmje ja pyræk.

⁹ Nhym be, jakam ne gar arỳm aje Metĩndjwũnhkumrêx mar. Djãm ar ga ne gar amim mar? Kati. Ta kumrêx ne kute ar amarn arỳm ar amã amijo amirĩt gar kam kõt arỳm amim maro aba. Arỳm ar aje Metĩndjwũnhkumrêx mar jakam mỳkam ne aje akubyn me kum Metĩndjwũnh kĩnh kêtja kukràdjà marn kõt amijo aba prãm? Gar me kukràdjà kõt ar amijo aban

te ajaxwe kêt prāmje. Kam ar arerekre. Me kukràdjà kajgo. Dja gar kôt ar amijo aban arým aje mrāmri ne me pa 'amýnh nhym me memã àpênh kajgo ba pyræk.

¹⁰ Ar aje mýjja kajgo kadjy adjàpênh tỳx prām kam ne gar apýnh akati krãptíkam me kukràdjà man arým abenmã kum,

—Akati ja dja gwaj 'ã bano tỳx ne Mòjdjê kukràdjà kôt bamex, anen ajte apýnh mytyrwý'ã abenmã kum,

—Mytyrwý ja dja gwaj 'ã bano tỳx ne me kukràdjà kôt bamex, anen ajte abenmã kum,

—Dja gwaj bàygogo djê pan ajte Mòjdjê kôt akati ja ma, anen ajte abenmã kum,

—Dja gwaj amex ja'ã bano tỳx ne Mòjdjê kukràdjà kôt bamex, ane. Dji:jàk. Djãm me kukràdjà kajgoja krãre got? Djãm ar aje ã amijo anhýrkam Metíndjwýnh kute ar amã ajaxwe kêt jarênh gar kum amex got? ¹¹ Amrêbê ba me abê Garaxakam Kritu jarênho iban idjápênh kume:x. Ar akam idjápênh kajgo gar aje Kritu mar kajgo karô ne ba ar ajã idjãpnhĩx ne axwe idjumar ne.

¹² Akmere, àpnhĩre ar, on ar ikudjwa. Ba ne ba ije ar apyræk. Djãm ba ne gar ijo ajkê, ba ar amã ikabên? Kati. ¹³ Nhym be, amrêbê ije ar amã Kritu'ã ujarênh ny jarênh kutewa. Kamã ne ba ikanên ar amã Kritu'ã ajarê gar ama. ¹⁴ Nãm itokry te

ijo ba djãm kam ne gar amã ikurên ikanga? Kati. Nã gãm ar prĩne imar mex. Nã gãm ar ijo Metíndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh pyræk nãr ijo Kritu Jeju pyræk ne ar amã ikĩnh ne. ¹⁵ Ba ino kanê: gar te aje ikadjy ano kadjár ne pãnh imã ano jadjàr ba ikanê kêt mã. Ba ne ba 'ã ar apumũn arým ar amã arê. Ar amã ikĩnh. Mýj ne gar arým jakam amijon? ¹⁶ Djãm ije katát ar amã Metíndjwýnh kabên jarênhkam gar arým ijo akurê djwýnh?

¹⁷ Be, wãkam me'õ ar kute amiwýr ar ajo akêxmã àpênh kume:xo ba. Djãm me kute ar ajo mex kadjy? Kati. Me kute ar abê ikurêmã. Dja me ar abê ikurê gar kam arým mekôt ar amijo aban arým me kukràdjà'ã ano tỳx ne ar o aba. Ja kadjy ne me ar abê ar ikurêo ba.

¹⁸ Ne ren me kute ar ajo mexmã àpênh kumex ne ren kam mrãmri mexkumrêx. Ar akam idjãm kam ne me ren ar ajo mexmã àpênh kumex ne ren ajbubê itým kam djwý ren ar ajo mexmã àpênh kumex ne kam ren mrãmri mexkumrêx. Nhym be, kati. Me kute ar abê ikurê kadjy ne me àpênh kumex.

¹⁹ Ba ne ba imã ar ajabê:ê kute mrãmri ne me kum kra prĩre jabêja pyræk. Ije me'õ nire kra àkam umar punure pyræk ne ar akam idjumar punu:re. Me'õja amijo 'êx ne Kritu kupa'ã ar amã arê ba ar ama:ro iba. Nok gar ren kabên man Kritu kupa'ã

amijo tē. Ga, me prīre kute nā tikkrekam aminhipêxo baja pumū. Nām aminhipêxo ba:n arým prīne aminhipêx nhinomā kumē. Ar gadjwỳ. Dja gar prīne Kritu kôt amexo amũ amikamēnho tē. Amikamēnho tē:n kam arým prīne Kritu mexo amex. Tām ne ba imā kīnh. Nā bām ar ama:ro iba. ²⁰ Ar awỳr ibôx prām kam ne ba dja. Ne ba ren inhýtā ar awỳr bôx. Djā ne ba ren kam ar amā ibēn tỳx? Kati. Kam ne ba ren ar amā ibēn rerekbito ikabēn. Nhym be, kati. Amybým ne ba axwe ar akam idjumar ne.

Agaremē Xara'ā ujarēnh.

²¹ Dja gar jakam imā arē. Ar aje Mōjdjē kukràdjā marn kôt amijo aba prāmja mýkam ne gar amikadjy kukràdjā kunī mar kēt? ²² Ba ar amā kukràdjā jarē gar ama. Mōjdjē ne kute 'ā pi'ók no'ók kam memā Abraão kra amānhkrut'ā ajarē. Kra ja ne Abraão ō àpēnh kajgobē Agaremā kudji. Agare ne kubē me pardja. Nām Abraão mā àpēnh kajgobit ar ban umar punure. Ō àpēnh kajgo jamā ne kra ja dji. Nhym be, prō djwýnhbē Xaramā ne kra djwýnhja dji. Prō ja ne kubē me pardja kēt ne ta arek mekôt ar ban umar mex.

²³ Nhym kam Abraão ta ne Xara kute kum arēnhkôt me pardjajamā kra ja dji nhym kumrēx ruw. Nhym be prō djwýnhmā kute kra djwýnh djirja ne Metīndjwýnh kabēnkôt. Metīndjwýnh ta

kute kum kra jarēnh kôt ne Abraão arým prōbē Xaramā kudji. Kute kum, “Dja akra'ō amirīt”, anhyr kôt arým kum kudji. Xara kubē me pardja kēt ne ta arek mekôt ar ban umar mexkumrēxjamā ne kudji nhym kam ruw.

²⁴ Mýkam ne ba ar amā ar nire abenkôt kra rwýkja'ā ajarē? Mýj'ā ne ar nireja amijakre? Bir, ar amānhkrut Metīndjwýnh kabēn amānhkrut'ā amijakre.

Ba ar amā kabēn jarē gar ama. Metīndjwýnh kute Abraão mā kabēn jarēnhkam ne kum Kritu jarē. Kritu'ā ne Xara amijakre. Nhym be, Mōjdjē kukràdjā'ā ne Agare amijakre. Be, kabēn amānhkrut ne ja. 'Ā ne ar nire amānhkrut amijakre. Metīndjwýnh ne krānhbē Xinajkam Mōjdjēmā me kukràdjā ja jarē. Me kukràdjā ja kôt ne me àpēnh tỳx kajgobit ar ban te axwe kēt prāmje. Krānhbē Xinaj'ā ne Agare amijakre. Agare ne kubē me pardja ne Abraão mā àpēnh tỳx kajgobit ar ba. ²⁵ Agare'ā ne krānhbē Xinaj amijakre. Pykabē Arabijkam ne krānhbē Xinaj. Nhym kam Xinaj'ā ne pykakam krīrāxbē Djeruxarēja amijakre. Djeruxarē jakam me ar ba ne me kute Mōjdjē kukràdjā bit mar. Me kute Mōjdjē kukràdjā bit mar ne me àpēnh tỳx kajgobit ar ban te axwe kēt prāmje.

²⁶ Nhym be, me kute amim Kritu mar ne me kàjkwakam Djeruxarēkam ar ba. Me ja

ne me kute Môjdjê kukràdjà marn kute kôt amijo baja kangan Kritubit kôt ar amijo ba. Kôt ar amijo ban kubê me pardja kêt ne ta arým arek mekôt ar ban umar mex ne. Kàjkwakam Djeruxarê ne kute me banã pyræk.

27 Ga, Metîndjwýnh amrêbê: kute me bakukãmãremã kabên jarênh nhym me arým kute 'ã pi'òk no'òkja pumũ. Nãm Metîndjwýnh tu krîraxbê Djeruxarêmã kabên jarê. Nãm tu kum,

“Ga te akra prãmje ne akra kêt kumrêxja on akînh. Aje akra à mar kêtja on tu adjàmra tỳx kaba.

Djãm mrãmri akra kêt ne ar abamã, amjên kute akangakam akra kêt ne ar abamã? Kati. Dja me arým mjênja te akuràm kra krãptĩ ga dja ga akra krãptĩ me akrenh mex ne.”

Nãm ã kàjkwakam krîraxbê Djeruxarêjamã ane. Ga, kàjkwakam krîraxbê Djeruxarê kute mrãmri ne gwaj bakunĩ nã pyrækja pumũ. Arým gwaj bakrãptĩn tu amim Kritu markumrêx nhym Metîndjwýnh arým tu gwaj bamã axwe kêt jarê.

28 Ga, Metîndjwýnh kute Abraãomã kum, “Dja akra amirĩt”, anhÿrja pumũ. Nhym kam kute kum arênh kôt arým Idjak kato. Ar gadjwý ne gar aje Idjak pyræk. Mỳkam? Bir, Metîndjwýnh ne ar amã,

—Dja gar tu amim Kritu markumrêx. Ba kam arým ar

amã axwe kêt jarênh arým ar ajo ikra, ane. Gar kam arým tu amim markumrêx nhym kute ar amã arênh kôt arým ar ajo kra. Kute Abraãomã arênh kôt ne arým kra Idjak kato. Ar gadjwý kute ar amã arênh kôt ne arým ar amã axwe kêt jarênh arým ar ajo kra.

29 Nhym be, amrêbê: Imaêr kum Idjak kurêo ba. Metîndjwýnh Karô kabên kôt ne Abraão arým kra Idjak dji nhym katon ar ba nhym Imaêr kum kurêo ba. Abraão ta ne Imaêr dji nhym arým kum kamybê Idjak kurêo ba. Nãm ã akati jakam me kum gwaj bakurêo ane. Me kute amim,

—Dja ba Môjdjê kukràdjà man kôt ar amijo iban arým ijaxwe kêt, anhÿro baja. Me ja ne me kum gwaj bakurê. Kum gwaj baje amim Kritu marja kurêo ba. Gwaj baje amim Kritu mar ne gwaj amim,

—Dja ba tu amim Kritu markumrêx nhym Metîndjwýnh arým imã ijaxwe kêt jarê, anhÿro baba. Gwaj anhÿro baba nhym me arým kum gwaj bakurêo ba.

30 Nhym kam mỳj ne amrêbê: me bakukãmãre arê nhym me'ã pi'òk no'òk ne? Bir, Xarabê me pardja kêtja ne Agare'ã Abraãomã kabên ne kum,

“Djãm gu banhõ àpênh ka-
jgo kraja kute ikra
kôt anhõ mỳjjao am-
inhõmã? Amỳrbê kute
o aminhõmã?”

Kati. Ikrabit dja anhõ mỳjjao aminhõ. On ikra nêje bõm Agaremẽ kra ar amẽ.”

Nãm ã Xara Abraõomã ane.
³¹ Ar tãm 'ã dja gwaj amijakren amima. Me kute amim,

—Ba Mõjdjê kukràdjà man kõt ar amijo iban ijaxwe kêt, anhÿrja ne me te axwe kêt prãmje. Nãm me me pardja kra'ã amijakre ne àpênh kajgo ar ba. Dja me Metĩndjwỳnh nhõ mỳjjao aminhõ kêt ne axwe rã'ã. Nhy m be, gwaj ba ne gwaj tu amim Kritu markumrẽx nhy m Metĩndjwỳnh arỳm tu gwaj bamã axwe kêt jarẽ gwaj arỳm kum bajaxwe kêt. Gwaj ba ne gwaj me pardja kêt kra'ã amijakre ne kam Metĩndjwỳnh nhõ mỳjjao aminhõ.

5

Pykakam me kute kukràdjà kajgo kõt amijo ba nêje me akre.

Rõ 3.21; Kor 2.20

¹ Gwaj ba: arek mekõt ar baban badjumar mex kadjy ne Kritu arỳm gwaj bapytà. Ga, mryti kute jênh pytĩ tur ne kute o baja pumũ. Gwaj badjwỳ amrêbê: gwaj pykakam me kukràdjà kõt badjapênh tỳx kajgobit ar baba. Kam ne gwaj badjumar punu:re. Nhy m Kritu arỳm gwaj bapytà gwaj arỳm me kukràdjà kõt badjapênh kêt. Gwaj ba ne gwaj Kritukõt arek ar baban badjumar

mex. Arỳm Kritu kõt badjumar mexkam kwãrĩk wãnh Mõjdjê kukràdjà'yr amijo akẽx kêt ne kõt amijo aba kêt. Dja ga kõt ar amijo aban arỳm akaprĩ:re kute mrãmri ne mry jênh pytĩkam kaprĩ pyræk. Gê me te: kukràdjà'ã ar amã karõ gar arek me bẽ dja. Kritu kõt dja gar adjãm tỳx.

² Ba ibê Paur ne ba me abẽ Garaxamã arẽ. Godja gar aje memã kum,

—Ajrã. Mõjdjê kukràdjà kõt imy nhinhu kã krãta. Dja ba kõt ijaxwe kêt, anhÿr jabej nhy m me amy kã nhinhu krãta gar kam arỳm aje Kritu mar kajgo. ³ Ba ajte mrãmri me kunĩmã arẽnhkumrẽx. Metĩndjwỳnh ne arỳm me my kã rênhamã kute prĩne Mõjdjê kukràdjà kunĩ kõt amijo bamã memã arẽ.

⁴ Ar ajõ ar aje amim,

—Ba Mõjdjê kukràdjà man kõt ar amijo iban arỳm ijaxwe kêt, anhÿr. Ar aje amim anhÿrkam aje Kritu mar kajgo. Nhy m kam Metĩndjwỳnh kum ar akaprĩ kêt ne arỳm ar amã axwe jarẽ. Ar ga ne gar Kritu bẽ amijo akẽx.

⁵ Nhy m be, gwaj ba ne gwaj arỳm tu amim Kritu markumrẽx. Nhy m kam Metĩndjwỳnh arỳm Karõ kõt gwaj bajo mex. Dja Karõ gwaj bajo ban arỳm gwaj bajo mex gwaj kam bakunĩ bajaxwe kêt. Tãm ne gwaj tu amiwỳr kamnhĩxkumrẽx. ⁶ Be, Kritu kõt gwaj baje amijo babakam djãm Metĩndjwỳnh kute gwaj bamy kã rênh mar? Nàr djãm

kute gwaj bamy kà tã mar? Kati. Ja ne kum kajgokumrêx. Nhyim be, gwaj baje tu amim Kritu markumrêxkam. Kambit ne gwaj mrãmri kum bakajgo kêtkumrêx ne kum bajaxwe kêt. Ne baje tu amim markumrêxkam arým bamã me abêkumrêx.

⁷ Amrêbê ne gar aje mrãmri ne me rer djwýnh prôt mex pyræk. Ne katàt Kritu kôt ar amijo aban 'ã adjukanga kêtkumrêx. Mýj me'õ ne ar abê aptà? Gar kabên katàt man kôt ar amijo aban nhyim ar abê aptà? ⁸ Djãm Metĩndjwýnh kute amiwýr ar ajwýr djwýnh ta ne ar abê aptà? Djãm ta ne Mõjdjê kukràdjà'ã ar amã karõn o ar abê aptà? Kati. Atemã me'õ.

⁹ Ga, me kute djwýkam igot djã kryre rênhja pumũ. Nhyim kam arým djwý djôm mẽ amrà. Ar gadjwý ne me ngrêre ar amã 'ã karõo dja. Dja me arek ar amã 'ã karõo dja: nhyim me kabên ar anhĩ kunĩ mẽ amràn arým me'ýr ar ajo akêx gar arým mekôt ar amijo aba. ¹⁰ Nhyim be, arým ne gar aje ikabên ja markam ba tu amim ar akamnhĩxkumrêx ne amim,

—Kati. Jakam dja ar ikabên man Kritu kôtbit amijo ba, ane. Nhyim be, me'õ ja kute Mõjdjê kukràdjà'ã ar amã karõn ar amã kaprĩ jadjàrja gédja Metĩndjwýnh arým kum axwe pãnh jarê.

¹¹ Nhyim me we ar amã,

—Paurdjwý ne me my kà rênh'ã memã àpnênho ba, anhýro ba. Djãm mrãmri me

kabên? Kati. Ba ne ba kàj bê memã kum,

—Kritu ne pĩte'ykam ty. Dja ga me tu amim markumrêx, nhyim Metĩndjwýnh arým tu me amã axwe kêt jarê ga me kum ajaxwe kêt, anhýro iba. Ne ba ren iby ajte memã kum,

—Gê me me amy kà rênh gê kam arým Metĩndjwýnh me amã axwe kêt jarê, anhýro iba nhyim ren me kum ikurê kêt. Nhyim be, kati. Nã bãm memã kum,

—Kritu ne pĩte'ykam ty. Dja ga me tu amim markumrêx nhyim Metĩndjwýnh arým tu me amã axwe kêt jarê, anhýro iba. Jabit ne ba memã arê. Ne kam ije me my kà rênh'ã memã karõ kêt. Kam ne me arým ijo bikênho ba. ¹² Be, me kute ar amy kà rênh'ã ar amã karõn ar amã kaprĩ jadjàrja ren ta ã amijo bikênho ane.

Me kute Metĩndjwýnh Karõ mar'ã memã karõ.

Idja 13.3; Ped k 1.22; Dju k 3.11

¹³ Kam, akmere àpnhĩre ar, djãm ar aje Mõjdjê kukràdjà marn kôt amijo aban ar akaprĩmã ne Metĩndjwýnh amiwýr ar ajuw ne ar ajo ba? Kati. Ar adjumar mex ne arek mekôt ar abamã. Ja kadjy ne Metĩndjwýnh amiwýr ar ajo akêx. Ar aje Mõjdjê kukràdjà kôt amijo aba kêt ne arek mekôt ar abakam djãm kam arým tu ajaxwemã? Djãm aje amidjwýnhbito kĩnh kadjy tu ajaxwemã? Kati. Kwãrik wãnh ajaxwe kêt. Arým aje Mõjdjê kukràdjà mar kêt ne

arek mekôt ar abakam dja gar amã aben jabên abenmã apê.

¹⁴ Mÿkam? Bir, Metĩndjwÿnh ne memã kum,

“Me amã amibu'ã me ja jabê. Kute mrãmri ne ga me amã amijabêja pyrãk dja ga me ã amã amibu'ã me ja jabêo ane”, ane.

Dja gar Metĩndjwÿnh kabênja pydjibit man kôt ar amijo aban arÿm Mõjdjê kukràdjã kunĩ man kôt amijo aba. Mrãmri ar amã me abêkam ne gar tu Metĩndjwÿnhmã amexkumrêx.

¹⁵ Nàr kon dja gar amã aben kurêo aba mÿj dja kam akute? Ga, ropre kute aben kamjãnh ne kute abeno apêxo baja pumũ. Ar gadjwÿ dja gar amã aben kurê tãmtã ĩ arÿm aben bê akunĩ ajmã.

¹⁶ Gwaj ba, bamã amidjwÿnhbito kĩnh prãm ne kôt arÿm bajaxwe prãm. Nhy m be, dja gar amim Metĩndjwÿnh Karõ man mã kôt ar amijo aban kam arÿm kôt ajmã akute kêt ne katàt amijo aba.

¹⁷ Djãm ar ga ne gar Metĩndjwÿnhmã ajaxwe kêt? Kati. Gwaj ba ne gwaj bajaxwe prãm ne amim, “Ba amidjwÿnhbito kĩnh”, anhÿro baba. Nhy m kam Metĩndjwÿnh Karõ mã gwaj bamã,

—Kati. Kwãrik wãnh, anen ã akubyn gwaj banêo ane. Karõ mã akubyn gwaj banê gwaj ba bajaxwemã mã amim, “Ba amidjwÿnhbito kĩnh”, anhÿro baba. Gwaj mã

bakabêno Metĩndjwÿnh Karõ japanho baba. Nhy m ta mã akubyn gwaj banêo ba. Kam ar ga ne gar te ga: ajaxwe kêt prãmje.

¹⁸ Nhy m be, ar ga dja gar amim Metĩndjwÿnh Karõ man mã kôt ar amijo aba nhy m kam ta arÿm katàt ar ajo ba. Dja gar amim Karõ maro aba:n arÿm amã Mõjdjê kukràdjã maro aba prãm kêt kumrêx.

Me kute amidjwÿnhbito kĩnh prãm kam apÿnh axwe djãri 'ã ujarênh ne ja.

¹⁹ Me kute amidjwÿnhbito kĩnh prãm kam ne me apÿnh mÿjjao ban kôt axwe. Me kute apÿnh mÿjjao baja ne me kunĩ kute mar.

Nãm me mebê prõo akĩ, mjêno akĩ.

Ne ajte ari prõ, mjên kupa'ã kurê ba.

Ne ajte kute abenbê me kupêho amijo àpnuo ba.

Ne ajte amijo àpnu me:x ne.

Me kute amidjwÿnh kĩnh prãm kam kute mÿjjao ba ne ja.

²⁰ Ne ajte mÿjjao metĩndjwÿnh karõ nhipêxmã amijarêho ba.

Ne ajte ta apÿnh mÿjja maro amiptàn arÿm amijo wajangao ba.

Ne ajte kum me kurêo ba.

Ne ajte axikôt kabên kêt ne abenã kabên ba.

Ne ajte me õ mÿjja pro'ã ngyrk ba.

Ne ajte kute amijã ngyrk nê kêt ne tu ngyrk ba.

Ne ajte kute amidjwÿnhbit
markam amijo rax
pytaro ba.

Ne ajte kute amiwÿr meo
akëx prämje aben bê
me kurêo ba.

Ne ajte apÿnh mÿj kukràdjaja'ã
no tÿx ne kam mÿr
jabej apÿnh me kwÿ
djari kôt bikprôn̄h ba.

Me kute amidjwÿnhbito kÿnh
präm̄kam kute mÿjjao ba ne ja.

²¹ Ne ajte te kute me uräk
präm̄je ngyrk ba.

Ne ajte aben paro ba.

Ne ajte kadjwati kangôkam*
bibãnh ba.

Ne ajte apÿnh mÿjja punukam
aben tÿx jabejo ba.

Be, apÿnh mÿjja kute ja pyräk
rã'ã. Me kute amidjwÿnhbito
kÿnh präm̄kam kute mÿjjao ba
ne ja. Dja Metïndjwÿnh ï õ me
ja kunïo ba. Djãm kam kute
me jao bamã? Me kute mÿjja
jao ba, djãm kute meo bamã?
Kati. Dja me ja wãnh me
biknor tokry djakam akuno.
Tãm ne ba amrêbê ar amã
arên ajte jakam ar amã arê.

*Metïndjwÿnh Karõ kute meo
bakam me kute amijo ba mex.*

²² Nhyr me, dja Metïndjwÿnh
Karõ ta ar ajo ba.

Gar arÿm ô'ã amã me abê.

Ne ajte akÿnh̄tire.

Ne ajte adjumar mex.

Ne ajte memã ano kator kêt
ne amijamãr 'iry.

Dja Karõ ta ar ajo ba gar ajte
ô'ã memã aprï.

Ne ajte anhödjành.

Ne ajte katàt Metïndjwÿnh
kabên man kôt ar
amijo aban 'ã ad-
jukanga kêt.

²³ Ne ajte akabôt katin ar aba.
Ne ajte amijaxwe kêt kadjy
amijãno dja.

Dja Karõ ta ar ajo ba gar
arÿm ã amijo anen kam
Metïndjwÿnh kôt amijo aba
mexkumrêx nhyr arÿm ar
akam kÿnhkumrêx ne ar amã
ar akatãtkumrêx jarê.

²⁴ Kritu kute gwaj bajo
aminhökam gwaj arÿm bamã
bajaxwe präm̄ kêt. Baje
amidjwÿnhbito kÿnh kadjy
bajaxwe präm̄ kêt. Baje
mebê me kupên̄h präm̄ kêt ne
bamã mÿjja punu präm̄ kêt.
Baje mrãmri ne Kritumê ro'ã
aktã banhikra, baparmo i'êk
pyräk. Gwaj ã amimaro ane.

²⁵ Mrãmri Karõ kute gwaj
bajo ba jabej gwaj mã Karõ
man prïne kôt amijo baba
mex. ²⁶ Kwãrik wãnh gwaj
bakajgokam arïk amijo
badjàmra ar baba kêt. Dja
gwaj amijo badjàmra ar
baba:n arÿm abenmã aben
kurê'uko baba. Ne aben
rax mÿr jabej aben kam
bangryko baba.

6

*Me kum me kunï kaprï'ã
kute memã karõ.*

¹ Akmere ãpnhïre ar, godja
me'õ arÿm axwe nhyr me
arÿm kute kôt omÿnh jabej.
Ar ga aje amim Metïndjwÿnh
Karõ maro abaja dja gar
me'õmã aprïren akubyn

* 5:21 Mÿjja me kute o kôm ne kôt bibãnh kunïja, kadjwati kangômê uba kangômê,
mÿjja kangô kunï ne me kum kadjwati kangô jarê.

Metĩndjwỳnh'ỳr o akẽx. Ne amiman amim,

—Ỳ, watĩre. Nok ba ren akati 'õkam Metĩndjwỳnh maro aknon ren ã kudjwa ijaxweo anhỳr jabej, ane. Dja gar ã amimaro anen ajaxwe nẽje amijãno djan arỳm me'õjamã aprĩren akubyn 'ỳr o akẽx jabej.

² Ga, me kute jẽnhi pytĩo baja pumũ. Nhyim me arỳm 'ỳr bõx ne arỳm kum kaprĩn kõt o kangõ. Ar gadjwỳ dja gar aben maro aba nhyim me'õ amikam kaprĩre. Ar amã kaprĩn kum kaprĩ kwỳ ngri. Dja gar ã anen arỳm aje Kritu kukrãdjã marn kõt amijo aba mexkumrẽx.

³ Nhyim be, godja ajõ katat aje amijo aba kêt kam mã amim,

—Djãm ba ijaxwe? Kati. Ijaxwe'õ kêt kumrẽx, 'itỳx, anhỳro aba jabej. Djãm mrãmri ne akabẽn? Kati. Ga ne ga amim ajẽx ne aminoo abiknoro aba.

⁴ Ar akunĩ apỳnh anhĩ djãri gar mrãmri katat aje amijo aba jabej ga: amikabi. Ne kam mrãmri katat aje amijo abakam ga amikam akĩnh. Nhyim be, djã ne aje amim,

—Ba ne ba ije katat amijo ibao tãmwã jakrenh, anhỳro abakam djãm mrãmri akatãt? Kati. Ar aje ã amim anhỳro abakam akatãt kêt kumrẽx.

⁵ Nhyim be, ar akunĩ apỳnh anhĩ djãri dja gar goja mrãmri akatãtkumrẽx jabej katat amijo aba.

⁶ Be, dja Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnhi djwỳnh ar amã kabẽn

jarẽnhi ku'ẽ, ar amikutã kum ar anhõ mỳjja mex kwỳ ngã. Kum angã gẽ ar akõt o amikĩnh.

⁷ Djãm me kute Metĩndjwỳnh'ã aben mã kum,

—Djãm mrãmri dja Metĩndjwỳnh memã axwe pãnh jarẽ? Kati. Kabẽn kajgo. Me ãkĩnhĩkam pãnh kêt. Me 'ẽxnhĩkam pãnh kêt. Me axwe kunĩkam pãnh kêt, anhỳr? Djãm me kute anhỳrkam mrãmri me kabẽn kumrẽx? Kati. Kwãrĩk wãnh amim ajẽx ne aminoo abiknor kêt. Ga, mrỳnhĩ 'y, akrõ 'y, akaõk 'y, 'ẽ 'õdjwỳ 'yja pumũ. Djã ne ren me 'y ja kren ren kõt djwỳ mex jamỳ? Kati. Me kute 'y mexbit krekam kute kõt djwỳ mex jamỳnh.

⁸ Gwaj badjwỳ. Godja gwaj amidjwỳnh bito kĩnh kadjy bajaxwe jabej, badjãkĩnhĩo baba jabej, bakabẽn punuo baba jabej. Metĩndjwỳnh dja pãnh gwaj bamã mỳjja punu ngã gwaj arỳm bakaprĩre. Dja gwaj baje me kute mrỳnhĩ 'y kren arỳm kaprĩ pyrãk. Nãr, godja gwaj amim Metĩndjwỳnh Karõ man katat kõt ar amijo baba, Metĩndjwỳnh Karõ dja arỳm gwaj bamã o pãnh. Pãnh dja gwaj arỳm kõt batĩn ne ar baba rã'ã: rã'ã ne.

⁹ Kam dja gar adjukaprĩn katat aje amijo aba'ã adjukanga kêt. Dja gar ã anen ĩ arỳm amim akĩnh djã byn akĩnh kumrẽx. Kute mrãmri ne me kute bãygogo djẽ parkam me kĩnh pyrãk. ¹⁰ Pykakam mekõt ar abari dja gar amã

me kunĩ kaprĩ. Dja gar me kute amim Jeju marja kumrẽx aman amã me kaprĩn kam amã me kunĩ kaprĩ.

Metĩndjwỳnh kute meo nykambit kĩnh.

¹¹ Ga, ba inhikrakam ije ar amã pi'òk no'òkkam ije no'òk rũnhja pumũ.

¹² Me ar amy kà rênh'ã ar amã àpnênho ba. Dja gar me kabên kôt ar amy kà rê nhym amũ me ja arỳm me'ã abenmã kum,

—Be, me Mòjdjê kukràdjà'ã no tỳxkumrẽx. Me mexkumrẽx, ane. Ja kadjy ne me ar amy kà rênh'ã ar amã apnê. Ne ren 'ã ar amã àpnênh kêt nhym ren me 'ã kum me kurêo ba. Nhym ren me Kritu pĩte'ykam jêtbit'ã ar amã ajarê nhym ren me 'ã kum me kurêo ba. Nhym be, kati. Nãm me ar amy kà rênh'ã ar amã àpnênho ba nhym me arỳm kum me kĩnh. ¹³ Djãm me arỳm my kà rênhkam kute mrãmri Mòjdjê kukràdjà marn kôt amijo bakumrẽx? Kati. Ne kam mỳj kadjy ne me ar amy kà rênh'ã ar amã apnê? Bir, dja me amiwỳr ar ajo akẽx ne 'ã amidjwỳnhbito amran memã kum,

—Be, arỳm ar me bakukràdjà kôt ba mexkumrẽx. Ba ne ba 'ỳr aro akẽx, ane. Ja kadjy ne me ar amy kà rênh'ã ar amã àpnênho ba.

¹⁴ Nhym be, djã ne ba ba: amijo idjãmra prãm? Kati. Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju

Kritu ne ba o idjãmra prãm. Kute gwaj bajaxweo pãnh kadjy ne arỳm pĩte'ykam ty. Tãm ne ba o amra. Pĩte'ykam tykkam Metĩndjwỳnh arỳm imã ijaxwe kêt jarê. Kam, me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêt kukràdjà ba arỳm kanga. Ga, me arỳm tykkam kum mỳjja kĩnh kêtja pumũ. Badjwỳ imã me kukràdjà kĩnh kêt. Me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêt kukràdjà imã kĩnh kêt. Ba Kritumê ro'ã pĩte'ykam arỳm ityk pyræk ne imã me kukràdjà kĩnh kêt.

¹⁵ Be, arỳm gwaj baje tu amim Jeju Kritu markam djãm Metĩndjwỳnh kute gwaj bamy kà rênh mar nàr djãm kute gwaj bamy kà tã mar? Kati. Mỳjja ja ne arỳm kum kajgokumrẽx. Nhym be, gwaj arỳm tu amim markumrẽx nhym arỳm gwaj bajo ny ne. Tãm ne Metĩndjwỳnh kute markumrẽx. ¹⁶ Me kute ikukràdjà jakôt amijo baja gê Metĩndjwỳnh kum me kaprĩ gê me umar mexkumrẽx. Metĩndjwỳnh nhõ mebê idjaerkumrẽxja gê kum me kaprĩ gê me umar mexkumrẽx.

¹⁷ Jakam dja gar aminhi-jukri amidjan ajõ ajte imã ikaprĩ jadjàr kêt. Kute mrãmri ne me kute Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jejuo bikênhkam apỳnh kà rã kumex pyræk ne ikà rã kumex. Jejukôt ne ba ikà rã kumex. Kam kwãrik wãnh ajte imã ikaprĩ jadjàr kêt.

* **6:18** Djãm ar ga ne gar adjukaprĩ nhym pãnh arỳm kum ar akaprĩ Kati. Ta ne tu kum ar akaprĩkumrẽx.

18 Gê Běnjadjwỳr djwỳnhbê
Jeju tu kum ar akaprĩ.* Tãm
ne ja.

Paur kute Epexukam me jamã pi'ôk no'ôk ne ja.

Paur ne krĩraxbê Epexukam me jamã pi'ôk no'ôk ne. Nãm me Paurbê ijê nhym mebê ijê djâkam âmkan ne memã pi'ôk no'ôk ne. Kute meo tÿx ne meo kĩnhmã ne memã pi'ôk no'ôk ne. Ne memã Metĩndjwÿnh kute mÿjja kunĩ'ã karõo amirĩt ne. Metĩndjwÿnh kute pyka nhipêx kêtri ne gwaj bajã amim karõ ne kam jakam arÿm Jejukôt gwaj bapytãro tẽn kam amũ 'ôkam dja bajaxwe kunĩo apêx. Be, pykabê ar babari dja Xatanajmê õ me karõ punumê gwaj bawÿr prõt. Be, gwaj baje Jeju mar kunĩ dja gwaj tu Xatanajmã baku'ê tÿx ne amijo aptàn o apa. Kam ne Paur apÿnh memã 'ã karõ, me kute katàt amijo ba'ã memã karõ.

Metĩndjwÿnh ne Kritukôt mÿjja kunĩ o ba. Ne Kritukôt mÿjja kunĩ 'y ne o ban kam ajte kôt gwaj bapytã. Ne kôt gwaj bajo kĩnh. Be, Kritu ne gwaj baje Jeju mar kunĩmã bẽnjadjwÿr. Kute gwaj bajo djuw mexo baja pumũ. Nãm ã Paur memã o amirĩto ane.

¹ Ba ne ba ibê Paur. Metĩndjwÿnh ne Jeju Kritumã ijã karõ nhym arÿm ijano ba memã 'ã idjujarẽnh ar iba.

Krĩraxbê Epexukam Jeju kute ar ajo õ me ja ne ba pi'ôk kôt ar amã ikabẽn. Gar aja arek Kritu Jeju kôt ar amijo aban 'ã adjukanga kêtja ba pi'ôk no'ôkkam ar amã ikabẽn.

² Metĩndjwÿnhbê ne me Babãm. Ne Bẽnjadjwÿr djwÿnhbê ne Jeju Kritu. Gê ar tu kum ar akaprĩn* ar ajo ba gar adjumar mex rã'ã ne.

Mÿjja kunĩ kêtri Metĩndjwÿnh kute amijo me utãr.

Rô 8.29; Tex k 1.4; A Tex 2.13; Ped k 1.2

³ Be, Metĩndjwÿnh ne ukaprĩ:kumrêx. Kute Bẽnjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Krituo ba nhym kute o Bãm. Metĩndjwÿnh ta ne gwaj bajo djuw mex. Gwaj tu amim Kritu markumrêx nhym prĩne kàjkwakam õ mÿjja kunĩo gwaj bajo djuw mex. ⁴ Ga, kute amijo gwaj bapytãrja pumũ. Mÿjja kunĩmê me kunĩ kator kêtri ne amijo gwaj bapytàn amim,

—Be, me wã dja me tu amim Kritu markumrêx ba arÿm meo inhõkumrêx nhym me arÿm imã axwe kêtumrêx. Nãm ã kum gwaj bajabêkam gwaj bajã amim ane. ⁵ Amrêbê me kunĩ kêtri, mÿjja kunĩ kêtri ne ta kum gwaj bakĩnhkumrêx ne amijo gwaj bapytã. Ne kam tu amim gwaj bajã karõkumrêx ne amim,

—Me wã dja me tu amim Jeju Kritu markumrêx ba arÿm meo ikrakumrêx,

* **1:2** Djãm ar ga ne gar adjukaprĩ nhym ar pãnh arÿm kum ar akaprĩ Kati. Ar ta ne ar tu kum ar akaprĩkumrêx.

ane. ⁶ Metĩndjwỳnh tu kum gwaj bakaprĩ:kumrẽx. Nãm kum Kra jabêkumrẽx, ne Krakôt kum gwaj badjwỳ kaprĩ:kumrẽx. Dja gwaj kam bakunĩ: kum,

—E kum, djãm adjukaprĩ ngri: got? Adjukaprĩ ra:xi. Amexti:re. Me imã akĩnhkumrẽx, anhỹro baba. Gwaj baje ã kum anhỹro baba kadjy ne arỳm amijo gwaj bapytã.

⁷ Nãm Krakôt kum gwaj bakaprĩ:kumrẽx. Kra ne amikamrõo gwaj bajaxweo pãnh. Nhyam kam arỳm gwaj bajaxweo maro aknon bakam ngryk kêt ne. Nãm ukaprĩ:kumrẽxkôt ã gwaj bajaxweo ane. ⁸ Kute prĩne mỳjja kunĩ mar. Kute amikukãm mỳjja kunĩmẽ me kunĩ'ã amim karõ. Ne kam gwaj badjwỳ, kute amim gwaj bajã karõ kôt arỳm kum gwaj bakaprĩ:kumrẽx.

⁹ Ta ne amrêbê: kute mỳjja kunĩ markôt arỳm amim kabên'ã karõ. Ta ne kum kabên kĩnh ne arỳm amim kabên'ã karõ ne kam memã arênh kêt 'âtũm. Ne kam ajte ta arỳm jakam gwaj bamã kabênja jarẽ. ¹⁰ Nãm jakam gwaj bamã,

—Dja ĩ me kunĩ kute aminhinomã amimênh djã nhõ akati bõx ba kam Kritu'ã me kunĩmẽ mỳjja kunĩo akuprõ. Kàjkwakam mỳjja nàr pykakam mỳjja dja ba Kritu'ã kunĩo akuprõ nhyam arỳm kunĩo ba, ane. Amrêbê kute kabên jarênh kêt ja ne jakam arỳm gwaj bamã arẽ.

¹¹ Amrêbê mỳjja kunĩ kêttri, me kêttri ne amijo me ibê idjaer pytã. Nãm tu me ijã amim karõkumrẽx ne amim,

—Be, me wã dja ba memã amak bõ nhyam me arỳm tu amim Kritu markumrẽx ba kam arỳm meo aminhõ. Nãm ã me ijã amim ane. Ta ne kute amim mỳjja kunĩmẽ me kunĩ'ã karõ. Kute amim 'ã karõ kôt ne mrãmri kute o apõxkumrẽx ne kute o bakumrẽx. Djãm me ibê idjaerbit ne amijo me ipytã? Kati. Mỳjja kunĩ: Kute amim mỳjja kunĩ'ã karõ kôt arỳm mrãmri kute o apõx ne o bakumrẽx.

¹² Mỳj kadjy ne amijo me ibê idjaer pytã? Bir, ba me ikumrẽx ne ba me tu amim Kritu markumrẽx ne kôt ar amijo iba. Me kunĩ dja me me ijã abenmã kum,

—Ga, me kute Kritukôt katat ar amijo baja pumũ. Kritu mexti:rekumrẽx. Me bamã kĩnhkumrẽx, anhỹro ba. Ja kadjy ne amijo me ipytã. ¹³ Me ibê idjaer kumrẽx ne ba me tu amim markumrẽx. Nhyam kam me arỳm me abajtemmã Kritu'ã ujarênh ny katatkumrẽxja jarẽ ga me aman tu amim markumrẽx. Nhyam kam Metĩndjwỳnh arỳm me ajaxwebê me apytãn kam me amã Karõ jano.

Amrêbê Kritu kute me bamã Karõ jarênhja ne me amã ano nhyam arỳm me ajo ba. Ga, me kute mỳjja'ã aminhidji janhôr nhyam arỳm amirĩtkumrẽxja pumũ. Me badjwỳ Metĩndjwỳnh arỳm me bamã Karõ jano nhyam

arým me bajo ba. Me bajo ba gu me arým amim,

—Mrāmri ne Metĩndjwýnh arým ijo krakumrēx. Ga, arým kute imã Karõ janor nhym kute ijo bakumrēxja pumũ, ane. Karõ ne me bajo ba gu me ã amim ane. Kam, gu me baje mrāmri ja markumrēx. Arým Metĩndjwýnh kute me bajo kraja ne gu me baje mrāmri markumrēx.

¹⁴ Ga, me kute memã mýjja rũnh nhõrmãn kam kukãm kute memã mýjja kryre nhõrja pumũ. Me amim kryre jamýn arým amiwýr rũnhja kamnhĩxkumrēx.

Me badjwý Metĩndjwýnh arým me bamã Karõ jano nhym arým me bajo ba gu me arým amim,

—Ga, Metĩndjwýnh arým kute imã Karõ janorja pumũ. Ga, kute ijo baja pumũ. Mrāmri dja ba kãjkwakam kõt itĩn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne, ane. Karõ ne me bajo ba gu me ã amim anen kam arým baje mrāmri ja markumrēx. Mrāmri kãjkwakam Metĩndjwýnhkõt batĩn ne ar baba rã'ã: rã'ãja baje mrāmri markumrēx ne amiwýr kamnhĩxkumrēx. Dja gu me Metĩndjwýnh kõt batĩnmãja maro baba: nhym Kritu arým bõx ne amikõt me bajo mõ. Metĩndjwýnh kute amijo me bapytãrjao mõ. Dja amikõt me bajo mõ nhym me kunĩ arým abenmã kum,

—Metĩndjwýnh me:xkumrēx. Me bamã kĩnhkumrēx, ane.

Kute Metĩndjwýnhmã meo à'wýr.

Kor 1.9; Pir 1.9; Tex k 5.23; Idja 13.20

¹⁵⁻¹⁶ Kam ne ba mã Metĩndjwýnhmã ar akam amikĩnh jarēho iba. Ar ga ne gar arým tu amim Bēnjadjwýr djwýnh Jeju markumrēx ne kam amã Jeju nhõ me ja kunĩ jabē:. Nhym kam me arým imã ar ajarē ba ar aman mã Metĩndjwýnhmã ar akam amikĩnh jarēho iban kam mã kum ar ajo a'uwn kum,

¹⁷ —Metĩndjwýnh, ga ne ga Bēnjadjwýr djwýnhbē Jeju Krituo aba. Djünwã, amexti:re. Dja ga Akarõo aro aba gē ar arým ôã katàt akabēn markumrēx nhym arým arkum Akrao amirĩtkumrēx gē ar mar mexkumrēx. ¹⁸ Anhõ me ja dja me arým kãjkwakam anhõ mýjja mexti:rekumrēxo aminhõ. Mýjja ja kadjy ne ga amiwýr ar 'wýr ne aro aba. Dja ga arkum anhõ mýjjaao amirĩt gē ar prĩne mexti:rekõt kuman amiwýr kamnhĩxkumrēx. ¹⁹ Me kute tu amim amarkumrēxja dja ga memã tỳx jadjã. Aje memã tỳx jadjãr kadjy ajitỳ:xi. Me kadjy ajitỳxo abē kumkati. Mýj ne ga aje meo tỳx kadjy ajitỳxkam kute? Tãm dja ga arkum o amirĩt, gē ar prĩne kuma. Anhõ mýjja ja dja ga arkum o amirĩt gē ar kuma. Nã bãm ã ar akadjy Metĩndjwýnh 'wýro ane.

Metĩndjwýnh ne 'itỳ:xi. ²⁰ Ga, Kritu arým tykkam Metĩndjwýnh 'itỳxo kam

àpênhja pumũ. 'Itỳxo kam àpênho kute akubyn o tĩnja pumũ. Nãm ajte kàjkwa djwỳnhkam o wabin amin-hikô'ã ÿr. Raxo kute me rũnh jakrenh mex kadjy amidjubôk'ãnh ÿr.

²¹ Kỳjrũm, me rũnh kunĩ nhiby ÿr. Nhym arỳm rax ne tỳxo me akrenh me:x ne. Nhym pa:rbê memã ÿr djwỳnh kunĩmẽ me rũnh kunĩmẽ me 'itỳx kunĩmẽ me bẽnjadjwỳr kunĩmẽ ne me kum ngri:re. Jakam me bakam me rũnh kunĩ ne me kum ngri:re, nàr amrê pyka ny mörkam me rũnh kunĩ ne me kum ngri:re. Me kunĩ ne me kum ngri:ren kajgo:.

²² Pa:rbê me kunĩ kum kajgo me:xi. Metĩndjwỳnh arỳm me rũnh kunĩ kadjy Jeju'ã ra:x mẽ. Ne ò me kute amim Jeju marja kunĩ kadjy 'ã rax mẽ nhym arỳm meo ba. Kute meo bakam arỳm kute me krã pyrãk.

²³ Ga, me bakrãja pumũ. Me bakrãkam ne gu me badjumar nhym kam kukwakam amũ me banhĩ amingrêk ne ar me bajo ba. Me bakrãkam gu me badjumar ne arỳm me banhikrao badjapênh nàr me baparkam bamrãnh. Me bakrã amũ me bakukràdjà kunĩ ngrêk ne me bajo ba. Kritudjwỳ kute me bakrã pyrãk ne me bakunõ ba, me babê ò me ja kute ta ì pyrãkjao ba, me bangrêk ne me bajo ba, me baje amim mar kunĩjao tuknĩn ar bajo ba. Ta ne kute amiraxo pykamẽ kàjkwamẽ mỳjja kunĩo tuknĩn

ar o ba kute me badjwỳ me bajo ba.

2

Metĩndjwỳnh kute akubyn Krituo tĩnkôt ò me jadjwỳo tĩn.

Kô k 6.11; Xit 3.3

¹ Nhym be, ar ga ne gar amrêbê ajamakkre kêt kute me tyk amakkre kêt pyrãk ne ar aba. Gar Metĩndjwỳnh kabênkam amikràò aban mekôt ajaxwe. ² Me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja kukràdjà kôt ne gar amijo aba. Gwaj banhiby me karõ punu nhõ bẽnjadjwỳr kukràdjà kôtdjwỳ ne gar amijo aba. Me karõ nhõ bẽnjadjwỳrja tãm ne jakam me amakkre kêt prãmjao ba. ³ Amrêbê gwaj bakunĩdjwỳ ne gwaj mekôt amidjwỳnhbito kĩnho baban arỳm bajaxwe: Djãm me'ò ne gwaj bajo axwe gwaj bajaxwe? Kati. Gwaj ba ne gwaj bamã bajaxwe prãm ne amim 'ã karõn arỳm kôt bajaxwe. Amrêbê gwaj bajaxwekam ne Metĩndjwỳnh gwaj bakam ngryk ne. Me axwe kunĩmẽ gwaj bakam ngry:k ne.

⁴ Djãm gwaj bakam ngryk rã'ãmã? Kati. Metĩndjwỳnh kum gwaj bakaprĩ:kumrêx ne kum gwaj bajabê: ⁵ Gwaj bajaxwekam ne gwaj bajamakkre kêt kute mrãmri ne me tyk amakkre kêt pyrãk. Gwaj kam tu amim Kritu markumrêx ne kam mrãmri ne baje me tyk ne akubyn tĩn pyrãk. Metĩndjwỳnh ne jakam Kritumẽ ro'ã akubyn gwaj badjwỳ gwaj bajo tĩn ne. Ta

ne tu kum ar akaprĩn arým ar apytà.

⁶ Metĩndjwýnh ne jakam Kritumě ro'ã akubyn gwaj badjwý gwaj bajo tĩn. Gwaj kam arým bajamak mex ne ar baba nyo ar baba. Kritumě ro'ã ar baban ar baba rã'ã: rã'ã ne kute mrãmri ne jakam on kàjkwakam Kritumě ro'ã ar baba pyræk. ⁷ Mýj kadjy ne gwaj Kritumě ro'ã ar baba? Bir, Metĩndjwýnh gwaj bakam ukaprĩkumrěx. Kute me kunĩmã gwaj bakam ukaprĩo amirĩt kadjy ne gwaj Kritumě ro'ã ar baba. Gwaj tu amim Kritu Jeju markumrěx nhym kam gwaj bakam ôdjãnhkumrěx. Ukaprĩ:kumrěx kôt ne gwaj bakam ôdjãnhkumrěx. Amrě amex môr jakam ne amũ nĩ:jkamdjwý dja memã gwaj bakam ukaprĩjao amirĩt rã'ã: rã'ã rã'ã.

⁸ Be, Metĩndjwýnh ta ne kum ar akaprĩ. Ar ga ne gar amex kêtikumrěx, nhym ta kum ar akaprĩn ar amã Kritu jano nhym ty. Gar kam tu amim markumrěx, nhym arým kôt amim apytà. Djãm ar amex ne ar adjukaprĩ gar ga: amipytà? Kati. Metĩndjwýnh ta ne kum ar akaprĩn ar amã Kritu janon kam ta amim ar apytà. ⁹ Djãm we kute ar amã,

—Be, ga ne ga amex ne adjukaprĩkumrěx, anhÿr, ne kam we kôt kute amim ar apytàr? Arkati. Nãm ren ã ar ajômã ane, gar ren arĩk ga amimexo adjãmra ar aba.

¹⁰ Nhym be, kati. Metĩndjwýnh ta ne gwaj bajo mex gwaj kam arým badjukaprĩ. Kritu Jeju tyn arým akubyn tĩn nhym kôt arým gwaj bajo ny. Metĩndjwýnh ta ne gwaj bajo ny gwaj aminhijukri amidjan kam arým bamã me kaprĩo baba. Ar adjukaprĩ ja ne Metĩndjwýnh amim 'ã karõ. Gwaj bakêtri amim 'ã karõ. Ne kam tũmràm arým gwaj bajo ny gwaj arým kôt bamã me kaprĩo baba.

Mebê idjaermě me bajtem arým Kritu kôt abeno ôbikwa.

¹¹ Be, amrěbê ne ba me imã me akurêo iba. Ga me abajtemkam ne ba me ibê idjaerkam imã me akurêo iba. Ba me me ajã memã kum,

—Me wã ne me my nhinhu kà rěnh kêt. Metĩndjwýnh kum me kĩnh kêt. Me ba ne ba me imy kà rěnh. Nhym Metĩndjwýnh kum me ikĩnhkumrěx, ane. Djãm mrãmri me kute me imy kà rěnhkam arým me imex? Kati. Me imy kàbit rěnh.

¹² Me abajtemkam ne ga me amrěbê aje Kritu mar kêtikumrěx ne ate amijo aba. Ba me ibê idjaer ne ba me ari me ajo kubajtemo iba. Metĩndjwýnh ne amrěbê: kute me ipytàr'ã me imã,

—Me kute tu amim ikra markumrěx dja ba amim me utà, ane. Ne kam 'ã me imã apýnh mýjja jarěnh mãmđji ba me maro iba. Djãm me abajtemmã ne Metĩndjwýnh mýjja ja jarě? Kati. Kute me amã arěnh kêt ga me aje

mar kêt. Kam ne ga me Metĩndjwỳnhkôt atĩn kadjy kêt ne aje amiwỳr atĩn kamnhĩx kêt ne aje mekôt Metĩndjwỳnh mar kêt. Ne kam ate kubê amijo aba. Tãm dja ga me nhỳn ama ne mar rã'ã ne.

¹³ Metĩndjwỳnh bê ne ga me amrêbê ate ar amijo aba. Nhym be, jakam ne arỳm Kritu Jeju kamrô me bakadjy prôt ne nhym me bapãnh ty. Ga me kam kôt ar amijo aba nhym arỳm ar me ajo ba.

¹⁴ Ta ne me bamã,

—Me abeno anhõbikwa, ane. Nãm ã me bamã ane, gu me arỳm abeno banhõbikwa. Me abajtemmê me ibê idjaermê ne gu me bamã aben kurê. Me bamã aben kurêja ne kute mrãmri ne gu me baje aben nêje ka'ê pyræk. Gu me kam Jeju kabẽnkôt arỳm abeno banhõbikwa nhym kute mrãmri ne aben nêje ka'ê ngrành pyræk.

¹⁵ Mõjdjê kute Metĩndjwỳnh kukwakam mebê idjaermã 'ã karõkam kukràdjaja ne Kritu arỳm o kajgo. Pĩte'y'ã tyko arỳm o kajgon arỳm ajte mar kêt. Mỳj kadjy ne o kajgo? Bir, nãm o kajgon arỳm amiwỳr me bajo akêx. Amiwỳr me bajo akêx gu me arỳm abeno banhõbikwa. Ga, kute me bajo nyja pumũ. Gu me arỳm baje mrãmri banhĩ tipdji pyræk. Ja kadjy ne Mõjdjê kukràdjào kajgo.

¹⁶ Kritu pĩte'y'ã tyko ne me bajo aben pydjĩn kam Metĩndjwỳnh'ỳr me bajo akêx ne. Gu me kam arỳm o

banhõbikwan kam bamã aben kurê kêt.

¹⁷ Kritu arỳm me abajtem'ỳr bõx. Metĩndjwỳnh bê amijo akre raxkam arỳm me awỳr bõx. Me awỳr bõx ne arỳm kàj bê me amã kabẽn jarê. Me aje Metĩndjwỳnho anhõbikwa kadjy ne me amã kabẽn jarê. Ajte me aje me ijo anhõbikwa kadjy ne me amã kabẽn jarê. Ne, me ibê idjaer ije Metĩndjwỳnh kôt amijo ibakam Kritu arỳm me iwỳr bõx ne kàj bê me imã kabẽn jarê. Me ije Metĩndjwỳnho inhõbikwa kadjy ne me imã kabẽn jarê. Ne me ije ajte me ajo inhõbikwa kadjy me imã kabẽn jarê.

¹⁸ Djãm apỳnh me Babãm'ỳr me bapry? Kati. Arỳm ne me Babãm'ỳr me bapry pydji. Metĩndjwỳnh Karõ pydji. Me ibê idjaermê me abajtemmê ne gu me Karõ pydji kôt me Babãm'ỳr bõx.

¹⁹ Kam ne ga me arỳm abajtem kêt ne me akâtãm kêt. Metĩndjwỳnh ne arỳm me ajo õ me ja ne me ajo õbikwa. Me ibê õ me tũmmê ro'ã me ajo õbikwa.

²⁰ Gu me kam arỳm baro'ã babê Metĩndjwỳnh nhõ kẽno kikreti pyræk. Kritu ne ar ijano bar me awỳr bõx ne me amã arê. Ar ba ne bar Metĩndjwỳnh kukwakam me amã arê, ga me kabẽn ma. Ar ba ne bar ije mrãmri ne kikreti kadjy pyka mã: par krax ku'ê pyræk. Jeju Kritu kute mrãmri ne kikre par krax kadjy kum kajpar djà djwỳnh pyræk.

²¹ Kum kajpar djà djwýnh kônh ne me prîne kên jadjwýr mexo mō. Kônh ne me aben nHITEPĀ adJwýr mexo mō. Ne kam aben nhiby kên jadjwýr mexo mō: nhym Metîndjwýnh nhō kikreti arým abatành mō. Metîndjwýnh Karōdjwý ã me bajo anen Bēnjadjwýr djwýnhbê Jeju Kritu kôt me bapymjýr mexo mō. Metîndjwýnh me ibê idjaero òbikwan kam me abajtemo òbikwa gu me arým Jeju kôt djan arým batypdjín dja. Batypdjín djan arým Metîndjwýnhmã bamexkumrēx ne.

²² Djām me ibê idjaerbit ne me ijo òbikwa? Kati. Me abajtemdjwý. Gu me kam arým baro'ã babê Metîndjwýnh nhō kēno kikreti pyrāk. Metîndjwýnh ne me bamã Karō jano. Kute me bamē amijo kajkep kadjy ne me bamã ano.

3

Metîndjwýnh kute me bajtemýr Paur janor.

¹ Metîndjwýnh kute me amã Karō janorkam ne ba arým kum me ajo a'uw. Me abajtemo ne ba kum a'uw ne me amã ne ba Jeju Kritu'ã idjujarēnh ar iba nhym me arým 'ã kum ikurēn idjuwpre. Ba ibê Paur ne me arým idjuwpre.

² Me ga ne ga me arým ama. Metîndjwýnh ta ne kute imã me ajã karō ga me arým ama. Nãm imã,

—Arým imã me bajtemdjwý kaprī. Ga dja ga memã 'ã adjujarēnh djwýnh, ane. Tãm ne ga me aje mar jabej ba ajte akubyn me amã arē. ³ Kum me abajtem kaprīmã ne kute amrēbē arēnh kêt. Ne kam jakam ba imã arým arē ba arým me amã 'a pi'òk no'òk ngrire ga me arým omün aman ⁴ badjwý ima. Metîndjwýnh kute Kritu'ã mýjja jarēnh kêt ba ije prîne marja dja ga me ama.

⁵ Nãm amrēbē kute memã arēnh kêt nhym pykakam me kra'ò kute mar kêt. Me kute aben djò'ã mar kêt. Nhym kam Metîndjwýnh Karō arým jakam ar imã arē bar arým jakam kuma. Kritu ne ar ijano bar ibê ò àpēnhkumrēx ne kukwakam idjujarēnh ar iba. Nãm ar imã arē bar jakam arým kuma.

⁶ Kute mýjja jarēnh kêtja arým ar imã arēn ar imã,

—Djām me bajtemmē me abê idjaermē arek apýnh ar abamã got? Arkati. Dja ga me akunī tu amim Kritu'ã ujarēnh ny markumrēx ne arým aro'ã kôt ar aba. Ne kam arým aro'ã Metîndjwýnh nhō mýjjaao aminhōn aro'ã kôt ar aban kam aje anhī típdji pyrāk. Ne kam Metîndjwýnh kute amrēbē: memã mýjja jarēnh mãm djija me aro'ã amim aby. Me abê idjaermē me abajtemmē dja ga me tu amim Kritu markumrēx ne arým me aro'ã amim aby, ane. Tãm ne ar imã arē ba arým kuma.

* **3:7** Djām Paur ta axwe kêt nhym pānh kum kaprī Kati. Paur te axwe kêt mā nhym ta arým tu kum kaprī.

⁷ Metĩndjwỳnh ta ne 'itỳ̀xkõt ijo ban tu kum ikaprĩ.* Ne kam arỳm imã me'ã karõ ba memã Kritu'ã kabẽn nyja'ã idjujarẽn ar iba.

⁸ Metĩndjwỳnh nhõ me ja kunĩ ne me kute rũho ijakrenh mex. Ba kam bajbit ikajgo me:x ne. Nã bãm te ikajgo: nhym Metĩndjwỳnh ta arỳm tu kum ikaprĩn kam arỳm imã idjapẽn djã'ã karõ. Ta ne imã,

—Ga dja ga me bajtemmã kàj bê Kritu'ã adjujarẽn ar aba, ane. Kritu ne memã kĩnh djã rũ:nh ngã, krãptĩ: ngã. Me te: kute kĩnh djã'ã ujarẽn in-omã mẽnhmã. Kritu kõt me kĩnh djã ja'ã ne ba idjujarẽn ar iba.

⁹ Kum ikaprĩkam ne imã,

—Ije memã ikabẽn jarẽnh kêtja dja ba amã arẽ ga arỳm prĩne ama. Ije amim me bajtem pytãrmã. Tãm dja ga aman me kunĩmã arẽnho amirĩto aba. Nãm ã imã ane. Metĩndjwỳnh ta ne Krituo mỳjja kunĩ nhipêx. Adjakamã kute Jeju Krituo mỳjja kunĩ nhipêx ne kute me abajtem pytãr'ã amim karõn kute me bakukãmãremã arẽnh kêt tãm ne imã arẽ.

¹⁰⁻¹¹ Mỳkam ne kute amrêbê me bakukãmãremã me apytãr jarẽnh kêt? Bir ga, Kritu kute ajbir pykakam abenã me bamẽnhja pumũ. Kam ne me kàjkwakam aparmã abenã me bapumũho nhỹ. Kàjkwakam me bẽnjadjwỳrmẽ me rũnhmẽ ne me jakam me bapumũho nhỹ. Me baje amim Jeju mar kunĩja pumũho nhỹn arỳm

me bakõt Metĩndjwỳnh raxmã kato. Me kute me bakõt Metĩndjwỳnh raxmã kator kadjy ne Metĩndjwỳnh kute amrêbê me bakukãmãremã arẽnh kêt. Memã kute me abajtem pytãr ne kute abenã me bamẽnhja kute arẽnh kêt.

Nãm me me bapumũho nhỹn me bajã abenmã kum,

—Be, djãm mrãmri ne djãm Metĩndjwỳnh kute prĩne abenã me mẽnh mar mexkumrêx. Nãm mỳjja kunĩ kêttri amim me'ã karõkumrêx. Djãm kabẽno kute amikapêr kãr? Kati. Nãm Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu'yr meo akêx nhym tu kute ar meo bakumrêx. Djãm Metĩndjwỳnh no kêt got? Ga, prĩne kute aben ã me mẽnh mar mexkumrêxja pumũ. Ga, me kute abeno õbikwa mexkumrêxja pumũ, ane. Nãm me me bapumũho nhỹn ã abenmã ane. Me kute kàjkwakam ã abenmã anhỹr kadjy ne Metĩndjwỳnh kute amrêbê me bakukãmãremã arẽnh kêt. Kute memã me abajtem pytãr ne kute aben ã me bamẽnhja jarẽnh kêt.

¹² Metĩndjwỳnh ne uma:.. Kam dja me kute Kritu mar kêtja kum uma:. Me badjwỳ gu me ren baje Kritu mar kêt ne ren bamã Metĩndjwỳnh pyma: ne. Nhym be, kati. Arỳm ne gu me tu amim me banhõ Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu markumrêx ne arỳm batĩn prãm kêt. Ne kam arỳm Metĩndjwỳnh pymatio banhõbikwakumrêx ne kum amijarẽnho baba.

13 Kam kwārīk wānh amim mar rerekre kêt. Me amextire kadjy ne ba Metīndjwýnhmā apê. Nhym kam me arým 'ã kum ikurèn ijo bikênho ba. Gê me te ijo bikênho ba kwārīk wānh kam amim mar rerekre kêt. Dja ga me tu amim Jeju mar tỳxkumrêx.

Kute meo Metīndjwýnhmā à'wýr.

14 Me akīnh kadjy ne ba arým ikōnkrāo nhýn Bēnjadjwýr djwýnhbê Jeju Kritu Bāmmā me ajarê. 15 Ta ne me kute amim Jeju mar kunĩ kra. Kàjkwakam me kute amim Jeju marmê pykakam me kute amim Jeju marmê ne me kunĩ kra. Ba arým kum me ajo a'uw. Nã bām kum,

16-17 —Djūnwā, ara:x ne adjukaprīti:rekôt dja ga memā tỳx jadjà. Gê Akarō me umar djakam memā tỳx jadjà gê me kôt tỳ:x ne mrāmri tu amim Kritu markumrêx. Nhym kam Kritu arým mrāmri tu me kadjwýnhbê ýrkumrêx. Nhym kam me arým ô'ã kute mrāmri ne pidjô pykakam arê jabjekam ku'ê tỳx pyrāk. Kam dja me mar tỳxkumrêx. Mýj dja me kuma? Bir, Kritu mrāmri kum me abê:kumrêx. Tām dja me mar tỳxkumrêx. Ne kam ô'ã mrāmri me kum me abê:kumrêx ne.

18 Dja me kum me abêkumrêx ne kam arým prīne kuma. Mýj dja me kuma? Bir, Kritu ta kum me abê:kumrêx. Ja dja me prīne kuma. Kritu nhō me ja kunĩ dja me prīne

kuma. Mýj ne Kritu kum me abêkam kute? Kum me abê ja ne kute mýjja jabatā:nh pyrāk. Mýjja jabatānh ne kum me abê ja'ã amijakre. Me te kute kàjkwa nār kon, pyka'ã akremāja pumū. Ā abatā:nh ane nhym me te aktā irê'ýr bōx ne 'ã akremā. Nār kon, me te 'ênhôt nār krax'ýr bōx ne 'ã akremā. Nār kon, me te 'ã àbir nār aparmā rwýk ne 'ã akremā.

19 Nām ã Kritu kum me abê ra:xo ane. 'Ā akre'ýr me bōx kê:tkumrêx. Me kute mar mex kê:tkumrêx. Kritu kum me abê:ê. Kum me abêo me rer me:x ne. Dja kum me abê rā'ã: rā'ã ne. Nhym be, Djūnwā, dja ga memā akren memā arê gê me kuma. Dja me prīne Kritu kum me abêja ma ga kam arým araxo me kadjwýnhbê nhý. Ne kam me ĩ pýnhkôt meo tuknīn prīne meo aba mex. Nhym kam me prīne araxmā katon arým prīne amikam ama. Nã bām ã me Babāmmā ajarênho ane.

20 Metīndjwýnh ne ra:xi. Me'ō ne kute raxo tēp kêtumrêx. Kute mýjja kunĩ nhipêx mar. Mýjja 'ō kubê tỳx kêtumrêx. Djām me baje kum mýjja ra:xo badjā'wýr nhym te kute me bakadjy ipêxmā nhym kubê tỳxmā? Kati. Kubê tỳx kêt. Nār, djām me baje amim mýjja ra:x'ō'ã karō nhym te kute me bamā ipêx mǎ? Arkati. Me bamābit ne kute mýjja rūnh pyrāk. Nhym be, kumā ne mýjja kunĩ kry:re. Kute mýjja kunĩ nhipêx kadjy umaro, tỳxo

kute me bajakrenh me:xi. Djām gu me baje kum mỳjja rax'ō jarēnh nhym te kute umaje ne ipêx kêt mā. Kati. Tỳxo me bakadjwỳnhbê ỳrkam dja arỳm mỳjja rũnh nhipêx ne. ²¹ Gu me kam kum,

—Me ije amim Jeju mar kunĩ ne ba me amā, “Ara:x ne apyma:kumrêx”, anhỹro iba. Dja ba me aben djô'ã amā arax jarēnh rã'ã: rã'ã ne, ane. Gu me ã kum ane.

4

Me kum aben jabê'ã kute memã karō.

Rô 15.5; Pir 2.1; Ped k 3.8

¹ Ê, Bēnjadjwỳr djwỳnhmã ne ba apê nhym me 'ã kum ikurên idjuwpre. Ba kam arỳm ar amā 'ã karō. Katāt ar aje amijo aba kadjy ne Metĩndjwỳnh arỳm amiwỳr ar ajuw ne ar ajo ba. Kam dja gar katāt ar amijo aba nhym Metĩndjwỳnh arỳm ar akam kĩnhkumrêx.

² Dja gar kum amijo angri. Kwãrĩk wãnh amijo adjãmra kêt ne akràn mā ar amijo aba. Kwãrĩk wãnh memã bêx kêt ne memã aprĩren memã akabēn. Gê me'ō ar ajōo bikēnh jabej akubyn amijã angryk nê. Ar amā aben jabêkôt amijã angryk nê ne. ³ Metĩndjwỳnh Karō kute abenã ar amēnh gar aje abeno anhōbikwakam aje mrãmri ne me ĩ pydji pyrāk. Kam amā aben jabēn abenmã akabēn mex jarē. Abenmã akabēn mex ry typydji 'ãno djan aben nêje aben pumũ.

⁴ Gwaj baje mrãmri ne me ĩ pydji pyrāk ne ren kam axikôt bakabēn. Metĩndjwỳnh Karō pydji kute gwaj bajo ba gwaj ren axikôt bakabēn. Kute amiwỳr gwaj bajwỳr ne gwaj bajo bakam gwaj bakunĩ amiwỳr me'ō pydji kamnhĩxkumrêxo baba. ⁵ Bēnjadjwỳr djwỳnh pydji: Gwaj bakunĩ baje tu amim Jeju pydji: markumrêx ne pydji kôt ar amijo baba nhym me arỳm ngômã gwaj bajangij. ⁶ Nhym me Batĩndjwỳnh pydji kubê ne gwaj bakunĩ Bãm djwỳnh ne gwaj bakunĩmã Bēnjadjwỳr djwỳnh. Nãm gwaj bakunĩo ban bakunĩ mē amijo kajkep. Ga, gwaj baje mrãmri ne me ĩ pydji pyrākja pumũ.

⁷ Nhym be, ajtekam gwaj banhĩ pỳnhkôt apỳnh gwaj badjapēnh djā. Kritu ta kum gwaj bakaprĩn gwaj banhĩ pỳnhkôt arỳm amim gwaj bajã karō. Amim gwaj bajã karōn arỳm gwaj bakunĩmã gwaj badjapēnh djā'ã karō. Gwaj kam banhĩ pỳnhkôt arỳm apỳnh badjapēnh djā maro baba. Gwaj badjapēnh djā'ã ne Metĩndjwỳnh gwaj bakĩnh djā jarē.

⁸ Amrêbê: gwaj bakêtri ne Metĩndjwỳnh me bakukãmãremã kum,

“Nãm kàjkwamã wabin amim me uwpre tũm krãptĩja pytàn meo mō.

Ne kam pykakam me jamã me kĩnh djā ngã”, ane. Ga, Metĩndjwỳnh kute Kritu kàjkwamã àbir jarēnhja pumũn

kam kute memã kĩnh djà nhõrja pumũ.

⁹ Mỳj ne kàjkwamã àbir kêtiri nê? Bir, nãm ruw. Nãm apa:rmã pykamã ruw ne pyka mã: nõ. ¹⁰ Nõ:n kam ta ajte wabi. Kàjkwa kunĩ mỳrbê kàjkwa djwỳnhmã wabin kam nhỹ. Kute mỳjja kunĩ mē amijo kajkep kadjy kam nhỹ. Kute kàjkwamē pykamē amijo kajkep ne o ba kadjy kam nhỹ.

¹¹ Ga, Kritu àbirkam kute memã me kĩnh djà nhõrja pumũ. Tãm ne Metĩndjwỳnh me bakukãmãremã arẽ. Mỳj'ã ne kute memã kĩnh djà nhõrja amijakre? Bir, kute memã apỳnh àpēnh djà nhõr'ã ne amijakre. Kritu ne arỳm gwaj bamã apỳnh badjapēnh djari'ã ajarẽ gwaj maro baba. Ar ije 'ã idjujarēnhmã ne ar ikwỳmã 'ã karõn ar ijano. Bar kam ije omũnhkõt memã 'ã idjujarēnh ar iba. Nhym kam ajte gwaj bakwỳmã apỳnh kabēn jarẽ gwaj maro baba ne arỳm kukwakam amũ memã kabēn jarēho baba. Nhym kam ajte gwaj bakwỳmã bakabēn mex'ã karõ gwaj me kute Jeju mar kêtjamã arēho baba. Nhym kam me arỳm amim Jeju maro ba. Nhym kam ajte gwaj bakwỳmã me kute Jeju marjao djuw mexo ba'ã karõ. Gwaj meo djuw mexo baba nhym kam me tu amim Jeju mar tỳxkumrēx ne 'ã ukanga kêt ne ar ba. Nhym kam ajte gwaj bakwỳmã memã kukràdjà'ã badjujarēnh'ã

karõ gwaj memã 'ã badjujarēho baba. Kritu kute gwaj bakĩnh djà'ã gwaj bamã apỳnh badjapēnh djà nhõr ne ja.

¹² Dja gwaj apỳnh badjapēnh djajakam apē:, Jeju nhõ me ja prĩne kum mex kadjy apē: nhym kam me adjwỳnhdjwỳ Metĩndjwỳnhmã àpēnh ar ba. Gwaj me kadjy badjapēnh ar baba nhym me kunĩ arỳm Kritu mar mexo amũ amikamēn arỳm amim mar ra:x ne. Me kute Kritu mē ĩ pydji pyræk ja arỳm amim mar ra:x ne. ¹³ Djãm kam dja gwaj Metĩndjwỳnh Kra mar punun kam bakabēn kajgo'õ mỳr jabej abenmã bakabēn ar baba? Kati. Dja gwaj Kra'ã bakabēn pydjibit man axikõt arēn tu amim markumrēx. Ne kam baje me prĩre pyræk kêt ne Kritu mar rerekre kêt ne bajabatànhkumrēx. Ne kam prĩne amim kuman arỳm amim mar ra:xkumrēx.

¹⁴ Djãm gwaj bano rerekre kute me prĩre no rerekre pyræk rà'ãmã? Nhym apỳnh me 'èxnhĩ mrãn bõx ne no tỳxtikam ari gwaj banoo biknoro bamã? Me kute ari apỳnh me kukràdjà jarēho kute kòk, kute ngó djàkà ari mỳjja japĩn pyræk. Djãm gwaj baje jãm Krikukõt bakabēn djir ne ajte jãm me kukràdjà punukõt bakabēn djir ne ari: bakabēn jadjwỳro babamã? Kati.

¹⁵ Gwaj ba dja gwaj bamã aben jabēn bakabēn katàtbit jarēn arỳm kàjmã Krikumã aben kamēho tē. Baje

mar mexo, kum bamexo kàjmã aben kamênho tẽ. Ga, gwaj bakrãja pumũ. Gwaj bakrãkam badjumar ne kam amũ banhikrao apê nàr baparkam mrã. Gwaj bakrã ne amũ gwaj bakukràdjà kunĩ ngrêk ne gwaj bajo ba. Gwaj bakrã kumrêx umar nhym kam ô'ã amũ gwaj bakukràdjà kunĩ apê. Kritudjwý ne kute gwaj bakrã pyrãk ne gwaj bakunĩo ba gwaj kukwakam apýnh kum badjãpênh djàri kum badjãpênh ar baba.

¹⁶ Ga, gwaj bapar, bate, bapa, banhikra, bano, banhijãkre, bakukràdjà kunĩ, kunĩ apýnh gwaj bakudjêkkôt kute aben jamýnh týx, kute abenmã týx jangjênh mex. Ne ren gwaj bakudjêk kêt gwaj ren bakukràdjà kunĩ ren aben bê ajka'u gwaj ren kam kàjmã baku'ê kêt. Kritudjwý ne ã ane. Nãm gwaj bakrãptĩo õbikwa gwaj banhĩ pýnhkôt apýnh kum badjãpênh djàri. Gwaj kam baje aben jamýnh týx mãn prãbê abeno banhõbikwan baro'ã Kritumã apê. Te apýnh kum badjãpênh djàri gwaj baro'ã kum badjãpênh ar baban o abenmã týx jangjênho baba. Kute gwaj bamã badjãpênh djã'ã ujarênh kôt gwaj kum badjãpênh ar baba. Gwaj bamã aben jabêo ro'ã aben kamênho mõ. Gwaj baje mar mexo, kum bamexo aben kamênho mõ.

Me kute me kukràdjà punu

kôt amijo ba kêt mã.

Kor 3.5; Ped k 4.7

¹⁷ Ije ar amã ja jarênhkam djãm ar aje arek amijo aba tũm kôt amijo aba rã'ãmã? Amrêbê ne gar ate Metĩndjwýnh bê ar amijo aban me bajtem kukràdjà punu kôt ar amijo aba. Djãm aje arek me kukràdjà punu kôt amijo aba rã'ãmã? Kati. Tãm ne ba ar abê uma:. Me wã ne me amim mýjja kajgobit'ã karõo ba.

¹⁸ Nãm me tu amakkre kêt kumrêx. Nhym me te kute memã mýjja mex'ã karõ nhym me kute mar kêt kumrêx. Mýjja'ã me kabên kute amijakreja ne me kute mar kêt kumrêx. Kam ne me arým umar djãkam mýjja punubit man arĩk ar ba. Arĩk ar ba kute mrãmri ne akamãt kô tykkam me arĩk ar baja pyrãk. Nãm me Metĩndjwýnhbê: amijo ban kam kôt tĩn ne ar baja mar kêt kumrêx. ¹⁹ Nhym ren me me akre ren me amimaro tẽn ren arým amim ngryk ne. Nhym be, kati. Me ja ne me kute amimar kêt kumrêx ne kam kute kurêbit mar ne aben bê me kupênh ra:x ne mýjja punu kunĩ nhipêxo ban ajbit mar prã:m ne.

²⁰ Nhym be, Kritu. Djã ne gwaj bamã,

—Ajrã mekôt ã amijo ane, ane? Arkati. ²¹ Arým ne gar mrãmri Jeju kabên katãt kôt ama. Nãm amã, “Kwãrik wãnh”, ane. Nàr ar akwý aje mar kajgo jabej ba ajte ar amã tãm jarê. ²² Amrêbê ne gar me kum Metĩndjwýnh

kĩnh kêtja kukràdjà kôt ar amijo aba. Aje kangamã. Me kukràdjàja kôt ne me kum mỳjja punu prãm ne amim 'êx ne amim, “Ajrà, kam amexkumrêx”, anhÿro ba. Aje me kukràdjà ja kangamã. ²³ Adjumar djà ny kadjy aje amimarmã. ²⁴ Ne amrãnh nymã ne mrãmri Metĩndjwỳnh katàtkôt katàt aje amijo abamã ne mexo amexmã.

²⁵ Kam memã ajêxo abaja tu wãnh kangakumrêx ne abu'ã me kunĩmã akabên katàtbit jarê. Mỳkam? Bir, Kritu amikôt gwaj bakunĩo ba gwaj baje kumê banhĩ pydji pyrãk. Kam dja gwaj memã bakabên katàt jarê.

²⁶ Godja ga angryk jabej kwãrĩk wãnh kam ajaxwe kêt. Kwãrĩk wãnh angryk'ã akamàt kêt ne angryk 'iry kêt. ²⁷ Ajaxwe kêt gê Xatanaj akam ãm kêt.

²⁸ Kwãrĩk wãnh ar ajõ adjàkĩnhĩ ajte mỳjja 'õo adjàkĩnh kêtumrêx. Ga dja ga adjàpênh tỳx ne anhikrao katàt mỳjja kupênh mex. Ne kam adjàpênh pãnh arỳm amim anhõ mỳjja jamỳ. Ne kam arỳm amikutã me õ mỳjja kêtjamã kwỳ ngã.

Me kabên mex'ã kute memã karõ.

²⁹ Kwãrĩk wãnh akabên punu'õ jarênh kêt. Memã akabên mexbit jarê gê me kuman mex. Gê me mexo amũ amikamên arỳm mexkumrêx.

³⁰ Kwãrĩk wãnh Metĩndjwỳnh Karõmã kaprĩ jadjàr kêt. Metĩndjwỳnh ne arỳm ar amã ano nhym amim ar ajo ba. Nhym o kute mrãmri ne arỳm ar ajã kute aminhidji nhôr pyrãk.* Dja Karõ arek amim ar ajo ba: nhym kam Jeju arỳm bõx. Bõx ne amikôt ar ajo mõ.

³¹ Dja gar wãnh angryk, kam amadjakam atokryja wãnh kanga. Ne wãnh mekam adjàkrêmê angrykmê akabên punumê wãnh kangakumrêx. Ar aje meo abikênh'ã amim karõja kunĩ dja ga wãnh kangakumrêx.

³² Ar ga dja gar amã aben kaprĩn abenmã abên rerek ne aben jaxwe maro aknon abenkam angryk kêt. Mỳkam? Bir ga, Metĩndjwỳnh arỳm Kritu tykkôt kute ar ajaxwe maro biknor ne ar akam ngryk kêtja pumũ. Kam dja gar aben jaxwe maro aknon abenkam angryk kêt.

5

¹ Ga, me bãm kum kra jabê nhym kute bãm kôt amijo baja pumũ. Nãm kute amim,

—Ba djünwã kudjwa, ba djünwã kudjwa, anhÿro ba. Metĩndjwỳnh kum ar ajabêkam dja gar kôt ar amijo aban kudjwa amã me abêo aba. ² Ga, Kritu kum gwaj bajabêja pumũ. Ne kam arỳm gwaj bajaxwe pãnh Metĩndjwỳnhmã amingã

* **4:30** Ga, me kute mỳjja'ã aminhidji janhôr nhym arỳm amirĩtkumrêxja pumũ. Ar gadjwỳ Metĩndjwỳnh arỳm ar amã Karõ jano nhym ar ajo ba gar arỳm amim, “Mrãmri ne arỳm ijo krakumrêx. Ga, arỳm kute imã Karõ janor nhym kute ijo baja pumũ”, ane.

nhym me kam kubĩ nhym arým gwaj bajaxwe pãnh ty. Kritu kute mrãmri ne mry bĩn pyræk, me kute amrêbê me axwe pãnh kute Metĩndjwýnhmã mry par pyræk. Me kum mry pan kubô nhym arým ardjãnh bãn kĩnh ne. Dja gar Kritu kudjwa ã amã me abêo ane nhym arým akam kĩnhkumrêx ne.

Apýnh me axwe djãri nêje kute me kukrà.

A Xim 2.4; Xij 4.4; Dju k 1.6, 2.15

³Nhym be, me mjên djwýnh nãr prõ djwýnh kupa'ã kurê ba. Nãr me àpênh punu:re kunĩ nhym me arým mekam pijãm ne. Nãr me kute mýjjao atom rũnh prã:m. Kwãrĩk wãnh ar ajõ amijo anhýr kêt kumrêx gê me ajarênh kêt kumrêx. Djãm Jeju nhõ me ja kute ã amijo anhýrkam mex got? ⁴Nãr, me kabênkamdjwý. Ar amy aje me nire kukràdjã'ã me aprý nhym me ar akam pijãm. Nhym ar anire aje me my kukràdjã'ã me aprý nhym me ar akam pijãm. Nãr, ar abixaêrkõt ar akabên kajgo. Nãr me keket kadjy ar amy me ni'ã abêno ajkê nhym ar ani amipãnh me my'ã abêno ajkê. Ar akabên ja ne mex kêt. Kwãrĩk wãnh memã arênh kêt. Atemã dja gar memã Metĩndjwýnhkam amikĩnh jarê.

⁵Nhym be, me mjên djwýnh nãr prõ djwýnh kupa'ã kurê ba. Nãr, me àpênh punu:re nhym me mekam pijãm ne. Nãr, me kute mýjjao atom

rũnh prã:m. Me ja ne me mrãmri ne me kute mýjjao metĩndjwýnh karõ nhípêxmã amijarênh ba pyræk. Djãm me ja Metĩndjwýnh kute meo bamã? Djãm Kritumê Metĩndjwýnh ar me kunĩmã Bênjadjwýrkam djãm ar kute meo bamã? Nãr, djãm ar kute me jamã ar õ mýjja nhõrmã? Arkati. Ja ne gar aje amrêbê mar. ⁶Ar aje markam kwãrĩk wãnh me'õ ajte kabên kajgoo arĩk ar amã,

—Ajrã. ã ajaxweo ane. Dja Metĩndjwýnh ajmã ajo kêt kumrêx, anhýr kêt. Kwãrĩk wãnh o anoo biknor kêt. Me amakkre kêt prãm kute ã axweo anhýr prãm kam ne Metĩndjwýnh arým mekam ngry:k ne. ⁷Kam kwãrĩk wãnh mekõt ã ar ajaxweo anhýr kêt.

⁸Mýkam? Bir, amrêbê ne gar ajaxwe:n aje akamãt kô tykkam me ar baja pyræk. Nhym be, jakam ne gar arým Bênjadjwýr djwýnh kõt ar amijo aban arým aje a'uri me ar baja pyræk. Bênjadjwýr djwýnh kute ar ajo krakam dja gar ajmã akute kêt ne katãt ar amijo aba. Dja gar aje mrãmri ne me a'uri ar baja pyræk. ⁹Metĩndjwýnh Karõ dja meo ba nhym kam me õ'ã ukaprĩkumrêx ne katãt kute kabên jarênhkumrêx ne 'êxnhĩ kêt kumrêx.

¹⁰Dja gar Bênjadjwýr djwýnhõ kĩnh, mýj akabênkõt, aje mýjo abakõt aje Bênjadjwýro kĩnh jabej amikabi. ¹¹Ne kwãrĩk wãnh me axwe kõt ajaxwe kêt. Me

axwe ne me kute akamàt kô tykkam me àpênh punu pyrâk. Djâm me àpênh punu djô'ã mỳjja mex got? Arkati. Kwârîk wãnh me axwe kôt ar ajaxwe kêt. Ar ga dja gar me axwe nêje me kukrà.

12 Mỳkam dja gar me axwe kôt ajaxwe kêt? Bir, me me kàxã apdjun ba punukumrêx. Gwaj ren abenmã me arên ren bapijà:m ne. 13 Me axwe ne me apdjun àpênh punuo ba: nhyim me arỳm memã Metĩndjwỳnh kabên jarê. Nhyim kam me arỳm amijaxwe ma. Me kute memã arênh nhyim me kute amimar kute mrãmri ne me kute memã mỳjja kurwỳkam mỳjja kunĩ kum amirĩt pyrâk. 14 Me kute memã Metĩndjwỳnh kabên jarênhkambit ne me arỳm kute amijaxwe kunĩ mar. Amrêbê: ne me me bakukãmãremã me kute amijaxwe mar'ã ajarê. Me memã kum,

“Kute mrãmri ne me ôto nõrkam kute me kabên mar kêt pyrâk ne ga aje Metĩndjwỳnh mar kêt.

On ano tỳx ne amim kabên ma kute mrãmri ne me krã apôx ne no tỳxkam amak mex pyrâk.

Aje kabên mar kêt kute mrãmri ne me tyk kute me kabên mar kêt pyrâk. On kabên man kôt ar amijo aba kute mrãmri ne me tyk ne akubyn tĩn ne ar ba pyrâk.

Dja ga kabên ma nhyim Kritu arỳm prĩne amã arê ga prĩne amima.

Kute mrãmri ne me kute memã pòk ne o kute pry kurwỳ nhyim kam me kute prĩne rĩt mex pyrâk”, ane.

Mrãmri ne me kute me bakukãmãremã arênhkumrêx. Mrãmri ne Metĩndjwỳnh kute memã arênh ne kute me axwe kunĩo amirĩtmã.

15 Kam dja gar amijã ano tỳx ne katàt ar amijo aban ajmã akute kêt. Djâm ano kêtã? Kati. Dja gar akrã mex ne amijã ano tỳ:x ne katàt ar amijo aba. 16 Ar abu'ã me axwe kunĩja dja gar me'ã ano tỳ:x. Nhyim kam ar aje memã Metĩndjwỳnh kabên jarênh djã ar awỳr bôx gar arỳm memã arê. Akati jakam me axwe krãptĩkam dja gar ã memã ane.

17 Kam kwârîk wãnh ar akrã punu kêt. Dja gar amijo Bẽnjadjwỳr djwỳnh man kum,

—Mỳj dja ba nê ga kam arỳm ikam akĩnhkumrêx jabej? ane. Dja gar ã kum anen arỳm prĩne amijo Bẽnjadjwỳr djwỳnh markumrêx.

18 Kwârîk wãnh kadjwati kangôkam* ar abibãnh kêt. Kam ne me arỳm amijo ajkên punu mex ne. Ar ga dja gar Metĩndjwỳnh Karô mar tỳx ne 'ã adjukanga kêt gê ar anhĩ pỳnhkôt raxo ar akadjwỳnhbê nhỳn ar ajo ba mex.

* 5:18 Mỳjja me kute o kôm ne kôt bibãnh kunĩja, kadjwati kangômê uba kangômê, mỳjja kangô kunĩ ne me kum kadjwati kangô jarê.

19 Dja gar mar tỳx ne abenmã mebê idjaer nhõ me ngrer tũm jarẽ, me ngrerkõt Bẽnjadwỳr djwỳnhmã mex-tire jarẽ. Metĩndjwỳnh'ã me ngrerja kunĩ jarẽ. Djãm ate akrãn ajajkwa kajgokambit aje Bẽnjadwỳr djwỳnhmã me ngrer jarẽnhmã? Kati. Dja gar amikam me ngrerkam kabẽnja markumrẽx ne angrerkõt kum arẽnhkumrẽx.

20 Dja gar Karõ mar tỳx ne mã Metĩndjwỳnhmã, me Babãmmã amikĩnh jarẽ. Mỳjja kunĩkõt kum amikĩnh jarẽ. Djãm ar adjumar mexkambit dja gar kum amikĩnh jarẽ? Kati. Ar adjumar punukamdjwỳ dja gar kum,

—Djũnwã, te idjumar punu ga mã ijo djuw mex ne mã ijo kĩnh. Bẽnjadwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu ba tu amim markumrẽx ne arỳm amã amikĩnh jarẽ, ane. Dja gar akati kunĩkõt ã kum amikĩnh jarẽho ane.

21 Dja gar akrãnmã aben kabẽn man kõt ar amijo aba. Ar aje Metĩndjwỳnh pyma markam dja gar ã amijo abao ane.

Prõmẽ mjẽnme abenã memã karõ.

Kõ k 11.3; Kor 3.18; Ped k 3.1

22 Me aniremã ne ba ikabẽn jarẽ. Dja gar amjẽn kabẽn man akrãnmã kõt ar amijo aba. Aje mrãmri ne Bẽnjadwỳr djwỳnh kõt ar amijo aba pyrãk dja gar ã amjẽn kõt amijo abao ane. 23 Mỳkam? Bir, ar amjẽn ne ar ajo ba kute mrãmri ne

me krãkam umar ne o kute amingrẽk ne ba pyrãk. Me krãkam ne me umar ne kam amũ ikrao apẽ nãr parkam mrã. Me krã ne amũ me kukràdjã kunĩ ngrẽk ne meo ba. Nãm Kritudjwỳ ã me kute amim marja kunõ ane. Ta ne kute me krã pyrãk ne meo ba. Ne kam arỳm me utãn meo ba. Õ me kunĩ ne me kute ta ã pyrãk nhym me utãn meo ba. 24 Nhym kam Kritu nhõ me kute amim mar kunĩa akrãnmã kabẽn man kõt amijo ba. Dja me aniredjwỳ ã amjẽn kabẽn kunĩ mar ne kõt amijo abao ane.

25 Me amymãdjwỳ ne ba ikabẽn jarẽ. Dja gar amã aprõ jabẽ: kute Kritu kum õ me kute amim marja kunĩ jabẽ pyrãk. Ga, Kritu arỳm me kadjy tykja pumũ.

26 Mỳj kadjy ne me kadjy ty? Bir, prĩne kute meo mex kadjy. Kute mrãmri ne me kute ngõo kubẽkã põnh nhym prĩne mex pyrãk. Mrãmri ne kabẽn kute ngõ pyrãk ne prĩne meo mex. Kritu memã kabẽn jarẽ nhym me amim kuman arỳm Metĩndjwỳnh mexo mex. Ja kadjy ne Kritu me kadjy ty. 27 Õ me kute amim marja kunĩ prĩne kum me:xkumrẽx nhym me arỳm kum me kĩ:nhkumrẽx nhym kam kute amikabem me umjỳr ne kute ar meo ba kadjy. Ja kadjy ne Kritu me kadjy ty. Dja õ me ja kute ta ã pyrãkja prĩne mexkumrẽx ne axwe kêtumrẽx kute mrãmri ne me kã mjõ kêtumrẽx ne ngrã kêtumrẽx nhym mỳjja

'ō kute meo bikēnh kêt-kumrēx pyrāk. Dja me Metīndjwýnh mexo mex ne kum punu kêt-kumrēx nhym arým meo ba. Ja kadjy ne Kritu me kadjy ty. Be, djām kum ō me ja jabê ngri: got?

28 Bir be, me mydjwý dja me ã kum prō jabêo ane. Kum prō jabêo kute mrāmri ne me kum aminhĩ jabêja pyrāk. Me kum prō jabêja ne me kum aminhĩ jabê. 29 Djā nām me'ō kum aminhĩ kurê? Kati. Me kum aminhĩ jabê ne ō kwý krēnmē kubêkāmē mýjja kunĩo aminhĩo djuw mex.

Nām ã Bēnjadjwýr djwýnh me baje Kritu mar djwýnho djuw mexo ane. 30 Me banhĩ pýnhkôt ne gu me baje Kritumē banhĩ typydji pyrāk. Baje Kritu pa pyrāk, no pyrāk, par pyrāk. Baje ta kukràdjà kunĩ pyrākkam ne Kritu amim me bajo djuw mex.

Dja ã me amim prōdjwýo djuw mexo ane. 31 Amrêbê: ne me bakukāmāre 'ã memã kum,

“Kamã dja me my prō kadjy arým bāmmē nã arkum iren kam arým prōbit'ã ngrà ne.

Nhym kam ar ĩ abenã tým ne kam kute ĩ typdji pyrāk.”

Nām me bakukāmāre ã memã ane.

32 Be, ije ar amã kukràdjà jarēnhja ne me kute prīne mar mex kêt-kumrēx, mebê tỳx. Kritumē me bamē ō me kute amim marja kunĩ'ã ne ba ikabēn ja jarē.

33 Kam ne ba ar amã aprō jabêkumrēxmã ar amã 'ã karō. Kute mrāmri ne ar amã amijabê pyrāk ne ar amã aprō jabên aje o djuw mexmã. Nhym ar anireja, ar amjēn ne ar ajo ba. Kam ar aje amijã marmã ne ba ar amã 'ã karō. Tām ne ja.

6

Bāmmē kramē abenã memã karō.

Kor 3.20

1 Jakam ne ba me aprīremã 'ã karō. Bēnjadjwýr djwýnh kabēnkôt dja gar abāmmē anã kabēn man ar kabēn kôt ar amijo aba. Ja ne mex. 2-3 Mýkam? Bir, amrêbê: Metīndjwýnh me bakukāmāremã kum, “Me amã abāmmē anã jabên ar kabēn ma.”

Nām ã memã anen kam kôt memã mýjja mex jarēn memã kum,

“Kam arým adjumar mex ne kribēm pykakam ar aba”, ane.

Metīndjwýnh kute memã 'ã karōkôt kukràdjà ne ja. Kukràdjà kumrēx kute kôt memã mýjja mex jarēn ne ja. Kam dja gar mar tỳx ne.

4 Ne ar amy, ar aja-batānhwādjwý, ar amã ne ba 'ã karō. Kwārīk wānh akra arkum amikurê'uk kêt. Ari arkum adjākreo kum amikurê'uk kêt. Ar ga dja gar akumrēx amijã Bēnjadjwýr djwýnh kabēn man arým katāt kôt ar amijo aba. Ne kam kôt axwe nēje ar akren kam mrānh mex'ã arkum karō. Dja gar ã akra aro ane

gê ar akôt Metîndjwýnh kôt ar amijo ba.

Bějadjwýrmě õ àpênhmě abenã memã karõ.

Kor 3.22; Xim k 6.1; Xit 2.9; Ped k 2.18

⁵ Ar akwý ne me arým amim ar apa 'amý gar memã adjápênh týx kajgo ar aba. Ar amã ne ba ikabên. Dja gar pykakam ar anhõ bějadjwýr kabên ma. Ar anhõ bějadjwýr raxmẽ uma dja gar aman kum adjápênh katát. Kute mrãmri ne Kritumã ar adjápênh pyræk dja gar ã kum adjápênhõ ane. ⁶ Djãm ar aje anhõ bějadjwýr ýtãbit kum adjápênh katãtmã? Kati. Ar amã kãxkamdjwý dja gar amim,

—Kati, Kritumã ne ba apê. Kam dja ba Metîndjwýnh kabên kôt mrãmri pykakam inhõ Bějadjwýrmã idjápênh katãtkumrêx. ⁷ Dja ba kabên man kum idjápênhkam ikĩnh. Nã bãm kute pykakam memã idjápênh pyræk. Nhym be, kati. Kãjkwakam Bějadjwýr djwýnhmã ne ba apê, ane. Dja gar ã amim anen kam kum adjápênhkam akĩnh.

⁸ Mýkam? Bir, ar akwý apa 'amýnh aje me kabên kôt adjápênh týx kajgo ar aba. Bějadjwýr djwýnh Jeju kute aparmã ar adjápênh pumũnh. Ar adjápênh mex kôt dja ar amã o pãnh mex. Nãr ar akwý apa 'amýnh kêtã ne ar ga gar adjápênh ar aba. Me kute ar amã o pãnh kadjy gar adjápênh ar aba. Bějadjwýr djwýnh kute ar adjápênh pumũnh. Ar adjápênh mex

kôt dja ĩ ar amã o pãnh mex. Me akunĩ adjápênh mex kôt dja ta amã o pãnh mex. Tãm ne gar amrêbê ama.

⁹ Ne bějadjwýr ar, ar aje amim me pa 'amýnh nhym me ar amã àpênh kajgo ar bawã ar amã ne ba ikabên. Dja gar ije ajbir ar anhõ àpênhmã ikabên jarênhja ma. Ikabên kôt ar gadjwý ar anhõ àpênhmã amex. Kwãrik wãnh aje meo abikênhmã me kangrônho aba kêt. Djãm bějadjwýr'ã apydji? Kati. Ar gadjwý ne kãjkwakam ar anhõ Bějadjwýr djwýnh. Tãm ne ba ar amã arê gar amrêbê aje mar. Ta ne kum me'õ pyma kêtumrêx.

Metîndjwýnh nhõ kãxo kubêkã'ã ujarênh.

Rõ 16.20; Tex k 5.8; Xij 4.7; Ped k 5.8

¹⁰ Akmere àpnĩre ar, ije ar amã arênhõ ino rer kadjy ne ja. Bějadjwýr djwýnh tý:xi. Atýx kadjy gora amim maro aba nhym arým ar amã atýx jadjã. ¹¹ Me karõ punu nhõ bějadjwýr kute gwaj bamã 'êx ne gwaj banoo biknor prãmumrêx. Dja gar amijã ano týx ne arek kubê dja nhym arým ar anoo biknor kêt. Arek kubê ar adjãm ne aje kangõnh kadjy dja gar aminêje Metîndjwýnh nhõ kãxo kubêkã jangjê, kute gwaj bamã kãxo kubêkã nhõr kunĩja aminêje angjê.

¹² Mýkam dja gar angjê? Bir, djãm me ĩ, gwaj baje me omũnhja ne gwaj baje aminêje me kangõnhmã?

Kati. Me karõ punu pumũnh kêtja. Apỹnh me axwe nhõ bẽnjadjwỹr ja ne gwaj baje aminẽje me kangõnhmã. Apỹnh me karõ punu, me rũnh 'itỹx ja ne gwaj baje aminẽje me kangõnhmã. Pykakam me axwe prãmja ne me kute mrãmri ne akamãt kô tykkam me mrãnh punuja pyrãk. Me ja nhõ bẽnjadjwỹr ne gwaj baje aminẽje kangõnhmã. Kãjkwakam me karõ jaxwe ar baja. Me karõ punu ja ne gwaj baje aminẽje me kangõnhmã. ¹³ Kam, dja gar aminẽje Metĩndjwỹnh nhõ kãxo kubẽkã kunĩ jangjê. Dja aje me kangõnh nhõ akati awỹr bõx ga mebê atỹx ne me kangõnh dja. Ne kam arỹm meo apan me kujate. Kam dja ga arek mebê adjãm tỹx rã'ã.

¹⁴ Be, mỹj dja mebê ar anhõ kãxo kubẽkãja kute gar aminẽje angij? Bir, ajẽxnhi kêt ne akabẽnkumrẽx. Ajẽxnhi kêt kadjy ne ar anhõ kãxo apre djã. Ga, krãkamngõnh kãxo pre djão kute kã janẽnh tỹxja pumũ. Kute o kãxo kubẽkãja kunĩ janẽnh tỹx nhym arỹm 'ã rorok kêt. Ar gadjwỹ ar aje apre djão amikrax pre mãn prãbê ajẽxnhi kêt ne akabẽnkumrẽx. Akabẽn kajgo kêt ne arek me karõ punu kangõnh dja. Nhym kam me te kute Metĩndjwỹnhbê ar ajo akẽxmã.

Metĩndjwỹnh kabẽnkôt dja gar katãt ar amijo aban ajaxwe kêt. Akatãt jabê ne anhõ kãxo anhinõkã.

Ga, krãkamngõnh kute kurê djwỹnhbê amipytãr kadjy kute kãxo inõkã jangjẽnhja pumũ. Ar gadjwỹ ar aje kãxo ar anhinõkã jadjãr mãn prãbê ajaxwe kêt ne Metĩndjwỹnhmã akatãt. Ne arỹm me karõ punubê amipytãn aminẽje kangõnh dja.

¹⁵ Ar prĩne 'ã ujarẽnh nyja ma. Aje 'ã ujarẽnh ny mar jabê ne ar aparkã tỹx. Ga, krãkamngõnh kute parkã tỹx jangjẽnhja pumũ. Kurê djwỹnh'ỹr prõt ne kute amiparo bikẽnh kêt kadjy ne kute parkã tỹx jangjẽnh. Ar gadjwỹ ar aje ar aparkã tỹx jadjãr mãn prãbê dja gar Kritu'ã ujarẽnh ny kôt adjumar mexja prĩne aman arỹm me'ỹr mrãn memã arẽ. Dja gar memã arẽnh arỹm o aminẽje me karõ punu kangõnh dja nhym me te: kute Metĩndjwỹnhbê ar ajo akẽxmã.

¹⁶ Dja gar kam tu amim Metĩndjwỹnh markumrẽx. Aje tu amim markumrẽx jabê ne ar anhõ kãxo kruwbê àptãr djã. Ga, krãkamngõnh kute kruwbê àptãr kadjy kute amỹnhja pumũ. Ar gadjwỹ ar aje anhõ kruwbê àptãr djã byr mãn prãbê tu amim Metĩndjwỹnh markumrẽx. Tu amim markumrẽx ne arỹm arek me karõ jaxwe nhõ kruwbê adjãptãro dja. Aje tu amim markumrẽx jao dja ga õ kuwyo krew kunibê aptãn mã pa. Me kabẽn punu, apỹnh me kaprĩ djãri, apỹnh me tokry djãri

ne kubê me karõ jaxwe nhõ kuwyo kruwja. Ar aje tu amim markumrêxjao dja gar mã pa. Nhyim me te: kute Metĩndjwỳnhbê ar ajo akêxmã.

17 Mrãmri ne Metĩndjwỳnh arỳm kute amim ar apytarkumrêx. Ja dja gar tu amim markumrêx. Jabê ne ngõnho ar akrãdjê. Ga, krãkamngõnh kute amikrã pytãr kadjy kute ngõnho krãdjê turja pumũ. Ar gadjwỳ ar aje ngõnho akrãdjê tur mãn prãbê tu amim ja markumrêx. Mrãmri Metĩndjwỳnh arỳm kute amim ar apytarkumrêxja markumrêx. Ne kam arek me karõ punu kangõnho dja nhyim me arỳm te kute Metĩndjwỳnhbê ar ajo akêxmã.

Dja gar ajte prĩne Metĩndjwỳnh Karõ kabên man memã arê. Aje kabên mar jabê ne ar anhõ kãxdjwa kajgo. Ga, krãkamngõnh kute kurê djwỳnho àpanh kadjy kute õ kãxdjwa kajgo jamỳnhja pumũ. Ar gadjwỳ ar aje ar anhõ kãxdjwa kajgo byr mãn prãbê prĩne Metĩndjwỳnh Karõ kabên man memã arê. Ne arỳm me karõ punu kangõnho dja nhyim me arỳm te kute Metĩndjwỳnhbê ar ajo akêxmã.

18 Dja gar kam Metĩndjwỳnhmã ar djuwỳnhbê ne Jeju Kritu. Gê akabêno aba. Kum mỳjja kunõ a'wỳ. Akati kunĩkõt kum ar akabên jarê. Aje Metĩndjwỳnh Karõ mar'ã ar amã djukanga kêt gê prĩne ar ajo ba mex. Prĩne

kute ar ajo ba mexkam mã Metĩndjwỳnhmã akabên jarê. Kum Jeju nhõ me ja kunõ a'wỳ. Ar ano tỳx ne amã djukanga kêt ne meo a'wỳ.

19 Badjwỳ kum ijo a'wỳ gê ijamak'ỳr kabêno bõx ba gop imã me uma kêt ne memã kabên jarê. Me krãptĩ kute Kritu'ã ujarênh ny mar kêt rã'ã. Ba gop me kunĩmã arênh amirĩtkumrêx gê 'ã ujarênh ny memã amirĩtkumrêx. ²⁰ Ba ne ba Bẽnjadjwỳr djwỳnh kabênkõt memã 'ã ujarênh ny jarênh iba nhyim me arỳm kãxirãx jao idjuwpre. Dja gar kum ijo a'wỳ gê me te arỳm idjuwpre ba gop imã me uma kêt ne memã arênhkumrêx ne gop mrãmri kabênkõt ibê 'ã idjujarênh djwỳnhkumrêx ne memã arênhkumrêx.

21-22 Xikiku ne ba arỳm ar amã ano. Imã gwaj bakamy Xikiku jabêkumrêx nhyim Bẽnjadjwỳr djwỳnhmã àpênh katãtkumrêx ne 'ã ukanga kêtumrêx. Ba arỳm ar amã ano. Gêdja ar awỳr bõx ne arỳm ijã ar amã ajarê. Mỳjja kunĩ'ã ar amã ajarê gar arỳm iman arỳm ikam adjumar punu kêt ne akĩnh.

23 Metĩndjwỳnhbê ne me Babãm. Ne Bẽnjadjwỳr djuwỳnhbê ne Jeju Kritu. Gê ar ar aje abeno akamywão djuw mex gar adjumar mex ne amã aben jabêkumrêx ne tu amim ar markumrêx. ²⁴ Ar amã Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu jabêkumrêx ne 'ã

* 6:24 Djãm ar ga ne gar adjukaprĩ nhyim ar pãnh arỳm kum ar akaprĩ Kati. Ar ta ne ar tu kum ar akaprĩkumrêx.

adjukanga kêtja gê ar tu kum
ar akapřikumrěx.* Tãm ne ja.

Paur kute Pirpukam me jamã pi'ôk no'ôk ne ja.

Krĩraxbê Pirpukam ne Paur memã Jeju jarê nhym kam me kwý arým tu amim markumrêx. Paur kum ar kĩnhkumrêx nhym ar jadjwý amipãnh kum Paur kĩnhkumrêx nhym kam Paur ar kurũm tẽn atemã krĩrax 'ókam bôx. Bôx nhym me ja kum Metĩndjwýnh kabẽn mar prãm kêt ne kam Paur pa 'amýn o tẽn mekbê ijê djakam kumê. Nhym arĩk kaprĩre ne mekbê ijê djakam dja, prãmkam dja. Nhym kam krĩraxbê Pirpukam Paur nhõbikwaja kum kĩnh djà jano, kôt kum õ kwý krẽn djà jano, nãr kon kum pi'ók kaprĩ jano nhym kubyn kĩnhkumrêx. Paur kute amikajmãtã arkum Jeju jarênhja ta ne kôt kum mýjja jano, Epaprodjikôt ne kum kĩnh djà jano. Nhym 'ýr o bôx. 'Ýr o bôx nhym kubyn kam kĩnhkumrêx ne akubyn arkum,

—Ota ba arým kubyn arým ikĩnhkumrêx ne, ane. Nhym kute kôt kum kĩnh djào bôxja, Epaprodjija ate kanê ne kam arým mexkumrêx ne kam õ pykamã tẽmmã, nhym Paur kute kôt arkum pi'ók no'ók janormã. Kute arkum pi'ók no'ók ne kôt anor ne ja.

Ë, Paur kute arkum pi'ók

no'ók ne ja.

*Paur kute Metĩndjwýnhmã
ar arênh.*

Ep 1.15

¹ Ba ibê Paurmê Ximoximê ne bar ar amã pi'ók no'ók ne. Ar ibê Jeju Kritu nhõ àpênh ne bar ar amã pi'ók no'ók ne. Ë, krĩraxbê Pirpukam Kritu Jeju nhõ me ja, õ me mextire jamã ne bar pi'ók no'ók ne. Ar aje Jeju nhõ me jao aba djwýnhwãmê atãri àpênhwãmê, ar akunĩmã ne bar pi'ók no'ók ne.

² Gê Metĩndjwýnh ar ajo djuw mex, Metĩndjwýnhbê gwaj Babãmmê krabê Bẽnjadjwýr Jeju Kritu ar ukaprĩkôt ar ajo djuw mex ne ar ar ajo ba ne ar amã umar mex jarê gar adjumar mex ne ar aba.

³ Ota ba inhõ Metĩndjwýnhmã amikĩnh jarê. Nã bãm mã ar aman ar amar rã'ã. Nã bãm ar akam ikĩnh ne ije ar amar kunĩkôt kum amikĩnh jarê.

⁴ Djã nã bãm ar akam ikaprĩ? Kati, nã bãm ikĩnhkumrêx ne ije kum ar akunõ idjà'wýr katã kum amikĩnh jarê.

⁵ Mýkam ne ba ikĩnhkumrêx ne ar ajo a'uw? Bir, ar ikôt adjapênhkam. Kra:x kurũm ne gar ikôt apê ne memã Jeju kukràdjã ny'ã adjujarênh atêm rã'ã ne kam kôt ijo djuw mex ba kam itýxkumrêx ne memã Jeju'ã idjujarênh tẽ.

⁶ Kam ne ba ar akam ikĩnh ne. Arým ba kuma. Metĩndjwýnh ta ne arým ar ajo mexmo krax ne. Dja ar ajo mexo tẽn o tẽn o tẽn

rã'ãn arým inomã kumẽ gar akunĩ amextire. ã kute ar ajo anhÿrmã ne ba amikajmã'ã kuma. Mÿj akatikam dja inomã kumẽ? Bir, akubyn Jeju Kritu bõx nhõ akatikam.

⁷ Be, kõt ne ba ije ar akunõ ijamakja. Bir, mrãmri. Mÿkam? Bir, imã ar akĩnhkumrẽxkam. Ar akunĩ ne gar ikõt ar adjapênh aba. Metĩndjwÿnh kute imã idjapênh jarênhja ne gar ikõt kum adjapênh ar aba. Djãm mekbê ijê djakam idjãm kambit ne gar adjapênh ar aba? Kati, irãri ar ibaridjwÿ ne gar ikõt adjapênh ar aba. Irãri ar ibari ije Jeju kukràdja ny'ã idjujarênh nhym me kute aprÿo ba, ba prĩne kõt memã 'ã idjujarênh ne ije memã kum,

—Mrãmri ne ba ije me amã kõt Jeju'ã idjujarênh ar o ibaja, anhÿrja, be, nã gãm ar ã ikõt Jeju'ã adjujarênh ane. Kam ne ba imã ar akĩnhkumrẽx ne. ⁸ Imã ar akĩnhkõt ne ijamak inhõ djakam tokry ne. Mrãmri ne ba kõt ar amã arẽ. Metĩndjwÿnh kute prĩne me kadjwÿnhbê me omũnhkõt arým ikadjwÿnhbê ipumũ, ije ar ajo ijamakkõt ipumũ. Imã ar akĩnh raxi. Kute Jeju Kritu kute kum ar akĩnh pyrãk. Aben kõt ne bar ã ar amaro ane.

⁹ Nã bãm Metĩndjwÿnhmã ar ajo a'uw. Ar amã aben jabêo amõr rã'ã o amõr rã'ãn arým ar amã aben jabê rax kadjy. Kadjy ne ba Metĩndjwÿnhmã ar ajo a'uw. Be, dja gar

amã aben jabêo atẽm rã'ãn kam arým kõt prĩne mÿjja pumũnh mex ne kõt akrã kre mex. ¹⁰ Gar kam amim mÿjja kabin mÿjja mexbito amiptã. Nhym mũm mÿjja punu nõ gar katàt mÿjja mexbito amiptãn kam amextire ne ajmã akute kêt ne ar aba rã'ã nhym arým akubyn Kritu bõx. ¹¹ Nã, gar kam amextire. Jeju Kritu kute katàt me krã pymjÿr djwÿnh tãm gêdja katàt ar amã ar akrã pumjuw gar katàt mrã. Nhym me kam ar apumũn kam kõt Metĩndjwÿnhmã rax jarêh kum mex jarê. Tãm ne ja.

Paur tyko nàr tĩno kute Jeju raxo amirĩtmã.

Kor 1.24; A Xim 2.9

¹² Akmere ar, àpnhĩre ar, ã, ba ar amã arẽ. Djã nãm me ibê ijên kam Jeju'ã me ujarênh nyja mekbê krãta? Kati, nãm me mã Jeju jarê, arênh ry typydji nhym me kunĩ kuma, me kute arênh bàptàr kêt. ¹³ Nhym kam bẽnjadjwÿrbê Xedja nhõ krãkamngõnhre kunĩ kuma, mete mekbê ijê djakam imẽnhkõt kuma. Nã bãm Kritu'ã idjujarênh tẽ nhym me mekbê ijê djakam imẽ nhym me kunĩ kõt kuma. ¹⁴ Nhym gwaj baje abeno bakamy kwÿ rax ne mekbê ijê djakam idjãm kõt ipumũn kam Bẽnjadjwÿr kanàrrãm kum me uma kêtumrẽx ne irãri ar tu memã Metĩndjwÿnh kabên jarênh ar o ba.

15-17 Nhyr bep apÿnh ne me kwÿ kute amijo rÿnh prãmkam Jeju'ã pydjÿn 'ã ujarÿnh mÿr prãme memã Jeju jarÿnho ba. Kum ikÿnh kÿt ne 'ã pydji prãme ne arÿk ajkwakambit we memã Kritu jarÿnh ar o ba. Ikaprÿ rax kadjy, mekbê ijê djãkam idjãmkam ikaprÿ rax kadjy ne me arÿk Jeju'ã ujarÿnh ny jarÿnh kajgo ar ba.

Nhyr bep ate ne me kute mrãmri ukaprÿkÿt ar memã Jeju jarÿnho ba. Me ja ne me kum ijabÿn arÿm prÿne ipumÿ. Metÿndjwÿnh kute imã idjãpÿnh jarÿnh ba ije tu katãt arÿnhkumrÿx nhyr kÿt me kute ibê ijê kÿt ipumÿn kum ijabÿn kam ikudjwa memã Jeju jarÿnho ba. Nhyr bep ate ne me kwÿ arÿk Kritu'ã ujarÿnh kajgo ba.

18 Kwãrÿk rã'ã gÿe me tu ar amÿ arek 'ã ujarÿnh ba. Dja me kum Jeju jabÿn 'ã ujarÿnh mexja mrãmri rã'ã. Nhyr me kute 'ã pydji prãme Jeju jarÿnh kajgoadjwÿ mrãmri rã'ã. Mrãmri gÿedja me amÿ ar 'ã ujarÿnh ba. Gÿe kam me kunÿ Kritu'ã ujarÿnhja ma. Ba kam arÿm ikÿnhkumrÿx. Gÿedja ba mã ikÿnh rã'ã ne.

19 Jeju Kritu Karÿ gÿedja ijo ba rã'ãn ikadjy me ngrÿk nhyr me kam ikaba. Nhyr adjwÿnhdjwÿ mrãmri ar aje Metÿndjwÿnhmã ijo adjã'wÿro gÿedja me arÿm bÿm imÿ. Ja ne ba arÿm prÿne kuma. Kam dja ba ikÿnh rã'ã ne.

20 Gora ba imã me uma kÿt ne idjãm tÿx ne Kritu'ã ajarÿ. Gora ba ã anhÿr jabej kam

memã Kritu raxo amirÿt ne amikam ipijãm kÿt. Ije Kritu raxo amirÿt prã:mã. Itÿn rã'ã nãr kon mete ibÿn jabej o ne ba ije Krituo rax prãm, o ne ba ije memã o amirÿt nhyr me arÿm kÿt kute kum ka-tormã. Amrÿbê ne ba memã Kritu raxo amirÿt rã'ã. Gora ba jakam djwÿ ã o ane. Tãm ne ba amim kamnhÿx ne am-inhÿkre kadjwÿnhbê maro nÿ.

21 Ikÿnh djãbê ne Kritu. Ajbit dja ba kuman o amikÿnh. Djãm ityk nhijukri ikaprÿ? Kati, ityk nhijukri dja ba ikÿnho itÿnja jakrenh mex ne. Ityk nhijukri dja ba arÿm Kritubê ikÿnh djã pumÿn kam ikÿnhkumrÿx ne.

22 Nhyr bep dja ba arek itÿn jabej kam Kritumã apÿe ne memã 'ã ajarÿ nhyr me krãptÿ arÿm amikajmã'ã Jeju ma. Jadjwÿ ne mexkumrÿx. Ije, nã bãm te ari mÿjja ma.

23-24 Nãm te mÿjja 'õ imã pydji prãme. Nã bãm ityk ne Kritumÿ ro'ã iban inhÿtã ije aben pumÿnhmã kuman jãm itÿnkam ije Kritumã idjãpÿnhja ma. Ije, nã bãm te ari mÿjja ma. Dja ba tyn arÿm mrãmri imexo, ikÿnho itÿnja jakrenh mex ne. Tãm ne ba imã kÿnhkumrÿx ne. Nhyr bep dja ba itÿn ne kam ar amãdjwÿ kÿnh jadjãn ar amã arÿnh nhinom kumÿ.

25 Nã, dja ba itÿn ne kam ar amã Metÿndjwÿnh kabÿn jarÿnho tÿn inom kumÿ. Tãm ne ba arÿm prÿne kuma. Itÿn ne arek ar ar akam iba rã'ã, ar aje amim Jeju mar rax ne o atÿm ne kÿt akÿnh kadjy. Ja ne ba arÿm kuma. 26 Bir be, dja

ba arým ar awýr ibôxjakam gar arým ipumün kam arým ikôt Kritu Jejumã mex jarë. Kute ipytãrkôt ipumün kam akĩnh rax ne kam arým akunĩ kikrepdjitã Kritu Jejumã rax jarë.

Ar te tokry Jeju'ã ukanga kêt mã.

Ruk 6.22; Xij 1.12

²⁷ Ë, ar ikabën ma. Gar arým Kritu'ã ujarënh nyja ma. Gora kôt ar amijo aba. Dja ba ar awýr itëm ne ibôx ne ije inhýtã ar apumünh jabej arým ikĩnhkumrëx. Ar aje kôt amijo abakam ikĩnhkumrëx. Nãr kon, mekbê ijê djakam idjãm rã'ã jabej nhym arým iwýr ar ajã ujarënh bôx jabej dja ba kuman ikĩnhkumrëx. Gar atypydjin adjãm týx ne axikôt akabën ne ar memã Jeju kukràdjã ny'ã adjujarënh aban aro'ã aje o angyrk ne aje akabëno me unënhkam. Me kute Metĩndjwýnh Kabën japrýja dja gar akabëno me unê. Ja dja ba kôt kuman arým ikĩnhkumrëx ne.

²⁸ Kwãrĩk wãnh me kute ar ajaprýwã ne mùm kute Metĩndjwýnho akëx ne kute aprýwã kwãrĩk wãnh gar amã me uma kêt. Ate gédja me wãnh ar axwe ba. Gwaj mrãmri tu katãt Metĩndjwýnhmã badjãpênh mex ne. Nhym kam kôt me ar amã katon kam amijã,

—Bep djãm mrãmri ne Metĩndjwýnh ar wã pytã. Nhym bep ba ne ba ije mar kêt kam kute ipytãr kêt kumrëx. Dja ba tu ibiknorkumrëx. Bep djãm mrãmri ne ar ja

arým mrãmri Metĩndjwýnho aminhõ. Kam ne kute ar utãrja, ane. Dja me ar apumün kam ã ane.

²⁹ Arým ne Metĩndjwýnh Kritu kadjy amim ar ajã karõ. Ga kam ar arým amikajmãtã Kritu ma. Djãm ja'ãbit ne amim karõ? Kati, mýjja 'õdjwý. Ë, aje Kritukôt amijo abakam ar atokrymãdjwý.

³⁰ Dja gar ikudjwa Kritukôt djan o angyrk nhym me arým jãm ar ajo akëx ne ar amã tokry jadjã ga kam ar ikudjwa aje Kritukôt amijo abakam te atokryn te akaprĩn mã kôt ajkamê. Wãkam idjãm kam ne ba ã ane gar kôt ipumũ. Jakam idjãm kam djwý ne ba Krituo ingyrk ne memã ikabën gar ijã ujarënh ma. Tãm ne gar gadjwý arým kôt adjãm ne aje o angyrk ne atokryo aben pyrãk kadjy ne Metĩndjwýnh ar ajã amim karõ. Tãm ne ja.

2

Ar kute Kritu kudjwa amijo kãtãmmã.

Ep 4.1; A Kõ 8.9

¹ Akmere ar, àpnhĩre ar, gora axikôt akabën ne akabëno ikĩnh. Be, ga arým Kritu kute ar amã týx jangjênhwã pumũ. Ne ajte kum ar ajabên kam ar akaprĩkam kute ar amã kĩnh jadjãrwã pumũ. Metĩndjwýnh Karõdjwý kute ar ajo õbikwan kute ar ar ajo bawã pumũ. Gar kôt aje abeno anhõbikwan kam amã aben kaprĩ. ² Be, ã kute ar ajo anhyrwãkam dja gar kôt

axikôt akabên ne akabêno ikînh. Kam dja ba arÿm kâjmâ amû ikînh ajkamê. Dja gar akabên'ã kabên ne ar amã aben jabêo aben pyrâk ne axikôt akabên ne abenmã kum,

—Gwaj atemã bakabên kêt ne kam gwaj badjâpênho aben pyrâk ne gwaj bakabêno aben pyrâk, ane. O dja gar amû kâjmâ ikînh kamênho mō.

³ Kwārîk wānh gar amikadjwÿnhbê amijo abênjadjwÿr ne ar meo aba kêt. Kwārîk wānh gar amijo arax prâm kêt. Dja gar tu amikam apijâm ne amijo angrire ne amijo akâtâm. Kwārîk wānh gar amikadjwÿnhbê amijo abênjadjwÿr kêt. Nhym bep amû me ja'ãbit dja gar aminêje me'ã bënjadjwÿr rên kâjmâ me kamênho tē.

⁴ Kwārîk wānh gar gajbit amimar ne ar amijo aba kêt. Kwārîk wānh gar amijo adjâptâr ne ar mebê mÿjja jao anhÿro aba kêt. Dja gar amû me jadjwÿ ma.

⁵ Be, Kritu Jeju kute amijo ngrija pumû. Kute mrãmri amijo ngri mex ne kute amijo kâtâmja pumû. Kudjwa dja gar ã amijo ane.

⁶ Nã, Kritu raxmê Metîndjwÿnh raxo aben pyrâk. Kute aben pyrâk. Dji Kritu kubê Metîndjwÿnhkêt.

Nãm ren Kritu ren amirax pumûnh japkrem ren arek ar ba.

⁷ Nhym bep kati, nãm te rax ne, te kâjkwakam ò mÿjja mex ne tu me bakadjy amikangan ruw. Tu amikunî kangan amijo ngrin me bawÿr ruw. Ne kam ar memã àpênho ba. Nãm tu amijo kubêngôkre.*

⁸ Ne kam ï kute me babêngôkre nhÿja pyrâk. Axikôtô. Nãm amijo ngrire ne amak mex ne akrânãm Bãm kabênkôt mrã. Akrânãm Bãm kabênkôt mrãnh rã'ã nhym me kubî. Djã nãm me bîn kajgo? E kum kati, pîte'y tokry tÿxkam ne me kubî.

⁹ Kam ne Metîndjwÿnh raxo kâjmâ kamên kam kum idji mex jarê, idjibê kumkati ne kum arê, idji rax ne kum arê. Kâjmâ kute raxo amû mÿjja kunî jakrenh, o kute mÿjja jakrenh mexi.

¹⁰ Dja me Jeju nhidji man kam arÿm umaje ibô, pijâm djaje ibô. Mÿjja kunî dja idji raxkôt kuman kam arÿm umaje ibôn anhikrên 'ô kabên kêtumrêx. Kâjkwakam kadjy mrãnh djwÿnhmê

* 2:7 Kritu ne amijo kubêngôkre kute mrãmri ne apÿnh me ò pyka djari kunîkôt me kunî: bêngôkreja pyrâk. Kubê kã jakamê me kakrãtykmê me babêngôkremê ne me kunî: bêngôkre. Me kamrômê me kukràdjã kunî kubêngôkreo aben pyrâk. Jakam dja ga Karô 17.26 jarên ama.

pykakam me kunĩmẽ,
pyka kadjwýnhbê me
karõmẽ mýjja kunĩ.

11 Be, me kunĩ dja me
abenmã,

—Nà, Jeju Kritu, ajbit ne
Bẽnjadjwýr djwýnh,
ane. Dja me ane nhym
kam Metĩndjwýnhbê
Bãmdjwý dja ô'ã
memã rax nhym me
Bãmmãdjwý kàjmã rax
jarẽho tẽ.

Be, dja gar ã Jeju Kritu'ã ami-
jakreo ane.

12 Jeju ne amak mex ne
Bãm kabẽnkõt ar amijo ba.
Kam dja gar gadjwý, akmere
ar, àpnhĩre ar, ajamak mex
ne kabẽnkõt ar amijo aba.
Be, gora ar ikamã ajamak
mexwã kwãrĩk wãnh rã'ã.
Gar itekre kamã mýjja punu
wã 'õ nhipêx kêt. Nã gãm
ar ikam ajamak mex ne
prĩne Metĩndjwýnh kabẽnkõt
ar amijo aba. Gora ar
aje Metĩndjwýnh kabẽnkõt
amijo abawã rã'ã. Gora
Metĩndjwýnh kute ar apytàr
ne kute ar ar ajo bakam
gora ar mã ajamak mex ne
kõt amijo aba rã'ã. Ne kum
adjàpênh rã'ã ne. Dja gar amã
Metĩndjwýnh pyman kam
apijàm ne kam kum adjàpênh
rã'ãn kõt ar amijo aba rã'ã ne.

13 Nhym mýj me'õ ne ar an-
grêk gar kabẽnkõt ar amijo
aban kum adjàpênh prãm ne
kum adjàpênh ar aba? Bir,
Metĩndjwýnh. Metĩndjwýnh ta
ne ar amã arẽ gar kabẽnkõt
ar amijo aban kum adjàpênh
prãm ne kum adjàpênh ar
aba.

14 Kwãrĩk wãnh gar aben
prĩkam mýjja japry kêt ne
akabẽno aben japanh kêt.
Dja gar tu abenkam akabẽn
mex. 15 Mýkam? Bir, ar
ajaxwe kêt ne ajmã akute kêt
ne arek ar abamã. Ar abê
Metĩndjwýnh krakumrêxkam
memã katàt amrãnhmã. Gora
memã katàt mrã gê me
axweja, me arĩk ar baja ar
apumũ. Katàt ar amrãnhkam
ne gar aje ngõnhpõkti nhirã
pyràk, aje akamàt kô tykkam
ngõnhpõkti kute memã irãja
pyràk. Nhym bep me axweja,
me arĩk ar baja ne me kute
akamàt kô tyk pyràk.

16 Dja gar aje ngõnhpõkti
pyràk ne aje mã memã
Metĩndjwýnh kabẽn jarẽnh
nhym me kute amim mar ne
tĩn rã'ã rã'ã rã'ãmã. Dja gar ã
amijo anhýr ar o aba ba kam
ar akam ikĩnh. Kritu akubyn
bõx ne kute me bakabin kam
kute ar amexmã apõxkam
dja ba ar akam ikĩnh ne
ar ajo idjãmra iba ne kam
aminhõkre kadjwýnhbê,

—Be, djã nã bãm te arkam
idjàpênh rax? Djã nã bãm
te arkum Jeju jarẽho iba?
Djã nã bãm arkum arẽnh ka-
jgo? Kati, nãm ar amikajmãtã
Jeju markumrêx. Ba kam
idjàpênh kajgo kêt, ane.

17 Birãm djãm me ibĩ. Kon
ne. Dja me te ibĩ ba mã ikĩnh.
Nhym Metĩndjwýnhdjwý mã
ikam kĩnh. Mýkam? Bir,
dja mete ibĩn jabej ibĩ
nhym Metĩndjwýnh mrãmri
ikam kĩnhkumrêx. Kute
mrãmri ne me kute amrêbê
Metĩndjwýnhmã mry par

ne kute kum bôr nhym kam mekam kînhja pyrâk. Dja ã ikam kînhjo ane. Ar gadjwÿ, dja gar amim Metîndjwÿnh kamnhîx. Kam gêdja Metîndjwÿnh ar akamdjwÿ kînhkumrêx. Kute mrâmri ne me kute Metîndjwÿnhmã mry nhiby uba kangô runh nhym kam mekam kînhja pyrâk. Kute tãm pyrâk. Dja ã itykkam gwaj bakam kînhjo ane. Bir, mrâmri, kwârîk wãnh ibîñ rã'ã ba tu ikînh ne. Gwaj bakunî baro'ã bakînh ne. ¹⁸ Gar gadjwÿ ã ikôt akînh ane gwaj baro'ã bakînh.

Ximoxi'ã ujarênh.

¹⁹ Adjÿm, dja ba ï wãm ar awÿr Ximoxi jano. Ije ar awÿr anormã tu amijã Bêñjadjwÿr Jeju kamnhîxkumrêx. Dja ar akam bôx ne akubyn iwÿr tèn bôx ne kam imã ar ajarê. Kute imã ar ajarênh mexo dja imã ikînh jadjã, ba kam ajte ikînh ne. ²⁰ Ximoxi ne mexkumrêx. Nhÿnh ne atemã me'ô ne ba ije wãm ar awÿr anormã? Kati, Ximoxi pydjii. Ajbit ne ikôt mrâmri ar ajo djuw mex ne. ²¹ Me kunî ne me amidjwÿnhbit ma, ne kam Jeju Kritu mar kêt ne.

²² Nhym bep ate ne Ximoxi. Gar arÿm mexmã akato. Nãm ikôt àpênh mexkumrêx. Kute me kra bãmkôt àpênh mexja pyrâk. Nãm ã ikôt memã Jeju'ã ujarênh ny jarênhjo tẽmo ane. ²³ Be, tãm ne ba ije ar awÿr anormã tu kamnhîxkumrêx. Dja ba amima, itîñ jabej nâr kon ityk

jabej, dja ba amiman kam on ar awÿr ano nhym wãm tẽ.

²⁴ Adjÿm, dja ba badjwÿ ï wãm ar awÿr tèn bôx. Nã bãm itẽmmã tu amijã Bêñjadjwÿr djwÿnh kamnhîxkumrêx.

²⁵ Mrâmri dja ba akubyn ar awÿr ikamy Epaprodji jano. Nã gãm ar iwÿr ano nhym iwÿr bôx ne ikôt àpênh ar ba. Bar kam iro'ã ar ije Jejuo ingyryk ne memã ikabên iba. Tãm ne gar iwÿr ano nhym iwÿr bôx ne kam ar akãxã ijo djuw mex ar o ba, ba kam ije arÿm akubyn ar awÿr anormã.

²⁶⁻²⁷ Nãm ar ajo ama: ne. Ba kam ije akubyn ar awÿr anormã. Mrâmri ne arÿm kanê tÿx ne tyk 'ÿr. Tyk 'ÿr nhym Metîndjwÿnh kum kaprîñ arÿm o mex ne. Kum tãmja kaprîñ kum badjwÿr ikaprî. Ikaprî nhiby ajte ikaprî karô ne kanêbê utà, Epaprodji pytà, nhym arÿm mexkumrêx ne ar ajo aman kam,

—ÿ, arÿm ne ar ikanêkôt iman arÿm ikam umar punu, anen kam ar akôt umar punu.

²⁸ Kam ne ba ije akubyn ar awÿr anor prãm kumrêx, gê ar awÿr tèn bôx gar omÿñ kam ajte akînhkumrêx. Ar akînhkumrêx ba badjwÿ arÿm ikaprî apêx. ²⁹ Bir be, kam dja ar awÿr bôx gar amiwÿr o wadjã, ne akînhkumrêx ne Bêñjadjwÿr kôpdji'ã kum akabên mex jarê. Dja gar ã o ane, me'ô kute Epaprodji pyrâk dja gar ã o ane, kãjmã

kamēnho tē. ³⁰ Be, tu amiwỳr o wadjàn kum akabēn mex jarē. Djā nā gām ar omũ, Kritumā àpēnh ar bakam ren tykja pumũ? Nām ikôt ar àpēnh ba. Gar te ikôt adjapēnh prām nhym kam ta ar akàxā ikôt àpēnh ar ba. Kute amikam tyk mar kêt ne tu ikôt ar àpēnh ba.

3

Paur kute amikukràdjà tũm kunĩ kanga.

¹ Ē, akmere ar, àpnhĩre ar, gora ar ajte ikabēn ma. Gora ar akĩnh. Gora ar gwaj banhõ Bēnjadjwỳrwā kôt akĩnh.

Ē, ba ajte ar amā mỳjja 'òdjwỳ jarē, òbē ije ar amā 'ā pi'òk no'òkja dja ba ajte ar amā arē. Djā nā bām ije ajte akubyn ar amā arēnhbē imā idjukanga? Kati, me kute ar anoo biknorbē dja ba ajte akubyn ar amā arē.

² Ē, gora ar aminēje me omũ. Me axwe, me arĩk ar bawā ar aminēje me omũ. Me wā ne me mỳjja punubit nhipêx ne memā me kute me mykà jakàrmābit arēnh ar o ba. Nām me 'èx ne we ar memā,

—Djām me aje amim Jeju mar ne kam tu aje mar kajgomā. Bep kati, dja ga me amim ama nhym me me amy nhinhu kàdjwỳ rē. Metĩndjwỳnh ne kum me my nhinhu kà rēnhbit kĩnh ne meo kra, bep me mykà tã ne kute meo kra kêt, anhỳr ar o ba. Nām me 'èx. Me 'èxnhĩ ne me ar 'èx ba. Bir, nhỳnh

me jabê ne Metĩndjwỳnh krakumrēx? Gwaj ba.

³ Gwaj ba ne gwaj mrāmri babê Metĩndjwỳnh krakumrēx. Gwaj baje Metĩndjwỳnh mar ne kum rax jarēnh nhym Metĩndjwỳnh Karō kute gwaj bajo ba nhym Kritu Jeju kute gwaj bapytàr gwaj baje kam kamnhĩxbê ar baba. Kam ne gwaj babê Metĩndjwỳnh krakumrēx. Djām gwaj ba ne gwaj ajmā amijon amiptàn ar amijo badjāmra baba? Kati, Kritu Jeju ne gwaj bapytà gwaj kam Kritukam bakĩnhkumrēx ne o ar badjāmra baba.

⁴ Djori me'òwā amikukāmāreo amran we,

—Ba inhingêt kòpdji'ā Metĩndjwỳnhmā imex, anhỳr ar o ba? Nàr kon ajmā amijon amijo àmra ba? Bir be, ba ren amijo idjāmra prām ne ren badjwỳ ren amikukāmāreo amran ren amimexo idjāmra iba. Djām ikàtām, djām iprỳ kàtā got ba? Arkati, inhingêt kute imā mỳjja rero kute me ja kunĩ rer. Gora ima.

⁵ Ē, ijā pi'òk kamrêk pydji nhym me imykà krāta. Ibê idjaerkumrēx nhym inhingêt bē Bēnjamĩn. Djām ibajtem got? Kati, ināmē ibām amē Ar kubê idjaer djwỳnhĩ. Ibê mekbê pardjêu 'ò ne ba prĩne Mòjdjê kukràdjàkôt amijo iba mextire. ⁶ Nā bām imā Mòjdjê kukràdjà kĩnhkumrēx ne o ingryk ne meo ajkē, me kute amim Jeju marjao ibikēnh mex ne. Nā bām prĩne Mòjdjê kukràdjàkôt amijo iba. Nhỳnh ne me'ò ijā,

—Kati, nām Mōjdjê kukràdjà 'òo akno, ane? Kati, nā bām prīne kôt amijo iba. ⁷ Bir be, amrēbê mỳjja ja kunĩ imā mex ba kanàrrām amijo iba.

Nhym bep kati, jakam arỳm imā punun imā kajgo. Ba arỳm kanga. Kritubit ne ikadjy mex, ba kam kanàrrām ar amijo iba. ⁸ Djām Mōjdjê kukràdjāmē me ikukāmāre jabit imā kajgo? Kati, mỳjja kunĩ ne imā kajgo mexi. Nhym ije inhō Bēnjadjwỳrbē Kritu Jeju marmā, ajbit pydji ne imā mex, imā kīnh, ba kôtbit ijamak bēn. Bir be, Kritu kadjy ne ba mỳjja kunĩ kanga. Nā bām ikukràdjà tūm kunĩo mīn ne tu bōm kumē, ije ajbito aminhō kadjy.

⁹ Ije Krituo aminhōn kam kôt idjām ne kôt ibamā ne ba mỳjja kunĩ kanga. Ta ne imā ijaxwe kêt jarē ba kam kum imexkumrēx. Djām Mōjdjê kukràdjākôt ije ar amijo ibakam imexkumrēx? Kati, Kritukôt ne ba imex. Nā bām amikajmā'ā Kritu ma nhym Metīndjwỳnh imā ijaxwe kêt jarē ba kam kum imex ne. Nām me ā amikajmātā Kritu maro ane nhym arỳm Metīndjwỳnh memā axwe kêt jarēnho ane.

¹⁰⁻¹¹ Bir be, ije Kritu mar ne kôt ar amijo ibamā ne ba mỳjja kunĩ kanga. Mỳkam ne ba mỳjja kunĩ kanga? Bir, ije prīne Kritu mar nhym kute ta tỳxo ijo tỳx, tỳxja tām kute akubyn amitīn jao itỳxmā ba kudjwa tokryo itokryn 'ā ingrà tỳx rā'ā

nhym me kute Jeju kudjwa ibīn jabej ba kanga kêt ne kam ije ityk nhjukri akubyn itīn ne ikator kadjy amim kamnhīxbē ar amijo iba.

¹² Djām arỳm imexo imexkumrēx? Djām arỳm imex ne ijaxwe 'ō kêtumrēx? Kati, ām ije amijo itēm rā'ā. Tūmrām gēdja Metīndjwỳnh ijā mex mē ba kam mrāmri imexkumrēx. Kadjy ne Kritu Jeju ipytān ijā amim karō.

¹³⁻¹⁴ Ē, akmere ar, àpnhīre ar, kraxje ijaxwe apēx kêt rā'ā. Ām ije amijo itēm rā'āā. Ne kam mỳjja pydji'ā ino tỳx. Mỳjja tūm, ije amijo iba tūmja ne ba tu wānh kum inhire. Tu wānh kum inhiren mar kêt ne amikukāmbit maro tē.

Kute me kute aben rerkam prōt tỳx ne kam amim kīnh djā jamỳnhja pyrāk. Nām me amikukām 'ỳr prōt ne prōt tỳx ne tyk djā kêt ne arỳm 'ỳ:r tē. Me kute me tỳxmē me tyk djā kêt nhō nēkrēx jamỳnhmā. Me kute amim amỳnhmā ne me katāt 'ỳr prōt ne. Me prōtkôt ari ar rīt kêt ne ate krān mūm rīt ne mūm rīt kêt. Ajbit ne me kuman tu 'ỳr prōt ne.

Bir be, nā bām ā ane. Nā bām ā amijo anen 'ỳr amijo itēm rā'ān 'ā inopdji ne. Metīndjwỳnh kute ijā amim karōkôt ne ba amijo tē. Metīndjwỳnh ikam kīnh ne kute imā ikīnh djā nhōr ba ije amim amỳnhmā ne ba kôt amijo tē. Bir be, nā bām ajbit ma. Ije kôt amijo iba nhym ikam kīnh ne kute imā ikīnh djā nhōrmā ne ba kadjy amijo itēm rā'ān 'ā inopdji ne.

Mÿj nêkrêx nã, mÿj ikĩnh djã ne ba ije amim byrmã? Bir, Metĩndjwÿnh kute kãjkwamã me bajwÿr gu me 'ÿr bamõr ne õ kãjkwakam mÿjja mex-tikam ar babamã, tãm. Kritu Jejukõt dja gu me kãjkwamã wadjã. Mÿj me'õkõt? Bir, Kritu Jeju pydjikõt dja ba kãjkwamã wadjã. Kadjy ne ba amijo itêm rã'ãn 'ã inopdji ne. Metĩndjwÿnh ikam kĩnh ne kute imã ikĩnh djã nhõr kadjy.

¹⁵ Gwaj baje amim Jeju mar tũm ne kõt arÿm bamexja, dja gwaj arek kõt amijo bamõr rã'ã. Metĩndjwÿnhmã bajaxwe kêt kadjy arek amijo batêm rã'ã. Nã, gwaj o ane, ã axikõt maro ane. Dja gar akwÿ ate anhõ kre kadjwÿnhbê,

—Kê, waj. Ije Metĩndjwÿnhkõt ar ije amijo iba prãm kêt-kumrêx. Mÿj kadjy gêdja bar mÿjja wãkõt ar amikangõnho iba? anhÿr jabej, nhym Metĩndjwÿnh arÿm ar amã kabên 'õ jarê gar arÿm aman kam kõt amim akato.

¹⁶ Ê, ja dja gar ama. Arÿm ne gwaj kõt amijo batêmo ane. Gwaj arek bamõr rã'ã. Metĩndjwÿnh kute gwaj bajo mõr gwaj arek kõt bamõr ne atemã mũm bajõ bamàt kêt ne tu arek katàt kõt amijo batêm nhym tũmrãm Metĩndjwÿnh kute gwaj bajã mex mênh gwaj bamextire ne bajaxwe kêt-kumrêxmã.

¹⁷ Akmere ar, àpnhĩre ar, ar aro'ã ijã amijakren ikõt amijo tẽ. Ê, ar ipumũ. Ar akajmãtã katàt imrãnhja pumũ. Dja gar

ipumũn kam katàt ã ikudjwa ar amijo anhÿr ar o aba. Arÿm ar kwÿ kute ikõpdji'ã ikõt ar amijo ba. Dja gar ar kudjwa ama.

¹⁸ Nhym bep ate ne me kwÿ kum Kritu kurê. Nãm me arĩk ar ba ne kute Kritu me bakunĩ kadjy pĩte'ykam tykja mar prãm kêt-kumrêx ne kum kurê. Arÿm ne ba ar amã me ja jarênh krãptĩ ne kam ajbir ajte akubyn ar amã arê, imÿrkam ne ba ar amã arê. ¹⁹ Me ja dja me tu bi-knorkumrêx. Djã nãm me kum Metĩndjwÿnh kĩnh got? Kati, nãm me arĩk ar ban kam kum axwebit kĩnh ne. Djã nãm me pijàm ne? Nãm me ren axwekam pijàm ne ar ba. Bep kati, nãm me pijàm kêt ne ar ban ajte ta amijo àmra ba. Djã nãm me kãjkwakam mÿjja ma? Kati, nãm me pyka jakam mÿjjabit mar ar o ba.

²⁰ Bep ate ne gwaj ba. Gwaj banhõ pykakumrêxbê ne kãjkwã, Metĩndjwÿnh nhõ kãjkwã. Kurũm dja Bẽnjadjwÿr Jeju Kritu kubê me bapytãr djwÿnhja bõx. Tãm ne gwaj kõtbit bajamak bẽn ne amãr ar o baba. ²¹ Dja bõx ne kam me bajo ny, me banhĩ punuja, tyk prãmja dja o ny gu me kam banhĩ kute ta ã mextire, ã kadjwÿnh ajmã kute kêt, ã mextire pyrãk. Mÿjo dja me banhõ ny? Djãm Jeju Kritu rerek got. Tÿxi. Ta tÿxo. Dja amitÿxo amijo aptãn kam amikõt mÿjja kunĩ mên kam mÿjja kunĩ nhõ bẽnjadjwÿr. Ta tÿx tãmõ dja me banhõ ny.

4

Kute arkum amijo ba mexmã 'ã karõ.

Ep 4.3; Pir 2.2; Kor 3.15; Xij 3.17

¹ Be, akmere ar, àpnhĩre ar, kam dja gar ã Bēnjadjwýrkôt amijo aban 'ã angrà týxo ane. Djãm imã ar akĩnh ngri. Axwe imã ar akĩnh, ije ar ajo ijamak týxkam ne ba ar amã ikabēn jarēn ar amã pi'òk no'òk ne. Ar ajo dja ba amikĩnh ar o iba. Ar ga dja ba ar ajo idjãmra mō, imã ar akĩnh raxkam, akmere ar, àpnhĩre ar. Ar Jeju 'ã angrà týx ne kôt aje amijo abamã ne ba ã ar amã pi'òk no'òko ane.

² Ē, àpnhĩre ar, Ebodjijmē Xīxiki, ba ar amã ikabēn jarē. Kwārīk wānh akabēno aben japanh kêt. Ar abē Bēnjadjwýr djwýnh krakam on ar aje aben pyrāk ne aro'ã axikôt akabēn. ³ Gadjwý, akmere, ikôt adjapēnh djwýnhkumrēx, dja ga arkum akabēn jarē gē on ar kute aben pyrāk ne kabēno aben japanh kêt. Nãm ar ikôt àpēnh ar ban memã Jeju'ã ujarēnh ny jarēnh ar o ba. Ne kam Kremēxidjwýkôt àpēnh ar ba. Kremēximē me ikôt àpēnh kunīmē, me tãm ne me arým Metĩndjwýnh me tĩn rã'ã rã'ãmã arým pi'òk no'òkkam amim me idji janhō. Nhym bep ar nire kute ar ikôt àpēnhja ne ajmãn ar arým ajbir kabēno aben japa. Mýkam? Arkumã dja ga akabēn jarē.

⁴ Be, on tu ar akĩnh ry typy-dji, ar abē Bēnjadjwýr djwýnh krakam on tu ar akĩnh ry typydji. Ba ajte ar amã arē,

—Ar akĩnhkumrēx. ⁵ Gora me kunīmã ar adjukaprī. Bēnjadjwýr arým akubyn bōx 'ýrkam dja gar me kunīmã adjukaprī gē me kunī ar adjukaprīkôt ar ama.

⁶ Kwārīk wānh gar mýjjakam adjumar punu kêt. Tu Metĩndjwýnhmã akabēn ne prĩne kum amijarēn mýjjao a'wý. Ne mýjjao adjã'wýr katã kum amikĩnh jarē. Kute ar amã mýjja kunī nhōrkam kum amikĩnh jarēn kum ōdjãnh jarē. Ā kum amijarēno ane. ⁷ Dja gar ane nhym kam Metĩndjwýnh ar amã umar mex djã jarē gar kam adjumar mexkumrēx ne ar aba. Djãm tãwã nhō me umar mex djã punu got. Tãmwã ne ō me umar mex djã ra:xi. Nãm me te kute mar ne kute kraxkôt omũnhmã. Kritu Jejukôt dja gar adjumar mexkumrēx. Ō me umar mex djãjao dja prĩne ar anēje aptã. Nhym me umar punu 'õ ar amã àr prãm kêtumrēx, amadjãmã àr kêtumrēx ne ar anhōkre kadjwýnhbē àr kêtumrēx.

⁸ Be, akmere ar, àpnhĩre ar, ba ajte ar amã mýjja jarē. Godja mýjja mextire, nãr mýjja ajmã kute kêt ne kĩnhkumrēx jabej gora ar ajbit ma. Kwārīk wānh gar mýjja punu 'õ mar kêt.

Bep mýjja me kute arēnh ne 'ēxnhĩ kêt 'õ,
me kute katãt kabēn jadjwýr 'õ,
mýjja mex me kute kôt amijo ba 'õ,

me kabēn mex me kute o
 aben nhikjê kêt 'ō,
 mỳjja mex me kute omũnh ne
 kĩnhkumrēx 'ō,
 mỳjja mexmex me kute kikre
 kunĩkôt mar ne kute o
 ỳrja 'ō,
 mỳjja ja dja gar mar o aba.

⁹ Ije ar amã ikabēn jarēnh
 gar aje ikabēn mar ne ik-
 abēnkôt aje amijo aba ne ije
 amijo iba gar aje ije amijo
 ibakôt ipumũnh gora ar ã
 ikudjwa amijo ane nhym
 kam Metĩndjwỳnh ar amã
 umar mex jarēn prĩne ar ar
 ajo ba. Tãm ne ja.

¹⁰ Be, nã bãm ikĩnh ra:x
 ne. Ne Bēnjadjwỳrmã amikĩnh
 jarē. Nã gãm ar ajte ijo djuw
 mex ba kam ikĩnhkumrēx ne.
 Ar aje ijo djuw mex kêt ne
 kam ajbir ajte ijo djuw mex.
 Ar atãri ar iba ga ren ar ijo
 djuw mex rã'ã. Nhym bep
 amybỳm ne ba ar iba gar ijo
 djuw mex kêt. Djã nã gãm ar
 ijo aknon ijo djuw mex kêt.
 Arkati, nã gãm ar aje imar
 rã'ã ne te jãnh gar aje ijo djuw
 mex prãme.

*Kute arkum arkam
 amikĩnh jarēnh.*

¹¹⁻¹² Djãm imã prãm nàr
 inhõ mỳjja kêtka ne ba
 ije ar amã amijarēnhja?
 Kati, ikĩnhkumrēx. Ba arỳm
 amikam ajkam aman arỳm
 tu ate ikrã. Ē, godja inhõ
 mỳjja kêtka nàr kon inhõ
 mỳjja krãptĩkam ba tu kam
 ikĩnhkumrēx ne ar iba. Godja
 mỳjja punu arỳm iwỳr bõx ba
 tu ikĩnhkumrēx. Nhym mỳjja
 mexdjwỳ arỳm iwỳr bõx ba
 arỳm ikĩnhkumrēx. Mỳjja

punu nàr mỳjja mex iwỳr ban
 bõx katã ba tu ikĩnhkumrēx ne
 ar iba. Imã prãm nàr ijajne
 jabej, inhõ nēkrēx krãptĩ nàr
 inhõ nēkrēx kêt jabej ba tu
 ikĩnhkumrēx ne ar iba. Ja ne
 ba arỳm ije mar tỳx. ¹³ Kritu
 ta ne ijo tỳx nhym mỳjja kunĩ
 iwỳr ban bõx katã ba tu ate
 ikrãn ikĩnhkumrēx ne ar iba.

¹⁴ Bep mrãmri ne gar
 adjukaprĩkumrēx. Nã gãm
 ar itokry pumũn kam
 anhõdjãnhkôt imã mỳjja jano.
 Mrãmri ne gar amexkumrēx.

¹⁵ Amrēbê ije pykabê
 Matenikam memã Jeju'ã
 idjujarēnh ny jarēnhmo krax
 ne kam kurũm itēmka ne
 gar gajbit ikôt apê ne imã
 mỳjja kwỳ jano. Atemã me
 kute Jejukôt aben pydji 'ō
 kute imã mỳjja janor kêt.
 Ar gajbit ne gar imã mỳjja
 jano. Be, gar aje imar rã'ãja
 pumũ. Krĩbê Pirpukam ar
 aje amim Jeju mar ne kôt ar
 aben pydjio baja, ar gajbit ne
 gar imã pi'ok kaprĩre jano ba
 amim kuby. ¹⁶ Ne ajte krĩbê
 Texarõnikakam idjãm rã'akam
 inhõ pi'ok kaprĩre kêt. Gar
 imã kwỳ jano, ne ajte ano.

¹⁷ Djãm ar aje ajte imã pi'ok
 kaprĩre nhõrmã ne ba ajte ar
 amã ane? Kati, Metĩndjwỳnh
 ar akam kĩnh ne kute ar
 adjukaprĩo pãnh gar akĩnh
 raxmã.

¹⁸ Nã, mrãmri ar aje imã
 anorja kunĩ arỳm iwỳr bõx
 ne imãnhkutãn kwỳ ijakre.
 Gar aje Epaprodjikôt imã
 anor nhym kute imã o bõxja
 imã kungã nhym arỳm inhõ
 mỳjja krãptĩ ne. Ar aje

imã õrja kute Metĩndjwỳnh
nhõ mry pyràk, kute õ mry
kudjỳre pyràk. Me kute
Metĩndjwỳnhmã mry par ne
kute kum bõr nhym kum kĩnh
ne mekam kĩnhja. Kute tãm
pyràk. Nã gãm ar imã mỳjja
ngã nhym kam Metĩndjwỳnh
ar akam kĩnhkumrẽx. ¹⁹ Kam
dja ar amã mỳjja ngã nhym ar
amãnhkutã ne.

Djãm inhõ Metĩndjwỳnh
õ nẽkrẽx kêt got. Arkati,
kàjkwakam õ mỳjja krãptĩti:
kute kanhêtire pyràk. Dja ar
amã kwỳ ngã, Kritu Jeju djõ'ã
ar amã kwỳ ngã nhym kam
ar anhõ mỳjja ar amãnhkutã.
Nhỳnh ne Metĩndjwỳnh ar
amã mỳjja 'õ nhõr kêt? Kati,
dja ar amãnhkutã kungã
nhym rã'ãn kumex.

²⁰ Gê me kunĩ me banhõ
Metĩndjwỳnhmã rax jarẽ,
Metĩndjwỳnhbê me Babãmmã
rax jarẽ. Kum rax jarẽnh rã'ã
rã'ã. Gê me ã ane. Tãm ne ja.

²¹ Nã bãm ar ajo ama,
wãnh, Kritu Jejukõt ar abê
Metĩndjwỳnh nhõ ar amexja
ne ba ar akunĩo ama ne.
Wãnh ar abenmã ijarẽ.
Nhym jakamdjwỳ ar kute
Jejukõt abeno kamy ar ajo
amak rã'ãn ar amã amijarẽ.

²² Jakam, Metĩndjwỳnh nhõ
me mex kunĩ ne ar ar ajo
amak rã'ãn ar amã amijarẽ.
Nhym bẽnjadjwỳr Xedja
nhũrkwãkam me jadjwỳ ar ajo
amak tỳ:x ne.

²³ Gê gwaj banhõ
Bẽnjadjwỳr Jeju Kritu
ukaprĩkõt prĩne ar akunĩo
djuw mex. Tãm ne ja.

Paur kute Korxikam me jamã pi'ôk no'ôk ne ja.

Me'õ nhidjibê Epapraj ne arým Paurkôt Jejuo aminhõ. Ne kam akubyn õ pykabê Korximã tẽn kam memã ar Jeju'ã ujarẽnh ba. Nhyr mekam kwý arým tu amim Jeju markumrêx ne kôt aben pydji. Nhyr kam Epapraj Paur'ýr tẽn bõx. Mekbê ijê djakam Paur ãm rã'ã nhyr Epapraj 'ýr bõx ne kam õ pykabê Korxikam ar ja Paurmã ar arẽnhõ nhý. Nhyr kam tu Paur kute ar omũnh kêt kam tu kum ar kĩnhkumrêx. Kute ar omũnhmãn prãbê tu kum ar kĩnhkumrêx ne kam arkum pi'ôk no'ôk ne. Nhyr bep Korxikam me kwý ne me Metĩndjwýnh kabẽn kupa'ã ar memã arẽnhõ ba. Nãm me 'êx ne we,

—Me mykã rẽnhit ne Metĩndjwýnh kum me kĩnh ne meo kra. Ne ajte memã 'êx ne we,

—Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnhmã akabẽn. Djãm abẽnjadjwýr got ga katãt Metĩndjwýnhmã amijarê? Dja ga kadjy mrãnh djwýnh kumrêxmã amijarê gê amũ kum ajarê, ane. Kati, nãm me memã 'êx. Nhyr me kute mýjja krẽnmã nhyr me mebê mýjja pyman memã kum,

—Ë, kwãrĩk wãnh ja krẽn kêt, ane.

Kam ne Paur arkum,

—Kwãrĩk wãnh atemã me kabẽnwã mar kêt. Nhyr bep Kritu ne kabẽn mexkumrêx. Tãm gêdja gar 'ãno djan kabẽn ma. Kritu ajbit kute me utãr. Kwãrĩk wãnh kadjy mrãnh djwýnhmã akabẽnwã wãm nõ. Kritu pydji ne kute me utãr. Kwãrĩk wãnh atemã 'õ jabej kêt. Ajbit ne Metĩndjwýnh djwýnhĩ ne mýjja kunĩ 'y ne kute me utãr. Nã, nhyr Jeju Bãmbê Metĩndjwýnh tãm ne amiwýr me bajo bõx. Kra kukwakam amiwýr me bajo bõx ne me bajo õbikwakumrêx. Nãm ã Paur arkum pi'ôk no'ôko anen kam arkum ano. Tãm ne ja.

1-2 Ba ibê Paurmẽ gwaj bakamy Ximoximẽ ne bar ar amã pi'ôk no'ôk ne. Ibê Paur, Metĩndjwýnh kute ijã amim karõ nhyr Jeju Kritu kute ijanor ba itẽm, ba, ba ne ba ar amã pi'ôk no'ôk ne. Krĩrãxbê Korxikam Kritu nhõ me ja, õ me mextire ja, ar aje amim Kritu markumrêx ne 'ã angrã týx ne Kritukôt aje abeno akamyja, ar amã ne ba pi'ôk no'ôk ne.

Gê Metĩndjwýnh ar ajo djuw mex, Metĩndjwýnhbê me Babãmmẽ krabê Bẽnjadjwýr Jeju Kritu ar ukaprĩkôt ar ajo djuw mex ne ar ar ajo ba, ne ar amã umar mex jarê gar adjumar mex ne ar aba.

*Paur kute Metĩndjwýnhmã
arkam amikĩnh jarẽnh.*

³ Bar ije Metĩndjwýnhmã ar ajo idjã'wýrkôt mã kum ar akam amikĩnh jarê. Bãmbê Metĩndjwýnh, gwaj banhõ

Bēnjadjw̄yr Jeju Kritu Bāmbê Metīndjw̄ynh kumã ne bar amikīnh jarē. ⁴ M̄ykam ne bar kum ar akam ikīnh jarē? Bir, nã gãm ar tu amim Kritu Jeju markumrēx ne kam kôt amã me jadjw̄y jabêkumrēx, amã õ me ja, õ me mextire ja jabêkumrēx bar ar̄ym kuman kam ikīnhkumrēx.

⁵ Be, kute ar amã m̄yja mex djir ne gar kam ama. Metīndjw̄ynh kute kàjkwakam ar amã m̄yja mex djir ne katàt ar amã arēnh, m̄yja mex tãm ne gar aman tu amim kamnhīxkumrēx ne kam kam ama. Ar aje m̄yja mexkam amakkam ne gar tu amim Jeju markumrēx ne kam kôt amã õ me ja jabêkumrēx. Bir be, nã gãm ar Jeju'ã ujarēnh nyja man tu amim kamnhīxkumrēx. Jeju'ã ujarēnhja ne katàt nō. Kabēn punu kêt. Kabēn 'êxnhī kêt. Kam ne katàt nō.

⁶⁻⁷ Be, Jeju'ã ujarēnh ny ar̄ym wākam ar aw̄yr bōxwã pumũ. Nãm me pyka kunīkôt Jeju'ã ujarēnhõ ajmã. Ar̄ym ne me o ajmã nhym me ar akudjwa ar̄ym kuman ar̄ym kum m̄yja mexbit kīnh ne ar o ba. Nãm me m̄yja mexbit ma. Be, nãm ã wākamdjw̄y ar amã arēnhõ ane. Gar ar̄ym ã m̄yja mexbit maro ane. Krax kurũm ar aje mar totokbê ne gar ã amijo ane.

Epapraj ne ar amã Metīndjw̄ynh jarēnhõ tẽ gar ar̄ym kôt maro tẽ. Nã, Epapraj ne ar amã Metīndjw̄ynh djukaprī jarē. Metīndjw̄ynh ne ukaprīkôt ar ajo djuw

mex. Nhym Epapraj ar amã ukaprī jarē gar kam ar̄ym tu amim markumrēx. Nã gãm ar anhōkre kadjw̄ynhbê,

—Nã, mrāmri ne ar̄ym Metīndjw̄ynh djukaprīkumrēx ne ja, ane. Nã, Epapraj ne ar amã arẽ gar maro tẽ. Ar imã Epapraj kī:nhkumrēx. Nãm ar ikôt àpēnh ar ba. Mrāmri Kritu nhõ àpēnhkumrēx ne kum àpēnh ar ba ne kute kanga kêtumrēx. Nãm wãm ar akam bōx ne ar ikôpdji'ã ar àpēnh ba.

⁸ Be, Epapraj, ta ne ar imã ar amex jarēnh ar imã,

—Ota arkum aben jabêkumrēx. Metīndjw̄ynh Karõ ne abenã arkum karõ nhym ar ar̄ym kum aben jabêkumrēx, ane. Nãm ã ar imã ar ajarēnhõ ane.

⁹ Bir be, kam ne bar mã kum ar ajo a'uw. Epapraj kute ar ajarēnh bar ije mar totokbê ne bar Metīndjw̄ynhmã ar ajo idjã'w̄yr ry typydji. Nã bãm ar kum ar ajã,

—Dja ga prīne arkum 'ã karõ gẽ ar kuman akabēnkôt ar amijo ba. Dja ga Akarõo prīne ar no bō, Akarõo ar no bō gẽ ar prīne akukràdjã ma. Nã bãm ar ã kum ar ajo idjã'w̄yro ane.

¹⁰ Bir be, dja Metīndjw̄ynh prīne ar amã ar adjàpēnh'ã karõn ar ano bõn ar amã amikukràdjã jarē gar kam ar̄ym mã kôt amijo aba mextire gẽ Bēnjadjw̄yr ar akam kīnhkumrēx. Ga kam ar amã m̄yja mexbit kīnh ne ar o aban ajte Metīndjw̄ynh maro

tê:n amũ maro ajkamẽn mar rax ne.

¹¹ Gêdja Metĩndjwýnh prĩne ar ajo týx. Djãm uma ngri got. Uma raxo kute mýjja kunĩ jakrenh. Ta týxo godja prĩne ar ajo týx ne, ta mexo prĩne ar ajo mex ne. Ga kam ar akrànMã amijo aba. Kwãrik wãnh gê te mýjja punu ar akam apõx nàr kon ar akaprĩ ar akam apõx gar mã Jejukõt ajkamẽn tu akrànMã amijo aban angryk kêt ne tu akĩnhkumrẽx. ¹² Ne tu Jeju Bãmbê Metĩndjwýnhmã amikĩnh jarẽ.

Bir, mýkam? Bir, arým ne gwaj bajo mex. Gwaj bamex nhym kute õ me mextire jamẽ ro'ã gwaj bamã mýjja nhõrmã. Kute õ me jamã mýjja mextire djir ja tãm gêdja gwaj baro'ã gwaj bamã kungrà. Õ pykakam a'ubit, õ pykakam me axwe 'õ kêt, mýjja punu 'õ kêt tãm'ýr dja gwaj bõx nhym kute gwaj bamã mýjja ngrãnh ne kam ar kute gwaj bajo bamã. Kadjy ne gwaj bajo mex ne.

¹³ Be, arým ne mrãmri tu gwaj bapytàrkumrẽx. Amrêbê ne Xatanaj ar gwaj bajo ba gwaj kam bamã bajaxwebit kĩnh ne ar o baba nhym kam kute mrãmri akamàt kô tykkam kute ar gwaj bajo ba pyràk. Nhym arým Metĩndjwýnh kubê gwaj bapytà nhym arým wãnh ar ba. Arým tu Xatanajbê gwaj bapytàrkumrẽx. Xatanaj kute àtykri ar gwaj bajo bajabê ne

arým gwaj bapytà nhym Kra arým ar gwaj bajo ba. Bãm kum Kra kĩnhkumrẽx ja ta ne arým ar gwaj bajo ba.

¹⁴ Nà, Bãm ta Xatanajbê gwaj bapa 'amý. Amrêbê Xatanaj ajbit ar gwaj bajo ba nhym kam Bãm kubê gwaj bapa 'amýn gwaj bajo katon gwaj bajaxwe tu o aknon gwaj bajo ba. Kra tyk ne kamrô bikapĩnkõt ne Bãm gwaj bapytàn gwaj bajaxweo aknon tu mar kêt ne.

Kritu kute raxo katàt me kunĩjakrenh.

Dju r 1.1; Kar 10.36; Kor 2.9; Idja 1.2

¹⁵ Nà, kra ta ne memã Bãmo amirĩt ne. Djãm me kute noo Metĩndjwýnh pumũnh got. Me kute noo omũnh kêt. Nhym kam kra ta memã Bãmbê Metĩndjwýnho amirĩt ne. Amẽ ar kute aben pyràk. Ar amẽ tãmý. Nhym kam kra ta memã Bãmo amirĩt ne. Ne kam ajte kubê Metĩndjwýnh Krakam ta ne õ mýjja kunĩ djwýnh, mýjja kunĩ nhõ bẽnjadjwýr.

¹⁶ Ta ne kute mýjja kunĩ 'yr djwýnh. Bãm kabẽnkõt ne mýjja kunĩ 'y. Kãjkwamẽ pykakam mýjja ja kunĩ 'y. Mýjja me kute noo omũnhjamẽ mýjja me kute noo omũnh kêtjamẽ, tãm ne kunĩ 'y. Me karõ nhõ bẽnjadjwýrmẽ kadjy mrãnh djwýnh nhõ bẽnjadjwýrmẽ mebêngõkre* nhõ bẽnjadjwýr rũnhmẽ bẽnjadjwýr krymẽ

* **1:16** Apýnh me õ pyka djari kunĩkõt ne me kunĩ bêngõkre. Kubêkà jakamẽ me kakrãtykmẽ me babêngõkremẽ ne me kunĩ: bêngõkre.

mýjja kunĩ ne amim ipêx ne. Bãm kabênkôt amim ku'y. Nãm prĩne amim mýjja kunĩ 'y, prĩne o atom, kam ne õ mýjja kunĩ djwýnh, ta õ mýjja djwýnh.

¹⁷ Adjakam, mýjja kator kêtri ne Jeju ar tĩn ne ba. Djãm pykabê mýjja ta ar ba? Kati, ta ne kute mýjjao ba djwýnh ne kam kute mýjja 'õ kanga kêt kumrêx. Kute mýjja kunĩ 'yrkam ne kute mýjja 'õ kanga kêt. Kra ta ne ar mýjjao ba. Nhym mrãmri mýjja tu kunĩ rã'ã: rã'ã.

¹⁸ Nhym ajte Krabê Jeju ta ne õ me ja kadjy bẽnjadjwýr. Me kute amim Jeju mar ne kôt amijo baja me tãm ne me kute Jeju nhĩ pyrãk. Nhym bep Jeju ne kute krã pyrãk. Jeju ne kam õ me ja kadjy bẽnjadjwýr. Ta ne kutewa ne kam amikôt mýjja kunĩ apõxo tẽ. Ne kubê Metĩndjwýnh krakam kumrêx me tyk kurũm tĩn ne kato. Kam ne ajbit pydji raxo kute mýjja kunĩ jakrenh, raxo mýjja kunĩmã wa.

¹⁹ Kubê Metĩndjwýnh djwýnhĩ. Apýnh Ar kubê Metĩndjwýnh djwýnhĩ. Kra kubê Metĩndjwýnh djwýnhkumrêx. Metĩndjwýnh ne Kramê kute aben pyrãk'ã amim karõ nhym kam Kradjwý kubê Metĩndjwýnh djwýnhĩ. Ar amê kubê Metĩndjwýnh djwýnhĩ.

²⁰ Bir be, Metĩndjwýnh ta ne amim Kra'ã karõ, krakôt kute amim mýjja kunĩ õbikwamã, pykakam mýjja nãr

kàkwakam mýjja, kunĩ kute o õbikwamã. Mýjkôt? Krakôt, kra ne me kadjy pĩte'ykam tyn kamrô ajkapĩ nhym kam kôt Bãm memã kabên mex jarẽ nhym me arým umar mexbit ma.

Metĩndjwýnh kute meo õbikwa.

²¹ Amrêbê ne gar Metĩndjwýnh akurê djwýnh. Ar aje ajaxwekôtbit ajamak bẽn ne aje mýjja jaxwebit ar o abakam ne gar o akurê djwýnh. ²² Nhym bep ajbir ne Metĩndjwýnh ar ajo õbikwa. Nã gãm ar te amã kurê nhym Metĩndjwýnh tu ar ajo õbikwakumrêx. Kra ne me kadjy amijo kubêngõkren ruwn kam ty. Nhym kam kôt Metĩndjwýnh ar ajo õbikwakumrêx. Mýj kadjy ne ar ajo õbikwa? Bir, kute amiwýr ar ajo bõx, gar kabem aku'êmã. Ar mrãmri Metĩndjwýnh mexo amextire ne ajmã akute kêt ne ar aba ne ar akam mýjja punu 'õ kêt kumrêx ne kabem aku'êmã. Kadjy ne Metĩndjwýnh ar ajo õbikwa, godja gar arek o tẽn kanga kêt jabej. ²³ Godja gar arek aje Jeju 'ã angràn mrãmri adjãm tỳx ne aje kanga kêt jabej ne kam ajte amijã kamnhĩxbê kam amak ar o aban kanga kêt jabej. Nã gãm ar arým Jeju'ã ujarẽnh nyja man kam amim kamnhĩx ne kam kam ama. Godja gar mrãmri arek kôt amijo atẽm rã'ã ne aje kanga kêt jabej ne kam mrãmri arým 'ýr bõx. Djãm ar gajbit ne gar Jeju'ã ujarẽnh

ma? Kati, pyka kunîkôt ne Jeju'ã ujarênh mekôt ajmã. Ba ibê Paur ne ba memã Jeju kukràdjã ny'ã idjujarênh mō. Idjapênh ne ja. Kam ne ba kajbê memã 'ã idjujarênh mō.

Paur me kadjy àpênh.

²⁴ 'Ã idjujarênh mō nhym me arým kôt ijo ajkê ba itokry ne. Djãm kôt ikapri? Arkati, ikînhkumrêx. Me akadjy ne ba itokry ne kam ikînh ne. Mete Krituo bikênh nhym tokryja 'ã ne me ijakre. Ba kam ba itokrykôt mete inhîo bikênho ba, ba itokryjakôt ne ba Kritu tokry nhinomã rênho tē. Jeju nhî kadjy, mete amim Jeju mar ne kute Jeju nhî pyrãkja, me kadjy ne ba itokryja.

²⁵ Ne me akadjy idjapênhja. Metîndjwýnh ne me akadjy idjan imã idjapênh jarê. Ba kam me amã idjapênh ar iba. Mýj idjapênh nã? Bir, ije me kunîmã prîne Metîndjwýnh kabên'ã idjujarênh itêm nhym me kunî kute marmã.

²⁶ Amrêbê ne me kunîbê Kritu apdju ne. Nãm me bakukãmãre amikam kra jadjwýro tēm tãmtã: nhym bipdjur rã'ã. Nhym kam ajbir Metîndjwýnh arým memã o amirît, ta ò me mextire jamãbit o amirît ne. Kute amim me ja'ã karökôt ne memãbit o amirît ne.

²⁷ Amrêbê ne amim 'ã karö ne kam mebê udju: ne. Ne arým jakam memã o kato, ò me mextire jamãbit ne o amirît ne. Mýj ne mekbê udju ne ajbir memã o amirît ne? Bir, Kritu me bakadjwýnhbê ýrja. Tãm ne gu me ò mýjja

mex'ã amim kamnhîx ne. Kritu me bakadjwýnhbê ýrkam ne myt kunîkôt mã me bamã mýjja mex ngã ba me ikînhkumrêx. Mã ne mýjja mexja kute? Bir, mýjja mex ja ne apêx prãm kêtumrêx. Mýjja mex ja ne mexo kute mýjja kunî jakrenh, kute me kute ò nékrêxo amimexja kunî jakrenh mex ne. Dja mã amirît rã'ã ne. Djãm me kwýmã ne o amirît ne? Kati, pyka kunîkôt ne ò me jamã o amirît ne.

²⁸ Bir be, kam ne bar mã me kunîmã Kritu'ã ajarê. Ar ikrã mexkôt, ar ikabên mexo ne bar me kunîmã tîn jangijn me kunîmã Metîndjwýnh kabên jarê. Ar ije Metîndjwýnhmã meo imör ne kum me örmã. Me kunî arým kute Kritu mar mex ne kute inomã mênh, me tãm ne bar ije Metîndjwýnhmã meo imör ne kum me örmã. ²⁹ Kadjy ne ba idjapênhkam ityk djã kêt ne. Djãm Kritu rerek got. Axwe týt ne ta týtö ijo týt:x ba kam me kadjy idjapênh ra:x ne.

2

Kritu ajbit rax nhym me kute ja mar kadjy ne Paur djapênh raxja.

¹ Ê, ba ar amã arê, gar ama. Gora ar amã idjapênh raxjakôt ima. Krîraxbê Raodjikam ar jamê apýnh krî rûnh djari me jamê me aje te ipumûnh kêt ba akrãnmã ar me akunîmã idjapênh ibaja pumû.

² Mýj kadjy ne idjapênh raxja? Ije ar amã týt jangjênh

gar ajte atỳxmã. Ne ajte ar amã aben jabên axikôt akabên ne ar abamã. Ga kam ar aje mrãmri Kritu markumrëxmã, Metĩndjwỳnh kute prĩne mekbê o bipdjurja ar aje mar ne aje katàt kôt mar ar o abamã. Mỳj ne mekbê o apdju? Kritu. Kritu mekbê bipdjur ne gar aje marmã. Me kute Kritu mar rax ne kute mrãmri me õ nèkrëx rũnh pyræk. Dja gar ã Kritu mar rũho ane. Kadjy ne idjapênh raxja.

³ Nà, Kritu pydji ne kute amikadjy memã no mex jangjênh djwỳnh. Ajbit kute memã Bãmmẽ ar kukràdjào amirĩt, kukràdjà bipdjurjao amirĩt nhym kôt me arỳm õ mỳjja mex maro tẽ, õ mỳjja mex maro tẽn kam kôt no mex. Nhym kam apỳnh me kute Metĩndjwỳnh nhõ mỳjja mar djari mrãmri kute õ nèkrëx mextire ja pyræk. Be, ga Kritu pydji kute amikadjy memã no mex jangjênh nhym me no mex ne kute õ mỳjja marja pumũ. ⁴ Atemã 'õ kêt. Ta pydji ne kute Bãmo amirĩt. Ë, me'õ kute ar anoo biknor karõ ne ba ar amã katàt 'ã ajarẽ. Me 'èx ne kute kabên punuo amikabên mex ne o kute ar anoo biknor karõ ne ba ar amã ane.

⁵ Nãm te jãnh prãme ba amybỳmbit imã ar akĩnh ne ar amar rã'ã. Arỳm ne ba ar aman kam ikĩnhkumrëx ne. Nã gãm ar amim Kritu markumrëx ne 'ã angrà tỳx ne amã me uma kêt ne kanga kêtumrëx ne 'ãno dja, ne akrànã aben mẽ ar aba. Ba

kuman kam ikĩnhkumrëx ne.

Ar kute Kritubit mar kadjy.

⁶ Bir be, ar aje Kritu Jejuo anhõ Bẽnjadjwỳrkam ã kôt amijo abao ane, anhõ Bẽnjadjwỳr Jejukôt ã amijo abao ane. ⁷ Dja gar ã amũ Kritu maro abikamẽnho atêm kute mrãmri ne pĩ abatành kadjy kute pykamã arê ngjênh ne kute pyka 'amỳnh tỳxja pyræk. Dja gar ã amũ Kritu maro abikamẽnho atêmo ane, ne ã Kritu 'amỳnh tỳx ne 'ãno adjãmo ane. Ne amrêbê ar aje amim Kritu marja arek o tẽ. Me kute ar amã arênhkôt dja gar arek o anhỹro tẽ. Dja gar ã o anhỹro atêm rã'ãn prĩne mar tỳx ne. Ne kam Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarẽ, ne kum amikĩnh jarênh 'ãno dja.

⁸ Dja gar aminêje me kabên punuwã pumũ. Dja me kabên punu 'èx ne amijo kabên mex ne mõn ar anoo akno. Djãm me kabên punuja kabên katàt got, kabên mex got? Kati, me kabên kajgo mexi. Me ta ne me ar abenmã 'èx ban amũ abenmã arênh mõr tãmtã nhym ì kamingrãny amũ abenmã arênh mõ. Djãm Metĩndjwỳnh kabênkôt ne wã? Kati, me ta kukràdjækôt ne me kabên kajgowã. Nhym bep atemã ne Kritu kabên katàtã. Mrãmri katàt arẽ.

⁹ Kubê Metĩndjwỳnh djwỳnhkumrëx. Amijo kubêngòkren me bawỳr pykamã ruw. Kubêngòkrekam ne kubê Metĩndjwỳnhkumrëx. Æm Metĩndjwỳnh djwỳnhĩ. Ta

ne kubê Kritu. ¹⁰ Ne ta gwaj bakadjwýnhbê nhÿn gwaj bamã umar mexti:re jarê. Gwaj bamã umar mextire jarê gwaj kam bakĩnhkumrêx. Mã ne gwaj bakĩnh kute? Bir, mrãmri me kute õ nêkrêx rû:nhkam kĩnhja pyræk. Dja gwaj Jejukam bakĩnho bamã nêkrêx kĩnhja jakrenh mex ne. Ê, mrãmri ne Kritu raxo kute me bënjadjwÿr rũnhmê me bënjadjwÿr kry kute meo baja kunĩ jakrenh. Ta ne umar mexo ar gwaj bajo ban gwaj bajo kĩnho ba, gwaj bamã kĩnh jangjênh ba.

¹¹ Arÿm gwaj baje Krituo aminhõkam ne gwaj atemã bakukràdjã. Gwaj bakukràdjã tũm, gwaj bajaxweja ne gwaj arÿm tu wãnh kangan kum banhire. Ne kam gwaj bamex kute mrãmri ne mekbê idjaer kute me my nhinhu kã rênh nhym me kam mex ne kĩnhja pyræk. Me bajtem kute Metĩndjwÿnh nhõ me ja mar kadjy ne me me my nhinhu kã rê. Nãm me me my nhinhu kã rên mũm kurên kam kĩnh nhym Kritudjwÿ arÿm gwaj bamã gwaj bakukràdjã tũmja mũm ã rênho ane gwaj kam ã badjwÿ ã bamexo ane nhym Metĩndjwÿnh arÿm gwaj bakam kĩnh ne.

¹² Jeju akubyn tĩn ne me tyk krã kurũm kator'ã ne ngõnhmã gwaj bajangjênhja amijakre. Ngõnhmã gwaj bajangjênh ne kute Jeju tyk ne pykakam ir pyræk. Nãm me ã ngõnhmã gwaj bajangjênh ane. Ngõnhmã gwaj bakrã

jangjênh, gwaj kam akubyn bakrã apõx ne kute Jeju kênkre kurũm akubyn tĩn ne kator pyræk. Metĩndjwÿnh ta ne tÿxo akubyn Krituo tĩn, me tyk kurũm Krituo kato. Gwaj kam arÿm tu amim kamnhĩxkumrêx nhym kam ngõ kurũm me bakator kute gwaj badjwÿ akubyn batĩn pyræk, kute ta tÿxo Kritumê ro'ã gwaj bajo tĩn pyræk. Kam dja gwaj bakukràdjã nykõtbit amijo baba.

¹³ Bir be, amrêbê ne gwaj baje batyk pyræk ne ar baba. Nã gwaj bajaxwekumrêx ne mũm amikukràdjã tũm rênh kêt kam kute me batyk pyræk. Nhym bep ajbir ne Metĩndjwÿnh gwaj bajaxwe kunõ biknorkumrêx. Nhym kam kute Kritumê ro'ã gwaj bajo tĩn pyræk.

¹⁴ Arÿm ne Metĩndjwÿnh Mõjdjê kukràdjão apêx. Mõjdjê kute memã "Kwãrik wãnh" anhÿr ne 'ã pi'ók no'ókja arÿm o apêx. Nã gwaj te kukràdjãkõt amijo babamã ãm mã bajamakkre kêt. Nhym kam Metĩndjwÿnh õkre kadjwÿnhbê,

—Ikra tykkõt, mete pĩte'ykam kum o i'êk nhym tykkõt dja me tu amim ikamnhĩxkumrêx ba kam me'ã mex rê. Nãm me te Mõjdjê kukràdjãkõt te o anen mar kêt kumrêx ne, ane. Nãm ã Metĩndjwÿnh o anen ã Mõjdjê kukràdjão apêxo ane.

¹⁵ Be, Kritu tykkõt ne Metĩndjwÿnh me karõ punu rũnhjadjwÿo ajkê, me karõ punu nhõ bënjadjwÿrmê, me

tãm ne Metĩndjwýnh meo ajkê. Nãm me amipardja'ã me pa 'amýn kam meo kurwýko ban meo bõx. Me ipõkri ne me meo kurwýko ban meo bõx ne kam prĩne mekbê àbêr djà kunĩo apdjun kam memã me uma ngrãnh mex ne. Nhy m me kunĩ kõt omũn arým kõt kuma. Nãm ã Kritu tykkõt ã Metĩndjwýnh me karõ punu rũho bikẽho ane.

¹⁶ Metĩndjwýnh kute me karõ punu rũho bikẽnhkam kwãrĩk wãnh õ kukràdjaja mar kêt. Nãm me Mõjdjê kukràdjà kupa'ã mekbê mýjja pyma ar o ba ne memã amijangri'ã apnê. Bir be, kukràdjà kakritja dja gar mar kêt. Metĩndjwýnh arým kute mýjja tũmjao apêxkam dja gar mar kêt. Kwãrĩk wãnh ga arĩk ar adjàkur abakam gê me'õ adjàkur mýr jabej ar amã kabên 'õ jarênh kêt, nãr kon, mýjjao akõm mýr jabej gê me'õ ar amã kabên 'õ jarênh kêt. Nãr kon, me rer mex 'õkam, mytyrwý 'õkam, akati 'õkam, me rer mexo mõrkam, mekõt ar aje amijo anhýr kêt kam, kwãrĩk wãnh gê me kam ar amã kabên 'õ jarênh kêt. Kwãrĩk wãnh mýjja kukràdjà ja mýr jabej gê me'õ ar amã àkrê kêt.

¹⁷ Kritu bõx kêttri ne me kukràdjà ja arĩk kam ar ba. Nãm me Kritu kutêp ar kukràdjà jabito ba. Kajmã'ã ari o ba nhy m kam bõx ne arým o ajngra, kukràdjà tũmja tu mũm kumê.

¹⁸ Kwãrĩk wãnh me 'êx ne kute amijo pijãm ne arĩk

Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnhmã kabênja wãnh nõ. Nãm me kum mýjja ja kĩnh ne 'ã ar amã apnê, ar aje me kudjwamã. Nãm we me,

—Dja gar me ikudjwa kadjy mrãnh djwýnhmã amijarên kum rax jarê nhy m arým Metĩndjwýnh kum ar akĩnh. Dja ga ar o anhýr kêt nhy m arým kum ar akĩnh kêt. Djãm abênjadjwýr got ga tu Metĩndjwýnhmã akabên, ane. Kati, nãm me 'êx. Kwãrĩk wãnh wãm nõ gê me ja ar anoo biknor kêt.

Nãm we me biptirkam mýjja pytiro ikwãn we ar amã kõt 'ã ujarênh ba. Kati, nãm me 'êx. Me ja ne me kajgo mex ne kam we ar amã mýjja jarênh ba we amijo àmra ba. Kati, nãm arĩk ar ta amijo 'êx ne amijaxwekõt amiman kam we amijo àmra ba. Kati, nãm me 'êx. ¹⁹ Ne arým Kritumã iren 'amýnh kêt.

Kritubê Metĩndjwýnh djwýnhkumrêx. Ta ne wýnhĩ. Kute ta krã pyrãk. Me baje Kritu mar ne gu me baje ã pyrãk. Nhy m bep Kritu ta ne kute krã pyrãk nhy m me kum iren 'amýnh kêt. Nã gu me bakukràdjari ajkanhõk ne kam tu batypydji. Apýnh kêtê. Me bakukràdjãmê me bakudjêk kunĩo aben pydjın me bakrãmã kumê.

Nãm ã Kritu ta kubê krãkam ta ão djuw mexo tẽ, me bajo djuw mexo tẽmo ane. Kritu ne ta õ me jamã bênjadjwýr ne kam amim meo atom ne meo djuw mex. Te apýnh me ba

djari baba nhym tu amim me bajo atom, me bajo aben pydji gu me batypydjín aben mē ar baban kam kôt bamã aben jabên kam baro'ã Kritu maro tē. Metĩndjwýnh ne amim me bajã karõ gu me kam kãjmã kôt ã maro batēmo ane.

²⁰ Arým ne gar Kritumē ro'ã ty nhym arým ar amã mýjja kukràdjã kakritja mùm kumē. Kritu kute ar amã mýjjao apêx gar kam mã ajte amã akukràdjã kakrit kĩnh. Mýkam ne gar akubyn mã amã pyka jakam me kukràdjã jabit kĩnh ne kôt ar amijo aba? Nãm we me,

²¹ —Kwãrĩk wãnh byr kêt,

—Kwãrĩk wãnh kakinh kêt,

—Kwãrĩk wãnh kupênh kêt,
ã we anhÿr ar ba gar kôt amijo aba.

²² Djãm Metĩndjwýnh kukràdjã ne ja ne me we ar “Kwãrĩk wãnh” ar o ban mekbê mýjja pyma ar o ba? Kati, me ne me ane. Kukràdjã tùm, kukràdjã kakritja arým kêt. Metĩndjwýnh arým kukràdjã tùmjao apêx gu me arým kôt amijo baba kêt. Mrãmri kute me badjàkur djã pyrãk. Tebê dja me batikkrekam apêx ne me banhĩ'ã apêx ne me bakràkã'ã mrã. Nãm ã kukràdjã kakrit, kukràdjã tùmja apêxo ane.

²³ Me kute mebê mýjja pymaja ne me 'êx ne kabên mex ne. Bep kati, nãm me tu ar mýjjamã amijarênh ba, mýjjao Metĩndjwýnh ne ar kum amijarênh ba 'ã memã apnê nhym me

kudjwa. Nãm we me 'êx ne we ar amijo pijãmo ban ar ta aminhĩ djwýnh ba bikênh ba. Me ta kute we amibê axwe rênhmã prĩne amijo bikênh ba. Metĩndjwýnh kute memã ja jarênh kêt. Me ta ne me arĩk ta kute amijaxwe bĩnmã apýnh amijo ba djari amijo ba. Nãm me amititik ne kam amijo bikênh mexo ba. Kati, ãm kajgo mexi. Nãm me te aminhĩ djwýnhja te o ane nhym ãm mã axwe. Djã nãm me amibê axwe kurê? Kati, nãm me te o anen mã axwe.

3

Ar kute katàt amijo bamã arkum 'ã karõ.

¹ Gora ar Kritumē ro'ã arým akubyn atĩnkam, ngõ kurùm ar ajapõx kute akubyn atĩn pyrãk, kam dja gar kãjkwakambit mýjja jabej ajkam ama. Kam ne Kritu nhÿ, Metĩndjwýnh djubõk'ãnh nhÿ. ² Dja gar kãjkwakam mýjjakõtbit ajamak bën. Kwãrĩk wãnh pykakam mýjja mar kêt.

³ Kute Kritumē ro'ã arým atyk pyrãk. Djãm me tykkam kute pyka jakam mýjja mar got. Bir be, arým Kritumē ro'ã ar atyk ne ro'ã akubyn atĩnkam, dja gar jakam, pyka jakam, Kritumē atypydjín ari ar aba. Nhym kam Kritu kadjwýnhbê, Metĩndjwýnh ar ajo bipdjur mex ne, kute apytàr mex kadjy. Kam dja gar kãjkwakam mýjjabit ma. ⁴ Be, Kritumē ne gar atypydjín ar aban kam tu atĩnkumrêx ne. Gêdja Kritu

akubyn raxo amirīt ne kam abêngôkredjwÿ* arÿm araxo amirīt.

⁵ Bir be, kam dja gar arĭk abawā tu krā'yrkumrēx gē on wānh nō. Kwārĭk wānh gar krô'ā aprō kêt, nhym me nijadjwÿ krô'ā mjên kêt. Ar aprō prām, nhym me ni mjên prāmja kwārĭk wānh nō. Gē me my prō prām ne kurē ar ba, nhym me ni ar mjên prām ne kurē ba kwārĭk wānh nō. Me kum mÿjja punubit prāmja kwārĭk wānh nō. Ne me kum nêkrēxbit prāmja kwārĭk wānh nō. Nām me kum nêkrēxbit kĭnh ne kam kôtbit amak bēn ne kam kum Metĭndjwÿnhja mar prām kêtumrēx. Me kute mÿjjao Metĭndjwÿnh karō nhipēx ne kute we kum ar amijarēho baja tām ne Metĭndjwÿnh kum kĭnh kêtumrēx. Nhym me kum nêkrēxbit prāmjadjwÿ kum kĭnh kêtumrēx. Amē punu nhym kam kum kĭnh kêtō aben pyrāk ne. Kam ne ba ar amā,

—Tām gēdja on wānh nō, ane.

⁶ Mÿjja ja kunĭkôt ne Metĭndjwÿnh mekam ngry:k ne. Godja me kute mÿjja jao ban kam kute Metĭndjwÿnhkôt amijo ba kêtumrēxja, me tām gēdja Metĭndjwÿnh mekam ngryk ne ĭ memā o pānh. ⁷ Nhym bep amrēbē ne gar gadjwÿ ā amijo aba punuo anen ajbit ma.

⁸ Bep jakam dja gar on mÿjja ja kunĭ kanga. Kwārĭk

wānh gar angryk kêt ne memā adjàkjēr kêt ne aje amipānhmā mar kêt ne me kāmex jarēnh kêt ne ajajkwakam akabēn punu 'ō jarēnh kêt. Me my kute me nire kukràdjà'ā me aprÿja dja kêt. Nhym me niredjwÿ kute me my kukràdjà'ā me aprÿjadjwÿ dja kêtumrēx.

⁹⁻¹⁰ Kwārĭk wānh gar akukràdjà tūm jakôt abenmā ajēxnĭ kêt. Arÿm ne gar akukràdjà tūmja mūm kunĭ mē. Ar aje akukràdjà tūmkôt aje abenmā ajēx aba ja ne gar arÿm nhĭ'ām kunĭ mē. Pānh ne gar akukràdjà nykôt mÿjja mexbit ma. Metĭndjwÿnh kute ar ajo ny nhipēx djwÿnh ne ar ajo nyo tē, ar aje Metĭndjwÿnh mex pyrāk kadjy ne ar ajo nyo tē, prĭne ar aje Metĭndjwÿnh markumrēxmā ne ar ajo nyo tē.

¹¹ Metĭndjwÿnh kute meo nykam ne me arÿm abenmā kre rax kêt ne tu arÿm abenā tÿm ne typydji. Arÿm Kritukôt me apÿnh ba djàri kute abeno kurē djwÿnh kêtē ne kam arÿm tu abeno kamyn abeno ōbikwa. Me bajtemmē mebē idjaermē, me tām ne Metĭndjwÿnh arÿm meo aben pydji. Ne ajte me my nhinhu kà rēnhmē me mykà tāmē, me tām ne Metĭndjwÿnh ajte meo aben pydji. Me kute arÿm me krōrmē me krōr kêt apÿnh ō pykakam ba djàri bajamē, me tām ne Metĭndjwÿnh arÿm meo aben pydji. Me kute me

* **3:4** Apÿnh me ō pyka djàri kunĭkôt ne me kunĭ bêngôkre. Kubèkà jakamē me kakrātykmē me babêngôkremē ne me kunĭ: bêngôkre.

pa 'amÿnh nhym me memã àpênh kajgo ar bajamẽ me kute memã o pãnh kadjy àpênhjamẽ, me tãm ne arÿm Metĩndjwÿnh meo aben pydji. Nà, ne arÿm memã me kute abeno kurê djwÿnhja arÿm o ajngrà. Kritukôt ne me aben pydji ne kam kute Kritubit mar, arÿm ajbit kute amikajmãtã mar. Djã nãm kum me'õ kĩnh kêt ne? Kati, nãm kum me kunĩ kĩnh ne me 'ãno dja. Nãm me 'ãno ãmo aben pyrãk ne.

12 Ga Metĩndjwÿnh kute amijo ar apytàr ne arÿm kute amim ar ajo bikjêr ne kam kute ar ajo mex ne kum ar ajabêkumrêxja pumũ. Kam gêdja gar tu amim akukràdjã ny man kôt amijo aba. Gora ar amã me kaprĩ ne adjukaprĩ ne ar meo aba. Kwãrĩk wãnh ar ajõ apydji arax prãme ari aba kêt. Dja gar memã aprĩ mex ne ar meo aba. Tu akabôt katin akrãnmã ar meo aba. Be, mÿjja mex ja dja gar ã maro anen kam tu kôt amijo aba.

13 Gêdja me'õ ari kute anoknoro ba jabej kwãrĩk wãnh ga kum adjàkrê kêt ne mã kum akabên mex jarê. Dja gar ã anen ar abeno aba. Dja gar abenkam amikrà rax jabej nàr kon amikrà ngri jabej tu o aknon abenkam angryk kêt. Gar Bẽnjadwÿr djwÿnh arÿm ar aje kam amikràja tu o biknorkumrêx ne ar akam ngryk kêtja pumũ. Dja gar ã anen ar aje abenkam amikràja tu o abiknorkumrêx ne abenkam

angryk kêt.

14 Gora ar mÿjja ja kunĩkôt amijo aban kam ajte iby amã aben jabê. Gora ikabên ja ma. Ar amã aben jabên ar abeno aba. Ar atypydji djã ne ja. Ar amã aben jabên kam atypydjin kam amexkumrêx. 15 Djãm ar aje abeno ajtemmã ne Metĩndjwÿnh amiwÿr ar ajuw? Kati, gar atypydjin aben kam adjumar mex kadjy ne amiwÿr ar ajuw. Bir be, kam dja gar adjumar mexbit ma. Kritu ta umar mextire jao dja ar amã umar mextire jadjã ne o aben nêje me akukrà. Dja ta õ me umar mex djào prĩne ar ajaên kam o aben nêje ar ajakre. Ê, gora ar Metĩndjwÿnhmã amikĩnh jarê.

16 Gora ar prĩne aja-makkrekam Kritu kabên kunĩ nhôn kôt ar amijo aba. Ne akabên mexo abenmã Metĩndjwÿnh kukràdjã jarên o abenmã tĩn jadjã. Ne Metĩndjwÿnh'ã angrer aba. Mebê idjaer nhõ me ngrer tũm jarên kam ajte Metĩndjwÿnh Karõ kute ar amã me ngrer ny jarênhjadwÿ jarê. Ne Metĩndjwÿnhmã ar amikĩnh jarê, angrerkôt kum akad-jwÿnhbé akĩnh jarê.

17 Dja gar Bẽnjadwÿr Jujukôt amijo aban Jeju Bãmbê Metĩndjwÿnhmã amikĩnh jarê. Djãm ar akàtàm, djãm ar anhõ bẽnjadwÿr kêt dja gar adjàpênh punun akabên punu? Kati, ar abê Bẽnjadwÿr Jeju nhõ àpênhkam dja gar adjàpênh mexkumrêx ne akabên mex

ne. Ar abê Bēnjadjwÿr Jeju nhõ àpēnhkam dja gar anhõ bēnjadjwÿrkôt amiman kôt akabēn mexkumrēx ne kôt adjàpēnh mexkumrēx ne mÿjja kunìkôt Jeju Bāmbê Metīndjwÿnhmā amikīnh jarē. Kritukôt kum amikīnh jarē.

18 Ē, ar apa, ar anire, arÿm ar amjēnja dja gar amjēn kabēn man kôt amijo aba. Bēnjadjwÿr djwÿnh kute ar amā ã anhÿrkam dja gar ã amjēn kabēn mar ne kôt amijo abao ane nhym kam mexkumrēx ne.

19 Ē, ar apa, ar amy, ar amā aprõ jabēn kum akabēn djà jarēnh kêt ne kum akabēn mexbit jarē.

20 Ar apa, ar aprīre, gora ar ar anāmē ar abām ar kabēn man ar kabēnkôt amijo aba. Ar kute ar amā kabēn jarēnhjakôt amijo aba ne o abiknor kêt. Nhym kam Bēnjadjwÿr djwÿnh ar akam kīnhkumrēx ne.

21 Ē, ar apa, ar ajabatānhja, kwārīk wānh gar akra arkum akabēn kêt ne arkum ngryk jadjār kêt. Arkum akabēn mexbit jarē. Dja gar arkum adjàkrē nhym ar arÿm kaprī ne katàt mrānhja kanga.

22 Ē, ar apa, memā ar adjàpēnh kajgo ar abawā, me kute ar ajo pānh ne amim ar apa 'amÿnh gar memā adjàpēnh kajgo ar abawā gora ar pyka jakam ar apa 'amÿnh djwÿnhja kabēn ma. Kute mÿjja ar amā arēnh kunìkôt dja gar kabēn man kôt amijo aba. Djām me kute ar apumūnho ku'èkambit

got gar memā adjàpēnh mex ne, nhym we me ar akam kīnhmā? Kati, me kàxādjwÿ dja gar tu adjàpēnh katàt ne. Ar amā Bēnjadjwÿr Jeju kīnh ne amā umakam dja gar tu kum adjàpēnh katàt ne.

23 Gora tu ar adjàpēnhkumrēx. Kwārīk wānh gar adjàpēnh punu kêt. Dja gar tu adjàpēnh kunī amā kīnh ne kupēnho tē. Ne tu adjàpēnh mexkumrēx ne katàt adjàpēnh tē. Djām pykabê mebēngôkre 'òbitmā ne gar apê? Kati, kàjkwa kam ar anhõ Bēnjadjwÿrmā ne gar apê. Kam ne ba ar amā katàt ar adjàpēnh'ã karõ, ar aje katàt adjàpēnhwāo atēm mā ne ba ar amā adjàpēnh'ã karõ.

24 Gora ar ama. Bēnjadjwÿr djwÿnh ta dja ar amā o pānh. Kute õ me jamā mÿjja mextire djirja dja ar amā kungā gar amim aby. Bir be, Bēnjadjwÿr Kritumā ar adjàpēnhja man kam kôt kute ar apa 'amÿnh djwÿnhmā adjàpēnh ar aba.

25 Bep apÿnh me axwe djàri gēdja Metīndjwÿnh memā axwe pānh jarēnho tē. Amrēbê tīnri axweri gēdja Metīndjwÿnh kôt kum o pānh ne, tīnri axwekam dja memā o pānh aben pyrāk ne. Djā nām we,

—Ije bep tāmja ne òbikwa krāptī ne kam bēnjadjwÿr rax. Kwārīk wānh kum pānh jarēnh kêt. Ba 'uwttījamā pānh jarē, anhÿr got? Kati, nām tu memā pānh jarēnh aben pyrāk ne. Ne me axwekam katàt memā o pānh.

4

Me bēnjadjwyr kute ò àpēho ba katàtmã.

¹ Ë, ar apa, ar aje meo pānh ne amim me pa 'amýnh nhym me ar amã àpēnh kajgo ar bawã, ar amã ne ba ik-abēn. Gora ar anhõ àpēnhmã akabēn mex jarēn meo aba katàt. Ë, ar gadjwý ne gar kàjkwakam anhõ Bēnjadjwyr. Gora ar ama. Tãm ne ja.

² Ë, ar apa, gora ar akupānhã Metīndjwýnhmã akabēn 'ãno dja. Gora ar Metīndjwýnhmã amijarēnhkam amã adjukanga kêt ne aje kum amijarēnh ar o abakôt aje mýjja'ã 'wýrja tãm dja gar kam ama. Ne kum ar akabēnkôt kum amikīnhdjwý jarēnh 'ãno dja.

³ Kum ar akabēnkôt ar badjwý kum ar ijo a'wý gē Metīndjwýnh mýjja kute ar ibê àptàrjao ajngrà bar tu memã Metīndjwýnh kabēn jarē, memã Kritu jarē. Nãm mekbê apdju bar kam ije memã o amirītmã. Kam ne ba mekbê ijê djakam idjãmja. Nã bãm ije memã Kritu jarēho itēm katikôt nhym me mekbê ijê djakam imē.

⁴ Bir be, kam gēdja gar kum ijo a'wý, ije memã arēnh ne ije katàt memã o amirītmã. Ije Jeju mekbê bipdjurja memã arēnh ne ije memã mã o amirīt nhym me kute katàt marmã. Nã, kadjy ne Metīndjwýnh amim idja, ije prīne memã o amirītmã. Tãm ne ja.

⁵ Be, me kàtàm kadjy, me kute Jeju mar kêtja, kadjy dja gar akrànãm amijo aba mex-tire ne memã akabēn mexbit jarē. Gēdja aje Jeju'ã adjujarēnh djà awýr bôx ga kam mekmã Jeju jarē.

⁶ Gora akrànãm memã adjujarēho akrī gē me ar amã,

—E kum goja ajte adjujarēho nhý. Ga nã gãm akabēn mar prāmre, ane. Gēdja me kute mýjja 'ò mar prām jabej akukij ga kam memã katàt 'ã adjujarēho nhý. Be, tãm ne ja.

Apýnh òbikwamã kute kabēn janor.

⁷ Ota me bakamy Xikiku dja ar amã prīne ijarē. Gwaj bamã Xikiku jabêkumrēx tãm dja ar amã ijarē. Nã, nãm ikôt àpēnh mexkumrēx ne àpēnh kanga kêtumrēx. Bēnjadjwýr nhõ àpēnhkumrēx ne ja. Nãm ar ikôt kum àpēnh ar ba. Ta dja prīne ar amã ijarē. ⁸ Kadjy dja ba ar awýr ano, kute ar amã ar ijarēnh gar aje ar imar nhym kute ar amã kīnh jadjar gar ajte atýx ne akīnhmã. Kadjy dja ba ar awýr ano. ⁹ Gwaj bakamy Ônemudjwý dja ba ano, wãm ar ro'ã ar ano. Gwaj bamã Ônemu jabêkumrēx, tãm dja ba ano. Nãm amim Kritu markumrēx ne kanga kêt. Ar ajõ 'ò. Be, ar ta dja ar ar amã jakam mýjja kunī jarē.

¹⁰ Gwaj bakamy Arxakumē ar iro'ã mekbê ijê djakam dja. Ne ar ajo aman wãm ar amã amijarē. Nhym Makudjwý kubē Banabe

tàmdjwýja adjwýnhdjwý ar ajo aman wãm ar amã amijarë. Ë, arým ne ba ar amã 'ã karõ. Dja ar awýr tèn bõx gar amiwýr o wadjàn kum akabën mex jarë. ¹¹ Jejuw, mete kum Juxu jarënhja adjwýnhdjwý ar ajo aman wãm ar amã amijarë. Be, Arxakumë Makumë Jejuw ar ajbit ne Ar kubê idjaer ne kute amim Jeju mar ne ar ikõt àpênh ar ba. Ar kute mekmã Jeju jarënh nhym me kute amikajmãtã Jeju mar nhym Metïndjwýnh kute ar meo bamã ne ar ikõt àpênh ba. Nãm ar ikõt àpênh mekkumrëxo ikïnh ne.

¹² Epapraj, ar ajõ 'õ ne kubê Kritu Jeju nhõ àpênh ne ar ajo aman wãm ar amã amijarë. Nãm Metïndjwýnhmã ar ajo à'wýr 'ãno dja. Tyk djã kêt ne ar ajo à'wýro ban kum,

—Ga dja ga aro tỳx gê ar ajã ngrã tỳx ne akanga kêt ne amar mex nhinomã kurë. Ga dja ga arkum 'ã karõ gê ar kõt mrã, aje amim ar'ã karõkõt mrã. Nãm ã kum ar ajo à'wýro ane. ¹³ Be, ba ne ba inoo Epapraj pumün kõt ar amã 'ã pi'ók no'ók ne. Mrãmri ne ar ajã àpnhïx ne. Krïraxbê Raodjikam ar jamë krïraxbê Ijeporikam ar jamë me akunï'ã ne àpnhïx ne. Ba ne ba arým omün ar amã 'ã pi'ók no'ók ne.

¹⁴ Rukabê me kane djwýnh gwaj bamã kïnhkumrëxjamë Temanhmë ar ar ajo aman wãm ar amã amijarë.

¹⁵ Nã bãm Raodjikam gwaj baje abeno bakamyo ama ne. Gora arkum ijarë.

Nïpa nhürkwākam ar kute Jejukõt aben pydjiwãmë Nïpa bêngõkremë ne ba o ama ne. Ar wãmãdjwý ijarë.

¹⁶ Ë, ije ar amã pi'ók no'ók nhõrwã gar omü:n omünh pan kam amü krïraxbê Raodjikam ar kute Jejukõt aben pydjiwãmã angã gê kam ar amipãnh ar amã wã ngã. Dja ba ije wãm ar amã pi'ók no'ók nhõrwã gar ga wã pumün amü ar wãmã angã gê Raodjikam ar wã amrë amipãnh ar amã wã ngã. Gar aprakamã omü.

¹⁷ Ë, Akipumã kum,
—Gora Bënjadjwýr kute amã adjàpênh jarënhja on o tèn inomã amë, ane.

¹⁸ Ba ibê Paur ne ba wãm ar amã ikabën ne. Nhym bep ngrire ja ne ba ba in-hikrao ipêx ne. Nã bãm ar ajo aman kam wãm ar amã amijarë. Gora mekbê ijë djakam idjãmja man o abiknor kêt. Gê Metïndjwýnh ukaprikõt ar ajo djuw mex. Tãm ne ja.

Paur Kute Texarônikakam me jamâ pi'ôk kumrêx no'ôk ne ja.

Paurmê ikjêbê Xira krî nhidjibê Pirpukam bôx ne mekmâ Jeju jarê. Nhyim me kwỳ kum Jeju'ã ujarênh mar prâm kêt ne prîne aro ajkên kam Ar kubê ijê. Nhyim akati nhyim me ajte bôm ar kumê nhyim ar mã me kurûm tẽ. Mã me kurûm tẽn kam krîbê Texarônikakam bôx ne ajte mekmâ Jeju jarê. Nhyim me kwỳ rax ne tu Jejuo aminhõ. Nhyim kam mekbê idjaer ajte mekmâ ar kurêtuw. Nhyim kam Paur krîbê Texarônika kurûm tẽ. Tẽn atemâ krî'ôkam bôx. Nhyim Texarônikakam ar kute Jejuo aminhõja arek abeno bikprõnho dja. Nhyim Paur ar kurûm tẽn aro aman te akubyn ar'ỳr tẽn prãme ne kam Ximoxi ar'ỳr ano. Texarônikakam ar kute Jejuo aminhõja kute arek Jeju kabênkôt ar amijo ba rã'ã jabej kute ar omũnhmã ar'ỳr ano.

Nhyim Ximoxi ar'ỳr tẽn bôx ne ar omũn kam akubyn Paur'ỳr tẽ. Akubyn tẽn bôx ne Paurmã ar arê,

—Ãm arkum Jeju kĩnhkumrêx. Onĩj ar arek Jeju kabênkôt ar amijo ba, ane. Nhyim kam Paur kuman kam kĩnhkumrêx ne arkum pi'ôk no'ôk. Mỳj'ã ne Paur pi'ôk no'ôk? Bir, Paur kurê djwỳnh ne Paur'ã kabên ne. Nãm me,

—Paur ne me amã 'êx. Nãm me amã akubyn tẽmmã amijarê. Nãm 'êx. Nãm arĩk ar ba. Me bôx kêtja pumũ, ane. Nãm ã Paur kurê djwỳnh 'ã kabên ane. Nhyim Texarônikakam ar ja arỳm me tyk jabej Paur kukij. Ne kam ajte Jeju akubyn bôx jabej kukij nhyim Paur ja kun'ã pi'ôk no'ôk ne. Tãm ne ja.

¹ Ba ibê Paur ne ba ar amã pi'ôk no'ôk ne. Xiramê Ximoximê ne bar ar amã pi'ôk no'ôk ne. Krĩraxbê Texarônikakam ar aje amim Jeju mar ne kôt aben pydjwãmã ne bar pi'ôk no'ôk ne. Metĩndjwỳnhbê ar Babãm ne kam krabê Bẽnjadjwỳr Jeju Kritu arkôt ne gar aben pydji, ar amã ne bar pi'ôk no'ôk ne.

Gê Metĩndjwỳnh ar ajo djuw mex, Metĩndjwỳnhbê gwaj Babãmmê Bẽnjadjwỳr Jeju Kritu ar ukaprikôt ar ajo djuw mex ne ar ar ajo ba ne ar amã umar mex jarê gar adjumar mex ne ar aba.

Paur kute Metĩndjwỳnhmã arkam amikĩnh jarênh.

² Nã bãm ar Metĩndjwỳnhmã ar akam ikĩnhkumrêx jarê ne kum ar ajarênh 'ãno dja.

³ Mỳkam ne bar ar akam ikĩnh? Bir, ar aje tu amim Jeju markumrêx ne arỳm kôt aje amijo abakam ne bar ikĩnhkumrêx. Ne ajte ar amã Metĩndjwỳnh jabêkôt arỳm kum adjapênh raxkamdjwỳ ne bar ikĩnhkumrêx. Ne ajte ar aje arỳm Jeju Kritu jabej mã adjumarkamdjwỳ ne bar ikĩnhkumrêx. Gwaj

banhõ Bēnjadjwÿr Jeju Kritu akubyn bõxmã ar aje mã abej ajkam amakkamdjwÿ ne bar ikĩnhkumrêx. Kam ne bar ar akam ikĩnhkumrêx ne gwaj Babãmmã ar ajarē, gwaj banhõ Metĩndjwÿnhbê gwaj Babãmmã ar ajarē.

⁴ Akmere ar, àpnhĩre ar, mrãmri ne arÿm Metĩndjwÿnh kum ar ajabêkõt arÿm amijo ar apytã. Kute ar ajo kra kadjy amijo ar apytã bar arÿm kuma.

⁵ Djãm Jeju'ã ar amã idjujarēnh nyja kabēn kajgo got? Kati. Mrãmri ne ba ar amã Jeju'ã idjujarēnhkumrêx ne. Ām Metĩndjwÿnh pyma kõt ne bar mã ar amã Jeju kabēn jarē. Djãm ar ba ne bar ar amã ikabēn jarē? Kati, ām Metĩndjwÿnh Karõ kabēnkõt ne bar ar amã ikabēn jarē. Ām Metĩndjwÿnh kabēnja ne kajgo kêt. Ām 'êxnhĩ kêt. Tãm ne bar mã kuman ar amã arē.

Nã bãm ar ar akam imexkumrêx ne akrãnmã ar ar ajo iba. Gar arÿm prĩne ar ipumũn tu amim ar ikabēn markumrêx. ⁶ Ar ikabēn man ar ijã amijakren Bēnjadjwÿr Jeju'adjwÿ arÿm amijakre. Ar ijã amijakren mã ar ikõt amijo aba. Nym kam me ar ajo ajkê. Ar aje Jeju markam ne me ar ajo ajkê. Nãm me te ar ajo ajkê gar mã ajamako ar ikabēn mar tÿx mex ne. Ne tu ate akrãn tu akĩnhkumrêx ne. Nã gãm ar Metĩndjwÿnh Karõ kabēnkõt tu akĩnhkumrêx ne mã ar ikabēn ma.

⁷ Nym arÿm Akajakam ar kute amim Jeju marjamē Matenikam ar kute amim

Jeju marja me kunĩ arÿm ar apumũ, ar aje Jejukõt ar amijo aba pumũn arÿm ar ajã amijakren kute ar apyrak ne ar ba. ⁸ Ē, ar ga ne gar memã Jeju'ã ajarē nym Akajakam ar jamē Matenikam ar jamē ne me arÿm kunĩ Bēnjadjwÿr Jeju'ã adjujarēnh ma. Djãm me ajbit ne me kuma? Kati, nã gãm ar me kunĩmã arē nym me arÿm kuman kam arÿm amũ abenmã arē. Nym me arÿm prĩne kuma. Nã gãm ar aje amim Metĩndjwÿnh marja memã amijarē nym me arÿm prĩne kuma ne kam amũ aben djõ'ã abenmã ar ajarē. Nym kam pyka kunĩkõt me arÿm ar ajarēnhbit ma. Kam ne bar ije arÿm memã ar ajarēnh kêt.

⁹ Me ja ta ne me ar imã ar ajarē. Me ja ta ne me ar imã,

—Be, onj Texarônikakam ar ja ne arkum ar akĩnhkumrêx. Be, ga ar abõxkam ar kute ar amã kabēn mexbit jarēnhja ma, ane. Ne ajte ar imã,

—Be, Texarônikakam ar ja ne ar arÿm mÿjjao we Metĩndjwÿnh karõ nhipêxja kangan arÿm Metĩndjwÿnhkumrêx, Metĩndjwÿnh tĩnjao aminhõ. Ar kute amikadjy kum àpēnhmã ne ar o aminhõ, ¹⁰ ne arÿm krakam amako dja. Metĩndjwÿnh kra ne ar arÿm amiwÿr kam amako dja, ane.

Nãm me ã ar ajarēho ane. Mrãmri ne gar Metĩndjwÿnh krabê Jejukam ama. Tãm ne tykkam Bãm ajte akubyn o tĩn ne. Tãm dja ajte kãjkwa

kurûm bôx. Tãm ne gar kam ama. Tãm ne kubê gwaj bapytâr djwÿnh ne Metîndjwÿnh ngrykbê gwaj bapytâ. Godja Metîndjwÿnh me axwekam ngryk ne. Bãm ngrykbê godja Jeju arÿm gwaj bapytâ. Tãm ne bôxmã gwaj kam ama.

2

Paur arkam àpênh mex.

A Kô 1.12

¹ Akmere ar, àpnhÿre ar, wãnh ar ar akam idjãm ne kajgo kêtumrêx. Gar arÿm ama. ² Ar awÿr ar imôr kêttri ne me Pirpukam prÿne ar ijo ajkên ar imã kabên punu jarê. Gar arÿm ama. Nãm me ja te ar ijo ajkê bar ar amã Metîndjwÿnh'ã idjujarênh ny jarênh rã'ã ne. Metîndjwÿnh ne ar imã tÿx jadjà bar itÿn prãm kêt ne tu ar amã arê. Nãm me te Metîndjwÿnh'ã ar amã ar idjujarênhkôt kum ar ikuré bar mã ar amã arê.

³ Nã bãm ar ar amã,

—On ar tu amim Jeju markumrêx, ane.

Djãm kupa'ã ne bar ar amã arê?

Nâr djãm mÿjja 'ô prãme ne bar ar amã arê?

Nâr djã nã bãm ar ar amã ijêx? ⁴ Arkati, Metîndjwÿnh ta ne ar ijano bar tẽ. Nãm ar imã,

—Gora ar memã Jeju kukràdjà ny'ã ajarê, ane. Nãm ã Metîndjwÿnh ar imã ane bar kabênkôt me akunĩmã 'ã idjujarênh mō.

Djãm me abêngôkre* amã ikÿnh kadjy ne ba me amã Metîndjwÿnh'ã idjujarênh mō? Kati, Metîndjwÿnh ta ar ikam kÿnh kadjy ne bar me amã 'ã idjujarênh mō ne kum ar idjâpênh iba. Tãm ne kute prÿne ar ikabi. Kum ar idjâpênhkôt ne arÿm ar ipumũ.

⁵ Djã nã bãm ar ar amã ijêx ne ar atãri ar amã,

—Bep ar amexkumrêx, anen kam ar akàxã ar ajã ikabên ne? Arkati. Arÿm ne gar imex pumũ.

Nâr djã nã bãm ar arÿk ar amã ijêx ne pi'ôk kaprÿre prãme ar amã ikabên jarê? Kati, Metîndjwÿnh ta ne prÿne ar ikadjwÿnhbê ar ipumũ.

⁶ Nâr djãm wãkam ar aje ar imã ar imex jarênhmã ne bar tẽ? Kati, Kritu kute ar ijanorkôt ne bar tẽ.

Nâr djãm atemã me ja'ô kute ar imã ar imex jarênhmã ne bar tẽ? Kati, Metîndjwÿnh ta ne kute prÿne ar ipumũnh.

⁷ Kritu kute ar ijanor pumũnh nhiràm ne bar ren ar amã,

—Amrê ar ar imã mÿjja ngã,

—Gop ar ar imã apê, ane ne ren arÿm ikabêno ar akaty.

Nhym bep kati, ã ar ije anhÿr kêtê. Nã bãm ar akrànã ar ajo iba. Mrãmri ne me nire kute amim kra karàkam o djuw mex pyràk. Nã bãm ã ar ar ajo ibao ane.

⁸ Ar imã ar akÿnh raxi. Kam ne bar prÿne arÿm ar amã Metîndjwÿnh kukràdjà

* 2:4 Apÿnh me ô pyka djãri kunikôt ne me kunĩ bêngôkre. Kubêkà jakamê me kakràtykmê me babêngôkremê ne me kunĩ: bêngôkre.

ny'ã ajarê ne ar itîn prâm kêt kumrêx ne. Djê ne ren me'õ kute ar ibîn prâm bar kam ren tu ate ikrân mã ar amã Metîndjwýnh'ã ajarê nhym kam me ren ar ibî. Nã bãm ã imã ar akînh rax ane.

⁹ Akmere ar, àpnhîre ar, ar akam ar idjâm kam ar idjâpênh raxja gar omû. Arngro'amê akamâtkammê ar idjâpênhja pumû. Bir mýkam? Ar ije pi'ók kaprîre'ã ar ajwýr kêt kadjy. Ar ije kàj bê ar amã Metîndjwýnh kukràdjà ny'ã idjujarêho iku'êkam ije pi'ók kaprîre'ã ar ajwýr kêt kadjy.

¹⁰ Nã bãm ar akrânmã: ar ar ajo iba. Nã bãm ar ar ajo iba mexkumrêx ne ar ar ajo iba. Ar aje Jeju marja, ar ga ne bar akrânmã ar ar ajo iban ijaxwe kêt kumrêx ne. Ar imrânh mexkumrêx. Nã bãm ar katât amijo iba. Gar arým ar ipumû. Metîndjwýnhdjwý ne arým prîne ar ipumû.

¹¹⁻¹² Nã bãm ar ar akunî: o ikrakumrêx ne ar ar ajo iba, ne ar akunîmã ikabên jarên ar amã,

—Kwãrîk wãnh Metîndjwýnh kanga kêt. Gora ar 'ã angrà tÿx, ane.

Ne kam ajte me kaprîmã kum,

—Kwãrîk wãnh akaprî kêt. Metîndjwýnh dja ajo kînh, ane.

Ne kam ajte ar amã,

—Gora ar mã Metîndjwýnh kabênkôt ar amijo aba rá'ã ne, ane.

Ar aje ã anhýrkam godja Metîndjwýnh ar akam kînhkumrêx. Metîndjwýnh ne ar kute gwaj bajo ba djwýnh. Tãm ne amiwýr gwaj

bajuw. Tãm ne kute ar gwaj bapytâr ne ar kute gwaj bajo bamã amiwýr gwaj bajuw. Gwaj bamextire ne õ pyka mexti:re, õ pyka ra:xkam ar babamã ne amiwýr gwaj bajuw. Kadjy dja gar katât amijo aba, Metîndjwýnh ar akam kînh kadjy.

Akubyn kute arkam amikînh jarêh.

¹³ Arým ne bar ar amã Metîndjwýnh kabên jarê gar arým ama. Kam ne bar mã ar akam ikînhkumrêx ne Metîndjwýnhmã amikînh jarê. Djã nã gãm ar mar kajgo got? Kati, nã gãm ar tu markumrêx. Nã gãm ar anhökre kadjwýnhbê,

—Djãm mebêngökre kabên got? Kati, Metîndjwýnh kabên ne ja, ane. Kôt ne gar arê. Metîndjwýnh kabênkumrêx ne ja. Metîndjwýnh ne arým ta kabêno katât ar akrã dja, kam ne gar arým amrânh mexkumrêx mō.

¹⁴ Ê, akmere ar, àpnhîre ar, djãm wãnh Texarônikakam, ar anhō krôkambit ne me ar ar ajo bikêho ba? Kati, mekbê idjaerkamdjwý ne me õ krôkam me ar ar o bikêho ba, pykabê Djudêjakam. Mekbê idjaer kwý ne ar arým Kritu Jejukôt aben pydji. Nhym me kute Jeju mar kêt ar aro bikêho ba. Gar ar anhō krôkam me kute ar ajo bikênhja pumû. Aprakamã ar aje amim Metîndjwýnh marja ne me arîk ar me ajo bikêho ba.

¹⁵ Amrêbê ne mekbê idjaer ta ar Metîndjwýnh kabên

jarênh djwÿnh paro ban kam arÿm Bēnjadjwÿr Jeju bñh kam arÿm ar badjwÿ ar ijo kurê djwÿnh ne. Arÿm o Metîndjwÿnhmã ngryk jadjàn me kunîkam amikrà ar o ba.

16 Mã ne mekbê idjaer mekam amikrà on? Bir, nã bãm ar ije me bajtem, me jamã Metîndjwÿnh kabēn jarēnho itēm nhy m kute me utarmã nhy m mekbê idjaer mã: ar ikukrà ar o ba. Godja me ã anen arek Metîndjwÿnhmã ngryk jadjàro tē:n kam arÿm Metîndjwÿnhmã ngryk jadjàr mex ne. Nhy m kam arÿm Metîndjwÿnh prīne me axwe pãnh meo ajkê.

Kute aro amak'ã kute arkum amijarēnh.

17 Akmere ar, àpnhîre ar, nã bãm ar ar akurūm itēm ngrire ne ar ajo ama: ne. Ne kam ar ije me 'uwtî tūm pyrāk. Nã bãm ar ar ajo aman iba. Ne te ije inhÿtã ar apumūnh prāme. 18 Ne te akubyn ar awÿr imōr prāme. Ibê Paur ne ba te akubyn ar awÿr itēm mã ikràn ikràn ikrà nhy m Xatanaj mã: ar ikukrà.

19-20 Ē, Bēnjadjwÿr Jeju akubyn bōxkam, kuka kōnh gwaj badjām kam, nhy m dja bar mex jarē? Ar ga. Ar ga dja bar ar amex jarē ne kum,

—Be, ar ja ne ar mexkumrêx ne ar ba. Arÿm amar tÿx ne, ane. Be, ar ga dja bar ar ajo idjāmra mō. Ar ije kum ar ajarēnhmã ne bar kam ama ne. Mÿjbê ne ar ikînh djà? Ar ga.

Texarônikakam ar ga ne gar abê ar ikînh djà. Nhy m Metîndjwÿnhdjwÿ dja ar imã ar amex jarē bar kam ikînhkumrêx ne.

3

1-2 Nã bãm axwe ar akam idjumar ne kam inhōkre kad-jwÿnhbê amim,

—Birãm ijamak dja ibî, ane. Kam ne ba ar awÿr Ximoxi janon kam ate: krîbê Atēnakam dja. Gwaj bakamy Ximoxi ar ikôt Metîndjwÿnhmã àpēnh ba. Tãm ne bar ar awÿr ano. Kute memã Kritu'ã ujarēnh ny jarēnho baja tãm ne bar ar awÿr ano. Kute ar amã tÿx jadjàr ne kute ar amã kabēn jarēnhmã ne kute ar amã,

—Arÿm ne gar tu Jeju markumrêx ne. Gora ar 'ã angrà tÿx, anhÿrmã ne bar ar awÿr ano nhy m tē. 3 Birãm me kute ar ajo bikēnh gar arÿm aje Jeju kanga karō ne bar ar awÿr Ximoxi jano nhy m tē, kute ar amã tÿx jadjàrmã ar awÿr ano nhy m tē.

Be, mrãmri godja me arîk ar ba gwaj bajo ajkê. Arÿm ne Metîndjwÿnh gwaj bajã amim karō. Me arîk ar ba kute me baje Jeju maro bikēnhmã ne amim me bajã karō, me kute me bajo bikēnh gu me Jeju'ã bangrà rã'ã jabej amim me bajã karō. Gar arÿm ama.

4 Ar akam ar idjām kam ne bar arÿm ar amã arē. Anhÿr djwÿnh rãm ne bar ar amã arēn ar amã,

—Gora ar ar ikabēn ma. Godja me ar ar ajo bikēnho

ba, ane. Be, kôtô. Nã bãm tu kôn̄h kum irkumrêx gar arÿm ama.

⁵ Kam ne ba ar awÿr Ximoxi jano. Ije ar amar prãm kute ibîn kajgo ne ba ar awÿr ano, ije marmã. Ar aje Jeju kanga kêt jabej ne ba ar awÿr ano. Ar 'ã angrà rã'ã jabej ne ba ar awÿr ano. Nã bãm inhôkre kadjwÿnhbê amim,

—Birãm arÿm godja Xatanaj arkum ar kute Jeju kangamã arkum 'ã apnê nhym arÿm ar kanga. Nhym arÿm ar idjâpênh, ar ije arkum arênhja arÿm kajgo, ane. Nã bãm ã amim ikabên jarênhho ane.

Ximoxi kute ar mex jarênh.

⁶ Nhym bep kati. Nã bãm ar ar awÿr Ximoxi jano nhym ar awÿr tẽn ar akurÿm tẽn bôx ne arÿm ar imã ar ajarênh mextire ne. Bar kam ikîn̄hkumrêx ne. Nã gãm ar tu aje Jeju markumrêx ne 'ã angrà tÿx nhym omÿn bôx ne ar imã arê bar ikîn̄hkumrêx. Nhym ajte ar amã me abê jarê. Nãm ar imã,

—Onÿj ar ar ajo ama ne. Ar kute ar apumÿnh prãmã. Ar kute ar apumÿnh prãm gar gadjwÿ aje ar omÿnh prãm kute aben pyrãk, ane. Be, nãm Ximoxi ã ar ajã ar imã anen ã ar ajarênhho ane.

⁷ Be, akmere ar, àpnhÿre ar, ar aje Jeju mar tÿx ne mã 'ã angrà rã'ãja ne omÿn akubyn bôx ne ar imã arê. O ar imã ar ikîn̄h jadjã. Nãm me ja ar ijo ajkê. Ar ijo ajkê bar idju-mar punure ne kam irekre. Nhym bep ar ga ne gar ar

imã kîn̄h jadjã. ⁸ Jakam ne bar arÿm ajte itÿxkumrêx ne. Ar aje Bẽnjadjwÿr mar ne 'ã angrà tÿx rã'ãkôt ne bar arÿm ajte 'itÿx ne.

⁹ Jakam dja bar Metÿndjwÿnhmã ar akam ikîn̄h jarê. Mÿjkôt ne bar ikîn̄h? Bir, ar akam. Ar aje mar ne 'ã angrà tÿxkam ne bar ikîn̄hkumrêx ne kam gwaj Batÿndjwÿnhmã amikîn̄h jarê. ¹⁰ Akamãt kunîkôt arngro kunîkôt ne bar amikadjy Metÿndjwÿnh ma:ro iku'ê. Ar awÿr ar itêm, gwaj baje aben nhÿtã aben pumÿnh bar ije ôbê ar amã Metÿndjwÿnh kabên jarênhho ino rer kêtja jarênh gar aje pÿrîne amim marmã. Kam ne bar amikadjy Metÿndjwÿnh ma:rbito kuma.

¹¹ Gora gê gwaj Babãmbê Metÿndjwÿnhmê gwaj banhô Bẽnjadjwÿrbê Jeju, gora gê ar ar ijano bar kam wãm ar awÿr tẽ.

¹² Mrãmri ne gar arÿm amã aben jabên ar aba. Gê Bẽnjadjwÿr abenã ar amã karô gar amã aben jabê rax. Amã aben jabê rax ne ar abeno aba. Ne ar amã me kunî jabê, ar amã me kunî jabê rax ne ar aba, ar amã me abê raxo kute ar imã ar ajabê ja pyrãk.

¹³ Kam dja Metÿndjwÿnh arÿm ar ajo tÿx ne, gar arÿm 'ã angrà tÿx ne. Nhym kam Jeju akubyn bôxkam gar ajaxwe kêtka amextire ne ar aba. Gwaj banhô Bẽnjadjwÿr Jeju dja ô me ja kunîo bôx. Ô me ja kunîo bôx gu me bajaxwe kêtka

me Babâmbê Metîndjwýnh kabem bakumex. Gu me baje Jeju mar bakunî ajmâ bakute kêt ne Metîndjwýnh mexo bamexkumrêx ne dja, me Babâm kuka kôn timer dja.

4

Me kute katàt amijo bao Metîndjwýnh kînhmâ.

Rô 12.9, 13.13; Kor 3.5

¹ Be, akmere ar, àpnhîre ar, bar prîne arým ar amâ arê gar arým ama. Ar aje Metîndjwýnh kabênkôt ar amijo aba nhym ar akam kînh kadjy ne gar arým ama. Mrâmri ne gar arým ã anhÿr ar aba. Ba kam ar ije ajte ar amâ arênhmâ. Bênjadjwÿr Jeju djô'ã ajte ije ar amâ arênhmâ.

—Arek ar Metîndjwýnh kabênkôt ar amijo aba râ'ã ne. ² Amrêbê ne bar ar amâ ikabên jarê ga arým ar ama. Bênjadjwÿr Jeju kabênkôt ar amâ ikabên jarê gar arým prîne ama.

³ Metîndjwýnh ne arým ar ajã amim karô. Ar Metîndjwýnh mexo amextire ne ar aba ne ajaxwe kêt ne ar abamã ne ar ajã amim karô. Kam dja gar aprô prâm kêt ne abenbê prôo adjâkînh kêt ne amextire ne ar aba. Nhym me nidjwÿ mjên prâm kêt gar arek ar aba.

⁴⁻⁵ Kam dja gar aprô djwýnh'ÿrbit tu abakumrêx ne ar o aba ne amexkumrêx. Nhym bep me kâtâm, me kute Metîndjwýnh mar kêt me tãm ne me prô prâmkam, kurêkam tu arîk prô'ÿr ba. Nhym bep kati, kwârîk wãnh mekmã nõ.

Nhym bep ar ga dja gar aprô djwýnh'ÿrbit aban 'ã apÿnh ne. Kwârîk wãnh gar krô'ã meo aprô kêt. Kwârîk wãnh gar krô'ã meo amjên kêt. Ne kam arîk ar aba kêt. ⁶ Kwârîk wãnh akamykam amikrà ar o aba kêt ne kubê prôo adjâkînh kêt. Mÿkam? Bir, Bênjadjwÿr Jeju godja mÿjja ja kunîo pãnh ne. Ê, kute o pãnh kêtri ne bar anhÿr djwýnhràam arým prîne ar amâ arê gar ama.

⁷ Be, djãm gwaj arîk ar baba kadjy ne Metîndjwýnh amiwÿr gwaj bajuw? Kati. Arkati, gwaj bamextire ne katàt bamrãnh kadjy. Katàt me bamrãnh ne baje abenbê prôo badjâkînh kêt kadjy ne Metîndjwýnh amiwÿr gwaj bajuw.

⁸ Dja me'ô kabên ja mar prãm kêt djãm mebêngôkre kabên dja me'ô mar prãm kêt ne? Kati, Metîndjwýnh kabên dja mar prãm kêt. Metîndjwýnh ta kute ar amã ta Karô mex janor tãm dja me'ô mar prãm kêt.

⁹ Nã gãm ar amã aben jabê. Ar aje Jeju marja ne gar amã aben jabê. Metîndjwýnh ne ar amã arê gar kam amã aben jabê. Kam dja ba ar amã 'ã pi'ók no'ók kêt ne. ¹⁰ Nã gãm ar amã aben jabê, Matenikam ar kute Jejukôt abeno kamy kunîmê ne gar amã aben jabê. Kam dja ba ar amã,

—Akmere ar, àpnhîre ar, gora arek ar ã anhÿr ar aba râ'ã ne, ane.

¹¹ Ba ajte ar amã arê,

—Gora ar abenkam akabôt katin ar aba. Adjâkrê kêt ne ar aba. Kwârîk wânîh kikrekôt môr ne mÿjja pumûnh ne mÿjja mar ne arênhô aba kêt. Gora anhikrao adjâpênh aba. Tãm ne ba arÿm amrêbê ar amã arê. ¹² Bir, mÿj kadjy dja gar ar adjâpênh aba? Bir, me kâtâm kum ar akînh kadjy. Kadjy dja gar ã ane. Mÿkam ne gar akwÿ ar adjâpênh kêt ne aba? Ar apê ne ate amim mÿjja by ne me 'wÿr kêt.

Jeju akubyn bôxmã.

Kô k 15.51

¹³ Ê, akmere ar, àpnhîre ar, ba ajte ar amã arê, ar aje prîne mar kadjy. Me arÿm tyk tûmja dja ba ar amã arê gar ama, ar akaprî kêt kadjy. Nhym bep me kute Jejukam amak kêtja dja me mrãmri kaprî. Me ja'ô dja ty nhym me ja tu kaprîkumrêx, tyk nhijukri Jeju'ÿr bôx kêt kam. Nhym bep gu me ba dja gu me ã bakaprî anhÿr kêt kumrêx ne.

¹⁴ Jeju tyk ne akubyn tîn. Tãm ne gu me arÿm tu amim kamnhîxkumrêx ne. Dja me tyk ã Jejukôt akubyn tîn ane. Tãm dja gu me kuman tu amim kamnhîxkumrêx ne. Mrãmri godja Metîndjwÿnh me tyk tûmja Jejumê ro'ã meo mô, me kute amim Jeju mar tyk tûmja dja Jejumê ro'ã meo mô. Me kute tu amim Jeju markumrêxja, me tyk tûmja, me tãm godja Metîndjwÿnh Jejumê ro'ã meo mô.

¹⁵ Ê, Bênjadjwÿr ne ar imã arê bar ô'ã prîne ar amã arê, katât ar amã arê. Gu me

batînja dja gu me me tykmã wa kêt. Bênjadjwÿr akubyn bôxkam dja gu me batîn râ'ãja me tykmã wa kêt.

¹⁶ Bênjadjwÿr ta dja kâjkwa kurûm ruw ne kâj bê me bamã akij ne amiwÿr me bajuw. Kadjy mrânîh djwÿnh nhô bênjadjwÿrmê dja ar me bamã akij ne Metîndjwÿnh nhô mÿjja kute poti nhôkre pyrâk kakô. Nhym kam me kute amim Kritu mar tyk tûmja, me kumrêx tyk ne pykakam nôrja dja me kumrêx pyka kurûm katon wabi. Dja me akubyn tîn ne katon wabi.

¹⁷ Gu me batîn râ'ãjamê dja gu me baro'ã wabi. Me batîn ne ar babaja dja gu me batîn ne wabi. Nhym bep me kumrêx tyk ne pykakam nôrja dja me kumrêx akubyn tîn ne kam me batîn râ'ãjamê abenã bôx. Gu me arÿm baro'ã Bênjadjwÿr'ÿr wabi. Metîndjwÿnh godja me baro'ã me babyn Bênjadjwÿr'ÿr me bajo wabi. Kakrâkam dja me babyn Bênjadjwÿr'ÿr me bajo wabi. Gu me kam Bênjadjwÿr Jeju kajpa, kôk djâbêrkam dja gu me kajpa nhym kam kâjkwamã me bajo mô. Gu me kam kôt ar baba. Ar baba râ'ã: ne. Dja gu me Bênjadjwÿrkôt ar babao ino rer kêt mex ne ar baba. Ar baba râ'ã ar baba.

¹⁸ Kam dja gar abenmã ik-abên ja jarênhô aban o ar akaprîbê abenmã kînh jadjâ.

5

Meo bikênhdjâ nhô akati'ã ujarênh.

Mat 24.29; Mak 13.26; Ruk 21.25, A Ped 3.10

¹ Ê, akmere ar, àpnhîre ar, mÿj kadjy dja ba ar amã 'ã pi'ók no'ók ne? Mÿj mytyrwÿ 'ókam nâr mÿj akati 'ókam dja meo bikênh djâ nhô akati me'ÿr bôxmã ne ba ije 'ã ar amã pi'ók no'ókãm? ² Godja me aêrbê Bênjadjwÿr Jeju kute meo bikênh djâ nhô akati me'ÿr bôx. Arÿm ne gar prîne ama. Me aêrbê. Akamâtkam me àkînhî me aêrbê me ûrkwãmã ngjêx ne kute mekbê mÿjjao àkînhô ba. Dja meo bikênh djâ nhô akati ã me aêrbê me'ÿr bôx ane.

³ Kute me nire kra àn tokrykam kute kubê amijo bipdjur kêt ne kubê prôt kêtja pyrâk. Mrâmri godja meo bikênh djâ arÿm ã me'ÿr bôxkumrêx o ane, nhym me kubê amijo bipdjur kêtumrêx. Dja me abenmã,

—Be, arÿm ne gu me badjumar mexkumrêx ne ar baba. Godja mÿjja'ô ajmã me bajo kêtumrêx ne, ane. Me kute abenmã arênh rã'ã nhym me aêrbê meo bikênh djâ nhô akati me'ÿr bôx, Bênjadjwÿr kute meo bikênh djâ nhô akati me'ÿr bôx. Godja me'ÿr bôx nhym me kubê amijo bipdjur kêtumrêx ne 'ô kubê kator kêtumrêx.

⁴ Nhym bep kati, akmere ar, àpnhîre ar, djâm àtykri ar amrânh got meo bikênh djâ nhô akati ar ajaêrbê ar awÿr bôxmã. Kute me àkînhî me

aêrbê me ûrkwã'ÿr mrânh ne ngjêx pyrâk. Nhym bep kati, djâm ar ajaêrbê ar awÿr bôx kêtumrêx ne. Me mÿ ja'ÿrbit dja bôx. Me arîk ar ba'ÿr dja bôx.

⁵ Nhym bep kati, ar ga ne gar a'ukam mrã, ne arngro'ã mrã. Nã gãm ar Metîndjwÿnh kabênkôt ar amijo aban kam kute a'uri ar amrânh pyrâk. Gwaj ba ne gwaj akamâtkam baba kêtumrêx, àtykri baba kêtumrêx. Nhym bep me arîk ba ne me kute àtykri me ba pyrâk.

⁶ Kam dja gwaj a'ukam bamrânhja, arngro'ã bamrânhja 'ã bano tÿx rã'ã ne babibânh kêt ne ar baba. Nhym bep me arîk ar baja, àtykri ar baja dja me wãnh arîk ar ba. Nhym bep gwaj ba dja gwaj ã anhÿr kêtumrêx ne ar baba.

⁷ Nhym bep me Jejubê jãm krãja ne kute arîk akamâtkam me ba pyrâk. Nhym me arîk ar badjwÿ ne me kute me bibânhkam arîk akamât kô tykkam ba pyrâk.

⁸ Nhym bep kati, a'uri gwaj bamrânhja dja gwaj bajaxwe kêtumrêx ne ar baba. Ê, dja gwaj amijã bano tÿx. Xatanaj ne kute gwaj bajaxwe'ã gwaj bamã àpnênh prãmumrêx. Kam dja gwaj amim Jeju mar 'ãno djan arek bamã me abê. Kute mrâmri ne me kute ngônho kubêkã jangjênh nhym me te kute me'ã kamjÿrja pyrâk. Dja gwaj ã baje amim Jeju mar 'ãno badjãm ne bamã me abêo ane. Nhym kam Xatanaj te gwaj bajaxwe'ã

gwaj bamã apnê. Gwaj Jeju 'ãno djan amiwÿr kam ama. Kute mrãmri ne me kute ngônho krãdjê tur nhym me te kute kôo me ikwÿr kajgo ja pyrãk. Dja gwaj ã baje Jeju 'ãno badjãm ne amiwÿr kam amako ane nhym kam Xatanaj te gwaj bajaxwe'ã gwaj bamã apnê.

⁹ Djãm Metïndjwÿnh me bakam ngryk ne kute me bajo bikênh kadjy ne amijo me bapytãn amim me bajã karõ? Kati, kute me bapytãrmã ne me bajo amiptã. Me banhõ Bënjadjwÿr Jeju Kritu ta ne me bapytãn ar me bajo ba.

¹⁰ Ta ne me bapãnh tyn ajte me bakadjy tïn ne. Gu me kôt bakunï batïn ne. Dja gu me arÿm batyk jabej nãr kon batïn rã'ã jabej mrãmri dja gu me bakunï ajte Jejukôt batïnkumrêx ne. ¹¹ Me akubyn tïn dja gar mã abenmã arê. Ne mã o abenmã kïnh jangij ne o abenmã tÿx jangij. Arÿm ne gar ã ane. Jakam dja gar mã ã anhÿr atêm rã'ã.

*Akubyn ajte arkum 'ã karõ.
Gar 6.6; Xim k 5.17*

¹² Ë, akmere ar, àpnhïre ar, dja gar prïne ar kute Jeju nhõ me jao ba djwÿnh kabên ma. Ar ja ne ar prïne ar ar ajo djuw mexo ba, Bënjadjwÿr Jeju kabênkôt ar ar ajo djuw mexo ban ar amã àpênh ar ba, ne ar ar akreo ba. Kam dja gar prïne ar kabên ma. ¹³ Gora ar prï:ne ar kabênja man amã ar abên amã ar kïnh. Ar akrãnmã ar amã àpênhkam dja gar amã ar

kïnhkumrêx ne ar aba. Gora ar akunï abenmã adjãkrê kêt ne amã aben jabên ar aba.

¹⁴ Ë, akmere ar, àpnhïre ar, ba ajte ar ar amã ikabên jarê. Godja me kum ukanga gar mekmã kum,

—On adjãpênh ar aba. On mÿjja kupê, ane.

Godja me kaprï gar memã kïnh jangjê. Godja me kute amim Jeju mar rerek gar mekmã kum,

—On amim Jeju mar mex ne 'ã angrã tÿx, ane.

Gora ar akunï abenmã akabên mexbit jarên abenmã adjãkrê kêt ne ar abeno aba.

¹⁵ Godja me'õ ar ar ajõkam ar amikrão ba ga amipãnh o abikênh kêt ne. Tu ate akrãn ar aba. Godja gar abenkam adjukaprïn ar aban me kunïkam adjukaprïn ar aba.

¹⁶ Gora ar akïnh rã'ã rã'ã.

¹⁷ Gora ar Metïndjwÿnhmã akabên 'ãno dja.

¹⁸ Gora ar myt kunïkôt Metïndjwÿnhmã kum,

—Aje imã mÿjja janorja ne mexkumrêx. Ba akam ikïnhkumrêx, ane. Adjumar mexkam nãr apunukam nãr abikênhkam nãr mÿjja kute ajo bikênhkam dja gar kum ã amijarênho ane ne 'ãno dja. Ar aje mÿjja kunïkam akïnh ne aje kum amijarênhmã ne Metïndjwÿnh ar ajã amim karõ. Nãm ã ar aje Kritu Jeju mar'ã amim karõo ane.

¹⁹⁻²⁰ Dja me'õ Metïndjwÿnh Karõkôt ar amã mÿjja'õ jarê gar aprÿ kêt. Kwãrïk wãnh Metïndjwÿnh Karõ ar amã kabên'õ jarê gar ate akrã kêt.

Dja gar ate akrã nhym arÿm Metïndjwÿnh Karõ ar amã kabên kêt ne. ²¹ Dja gar prïne me kunĩ kabên kabi. Dja me'õ kabên mex jabej gar tu kabên markumrêx ne kabênkôt ar amijo aba. Dja me'õ kabên punu gar tu ate akrã.

²² Be, gora ar rÿm apÿnh mÿjja punu djàri kunĩmã akre rax.

²³ Gê Metïndjwÿnh ta kute me bamã umar mex jarênh djwÿnh prïne amim ar amã mex jadjà gar kam ta mexo amexkumrêx ne ar aba. Me akunĩ dja gar anhĩ pÿnhkôt amexo tuknĩn ar aba. Dja me banhõ Bënjadjwÿr Jeju Kritu akubyn tẽ gu me bamextire ne ar baba. Gu me bajaxwe kêt ne ar baba. Ajmã bakute kêt ne ar baba. Badjumar djãmẽ banhĩmẽ bakarõmẽ ajmã bakute kêt ne ar baba.

²⁴ Metïndjwÿnh ta ne amiwÿr ar ajuw, ta godja ar amã mex jadjà. Mrãmri godja ar amã mex jadjà. Metïndjwÿnh ne kabênkumrêx. Mrãmri dja ar amã mex jadjà gar amexkumrêx ne ar aba.

²⁵ Ê, akmere ar, àpnhĩre ar, ar badjwÿ dja gar Metïndjwÿnhmã ar ijarẽ.

²⁶ Ar aje Jejukôt abeno akamy dja gar idjô'ã aben pa krij.

²⁷ Ba ar amã arẽ, Bënjadjwÿr kabênkôt ar amã arẽ. Ije ar amã pi'òk no'òkja dja gar akamy kunĩmã arẽ.

²⁸ Gê gwaj banhõ Bënjadjwÿr Jeju Kritu ukaprĩkôt prïne ar ajo djuw mex. Tãm ne ja.

Paur kute Texarônikakam me jamã atãri pi'ôk no'ôk ne ja.

Arým ne Paur Texarônikakam ar jamã pi'ôk no'ôk ne. Nhym arým mã me'ô ar'ÿr o tẽ nhym ar arým omũn kam amipãnh Paurmã pi'ôk no'ôk ne kum amijarẽ. Texarônikakam ar kwý kum ukanga rã'ã. Nhym ar kwý meo bikẽnh djã nhõ akati kupa'ã arẽn memã kum,

—Arým ne me bawÿr bõx. Mã dja gu me nẽ? Paur ne arým arẽ, anhÿro kumex. Nhym kam ar abej Paur kuki:j.

Nhym ar kwý ajte amikam umar punu ne Paurmã kum,

—Birãm dja ba Metĩndjwýnh'ÿr ibõx kêt jabej, ane. Nãm ar ã Paurmã amijarẽnho ane nhym kam Paur omũn ajte arkum pi'ôk no'ôk ne. Ar kute Texarônikakam Jeju marjamã ajte pi'ôk no'ôk ne arkum tÿx jadjã. Nãm ar axwe amikam umarjamã kum,

—Kwãrĩk wãnh gar amikam adjumar punu kêt. Metĩndjwýnh ta ne ar amã tÿx jadjã gar 'ã angrã tÿx ne. Nhym me te ar ajo ajkẽ. Adjým, dja Metĩndjwýnh ar ajo ngryk ne meo ajkẽ. Metĩndjwýnh kute meo bikẽnh djã nhõ akati kraxje bõx kêt rã'ã. Dja ĩ bõx. Nhym bep ar ga ne Metĩndjwýnh amijo ar apytã, kute ar apytãrmã ne

amijo ar apytã. Kam dja gar mã 'ã angrã tÿx ne, ane.

Ne kam ajte arkum ukan-gajamã àpênh'ã apnê. Nãm ã Paur arkum pi'ôk no'ôk anen arkum ano. Gwaj 'ÿr Paur kabẽn ma.

1 Ba ibê Paur ne ba ar amã pi'ôk no'ôk ne. Xiramẽ Ximoximẽ ne bar ar amã pi'ôk no'ôk ne. Ar aje krĩbê Texarônikakam amim Jeju mar ne kôt aben pydji-jamã ne bar pi'ôk no'ôk ne. Metĩndjwýnhbê gwaj Babãmmẽ krabê Bẽnjadjwÿr Jeju Kritu arkôt ne gar aben pydji. Ar amã ne bar pi'ôk no'ôk ne.

2 Gê Metĩndjwýnh ar ajo djuw mex, Bẽnjadjwÿr Jeju Kritumẽ Bãmbê Metĩndjwýnh ar ukaprĩkôt ar ajo djuw mex ne ar ar ajo ba ne ar amã umar mex jarẽ, gar adjumar mex ne ar aba.

Paur kute Metĩndjwýnhmã arkam amikĩnh jarẽnh.

3 Mrãmri ne bar mã Metĩndjwýnhmã ar akam ikĩnh jarẽ, akmere ar, àpnhĩre ar. Nã gãm ar arým Jeju mar tÿxo tẽn kam arým akunĩ amã aben jabê rax tẽ. Kam ne bar mrãmri Metĩndjwýnhmã ar akam ikĩnh jarẽ. 4 Kam ne bar ar ajo amra. Apÿnh pyka djari ne bar mekmã ar ajo amra. Me kute Metĩndjwýnhkôt aben pydjijamã ne bar ar ajo amra. Me te kute ar ar ajo bikẽnho ban ar ajaprÿo ba gar aje mã tu Jeju mar tÿxkumrẽx ne mã 'ã angrã tÿx. Tãm ne bar mã memã arẽ.

5 Be, arým ne me kute Jeju mar kêtja ar ajo ajkê. Arým ar amã Metĩndjwýnh jabêkam ar ajo ajkê. Bir, mýj kadjy? Mýjja kute gwaj bajo bikênh gwaj bakaprikôt godja Metĩndjwýnh amim gwaj bakabi ne amim gwaj bajo mex ne. Gwaj bamex ne Metĩndjwýnh kute õ me ja ar o ba'yr babôx ne kam kam ar baba kadjy. Be, ga Metĩndjwýnh kute katàt memã o pãnhja pumũ.

6 Djã nãm Metĩndjwýnh kupa'ã memã o pãnh? Arkati. Nãm katàt kute memã o pãnhmã amim 'ã karõ. Godja Metĩndjwýnh me kute ar ajo bikênhjao ajkê ⁷⁻⁸ gar kam arým ajo bikênhja arým adjumar mexkumrêx ne atyk djã kêt ne. Ar badjwý dja bar idjumar mexkumrêx ne ityk djã kêt.

Mýj akatikam? Bir, Jeju kàjkwa kurũm kute amijo amirĩtkam. Kuwy pòk jabatãnhmẽ kadjy mrãnh djwýnh pymamẽ, tãm dja Jeju amikôt o mõ. Kute ar apãnh meo bikênhmã dja bôx. Me kute Metĩndjwýnh mar kêtõ bikênhmã dja bôx. Me kute Jeju kabên mar prãm kêtja, gwaj banhõ Bẽnjadjwýr Jeju'ã ujarênh ny mar prãm kêtja kute meo bikênhmã dja bôx.

9 Dja prĩne ar apãnh meo ajkê nhym me biknor rã'ã: ne. Tu biknorkumrêx. Godja Bẽnjadjwýr tu abenbê me bajo bikjêrkumrêx nhym me wãnh ba djakam tu wãnh bakumrêx ne Metĩndjwýnh'yr

bôx kêtikumrêx. Ne kam Bẽnjadjwýr pumũnh kêtikumrêx ne mex pumũnh kêtikumrêx ne uma pumũnh kêtikumrêx ne týt pumũnh kêtikumrêx.

10 Be, dja Jeju i bôx. Akubyn me'yr bôx nhym ta õ me ja kunĩ dja me kum mextire jarên kum uma jarên kum týt jarê. Me kute amim Jeju mar kunĩ dja me uma pumũn ari aben pumũn kam kĩnhkumrêx ne Jejumã mextire jarên kum uma jarê. Ar gadjwý dja gar me kudjwa Jejumã mextire jarê. Jeju'ã ar idjujarênhja ne gar tu markumrêx ne. Kam dja gar me kudjwa kum mex jarê.

11 Kadjy ne bar mã gwaj banhõ Metĩndjwýnhmã ar ajarên ar akadjy Metĩndjwýnh 'uw ne kum ikabên. Metĩndjwýnh ne arým amiwýr ar ajuw. Kam ne bar kum,

—Ga aje amiwýr ar 'wýr djwýnh dja ga amikadjy katàt ar krã dja. Ota ar ja katàt mrãnh prãmikumrêx. Ota ar arým tu amim Jeju markumrêx ne kam kum mýjja mexbit kĩnh ne ar o ba. Abê mýjja 'õ bipdjur kêtikôt dja ga katàt ar krã dja. Atýtikôt dja ga ã aro ane. Nã bãm ar ã Metĩndjwýnhmã ar ajarêho ane.

12 Ar aje Jeju marja godja Metĩndjwýnh katàt ar akrã pumjuw nhym kam me ja ar apumũn arým Jejumã mextire jarê. Ar amex pumũnh nhirãm mã Jeju jarêho ba. Nhym gwaj banhõ Bẽnjadjwýr Jeju Kritudjwý dja

ar amexkōt ar apumūn arým
ar akam kīnh ne ta dja ar amā
ar amex jarē. Gwaj banhō
Metīndjwýnh djukaprīkumrēx,
nhym Bēnjadjwýr Jeju Kri-
tudjwý ukaprīkumrēx. Ar
ukaprīkōt dja ar katāt ar akrā
dja.

2

*Kute me'ō ar axwe baja ka-
tormā arēnh.*

¹⁻² Akmere ar, àpnhīre
ar, Bēnjadjwýr Jeju Kritu
akubyn bōx gwaj baje 'ā aben
pydjimā, kam dja gar axwe
amikam adjumar kēt ne ar
aba. Kwārīk wānh gar arīk
abenmā ajēx ne,

—Arým ne gwaj bajo
bikēnh djā nhō akati gwaj
bawýr bōx, anhýr kēt ne kam
adjumar punu kēt. Godja
me'ō arīk 'ēx ne,

—Arým ne gwaj bajo
bikēnh djā nhō akati gwaj
bawýr bōx, ane. Nār kon arīk
'ēx ne,

—Arým ne gwaj bawýr bōx.
Metīndjwýnh Karōkōt ne ba
kuman kam ar amā ikabēn
jarē. Nār kon ijā,

—Arým ne Paur gwaj bamā
pi'ók no'ók ne. Arým ne gwaj
bajo bikēnh djā nhō akati
gwaj bawýr bōx, ane. Kati,
dja gar tu ate akrān ar aba.
Nām me 'ēx ar ba.

³ Kwārīk wānh me'ō arīk ar
amā 'ēx ne ar amā kabēn jarē
gar kōtbit ajamak bēn kēt. Dja
gar tu ate akrān ar aba.

Ē, meo bikēnh djā nhō akati
bōx djwýnhrà m godja me
kato, ne amibē Metīndjwýnh
kurēn axwebit ma. Nhym

kam gormā me'ō katon
kam me kadjy bēnjadjwýr ne
kam ar axwe ban ī axweo
amijo amirīt mex ne. Godja
axweo amijo amirīt kumrēx
nhym kam atāri arým meo
bikēnh djā me'ýr bōx. Kam
godja me'ō ar axwe baja tu
biknorkumrēx ne. Arým ne
Metīndjwýnh me'ō jaxweja
tu biknorkumrēxmā amim 'ā
karō.

⁴ Be, dja me'ō ar axwe
baja arīk 'ēx ne amijo
Metīndjwýnh. Godja me kute
mýjjao metīndjwýnhja kunī
kum kurēn mekbē o akabē,
ne me kute mýjja karō nhipēx
ne kum, “Me Itīndjwýnh”,
anhýr kajgoja kunīo akabē.
Ne kam ta amijā bēnjadjwýr
rax mē. Ne kam Metīndjwýnh
nhō kikremā wadjān nhýn
kam mekmā kum,

—Ibē ne Metīndjwýnh,
ane. Nām arīk 'ēx ne amijo
Metīndjwýnh. Axwekam
arīk 'ēx ne mekmā amijo
Metīndjwýnhho nhý.

⁵ Djām arým ne gar ikabēno
akno? Ar akam idjāmkam ne
ba arým bēnjadjwýr ar axwe
baja ar amā arē gar arým
ama.

⁶ Ē, kraxje bēnjadjwýr ar
axwe baja nhō akati 'ýr bōx
kēt. Gédja ō akati 'ýr bōx
nhym arým axweo amijo
amirīt ne. Nhym bep mýjja
ne mā me banēje bēnjadjwýr
ar axwe baja kukrà, me baje
Jeju mar nēje kukrà. Arým ne
gar mýjja ja ma.

⁷ Mrāmri ne me arým
bēnjadjwýr ar axwe bajakōt
axwebit ma. Axweo kute

amijo amirīt kêt rã'ākam ne me kukām axwemābit amima. Nhy m bep kute me banêje kukrà djwýnhja dja me banêje kukrào dja:n kam mã tẽ. ⁸ Mã tẽ nhy m kam arým axweo memã amijo amirīt. Nhy m kam Bẽnjadjwýr Jeju bôx. Bôx ne kam axwe pãnh akôro pyka mẽ o amrà. Umao dja bôx ne o kubĩ, prĩne o akno.

⁹ Ě, godja bẽnjadjwýr ar axwe baja Xatanaj kaběnkôt bôx ne kam ar ro'ã ar ba. Xatanajmẽ dja ar ar ba nhy m kam bẽnjadjwýr ar axwe baja ar mekmã amimao ba, ar mekmã amimao pôxo ba. Ne kam mekmã mýjja pumũnh kêt nhípêx ar o ba. Kute o me noo biknormã ar mýjja pumũnh kêt nhípêxo ba. Nãm ar mekmã 'êx ba.

¹⁰ Dja prĩne mýjja punu kunõo me noo akno nhy m me kuma. Dja me jamã 'êx nhy m kute mrãmri pyræk, nhy m me kôtbit amak bẽn ne, ajbit ma. Metĩndjwýnh kute me jao biknor'ã amim karõja, me tãm. Metĩndjwýnh kute katàt memã amikaběn jarěnh nhy m me kute mar prãm kêtja, me tãm. Me tãm ne me kum Metĩndjwýnh kaběn mar prãm kêt kumrěx ne kum kĩnh kêt kumrěx nhy m te Metĩndjwýnh kute me utarmã. Kam dja me tu biknorkumrěx ne. ¹¹ Nãm Metĩndjwýnh katàt mekmã amikaběn jarě nhy m me mar prãm kêt ne kum 'êxnhĩbit kĩnh ne. 'Êxnhĩbit mar prãm nhy m kam me kute 'êxnhĩbit mar kadjy me kanga.

Me kute 'êxnhĩbit marmã me kanga. ¹² Mýkam? Bĩr, nãm te Metĩndjwýnh mekmã amikaběn katàt arě, nhy m me kum axwebit kĩnh ne. Kam dja Metĩndjwýnh me jamã axwe pãnh jarěn me biknor djã'y r me ano.

Me kute Metĩndjwýnh kukràdjã'ã ngrã tỳxmã kute arěnh.

¹³ Akmere ar, àpnhĩre ar, nhy m bep ar ga ne gar atemã. Ar ga ne Bẽnjadjwýr Jeju kum ar ajabê:kumrěx. Metĩndjwýnh ne amijo ar apytã, kute ar apytãrmã ne amijo ar apytã. Amrěbê mýjja kěttri ne amijo ar apytã, ar aje tu Metĩndjwýnh kute katàt amikaběn jarěnh markumrěx nhy m Metĩndjwýnh Karõ kute katàt ar akrã djar kadjy ne amijo ar apytã. Kam ne bar mã Metĩndjwýnhmã ar akam ikĩnh jarě.

¹⁴ Kadjy ne amiwýr ar ajuw. Ar amã idjujarěnh kôt, Jeju'ã idjujarěnh nykôt ne amiwýr ar ajuw. Gwaj banhõ Bẽnjadjwýr Jeju Kritu ne kute umao, mexo, raxo mýjja kunĩ jakrenh gwaj kôt badjwý ã baje anhýrmã ne amiwýr gwaj bajuw.

¹⁵ Ě, akmere ar, àpnhĩre ar, kam dja gar 'ã angrã tỳx ne. Ar ije ar amã prĩne Metĩndjwýnh kukràdjã jarěnhja dja gar ajamako mar tỳx mex ne. Ar ije pi'ók no'ôkkam ar amã arěnh ne ije ijajkwakam ar amã arěnhja tãm dja gar ajamako mar tỳx mex ne mã ama.

16-17 Be, gwaj banhõ Bēnjadjwyr Jeju Kritu ne kum gwaj bajabêkumrēx. Nhym Metīndjwynthbê gwaj Babāmdjwý kum gwaj bajabêkumrēx. Nām tu kum gwaj bakaprīn gwaj bamā tỳx jadjār rā'ā: rā'ā ne. Gwaj kam batỳxo ino rer kêt rā'ā ne. Nhym kam arỳm gwaj bamā mỳjja mex jarē gwaj kam amim kamnhīxbê ar kadjy baba.

Gê Metīndjwynthmē krabê Jeju Kritu ar prīne ar amā kīnh jadjàn ar amā tỳx jadjà. Gar kam arỳm akabēn mexkumrēx ne ar aban apỳnh mỳjja mex djāribit kupê.

3

Ar kute Metīndjwynthmā Pauro à'wỳrmā kute arēnh.

1 Ē, akmere ar, àpnhīre ar, Metīndjwynthmā ar ijarē gê Bēnjadjwyr djwynth'ā ar idjujarēnhja pyka kunīkôt ajmā gê me kuman tu amim Jeju kamnhīxkumrēx gê me kum mextire jarē. Gora gê me kute me apyrāk ne ar ba. Ar ga ne gar Metīndjwynth'ā ar idjujarēnhja man tu amim Metīndjwynth markumrēx ne. Nhym kam ar akam me ja ar apumūnh nhirām ar akôt Metīndjwynthmā mextire jarē. Gora gê Bēnjadjwyr'ā ar idjujarēnhja ā pyka kunīkôt bimānh ane.

²Gora ar ajte Metīndjwynthmā ar ijarē gê on me axwemē me kabēn punubê ar ipytà gê me ar ibīn kêt. Djā nām me kunī Jeju ma got me ar imā kabēn

mex ne? Kati, kam dja gar ajte Metīndjwynthmā ar ijarē.

³Nhym bep ar ga. Ar ga dja Bēnjadjwyr ar amā tỳx jadjàn ar anēje axwe djwynthbê Xatanaj kukrà. Mrāmri dja ā ane. Arỳm ne ar amā arē. Djām Metīndjwynth kabēn krāptī got? Kati, Metīndjwynth ne kabēnkumrēx. Mrāmri ne arỳm ar amā arē, mrāmri dja ar amā tỳx jadjàn ar anēje axwe djwynth kukrà.

⁴Arỳm ne bar ar akam ikīnhkumrēx. Ar aje Bēnjadjwyr djwynth kabēn mar ne kôt ar amijo abakam ne bar arỳm ikīnhkumrēx. Amrēbê ne gar amikam ar ikabēn man arỳm kôt ar amijo aba. Mrāmri dja gar arek ā anhỳr rā'ān tu ar ikabēn man kôt ar amijo aba. Arỳm ne bar prīne ar amā ikato. Kam ne bar ar akam ikīnhkumrēx.

⁵Gê Bēnjadjwyr ta ar amā Metīndjwynth jabê kadjy ar amā arē. Gar kam amā Metīndjwynth jabêkumrēx. Gê ta ajte ar amā arē, gar aje 'āno adjām ne aje kanga kêt kadjy ar amā arē. Gar kam aje Kritu pyrāk gê me te ar ajo ajkê gar kanga kêtumrēx.

Arkum ukanga nēje kute ar akre.

Ep 4.28; Tex k 4.11

⁶Ē, akmere ar, àpnhīre ar, Bēnjadjwyr Jeju Kritu kabēnkôt dja bar ar amā ikabēn 'ō jarē. Dja ar aje Jejukôt abeno akamy kwỳ kum ukangan àpēnh prām kêt jabej gar rūm arkum akre rax. Ar kute ar ikabēn mar

kêtkam dja gar rûm arkum akre rax.

⁷ Arÿm ar aje mar. Ar aje ar ijã amijakre ne ar idjãpêho adjãpênhmã, arÿm ne gar ama. Djãm ar akam ar idjãm kam ar idjãpênh kêt ne ar iba. Arkati. ⁸ Ar ar idjãpênh ra:xja pumũ. Nã bãm ar prĩne mÿjja kupê. Arn-gro'ã akamãtkam ar idjãpênh iba. Nã bãm ar amim apê. Ar ije pi'òk kaprĩre'ã ar ajwÿr kêt kadjy. Nhÿnh ne me'õ kute ar ijo djuw mex'õ bar ije kum o pãnh kêt? Arkati.

⁹ Nã bãm ar ã ane. Ar aje ar ijã amijakren ar ikôt amijo abamã. Jeju Kritu kute ar ijanor pumũnh nhirãm ren ate ikrãn arek ikrĩ nhym me ren ijo djuw mex kajgo nhym ren mrãmri kôt. Nhym bep kati, ar ba ne bar idjãpênhbit iba, ar aje ar idjãpênhkôt ar ipumũnh ne aje ar ijã amijakremã. ¹⁰ Ar akam ar idjãm kam ne bar arÿm ar amã,

—Godja me'õ àpênh prãm kêt kwãrĩk wãnh gar kum õ kwÿ krên djã nhõr kêt, ane.

¹¹ Ar akam ar akwÿ ne ar àpênh prãm kêt kumrêx ne ar ba bar arÿm kuma. Nãm ar mÿjja kupênh kêt ne kam kikre kabe'ã kabên prãm kadjybit ar ba. ¹² Ê, ar prĩne ikabên ma. Bẽnjadwÿr Jeju Kritu kabênkôt ne bar arkum ukangajamã ikabên jarê ne àpênh'ã arkum apnê ne arkum,

—Dja gar akrãnmã adjãpênh ar aba. Ar anhõ kwÿ krên kadjy adjãpênh ar aba, ane.

¹³ Be, akmere ar, àpnhĩre ar, ar akunĩ dja gar amrãnh mexja kanga kêt. Ar akunĩ dja gar amrãnh mexkumrêx ne.

¹⁴ Godja me'õ ar ikabênja mar prãm kêt, ar ije ar amã 'ã pi'òk no'òkja mar prãm kêt gar 'ãno djan omũn kum akre rax. Kute on amim kator ne pijãm kadjy. Kadjy dja gar 'ã ano tÿx ne 'ãno djan omũ. ¹⁵ Djãm ar aje o akurê djwÿnhmã? Kati, ar aje o akamykam dja gar abên djãnh no katio bit kum akabên ne kum,

—On tu Metĩndjwÿnh kabên markumrêx ne kôt ar amijo aba, ane. Dja gar ã kum ane.

Kabên jarêho ino rer.

¹⁶ Gê Bẽnjadwÿr kute memã umar mex jarênh djwÿnh ta ar amã umar mex jarê gar mã adjumar mexbit man o aba gê te mÿjja ar ajo ajkê gar mã adjumar mex ne ar aba. Gê Bẽnjadwÿr amimê ar ar ajo ba.

¹⁷ Aje, ibê Paur ne ba ar amã pi'òk no'òk ne. Ê, ba ne ba inhikrao pi'òk no'òk ja ngrire no'òk ne o ino re. Ije memã pi'òk no'òk kunikôt ne ba ã pi'òk no'òk kryre o ane.

¹⁸ Gê gwaj banhõ Bẽnjadwÿr Jeju Kritu prĩne ukaprĩkôt ar ajo djuw mex. Tãm ne ja.

Paur kute Ximoximã pi'ôk kumrêx no'ôk ne ja.

Paur ne krabê Ximoximã pi'ôk no'ôk ne. Mýjkôt ne o kra? Jejukôt. Kute kum arênh nhym kute tu amim markumrêxkôt ne o kra. Nhym kam arkum aben kînhkumrêx ne.

Nhym kam Paur kumrêx ne krîraxbê Epexukam bôx ne kam ar memã Metîndjwýnh'ã ujarênh ba ne kam tẽ. Nhym kam Ximoxidjwý arým kam bôx. Kam tẽn bôx ne kam ar kam memã 'ã ujarênh ba, memã Jeju jarênh ba. Nhym me kwý arým prîne amikajmãtã Jeju ma. Nhym bep ar kwý ne ar arîk 'êx ne kute amijo Jeju mar. Ar kute mar kêtumrêx ne arîk 'êx ne memã mýjja jarê. Nãm we ar,
—Kwãrîk wãnh abenwýr môr kêt, ane. Ne,

—Mrywã kur kêt, ane. Nãm ar ã kupa'ã me akre ar o bao ane. Ar ja 'ã ne Paur Ximoximã kum,

—Dja ga akabêno ar ity gê ar anhikrê, ane. Ne kam ajte me kute amim Jeju mar'ã kum karõ ne kum,

—Ë, Jeju nhõ me jao ba djwýnhmẽ me atãri àpênhjamẽ gêdja ar katàt mrãn memã Metîndjwýnh'ã ajarê, ane. Ne kam Ximoximãdjwý kum,

—Ë, gadjwý, gadjwý dja ga katàt mrãn Metîndjwýnh kabênkôt prîne memã arê, ane.

Ne kam ajte me'ã kum karõ, me Metîndjwýnh kabênkôt katàt mrãnhmã, me mymẽ me niremẽ me ari memã àpênh kajgo ar bajamẽ me 'uwtimẽ, me kunĩ. Me kunĩ ne me Metîndjwýnh kabênkôt katàt mrãnhmã ajte Ximoximã me'ã karõ. Ne kam me'ã kum pi'ôk no'ôk ne kum ano. Tãm ne ja.

1-2 Akmere Ximoxi, ba ibê Paur ne ba amã pi'ôk no'ôk ne. Ximoxi, ikra djwýnh, amã ne ba pi'ôk no'ôk ne. Ije amã Jeju jarênh ga tu aje amim markumrêx kôt ne ba arým ajo ikrakumrêx ne. Ba ibê Paur, ne ba amã pi'ôk no'ôk ne. Djãm ba ne ba Jejumã idjãpênh? Kati, Metîndjwýnhmẽ Kritu Jeju ar ta ne ar imã idjãpênh jarênh ijano, ije memã 'ã idjujarênhmã ijano. Metîndjwýnh, kute gu bapytâr djwýnhjamẽ Kritu Jeju gu baje amiwýr kam amakjamẽ, ar ta ne ar imã kabên jarê ba kam arkum idjãpênh iba.

Be, gê Metîndjwýnh ajo djuw mex. Kritu Jeju gu banhõ Bênjadjwýrmẽ Bãmbê Metîndjwýnh ar ukaprîkôt ajo djuw mex ne ar ajo ba. Gê arkum akaprĩ ne amã umar mex jarê, ga kam adjumar mex ne ar aba.

Kute Metîndjwýnh kabên jarênh djwýnh 'êxnhĩ bôxmã arênh.

Rô 16.17; Xim k 6.3; Xit 1.10

³ Ë, dja ga arek Epexukam djan nêje ar kukrà. Wãnh ne

ar kwÿ arîk kupa'ã ar memã arêno ba, Metîndjwÿnh kabên kupa'ã ar memã arêno ba. Dja ga nêje akabêno ar ity. Nã bãm itêm kutã, pykabê Matenimã itêm kutã amã ikabên jarên kam arÿm ajbir ajte ar'ã amã pi'òk no'òk ne ano.

⁴ Dja ga arkum,

—Kwãrîk wãnh ar me tûmre'ã ujarênh kajgomê me akukãmãre nhidji me kute tûmrãm abenmã arênhja kwãrîk on wãnh nõ. Kôt ne me abenmã kabên ar ban kam me kute amim Metîndjwÿnh mar ne 'ãno ãm kêt. Tãm dja on wãnh nõ, ane.

⁵ Akmere Ximoxi, mÿj kadjy ne ba amã ikabên ja jarê? Bir, me kum aben jabê kadjy. Godja me òkre kadjwÿnhbê axwe 'ò nør kêt ne kute amikam axwe 'ò mar kêt kam arÿm kôt kum aben jabê. Ne kam ajte me kute mrãmri amim Jeju markumrêx kôt ne me kum aben jabê. Kadjy ne ba amã ikabên ja jarê.

⁶ Bir be, me kwÿ arÿm kute ja mar prãm kêt kam arÿm kabên kajgoo kumex, ne abenkam kangao kumex. Jabit ne me kuma. ⁷ Djãm me ja kute mÿjja mar got. Kute Môjdjê kukràdjã mar kêtjakam kukràdjã kupa'ã ar memã arêno ba. Ar ta ne ar amijo memã mÿjja'ã ujarênh djwÿnh ne. Ne kute memã,

—Mrãmri ne ba ije me amã arênhja. Kôt ne ba me amã arê, anhÿr ar o ba. Bep kati, ar kute ta amikabên mar kêt ne Môjdjê kukràdjã mar kêt.

⁸ Be, Môjdjê kukràdjã ne mexkumrêx. Gu arÿm kuma. Ne ren ar kuman kôt ar amijo ba nhym arÿm rãn mexkumrêx. Nhym bep kati, ar ja kute mar kêt ne ar kupa'ã memã arênh ar o ba.

⁹ Be, nhÿnh me jamã ne Môjdjê kukràdjã? Djãm me kute katât amijo bajamã? Kati, me kute axweo amiptarjamê, me amakkre kêtjamê, me kute Metîndjwÿnh mar prãm kêtjamê, me axwejamê, me kute mÿjja punubit mar prãmjamê, me kute Metîndjwÿnh japryjamê, me kute nãmê bãm ar parjamê, me kute me parjamê ¹⁰ me prõ nør mjên prãmjamê, me my ta kute aben nÿno bajamê, me kute mekbê krao àkÿnhjamê, me 'êxnhÿjamê, me kute me kà mex jarênhjamê, nør me kute mÿjja amiptar, Metîndjwÿnh kute katât memã amikukràdjã jarênh ne mekbê mÿjja puma nhym me kute o amiptarjamê. Me ja kunÿ kadjy ne Môjdjê kukràdjã. Gu arÿm kuma.

¹¹ Nà, Metîndjwÿnh amikabên nykôt katât memã amikukràdjã jarê. Djãm kabên ny punu got. Axwe mextire. Metîndjwÿnh ne mexo, umao me rer mex ne. Nhym kabên nydjwÿ ã mexo, umao ane. Nhym kam ta, Metîndjwÿnh kÿnh tire ta ne imã amijã ujarênh ny jarên ijano ba kam ô'ã memã arêno tẽ, memã 'ã idjujarênh tẽ.

Kritu kum Paur kaprÿ ne

kute àpênh 'ã mênh.

12 Ê, akmere, mrâmri ne Kritu Jeju gu banhô Bênjadjwÿr amim idja. Kum idjâpênhmã ne amim idja. Nãm amikajmã'ã ima, ije 'ã ingrà tÿx ne kanga kêtã kôt tu iman amim idjan imã idjâpênh jarê.

—Dja ga imã apê, ane. Ne kam kadjy imã tÿx jadja ba kam kum idjâpênh mex ar iban kôt kum amikînh jarê. Mrâmri ne Kritu Jeju imã mexkumrêx ba kam kum amikînh jarê.

13 Amrêbê ne ba Jeju japrÿ ar o iban arîk ùno iban Jeju nhô me jao ibikênhô iba. Nã bãm te Jejukam ijaxwe nhym tu kum ikaprînh kam amim idja. Nà, mrâmri ne tu kum ikaprî. Kraxje ije amikajmã'ã Jeju mar kêtã ije amimar kêt nhym bi kum ikaprî. 14 Nãm gu banhô Bênjadjwÿr tu ukaprîkôt kum ikaprî raxkumrêx ne prîne ijo djuw mex. Djãm ukaprî kêt got. Kum ikaprî rax ba arÿm jakam ije amikajmã'ã amim markumrêx. Ije amikajmã'ã Kritu Jeju markumrêx ne imã abê:kumrêx.

15 Ê, mrâmri ne me abenmã kum,

—Kritu Jeju arÿm pykamã ruw, kute me axwe pytãrmã ne ruw, ane. Mrâmri ne me abenmã arê. Kabên ja dja me tu markumrêx ne amijamakkrekam kunhô. Be, kute me axwe pytãrmã ne pykamã ruw.

Ba ne ba ijaxweo me axwe kunî jakre. 16 Te ijaxwe

rax nhym bi kum ikaprî rax ne. Jeju Kritu kute akrãnmã meo tẽm nhym me kute mar kadjy. Te ijaxwe raxo ije me kunî jakrenh nhym mã Jeju kute akrãnmã prî'ã ijo tẽmja pumû. Mÿkam? Godja me'ô kute ijaxwe pyrãk ne kute Jeju japrÿ jabej dja ikôpdji'ã ã ikudjwa anen tu amim Jeju kamnhîxkumrêx ne kam ikudjwa tyk nhijukri tîn rã'ã rã'ã kadjy. Kadjy ne Jeju kum ikaprînh akrãnmã prî'ã ijo tẽ. Kam ne ba amã,

—Jeju kute me axwe pytãrmã ne pykamã ruw, ane.

17 Be, Metîndjwÿnh djukaprîja pumû. Kumã dja me rax jarê. Djãm bênjadjwÿr ngri got. Dja memã Bênjadjwÿr rax rã'ã: rã'ã Bênjadjwÿr rax. Dja tyk kêtumrêx ne. Me kute noo omûnh kêtumrêx ne. Kubê Metîndjwÿnh pydji. Atemã 'ô kêtumrêx. Kumã dja me rax jarên kum uma jarên mex jarê. Dja me kum arênh rã'ã: rã'ã ne. Mrâmri. Tãm ne ja.

18 Ê, ikra Ximoxi, akmere, ba arÿm amã ikabên jarê. Gora ikabên ja ma. Amrêbê ne me Metîndjwÿnh kabên jarênh djwÿnh adjâpênhmã akabin prîne adjâpênh'ã amã karô. Kôt ne ba amã ikabên ja jarê. Ê, dja ga ar ikabên ja man kôt atÿx ne. Ê, ba me abenwÿr prôt'ã atÿx jakre. Ê, gora atÿx. Gora atÿx ne amã me uma kêt ne kãj bê memã Metîndjwÿnh kabên jarê gê me amikajmãtã kuma. Kute me tÿx kum me uma kêt ne tu kute abenwÿr prôtja pyrãk.

19 Nà, dja ga ã anen Jeju'ã angrà tỳx ne amim mỳjja mexbit man kôt amijo aban kam amikam ajaxwe 'õ mar kêt kumrëx ne ar aba.

Nhym bep me kwỳ ne me arỳm Jeju'ã ngrà tỳx kêt ne kôt amijo ba kêt ne kam arỳm kangan amijo ajkê. 20 Be, Imenemë Arexārimë ne ar arỳm Jeju kangan amijo ajkê. Arỳm ne ar amijo ajkê. Kam ne ba arỳm Xatanajmã ar kanga, ar kute Jeju japrỳ kêt kadjy ne ba arỳm kum ar kanga.

2

1 Be, akmere, ba amã arë ga aman amũ idjô'ã memã arë. Dja me Metĩndjwỳnhmã mã kabën ne kum me kunĩ jarë. Mã ne mete Metĩndjwỳnhmã kabën kute? Dja me kum aben jarën kum abeno a'uw. Ne kam jãm meo akëx ne me jadjwỳ kum meo a'uw. Ne kôt kum òdjành jarën kum amikĩnh jarë. 2 Nà, dja gu me kum pykakam me bēnjadjwỳr rũnhjao a'uw ne kam ajte me bēnjadjwỳr kry kute meo ba jadjwỳo a'uw.

Mỳkam? Bir, me kute akrānmã me bajo ba gu me badjumar mex ne ar baba kadjy. Kam dja gu me Metĩndjwỳnh kabēnkôt ar baba ne kôt ar amijo baba katāt ne. 3 Be, me ã kute Metĩndjwỳnhmã kabēno anhỳrkam mexkumrëx. Kam

dja Metĩndjwỳnh mekam kĩnhkumrëx. Metĩndjwỳnh kubê me bapytār djwỳnh dja mekam kĩnhkumrëx.

4 Nà, kute me kunĩ pytār prām kumrëx. Nām arỳm memã katāt kabën nhym me kute tu markumrëxmã. 5 Nà, Metĩndjwỳnh pydjii ne kam ajte kute Bām'ã me bamēnh djwỳnh pydjii, kubēngôkre,* kubê ne Kritu Jeju. Me bajaxwekam ne gu me Metĩndjwỳnh'ỳr babôx kêt ne. Nhym kam kra ta amijo kubēngôkren me bawỳr bôx ne kam Bām'ỳr me bajo bôx. Gu me kam arkôt baba. Kute Bām'ỳr me bajo bôx djwỳnh pydjii. Atemã 'õ kêt, kubēngôkre, kubê ne Kritu Jeju.

6 Jeju ta, kute memã amikangan me kunĩ pānh tyk, tām ne amrēbē Metĩndjwỳnh 'ã akati jakre nhym arỳm 'ỳr bôx nhym kam arỳm amijo aptàn memã amikangan me kunĩ pānh ty, me kunĩ kute mar kadjy. Me kunĩ kute,

—Mrāmri Metĩndjwỳnh kum me bajabên kute me bapytārmã, anhỳr kadjy. Kadjy ne ty.

7 Kam ne Metĩndjwỳnh ijano ba tē. Ba ikumrëx itēm ne ije memã Metĩndjwỳnh kute me utār jarēnhmã. Jeju kute ijanorkôt ne ba me bajtemdjwỳ'ỳr tēn bôx ne memã kāj bē Metĩndjwỳnh'ã ajarë. Nã bām memã Metĩndjwỳnh kabën

* 2:5 Kritu ne amijo kubēngôkre kute mrāmri ne apỳnh me õ pyka djari kunĩkôt me kunĩ: bēngôkreja pyrāk. Kubē kã jakamē me kakrātykmē me babēngôkremē ne me kunĩ: bēngôkre. Me kamrômē me kukràdjã kunĩ kubēngôkreo aben pyrāk. Jakam dja ga Karō 17.26 jarën ama.

katàtja, 'êxnhĩ kêtja jarë nhym me amikajmã'ã kuma. Kadjy ne ijano ba tẽ. Mrãmri ne ikabënja. Ijêxnhĩ kêtikumrëx.

⁸Ije, ije ar amã Metĩndjwýnh jarënh gar aje kum akabënmã ba ate o akno. Ba akubyn ar amã arë gar ama.

Dja pyka kunĩkôt mete abeno bikprõnhkam me my Metĩndjwýnhmã kabën. Dja me prĩne Metĩndjwýnhmã amijarë. Me mexo mexkumrëx, me kute mýjja punu 'õ mar prãm kêt, me ja dja me kum kabën. Nhym bep me ngryknhĩ, me kute kabëno aben japanh, me tãm dja me kum kabën kêt ne.

Me nire kute akrãnmã amijo bamã.

Kô k 14.34; Xit 2.3; Ped k 3.1

⁹⁻¹⁰Nhym me niredjwý. Dja me nire kute Jeju marja akrãnmã amijo ba mexkumrëx, kwãrĩk wãnh amimex ne me my nokam mrãnh kêt. Dja ga me apijãm ne ar aba. Mýkam dja ga me akrãkãbito mex? Nã gãm me amikakrwýnhmẽ akunhêrmẽ angãmẽ kubëkã mexmẽ o amimex ne ar aba. Me akrãkãbit ne mex. Me my nomã amrãnh kadjybit aje amikrã ngrãnh, amikakrwýnh, ne amimex, ja ne punu. Bep kati, me nire kute,

—Ba ije Jeju mar, anhýrja dja apýnh kabën mexo amiptàn o amimex.

¹¹Me kute Metĩndjwýnhkôt abeno bikprõnhkam dja me nire anhikrên nhýn

Metĩndjwýnh kabën maro nhý. Akrãnmã dja me Jeju nhõ me jao ba djwýnh kabën maro nhýn amijamakkrekam kunhõ. ¹²Kwãrĩk wãnh me nire dja me me my jakre kêt ne me mymã kabën jarënh kêt ne. Nhym bep me my gédja me me niremẽ me mymẽ me akre nhym me nire anhikrên me kabën maro nhý.

¹³Mýkam? Bir, Metĩndjwýnh ne mybê Adão kumrëx nhipêx ne kam atãri nibê Ewa nhipêx ne. ¹⁴Be djãm Xatanaj ne Adão noo akno? Kati, nija ne noo akno. Nhym kam nija arým Metĩndjwýnhkam amikrã. Be, kam ne ba amã,

—Kwãrĩk wãnh me nire dja me me my jakre kêt, ane.

¹⁵Nija ne te Metĩndjwýnhkam amikrã nhym mã Metĩndjwýnh kum me nire jabëkumrëx ne me kra bixadjwýr kutã me utã. Me nire kute Jeju marja gédja me Jeju 'ãno dja ne mã kum me abëkumrëx ne kute mýjja punu 'õ mar prãm kêtka gédja mexo mexkumrëx ne mã me my nomã mrãnh kêt. Godja me ã kute anhýr jabej nhym Metĩndjwýnh me kra bixadjwýr kutã me utã nhym me kra me bĩn kêt ne.

3

Kute ar kute Jeju nhõ me jao ba djwýnhmã 'ã karõ.

Xit 1.6

¹Be mrãmri ne me abenmã kum,

—Gédja me'õ kute meo ba prãm jabej, kute Jeju nhõ me

jao ba prãm jabej, mrãmri mexkumrêx. Nà, mrãmri mexkumrêx. Nà, kôt ne me kute arênhja.

² Be, mã gêdja Jeju nhõ me jao ba djwýnh kute? Me axwe kêt ne kute amijo ba mextire nhym kam me me'ã kabên kêtja, me prõ pýnh, me bixaêr punu kêt, me kute amipnênh ne ar ba, me kabôt kati, me kute meo djuw mex prãm, me kute memã Metîndjwýnh'ã ujarênh prãm, me ja gêdja me Jeju nhõ me jao ba.

³ Kwãrik wãnh me kum kadjwati kangô* djãnh, me àkrê, me kute kabêno me apanh prãmja, me kute pi'ók kapri-bit mar ne kute amim o àptàrja, kwãrik wãnh me ja gêdja me meo ba kêt ne. Bep kati, me ukaprimê, me kute umar mex marja dja me Jeju nhõ me jao ba.

⁴ Dja me'õ meo ba prãm jabej dja kumrêx amim prõmê kra jakre, ne arkum mrãnh mextire gê ar omün kam adjwýnhdjwý kôt mrãnh mexkumrêx. Dja amim ar jao ba mex nhym kra amakkre mex ne kabênkôt ar amijo ba nhym kam arým kôt Jeju nhõ me jao ba. ⁵ Nok ren me'õja ar meo ban kam prõmê kra jakre kêt-kumrêx ne kam Metîndjwýnh nhõ me jabit me akre, mã gêdja on? Mã gêdja kam nê? Ije, mýkam ne prõmê kraja ar o ba mex kêt nhym kra jaxwe rá'ã? Ije kum bep

nãm ren amim prõmê krawã kumrêx jakren kam ren kôt Metîndjwýnh nhõ me ja jakre. Mýkam ne prõmê krawã ar o ba kêt ne kam Metîndjwýnh nhõ me jabit ar o ba?

⁶ Kwãrik wãnh me'õ ajbir kute Jejuo aminhõ ny'õ'ã Jeju nhõ me jao ba djwýnh mênh kêt. Mýkam? Bir, kute amiraxo àmra nhym kam ren Metîndjwýnh kute o bikênh karõ dja me kute Jejuo aminhõ ny'õ'ã meo ba djwýnh mênh kêt. Ne ren amiraxo amra nhym ren Metîndjwýnh o ajkê. Mrãmri kute Xatanajo bikênhja pyrãk. Xatanaj kute amiraxo àmra nhym kam Metîndjwýnh kute pri-ne o bikênhja pyrãk. Ne ren me'õ ajbir kute Jejuo aminhõ ne ren meo ban ren amijo amra, Xatanajkôt amijo amra nhym ren Metîndjwýnh adjwýnhdjwý o ajkê.

⁷ Nhym bep kati, Jeju nhõ me jao ba djwýnh dja amijo ba mextire nhym kam me kâtãmdjwý kum kïnh ne kum mex jarê. Nãm ren arik ar ba nhym kam me kâtãm rãn 'ã kabên ne. 'ã kabên nhym kam rãn Xatanaj ikôta, Xatanaj meo ba djwýnhja nhikôta.

⁸ Nhym Jeju nhõ me jao ba djwýnh jatãri me àpênhjadjwý dja me katãt mrã gê me me'ã kabên kêt. Dja me kabên mexmê me kabên punuo aben nhikjê kêt. Dja me

* **3:3** Mýjja me kute o kôm ne kôt bibãnh kunja, kadjwati kangômê uba kangômê, mýjja kangô kuní ne me kum kadjwati kangô jarê. † **3:8** Mýjja me kute o kôm ne kôt bibãnh kunja, kadjwati kangômê uba kangômê, mýjja kangô kuní ne me kum kadjwati kangô jarê.

kum kadjwati kangô† djành kêt. Kwârîk wānh gê me pi'òk kaprî prāmebit me noo biknor prām kêt. ⁹ Dja me amim Metîndjwýnh kukràdjà markumrëx ne 'ã ngrà tỳx ne. Metîndjwýnh kute me bamābit amikukràdjào amirîtja, kukràdjà tāmbit dja me 'ã ngrà tỳx ne maro ba ne mỳjja mexbit mar ar o ba. Mỳjja mexbit mar ar o ban kam amikam axwe 'õ mar kêt. Kadjy dja me Metîndjwýnh kukràdjà'ã ngrà tỳx ne ar o ba. ¹⁰ Dja me Jeju nhõ me jao ba djwýnh jatāri me àpênhja kumrëx kabi nhym me kabën mex ne kam ar kôt àpênh ba. Godja me mrāmri mexkumrëx jabej ne kam arým àpênh ar ba.

¹¹ Nhym Jeju nhõ me jao ba djwýnh jatāri me àpênh prōjadjwý. Me adjwýnhdjwý dja me katāt mrā gê me me'ã kabën kêt. Dja me me kà mex jarēnh prām kêt. Dja me bixaêr punu kêt ne ar ba. Dja me prīne mrānh mextiren kabën pýnh ne arē. Dja ã Jeju nhõ me jao ba djwýnh jatāri me àpênh prōja ã ane.

¹² Be, Jeju nhõ me jao ba djwýnh jatāri me àpênh gêdja me prō pýnh ne. Dja me õ kikre kumrëxkam amim ar ja jakren arkum mrānh mexkumrëx gê ar omūn kam adjwýnhdjwý kôt mrānh mexkumrëx. Dja me amim krao ba mexkumrëx gê ar

kabën mexkumrëx ne ar ba. ¹³ Godja me atāri me àpênhja mrāmri àpênh mex ne kam arým memā amimexo amirît nhym me kātāmja arým me mex pumūn kam kum me kīnh. Gêdja mekam amikam pijām kêt ne kāj mā djan tu memā Jeju'ã ajarē. Me kute amim Kritu Jeju mar tūmkam tu memā 'ã ajarē. Bir be, dja ã Jeju nhõ me jao ba djwýnhmē atāri me àpênhmē ã ane.

¹⁴ Be, nā bām amā ikabën'ã pi'òk no'òk ne amikukām ano. Dja ba ĩ wām kôt tē. Nā bām amim itēm djà ma. ¹⁵ Nār kon birām dja ba amikrà ga prīne omūn kam kôt memā arē, me kute mar kadjy. Metîndjwýnh kra kunī kute kôt ar amijo ba mar kadjy. Kadjy ne ba amā pi'òk no'òk jano. Apýnh pyka kunīkôt ne me bakwý arým amijo Jeju pytā nhym Metîndjwýnh arým kôt me bajo kra. Gu me kôt arým apýnh banhõ pyka djāri kam aprakamā kôt aben pydji, Metîndjwýnh tīnjakôt mā pyka kunīkôt aben pydji. Ne me kātāmmā Metîndjwýnh kabën jarēnh ar o baba, Metîndjwýnh 'êxnhī kêt ne kute katāt kabën jarēnhja memā arēnh ar o baba.

¹⁶ Bir be, djām mỳjja kakrit, djām mỳjja prīre, djām mỳjjao bikēnh ne gu me arým amim kuman kam amim kamnhīxbē ar baba? Djām mỳjja ngri: got me tebē kute

† 3:16 Kritu ne amijo kubêngôkre kute mrāmri ne apýnh me õ pyka djāri kunīkôt me kunī: bêngôkreja pyrāk. Kubē kà jakamē me kakrātykmē me babêngôkremē ne me kunī: bêngôkre. Me kamrômē me kukràdjà kunī kubêngôkreo aben pyrāk. Jakam dja ga Karō 17.26 jarēn ama.

mar ne ate krãmã? Mrãmri ne Jeju ra:xi.

Nãm amijo kubêngôkren† kato.

Nhym Metĩndjwýnh Karõ kabin axwe kêt mã katon kôt memã arê.

Nhym kadjy mrãnh djwýnhdjwý arek omũnh ar o ba.

Nhym me apýnh me õ pyka djari kàj bê memã 'ã ujarênh o ajmã.

Nhym me kam pyka kunĩkôt tu amim markumrêx ne.

Nhym kam Metĩndjwýnh kàjkwamã o wabi, õ kàjkwa mextiremã o wabi. Õ kàjkwa mexo kute pykabê mýjja kunĩ jakrenhjamã o wabi.

Nãm ã Jeju raxo ane.

4

Kubê me kabên 'êxnhĩ pyma.

¹ Be, akmere. Anhýr djwýnhhrãm ne Metĩndjwýnh Karõ arým prĩne me bamã arê, ne,

—Pyka kute o ino rer 'ýrkam dja me kwý amibê Jeju kangan ate amijo ba. Arým kum kĩnh kêt ne kam ate me karõ 'êxnhĩja kabên ma, me karõ djujarênh punubit man kôt amijo ba, ane.

² Nã, mrãmri me kwý dja me me karõ djõ'ã me akre. Me ajkwao bit kute Jeju mar ne 'êxja, me tãm ne me õkre kadjwýnhbê kute mýjja punubit markam pijãm kêt mex ne arĩk 'êx ba ne me karõ 'êxnhĩ djõ'ã me akre ne memã kum,

³ —Kwãrĩk wãnh abenwýr mõr kêt. Dja ga me tu akuprýkumrêx ne ar aba, ane. Ne ajte mry'õ nàr me àkur djà'õ mekbê uman memã,

—Kwãrĩk wãnh krên kêt, ãm omũ, ane. Nhym bep kati, Metĩndjwýnh ta ne me bamã mry, me badjàkur djà nhipêx, me baje 'ã kum amikĩnh jarênh ne krên kadjy ne me bamã ipêx. Me baje amim Jeju markumrêx ne kam kôt baje mýjja marja, me bamã ne Metĩndjwýnh me banhõ kwý krên djà'ã apýnh mýjja nhipêx.

⁴ Be, mýjja kunĩ Metĩndjwýnh kute ipêxja ne mexkumrêx. Djãm mete mry nàr djwý'õ kanga kadjy ne Metĩndjwýnh ipêx? Arkati, me kute Metĩndjwýnhmã 'ã amikĩnh jarênh ne tu kute amim byr ne krên mã ne ipêx. ⁵ Metĩndjwýnh kabênkôt arým mrymê apýnh me badjàkur djà mexkumrêx. Mýjja kunĩ ne arým mexkumrêx. Gu me arým 'ã kum amikĩnh jarê nhym arým mexkumrêx.

⁶ Akmere, dja ga memã arê, me kute Jejukôt abeno kamymã ikabên ja jarê. Godja ga memã ikabên ja jarênh arým mrãmri abê Kritu Jeju nhõ àpênhkumrêx. Nã, Metĩndjwýnh kabên ne gu baje tu amim markumrêxja, kôt dja ga arek amijo tẽn amijo tẽn kam atýxkumrêx. Jeju kukràdjà mexkumrêx, tãm ne ga arým kôt amijo tẽn. Dja ga arek kôt amijo tẽn amijo tẽn arým atýxkumrêx. Atýx ne

arým Kritu Jejumã adjâpênh mex ne.

7 Nhym bep me tûmre'ã ujarênh kajgoja dja wãnh nõ. Tãm ne punu. Kati, dja ga prïne Metĩndjwýnh kukràdjâkôt amijo tẽ. Katât amrãnh kadjy dja ga arek amijo tẽn arek amijo tẽn kam amitýxmã amijakre. Djãm akrãkà'ã ne ba amã ane? Kati, akadjwýnhbê atýx'a ne ba amã ane.

8 Mrãmri ne me ĩ krãkà týt kadjybit amijo djuw mex. Ja ne kãjbê mex. Nhym bep me kadjwýnhbê me týtja mete Metĩndjwýnh kukràdjâkôt amijo tẽmkam týt, ja ne mrãmri mexkumrêx, tûmrãm mexkumrêx. Pyka jakam gu badjumar mex ne ar baba kadjy mex. Ne kam ajte batyk nhijukri akubyn batĩnkam kadjy mexkumrêx. Kadjy ne ba amã,

—Metĩndjwýnh kukràdjâkôt amijo tẽn kam kôt atýt, kôt amex, ane.

9 Mrãmri ne kabênja nhym me abenmã arẽ. Kabên ja dja me tu markumrêx ne amijamakkrekam nhôrkmurêx.

10 Metĩndjwýnh kute me kunĩ pytâr djwýnh, bep me baje amikajmãtã marja ne mrãmri kubê me bapytâr djwý:nhkumrêx. Mrãmri ne gu me amim Metĩndjwýnh kamnhĩxbê ar baba, Metĩndjwýnh tĩnja kamnhĩxbê ar baba. Kam ne gu amikukãm kuman kam badjâpênh rax ne memã arêho tẽ, batyk djâ kêt ne memã arêho tẽ.

Metĩndjwýnhmã âpênhkumrêxmã kum 'ã karõ.

11 Be, akmere, dja ga apijãm kêt ne tu memã ikabên ja jarên memã Metĩndjwýnh kukràdjâ jarê. 12 Kwãrik wãnh gê me amã,

—ÿgê, e kum djãm aja-batãnh ne ga ar me akreo aba, anhÿr kêt. Bep kati, dja ga te ajbir ajabatãnh ne mã katât mrã gê me ajã amijakre, me kute amim Jeju marja ajã amijakre. Kadjy dja ga akabên mexbit jarênh ar o aban amrãnh mex ne amã me abên amim Jeju markumrêx ne 'ã angrã týt ne aprõ prãm kêt ne ar aba. Dja ga ã ane nhym me ajã amijakren ã akudjwa amijo anhÿro bao ane.

13 Dja ga kãj bê memã Metĩndjwýnh kabên jarên memã Metĩndjwýnh kabêno amirĩt ne memã kukràdjâ jarê. Ja dja ga 'ãno adjãm rã'ã ba awÿr bõx. Ba ibê Paur dja ba awÿr bõx.

14 Amrêbê ne me kute Metĩndjwýnh kabên jarênh djwýnh arým Metĩndjwýnhmã adjan amã,

—Ë, Metĩndjwýnh ne arým amijo apytã ga kum adjâpênhmã. Ta dja amã týt jadjã ga kam atýt ne ar kum adjâpênh aba, ane. Nhym kutã Jeju nhõ me jao ba djwýnh akrã'a ikra jadjuw, ga kam Metĩndjwýnhmã adjâpênh ar aba. Kwãrik wãnh Metĩndjwýnh kute amim adjarwão abiknor kêt. Memã Metĩndjwýnh kukràdjâ

jarênh 'ãno dja ne mã memã 'ã adjujarênh aba.

¹⁵ Be, dja ga ikabênja tu markumrêx ne amijamakkrekam anhôn kôt amijo mõ. Dja ga ã amijo atêmo anen arým amrãnh mexkumrêxo tèn o tẽ nhym me kunĩ arým amrãnh mexkôt apumũn kôt amã kato. ¹⁶ Ê, ajaxwebê amipnên amrãnh katát kadjybit amima. Gora memã Metĩndjwýnh kabên jarê. Gora memã arênh 'ãno dja. Godja ga anen arým amiptàn kam o me jadjwý pytà, me kute akabên maro ýrjadjwý pytà. Tãm ne ja.

5

Mebêngêtemẽ me 'uwtĩ'ã kum karõ.

A Xim 2.24

¹ Ê, godja me kute amim Jeju marwã 'õ, mebêngêtte 'õ, me'õkam amikrà, kwãrĩk wãnh ga kum abên tỳx kêt ne akrãnmã kum akabên ne kum,

—Kwãrĩk wãnh ga ã anhÿr kêt, ane. Mrãmri ne me kra djwýnh kute bãmmã kabênja pyrãk, akrãnmã kum akabên. Dja ga me kraremẽ me nõr nyreo akamyn me adjwýnhdjwýmã akabên mex jarê. ² Dja ga mebêngêxteo anãn me adjwýnhdjwýmã akrãnmã akabên. Dja ga me kra pÿnhmẽ me kurerero akanikwýnhkumrêx ne memãdjwý katát akabên jarên mekam apijãm ne meo akanikwýnhkumrêx. Dja ga

ã me kute amim Jeju mar kunĩmã akabên jarêho ane.

³ Ê, akmere, ba amã me 'uwtĩ'ã karõ, ga amũ idjõ'ã memã arê. Me kute amim Jeju marwã kute akrãnmã mebê mjên tykjao djuw mexmã. Me kute amim Jeju marwã dja me me 'uwtĩbito djuw mex. ⁴ Nhym bep djãm me'õbê mjên ty nhym arým kra nàr kon tàmdjwý 'õ arým ta amim o djuw mex ne. Me'õ kra 'õ nã kute amim o djuw mex nhym abatãnh ne arým amipãnh amim não djuw mex ne. Ne me'õ tàmdjwý 'õ kwatynh 'õ amim tàmdjwýo djuw mex ne. O djuw mex nhym abatãnh ne kam amipãnh kwatynho djuw mex ne. Me kute mrãmri Metĩndjwýnh mar jabej dja ã õ kikre kumrêxkam amim me 'uwtĩo djuw mexo anen kam atãri amũ me jadjwý o djuw mex ne. Kam ne Metĩndjwýnh arým mekam kĩnhkumrêx ne.

⁵⁻⁶ Ate gêdja me'õbê mjên ty nhym arĩk ar ba. Nãm amidjwýnhbit amiman ar amijo ba. Ne kam kute me'õ tyk pyrãk. Tĩnri kute me'õ tyk pyrãk, kute Metĩndjwýnh mar kêtka, arĩk ar bakam. 'Uwtĩ kajgo ne wã. Kwãrĩk wãnh me wã. Me tãm dja gar aje Jeju marwã o djuw mex kêt. Nhym bep atemã me'õ mjên kubê tyk nhym kam ate: ar ba ne kam amijã Metĩndjwýnh kamnhĩxkumrêx ne kam kum kabên ne kum amijo a'awn kam ajte jãm me jao akêx ne ajte kum meo a'uw. Akamãtkammẽ a'urimẽ

kum kabên 'ãno dja. Me'õ tãm ne mrãmri 'uwtĩkumrêx. Tãmbit dja gar aje Jeju marwã o djuw mex ne.

⁷ Dja ga memã ikabên ja jarê gê me'õ kra nàr kon me'õ tãmdjwý òbikwa 'uwtĩo djuw mex. Dja o djuw mex gê me 'ã kabên kêt. ⁸ Godja me kute amim Jeju mar 'õ ta ùrkwã djwýnhkam amim me jao djuw mex kêt ne kam arým mrãmri axwen arým Jeju kabên kanga, ne kute axweo me kàtãmja, me kute Jeju mar kêtja jakrenh mex ne.

⁹ Ê, ba amã me 'uwtĩ nhõ pi'òk'ã karõ. Dja ga me 'uwtĩ nhidji pi'òk no'òkkam anhô, me kute amim Jeju marwã kute kôt meo djuw mex kadjy. Ê, kwãrĩk wãnh me abatãnh nybê mjên tykwã kwãrĩk wãnh me 'uwtĩkôt pi'òk no'òkkam idji nhôr kêt. Kubê mjên tyk bêngêxtebit dja ga idji nhô gê me kute amim Jeju mar meo djuw mex.

Djãm ori arým 'ã amex 60 apêx jabej? Djãm ori mjên tĩnri krô'ã mjên kêt nhym kam kubê mjên tyk nhjukri me kute krô'ã o prõ kêt jabej? ¹⁰ Djori kum mýjja mexbit kĩnh ne ar o ba nhym me kunĩ arým kôt omũn abenmã arênh jabej? Djori amikõpdji'ã kra jakreo tẽ nhym kudjwa mexkumrêx jabej? Djori òbikwa kêtka meo djuw mex jabej? Djori prĩne Metĩndjwýnh nhõ me wão djuw mex ne memã òdjãnh jabej? Djori kum me umar punu kaprĩ jabej? Djori

kute mýjja mexo amiptãrkôt kute mýjja mexbit mar jabej? Djãm ori ã kute anhýr jabej mrãmri mexkumrêx, me 'uwtĩkôt pi'òk no'òkkam idji nhô, me kute amim Jeju marja kunĩ kute me 'uwtĩ jao djuw mex kadjy.

¹¹⁻¹² Nhym bep kwãrĩk wãnh ar abatãnh nybê mjên tykja kwãrĩk wãnh pi'òk no'òkkam me 'uwtĩ ro'ã idji nhôr kêt. Mýkam? Bir, ar 'uwtĩja kute òbê,

—Ba ikuprý gê me'õ iwýr mõr kêtikumrêx. Ba tu Kritumã idjãpênbit, anhýrja tu o aknon ajte kum me my kĩnh nhym me'õ 'ýr mõr prãme kum Kritu kĩnh kêt ne kubê amijo akêx nhym me arým 'ã kabên ne.

¹³ Nhym ar kam kum ukangabit ma ne kam kikremã ipôko tẽ. Djãm arkum ukangabit? Kati, nãm ar kabên prãmdjwý, ne me'ã kabên tẽ, me pijãm djãbit, mýjja punubit jarênhõ tẽ.

¹⁴ Kam ne ba memã kum, —Dja ar abatãnh nybê mjên tyk ajte mjên ne kam amim kra mý ne kramê mjêno djuw mex ne akrãnmã àpênh ar ba. Be, nã bãm ã ar abatãnh nybê mjên tykjamã ane. Mýkam? Bir, me bakurê djwýnh kute me bajã kabên kêt kadjy. ¹⁵ Bir be, Ar kubê mjên tyk kwý arým Jeju kangan Xatanajkôt amijo ba. Kam ne ba amã arê.

¹⁶ Nhym bep me kute amim Jeju mar ni 'õ nàr my 'õ òbikwabê mjên tyk jabej ta dja amim òbikwa 'uwtĩo djuw

mex. Nhym ate me kute Jejukôt aben pydjija gêdja me'ô 'uwtîkumrêx ne ate: ar bajao djuw mex ne.

Me kute kâjmã meo ba djwÿnh kamênhmã.

17 Ê, me jadjwÿ. Jeju nhõ me jao ba djwÿnh kute prÿne meo baja, ar tãm dja me kâjmã me kamê. Jeju nhõ me jao ba djwÿnh kute memã Metîndjwÿnh kabên jarênh ne kute memã o amirîtkam àpênh rax. Me tãm dja me mrãmri kâjmã me kamên memã o pãnh mex ne. Ar kute memã Metîndjwÿnh kabên jarênh pãnh.

18 Kam ne Metîndjwÿnh kabên'ã pi'ôk no'ôkkam memã,

—Mryti kute amã àpênh ar ba ne kute amã bàygogo 'ykã ka'uko ipôko âmja kwãrîk wãnh inhu djuwpre kêt gê ta àpênh pãnh àkur tẽ. Nãm mryti'ã Metîndjwÿnh nhõ me jao ba djwÿnh jakren àkur'ã kum pãnh jakre. Jeju nhõ me jao ba djwÿnhmã me kute o pãnhmã. Ne ajte Metîndjwÿnh kabênkam ne,

—Me àpênh ne pãnh, ane. Me àpênh me mãnhkutã tãm gêdja memã o pãnh, ane. Kam ne ba amã,

—Dja me Jeju nhõ me jao ba djwÿnhmã o pãnh mex, ane.

19 Ê, mÿjja 'ôdjwÿ dja ba amã arê. Gêdja me Jeju nhõ me jao ba djwÿnh'ã kabên ne arîk me kâtãm jarê ga tu ate akrã. Djãm me 'êxnhi kêt got. Nhym bep me'ô ar amãnhkrut nâr kon amãnhkrut ne ikjê kêt

ne mrãmri kute noo axwekôt omÿnh ne axikôt arênh ga kam arÿm tu 'ÿr tèn kum akabên jarê gê amim kato. ²⁰ Godja mrãmri Jeju nhõ me jao ba djwÿnh kute mekam axwe jabej dja ga tu me kute amim Jeju mar nhipôkri kum abên tÿx, me kute maro ÿrja tÿn prãm ne axwe kêt kadjy.

21 Ê, ba amã mÿjja 'ôdjwÿ jarê. Dja ga tu memã akabêno aben pyrãk. Dja ga tu me kunimã axikôt akabên.

Ê, Metîndjwÿnhmê Kritu Jelumê Metîndjwÿnh kute amijo kadjy mrãnh djwÿnh pytãr ja, ar kute ikabên mar ne ikôt kabênkam ne ba mrãmri tu amã ikabên jarê.

Ê, gora ikabên ja ma. Ikabên kunî ma, prÿne ikabên ja ma. Ê, dja ga me kunimã akabêno aben pyrãk. Kwãrîk wãnh me umaje anhökre kadjwÿnhbê amim,

—Be, inhôbikwa ne ja. Ba kum ikabên kêt, anhÿr kêt. Dja te anhôbikwa, ga tu kum akabên jarê, apijãm kêt ne tu kum akabên jarê.

Nâr kon, kwãrîk wãnh anhökre kadjwÿnhbê amim,

—Be, tãwã ne ôbikwa krãptî. Ba kum ikabên kêt, anhÿr kêt. Dja te ôbikwa krãptî ga tu kum akabên jarê, amã me uma kêt ne tu kum akabên jarê. Dja ga tu me kunimã akabêno aben pyrãk.

22 Ê, kwãrîk wãnh ga arîk aje me kabi kêt kam Metîndjwÿnhmã me umjÿr kêt, kum àpênh kadjy kum me umjÿr ne 'ã anhikra jadjwÿr kêt. Dja ga anen ano katon

tu mar kêt ne Metîndjwýnhmã me'õ dja nhym arým mekam amikràò ba jabej ga kam ga mǎn kute ajaxwe pyræk. Kwãrîk wǎnh ã anhÿr kêt ne mekôt ajaxwe kêt. Ga dja ga tu katàt mrã.

²³ Ë, atikkrekam akanê prãmkam ne ga akanê prãm ne. Kadjy dja ga uba kangô kwÿ ikô. Uba kangômê ngômê apÿnh dja ga o akômo tẽ.

²⁴ Ë, me kwÿ ne me axwekam amirîtkumrëx. Nhym me kunî kôt omÿn arêho kumex. Nhym kam me memã axwe pãnh jarê. Nhym bep me kwÿ ne me axwekam amirît kêt ne. Metîndjwýnh gêdja tÿmrãm memã o amirît ne memã kum katon memã pãnh jarê nhym me kam kôt omÿ.

²⁵ Nhym me mexdjwÿ ne me amirît ne. Nhym me abenmã me arê. Nhym me kwÿ apdju ne. Djãm mrãmri tu bipdjurkumrëx? Kati, Metîndjwýnh gêdja tÿmrãm memã me mexo amirît ne, nhym me arým kôt omÿ.

6

Me õ àpênh kajgoja'ã kum karõ.

Ep 6.5; Kor 3.22; Xit 2.9; Ped k 2.18

¹ Ë, akmere, dja ga me memã àpênh kajgo ar bawã, me kute meo pãnh ne amim me pa 'amÿnh nhym me memã àpênh kajgo ar ba ne kute amim Jeju mar wãdjwýmã arê gè me õ bënjadjwÿr kabên kôt amijo ban prîne kabên ma.

Mÿkam? Bir, me kàtàm kute Metîndjwýnh japrÿ kêt kadjy, ne kute Metîndjwýnh kukràdjädjwÿ japrÿ kêt kadjy. ² Dja ga ajte me memã àpênh kajgo ar bawãmã kum,

—Ë, djori ar anhõ bënjadjwÿrwã ar akudjwa kute Jeju mar jabej kwãrîk wǎnh gar amã kurê kêt. Djãm ar aje Jejukôt abeno akamykam amã kurêmã got. Arkati. Dja gar tu kum adjàpênh mextire ne ar aba. Mÿkam? Bir, ar akamymã ne gar apê. Kute Jeju mar 'õ, Metîndjwýnh kum abê 'õ, kumã ne gar apê. Kam dja gar kum adjàpênh mextire ne ar aba, ane. ã me pardjamã ane.

Ë, gora prîne memã ikabên ja jarên ikabên jao amirîto aba.

Nêkrêxkôtbit me umarja ne me umar mex kêtikumrëx.

³⁻⁴ Godja me'õ atemã kabên 'õ jarêho ku'ê prãm jabej arým amijo ajkên kam Bënjadjwÿr Jeju Kritu kabên mexja kubê kînh no kati ne kam kôt kabên kêt ne. Ne ajte Metîndjwýnh kute katàt gu bakrà pymjÿr'ã ujarênhja kubê kînh no kati ne kam kôt kabên kêt ne. Mrãmri ne 'êx ne amiraxbito amran kam kute mÿjja mar kêt mexi. Nãm ajbãn ajmãn me kukràdjà kajgo mex mÿr jabej memã akij. Ne kam kabêno me apanhbit mar prãm. ã me kute anhÿr ne punu. Nãm me ã anhÿr ban kam mÿjja kukràdjà'ã ngryk ne abenbê meo bikjêro ban aben japrÿ

ne aben kamnhîx ar o ban
 5 mā kabêno aben japanh
 ar o ba. Mÿjwā ne arÿm me
 ja djumar djā ajmā o nhym
 me arÿm katāt kabênkumrêxja
 mar kêt. Nām me nêkrêx
 prāme 'êx ne we,

—Be, ba amijo Jeju mar
 gê inhō nêkrêx kumex ba
 kam amimexkumrêx ne,
 ane. Nām me ā nêkrêx prāme
 amim 'ā karōo ane. Kam ne
 me abenkam axwe ar baja.

6 Mÿjkôt ne me umar
 mex ne amimex ar o ba?
 Bir, me kute Metîndjwÿnh
 kukràdjâkôt amijo ba ne
 nêkrêx jabej umar kêt kam
 ne me umar mex ne ba. Ne
 amidjumar mexwāo amimex
 ar o ba. 7 Mÿj ne gu me
 banā tikkre kurÿm amÿn
 o axidjuw? Kati, nā gu
 me banhÿkam axidjuw. Me
 batykkamdjwÿ, mÿj ne gu
 me amÿn o banhikwān ty?
 Kati, nām gu me banhÿkam
 banhikwān ty.

8 Bir be, dja me banhō
 kwÿ krên djâmē me banhō
 kubêkà jabej, mrāmri, me
 bamānhkutā. Kam dja
 gu me badjumar mex ne
 atemā mÿjja 'ō jabej kêt.
 Metîndjwÿnh dja me bajo
 djuw mex ne. 9 Nhym bep
 me kute amim nêkrêx nār
 pi'ôk kaprîo âptār ne kute
 o amimexja dja me amijo
 ajkê. Nām me nêkrêx prāme
 ar axwe ba ne kam te kum
 nêkrêx prām kêt mā ne mā
 nêkrêxbit ma. Ne kum mÿjja
 kakritmē mÿjja punubit kÿnh
 ne kôt arÿm amijo ajkê ne
 kam arÿm tu biknorkumrêx
 ne.

10 Bir be, nām me ā kum
 nêkrêx nār pi'ôk kaprîbit
 kÿnh ne ā amijo ane. Ne
 arÿm amijo bikênh mex ne.
 Mÿkam? Bir, nām me kum
 nêkrêxbit kÿnh ne kam ajbit
 man kam kôt apÿnh axwe
 djāri kunîkôt amijo ba. Memā
 nêkrêx prām kwÿ ne me
 arÿm Jeju mar kangan kam
 arÿm amijo ajkê, kaprîo prîne
 amijo ajkê.

*Akubyn Ximoximā kute
 katāt amijo bamā 'ā karō.*

11 Nhym bep ga, akmere,
 ga abê Metîndjwÿnh nhō
 âpênhkam dja ga mÿjja ja
 kunîmā akre rax ne. Katāt
 amrānh kadjy mÿjja jamā
 akre rax. Katāt amrānh ne
 aje Metîndjwÿnh kukràdjâkôt
 amijo aban aje amim Jeju
 kamnhîxbê ar aban amā me
 abên aje akrānmā amijo atēm,
 kam dja me ajo ajkê ga mā aje
 akrānmā amijo atēm ne anhî
 djuwbôn ar abamā, tām dja
 ga ama.

12 Me kute amim Jeju mar
 ne kôt amijo tēm ne kute me
 kute aben rer pyrāk. Me kute
 aben rer kam ne me tÿx ne
 prôtobit prôt ne mebê apôx.
 Kam dja ga 'ā amijakren ā
 atÿxo anen mā Jejukôt amijo
 tē, kute me prôtja pyrāk.
 Gora ga ā anen kam atyk
 nhjukri atîn rā'ā rā'ā rā'ā 'ÿr
 tu abôxkumrêxmā. Kadjy ne
 Metîndjwÿnh amiwÿr ajuw.
 Kadjy ne ga me ipôkri memā
 katāt amijarēnh mex ne. Nā
 gām memā kum,

—Be, arÿm ne ba tu
 amikajmā'ā Jeju markumrêx,

ane. Nã gãm ane, nhym me apumũ. Kam ne ba amã,

—Arek amijo tẽn kam atyk nhijukri atĩn rã'ã rã'ã rã'ã 'yr tu abôxkumrêx, ane.

13 Ê, Metĩndjwýnhmê Jeju Kritu ar kute ikabẽn mar ne ikôt kabẽnkam ne ba amã ikabẽn jarẽ. Metĩndjwýnh ne mýjja kunĩo tĩn djwýnh. Ta ne kute ikabẽn mar ne ikôt kabẽn. Kam ne ba amã ikabẽn jarẽ. Nhym Kritu Jejudjwý kute katát amijarẽn mexja, kute bẽnjadjwýrbê Põxu Piratu kabem katát amijarẽn mexja. Ar kute ikabẽn mar ne ikôt kabẽnkam ne ba amã ikabẽn jarẽ ne amã,

14 —Ê, gora prĩne ikabẽn man kôt amijo aban kudjar kêt ne amrãnh mextire gê me ajã kabẽn kêt. Dja ga mã ã anhýro aba rã'ã nhym arým Jeju Kritu gu banhõ Bẽnjadjwýr kato.

15 Dja õ akati arým 'yr bõx nhym Metĩndjwýnh dja kum arẽ nhym arým bõx. Nã, Metĩndjwýnh ta pydji ne memã Bẽnjadjwýr rax ne meo ba. Atemã 'õ kêt. Metĩndjwýnh umar mex ne kĩnhkumrêx tãm ne Bẽnjadjwýr raxbê kumkatiti:. Kute bẽnjadjwýr raxo pykabê me bẽnjadjwýrja kunĩ jakrenh mexi. Kam ne kubê Bẽnjadjwýr raxbê kumkatiti: ne meo ba. 16 Ajbit pydji ne tyk prãm kêtumrêx, tĩn rã'ã: tĩn djwýnh. Ne irãkam ar ba, arngrokam ar ba. Nãm kam axwe 'õ kêt. Kam gêdja me tẽp kêtumrêx. Nhýnh got me'õ arým noo omũ? Arkati. Me'õ

kute noo omũnh kêtumrêx. Dja tũmrãm omũnh kêt rã'ã. Kumã dja me uma jarẽn rã'ã: rã'ã. Tãm dja me kàjmã kamẽn rã'ã rã'ã. Gêdja memã Bẽnjadjwýr ne meo ba rã'ã rã'ã. Mrãmri.

17 Ê, me pykakam õ nèkrêx kumexmã dja ga,

—Amijo arax kêt. Djãm nèkrêx kute me apytãrmã ne ga me nèkrêx kanãrrãm ar aba? Kati, kwãrik wãnh. Nèkrêx ne kajgo ne me abê biknor prãm. Kati, dja ga me Metĩndjwýnh kanãrrãm ar aba. Metĩndjwýnh ta ne kute õdjãnhkôt me bamã mýjja kunĩ nhõr, o kute me bakĩnh kadjy, ta kanãrrãm dja ga me ar aba, ane. 18 Gora me akabẽn mexbit jarẽ ne mekam adjukaprĩn ar meo aba, ne memã anhõdjãnh ne memã anhõ mýjja ngrã, ane.

19 Dja ga ã me õ nèkrêx krãptĩjamã arẽnho ane gê me ã anen kam arým amityk nhijukri kadjy atemã kàjkwakam nèkrêxo aptà. Nèkrêx tãm ne mekbê biknor prãm kêt ne memã nõr rã'ã. Dja me kam arým 'yr bõx, mrãmri tu amitĩnkumrêx ja'yr bõx.

20 Ê, Ximoxi, Metĩndjwýnh kute amã kukràdjã rerja gora prĩne omũ. Gora 'ãno djan omũnh tỳx. Me kabẽn kajgo, me kabẽn tũm dja wãnh nõ. Rũm kum akre rax. Nhym me 'êxri amijo kute mýjja mar ne kam mýr jabej abenkam kangati dja adjwýnhdjwý wãnh nõ. 21 Mrãmri ne me kwý kupa'ã,

—Ije mỳjja mar, anen
kam ajbit mar ar o ba ne
kam amibê arým Jeju mar
kanga ne. Gê Metĩndjwỳnh
ukaprĩkôt prĩne ajo djuw
mex. Tãm ne ja.

Paur kute Ximoximã atāri pi'ôk no'ôk ne ja.

Paur ne ajte Ximoximã pi'ôk no'ôk ne. Krīraxbê Rômakam ne me Paurbê ijê nhym mekbê ijê djâkam dja. Nãm amijamãro dja. Me kute bīnmã amijamãro dja. Ne kam krabê Ximoximã pi'ôk no'ôk ne. Jejukôt ne Paur Ximoxio kra. Nhym Ximoxi krīraxbê Epexukam djan memã Metīndjwýnh kabēn'ã ujarēho dja. Nhym Paur mete bīn kutã kum pi'ôk no'ôk ne kum,

—Arým ityk 'ýr. Arým ne ba amijo rãm ne ja. Gop arek memã Metīndjwýnh kabēno amirīto aku'ê. Ba ije amã arēnhja dja ga amũ idj'ôã memã arē. Gora atýx ne, ane. Ne ajte kum,

—Amrē Rôma'ýr tēn ipumũ, ane. Nãm ã Paur Ximoximã ane. Paur kute kum týx jadjàr nhym Ximoxi týx ne katàt kute kute memã Metīndjwýnh'ã ujarēnh ne kute memã Metīndjwýnh kabēn jarēnhmã. Nhym me 'êx ne kute amijo Jeju nhõ me jao ba djwýnhja ne me Metīndjwýnh kabēn kupa'ã ar memã arēho ba. Nhym bep Ximoxi gēdja katàt memã arē. Kadjy ne Paur kum pi'ôk no'ôk ne ano.

1-2 Akmere Ximoxi, ba ibê Paur ne ba amã pi'ôk no'ôk ne. Imã akī:nhkumrēx, akmere, ba kam ajo ikra. Ba ibê Paur, ibê Jeju Kritu nhõ

ápēnh ne ba amã pi'ôk no'ôk ne. Metīndjwýnh ta ne imã arēn ijano, ije memã arēnhmã ijano. Metīndjwýnh ne arým me bamã kabēn pydjín arē, me baje arým amim Kritu Jeju markumrēxkam ne kute me bajo tīnmã me bamã kabēn pydjín arē, gu me batīn rã'ã rã'ãmã. Ba kam ô'ã memã arēho tē.

Gê Metīndjwýnh ajo djuw mex. Kritu Jeju gu banhõ Bēnjadjwýrmē Bãmbê Metīndjwýnh ar ukaprīkôt ajo djuw mex ne ar ajo ba. Gê arkum akaprī ne amã umar mex jarē, ga kam adjumar mex ne ar aba.

³ Ē, nã bãm aman kam mã Metīndjwýnhmã amikīnh jarē. Metīndjwýnh ta, kumã ne ba amikīnh jarēn kum ajarē. Kumã ne ba idjápēnh. Ije amikam ijaxwe 'õ mar kêt ne kum idjápēnh iba. Me bakukãmāre ne ã Metīndjwýnhmã ápēnh ar bao ane ba kam badjwý ã kum idjápēnh ar ibao ane.

⁴ Abenbê gu babikjêr kutã amýrkam ije amar rã'ã. Akamàtkammē a'urimē ba aman kam te ije apumũnh prãme. Dja ba apumũn kam arým ikīnhkumrēx ne.

⁵ Ba ije prīne amar. Ga ne ga aje akabēno aben nhikjê kêt ne tu amim Jeju markumrēx ba arým ama. Akwatynh Roxdjimē anã Juniximē ne ar ã akajmãtã amim Jeju kamnhīxo ane. Ga kam gadjwý ar kôpdji'ã tu amikajmã'ã Jeju markumrēx.

Ba kam arým amã ikator mex ne.

Tu kum me uma kêtã 'ã karõ.

⁶ Kam ne ba ije amã ikabên jarênhmã. Aje amimar kadjy ne ba akubyn amã arê. Ë, ije ajã aminhikra djirkam Metîndjwýnh kute amã mýjja rerja dja ga tu markumrêx ne ar o aban on ajte atýx ne kum adjápênh týx ne. Tu amã me uma kêt ne memã Jeju jarê. ⁷ Djãm me batîn prãm ne ar babamã got Metîndjwýnh me bawýr ta Karõ jano. Arkati, me batýx ne ar baban bamã aben jabên baje amipnênh ne ar babamã. Nãm ã Metîndjwýnh Karõ me bajo ane.

⁸ Kam dja ga apijãm kêt ne tu memã Jeju'ã ajarên ajte badjwý ikam apijãm kêt ne. Nã bãm Kritu'ã idjujarênh ny jarênhõ tẽ nhym me mekbê ijê djakam imê. Kam dja ga ikam apijãm kêt ne. Nhym bep kati, dja ga tu atýx ne memã Jeju'ã ajarê nhym me kum Jeju kurêkam kôt kum akurên akam ngryk ne ajo ajkê ga kam ikudjwa atokry. Kwãrik wãnh rã'ã Metîndjwýnh dja on amã týx jadjà, atokry katikôt amã týx jadjà ga kam atýx ne ar aba.

⁹ Nã, Metîndjwýnh ta, kute me bapytâr djwýnh dja amã týx jadjà. Nãm me bapytàn amiwýr me bajuw, me bamextire ne ar baba kadjy ne amiwýr me bajuw. Mã ne gu me nê nhym Metîndjwýnh kôt me bapytã? Djãm me bamex ne ar babakôt ne me

bapytã? Arkati, ta ne tu me bajã amim karõ, ukaprîkôt ne tu me bajã amim karõn kam amiwýr me bajuwn me bapytã. Me baje tu amim Kritu Jeju markumrêxkam me bapytã. Amrêbê:, kute pyka nhipêx kêttri ne Metîndjwýnh ukaprîkôt me bajã amim karõ, Jeju Kritu kute me bapytãrmã ne amim me bajã karõ. ¹⁰ Amrêbê ne me bajã amim karõn kam ajbir me bamã o amirît. Kritu Jeju, me bapytâr djwýnh arým me bawýr tẽn bõx ne me bamã Metîndjwýnh djukaprîo amirît. Arým ne bõx ne me bamã me batyko apêx gu me tu batînkumrêx, me batyk nhjukri batîn rã'ã:n amũ ijukri batyk kêtumrêx ne. Be, Metîndjwýnh ukaprîja pumũ. Nhym me Jeju'ã gwaj badjujarênh nykôt arým kuma.

¹¹ Kam ne Metîndjwýnh ijano. Kum idjápênh ne me kunîmã kàj bê Jeju'ã idjujarênhmã ijano ba tẽ. Ije me kunîmã kukràdjà ny jarênh nhym me kute marmã. Kadjy ne ijano ba tẽ. ¹² Nã bãm tẽn memã arê nhym me kam ijo ajkê. Jeju'ã idjujarênhkôt ijo ajkê ba itokry. Djã nã bãm kam ipijãm? Arkati, arým ne ba tu amim Jeju kamnhîxkumrêx ne kam arým prîne amim àtari. Gêdja prîne ije Jejumã amikangakam prîne ijo djuw mex ne ijãno dja. Ne ijãno ãm rã'ã: nhym õ akati arým 'ýr bõx nhym akubyn me bawýr bõx. Tãm ne ba mar týx ne

amijã kamnhĩx ne.

¹³ Gora ije amã katàt ikabēn jarēnhja amijamakrekam anhôn 'ãno djan ikôpdji'ã kôt ar amijo aba. Ne aje arým amikajmã'ã Kritu Jeju marja 'ãno djan kôt tu amã me kunĩ jabê ne. ¹⁴ Ē, Metĩndjwýnh kute katàt memã kabēn jarēnhja ga aje kôt ar amijo abaja gora mã kôt ar amijo aba rã'ã. NhyM Metĩndjwýnh Karõ kute me bakam krĩja dja ajo tỳx ga kam kôt ar amijo aba.

¹⁵ Pykabê Adjijkam me kunĩ ne me ikangan mō, me umaje mō ga arým ama. NhyM Pijerumē Emodjedjwý mekôt ikanga.

¹⁶ NhyM bep ate ne Nexipôr. Tãm ne imã kĩnh jadjàr mexkumrēx. Ne ajte imã kĩnh jadjà. Nãm imã kĩnh jangjēnh krãptĩ ne. Me kute ibē ijēkam pijàm kêt ne. Kum me uma kêt ne. Gê pãnh Bēnjadjwýr Jeju kum kaprĩ. Kum Nexipôrmē òbikwa kunĩ ar kaprĩ.

¹⁷ Nãm krĩraxbê Rômakam ajbir bōx ne prĩ:ne ijabej. Ijabej tēn ijabej tēn ijabej tēn kam imã kato. ¹⁸ Amrēbê krĩraxbê Epexukamdjwý ikôt àpēnhja ga arým aje mar mex. Nãm apýnh mýjja kupēn o ikôt kangō. Gê Bēnjadjwýr Jeju kum kaprĩ, Bēnjadjwýr akubyn bōxkam kum kaprĩ. Tãm ne ja.

2

Ām tỳx ne rerek kētmã kute arēnh.

¹ Be, akmere Ximoxi, gora atỳx. Kritu Jeju ta ukaprĩkôt

dja ajo djuw mex ne ajo tỳx ga kam atỳx ne ar aba. ² Ē, gop ikabēn ma. Ba ije me ipòkri memã ikabēn jarēnh nhyM me krãptĩ kute mar ga gadjwý aje marja tãm dja ga amidjõ'ã me kwýmã arē. Me mrãmri kabēnkumrēxmã dja ga arē. Me kute amim Jeju mar 'ãno ãmmãbit dja ga arē nhyM kam me akôpdji'ã amũ aben nhi-juk'ã memã arēnhõ tē.

³ Ē, me krākamngōnhreja pumũn me'ã amijakre. Dja ga abē krākamngōnh prãbē te atokryn mã Kritu Jejukôt ajkamē. ⁴ Ē, me krākamngōnhre ba kutã kute amijangri tỳx ne kute tu mýjja mar kêt ne mũm mrãnhbit kute marja pumũ. Jabit ne me kute mar ne ba. Me kute atemã mýjja kajgo mar kêt ne tu ba, me õ bēnjadjwýr kute memã kabēn mex jarēnh ne mekam kĩnh kadjy. Gadjwý dja ga ã amijo anhýr ar o aban anhõ Bēnjadjwýr Jeju Kritu kabēnkôt amrãnhbit aje mar nhyM kôt kute apumũnh ne akam kĩnh kadjy.

⁵ Ē, dja ga me kute aben rerdjwý pumũn me'ã amijakre. Gadjwý dja ga ã anen Kritu Jeju kukràdjãkôtbit ar amijo aba. Me kute aben rerkam dja me mrãnh tỳx'õ pydjín me bakukràdjã tũmkôt me kure. NhyM kam me kumãbit kĩnh djã ngã. Be, gadjwý dja ga ã anen Kritu Jeju kukràdjãkôtbit ar amijo aban kam kãjkwamã 'yr bōx.

⁶ Ē, dja ga ajte me õ pur djwýnh kam àpēnh rax

pumũn me'ã amijakre. Nãm me õ pur djwýnh amim pur jadjuwn arým kam djwý kre nhym arým abatãnh ne. Nhym me õ pur djwýnh kumrẽx kam djwý krẽn arým kĩnh ne. Dja ga 'ã amijakren adjãpẽnh rax ne. Nhym kam Metĩndjwýnh amã o pãnh ne. ⁷ Ë, dja ga ikabẽnja mar ar o aba. Nhym kam tũmrãm dja Bẽnjadjwýr djwýnh arým ano bõ ga kam arým mýjja kunĩ ma.

⁸ Ë, Jeju Kritu dja ga omũ. Bẽnjadjwýr raxbê Dawi tãmdjwý 'õ. Ga tyk ne akubyn tĩn ne katorja pumũ. Kukràdjã ny'ã ne ba ar idjujarẽnh ibaja, ⁹ Jeju kukràdjã ny'ã ar idjujarẽnh ibakõt ne me kum ikurẽn ijo ajkẽ ba itokry ga me kute idjuwpreja pumũ. Nãm me ijo ijaxwen idjuwpre ba nõ. Ë, djã nãm me idjuwpren o mebê Metĩndjwýnh kabẽnbê aptã? Kati, dja me 'ã ujarẽnh tẽm rã'ã ne amũ abendjõ'ã pyka kunĩkõt abenmã arẽ. ¹⁰ Kam ne ba te itokryn Metĩndjwýnh 'ãno djan tu ate ikrã. Mýj kadjy? Bir, Metĩndjwýnh nhõ me ja kadjy, Metĩndjwýnh kute amijo me utãrja kadjy. Me jadjwý Kritu Jeju kute me utãr nhym me kõt õ kãjkwa mextirekam ar ba rã'ã: rã'ãmã. Õ kãjkwa mextire, kam mýjja punu kêt, pĩne mexo kute pykabê mýjja ja jakrenh, õ kãjkwa mextire jakam me ar ba rã'ã rã'ãmã. Kam ne ba te itokryja. Me jadjwý kute amim Jeju mar

nhym kute me utãrmã.

¹¹ Mrãmri ne me abenmã, —Dja gu me Jejukõt batyk jabej kõt ajte batĩn.

¹² —Dja me te me bajo ajkẽ gu me te batokryn mã Jeju 'ãno djan kam pãnh batyk nhijukri akubyn batĩn ne babẽnjadjwýr ne ar meo baba.

—Dja gu me amikatin jãm Jejubê bakrã nhym adjwýnhdjwý me babê amikatin jãm me babê krã.

¹³ —Dja gu me amrẽbê baje amijo Jeju pytãrkam me krãptĩjakõt bajaxwe nhym kam Jeju dja me bamar rã'ã ne. Me ba dja gu me amibê kanga nhym bep ta gẽdja me bamar rã'ã ne, me bakanga kêt ne. Mýkam? Bir, ta ne kabẽnkumrẽx. Kabẽn pydji ne me bakadjy arẽ. Gẽdja atemã ajte amibê kabẽn 'õ jarẽnh kêt ne. Kam dja amibê me bakanga kêt ne.

Ë, mrãmri ne me ã abenmã kabẽnwã jarẽho ane.

Kute memã Metĩndjwýnh kabẽnjarẽnhmã.

¹⁴ Wãnh dja ga ajte akubyn memã tãm jarẽ gẽ me ajte kuma. Ne ajte memã kum,

—Ë, kwãrĩk wãnh me akabẽn kukràdjã mýr jabej abenmã adjãkrê kêt ne akabẽno aben japanh kêt, ane. Dja ga memã wã jarẽ, kãj bê memã akabẽn jarẽ. Metĩndjwýnh kute akabẽn

mar ne akôt kabēnkam memā akabēn jarē gē me kuma. Djā nām me ari abenā atom bakam mex got? Kati, nām me mýjja man nhýnh kabēn ja'ô mýr jabej ajmān ar abeno bikēnh o ba.

15 Ē, gora Metīndjwýnhmā adjápēnhkam atýx. Prīne katāt Metīndjwýnh kabēn'ā memā adjujarēnh ar aban memā arē. Metīndjwýnh kabēn ne katāt. Kam dja ga katāt memā 'ā ajarē. Metīndjwýnh akam kīnh ne kute amā,

—Amexkumrēx. Ba akam ikīnhkumrēx, anhýr kadjy. Kadjy dja ga adjápēnhkam atýx ne kam amikam apijām kêt ne.

16 Kwārīk wānh me kabēn kajgo kwārīk wānh nō. Me kabēno kute aben japanh kwārīk wānh nō. Rūm kum akāx. Wā, me kabēn wāo dja me Metīndjwýnhbē amiptār mex ne. Kubē o amiptāro mōn o mōn o mōn ī kubē o amiptār mex ne arým o amipunu mex ne. 17 Me kabēn punu wā kute wajre pyrāk. Ga wajre kute amū me ī kuro baja pumū. Nhy m me ujarēnh punuja ā prīne meo bikēnh o ane. Me ja 'ô nhidjibē ne Imene. 'Ôdjwý ne Pireto.

18 Nām ar amibē Metīndjwýnh kabēn kanga, Metīndjwýnh kute katāt memā kabēn jarēnh ja kangan kabēn punuo amū Jeju nēje meo akēxo tēn memā kum,

—Arým apēx. Arým Metīndjwýnh kute akubyn meo tīn djā arým apēx, ane. Nām ā ar memā 'ēxo anen me

kwýo ajkē, me kute amim Jeju mar kwýo ajkē.

19 Nhy m bep ate ne Metīndjwýnh kabēn. Metīndjwýnh kabēn ne mrāmri kabēnkumrēx. Kute kēn pyrāk, kēn nhýr týxja pyrāk. Nām me te kute kēn nhikō 'yrmā. Nām ā Metīndjwýnh kabēndjwý ane nhy m me te kute kabēn nhikō'yrmā. Nhy m Metīndjwýnh kabēn ne memā kum,

—Bēnjadjwýr djwýnh ne ta ô me ja prīne arým me àtāri ne prīne arým mekam ama, ane. Ne ajte,

—Gora gē me kute “Ije Bēnjadjwýr Jeju mar” anhýrja me on mýjja punu kanga, ane. Nām ā Metīndjwýnh kabēn'ā pi'ôk no'ôk ane. Nhýnh ne me'ô ne kute kabēn nhikō'yrmā.

20 Ē, me'ô bēnjadjwýr nhūrkwākam ne ngōnh apýnh kute abeno djāri kumex. Kwý ne adjēnh nhy m bep kwý ne kajgo. Mexja ne kēn karýro ipēx ne kwý kryt jakao ipēx. Nhy m bep kajgoja ne ngôkraxmē ngyo ipēx. Tām ne mýjja kajgo kadjy. Nhy m bep mexja ne mýjja mex kadjybit.

21 Nhy m me prīne ngōnh ku'ô nhy m kam akan kam mexkumrēx, mýjja mexkumrēx kadjybit ku'ê. Be, gu me badjwý ngōnh'ā amijakren prīne amijaxwe, mýjja punu kangan kam bamexkumrēx, mýjja mex kadjybit bamextire. Nhy m kam me banhō Bēnjadjwýr dja arým amim me bapumjuw,

kum me badjâpênh kadjybit amim me bapumjuw. Gu me kam apÿnh badjâpênh djâri badjâpêneho baku'ê.

²² Nām me abatānh nyre kum mÿjja punu prām kumrêx. Rūm kum akāx ne kubê amiptā. Gê arīk wānh me kute mÿjja punuo bawā arīk wānh memā nō. Nhym bep kati, ga dja ga katāt amrānh'ā anopdji. Katāt amrānh ne aje amim Jeju kamnhīxbê ar aban amā me abên mekam angryk kêt ne adjumar mex ne ar aba, be, mÿjja ja dja ga 'āno djan 'ā anopdji ne. Kam gêdja ga ā amijo anhyro tē. Me jamē ro'ā ā amijo anhyro tē. Me ôkre kadjwÿnhbê axwe'ō nōr kêt ne kute Metīndjwÿnhmā amijo à'wÿrjamē ro'ā dja ga ā amijo anhyr o tē. Nhym arīk wānh mÿjja punuwā wām nō.

²³ Kwārīk wānh me kute abenā atomwā kwārīk wām nō. Tām ne kajgokumrêx. Tām gêdja wām nō. Djām kôt mete mÿjja mar got. Kôt ne me kum aben kurên kam aben japrÿn abenmā àkrê.

²⁴ Bep kati, ga abê Bēnjadjwÿr djwÿnh nhō àpênhkam kwārīk wānh akabêno me apanh kêt. Bēnjadjwÿr nhō àpênh ne me me kunīkam ukaprī ne prīne memā Metīndjwÿnh kabēn'ā ujarēnh mex ne, ngryk kêt ne memā 'ā ajarē. Nām ā Bēnjadjwÿr nhō àpênh ā meo ane.

²⁵ Abê Bēnjadjwÿr nhō àpênhkam dja ga ā o anen kam akrānmā akurê djwÿnhmā akabēn ne tu kum akabēn

mex jarē. Birām Metīndjwÿnh dja amikadjy me ja ngrêk nhym me arÿm amikam ajkam aman wānh axwemā iren 'ÿr amijo akēx ne arÿm Metīndjwÿnh kute katāt memā kabēn ja arÿm kum kato. ²⁶ Arÿm Metīndjwÿnh kute katāt memā kabēn jarēnh ja man arÿm amim kato. Xatanaj ne me ja pa 'amÿn amiwÿr meo mōn ar meo ba nhym me kam ar kum àpênh ba. Birām Metīndjwÿnh dja amikadjy akabêno me ngrêk nhym me arÿm amim katon Xatanaj kangam kubê amiptān arÿm jām Jejuo amijakre. Kadjy ne ba amā,

—Akrānmā memā akabēn jarē, ane.

3

Pyka kute o ino rer 'ÿr me axwe raxmā kute arēnh.

Xim k 4.1; Djuda 18

¹Ē, prīne ikabēn ma. Adjÿm, dja ĩ me umar punu djā kato. Pyka kute o ino rer 'ÿrkam dja ĩ me umar punu djā kato. Mÿkam dja me umar punu? Bir, me axwe raxkam. Ije, mā ne me kukràdjā kute?

Je kum dja ĩ me apÿnh amijo ba. ²Dja me ôdjÿn kam amidjwÿnhbit man memā mÿjja nhōr kêt kumrêx. Dja me kum nèkrêxmē pi'ók kaprībit prām kumrêx. Dja me amiraxbito amra. Dja me ôkre kadjwÿnhbê amim,

—Ba ne ba imexmē iraxo me akrenh mex ne, ane. Dja me ar me ūno ba. Dja me nāmē bām kabēn mar

kêtkumrêx. Dja Metîndjwýnh kute memã mýjja nhõrja kunĩ kubê kĩnh no kati. Dja me Metîndjwýnhbê amiptâr mex ne.

³ Dja me kum aben kĩnh kêtkumrêx. Dja me ukapří kêtkumrêx ne kum aben kurêkumrêx. Dja me aben kã mex jarê. Dja me amipnên ar ba kêt ne tu arĩk ar ba. Dja me àkrêkumrêx. Dja me kum mýjja punubit kĩnh ne kam kum mýjja mex kurêkumrêx.

⁴ Dja me kurê djwýnhmã õbikwa kanga. Dja me amakkre kêt. Dja me arĩk ta amijã bēnjadjwýr rēnh ar o ba. Dja me amidjwýnhbit o kĩnh ne kum Metîndjwýnh kĩnh kêtkumrêx. ⁵ Dja me 'êx ne mekõt Metîndjwýnhmã ngrero krĩ. Ajkwakambit ne kute Jeju mar. Nhy m bep kati, amikadjwýnhbê kute amikam Jeju mar kêt ne kute uma mar kêtkumrêx. Ê, kwãrĩk wãnh me ja kõt amrãnh kêt ne rũm memã akre rax.

⁶⁻⁷ Ê, me arĩk baja ne me kwý me nire'ýr wangij ne atemã memã kabēn jarê. Me nire ja ne me no kêt ne axwebit ma ne kum mýjja punubit prãmkumrêx ne arĩk mýjja punu jabej mrã. Te kute mýjja marmã ne Metîndjwýnh katãt kabēnja mar kêtkumrêx. Be, me nire punu jamã ne me atemã kabēn jarê nhy m me prĩne me kabēn man kõt ar amijo ba.

⁸ Me ja, me kute Metîndjwýnh kupa'ã memã 'ã ujarēnhja ne me kute mýjja

punubit mar. Djãm me kute amim Jeju mar got. Arkati, nãm me kum Metîndjwýnh katãt kabēnja kurêkumrêx ne kam me kute Mõjdjê kurê djwýnh pyrãk. Me kute me bakukãmãrebê Mõjdjê kurê djwýnh ja pyrãk. Ar idjibê ne Djanimê Djãmbri ar. Ar tãm ne ar kabēno Mõjdjê japanho ba. Nhy m me kute Metîndjwýnh kupa'ã memã 'ã ujarēnhjadwý 'ã kabēno Metîndjwýnh kabēn katãtja japanho ane, ne Metîndjwýnh kabēno mýjja kajgo ar o ba.

⁹ Bep kati, dja me punuja amijo mrãnh 'ijabjê kêt nhy m me memã apõx, me axwemê me bibãnhmê me arĩk bajamã apõx. Me kute Djanimê Djãmbri arkum katorja pyrãk. Dja 'ã me memã apõxo ane nhy m me kunĩ me axwe kõt me omũ.

Metîndjwýnh kabēn jarēnh'ã ukanga kêtmã kute arēnh.

¹⁰ Nhy m bep ga ne ga arým iman ikõt ar amijo aba. Ije memã Metîndjwýnh kabēno amirĩt ne ije kõt ar amijo iba ne ije Metîndjwýnhho amiptâr kadjy idjãpēnhho ije amirĩt ga arým kõt prĩne ipumũn arým prĩne idjãtãri. Ije amikajmãtã Jeju mar ne 'ã ingrã týtãx ne akrãnmã ije meo iba ne imã me abê ne ije Jeju 'ãno idjãm ne ije kanga kêt ga arým kõt ipumũ. ¹¹ Me kute ijo bikēnh ga ga arým itokrykõt ipumũ. Krĩraxbê Æxikimê krĩrax 'õbê Ikõnimê krĩrax 'õbê Rixamê kam me kute ijo bikēnhkõt ga arým ga ipumũ. Nãm me

přine ijo ajkē ba itokry: ne. Nhyṁ bep Bēnjadjwýr Jeju ne mýjja kunībē ipytā.

¹² Bir be, mrāmri ne me kute Kritu Jejukôt amijo ban katāt mrānh prāmja mrāmri dja me kātām arým me jao ajkē.

¹³ Ě, me axwemē me 'ēxnhīmē gēdja me ĩ punu raxo mōr purokam ĩ punu rax mex ne. Dja me memā 'ēx ne me noo akno nhyṁ me kam amipānh me jamā 'ēx ne me noo biknor mex ne.

¹⁴ Nhyṁ bep ga. Ga dja ga mā kôt amijo aba. Ar ije amā Metīndjwýnh kabēn jarēnh ga arým ga přine aje amim mar dja ga arek 'āno djan kôt ar amijo aba. Ar ba ar ije amā arēnhja ga arým ar ipumū. ¹⁵ Aprīrekam ga arým Metīndjwýnh kabēn maro tē. Maro tēn o atēm rā'ān arým ajabatānh ne arým přine ama. Metīndjwýnh kabēn mexkumrēx kute ano bōnh ga arým aje tu amikajmātā Kritu Jeju markumrēx nhyṁ arým kute apytārja tām ne ga arým přine o tēn arým přine ama.

¹⁶ Be, Metīndjwýnh ne me bakukāmāremā arē nhyṁ me kabēn'ā pi'ók no'ók ne, kôt pi'ók no'ók ne. Pi'ók no'ókja kunī ne kubē me banhō Metīndjwýnh kabēnja. Mýj kadjy ne Metīndjwýnh kabēnja? Bir, kute katāt memā Metīndjwýnh kukrādja jarēnh kadjy, kute me axwe nēje me akre kadjy, kôt me kute amū aminhijuk'ā amidjar kadjy, kute katāt me krā pymjýr nhyṁ me kute katāt

mrānh amū amikamēnh mōr kadjy. Be, kadjy ne Metīndjwýnh kabēnja. ¹⁷ Nā, Metīndjwýnh ta kabēno dja přine ō àpēnh týx ne, přine o mex gē me kum apýnh mýjja mex djāribit kīnh ne ar o ba. Be, dja ā Metīndjwýnh Kabēno meo ane.

4

¹ Ě, Kritu Jeju dja akubyn me bawýr bōx ne ar me bajo ba, umao ar me bajo ba. Dja bōx ne me kunī jaxwekam memā pānh jarē, me tīnmē me tykmē me axwekam memā pānh jarē. Kam ne ba Jeju Kritu kabēnkôt, Metīndjwýnh kabēnkôt amā ikabēn jarē. Ne amā,

—Ě, gora memā Metīndjwýnh kabēn jarē. ² Gora přine memā Metīndjwýnh kabēn kôt kàj bē memā arē gē me kuma. Gora 'āno dja. Dja me kute mar prām jabej ga memā arē. Nhyṁ bep djām me kute mar prām kêt jabej ga kam ga mā akubyn mekmā arē.

Gora Metīndjwýnh kabēno me ngrēk. Dja me'ō kute Metīndjwýnh mar kêt jabej ga kum Metīndjwýnh kabēn jarē gē Metīndjwýnh kute katāt kabēn jadjwýrkôt amim kuman 'ýr amijo akēx.

Gora me axwe nēje me akre. Dja me axwe jabej ga memā akabēn 'ō jarē gē me axwe kêt.

Gora memā týx jadjà. Dja me'ō kute Jeju mar rerek jabej ga kum týx jadjà gē 'ā ngrà týx.

Dja ga ã me 'ãno adjãmo anen kanga kêt mex ne akrãnmã memã Metĩndjwýnh kabên'ã ajarẽ.

³ Dja ĩ me kute memã mýjja kupa'ã arẽnh djwýnh bõx ne kam Metĩndjwýnh kupa'ã ar memã arẽho ba. Nhy m mã me mýjja punu mar prãm ne. Nhy m te Jeju nhõ me jao ba djwýnh te katàt memã arẽ nhy m me mar prãm kêt kumrẽx ne. Ne kam me kute kupa'ã memã arẽho bajabit ma ne amim me punubito atom nhy m me kumex ne kam atemã memã kabên punu jarẽ. Me kute me kabên punu mar prãm kam ne me me kabên punubit ma. ⁴ Nãm me Metĩndjwýnh kute katàt kabên jarẽnhja mar prãm kêt kumrẽx ne jãm kubê krã. Ne kam me tũmre'ã ujarẽnh kajgobit mar prãm ne.

⁵ Nhy m bep ga. Ga dja ga mýjja kunĩkam ano tỳx ne katàt o tẽ. Djãm me te ajo ajkẽ ga tu ate akrãn ar amijo aba rã'ãn mã kam amirĩt ne. Gora adjãpênh 'ãno dja. Mýj adjãpênh gẽdja ga 'ãno dja? Ije kum me kute Jeju mar kêtjamã kukràdjã ny'ã adjujarẽnh gẽdja ga 'ãno dja. Dja ga mã kam apê, prĩne memã Metĩndjwýnh kabẽno amirĩt ne katàt memã mýjja jarẽnh mexkumrẽx.

⁶ Ê, arým me kute ibĩn 'ỳr. Arým itẽm 'ỳr. Arým ne itẽm djã ijo rãm ne jao tẽ. Ityk'ã, me kute ijo Metĩndjwýnh nhõ mry ne ibĩn ba ityk'ã ne ba arým itẽm 'ỳr jarẽ. Arým ne

ba amikam kô krãn mexo tẽn kam amã itẽm djã jarẽ. Arým ne ityk djã ijo rãm ne jao tẽ.

⁷ Nã bãm Jejumã idjãpênho mrãmri ne me kute me prõt tỳxmã mýjja janhõr nhy m me kumrẽx 'ỳr mrãnh ne bõx ne kute amýnhja pyrãk. Nã bãm ã amikam itỳxo anen Jejumã idjãpênhkõt ajbit ma. Nã bãm ã Jejumã idjãpênh anen kam arým o ino rer djã'ỳr arým ibõx tẽ. Nã bãm ã 'itỳx anen amijo tẽn aminhinomã amimẽn arým itẽmmã. Nã bãm ije Jeju kanga kêt ne katàt memã mýjja jarẽn arým itẽmmã.

⁸ Nhy m kam Bẽnjadjwýr Jeju kute katàt memã o pãnh djwýnhja tãm dja imã o pãnh. Dja katàt imã o pãnh mextire. Arým ne ikutêp kudji. Dja imã,

—Akmere, amrẽ tẽn amim aby. Ba arým amã ajaxwe kêt jarẽ ga arým imã amexkumrẽx. Ne kam on amim aby, ane. Kute memã o pãnh nhõ akatikam dja imã kungã. Djãm bajbit dja imã kungã? Kati, me kute kam amakja, me kum kĩnhja kunĩmã gẽdja kungã, me kunĩmã o pãnh ne.

Kurê djwýnh amiwýr o bõx nhy m ate kuka kõnh dja.

⁹ Akmere, gora amrẽ amibêx ne on iwýr bõx.

¹⁰ Nhy m Demaj. Demaj ne kum me kàtãm kukràdjã punujabit kĩnh, me kute Metĩndjwýnho kurê djwýnh kukràdjã punu jabit ne kum kĩnh ne ar o ban arým ikangan imã iren mã tẽ,

pykabê Texarônika'ÿr tẽ. Nhyim Krexêxi arÿm pykabê Garaxa'ÿr tẽ. Nhyim Xitu pykabê Damaxa'ÿr tẽ. ¹¹ Rukabit ne ikuri dja. Maku dja ga aprôn amrẽ iwÿr o tẽ. Nãm ikôt àpênh mexkumrẽx. Tãm gêdja ga amrẽ o tẽ. ¹² Xikiku ne ba pykabê Epexu'ÿr ano.

¹³ Ë, iwÿr atẽmkam dja ga amrẽ imã inhinôkà rytiwão tẽ. Wãnh ne ba gu bakamybê Kapukam kum inhire, krĩraxbê Krôwadjikam ne ba kum inhire. Gora amrẽ imã o tẽ. Pi'ók no'ók ngriwãmê no'ók raxwãmê amrẽ imã o tẽ. Pi'ók no'ók tiwã ne ba imã kĩnhĩ. Gora aman amrẽ imã abyn o tẽ.

¹⁴ Ë, Arexãri kute ngônh nhípêx djwÿnhja ne prĩne ijo ajkê. Metĩndjwÿnh ta dja kum axweo pãnh. ¹⁵ Gadjwÿ dja ga aminêje tãwã pumũ. Nãm kabẽno ar ijapa ne. Nãm kabẽno ar ijapa: ba te kum ikabên mex jarẽ ne te akre nhyim mã kabẽno ar ijapan kam prĩne kabẽno ijo ajkê. Kam ne ba amã,

—Gora aminêje tãwã pumũ, ane. Kam ne ba amã ane.

¹⁶ Me kute amiwÿr ijo bôx kutewakam nhÿnh ne inhôbikwa 'ô ikuri dja? Me kute amiwÿr ijo bôx ne we ijaxwe jabej ikukjêro ÿr kutewakam? Ba we ijaxweo ije amiptâr kadjy nàrànm me kute bit ibĩnmã amiwÿr ijo bôx ne we ijaxwe jabej ikukjêro nhÿ. Nhyim nhÿnh ne inhôbikwa 'ô ikuri dja? Kati, nãm ar kunĩ ikangan mã prôt

ne, mã ipymaje prôt ne. Gora gê inhôbikwa ipymaje prôtwã gora gê Metĩndjwÿnh arkum o pãnh kêt ne arkam ujakrành no kati, arkam ukaprĩ.

¹⁷ Nã, me ne me ipymaje prôt ne. Nhyim bep kati, Bênjadjwÿr ne ikôt djan imã tÿx jadjã ba tu kanàrànm kãj bê memã Metĩndjwÿnh jarẽ, prĩne kunĩ'ã ajarẽ nhyim me bajtem kunĩ arÿm kuma. Djãm me kute ikukjêrkam uma ngri got. Nãm me kubê rop prãbê uma:kumrẽx. Nhyim bep Metĩndjwÿnhbit ne mebê ipytã.

¹⁸ Nhÿnh ne mÿjja punu 'ô ne kute ijo bikênhmã? Kati, Metĩndjwÿnh ta gêdja inêje jãm mÿjja punu dji. Metĩndjwÿnh ta ne kute ipytâr ta gêdja ipytàn ijo tẽn ô pykakam ijo bôx, môr djãmã ijo bôx ba kam kôt imexkumrẽx ne ar iba. Gora gê me kunĩ Metĩndjwÿnhmã kãjmã rax jarẽ. Me kunĩ dja me kãjmã kum rax jarênho tẽ. O tẽm rã'ã rã'ã rã'ã ne. Gora gê me mrãmri o anhÿro tẽ.

¹⁹ Dja ga Prixiramê Akwire arkum ijarẽ, ne ajte Nexipôrmê prômê kramê arkum ijarẽ, ar kupãnhã arkum ijarẽ. ²⁰ Ë, Eraxu ne krĩraxbê Kôritukam arek dja. Nhyim Krôpimu kanê, pykabê Miretukam kanê ba kam kum inhiren amrẽ tẽ.

Amrẽ amibêx ne na tÿm djwÿnhrànm iwÿr bôx.

²¹ Juburmê Prudêximê Rinumê Kraôdjãmê me kute Jejukôt abeno kamy kunĩ ne me wãm amã amijarẽ.

²² Gê Běnjadjwÿr Jeju pŕĩne ajo
ba nhym Metĩndjwÿnhdjwÿ
ukaprĩkôt pŕĩne me akunĩo
djuw mex. Tã ne ja.

Paur kute Xitumã pi'ôk no'ôk ne ja.

Paur ne Xitu kaxã djan kum pi'ôk no'ôk ne. Arým ne Xituo kra ne kum pi'ôk no'ôk ne. Arým ne pykabê Kretakam Xitumã ire nhym kam kam dja. Nhym kam Paur kum pi'ôk no'ôk ne Artemanhkôt ano. Mýj'ã ne Paur pi'ôk no'ôk ne?

Bir, Xitu kute prïne memã Metĩndjwýnh kaběno amirĩt ne kute memã kaběn jarěnhmã. Kute me kaběn punu kaběno me itymã, ne kute Jeju nhõ me jao ba djwýnh kum àpěnh kadjy me umjýrmã. Kadjy ne Paur Xitumã pi'ôk no'ôk ne. Ne kam ajte amiwýr Xitu 'uw. Tãm ne ja.

1-4 Akmere Xitu, ba, ibê Paur ne ba amã pi'ôk no'ôk ne. Xitu, abê ikra djwýnh, amã ne ba pi'ôk no'ôk ne. Ga ne ga ikôt tu amim Jeju kamnhĩxkumrěx, kam ne ba ajo ikra.

Ba ibê Paur, ibê Metĩndjwýnh nhõ àpěnh. Jeju Kritu ta ne ijano ba tē. Nã, Metĩndjwýnh kubê me bapytàr djwýnh ne ijano, ije memã Jeju jarěnh kadjy ijano ne imã,

—On kàj bê ijã adju-jarěnh tē, ane. Ije memã Jeju jarěnh nhym me kute mar ne kam kute tu amim kamnhĩxkumrěxmã. Arým ne Metĩndjwýnh amijo me kwý pytà. Me ja kute tu amim Jeju markumrěxmã,

ne kam arým kôt katàt mrãnhmã. Metĩndjwýnh kaběn katàtja, 'ěxnhĩ kětja tãm ne me kute mar ne kam arým kôt katàt mrãnhmã. Nã, kadjy ne Jeju ijano, ije memã Jeju jarěnh nhym me kute amim kamnhĩxkumrěxmã. Mýj ne me kute tu amim kamnhĩxkumrěxmã? Bir, me batyk nhjukri amũ me batĩn rã'ã rã'ã rã'ãn batyk kětumrěxmã. Metĩndjwýnh 'ěxnhĩ kětumrěxja tãm ne me bamã arě. Amrěbê ne kute pyka nhipěx kětři arým kaběn pydji jarěnh me bajã amim karõ. Me batyk nhjukri batĩn rã'ãmã ne me bajã amim karõ. Ne kam ajbir ne arým me bamã me batĩnjao amirĩt ne. Ar idjujarěnhkôt o amirĩt ne. Arým kute aminhõ akati jarěnh djakam me bamã o amirĩt ne. Ba ne ba memã 'ã ajarě nhym arým amirĩt ne.

Be, akmere, gē Metĩndjwýnh ajo djuw mex, Jeju Kritu kubê me bapytàr djwýnhmē Bãmbê Metĩndjwýnh ar ukaprĩkôt ajo djuw mex ne ar ajo ba, ne amã adjumar mex jarě ga kam adjumar mex ne ar aba.

Xitu kute Jeju nhõ me jao ba djwýnh pymjýrmã.

Xim k 3.1

⁵ Mýj kadjy ne ba pykabê Kretakam amã inhire? Bir, aje mýjja inomã mēnhmã, ije kum o krax ne ije inomã mēnh kětja aje ikudjwa inomã mēnhmã ne ba kadjy amã inhire. Ne kam ajte aje Jeju nhõ me jao ba djwýnh kum àpěnh kadjy me umjýrmã ne ba kadjy amã inhire. Krĩ

kunĩkôt aje me'ã Jeju nhõ me jao ba djwýnh rēnhmã, ije amã 'ã karõkôt.

⁶ Bir, mýj me'õ Ar kubê dja Jeju nhõ me jao ba djwýnh? Bir, me axwe kêtme, me prõ pýnhmẽ, me ja gêdja me Jeju nhõ me jao ba. Nhyim me kradjwý tu kute amim Jeju markumrêx ne me bãm kabēnkôt mrānhmã. Nhyim me ja bep bāmbit ne kabēn mexkumrêx nhyim kam kraja arĩk ar ba, amakkre kêt, kute bãm kabēn mar kêt nhyim me kam kum kĩnh kêt ne ar'ã kabēn ba. Kwārĩk wānh ga me bãm ja'ã Jeju nhõ me jao ba djwýnh rēnh kêt. Djām me kraja kabēn mex got ga aje me bãm'ã meo ba djwýnh rēnhmã.

⁷ Nà, me axwe kêtbit dja me kubê Jeju nhõ me jao ba djwýnh. Mýkam dja ga me ja'ãbit meo ba djwýnh rē? Bir, me kabēn mexbit dja me Metĩndjwýnhmã apê. Djām me kabēn punu Metĩndjwýnhmã àpēnh got. Kwārĩk wānh me amakkre kêt, me ngryknhĩ, me kum kadjwati kangõbit* djānh, me àkrê, me kute pi'òk kaprĩbit prāme me noo biknoro baja, kwārĩk wānh me ja'ã Jeju nhõ me jao ba djwýnh rēnh kêt.

⁸ Nhyim bep me kute meo djuw mex prām, me kum mýjja mexbit kĩnh, me kute amipnēnh ne ar ba, me katāt mrānh, me mrāmri mexo mexkumrêx, me axwe nêje kute amijāno ām, me ajbit

dja ga me'ã Jeju nhõ me jao ba djwýnh rē. ⁹ Dja Jeju nhõ me jao ba djwýnh kum Metĩndjwýnh kabēn kĩnh ne kôt ar amijo ba. Metĩndjwýnh kabēn 'èxnhĩ kêtja, ar ije prĩne memã arēnhja, tām dja me kôt ar amijo ba. Me kute prĩne memã Metĩndjwýnh kabēn jarēnh mextire ne o kute memã tỳx jangjēnh ne o kute me kĩnhmã. Nà, dja Jeju nhõ me jao ba djwýnh prĩne mekmã Metĩndjwýnh kabēn jarēn kam me kabēn punu nêje me akre. Me kum Metĩndjwýnh kabēn mar prām kêt ne kute kabēno me bajapanhja dja Jeju nhõ me jao ba djwýnh me kabēn punu nêje me akre gê me kuma.

¹⁰⁻¹¹ Bir, me amakkre kêt ne me kumex ne kabēn kajgoo ar me noo biknoro ba. Nām we me,

—Djām me aje amim Jeju mar ne kam tu aje mar kajgomã? Kati, dja ga me amim ama nhyim me kam me amy nhinhu kadjwý rê, ane.

Nām ã me noo biknoro ane. Nà, me ja dja Jeju nhõ me jao ba djwýnh kabēno me unê gê me anhikrê. Nām me apýnh kikrekam me kunĩ noo aknon meo ajkê. Mýjo ne me meo ajkê? Me kute Metĩndjwýnh kupa'ã mekmã arēnhkam ne me meo ajkê. Mýj kadjy ne me Metĩndjwýnh kupa'ã mekmã arēnh ar o ba? Bir, me kute me noo biknor ne me õ pi'òk kaprĩreo prõt kadjy ne me Metĩndjwýnh kupa'ã

* **1:7** Mýjja me kute o kōm ne kôt bibānh kunĩja, kadjwati kangômẽ uba kangômẽ, mýjja kangõ kunĩ ne me kum kadjwati kangõ jarē.

mekmã arênh ar o ba. Kam dja Jeju nhô me jao ba djwÿnh akubyn kabêno me ity nhym me arÿm anhikrê.

¹² Bep Kretakam me'ô kute memã kabên jarênh djwÿnh'ô ne ta ô me wÿnh'ã kabên ne,

—Kretakam me kra ne mrãmri 'êxnhîkumrêx, axwekumrêx, kum ukan-gakumrêx, àkurbit kute mar. Nãm ã me'ã kabên ane.

¹³ Nà, mrãmri ne ã ane. Kam dja ga memã akabên jarê, tu memã abên tÿx, me kute mrãmri amim Jeju mar ne 'ã ngrã tÿx kadjy. ¹⁴ Dja ga memã abên tÿx nhym me arÿm wãnh kabên kakrit marmã ire, mekbê idjaer kukãmãre'ã ujarênh kajgo-jamã ire. Me kabên punuja ne me kum Metïndjwÿnh kabênkumrêxja kurên kam ta amimarkôt kabêno mekbê mÿjja pyma ar o ba nhym me kabên man kôt amijo ba. Dja ga memã abên tÿx gê me on kôt amijo baja krãta.

¹⁵ Me axwe kêt mã ne mÿjja kunî mexkumrêx. Nhym bep me axweo kute amiptârja, me kute Jeju mar kêtja, me tãm ne mebê mÿjja kunî punu. Be, djãm me ja mex got. Nãm me ôkre kadjwÿnhbê mÿjja punubit man mÿjja punu'ãbit amim karô. ¹⁶ Nãm we me ajkwakambit,

—Ije Metïndjwÿnh mar, anhÿr ar o ban kam arîk ar ba. Nãm me axwe, me amakkre kêt, ne te kute mÿjja mex marmãn mÿjja punubit

ma. Djãm ã me kute amim Metïndjwÿnh mar kute anhÿr.

2

Xitu kute mebêngêtemê me kunî mã Metïndjwÿnh kabên jarênh mã.

¹ Nhym bep ga, akmere, dja ga me kupãnh tã me kute amim Jeju marwãmã Metïndjwÿnh kukràdjã'ã prîne adjujarênh ar aba.

² Dja ga mebêngêtemã,

—Gora ar abixaêr punu kêt ne ar aba. Ne akabôt katin ar aba, ne amipnên ar aba. Gora ar tu amim Jeju markumrêx ne amibê kanga kêt ne mã kôt ajkamê. Ne kam mã amã aben jabê, ane. Dja ga ã mebêngêtemã ane.

³ Ne kam ajte mebêngêxtemã kum,

—Gora ar amrãnh mexkumrêx ne ar aba. Metïndjwÿnh mex'ã amijakren kôt ar amijo aba, ane. Kwãrik wãnh aben japry kêt ne amã kadjwati kangô* djãnh kêt, ane. Dja gar mekmã mÿjja mexbit jarênh ar o aba, ane. ⁴⁻⁵ Nà, akmere, dja ga mebêngêxtemã kum,

—Ë, tynhwa ar, dja gar amũ idjô'ã me kra pÿnh jakre gê me ar ajã amijakren me akudjwa kum mjên jabên kum kra jabên amipnên ar ban mjên prãm kêt ne ar ban ôbikwao djuw mex ne ukaprîkumrêx ne mjên kabên ma, ane. Mÿkam? Bir, dja me kâtãm te kute me amrãnh

* 2:3 Mÿjja me kute o kôm ne kôt bibãnh kunîja, kadjwati kangômê uba kangômê, mÿjja kangô kunî ne me kum kadjwati kangô jarê.

punu 'õ pumũnh ne kute ar akõt Metĩndjwũnh kabẽn japryĩmã te me ajabej ajkam aman kam tu ate krã, ane.

Dja ã mebêngêxte me kra pũnh jakreo ane.

⁶ Akmere, dja ga me kraremãdjwũ akabẽn jarẽ gê me amipnẽn ar ba. ⁷ Ga dja ga katåt mrã gê me krare apumũn kam akõt ar amijo ba. Dja ga katåt memã Metĩndjwũnh kabẽn jarẽnh mextire ne abixaêr kêt. ⁸ Dja ga memã arẽn mã memã akabẽn mextire jarẽ gê me te kabẽno kute ajapanhmã, me kum akurê ar o baja te akabẽn punu jabej umar ar ban arũm pijãm ne ate krãn ar ba.

⁹ Dja ga me memã àpẽn kajgo ar ba jamãdjwũ akabẽn jarẽ. Me kute meo pãnh ne amim me pa 'amũnh nhym me memã àpẽn kajgo ar bajamã akabẽn jarẽ. Dja ga memã kum,

—Gora me anhõ bẽnjadjwũr kabẽn ma. Dja gar prĩne me kabẽn man me kabẽnkõt ar amijo aba ne memã adjãpẽn mex ar aba gê me ar akam kĩnh, ane. Kwãrĩk wãnh me anhõ bẽnjadjwũr pãnh akabẽn kêt ne akabẽno apanh kêt, ane.

¹⁰ Kwãrĩk wãnh mekbê adjãkĩnh kêt, ane. Dja gar katåt memã apê gê me kãtãm ar adjãpẽn mexkumrẽxkõt ar apumũn kam arũm kum Metĩndjwũnh kĩnh, Metĩndjwũnh kubê me bapytãr djwũnhja kum kĩnh, ne kum Metĩndjwũnh

kabẽndjwũ kĩnh ne. Dja ga ã me memã àpẽn kajgo ar bajamã akabẽn jarẽho ane.

¹¹ Mũkam dja gu me katåt mrã? Bir, Metĩndjwũnh ne arũm me kunĩ kadjy ukaprĩo kato. Kute me bakunĩ pytãr kadjy ne ukaprĩo kato. ¹² Nã gu me prĩne ukaprĩja man kam arũm pãnh arĩk ar babaja kanga. Ne mũjja punu, me kute Jeju mar kêt kute mũjja punuo amikĩnhja tu arũm kangakumrẽx nhym wãnh nõ. Gu me kam on pyka jakam amipnẽn ar baban katåt mrã ne Metĩndjwũnh kabẽnkõt akrãnmã ar amijo baba. Dja gu me prĩne amim Metĩndjwũnh djukaprĩ man kam ã kõt amijo ane.

¹³ Ne akrãnmã ar amijo bababê amiwũr Jeju kamnhĩx, akubyn rwũk djã amiwũrkam amako tẽ. Me banhõ Metĩndjwũnh, me bapytãr djwũnhbê Jeju Kritu tãm dja me bajaêrbê kato, ta raxo kubê kumkatio me bawũr kato. Djãm ngri got. Raxo, mexo kubê kumkatiti:. Nhũnh ne me'õ mexo, raxo, umao kumãnhkutã? Dja me bawũr kato gu me arũm bakĩnhkumrẽx. Me bakĩnh djã ne ja. Tãm ne gu me amiwũrkam amak ar o baba.

¹⁴ Be, Jeju Kritu ta ne me bajaxwe pãnh tyk kadjy memã amikanga, kute me bajaxwe kunĩbê me bapytãr ne kute amim me bajo mexmã ne mekmã amikanga. Kute amim me bajo mex ne kute me bajo õ me wũnhkumrẽx ne kute ar me bajo bamã ne

mekmã amikanga. Kute me bajo õ me wÿnh gu me kam bamã mÿjja mexbit kÿnh ne arek ar o babamã.

¹⁵ Bir be, ikabën ja dja ga pÿrÿne me kupãnhã me kute amim Jeju marwãmã arẽ, memã kõt arẽ. Me kaprÿjamã kÿnh jangjê gẽ me kaprÿ kêt. Gora atÿx ne me axwe nêje me akren memã abën tÿx gẽ me arek ar ba. Kwãrÿk wãnh gẽ me ajã kabën kêt.

3

Kute Metÿndjwÿnh djukaprÿ marn kute katãt amijo bamã.

Ep 4.2; Pir 2.3; Kor 3.12

¹ Gora me kute amim Jeju marwãmã akabën jarẽ gẽ me on akabën ma. Dja ga memã kum,

—Gora me me bënjadjwÿrmẽ meo ba djwÿnh kabën man me kabënkõt ar amijo aba. Dja me me amã me adjãpênhkumrẽx jarẽ ga me kam kubê amikati kêtumrẽx ne tu 'ÿr tẽ. Nhyim bep djãm me me amã mÿjja punu'ã apnê ga me ate akrã. ² Kwãrÿk wãnh ga me abenã akabën kêt, ane. Gora me akabõt katin amã aben kaprÿn akrãnmã abenmã akabën jarẽ, ane. Dja ga ã ajte memã akabën jarëho ane gẽ meo biknor kêt.

³ Amrêbê ne gu me badjwÿ bano kêtumrẽx ne bajamakkre kêtumrẽx nhyim me arÿk me banoo biknoro ba. Nã, amrêbê ne gu me arÿk ar babari bamã mÿjja punu kunÿ kÿnh ne. Ne te baje bajawemã banhirer ne arek ar

babamãn mã bamã bajaxwe kÿnh ne. Me bajaxwen abenã bakabën ne aben nhõ mÿjja'ã bangryk ar baba. Nhyim me kum me bakurê: gu me badjwÿ amipãnh bamã me kurê.

⁴⁻⁵ Nhyim bep ajbir ne Metÿndjwÿnhbê me bapytãr djwÿnh ukaprÿo kato ne kum me bajabêkumrẽx. Nã gu me te bamã bajaxwebit kÿnh nhyim Metÿndjwÿnh tu ukaprÿkõt me bapytã. Kum me bajabën kam me bapytã. Djãm me bamrãnh mexkõt ne gu me amiptã? Arkati, ta ne ukaprÿkõt me bapytã. Nãm me ngõo amingrã ku'õn kam arÿm akubyn mexkumrẽx. Nhyim Metÿndjwÿnh Karõdjwÿ ã me bajo nyo ane, ã me bajo mexo ane. Nãm me bajo ny ne me babê me bajaxwe krãta gu me kam baje babixadjwÿr ny pyrãk ne bakabën punu mar kêt ne bakabën mexbit ma. Nhyim kam Metÿndjwÿnh Karõ mã me bajo mexo tẽm rã'ã ne. ⁶ Ukaprÿkõt ne me bawÿr Karõ jano, kute me bajo djuw mexmã. Jeju Kritu kubê me bapytãr djwÿnh djõ'ã ne me bawÿr ano. Djãm õdjÿ got me babê Karõ nê? Kati, mrãmri ne õdjãnhkumrẽx ne me bamã ta Karõ jano ne pÿrÿne o me banhipêx ne ar me bajo ba.

⁷ Be, djãm Metÿndjwÿnh djukaprÿ ngri got. Nãm ukaprÿkõt me bamã me bajaxwe kêt jarẽ. Gu me bamex ne batyk nhijukri batÿn rã'ã: rã'ãn ar baba kadjy ne me bamã me bajaxwe kêt jarẽ. Nãm amÿ me batÿn rã'ã: rã'ã rã'ãmã arẽ gu me amiwÿr

kamnhĩxbê ar baba. Adjÿm, dja me bamã kungã.

⁸ Mrãmri ne ikabënja. Ikabënkumrêx. Dja ga memã prĩne idjô'ã ikabënja kôt arê gê me kute amim Metĩndjwÿnh marja kum mÿjja mexbit kĩnh ne ar o ba. Kam ne mexkumrêx, me kunĩmã mexkumrêx.

⁹ Kwãrik wãnh me abenkam kangatija wãnh nõ. Tãm ne kajgo mexi. Kwãrik wãm nõ. Kwãrik wãnh me bakukãmã nhidjikôt me àkrêja wãnh nõ. Nhym me kute kabëno aben japanh ne me kute abenmã àkrêjadjwÿ kunĩ dja wãnh nõ. Mòjdjê kukràdjà tũm'ã ne me ã abenmã ane. Tãm ne kajgo mexi. Punure. Tãm dja wãnh nõ.

¹⁰ Dja me'õ kabëno kute abenbê meo bikjêr jabej ga nêje kukrà. Dja ate krã ga ajte kum akabën jarê. Godja mã ate krã jabej ga kam arÿm tu kangakumrêx. Arÿm ne ga te kabën punu nêje te o ane nhym mã kum kabën punu kĩnh. ¹¹ Arÿm ne ga kôt kum akato. Mrãmri ne me'õ ja punukumrêx. Atemã kabën. Kum axwe kĩnhkam ne ga arÿm kum akato. Nãm kabëno amijo amirĩt. Mrãmri dja ga tu kangakumrêx. Tãm ne ja.

Kabën o ino rer.

¹²⁻¹³ Be, dja ba awÿr Artemanh nàr kon Xikiku jano gê awÿr tẽn bôx ga kam tebê mã amrê iwÿr tẽ. Krĩraxbê Nikoporikam dja gu abenwÿr bôx. Kam dja ba na tÿmkam arek

akam amako dja. Nĩnh iwÿr atêm kêttri dja ga Djenajmẽ Apôr aro tẽn amũ ar kujate. Djenajbê ne me kadjy kabën jarënh djwÿnh, ar ja. Dja ga prĩne aro djuw mex ne aro tẽn amũ ar kujate gê ar tẽn mex ne ÿkam tẽn kêt. Ga kam amrê iwÿr tẽ.

¹⁴ Be, gora gê gu banhõbikwa kute Jeju marwã, mÿjja mexbit ma ne kum ajbit kĩnh. Mÿkam? Bir, gu banhõbikwa kute me 'uwũio djuw mex ne mekam kum ukanga kêt ne kute akrãnmã ar meo djuw mexo bamã.

¹⁵ Ar ja, arkam idjãm ja kunĩ ne ar kute ajo amak rã'ãn kam wãm amã amijarê. Badjwÿ ne ba ar wão ama ne. Ar wã kute Jeju mar ne kum gu bakĩnhkam ne ba aro ama ne. Arkum ijarê.

Gê Metĩndjwÿnh ukaprĩkôt ar akunĩo djuw mex. Tãm ne ja.

Paur kute Piremõmã pi'ôk no'ôk ne ja.

Paur ne kamybê Piremõmã pi'ôk no'ôk ne. Jejukôt ne ar abeno kamy. NhyM Piremõ nhõ kubê kra 'õ, me pardja 'õ kum àpênh kajgo ar baja arým mã kubê tẽ. Birãm kubê pi'ôk kaprĩreo akĩn mã kubê o tẽ. Ne kam pyka 'õkam bõx. Pyka 'õkam Paur memã Metĩndjwýnh'ã ujarênh ar bakam bõx nhyM kam Paur Jeju'ã ujarênh ku'ê. Mekbê ijê djakam ãm rã'ãkam ne 'ã ujarênh ku'ê. NhyM kubê kraja kuman kam tu amim Jeju markumrêx, tu amim kamnhĩxkumrêx ne. NhyM kam Paur arým o kra. Kum abêkumrêx ne, ne kam te kute nêman ajte Piremõmã ano. 'Ã pi'ôk no'ôk ne Piremõmã ano nhyM Xikiku õ pi'ôk no'ôko tẽ. NhyM kam kum,

—Kwãrik wãnh, ga kam an-gryk kêt. Tu amã abê. Jejukôt dja gar tu abeno akamy ne amã aben jabê, ane. Nãm ã Paur Piremõmã pi'ôk no'ôko ane. Tãm ne ja.

1-2 Piremõ, amã ne ba pi'ôk no'ôk ne. Ba, ibê Paur ne ba amã pi'ôk no'ôk ne. Gu bakamy Ximoximê ne bar amã pi'ôk no'ôk ne. Piremõ, ga ne ga ar ikôt Metĩndjwýnhmã adjápênh ar aba bar imã akĩnhkumrêx ne amã pi'ôk no'ôk ne. Gamê gwaj bakanikwýnh Apijmê

Akipu gwaj bakôt àpênhjamê ar aje amim Jeju mar ne kôt anhũrkwãkam aben pyd-jijamê, ar amã ne bar pi'ôk no'ôk ne. Ba, ibê Paur, Jeju Kritu'ã idjujarênh ibakam me kute ibê ijêja, ba ne ba ar amã pi'ôk no'ôk ne.

³ Gê Metĩndjwýnh ajo djuw mex, Metĩndjwýnhbê me Babãmmê krabê Bênjadjwýr Jeju Kritu ar ukaprĩkôt ajo djuw mex ne ar ajo ba ne amã umar mex jarê ga adjumar mex ne ar aba.

Paur kute Metĩndjwýnhmã amikĩnhjarênh.

⁴ Mrãmri ne ba akam ikĩnhkumrêx ne kam ije inhõ Metĩndjwýnhmã amijarênh katã kum ajarênh rã'ã. Nã bãm kum,

—Ota ba Piremõkam ikĩnhkumrêx, ane. Nã bãm ã kum akam ikĩnh jarênh anen kôt kum mextire jarê.

⁵ Mýkam ne ba akam ikĩnh ne? Bir, amã me abêkam, amã Metĩndjwýnh nhõ me ja kunĩ jabêkam ne ba akam ikĩnhkumrêx ne. Ne ajte aje tu amim Jeju kamnhĩxkumrêx, tãm ne me iwýr arênh bõx. Kam ne ba akam ikĩnhkumrêx ne. ⁶ Be, nã bãm Metĩndjwýnhmã ajarê ne kum,

—Arým ne Piremõ amika-jmã'ã Jeju ma. Kam dja ga kum õdjãnhmê kum me abê jarê gê memã õdjãnh ne kum me abê, ane. Nã bãm ã Metĩndjwýnhmã ajarênh ane.

Nã, akmere, dja me akabênh mex man anhõdjãnh pumün arým akôt Kritu ma, Kritu

nhōdjànhmē ukaprī ma. Nām ukaprīkôt apÿnh mÿjja mex djario me bakīnh ne arÿm gadjwÿ ajo kīnh ne, gē me gop apumūn kam arÿm akôt Kri-tumã kato.

⁷ Nà, nām me imã ajarē ba kam ikī:nhkumrēx ne kam ajte itÿ:xkumrēx ne. Amã me abêkam, amã me kute Jejukôt abeno kamy jabêkam ne ba ikīnhkumrēx ne kam itÿxkumrēx. Ga, akmere, nã gãm Metīndjwÿnh nhō me mexja prīne meo djuw mex ne meo kīnh ne. Ba kuman kam ikīnhkumrēx ne.

Ônemu nêje kum kabēn.

⁸⁻¹⁰ Amã me abêkam ne ba mÿjja'ã ama. Ba ikrabē Ônemu'ã ama. Me kute ibê ijê rã'akam ne Ônemu iwÿr bôx ba kam o ikra. Nã bãm kum Jeju jarē nhym tu amim markumrēx ba kam o ikra.

Ibê Kritu nhō àpênhkam ren amã ibēn tÿx ne. Ne ren amã, —Kwãrīk wãnh arek ikuri dja, ane. Nhym ren arÿm tu mrãmri dja.

Nhym bep kati, imã ajabêkam ne ba tu 'ã ama. Ba ibê Paur, ibêngêttekam amã ikaprī jabej, nhym me kute Kritu Jeju'ã idjujarēnh ibakam ibê ijê ga amã ikaprī jabej ne ba tu 'ã ama.

¹¹ Nām amrēbê akam punu ne kam ajbir amã mexkumrēx, ne badjwÿ imã mexkumrēx ne.

¹² Ba arÿm ije akubyn awÿr anormã. Imã abêkumrēx tãm ne ba ije amã anormã. Godja ba akubyn amã anon kam o ama: ne. ¹³ Nã bãm te ije o aminhō prãme nhym

arek ikuri ãm ne kute akàxã ijo djuw mexmã. Ije Jeju kukràdjà ny'ã idjujarēnh ibakam ne me ibê ijê ba mebē ijê djakam dja nhym Ônemu kute akàxã imã àpênhmã ba te ije o aminhō prãme.

¹⁴ Nhym bep kati, nã bãm inhōkre kadjwÿnhbê amim,

—Kati, ba dja ba ã anhÿr kêt ne. Ga dja ga amã ikaprī jabej arÿm imã nê gē arek ikuri dja. Aje amimarkôt dja ga amã ikaprī jabej arÿm imã nê gē kam ikuri dja, ane.

¹⁵ Amrēbê ne mã abê tēm ngrire ne kam arÿm akubyn awÿr tēmmã. Kon ne, birãm arÿm akubyn tu awÿr bôxkumrēx ne arek wãnh akuri ãm rã'ã: rã'ãmã arÿm wãm tēmmã. ¹⁶ Djãm aje o me bajtem'õ pyræk nhym amã àpênh kajgo ar bamã ne akubyn awÿr tēmmã? Kati, arÿm ar aje Kritukôt abeno akamymã. Arÿm kubê akamy. Akamy, gu arÿm bamã kīnhkumrēxja tãm ne awÿr tēmmã. Mrãmri imã kīnh raxi. Nhym bep ga dja ga amã kīnh raxo ijakre. Amã àpênhkam ne gar arÿm ajbir Bēnjadjwÿr Jejukôt abeno akamykam dja ga amã kīnh raxo ijakre.

¹⁷ Be, kam dja akubyn awÿr bôx ga amiwÿr o wadjàn kum akabēn mex jarē. Gu baro'ã badjapênh ne abeno banhōbikwakam baje aben pyræk jabej dja ikàxã awÿr bôx ga o ipyræk ne kutã aprôt ne pa'amÿn amiwÿr o wadjàn kam kum akabēn mex jarē.

18 Djori ajo ajkê? Nàr kon, djori abê mỳjja akĩ? Kute ajo bikēnh jabej amrē imã 'ã pi'òk no'òk ba kam amã o pãnh. 19 Ë, gop ije inhikrao pi'òk no'òkja pumũ, ba ibê Paur dja ba amã o pãnh. Kwãrik wãnh, ga dja ga àkĩnhĩ pãnh kum arēnh kêt.

Gora ijã mãn amijakren ikudjwa pãnh jarēnh kêt, àkĩnhĩ pãnh kum arēnh kêt, tu ate akrã. Ga ije amã Jeju jarēnh ne ije amã pãnh jarēnh kêtja pumũ. Nã ba ren amã Jeju jarēnh kêt ga ren amim mar kêt ne tu abiknorkumrēx ne. Bep kati, nã bãm amã arē ga ama ba kam ije amã pãnh jarēnh kêt. Gora aje ipyrak ne tu àkĩnhĩ pãnhja mar kêtumrēx. Ònemu kute ajo bikēnh tũmja tu o pãnh mar kêt.

20 Nã, akmere, gora ã anen kum akabēn mex jarē gu banhõ Bēnjadjwỳr kabēnkôt tu kum akabēn mex jarē. Kum akabēn mex jarēn o ikĩnh, akmere. Gu baje Kritukôt abeno bakamykam gop ijo kĩnh, akmere. 21 Be, nã bãm inhõkre kadjwỳnhbê amim,

—Dja tu ikabēn man kôt amijo ba. Dja ikabēn man kam o djuw mexo ikabēn jakre, ane. Nã bãm ã amim anen kam amã pi'òk no'òk ne.

22 Ë, ajte mỳjja 'òdjwỳ. Ba wãm awỳr itēm ne ibõx jabej on ikutēp imã kikre kre kapõ ne kikre kadjwỳnhbê inhikwã djawã kapĩ. Godja Metĩndjwỳnh wãm awỳr ijano ba kam awỳr tēn bõx. Kadja dja ga Metĩndjwỳnhmã ijo

a'uw nhym kam arỳm awỳr ijano. Me kute ikadjàr ba kam wãm awỳr itēmã. Kam ne ba amijã Metĩndjwỳnh kamnhĩxbê nõ.

23 Epapraj ne kute ajo amak ne kute ajarēnh rã'ã. Adjwỳnhdjwỳ ne me kubê ijē. Nãm Kritu Jeju'ã ujarēnh ar ba nhym kam me kubê ijē nhym iro'ã mebē ijē djakam dja. 24 Makumē Arxakumē Temanhmē Rukamē ar adjwỳnhdjwỳ kute ajo amak ne kute ajarēnh rã'ã. Ar ja ne ar ikôt àpēnh ar ba.

25 Gē Bēnjadjwỳr Jeju Kritu ukaprĩkôt prĩne ajo djuw mex. Tãm ne ja.

Mekbê idjaer kute amikajmã'ã Jeju mar nhõ pi'ôk no'ôk ne ja.

Me'õ ne Jeju'ã pi'ôk no'ôk ne kam mekbê idjaer kute amikajmã'ã Jeju markumrêx jamã ano, ar kute mrãmri Jeju'ã ngrakumrêxmã. Mekbê idjaer kwý ne ar amikajmã'ã Jeju man kam arým kute ari mýjjakôt akêxmã. Nãm ar abenmã,

—Gwaj akubyn Môjdjê kukràdjà tùmjakôt amijo baba.

Ne ajte,

—Gwaj akubyn Metĩndjwýnhmã mry bõn kamrõ kapĩ. Birãm Jeju kamrõ me bajaxweo bingràn mãnhkutã kêt, gwaj akubyn mry kamrõdjwý me bajaxwe pãnh ajte Metĩndjwýnhmã kungã ane. Kam ne me'õ arkum pi'ôk no'ôk ne arkum,

—Kati, Jeju pydji kute me bajaxweo bingràn djwýnh. Kwãrik wãnh atemã ibej mýjja 'õ jabej kêt. Jeju kamrõ pydji ne me bajaxwe mãnhkutã. Kwãrik wãnh Jeju kamrõ nhibej mry kamrõ nhõr kêt, ane. Nãm ã anen kam arkum Jeju mex jarê. Jejubê ne Metĩndjwýnh kra. Jeju ne mýjja kunĩ kuràm mexkumrêx. Ne kadjy mrãnh djwýnh kuràm raxi. Ne Môjdjê kuràm raxi. Ne me kute me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnhja kuràm raxi.

Jeju kamrõ ne mry kamrõ kuràm mexkumrêx ne kam kute o me axweo bingràn kadjy mexkumrêx. Nhyr Jeju kukràdjà nyja ne Môjdjê kukràdjà tùm jakàjbê bõx ne kuràm mexkumrêx. Kam gédja me mrãmri Jeju'ã ngrakumrêx ne mã 'amýn kanga kêtumrêx ne mã kôt ajkamên õ pykakam bõx, kàjkwakam õ pykakam bõx.

*Metĩndjwýnh kra kute raxo
kadjy mrãnh djwýnh jakrenh.*

Kor 1.15

¹ Amrêbê ne Metĩndjwýnh me bakukãmãremã kabên. Me kute kabên jarênh djwýnhkôt ne memã kabên, ne apýnh mýjja djari kôt memã amijo amirito tẽ. Nãm memã kabên tẽm tãmtã ĩ amũ kamingrãnymã kabên ba.
² Nhyr bep ajbir ne Krakõtbit me bamã kabên ne. Ajbir ne akati kute o ino rerkambit Krakõt me bamã kabên ne me bamã amijo amirit ne.

Bir be, arým kute Kramã mýjja kunĩ kangaja pumũ. Nhyr kam Kra arým pykamê kàjkwamê mýjja kunĩ 'y. Metĩndjwýnh djõ'ã ne mýjja kunĩ 'y. ³ Nãm Metĩndjwýnh jadjênho adjênh ne. Kubê Metĩndjwýnh tãm. Ar kute aben pyrãk. Nãm 'ityxkumrêx ne kam ta amikabênkôt mýjja pumũnh 'ãno dja. Kute mýjja kunĩ nhipêxja pumũnh 'ãno dja. Djãm kabên ngri got. Nãm ta amikabên pymao mýjja kunĩ pytàn 'ãno djan ar o ba.

Bir be, tãwã ne me babê me bajaxweo pôx ne me bajo

mex ne kam arým mã tẽ, mã kàjkwamã tẽn kam nhỹ, Metĩndjwýnh djubòk'ãnh nhỹ. Metĩndjwýnh kubê kumkati djubòk'ãnh nhỹ. Djãm me kàtàm ne me me bẽnjadjwýr rũnh djubòk'ãnh krĩ? Kati, ãm me bẽnjadjwýr rũnhbit. Me bẽnjadjwýr rũnh ne me me ubòk'ãnh krĩ.

⁴ Nã, kra ne ra:xi. Raxo kute kadjy mrãnh djwýnh jakrenh mexi. Ne umaodjwý kute kadjy mrãnh djwýnh jakrenh. Bãm ne 'ã bẽnjadjwýr mẽ nhym uma: ne. ⁵ Nhỹnh ne Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh 'õmã kum,

“Mrãmri abê ikrakumrẽx. Jakam ne ba arým ajo ikrakumrẽx ga amipãnh ijo Abãmikumrẽx”, ane got.

Kati, kramãbit ne ã kabẽn ane. Nãr kon, nhỹnh ne Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh 'õ'ã memã kum, “Dja ba o ikra nhym ijo Bãm”, ane got.

Kati, Kra'ãbit ne ã kabẽn ane. ⁶ Ne kam ajte, kute pykamã kra janorkam memã kum,

“Gora gẽ ikadjy mrãnh djwýnh kunĩ ikramã rax jarẽ”, ane.

Be, kubê Metĩndjwýnh krakam arým kum mýjja kunĩ re nhym rax ne.

⁷ Nhym bep kadjy mrãnh djwýnh'ãbit ne,

“Nã bãm amikadjy mrãnh djwýnh nhípẽx nhym kute kòkmẽ kuwy pyræk.

Akràn mã imã mrãnh ne ikadjy ãpẽn mã”, ane.

⁸⁻⁹ Nhym bep Kramãbit ne kum,

“Be, Metĩndjwýnh, mrãmri dja ga meo aba rã'ã rã'ã ne.

Nã gãm kàtát meo aban amã mýjja mexbit kĩnh ne kàtát amijo aba ne amã mýjja punu kurê.

Kam ne ba ibê anhõ Metĩndjwýnh ne amijo apytàn arax kadjy adja. Ga kam akĩnhkumrẽx ne. Nã gãm araxmẽ akĩnho anhõbikwa kunĩ jakrenh mex ne”, ane.

Nãm ã Kramã ane ne kam ajte kum,

¹⁰ “Ga, Bẽnjadjwýr, ga ne ga krax kurũm pyka nhípẽx ne anhikrao kàjkwa nhípẽx.

¹¹⁻¹² Dja ã apẽx. Nhym bep kati, gajbit dja ga arã'ã: rã'ã rã'ã.

Nhym bep kati, dja ã kute kubẽkà pyræk ne tũm ne.

Mrãmri ne me kute kubẽkà, mýjja tũm, inòkà tũm nhym me kute krãn o mrãnh ne 'ê'ã rẽnha pyræk. Dja ga ã kàjkwamẽ pyka tũm krãn o atẽm ne mẽnhõ ane. Ne kam arým pãnh ny nhõ.

Nhym bep ga dja ga tũmràm arã'ã rã'ã ne. Ga adjwýnh tãmõ dja ga amũ arã'ã: rã'ã ne. Dja ga atemã kêtikumrẽx”, ane.

Bir be, nãm ã Kramã ane.

¹³ Nhỹnh got kadjy mrãnh djwýnh 'õmã kum,

“Amrê idjubôk'ân̄h nhỹ,
abênjadwÿr raxkam
idjubôk'ân̄h nhỹ.

Ikutêp nhỹ ba 'ÿr amrê awÿr
akurê djwÿnho mō ga
kwÿ o apardjan kwÿ
nhimex”, ane.

Djãm kute kadjy mrân̄h
djwÿnhmã ã anhÿr got?
Arkati, Kramãbit ne ã
kabên ane. ¹⁴ Nhȳm bep
kadjy mrân̄h djwÿnh ne
Metĩndjwÿnh nhō àpên̄h
kajgo. Djãm mebêngôkre
got* amirĩt ne? Kati, me
kute noo omũnh kêt nhȳm
Metĩndjwÿnh me bakadjy
ano. Me ba ba, Metĩndjwÿnh
kute me bapytâr ne kute ar
me bajo bamã, me bawÿr
ne anoro dja, kute me ba-
pumũnh ne kute me bajãno
ãmmã ne me bawÿr ano.

2

*Me kute Metĩndjwÿnh kabên
mar 'ãno ãmmã.*

¹ Bir be, kam, Metĩndjwÿnh
kute me bamã krabê kumkati
janorkam dja gwaj tu ami-
jamakkrekam nhôrkumrêx.
Me kute gwaj bamã katât
arên̄h gwaj baje marja tãm
dja gwaj tu amijamakkrekam
nhôrkumrêx ne 'amÿnh tÿx,
gwaj baje o babiknor karō.
Dja gwaj ate ar bakrãn baban
kam ĩ o babiknor mex ne, o
babiknor mexo tẽ.

² Amrêbê ne kadjy mrân̄h
djwÿnh memã Mōjdjê
kukràdjà jarê, me kute kôt
amijo bamã. Nhȳm me'ō kôt
kute amijo ba kêt nâr kon

kubê binhirên̄h katã nhȳm
kam arÿm kum o pãnh ne.
Katât kum o pãnh ne. ³ Bir be,
dja gwaj badjwÿr ate bakrãn
ar baba djãm kute gwaj bamã
o pãnh kêt mã? E kum kati,
gêdja gwaj bamãdjwÿr o pãnh
ne. Amrêbê ne Metĩndjwÿnh
memã kukràdjàbit jarê.
Nhȳm me ate krãn ar ba
nhȳm arÿm memã o pãnh
ne. Nhȳm bep ajbir, ajbir
ne me bamã kra ngã, krabê
me bapytâr djwÿnh me
bamã kungã. Djãm ate
gwaj bakrãjamã kute o pãnh
kêt mã? E kum kati ne. Dja
gwaj bamãdjwÿr o pãnh ne.
Bênjadwÿr ta ne kumrêx
memã amijarê, kute me
utarmã amijarê. Nhȳm kam
kute ar meo baja, me kôt baja
ne me kuman kam ô'ã gwaj
bamã kôt arê, kabêno kabên
ne gwaj bamã arê.

⁴ Nhȳm Metĩndjwÿnhdjwÿ
kôt mÿjja kwÿo amirĩt, me
kute kôt kum kator kadjy ne
umao apôx ne o mÿjja 'yro ba,
apÿnh mÿjja pumũnh kêt 'yro
ba, me kôt baja ne me uma
proo mÿjja 'yro ba. Nãm me
me akrymẽ me kanêo mex,
me tyk kwÿo tĩn, bõm me nêje
me karō rê, ã ar meo anhÿro
ba. Nhȳm kam Metĩndjwÿnh
ajte kôt memã ta Karō jano,
apÿnh àpên̄h djari ne kadjy tu
ukabikôt memã kungrà. Nãm
ã Metĩndjwÿnh kute meo bao
ane, me kute Jejumã kator
kadjy.

Jeju amijo kubêngôkren

* **1:14** Apÿnh me ò pyka djari kunĩkôt ne me kunĩ bêngôkre. Kubêkà jakamẽ me kakrãtykmẽ me babêngôkremẽ ne me kunĩ: bêngôkre.

kute me bapyràk.

⁵ Djãm kadjy mrãnh djwýnh Metĩndjwýnh kute amim umjýr got? Kute ar pykao ba kadjy, kute amim umjýr got? Ije ar amã pyka ny jarẽnhja tãm, djãm kute ar o bamã? Kati, Jejubit ne kute ar pykao ba kadjy Metĩndjwýnh amim kudja. Kute mýjja kunĩ ba kadjy ne amim kudja. ⁶ 'Ã ne me'õ Metĩndjwýnh kabẽnkam,

"Ë, Metĩndjwýnh, djãm me ibẽngõkre imex got ga aje me imar rã'ãmã? Mýkam ne ga me ikakritjao djuw mex ne?

⁷ Nã gãm o kàtàm, akadjy mrãnh djwýnh kòpdji'ã o kàtàm. O kàtàm 'iry kêt ga ajte umamẽ raxo utã ⁸ nhym ajte mrãmri bẽnjadjwýr rax ne mýjja kunĩ ba", ane.

Nãm ã Metĩndjwýnh kabẽnkam ane. Ga kute mýjja kunĩ baja pumũ. Nhýnh ne mýjja'õ kubẽ 'ã kàtàm ne? Kati. Djãm me babẽngõkre'ã ne kabẽnja? E kum kati, Jeju'ã ne ã ane. Mebẽngõkre kute mýjja kunĩ ba kêtja pumũ.

⁹ Nhym bep Jeju'ã ne ã ane. Mrãmri ne kadjy mrãnh djwýnh kuràm kàtàm 'ikrãn mex ne, nhym Metĩndjwýnh ajte 'ã raxmẽ umamẽ kumẽ. Nãm me bapãnh ty nhym kam pãnh Metĩndjwýnh 'ã kute raxmẽ umamẽ mẽnho ane. Metĩndjwýnh me bakam ukaprĩ kôt ne amim kra'ã karõ nhym kam me bapãnh ty, me bakunĩ pãnh ty. Djã

nãm tyk kadjy tokry kêt ne ty? Kati, nãm tyk kadjy tokry: ne. Nhym kam pãnh Bãmja 'ã umamẽ ra:xmẽ kumẽ.

¹⁰ Djãm Metĩndjwýnh kute kra tokry'ã amim karõja punu got? Kati, mrãmri katàt. Metĩndjwýnh kute mýjja kunĩ 'yr ne kute ar o baja tãm ne krabẽ Jeju'ã amim karõ, kute tokry maro tẽm ne inomã mẽn ne kam mrãmri kubẽ me bapytãr djwýnhkumrẽxmã. Tokrykõtbit ne me bapytã. O ne Metĩndjwýnh me bakrãptĩ pytàn me bajo kra, kute õ kãjkwa mextiremã me bajo tẽm gu me kramẽ baro'ã arkam babamã. Jeju ne me bamã wan me bamã pryõ mõn kãjkwamã wadjã. Dja gu me ã kôt pry'ã mõn wadjã.

¹¹ Bir be, ta Bãm ne kubẽ me Babãm pydji. Ta, kute me bajo mex ar o bajamẽ gu me bamẽ ne gu meo Babãm pydji. Kam ne me bajo kamy. Me bakam pijãm kêt ne tu me bajo kamy. ¹² Nãm Bãmmã kum,

"Dja ba ikamyremẽ ikanikwýnhrem ajo amirĩt.

Me kute aben pydji nhipõkri dja ba memã amex jarẽ", ane.

¹³ Ne kam ajte, "Metĩndjwýnh kanàrrãm dja ba ar amijo iba", ane.

Ne kam ajte, "Ota ba dja. Metĩndjwýnh kute imã ikra nhõrjamẽ ro'ã ne bar dja", ane.

Nãm ã Jeju gwaj bajo õbikwao ane. ¹⁴ Bir be, Metĩndjwýnh krabẽ ne gu

me babaja. Ga me banhija pumũ. Me barerek, me bakatyk, me bakanê, me batokryja pumũ. Kam ne Jeju amijo kubêngôkren* kute me bapyràkà. Ne kam amitykkôt Xatanajo ajkê. Xatanaj kute memã tyk jarênh nhym me kabênkôt tykja tãm ne prĩne o ajkê. Kadjy ne amijo kubêngôkren ty.

15 Ta amitykkôt Xatanajo ajkên kubê me bakaba. Nã gu me bamã batyk pyma: ne. Me batĩnri bamã batyk pyma: ne. Nhym kam Jeju ne me bakadjy tyn kam o me bamã me batyk pymajao ajngra, gu me arým bamã uma kêt ne.

16 Djã nãm amijo kadjy mrãnh djwýnh ne ruw ne me utà? Kati, nãm amijo kubêngôkren ruw. Nãm amijo Abraão tàmdjwý 'ôn ruwn me utà.

17 Kam ne me bajo kamykumrêx ne kam kamymê kute aben pyræk. Nãm me banhõ ã, ne kam me bakôt tokry, me bakôt mýjja maro ba, me bakôt muw, me bakôt kĩnh. Bir be, nãm prĩne kute kamy bêngôkre pyræk, kute me bapyràk ne kam arým kubê Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr rax djukaprĩkumrêx ne Metĩndjwýnhmã àpènhkumrêx ar ban kute kanga kêt. Nãm me bakadjy Metĩndjwýnhmã amijarê, me bajaxwe pãnh

tyk jarê, nhym arým me bajaxweo ajngra me bajaxweo akno.

18 Djãm me banhõ Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr kute gwaj bamar kêt, kute gwaj batokry mar kêt? Kati, kute gwaj bamar. Xatanaj kute gwaj bajo baja mar. Djãm kute adjwýnhdjwýmã mýjja jarênh kêt, axwe'ã àpnênh kêt. Pykabê ar baridjwý ne kum axwe'ã apnê nhym adjwýnhdjwý tokry: ne. Kute tokrydjwý mar. Kute mýjja kunĩ mar. Kam dja gwaj bakam ukaprĩ: ne gwaj bawýr prôt ne kubê gwaj bapytà. Xatanaj kute gwaj bamã axwe'ã àpnènhkam dja gwaj bawýr prôt ne kubê gwaj bapytà.

3

Jeju kute raxo Mòjdjê jakrenh.

1 Nà, akmere ar, àpnhĩre ar, ar abê Metĩndjwýnh nhõ me mextireja, Metĩndjwýnh kute kàjkwa kadjy gwaj baro'ã amijo gwaj bapytàr, on ar Jejukôt ajamak bẽn. Ê, dja ba ar amã Jeju rax jarê. Arým ne Metĩndjwýnh me bawýr Krabê Jeju jano, me bakadjy ano nhym bôx. Ne kam mrãmri ne kubê me banhõ Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr rax. Tãm ne gwaj tu amim kamnhĩxkumrêx ne kam memã arênh ar o

* 2:14 Kritu ne amijo kubêngôkre kute mrãmri ne apýnh me õ pyka djari kunĩkôt me kunĩ: bêngôkreja pyræk. Kubê kà jakamê me kakràtykmê me babêngôkremê ne me kunĩ: bêngôkre. Me kamrômê me kukràdjà kunĩ kubêngôkreo aben pyræk. Jakam dja ga Karõ 17.26 jarên ama.

baba. ² Nhym kam Jeju bôx ne kum âpênhkumrêx ar ba. Metîndjwýnh kute anorjamã âpênh ar ba ne kanga kêtukumrêx. Kute Môjdjê pyrâk. Môjdjêdjwý ne prîne kute anor djwýnhjamã âpênh ar ba ne Metîndjwýnh nhõ me jao ban meo djuw mexkumrêx ne kute me kanga kêtukumrêx.

³ Nhym bep Jeju ne Môjdjê kurâm rax ne. Kam dja me mã abenmã Jeju pymamê rax jarênh ar o ba. Ga me kute amim kikreja pumû. Kikre nhipêx djwýnh ne raxo, týxo kikre jakre. Nãm ã Jeju kute kikre nhipêx ar o ba prâbê Môjdjê nhipêxo ane ne kam raxo Môjdjê jakrenh mex ne. ⁴ Nhýnh ne kikre 'õ ta kute aminhipêx got? Kati, kikre 'yr djwýnh ta ne ikrao kikre 'y. Bir be, nãm ã Metîndjwýnh mýjja kunĩ 'yro ane. Nã, mýjja kunĩ nhipêx djwýnhbê ne Metîndjwýnh. Ta ne Môjdjêdjwý nhipêx ne.

⁵ Mrãmri ne Môjdjê prîne Metîndjwýnh nhõ me ja kunõ ban meo djuw mexkumrêx ne kute me kanga kêt ne memã Metîndjwýnh kute amû tûmrâm amikukràdjào amirĩtja kajmãã memã arênho ba. Kubê Metîndjwýnh nhõ âpênh. Õ âpênh kajgo.

⁶ Nhym bep Kritu kubê Metîndjwýnh kra. Kubê Metîndjwýnh kra ne ta õ me jao ban prîne meo djuw mexo ban kute me kanga kêtukumrêx. Ê, gwaj ba ne gwaj babê ta õ me ja. Nhym

Metîndjwýnh arým gwaj bamã mýjja mex dji. Gwaj batĩn prãm kêt ne baje amim kamnhĩxbê mýjja mexja kam amak ne kam bakĩnh rãã jabejmã. Dja gwaj o anhýro bamõr ne inomã mênh jabej babê ta õ me ja.

Me amakkre kêt ne ar ba nêje memã kabên.

Kô k 10.1; Djuda 5

⁷⁻⁸ Kam ne Metîndjwýnh Karõ memã kum,

“On me akati jakam on aje Metîndjwýnh kabên mar jabej gê on wãm ajamakkre kêt on wãm nõ.

Amrêbê ne me akukãmãre amakkre kêtukumrêx ne kapôt kukritkam jãm Metîndjwýnho akêx ne 'ã kabên ne. Me kute ngryk jabejmã ne me,

‘Kati, Metîndjwýnh dja me bajo bikênh kêt. Dja gu me te kam amikrà ar o baba nhym me bajo bikênh kêt. Kute me bajo krakam dja tu ate krã, ã ar anhýr ba.

Nãm me ã me kute Metîndjwýnh ngryk jabejmã ã ane.”

Nãm ã Metîndjwýnh ane ne kam ajte memã kum,

⁹ “Nã, wãnh ne me akukãmãre kute amim ikakinmã, kute ingryk jabejmã ar ikam amikrà:o ba. Nã bãm te me nokam memã mýjja kwýo amirĩt ar o iba nhym me ãm ate kute we ingryk jabejmã ar we ã anhýr ba. Me kute

we ingryk jabejmã 'ã
amexbê 40.

10 Kam ne ba me jakam in-
gry:ky ne memã kum,

'Mrãmri ne me ja ajte ikam
amikràn ibê binhirênh
mõ. Ne ikabên mar
prãm kêt kumrêx', ane.

11 Kam ne ba ingry:ky ne
mrãmri ikabên pydjín
arê. Nã bãm memã
kum,

'Aj, me ja dja me inhõ pyka'ÿr
bõx kêt kumrêx ne ikõt
me tyk djã kêt djakam
tyk djã kêt kêt kumrêx',
ane."

Nãm ã Metĩndjwýnh kabên
ane.

12 Ê, akmere ar, àpnhĩre ar,
kam ne ba ar amã, gora ar
amijãno dja. Ar akadjwýnhbê
ajaxwe 'õ, apunu 'õ ar akam
kator ga kam arým ar aje
amim Jeju kamnhĩx kêt ne aje
Metĩndjwýnh tĩnja kanga karõ
dja gar mrãmri amijãno dja.

13 Kwãrĩk wãnh gar amikam
ajamak kêt kati kêt. Dja
gar akati kunĩkõt abenmã ak-
abên ne o abenmã tỳx jadjã.
On akati jakam, Metĩndjwýnh
kute ar amã,

—On jakam, anhÿr ja
ma. Metĩndjwýnh kute me
amakkre kêtõ tỳm kêttri. Gêdja
mÿjja punu 'êxri kute mex
pyràk ne arým ar anoo akno.
Kute ar anoo biknor gar
ajamakkre kêt karõ dja gar
on abenmã tỳx jadjã.

14 Gwaj bakunĩ baro'ã
babê Kritu nhõ me ja dja
gwaj 'ã bangrà tỳx. Amrêbê
gwaj baje amim kamnhĩx
nyrekam batỳxja dja gwaj
o batêm rà'ã o tẽn o tẽn o

tẽn inomã kumê. Gwaj gop
mrãmri ã o anhÿr jabej kam
arým babê Metĩndjwýnh nhõ
me jakumrêx.

15 Bir be, on dja gar ã amijo
ane. Ga Metĩndjwýnh Kabên
kute,

"On me akati jakam on aje
Metĩndjwýnh kabên
mar jabej gê on wãm
ajamakkre kêt on wãm
nõ.

Amrêbê ne me akukãmãre
amakkre kêt kumrêx ne
kapõt kukritkam jãm
Metĩndjwýnhõ akêx ne
'ã kabên ne", anhÿrja
pumũ.

16 Nhÿnh me ja ne me
Metĩndjwýnh kabên mar
kajgon kam jãm o akêx ne?
Je kum Mõjdjê kute pykabê
Edjitu kurũm meo kator ne
kute meo baja kunĩ, me tãm.

17 Nhym nhÿnh me ja ne
Metĩndjwýnh mekam ngryk
ne? Mekam ngryko tẽn
rà'ã'ã amex krãptĩbê 40?
Je kum, me tãm, me kute
Metĩndjwýnhkam amikrão
ba ne kam wãnh kapõt
kukritkam apÿnh rôrõk ban
wãnh tyko ikwã, me tãm.

18 Nhym nhÿnh me ja'ã ne
Metĩndjwýnh memã kabên py-
djín arê ne memã kum,

"Aj, me ja dja me inhõ pyka'ÿr
bõx kêt kumrêx ne ikõt
me tyk djã kêt djakam
tyk djã kêt kêt kumrêx",
ane.

E kum me tãm, me kute
Metĩndjwýnh kabên mar
kêt ne ar baja, me'ã ne
ane. 19 Bir be, ga me kute
amim Metĩndjwýnh mar prãm
kêt kam 'ÿr bõx kêtja pumũ.

4

Metîndjwýnh memã me tyk djà kêt djà jarē.

¹ Ē, gwaj amijãno dja. Gwaj bajō 'ýr babôx kêt karō dja gwaj amijãno dja. Metîndjwýnh kute ò pyka'ýr memã kràn kute memã tyk djà kêt djà jarēnhja tãm ne gwaj bamã nōr rã'ãã. Kam dja gwaj amijãno dja, gwaj bajō 'ýr babôx kêt karō.

² Ē, 'ã ujarēnhja, 'ã ujarēnh mexkumrēxja ne arým gwaj bawýrdjwý bôx, gwaj arým me kudjwa kuma. Me bakukãmãre kumrēx 'ýr bôx nhym me kuma. Nãm me mar kajgokumrēx ne. Djã nãm me kuman amikajmã'ã tu kamnhĩxkumrēx? Kati, nãm me ãm mar kajgon ate krã. ³ Nhym bep gwaj ba ne gwaj baje tu amim markumrēx ne baje amijã kamnhĩxkumrēxja, gwaj ba dja gwaj 'ýr babôxkumrēx ne kam kam batyk djà kêt ne. Nhym bep me amakkre kêt'ã ne Metîndjwýnh memã kum,

“Nã bãm ingy:k ne mrãmri ikabēn pydjín arēn memã kum,

‘Aj, me kute ikabēn mar kêtja dja me inhō pyka'ýr bôx kêtumrēx ne ikôt me tyk djà kêt djákam tyk djà kêt kêtumrēx’, ane.”

Djãm kam me tyk djà kêt djà kêt got me 'ýr bôx kêtã. Je kum amrēbē ne Metîndjwýnh pyka nhípêxo tēn inomã kumēn kam me kukãm tyk djà kêtmo krax ne te memã

tyk djà kêt djà jarēn te mekam ama. ⁴ Be, Metîndjwýnh kabēnkam ne pi'òk ràràr'ã memã,

“Nãm pi'òk tyk to ino rerkam àpēho ino ren kam pi'òk ràràrkam tyk djà kêtō nō”, ane.

⁵ Ne kam ajte me tyk djà kêt djà jarē, ne,

“Aj, me ja dja me inhō pyka'ýr bôx kêtumrēx ne ikôt me tyk djà kêt djákam tyk djà kêt kêtumrēx”, ane.

⁶ Me bakukãmãre kumrēx kute 'ã ujarēnh mar kajgoja me tãm ne me 'ýr bôx kêtumrēx, me kute amim Metîndjwýnh mar kêtumrēx. Tãm, me tyk djà kêt djà, ne arek me ja kadjy nōr rã'ã, atemã me ja kadjy nōr rã'ã.

⁷ Kam ne Metîndjwýnh ajte akati 'ò jarē ne memã,

“Akati jakam on ajamakkre kêtwã on wãm nō ga me ikabēn man kam ikôt atyk djà kêt djà'ýr bôx.”

Nãm amũ tũmràm Dawimã kabēn nhym ô'ã memã arē, ajbir ije me amã arēnhja tãm, ne memã,

“On me akati jakam on ajte Metîndjwýnh kabēn mar jabej gē on wãm me ajamakkre kêt on wãm nō”, ane.

⁸ Bir be, nãm ren Djodjuwe ren me tyk djà kêt djà'ýr meo bôx nhym ren Metîndjwýnh ren ajte tũmràm akati 'ò jarēnh kêtumrēx, me tyk djà kêt djà kadjy akati 'ò jarēnh kêtumrēx.

⁹ Nhym bep kati, 'yr kute meo bôx kêt kam memã nõr rã'ã. Metĩndjwýnh nhõ me ja kadjy, kadjy ne nõr rã'ãã, gwaj bamã nõr rã'ãã. Kute pi'ók rårarkam Metĩndjwýnh kôkam kôto nõr ja pyræk. Dja gwaj ã kudjwao ane. ¹⁰ Kôt dja gwaj badjãpênh jakàn kam Metĩndjwýnh kudjwa bakôkam kôto banhikwã. ¹¹ Ajrã, gora gwaj batýx ne kudjwa 'yr bôx ne kudjwa bakôkam kôto nõ. Gwaj bajõ baje me bakukãmãre'ã amijakren bajamakre kêt ne arík ar baban 'yr babôx kêt karõ ne ba ar amã,

—Gora gwaj batýx ne kudjwa 'yr bôx, ane.

¹² Djãm Metĩndjwýnh kabên kajgo got. Kabên kute mýjja tĩn ne ãdjõnh pyræk. Dji tĩnkêt. Dji kute mýjja kyxkêt. Ga mrãmri me kute kàx aktã irékôt prĩne wa ngrãnh nhym kute mýjja kyx týxja pumũ.

Nãm ã Metĩndjwýnh kabên kute kàx pyræk ne wa mexo kàx jakrenh mexo ane. Mrãmri me kute kàx djwa mexo mrymã ukabêr ne kute o mry toprik ne kute amũ katàt o 'i jakàr nhym kre kamrêk ne ikwã nhym 'i kanhĩnja amirĩt mex ne ikwãja pyræk.

Nãm ã Metĩndjwýnh kàx'ã amikabên jakreo ane ne kabêno ã gwaj bajo ane. Nãm ta kabêno gwaj bakadjwýnhbê prõt ne gwaj badjumar djã'ã kurên gwaj bakamũnhõ ane. Ne kam gwaj banhõkre kadjwýnhbê baje amim mýjja'ã karõja,

baje mýjja mar ar o babajao amirĩt ne mýjja kabi. Gwaj Metĩndjwýnh kabên mar ar o baba nhym Metĩndjwýnh gwaj badjumar djækam gwaj bamã kabên ne,

—Mexkumrêx, ikabênkôt ne ga amijo aba, ane.

Når kon,

—Ë, nã gãm aje ikabênkôt amijo aba kêt, ane.

Nãm ã Metĩndjwýnh Kabên kute kàx pyræk ne gwaj bakadjwýnhbê: prõtõ ane.

¹³ Bir be, nhýnh ne mýjja 'õ Metĩndjwýnhbê apdju? Arkati, kute mýjja nhipêx kunĩ ne amirĩtkumrêx ne nõ. Irãri kum nõ. Noo kute mýjja kunĩ pytår. Kumã dja gu me amijarê, kubê mýjja 'õ biknor kêt kumrêx.

Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr rax'ã ujarênh.

¹⁴ Ije ar amã arênh ja ma. Ije õbê ar amã Jeju rax'ã idjujarênhja dja ba akubyn ar amã arê. Gora gwaj baje amim Jeju mar ne 'ã ar memã badjujarênh babaja gora gwaj 'ã bangrà týx. Ga gwaj banhõ Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr ra:xja pumũ. Nãm kàjkwamã wadjàn amũ kajõnhkôt katon kam ýtã Metĩndjwýnh'yr bôx. Kubê ne Jeju. Kubê ne Metĩndjwýnh kra.

¹⁵ Gwaj banhõ Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr rax djukaprĩkumrêx. Djãm kute gwaj barerek mar kêt got? Kati, nãm te Xatanaj axwe'ã kum apnê nhym ãm tu ate krã. Gwaj apýnh bajaxwe djãri kute 'ã gwaj

bamã àpnênh, 'ã ne kum apnê nhym ãm tu ate krãn axwe kêtukumrêx ne.

¹⁶ Bir be, gora gwaj amikam bapijãm kêt ne tu Metĩndjwýnhmã amijarê. Ōdjãnhkumrêx gwaj kam tu kum amijarê. Dja gwaj bakam ukaprĩkumrêx. Gêdja mýjja kute ar gwaj bajo baja, gwaj bajaxwe, gwaj barerek, gwaj bakaprĩ, gwaj batĩn prãm kute ar gwaj bajo baja, kam dja gwaj tu bapijãm kêt ne Metĩndjwýnhmã amijã ajarê nhym kam ta ukaprĩkôt prĩne gwaj bajo djuw mexkumrêx ne.

5

¹ Ĕ, Metĩndjwýnh kute amim me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr rax, bẽnjadjwýr bẽngõkre 'õ* djarmãja pumũ. Kute amim 'õ djar kadjy ne amijo me bajõ, me babẽngõkre 'õ pytãn amim kudja, nhym kam ta, me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh ta ne me ô'ã Metĩndjwýnh ma. Nhym me kãtãmja amijaxwe pãnh me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnhjamã mryo mrãn kungã nhym me axwe pãnh Metĩndjwýnhmã kubõ, me ô'ã kubõ. Nhym kam Metĩndjwýnh me ja jaxweo ajngrãn tu o akno. Nãm ã me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh memã Metĩndjwýnh maro ane.

² Djã nãm me no kêtja, me kute Metĩndjwýnhbê ikõ

mãtjamã àkrêmã got? Kati, adjwýnhdjwý axwe prãmkam mekam ukaprĩn memã àkrê kêt ne tu memã kabẽn rerek jarê. ³ Ne ta me kudjwa axwe prãmkam adjwýnhdjwý ta amijaxwe pãnh kum mry bõ. Djã nãm me ajbit axwe pãnh kum mry bõ? Kati, ta, adjwýnhdjwý amijaxwe pãnh kum mry bõ.

⁴ Djã nãm me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr ta amijã bẽnjadjwýr rê got, ta o amiptãn amijã me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr rê got? Kati, Metĩndjwýnhbit ne amijo utãn amim 'ã bẽnjadjwýr rê ne amim umjuw. Ga Metĩndjwýnh ajbit kute Arão'ã me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr mẽnhja pumũ. Metĩndjwýnhbit ne me'ã bẽnjadjwýr rê.

⁵ Bir be, nãm ã Kritudjwý o ane. Ta kute amijo rax ne kute o amiptãn ne amijã me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr rax mẽnh kêtukumrêx. Nhym bep kati, Metĩndjwýnh ta ne amim kudjan kum,

“Mrãmri abê ikrakumrêx.
Jakam ne ba arým
ajo ikrakumrêx
ga amipãnh ijo
Abãmkumrêx”, ane.

Nãm ã Metĩndjwýnh nhõ pi'õk no'õkkam ã kum ane. ⁶ Ne kam ajte kum,

“Abê me kadjy Metĩndjwýnh

* 5:1 Apýnh me õ pyka djãri kunĩkôt ne me kunĩ bẽngõkre.

mar djwýnh rã'ã rã'ã
rã'ã ne. Merkixatek ne
akajmã'ã Metíndjwýnh
mar djwýnh.

Ga kam Merkixatek nhi-
juk'ã gadjwý abê me
kadjy Metíndjwýnh
mar djwýnh", ane.

7 Mrãmri ne Jeju me kuràm
me kadjy Metíndjwýnh
mar djwýnh mexkumrêx.
Kute amijo kubêngôkren†
pykakam ar bari Metíndjwýnhmã
kabên ne amijo a'uw. Káj
bê kum kabên ne amra.
Metíndjwýnh pydji kute
tykbê utàr kadjy nàrà m kum
kabênkam muw. Nhy m
Metíndjwýnh arým kabên
ma, Jeju jaxwe kêt ne kute
Metíndjwýnh kabên mar
ne kôt ar amijo bakam
Metíndjwýnh arým kabên ma.

8 Be, djã nãm kubê
Metíndjwýnh Krakam kute
tokrymê kaprĩ mar kêt
got? Kati, nãm te kubê
Metíndjwýnh kra, te axwe
kêt ne mã tokry man kaprĩ
ma. Nãm tokry katikôt Bãm
kabên man kôt ar amijo ba.
Te tokryn mã Bãm kabên
mar 'ãno dja. Kam ne kute
kabênkôt ar amijo baja mar
mexkumrêx. 9 Ne kam arým
mrãmri tokryo ino re. Tokryo
ino ren kam arým kubê me
utàr djwýnhkumrêx ne. Me
kute Jeju kabên mar ne kute
kôt ar amijo ba, me ja ne me
utàn kam kute ar meo ba rã'ã
rã'ã rã'ãmã.

† 5:7 Kritu ne amijo kubêngôkre kute mrãmri ne apýnh me õ pyka djari kunĩkôt me kunĩ: bêngôkreja pyræk. Kubê kã jakamê me kakràtykmê me babêngôkremê ne me kunĩ: bêngôkre. Me kamrômê me kukràdjã kunĩ kubêngôkreo aben pyræk. Jakam dja ga Karõ 17.26 jarên ama.

10 Be, kute me utàrkumrêx
ne kute meo ba rã'ã rã'ã
nhym kam kôt Metíndjwýnh
kum,

"Abê me kadjy Metíndjwýnh
mar djwýnh nhõ
bênjadjwýr rax. Merk-
ixatek nhjuk'ã gad-
jwý abê me kadjy
Metíndjwýnh mar
djwýnh nhõ bênjadjwýr
rax", ane.

Nãm ã Metíndjwýnh kute
amim arkam ã kum ane.

*Me abatàn h kute me pñre
pyràk.*

Kõ k 3.1; Ep 4.14

11 Nã bã m bit ar ije ar amã
Merkixatek jarênhmãn kam
ajte akubyn ar amã arên h kêt.
Nã bã m ren ar ar amã kunĩ
jarê ga ren ar mar kêt kumrêx
ne, ar ajamakre kêt kam, ar
ajamak'ã tomkam. Dja gar
on amijamak'ã tom tan gop
mýjja ma. 12 Nã gã m ar
amrêbê memã Metíndjwýnh
kabên'ã adjujarên hmãn aje
mar kêt ne.

Nhy m bep kati, me'õ gêdja
akubyn ar amã Metíndjwýnh
kukràdjã kraxkôt arê. Nã gã m
ar aje me bixadjwýr ny pyræk.
Me bixadjwýr ny ne me kute
kã kaôrbit mar ne kute me
õkumrêx kur kêt. Gar gadjwý
aje mýjja mar kêt rã'ãkam aje
me bixadjwýr ny pyræk. 13 Ar
aje mýjja mar kêt kam aje me
pñre pyræk. Ar aje kã kaôr
rã'ã. Nhy m bê ne ga gop
ar ajabatàn hkam aje gop mýjja

mar. Ar aje Metîndjwÿnh kabên katàtja o amipræk kêt rã'ã.

¹⁴ Bep ate ne me abatành. Me abatành ne me kute me òkumrêx kur. Nã gãm ar ren Metîndjwÿnh kabên maro tèn ren o amipræk ne ren arek maro tèn o tèn o tèn ren marja amũ o abikamênho tèn kam ren aje me abatành pyræk ne kam ren pñine ren mÿjja kabi, pñine mÿjja punumê mÿjja mexmê pñine ren kabin mÿjja man kam ren aje me abatành pyræk.

6

¹⁻³ Gwaj Kritukôt babikamênho *Idja 10.26*

kraxkam arÿm Kritu kukràdjà kwÿ ma. Nãm me Kritu kukràdjà kraxbit gwaj bamã arê gwaj kuma. Mÿj kukràdjà krax ne gwaj arÿm kuma?

Me batyk kadjy bamã bajaxwe kînhja wãnh kum banhirer ne kam baje amikajmãtã Metîndjwÿnh mar ja. Nhyam ajte me kute ngômã me bajangiênh'ã ujarênhjadjwÿ. Ne kam ajte me kute Metîndjwÿnhmã me bapymjÿr gu me kum badjapênh kadjy me kute me bajã ikra jadjwÿr ja. Ne kam ajte me batyk ne akubyn batîn ne bakator nhyam Metîndjwÿnh kute me bamã bajaxwe pãnh jarênhmã ne kute me jamã me tîn rã'ã rã'ãmã arênh ne ate me jamã me biknor rã'ã rã'ã jarênh ja. Ja ne mar tũm, kukràdjà krax.

Djãm ajbit ne gwaj baje marmã? Kati, kwÿ rax ne

gwaj baje mar kêt rã'ã. Gwaj on ajte amũ ijukri on mÿjja 'òdjwÿ man gop amũ maro babikamênho mō. Nã gãm ar te o anen te aje kàjmã mar kamênhmãn kam mã akubyn ama, akubyn kraxbit maro mō.

Nhyam bep kati, dja gwaj on amũ ijukri on mÿjja 'òdjwÿ ma. Gwaj baje mÿjja marmã ne Metîndjwÿnh amim gwaj bajã karō, gwaj on kuma, kute gwaj bamã no mex jadjàr jabej dja gwaj on ã o anê.

Me kute Metîndjwÿnhbê amijo akêx karō memã kabên.

Idja 10.26

⁴ Nhyam bep ate ne me kute Jeju kangaja. Tô mã dja me me on akubyn Metîndjwÿnh'ÿr meo akêxmã? Kati, gêdja me te meo ane. Arÿm ne Metîndjwÿnh me ja no bônh pydji nhyam me arÿm amim kuma. Jeju kute me utarmã kàjkwa kurũm bôxja ne me arÿm amim kuma. Nhyam Metîndjwÿnh ta memã Karōja ngrà nhyam meo ba. ⁵ Nhyam me kam arÿm mrãmri Metîndjwÿnh Kabên mexkumrêxmã kato. Ne arÿm amim mÿjja pyma kwÿ pumũ. Jeju akati 'òkam akubyn bôx ne kute meo ba kajmã'ã mÿjja pymaja kwÿ pumũ. Omũnh kajgon kam ate amibê kanga, amibê kurê ar o ba.

⁶ Be, me ja, me kute bit amim Jeju marmãn ajte jãm kute kubê amijo akêx ne kangaja, djãm me kute akubyn Metîndjwÿnh'ÿr meo

akēxmā? Arkati, gêdja me te meo ane, dja me te akubyn 'yr kute meo akēxmā te meo ane. Mýkam? Bir, me kute Jeju kangaja ne me o ajkê. Nām kute mrāmri ne me kute Metîndjwýnh krao bikênh ne kute akubyn pîte'y'ã nhôrkam o bikênhja pyrâk. Nhym kam me kâtâm Jeju japryô kumex.

⁷ Ê, gop ar pyka mexja pumũ. Na ne pyka jakam bixadjwýr krãptĩ ne kam amũ pyka ja mã prôt ne. Nhym me kam kam mýjja kren prĩne 'ã karên o djuw mex nhym kam ingrôt ne abatânh. Ô wýnh kute krên ne týxmā ne ingrôt ne ôn kumex. Pyka mex ne ja. Pyka mex ja ne Metîndjwýnh arým kum kĩnh ne ôkre kadjwýnhbê amim,

—Pyka ja ne mexkumrêx. Ba kum kĩnh jadjâ ne kum djwý jarê gê mã arek kam djwý nhingrôt ne ôn kumex, ane.

⁸ Nhym bep ate ne pyka punu. Nām te na axidjuw nhym me te karê nhym mã mryñhĩmê mjêxêtte nhĩbit apôx ne kumex. Pyka kajgo mexi. Me te kam mýjja nhingrôt jabej, djwý nhingrôt jabej ne kam ôkre kadjwýnhbê amim,

—Axuk wãnh nõre. Ba tu kanga gê wãnh nõre. Mýj kadjy dja ba prĩne karên 'ãno dja? Gé me'ô tu kum adjâ gê prĩne xêt. Kê, ane.

Dja ã Metîndjwýnh me kute akubyn kubê akêxjamã anen kuwyo imôkam me kurê.

⁹ E kum ar ga, akmere ar, àpnhĩre ar, ar imã ar akĩnhja,

djãm ar amã ne bar ikabên ja jarênhô iba? Kati, arým ne bar ar amexkôt ar ama. Ar ga ne gar tu amim Jeju markumrêx nhym arým ar apytâ. Ga kam ar aje pyka mexja pyrâk.

¹⁰ Djãm Metîndjwýnh punu got. Djãm kute ar amar kêt got. Kati, dja katât ar adjâpênh man o biknor kêt ne. Nã gãm ar amã Metîndjwýnh kĩnhkumrêx ne kam ô'ã ô me mex jadjwýo djuw mex ar o aba. Ne arek ar o aba rã'ã ne. Kam dja Metîndjwýnhdjwý ar amar rã'ã ne.

¹¹ Bir be, gora ar 'ãno dja. Nã bãm ar inhôkre kadjwýnhbê,

—Gora gê ar ĩ pýnhkôt kum Jejuwã kĩnh ne kam kĩnh rã'ã rã'ãn kôt ar amijo ban inomã kumê, ane.

Nã, dja gar ã anen inomã amên kam arým 'yr bôx. Ar aje amim kam amakja ne aje amim kamnhĩxja arým 'yr bôx.

¹² Nã, gora ar amã adjukanga kêt ne 'ãno djan inomã amên kam 'yr bôx. Kwãrik wãnh ar amã adjukanga kêt. Ê, me kute amim Jeju mar ne kute akrãnmã arek amiwýr kam amakja, me tãmbit dja me 'yr bôx. Mýjja mex, Metîndjwýnh kute 'ã memã katât kabên pydjín arênhja'yr dja me bôx. Bir be, gora on ar ja'ã amijakren me kudjwa mýjja ja kunĩ 'yr bôx.

Metîndjwýnh kute Abraãomã tãmdjwý jarênh mãmdji.

13-16 Ar me bakukâmârebê
Abraãoja pumû. Amrêbê
Metîndjwýnh Abraãomã
kabên pydjín arê. Nãm kum,

“Ë, mrãmri dja ba ajo kînh
ne amã atãmdjwý
krãptî ngã nhym aptàn
kumex.

Ba ibê Metîndjwýnh ne ba
amã ikabên. Mrãmri ne
ikabênja”, ane.

Be, Metîndjwýnh kute
Abraãomã kabên pydjín
arênh ne ja. Nãm Abraão
akrãnmã arek amiwýr
kam aman kam 'ýr bôx.
Metîndjwýnh kute kum kabên
pydjín arênhja 'ýr bôx ne arým
kran arým tãmdjwý.

Me babêngôkre baje memã
bakabên pýnh ne arênh kadjy
ne atemã me'ô'ýr mrã. Me'ô
kute raxo me bajakrenh ne
kute me bakabên marmã
'ýr tén kum arê, kute ad-
jwýnhdjwý me bakabên mar
ne kute ar o bamã. Gu me
kum bajêx karô, kum bajêx
nhym kute o ngrykmã ajte
atemã me'ô'ýr mrãn kum me
bakabên ja jarê.

Nhym bep Metîndjwýnh
kute Abraãomã kabên pydjín
arênhkam nhýnh ne atemã
me'ô Metîndjwýnh kurãm rax
got kute adjwýnhdjwý kabên
marmã? Kati, Metîndjwýnhbê
kumkati pydjii. Kam ne ta
tu aminhidji jarên Abraãomã
kabên pydjín arên kum,

“Ë, mrãmri dja ba ajo kînh
ne amã atãmdjwý
krãptî ngã nhym
aptàn kumex. Ba ibê
Metîndjwýnh ne ba

amã ikabên. Mrãmri ne
ikabênja”, ane.

17 Nãm kabên pydjín arên
kam ta aminhidji jarê. Nãm
arým 'ã amim karôn kôt
kabên pydjín arê. Nãm
akubyn atemã kabên 'ô
jarênh kêtumrêx. Nãm ta
arým amim pry pydji jarê.
Ne kam me kute prîne amim
mar tÿxmã, Metîndjwýnh kute
memã kabên pydji jarênh
nhym me kute amim mar
tÿxjamã ne kabên pydjín arên
kam ta memã aminhidji jarê.

18 Bir be, kumrêx ne
kabên pydjín arên kam
adjwýnhdjwý ta aminhidji
jarên memã,

—Ba ibê Metîndjwýnh dja
ba ajo kînh, ane.

Dja akubyn atemã kabên
'ô jarênh kêtumrêx ne. Dja
'êxnhî kêtumrêx. Djãm
Metîndjwýnh kabênkam
'êxnhîn kute akubyn memã
kabên 'ô jarênhmã got.
Arkati. Kam dja gar ja man
kam ajte atÿxkumrêx, ajte
akînhkumrêx. Atÿx ne tu
amim kamnhîxkumrêx ne mã
kam ama. Metîndjwýnh arým
gwaj bakukâm gwaj bamã
mýjja mex jarê gwaj mã kam
ama. Kute gwaj bapytãrmã
ne gwaj arým 'ýr baprôt
nhym arým gwaj bapytàn
gwaj bamã mýjja mex jarê,
kàjkwa jarê.

19 Gora gwaj kam batÿx ne
tu amim kamnhîxkumrêx ne
mã kam ama. Mrãmri dja
gwaj 'ýr bôx. Kam ne gwaj
bakadjwýnhbê badjumar
mex ne baku'ê tÿx ne. Mrãmri
ne me kute ngômã kên rênh

nhym kà arek arij tỳx nhym ngô kute o ba kêt ja pyrək. Dja gwaj ă bakadjwỳnhbê badjumar mex ne batỳxo ane. Gwaj baje amim Metĩndjwỳnh kabên kamnhĩx ar o babakam dja gwaj ă bakadjwỳnhbê badjumar mex ne batỳxo ane.

Metĩndjwỳnh nhô kikreti ja ma. Kadjwỳnhbê Metĩndjwỳnh nhô mỳjja nêje kubêkàti wajêt. Nhym me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhô bēnjadjwỳr raxbit 'ỳr ngjēnh.

²⁰ Nhym bep Jeju ne ta kàjkwakam ũrkwāti djwỳnhjamã wadjà. Me bakukãm ne 'ỳr wabin kum wadjà. Kute me banhirār ne me bajo djuw mex ne me bakadjy Metĩndjwỳnhmã kabēnmã. Dji kubê Metĩndjwỳnh mar djwỳnh djwỳnhkêt. Kubê Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhô bēnjadjwỳr rax dja rã'ă rã'ă ne. Merkixatek ne kajmã'ă Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhym kam Jeju ijuk'ă kubê Metĩndjwỳnh mar djwỳnh ne me bakadjy Metĩndjwỳnhmã kabên ne.

7

Jeju kute raxo Merkixatek jakrenh.

¹⁻³ Be, mỳj me'ôbê ne Merkixatekja? Nãm krĩbê Xarêkam me ja nhô bēnjadjwỳr ne adjwỳnhdjwỳ kubê Metĩndjwỳnh pymao kubê kumkati mar djwỳnh. Idji kutewa ne katàt me mrānh nhô bēnjadjwỳr,

Merkixatek. Idji jatāri jadjwỳ ne me umar mex nhô bēnjadjwỳr. Krĩ nhidjibê ne Xarê. Me umar mex ne ar bakam ne me tu 'ă kum idji. Me ô bēnjadjwỳrjamã, Merkixatekmã ne me me umar mex nhô bēnjadjwỳr ane.

Ije nhym mã ne bāmme nã ar kute? Kati, e kum bep me kute bāmme nã noo ar omũnh kêt kumrēx ne me kute ar arēnh kêtê. Kon ne. Ingêtmê kwatynhmê me kute omũnh kêt mexi. Me kute rwỳkkôt mar kêt, nã 'ô kurũm rwỳkkôt mar kêt ne ajte kute tyk djà kôt mar kêt kumrēx. Nãm tu nhĩ'anh tē. Kute Metĩndjwỳnh Kra pyrək ne me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh rã'ă rã'ă ne.

Be, ta ne Abraão kutã tēn kajpan kum kabên jarēnho kĩnhkumrēx ne. Abraão arỳm mỳj bēnjadjwỳrja ar'ỳr prôt ne ar kubĩn kam akubyn tē nhym Merkixatek kutã tēn kajpan o kĩnh ne.

Nhym kam kum mỳjja kwỳo ajkij. Kute mỳjja kwỳo mōrjao ajkij nhym mã o mō. Abraão ô mỳjja kunĩ kryre ne kurên aben kadjy kum kungã. Merkixatekmã apỳnh aben kadjy o pōxo tēn kum kungã nhym abenã rēnhkam arỳm rax nhym kam mã o mō.

⁴ Bir be, me Merkixatek raxja pumũ. Te Abraão bēnjadjwỳr rax ne kute nêkrēx pytārja tu kute kum kwỳ o bikjērja pumũ. Djām Merkixatek ngri got.

⁵ Atũmã ne mekbê Rewi me ô mỳjja jamỳnhho ba. Mōjdjê ne

kukràdjàkôt mekbê idjaermã kum,

—Gora me amũ anhõ mýjja wã kwýo ajkjên amũ mekbê Rewibê me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnhmã angã, amũ amikutã memã kwý ngã gê me ta õ nêkrêxkôt amim amý, ane. Nhyam me kam ã anen õ mýjja kwýo ajkijn kam amũ amikutã mekbê Rewimã õro tẽ, me ta õ krôkam me jamã kungã nhyam me amim amý. Amẽ kubê Abraão tãmdjwý nhyam mekbê Rewi kute amim amýnhja tãm ne kubê õ nêkrêx.

⁶ Nhyam bep atemã ne Merkixatek. Mekbê Rewi 'õ kêtê. Nãm te kubê mekbê Rewi kêt ne kam tu Abraãobê nêkrêx kwýo ajkijn kum kĩnh jadjã. Metĩndjwýnh arým Abraãomã kabên pydjín arên kum mýjja mex jarê nhyam Merkixatek arým kuman kam kôt Abraãoo kĩnh ne. ⁷ Be, mrãmri ne me'õ kute meo kĩnhja ne raxo tãmja jakre. Me rũnh ne me meo kĩnh.

Kam ne ba ar amã,

—Me Merkixatek raxja pumũ.

⁸ Mekbê Rewibê Metĩndjwýnh mar djwýnh ne me õ nêkrêxo ba. O ban kêt nhyam me pãnh kamingrãny amũ ijuk'ã ajte Metĩndjwýnhmã àpênh ba nhyam me ajte memã õro ba. Nhyam bep Merkixatek pydji ne tĩn rã'ã rã'ã ne kubê õ mýjjao mõ. Ga me Metĩndjwýnh nhõ pi'ók no'ôkkam Merkixatek'ã kute tĩn rã'ã: rã'ã, anhýrja pumũ. Be, Merkixatek raxja pumũ.

⁹⁻¹⁰ Nhyam kam Merkixatek Abraão kutã tẽn kajpa nhyam kum õ mýjja kwýo ajkij nhyam mã o mõ. Nhyam kam Rewidjwý kute kum õr pyrãk. Rewibê ne Abraão tãmdjwý. Rewi ne ingêt kukãmãrebê Abraão ngrekam nõr rã'ã, kraxje kadjy kute Rewi bãm djir kêt, ngrekam nõr rã'ãkam ne Abraão Merkixatekmã õ mýjja kwýo ajkij. Nhyam kam Rewidjwý kute kum õr pyrãk. Nhyam kam amũ atũmã Rewi wajêt ne ruw ne kam amũ abatãnh nhyam kam tãmdjwý amim mýjja jamýnho ba, õ nêkrêxkôt me õ mýjja jamýnho ba. Nhyam bep Merkixatek mekbê Rewi kajmã'ã nêkrêxo mõ, Abraão nhõ mýjjao mõ.

¹¹ Arão kôpdji'ã mekbê Rewibê me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnhja ne memã Môjdjê kukràdjã jarênho tẽ. Arão ne kubê me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnho kutewa nhyam kam tãmdjwý mekbê Rewija amũ aben nhjuk'ã kubê Metĩndjwýnh mar djwýnh ne Arão kôpdji'ã memã Môjdjê kukràdjã jarên me kadjy Metĩndjwýnh ma. Nhyam me te: kôt kute amijo ba mexmã. Nhyam kam atemã me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh 'õ ne kato. Atemã. Arãokôt kêtê. Merkixatekkôt ne kato. Nãm ren ne mekbê Rewikôt mex nhyam ren atemã ny 'õ kator kêtumrêx ne. Nãm me te: amimex ne te: axwe kêt nhyam kam kadjy nyja kato.

¹² Bir be, atemã ne me kadjy Metĩndjwýnh mar

djwýnh ny 'õ kato nhym kukràdjàdjwý ne kôt atemã. 13 Gwaj banhõ Bënjadjwýr'ã ne idjujarënhja. Æ mûm me ja kurûm ne kato. Æm atemã. Djãm me ja 'õ kubê me kadjy Metîndjwýnh mar djwýnh got? Ne kute Metîndjwýnh nhõ ngônho ki'ã kum mry bôr got. Arkati.

14 Mekbê Djuda kurûm ne kato. Me ja, mekbê Djuda ne me Metîndjwýnhmã àpênh kêt kumrêx. Nhym me kunĩ arým kôt omũ. Djã nãm Môjdjê me jamã kum,

—Me ga dja ga me abê me kadjy Metîndjwýnh mar djwýnh, ane got? Kati, mekbê Rewimãbit ne arê.

15 Be, arým kute amirît tēmja pumũ. Atemã me kadjy Metîndjwýnh mar djwýnh 'õ ne kato. Mekbê Rewi kurûm kator kêtê. Ne kam kute Merkixatek pyrãk.

16 Mýjkôt ne kubê me kadjy Metîndjwýnh mar djwýnh? Djã nãm mebêngôkre ta Môjdjê kukràdjãkôt kute amũ aben nhijuk'ã abenmã rero tēn kam Jeju'ýr bôx ne kum kure nhym kam arým kubê me kadjy Metîndjwýnh mar djwýnh? Djãm mekbê Rewi 'õ? Kati. Bir, mýjkôt? Mýjja tỳxkumrêx kôt. Ta tu tĩn rã'ã:n kute tĩn o ino rer kêt kumrêx. Kam ne Metîndjwýnh 'ã me kadjy Metîndjwýnh mar djwýnh nhõ bēnjadjwýr mē.

17 Metîndjwýnh nhõ pi'ók no'ók kum kute,

“Abê me kadjy Metîndjwýnh mar djwýnh rã'ã rã'ã rã'ã ne. Merkixatek ne

akajmã'ã Metîndjwýnh mar djwýnh.

Ga kam Merkixatek nhijuk'ã gadjwý abê me kadjy Metîndjwýnh mar djwýnh”, anhýrja pumũ.

18 Be, Môjdjê kukràdjã tũmkôt mekbê Rewi kute aben nhijuk'ã abenmã Metîndjwýnh mar djwýnh rerja ne arým tũm ne wãnh nõ. Arým kajgo mexi. Kute me utàr kêt. Kam ne Metîndjwýnh wãnh kudji nhym nõ.

19 Môjdjê kukràdjã kute mýjja mex kêt. Nãm me te: kute kôt amijo ba ne te: kôt kute amijo mexmã. Nhym bep ajbir ne Metîndjwýnh me bawýr mýjja mex jano, Jeju jano. Tãm ne gwaj kamnhĩxbê ar baban kôt Metîndjwýnh'ýr bôx. Nhym prĩne raxo, mexo Môjdjê kukràdjã tũm jakre. Kôtbit ne gwaj Metîndjwýnh'ýr bôx.

20-21 Be, gwaj banhõ Metîndjwýnh mar djwýnh ny, mextireja pumũ. Kumã ne Metîndjwýnh kabēn pydjĩn arē. Bep me ja, me kadjy Metîndjwýnh mar djwýnh tũmja ne Metîndjwýnh amim me umjýr kajgon kute memã kabēn pýnh jarēnh kêt. Nhym bep ate ne Jeju. Metîndjwýnh kute amim arkam kum kabēn pydjĩn arēn kum,

“Ba ibê Bēnjadjwýr ne ba arým amã ikabēn pydjĩn arē. Dja ba atemã ikabēn 'õ jarēnh kêt.

Ga dja ga abê me kadjy Metîndjwýnh mar

djwýnh rã'ã: rã'ã ne",
ane.

22 Be, Jeju kukràdjà nyja mexo kute tùm jakrenh mexi. Nhyim Metíndjwýnh kute kukràdjà nykôt me bamã mýjja mex jarênhja dja mrãmri me bawýr bôx. Jeju ta dja Metíndjwýnh kabênkôt mýjja mex nêje omũnh 'ãno djan me bamã kungã.

23 Nà, Jeju mexo kute me kadjy Metíndjwýnh mar djwýnh tùm jakrenhja pumũ.

Ë, mýjja 'odjwý. Me ja ne me krãpti. Nãm me aben nhijuk'ã tyk tẽ. Te kute àpênh 'ãno ãm rã'ãmãn mã aben nhijuk'ã kubêngêtte ne tyk tẽ.

24 Nhyim bep Jeju pydji ne mã: tĩn rã'ã rã'ãn kam mã kubê me kadjy Metíndjwýnh mar djwýnh rã'ã rã'ãn atemã amidjô'ã me'omã rer kêtumrêx. 25 Ajbit ne tĩn rã'ã rã'ãkam arek Metíndjwýnhmã me banêje kabên ne me bajo à'wýr ar ba 'ãno dja. Nãm me bapytàn ar me bajo ba. Nhyñh me baja? Bir me baje tu amim Jeju kamnhĩkkôt baje Metíndjwýnh'ýr amijo akêxja, me batãm ne ar me bapytàn me bajo ba. Gêdjãm ar me bajo ba rã'ã ne. Gêdja me bapytãr rã'ã: ne, rã'ã rã'ã.

26 Bir be, me kadjy Metíndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr rax ã kute anhýr ne gwaj bamãnhkutã. Nãm mexo uma. Kute axwe 'õ mar kêtumrêx. Punu 'õ kam nõi kêtumrêx. Nãm mũm mexo amiptã nhyim ate me axwe wãnh ar ba nhyim Metíndjwýnh o rax ne

kàjkwamã amiwýr o wabin kàjkwa nhiby ýr nhyim kam ar ro'ã ar ba.

27 Nà, atemã. Kute me kadjy Metíndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr tùmja pyrãk kêt. Djãm kute Metíndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr tùm kudjwa myt kuníkôt ta amijaxwe pãnh Metíndjwýnhmã mry par ne bõr ne õr got. Me tãm ne me kumrêx amijaxwe pãnh kum mry pan kubõn kungãn kam atãri me kunĩ jaxwe pãnh kum mry pan kubõn kungã. Djã nãm ã Jeju me kudjwa ane got? Arkati, nãm ta Metíndjwýnhmã me axwe pãnh tyk pydji. Nãm me axwe pãnh Metíndjwýnhmã amikanga pydji nhyim tũmrãm dja ajte memã tyk kêt ne.

28 Mõjdjê kukràdjãkôt ne me axwe prãm nhyim me amim me umjuw. Nhyim bep tũmrãm, Mõjdjê kukràdjã arým tũmkam ne Metíndjwýnh amim krao katon amim kudja. Nhyim kam prĩne Metíndjwýnh kabênkôt amijo ba. Axwe prãm kêtumrêx. Dja amũ tũmrãm axwe 'õ kêtumrêx rã'ã rã'ã, tãm ne amim kudjan kam kum kabên pydjĩn arẽ. Ne kam adjwýnhdjwý aminhidji jarên kum,

—Ba ne ba amijo apytàn amim adja. Ga abê imar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr rax, ane. Be, nãm ã anen kam amim Kra dja.

Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr ny ne Jeju.

¹ Bir be, ije ar amã arēnh ja ma. Arỳm gwaj banhõ Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax ã kute anhyrja pumũ. Nãm kàjkwakam Metĩndjwỳnhbê kumkati krĩ djatikam ubòk'ãnh ikò'ã nhỹ, kubê bẽnjadjwỳr raxkam ubòk'ãnh nhỹ. ² Kubê Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr ne kam Metĩndjwỳnh nhũrkwāti kadjwỳnhbê kumoka'êkam àpēnh ar ba. Ūrkwāti djwỳnhkam àpēnh ar ba. Djãm me ikrao ne me kum kikre got? Kati, Bẽnjadjwỳr djwỳnh ta ne amim kikre nhym kàjkwakam dja. Ūrkwã djwỳnh ne ja. Nhym kadjwỳnhbê kumoka'êkam Metĩndjwỳnh nhõ mỳjja nēje kubêkàti wajêt. 'Yr ne arỳm wadjàn kam kam àpēnh ar ba.

³ Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax kunĩ ne Metĩndjwỳnhmã mry bôn kum kungãn kôt kum kĩnh djà ngã. Kadjy ne amim me umjuw. Nhym gwaj banhõ Metĩndjwỳnh mar djwỳnhdjwỳ mỳj ne kum kungã? Kati, ãm ta ne kum amingã.

⁴ Nãm ren jakam, pyka jakam ar ban ren kubê me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh kêtumrēx ne. Ga me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh kumex ne kute Mòjdjê kukràdjàkôt Metĩndjwỳnhmã kĩnh djà nhõr

rã'ãja pumũ. Kam ne ren jakam ar ban ren arỳm kubê me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh kêt.

⁵ Pyka jakam Metĩndjwỳnh nhõ kikreja ne kàjkwakam ūrkwāti djwỳnhja'ã amijakre nhym me kam kam àpēnh ar ba. Ô'ã ne pykabê õ kikreja. Nãm Mòjdjê kute kikre nhipēxmã nhym kam Metĩndjwỳnh prĩne kôt kum 'ã karõ, kute kum 'ã karõ nhym kute kôt kum ipēxmã. Kute kàjkwakam ūrkwāti ja'ã akren kute kôt kum ipēxmã ne kum 'ã karõn kum,

“Gora prĩne inhũrkwāti djwỳnh'ã akren imã ipēx, ane.

Krãnhre'ã ije amã akrejakôt dja ga ipēx”, ane.

Be, mỳjja kàjbê mex ne ja. Kàjkwakam ūrkwã djwỳnh ne mexkumrēx, nhym bep ja, pykabê ja ne ô'ã. Ô'ã ne kam kàjbê mex.

Nhym bep ūrkwã djwỳnh ne mrãmri wỳnh, mextire.

⁶ Nhym àpēnhdjwỳ mextire. Metĩndjwỳnh ne kum àpēnh ny jarē nhym àpēnhja prĩne mexo kute me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh tũm djàpēnh tũm jakrenh. Nhym kukràdjà nydjwỳ prĩne mexo kute tũm jakrenh. O ne Jeju Metĩndjwỳnh'yr mebēngòkreo bõx. Nhym Metĩndjwỳnh me bamã kabēn pydjìn arēn kam me bamã mỳjja mex jarē. Mỳjja mexja ne mexo tũmja jakrenh mex ne. Kôt kukràdjà nydjwỳ mexo tũmja jakrenh mex ne.

⁷ Nãm ren Môjdjê kukràdjà ajmã kute kêt nhym ren ajte kukràdjà ny kator kêt kumrêx ne. Nãm ren kutewaja mex nhym ren ijukri ny 'õ kator kêt kumrêx ne.

⁸ Nhym bep kati, nãm kukràdjà tùmja kute me utàr kêt nhym kam pãnh Metĩndjwýnh kukràdjà ny kute me utàrja pãnh o kato. Nãm mekam kĩnh kêt ne memã kum,

“Adjým, amũ akati 'õkam dja ba mekbê idjaer kunĩmã atemã ikabên ny 'õ jarênh mãm dji, atemã kukràdjà ny 'õ.

Nà, Djuda aben nhijuk'ã tãmdjwýjamã gédja ba atemã kukràdjà ny 'õ jarê. Ba ibê Bẽnjadjwýr ne ba me amã ikabên ne.

⁹ Ate ne nyja. Ate ne tùm, ije me akukãmãremã arênhja, tãm ne tùm.

Amrêbê ne ba me akukãmãre pa 'ãbyn pykabê Edjitu kurũm meo ikaton kam ar meo iban memã ikukràdjà ja jarê.

Nhym be nãm me ikabên mar prãm kêt ne arĩk ar ba. Ba kam amipãnh tu me kanga.

Ibê Bẽnjadjwýr ne ba me amã ikabên ne.

¹⁰ Bep jakam dja ba mekbê idjaermã ikukràdjà ny jarê. Amũ akati 'õkam dja ba memã ny 'õ jarê.

Ba ibê Bẽnjadjwýr ne ba me amã ikabên ne.

Me õkre kadjwýnhbê dja ba ikukràdjà jao adjàn me

ajamak krekre'ãdjwý pi'õk no'õk ne.

Ne kam meo inhõ me jakumrêx nhym me amipãnh Metĩndjwýnho ipytàn kam amim ijo Metĩndjwýnhkumrêx.

¹¹ Djãm me õbikwamê kute abenmã kum, nàr me kamy kute abenmã kum,

'On amim Bẽnjadjwýr djwýnh ma', anhyrmã.

Kati, me kunĩ dja arým amim ima. Me kãtãmmê me rũnhmê me kunĩ dja me amim ima.

¹² Ba kam me kute ikam amikràjakam idjukapri ne kam me ikam axweja tu o akno”, ane.

Nãm ã Metĩndjwýnh kukràdjà ny'ã ujarênh ane. ¹³ Kute kukràdjà ny jarênhkam arým õbê jao tùm ne. Be, ga mýjja arým tùm tẽm ne arým biknor 'ýrja pumũ.

9

Kute pykakam Metĩndjwýnh nhõ kikreti jarênh.

¹ Amrêbê ne Metĩndjwýnh priñe kukràdjà tùmja, kukràdjà kutewaja'ã memã karõ, kôt me kute ar amijo ba ne kum kabên ne kum àpênh kadjy. Nãm me pykabê kum kikren kam kam kum kabêno ku'ê.

² Nãm me kubêkãmê mrykãmê pĩponho kikren ajkwa krekre'ã kubêkã nhõ. Kikrebê kumkati ne ja. Kam ne ngõnhpõktimê pĩponh ku'ê. Nhym djwý me kute Metĩndjwýnhmã õr ne pĩponhkam adjwýrjadjwý

ikwã. Apÿnh mÿjja ku'ê djàri ne ja.

³ Kadjwÿnhbê ne kumoka'ê. Nhyam kam nêje kubêkà wajêt. ⁴ Kam ne kên karÿro kikre kudjÿ djà bôr djâmê kên karÿro pïo rara krâkà djamê ku'ê. Nhyam kên karÿrreo pïo rara krâkà djamê kam ne ngôn dja. Kên karÿro ngônham djwÿnhidjibê "Mÿj ne ja" nÿt ne dja. Nhyam kam kam Arão nhô kô me aêrbê ingrôt ne ôja nô. Nhyam kam kamdjwÿ Metÿndjwÿnh kute amikabên'ã kên no'ôkja amê nô.

⁵ Nhyam kên karÿro pïo rara krâkà djamê Metÿndjwÿnh kadjy mrân djamê amê ar karô kâjbê prêkja aben kutã dja. Metÿndjwÿnhbê kumkatiti, Metÿndjwÿnh pymati, Metÿndjwÿnh mexo tuknÿ kadjy mrân djamê karô nhipêx ja dja. Pïo rara 'ã ijê djà'ã dja. 'A ijê djà ja ne me kadjy Metÿndjwÿnh mar djwÿnh nhô bënjadwÿr mry kamrôo kaprêprêk nhyam Metÿndjwÿnh apÿnh me axwe djàri tu o akno. Aj, djâm on ije ar amã prÿne ja jarênhmã got. Ba ar amã mÿjja 'ôdjwÿ jarê.

⁶ Be, nãm ã Metÿndjwÿnh nhô kikrekam apÿnh mÿjja ku'ê djàri ku'ê ane. Nhyam me kadjy Metÿndjwÿnh mar djwÿnh kâtãmyt kunÿkôt kikrebê kumkatikam wangij ne kam kam apênh ar ba.

⁷ Nhyam bep me kadjy Metÿndjwÿnh mar djwÿnh nhô bënjadwÿr rax pydji ne kadjwÿnhbê kumoka'êjamã

wangij. Djâm myt kunÿkôt? Arkati, kum ngorekambit. 'ÿr ngjênh nhô akati apôxkambit ne 'ÿr ngjênh pÿnh ne. Nhyam ajte kum ngore nhyam ajte 'ÿr wadjã. Akati pÿnhkambit. Djã nãm ÿkam 'ÿr wangij? Kati, mry kamrô ne 'ÿr o wangijn Metÿndjwÿnhmã kungã. Ta amijaxwemê me kâtãmja jaxwe pãnh ne kum kungã. Me kute mar kêt ne kute Metÿndjwÿnhkam amikrão ba pãnh ne me ô'ã o mrân o wangijn kum kungã.

⁸ Jakôt ne Metÿndjwÿnh Karô memã o amirÿt, me kute me kâtãm Metÿndjwÿnh'ÿr ngjênh kêt kôt mar kadjy. Metÿndjwÿnh nhô kikrebê kumkati ãm rã'ã nhyam me kute kukràdjã tÿmjao ba rã'ari ne me kâtãmja Metÿndjwÿnh'ÿr ngjênh kêt kumrêx, kumoka'êjamã ngjênh kêt kumrêx. Me kâtãmja kraxje 'ÿr ngjênh kêt.

⁹ Be, pykabê Metÿndjwÿnh nhô kikremê kôt kukràdjã tÿmja ne Kritu kukràdjã djwÿnh'ã amijakre nhyam me Kritu kajmã'ã ar o ba. Kukràdjã tÿmja ne me ï krâkãbito mex. Nãm me kukràdjã tÿmkôt te Metÿndjwÿnhmã mry bôn kum kungã te kum kÿnh djã ngãn mã amikam kute axwe mar rã'ã. Me kute kum mry nhôr djwÿnhja te kum mry bôn kum kungã kadjwÿnhbê mex kêt rã'ã ne. ¹⁰ Kukràdjã tÿmkôt ne me me ô kwÿ krên djâmê mÿjjao kôm djà'ã memã karôn mekbê uma. Ne kam ajte

me kute apÿnh amiku'õnh djàri memã 'ã karõ, me kute kõt amijo bamã. Apÿnh kukràdjà ja ne me ì krākàbito mex. Metĩndjwÿnh kute mÿjja kunĩo ny kajmã'ã ne memã kukràdjà tũmja'ã karõ nhym me ar o ba.

Kritu kamrõ'ã ujarēnh.

Xim k 2.5; Idja 8.6, 12.24

¹¹ Nhym arÿm Kritu bõx ne arÿm kukràdjà ny, kukràdjà mexo kato. Ne kute kukràdjà nyo kator kadjy kubê me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bēnjadjwÿr rax ne arÿm Metĩndjwÿnh nhũrkwã djwÿnhmã wadjà. Metĩndjwÿnh nhũrkwãti prĩne kute raxo, mexo pykabê ja jakrenh mexjamã wadjà. Mebēngõkre kute ipêx kêt. Me banhõ pykabê mÿjja, pĩ, bõ, bànhõr jao kikre nhipêx kêt.

¹² Be, tãm, Metĩndjwÿnh nhũrkwã djwÿnhbê kumkatimã wadjàn kam amũ kadjwÿnhbê kumoka'ê'ÿr àr pydji. Djã nãm 'ÿr wangij ne akubyn apõx ne 'ÿr ngjēnh krãptĩ got? Kati, nãm 'ÿr àr pydji. Djãm mokaàk kamrõ nàr mryti jabatàn nyre kamrõ ne o wadjà, kute Metĩndjwÿnhmã õrmã? Arkati, nãm ta amikamrõo wadjà. Ne o me bapytã. Me bapytarkumrēx. Gu me batĩn rã'ã rã'ã ne baje o ino rer kêt kadjy.

¹³ Amrēbê kukràdjà tũmkõt ne me mry kamrõo me kamĩ, me akubyn mex kadjy. Nãm me Metĩndjwÿnhkam amikràn kam punu. Nhym kam

Metĩndjwÿnh mar djwÿnh mryti djũmre kamrõmē mokaàk kamrõo me kamĩ. Ne mryti jabatàn nyre, kaānhre bĩn kum adjàn kam prà byn o me punu kaprēprēk. Nhym me kam akubyn mex.

¹⁴ Be, ga mry kamrõ kute kãjbê meo mexja pumũ. Bep Kritu kamrõ ne mrãmri meo mexkumrēx. Metĩndjwÿnh Karõ tĩn o ino rer kêtja tãm ne Krituo ban o tÿx nhym kam kõt Metĩndjwÿnhmã amingã. Djãm punu ne me kubĩ? Kati, nãm mexo mextire, ajmã kute kêt ne ta Metĩndjwÿnhmã amingãn kam kamrõ ajkapĩ. Ta kamrõ ne prĩne me bajo mex. Me batyk ne baje Metĩndjwÿnhmã bakre rax ne nĩjar baba kadjy ne gu me bamã bajaxwe kĩnh ne o baba. Nhym kam ta kamrõo prĩne me bakadjwÿnhbê me bajo mex gu me kam arÿm bakadjwÿnhbê bapijàm kêt ne amikam bajaxwe'õ mar kêt ne Metĩndjwÿnhmã badjapēnh ar baba, Metĩndjwÿnh tĩnjamã apê.

¹⁵ Kadjy, Kritu kamrõ prĩne kute me bajo mex gu me Metĩndjwÿnhmã badjapēnh kadjy ne Kritu kukràdjà nyo kato. Metĩndjwÿnh kute amiwÿr me bajwÿr ne kute me bamã kabēn pydjĩn arēnh ne kute me bamã mÿjja mex jarēnh gu me 'ÿr babõxmã. Nhym me banhõ mÿjja mexja dja rã'ã rã'ãn o ino rer kêtumrēx. Mrãmri dja Kritu ã memã o ane. Kadjy ne arÿm me axwe pãnh ty. Me kute kukràdjà tũmja ar o bari

ne me Metĩndjwýnhkam axwe nhym kam arým Jeju amityko o pãnh ne.

16-17 Bir be, nãm tykkõtbit o pãnh. Nhym kam ajte mýjja tykkõtbit ne mýjja amirĩt. Ga me õbikwa tyk kutã kute abenmã õ mýjja'ã karõja pumũ. Õbikwaja tyk kutã õbikwamã õ mýjja'ã karõ ne,

—Godja ba ty ga kam inhõ mýjja jao mõ.

Ne kam kum õ mýjja nhidji jarẽnh kum,

—Tãm dja ga o tẽ, ane.

Gêdja kute kum 'ã karõja ty nhym kam õbikwaja amũ ajte kudjwa ô'ã ar o ba. Me tykkambit ne me ajmãn aben nhõ mýjja jamýn mã amũ abendjô'ã o ba. Me tĩn rã'akam ne me kute aben nhõ mýjja jamýnh kêt. Me tykkambit ne me kute me õ mýjja kajgo jamýnh. Bir be, me tykkõtbit ne mýjja amirĩt. Nhym kukràdjã tũmjadjwý ajte tãm ne.

18 Nãm me kute kukràdjã tũm kutewaja o bao kurê'ukmã ne Mõjdjê mry kamrõo me kamĩ. Mýjja tyk ne kamrõ bikapĩnkõtbit ne mýjja mex djã.

19 Nãm Mõjdjê memã Metĩndjwýnh kabẽn kukràdjã kunĩ'ã ujarẽnh kumrẽx arẽ. Metĩndjwýnh kute mekbê mýjja pymaja memã arẽho djan memã kunĩ jarẽnh pan kam mry kamrõ by, mryti jabatãnh nyremẽ mokaak kamrõ run kam iby ngõ run kam pi'õ nhikwýr ne kadjãt kamrẽk jakritare jao

krax 'ãpren kam pi'õja mry kamrõmã adjãn kam o me kaprẽprẽk. Metĩndjwýnh

kabẽn kukràdjã'ã pi'õk no'õkja kumrẽx ne kamĩn kam mebẽngõkrejadwý kamĩ. 20 Me kamĩn kam mekmã kum,

“Be, Metĩndjwýnh kute me amã amikukràdjã jarẽnh mãmdji ga me aje kõt amijo aba kadji kamrõ ne ja. Gora me 'ãno dja”, ane.

21 Ne kam ajte Metĩndjwýnh nhõ kikre kamĩ. Nãm kapõtã kukràdjãja kumrẽx kamĩn kam kikre kadjwýnhbêja'ýr o wadjãn kam adjwýnhdjwý o kamĩ, kukràdjãja kunĩ kamĩ.

22 Bir be, Mõjdjê kukràdjãkõt ne me mry kamrõobit mýjjao mexo ba. Kamrõ kapĩnkõtbit ne apýnh me axwe djãri Metĩndjwýnh tu me axweo aknon mar kêt kumrẽx ne.

23 Bir be, pykabê Metĩndjwýnh nhõ kikremẽ õ kikrekam kukràdjãja ne kãjkwakam mýjja djwýnh'ã amijakre. Kam ne Mõjdjê mry kamrõobit ã mýjjao mexo ane. Nhym bep kãjkwakam mýjja djwý:nh kadji ne me mýjja mexbit kum kubĩn kungã. Kãjkwakam mýjja djwýnhja kadji ne me mýjja mexbit kum kubĩn kungã. Mýjja mexo kute pykabê mýjja ja jakrenh. Mýj ne mex nhym me Metĩndjwýnhmã kubĩn kungã? Je kum Jeju. Jejubit ne mexkumrẽx ne kam Metĩndjwýnhmã amingã nhym me kubĩ.

24 Djã nãm me Metĩndjwýnhmã

kikre nhym kam Kritu kadjwÿnhbê kumoka'êja'ÿr wadjà? Kàjkwakam ò kikre djwÿnhja'ã kute amijakre djãm kumã ne wadjà? Kati, nãm tu kàjkwamã wadjà. Kum wadjàn arÿm Metĩndjwÿnh kabem djan kum me bajarêho djan me banêje kukràò dja.

25 Djã nãm Metĩndjwÿnhmã aminhõr krãptĩ? Kute pykabê Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bēnjadjwÿr rax kikremã ngjêx krãptĩja pyræk? Kum ngore kunĩkõt kute mry kamrõbito mrãnh ne Metĩndjwÿnh nhõ kikre kadjwÿnhbê kumoka'êmã o ngjêxja pyræk? ²⁶ Arkati, nãm ren kum aminhõr krãptĩn ren arÿm tokry krãptĩ. Ren pyka nhipêx totokbê ren arÿm apÿnh tokry krãptĩ. Bep kati, arÿm pyka kute o ino rerkam arÿm kator ne kute mekbê axweo apêxmã kute Metĩndjwÿnhmã aminhõr mãmdji.

27 Ga Metĩndjwÿnh kute me kunĩ'ã amim karõja pumũ. Me kunĩ dja me tyk pydji nhym ijukri dja Metĩndjwÿnh memã axwe pãnh jarê.

28 Bir be, nãm ã Kri-tudjwÿ tyk pydjio ane. Kute Metĩndjwÿnhmã aminhõr nhym me kute bĩn mãmdji. Nãm amijã me krãptĩ jaxwe mēn kam me pãnh Metĩndjwÿnhmã amingã nhym me kubĩ. Dja ajte me bawÿr kato. Djãm kute axweo pãnhmã? Kati, kute ò me ja pytår ne kute meo

mõrmã. Pykabê me kute abej ajkam amakja pytår ne ar meo bamã dja ajte kato.

10

Kritu pĩte'ykam tyk pydji.

¹ Bir be, Mõjdjê kukràdjã ne mÿjja mextireja kukãm bõx. Kubê wÿnh kêt. Mÿjja mextire bõx kētri ne Metĩndjwÿnh Mõjdjê kukràdjãjao kato. Nãm mÿjja mex djwÿnh'ã amijakre kajgo. Kam kute meo mex kêt. Metĩndjwÿnh kute me axweo bingrãnh kadjy ne me kum mry pan kubõn kungã. O anhÿro ba tãmtã: ĩ arek amũ namē amex kunĩkõt o anhÿro tē. Nãm me te mry pan kamrõ kapĩn te kute o amikam axweo apêx ne mexmã te o amijo ane. Me kute Metĩndjwÿnh'ÿr bikamēnh prãmja ne me te amijaxwe kētmã amijo ane. ² Nãm ren me kute Metĩndjwÿnhkõt amijo ba prãmja mry kamrõo ren amikam axweo apêx ne ren mrãmri amikam axwe'õ mar kētkumrēx ne ren tu mry par krãta.

³⁻⁴ Nhym bep kati, nãm me te o amijaxweo ane. Mryti djũmre kamrõmē mokaàk kamrõo mrãmri me kute amijaxweo apêx kêt. Nãm me te o amijo anen mã axwe. Mry kamrõ kute memã axweo apêx kêt. Nãm tu amex kunĩkõt memã axweo amirĩto tē.

⁵⁻⁶ Kam ne Kritu pykamã rwÿk kutã Bãmmã kum, "Nã gãm arÿm amã mry kamrõ kapĩnmē me

kute amã djwý nhõrja
kĩnh kêt.

Nhym me kute amijaxweo
apêx kadjy nãrãm kute
mry par ne rã'ã ngõnho
kikam rẽn̄h ne kute
kum angjẽn̄h ne kute
amã õrja tãm ne ga
arým abê kĩnh no kati.

Ne kam aje ijo inhĩmã ijã
amim karõ.

⁷ Ba kam amã,

“Metĩndjwýnh, ota ba dja. Aje
amim ijã karõkõt ne
ba jãnh dja. Amrêbê
anhõ pi'ók no'ókcam
aje ijarẽn̄hkõt ne ba
jãnh dja', ane.”

Nãm ã Kritu Bãmmã ane.

⁸ Nãm kum,

“Mry kamrõ kapĩnmẽ
me kute amã djwý
nhõrjamẽ me kute
amim axweo apêx
kadjy nãrãm mry par
ne kute ngõnho kikam
rã'ã rẽn̄h ne kute kum
angjẽn̄h ne kute amã
õrja tãm ne ga amã
kĩnh kêt ne abê kĩnh no
kati”, ane.

Djã nãm me kupa'ã ar o ba?
Kati, mrãmri ne Mõjdjê memã
kõt 'ã karõ nhym me kute kõt
ar o ban kute Metĩndjwýnhmã
mry par ne kute õro ba.
Nhym Kritu Bãmmã kum,

“Ga abê kĩnh no kati”, ane.

⁹ Nãm kum kabẽn ja kumrẽx
jarẽn kam atãri kum,

“Metĩndjwýnh, ota ba dja. Aje
amim ijã karõkõt ne ba
jãnh dja”, ane.

Bir be, nãm me kute mry
par ne kum õrja arým o
apêx. Kute pãnh nyjao
katormã ne arým tũmjao

apêx. ¹⁰ Metĩndjwýnh kute 'ã
amim karõkõt ne Jeju Kritu
tẽn ruwn ta Metĩndjwýnhmã
amidjwýnh ngã nhym me
kubĩ. Nãm kute kum am-
inhõrkam me bĩn mãm̄dji. O
ne prĩne me bajo mex, prĩne
me bajo mexo mexkumrẽx
ne.

¹¹ Me ĩ pýnhkõt me kadjy
Metĩndjwýnh mar djwýnh
aben nhijuk'ã myt kunĩkõt
ngõnho ki kabem ku'ẽn
mry kupê. Nãm me kute
Metĩndjwýnhmã mry par ne
bõr ne kum õrmã bõro ku'ê.
Nhym akati nhym tãm ne.
Nhym akati nhym ajte tãm
ne. Nãm memã axweo apêx
kêtkumrẽx ne.

¹² Nhym bep ate ne Kritu
Metĩndjwýnhmã mýjja pydji
ngã. Nãm kum amingã
nhym me bĩn pydji. Nãm
amijã me axwe mẽ nhym
me kam bĩn pydji. Nãm me
kubĩ nhym kam tu amijã me
axweo apêxkumrẽx. Jakõt
ne Metĩndjwýnh djubõk'ãnh
nhỹ, kubê bẽnjadjwýr raxkam
ubõk'ãnh nhỹ. ¹³ Ne kam
arek kam amako nhỹ.
Metĩndjwýnh kute kurê
djwýnho bikẽn̄h mex nhym
me kam umaje kuka kõnh
terteto ku'ẽn kam tu mýrbê
rõrõk nhym kute kwý o
pardjan kwý nhimex, ja ne
kam amako nhỹ.

¹⁴ Bir be, kute Metĩndjwýnhmã
aminhõr pydjijakõt arým
mrãmri tu me'ã mex
mẽn̄hkumrẽx nhym me
mrãmri mex rã'ã rã'ã rã'ã.
Kute me bajo mex ne kute
me bajaxwe kêtõ tẽmja, me
bajã ne tu mex mẽn̄hkumrẽx.

15-16 NhyM Metĩndjwỳnh
Karõdjwỳ kõt arẽ,

“Bep jakam dja ba memã
ikukràdjã ny jarẽ.
Amũ akati 'õkam dja
ba memã ny'õ jarẽnh
mãmdji.

Ba ibê Bẽnjadjwỳr ne ba me
amã ikabẽn ne.

Me õkre kadjwỳnhbê dja
ba ikukràdjãjao adjãn
kunhõ. Ne me
amak krekrekamdjwỳ
kunhõ”, ane.

Nãm kabẽn ja kumrẽx jarẽn
kam atãri memã kum,

17 “Apỳnh me ikam ajaxwe
djãri, me aje ikam
amikrà ar o abajadjwỳ
gẽdja ba tu mar krãtan
o akno.”

18 Bir be, mrãmri ne
Metĩndjwỳnh arỳm o akno.
Kam ne me kute amijaxwe
pãnh Metĩndjwỳnhmã mry
par ne kum õrja arỳm apẽx.
Arỳm kêt. Arỳm Metĩndjwỳnh
kute kam me axweja kunõ
biknorjakam ajte we ami-
jaxwe pãnh mry par ne ar
Metĩndjwỳnhmã õro ba. Kati,
arỳm kêt.

*Me kute Kritu mar'ã
ukanga kêtã.*

Ep 3.11

19 Ë, akmere ar, àpnhĩre ar,
mrãmri dja gwaj tu bapijãm
kêt ne Metĩndjwỳnh nhõ kikre
kadjwỳnhbê kumoka'ẽmã
wangij ne Metĩndjwỳnh 'ỳr
bõx ne tu kum amijarẽ.
Mỳjkõt dja gwaj bapijãm kêt
ne tu 'ỳr wangij? Jejukõt.
Gwaj bakadjy tyk ne kamrõ
bikapĩnkõt dja gwaj bapijãm
kêt ne Metĩndjwỳnh'ỳr bõx

ne tu kum amijarẽ ne kum
bakabẽn.

²⁰ Pykabê Metĩndjwỳnh nhõ
kikre kadjwỳnhbê kumoka'ẽ
nêje, Metĩndjwỳnh krĩ dja
nêje ne kubêkãti wajêt nhyM
me 'ỳr ngjẽnh kêtumrẽx.
NhyM bep ajbir Jeju ne me
bakadjy Metĩndjwỳnh'ã kutan
'ỳr pry ny dji. Pry kubê
Jeju. Kute Metĩndjwỳnhmã ta
aminhõr nhyM me kute bĩn
nhyM ajte tĩnkõt ne gwaj tu
Metĩndjwỳnh'ỳr mrãn bõx ne
wangij ne tu kum bakabẽn.

²¹ Be, gwaj banhõ
Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ
bẽnjadjwỳr raxkumrẽx. Nãm
prĩne Metĩndjwỳnh nhõ me jao
ban meo djuw mex ar o ba.

²² Gora gwaj kam tu
Metĩndjwỳnh'ỳr mrãn bõx
ne tu kum bakabẽn, on
batĩri 'ỳr mrãn bõx ne kum
bakabẽn. Amrẽbê ne Mõdjê
Metĩndjwỳnh kukràdjãkõt
kute meo mex kadjy mry
kamrõo me kamĩ nhyM me
kam akubyn mex ne. Ne
kam ajte me kute amijo
mex kadjy ngõ mexkambit
djuwn o jãm amijã ngrã
rẽ. Gwaj baje tu amim
Jeju kamnhĩxkam dja gwaj
Metĩndjwỳnh kadjy bamex.
Jeju ne gwaj bajo mex. ã gwaj
bamex tanhỹrkam dja gwaj
Metĩndjwỳnh'ỳr mrãn bõx ne
tu kum bakabẽn, on batĩri 'ỳr
mrãn bõx ne kum bakabẽn.
Kwãrik wãnh gar ajõ anhõkre
kadjwỳnhbê amim,

—Djãm Metĩndjwỳnh imã
mex? anhỹr kêt. Dja gwaj
tu amim kamnhĩxkumrẽx ne
katãt bakabẽnkam tu 'ỳr mrãn

kum bakabên. Pykabê gwaj ar babari dja gwaj ã o ane.

²³ Gora gwaj mã 'ãno dja. Metîndjwýnh kute gwaj bamã mýjja mex jarênh gwaj baje tu amiwýr kamnhĩxbê ar babaja ne gwaj arým memã arê nhym me kuma. Gwaj gop mã 'ãno djan gop arek amiwýr kamnhĩxbê ar baba. Kwãrîk wãnh gwaj 'ã badjukanga kêt. Metîndjwýnh ne arým gwaj bamã kabên pydjín arê. Mrãmri ne kabênkumrêx. 'Êxnhĩ kêtumrêx ne kute gwaj bakanga kêtumrêx. Kam dja gwaj amiwýr kamnhĩx tỳxbê ar baba.

²⁴ Gora gwaj aben ma ne amidjwýnhbit mar kêt. Dja gwaj bamã aben jabêmãbit abenmã karõ ne ajte bamã mýjja mexbit kĩnh ne baje o baba'ã abenmã karõ.

²⁵ Gora gwaj abeno babikprõnh rã'ã. Nhym bep me kwý ne me arým kum abeno bikprõnh kanga. Nhym bep kati, gwaj ba dja gwaj o anhýr kêtumrêx. Gwaj ba dja gwaj abenmã tỳx jangij, mã Jejukõt gwaj babikamênh rã'ã kadjy. Metîndjwýnh nhõ akati arým o rãm ne ja. Kam gêdja gwaj mã abenmã tỳx jangjênh ar o baba.

²⁶ Me kute me bamã Metîndjwýnh kabên 'êxnhĩ kêt jarênhja ne gu me baje amim marmãn ate mã bamã bajaxwebit kĩnh ne, nhýnh ne mýjja 'õ ajte me bajaxwe pãnh tykmã got gu me bamã bajaxwebit kĩnh ne. Arkati, Jeju pydji ne me bajaxwe

pãnh ty. Atemã mýjja 'õ kêtumrêx. Mýjja 'õ kute me bajaxwe pãnh tyk ne kute me bamã me bajaxweo bingràn kêt. ²⁷ Nhym bep ãm mýjja ti, mýjja punuti, mýjja pymati: wã pydji ne me jamã nõ. Me kum Metîndjwýnh kurêjamã ne nõ. Memã gêdja axwe pãnh jarê ne kam kuwy pôktijamã me kurê. Kumã dja me kurê nhym me prĩne xêr. Me kajmã'ã ne nõ. Kumã dja me kurê. Djãm uma ngri? Gora ar amikam ajkam ama.

²⁸ Ê, amrêbê me'õ kute Mõjdjê kukràdjãkõt amijo ba kêtja nhym me'õ axwekõt omũ. Birãm me'õ amãnhkrut nãr kon amãnhkrut ne ikjêkêt me'õ jaxwekõt arým noo omũn arê nhym me arým pãnh kubĩ, kum kaprĩ kêt ne tu kubĩ, axwe pãnh.

²⁹ Bir be, kam dja me'õ kute Metîndjwýnh kra japrýkam mrãmri arým o bikênh rax ne. Me kute Mõjdjê kukràdjão bikênhkam ne me kute tu bĩn kajgomã. Bep me kute Metîndjwýnh krao bikênhkam dja pãnh rax. Pãnh raxo prĩne kute Mõjdjê kukràdjãkõt me kute me bĩn kajgoja jakrenh mex ne.

Nãm me Metîndjwýnh kra japrý ne kam ajte Metîndjwýnh kukràdjã ny kadjy kamrõjao mýjja punu, Metîndjwýnh kute memã kukràdjã ny jarênh mãmdji kadjy kamrõ jao mýjja punu. Kra ne tyn amikamrõ kapĩ gu me kam arým Metîndjwýnh kukràdjã nykõt amijo baba. Kamrõ jao ne me mýjja punu,

o mỳjja kakrit ne kubê kanga. Jeju kute kamrô kapĩnkôt ne Metĩndjwỳnh memã me axweo ajngrà ne meo mex nhym be nãm me tu kamrô jao mỳjja kakrit ne kanga.

Ne kam ajte Metĩndjwỳnh Karô japrỳn kum ngryk jadjà. Metĩndjwỳnh Karô me bakam ukaprĩa, gu me baje te kam amikrà ar o baba nhym mã me bakam ukaprĩ, ja tãm ne me aprỳ. Djãm ja pãnh kêt got? Mrãmri gêdja prĩne Metĩndjwỳnh me jao bikênh mex ne. ³⁰ Nhỳnh me'ôja kute memã kum,

“Bajbit dja ba memã amijo pãnh ne. Ba dja ba me axwe pãnh meo ajkê”, anhỳrja ne gwaj arỳm mar mexkumrêx. Nhym ta ajte memã kum, “Bênjadjwỳr djwỳnh ta dja ô me jamã pãnh jarê”, ane.

³¹ Metĩndjwỳnh tĩn ne ar ba tãm dja pao meo bikênh mex ne. Kute pao meo pãnh ja tãm ne uma:kumrêx. Djãm mỳjja wã pyma ngri got.

³² Ê, amrêbê Metĩndjwỳnh kute ar ano bônho totokbê ja gora ar ama. Nãm me te ar ajo bikênh ba gar mã 'ã angrà tỳx ne, ne te atokryn mã 'ã angrà tỳx ne. ³³ Nãm me me ipôkri ar ajaprỳn ar akamjêro ba. Nãm ã me ar akwỳo ane gar anhitepato ar kuri aku'ên ar omũho aku'ên kam ar ô'ã akà djãn akaprĩn ar omũho aku'ê. ³⁴ Nhym me ajte ar akwỳbê ijê gar ar ô'ã arerek ne akaprĩn ar omũho aku'ê. Nhym me

te ar anhô nêkrêxo prôt gar kam mã akĩnh. Mrãmri arỳm kàjkwakam anhô mỳjja mex-tirekôt ajamakbênkam tu ate akrã. Kàjkwakam anhô mỳjja me:xkumrêx. Mexo kute pykabê ja jakrenh mexi. Tãm gêdja rã'ã rã'ã rã'ã. Nhym me te pykabê mỳjja jao ar ajo ajkê, gar kam kãm mã mỳjja ja man mã akĩnh.

³⁵ Bir be, gora ar amã me uma kêt ne atỳx ne kôt amijo aba rã'ã. Kwãrĩk wãnh gar amã kanga kêt. Mrãmri dja Metĩndjwỳnh pãnh ar amã mỳjja mex-tire ngã. ³⁶ Dja gar arek akrãnmã amijo aba 'ãno dja. Metĩndjwỳnh kute ar ajã amim karô ne kute ar amã mỳjja jarênhja kôt dja gar amijo mō. Dja gar 'ãno djan akrãnmã o amōr rã'ãn arỳm kôt 'ỳr bōx. Kute me bamã kabênh pydji jarênh ne kute me bamã mỳjja mex jarênhja 'ỳr bōx. 'Ỳr bōx ne amim aby. ³⁷ Metĩndjwỳnh kabênkam ne krabê Jeju akubyn me bawỳr bōx'ã,

“Adjỳm ngrire, dja ã me awỳr tẽn bōx. Amrêbê ne tẽn mã krà ne kam arỳm amrê tẽn 'ỳr. Dja tebê amikrà kêt ne.

³⁸ Me kute amikajmã'ã imar ba arỳm ije memã axwe kêt jarênh nhym me katàt mrãnhja dja me mã imar rã'ãn ar ikôt ba.

Gêdja me'ô me umaje akubyn ibê akêx ba kam arỳm ibê kĩnh no kati”, ane.

Nãm ã Metĩndjwỳnh ane. ³⁹ Nhym bep gwaj ba ne

gwaj baje ã anhÿr kêt-kumrêx. Djâm gwaj bamã me uman baje kubê amijo akêx ne kam tu babiknorkumrêxmã? Arkati, gwaj ba ne gwaj tu amikajmã'ã markumrêx nhym arÿm Metîndjwÿnh gwaj bapytàn ar gwaj bajo ba.

11

Me tÿmre kute amikajmãtã Metîndjwÿnh mar:

¹ Ije, mÿjbê ne me kute amikajmã'ã mÿjja mar? Mã ne kute? Bir, me baje amikajmã'ã mÿjja markam ne gu me tu amim kamnhÿxkumrêx ne amiwÿr kam amakbê ar baba. Ne tu amim markumrêx ne banhõkre kadjwÿnhbê amim,

—Nà, mrãmri dja iwÿr bõxkumrêx, ane. Ne kam ajte me baje banoo mÿjja pumÿnh kêt-kam tu amim markumrêx ne banhõkre kadjwÿnhbê amim,

—Nà, mrãmri dja ba ï amũ akati 'okam omũ, ane. Nã gu me ã amikadjwÿnhbê amikajmã'ã mÿjja maro ane. ² Nãm ã amrêbê me bakukãmãre tu amikajmã'ã Metîndjwÿnh maro ane nhym arÿm mekam kÿnh ne.

³ Nã gu me badjwÿ ã amikajmã'ã Metîndjwÿnh kute pyka nhipêxkõt maro ane. Nãm kabêno pyka nhipêx nhym kato. Me kute noo mÿjja pumÿnh kêt-ne pyka nhipêx. Nhym arÿm apõx ne amirÿt gu me arÿm kõt omũ. Ne kam amikajmã'ã kute pyka nhipêxkõt kuma, amikajmãtã arênh ma.

⁴ Nãm ã Abeu amikajmã'ã Metîndjwÿnh maro anen kam õ kritt bÿn kugan kum kungã. Nãm kum mÿjja mex ngã. Mexo kute kamybê Kaï nhõ mÿjja ja jakrenh. Nhym kam kam kÿnh ne. Ne kum,

—Ga ne ga ajaxwe kêt-kumrêx. Aje imã õrja ne ba imã kÿnhkumrêx, ane.

Be, nãm tu amikajmã'ã Metîndjwÿnh ma. Amrêbê ne ty. Nãm te tyn mã me bamã mÿjja jarê. Tÿn mãn prãbê mã me bamã arê ne,

—Dja ga me ã ikudjwa amim Metîndjwÿnh maro ane.

⁵ Nãm ã Enokidjwÿ amikajmã'ã Metîndjwÿnh maro anen kam tyk kêt. Nãm Metîndjwÿnh tu tÿn rã'ão wabi. Nhym me te noo abej aprã. Nhym kêt-kumrêx, Metîndjwÿnh kute tu tÿno àbir-kam. Kute o àbir kêttri ne 'ã memã kum,

—Tãmjakam ne ba ikÿnhkumrêx, ane.

Nãm ã Metîndjwÿnh ane.

⁶ Bir be, nhÿnh ne me'õ amikajmã'ã Metîndjwÿnh mar kêt nhym we kam kÿnh? Kati, me kute amikajmã'ã Metîndjwÿnh marbit ne mekam kÿnh ne kum me kÿnh. Godja me'õ Metîndjwÿnh'ÿr bõx prãm jabej gora amikajmã'ã Metîndjwÿnh ma. Metîndjwÿnh ne tÿn ne ar ban kam mekam ukaprikumrêx ar ba, me kute Metîndjwÿnh mar prãm ne kute abejja mekam ne ukapri. Ja dja me amikajmã'ã kuman kam kõt Metîndjwÿnh'ÿr bõx.

⁷ Nãm ã Nôwedjwý amikajmã'ã Metĩndjwýnh maro ane. Metĩndjwýnh ne kum tĩn jadjã. Anhýr djwýnhrànkute amirĩt kêttri ne kum ngô tám jarẽ. Nhym kam Nôwe umaje kã rax nhípêx ne kam kum prômẽ kramẽ upãnhmẽ aro wadjãn ar utàn ar aro ba. Nhym ate me kum mã axwe kĩnhja ne me tu ate krãn ar ban kam tu biknorkumrẽx ne. Nhym bep Nôwe pydji ne amikajmã'ã kuma nhym Metĩndjwýnh arým kum axwe kêt jarẽ.

⁸ Nãm ã Abraãodjwý amikajmã'ã Metĩndjwýnh maro ane. Nãm Metĩndjwýnh atemã kum pyka nyjarẽn 'ýr ano nhym tẽ. Nãm kum kabẽn pydjĩn arẽn kum,

—Dja ba amã kungã ga tu o anhõ pykakumrẽx ne kam kam ar aba, ane.

Nhym kabẽn man kam tu 'ýr tẽ, kute amikajmã'ã pyka pumũnh kêt 'ýr ne tu tẽ. ⁹ Nãm tu amikajmã'ã Metĩndjwýnh ma. Amikajmã'ã kuman pyka nyja kam ar ba. Metĩndjwýnh kute kum pyka jarẽnh ja kam ar ba. Me bajtem nhõ pykakam ar ba. Nãm mrykào kikrekam ar ba. Krabê Idjakmẽ tám djwýbê Djakomẽ ro'ã mrykào kikrekam ar ba. Metĩndjwýnh kute Idjakmẽ Djako ar adjwýnhdjwýmã kute pyka jarẽnhjamẽ ro'ã mrykào kikrekam ar ba.

¹⁰ Mýkam ne Abraão mrykào kikrekambit ar ba? Bir, kýjrũm Metĩndjwýnh kute amim krĩ mex'ã karõn kute

prĩne ipêxja kamnhĩxbê ne pykabê mrykào kikre jakam ar ba. Krĩ mex rã'ã rã'ã, krĩ mõr ne tũm ne rôrøk kêt, tám ne amim kamnhĩxbê ar ban mar ar o ba.

¹¹⁻¹² Nãm ã Xaramẽ mjẽn bẽ Abraãodjwý amikajmã'ã Metĩndjwýnh maro ane. Nãm ar te kra prãme ar ba nhym arým Xara bẽngêxte. Te kubẽngêxte nhym kam kra wajêt ne ruw nhym amim kumý. Metĩndjwýnh arým kum kabẽn pydjĩn arẽn kum kra jarẽ nhym kam Xara amikajmã'ã kuman kam,

—Metĩndjwýnh ne kabẽnkumrẽx, ane.

Nhym kam kute kum kra jarẽnhja wajêt ne ruw nhym kumý. Te kubẽngêxte ne amim kra mý. Kam ne Abraão pydji kurũm me kamingrãny apõx ne kumex. Arým kubẽngêtte kute amikam kô krãn mexo tẽmkam ne kra dji. Nhym amũ aben nhijuk'ã kam tám djwý aptàn kumex. Tãwã pydji kurũm ne me krãptĩ apõx ne kam kam aptàn kumex ne kute mrãmri kãjkwakam kanhêtire pyræk. Ne kute ngô rax mýrri pykati ngrã ja pyræk. Pykati ngrã tám ne me o itun te kute abenã akremã nhym krãptĩ: anen amũ ajkamẽ nhym me te o ane. Nãm ã kam tám djwý amũ aptàn ne kumex o ane.

¹³ Ije ar amã ar tũmre jarẽnhja ne ar kunĩ amikajmã'ã Metĩndjwýnh mar rã'ãn ty. Metĩndjwýnh kute kabẽn pýnho memã mýjja jarẽnhja, kabẽn ja jarẽnh

ja ne ar kraxje kute amim byr kêt ne ty. Nâm ar kute amybÿm noo omÿnhmân prâbê amikukâm kuman tu amikam kÿnhkumrêx. Ne memâ kum,

—Me bajtemkam ne bar iba. Me ò pyka prokam ne bar iba. Pyka ja ne inhõ pyka djwÿnh kêtikumrêx, ane.

¹⁴ Me ja ne me kute ò pyka jabej râ'ã, kute kâjkwakam ò pyka djwÿnhja jabej râ'ã kam ã kabên ane. ¹⁵ Nâm ren ar ò pyka kurÿm kator ja tèn o aman arÿm ren mã ajte akubyn 'ÿr tẽ. ¹⁶ Nhyr bep kati, kâjkwakam ar ò pyka mextire ja ne ar o aman kam 'ÿr tẽm prãmã ne kam ã kabên jarênho ane. Kam ne Metÿndjwÿnh kum ar kÿnhkumrêx. Nhyr ar kute Metÿndjwÿnhmã kum,

—Ar imã akÿnhkumrêx. Apydji ne ga abê ar itÿn djwÿnh, anhÿrkam djãm kam Metÿndjwÿnh jãm Ar kubê krãmã got, arkam pijammã got. E kum kati, kum ar kÿnh raxkam ne ar kutêp krÿ mex nhipex ne.

¹⁷⁻¹⁸ Nâm ã Abraão amikajmã'ã Metÿndjwÿnh maro ane. Nâm Metÿndjwÿnh Abraão kute Metÿndjwÿnhkôt ar amijo ba jabej kabin kra'ã ku'uw. Nhyr bit kute krabê Idjak bÿnmã, kute bÿn ne kum òrmã bit kute bÿnmã. Amrêbê Metÿndjwÿnh kute kum kra pydji jarên ja ne bit kute kum bÿnmã. Kra ja'ã, kra pydji ja'ã ne Metÿndjwÿnh kute kum,

“Akrabê Idjak ja gêdja amÿ aben nhijuk'ã kam tãmdjwÿkrãptÿkumrêx”, anhÿrja.

Kra ja ne Metÿndjwÿnh kum arê nhyr kam bit kute bÿn ne kum òrmã. ¹⁹ Nâm òkre kadjwÿnhbê amim,

—Metÿndjwÿnh dja akubyn imã o tÿn, ane. Ne kam bit kute bÿnmã nhyr kam Metÿndjwÿnh nêje kukràn akubyn kum nê ne kam mrãmri kute akubyn o tÿn pyrâk.

²⁰ Nâm ã Idjakdjwÿ amikajmã'ã Metÿndjwÿnh maro ane. Ne kam krabê Djakomê Ixau arkum kÿnh djã jarê, ar kukâm ne arkum kÿnh djã jarê. Ar ò mÿjja kute amirÿt kêttri ne ar kukâm amÿ arkum kÿnh djã jarê.

²¹ Nâm ã Djakodjwÿ amikajmã'ã Metÿndjwÿnh maro ane. Nâm amÿ krabê Jôdjekam kra amê aro kÿnh. Arÿm kubêngêtte, arÿm bikati mex ne kam môn amikakêkôt kajpar djã djan kam Metÿndjwÿnhmã rax jarên kam tãmdjwÿjamã kum,

—Gêdja Metÿndjwÿnh ar ajo kÿnh, ane. Nâm ã arkum ane.

²² Nâm ã Jôdjedjwÿ amikajmã'ã Metÿndjwÿnh maro ane. Tyk kutã ne amÿ anhÿr djwÿnhràr mekbê idjaer pykabê Edjitukurÿm katormã arê. Ne prÿne memã ta amiji'ã karõ, me kute 'io mormã ne memã 'ã karõ, me kute 'io mör ne kute ò pyka djwÿnhkam adjãrmã, Metÿndjwÿnh kute kum pyka jarênhjakam kute adjãrmã.

23 Nãm ã Môjdjê nãmẽ bãm djwý amikajmã'ã Metĩndjwýnh maro ane. Nãm ar rwýk totokbê o apdju. Bẽnjadjwýr raxbê Parao ne me kra my apôx nhym me kute me parmã arê. Nhym arkum bẽnjadjwýr rax kabên pyma kêt mex ne tu o apdju, ar kute bĩn kêt ne tu o apdju. Nãm ar kra mextire pumũn kam Metĩndjwýnh kanàrràm tu o apdju. Nhym o bipdjur'ã mytyrwý amãnhkrut ne ikjêkêt nhym kam ar têtêktikam kunhõ.

24 Nãm ã Môjdjê djwý amikajmã'ã Metĩndjwýnh maro anen kam arým abatàn ne kam krõ'ã nãja kanga. Parao kra kute amim prĩrũm mýnhja tãm ne nã kanga. 25 Nãm,

—Kwãrĩk wãnh ba ijaxwejao amikĩnh kêt. Kwãrĩk wãnh wãm memã nõ. Godja ba arĩk ar ibaja kwý ngrĩre ne o amikĩnh? Kati, gêdjãm wãm kunĩ nõ. Ba gêdja ba Metĩndjwýnh nhõ me jakõt itokry, ane. 26 Môjdjê ne Kritu kajmã'ã tokry, Bẽnjadjwýrbê kumkati kajmã'ã tokry. Nhym amũ tũmràm Kritu bõx ne adjwýnhdjwý kõt kudjwa tokry. Nãm me kum kurên aprýn prĩne o ajkê nhym tokry rax ne. Nhym Môjdjê djwý Kritu kajmã'ã kàjbê ã tokry ane.

Nãm,

—Kwãrĩk wãnh me kum ikurên wãnh ijapry kwãrĩk wãnh rã'ã. Ba gêdja ba Bẽnjadjwýrbê kumkati kajmã'ã itokry, nhym bep ate gêdja Edjítukam nêkrêx

kumexja wãnh memã nõ. Nhym bep ba dja ba Bẽnjadjwýrbê kumkati kajmã'ã itokry. Tãmbit ne ba imã kĩnh, ajbit ne imã mex, ane. Nãm amũ amikukãm Metĩndjwýnh kute kum pãnh mýjja mextire nhõrmã amikukãm kuman kamnhĩxbê ar ban kam ã o ane.

27 Nãm ã amikajmã'ã Metĩndjwýnh maro anen kam kum bẽnjadjwýr rax pyma kêt mex ne pykabê Edjitu kurũm kato. Bẽnjadjwýr rax te kam ngrý:k. Nhym kam kum uma kêt mex ne tu kurũm tẽ. Kute noo amim Metĩndjwýnh pumũnh pyræk. Metĩndjwýnh pumũnh kêtja ne kute noo omũnhmãn prãbê akrãnmã amijo ba rã'ã ne akubyn akêx kêt kumrêx ne.

28 Nãm ã amikajmã'ã Metĩndjwýnh maro anen kam Metĩndjwýnh me irõbê mrãnh nhõ akati man kam me kute kamrõo kikre'ã ijê djã kamĩnmã memã arê. Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh kute me imexmã me irõbê mõr ne kute mekbê idjaer kutewa par kêt kadjy. Nãm tu amikajmã'ã kuman kam me kute kamrõo kikre'ã ijê djã djymã memã arê nhym me o amiptãro ba.

29 Nãm ã mekbê idjaerdjwý amikajmã'ã Metĩndjwýnh maro anen ngõ rax nhidjibê Kamrêk'ýr bõx nhym tu memã ngõ ngrã rê nhym me kam'ã mõn rê. Mrãmri ne kute atýxkam pyka ngrã ja pyræk, nhym me kam mõn'ã rê. Nhym mekbê Edjitu

mekôt me kudjwa bit 'ã rêmã mō nhym tu ngô meo ajkamuw ne me imex ne.

³⁰ Nãm ã mekbê idjaer amikajmã'ã Metĩndjwýnh maro anen krĩraxbê Djeriko nêje pyka týx nhipôkjamã ipôko dja. Nãm me Metĩndjwýnh kabên man kam kabênkôt krĩmã ipôko dja. Nhym akati nhym me ajte tãm ne. Nãm me ã kum ipôko anhỹro dja nhym me'ã akati amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt nhym arým nêje pyka týxja te týx ne tu ajkaten rôrôk ne kumex. Nhym kam 'ãnh mekbê idjaer kurê djwýnhja'ýr wadjàn me'ýr prôt ne.

³¹ Nãm ã me kuprý 'ôbê Rabe amikajmã'ã Metĩndjwýnh maro anen kam amiwýr mekbê idjaer àpkàro mrãnh djwýnho wadjàn arkum kabên mex jarên ar udju ne. Kam ne mekbê idjaer me kute Metĩndjwýnh kabên mar prãm kêtja kunĩ nhimex ne kam kute Rabe ar bĩn kêt nhym ar ajbit me kuràm tĩn ne.

³² Bir be, djãm arek ar amã me'ã idjujarênh itẽmmã? Nâr kon, birãm aje. Dja ba Djidjiãomẽ Barakimẽ Xãxãomẽ Djetemẽ Dawimẽ Xamuwemẽ Metĩndjwýnh kabên jarênh djwýnhmẽ me ja kunĩ'ã idjujarênh tẽ nhym arým ijã akamàt ne.

³³ Nãm me amikajmã'ã Metĩndjwýnh man kam kurê djwýnh'ýr prôt nhym Metĩndjwýnh memã me kurê djwýnh rerek mex ne, nhym

me mekbê pyka pytã. Nãm me katàt meo ba nhym kam Metĩndjwýnh kabên pỹnho memã mýjja mextire jarê. Nãm me Metĩndjwýnh kanàrràm kum rop djàkrêbê rijão pyma kêtikumrêx ne. Rop kute krênãm ne me rop nhũrkwãkam kumẽ nhym Metĩndjwýnh rop jajkwa ajmã o nhym ajkwa pôt ne krên kêtikumrêx ne.

³⁴ Nãm me Metĩndjwýnh kanàrràm kum kuwy pyma kêt mex ne. Me kute kuwymã ar rênh nhym ar xêt kadjy nàràràm ne me kuwy pôk jabatãnhmã ar kurê nhym Metĩndjwýnh ar'ã kuwy bĩn ar utã. Nãm me Metĩndjwýnh kanàrràm ar ba nhym me bit kute pao me imexmã nhym Metĩndjwýnh me utã. Nãm me Metĩndjwýnh kanàrràm ar ban katyk mex ne ar ba nhym Metĩndjwýnh akubyn meo týx. Nãm me abenwýr prôt kam Metĩndjwýnh kanàrràm ar ban kam amijo aptàn kãjbê kurê djwýnh rẽ nhym me bajtemja me umaje prôt.

³⁵ Nhym me niredjwý amikajmã'ã Metĩndjwýnh ma nhym akubyn memã ôbikwa kwýo tĩn.

Nhym be nãm me kwý amikajmã'ã Metĩndjwýnh ma nhym me me kupa. Nãm me te memã kum,

—On me Metĩndjwýnh kanga ba me me apar kêt. Dja ga me mã 'ã angrã ba kam me prĩne me ajo ajkê, ane. Te memã ane nhym me amibê kanga kêtikumrêx ne 'ãno dja. Metĩndjwýnh kute

akubyn meo tîn nhyr me õ pyka mextirekam ar bamã ne me kanga kêt-kumrêx nhyr me prĩne meo ajkên me par punu nhyr me tokry:n ty.

³⁶ Nãm me me kwỳ japyrñ me'ã keket ne kam me kaprêprê:k ne prĩne mrykào me kà noxnox nhyr kam mrykàkõt me kamrõ kukrykry ne. Nãm me me kwỳ djuwpren mekbê ijê djakam me kurê. ³⁷ Nãm me kêno me kwỳ titik ne me kupa. Nãm me pĩ kokjêr djào, kàxkakjêro me kwỳ jakàn me kupa. Ne kàxdjwa kajgoo me kwỳ pa. Nhyr me amim mrykĩ'ãtomti, mokaak kào kubêkàn kayn angij. Me õ mỳjja kêt-kam me õ nêkrêx kêt-kam ne me ar ba. Nhyr me prĩne meo ajkê nhyr me tokryn kaprĩre ne ba. ³⁸ Nãm me kapõt kukritkam ar ba, krãnhrekam ar ba, kênkrekam ar ba, pyka krekam ar ba. Æm me mexkumrêx. Pykabê me ja ne me mexo me ja têt kêt-kumrêx ne.

³⁹ Bir be, me ja kunĩ ne me amikajmã'ã Metĩndjwỳnh ma. Nhyr kam Metĩndjwỳnh ne me jamã,

—Mrãmri me amexkumrêx. Nã bãm me akam ikĩnhkumrêx, ane.

Nhyr bep kraxje me tũmre ja kute byr kêt rã'ã. Metĩndjwỳnh kute kabên pỹnho memã mỳjja jarênhja ne me kute amim byr kêt rã'ã.

⁴⁰ Adjỹm, Metĩndjwỳnh ne arỹm me bakadjy amim mỳjja mex'ã karõ. Me bakunĩ kadjy ne prĩne amim mỳjja'ã karõ

mextire. Djã nãm kute me tũmrebit pytãrmã? Kati, arỹm ne me bajãdjwỳ amim karõ. Nhyr kam mexkumrêx. Mexo kute me tũmre pytãrja jakrenh mexi. Kute me tũmre jamê ro'ã kute me bajo mexmã. Gu me batipydjĩn bamexo bamexkumrêxmã ne amim me bajã karõ. Be, tãm ne ja.

12

Metĩndjwỳnh kra kunĩmã uwêk mãt.

¹⁻² Be, me kume:xja pumũ. Me kute amikajmã'ã Metĩndjwỳnh marja me tãm ne me krãptĩ. Me tãm ne ne me bamã ipõk ne me banhirãn kumex. Kam dja gwaj me ja kudjwa Jeju 'ãno djan kanga kêt. Æ, mrãmri ne me kute aben rerkam mỳjja kute me kukrà nhyr me kute o põx ne amikõt rênh ne kajkrit ne prõt mex ja pyræk. Dja gwaj ã mỳjja kute gwaj bakukràja jãm aminêje kunĩ rênho ane. Gwaj bajaxwe kute gwaj bajamỳnh tỳxja jãm aminêje kurên kurên kam arỹm mrãmri bajaxwe kêt-kam katåt ar amijo baba mexkumrêx ne. Gora gwaj 'ã badjukanga kêt ne mrãmri katåt amijo tẽn inomã kumê. Kute mrãmri ne me kute aben rerkam amikukãm mỳjja pumũnh ne kam kambit no pymjỹr tỳx mex ne atemã mỳjja 'õ pumũnh kêt ne 'ỹr prõtja pyræk.

Dja gwaj ã o anen amikukãm Jejubit man kõtbit bajamak bẽn ne baje ibej

atemã mỳjja 'õ mar kêt ne Jeju'yrbít baprõt ane.

Jeju ta ne gwaj bajamak bô gwaj tu amim mar kumrêx. Nhym ajte gwaj bajamak bônho tẽ gwaj arỳm amim mar rax ne. Tãm dja gwaj 'ãno djan kanga kêt ne. Nãm amũ amikukãm kĩnh djà man kam mete pĩte'ykam bĩnja kum uma kêt kumrêx. Djãm me pĩte'ykam arikkam pijàm ngri got. Nãm amikam pijàm mar kêt ne tu ate krãn arek amijo tẽ. Kam ne Metĩndjwỳnh arỳm 'ã bẽnjadjwỳr rax mẽ nhym Metĩndjwỳnh krĩ djàtikam ubôk'ãnh ikô'ã nhỹ.

³ Gora ar amikam Jeju man amikam arerek kêt. Me axwe ne me kum kurên prĩne o ajkẽ nhym kam tu arek dja, tu ate krãn dja. Gora ar aman kudjwa arek o tẽn amikam arerek ne akaprĩ kêt ne arek kôt o tẽ. ⁴ Djã nã gãm ar Jeju kudjwa akamrô ajkapĩn ty got? Kati, ar ajaxwebê aku'ê tỳxkam kraxje ajõ akamrô bikapĩn kêt. Kraxje me kute ar ajõ bĩn kêt rã'ã.

⁵ Djãm arỳm ne gar Metĩndjwỳnh kabẽnja o akno? Arỳm kute ar ajo kran kam kute ar amã tỳx jadjarmã ja. Djã nã gãm ar o akno? Nãm ar amã,

“È, akmere, gêdja Bẽnjadjwỳr amã uwêk màt kwãrik wãnh ga aprỳ kêt ne kam amikati kêt. Gêdja amã bẽn tỳx ga akaprĩ kêt. Mỳkam?”

⁶ Bir, kum me abêjamã ne uwêk màt. Ne kute meo krajadjwỳ

kunĩmã uwêk màt ne, me katàt mrãnh kadjy”, ane.

⁷ Bir be, Metĩndjwỳnh kute ar amã uwêk màtkam dja gar tu arek dja. Kôt ne Metĩndjwỳnh kute ar ajo kra. Nhỹnh ne me prĩre 'õ bãm kute kum uwêk màt kêt? ⁸ Bir be, Metĩndjwỳnhdjwỳ kute kra kunĩmã uwêk màtja pumũ. Me katàt mrãnh kadjy ne kramã uwêk màt. Mỳj me ne Metĩndjwỳnh memã uwêk màt? Kute me bajo kra djwỳnhja. Nãm ren kute gajbit amã uwêk màt kêt ga ren abê kra djwỳnh kêt kumrêx ne ren kam abê krô'ã me kute adjir pyræk.

⁹ Ga me babãm bẽngôkre kute me bamã uwêk màt gu me bapijàm djaje banhibôn bakrĩn amikam baje kabẽn maro bakrĩja pumũ. Bir be, gwaj pykabê gwaj babãmja kuràm kàjkwakam Babãmja kabẽn maro nhỹ, gwaj badjumar mex ne ar baba kadjy, amikam kabẽn maro nhỹ. ¹⁰ Pykabê gwaj babãm bẽngôkre kute gwaj baprĩrerũm gwaj bamã uwêk màt. Me ta kute amimarkôt ne gwaj bamã uwêk màt ne. Nhym bep Metĩndjwỳnh ne gwaj bamex kadjybit gwaj bamã uwêk màt ne. Ta mexo mexkumrêx kôt gwaj bamex kadjy.

¹¹ Djãm me kute memã uwêk màtkam tokry ngri got. Kam ne me tokry:n kam kaprĩre ne. Nhym bep amũ atũmã gêdja arỳm umar mex ne katàt mrã. Arỳm kute mar

ne kôt amijo tēm kam gêdja umar mex ne katàt mrã.

¹² Bir be, kam dja gar on ajte amikam atÿx ne arek kôt amijo tē. Kute mrãmri ne me krî'ÿr mrãnh ne katyk me:x ne mrãnh ne kōno birênh mrãnh ne kute krîo rãm ne jao mrãnh ne arÿm ajte ïmê ikra àdjônh ne arÿm ajte mrãnh tÿx ne arÿm arek mrãnh ja pyræk. Dja gar ã amikam atÿx ne arek kôt amijo atēm o ane.

¹³ Nã, dja gar kôt amijo tēn katàt amiprywã djin arek 'ã mō, katàt ar abenkôt amrãnh kadjy. Gar aje Jeju mar tūmwã arek me kute amim Jeju mar rerekwãmã mōn amōr mexo mō gē me arek ar akôt mō. Ar akôt mōn 'ō abenbê mât kêt. Me kute amim Jeju mar rerek ne me kute mrãmri ne me mex mã ba nhym me par tâtãk mekôt 'ok ba pyræk. Gêdja kute mar rerekrewã ar akôt tēm rerekre ne tē:n kam arÿm amũ tēm tÿx ne arÿm amũ mrãnh mex, arÿm Jeju mar tÿx ne.

Me kute axwebê amijãno ãmmã.

¹⁴ Gora ar amũ me wã kunĩmã akabēn mexbit jarēn angryk kêt, gar kam adjumar mex ne ar aba. Gora ar Metĩndjwÿnh mexo amexkumrēx. Kam dja gar Metĩndjwÿnh pumũ. Dja gar Metĩndjwÿnh mexo amex kêt ne Bēnjadjwÿr'ÿr abôx ne omũnh kêtumrēx ne.

¹⁵ Ê, Metĩndjwÿnh ne ukaprĩkôt me utã. Gora ar amijãno dja, ar ajō Metĩndjwÿnh djukaprĩjabê jãm

akrãn 'ÿr abôx kêt karō. Gora ar amijãno dja. Dja gar ajō ajaxwemo krax ne kam aje mÿjja djÿ pyræk, aje akrōre djÿ pyræk. Kute mrãmri ne me kute akrōo tep ka'ōnh nhym kute prĩne ngō jaēr ne kute tep nhimexo ba ja pyræk. Gora ar amijãno dja. Dja me'ō axwemo krax ne kam amikôt me akrãptĩmã axwe jangij. Gora ar amijãno dja.

¹⁶⁻¹⁷ Ne ajte ar ajō aprō prãm karō nhym me nired-jwÿ 'ō mjên prãm karō gora ar amijãno dja. Kwãrĩk wãnh ar ajō abē Ixau kêt. Gora ar amijãno dja. Ixau ne pykabē mÿjja kakritjabit kum kĩnh ne kam kÿjrũm mÿjja mextire ja kum kĩnh kêtumrēx. Ixau ne kutewa nhym kam kôt bãm kute Metĩndjwÿnhmã kum,

—Dja ga o rax ne o kĩnh, anhÿr kadjy nàrà m kute kum ò nèkrēx kunĩ rer kadjy nàrà m bit 'ã no tÿx.

Nhym Ixau kute àkurbit mar ne kam kamyjamã ò kwÿ krēn djã pydji pãnh mÿjja kunĩ kanga. Nhym kam tūmrãm kum kĩnh ne kam te 'ã o ane. Nhym bãmjã nē ne. Nhym amim ngryk ne te mÿrkam 'ã bãmo ane. Nhym tu ate krã. Ja ne gar arÿm ama. Gora ar amijãno dja.

¹⁸ Ê, ate ne Metĩndjwÿnh amrēbē me bakukãmãremã kukràdjã tūmjao kato nhym bep ate ne ajbĩr me aga akam-ingrãnydjwÿmã kukràdjã nyo kato.

Amrēbē ne me bakukãmãre krãnhbē Xinaj'ÿr mōn bōx. Nhym pō:ko nhÿ nhym kũm

kakrâtyk ne kum ipôk nhym kam kam akamât kô ty:k ne. Nhym nadjwý kam krar ne adjênho dja. ¹⁹ Nhym potidjwý kakôr tÿx ne, nhym Metîndjwýnhdjwý ôkreti:rekam kabên. Nhym me kuman kam umaje amra:n kum,

—Kwârîk wân̄h ga ajte me imã akabên kêt, ane. ²⁰ Nhym Metîndjwýnh arÿm memã,

“Kwârîk wân̄h me krân̄h kupên̄h kêt. Dja ga me abêngôkre 'ô nâr mry 'ô krân̄hreja kupê ga me arÿm kêno titik ne abî”, ane.

Nhym me kuman kam umaje àmrao kumex. Te ku'ê tÿxmã.

²¹ Nhym Môjdjêdjwý omün kam,

“Ije kum bep imã uma. Nã bãm umaje itertet ne”, ane.

Djãm uma ngri: got. Nãm ã pykabê Metîndjwýnh nhô krân̄h ane. 'ÿr ne me bakukãmãre bôx.

²² Nhym bep ajbir ne Metîndjwýnh me akamin-grân̄ymã kukràdjã nyo kato ga kam ar krân̄hbê Xijão, Metîndjwýnh nhô pyka'ÿr môn bôx. Kàjkwakam ô pykabê Djeruxarê'ÿr bôx. Kam ne Metîndjwýnh tîn ne ar ba, nhym kadjy mrân̄h djwýnhdjwý kamã ar ba. Kadjy mrân̄h djwýnh krãptî:. Me'ã akre kubê 1.000.000 krãptî:. Nãm me'ã akre kute pi'ô pyrak ne kînhtire ne kute Metîndjwýnhmã rax jarên̄hmã ar aben pydjîn ba.

²³ Kamãdjwý ne Metîndjwýnh nhô me ja kunî aben pydji. Metîndjwýnh nhô me ja

kumrêx kute amikajmã'ã marja ne me aben pydji. Amrêbê kute kàjkwakam pi'ôk no'ôkkam me idji janhôrja tãm ne arÿm kamã 'ã aben pydji. 'ÿr ne gar bôx. Bênjadjwýr rax kute me kunîmã pân̄h jarên̄h djwýnh kubê ne Metîndjwýnh, 'ÿr ne ga me bôx. Ne ajte me karô, me pykakam ar bari katât mrân̄h nhym Metîndjwýnh kute me'ã mex rên̄h, me ja karô'ÿr ne gar bôx.

²⁴ Be, Jeju'ÿr ne gar bôx. Jeju kute me bamã kukràdjã ny jarên̄h mãm̄dji ne kute o kator, ne kute ta kamrô bikapînkôt me bajo mex, 'ÿr ne gar bôx. Jeju kamrô kute mexo Abeu kamrô jakren̄h mexi. Amrêbê ne me bakukãmãrebê Abeu tyn kamrô ajkapî nhym me omün kam pân̄hbit jarê,

—Gora gê on o pân̄h, ane.

Nhym bep me kute Jeju kamrô markam ne me,

—Metîndjwýnh ne Jeju kamrôkôt tu me bajaxweo akno, ane.

Be, Jeju mextire'ÿr ne gar bôx.

²⁵ Bir be, kam ne ba ar amã,

—Gora ar amijãno dja gê Metîndjwýnh ar amã kabêno dja. Kwârîk wân̄h ar ajô kabên̄bê jãm akrã kêt. Gora ar ama.

Ë, amrêbê Môjdjê kute pykabê memã kabên̄ jarên̄hkam me'ô kabên̄bê jãm krân̄ ar ba djãm kute kum o pân̄h kêtã? Kati, Metîndjwýnh ne prîne memã o pân̄h. Nhym bep ajbir ne Metîndjwýnh kàjkwa kurûm me bamã kabên̄

jarê. Nhyim mexo amrêbê pykabê kabên ja jakrenh mex ne. Be djâm gwaj badjwý kabênbê jâm bakrã djâm kute gwaj bamãdjwý o pãnh kêt mã? Arkati, dja prĩne gwaj bamãdjwý o pãnh. Me kute Metĩndjwýnh kabên marbê jãm krãja gêdja meo bikênh mex ne, ne kam me kute Mõjdjê kabên marbê jãm krã ja pãnh akrenh mex ne.

²⁶ Amrêbê ne kabêno pykabit karngörör kajgo nhyim tertet. Nhyim bep ajbir ne kabên pydjın arên memã, “Djâm pykabit ne ba ije karngörörmã? Dja ba ĩ ajte kãkwadjwý karngörö”, ane.

²⁷ Be, kute “Dja ba ajte” anhÿrja ma. Metĩndjwýnh kute mÿjja kunĩ nhípêx ja gêdja ajte karngörö nhyim tu apõx ne rôrõk ne kunĩ akuno. Nhyim bep mÿjja jarij tÿxjabit dja arek arij. Tãm ne rôrõk prãm kêt kumrêx.

²⁸ Be, Metĩndjwýnh nhõ mÿjja dja rôrõk prãm kêt kumrêx. Metĩndjwýnh kute õ pykakam ar me bajo baja gêdja tÿm prãm kêt kumrêx ne arek gwaj bamã nõr rã'ã rã'ã ne. Tãm ne me bamã arê gwaj tu ÿr babõxkumrêx. Kadjy, Metĩndjwýnh kute õ pykakam ar me bajo baja tÿm prãm kêt tãm ne gwaj bamã nõr rã'ã, kadjy dja gwaj bakĩnhkumrêx ne ar baban kum amikĩnh jarê. Kum amikĩnh jarên kum rax jarên kam kum badjãpênh mex tire gê gwaj bakam kĩnhkumrêx. Gora gwaj kam bapijãm ne

bamã uma. ²⁹ Djãm uma ngri got. Dja prĩne meo apêx. Kute mrãmri ne kuwy põkti kute prĩne mÿjja bõr ne o apêx ja pyrãk. Dja ã Metĩndjwýnh meo apêxo ane.

13

Kute memã 'ã karõo ino rer.

Kor 1.10; Tex k 4.1; Ped k 2.11

¹ Gora ar abeno akamyn mã amã aben jabê rã'ã. ² Gora ar me bajtemwã man anhÿrkwãmã amiwÿr meo wangjê ne mekam adjukaprĩ. Nãm me kwý ã anen aminhÿrkwãmã kadjy mrãnh djwýnh kwýo wangij ne o djuw mex. Kute kraxkõt mar kêt ne tu o djuw mex. ³ Ë, gora ar mekbê ijê djakam ar ku'êja ma. Dja gar gadjwý aje ar ro'ã mekbê ijê djakam aku'ê mãn prãbê ar ô'ã atokryn akã djàn akaprĩn ar aba. Kwãrik wãnh gar ate akrã kêt. Dja gar ã arkõt ane. Me kute prĩne aro bikênh nhyim ar tokryjadjwý gora ar ar ama. Dja gar ar ô'ã akã djàn atokry ne. Be, tãm ne ja. Gêdja ba ajte ar amã mÿjja 'õdjwý jarê.

⁴ Me abenwÿr bakam ne mrãmri mÿjja mexkumrêx. Dja gar aprõ'ÿr aban kam aprõ djwý:nh'ÿrbit mrã. Nhyim me niredjwý mjên djwýnhbit ma. Me kwý ne me me prõ prokam no kêt ne. Nhyim bep ar ga. Ar ga dja gar akunĩ me prõ prokam apijãm ne aprõ pÿnh ne. Kwãrik wãnh ga ar krõ'ã aprõ kêt, gê me nija krõ'ã mjên kêt. Me

prô prâm, me mjên prâmja dja Metîndjwýnh memã pãnh jarê. Me kute me'ôbê prô nâr mjêno àkînh jamãdjwý pãnh jarê.

⁵ Kwãrîk wãnh gar pi'ók kaprî prãmebit ar aba kêt. Dja te ar anhô mýjja ngrire gar tu o amikînh. Mýkam? Bir, Metîndjwýnh ta dja ar ajo djuw mex. Arým ne ar amã, "Dja ba me akurûm itêm kêt-kumrêx.

Dja ba me akanga kêt-kumrêx. Dja ba me ajo iba rã'ã rã'ã ne", ane.

Ga Metîndjwýnh kute ar gwaj bajo ba rã'ãja pumû. ⁶ Bir be, kam dja gwaj batýx ne banhökre kadjwýnhbê amim, "Metîndjwýnh ta ne kute ijo ba djwýnh.

Kam dja ba itîn prãm kêt. Mã ne me kute ijomã"? ane. Dja gwaj ã amim ane.

⁷ Ê, gora ar kute ar ajo ba djwýnh ma, ar kute ar amã Metîndjwýnh kabên jarênhja dja gar ama. Ar kute kôt amijo ba mex rã'ãn ar ty. Ga ar kute amikajmã'ã Jeju mar ne 'ã ngrà týt ja pumû. Ar ta ne ar arým ty. Ar ja dja gar amikam ar aman kam ar'ã amijakren ar aba. ⁸ Nã, nãm ar amikajmã'ã Jeju ma. Jeju Kritu pydji. Atemã kêt. Amrêbê tãmý ne ajbir ajte tãm ne. Tãm gédja rã'ã rã'ã rã'ã ne. ⁹ Kwãrîk wãnh me kute apýnh mýjja'ã ujarênh nyo ar anoo biknor ar o baja kwãrîk wãnh o ar anoo biknor kêt. Metîndjwýnh ta ne ukaprîkôt gwaj bajo týt gwaj katàt mrã. Kam ne mexkumrêx. Bep ate

ne me ta kukràdjàkôt mekbê me àkur djà pyma. Kam ne punure. Nãm me te o anen arîk ar ba.

¹⁰ Ate ne me bakukràdjà ny. Kritu ta ne Bãmmã me bakadjy amingã nhym me kubî. Nhym me bajaxwe pãnh ty. Nhym bep me kute kukràdjà tûm ar o ba rã'ãja, me Metîndjwýnh nhô kikrekam àpênh ja kute Jeju me bamã tykja mar kêt-kumrêx, ne Jeju nhô kukràdjà nyja mar kêt-kumrêx. Nhym Metîndjwýnh kute me ja jaxweo biknor kêt ne kute meo kra kêt-kumrêx.

¹¹ Kukràdjà tûmkôt ne me kadjy Metîndjwýnh mar djwýnh nhô bënjadjwýr rax mry pan kamrôo atom ne o tẽ. Metîndjwýnh nhô kikre kadjwýnhbê kumoka'êmã o tẽn o wadjà. Me axwe pãnh ne kum kungã. Metîndjwýnh kute omûnh ne me axwekam ngyrk kêt kadjy. Nhym bep mry nhîja ne me atykmã kum angij nhym prîne xêr. ¹² Kôt ne Jeju atykmã tokryn ã tyk ane. Ta kamrôo kute prîne me bajo mex kadjy. ¹³ Kam dja gwaj atykmã jêt djàja'ýr tẽ. Kôt gwaj batokry nhym me kute kôt gwaj bajapry gwaj kudjwa bapijãmmã.

¹⁴ Djãm pyka jakam ne gwaj banhô pyka? Kati, nhym bep amrê môr rîná ne gwaj kam ama nhym rã'ã rã'ã rã'ã. Kam dja me gwaj bajapry gwaj ate bakrã. Kwãrîk wãnh rã'ã. Mrãmri dja tu ã ane. Kýjrûm ne gwaj banhô pykakumrêx, gwaj

banhõ krĩrax djwỳnh. ¹⁵ Bir be, gwaj banhõ pyka gwaj bamã nõr nĩkam amakbê mã Metĩndjwỳnhmã mex jarẽnh rã'ã ne. Gwaj baje amikajmã'ã Jeju markam dja gwaj ã Metĩndjwỳnhmã anhỹr ar baba rã'ã ne. Gwaj baje Metĩndjwỳnho aminhõn baje idji jarẽnh ar o babaja dja gwaj õ ane. Kam dja Metĩndjwỳnh gwaj bakam kĩnhkumrẽx nhym kam mrãmri kute amrêbê mete Metĩndjwỳnhmã mry par ne kum õr nhym mekam kĩnhkumrẽx ja pyræk.

¹⁶ Gora ar abenkam adjukaprĩn aben man ar abeno aban anhõdjànhkõt abenmã mỳjja ngã. Gora ar mã aman 'ãno dja. Gêdja gar ane nhym arỳm ar akam kĩnh. Kute amrêbê mete mry par ne kum õr nhym mekam kĩnh ja pyræk.

¹⁷ Ar kute Metĩndjwỳnhkõt ar ajo ba djwỳnhja gop ar kabẽnkõt amijo aba. Dja ar ar amã mỳjja'õ jarẽ gar tu abẽn kêt ne akrànmã kõt aba. Nãm ar prĩne Metĩndjwỳnh kabẽno ar ajo djuw mex ne ar ajã ukanga kêtumrẽx. Mỳkam dja gar arkõt amijo aba? Bir, Metĩndjwỳnh kute ar kukjêr nhym ar kute kum amikõt amijarẽnhmã. Kam dja gar arkõt amijo aba nhym kam ar kĩnhkumrẽx ne. Ar kĩnhkumrẽx ne amikõt kum amijarẽ. Dja gar ã aro anhỹr kêt nhym kam ar kum amijarẽnhkam kaprĩre ne. Gar gadjwỳ axwe amikam adjumar. Be, tãm ne ja.

¹⁸ Gop ar Metĩndjwỳnhmã ar ijarẽnh rã'ã. Ar ije amikam ijaxwe 'õ mar kêt ne ije kõt amijo iba prãmã, Jeju kute imã kukràdjà jarẽnh kunĩkõt ije amijo iba prãm kam gêdja gar kum ar ijarẽnh 'ãno dja. ¹⁹ Gora ar on kum ar ijo a'wỳ. Dja gar kum ar ijo a'wỳ bar amikrà kêt ne on arỳm wãm ar awỳr bõx.

²⁰⁻²¹ Gê Metĩndjwỳnh ar amã mex jangjê ga kam ar apỳnh mỳjja mex djari kunĩo amiptàn ar o aba. Metĩndjwỳnh kute memã umar mex jarẽnh djwỳnh ta gêdja ar amã o ane. Gar kam kabẽnkõt akabẽn ne kõt ar amijo aba. Kute ar ajã amim karõkõt ar amijo aba. Metĩndjwỳnh gêdja ar angrêk gar kõt amijo aba mextire. Nhym kam ar akam kĩnhkumrẽx. Jeju Kritu ta gêdja ar ajo tỳx gar kõt amijo aba. Tãm ne kubê me bapumũnh djwỳnhbê kumkati. Metĩndjwỳnh ne me tyk kurũm akubyn Bẽnjadjwỳr Jejuo tĩn ne o kato. Nhym kam kubê me bapumũnh djwỳnhbê kumkatikam prĩne me bapumũnh 'ãno dja. Mrãmri ne kute mrykĩ'ãtomti pumũnh djwỳnh kute prĩne amim o djuw mexkõt kute omũnh ja pyræk. Nãm ã me bajo mrykĩ'ãtomtin prĩne me bajo djuw mexo ãmo ane. Mỳjkõt ne kubê me bapumũnh djwỳnhbê kumkati ne raxo kute me omũnh djwỳnh kunĩ jakrenh? Bir, kute Metĩndjwỳnhmã aminhõr nhym me kute bĩn

nhym kamrô bikapĩnkôt.
 Be, kamrô bikapĩnkôt ne
 ajte me bamã kukràdjà ny
 jarēnh mām̄dji ne o kato.
 Jeju nhõ kukràdjà nyja dja
 rã'ã rã'ã rã'ã ne. Ē, gora
 gê me Kritumã kum kubê
 kumkatiti:, umati, mexo
 tuknĩ jarēnh rã'ã rã'ã rã'ã ne.
 Tãm ne ja.

²² Ē, akmere ar, àpnhĩre ar,
 gora ar pi'òk no'òkkam ikabēn
 ja ma. Tu akràn̄mã maro tēn
 inomã amē. Ije pi'òk no'òko ar
 amã tỳx jangjēnh kadjy ne ba
 ar amã pi'òk no'òk ne. Ije ar
 amã pi'òk no'òk krānne.

²³ Ē, ba ar amã arē gar ama.
 Nãm me gwaj bakamy Ximoxi
 mekbê ijê djārũm kaba nhym
 amrē tēm̄mã. Gêdja on bõx
 jabej bar iro'ã wãm tēn bõx ne
 ar apumũ.

²⁴ Nã bãm ar akunĩo aṃa
 ne. Gora ar ar kute ar ajo
 ba djwỳnhwãmã ar ijarē. Ne
 Metĩndjwỳnh nhõ me mextire
 wãmãdjwỳ ar ijarē. Nhym
 pykabê Itarijkam me kute Je-
 jukôt abeno kamyja ne me ar
 ajo ama:n ar amã amijarē.

²⁵ Gê Metĩndjwỳnh ukapřĩkôt
 ar akunĩo djuw mex. Tãm ne
 ja.

Xijagu kute memã pi'ôk no'ôk ne ja.

Jeju kamy'ôbê ne Xijagu. Nãm ar aben djâkam nõ nhym Jeju kumrêx kato nhym tũmrãm Xijagudjwý Marij kurũm kato. Kute amim Jeju mar kêt ne kam tũmrãm arým tu amim mar kumrêx. Birãm Jeju akubyn tĩnkôt ne tu amim kuma. Ne kam Jeju nhõ me jao ba. Ne kam mebê idjaer kute amim Jeju marjamã pi'ôk no'ôk ne. Nãm prĩne memã 'ã karõ ne memã kum,

—Djã nã gãm ar amim Jeju man kam tu arĩk ar abamã? Kati, dja gar amim Jeju man kam adjâpênh mexo memã amijo amirĩt ne. Pidjô ne rôrôk ne bàrio amirĩt ne. Pidjô mex ne bàri mexo amirĩt nhym be mýjja punu ne bàri punuo amirĩt. Dja gar ja man adjâpênh mexo memã amijo amirĩt ne.

Kwãrĩk wãnh me kute abenã kabên, me kute amimexo àmra, me prõ prãm, me kum nèkrêxbit kính, kwãrĩk wãnh memã wãm nõ. Dja gar mekam adjukaprĩo aben pyræk. Kwãrĩk wãnh ar amã me ja kurên amã me ja jabê ne meo aba kêt. Ar ga ar aje Jeju markam dja gar apýnh adjâpênh mexo memã amijo amirĩt. Ne Jejumã amingã nhym arým ar ajo tỳx gar kam apýnh adjâpênh mex ar o aba. Nãm ã Xijagu memã ane.

¹ Ba ibê Xijagu. Ibê Metĩndjwýnh nhõ àpênh ne ibê Bẽnjadjwýr djwýnhbê Jeju Kritu nhõ àpênh. Apýnh me aba djari abenã akrekam me aba djabê 12. Me abê idjaer aje amim Jeju mar. Apýnh me õ pyka'ýr me abimãnhwã, me amã ne ba ikabên mextire jarên 'ã pi'ôk no'ôk ne. Dja gar inhõ pi'ôkja jarên amijã ikabênja ma.

Apýnh me kaprĩ djari kute meo ba.

Ruk 6.22; Kor 1.11; Idja 12.3; Xij 5.7

² Akmere, àpnhĩre ar, godja te apýnh ar akaprĩ djari ar ajo ba, ar akanê, nàr ar anhõ mýjja kêt, nàr ar abê anhõbikwa'õ tyk, nàr me kute ar ajo bikênho ba, godja te apýnh ar akaprĩ djari ar ajo ba. Dja gar kam amim,

—Kati. Kwãrĩk wãnh ba kam ikaprĩ kêt. Dja ba kam ikĩnhkumrêx, ane. ³ Mýkam dja gar kam akĩnh? Bir, dja apýnh ar akaprĩ djari ar ajo ba gar arým amim Metĩndjwýnh mar tỳxo aban 'ã adjukanga kêt. ⁴ 'Ã adjukanga kêt ne arým amim mar tỳxo amũ amikamên arým amim mar tỳ:x ne. Ne kam arým prĩne kum amexkumrêx ne akajgo kêtumrêx. Ja ne gar arým aje mar. Kam dja gar akaprĩkam akĩnh.

⁵ Ne ar ajamak mexdjwý. Godja gar ajõ ajamak mex kêt jabej ajamak bõnho Metĩndjwýnhmã a'uw. Djãm kute 'ã ar amã àkjêrmã? Kati. Dja gar tu kum amijo a'uw. Metĩndjwýnh ne kute me

kunĩmã amak bônho ba, Kum amijo a'uw nhym arým ar amã ajamak bô. Dja ôdjânh ne arým ar amã ajamak bô gar arým kôt ajamak mextirekumrêx.

⁶ Dja gar amijo a'uw ne arým tu amim kamnhĩxkumrêx. Kute ar amã ôr kadjy tu amim kamnhĩxkumrêx nhym arým ar amã kungã. Kwârĩk wânh amim,

—Kon, dja imã ôr jabej. Nâr kon, dja imã ôr kêt jabej, anhÿr kêt. Mÿkam? Bir, aje tu amim kamnhĩxkumrêx kêt kam. Me kute tu amim kamnhĩxkumrêx kêt kam ne me kute mrãmri ne ngô pyrâk. Me kute kôk djâbêrkam ngô djâkà ari: amijadjwÿr pyrâk, kute ari: amijapĩn pyrâk. ⁷ Djâm me kute tu amim kamnhĩxkumrêx kêt kam Bênjadjwÿr djwÿnh kute memã mÿjja 'ô nhõrmã got? Arkati. ⁸ Me kute jâm Metĩndjwÿnh kôt amikabên jadjwÿr ne ajte jâm mÿjja punu kôt amikabên jadjwÿr ari: amikabên jadjuw. Ne kam arĩk ba rã'ã. Kwârĩk wânh me kudjwa amim Metĩndjwÿnh kamnhĩx rerekre kêt. Dja gar tu amim kamnhĩx tÿxkumrêx.

⁹ Be, Jeju kukwakam gwaj baje me'ôo bakamy'ôja dja kajgo jabej djâm Metĩndjwÿnh nokrekam ne kajgo? Kati. Nokrekam rax. Gé amiraxja man arým kĩnhkumrêx.

¹⁰ Nhym be, ar 'ô nhõ nêkrêx rax jabej. Djâm Metĩndjwÿnh nokrekam rax? Kati. Metĩndjwÿnh nokrekam

kajgo mexi. Gê te kute amikajgo markam amikam kĩnh. Me ô nêkrêx rÿnh kute rÿnh pyrâk. Dja me mrãnhbê kêt ne. Ga, bõ rã mex tãm kam mjôn rôrôkja pumũ. Dja ã me ô nêkrêx rÿnh mrãnhbê kêt ane. ¹¹ Bõ'ã arngro tÿx apôx ne kôk kangro wabê nhym totokbê bõ arým ngrà nhym rã arým rôrôk ne. Nhym kam me arým kum kĩnh kêt ne. Me ô nêkrêx rÿnhdjwÿ dja me ô mÿjja krãptĩ jabej katikôt arým ã amijaêrbê kêt ane.

¹² Dja te apÿnh ar akaprĩ djâri ar ajo ba, akanê, nâr anhõ mÿjja kêt, nâr ar abê anhõbikwa'ô tyk, nâr me ar ajo bikêho ba. Godja te apÿnh ar akaprĩ djâri ar ajo ba gar amim Jeju mar tÿx rã'ã ne 'ã adjukanga kêt. Kam dja gar akĩnhkumrêx. Ne kam inomã akaprĩ mẽ nhym Metĩndjwÿnh arým ar amã akĩnh djâ ngã. Amrêbê ne me kum abêkumrêx jamã kum,

—Dja te ar akaprĩ djâ kumex ar awÿr bôx gar imar tÿx rã'ãn kam arým ikôt atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne, ane. Ga, me kute memã me bênjadjwÿr krãdjê nhõrkam me kĩnhja pumũ. Ar gadjwÿ dja gar amim Jeju mar tÿx rã'ã. Te ar akaprĩ djâ ar ajo ba gar mar tÿx rã'ã nhym kam arým ar amã akĩnh djâ ngã gar kôt atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne.

¹³ Ne kam godja me ar ajaxwe'ã ar amã àpnênh jabej, kwârĩk wânh gar arĩk amim,

—Metĩndjwỳnh ne ijaxwe'ã imã àpnênho dja ba kam kôt ijaxwe, anhỳr kêt. Djãm me kute axwe'ã Metĩndjwỳnhmã àpnênh prãm? Kati. Me te kute o anhỳr prãmje. Metĩndjwỳnhdjwỳ kute gwaj bajaxwe'ã bamã àpnênh prãm kêt-kumrêx. ¹⁴ Gwaj ba ne gwaj bamã bajaxwe prãm-kam bajaxwe'ã amim apnên amim, “Ba 'ỳr on kam ajmã ikute jabej”, ane. ¹⁵ Bamã bajaxwe prãm tẽn arỳm ajmã bakuten arỳm bajaxwekumrêx. Bajaxwe tẽn kam arỳm bajaxwe rax ne. Bajaxwe rax ne kam arỳm ty.

¹⁶ Akmere, àpnhĩre ar, kwãrĩk wãnh me ar anoo biknor kêt. Imã ar ajabêkam ne ba ar amã ikabên ja jarê. ¹⁷ Metĩndjwỳnh ne mex ry typdjin kute axweo amikapêr kâr kêt-kumrêx. Ga, kute kâjkwakam mỳjja nhirã kunĩ nhipêx nhym mexkumrêxja pumũ. Nhym kam amrê kute gwaj bamã mỳjja kunĩ nhôrjadjwỳ mexbit. Kute gwaj bamã bakĩnh djã kunĩ nhôrja prĩne mexbit. Metĩndjwỳnh mex ry typdji.

¹⁸ Ta kute amijo gwaj bapytâr kôt ne arỳm gwaj bajo kra. Kute gwaj bamã kabên katâtkumrêx jarênh kôt arỳm kute gwaj bajo kra. Kute mrãmri ne me kute bãygogo ja kumrêx djê pyrâk Metĩndjwỳnh gwaj bakumrêx gwaj bajo kra, õ me ja kunĩ kukãm gwaj bajo kra. Ne kam arỳm gwaj bamã amak bõ gwaj arỳm badjumar djã ny.

Me kute Metĩndjwỳnh kabên mar kajgo nêje kute me akre.

¹⁹ Akmere, àpnhĩre ar, imã ar ajabêkam ne ba ar amã ikabên jarê. Dja gar ikabên 'ãno djan ama. Dja me amã amijarênh prãm ar ga dja gar aje me mar prãm. Ne amijã akabên nên angryk tõ. ²⁰ Mỳkam? Bir, djãm gwaj bangrykkam katât ar amijo baba? Kati. Metĩndjwỳnhmã katât baje amijo baba kêt-kumrêx.

²¹ Kam, dja gar wãnh aje mỳjja punuo aba prãm kunĩja kanga. Ar ajaxwe kunĩja dja gar kanga. Godja me ar amã Metĩndjwỳnh kabên jarê, kabên kute ar apytârja jarê nhym ar amã wadjã gar akabôt katin tu amim markumrêxo aba. ²² Kute memã me mex'ã karõkam kabên djãm ar aje mar kajgomãbit? Kati. Dja gar tu amim markumrêx ne mrãmri katât kôt amijo abakumrêx. Ar aje mar kajgoo abakam gar amim ajêx ne aminoo abiknoro aba.

²³⁻²⁴ Be ga, me kute ixekam amikarõ pumũnh ne apõx ne mã mrãnhja pumũ. Ne kam mõrbê amikarõo biknorja pumũ. Ar ajõ aje kabên mar kajgokam ar aje me urâk. Ar aje kabênkôt amijo aba kêt-kam tẽmbê kabêno akno. ²⁵ Nhym be, me kwỳ arỳm kabên pumũ. Metĩndjwỳnh ne pi'õkkam prĩne katât me kute amijo ba'ã memã karõ mex nhym me kute kabên kôt amijo bakam me ta ne me ar ban umar mex. Me

kwÿ kabën ja pumũnho ban 'ã ukanga kêt ne tu markumrëx ne o biknor kêt. Nhyam kam Metĩndjwÿnh arÿm memã tÿx jangijn o djuw mex nhyam me umar mexkumrëx.

²⁶ Ga, me kute mry'ãkrĩo mrãnhmã kute krãdjê djào òto pynênhja pumũ. Me kute amijã kabën nê ne me kute mrãmri ne mry'ãkrĩ nhòto pynênh ne kute o mrãnh mex pyrãk. Nãm me mrãmri kute amim Jeju markumrëx. Nhyam be, me kute amijã kabën'ã ma kêt ne tu kabën ba. Djãm me kute amim Jeju markumrëx? Kati. Me ta ne me amim 'êx ne ta aminoo akno.

²⁷ Gwaj baje mrãmri Metĩndjwÿnh, me Babãm djwÿnh markumrëxkam mÿj ne gwaj kam bakute? Bir, gwaj kam me 'uwťĩmê me bixangrio djuw mexo baba. Me ò mÿjja kêt kam meo djuw mexo baba. Gwaj ajte Metĩndjwÿnhmã amijangri tÿx ne me kum kĩnh kêtja jaxwe kôt bajaxwe kêt.

2

Me kum me ò mÿjja kêtja kĩnh'ã kute memã karõ.

¹ Akmere, àpnhĩre ar, Bẽnjadjwÿr djwÿnh Jeju Kritu mexo umati: ga me tu amim markumrëxo aba. Djãm kam ar amã me rũnhbit kĩnhmã? Nhyam me ò mÿjja kêtja djãm ar amã me kĩnh kêtã? Kati. Dja gar amã me kunĩ kĩnho aben pyrãk. Nhyam be, djãm mrãmri arÿm ar amã me kunĩ kĩnho aben pyrãk? Kati. Nã gãm ar amã me rũnh, me

umabit kĩnh. Ne kam amã me ò mÿjja kêtja kĩnh kêt.

² Gar abikprõnh djakam akuprõ nhyam me'õ rax bõx. Kute ò kên karÿro ikrakam rax jangjênh, aben nhiby angjênh. Kute ò kubêkã mex jangjênh. Kute prĩne o amijo mex ne arÿm bõx gar omũ. Nhyam kam me'õ nhõ mÿjja kêtja bõx. Ò kubêkã apÿnh bikadjõnhja bõx. ³ Ar amã me'õ nhõ kubêkã mex ja pyman kum,

—Ota, me krĩ djã mex. Jakam dja ga nhÿ, ane. Ne kam me'õ nhõ mÿjja kêtjamã kum,

—Wãnh dja ga dja nàr iparbê dja ga pykakam nhÿ, ane. ⁴ Djã nã gãm ar amã me kĩnho aben pyrãk? Kati. Nã gãm arĩk amim me'ã karõ punun amijo me utàr punu.

⁵ Akmere, àpnhĩre ar, imã ar ajabêkam ne ba ar amã ikabên jarê. Dja gar amim ikabên ja ma. Mÿj xêja ne Metĩndjwÿnh amijo me utà? Djãm me rũnhbit, me umabit? Kati. Pykakam me kute me'ã, “Me bikênh”, anhÿrja, me ò mÿjja kêt ja ne Metĩndjwÿnh amijo me utà. Nhyam kam me arÿm tu amim mar tÿxkumrëx nhyam kam kute amikôt meo bamã memã arê. Me kum abêjamã ne arê. ⁶ Nãm te amijo me ò mÿjja kêtja pyta gar amã me kĩnh kêt nhyam kam me arÿm pijãm ne. Bir, mÿj xêja ne ar ajo bikênho ban ar apa 'amÿn me axwe pãnh jarênh djã'ÿr ar ajo mrã? Djãm me ò mÿjja kêtja ne me

'ÿr ar ajo mrã? Kati. Me rũnh ne me 'ÿr ar ajo mrã.

7 Metĩndjwũnh kute ar ajo ba ar, dja gar ikabẽnja ma. Mÿj xêja ne Metĩndjwũnh japrÿo ba? Djãm me õ mÿjja kêt ja? Kati. Me rũnh ne me aprÿo ba. Metĩndjwũnh ne mexti:rekumrẽx nhym me aprÿo ba.

8 Metĩndjwũnh ne arÿm me bakukãmãremã 'ã karõn memã kum,

“Me amã amibu'ã me ja jabê. Kute mrãmri ne ga me amã amijabêja pyrãk dja ga me ã amã amibu'ã me ja jabêo ane.”

Nãm ã me bakukãmãremã ane nhym me arÿm 'ã pi'õk no'õk ne. Kabẽn kukràdjã ja ne mexo kute kukràdjã kunĩ jakrenh. Dja gar kabẽn ja mar tÿx ne amã amibu'ã me kunĩ jabê. Ne kam arÿm amexkumrẽx. 9 Godja gar amã me õ mÿjja kêtja kĩnh kêt ne amã me rũnhbit kĩnh jabej. Djãm kam amã abu'ã me kunĩ jabêkumrẽx? Djãm Metĩndjwũnh kukràdjãja kôt amã me abêkumrẽx? Kati. Gar kam amikrãn arÿm ajaxwe.

10 Be, Metĩndjwũnh me kute katàt amijo ba'ã kute memã karõkôt apÿnh kukràdjã. Dja gar kam kukràdjã kunĩ mar tÿx ne kôt ar amijo aba. Ne kam kukràdjã pydjibit mar kêt ne kôt amijo aba kêt. Djãm kam ajaxwe ngri got? Kati. Aje ja pydjibit mar kêt kam ajaxwe rax kute mrãmri ne

aje kukràdjã kunĩ mar kêt kam ajaxwe rax pyrãk.

11 Ga, Metĩndjwũnh kute me bakukãmãremã kum, “Kwãrik wãnh abenbê prõ, mjêno adjãkĩnh kêt”, anhÿrja ma.

Ne ajte kute me bakukãmãremã kum, “Kwãrik wãnh me par kêt”, anhÿrja ma.

Godja ga kukràdjã kôt mebê prõ'ÿr amrãnh kêt ne kam me'õnh bĩn arÿm o ajaxwe. Te mebê prõ'ÿr amrãnh kêt ne arÿm ajaxwe. Aje me'õnh bĩnkam ga kukràdjã mar kêt ne arÿm kam ajaxwe.

12 Metĩndjwũnh ne pi'õkkam priñe me kute katàt amijo ba'ã memã karõ mex. Nhym kam me kwÿ arÿm kute markumrẽx nhym Metĩndjwũnh arÿm memã tÿx jangij. Nhym kam arÿm katàt kabẽn kôt ar amijo ban umar mex ne ta arek mekôt ar ba. Dja gwaj kabẽn ja man kôt ar amijo baba. Gêdja ã Metĩndjwũnh gwaj bakukjêro nhÿn gwaj bamã,

—Djã ne ga ikabẽn ja markumrẽx ne kôt ar amijo aba? ane gwaj amikôt kum amijarê. Godja gwaj kukràdjã kôt amijo baba kêt nhym arÿm gwaj bamã axwe jarê. Kute ren gwaj bamã axwe jarênh karõ dja gwaj kukràdjã kôt amijo baba mex.

13 Nãr, dja gwaj bajõ bamã me kaprĩ kêt nhym Metĩndjwũnh arÿm amipãnh kum gwaj bakapri kêt ne tu katàt gwaj bamã bajaxwe pãnh jarênhkumrẽx. Nãr,

dja gwaj badjukaprīkumrēx ne kam ar̄ym bamã Met̄indjw̄ynh pyma kêt ne ar̄ym bakĩnhkumrēx.

Djãm me kum me kaprī kêtja Met̄indjw̄ynh kute me utar?

¹⁴ Akmere, àpnhĩre ar, dja gwaj bamã me kaprī kêt ne atekam ajte memã kum,

—Ba ne ba tu amim Met̄indjw̄ynh markumrēx, anh̄yro baba. Djãm kam Met̄indjw̄ynh kute amim gwaj bapytar̄ ne kute ar gwaj bajo bamã? Djãm gwaj bajajkwa kajgokam bakabēnbit ne kam bamã me kaprī kêt nhym ar̄ym kute amim gwaj bapytar̄ ne kute ar gwaj bajo bamã? Kati.

¹⁵ Godja gwaj baje me'õo bakamy nar̄ o bakanikw̄ynh, õ kubekã kêt ne kum prãm.

¹⁶ Gwaj kam kum m̄ȳjja'õ nhõr kêt ne kum,

—Gora gē Met̄indjw̄ynh ajo djuw mex ga adjumar mex ne amã kry kêt ne ajajne, ane. Djãm ja ne mex? Kati. Gwaj baje kum m̄ȳjja'õ nhõr kêt kam ne kajgo.

¹⁷ M̄ȳj ne gwaj baje kam mar? Bir, dja gwaj bamã me kaprī kêt ne kam memã kum,

—Ba ne ba tu amim Met̄indjw̄ynh markumrēx, ane. Djãm mrãmri bakabēn? Kati. Ga, me ar̄ym tykkam kute amingrēk kêt ne kajgoja pumũ. Gwaj badjw̄y bamã me kaprī kêt kam bakajgo.

¹⁸ Godja me'õ amã,

—Ē, ga ne ga we aje Met̄indjw̄ynh mar. Ba ne ba imã me kaprīn ije memã

m̄ȳjja nhõro iba. Goja gu baje tu amim Met̄indjw̄ynh markumrēx jabej aben kabi. Ga amã me kaprī kêt kam dja ba te apumũn amim, “Kon. Kute Met̄indjw̄ynh mar kêt pyrak”, ane. Bajbit dja ba imã me kaprīn memã m̄ȳjja nhõro iba ga ar̄ym ipumũn ijã amim, “Be, djãm mrãmri tu kute amim Met̄indjw̄ynh markumrēx. Ga, ukaprīn kute memã m̄ȳjja nhõrja pumũ”, ane. Ga kam ar̄ym ipumũ. Ba tu ije amim Met̄indjw̄ynh markumrēxja pumũ. Dja ã me'õ amã ane.

¹⁹ Be, ga ne ga we aje Met̄indjw̄ynh rax markam memã kum,

—Met̄indjw̄ynh pydjibit. 'Õdjw̄y kêt kumrēx, anh̄yro aba. Be, mrãmri. Djãm gajbit aje Met̄indjw̄ynh rax mar? Kati. Xatanaj nhõ me karõ punudjw̄y kute Met̄indjw̄ynh rax mar ne kam ajte kum me kaprī kêt ba. Ne kute rax markam abenmã kum,

—Met̄indjw̄ynh pydjibit. 'Õdjw̄y kêt kumrēx, anh̄yro ba. Ne kam tu umaje tertē:t.

²⁰ Kē, ano kêt, m̄ȳkam ne ba te ar amã,

—Dja ga memã kum, “Ba ne ba tu amim Met̄indjw̄ynh markumrēx”, anh̄yro aban amã me kaprī kêt ga mrãmri akajgokumrēx. Ga, me ar̄ym tykkam kute amingrēk kêt ne kajgo nõrja pumũ. Gadjw̄y ne ga ã akajgoo ane. M̄ȳkam ne ba te ar amã ja jarē gar imar kêt?

21 Dja gar me bakukãmãre Abraão man kôt ije ar amã arênhja ma. Djãm Abraão kute amim Metĩndjwýnh mar kajgo? Kati. Nãm tu amim markumrêx ne kam kabên kôt amijo tẽ. Nãm kabên kôt Metĩndjwýnh nhõ kikam kra Idjak djin bit kute bĩn 'yr. Nhyim Metĩndjwýnh Abraão pumũn arým amim,

—Mrãmri ne Abraão imã axwe kêt ne mex, ane.

22 Ga, Abraão kute tu amim markumrêx ne kam kute kabên kôt amijo tẽmja pumũ. Nãm kabên kôt amijo tẽn kam arým tu amim Metĩndjwýnh mar mexkumrêx ne. 23 Kam ne me aben djô'ã Abraão jarê:n arênhõ mör tãmtã nhyim kam arým Môjdjê katon arým abatãnh ne. Ne kam arým me bakukãmãremã kum,

“Abraão ne tu amim Metĩndjwýnh markumrêx nhyim arým kum axwe kêt jarê nhyim arým kum mex”, ane.

Ne kam pi'òkkam no'òk ne. Be, mrãmri ne kôt arênhkumrêx. Nãm arê nhyim me aben djô'ã abenmã kum,

—Mrãmri ne Metĩndjwýnh Abraãoo õbikwakumrêx, ane.

24 Ga, me kute tu amim markumrêx ne kam kute kabênkôt amijo bakam Metĩndjwýnh arým kute memã axwe kêt jarênhja pumũ. Djãm me kute mar kajgokam Metĩndjwýnh kute memã axwe kêt jarênh? Kati.

25 Me'õ nire kuprý Rabadjwý. Djãm Rabe kute Metĩndjwýnh mar kajgo? Kati.

Nãm tu amim markumrêx ne kabên kôt amijo tẽ. Nhyim kam arým kum axwe kêt jarê. Nhyim Djodjuwe kute ar anorjadjwý Rabe kum ar kaprĩn arým arkum aminhũrkwã jarê. Arkum arên arým ar kurê djwýnhbê arkum atemã pry 'õ jarê. Nhyim kam ar umar mex ne akubyn 'ã mõn bõx. Nãm ã Rabe kum ar kaprõ ane nhyim Metĩndjwýnh arým kum axwe kêt jarê.

26 Be, tãm ne ja. Me tyk arým karõ biknorkam kute amingrêk kêtumrêx ne arým kajgo. Gwaj badjwý. Gwaj baje Metĩndjwýnh kabên mar kajgon kôt amijo baba kêtum ne kam baje memã kum,

—Ba ne ba tu amim Metĩndjwýnh markumrêx, anhýrkam arým bakajgo. Bakajgo kute mrãmri ne me tyk kajgo pyrãk.

3

Me õto djujabê kêtã ujarênh.

1 Akmere, àpnhĩre ar, ar akrãptĩ ne gar aje amijo memã kukràdjã'ã adjujarênh djwýnh prãm. Djãm kam mex? Kati.

Mýkam ne mex kêt? Bir, gwaj bakunĩ bakabên kwý kajgo. Gwaj bakabên kajgokam bamex kêt. Ga ren ar abê memã ujarênh djwýnh kêt ne ren akabên kajgo ren gajbit amex kêt. Me krãptĩmã adjujarênh kêtum ga ren gajbit amex kêt. Nhyim be, kati. Ar akabên kajgo'ã memã adjujarênhkam me

kräptĩ arým ar akabēn man arým ar adjô'ã mex kêt. Nhyam kam Metĩndjwýnh arým pãnh ar amã ajaxwe rax jarê. ² Me bakunĩ bakupãnhã bakabēn kajgo kumex. Godja ren me'õ kabēn kajgo kêt kumrêx jabej ren prĩne kute katãt amijo ba kadjy mex.

³ Ga, me kute mry'ãkrĩo mrãnhja pumũ. Nãm me kute krã djên ajkwa katikôt kãxirãx jadjuw ne ari o krã kukēnhõ mrã. Ga, te mry rũnh nhyam me kute ajkwakôt ar krã kukēnhõ mrãnhja pumũ.

⁴ Ga, me kute tekrekam no'i kryreo kã rũnhõ baja pumũ. Nãm te kã rũnh nhyam te kôk djãbêr tỳx nhyam me tekrekam no'i kryreo unênh ne o krã kukēnhõ o baja pumũ.

⁵ Me banhõto kute kã tekrekam no'i pyrãk. Me banhõto te kryre gu me o mýjja rũnhõ amra. Nhyam kuwy kryredjwý. Ga, te bã rũnh nhyam me kute kuwy kryreo kunĩmã angjênhja pumũ.

⁶ Me banhõto ne kute kuwy pyrãk, kute bãmã angjênh pyrãk. Apýnh me axwe djãri kunĩkôt ne gu me banhõtoo arēn arým ipêx. Me banhĩ katikôt ne me banhõto ikwã. Ne kam kute prĩne me bajo punu prãm. Me banhõtoo bakabēnja ne tu apýnh mýjja kunĩo tuknĩn o punu. Kute mrãmri ne kuwy kryre kute bãmã angjênh nhyam mýjja kunĩ xêtja pyrãk. Me axwe nhõ bēnjadjwýr ja ne kute me banhõtoo krĩ djwýnh.

⁷ Me kute mýjja kräptĩ djujabê. Mry, ãk, kwēnh, mry ngãngão mrãnh, ngõnhkam mýjja, mýjja kräptĩja ne me kute ujabê. ⁸ Nhyam be, me banhõtoo bakabēnja pydjibit ne kute mrãmri ne mry djujabê prãm kêt pyrãk. Me banhõtoo bakabēnkam bajamakkre kêt ne bajaxwekumrêx. Me banhõtoo bakabēn kute me parkumrêx, kute mrãmri ne udjy rũnh kute me par pyrãk.

⁹ Me banhõtoo ne gu me baje Metĩndjwýnh, me Babãm djwýnhmã mextire jarēnh ne atekam ajte o baje abenmã bakabēn punu jarēnh. Kute amipyrãk ne Metĩndjwýnh me banhipêx. Kute me bajo amipyrãk ne me banhipêxkam ne gu me baje abenmã bakabēn punu jarēnh. ¹⁰ Ne kam bajajkwakôt memã bakabēn mexmẽ bakabēn punuo aben nhikjên memã arê. Akmere, ãpnhĩre ar, gu me ren ã memã anhýr kêt kumrêx.

¹¹ Djãm inore 'õkôt ngõ djãnhmẽ ngõ djý kute aben nhikjên apõx? ¹² Nãr, djãm pidjõbê pigêre'a oriwêre djõ arij? Kati. Nãr, djãm akrõ'ã pigêre djõ arij? Kati. Ne ngõ nhinore'õkam kadjwanhĩ ne arým akryja djãm kam ngõ djãnh apõx? Arkati. Axikôtbit mýjja apõx. Kwãrĩk wãnh gu me memã bakabēn mexmẽ bakabēn punuo aben nhikjên memã arēnh kêt.

*Me krã mex'ã ujarēnh.
Gar 5.16*

13 Ar ajō we akrā mex ne we aje me kukràdjā kunī mar. Goja mrāmri akabēnkumrēx jabej on katāt amijo aban amijo adjāmra kêt. Ne kam arým akrā mex. Kam dja me arým apumū. Akrā mexkôt apumū. 14 Nhy m be, ga ne ga anhōkre kadjwýnhbê angryk. Me'ō nhō mýjja'ã angryk. Ne arax mýr jabej akadjwýnhbê adjàkrê. Ne kam 'ã amijo amra. Djām ja ne mex? Djā ne ga katāt ar amijo aba? Kati. Ga ne ga ate amijo aba. Kam kwārīk wānh 'ã amijo adjāmra kêt ne arīk amim ajēx kêt.

15 Djām akrā mex ne ja? Djām kàjkwakam Metīndjwýnh we kute amā ja jarēnh? Kati, atemā. Pykakam me ar ba ne me kute amā wā jarēnh. Me kum Metīndjwýnh kīnh kêtja kôt akabēn ne ja. Xatanaj ne kute amā wā jarēnh. 16 Mýkam? Bir, me'ō nhō mýjja'ã angrykkam ne arax mýr jabej adjàkrēkam ne ga akangati. Akangatimē apýnh me axwe djàrimē akam apôx.

17 Nhy m be, kàjkwakam Metīndjwýnh kute gwaj bamā bakrā mex jadjār gwaj bak-abēn mexkam gwaj baje amikam bajaxwe'ō mar kêt.

Ne badjumar mex prām.

Ne memā baprīn memā bak-abēn.

Ne bajamak mex.

Ne badjukaprīkumrēx ne baje mrāmri ne pidjō djō mex ne ô kumex pyrāk.

Ne bamā me ô mýjja kêtme me rūnh jabēo aben pyrāk.

Ne bajēxnhi kêt ne mrāmri tu amim Jezu markumrēx.

18 Me kute aben nēje me kukrà ne akrānmā memā arēnho ba ja ne me memā arēnho ba nhy m me arým ajmā kute kêt ne katāt ar amijo ba. Me kute mrāmri ne pidjō djō mex ne ô kumex pyrāk.

4

Me kute amidjwýnhbito kīnhja ne Metīndjwýnhmā à'wýr punu.

1 Mýj ne ga me aman arým abenwýr aprôt ne aben tako aba? Bir, me aje amim 'ã karō djākam amā apýnh me'ō nhō mýjja pro prām ne 'ã angryk aba. Ne kam ã abeno anhýro aba. 2 Me amā mýjja kīnh ne aje bit byrmā nhy m me me abē aptā ga me byr kêt. Byr kêt ne arým me kupa. Aje 'ã angryk ne te aje byr prāmje. Ne kam aje 'ã aben tak ne abenwýr aprôt ne kam aje byr kêt rā'ã ne. Mýkam ne ga me aje byr kêt? Bir, me aje Metīndjwýnhmā o adjà'wýr kêt kam.

3 Nār, me aje Metīndjwýnhmā o adjà'wýr jabej nhy m kute me amā òr kêt. Mýkam? Bir, me aje o adjà'wýr punukam. Mýj ne aje o adjà'wýr punu on? Bir, me aje bit byrmā ne aje bit o amidjwýnhbito kīnh prām. Aje amidjwýnhbito kīnh prām kam aje mýjjao Metīndjwýnhmā adjà'wýr punukumrēx.

4 Metīndjwýnh ne arým kute ar ajo ô me jakam ga

ren ar amã Metĩndjwỳnh kĩnhkumrẽx. Nhym be, kati. Me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêt kukràdjà punuja ne gar amã kĩnh rã'ã. Aje mrãmri ne me kum prõ djwỳnh kĩnh ne kam jãm kum krõ'ã prõ kĩnh pyræk. Nàr, aje mrãmri ne me kum mjên djwỳnh kĩnh ne kam jãm kum krõ'ã mjên kĩnh pyræk. Amã Metĩndjwỳnh kĩnh ne kam jãm amã me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêt kukràdjà punuja kĩnh. Nã gãm ar kam ari akabẽno aben nhikjê. Dja gar amã me kukràdjà punu kĩnh rã'ãn arỳm amijo Metĩndjwỳnh kurê djwỳnh.

⁵ Amrêbê: ne me memã kum,

—Metĩndjwỳnh Karõ kute me bakadjwỳnhbê amijo kajkep ne te arek kum me bajo ba prãmje. Te arek kum me bajo ba prãmkam arỳm ngryk 'yr.

Nãm me ã me bakukãmãremã ane nhym me arỳm 'ã pi'òk no'òk ne. Djãm me kabẽn kajgo got? ⁶ Ajmã gwaj bakuten bajaxwe prãm. Nhym be, Metĩndjwỳnh ne kum gwaj bakaprĩn gwaj bajaxwe kêt kadjy gwaj bamã tỳx jangij gwaj ajmã bakute kêt. Amrêbê: ne ujarẽnh djwỳnh me bakukãmãremã kum,

“Me kute amijo àmra prãmja Metĩndjwỳnh arỳm mebê aptà.

Nhym be, me kute amijo ngriren amijo kàtàmja Metĩndjwỳnh tu kum me kaprĩ.”

Nãm ã me bakukãmãremã ane nhym me arỳm 'ã pi'òk no'òk ne. Ga, kum me bakaprĩja pumũ.

⁷ Kum gwaj bakaprĩkam dja gar akrànãm Metĩndjwỳnh kabẽn man kôt ar amijo aba. Ar Xatanajbê aptà nhym arỳm ar abê prõt ne.

⁸ Dja gar Metĩndjwỳnh man kôt amijo ajkamẽ nhym arỳm amipãnh ar aman ar awỳr amijo ajkamẽ. Ar ajaxweja, on ajaxwe krãtan amex kute mrãmri ne me aminhikra punu põnh nhym arỳm mex pyræk. Ar aje amijo Metĩndjwỳnh mar ne jãm ajaxwe prãmja, on aje amim ajaxwe'ã karõja krãtan adjumar djà mex ne. ⁹ Ajaxwe prãmkam on adjumar punun on muwn kôt amra. On akeket krãtan muwn on akĩnh krãtan adjumar punu:re ne.

Ã ajaxwe prãmkam amijo ane. ¹⁰ Dja gar Bẽnjadwỳr djwỳnh rax man arỳm amijo angrin amijo akàtàm. Nhym kam arỳm kàjmã akamẽ.

¹¹ Akmere, àpnhĩre ar, kwãrik wãnh abenã akabẽn punu kêt. Metĩndjwỳnh ne arỳm gwaj bamã kukràdjà jarẽn gwaj bamã,

“Djã gãm me amã aben jabê”, ane.

Kute gwaj bamã kabẽn ja jarẽnhkam gar atekam akamy'ã akabẽn punu jarẽn 'ã axwe nhô. Mỳj ne gar arỳm aman ã akamy'ã akabẽn punuo ane? Bir, gar amim,

—Metĩndjwỳnh kukràdjà ja ne mex kêt, anen arỳm akamy'ã ar akabẽn punu.

Ne kam arým o Metĩndjwýnh kabēn'ã punu jarēn arým mar kêt ne kôt amijo aba kêt. Ne aje Metĩndjwýnh kukràdjà'ã punu jarēnhbit.

¹² Djām we ar abê mýjja ne gar amibu'ã me'ã axwe janhôro aba? Metĩndjwýnh pydji ne arým me kute katàt amijo ba'ã memã karō nhym me arým kabēn ma. Ta dja me utàr jabej nàr meo biknor jabej nhym me arým me biknor tokry djakam biknor jabej. Atemã me'õ kute meo anhýr kêtumrēx. Kam ar ga akajgon kam me'ã axwe janhôr ar o aba.

Me amikukãm amijo àmra ne kute amijarēnh nêje kute me akre.

¹³ Ar aje amijo adjàmratija, ikabēn 'ãno djan ama. Aje Metĩndjwýnh mar kêt ne amijo adjàmrakam ga we memã kum,

—On ne nàr kryràr dja ba krĩ wãmã tēn bôx ne ije amim pi'ók kaprĩ kumexo atommã. Be, dja ba kam pi'ók kaprĩ pãnh mebê mýjja jamýn amũ memã õro ikrĩ. Ne o ikrĩ:n arým pãnh inhõ pi'ók kaprĩ kumexo atom. Ne o ikrĩ: nhym arým ijã amexmē na apêx. Ba kam arým akubyn tē, ane. Gar aje memã ã amijo adjàmrao anhýrja gora ikabēn 'ãno djan ama. ¹⁴ Dja ar ajã akati nhym mýjja ajmã ar ajo gar aje mar kêtumrēx. Atĩn tē:n atĩn nhitep djà ne kute mrãmri ne kakũm ba pyræk. Kakũm ba:n kam arým me aerbê kêt ne tu kàjkwa mē

bimràkkumrēx ne. Nãm ã atĩn tē:n me aerbê tu akêto ane.

¹⁵ Kwârĩk wãnh ã memã amijo adjàmrao anhýr kêt. Ga ren ar Metĩndjwýnh man ren memã kum,

—Metĩndjwýnh kute amim ijã karō kôt dja ba itĩn ne ar iba rã'ã jabej. Ba kam arým krĩ 'õkam itēm jabej. Nàr atemã idjapēnh jabej, ane. Ga ren ar ã memã anen arým ar amex.

¹⁶ Nhym be, kati. Gar Metĩndjwýnh mar kêt ne amikam akĩnh kadjy amijo amra. Aje ã amijo adjàmrao anhýrkam ne ajaxwe.

¹⁷ Metĩndjwýnh ne arým ar amã amrãnh mex'ã karō gar arým aje mar. Dja ga mar kajgon kôt amijo aba kêt ne arým ajaxwe.

5

Me õ nêkrēx rũnh kute amidjwýnhbit mar.

Mat 13.22; Ruk 12.15; Xim k 6.6; Ap 18.15

¹ Me rũnhmã ne ba memã kum,

—Ë, me anhõ nêkrēx rũnh, ba me amã arē. Dja apýnh me akaprĩ djari me awýr bôxkumrēx. Me akaprĩ ra:x kukãm dja ga me on muwn amra:

² Mýkam? Bir, dja me anhõ nêkrēx rax arým me abê rerekre ne. Te me anhõ kubêkà mex nhym kàpotire arým prĩne me abê apók ne. ³ Dja prĩne me abê anhõ mýjja 'ók ne me abê amijo ajkē. Me anhõ kēn karýrmē anhõ kryt jaka dja prĩne me abê punure. Nhym me kunĩ arým

me anhõ mỳjja punu pumũn me ajã abenmã kum, “Be, omũ. Djãm tãmwã mex got”? ane. Nhyam kam Metĩndjwỳnh arỳm me amã ajaxwe pãnh jarẽ ga me atokry:. Atokry kute mrãmri ne kuwy'ã me xêtkam me tokry pyrãk. Be, mỳj kadjy ne ga me amim anhõ nêkrêx rũnho atom nhyam kumex? Djãm we me aje amijo rũnhmã? Kati. Me kute aminhinomã amimênh djã nhõ akatikam dja Metĩndjwỳnh me amã ajaxwe pãnh jarẽ ga me atokry:.

4 Ë, akubyn amijo tẽn amima. Ga me ajêx ne anhõ àpênhmã kum, “Dja gar inhõ bàygogo djê pa ba kam ar amã o pãnh”, anhỹro aba. Nhyam me ê pa, ga me ate kam arỳm memã o pãnh kêt. Tãm dja ga me akubyn amijo tẽn ama. Djãm Metĩndjwỳnh kute me amar kêt got? Kati. Ë, me kute me amã ê kajgoja kum amijo akij ne kum, “Dja ga ijo angyk”, ane nhyam arỳm me kuma. Metĩndjwỳnh ne me krãptĩ:o ban memã Bẽnjadjwỳr djwỳnh. Uma:kumrêx ne arỳm me kute kum amijo àkjêrja ma.

5 Me ga ne ga me prĩne amijo djuw mexo aban abixaêr tỳ:xo aba. Aje mrãmri ne mry nhĩptĩ kute ate krãn àkurbit mar nhyam me kute myt tãmkam par pyrãk. On dja Metĩndjwỳnh me ajaxweo pãnh ne. ⁶ Ga me arỳm aje me kute katãt amijo

bakumrêxmã axwe jarênh ne aje me par nhyam me kute aminêje me abê àptãr kêtikumrêx. Tãm dja ga me akubyn amijo tẽn ama. Nã bãm ã me nêkrêx rũnh kute Metĩndjwỳnh mar kêtkaam memã ane.

Me kute amiwỳr Bẽnjadjwỳr djwỳnh jamãr 'iryãm.

⁷ Nhyam be, akmere, àpnhĩre ar, gwaj baje Metĩndjwỳnh markam me kute gwaj bajo bikênhkam, mỳj dja gwaj amim arẽn kuma? Bir, dja gwaj amim,

—Bẽnjadjwỳr djwỳnh dja bõx ba kõt dja, ane. Bẽnjadjwỳr djwỳnh bõx gwaj kõt baku'êja dja gwaj kuma. Ne kam akrãnmã amiwỳr amãr 'iryam 'ã badjukanga kêt. Ga, pur kre djwỳnh kute pur kreja pumũ. Ne kam djwỳ mex jamãr 'iry:ja pumũ. Nhyam kam kum ngo nhyam arỳm na bixadjwỳr mex ne. Nhyam kam djwỳ arỳm apõx ne 'y tỳx ne. ⁸ Dja gar kudjwa akrãnmã amiwỳr Bẽnjadjwỳr djwỳnh jamãr 'iry:n 'ã adjukanga kêt. Mỳkam? Bir, arỳm bõx 'yr gwaj kõt baku'ê 'yr.

⁹ Kwãrĩk wãnh abẽn prĩkam abenã akabên kêt. Mỳkam? Bir, Metĩndjwỳnh kute pãnh ar amã ajaxwe jarênh karõ. Kwãrĩk wãnh abenã anhỹr kêt. Memã axwe pãnh jarênh djwỳnh arỳm bõx 'yr.

¹⁰ Ga, me bakukãmãreja ma. Metĩndjwỳnh kukwakam ujarênh djwỳnhja ma. Bẽnjadjwỳr djwỳnh

kukwakam ne me memã ujarênh ar ba nhym me 'ã ari meo bikêno ba nhym me amitokry maro ba. Nãm me te meo anhÿro ba nhym me akrãnmã amiwÿr Metïndjwÿnh jamãr 'irynd 'ã ukanga kêt. Dja gar me kudjwa ã amiwÿr amãr 'iryone.

11 Nãm me te meo anhÿro ban te mebê Metïndjwÿnh kurêo ba nhym me Metïndjwÿnh'ã ukanga kêt-kumrêx. Me ja ne me kïnhkumrêx. Ja ne gar aje arÿm mar. Arÿm ne gar Djo'ã ujarênh ma. Me bakukãmãre Djo te amitokry kumex maro ban amim Bênjadjwÿr djwÿnh mar'ã ukanga kêt-kumrêx. Ne kam arÿm tokry mar'ã aminhinomã amimê nhym Bênjadjwÿr djwÿnh arÿm o djuw me: xkumrêx. Tãm dja gar ama. Ga, Bênjadjwÿr djwÿnh kum me kaprï:kumrêxja pumû.

12 Akmere, àpnhïre ar, ar aje memã akabên jarênh nhym me kute amar pydji kadji djãm aje kam kôt Metïndjwÿnh nãr õ mÿjja'õ jarênhmã? Kati. Kwãrïk wãnh aje memã akabên pydjind arênhkôt memã kãjkwa jarênh kêt. Kwãrïk wãnh aje memã akabên pydjind arênhkôt memã pyka jarênh kêt. Memã ar akabên pÿnhbit ne arê. Aje mrãmri mÿjjao anhÿrmã. Kambit memã kum, "Nã. Dja ba ã o ane", ane. Nãr, aje mÿjjao anhÿr kêt-mã. Kambit memã kum, "Kati. Dja ba o anhÿr kêt", ane. Jabit

memã arê. Memã akabên pÿnhbit ne arê. Kwãrïk wãnh memã akabên jarê ne me kute ar amar pydji kadji kôt memã apÿnh mÿjja jarê kêt. Metïndjwÿnh ren ar amã ar ajaxwe jarê.

Me kute aben mar ne Metïndjwÿnhmã abeno à'wÿr.

13 Dja gar ajõ akaprï jabej Metïndjwÿnhmã amijo a'wÿ. Nãr, ar ajõ akïnhkumrêx jabej angreerkam kum amikïnh jarê.

14 Djã ne ar akam me'õ kanê? Gê amiwÿr me kute Jeju nhõ me jao ba djwÿnh 'wÿnd amiwÿr aro bõx. Gê ar Metïndjwÿnhmã o a'wÿnd arÿm Bênjadjwÿr djwÿnh kukwakam kangô kungrã. Kangô kute rõnykangô pyrãkjao kungrã. 15 Ne Bênjadjwÿr djwÿnh kute me'õ kanêjao mexmã tu amim kamnhïxkumrêx ne kum o a'wÿnd nhym arÿm ar kabênkôt o mex ne kum tÿx jadjã. Amrêbê kute àpênh jaxweo ba jabej dja arÿm axwe maro aknon kam ngryk kêt ne.

16 Dja gar ajaxwe'õkam akaprïnd 'ã abenmã amikôt amijarê. Ne kam Metïndjwÿnhmã abeno a'wÿnd nhym arÿm ar ajo mex. Godja gwaj bajaxwe kêt jabej ne kum badjà'wÿr jabej. Ne badjà'wÿr'ã batÿx ne 'ã badjukanga kêt jabej nhym kam Metïndjwÿnh arÿm gwaj bakabên kôt àpênh rax.

17 Be, djãm Erijbê wajanga? Kati. Erij umar kute mrãmri ne gwaj badjumar pyrãk. Ne kam

Metĩndjwỳnhmã kàjkwa ngrà'ã à'wỳr tỳxkumrẽx. Nhyam arỳm kôt namẽ amexkam kàjkwa ngràbit. Ne ajte namẽ amexkam kàjkwa ngrà ne. Ne ajte namẽ amexkam tãm ne. Ne ajte nakam kàjkwa ngrà ne. ¹⁸ Ne kam ajte kum na'ã a'uw nhyam kabẽn kôt ajte na axidjuw. Axidjuw nhyam kam djwỳ ajte ingrõt. Dja gwaj ã Metĩndjwỳnhmã badjà'wỳro ane nhyam ã gwaj bakabẽnkôt àpênh raxo ane.

¹⁹ Akmere, àpnhĩre ar, gêdja ar akam me'õ Metĩndjwỳnh kabẽn katàtja bê ate amijo ba jabej. Nhyam me'õ akubyn Metĩndjwỳnh'ỳr o akẽx jabej. ²⁰ Mỳj dja kute arỳm 'ỳr o akẽxkam kuma? Bir, me'õ kute akubyn 'ỳr o akẽxja ne axwebê utà nhyam Metĩndjwỳnh arỳm me biknor tokry djàbê utàn kam kum apỳnh axwe djàri krãptĩ akno.

Pedru kute memã pi'ôk kumrëx no'ôk ne ja.

Jejukôt ba djwÿnhbê Pedru ne mebê idjaer kute amim Jeju marjamã pi'ôk no'ôk ne. Ar ja ne ar apÿnh pykakôt ajmã nhym me Jejukôt aro ajkê ne. Nhym kam Pedru kute aro tÿx ne o kÿnhmã arkum pi'ôk no'ôk ne. Ne arkum,

—Mrãmri ne gwaj pykajabê babari Jejukôt batokry. Te batokry gwaj Jeju'ã bangrà tÿx. Arÿm gwaj bakutêp gwaj bakÿnh djã dji. Gwaj Jeju'ã amijakren kudjwa te batokryn tu amikajmãtã Jeju kamnhÿx ne bakÿnh. Nãm ã Pedru arkum ane.

¹ Ibê Pedru. Jeju Kritu ne ijano ba memã 'ã idju-jarênh ar iba. Ba ne ba pi'ôk no'ôkkam ar amã ikabên jarê. Amrêbê gar apÿnh me ô pykakôt aben bê abingrãnhja nhym me kute ar ajo me bajtemo baja ba ar amã ikabên. Pykabê Pôtukam, Garaxakam Kapadôkam, Adjijkam, Bixinikam, ar aben bê abingrãnhja, ba ar amã ikabên jarê.

² Metÿndjwÿnh, me Babãm djwÿnh arÿm amijo ar apytã. Amrêbê: mÿjja kunÿ kator kêtri amijo ar apytã. Kute prÿne amikukãm mÿjja kunÿ markam amijo ar apytã. Karô ne ar ajo mexo ba

gar arÿm kôt amextiren ajmã akute kêt ne ar aba. Ne kam katãt Jeju Kritu kabên man kôt ar amijo aba. Amrêbê: ne me bakukãmãre mry kamrô me kaprêk nhym Metÿndjwÿnh arÿm me axwe maro aknon mekam ngryk kêt ne. Jakamdjwÿ arÿm Kritu pÿte'ykam ty nhym kamrô prôt. Kam ne Metÿndjwÿnh arÿm ar ajaxwe maro aknon ar akam ngryk kêt.

Gê tu kum ar akaprÿ:kumrëx* gar adjumar mexo amũ amikamên arÿm adjumar mexkumrëx ne.

Mÿj ne me kute amiwÿr kamnhÿxmã?

Rô 8.29; Ep 1.4; A Xim 1.9; Ped k 2.9

³ Ba Metÿndjwÿnhmã mex-tire jarê. Metÿndjwÿnh ne ra:xkumrëx. Kubê Bënjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu Bãm. Ta ne ukaprÿ ra:xi. Ukaprÿ raxkôt ne arÿm gwaj bamã amak bô. Ga, me nã kurũm apôxkam me umar djã nyja pumũ. Metÿndjwÿnhdjwÿ ne gwaj bajamak bô gwaj arÿm badjumar djã nyn kam bamã katãt amijo baba prã:m ne bamã Metÿndjwÿnh kÿ:nhkumrëx. Jeju Kritu tyk ne akubyn tÿnkam ne arÿm gwaj bamã bajamak bô gwaj arÿm badjumar djã ny. Kute gwaj bamã bajamak bônham gwaj tu 'ÿr babôxmã kamnhÿxkumrëx. Dja gwaj 'ÿr bôx ne kôt ar baba rã'ã: rã'ã ne. ⁴ Nhym kam arÿm gwaj

* 1:2 Djãm ar ga ne gar adjukaprÿ nhym pãnh arÿm kum ar akaprÿ Kati. Ta ne tu kum ar akaprÿkumrëx.

bamã mỳjja mexti:re ngã, gwaj bamã mỳjja kume:x ngã. Djãm mỳjja rerekmã? Kati. Djãm punumã? Kati. Mỳjja mex rã'ã: rã'ã ne. Kàjkwa djwỳnhkam ne arỳm ar amã kudji.

⁵ 'Itỳxo Metĩndjwỳnh kute mã amim ar apytàr mex ne ar ajo ba. Gar tu amim markumrêx nhym kute mã 'itỳxo ar apytàr mex ne ar ajo ba. Dja mã amim ar ajo ba: nhym me kute am-inhinomã amimēnh djã nhõ akati arỳm bõx. Bõx nhym arỳm prĩne amimex kõt ar ajo mexkumrêx.

⁶ Jakam godja gar apỳnh mỳjjakam akaprĩ jabej. Me kum ar akurê nàr akanê nàr anhõbikwa'õ abê tyk nàr mỳjja 'õdjwỳkam akaprĩ jabej. On dja akaprĩ kêt ne. Dja te akaprĩn akĩnhti:re. Mỳkam? Bir, dja gar Metĩndjwỳnhkõt amexi:rekumrêx. Ja ne gar amiwỳr kam ama. Kam ne gar akĩnhti:re. Akaprĩ japõkmã akĩnhti:re.

⁷ Ga, kēn karỳrkam punu kunĩ kator kadjy me kute kuwykam adjwỳrja pumũ. Nhym kam arỳm mexkumrêx. Ar gadjwỳ dja me kum ar akurê nàr akanê nàr anhõbikwa'õ abê tyk nàr mỳjja 'õdjwỳkam akaprĩ jabej. Kam dja gar amim Metĩndjwỳnh man amim maro amũ amikamēnh arỳm mar rax ne. Aje Metĩndjwỳnh mar raxkam akĩnhkumrêx. Kam akĩnhõ kēn karỳrkam me kĩnhja jakrenh me:x ne. Kēn karỳr dja on akuno. Nhym

be, ar ga dja gar tu amim Jeju Kritu mar raxkumrêx nhym akubyn bõx ne apumũn ar ajã amim,

—Be, inhõ me wã mex djõ'ã ne me mã imex jarēn irax jarē ba kam arỳm ikĩnhkumrêx, ane. Dja ã ar amex djõ'ã ane.

⁸ Ar ga ne gar omũnh kêt. Te aje omũnh kêt ne amã abê:kumrêx. Te jakam aje omũnh kêt ne aje tu amim markumrêxkam arỳm akĩ:nhkumrêx ne te: aje akĩnh'ã memã amijarēnh mex prãmje. ⁹ Metĩndjwỳnh kute ar apytarmã gar tu amim Kritu markumrêx nhym arỳm ar apytã gar kam arỳm akĩ:nhkumrêx.

¹⁰ Djãm amrēbê: ne Metĩndjwỳnh kukwakam kabēn jarēnh djwỳnh kute gwaj bapytàr mar? Mỳjjao Metĩndjwỳnh kute gwaj bapytarmã djãm me kute mar? Kati. Nãm me memã kum,

—Metĩndjwỳnh ta dja ĩ tu kum me kaprĩkumrêx, anhỹro ba. Jabit ne me arē. Ne kam te: kute amikukãm gwaj bapytàr mar mex prãmje. Nãm me te: kute marmã prĩne pi'õkkõt abenã Metĩndjwỳnh kabēn jarēn abenmã kum,

¹¹ —Je tõ, mỳj xēja ne Metĩndjwỳnh ta tu mekam ukaprĩkumrêx? Mỳj dja me utàr on? Nhỹnh amex jakam dja ã meo ane? Nãm me ã amim ane. Nhym Kritu Karõ me kadjwỳnhbē amijo kajkep ne memã Kritu'ã ajarē. Nãm memã kum,

—Dja tokryn kam ï arým raxkumrêx. Nãm ã Karõ memã ane nhym me te: kute amikukãm gwaj bapytâr mar mex prãmje. Mýjjao kute gwaj bapytâr ja te kute mar mex prãmje.

12 Nhym kam Metïndjwýnh arým memã kum,

—Djãm me ajã ne ba ikabên ja jarê ga me te: aje mar mexmã? Kati. Tũ:mrãm me akamingrãnyre'ã ne ba ikabên jarê, ane. Metïndjwýnh memã ane nhym kam 'ãtũmkam ujarênh djwýnh ar arým kãj bê ar amã Kritu'ã ujarênh ny jarê. Kute kãjkwa kurũm memã Metïndjwýnh Karõ janorkõt me ar amã arê gar gajbit arým ama. Kadjy mrãnh djwýnhdjwý te kute mar prãmje gar gajbit arým ama.

Me mexti:ren axwe kêt ne ar ba'ã kute memã karõ.

Ep 4.1; Kor 1.10; Tex k 2.10; Xit 2.14

13 Ar aje markam dja gar ano tÿx ne ajamak mex ne ajaxwe kêt kadjy amijãno djan mrãmri akïnh djakam amakkumrêx. Kwãrïk wãnh kam amak katëri 'ã adjukanga kêt. Dja Jeju Kritu bõx ne arým memã amijo amirït ne arým ar amã akïnh djã nhõrkumrêx. 14 Ga, me prïre kute nã kabên mar ne kõt kute amijo baja pumũ. Ar gadjwý dja gar Metïndjwýnh kabên man kõt ar amijo aba. Amrêbê ne gar ajamakre kêt ne amã mýjja punu kïnh. Kwãrïk wãnh akubyn amã kïnh kêt. 15 Metïndjwýnh ne

mexi:ren axwe kêtumrêx. Ar ga dja gar Metïndjwýnhkõt amextiren ajaxwe kêt ne ar aba. Amrãnh kunïkõt ajmã akute kêt ne ar aba. Metïndjwýnh ta ne amiwýr ar ajuw ne ar ajo ba. 16 Amrêbê: ne me bakukãmãremã kum,

“Ba ne ba imexi:ren ijaxwe kêtumrêx ne ar iba.

Dja gar ikudjwa amextiren ajaxwe kêt ne ar aba.”

Nãm ã me bakukãmãremã ane nhym me arým 'ã pi'õk no'õk. Kam dja gar amexi:ren ajaxwe kêt ne ar aba.

17 Kãjkwakam me Babãm djwýnhmã ne gar amijo a'uw. Ta ne kute me kunï axwe markam kute memã axwe pãnh jarênh. Me kute axwekõt amijo badjari 'ãnh dja memã pãnh jarêho tẽ. Dja katãt me kunïmã pãnh jarê. Ar gadjwý kute ar amã ajaxwe pãnh jarênh karõ amijãno djan ar aba. Ga, me me bajtem nhõ pykakam ar bakam amijãno ãm ne katãt kute amijo baja pumũ. Ar gadjwý pykakam ar abari amã Metïndjwýnh pyman amijãno dja. Ajaxwe kêt kadjy amijãno djan katãt ar amijo aba.

18 Amrêbê ne gar te ajaxwe kêtãmã ar akukãmãkjê kukràdjã kõt amijo aba kajgo:n ajaxwe rã'ã. Nhym kam Kritu arým ar ajaxweo pãnh nhym kam Metïndjwýnh arým tu ar amã axwe kêt jarê gar kum ajaxwe kêt. Djãm kryt jakao nãr kën karýro ne ar ajaxweo pãnh? Kati.

19 Metîndjwÿnh ne kum kra kî:nh. Nãm te kum kînh ne arÿm pykamã ano nhym arÿm amikamrôo ar ajaxweo pãnh. Ga, me bakukãmãre kute mrykî'ãtomti par ne kute Metîndjwÿnhmã bôrja pumû. Mry punu kêt ne prîne kà mex ne me kupa. Kritudjwÿ ajmã kute kêt ne axwe kêt kumrêx ne arÿm ar ajaxweo pãnh. Pîte'ykam ne kamrô prôt ne arÿm tyn kam arÿm o ar ajaxweo pãnh. Kam dja gar amijãno djan katât ar amijo aba.

20 Mrãmri ne Metîndjwÿnh amim Kritu'ã karôkumrêx. Amim tyk'ã karôkumrêx. Pykamẽ kâjkwamẽ mÿjja kunî kêtri ne amim 'ã karôkumrêx. Ne kam 'âtûmkam arÿm ar akadju Krituo amirît ne. Mÿjja kunî kute aminhinomã amimênh djã nhô akati jakam arÿm o amirît ne. 21 Nãm ar akadju o amirît gar aje kôt tu amim Metîndjwÿnh markumrêx. Nãm o amirît nhym ty nhym akubyn o tîn ne amiraxo o rax nhym arÿm ra:x ne uma:kumrêx. Mÿj kadju? Bir, gar aje tu amim Metîndjwÿnh markumrêx ne aje amiwÿr kôt atîn kamnhîxmã. Ja kadju ne akubyn Krituo tîn nhym arÿm ra:xkumrêx.

22 Jakam ne gar arÿm kabên katât man kôt ar amijo aban arÿm ajmã akute kêt ne ar aban arÿm mrãmri amã me abê katât kumrêx. Jeju kukwakam me bakamyja amã me abê katât kumrêx. Kam, dja gar ã anen amim ajaxwe'o'ã karô kêt kumrêx ne

arÿm ar amã aben jabê:.

23 Ga, te bãygogo 'y mex ne punu prãmja pumû. Nhym me bãygogo 'y mex kre nhym arÿm ingrôtja pumû. Ar gadjwÿ ne me ar amã Metîndjwÿnh kabên jarê, Metîndjwÿnh kabên kute mÿjja 'y pyrãk ne me ar amã arê. Nhym me kute ar amã arênhja ne kute me àkre pyrãk. Djãm Metîndjwÿnh kabên punu prãm? Kati. Mex rã'ã: rã'ã. Tãm ne me ar amã arê gar aman arÿm tu amim Metîndjwÿnh markumrêx. Nã gãm ar mÿjja nhingrôt mãn prabê tu amim markumrêx. Nhym kam arÿm ar amã ajamak bô gar arÿm adjumar djã ny kute mrãmri ne me prîre bixadjwÿr nykam umar djã ny pyrãk. Ne kam arÿm amã Metîndjwÿnh kî:nh ne aje mar prã:m ne aje katât amijo aba prã:m ne. Metîndjwÿnh ne amikabên pÿnh ne arê. Djãm kute atemã kabên 'ô jarênhmã ne kute o kabên tûm japanh ne o biknormã? Arkati. Kute amikabêno biknor kêt kumrêx. 24 Ikabênja kôt ne me amrêbê: me bakukãmãremã kabên jarên memã kum,

“Ga, bôja pumû. Bô tîn 'ikrãne ne arÿm mjô. Me badjwÿ ne gu me bakunî batîn ne ar baba 'ikrãne.

Ga, pidjôrã mexkumrêxja pumû. Pidjôrã mex 'ikrãne ne arÿm rôrôk ne. Me badjwÿ ne gu me bamex 'ikrãne.

25 Nhym be, Metîndjwÿnh ne amikabên pÿnh ne arê. Djãm kute iby atemã

kabên 'õ jarênh ne kute
o kabên tûm japanh ne
o biknormã? Arkati.
Kute mar tÿx rã'ã: rã'ã
ne."†

Nãm me ã me bakukãmãremã
ane. Kam ne gwaj kabên mar
pÿnh. Amrêbê ne me kãj bê ar
amã Kritu'ã ujarênh ny jarê.
Kabên pydjín arê gar mar py-
dji.

2

¹ Me kute ar amã Kritu'ã
ujarênh ny jarênh ar aje mar
pydjíkam

on wãnh me kàxã akabên
punu kanga.

Aje memã ajêxkôt me noo abi-
knor on wãnh kanga.

On wãnh ajêx ne aje amijo
Jeju mar mexja kanga.

Me'õ nhõ mÿjja'ã angryk on
wãnh kanga.

Akabên punu kunĩ on wãnh
kanga.

² Metĩndjwÿnh kabên kute
me kã kangô pyrãk dja ga
amã kĩnh. Aje me prĩre rwÿk
ny pyrãk kute kum kã djãnh
pyrãk ã amã kabên kĩho ane.
Ne kabên maro tẽ:n maro
amũ amikamên mar ra:x ne.

³ Aje arÿm amim Bẽnjadjwÿr
djwÿnh mex kakinhkam dja
ga ã amã kabên kĩho ane.

Kute Kritu'ã kên jakre.

⁴ Kritu ne kute kên pyrãk.
Nhyr be, kên ne tĩn ne ar
ba kêt. Nhyr be, Kritubit
ne tĩn ne ar ba. Kute kên
pyrãk gar arÿm 'ÿr bôx. Nhyr
me kwÿ arÿm kanga. Nhyr
be, Metĩndjwÿnh ta arÿm

amijo utã. Kute o me utãr
kadjy arÿm amijo utã. Kum
kĩ:nhkumrêx kute mrãmri ne
me kum kên pãnh rax kĩnh
pyrãk.

⁵ Ar gadjwÿ ne gar aje
apÿnh kên pyrãk. Nhyr
be, kên ne tĩn ne ar ba
kêt. Ar gajbit ne gar atĩn
ne ar aba. Aje apÿnh kên
pyrãk. Ga, me bakukãmãre
kute kên Metĩndjwÿnh nhõ
kikreti nhipêxja pumũ. Ar
gadjwÿ ne Metĩndjwÿnh arÿm
ar ajo kran ar amã Karõ
jano nhyr kam arÿm ar
akam nhÿn ar ajo ba. Gar
kam arÿm abeno anhõbikwa
mexo mõ. Nãm ar ajo
kute mrãmri ne kêno kikreti
nhipêxo mõr pyrãk. Ne
kam ajte amim ar apumjuw,
kute ar ajo me kadjy
Metĩndjwÿnh mar djwÿnhmã
ne ar apumjuw. Ga, me
kadjy Metĩndjwÿnh mar
djwÿnh kute Metĩndjwÿnh
nhõ kikretikam kum mry bõr
nhyr kum kĩnhja pumũ.

Ar gadjwÿ Karõ kute ar
ajo bakam ne gar kum apÿnh
kĩnh djã nhõro aba nhyr kum
kĩnh. Ar aje tu amim Jeju
Kritu markam ne kum kĩnh.
⁶ Be, nhyr kam Metĩndjwÿnh
kên'ã Kritu jakre. Kên pãnh
raxja, me kum kĩnhja'ã ne
akren me bakukãmãremã
kum,

"Ota ba krĩraxbê Xijãokam
kêno kikremo ka-
jpa nhyr dja. Kên
mexkumrêx, kên pãnh
rax ne ba amijo utãn

† 1:25 Kute amikabên jarênh ne o biknor kêtumrêx. Kute apÿnh mÿjja jarênh kôt
dja mÿjja kunĩ apõx mexkumrêx.

kudja.

Me kute tu amim kënja markumrëx dja me pijam kadjy kêtumrëx.”

Nâm Metîndjwÿnh ã Kritu'ã me bakukãmãremã ane nhym me arÿm 'ã pi'òk no'òk ne. ⁷ Ar ga ne gar arÿm tu amim Kritu markumrëx ne arÿm amã kî:nh. Amã kînh kute mrãmri ne me kum kën pânhrax kî:nh pyræk.

Nhym be, me amakkre kêtja ne me kute amim Kritu mar kêt ne kanga. Nhym be, Metîndjwÿnh ta arÿm kâjmã kum rax kamẽ nhym arÿm ra:x. Kritu'ã ne amrëbê me bakukãmãre memã ajarë. Nâm me memã kum,

“E kum kën ja ne me kute kikreo ãm djwÿnhja kute kikremã armã te omün kam bõm kumẽ. Kën ja ne arÿm kute kikremo kajpar, kum kajpar tÿxi”, ane.

Be ga, me bakukãmãre kute amrëbê: memã anhÿr kôt me arÿm kute Kritu kangaja pumũ. Nhym kam Metîndjwÿnh arÿm kâjmã kum rax kamẽ nhym arÿm ra:x ne.

⁸ Nâm me memã kum, “Kën ne kute me par tok nhym kam me rôrøk prãm kumrëx”, ane.

Me amakkre kêt ne me kute me rôrøkja pyræk. Nâm me kute amim Kritu mar kêt ne kam arÿm me biknor tokry djækam akuno. Metîndjwÿnh kute amrëbê: me'ã amim karõ kôt dja me arÿm akuno.

⁹ Nhym be, ar ga ne Metîndjwÿnh arÿm amijo

ar apytà. Ar ga ne gar aje mrãmri ne me kadjy Metîndjwÿnh mar djwÿnh rÿnh pyræk. Nhym Bënjadjwÿr djwÿnh ne ar ajo ba. Ar abê Metîndjwÿnh nhõ me wÿnhkumrëx nhym arÿm amim ar ajo ba. Ar gajbit ne amim ar ajo ba. Amrëbê ne gar ajaxwe: ne aje mrãmri ne me akamàt kô tykkam rôrøk baja pyræk. Gar ari ajaxweo aba nhym Metîndjwÿnh arÿm amiwÿr ar ajuw ne ar ajo ba. Jakam ar aje mrãmri ne me irækam katàt ba pyræk ne katàt Metîndjwÿnh kôt ar amijo aba. Ne kam arÿm memã ra:xmẽ mextire 'ã adjujarënh ar aba. ¹⁰ Amrëbê ne gar ate me kajgo kôt ar aba. Nhym Metîndjwÿnh arÿm jakam ar ajo kran amikôt ar ajo ba. Amrëbê ne kum ar akaprî kêt. Ne kam arÿm jakam kum ar akaprî.

¹¹ Ga, me me bajtem nhõ pykakam ar baja pumũ. Djãm me kute amikukràdjà kangan me bajtem kukràdjà marn kôt amijo ba prãm? Kati. Ar gadjwÿ ne gar me kum Metîndjwÿnh kînh kêtja mẽ ro'ã ar aba. Me kum amidjwÿnhbito kînh prãm kam axwe:. Me axwe kôt ar ajaxwe puma:. Djãm ar aje Metîndjwÿnh kukràdjà kangan me axwe kukràdjà 'amÿnh ne kôt ajaxwemã? Kati. Kwãrîk wãnh. Dja gar Metîndjwÿnhmã amijangri tÿx.

¹² Me kute Metîndjwÿnh mar kêtjamẽ ro'ã ar abakam

dja gar katàt ar amijo aba. Nhyim kam me ar apumün arým ar ajã 'êx jabej ne arík ar ajã kute,

—Ga, me axweja pumü, anhÿr jabej. Kwãrik wãnh rã'ã. Ar ga dja gar memã katàt ar amijo aban adjukaprî. Katàt ar amijo aba: nhyim kam Kritu arým bôx. Bôx nhyim me arým amiman Metündjwÿnhmã kum,

—Mrãmri amexkumrêx. Me kute amim amarja katàt ar amijo ban ukaprî. Ba kam gadjwÿ amex ma. Mrãmri amexkumrêx, ane. Dja me ar akatàt pumün arým ã Metündjwÿnhmã ane.

Me kute me bÿnjadjwÿr kabÿn marmã.

Rô 13.1; Xit 3.1

¹³ Ba ar amã arÿ gar ama. Dja gar pykakam me bÿnjadjwÿr kabÿn kunî ma. Mÿkam? Bir, gar arým kãjkwakam anhõ Bÿnjadjwÿr djwÿnh kabÿn maro aba. Ta ne arým ar amã me'ã karõn ar amã,

—Pykakam ar anhõ bÿnjadjwÿr kabÿn ma, ane. Kute ar amã anhÿrkam ar aje pykakam anhõ bÿnjadjwÿrdjwÿ kabÿn marmã. Bÿnjadjwÿr raxo kute me bÿnjadjwÿr kunî jakrenhja dja gar kabÿn ma. ¹⁴ Nãr me bÿnjadjwÿr kute atãri ar amã ÿr ja dja gar kabÿn ma.

Metündjwÿnh ta ne ar amã me bÿnjadjwÿr jano. Ta ne ar amã aje me kabÿn marmã arÿ. Mÿj kadjy ne ar amã me arÿ? Bir, dja me bÿnjadjwÿr

me axweo bikÿnho ba. Nãr, dja me katàt kute amijo bãjamã mex jarÿnho ba. Me kute ã meo anhÿr kadjy ne ar amã me bÿnjadjwÿr jarÿ. Kam, dja gar me bÿnjadjwÿr kabÿn man katàt ar amijo aba. ¹⁵ Katàt ar amijo aba nhyim kam me kwÿ ar ajã kabÿn kajgo kumex jarÿ. Me bÿn kati dja me ã ar ajã ane. Kwãrik wãnh rã'ã. Ar ga dja gar arek katàt ar amijo aban 'ã adjukanga kêt. Nhyim kam amü me krãptî arým ar amexkôt ar apumün arým me kabÿn kajgoja mar kêt. Nhyim kam me arým anhikrÿn arek dja. Dja gar aje katàt amijo abao ã me kabÿn kajgoja nhityo ane. Metündjwÿnh kute ar amã 'ã karõ kôt dja gar ã ane.

¹⁶ Amrÿbê ne gar te ajaxwe kÿtmã ne ajaxwe rã'ã. Jakam ne Kritu arým ar ajaxwebê ar apytàn arým ar amã tÿx jangij. Ar ajaxwebê ar atÿxkam ar ga ne gar arek mekôt ar aban adjumar mex. Arek mekôt ar abakam kwãrik wãnh arík ar aba kêt. Ga, me kwÿ kute,

—Ba ne ba arek mekôt ar iban idjumar mex, anhÿrja pumü. Nãm me anen kam arík ar ban axwe:. Ne kam me kute mrãmri ne me kute kubÿkã mex jangjÿnh ne kadjwÿnhbê punu rã'ã pyrãk. Kwãrik wãnh ã amijo anhÿr kêt. Ar ga dja gar abê Metündjwÿnh nhõ àpÿnhkumrêx ne kum adjapÿnh tÿx ne katàt kabÿn man kôt ar amijo aba.

¹⁷ Me kunî ar aje kãjmã

memã rax kamênh kadjy dja gar amima. Jeju kukwakam ar aje meo akamyja ar amã me abê. Amã Metîndjwýnh rax pyman bēnjadjwýr raxja kajmã kum rax kamê.

18 Me kute ar ajõ ar apa 'amýnh gar memã adjapênh kajgo ar aba ar, ar amã ne ba ikabēn jarē. Dja gar akrãnmã pykakam ar ajo ba djwýnhmã adjapênh katàt ne rax ma. Djãm ar ajo ba djwýnh mex ne kabôt katikambit dja gar kabēn kôt kum adjapênh katàt? Kati. Àkrê prãm kamdjwý kum adjapênh katàt.

19 Mýj dja gar nēn kam arým Metîndjwýnh kīnh nhym ar amã mex jarē? Bir, dja gar katàt Metîndjwýnh kabēn man kôt ar amijo aba. Nhym kôt me arým ar ajo ajkê gar kôt arým atokry ne akaprī ma. Kam dja gar Metîndjwýnh kīnh nhym arým ar amã mex jarē.

20 Godja gar ajaxwe nhym me pãnh ar ajo bikēnh jabej gar kam akrãnmã amitokry mar jabej. Djãm kam gar arým Metîndjwýnh kīnh nhym kute ar amã mex jarēnhmã? Kati. Nhym be, godja gar katàt ar amijo aba nhym me arým kôt ar ajo bikēnh jabej gar kam akrãnmã atokry mar jabej. Katàt ar aje amijo abakambit dja gar arým Metîndjwýnh kīnh nhym ar amã amex jarē. 21 Katàt ar aje amijo

abakôt me kute ar ajo bikēnh gar kôt atokry. Ja kadjy ne Metîndjwýnh amiwýr ar ajuw ne ar ajo ba. Ga, Kritudjwý gwaj bakadjy tokryja pumũ. Gwaj baje kudjwa katàt amijo baban kôt batokry kadjy ne gwaj bakadjy tokry.

22 “Djã nãm Kritu axwe? Kati. Djã nãm memã 'êx ne me noo akno? Kati.”*

23 Me kum àkjêrkam djã nãm amipãnh memã akij? Kati. Tokrykam djã nãm me kangrô? Kati. Nãm Metîndjwýnhmã amijarē. Kute katàt memã axwe pãnh jarēnh djwýnhkumrêx jamã ne amijarē. 24 Kritu ta ne píte'ykam gwaj bajaxweo pãnh. Mýj kadjy ne gwaj bajaxweo pãnh? Bir, gwaj bamã bajaxwe prãm kêt kadjy.

Ga, me tyk kum axwe prãm kêtja pumũ. Gwaj badjwý arým batykmãn prabê bamã bajaxwe prãm kêt ne ar baban baje kabēn marn kôt baje amijo baba prãm. Ja kadjy ne arým gwaj bajaxweo pãnh. Mry kà punuo ne me prīne òm nhym kam Metîndjwýnh arým kôt gwaj bajo mex gwaj kam ã bamã bajaxwe prãm kêtto ane. 25 Ga, mryo ba djwýnh kêt kam mrykī'ãtomti arým no biknor ne ate ar baja pumũ. Ar gadjwý ne gar ate ar aba. Nhym be, jakam gar arým ajo ba djwýnh Jeju'ýr amijo akêx ne kôt ar amijo aba nhym arým ar apytãro ba.

* 2:22 Amrêbê ne Metîndjwýnh kukwakam kabēn jarēnh djwýnhbê Idjaj ja jarē nhym kam Pedru kôt arê.

3

Kute prômê mjênãmã abenã karõ.

Xit 2.2; Xim k 2.9, 3.11

¹ Ë, ar apa, arým ar amjênwã, ar amã ne ba ikabên ne. Dja gar akrãnmã amjên kabên maro aba. Ar ajõ amjên kute amim Metïndjwýnh kabên mar prãm kêt jabej ga dja ga katåt kabên kôt ar amijo aban ï arým 'yr o akêx ne. ² Godja te amim Metïndjwýnh kabên mar kêt ne arým apumũ. Katåt aje amijo aban amã Metïndjwýnh rax pymakôt arým apumũ. Ne kam amex kôt arým Metïndjwýnh'yr amijo akêx ne tu amim markumrêx.

³ Be, mýj dja ga amexkam akute nhym me kum akïnh ne? Djãm akunhêrkam nâr djãm akï prïne mex nâr djãm apýnh anhõ kên karýrkam nâr djãm aje akã mex jangjênhkam? Djãm akunhêr jabit ne arým kôt amex? Kati.

⁴ Bir, mýj dja ga ga amexkam akute nhym me kum akïnh ne? Bir, dja ga anhõkre kadjwýnhbê akabên mexbit man memã aprïren akrãnmã memã abên rereko aba nhym me arým kum akïnhkumrêx. Nhym kam Metïndjwýnhdjwý kum akï:nhkumrêx kute mrãmri ne me kum õ mýjja pãnh ra:x kïnh pyrãk.

⁵ Amrêbê ne me bakukãmãre nire kwý mextirene axwe kêt ne ar ba. Ne Metïndjwýnh kanãrrãm ar ban arým kabên mexbit jarên akrãnmã mjên

kabên maro ba. ⁶ Ga, Xara kute Abraão kabên marja pumũ. Nãm katåt kôt ar amijo ban kum rax jarênh ar o ba. Ar aje Xara tãmdjwý pyrãk dja gar kudjwa amjên kabên man arým atïn prãm kêt.

⁷ Ë, ar apa, arým ar aprõwã, ar amãdjwý ne ba ikabên ne. Kwãrik wãnh amidjwýnhbit maro aba kêt ne prïne amim aprõ maro aba. Ajitýxo aje aprõ jakrenhkam kum aprï:ren amã abê. Djãm amã aprõ jabê kêt nhym Metïndjwýnh kute amarmã? Aje kum amijo adjã'wýr nhym kute amarmã? Kati. Dja ga amã abê kêt nhym Metïndjwýnh arým amar kêt. Nhym be dja ga amã aprõ jabê nhym arým akabên ma. Djãm apydji ne Metïndjwýnhkôt atïn ne ar abamã? Kati. Metïndjwýnh djukaprïkôt ne ga aprõmê kôt ar atïn ne ar abamã.

Me kute katåt amijo bamã.

Ep 4.1; Kor 1.10; Tex k 4.1;

Ped k 2.12

⁸ Jakam ne ba ar akunĩmã ikabên. Gora ar akunĩ axikôt abenmã akabên jarê. Kwãrik wãnh amidjwýnhbit maro aba kêt. Dja gar aben maro aba. Kute me kamy kum kamy jabê pyrãk dja gar ã amã aben jabêo ane. Ar amã aben kaprïn amijo angrin akãtãm ne ar abeno aba.

⁹ Kwãrik wãnh me'õ ar ajo ajkê gar amipãnh o abikênh kêt. Nâr, kwãrik wãnh me'õ ar amã akij gar amipãnh kum adjãkjêr kêt. Ate dja gar kum akabên mex jarên

o djuw mex. Ar aje ã abenmã anhÿr kadjy ne Metïndjwÿnh amiwÿr ar ajuw ne ar ajo ba. Ja dja gar aman ikabën kôt amijo ane nhym Metïndjwÿnh ï arÿm ar amã akïnh djã ngãn ar ajo djuw mex. ¹⁰ Amrêbê: ne me bakukãmãre memã kum,

“Ar adjumar mex ne atïn 'iryn ar abamã djãm ar amã ja kïnh? Mÿj dja gar kadjy amijon?

Bir, kwãrïk wãnh akabën punu'õ jarënh kêt. Aje me noo abiknor kadjy, kwãrïk wãnh memã ajêx kêt.

¹¹ Godja me arïk ar ban axwe on memã akàx. Ar ga dja gar ajaxwe kêt ne amã me kaprï.

Ar akunï abenkam adjumar mex kadjy dja gar aben nêje aben jakren akabôt katin ar aba ne 'ã adjukanga kêt.

¹² Mÿkam dja gar abenkam adjumar mex? Bir, Bënjadwÿr djwÿnh kute katàt me kute amijo baja pumÿnh.

Ne kam me kute kum amijo à'wÿrkam arÿm kute me kabën marn kam kute me kabën kôt memã ipêx.

Nhym be, me axweja ne Metïndjwÿnh arÿm mekam no kà nhàn ngyk ne arÿm mebé aptã”, ane.

Me kute amrêbê: me bakukãmãremã anhÿrkam dja gar ã amexo ane.

¹³ Ar amex prãm kam djãm me kute ar ajo bikënh prãm?

Kati. ¹⁴ Nàr gar katàt ar amijo aba nhym me kôt ar ajo bikënh jabej gar arÿm atokry. Atokry japôkmã akïnh. Akïnh ja dja gar ama. Kwãrïk wãnh kam ar amã me uma kêt ne atïn prãm kêt.

¹⁵ Ne ate Bënjadwÿr djwÿnh, Metïndjwÿnh ma. Ne mexo umatija ma. Ne ano tÿx. Amikôt aje memã amijarënh kadjy ano tÿx. Dja me abej akukij ne amã,

—Mÿj ne ga aman arÿm, “Dja ba Metïndjwÿnh kôt itïn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne”, anhÿro aba? Mÿj ne ga ama? ane. Dja me ã abej akukjêro ane ga kam amikôt memã amijarën memã kum,

—Kritu ikadjy ty. Ba arÿm tu amim markumrêx. Kam dja ba Metïndjwÿnh kôt itïn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne, ane. Kwãrïk wãnh memã bêx kêt. Metïndjwÿnh mexo uma dja gar aman memã aprïren memã amijarë.

¹⁶ Dja gar katàt ar amijo aban amikam ajaxwe'õ mar kêt nhym me arÿm ar ajã 'êx ne memã kum,

—Djãm tãmwã katàt kute amijo ba got? Kati, axwe, anhÿro ba. Kwãrïk wãnh rã'ã. Dja te me ar ajã anhÿro ba, ar ga dja gar katàt amijo aba rã'ã. Ne katàt amijo aba tãmtã: nhym kam me arÿm ar akatàtkumrêx kôt ar apumÿn arÿm amikam pijàm ne. Me amikam pijàmmã dja gar katàt amijo ar aba rã'ã.

¹⁷ Mÿkam ne me ar ajã kabën punu? Bir, godja Metïndjwÿnh ar atokry'ã

amim karõ jabej. Kute ar ajã amim karõ kõt ne me ar ajã kabên punu gar arým atokry. Ajaxwe kêt ne atokry. Ne te atokry ne Metîndjwýnhmãbit amexkumrêx. Nhyim be, me kwý axwekumrêx nhyim Metîndjwýnh arým memã axwe jarê nhyim me arým tokry:. Nhyim be, ga te ajaxwe kêt ne atokry, ja ne mex.

¹⁸ Be ga, Kritudjwý tokryja pumũ. Gwaj bajaxwekõt tokry. Gwaj bajaxwekumrêx nhyim ta axwe kêtumrêx ne arým gwaj bajaxwe pãnh tokry. Kute Metîndjwýnh'ýr gwaj bajo akêx kadjy tokry. Nãm me kubĩ. Kritu nhĩkumrêx nhyim me kubĩ. Nhyim kam Metîndjwýnh Karõ akubyn o tĩn ne.

¹⁹ Amrêbê: Nõwe me bakukãmãremê ro'ã ar bakam ne ngõ me imex nhyim me arým ty. Nhyim kam Metîndjwýnh arým me karõbê ijê. Me tĩn ne ar bari ne Metîndjwýnh arým Nõwemã Karõ jano nhyim arým kum arê. Kum arê nhyim kuman arým kàj bê me akren memã kum,

—Ar ajaxwe:. On wãnh ajaxwemã anhire. Nãm ã memã anhÿro ba. Kute kà raxo ãmri ne ã memã anhÿro ba.

²⁰ Nõwe te memã ane nhyim me axwe rã'ã ne. Nhyim kam Metîndjwýnh ngryk tõ:n te me kute amijaxwe krã'ymã kam ama:. Nhyim kam ngõ arým me imex nhyim me arým ty. Nhyim kam Metîndjwýnh arým me karõbê ijê. Nhyim

be, me ngrêrebit arým amim kabên ma. Ar kubê 8bit arým amim kabên man arým wãnh axwemã ire. Ne kam arým kãmã wadjàn kam tyk kêt. Ga, ar kute amim Metîndjwýnh mar ne arým kàkam ýrja pumũ. Kam Metîndjwýnh arým ngõkam ar utàn ar aro ba.

²¹ Gwaj badjwý ne gwaj tu amim Kritu markumrêx nhyim me arým ngõmã gwaj bajangij. Mýj'ã ne ngõ kurũm bajapõxja amijakre? Bir, Jejumê ro'ã akubyn batĩn'ã ne amijakre. Gwaj Jejumê ro'ã akubyn batĩnkam ne gwaj arým Jejukõt katàt ar amijo baba. Djãm mýjja punu'õ gwaj banhĩ'ã atom nhyim me gwaj bajã ku'õ? Katĩ Gwaj katàt ar amijo baban arým amim,

—Metîndjwýnh ne katàt ije amijo ibakõt kute imar, anen arým bakĩnhkumrêx ne. Ja'ã ne ngõ kurũm bajapõxja amijakre.

²² Mrãmri ne Jeju akubyn tĩn kàjkwamã wabin arým Metîndjwýnh djubõk'ãnh nhÿ. Bẽnjadjwýr rax ne memã nhÿ ne kute raxo, umao mýjja kunĩ, me kunĩ jakrenh. Kute kadjy mrãnh djwýnhmê me bẽnjadjwýrmê me 'ityx kunĩ jakrenh mex ne kabêno me anoro nhÿ.

4

Me kute katàt Metîndjwýnh kabên kõt amijo ba'ã kute memã karõ.

Ep 4.17; Kor 3.5

1 Kritu nhîkumrêx ne arÿm gwaj bapãnh tokry. Ar aje ja markam dja gar amikukãm mã amin,

—Badjwÿ dja ba kudjwa itokry, ane. Dja gar ã amim ane. Mÿkam? Bir, dja gwaj kudjwa batokryn arÿm amim Metîndjwÿnh mar tÿx ne kam arÿm bajaxwe prãm kêtumrêx ² ne bamã mÿjja punu kÿnh kêt. Djãm me axwe kôt dja gwaj amidjwÿnhbito kÿnh kadjy amima, bamã mÿjja punu kÿnh kadjy amima? Kati:. Arÿm Kritu kudjwa batokrykam dja gwaj Metîndjwÿnh kabên man kôt amijo baba kadjy amima.

3 Amrêbê me kute Metîndjwÿnh mar kêtja kôt gar amijo aban aprô djwÿnh kupa'ã nâr amjên djwÿnh kupa'ã akurê aba. Ne amã mÿjja punu kÿnh. Ne kadjwati kangôkam* aja-jbã. Ne me torkam abixaêr punu. Ne kadjwati kangôkam aben tÿx jabej. Ne mÿjjao metîndjwÿnh karô nhipêxmã amijarêho aba. Ja ne punu:re. NhyM Metîndjwÿnh ar akam ngryk. Gar kam arÿm Metîndjwÿnh'ÿr amijo akêx ne tu amim markumrêx.

4 NhyM kam me amakkre kêt arÿm ar ajã kabê:n. Me kute axweo ba tÿx rã'ãkam ar ajã kabên ne. Me abenmã kum,

—Je tô, mÿkam ne me arÿm gwaj bakôt bixaêr kêt? anen kam arîk abenmã kum,

—Nãm gwaj ba kôt ar ba kêt. Axwe. Nãm me ã abenmã ar ajã ane.

5 Me wã dja me ï prîne amijaxwe kôt Metîndjwÿnhmã amijarê nhyM arÿm memã axwe pãnh jarê. Kute memã axwe pãnh jarênh kadjy arÿm memã dja. Me tÿnmê me tykmê arÿm memã dja. ⁶ Ë, me arÿm tykja me tÿnri ne me memã Kritu'ã ajarê. Mÿj kadjy? Bir, me tÿnri, pykakam ar bari kute amijaxwe mar ne kam arÿm tykkam Metîndjwÿnhkôt tÿn ne ar ba kadjy ne me memã arê.

7 Me kunî kute aminhi-nomã amimênh djã nhô akati bôx 'ÿr. Kam dja gar akrã mex kadjy amiman ajaxwe kêt kadjy amijãno djan kum akabêno aba.

8 Ar aje Metîndjwÿnhmã ak-abênkam amex. NhyM be, ar amã aben jabêkam gar arÿm ar amexo amÿ amikamên arÿm ar amexti:re. Kam ar amã aben jabê:. Dja gar amã aben jabên arÿm aben jaxwe krãptio aknon mar kêt ne.

9 Dja gar abenmã anhÿrkwã jarên abenkam aku. Kwãrik wãnh aben kãxã ar anhô mÿjja'ã maje amim,

—Mÿj kadjy dja ba kum inhô mÿjja jarê? anhÿr kêt. ¹⁰⁻¹¹ Metîndjwÿnh Karô ne ar amã adjãpênh djã'ã karô. Apÿnh ar anhÿ djari ar amã 'ã karô gar apÿnh adjãpênh djã maro aba.

* 4:3 Mÿjja me kute o kôm ne kôt bibãnh kunîja, kadjwati kangômê uba kangômê, mÿjja kangô kunî ne me kum kadjwati kangô jarê.

Ar ajō aje memã kabēn jarēnh'ã kute ar amã karōja, Metīndjwýnh kabēnkumrêx dja gar memã arē. Kwārīk wānh memã kabēn kajgo'ō jarēnh kêt.

Ne ajte kute ar ajōmã aje meo djuw mex'ã karōja dja gar memã mýjja nhōro aba ne me kadjy adjápēnhkumrêx. Aje meo djuw mex kadjy Metīndjwýnh arým ar amã týx jadjã. Dja gar ar-erek kêt ne meo djuw mexo aba. Metīndjwýnh ne ukaprī:kumrêx. Ar gadjwý dja gar adjukaprīkumrêx ne ar adjápēnh djã'ã adjukanga kêt ne memã adjápēnh ar aba. Memã adjápēnh kunīkôt dja me arým Metīndjwýnhmã mextire jarē. Ne kum,

—Ga ne ga adjukaprī:kumrêx. Akabēnkôt ne Jeju Kritu bōx. Ba arým tu amim markumrêx, ane. Metīndjwýnh ne ra:x ne kute me kunīo ba djwýnh. Rax rã'ã: rã'ã ne. Ne ren me kunī kum rax jarē. Mrãmri. Tãm ne ja.

Me kum me kute amim Kritu marja kurê.

Mat 10.16; Dju r 16.1; Pir 1.29; Idja 12.3

¹² Akmere, àpnhīre ar, ba ar amã arē gar ama. Ga, me kute kuwykam kēn karýr jadjwýrja pumũ. Me adjuw nhym ôr ne xêr nhym mýjja punu kunī apōx. Ar gadjwý dja ar akaprī djã ar ajo ba gar atokry: ne. Birãm ar amãbit ne kute me kute amim Jeju marja tokry prãm kêt pyrãk. Gar kam amim,

—Je tō ba ne ba ije amim Jeju maro iba nhym itokry ja ijo ba. Mýkam? ane. Kwārīk wānh amim ja jarēnh kêt. ¹³ Be ga, Kritu tokryja pumũ. Me kute amim Kritu mar krãptīdjwý kôt tokry. Ar gadjwý dja gar kôt atokry. Kwārīk wānh kam akaprī kêt. Dja Kritu me:xkumrêx ne uma:n arým bōx. Godja jakam kôt atokry jabej dja gar bōxkam akīnhti:rekumrêx.

¹⁴ Ar aje amim Kritu mar nhym me arým kam kum ar akurê. Djãm kam ar akaprī got? Ga, Metīndjwýnh Karō ar amē amijo kajkeja pumũ. Karō ra:xkumrêx ar amē amijo kajkep. Kam te me kum ar akurê gar akīnhkumrêx. Me ta ne me Kritu'ã kabēn punu. Nhym be, ar ga ne gar kum mextire jarē.

¹⁵ Nhym be, dja ar ajō aje me par nhym me kôt ajo ajkê ga atokry. Nãr, adjãkīnhī nhym me kôt ajo ajkê ga atokry. Nãr aje amim me kukjêr prãm nhym me kute amã amijarēnh ga aje amũ memã me arēnh prãm. Nhym me arým kôt ajo ajkê ga atokry. Nãr ajaxwe 'ō nhym me kôt ajo ajkê ga atokry. Djãm kam akīnh? Kati. Ajaxwekam akaprīkumrêx. Kwārīk wānh ã amijo anhýr kêt.

¹⁶ Nhym be, aje mrãmri amim Kritu markumrêx nhym me arým kôt ajo ajkê ga atokry. Kwārīk wānh kam apijãm kêt. Dja ga kam

Metîndjwÿnhmã rax jarën kum,

—Djünwã, ije amim Kritu markam ne me ijo ajkê ba itokry. Ba kam ikĩnhkumrêx, ane.

¹⁷ Apÿnh gwaj baje marja Metîndjwÿnh kute gwaj bajaxwe jabej amim gwaj bakukjêrmã. Õ akati gwaj bawÿr bôx 'ÿr. Gwaj bajo dja amim me kukjêrmo krax. Gwaj bajo kute memo kraxkam mÿj dja ĩ arÿm me amakkre kêt kam nê? Bir, dja me axwe jabej amim me kukij nhym me arÿm amijaxwe kôt kum amijarê. Nhym kam arÿm memã pãnh rax jarê. Me kute Kritu'ã ujarênh ny mar kêt pãnh tokry rax jarê. ¹⁸ Amrêbê: ne me bakukãmãre ije ar amã arênhja kôt memã kum,

“Metîndjwÿnh kute me katàt kute amijo baja pytàr ne tô, kam àpênh rax.

Nhym kam mã dja me axwemê me kute Metîndjwÿnhbê amijo akêxja mekam nê?

Bir, mrãmri dja memã pãnh jarê nhym me axwe pãnh tokrykumrêx.”

Nãm me bakukãmãre ã memã ane.

¹⁹ Tãm ne ja. Metîndjwÿnh kute ar ajã amim karõ kôt dja gar katàt ar amijo aban ajmã akute kêt ne ar aba. Ne te katàt amijo aban arÿm atokry jabej. Kum amijarê gê ta ar atokrykam ar apytã. Metîndjwÿnh kute ar anhipêx djwÿnh kute ar amarkumrêx

ne ar ajã ukanga kêt kumrêx. Kum amijarê gê ta ar ajo ba.

5

Kute meo ba djwÿnhmã àpênh'ã karõ.

¹ Ar akam ar abê Jeju nhõ me jao aba djwÿnhwã ba ar amã ikabên jarën ar adjàpênh djà'ã ar amã karõ. Dja gar ikabên ma. Ota, badjwÿ ibê Jeju nhõ me jao iba djwÿnh. Ba ne ba Kritu tokrykôt omũ. Dja ba ajte omũ. Djãm rerekren kajgo ba omũ? Kati. Dja ra:x ne uma: ba arÿm omũn kôt ar iba.

² Ga, me kute me õ krito djuw mex nhym memã abatànhja pumũ. Ar gadjwÿ dja gar wãkam me kute amim Jeju marmã arênhõ aba. Memã Metîndjwÿnh kabên jarênhõ aba gê me mar mexo amũ amikamên mar rax ne. Djãm me'õ ne kute ar amã ar aje meo aba'ã àpnênh tÿx gar amã uman kabên kôt ar aje me omũnhõ abamã? Kati. Ar ga dja gar amã me omũnh kĩnh ne meo aba. Djãm ar aje pi'ók kaprĩbit mar ne aje amim o adjàptàr kadjy meo abamã? Kati. Ar amã me kĩnhkam dja gar me o aba. ³ Djãm ar aje amiraxo adjàmran Metîndjwÿnh nhõ me ja janoro abamã? Kati.

Ga, mrykĩ'ãtomtio ba djwÿnh õ krit kukãm katàt baja pumũ. Katàt ba nhym õ krit arÿm kôt katàt amijo ba. Ar gadjwÿ dja gar Metîndjwÿnh nhõ me ja kukãm katàt ar amijo aba gê me ajã amim, “Ba gêt

kudjwa”, anen arým ar akudjwa katàt ar amijo ba.

⁴ Ga, me kute aben rer djàja pumũ. Kam me'õ kute me kunĩ rerja dja kĩnh djà'ã arým amim krãdjê byn kutu. Pi'õo krãdjê tu. Nhym kam pi'õo krãdjê tẽmbê punu. Ar gadjwý dja gar katàt õ me ja kukãm amijo aba mex ne arým amim akĩnh djà by. Õ me jao ba djwýnh djwýnh dja bõx. Jeju dja bõx ne arým ar amã ar akĩnh djà mexti:re ngã gar arým amim aby. Djãm ar akĩnh djà rerekmã? Djãm punumã? Arkati. Kute ar amã ar akĩnh djà nhõr ja dja mex rã'ã: rã'ã ne.

⁵ Ar abajatãnh nyredjwý, ba ar amã ikabẽn jarẽ. Dja gar mebẽngêt kabẽn ma. Arým me abatãnhkam dja gar me kabẽn man kõt ar amijo aban amim,

—Djãm ije iraxo me akrenh? Kati. Ikajgo, anen abenmã amijo angrin akajgo. Mýkam? Bir, amrẽbê: me bakukãmãre memã kum,

“Me amijo àmra prãmja Metĩndjwýnh arým mebê aptà.

Nhym be, me kute amijo kajgo dja Metĩndjwýnh tu mekam ukapřĩkumrëx”, ane.

⁶ Metĩndjwýnh 'ityxo kubê kumkati dja gar rax man kam arým amijo akajgo. Amijo akajgo: nhym ĩ akati 'õkam arým kãjmã ar akamẽn ar ajo rax ne. ⁷ Dja gar rax ma:n kum ar adjumar punu djà

kunĩ jarẽho aba. Kute ar amar ne ar ajo djuw mexo ýrkam ã kum anhýro abao ane.

⁸ Ar ano mex ne amijã ano týt看 ne aminêje rĩt. Ga, rop jamrexe kãr ar baja pumũ. Nãm kute mry'õ krẽnmã abej ar ba. Akurê djwýnhbê Xatanajdjwý ne 'ity:x ne àkrê: ne kabẽn 'ity:x ne me abej ar ba. Kute me'õbê Jeju kurẽmã nhym 'ã ukangamã ne abej ar ba. ⁹ Dja gar tu amim Metĩndjwýnh mar týt看kumrëx ne 'ã adjukanga kêt ne o arým Xatanajbê aptàn arek kubê dja. Xatanaj ar abê Jeju kurê prãm ne ajte pyka kunĩkõt me bakamydjwýbê kurê prãm. Jeju kukwakam ar aje meo akamyjabê kurê prãm nhym me ar akudjwa arým tokry. Ja dja gar aman kubê aptà.

¹⁰ Metĩndjwýnh ta ne tu kum me kapřĩ:kumrëx* ne přĩne kute me kunĩo djuw me:xxkumrëx. Ta ne Kritu djapẽnhkõt amiwýr ar ajuw ne ar ajo ba. Dja gar õ kãkwakam kõt atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne. Ja kadjy ne amiwýr ar ajuw. Be, ar atokry kãjbê 'irykam dja přĩne ar ajo mex. Ta dja akubyn ar amã týt看 jadjà gar kõt adjãm týt看 ne 'ã ar adjukanga kêt看kumrëx. ¹¹ Gẽ me kunĩ kum mex jarẽnh rã'ã: rã'ã ne. Gẽ me kunĩmã rax rã'ã: rã'ã ne. Tãm ne ja.

¹² Ije ar amã ikabẽn jarẽnh ja ne ba Xibanumã arẽ nhym arým 'ã pi'õk no'õk gar arým

* 5:10 Djãm me ba ne gu me badjukapřĩ nhym pãnh kum me bakapřĩ Kati. Me ba ne gu me badjukapřĩ kêt. Ta ne kum me bakapřĩkumrëx.

amim arê. Me bakamybê Xibanu ne tu amim Jeju markumrêx ne 'ã ukanga kêtumrêx. Ba ar amã ikabên jarênh 'ikrân nhym 'ã pi'ôk no'ôk ne. Ar akĩnhmã ne ba ar amã arê. Ba ar amã mrãmri Metĩndjwýnh ta tu kum ar akaprĩkumrêx jarê. Kam dja gar tu amim markumrêx ne 'ã adjukanga kêtumrêx.

¹³ Krĩraxbê Babirônijkam me kute amim Jeju mar ne ar aben pydjio baja ne me ar amã kabên mex jarê. Metĩndjwýnh kute meo ba kadjy arým amijo me utà. Ar gadjwý arým amijo ar apytà. Makôdjwý ar amã kabên mex jarê. Tãm ne mã ikôt ajkamên arým kute ikra pyræk.

¹⁴ Dja gar abenwýr bôx ne abenmã akabên mex jarên aben pa krij. Ar amã aben jabêkam aben pa krijn aben tatak ne.

Gê ar aje amim Kritu Jeju mar kunĩwã umar mex. Tãm ne ja.

Pedru kute memã atāri pi'ôk no'ôk ne ja.

Jejukôt ba djwýnhbê Pedru ajte arkum pi'ôk no'ôk ne. Tyk kêtri ne arkum pi'ôk no'ôk ne. Tekrekam Metĩndjwýnh kabēn jarēnh djwýnh 'êxnhĩ bôxmã ne arkum arē ne kam arkum,

—Dja gar Jeju'ābit angràn amũ aje maro amikamēnh kadjy katāt ar amijo aba. Akati 'ôkam dja Jeju akubyn bôx ne pyka jao apêx. Kam dja ar amã pyka jakam kukrãdjã kĩnh rax kêt. Dja ĩ apêx gwaj Jeju akubyn bôx kamnhĩxbê ar baba. Nãm ā Pedru arkum ane.

¹ Ba ibê Ximão Pedru. Jeju Kritu ne ijano ba 'ã idjujarēnh ar iba. Ba ne ba ar amã ikabēn ne. Gwaj Batĩndjwýnhmē gwaj bapytār djwýnh ar ta ne ar arým gwaj bamã axwe kêt jarē. Jeju Kritubê ne gwaj bapytār djwýnh. Ar ta ne ar gwaj bamã axwe kêt jarē gwaj arým tu amim markumrēx ne bamã kĩnhkumrēx. Ar amã ne ba ikabēn jarē.

² Gê Metĩndjwýnh tu kum ar akaprĩ:kumrēx* gar adjumar mexo amũ amikamēnh arým adjumar mexkumrēx ne.

Me ba mex'ã kute memã karõ.

Kô k 1.4

* 1:2 Djãm ar ga ne gar adjukaprĩ nhym pãnh arým kum ar akaprĩ Kati. Ta ne tu kum ar akaprĩkumrēx.

³ Metĩndjwýnh ne mexo uma:n prĩne mex ne axwe kêtumrēx. Arým amiwýr gwaj bajuw gwaj tu amim markumrēx nhym 'ityxkôt arým gwaj bamã Karõ jano. Ne gwaj bamã kabēn jarē gwaj arým bamã kĩnh ne kôt ar amijo baban kam arým kôt batĩn ne ar baba rã'ã: rã'ã ne. Gwaj kam bajaxwe kangan bamex prãm. ⁴ Kôt ne kute gwaj bamã mýjja jarēnh mãmđji. Kute gwaj bamã mýjja mexti:rekumrēx jarēnh. Dja gwaj amiwýr mýjjakam amakbê ta mexo bamex. Ja kadjy ne gwaj bamã mýjja mexti:re jarē. Me kum Metĩndjwýnh kĩnh kêtja ne me mýjja punu kumexo ba. Me 'êxnhĩ. Me kum me kurê. Me ari prõ, mjên kupa'ã kurê ba. Me mýjja punu kumex jao ba. Gwaj ba dja gwaj bamã mýjja punu kĩnh kêt ne tu kangakumrēx. Ja kadjy ne Metĩndjwýnh gwaj bamã mýjja mextire jarēnh mãmđji.

⁵ Kute gwaj bamã mýjja nhõrmã arēnhkam dja gar amikrà kêt ne amex. Arým ar aje tu amim Metĩndjwýnh markumrēxkam dja gar amex.

Amex ne ajte Metĩndjwýnh mar mexo amũ amikamēnh mar rax ne.

⁶ Metĩndjwýnh mar rax ne ajte ajaxwe kêt kadjy amijãno dja.

Ajaxwe kêt kadjy amijãno djan ajte Metĩndjwýnh

kôt ar amijo aba.

Kôt ar amijo aba'ã adjukanga kêt.

'Ã adjukanga kêt ne ajte mex kôt amex.

7 Mex kôt amex ne ajte Jeju kukwakam akamy arkam adjukaprĩ. Arkam adjukaprĩ kute me axikôt apôx abenkam ukaprĩ pyræk.

Arkam adjukaprĩn ajte amã me kunĩ jabê.

8 Dja gar ã aba mexo anen aba mexo amũ amikamên aba me:xkumrêx. Ga, pidjô ô me:xkumrêxja pumũ. Nhyim me kum kĩ:nhkumrêx. Ne kam kam kaprĩ kêtikumrêx. Ar gadjwỳ dja gar aba me:xkumrêx ne akajgo kêtikumrêx nhyim Bēnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu arỳm kum akĩnhkumrêx ne akam kaprĩ kêtikumrêx.

9 Nhyim be, godja gar ajō aba mex kêt ne aba punu jabej. Aje mrāmri ne me no rã kute amybȳm mỳjja pumũnh kêt pyræk ne aje mar rerekre. Metĩndjwỳnh ne arỳm ar ajaxwe tũm maro aknon akam ngryk kêt. Nhyim be, ar ga ne gar arỳm jao ajamak kêt katin arỳm mar kêt ne.

10 Kam, akmere, àpnhĩre ar, amibêx ne markumrêx. Djãm mrāmri ne Metĩndjwỳnh amijo ar apytàn amiwỳr ar ajuw ne ar ajo bakumrêx? Ja dja gar amibêx ne markumrêx. Ne kam arỳm amim,

—Nã. Mrāmri ne Metĩndjwỳnh arỳm amijo ipytàn ijo bakumrêx, ane. Dja gar ije ar amã arēnhja

kôt amijo aba mex ne kam Metĩndjwỳnhbê amijo akêx kêtikumrêx.

11 Dja gar aba mexo ane nhyim kam arỳm Bēnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu bôx. Kubê ne gwaj bapytār djwỳnh. Dja bôx ne õ kãjkwamã ar ajo mōn ar ajo bôx ne arỳm ar amã,

—Aj. On amrê wadjà. Ota, ar anhō mỳjja mexti:rekumrêx. Ba dja ba ar ajo iba. Jakam dja ba me kunĩ:o iba rã'ã: rã'ã ne, ane. Dja gar pykakam aba mexo ane nhyim arỳm ar ajo bôx ne ã ar amã ane.

Metĩndjwỳnh kabēn pỳnh ne kute memã arēnh.

Ep 4.1; Kor 1.10; Ped k 1.15; Ap 3.4

12 Kam dja ba ije ar amã ar aba mex ja'ã karō 'ãno dja. Arỳm ne ba ar amã tãm jarê gar arỳm aman arỳm kôt amijo aba mex. Kwārĩk wãnh rã'ã. Dja ba ajte ar amã tãm jarēn ajte ar amã tãm jarê gar arỳm mar tỳx ne. Ne kam aba mex'ã adjukanga kêt.

13 Nã bãm amim,
—Pykakam itĩn ne ar ibari dja ba mã arkum arê gê ar mar tỳx. Tãm ne mexkumrêx. Nã bãm ã amim anen kam arỳm mã ar amã arê.

14 Mrāmri ityk arỳm ijo rãm ne ja. Bēnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu ne imã arê ba arỳm kuma. Ga, kubêkatio kikreja pumũ. Nãm me kungràn arỳm mã tē. Badjwỳ dja ba ty nhyim inhĩ wãnh nõ. 15 Itĩnri dja ba ar amã karō 'ãno dja. Ar aba mex'ã ar amã karō 'ãno dja.

Dja ba ty gar mã aba mex ne mar tÿx ne arÿm 'ã adjukanga kêt kumrêx.

16 Gwaj banhõ Bënjadwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu arÿm bõx ne 'itÿxkõt mÿjja pumÿnh kêt nhipêxo ba. Bar memã 'ã idjujarênh ar iba. Djãm me kabên kajgokõt ne bar amijo iban arÿm ar amã me ujarênh kajgo jarê? Kati. Djã ne me ta amim,

—Ba dja ba memã 'ã ajarênh prÿne idjujarênho irõ mex gê me idjujarênh ma? Dja me kuman aben djõ'ã amũ abenmã arênh ba, ane. Djã ne me ã amim anen 'êx ne arÿm amũ imã arê ba me ujarênh kajgoja man arÿm me ô'ã amũ ar amã arê? Kati. Ar ba ne bar Jeju pumÿnhkumrêx ne kam kõt ar amã 'ã ajarê. Jejubê ne Bënjadwÿrbê kumkatibê Kritu ne me kunÿ, mÿjja kunõ ba. Bar omÿn arÿm ar amã tãmja'ã ajarê.

17-18 Amrêbê ne bar Jeju pumũ. Metÿndjwÿnh nhõ krãnhkam ne bar djan arÿm kam Metÿndjwÿnh kabên ma. Jejumê ro'ã ne bar djan arÿm kuma. Kakrã jadjênh tÿ:x ne me:xkumrêx ne arÿm Jeju kuno bar omũ. Nhym kam Metÿndjwÿnh arÿm kãjkwa kurũm Jeju'ã ar imã kabên jarê. Kakrã jadjênh tÿ:x kurũm ne ar imã 'ã kabên jarên kam,

—Ikra ne wã. Imã abê:kumrêx. Ba kam kam ikÿnhkumrêx. Nãm ã Jeju'ã ane bar arÿm kabên ma. Ga, Metÿndjwÿnh, me Babãm ta

kute kum rax jarênhja pumũ. Kum kÿ:nh jarênhja pumũ bar arÿm kuma.

19 Be, nã bãm ar Jeju pumÿn Metÿndjwÿnh kabên ma. Nhym be, amrêbê ne me bakukãmãre Metÿndjwÿnh kukwakam kabên jarê. Metÿndjwÿnh ne kabên pÿnh ne arê gwaj mar pÿnh. Dja gwaj on Metÿndjwÿnh kabên mar 'ãno dja.

Ga, ngõnh põk kryre kute akamãt kõ tyk kurwÿja pumũ. Me'õ ne o akamãt kurwÿ ne arÿm amim kam mÿjja pumÿnh ba. Metÿndjwÿnh kabêndjwÿ dja gwaj mar 'ãno djan arÿm mÿjja mar kêt maro tẽ. Arÿm mÿjja kute apõxmã maro tẽ. Dja gwaj mar 'ãno badjãmo tẽ:n arÿm mÿjja'ÿr o bõx ne arÿm prÿne mÿjja pumÿnh mex ne.

Ga, umajÿrti noti kãmã mrãnhja pumũ. Kãmã mrã nhym me arÿm abenmã kum, "Arÿm akati 'ÿr", ane. Nhym kam akati ban arÿm akati nhym kam me arÿm mÿjja kunÿ pumÿnh mex ne. Gwaj badjwÿ dja gwaj Metÿndjwÿnh kabên mar 'ãno badjãmo mõ:n arÿm Kritu'ÿr o babõxkumrêx. Nhym kam arÿm akubyn bõx gwaj arÿm prÿne omÿnh mex nhym arÿm me:xkumrêx ne dja. Gwaj kam prÿne mÿjja kunÿ pumÿnh mexkumrêx.

20-21 Amrêbê: me bakukãmãre Metÿndjwÿnh kukwakam kabên jarê nhym me 'ã pi'õk no'õk ne. Djãm kabên jarênh djwÿnh ta ne amikabên man o Metÿndjwÿnh kabên ne arê?

Kati. Metĩndjwỳnh Karõ ta ne ngrẽk nhym kam kabẽn man Metĩndjwỳnh kabẽn kõt arẽ. Karõkõt kute arẽnhkam djãm gwaj baje pi'õkkam kabẽn jarẽnh kajgo ne tu kabẽn mar, tu mỳjja'ã kute kabẽn jarẽnhja mar? Kati. Gwaj ba baje tu mar kêt. Dja gwaj Karõ kumrẽx ma nhym arỳm gwaj bajamak bõ gwaj kam pi'õkkam kabẽn jarẽ. Ne kam arỳm kõt kuma.

2

Me ta kute amijo 'êx ne kute Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh.

Djuda 3

1 Nhym be, me bakukãmãre kwỳ ne me arỳm amijo 'êx ne memã kum,

—Metĩndjwỳnh kukwakam ne ba ar amã arẽ, anhỹro ba ne arỳm Metĩndjwỳnh kupa'ã memã mỳjja kwỳ'ã ujarẽnh ar ba. Ar akamdjwỳ dja me kwỳ ta amijo Metĩndjwỳnh mar mex ne ate kupa'ã ar amã mỳjja kwỳ'ã ujarẽnh ar ba. Dja me 'êx ne kraxkam ujarẽnh mexkumrẽx. Ne ujarẽho tẽ:n kam arỳm 'ênhõt kam kupa'ã ajarẽ:n kam arỳm me akwỳ noo akno. Ne arỳm Metĩndjwỳnh bê ar ajo akẽx. Dja me ajte Bẽnjadjwỳr djwỳnh'ã memã kum,

—Djãm mrãmri ne Jeju me axweo pãnhkumrẽx? Kati. Nãm me 'êx, anhỹro ba. Anhỹro ba:n arỳm me aêrbê tyn arỳm me biknor tokry djàkam akuno.

2 Me 'êxnhĩ ja ne me prõ prãm, mjên prãm ar ba. Dja

me krãptĩ me 'êxnhĩ man me kõt prõ prãm, mjên prãm ar ba. Nhym me kãtãm me omũn arỳm abenmã kum,

—Be, djãm me kute amim Jeju mar wãkam me mex got? Me axwe, anhỹro ba.

3 Me kute Metĩndjwỳnh'ã 'êxa dja me amim mỳjja rũho atom prãm ne Metĩndjwỳnh kupa'ã ar amã mỳjja kwỳ jarẽnh arỳm ar anoo akno. Ga, me kute memã nêkrẽx nhõr ne pãnh pi'õk kaprĩ jamỳnhja pumũ. Ar gadjwỳ dja me ar ajo õ nêkrẽx pyrãk ne ar anoo aknon arỳm ar abê pi'õk kaprĩ jamỳ. Djãm Metĩndjwỳnh ate krãn ar ban kute me mar kêt? Djã nãm õtdjwan me omũnh kêt? Kati. Dja me aêrbê mrãmri memã axwe pãnh jarẽnhkumrẽx nhym me arỳm me biknor tokry djàkam akuno.

4 Djãm me axwe kajgo? Djãm pãnh kêt? Kati. Metĩndjwỳnh kute memã axweo pãnhkumrẽx. Nhym kadjy mrãnh djwỳnhdjwỳ, djãm kute memã axweo pãnh kêt? Kati. Pãnh ne arỳm apa:rmã me biknor tokry djàkam me kumẽ. Ne kam akamãt kõ tykkam mebê ijê, mrãmri me kute kãxirãxo me 'ãprekam me kute mebê ijê tỳx pyrãk. Dja 'ãtũm nhym memã axwe pãnh jarẽnh nhõ akati arỳm bõx. Kute kam memã axwe pãnh jarẽnh kadjy Metĩndjwỳnh arỳm mebê ijê. Dja memã axwe pãnh jarẽ.

5 Me bakukãmãre Nõwe bu'ã me jadjwỳ, djãm me axwe kajgo? Kati. Me axwe

kajgo kêt. Pānh. Nôwe te kaj bê me kute katāt amijo ba'ã memã karõo ba nhym me axwe rã'ã ne. Memã 'ã karõo ba: nhym arým me'ã ngô tam ne me kunĩ nhimex ne. Nhym be, Nôwemẽ Ar kubê 7bit ne Metĩndjwýnh ngô tãmbê ar utà.

⁶ Krĩraxbê Xôtômamẽ Gomorakamdjwý djãm me axwe kajgo? Kati. Kajgo kêt. Pãnhkumrẽx. Arým ne Metĩndjwýnh memã axweo pãnh nhym me kunĩ arým xêr nhym arým mýjja prãbit nõ. Mýj kadjy? Bir, jakam me amakke kêt kunĩ kute mar ne kum Metĩndjwýnh pymamã. Ja kadjy ne ã memã axweo pãnho ane.

⁷ Ne kam me'õbê Rodjwý. Ro axwe kêt nhym Metĩndjwýnh arým utà. Xôtomakam ne me ari prõ, mjên kupa'ã kurẽ ban axweti ba. Nhym Ro axwe kêt ne arým mekam pijãm ne kaprĩre ne. ⁸ Ne me axwe kôt me omũn ne me maro ba. Ne kam me ô'ã akati kunĩkôt kadjwýnhbê tokry. Nhym kam Metĩndjwýnh arým Ro pytàn arým me axwe kunĩ ga.

⁹ Ga, Metĩndjwýnh kute Ro pytār mar mexkumrẽxja pumũ. Me kute Metĩndjwýnh mar ne kôt kute amijo badjwý ne Metĩndjwýnh kute me utār mar mexkumrẽx. Kute kaprĩbê me utār mar mexkumrẽx. Me axwedjwý Metĩndjwýnh kute mebê ijê mar. Mýj kadjy dja mebê ijê? Bir, dja ĩ memã axwe pãnh jarẽ. Kute memã axwe pãnh jarẽnh kadjy dja mebê ijê.

¹⁰ Me kute Metĩndjwýnh'ã 'êxja ne me kum amidjwýnhbito kĩnh prãm. Ne kam kum mýjja punu kĩnh. Me ja ne ba ar amã arẽnh 'ãno dja. Metĩndjwýnh dja mebê ijê. Me kum me rũnh kunĩ kurên kum me uma kêt. Me amakke kêt ne amijo àmra prãm ne tĩn prãm kêt ne tu me rũnh'ã kabẽn punu. Me kwý ne me te uma nhym me 'êxnĩja tu me'ã kabẽn punu. ¹¹ Nhym be, Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh umaro 'ityxo kute me 'êxnĩja jakrenh mex. Nãm me te 'ityx djãm me kute Metĩndjwýnhmã kum, "Me axwekumrẽx", anhýr mã? Kati.

¹² Nhym be, me 'êxnĩja ne me kute mry pyræk. Mýj kadjy ne mry ar ba? Bir, me kute par ne kute kur kadjy. Me kute Metĩndjwýnh'ã 'êxjadjwý. Mýj kadjy ne me ar ba? Bir, dja Metĩndjwýnh ĩ meo akno nhym me arým me biknor tokry djakam akuno. Me kute mry pyræk ne kute me mar kêt kam tu me'ã kabẽn punu.

¹³ Me 'êxnĩja ne me Metĩndjwýnh kabẽn kupa'ã memã arẽnho ba. Kam, dja Metĩndjwýnh memã axweo pãnh nhym me tokry:. Nãm me pijãm kêt ne a'uri axwe ban õ kwý krên kôt o ikõn kam ajbãn kurẽ ban kam we kĩnhkumrẽx. Be, me ja ne me ar amã amibẽn amijo amran arým ar aro'ã krĩn aku. Ar aro'ã akun ar amã 'êx ne ar anoo biknoro ba. Ga, me kà

mexkam mÿjja 'ôk, me ngrã 'ã arikkam punuja pumũ. Ar gadjwÿ ne me punuo ar apunu.

14 Nãm me mebê prõ nàr mjêno àkĩnh kadjy ari no prõt ne kum axwe prãm. Nhyim me kwÿ kute amim Jeju mar rerekre nhyim me arĩk memã 'êx ne me noo aknon arÿm amiwÿr meo akêx nhyim me mekôt axwe. Nãm me kute amim mÿjja rũho atom kadjy no mextire ne Xatanaj man kôt ar amijo ba. Me kute mrãmri ne me tãmdjwÿ kute ingêt kôt amijo ba pyrãk. Metĩndjwÿnh ne amrêbê: me'ã amim,

—Me wã dja ba me kanga nhyim me arÿm me biknor tokry djãkam akuno, ane.

15 Nãm me tu Metĩndjwÿnh nhõ pry kangakumrêx ne arÿm me bakukãmãre Barãoja kôt ar amijo ba. Bedjo kute Barão djirja kôt ar amijo ba. Me'õ ne Barãomã kum,

—Dja ga Metĩndjwÿnhbê mebê idjaer kurên kum, “Dja ga mebê idjaero ajkê”, ane. Ota, pãnh nêkrêx kumex. Nãm me ã Barãomã ane nhyim arÿm kum nêkrêx kĩnh ne me kabên kôt me'ÿr tẽ. 16 Me'ÿr tẽ: nhyim Metĩndjwÿnh arÿm õ mrymã me kabên jadjã nhyim mry arÿm Barãomã kabên ne. Bibãnh ne axwe ja nêje kum kabên nhyim arÿm Metĩndjwÿnhbê me kurê kêt ne.

17 Be, me kute Metĩndjwÿnh'ã 'êxja ne me kabên kajgo jarênh kumex. Ga, ngômkwatikam arÿm ngô

ngrãja pumũ. Me kum kôr ne 'ÿr bõx nhyim kam ngô kêt ne kre kajgo. Nhyim me arÿm kam kaprĩ:re. Ar gadjwÿ dja me 'êxnhĩ Metĩndjwÿnh kupa'ã ar amã mÿjja kwÿ jarê: gar aman arÿm akaprĩ:re. Ga, kakũm kôk djãbêr tÿxkam arĩk baja pumũ. Djãm Metĩndjwÿnh ne me 'êxnhõ ba? Kati. Mÿj kukràdjã punu kôt ne me ta arĩk ba. Kute kakũm arĩk ba pyrãk. Kam ne me mekam kaprĩre. Metĩndjwÿnh dja tu akamãt kô tykkam me rênhkumrêx nhyim me arek kam ar ba rã'ã: rã'ã ne. Arÿm ne me kadjy akamãt kô tyk dji.

18 Nãm me amijo 'êx ne amijo amran mã memã kum,

—Ba ne ba ikabên katãtkumrêx, anhÿro ba. Nhyim me kute amidjwÿnhõ kĩnh prãm arÿm mekôt axwe prãm. Nhyim me 'êxnhĩja me kute amidjwÿnhõ kĩnh'ã memã àpnênhõ ba. Ne memã kum,

—Ajrã. Amidjwÿnhõ kĩnhõ aba. Dja ga ikõn kam ajbãn akurê aban abixaêr tÿ:x ne arÿm akĩ:nhkumrêx, ane. Me ã memã anhÿro ba. Metĩndjwÿnh ajbir amiwÿr meo akêxo mõ nhyim me 'êxnhĩja arÿm memã 'êx nhyim me arÿm me maro ba. Ne kam arÿm Metĩndjwÿnh bê amijo akêx ne me 'êxnhĩ kôt amijo mõ.

19 Xatanaj kute me 'êxnhĩja pa 'amÿnh tÿx ne amipunu kôt ar meo ba. Nhyim kam me 'êx ne memã kum,

—Ikabēnkôt dja ga amidjwýnho kīnho aba. Djām aje amidjwýnho kīnh nhym Metīndjwýnh akam ngrykmā? Arkati. Dja ga amidjwýnho kīnh ne arým akīnhbit, ane. Me kute Metīndjwýnh'ā 'ēxja ne me ā memā anhýro ba. Ba ar amā arē gar ama. Ga, me kute me pa 'amýnh nhym me arým kum àpēnh kajgo ne kaprī baja pumū. Me kaprī ba:n te kute kubē amijo pōxmā. Me axwedjwý ne me axwe rā'ān te ta axwe kētmā. Me kute mrāmri ne me pa 'amýnh tỳx nhym me te kute amijo pōx prāmjeja pyrāk.

²⁰ Bir, godja me'ō jaxweja arým kute amim Bēnjadjwýr djwýnhbē Jeju Kritu marn 'ýr akēx, gwaj bapytār djwýnhja'ýr akēx ne me kum Metīndjwýnh kīnh kēt djápēnh punujabē amiptā. Ne kam akubyn me axwe'ýr akēx ne ajte mekôt axwe jabej, mrāmri akubyn mekôt axwekam arým axwe ra:x.

²¹ Be, katāt Metīndjwýnh kabēn kôt kute amijo baja ne me'ōja arým kute mar mex. Ne ren mar kēt ne ren kàjbē axwe. Nhym be, kati. Arým ne mar mex. Nām te mar mex ne arým kubē amijo akēx. Kam ne arým axwe ra:x ne. Metīndjwýnh me kute katāt amijo ba'ā kute memā karōkôt kabēnja ne arým mar mex ne arým kubē amijo akēx ne arým axwe ra:x ne.

²² Amrēbē: me bakukāmāre kabēn kôt ne me'ōja arým ā amijo akēxo ane. Me bakukāmāre memā kum,

“Ropre ne arým ō jaīn. Ne kam akubyn kukrē. Nhym me te angrō jamydjwý ku'ō nhym akubyn ngykam amirē.”

Nām me bakukāmāre ā me kute Metīndjwýnh markam kute kubē amijo akēx'ā ā memā ane.

3

Bēnjadjwýr djwýnh bōx dja nhō akati'ā ujarēnh.

¹⁻² Akmere, àpnhīre ar, imā ar ajabē. Amrēbē ne ba ar amā Bēnjadjwýr djwýnh akubyn bōxmā arē. Pi'ōkkam ba ar amā arē. Ne kam pi'ōk jakam ba ajte ar amā arē. Ar aje mar tỳx rā'ā kadjy. Ije ar amā arēnhkam ba akubyn ar ajo tēn me bakukāmāre kabēn'ýr ar ajo bōx. Me bakukāmāre kwý ne mebé Metīndjwýnh kukwakam kabēn jarēnh djwýnhkumrēx ne kukwakam memā kabēn jarē. Bēnjadjwýr djwýnh akubyn bōxmā arē ba ajte jakam ar amā arē. Bēnjadjwýr djwýnh, gwaj bapytār djwýnh ne ar ijano bar memā 'ā idjujarēnh ar iba. Dja gar ajte ar badjwý ar ima. Ar ije amrēbē Bēnjadjwýr djwýnh kukwakam ar amā katāt aje amijo aba'ā karōja dja gar ajte ama. Ar aje Bēnjadjwýr djwýnh akubyn bōxmā mar tỳx rā'ā kadjy ba 'ýr ar ajo bōx ne ajte ar amā arē. Ba ar amex man ā ar amā arēnho ane.

³ Dja Bēnjadjwýr djwýnh akubyn bōx 'ýr nhym me

arým gwaj bajaprÿ:. Ja kumrêx ba ar amã arê. Dja me mÿjja punubit'ã amim karôn kum axwe prã:m ar ban arým gwaj bajaprÿo ban⁴ gwaj bamã,

—Je tô nhÿnh? Djãm kute aminhõ akati jarênhja on bõxmã got? Adjãkamã mÿjja kunĩ kute aminhipêx kraxkõt kute amijo mör tämtã rä'ã. Me bakukãmãre kêt mÿrbê mÿjja tãm rä'ã. Djãm on õ akati bõxmã got? ane. Dja me ã gwaj bajaprÿo ane.

⁵ Djãm mrãmri ne we mÿjja kunĩ rä'ã nhym we Jeju akubyn bõx kêt mã? Kati. Ga, adjãkamã Metĩndjwÿnh kabên kõt kãjkwa katorja pumũ. Nhym kam ajte kabên kõt pyka ngõ kurũm katon ngõ kõt aminhipêx.

⁶ Nhym kam kabênkõt ajte ngõ pykao ajkamuw n o aknon prĩne o ajkê. Ja ne me kute mar prãm kêt kumrêx. Ne kam we mÿjja kunĩ rä'ã jarê. We Jeju akubyn bõx kêt jarê. Kati. Metĩndjwÿnh kabênkõt dja Jeju akubyn bõxkumrêx.

⁷ Nhym be, jakam Metĩndjwÿnh ta amikabênkõt amim kãjkwamê pyka'ã ma. Dja kabênkõt xêr. Metĩndjwÿnh dja ĩ memã axweo pãnh. Me kum Metĩndjwÿnh kĩnh kêtjamã axweo pãnh. Nhym kam me arým me biknor tokry djãkam akuno. Kamã, dja kãjkwamê pyka xêr.

⁸⁻⁹ Me kwÿ ne me amim,

—Bênjadjwÿr djwÿnh akubyn bõxmã amijarên kam

ate ari amikrão ba. Nãm me ã amim ane. Djãm mrãmri ne Bênjadjwÿr djwÿnh amikrão ba? Kati. Akmere, àpnhĩre ar, ba ar amã mÿjja jarê. Dja gar amim markumrêx. Dja kãjkwakam Bênjadjwÿr djwÿnh'ã akati pydjibit apêx. 'Ã akati pydji apêx ja ne kute gwaj bajã amex krãptĩ: arým apêx pyrãk. Ba ajte ar amã arê. Dja gwaj bajã amex krãptĩ:o kute 1.000 pyrãk apêx. Gwaj bajã amex krãptĩ ja ne kute Bênjadjwÿr djwÿnh'ã akati pydjibit apêx pyrãk. Bênjadjwÿr djwÿnh ne kute amikrão ba kêt. Kabên pydji ne arê. Amikabên kõt dja bõxkumrêx. Mÿkam ne amrêbê bõx kêt? Bir, nãm ngyrk tôn amiwÿr me amãr 'iry n amim,

—Djãm me'õ biknor ba kam ikĩnh mã? Kati. Me kunĩ amikam kaprĩren wãnh amijaxwemã irern kute iwÿr amijo akêxkambit dja ba ikĩnhkumrêx. Nãm ã amim anen amiwÿr me amãr 'iry. Kam ne amrêbê bõx kêt. Nhym be, dja mrãmri akubyn bõxkumrêx.

¹⁰ Dja te amiwÿr me amãr 'iry n arým gwaj bajaêrbê bõxkumrêx. Bênjadjwÿr djwÿnh bõx djã nhõ akati dja me'ÿr bõx kute mrãmri ne akamãtkam me àkĩnhĩ me aêrbê bõx pyrãk. Dja me'ÿr bõx nhym kãjkwakam mÿjja arým kêt ne, kãjkwakam mÿjja kunĩ: kêt ne. Dja mÿjja rãrãk tÿ:x ne arým kãjkwa nhĩ'ãm tẽn akuno. Pykadjwÿ dja arým xêr. Pykakam me kute mÿjja nhipêxdjwÿ dja xêr.

Mÿjjao pyka kute aminhipêx djãdjwÿ dja kunĩ xêr. Dja kuwy kangro tÿ:x nhym arÿm mÿjja kunĩ: xêr nhym arÿm kêt ne.

¹¹ Ga, mÿjja kunĩ kêt mãja ma. Ar aje ja markam mÿj dja gar on jakam amijon? Bir, dja gar on Metĩndjwÿnh kabên man kôt ar amijo aban amex-tiren ajaxwe kêt. Kwãrĩk wãnh me kum Metĩndjwÿnh kĩnh kêtja kukràdjã kôt amijo aba kêt. ¹² Dja gar amiwÿr kam aman mã amim,

—Gê Metĩndjwÿnh nhõ akati on bõx, ane. Metĩndjwÿnh nhõ akatikam dja kãjkwa pòk tÿx ne arÿm xêr. Nhym mÿjjao kãjkwa nhipêxadjwÿ dja arÿm kunĩ ôr, kangro tÿ:x ne arÿm ôr.

¹³ Nhym be, gwaj ba mÿj ne gwaj amiwÿr kam ama? Bir, gwaj amiwÿr kãjkwa nykam ama. Gwaj amiwÿr pyka nykam ama. Metĩndjwÿnh kute gwaj bamã kabên pydjĩn arênhja gwaj kam ama. Pyka arÿm nykam djãm kam me axwe'õ ar ba? Arkati. Me axwe kêtbit dja me kam ar ba.

¹⁴ Mÿkam ne ba ar amã ja jarê? Bir, dja bõx gar ajaxwe kêt nhym arÿm ar apumũ. Ar ajaxwe kêt kôt ar apumũ gar arÿm adjumar mex. Nãr, dja bõx gar ajaxwe nhym arÿm ar apumũ. Ar ajaxwe kôt ar apumũ gar arÿm adjumar punu. Kam dja gar ajaxwe kêt kadjy amijãno dja. Nhym bõx gar prĩne kum amex kute mrãmri ne kubêkã'ã ngrã kêt kumrêx prĩne memã mex pyràk.

¹⁵ Kam, kwãrĩk wãnh me kôt amim,

—Bênjadjwÿr djwÿnh akubyn bõxmã amijarên ate amikràõ ba, anhÿr kêt. Dja gar amim,

—Bênjadjwÿr djwÿnh kute me utàr prã:m. Kam ne ngryk tòn amiwÿr me amãr 'iry. Kam ne bõx kêt rã'ã, ane. Dja gar ã amim ane.

Nãm ã gwaj bakamy Paurdjwÿ ar amã ane. Metĩndjwÿnh kute kum amak bõnhkôt ar amã ane. Kute pi'òk no'òkkôt ã ar amã ane. ¹⁶ Õ pi'òk kunĩkôt ne mÿjja ja'ã memã pi'òk no'òk ne. Kam kabên kwÿ ne me kute marbê mebê tÿxi. Nhym kam me kwÿ amak mex kêtja kute amim Metĩndjwÿnh mar kêt kam memã kupa'ã arên prĩne o ajkê. Ne kam Paur kabên kupa'ã ta memã amikabên jarê. Nãm me ã Metĩndjwÿnh kabên'ã pi'òk no'òkja kunĩ jarênho ane. Nãm me kupa'ã arên arÿm prĩne o ajkên Metĩndjwÿnh kabên kupa'ã ta memã amikabên jarê. Dja me kupa'ã arênho ba:n arÿm me biknor tokry djãkam akuno.

¹⁷ Kam, akmere, àpnhĩre ar, ar aje arÿm ikabên ja markam amijã ano tÿx. Nok ga ren ar me axwe kôt ar amijo aban ren me kôt ajaxwe. Metĩndjwÿnh kupa'ã ne me amijo ba. Ar ga ne gar tu amim Metĩndjwÿnh kabên markumrêx. Nok ga ren ar me kabên man ren kupa'ã amijo aba. ¹⁸ Dja gar Bênjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu mexo amex tẽ. Kubê

ne gwaj bapytàr djwýnh.
Dja gar mexo amex tẽn
amũ o amikamẽn arým
amexkumrẽx. Ne mar mexo
tẽn amũ o amikamẽn arým
mar rax ne. Gê me jakam
kum rax jarẽn kum rax jarẽn
rã'ã: rã'ã ne. Tãm ne ja.

Djuão kute memã pi'ôk kumrêx no'ôk ne ja.

Jejukôt ba djwýnhbê Djuão ne me kute Jeju marmã pi'ôk no'ôk ne. Arým kubêngê:tte ne arkum pi'ôk no'ôk ne kum ar abên kam kum,

—Ikra ar, akmere ar, àpnhîre ar, Metîndjwýnh ne amijo ï ne me bawýr ruw. Kubê ne Jeju. Arým gwaj baje Jeju markam Bãmdjwý ma. Metîndjwýnh kumrêx ne kum gwaj bajabê gwaj kam amipãnh bamã abê ne kam bamã kradjwý jabê, baje abeno bakamykam bamã aben jabê ne kam Metîndjwýnh kabên kôt ar amijo baba, bamã abêkam. NhyM Metîndjwýnh arým Jeju kôt gwaj bajaxwe kunï maro akno. Kam dja gwaj kum amijarê nhyM arým gwaj bamar krãta. Nãm ã Djuão kute arkum 'ã karôo ane.

Kabên kute mýjja kunïmã tîn jangjênhja'ã ujarênh.

Dju k 5.11; Ap 1.18

¹ Be, amrêbê ne me'ô nhidjibê Kabên, kute mýjja kunïmã tîn jangjênhja, mýjja kunï kêttri Kabênja. Kabênja ar imã kabên jarê bar kabênkôt kuman inoo omũ. Ne arým prîne omũnh mex ne ar inhikrao kupê. Tãm ne bar memã 'ã idjujarênh ar iba. ² Tãmja, kute mýjja kunïmã tîn jangjênhja ne pykakam bôx ne amijo amirît bar arým

omũn kam 'ã ar amã amijarê. Metîndjwýnhkôt me tîn rã'ã: rã'ã kadjy ne me'ôja kute memã tîn jangjênh. Ja ne bar ar amã arê. Ta ne me Babãm djwýnhmê ro'ã ar ban kam arým pykakam ar imã amijo amirît. ³ Bar ije omũnh ne mar kôt ar amã arê. Gwaj ba baje abeno banhôbikwa kadjy ar amã arê. Gwaj baje abeno banhôbikwakam mrãmri ne baje me Babãm djwýnhmê Kra Jeju Kritu aro banhôbikwa. ⁴ Mýj kadjy ne ba ja'ã ar amã pi'ôk no'ôk ne? Bir, dja gar omũn aman arým mrãmri akînhô akînhkumrêx. Ja kadjy ne ba 'ã ar amã pi'ôk no'ôk ne.

Me kute katât amijo ba.

Dju r 8.12; Ep 5.8; Tex k 5.5

⁵ Ga, akamât kô tykkam me kute mýjja pumũnh kêt ne mrãnh punuja pumũ. NhyM me memã pry kurwý nhyM me arým irãkam katât ba. Me axwedjwý ne me mrãnh punu nhyM me arým memã Metîndjwýnh kabên jarê. NhyM kam me arým amim kuman kabênkôt katât amijo ba kute mrãmri ne me irãkam katât baja pyrãk. Metîndjwýnhdjwý djãm mrãnh punun axwe? Arkati. Katât amijo ban axwe kêt kumrêx. Tãm ne Metîndjwýnh ar imã arê bar arým kuman arým ar amã arê.

⁶ Gwaj badjwý godja gwaj memã kum, “Metîndjwýnh ne ijo ôbikwan ijo ba”, ane. Ne atekam akamât kô tykkam bamrãnh punumãn prãbê amim Metîndjwýnh kabên

mar kêt ne bamrânh punun bajaxwe. Djâm kam mrâmri bakabênkumrêx? Kati. Nã gwãm amijo bajêx ne katàt bakabên kêtikumrêx. Metîndjwýnh kute gwaj bajo ôbikwa kêt ne kute gwaj bajo ba kêt.

⁷ Metîndjwýnh ne katàt ar amijo ban axwe kêtikumrêx. Nãm kute mrâmri ne me irâkam katàt ba pyrâk. Dja gwaj kudjwa kabên kôt katàt amijo baban bamã bajaxwe prãm kêt ne kam arým mrâmri bajêx kêt. Nhyam kam Metîndjwýnh mrâmri gwaj bajo ôbikwakumrêx ne kute gwaj bajo bakumrêx. Ne kam arým prîne gwaj bajo mex. Kra Jeju Kritu kamrôkôt gwaj bajo mex.* Kute mrâmri ne me kute mýjja punu pônhyam arým prîne mex pyrâk. Dja ã gwaj bajo mexo ane.

Me kute amijaxwe kôt Metîndjwýnhmã amijarênh.

⁸ Godja gwaj baje amim, —Djâm ijaxwe? Kati. Ijaxwe kêtikumrêx, anhýr jabej, ne kam arík amim bajêx ne bakabên katàt kêtikumrêx. ⁹ Nãr godja gwaj tu bajaxwe kôt kum amijarênhym Metîndjwýnh arým gwaj bajaxwe maro aknon gwaj bakam ngryk kêt ne prîne gwaj bajo mex. Mrâmri ne kabên kajgo kêt ne katàt kute amijo bakumrêx. Kam dja prîne gwaj bajo mex gwaj arým kum bajaxwe kêt. ¹⁰ Djâm gwaj ba ne gwaj bajaxwe kêt? Kati.

Metîndjwýnh ne arým memã kum, “Me kunĩ kupãnhã axwe”, ane. Kam, godja gwaj baje memã kum, “Kati, ijaxwe'ô kêt”, anhýr jabej ne arým Metîndjwýnh kute me'ô 'êxnhĩ pyrâk. Ne arým baje amim, “Metîndjwýnh 'êxnhĩ”, anhýr pyrâk. Ne kam baje Metîndjwýnh kabên mar kêtikumrêx.

2

Me nêje Metîndjwýnhmã kabên djwýnh'ã ujarênh.

Xim k 2.5; Idja 4.14, 9.11

¹ Akmere, àpnhĩre ar, mýkam ne ba ar amã ikabên ja'ã pi'ók no'ók ne? Bir, ar ajaxwe kêt kadjy. Godja gwaj bajô arým bajaxwe jabej. Mýj dja gwaj amim arên kuma? Bir, dja gwaj amim,

—Kàkwakam ne me'ô dja. Jeju Kritu ne dja. Axwe kêtikumrêx. Ta dja inêje Metîndjwýnhmã kabêno dja. Ta dja inêje kum kabên nhyam arým ijaxwe maro aknon ikam ngryk kêt, ane. Dja gwaj ã bajô bajaxwe jabej amim ane. ² Jejubê ne gwaj bakam ngryko apêx djwýnh. Metîndjwýnh ne gwaj bajaxwekam ngryk nhyam Jeju kute gwaj bajaxweo pãnh kadjy arým ty. Ne kam tyk jakam arým gwaj bajaxweo pãnh nhyam kam arým gwaj bakam ngryk kêt. Djâm gwaj bajbit? Kati. Me kunĩ. Apýnh pykakam me ba djãri me kunĩ

* 1:7 Dja jãm gwaj bajaxwe man jãm bajaxwe pãnh kamrô prôtja man kam prîne gwaj bajo mex.

jaxwe nhym Jejubê mekam ngyrko apêx djwýnh.

³ Djãm mrãmri ne gwaj baje amim Jeju markumrêx? Mýj dja gwaj ja mar on? Bir, dja gwaj me kute katàt amijo ba'ã kute memã karökôt kabênja markumrêx ne kôt ar amijo baba. Ne kam arým amim,

—Be ga, ije kabên markumrêx ne kôt amijo ibaja pumũ. Mrãmri ije amim Jeju markumrêx, ane. Gwaj kam arým ja ma. Gwaj baje amim Jeju markumrêxja ma.

⁴ Jeju ne me kute katàt amijo ba'ã memã karõn memã arê. Godja gwaj kabên mar kêt ne kôt amijo baba kêt jabej ne memã kum, “Ba ije amim Jeju mar”, anhÿr jabej. Ne kam bajêx ne bakabên katàt kêt.

⁵ Nâr, godja gwaj kabên man kôt amijo baba jabej arým mrãmri bamã Metïndjwýnh jabêkumrêx. Ne bamã abêo amũ amikamênho mõn kam arým amim,

—Mrãmri ne Metïndjwýnh kute amikôt ijo bakumrêx. Ga, imã abêkumrêxja pumũ, ane. Gwaj kam arým ja markumrêx. Metïndjwýnh kute amikôt gwaj bajo baja markumrêx. ⁶ Me kute,

—Ba ne ba ije Jeju 'amýnh tÿx ne 'ã idjukanga kêt, anhÿrja ren katàt amijo ba kute ta katàt amijo ba pyræk.

Me kum kamy jabêmã.

Dju r 13.34, 15.12; Dju k 3.14

⁷ Akmere, àpnhÿre ar, imã ar ajabê. Ije ar amã katàt aje amijo aba'ã karökam djã ne ba me kabên ny'õ jarê? Kati.

Me kabên tùm ne ba arê. Ar aje Jeju kôt amijo abikamênh krax djakam me kute ar amã kabên jarênh ja ne ba ar amã arê. ⁸ Ne kam ajte pi'ók jakam katàt aje amijo aba'ã ar amã karõ. Kute mrãmri ne ikabên ny pyræk ne ba ar amã arê. Jeju kumrêx kute kabên ja mar tÿx ne kôt ar amijo ba. Gar arým kudjwa kôt ar amijo aba. Nhym kam kabên ar amã kute mrãmri ne ny pyræk. Gar kôt ar amijo aba nhym kam me arým Jeju mex man ar gadjwý ar amex ma. Ne kam ar ajã amim, “Mrãmri ne ar kabênkumrêx”, ane. Mýkam? Bir, gar arým me kukràdjã punu kanga. Me kukràdjã punu kute akamàt kô tyk pyræk arým kanga. Ne kam arým Metïndjwýnh kukràdjã ny ma. Kukràdjã ny kôt gar katàt ar amijo aba kute mrãmri ne irækam me katàt baja pyræk. Nhym kam me arým ar ama.

⁹ Dja me'õ memã kum,

—Ba ne ba Metïndjwýnh kabênkôt katàt ar amijo iba kute mrãmri ne me irækam katàt baja pyræk, ane. Ne atekam kum kamy kurê. Gwaj baje Jeju kabênkôt o bakamyja kurê. Djãm mrãmri ne katàt kute amijo bakumrêx? Kati. Axwen kute amijo ba punu rã'ã kute mrãmri ne me akamàt kô tykkam ba punu pyræk.

¹⁰ Nhym be, me'õ kum kamy jabêja ne mrãmri Metïndjwýnh kabênkôt katàt kute amijo bakumrêx. Katàt kute amijo ba kute mrãmri

ne me irākam katāt ba nhym mỳjja'õ kute me par tok kêt pyrāk.

¹¹ Nhym be, me kum kamy kurêja ne arỳm amim 'êx ne aminoo aknon kute katāt kute amijo baja mar kêt kumrêx. Kute mrāmri ne me'õ akamāt kô tykkam no biknor ne kute amipry mar kêt pyrāk. Mỳkam ne kute katāt kute amijo baja mar kêt? Bir ga, me akamāt kô tykkam baja te rĩtmāja pumũ. Nhym nokam akamāt kô tykbit. Me kum kamy kurêdjwỳ ne me amakkre kêt ne kam kute katāt kute amijo baja mar kêt.

¹² Ar aprĩre, akmere, àpnhĩre ar, mỳkam ne ba ã ar amã ikabên jarênho ane? Bir, gar ajaxwe nhym Jeju arỳm ar ajaxwe pãnh ty. Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm Jeju man arỳm ar ajaxwe maro aknon ar akam ngryk kêt ne. Kam ne ba pi'òkkam ã ar amã arênho ane.

¹³ Ar akra krãptĩ, ar amã ne ba pi'òk no'òkkam ikabên jarê. Mỳkam? Bir, Kritu ne mỳjja kunĩ kêtri ar ba. Ar aje Kritu markam ne ba ar amã ikabên jarê.

Ar ajabatàn nymã ne ba pi'òk no'òkkam ikabên jarê. Mỳkam? Bir, Xatanaj ar ajaxwemã te kute amiwỳr ar ajo akêxmã gar arỳm mar kêt ne arỳm o apa. Kam ne ba ar amã arê.

Ar aprĩre, ar amã ne ba pi'òk no'òkkam ikabên jarê. Mỳkam? Bir, ar aje me Babãm djwỳnh markam ne ba ar amã arê.

¹⁴ Ar akra krãptĩ, ba ne ba pi'òk no'òkkam ar amã ikabên jarê. Mỳkam? Bir, Kritu mỳjja kunĩ kêtri ar baja ar aje markam ne ba ar amã arê.

Ar ajabatàn ny, ba ne ba pi'òk no'òkkam ar amã ikabên jarê. Mỳkam? Bir, Xatanaj ar ajaxwemã te kute amiwỳr ar ajo akêxmã gar arỳm kubê atỳx ne Metĩndjwỳnh kabên mar tỳx ne 'amỳnh tỳx. Ne kam 'ã adjukanga kêt ne arỳm Xatanajo apa. Kam ne ba ar amã ikabên jarê.

Me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja kukràdjà punu'ã ujarênh.

¹⁵ Me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja kukràdjà punu, me õ mỳjja punudjwỳ, kwãrik wãnh ar amã kĩnh kêt. Me kum me kukràdjà punu kĩnhja kum Metĩndjwỳnh jabê kêt kumrêx. ¹⁶ Mỳkam ne me kum abê kêt? Bir, djãm me Babãm djwỳnh kute memã kukràdjà punu jarênh? Kati. Me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja ne me kute memã kukràdjà punu jarênh. Me axwe kadjy ne me kute memã arênh ne memã kum,

—Dja ga amidjwỳnhbito kĩnh, anhỳro ba. Me axwe kadjy ne me ajte memã kum,

—Dja ga amim mýjja pumũnh týx, anhýro ba. Me axwe kadjy ne me ajte memã kum,

—Dja ga amibên amijo adjãmra, anhýro ba. Me kukràdjã punu ja ne me kum Metĩndjwýnh kĩnh kêtja memã arênho ba.

¹⁷ Dja me kum Metĩndjwýnh kĩnh kêt kukràdjã punuja ĩ apêx ne me kum mýjja punu kĩnhdjwý ĩ apêx. Nhy m be, me kute Metĩndjwýnh kabên mar ne kôt kute amijo ba rã'ãja ne me Metĩndjwýnh kôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Kam kwãrĩk wãnh ar amã me kukràdjã punu kĩnh kêt.

Kritu kurê djwýnh'ã ujarênh.

¹⁸ Be, arým ijabatàn h mexkam ba ar amã ikabên jarê. Dja gar amim ikabênja ma. Arým akati bôx 'ýr. Arým mýjja kunĩ kute pykakôt amingràn h nhy m me kunĩ kute aminhinomã amimên h 'ýr. Dja akati bôx nhy m Kritu kurê djwýnh rax arým amirĩt gwaj arým omũ. Kritu kurê djwýnh rax ja ne me arým ar amã 'ã ajarê. Nhy m kute amirĩt kukãm arým ajbir jakam kurê djwýnh kumex ne amirĩt ne. Kumex amirĩt nhy m me arým gwaj bamã me arê gwaj kam kôt amim,

—Mrãmri arým gwaj bawýr õ akati bôx 'ýr. Ga, kukãm kurê djwýnh kumex arým amirĩtja pumũ, ane. Gwaj kam arým ja markumrêx. Ne amiwýr akatija markumrêx. Ne amiwýr me kunĩ kute

aminhinomã amimên h nhõ akatija markumrêx.

¹⁹ Amrêbê ne Kritu kurê djwýnhja gwaj baje amim Jeju marjamê ro'ã krĩ. Nhy m be, arým ne me Kritu bê amijo akêx ne ate ar ban gwaj baro'ã krĩ kanga. Gwaj kam arým memã bakaton abenmã kum,

—Be, Kritu kurê djwýnh ne wã, ane. Gwaj baro'ã me krĩkam djãm mrãmri me kute gwaj bakôt amim Jeju markumrêx? Kati. Me ren markumrêx ne ren Jeju bê amijo akêx kêt ne ren kator kêt. Nhy m be, kati. Me kute Jeju mar kêt'ã kute amijo amirĩt kadjy ne me arým kato.

²⁰ Be, Kritu kurê djwýnh dja ar amã 'êx ba. Dja me te ar amã 'êx gar me mar prãm kêt kumrêx. Mýkam ne ar aje me mar kêt? Bir, Kritu mextire ne axwe kêt kumrêx ne arým ar amã Karõ jano nhy m arým ar ajo ba. Kute ar ajo bakam ar aje me kabên katàt kunĩ mar ne aje Kritu kurê djwýnhja mar prãm kêt.

²¹ Djãm ar aje me kabên katàt mar kêt kam ne ba ar amã pi'ók ja no'ók ne? Kati. Ar aje me kabên katàt markam ne ba ar amã no'ók ne. Be, me kute memã 'êx bakam ne me kute me kabên katàtkôt arên h kêt kumrêx. Ja ne gar arým aje mar.

²² Nhy m mýj me'õ ne 'êxn hĩ kumrêx? Bir, me 'êxn hĩ ne me memã kum,

—Djãm Jeju'ã ne Metĩndjwýnh kute me banhõ Bẽnjadjwýrbê kumkati mên h got? Djãm Jejubê Kritu got? Kati. Atemã.

Nãm me ã memã anhÿro ba. Me ja ne me 'êxnhĩkumrêx. Me kute Bãm japrÿn Kra japrÿ. Me ja ne me kubê Kritu kurê djwÿnhkumrêx. ²³ Me kute Kra mar kêtja ne me kute Bãm mar kêtikumrêx. Me kute tu amim Kra markumrêxja ne me kute tu amim Bãmdjwÿ markumrêx.

²⁴ Me kute amrêbê ar amã kukràdjà jarênh dja gar 'amÿnh tÿx ne tu amim markumrêx ne 'ã adjukanga kêt. Ar aje Jejukôt amijo abikamênh krax djakam me kute ar amã kukràdjà jarênhja dja gar 'ã adjukanga kêt. Godja gar 'ã adjukanga kêt jabej ne kam Kramê Bãmdjwÿ 'ã adjukanga kêt. ²⁵ Nhym kam Bãm gwaj bamã,

—Dja gar ikôt atÿn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne, ane. Mrãmri ne gwaj bamã ja jarênhkumrêx. Kabên pydjìn arê.

²⁶ Be, Kritu kurê djwÿnh kute Metÿndjwÿnhbê gwaj bajo akêx prãm. Mekôt bajaxwemã kubê gwaj bajo akêx prãm. Me'ã ne ba ije ar amã pi'òk no'òkja. ²⁷ Dja me te: kute ar ajo akêxmã ar ajo ane. Mÿkam? Bir, Metÿndjwÿnh kute ar amã Karõ janor nhym kute ar ajamÿnh tÿx ne ar ajo bakam. Karõ kute ar ajo bakam djãm atemã me'õ kute ar amã, “Ota, me'õ 'êxnhĩ”, anhÿrmã? Kati. Karõja ta dja ar amã me 'êxnhĩ jarê. Ta ne kute ar amã mÿjja kunĩ, me kukràdjà kunĩ jarênh ne katàt kute ar amã arênhkumrêx. 'Êxnhĩ kêtikumrêx. Amrêbê kute

ar amã kukràdjà jarênh kôt dja gar mã Kritu 'amÿnh tÿxkumrêx ne tu amim markumrêx ne 'ã adjukanga kêt. Nhym kam me te: ar amã 'êx ne kute ar ajo akêxmã.

Metÿndjwÿnh kra ar'ã ujarênh.

²⁸ Be, arÿm ijabatành mexkam ne ba ar amã ikabên jarê. Dja gar amim ikabênja ma. Dja gar amim Kritu 'amÿnh tÿx ne 'ã adjukanga kêt. Gwaj amim 'amÿnh tÿx ne 'ã badjukanga kêt nhym arÿm gwaj bamã amijo amirÿt. Gwaj bamã amijo amirÿt gwaj kam arÿm bamã uma kêt ne bapijàm kêt ne dja.

²⁹ Gar arÿm aje Jeju katàt kute amijo baja mar. Me katàt kute amijo baja kunĩdjwÿ Metÿndjwÿnh arÿm meo kra nhym me umar djà ny. Jadjwÿ gar arÿm aje mar.

3

¹ Me Babãm djwÿnh ta ne arÿm gwaj bamã, “Ikra ar”, ane. Djãm kam kum gwaj bajabê ngri? Kum gwaj bajabê:kumrêx. Nhym be, gwaj babê Metÿndjwÿnh krakam me kute gwaj bamar kêt. Me kum Metÿndjwÿnh kÿnh kêtja kute gwaj bamar kêt. Mÿkam? Bir, me kute Jeju mar kêt kam ne me kute gwaj bamar kêt. ² Akmere, àpnhÿre ar, jakam gwaj babê Metÿndjwÿnh krakumrêx. Ne kam mÿj dja gwaj ï bakute? Kon. Kraxje kute gwaj bamã o amirÿt kêt rã'ã gwaj baje

mar kêt rã'ã. Nhyim be, Jeju dja ã gwaj bamã amijo amirît gwaj arým prïne mexkôt omũ. Nhyim kam ta amikôt gwaj badjwý gwaj bajo mex gwaj arým baje Jeju pyræk. Ja ne gwaj baje markumrêx ne amim,

—Nà. Dja ijo mex ba arým ije Jeju pyræk, ane. ³ Gwaj bawýr Jeju bôxkam amakbé bamã bamex prã:m. Gwaj bamã bamex kute ta mex pyræk prã:m. Ne kam kam amak djêje amijo mexo tẽ.

⁴ Nhyim be, me axwe ne me Metĩndjwýnh kukràdjà mar kêt ne kam amikrà ar o ba. Metĩndjwýnh te memã kum, “Kwãrĩk wãnh ajaxwe kêt”, ane nhyim me arým kam amikrà ar o ban tu axwe. ⁵ Mýj kadjy ne Kritu ruw ne nã kurũm katon ar ba? Bir, kute gwaj bamã bajaxweo apêx kadjy ne katon ar ba. Ja ne gar arým aje markumrêx ne amim,

—Kute imã ijaxweo apêx kadjy ne Jeju katon ar ba, ane. Djãm ta axwe'õ? Arkati. ⁶ Me kute amim Jeju mar tỳxo ban 'ã ukanga kêtja ne me mã kum axwe prãm kêt. Nhyim be, me mã kum axwe prãm kute amim Jeju mar kêt.

⁷ Akmere, àpnhĩre ar, me kute me axwe'ã 'êx ne ar amã, “Me axwe kêt”, anhyrkam kwãrĩk wãnh gê me'õ o ar anoo biknor kêt. Djãm me axwe mex? Kati. Me katàt kute amijo babit ne me mex. Jeju kôt me mex.

⁸ Nhyim be, me kute arek axweo ba prãmja ne Xatanaj meo ba. Mýkam? Bir, Xatanaj adjàkamã axwe krax ne kute arek axweo ba prãm. Kam ne arým me kute arek axweo ba prãmja Xatanaj kute meo ba. Metĩndjwýnh Kra kute Xatanajo àpanh kadjy ne kato. Dja o apa nhyim arým meo ba kêt nhyim me arým axwe kêt. Ja kadjy ne nã kurũm katon ar ba. ⁹ Metĩndjwýnh kute meo krakam ne me arým umar djà ny. Kam ne me arek kute axweo ba prãm kêt. Metĩndjwýnh Karõ* kute mýjja 'y pyræk ne memã wadjàn me kadjwýnhbê nhỹ, me axwebê àptàro nhỹ. Kam ne me te kute arek axweo bamã. Metĩndjwýnh kute meo krakam ne me te arek axweo bamã.

¹⁰ Mýj xêbê ne Metĩndjwýnh kra ar? Bir, Metĩndjwýnh kra ne me kum axwe prãm kêt ne kum kamy jabê. Kum gwaj baje Jeju kabênkôt o bakamyja jabê. Kum kamy jabê gwaj arým kôt memã bakaton me omũ. Me jabê ne Metĩndjwýnh kra ar. Ja ne gwaj omũ. Mýj xêjabê ne Xatanaj kra ar? Bir, Xatanaj kra ne me kum axwe prãm ne kum gwaj bakamy jabê kêt gwaj kam arým kôt memã bakaton me omũ. Me jabê ne Xatanaj kra ar.

Me kum aben jabê'ã kute memã karõ.

* **3:9** Metĩndjwýnh Karõ ne kabêno memã amak bô nhyim me umar djà nyn arým kum axwe prãm kêt. Dja ga 'ã Ped k 1.23, Xij 1.18, Mat 13.3-23, Dju r 1.13, 3.5 jarên ama.

11 Ba ar amã arê gar ama. Metîndjwýnh ne memã kum,
 —Dja ga me amã aben jabê, ane. Ja ne gar aje amim Jeju marmo kraxkam aje mar ne mar rã'ã. 12 Be, me bakukãmãre Kaĩ ne arým kamy bĩ. Kwãrik wãnh gar Kaĩ kôt ã amijo anhÿr kêt. Xatanaj ne Kaõo ba nhym arým kamy bĩ. Mÿkam ne kamy bĩ? Bir, ta àpênh jaxwe prãmkom nhym kamy katàt kute amijo ba prãmkom.

13 Bir, akmere, àphĩre ar, godja me kum Metîndjwýnh kĩnh kêtja kum ar akurê jabej. Kwãrik wãnh ar amim,

—Je tô mÿkam ne me ã ijo ane? anhÿr kêt.

14 Amrêbê gwaj bajaxwekam ne gwaj me biknor tokry djàkam bamõrmã. Djãm jakam kam gwaj bamõrmã? Kati. Jakam ne gwaj arým Metîndjwýnhkôt batĩn ne ar baba rã'ã: rã'ã ne. Mÿjkôt dja gwaj ja markumrêx, ne amim,

—Mrãmri ne arým Metîndjwýnhkôt itĩn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne, ane. Bir, gwaj arým mrãmri bamã bakamy jabêkumrêxkôt. Dja gwaj bamã bakamy jabêkumrêx ne arým amim,

—Mrãmri dja ba arým Metîndjwýnhkôt itĩn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne. Ga, arým imã ikamy jabêkumrêxja pumũ, ane. Gwaj kam arým ja markumrêx. Ne kam kôt batĩn ne ar baba rã'ã: rã'ãja markumrêx. Nhym be, me kum kamy jabê kêtja ne me me biknor tokry djàkam

mõrmã rã'ã. 15 Me kum kamy kurê kunĩ ne me kute me par djwýnh pyræk. Ne kam me par djwýnh dja Metîndjwýnhkôt tĩn ne ar ba kêt. Ja ne gar arým aje mar.

16 Nhym be, Jeju mrãmri kum gwaj bajabêkumrêxkam arým gwaj bapãnh ty. Gwaj ren bamã aben jabê kute Jeju kum gwaj bajabê ne gwaj bapãnh tyk pyræk. Nhym me ren arým kute gwaj bakamy'õnh bĩnmã. Gwaj ren bamã bakamy jabêkumrêxkam ren arým memã kum,

—Ba dja ga me ibĩ gê ikamy tĩn ne, ane. Gwaj ren bamã abêkumrêxkam gwaj ren ã memã ane. 17 Nhym be, me'õ nhõ mÿjja nhym kamy nhõ mÿjja kêt. Nhym arým omũ. Omũnho nhÿ:n kam arým amim,

—Je, djãm ije amikutã kum inhõ mÿjja kwÿ nhõrmã? Kati. Dja ba kum õr kêt, ane. Djãm tãmwã ne Metîndjwýnh kôt kum kamy jabê got? Kati.

18 Be, arým ijabatãnh mexkam ne ba ar amã ikabên jarê. Dja gar amim ikabên ma. Kwãrik wãnh gwaj bajajkwa kajgokambit memã, “Imã me abêkumrêx”, anhÿr kêt. Gwaj bakabên kwÿ kajgokumrêx. Ate dja gwaj bamã aben jabêkumrêx ne abenmã mÿjja ngãn abenmã apê. 19 Dja gwaj bamã me abêkumrêx ne kam arým markumrêx. Metîndjwýnh arým kute gwaj bajo aminhõkumrêx markumrêx. Ne kam arým amim,

—Mrãmri ne Metĩndjwýnh arým ijo aminhökumrêx, ane. Ne kam ja markumrêx ne ate bakrãn badjumar mex ne ar baba.

²⁰ Nhym be, godja gwaj banhökre kadjwýnhbê amiman amim,

—Djãm mrãmri Metĩndjwýnh kabên kôt imã me abêkumrêx? Kati. Imã me abê rerekre, ane. Gwaj amiman arým badjumar punu. Ne kam ajte amim,

—Metĩndjwýnh ne kute mýjja kunĩ mar ne kute inhökre kadjwýnhbê ikabên mar mexkumrêx. Ta dja imã týtjã, ba arým imã me abêkumrêx, ane. Dja gwaj ã Metĩndjwýnh'ã amim anen arým amikam badjumar punu kêt ne.

²¹ Nãr atekam baje banhökre kadjwýnhbê amim bakabên markam amim,

—Kati. Metĩndjwýnh kabênkôt imã me abêkumrêx, anhýr jabej ne arým bamã Metĩndjwýnh puma kêt. ²² Ne kam tu kute gwaj bamã mýjja nhipêxo kum a'uw nhym arým gwaj bamã ipêx. Mýkam? Bir, gwaj baje kabên mar ne kôt amijo baba nhym gwaj bakam kĩnhkam dja arým gwaj bamã ipêx. ²³ Metĩndjwýnh ne gwaj bamã,

—Dja gar tu amim Ikra Jeju Kritu markumrêx ne ar amã aben jabê, ane. Gwaj kabên ja man kôt ar amijo baba. Tãm ne ja.

²⁴ Dja gwaj Metĩndjwýnh kute abenã gwaj bamã karõja man kam kabên kôt ar

amijo baba. Ne kam arým Metĩndjwýnh kôt ar baba. Nhym kam arým gwaj bakadjwýnhbê amijo kajkep. Djãm mrãmri ne Metĩndjwýnh gwaj bakadjwýnhbê mã amijo kajkep kumrêx? Mýjkôt ne gwaj ja ma? Bir, Metĩndjwýnh ne gwaj bamã Karõ jano. Karõ ta dja gwaj bamã,

—Arým ne Metĩndjwýnh akadjwýnhbê amẽ amijo kajkep, ane. Kam dja gwaj ja markumrêx, Metĩndjwýnh gwaj bakadjwýnhbê amijo kajkepja markumrêx.

4

Me kute me mex jabej me kabimã.

A Dju 7

¹ Akmere, àpnhĩre ar, imã ar ajabêkam ne ba ar amã ikabên. Dja gar amim ikabênja ma. Dja me ar awýr bõx jabej ne ar amã,

—Metĩndjwýnh kukwakam ne ba ar amã 'ã ajarẽ, anhýr jabej. Kumrêx dja gar amim me kabin me mrãmri Metĩndjwýnh kabên kôt kabên katãtmã akato. Mýkam? Bir, me ta kute amijo Metĩndjwýnh kukwakam ujarênh djwýnh ne amijo 'êx baja ne krãptĩ. Ne kam arým pyka kunĩkôt apõx ne ar ba. Kam dja gar amim me kabi.

² Mýj dja gwaj amim me kabin memã bajapõx on? Bir, dja gwaj me kabên ma nhym me memã kum,

—Be, mrãmri ne Jeju Kritu kãjkwa kurũm ruw ne nã kurũm katon ar ba, ane. Godja me ã memã

anhÿro ba jabej. Me wã dja gwaj me markumrêx. Nãm me amijo 'êx kêt ne mrãmri Metĩndjwÿnh kabên kôt kabênkumrêx.

³ Nhym be, me kute memã anhÿr kêt ne ate memã kum,

—Be, kati. Nhÿnh ne Jeju Kritu kàjkwa kurũm ruw ne nã kurũm katon ar ba? Kati, anhÿro ba. Me kute memã ja jarêhno ba ne me amijo 'êx ne Metĩndjwÿnh kabên kôt kabên kêt. Kritu kurê djwÿnh'õ ne ja. Ja ne me arÿm ar amã arê. Kritu kurê djwÿnh rax bôxmã arê. Bôx kukãm ne kurê djwÿnh kwÿ arÿm jakam katon mekôt ar ba.

⁴ Akmere, àpnhĩre ar, Metĩndjwÿnh kôt gar arÿm akabên aba. Gar arÿm kam kurê djwÿnhno apa. Mÿjkôt ne gar o apa? Bir, Jeju ar akam ÿrkôt. Jeju ne ar ajo ban tÿxo kute pykakam kurê djwÿnh kunĩ jakrenh mexi.* Gar kam kukwakam arÿm meo apa. ⁵ Me kum Metĩndjwÿnh kĩnh kêtja kôt ne Kritu kurê djwÿnh amijo ba. Ne kam me kabên kôt kabên. Nhym kam me kum Metĩndjwÿnh kĩnh kêtja arÿm kum Kritu kurê djwÿnh kĩnh ne me kabên maro ba.

⁶ Nhym be, ar ba ne bar ije memã Metĩndjwÿnh kabên jarênhkam mrãmri memã kabên jarênhkumrêx. Me kute ar ikabên markumrêxja gwaj arÿm me'ã abenmã,

—Mrãmri kute Metĩndjwÿnh markumrêx. Ga, kute Metĩndjwÿnh kabên markumrêxja pumũ. Mrãmri kabênkumrêx, ane. Nhym be, me kute ar ikabên mar kêtja gwaj arÿm me'ã abenmã kum,

—Kati. Kute Metĩndjwÿnh mar kêt. Ga, kute Metĩndjwÿnh kabên mar kêtja pumũ. 'Êxnhĩkumrêx, ane. Gwaj ã amim me kabio anen arÿm memã bajapôx ne arÿm me kuma. Me kabênkumrêx jabej nàr me 'êxnhĩ jabej arÿm memã bajapôx ne me kuma.

Me kum aben jabêmã.

Mat 22.39; Dju r 13.34; Gar 5.14; Ped k 1.22

⁷ Akmere, àpnhĩre ar, imã ar ajabêkam ne ba ar amã ikabên. Me kute amim Metĩndjwÿnh markôt ne me kum aben jabê. Kam gwaj bamã aben jabê. Mÿj xêbé ne Metĩndjwÿnh kra ar? Bir me kum me abêbit ne mebê Metĩndjwÿnh kra. Metĩndjwÿnh kra ne me umar djà ny. Me kum me abêbit ne me kute Metĩndjwÿnh mar. ⁸ Ta kum me abê nhym kam me arÿm kôt kum aben jabê. Kam, me kum me abê kêt kute Metĩndjwÿnh mar kêt.

⁹ Metĩndjwÿnh kum gwaj bajabê. Mÿjkôt ne gwaj baje ja mar. Bir, nãm arÿm gwaj bawÿr Kra djwÿnh jano. Kra pydji jano nhym pykakam bôx. Gwaj kôt batĩn ne ar baba rã'ã: rã'ã kadjy. Kam ne gwaj baje Metĩndjwÿnh kum

* **4:4** Djãm pykakambit kurê djwÿnh nhym tÿxo kute akrenh Kati, kàjkwakamdjwÿ. Jeju ne tÿxo kute kurê djwÿnh kunĩ jakrenh mexi. Epedju 1.21-22 dja gar ar ên kôt ama.

gwaj bajabêja markumrêx ne amim,

—Nà. Metĩndjwýnh kum ijabê:kumrêx, ane. ¹⁰ Mrãmri kum gwaj bajabêkumrêx. Djãm gwaj bambã Metĩndjwýnh jabê? Kati. Ta ne kum gwaj bajabê. Kum gwaj bajabên kam arým Kra jano nhym nã kurũm katon ar ba. Gwaj bajaxwe: nhym Metĩndjwýnh gwaj bajaxwekam ngryk. Nhym Kra arým gwaj bajaxweo pãnh ne Metĩndjwýnhmã gwaj bakam ngryko apêx, gwaj bakam Metĩndjwýnh ngryko apêx.

¹¹ Metĩndjwýnh kute ã kum gwaj bajabêo anhýrkam gwaj ren kudjwa bambã aben jabê. Akmere, àpnhĩre ar, imã ar ajabêkam ne ba ar amã ikabên. Dja gar amim ikabênja ma. ¹² Djãm me'õ ne arým kãjkwakam Metĩndjwýnh pumũ? Kati. Me'õ ne kute omũnh kêtumrêx. Kwãrĩk wãnh gwaj omũnh kêt. Godja gwaj bambã aben jabê nhym Metĩndjwýnh arým gwaj bakadjwýnhbê mã amijo kajkep. Gwaj kam bambã Metĩndjwýnh jabê týxo amũ amikamênho mõn bambã abê tý:x ne.

¹³ Metĩndjwýnh ne arým gwaj bambã Karõ jano nhym arým ar gwaj bajo ba. Gwaj kam baje Metĩndjwýnh kute ar gwaj bajo ban gwaj bakadjwýnhbê amijo kajkepja markumrêx ne amim,

—Nà. Kute ar ijo ban ikadjwýnhbê amijo kajkep-kumrêx, ane. ¹⁴ Ar ba ne

bar arým Kra pumũho iba. Mrãmri ne me Babãm djwýnh arým Kra jano nhym bõx. Kute pykakam me axwe kunĩ pytãrmã ne me'ýr bõx. ¹⁵ Me kute memã kum,

—Mrãmri Jejubê Metĩndjwýnh Krakumrêx, anhýro baja. Me ja ne me kute amim maro ba. Nhym Metĩndjwýnh mrãmri me kadjwýnhbê mã amijo kajkep ne amikõt ar meo ba.

¹⁶ Metĩndjwýnh kum gwaj bajabê gwaj arým tu amim markumrêx ne amim,

—Mrãmri, kum ijabêkumrêx, ane.

Me kum aben jabê japõx djabê ne Metĩndjwýnh. Ta ne kum me abê nhym kam me kõt arým kum aben jabê. Metĩndjwýnhkam me kum aben jabê japõx djakam ne me mã kum aben jabê. Ne kam me mã kum aben jabêja Metĩndjwýnh amikõt ar meo ban me kadjwýnhbê mã amijo kajkep.

¹⁷ Dja Metĩndjwýnh ã gwaj bajo ane gwaj kam kõt bambã abê týxo amũ amikamênho mõ. Gwaj kam arým bambã abê tý:x ne. Nhym kam Metĩndjwýnh nhõ akati arým bõx. Kute memã axwe pãnh jarênh djã nhõ akati bõx. Gwaj kam bajbit bambã uma kêt ne dja. Mýkam? Bir, pykakam gwaj ar babari gwaj bambã abêkam. Gwaj bambã abê kute ta kum gwaj bajabê pyrãk. Kam dja gwaj bambã uma kêt ne dja. ¹⁸ Ga, me prĩne kum me abêkumrêxkam arým kum me uma kêtumrêxja pumũ.

Mýkam? Bir, me kute meo bikênh karõ ne me kum me uma. Me kum me umakam ne me prîne kum me abê mex kêt rã'ã.

¹⁹ Mýkam ne gwaj bamã Metîndjwýnh jabê? Bir, ta kumrêx ne kum gwaj bajabê gwaj kam arým bamã abê. ²⁰ Nhym kam gwaj baje Jeju kabênkôt me'õo bakamyja, gwaj bajõ jãm bamã kurên jãm memã kum, "Imã Metîndjwýnh jabêkumrêx", ane. Kati. Nã gwãm bajêx. Gwaj baje bakamy pumũnhkam ne gwaj bamã kurêkam te bamã Metîndjwýnh pumũnh kêtja jabêmã. ²¹ Metîndjwýnh arým gwaj bamã 'ã karõn gwaj bamã,

—Djãm ar amã ijabê? Dja gar amã akamydjwý jabê, ane. Kam dja gwaj bamã bakamy jabêkumrêx.

5

Me kute tu amim Metîndjwýnh Kra markumrêx'ã ujarênh.

¹ Mýj xêbê ne Metîndjwýnh krakumrêx? Bir, me kwý ï pýnhkôt kute mã amim,

—Mrãmri ne Jejubê Kritu. Mrãmri ne Metîndjwýnh Jeju'ã me banhõ Bênjadjwýrbê kumkati mênhkumrêx, anhÿrja. Me kute mã amim anhÿr ne tu kute amim markumrêx ja ne mebê Metîndjwýnh krakumrêx ne umar djã ny. Ne kam mebê Metîndjwýnh krakam me kum Metîndjwýnh jabê. Djãm Metîndjwýnhbit me kum

abê? Kati. Amibu'ã mebê Metîndjwýnh kradjwý ne me arým kum me abê.

² Djãm mrãmri ne gwaj bamã amibu'ã Metîndjwýnh kra ar abêkumrêx? Mýj kôt dja gwaj arým ja markumrêx? Bir, dja gwaj bamã Metîndjwýnh jabên kabên man kôt ar amijo baba. Ne kam kôt arým bamã kra ar abêja markumrêx ne arým amim,

—Nã. Imã Metîndjwýnh kra ar abêkumrêx, ane.

³ Dja gwaj kute me kute katat amijo ba'ã memã karökôt kabênja man kôt ar amijo baban kam arým bamã Metîndjwýnh jabêkumrêx. Djãm gwaj baje kabên mar ne te kôt amijo babamã? Kati. Gwaj kôt amijo babaja babê tÿx kêt. ⁴ Mýkam? Bir, me kum Metîndjwýnh kïnh kêtja te gwaj bamã amikukràdjã jarê gwaj bamã me kukràdjã kïnh kêt. Metîndjwýnh ne arým gwaj bajo kra gwaj arým badjumar djã ny. Kam gwaj bamã me kukràdjã kïnh kêt ne kôt amijo baba kêt. Ne tu amim Metîndjwýnh markumrêx ne arým me kukràdjã kôt amijo baba kêt.

⁵ Mýj xêja ne me kute me kukràdjã mar kêt ne kôt amijo ba kêt? Bir, me kute tu amim Jeju markumrêxbit. Me kute mã amim,

—Mrãmri Jejubê Metîndjwýnh Krakumrêx, anhÿro ba. Me jabit ne me kute me kukràdjã mar kêt ne kôt amijo ba kêt.

*Metĩndjwỳnh kute memã
Krao amirĩt.*

Dju r 5.31

⁶ Ne kam mỳj ne Metĩndjwỳnh arỳm gwaj bamã Kra jarẽho amirĩt on? Bir, Kra Jeju Kritu bõx ne nã kurũm kato. Ne kam arỳm abatanh ne. NhyM Metĩndjwỳnh kute arẽho amirĩt kadjy Djuão arỳm ngõmã adjã. Ngõmã adjã nhyM kam tũmrãm arỳm kamrõ prõt ne arỳm ty. Djãm ngõmã adjarkambit Metĩndjwỳnh gwaj bamã Kra jarẽho amirĩt? Kati. Kamrõ prõt ne tykkamdjwỳ kute o amirĩt. NhyM kam Metĩndjwỳnh Karõdjwỳ ajte Kra'ã amijarẽho amirĩt. Karõ mrãmri katat kute kabẽn jarẽnhkumrêx.

⁷ Be, Metĩndjwỳnh arỳm Kra jarẽho amirĩto amãnhkrut ne ikjêkêt. ⁸ Karõkõt o amirĩt. Ngõmã adjarkam o amirĩt. Kamrõ prõt nhyM tykkam o amirĩt. Kunĩkõt ne Metĩndjwỳnh kabẽn pydji.

⁹ Pykakam me kute mrãmri gwaj bamã mỳjja'ã amijarẽho amirĩtkam gwaj abenmã kum, "Mrãmri ne amijarẽnhkumrêx", ane. NhyM be, Metĩndjwỳnh kute Kra'ã amijarẽho amirĩtkam kabẽn katato kute me kunĩ jakrenh. Kam me kunĩ ren abenmã kum,

—Mrãmri Jejubê Metĩndjwỳnh Krakumrêx, ane. ¹⁰ Me kute tu amim Metĩndjwỳnh Kra markumrêx ne me amim,

—Mrãmri ne Jejubê Metĩndjwỳnh Krakumrêx,

anen amikadjwỳnhbê markumrêx. NhyM be, me kute amim Metĩndjwỳnh mar kêt ne me Jejuo me'õ 'êxnhĩ pyrãk. Mỳkam? Bir, mrãmri Metĩndjwỳnh kute Kra'ã amijarẽho amirĩtkumrêx nhyM me kute amim mar kêt kam ne me o me'õ 'êxnhĩ pyrãk. ¹¹ NhyM Metĩndjwỳnh arỳm amijarẽho amirĩt ne memã kum,

—Me kute tu amim ikra markumrêx arỳm ikõt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne, ane. ¹² Me kute Krao aminhõja ne kõt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã nhyM me kute Metĩndjwỳnh Krao aminhõ kêtja kõt tĩn kêt kumrêx ne.

¹³ Ar aje tu amim Metĩndjwỳnh Kra markumrêx ar. Ar amã ne ba ikabẽn ja'ã pi'õk no'õk ne. Mỳj kadjy? Bir, ar aje pi'õkkam ikabẽn jarẽnh ne mar kadjy. Dja gar aman tu amikukãm kõt atĩn markumrêx. Metĩndjwỳnhkõt atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ãja markumrêx ne amim,

—Nã. Dja ba kõt itĩn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne, ane. Dja gar pi'õkkam ikabẽn jarẽn aman kam arỳm tu amikukãm ja markumrêx. Metĩndjwỳnhkõt atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ãja markumrêx.

¹⁴ Dja gwaj ja man arỳm Metĩndjwỳnhmã mỳjjao a'uw. Ta kute amim gwaj bajã karõ kõt o a'uw ne kum,

—Aje ijã amim karõ kõt dja ga ã imã mỳjjao ane, ane. Dja gwaj ã kum ane nhyM arỳm gwaj bama. Ja ne gwaj baje

markumrêx.¹⁵ Kute gwaj barmarkumrêx dja gwaj kuman arým amim,

—Mrãmri dja kôt ã imã mýjjao ane, ane. Dja gwaj amim anen arým kute gwaj bamã mýjjao anhÿr kadjy baje amimarkumrêx ne amiwÿr baje mýjjao badjà'wÿrja markumrêx.

Me axwe'ã ujarênh.

¹⁶⁻¹⁷ Apÿnh me axwe djari kunîkôt ne me axwe. Ne kam kwÿ pãnh tyk kêt. Nhym be, atemã me axwe'õ pãnh dja arým ty. Godja me'õ me kute Jeju kôt abeno kamy 'õ pumũ, axwe kôt omũ. Gêdja o Metîndjwÿnhmã a'uw ne kum,

—Djũnwã, amã ikamy kaprî. Kwãrîk wãnh kum axweo pãnh kêt, ane. Dja ã kamyo Metîndjwÿnhmã à'wÿro ane. Nhym arým kum axweo pãnh kêt nhym tyk kêt ne tîn ne. Nâr me axwe 'õkôt. Kôt me tykkumrêxja. Djãm o kute Metîndjwÿnhmã à'wÿrmã? Kati. Dja mrãmri kôt ty.

¹⁸ Metîndjwÿnh kute memã amak bônh nhym me umar djà nyja kunî kum axwe prãm kêt. Jadjwÿ ne gwaj markumrêx ne amim,

—Nà. Me umar djà ny kunî kum axwe prãm kêt, ane. Nãm me amijaxwe kêt kadjy amijãno djan kum axwe prãm kêt. Nhym kam Xatanaj te kute amiwÿr meo akêx nhym me ro'ã axwemã.

¹⁹ Metîndjwÿnh ne arým gwaj bajo kra. Nhym be, Xatanaj arým amikôt me kum Metîndjwÿnh kînh kêtja kunî

ar o ba. Ja ne gwaj baje markumrêx ne amim,

—Nà. Metîndjwÿnh ne arým ijo kra. Nhym be, Xatanaj arým amikôt me kum Metîndjwÿnh kînh kêtja kunî ar o ba, ane.

²⁰ Metîndjwÿnh Kra ne arým bôx. Katàt kabên ne katàt kute amijo bakumrêx. Ne kam gwaj baje Kra katàtkumrêxkôt mar kadjy arým gwaj bamã bajamak bô. Ja ne gwaj baje markumrêx ne amim,

—Nà. Arým ne Kra bôx ne imã ijamak bô. Ije ta katàtkumrêx mar kadjy arým imã ijamak bô, ane. Nhym kam Kra Jeju Kritu arým amim gwaj bapytà. Katàtkumrêxja arým amim gwaj bapytà. Mrãmri kubê Metîndjwÿnhkumrêx. Gwaj kôt batîn ne ar baba rã'ã: rã'ã ne. Jadjwÿ ne gwaj baje arým tu amim markumrêx.

²¹ Akmere, àpnhÿre ar, mýjjao metîndjwÿnh karõ nhipêx me kute kum amijarênhja ne kumex. Dja gar amijãno dja. Mýjjao metîndjwÿnh karõ nhipêx'ÿr aje amijo akêx kêt kadjy amijãno dja. Tãm ne ja.

Djuão kute atāri pi'ôk no'ôk ne ja.

Jejukôt ba djwÿnhbê Djuão ne ôbikwa nimê kra arkum pi'ôk no'ôk ne. Jeju kôt ne o kanikwÿnh ne arkum pi'ôk no'ôk ne. Kute o tÿx ne kute kum me 'êxnhĩ bôxmã arênhmã ne pi'ôk no'ôk ne. Me 'êxnhĩ kute Metÿndjwÿnh kabên kêt jarênh ne kute me noo biknormã bôxmã.

Nãm kum,

—Kwārĭk wānh me ja mar kêt ne mekôt amijo aba kêt. Dja ga amijã ano tÿx ne me jamã kre rax. Nãm ã Djuão ôbikwa nimê arkum ane.

¹ Ba ibê Djuão. Ibê Jeju nhô me jao iba djwÿnh'ô ne ba ar amã pi'ôk no'ôk ne. Nà àpnhĩre, Metÿndjwÿnh ne amijo apytã. Ba kam akramê ar amã pi'ôk no'ôk ne. Mrãmri imã ar ajabêkumrêx. Djãm bajbit? Kati. Me kunĩ kute Metÿndjwÿnh kabên katàtkumrêxja mar ja ne me adjwÿnhdjwÿ kum ar ajabê. ² Metÿndjwÿnh kabên katàtkumrêx. Gwaj baje bakadjwÿnhbê mar tÿx rã'ã ne baje o bajamak kêt kati prãm kêtumrêx.

³ Me Babãmbê ne Metÿndjwÿnh. Krabê ne Bênjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu. Gê ar tu kum ar akaprĭkumrêx* gar adjumar mex rã'ã. Ar katàt kute kabên jarênhkumrêx ne kum

ar ajabêkumrêx. Gê ar amê amijo kajkep.

Me kum aben jabê'ã kute memã karô.

⁴ Nà àpnhĩre, akra kwÿ ne kôt ar amijo ba ba omÿn ikĭnhkumrêx. Nãm ar kute Metÿndjwÿnh kabên katàt markumrêx ne kôt ar amijo ba ba kôt ar omÿ. Me Babãm ta ne 'ã gwaj bamã karô. Kôt amijo baba'ã gwaj bamã karô nhym ar arÿm kuma. Ne kam arÿm mrãmri kôt amijo bakumrêx ba kôt ar omÿn arÿm ikĭnhhti:re.

⁵ Ne kam àpnhĩre ar, jakam ajte ar amã arê. Djãm me kabên ny ne ba ar amã arê? Kati. Gwaj baje amim Jeju mar kraxkam baje kabên marja tãm dja ba akubyn ar amã arê. Gwaj bamã aben jabêmã. Ja dja ba ajte ar amã arê.

⁶ Mÿj dja gwaj nĕn bamã aben jabê? Bir, dja gwaj Metÿndjwÿnh kabên man kôt ar amijo baban arÿm bamã aben jabê. Mÿj ne kabĕnkam kute? Bir, tãm ne gar aje amim Jeju mar kraxkam arÿm ama. Ar amã aben jabê ryti pydjimã. Ja ne gar ama ba ajte ar amã arê.

Me amijã no tÿxmã, me 'êxnhĩ kute me noo biknor kêt kadjy.

Dju k 4.1

⁷ Be, arÿm me 'êxnhĩ krãptĭ ar ba. Nãm me memã kum, —Djãm mrãmri ne Metÿndjwÿnh Jeju Kritu jano nhym pykamã bôx ne nã

* **1:3** Djãm ar ga ne gar adjukaprĭ nhym ar pãnh arÿm kum ar akaprĭ Kati. Ar ta ne ar tu kum ar akaprĭkumrêx.

kurūm katon ar ba? Kati, nām me 'êx, anhỹro ba. Me kute ā memā anhỹro bakam mrāmri 'êxnhĩkumrêx. Mebê Kritu kurê djwỹnh.

⁸ Dja gar aminêje me 'āno dja. Me kute ar anoo biknor karō me 'āno dja. Ga wākam arỹm Kritumā adjāpênh 'ātūm. NhyM Metĩndjwỹnh arỹm ar amā akĩnh djā jarē. Dja ar amā kungā. Nār, godja gar aminêje me 'āno adjām kêt jabej, nhyM me arỹm ar anoo biknor jabej. NhyM kam Metĩndjwỹnh arỹm ar amā ōr kêt. ⁹ Me kute Metĩndjwỹnh kabēn mar kêt ne kam amikrà ar o ban ajte kute arek Kritu kabēn kôt amijo ba kêtja ne Metĩndjwỹnh kute meo ba kêtikumrêx. NhyM be, me kute arek Kritu kabēn kôt amijo baja me Babāmbê Metĩndjwỹnh kute meo ba nhyM ajte Kradjwỹ kute meo ba.

¹⁰ Godja me'ō bōx ne 'êx ne Kritu kupa'ā ar amā ajarē kwārĩk wānh kum aminhũrkwā jarēnh kêt. Ne kwārĩk wānh pa kjēnh kêt. 'Êx ne kupa'ā ar amā 'ā ujarēnhkam dja gar pa kjēnh kêt. ¹¹ Dja gar pa krij nhyM me arỹm ar ajā,

—Arỹm ne ar amijā kumē. Ga, ar kôt bawā pumū, ane. Gar kam arỹm kôt ar gadjwỹ Kritu'ā ajêx pyrāk.

¹² Nā bām bit pi'ôkjakam ar amā ikabēn kumex jarēnh prām. Ba kam amim,

—Kati. Kwārĩk wānh ba pi'ôkkam ikabēn kunĩ jarēnh kêt. Dja ba tēn arkam bōx ne

ijajkwao arkum arē, ane. Dja ba ar amā ane gwaj kam arỹm abenkam bakĩnhkumrêx. Ja kadjy ne ba amima.

¹³ Akanikwỹnhkam kradjwỹ amā amikabēn mex jarē. Metĩndjwỹnh kute amijo akanikwỹnh pytār tām kra ne amā amybyM amikabēn mex jarē. Tām ne ja.

Djuão kute pi'ôko ino rer no'ôk ne ja.

Jejukôt ba djwýnhbê Djuão ne ôbikwa myjamã pi'ôk no'ôk ne. Ôbikwaja ne ar apýnh pyka djàri memã Jeju'ã ujarênh tēmja amiwýr aro wadjà ne arkum kabên mex jarê ne arkum mýjja ngã ne ar kujate nhym ar tē. Kute arek o anhýr rã'ãmã ne kute kubê me'ô jaxwe pymamã ne kum pi'ôk no'ôk ne.

1 Akmere, Gaju. Ba ibê Djuão ne ba amã pi'ôk no'ôk ne. Ibê Jeju nhô me jao iba djwýnh'ô ne ba amã pi'ôk no'ôkkam ikabên jarê. Metíndjwýnh kabên katátkôt imã ajabê.

2 Akmere, Metíndjwýnhmã arým amexkumrêx ba arým ama. Ne kam Metíndjwýnhmã ajo a'uw ga amex kôt adju-mar mex. Adjã kêt djwýo ane. Ga adjumar mex ne adjã kêtja ne ba imã kínhkumrêx. ³ Be, Jeju kukwakam gwaj bakamy ar arým nính iwýr bôx ne imã ajarê. Nãm ar imã,

—Be, Oníj Gaju kute Metíndjwýnh kabên katát markumrêx ne kabên kôt kute amijo ba mexkumrêx, ane. Ba ar kute ajarênhja man ikínhkumrêx. ⁴ Nã bãm memã Jeju'ã idjujarênh nhym me kute ikabênkôt Jejuo aminhõ. Ba kam mã itēm nhym me nính imã me'ã ujarênh ne kute imã,

—Oníj ar kute akabên kôt Jejuo aminhõja Metíndjwýnh kabên man kôt kute katát amijo bakumrêx, anhýr. Me kute ã imã anhýrkam ikĩ:nhkumrêx.

Gaju kute meo djuw mexkam Djuão kute amikính jarênh.

⁵ Akmere Gaju, Jeju kukwakam gu bakamy kwý ne awýr bôx, ga anhõdjàn ne aro djuw mex. Nã gãm te ar nokre pumũnh kêt ne tu aro djuw mex. Ne kam Metíndjwýnh kabên kôt amijo abakumrêx. Aje me bakamy djuw mex kuníkôt ne ga kabên man kôt amijo aba mexkumrêx. ⁶ Gwaj bakamyja kwý arým nính ar iwýr bôx ne ar imã ajã ajarênh ajte me kute Jeju mar kuníjamã ajã ajarênh memã kum,

—Oníj Gaju kum ar ijabê:n õdjàn ne ar ijo djuw mex, ane, ba arým ar kuman ajte ama. Dja ar ajte awýr bôx ga amũ ajte ar mõi kadjy arkum mýjja'ô ngã. Arkum djwý, pi'ôk kaprĩ ngã. Metíndjwýnh kabênkôt arkum angã.

⁷ Mýkam dja ga ã arkum õro ane? Bir, ar Jeju'ã ujarênh kadjy mõi kam. Nhym be, jakam me kute Jeju mar kêt kwý bit kute gwaj bakamy-jamã õ mýjja nhõrmã nhym ar kute amim byr kêt. Me kute Jeju mar kêt kam gwaj bakamy ar kute mebê byr kêt. Ne kam arým mã mõi. ⁸ Mýj xêja dja gwaj bakamy arkum mýjja ngã? Djãm me kute Jeju

mar kêt? Kati. Me kute amim Jeju mar dja gwaj bakamy arkum mÿjja ngã nhym ar arÿm tẽ. Jeju kabẽn katàt jarẽn kadjy tẽ. Gwaj ba dja gwaj arkum mÿjja ngã. Ne kam arÿm ar ro'ã apê.

Djoti kute amijo bẽnjadjwÿr rax prãm.

⁹ Amrêbê ne ba wãm ar aje amim Jeju marjamã pi'òk no'òk ne. Gar arÿm inhõ pi'òk jarẽn ikabẽn ma. Nhym be, wãkam Djoti kute ikabẽn mar prãm kêt. Djoti ta ne amijo bẽnjadjwÿr rax prãm. Me kute amim Jeju markam ta amijo bẽnjadjwÿr rax prãm. Bẽnjadjwÿr rax prãmje ne kute ikabẽn mar prãm kêtumrêx.

¹⁰ Dja ba ar akam itêm ne ibõx jabej ne arÿm ar amã Djoti jarẽ. Nãm ikàxã kabẽn punure jarẽnho ba. Amrêbê jakam gwaj bakamy kwÿ wãm ar awÿr tẽn ar akam bõx. Ar kute ar amã Metĩndjwÿnh kabẽn jarẽn kadjy ar akam bõx. Nhym kam Djoti kute ar pa kjẽn kêt ne arkum aminhũrkwã jarẽn kêt. Gar akwÿ ar aje arkum aminhũrkwã jarẽn prãm nhym Djoti arÿm ar abê aptàn ar amã,

—Aje, jakam dja gar ar ikõt abikprõnh kêt, ane. Ne ar aje amim Jeju mar bikprõnh djà nêje ar ajano.

¹¹ Akmere, kwãrĩk wãnh me axwe'ã amijakre kêt. Me mex'ã dja ga amijakre. Me mex ne me Metĩndjwÿnh kõt ar amijo ba. Nhym me axwe kute Metĩndjwÿnh mar kêtumrêx. ¹² Be, me kunĩ ne

me me bakamy Temexu mex jarẽ. Nãm me 'ã abenmã kum, —Metĩndjwÿnh kabẽn katàt kõt ne Temexu amijo ba gwaj arÿm omũ, ane. Ar badjwÿ ne bar Temexu mex jarẽ ga ar ijêxnhi kêt kõt aje arÿm ar imar.

¹³ Nã bãm bit ije amã ikabẽn kumex jarẽn prãm. Ne kam ije pi'òkkam amã arẽn prãm kêt. ¹⁴ Ije amikrà kêt ne awÿr itẽmmã. Dja ba awÿr bõx gu banhÿtãri abenmã bakabẽn jarẽ. Ja kadjy ne ba amima.

¹⁵ Gê Metĩndjwÿnh ajo djuw mex ga adjumar mex rã'ã. Be, jakam gu banhõbikwa ar arÿm amã kabẽn mex jarẽ ba kuman arÿm pi'òk jakam wãm amã arẽ. Ga apÿnh aje gu banhõbikwa nhidji mar kõt arkum ar idji jarẽn arkum ikabẽn mex jarẽ. Tãm ne ja.

Djuda kute memã pi'ôk no'ôk ne ja.

Jeju kamy 'ôbê ne Djuda. Nãm ar aben djakam nõ. Jeju kumrêx kato nhym tũmrãm Xijagumê Djudadjwý Marij kurũm kato. Kute amim Jeju mar kêt ne kam tũmrãm tu amim markumrêx. Birãm Jeju akubyn tĩn kôt ne tu amim kuma. Ne kam Jeju nhõ me jao ba. Ne kam arkum pi'ôk no'ôk ne. Nãm Ar kubê me 'êxnhĩ pyma. Me 'êxnhĩ amijo Metĩndjwýnh kabên jarênh djwýnh ne me kute Jeju marmê abenkam bikar ne ate ajte memã 'êx ban arĩk ar ban memã mýjja punu'ã àpnênh ba. Nhym kam Djuda arkum,

—Kati, Metĩndjwýnh amrêbê kute me axwemã o pãnhja pumũ. Dja ĩ prĩne me jadjwýo bikênh mex ne. Be, ar ga dja gar Jeju'ã angrà tỳx nhym Metĩndjwýnh dja ar arôrôkbê ar akukrà gar aku'ê tỳx. Nãm ã Djuda arkum ane.

¹ Ba ibê Djuda. Ibê Jeju Kritu nhõ àpênh. Ibê Xijagu kamy. Ba ne ba pi'ôk no'ôkkam ar amã ikabên jarê. Metĩndjwýnh, me Babãm arým amijo ar apytàn amimexo ar ajo mex nhym Jeju Kritu amim ar apytàr mex ne ar ajo ba.

² Gê Metĩndjwýnh tu kum ar akaprĩ:kumrêx* ne kum

ar ajabê:kumrêx gar adjumar mexo amũ amikamên arým adjumar mexkumrêx ne.

Me kute axwe'ã memã àpnênh.

A Ped 2.1

³ Akmere, àpnhĩre ar, Metĩndjwýnh ne kute Krituo me bakunĩ pytår. Nã bãm amibêx ne bit ije ar amã 'ã pi'ôk no'ôko inhỹrmã. Ba nhỹn arým me kute ar anoo biknor prãmja man amim,

—Kati. Dja ba arkum me kute ar noo biknor jarê. Ne arkum, “Wãnh ne me ar akwý anoo biknoro ba. Kritu ne gwaj bamã amijã ujarênh pydjın arê gwaj babê Kritu nhõ me ja baje mar pydjimã nhym me arým 'êx. Ne kam ta amijo Kritu mar mex ne arĩk kupa'ã ar amã 'ã ujarênh punun ar anoo biknoro ba. Me kute ar anoo biknoro baja dja gar me 'ãno djan mã akabêno me ity gê me anhikrê.” Nã bãm ã amikabên maro anen arým ar amã arê.

⁴ Me kute ar anoo biknorja ne me kum Metĩndjwýnh kĩnh kêt ne amipdjur mex ne ar akôt wangijn ar amê akà. Nãm me amakkre kêt ne ar amã,

—Ar rã'ãn aben prõ, aben mjên kupê. Gêdja Metĩndjwýnh ate krã. Arým ne tu kum ar akaprĩn ar amã ajaxwe kêt jarênhkumrêx. Nãm me ã ar amã ane. Ne kam arým Bẽnjadjwýr djwýnh japyrý. Kubê ne Metĩndjwýnh.

* **1:2** Djãm ar ga ne gar adjukaprĩ nhym pãnh arým kum ar akaprĩ Kati. Ar ga ne gar adjukaprĩ kêt. Ta ne tu kum ar akaprĩkumrêx.

Nām me Metīndjwýnh pydji japrȳ. Ne ajte Bēnjadjwýr djwýnh bê Kritu japrȳn ar'ã memã kum,

—Djām mrāmri ne Kritu ar ba? Kati. Nām me 'êx, ane. Amrêbê me kêtri ne Metīndjwýnh arým me ja'ã amim karõ. Me biknor tokry djãmã kute me anormã ne me'ã amim karõ.

Apýnh me tūmre djàri jaxwe'ã ujarēnh.

Mat 7.21; A Ped 2.3; Dju k 3.6

⁵ Ba ar amã me kwý biknor'ã ajarē gar ama. Gar te arým aje me'ã ujarēnh mar ba ajte ar amã me'ã ajarē gar ama.

Be, Bēnjadjwýr djwýnh arým pykabê Edjitu kurúm mebê idjaero katon me utã. Ne kam arým me amakkre kêtõ akno. Me kute amim mar kêtjao akno.

⁶ NhyM Metīndjwýnh kadjy mrānh djwýnh jaxwedjwý arým àpēnh djã kanga. Nām me amijo àmra ban àpēnh djã kanga nhyM pānh arým me biknor tokry djãkam me kumēn arým akamãt kõ tykkam mebê ijê. Nām mebê ijê tỳx kute mrāmri ne me kute kàxirãxo me uwprekam kute mebê ijê tỳxja pyrãk. Õ akati rax me'ýr bõx kadjy mebê ijê. 'Ātūm nhyM Metīndjwýnh kute memã axwe pānh jarēnh djã nhõ akati me'ýr bõx kadjy.

⁷ Krīraxbê Xõtõmamē Gomoramē bu'ã krīdjwý, kam me axwe ne me prõ djwýnh, mjēn djwýnh

kupa'ã ari abeno ngjêxo ba. Metīndjwýnh kute me ipêx kupa'ã ne me my ta kute abeno ngjêx prām kumrêx nhyM me niredjwý ta kute aben kupēho ikwã prām kumrêx. Me baje amikajmãtã me mar kadjy ne Metīndjwýnh arým memã axweo pānh. Kuwyo memã o pānh nhyM kam kuwyo meo ajkamuw nhyM me mrāmri arým biknorkumrêx.

⁸ Me kute me anoo biknor prāmja ne me me ja kõt axwe. Nām me biptiro ikwān arým amijo àpnun amibu'ã meo àpnu. Ne kum me bēnjadjwýr kurēn kàjkwakam me rūnh'ã kabēn punu.

⁹ Be, Mīgeubê ne Metīndjwýnh kadjy mrānh djwýnh raxja. Djã ne Mīgeu Xatanajmã kabēn punu jarē? Kati. Amrêbê: ne me bakukãmãre Mõjdjê arým ty nhyM kam Mīgeumē Xatanaj ar Mõjdjê nhĩ'ã aben maro dja. Djã ne kam Mīgeu tu kum kabēn punu jarē? Kati. Nām kum,

—Gê Metīndjwýnh ta amã akij, ane. Jabit ne arē.

¹⁰ NhyM be, me kute ar anoo biknor prāmja ne me tu mýjja'ã kabēn punu ba. Me kute me mar kêt kam ne me tu me'ã kabēn punu ba. Nām me mry djumar djào umar. Mry kute amidjwýnhbit mar ne tu ar ba. NhyM me mry kõt kute amidjwýnhbit mar ne tu ar ban arým kõt amijo àpnu.

¹¹ Ý watīre, Metīndjwýnh dja me biknor tokry djãkam me kurē. Amrêbê: ne me bakukãmãre Kaĩ axwe:.

Nhym me kute ar anoo biknor prāmjadwý ne me Kaĩ kôt ar amijo ba. Amrêbê: ne me bakukâmãre Barão kum nêkrêx prãmje tu me noo aknon meo ajkê. Me kute ar anoo biknor prāmjadwý ne me Barão kôt kum nêkrêx prã:m ne ar anoo biknoro ba. Amrêbê: me bakukâmãre Kore ne kute amijo rax prã:m ne arým bënjadwýr'ã kabên punu ba. 'Ã kabên punu ba:n kam arým akuno. Me kute ar anoo biknor prāmjadwý ne me Metĩndjwýnh'ã kabên punu ba. Dja me 'ã kabên punu ba:n ĩ arým Kore kôt me biknor tokry djakam akuno. Metĩndjwýnh'ã kabên punukôt arým akuno.

Me kute me noo biknorja me ro'ã bikàr.

A Ped 2.13

¹² Ar amã aben jabêkam gar aro'ã ar anhõ kwý krêno akrĩ. Nhym me kute ar anoo biknorjadwý ne me pijàm kêt ne arým ar aro'ã aku. Ar akĩnhkumrêxo akrĩ nhym me arým amipunuo ar ajo àpnu. Ga, me kà mexkam ngrã kute o punuja pumũ. Me kute ar anoo biknordjwý ne me ã ar ajo àpnuo ane. Amipunuo ã me ajo àpnuo ane. Nhym me te: me kabên mex jabej mekam ama:n arým kaprĩre ne. Ga, kôk djâbêrkam kakrã kakrãtyk ba kajgoja pumũ. Nhym me te: na bixadjwýrkam aman kam arým kaprĩre ne. Me kute ar anoo biknordjwý ne gar ã mekam akaprĩo ane. Nãm me kajgo kute mrãmri

ne pidjô kunĩ ô kumexkam ja pydji ô kêt ne ãm pyræk. Pidjô tu tykkumrêx nhym me arým kraxmê arêmê ro'ã kaba. Nãm me kute uræk ne tu kajgokumrêx. Dja me arým me biknor tokry djakam akuno.

¹³ Nãm me ta ar ba kute mrãmri ne ngô djâkrêkam ngô djakà ari aben pymjýr pyræk. Ga, ngô djâkrê apêx nhym arým akàxkam myjja punu kumexja pumũ. Nãm me kabên punu jarênhõ ku'ên o ino re nhym me arým pijàm ne, kabên punukam pijàm ne. Me kute ar anoo biknor prãmja ne me arĩk ba nhym me te: kute mekôt katàt amijo bamã. Me kute mrãmri ne kanhêtire arĩk ba pyræk nhym me te: kute omũnh mex ne kute 'ã amimrãnh jakremã. Metĩndjwýnh ne arým amim me axweja pãnh'ã karôkumrêx. Akamàt kô tyk pytĩkam dja me kurê. Dja kam akamàt kô tyk rã'ã nhym me kator kêtumrêx.

¹⁴⁻¹⁵ Adão ar amikam kra jadjuw nhym arým abatành ne. Abatành ne arým amikam kra jadjuw. Kra jadjuw nhym arým abatành ne. Abatành ne arým amikam kra jadjuw. Ne amũ aben nhijuk'ã kra jadjwýro tẽ. Adjwýro tẽ: Adjwýro tẽm tãmtã kam arým 7'ýr o bôx. Aben nhijuk'ã krakam kra'ã akren arým 7'ýr o bôx. 7'ýr o bôx nhym me arým krajamã Enoki jarê. Enoki ajte me kute me noo biknorja'ã memã kum,

—Ë, Bënjadwýr djwýnh dja Metĩndjwýnh nhõ me

ja krãptĩ: kubê 10.000mê ro'ã bôx. Ne kam arým me kum Metĩndjwýnh kính kêtja kunĩmã axwe pãnh jarê. Apýnh me ãpênh jaxwe djari pãnh memã arê. Metĩndjwýnh'ã kabên punuja kunĩ pãnh memã arê nhym me arým amijaxwe ma. Nãm ã me bakukãmãre Enoki memã ane.

¹⁶ Me kute me anoo biknor prãmja ne me bën prĩkam kabên ban apýnh mýjja'ã kabên punu prãm. Me kute amidjwýnhbit markam ne me kum apýnh mýjja punu prãm ne kôt ar amijo ban amijo ãmrati ba. Ne kam me ô nêkrêx kumex pumũn amim,

—Ba gêt tãmwã kôt ar amijo iba. Ne kam arým inhõ mýjja kumex ne kôt irax. Nãm me ã amim anen kam kum me ô nêkrêx ngrireja kính kêtikumrêx. Me kum me ô nêkrêx kumexjabit kínho ba.

Me kute Jeju markumrêx djãpênh'ã memã karõ.

¹⁷ Akmere, ãpnhĩre ar, ar ga dja gar atemã amijo tẽ. Bẽnjadjwýr djwýnhbê Jeju Kritu kute ar anorja dja gar ar kabên mar tỳx. ¹⁸ Nãm ar arým me'ã ar amã ajarê. Me kute ar anoo biknor prãmja'ã ajarê. Nãm ar ar amã,

—Dja Jeju bôx 'ýr nhym me arým gwaj bajaprý:õ ba. Dja me amidjwýnhbit man kum mýjja punu prãm ne kôt ar amijo ba, ane.

Kritu kute ar anorja ne ar ã ar amã ane. Dja gar ar kabên mar tỳx. ¹⁹ Me kute ar anoo biknor prãm ja ne me abenbê

me kurêo ba. Ne pykakam mýjjakõtbit amijo ba. Nhym Metĩndjwýnh Karõ kute meo ba kêtikumrêx.

²⁰ Akmere, ãpnhĩre ar, ar ga dja gar atemã amijo tẽ. Kritu kabên mexikumrêx. Tãm dja gar tu amim markumrêx ne amim kabên maro tẽ:n amũ maro amikamên mar rax ne. Metĩndjwýnh Karõ dja gar aman Metĩndjwýnhmã akabên aba nhym Karõ arým ar akõt o kangõ.

²¹ Metĩndjwýnh kum gwaj bajabê. Ar gadjwý dja gar amã abê rã'ã ne 'ã adjukanga kêt. Ne Bẽnjadjwýr djwýnhbê Jeju Kritu jabej ajkam ama. Ta dja bôx ne kum gwaj bakaprĩikumrêx gwaj kôt batĩn ne ar baba rã'ã: rã'ã ne.

²² Me kwý kute amim Jeju mar kêtja dja gar amã me kaprĩn 'ýr me o akêxo tẽ gê me tu amim markumrêx. ²³ Nàr, dja gar ano katon me axwebê me kwýo akêx. Me kwý kute amijo punu mexja. Me ja on biknor karõ dja gar memã ano katon me axwebê meo akêx. Kute mrãmri ne me'õ kuwykam ãm nhym me kum kaprĩn kam no kator ne kute pa 'amýnh ne bõm mênh pyrãk. Dja gar me punu kôt ar apunu'õ pymaje amijã ano tỳx ne.

²⁴ Metĩndjwýnh ne kute amim ar apytãr mexikumrêx gar kam ajmã akute kêt ne katãt ar amijo aba rã'ã ne. Metĩndjwýnh ra:x nhym me kum uma:. Dja amimexo ar ajo mex gar arým ajaxwe kêt. Nhym kam arým amikabem

ar apumjuwn arým přine
 ar ajo kī:nhkumrěx. ²⁵ Me
 Batīndjwýnhbê ne me bapytâr
 djwýnh. Pydji kute mýjja kunĩ
 mar ne krã me:xkumrěx. Ba
 kum,

—Mrãmri ame:xkumrěx ne
 apyma:kumrěx. Araxo abê
 kumkatikumrěx. Me kunĩ:mã
 Abēnjadjwýr djwýnhkumrěx.
 Ajitý:xkumrěx. Amexmē apy-
 mamē abēnjadjwýrmē atýxmē
 ne ga aje 'ã aminhinomã
 amimēnh kêtikumrěx, ane. Gê
 me kunĩ ã Metīndjwýnhmã
 ane. Tãm ne ja.

Mýjja apôx kêtri kukãm 'ã ujarênh ne ja.

Bēnjadjwýr Jeju Kritu ne Djuãomã, ò àpēnhbê Djuãomã mýjjao amirít. Me kute Jeju mar kêtja ne me me kute amim Jeju marjao bikēnh ar o ba. Nhyh kam Jeju kute ò me jao tỳx nhyh me akubyn tỳx ne kute kanga kêt kadjy Djuãomã mýjjao amirít. Te me kute meo bikēnhkam mã Jeju'ã ngràn kute kanga kêt mã kum o amirít. Anhýr djwýnhràh kum o amirít, abentã kum o amirító tē, mýjja'ã akreo tē. Ò me jabit kute mýjja mar nhyh me kâtambê bipdjurmã ne apýnh mýjja djari'ã mýjja jakre. Bir, nhyh mýj ne Djuão omũ?

Metíndjwýnh kute me axwemã o pãnh ne tu kute mýjja jaxwe kunĩ kuwyo imókam rēnh nhyh apēxmã. Nhyh kute Xatanajdwý bñ nhyh kêt nhyh kam pyka ajte nyn tu mexkumrēxmã ne kum o amirít. Ne kum kãjkwadjwý jakre. Metíndjwýnh kute ò me jao kīnhmã, me 'ã ngrà tỳx ne kute kanga kêtja, me tãm ne kute meo kīnh nhyh me kãjkwakam ò pykakam kīnhkumrēx ne ar ba rã'ã rã'ãmã. Kam ne me mexbit ar ban kam kanê kêt ne tyk kêt ne mýr kêt. Mýjja punu 'ýr àr kêt kam. Ja kunĩ ne kum o amirít, apôx djwýnhràh kum o amirít. Nhyh Djuão me

kadjy omũ. Mýjja apôx kêtri ne anhýr djwýnhràh omün memã arē. Tãm ne ja.

Me kute pi'òkjakôt amijo baja dja me kīnh.

¹ Jeju Kritu kute mýjjao amirít ne ja. Metíndjwýnh ta ne Jejumã arē nhyh kam amidjô'ã ajte kute ò àpēnhjamã o amirít mã, nhyh kam me kute marmã. Apýnh mýjja djari dja ì apôx, amikrà kêt ne apôx nhyh anhýr djwýnhràh arým kute memã o amirít mã. Imã ne arým o amirít ba kam ije me amã arēnhmã. Ba ibê Djuão ne ba Metíndjwýnhmã idjapēnh, imã ne o amirít ba ije me amã arēnhmã. Nãm iwýr kadjy mrãnh djwýnh jano nhyh kam imã mýjja kunĩ jakre ba kam kôt omũ. ² Ije arým kunĩ pumũnhkam dja ba prīne me amã kunĩ jarē. Metíndjwýnh kabēh ne ba arým ije me amã arēnhmã. Jeju Kritu kute katat kabēh jarēnh tãm dja ba me amã arē.

³ Metíndjwýnh kute anhýr djwýnhràh mýjja'ã memã ujarēnh ja gédja me'ò memã arē nhyh kute arēnh djwýnh tãm gédja arým Metíndjwýnh kum kīnh jadjà. Nhyh me kute mar ne kôt amijo bajadjwý gédja Metíndjwýnh memã kīnh jadjà. Dja amē aro kīnh, me kute 'ã ujarēnh djwýnhho kīnh ne kam ajte me kute maro ýr jadjwýo kīnh. Bir, arým 'ýr. Arým Metíndjwýnh kute memã

mýjja anhÿr djwÿnhràm arènh
ja arÿm apôx 'ÿr.

*Djuão apÿnh me kute Jeju'ã
abeno bikprônh djàri kubê 7mã
kabên.*

⁴ Ba ibê Djuão ne ba ar amã
pi'ók no'ók ne. Ar aje amim
Jeju mar ne apÿnh aje kôt
aben pydjija, ar amã ne ba
pi'ók no'ók ne. Pykabê Adj-
jkam apÿnh krĭ rÿnhkôt ar aje
'ã abeno abikprôho 7ja me
amã ne ba pi'ók no'ók ne.

Gê Metĭndjwÿnh ukaprĭkôt
me ajo djuw mex ne ar me
ajo ba ne me amã umar mex
jarê ga me adjumar mex ne
ar aba. Metĭndjwÿnh ta ne tĭn
ne ar ba, amrêbê adjakamã
tĭn ne ar ba. Dja mrãmri tĭn
rã'ã rã'ã. Tãm dja ukaprĭkôt
me ajo djuw mex ne me amã
umar mex jarê.

Nhym Metĭndjwÿnh Karõ
kute amijo 7 ne Metĭndjwÿnh
krĭ djà kônh ku'ê tãm gêdja
adjwÿnhdjwÿ me ajo djuw
mex ne me amã umar mex
jarên ar me ajo ba.

⁵ Nhym Jeju Kritudjwÿ dja
me ajo djuw mex ne me amã
umar mex jarê. Jeju Kritu
ta kute mrãmri katât memã
Metĭndjwÿnh kabêno amirĭt
djwÿnh ne kumrêx tyk ne
akubyn tĭn ne kator gêdja
Metĭndjwÿnhmê Metĭndjwÿnh
Karômê kudjwa me ajo djuw
mex. Jeju ne bĕnjadjwÿro
kute me bĕnjadjwÿr kunĭ
jakrenh ne pyka kunĭkôt me
õ bĕnjadjwÿro ba. Tãm dja
Metĭndjwÿnhmê Metĭndjwÿnh
Karômê kudjwa me ajo djuw
mex ne me amã umar mex
jarê.

Jeju Kritu ta ne kum me
bajabêkumrêx ne amikamrôo
me bajaxweo ajngrà. ⁶ Ne
kam ajte ta ar me bajo ban
kam Bãmmã me bapumjuw
gu me kam babê me kadjy
Metĭndjwÿnh mar djwÿnh ne
Bãmmã badjapênh ar baba.
Kumã, Jeju Kritu tãmmã gora
gê me kãjmã kum rax jarênh
rã'ã rã'ã. Gêdja umao ar me
bajo ba rã'ã rã'ã. Mrãmri.
Tãm ne ja.

⁷ Ori, amrê tĕ. Kakrãkôt ne
amrê tĕ. Me kunĭ dja
me omũ. Me kute Jeju
kanhwÿr djwÿnhjadjwÿ
dja me omũ, prĭne Jeju
pumũ.

Nhym apÿnh pyka djàri dja
me kunĭ omũn amra,
Jeju pymaje àmrao
kumex. Mrãmri dja
me kunĭ omũn amim
ngryk ne àmrao kumex.
Be, tãm ne ja.

⁸ Bĕnjadjwÿrbê Metĭndjwÿnh
ne memã kum,

—Ba ibê mýjja kunĭ krax ne
ajte ibê mýjja kunĭ'ênhôt, ane.

Nãm ã Metĭndjwÿnh
tÿxo kubê kumkati ane.
Metĭndjwÿnh, ta ne tĭn ne ar
ba, amrêbê adjakamã tĭn ne
ar ba. Dja mrãmri tĭn rã'ã
rã'ã. Ajbit ne umao mýjja
kunĭ pytà.

Jeju Djuãomã amijo amirĭt.

⁹ Nà, ba ibê me akamy
Djuão. Nãm me Jejukôt me
akudjwa ijo ajkê ba itokry.
Mrãmri ne Jeju me baro'ã me
bapytàn ar me bajo ba. Ba
kam me akudjwa mã Jeju'ã
ingrà tÿx ne 'ãno djan ije

kanga kêt. Ba ne ba apêxtibê Paximukam ar ba. Na bãm memã Metîndjwýnh Kabên jarên memã Jeju'ã idjujarênh iba. Nhyam kam me ja ngryk ne kam imã,

—Kwãrîk wãnh mýjja wã jarênh kêt, ane. Ne kam ipa 'amýn kam ijo tèn apêxti jakam imê ba kam kam ar iba.

10 Be, pi'ók kamrêkkam, Bênjadjwýr nhõ akatijakam ne ba arek maro nhý nhyam Metîndjwýnh Karõ ar ijo ba. Ba kam me'õ kabên ma. Me'õ kabên týx kute poti kakôr týx pyrãk. Ikôt ne imã kabên ne. Ne imã,

11 —Ba ibê mýjja kunî krax ne ajte ibê mýjja kunî 'ênhôt. Ba ren ije kãjkwamê pykamê omũnh 'ãno idjãm kêt nhyam ren amrêbê amijo ajkê nhyam ren mýjja kunî kêt ne. Ê, amrê tèn mýjja pumũn 'ã pi'ók no'ók, ane. 'A pi'ók no'ók ne kam memã ano. Me kute amim Jeju mar ne apýnh kute kôt aben pydji, me jamã dja ga ano. Me kute apýnh krî rũnhkôt 'ã aben pydjibê 7, ar kute Epexukam 'ã aben pydjijamê, ar kute Emĩnakam 'ã aben pydjijamê, ar kute Pegamukam 'ã aben pydjijamê, ar kute Xijxirakam 'ã aben pydjijamê, ar kute Xadjikam 'ã aben pydjijamê, ar kute Pirapijkam 'ã aben pydjijamê, ar kute Raodjikam 'ã aben pydjijamê, mekmã dja ga aje mýjja pumũnhja'ã pi'ók no'ók ne ano, ane. Nãm ã imã kabên ane.

12 Ba kam 'ýr akêx. Ije mýj me'õ kute imã kabênja pumũnhmã 'ýr akêx nhyam ngõnhpôkti kubê 7 ne ku'ê ba omũ. Kên karýro ngõnhpôkti.

13 Nhyam kam ipôkri dja. Kute me'õ my pyrãk ne dja. Nãm kubêkã ryti jadjãn o dja. Kubêkã rytija ne parkõn 'ãnh itep nhyam 'ã dja. Ne kên karýro amirunh pren 'ã dja.

14 Ne kî jaka: kute àk kaka jaka ja pyrãk. Kute kadjãt nhĩ jaka pyrãk. Nhyam no pôkja kute kuwy pôk pyrãk.

15 Ne par jadjênh. Kute ngõnh nhípêx djãkam me kute 'ã ngrão pôx nhyam adjênh pyrãk. Nhyam ôkrekam krikrit kute ngõ rãrãkti: pyrãk.

16 Ne ubôkjao kanhêtireo 7 ne 'amýn o dja nhyam kam aktã kãx djwa mextire ajkwa krekre kurũm kato. Ne nokre jadjênh kute kãjkwa nhípôkri myt mrãnhkam adjênh ja pyrãk.

17 Ba omũn kam itu mýrbê tým kute ityk pyrãk ne itu mýrbê tým ne nõ, itĩn prãme. Nhyam kam ta ijã ikra dji, ubôko ijã ikra djin kam imã,

—Kwãrîk wãnh atĩn prãm kêt. Ba ibê mýjja kunî krax ne kam ajte ibê mýjja kunî 'ênhôt. 18 Bajbit ne ba ije amitĩn mar. Arým ne ba ty ne kam arým ajte itĩn ne. Amrê ipumũ. Ba dja ba itĩn rã'ã rã'ã. Ba ne ba ikabêno me tyk kadji me anor djwýnh ne kam ajte ikabêno me tyk nhõ pyka'ýr me anor djwýnh.

19 Aj, dja ga on 'ã pi'ók no'ók, aje omũnhja'ã pi'ók no'ók ne. Arým kator ga

aje omũnhjamẽ mýjja kraxje kator kêt rã'ãmẽ. Amẽ dja ga 'ã pi'ók no'ók ne. ²⁰ Mýkam ne ba kanhêtireo 7 idjubôko 'amýn o dja ga omũ? Ne kên karýro ngônhpôktio 7jadjwý, mýj ne ja? Bir, ba amã arẽ ga ama. Ë, ngônhpôktio 7ja ne kubê apýnh krĩ djari me kute amim imar ne kute ikôt aben pydji 'ã akre kubê 7. Apýnh krĩkam me kute ikôt aben pydji'ã akre kubê 7 ne ja. Nhym kanhêtireo 7ja ne kubê apýnh krĩ djari me kute ijã abeno bikprõnhja kadjy mrãnh djwýnh ta ne 'ã akre, ane.

Nãm ã Jeju imã kabên ane ba kuma.

2

Epexukam ar ja arým kum Metĩndjwýnh kĩnh ngrire.

¹ Nhym kam ajte imã,

—Ë, ar kute krĩraxbê Epexukam amim imar ne kute ikôt aben pydjija kadjy mrãnh djwýnhjamã dja ga pi'ók no'ók ne. Dja ga arkum ikabên jarẽ. Ba ibê Bẽnjadjwýr Jeju dja ga arkum ikabên jarên arkum, “Ë, ba ije idjubôko kanhêtireo 7 ne 'amýnhja, ne ba kên karýro ngônhpôktio 7kam imrãnhja, ba. Ba ne ba ar amã ikabên ne.

² Gar ikabênkôt ar amijo aba ba arým omũ. Ar adjapênh rax, ar aje ijãno adjãm ne aje ikanga kêt ba arým omũn kam ikĩnhkumrẽx. Nã gãm ar abê me axwe kĩnh no kati ba arým omũ. Nhym me wã we kute 'Jeju kute ar

ijanor' anhýrja gar te kabên mex jabej kam aman kam arým prĩne mekmã akato. Me wã ne me 'êxnhĩkumrẽx. Me tãm ne gar arým mekmã akaton abê me kĩnh no kati. ³ Nã gãm ar ijãno djan amibê ijo abiknor kêtumrẽx ne. Nãm me ikôt ar ajo ajkê gar tu ate akrãn aje amibê ikanga kêt ba arým omũn kam ikĩnhkumrẽx ne.

⁴ Bep mýjja pydji ne ba omũn ikaprĩre. Amrêbê ar aje amim ijo amirĩt totokbê ne gar amã ijabê ne jakam arým amã ikĩnh ngrire. ⁵ Gop ar amim akaton wãnh ajaxwemã anhiren iwýr amijo akẽx. Nã gãm ar ibê amiptâr mex ne. On ar ajte akubyn amã ijabên kam ajte akubyn imã apê kute amrêbê imã ar adjapênh ja pyræk. Dja gar ã anhýr kêt ba wãm ar awýr tẽn kam ar abê ngônhpôktiawã kaba nhym arým ãm djã kaprý.

⁶ Nhym bep me punubê Nikôrij, me tãm, me kabên punu ar baja. Me tãm ne gar me kabên punukam amã me kurêkumrẽx. Mrãmri, kam ne mexkumrẽx. Mrãmri ne gar amã me kabên punuja kurêkumrẽx. Kam ne mexkumrẽx. Badjwý ne ba imã mekbê Nikôrij me kabên punukam imã me kurêkumrẽx.

⁷ Gora ar ajamak mex jabej on ama. Metĩndjwýnh Karõ ne ar kute amim imar ne apýnh kute ikôt aben pydjijamã kabên. Gora ar prĩne kabên ja ma. Ë, ar me kurãm

atýx ne aje ijāno adjām, ar gajbit dja ba ar amā pidjô kute meo tñja jarē gar gajbit ku. Pidjô kute meo tñja ne Metīndjwýnh nhô pykakam dja, kàjkwakam Metīndjwýnh nhô pyka mexkumrēxkam. Tām dja gar ku”, ane. Nām ā Jeju imā kabēn ane. Ba ibê Djuāo ne ba kuman ar amā arē.

Emīnakam ar ja tokry.

8 Nhyam kam Jeju ta ajte imā,

—Ē, krīraxbê Emīnakam ar kute amim imar ne kute ikôt aben pydjija kadjy mrānh djwýnhjamā dja ga pi'ôk no'ôk ne. Dja ga arkum ikabēn jarē. Ba ibê Bēnjadjwýr Jeju dja ga arkum ikabēn jarēn arkum, “Ē, ba ibê mýjja kunī krax ne kam ajte ibê mýjja kunī 'ēnhôt. Ba ne ba tyn kam ajte itñ ne. Ba ne ba ar amā ikabēn ne.

9 Me kute ar ajo bikēnhja ne ba arým omū. Ar anhô mýjja kêt, anhô nēkrēx kêtja ne ba arým omū. Nhyam bep kati, nījar anhô nēkrēx kumex. Mrāmri pykakam ar abakam arým anhô mýjja kêt nhyam bep kàjkwakam anhô mýjja kumex. Nhyam me kwý ta amijo Metīndjwýnh kra, amijo mekbê idjaer ne ar ajaprý ar o ba, ba arým omū. Djām mekbê Metīndjwýnh kra? Kati, Xatanaj nhô āpēnh ne wā ne kam mā kôt ar aben pydjio ba. ¹⁰ Kwārīk wānh gar amā me uma kêt. Gora ar atýx. Dja me ī ar ajo ajkê ga ar atokry. Gora ar

atñ prām kêt. Ē, godja me ī Xatanajbê me axwe nhô bēnjadjwýr kabēnkôt mekbê ijê djakam ar akwý rē, ar aje ikanga jabej. Be, akati kunīkôt dja me ar ajo ajkê gar atokry. Nhyam kam arým me kute ar ajo bikēnh'ā akatibê 10 nhyam kam me arým ar ajo bikēnh kêt ne. Gora ar ijā angrà týx ne ijāno dja. Godja me te ar apa gar ijāno dja ba kam pānh ar ajo tñ gar atñ rā'ā rā'ā.

¹¹ Gora ar ajamak mex jabej, on ama. Metīndjwýnh Karô ne ar kute amim imar ne apýnh kute ikôt aben pydjijamā kabēn. Gora ar prīne kabēn ja ma. Ē, ar me kurām atýx ne aje ijāno adjāmja, ar gajbit dja gar atyk nhijukri ajte atyk kêtumrēx. Arkati”, ane. Nām ā Jeju imā kabēn ane. Ba ibê Djuāo ne ba kuman ar amā arē.

Pegamukam ar ja kwý prô prām.

12 Nhyam kam Jeju ta ajte imā,

—Ē, ar kute krīraxbê Pegamukam amim imar ne kute ikôt aben pydjija kadjy mrānh djwýnhjamā dja ga pi'ôk no'ôk ne. Dja ga arkum ikabēn jarē. Ba ibê Bēnjadjwýr Jeju dja ga arkum ikabēn jarēn arkum, “Ē, ba ne ba ar amā ikabēn. Ba ijajkwa krekre kurūm aktā kàx djwa mextire kator djwýnh, ba ne ba ar amā ikabēn ne.

¹³ Xatanaj kute meo ba djakam ne gar te ar aban amex rā'ā ba arým ar apumū. Be, nā gām ar ijā angrà týx ne

aje amibê ikanga kêt. Djã nã gãm ar me kudjwa aminêje memã kum, 'Jakam arým ije amim Jeju mar kêt. Arým imã kĩnh kêt', ane? Katì, ar aje ã memã anhÿr kêtumrêx. Nhym me arým ar anhôbikwa Æxipanh bĩ gar mã amã ikĩnh ne aje ikanga kêtumrêx ne. Nã, Æxipanhdjwý kum me uma kêt ne tu memã ijarênh 'ãno dja nhym me kubĩ, wãkam, Xatanaj mör djã wãkam. Nãm me te kubĩ gar mã amã ikĩnh ne. Ba arým omün ar akam ikĩnh ne.

¹⁴ Bep me kute me kabên punukôt amijo ba ja tãm ne ba imã me kĩnh kêt. Ar akwý ne gar me bakukãmãre 'öbê Barãokôt ar amijo aba. Djãm Barão mex got. Nãm mekbê idjaer kurê djwýnhbê Barakimã mekbê idjaer'ã karõ. Kute mekbê idjaer o bikênhmã ne mýjja punu'ã kum karõ. Mekbê idjaer kute mry punu krênmã, me kute mýjjao Metíndjwýnh karõ nhípêxjamã mry nhör ja kute krên ne amijo bikênhmã. Ne ajte me kute abenbê prõ òkĩnh ne arĩk prõ prãmo kumexmã. Me kute ã amijo bikênho anhÿrmã ne me'ã kum karõ. Nhym kam ô'ã Baraki mekbê idjaero bikênh o ba. ¹⁵ Nhym ar akamdjwý mekbê Nikôrij ã kabên ane, ã memã 'ã karõo ane. Nhym ar akwý kabên punu jakôt ar amijo ba.

¹⁶ On ar amim akaton wãnh ajaxwemã anhiren iwÿr amijo akêx. Dja gar amim akator kêt ba ar awÿr bõx ne

me kabên punuja'ÿr iprõt ne. Ijajkwa krekre kurüm aktã kãxdjwa mextire katorjao dja ba me'ÿr iprõt ne.

¹⁷ Gora ar ajamak mex jabej on ama. Metíndjwýnh Karõ ne ar kute amim imar ne apÿnh kute ikôt aben pydjijamã kabên. Gora ar prĩne kabên ja ma. Ê, ar me kurãm atÿx ne aje ijãno adjãmja, ar gajbit dja ba ar amã djwýbê mÿj ne ja ngã, djwýo bipdjurja ngã gar krê. Ba kam ajte ar atÿxmãbit apÿnh kên mêre, kên jaka ngã. Ne kam ajte ar amã kên ja no'òk, apÿnh ar anhidji ny'ã kên no'òk ne kungã gar kam omũ. Atemã me ja kute ar anhidji nyja mar kêt. Ar gajbit, ar atÿxbit, ije apÿnh ar amã kên nhörja, ar gajbit dja gar apÿnh aminhidji nyja ma", ane. Nãm ã Jeju imã kabên ane. Ba ibê Djuão ne ba kuman ar amã arê.

Xixirakam Djedjabeu ar noo akno.

¹⁸ Nhym kam Jeju ta ajte imã,

—Ê, ar kute krĩraxbê Xixirakam amim imar ne kute ikôt aben pydjija kadjy mrãnh djwýnhjamã dja ga pi'òk no'òk ne. Dja ga arkum ikabên jarê. Ba ibê Bënjadjwÿr Jeju dja ga arkum ikabên jarên arkum, "Ba ne ba ar amã ikabên ne. Ê, ba, ibê ne Metíndjwýnh kra ne ino pòk kute kuwy pòk pyræk, ne ipar jadjênh kute ngõnh nhípêx djãkam me kute 'ã ngrão pòx

nhym adjênh pyræk, ba ne ba ar amã ikabên ne.

¹⁹ Gar kôt amijo aba, ba arým omün kam ikĩnhkumrêx. Gar amã aben jabên amã Metĩndjwýnh jabê ba arým omü. Gar tu amim imarkumrêx ne ijã angrã týx ba arým omü. Ar adjápênh rax ba arým omü. Nã gãm ar ijãno djan amibê ikanga kêtikumrêx ba arým omü. Nã gãm ar ikôt amijo aba. Amrêbê ne gar ikôt amijo aba ngrire ne kam amijo tẽn amijo tẽn arým ikôt amijo amõr mex ne.

²⁰ Nhym bep mýjja pydji ne ba omün ikaprĩre. Nã gãm ar amã me'õ nibê Djedjabeu kĩnh. Nãm we amijo Metĩndjwýnh kabên jarênh djwýnh ne kam mýjja punu'ã inhõ àpênhmã karõn 'ã arkum apnê. Inhõ àpênh kute abenbê prõo àkĩnh ne ar prõ prãm ba ne kam kute amijo bikênhmã.

Ne kam ajte ar kute mry punu krênmã, me kute mýjja we Metĩndjwýnh karõ nhípêxjamã kute mry nhõr nhym ar kute krên ne o kute amijo bikênhmã. Nãm ã Djedjabeu inhõ àpênhmã mýjja punu'ã karõo ane, ne ã 'ã arkum àpnêho ane. ²¹ Nã bãm te amiwýr kam ama. Kute amim kator ne wãnh axwemã irern iwýr amijo akêxmã te amiwýr kam ama nhym kute mjên prãm ja kanga kêt ne amim kator kêtikumrêx. Kum axwe kĩnh rá'ã:

²² Ê, dja ba nija'yır bõx ne

kam nõr djækam kumê, nõr djã tãmkam dja ba kumên kam prĩne o ajkê. Me my kute nĩnhjamê ro'ã dja ba prĩne meo ajkê. Dja me kum axwe kĩnh rá'ã ne nija kanga kêt ne iwýr amijo akêx kêt, ba kam prĩne meo ajkê nhym me kam tokry. ²³ Ne ni krajadjwý pyka mẽ o amrà. Apýnh ar aje amim imar ne ikôt aben pydjija kunĩ aje imã akator kadjy. Ba ije ar ajamakkre kadjwýnhbêmê anhõkre kadjwýnhbê aje mýjja mex nàr mýjja punu'ã amim karõ jabej ije ar akamünh ne kôt ije ar anhĩ pýnhkôt ar amã o pãnh djwýnh. Gar kôt aje imã akator kadjy dja ba ni krajadjwý pyka mẽ o amrà.

²⁴ Bep ar aje me kabên punukôt amijo aba kêtjamã, wãkam, Xixirakam ar aje me kabên punu kôt amijo aba kêtjamã dja ba ajte ikabên 'õ jarênh kêt. Mrãmri ne ar aje ikôt amijo aba ne ar aje Xatanaj kukràdjã mar prãm kêtka amexkumrêx. Nhym me ate we kute Xatanaj kukràdjã bipdjurja marmã we, 'Mexkumrêx gu me kuma', anhýrja djãm me mex got. Axwe punu gar kôt amijo aba kêtka amexkumrêx. ²⁵ Gora ar mã ikôt ar amijo aban ijã angrã týx rá'ã: ba akubyn bõx.

²⁶⁻²⁸ Ê, ar me kuràm atýx ne aje ijãno adjãmja, ar aje ikabên mar ne aje ikôt amijo aba rá'ãn aje o atêm ne o atêm ne arým aje inomã mênhja, ar ajã dja ba bẽnjadjwýr rê gar

kam inhijuk'ã meo aba.

'Apýnh me ba djari dja gar meo aba, ar apymao meo aban meo aba týx ne. Meo aba týx ne, nhym me'õ axwe gar kam prîne o ajkê, me kute kãxo àbêr djào kute ngyo ngõnh totyk ne prîne ka'êkja pyræk. Dja gar ã meo aba týxo ane.'

Be, Ibãmbê Metĩndjwýnh ne ijã bēnjadjwýr mē. Dja ba kam amidjõ'ã ar ajã kurê gar kam ikabēnkôt meo aba. Dja ba kam ajte ar akĩnh djà kadjy ar amã umajýrtiredjwý ngã, akati maktã umajýrtire ja ngã.

²⁹ Gora ar ajamak mex jabej on ama. Metĩndjwýnh Karõ ne ar kute amim imar ne apýnh kute ikôt aben pydjijamã kabēn ne. Gora ar prîne kabēn ja ma", ane. Nãm ã Jeju imã kabēn ane. Ba ibê Djuão ne ba kuman ar amã arê.

3

Xadjikam ar ja kute me tyk pyræk.

¹ Nhym kam Jeju ta ajte imã,

—Ë, ar kute krĩrãxbê Xadjikam amim imar ne kute ikôt aben pydjija kadjy mrãnh djwýnhjamã dja ga pi'ók no'ók ne. Dja ga arkum ikabēn jarê. Ba ibê Bēnjadjwýr Jeju dja ga arkum ikabēn jarēn arkum, "Ë, ba ne ba ar amã ikabēn. Ba ije Metĩndjwýnh Karõ kute amijo 7 ije amýnhja, ne ije

kanhêtireo 7 ne amýnhja, ba. Ba ne ba ar amã ikabēn ne.

Nãm me we ar amex jarê. Bep kati, ar ajaxwekam kute ar atyk pyræk. Ba arým ar apumũ. ² On ar ano mex, atĩn rã'ãri, ne akubyn amijo týx, amijo mex, ar atyk kêtiri. Nã gãm ar amijo aba punu ba te ar apumũ, te ar aje kôt amijo aba jabej te ar apumũ ne kam ar amã, 'Ë, Ibãmbê Metĩndjwýnhmã ar amex kêtikumrêx', ane.

³ Gop ar ajkam ama. Amrêbê me kute ar amã arēnh gar arým aje markumrêx tãm dja gar tu markumrêx ne kôt amijo aba. Kôt amijo aban on wãnh ajaxwemã anhiren iwýr amijo akêx. Dja gar amim akator kêt ba kam ar ajaêrbê ar awýr bõx. Kute me àkĩnhĩ me aêrbê kute mýjjao àkĩnh ne kute mebê mýjja jamýnh ja pyræk. Dja ba ã ar ajaêrbê ar awýr ibõxo ane. Dja gar ibõx djækôt imar kêtikumrêx ba ar ajaêrbê bõx.

⁴ Bep krĩbê Xadjiwãkam ar angrêre ne gar amrãnh mexkumrêx rã'ã. Ne kam ar angrêre amrãnh mexkumrêx kute mrãmri ne me kute kubêkã mex, 'ã ngrã kêt kute angjēnh ne 'ã mrãnhja pyræk. Nã gãm ar ã amexo ane. Ar ga dja gar ikôt mrãn ikudjwa kubêkã jaka jangij ne 'ã mrã. Nã gãm ar amrãnh mexkumrêx. Nhym kam kubêkã jaka kadjy ar amex. Tãm dja gar angij, amrãnh mex pãnh angijn 'ã mrã.

⁵ Be, ar me kuràm atýx ne aje ijáno adjámjabit dja gar ã kubêkà jaka jangjêh ne 'ã amrânho ane. Ba kam pi'ók no'ókkam anhidji jarijwã o ibingràn kêt, me tîn rã'ã rã'ã'ã pi'ók no'ókkam ar anhidjio ibingràn kêt ne. Ne kam ajte dja ba Ibämmã inhýtã ar ajarê, Ibämmê Ibãm kadjy mrân djwýnhmê arkum inhýtã tu kàj bê ar ajarê ne kum, 'Be, inhõ me ja ne me ja.' Be, dja ba ã kum ane.

⁶ Gora ar ajamak mex jabej on ama. Metíndjwýnh Karõ ne ar kute amim imar ne apýnh kute ikôt aben pydjijamã kabên ne. Gora ar príne kabên ja ma", ane. Nãm ã Jeju imã kabên ane. Ba ibê Djuão ne ba kuman ar amã arê.

Pirapijkam ar Metíndjwýnh kabênkôt amijo ba.

⁷ Nhyim kam Jeju ta ajte imã,

—Ë, ar kute kríraxbê Pirapijkam amim imar ne kute ikôt aben pydjija kadjy mrân djwýnhjamã dja ga pi'ók no'ók ne. Dja ga arkum ikabên jarê. Ba ibê Bënjadjwýr Jeju dja ga arkum ikabên jarên arkum, "Ë, ba ne ba ar amã ikabên. Ba imexo ipyma ne mrãmri ikabênkumrêx ne ijêxnhí kêtumrêx ne kam ar amã, 'Ba ne ba ije inhingêt kukãmã Dawi nhürkwãkam o kajkep djwýnh. Ba kikre'ã kuta nhyim mýj me'õ godja 'ã ijê? Ba 'ã ijê nhyim mýj me'õ godja 'ã kuta?'

⁸ Bir be, gar ikôt amijo aba ba arým omü. Djã nã gãm

ar atýx kumrêx? Kati, kàjbê ar atýx ba arým ar apumü. Nã gãm ar te atýx ngriren mã ikabênkôt ar amijo aban aje ikanga kêtumrêx ba kam ar amã, 'Ba gédja ba ar amã kikre'ã kuta. Mýj me'õ gédja ar abê 'ã ijê? Ba dja ba ar ajo iba. Mýj me'õ dja inê?' ane.

⁹ Ë, Xatanaj nhõ àpênh 'êxnhíja, kute kôt ar aben pydjio ba, ne me 'êx ne amijo Metíndjwýnh kra, kute amijo mekbê idjaer, djãm mekbê idjaer djwýnh got, me ja me tãm gédja ba ar awýr me pa 'amýn meo môn ar akuka kôn me umjuw nhyim me kam pijàm djaje ar akuka kôn ibôn krín ar amã arax jarên kam tu ar amarkumrêx. Imã ar ajabêkam kôt me kute mar ne kute ar ajã, 'Jeju kum ar abêja pumü', anhýr kadjy dja ba ã meo ane.

¹⁰ Ije ar amã, 'Dja me te ar ajo ajkê gora gar mã ijã angrà týx ne ijáno djan ikanga kêt', anhýrkôt ne gar amijo aba. Nhyim me te ar ajo ajkê gar mrãmri ijáno djan ikanga kêt. Kam dja ba ar apytà. Ije me kunõ ibikênhkam dja ba arým ar apytà. Dja ba pyka kuníkôt ije me kabi kadjy meo ajkê. Dja ba apýnh pyka djari me kuní kabi, me kute imã kator kadjy me kabin meo ajkê. Nhyim bep ar amexbit dja ba ar apytà.

¹¹ Arým ibôx 'ýr. Gora ar arek ikabênkôt ar amijo aba rã'ã: ba kam ar amã o pãnh, ar amã ar akính djã ngã. Kwãrík wãnh me'õ ar abê ikurê kêt. Dja me'õ ar anoo

aknon ar abê ikurê gar kam akĩnh djà býr kêt ne. Dja gar arek amijo aban arým ikam amim akĩnh djà by.

12 Ě, ar me kuràm atýx ne aje ijáno adjám, ar gajbit dja ba amim ar apumjuw, Ibāmbê Metĩndjwýnh nhũrkwātikam ar apumjuw gar aku'ê rā'ā rā'ā, kute Metĩndjwýnh nhũrkwātikam par pyrāk ne aku'ê, Metĩndjwýnh kuka kōnh aku'ê rā'ā rā'ān akator kêt. Ba dja ba ar ajā Ibāmbê Metĩndjwýnh nhidji no'ók, ne kam ajte ar ajā krī nhidji no'ók, Ibāmbê Metĩndjwýnh nhō krī mex nhidji dja ba ar ajā no'ók ne. Krī mexja, Djeruxarē nyja, Ibāmbê Metĩndjwýnh kurūm rwýkja, kàjkwa kurūm rwýk, ja tām nhidji dja ba ar ajā no'ók ne. Ne kam ajte ba aminhidji ny ar ajā no'ók ne, ar atýx ne aje ijáno adjámja'ā aminhidji no'ók ne.

13 Gora ar ajamak mex jabej on ama. Metĩndjwýnh Karō ne ar kute amim imar ne apýnh kute ikôt aben pydjijamā kabēn. Gora prīne kabēn ja ma", ane. Nām ā Jeju imā kabēn ane. Ba ibê Djuão ne ba kuman ar amā arē.

Raodjikam ar kute ngō kàjbê kangro pyrāk.

14 Nhy m kam Jeju ta ajte imā,

—Ě, ar kute krīraxbê Raodjikam amim imar ne kute ikôt aben pydjija kadjy mrānh djwýnhjamā dja ga pi'ók no'ók ne. Dja ga arkum ikabēn jarē. Ba ibê Bēnjadjwýr

Jeju dja ga arkum ikabēn jarēn arkum, "Ě, ba ne ba ar amā ikabēn. Ba, ibê ne Mrāmri. Ba ije mrāmri katāt memā Metĩndjwýnh kabēno amirīt djwýnh ne ba mrāmri ikabēnkumrēx. Metĩndjwýnh kabēnkôt ne ba ibê mýjja kunī nhipēx djwýnh.

15 Gar ar aba ba arým ar apumū. Djām we ar amā ikurê nār kon djām we ar amā ijabê. Arkati. Nā gām ar amā ikurê kêt ne kam ajte amā ijabê kêt. Ar aje ngō kàjbê kangro pyrāk, ajakry kêt ne kam ajte akangro kêt. Gop on ar ajakry nār kon on akangro rax. Ba gop kôt kuma, ar apunu ma nār kon ar amex ma. 16 Nhy m bep kati, ar kàjbê akangrokam ije ar amar mex kêt. Kam dja ba ar ajo aptō. Ar ajakry kêt ne ar akangro kêt ne aje ngō kangro kajgo pyrāk kam.

17 Nā gām we ar, 'Arým ne inhō nēkrēx kumex. Nā bām prīne inhō mýjjao aptā nhy m kam kumex. Arým inhō mýjja kunī bikār ne ibê 'ō'ā kātām kêt.'

Kê, djām ar aje amimar got. Nā gām ar prīne amijo ajkē. Ne akaprī mex ne. Ne abikēnh mex ne. Ar ano rā ne anhō kubēkà kētkam tu irāri ar abajakam. Djām ar aje amimar kêt? 18 Kam dja ba ar amā mýjja jarēn ar amā, 'Ě, on kēn karýr mex-tireja, ngōnh nhipēx djākam me kute 'ā ngrāo pōx nhy m nextire ja dja gar 'ā ijwý ba ar amā kungā gar abyn arým amimex, arým abikēnh kêt.

Ne kam ajte ar kuběka jaka'ã ijwý ba ar amã kungã gar kam arým angjê. Angjên irãri ar aba kêt kam apijãm kêt. Ne kam ajte ar anokam pidjý'ã ijwý ba ar amã kungã gar arým o amino djy ne arým ano mex.'

¹⁹ Me axwe nêje ne ba memã ibên týx ne imã me kînha ne ba memã uwěk màt ne. Kam dja gar on amim akaton wãnh ajaxwemã anhiren akubyn iwýr amijo akêx.

²⁰ Ě, gop ar ikabên ma. Ota ba arým ar awýr bôx ne kikre kabem dja. Ar ajô imã kikre'ã ta. Ba wãm awýr wadjà gu baro'ã aben kuka kônh banhô kwý krêno nhý ga arým akî:nhkumrêx. Gop ar ajô aje ikabên mar jabej, on kikre'ã ta." Nãm ã Jeju me kunimã kabên ane. Me kute Jejuo aminhômã ne ã kabên jarêno ane ne kam ajte memã kum,

²¹ "Ě, me me kurãm atýx ne aje ijãno adjãmja, me gajbit dja ba me amã arê ga me ikrî djakam inhikô'ã nhý. Me ga dja gu me ar meo baban bakabêno me ano. Me me bamã ãpênhmã dja gu me bakabêno me anor ar o baba. Ga ba itýx ne ije Ibãm 'ãno idjãm ne ije amijo imrãnh rã'ãn ije aminhinomã amimênhja pumũ. Ije kanga kêt ne ije aminhinomã amimênh ne kam Ibãm nhikô'ã inhýr ne ije ikabêno me anorja pumũ. Dja ga me ã ikudjwa atýx ne ijãno adjãmno ane.

²² Gora me ajamak mex jabej on ama. Metîndjwýnh

Karô ne mete amim imar ne apýnh kute ikôt aben pydjijamã kabên. Gora prîne kabên ja ma", ane. Nãm ã Jeju imã kabên anen kam o ino re. Ba ibê Djuão ne ba kuman me amã arê.

4

Metîndjwýnh krî djatikam nhý.

¹ Nhym kam ijukri atemã mýjja kato ba omũ. Kàjkwakam kikre'ã 'yr ne dja ba omũ. Nhym kam ajte me'ô imã kabên ne, ôbê kute imã kabênja, kabên kute poti kakôr týx pyræk, ta ajte imã kabên ne imã,

—Amrê tē ba amã mýjja jakre, mýjja kraxje kator kêt dja ba anhýr djwýnhram amã o amirît ga anoo anhýtã omũ nhym bep tûmrãm dja amirît ne, ane. Nãm ã imã ane.

² Ě imã anhýrmē ro'ã Metîndjwýnh Karô iwýr ruw ne mã ijo tēn ijo wabi. Nhym nîjar kàjkwakam bēnjadjwýr krî djà rax dja nhym kam arým me'ô kam nhý. ³ Me'ô ýrja ne adjêno tuknî. Kute kēn ngrãngrãmē kēn kamrêk kakrãtyk, o me ikrakam rax ne o ôkredjê karýr jadjênh týx ja pyræk. Nãm ã me'ô ýrja jadjênh kute kēn ja jadjênhja pyræk ne nhý. Nhym kam djwýngwýnhtire ne krî djãmã ipôk ne wajêt ne kam adjwýnhdjwý adjênh. Kute atemã kēn ngrãngrã 'ôdjwý jadjênh týx ja pyræk. Nãm ã djwýngwýnhtire adjênh ã anen krî djà raxmã ipôk ne.

4 NhyM krī djà raxjamã me krī djà kryre ipôk ne. Apÿnh me krī djà kryre ku'ê djàri 'ã akrekam kubê 24. NhyM mebêngêtte kam krī. Kubêkà jaka jangij ne kam kam krī. Ne kên karÿro krãdjê, bēnjadjwÿr krãdjê ne me kutu.

5 NhyM krī djà raxja kurũm adjêho amikurwÿ ne kam krako dja. Kabēnmē adjêhmē krakmē o akà. NhyM krī djà rax kabem ne ngônhpôktio 7 ne pôko ku'ê. Ngônhpôktija kubê Metĩndjwÿnh Karô kute amijo 7ja. 6 NhyM ajte krī djà rax kabem ne mýjja karÿr kute imôti pyrãk ne nõ. Kute ixeo imôti pyrãk ne nõ. Karÿr kute kryt karÿr pyrãk ne nõ.

NhyM mýjja tĩn amãnhkrut ne amãnhkrut ne krī djà raxmã ipôk ne, nhyM ipôkri krī djà rax dja. NhyM mýjja tĩnja kute krī djãmã ipôkja ĩkam no kumex, ibũmkam non ôngãkkam no. 7 NhyM mýjja tĩn kutewaja kute rop djãkrêbê rijão pyrãk, atãri ja kute mryti kra pyrãk, atãri ja nokre kute mebêngôkre* nokre pyrãk nhyM kute katêja kute ãkkajkritti tor pyrãk. 8 NhyM apÿnh mýjja tĩn djàri ara kumex. Ar ĩ pÿnhkôt ara kubê 6'ã kabēn. NhyM arakam no kumex. Ara nhĩbũmkam no. Ara nhôkrekam no.

Ne ar ngrer ba. Ngrer ba rã'ã rã'ã. Kute ngrero

ino rer kêtumrêx. A'urimē akamãtmē kam ar ngrer ba rã'ã rã'ã. Nãm ar,

—Mex, mex, mex. Metĩndjwÿnh ne mexo umakumrêx. Nãm Bēnjadjwÿr raxkumrêx. Tÿxo kubê kumkati. Nãm tĩn ne ar ba, amrêbê adjakamã tĩn ne ar ba. Dja mrãmri tĩn rã'ã rã'ã.

Nãm ã ar ngrero ane, ã kute kum mex jarêho ane. 9-10 Mýjja tĩn amãnhkrut ne amãnhkrutja ã kute krī djà raxkam ÿrjamã mexmē umamē raxmē amikĩnh jarêho ane. Metĩndjwÿnh tĩn ne ar ba rã'ã rã'ãjamã arê. Ar kute kum arênh kunĩkôt ne mebêngêtte kubê 24ja tu mÿrbê rôrôk ne. Krī djà raxkam ÿrja kabem, pijãm djaje tu mÿrbê rôrôk ne. Mrãmri ne Metĩndjwÿnh tÿxkumrêx ne tĩn rã'ã: rã'ã. Kam ne kuãka kônh mebêngêtte kubê 24ja pijãm djaje tu mÿrbê rôrôk ne. Ne kam tu kabem krãdjê mexjamã ire. Tu kabem krãdjê mexjamã ire nhyM wãnh ikwã. NhyM me kam kum mex jarê. Kum mex jarê ne kum,

11 —Me inhô Bēnjadjwÿr, me Itĩn djwÿnh, gajbit ne ba me amã amextire jarēn amã apymamē arax jarēn amã atÿx jarē.

Mÿj me'ômē ne gar aje aben pyrãk? Kati, apydji.

Gajbit ne ga mýjja kunĩ y.

* 4:7 Apÿnh me ô pyka djàri kunĩkôt ne me kunĩ bēngôkre. Kubêkà jakamē me kakrãtykmē me babēngôkremē ne me kunĩ: bēngôkre.

Gajbit ne ga tu amim mýjja
kuni'ã karõ nhym
arým tîn ne apôx. Ga ne
ga mýjja nhipêx nhym
apôx, ane.

Nãm ã mebêngêtte kubê
24ja Metîndjwýnhmã mextire
jarêhno ane.

5

*Mrykĩ'ãtomti jabatãnh nyre
kute pi'ók byr.*

¹Nhym kam krĩ djã raxkam
ÿrja ubôko pi'ók no'ók byn
o nhỹ ba omũ. Nãm prĩne
pi'ók no'oko tuknĩ. Ôkremẽ
ibũmmẽ prĩne no'ók. Ne kam
krãkã'ã tom krĩo tẽ. Abenmã
mênh'ã tom krĩo tẽ. 'Ã tom'ã
akre kubê 7. Me'õ kute 'ãpre
bõnh ne omũnh kêt kadjy.

²Nhym kam kadjy mrãnh
djwýnh týxkumrêx ne katon
kãj bê memã kabên ne memã
kum,

—Mýj me'õ ne mexkumrêx
ne kam kute pi'ók no'ókja'ã
'yrmã? Kute 'ã oy djã rênhmã?
ane. ³Nãm ã anen kam te
me'õ mex jabej me kabi.
Kute pi'ók no'ók'ã oy djã
rênh ne omũnhmã. Nãm
kãjkwakammẽ pykakammẽ
pyka kadjwýnhbê me jamẽ te
kadjy me kabi. Ne me'õmã
kator kêtumrêx. ⁴Kam ne ba
arým muw. Me'õ mexkumrêx
kute pi'ók no'ók'ã 'yr ne
omũnh 'õ kêtum ne ba arým
imýro dja.

⁵Nhym kam mebêngêtte 'õ
imã,

—Amýr kêt. Ë, Djuda
nhũrkwãkam me'õ, Dawi
tãmdjwý 'õ dja pi'ók
no'ók'ã kuta. Týxkumrêx,

umakumrêx. Kute rop
djãkrêbê rijão pyrãk. Tãm,
ajbit, ne týxkumrêx ne meo
apan kam kute pi'ók no'ók'ã
oy djãbê 7 rênh ne kute pi'ók
no'ók'ã 'yr ne kute omũnhmã.

Nãm ã imã ane ba kam
kuma.

⁶Nhym kam Metîndjwýnh
krĩ djãti nhipôkri Mrykĩ'ãtomti
jabatãnh nyja dja ba omũ.
Nhym kam kute me kute
Mrykĩ'ãtomti jabatãnh nyja
bîn nhym ajte akubyn tîn
pyrãk. Nhym mýjja tîn
amãnhkrut ne amãnhkrutjamẽ
mebêngêttẽ Metîndjwýnh
krĩ djãtikam Mrykĩ'ãtomti
jabatãnh ny djãmjamã ipók
ne dja. Nhym Mrykĩ'ãtomti
bãrio 7 ne kam noo 7. Noo
7ja kubê Metîndjwýnh Karõ
kute amijo 7, tãm ne pyka
kunĩkõt ar mrã. ⁷Nhym kam
Mrykĩ'ãtomti jabatãnh nyja
tên kubê pi'ók no'ók by. Krĩ
djãtikam ÿrja ne ubôko kum
kungã nhym kubê kuby.

⁸Nhym byrmẽ ro'ã mýjja tîn
amãnhkrut ne amãnhkrutmẽ
mebêngêtte kubê 24jamẽ
kabem tu mýrbê rôrôk ne.
Apýnh õ pĩjãbare. Atemã
pĩjãbare djê krãptĩ. Ne apýnh
õ ngõnh. Kên karýro ngõnh.
Ngõnh ja ne ipun dja. Kikre
kudjý djã ne kam ipu ne.
Mýjbê ne kikre kudjý djã? Me
kabên. Metîndjwýnh nhõ me
ja kute kum kabên'ã ne kikre
kudjý djã amijakre.

⁹⁻¹⁰Be, mebêngêtte nhõ
pĩjãbaremẽ ngõnh ipujamẽ
ne me amýn kam ngrer ba.
Ngrer ny ne me arêhno ba,
nẽ,

—Gajbit apydji ne ga amex ne aje pi'ók no'ók byrmã. Ga dja ga pi'ók no'ók byn 'ã ta. Arým ne me abĩ ga kam arým akamrôo meo pãnh ne me pa 'amýn me utàn Metĩndjwýnh'ýr meo tẽ. Nã gãm me kwý ra:x ne me utã.

Apýnh mebêngôkre ba djari, apýnh amynggrari me ba djari, apýnh me kabên djari, apýnh me õ pyka djari kunĩkôt ne ga me kwý pytàn Abãmmã me umjuw.

Nhym me kam kubê me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh ne me banhõ Metĩndjwýnhmã àpênh ba. Dja me Metĩndjwýnh djô'ã prĩne pykabê me ja o ba, ane.

Nãm ã mebêngêtte ar ngrer ba ane.

¹¹ Ba kam ajte omũn kam me kanga ma, kadjy mrãnh djwýnh kanga ma. Me krãptĩ kute pi'ô pyrãk. Kubê 1.000.000 krãptĩ. Me'ã akre krãptĩ: ne ba omũn kuma. Djãm me krãre got. Nãm me krĩ djatimẽ mýjja tĩnmẽ mebêngêtemẽ kum ipòk ne. Ne kàj bê kabêno kumex, ne,

¹² —Mrãmri ne ga gajbit amex. Mýj me'õ got kute apyrãk?

Gajbit ne ga amexo me kunĩ jakre nhym me abĩ. Abê mrykĩ'ãtomti jabatãnh ny prãbê abĩ.

Nhym kam Metĩndjwýnh arým ajã bẽnjadjwýr rax

mẽ. Nhym kam apýnh me pyka djari kute õ nèkrêx amã kumex ga aje ar o abamã.

Ga gajbit ano mex ne atýx. Gêdja me amim ajarên ajo rax ne kãjmã akamên abenmã araxo amirĩt, ane.

Nãm ã kadjy mrãnh djwýnh kabên ane.

¹³ Nhym kam mýjja kunĩ kabên ne. Nhýnh ne mýjja 'õ kabên kêt ne? Kati, kàjkwakam mýjjamẽ pykakam mýjjamẽ pyka kadjwýnhbê mýjjamẽ ngõ raxbê pyka kêtgam mýjjamẽ kunĩ ne ro'ã kabên ne,

—Gora gẽ me abenmã krĩ djatikam ýrjamẽ Mrykĩ'ãtomti jabatãnh nymẽ ar arẽ ne abenmã ar raxo amirĩt ne kãjmã ar kamẽ. Ar ajbit ne ar týx.

Gora gẽ me abenmã ar arẽ. Arkum rax jarênh rã'ã rã'ã ne.

Nãm ã mýjja kunĩ kabên ane ba kuma.

¹⁴ Nhym kam mýjja tĩn amãnhkrut ne amãnhkrutja kôt kabên ne,

—Mrãmri godja ã ane.

Nhym mebêngêtte kôt tu mýrbê rôròk ne adjwýnhdjwý kum rax jarẽ.

6

Kute pi'ók no'ók'ã o y djã rênh.

¹ Ba ibê Djuão ne ba arek omũnho dja. Nhym kam Mrykĩ'ãtomti jabatãnh nyja pi'ók no'ók'ã oy djã ta ba omũ. Nhym kam mýjja tĩn

amãnhkrut ne amãnhkrut kumrêxja imã kabên. Kabên kute na krak pyræk ba kuma. Nhyim imã,

—Amrê tẽ, ane.

² Ba 'yr tẽn omũ nhyim kawaru jakaja dja. Nhyim me'õ 'ã nhỹ. Õ djudjê jamýn o nhỹ. Nhyim me kum bẽnjadjwýr krãdjê tu. Nhyim kutun o nhỹ ne kam 'ã kawaru'ã tẽ. Kute me kunĩ 'ã amijo ãptâr ne me'yr prôt ne kute me par ne kute mekbê pyka pytãrmã ne tẽ.

³ Nhyim kam Mrykĩ'ãtomti abatãnh nyja ajte pi'ók no'ók 'ã oy djã nhitepã ja'ã kuta. Nhyim kam mýjja tĩn ja jatãrija imã kabên ba kuma. Nhyim imã,

—Amrê tẽ, ane.

⁴ Ba 'yr tẽn omũ nhyim kawaru 'õ ajte dja. Kawaru kamrêk. Nhyim me'õ 'ã nhỹ. Pyka kunĩkôt me kute abenwýr prôt ne aben par kadjy. Kadjy ne me'õja kawaru'ã nhỹ. Nhyim me arým kum kãxdjwa kajgo ngã, kãxdjwa kajgo jabatãnh, rytire ne me kadjy kum kungã.

⁵ Nhyim kam Mrykĩ'ãtomti jabatãnh nyja ajte pi'ók no'ók'ã oy djã nhitepã ja'ã kuta. Nhyim kam mýjja tĩnja jatãrijadjwý imã kabên ba kuma. Nhyim imã,

—Amrê tẽ, ane.

Ba 'yr tẽn omũ nhyim kawaru tykja ajte dja. Nhyim me'õja 'ã nhỹ. Mýjja pytĩ'ã akre djã mýn o nhỹ. ⁶ Nhyim mýjja tĩn amãnhkrut ne amãnhkrutja kurũm me'õ kabên ba kuma. Nãm,

—Ë, arým ne mekbê djwý kêt. Prãmkam ne me ar ba. Ota djwýbê trigu'ã akre pydji pãnh raxi. Pãnh me ãpênh rã'ã nhyim akamãt. Ne kam ajte djwý 'õbê xebada'ã akre amãnhkrut ne ikjêkêt adjwýnhdjwý pãnh rax. Pãnh me ãpênh rã'ã nhyim akamãt. Djwý kêtka, djwý kairekam. Nhyim bep pidjõbê uba kangõmẽ mýjja kute rõny kangõ pyræk ja dja o bikênh kêt. Tãm dja kumex. O ne me ajne kêt. Kwãrik wãnh tãm mãn o bikênh kêt, ane. Nãm ã me'õ kabên ane.

⁷ Nhyim kam Mrykĩ'ãtomti jabatãnh nyja ajte pi'ók no'ók'ã oy djã nhitepã ja'ã kuta. Nhyim kam mýjja tĩn amãnhkrut ne amãnhkrut kute o ino rerja imã kabên ba kuma. Nhyim imã,

—Amrê tẽ, ane.

⁸ Ba 'yr tẽn omũ nhyim kawaru rãrãrja ajte dja. Nhyim me'õja 'ã nhỹ. Me'õ nhidjibê ne Tykre. Me tyk'ã amijakre. Nhyim mýjja kute katên tẽmja. Me tyk nhõ pykamã me mrãnh kadjy ja ta ne kute katên tẽmja. Ar kute pyka kunĩkôt me kwý rax ne me parmã. Me kute abenwýr prôt ne aben par nhyim djwý kêtka prãm kute me par nhyim me kanêdjwý kute me par nhyim pykakam mry djãkrêdjwý kute me par kadjy. Kadjy ne ar tẽ. Kam dja me kwý rax ne ty.

⁹ Nhyim kam Mrykĩ'ãtomti jabatãnh nyja ajte pi'ók no'ók'ã oy djã nhitepã ja'ã kuta. Nhyim kam kikrê kudjý

djà bôr djà krakri me karõ kumex. Mýj me karõ? Bir, me kute memã Metĩndjwýnh kabẽn jarẽnho ba nhym kam me kute me par, me tãm karõ ne kumex. Nãm me tĩn prãm kêt mex ne tu mekmã Metĩndjwýnh kabẽn jarẽn nhym kam me me kupa. Me tãm karõ ne kumex ba omũ. ¹⁰ Nhym me kãj bê kabẽn ne kum,

—Bẽnjadjwýr Pymati, gajbit amexo apyma ne katãt aje mekmã kabẽn jarẽnh djwýnh, mã dja mytyrwý kute ga me ijo angryk ne pykakam me jao ajkẽ, me kute me ipar pãnh meo ajkẽ? ane. Nãm ã kikre kudjý djà bôr djà krakri me karõ ã kum kabẽn ane. ¹¹ Nhym kam me'õ mekmã kubẽkã jaka ngã ne memã kum,

—Ë, me arek atyk djà kêtõ akrĩ ngrire. Atyk djà kêt ngrire gẽ me me anhõbikwa paro tẽn inomã kumẽ. Me akõt me Metĩndjwýnhmã àpẽn, me akamy paro tẽn inomã kumẽ, ane. Nãm ã me'õ me karõmã ane.

¹² Nhym kam Mrykĩ'ãtomti jabatãnh nyja ajte pi'õk no'õk'ã oy djà nHITEPã ja'ã kuta ba omũ. Nhym kam pyka kunĩ amingrẽk ne. Amingrẽk tỳ:x ne. Nhym kam mytjadjwý kakrãtyk ne wajêt. Nãm kute kubẽkã pytĩ, kakrãtyk pyrãk. Nhym mytyrwýjadjwý no tĩn, no kamrẽk tỳ:x ne. Kute kamrõ pyrãk. ¹³ Nhym kanhêtire jadjwý kãjkwa kurũm rõrõk ne. Pykakam rõrõk ne.

Kute kõk djãbêr tỳx kute pidjõ ngrãngrã ka'urja pyrãk. Nãm ã kanhêtire rõrõk ane. ¹⁴ Nhym kam kãjkwa ajmã nẽn nhĩ'ãm tẽn akuno. Nãm tu amijarõx ne kute me kute kupip jarõx pyrãk, nhym kam krãnh kunĩ amũ ajkamẽn krĩ. Nhym apêxtidjwý kunĩ amũ ajkamẽn ikwã. Nãm krãnh amũ krĩ djãmã kre rũnh ne krĩ. Nhym apêxtidjwý ikwã djãmã kre rũnh ne ikwã.

¹⁵ Nhym kam apýnh me ba djãri kam bẽnjadjwýr rũnhmẽ me kute meo ba djwýnhmẽ me krãkamngõnh nhõ bẽnjadjwýrmẽ me õ nèkrẽx kumexjamẽ me àprãrmẽ me kunĩ, me kute me pa 'amýnh nhym memã àpẽnh kajgo ar bajamẽ me kute memã o pãnh kadjy àpẽnhamẽ me kunĩ ne me amijo apdju. Me tĩn prãme amijo apdju. Nãm me kẽnkrekam amijo apdjun krãnhkam kẽn krakri amijo apdju. ¹⁶ Ne kam krãnhremã kabẽn ne kẽnã kabẽn ne kum,

—On me inhiby arõrõk ne me ijo apdju, me ipro. Krĩ djatikam ýrjabê me ijo apdju ba me nokre pumũnh kêt. Mrykĩ'ãtomti jabatãnh nyjamẽ ar ngrykbê me ijo apdju. ¹⁷ Arým ne ar ngryk nhõ akati me iwýr bõx. Mrãmri ne ar ngrykkumrẽx. Mýj me'õ ne arkum ãmmã? ane. Nãm ã me kabẽn ane.

7

Ar kute mebê 144.000 kuka'ã idji janhõr.

1 Nhyam kam ijukri kadjy mrãnh djwýnh amãnhkrut ne amãnhkrut ne ku'ê ba omũ. Nãm ar apýnh ku'ê djakam ku'ê. Nhyam ja kãkwa krax 'ãnh dja nhyam ja kãkwa nhôt 'ãnh dja nhyam ar ja aktã kãkwa nhirê'ãnh dja ba omũ. Mýj kadjy ne ar ku'ê? Apýnh ar ku'ê djari kute kôkbê àptãrmã. Pykakam àbêr kêt ne ngô raxbê pyka kêt kam àbêr kêt ne bàkam àbêr kêt kadjy. Kadjy ne ar ku'ê.

2 Nhyam kam kadjy mrãnh djwýnh 'õ tẽ ba omũ. Kãkwa krax kurũm ne kato ba omũ. Nãm ikrakam ràxo pi'ók no'ók djã byn o tẽ. O kute Metĩndjwýnh nhõ àpênh'ã idji janhôr kadjy, Metĩndjwýnh tĩnja nhõ àpênh'ã idji janhôr kadjy. Nãm kubyn o tẽn kam kãj bê arkum kabên. Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh amãnhkrut ne amãnhkrutjamã kabên. Ar ja kute Metĩndjwýnh kabênkôt pykamẽ ngô raxbê pyka kêtõ bikênhmã. Ar kumã ne kãj bê kabên ne arkum,

3—Adjým, bar Metĩndjwýnh nhõ àpênh'ã idji janhômã, bar me banhõ Metĩndjwýnh nhõ àpênh'ã idji janhô gar kam pykamẽ ngô raxmẽ bàõ ajkê. Me kuka'ã dja bar me idji janhô, Metĩndjwýnh nhõ àpênh tamirĩt gar aje meo abikênh kêt kadjy. Gar kam arým pykao ajkê, ane. Nãm ã kadjy mrãnh djwýnh arkum ane.

4 Nhyam ar me kwý krãptĩ kuka'ã idji janhô ba omũ. Me krãptĩ kubê 144.000 ne

ar kuka'ã idji janhô. Nãm mekbê idjaer apýnh idji djari me kwý'ã idji janhô ba omũ.

5-8 Mekbê Djudakam me kwý kubê 12.000.

Ne mekbê Rubênkam me kwý kubê 12.000.

Ne mekbê Gadjikam me kwý kubê 12.000.

Ne mekbê Axerkam me kwý kubê 12.000.

Ne mekbê Naptarkam me kwý kubê 12.000.

Ne mekbê Manaxekam me kwý kubê 12.000.

Ne mekbê Ximiãokam me kwý kubê 12.000.

Ne mekbê Rewikam me kwý kubê 12.000.

Ne mekbê Ixakakam me kwý kubê 12.000.

Ne mekbê Djeburõkam me kwý kubê 12.000.

Ne mekbê Jôdjekam me kwý kubê 12.000.

Ne mekbê Bẽnjamĩnkam me kwý kubê 12.000.

Be, nãm me abenã rôrõkkam 'ã akre kubê 144.000.

Me krãptĩ: kubêkã jaka jangij.

9-10 Nhyam kam ijukri, be, me krãptĩ: ne me kumex ba me omũ. Axwe me krãptĩ. Nãm me te kute me'ã akremã. Djãm me krãre got. Nãm me kute pi'õ pyrãk ne kumex. Mýj xê ne kumex? Bir, apýnh mebêngõkre ba djari, apýnh amyngràri me ba djari, apýnh me õ pyka djari, apýnh me kabên djari kunĩkôt ne me kwý Metĩndjwýnhõ aminhõn krĩ djati kabem abenã rôrõk ne kumex ne Mrykĩ'ãtomti jabatãnh ny kabem kumex.

Nãm me kubêkà jaka jangij ne o kumex ne bô byn o kumex ne kam kàj bê kabên ne,

—Be, mrãmri ne me banhõ Metĩndjwýnh, ajbit kubê me bapytàr djwýnh. Tãm, krĩ djàtikam krĩja, tãm.

Ne Mrykĩ'átomti jabatàn nyja, tãm. Ar kubê ne me bapytàr djwýnh. Ar tãm ne ar ja, ane.

Nãm ã me krãptĩ kabên ane. ¹¹ NhyM kadjy mrãnh djwýnh kunĩ krĩ djàtimã ipôk ne kumex. Krĩ djàtimẽ mebêngêtemẽ mýjja tĩn amãnhkrut ne amãnhkrutjamẽ ne kadjy mrãnh djwýnh arkum ipôk ne tu mýrbê rôrôk ne kumex. Ne kam Metĩndjwýnhmã rax jarê ne kum,

¹² —Mrãmri. Kôt ne me ane. Gajbit ne ga mekmã amexo amiptà ba me abenmã amex jarênhõ iba ne abenmã araxo amirĩt ne ano mex jarên kam amã amikĩnh jarên abenmã araxmẽ apyma jarên abenmã abênjadjwýr rax jarên abenmã mýjja 'õ abê bipdjur kêtikumrêx jarê.

Gora gê me kunĩ amã ja jarênh rã'ã rã'ã. Mrãmri. Godja ã ane.

Nãm ã kadjy mrãnh djwýnh ane, pijàm djàje tu mýrbê rôrôk ne ã kabên ane. ¹³ NhyM kam arkubêngêt'õ imã,

—Mýj xê ne kute kubêkà jaka jangjênh ne o kumexja?

Mýj xê nã? Mýj kurũm ne me mõ? ane.

¹⁴ Ba kam kum,

—Gêt kon, kubêngêt. Gajbit aje mar, ane.

NhyM kam imã,

—Me ja ne me prĩne meo ajkê. Nãm me prĩne me jao ajkê, meo bikênh rax ne. NhyM me ja katon kam nĩnh mõn bõx. Arým ne me õ kubêkà põ nhyM kam aka ne. Mýjo ne me kupõ nhyM aka? Bir, Mrykĩ'átomti jabatàn ny kamrõo ne me kupõ nhyM aka, ane.

Metĩndjwýnh kute memã axweo bingrãnh'ã ne kubêkà põnh nhyM aka jakre.

¹⁵ —Kam ne me Metĩndjwýnh krĩ djàti kabem kumex ne kam kum apê. Akatikam kum apê ne akamàtkam kum apê. Metĩndjwýnh nhũrkwãtikam ne me kum apê nhyM bep krĩ djàtikam ýrja dja umao me utàn ar meo ba. Ar me utàr mex ne meo ba.

¹⁶ Kam dja me kum prãm kêtikumrêx ne kum kôr kêtikumrêx, nhyM arngrodjwý dja me bĩn kêtikumrêx, nãr kon atemã mýjja kangro 'õdjwý me bĩn kêtikumrêx. Mýkam?

¹⁷ Bir, Mrykĩ'átomti jabatàn ny krĩ djàti nhípõkri ýrja, tãm dja ar me utàn meo ba. Kute mrãmri ne mrykĩ'átomtio ba djwýnh kute õ mryo ba ja pyrãk.

Ne ngô kute meo tîn kator
djà'ÿr dja meo mō.

Nhym Metîndjwýnh ta dja me
kunĩ no kangô ku'ôn
memã no kangôo apêx
nhym kam me mÿr
kêtkumrêx, ane.

Nãm ã arkubêngêtte 'õ imã
kabên mex jarêhno ane.

8

Kute o y djà kute o ino rer'ã
'ÿr:

¹ Nhym kam Mrykĩ'ãtomti
jabatàn ny ajte pi'ók no'ók'ã
oy djà kute o ino rer'ã kuta
nhym kam kàjkwakam mýjja
kunĩ anhikrê ne, nhym myt
kwÿr ngrire. ² Nhym kam
kadjy mrãnh djwýnh kubê
7, Metîndjwýnh kabem ku'ê
djwýnh, ar ja ne ar ku'ê
ba ar omũ. Nhym kam
Metîndjwýnh arkum poti ngã.
Poti kubê 7 ne apÿnh arkum
kungã nhym ar amÿ.

³⁻⁴ Nhym kam kadjy mrãnh
djwýnh 'õ kên karÿro ngôn
ngrire byn o tên o dja, kikre
kudjÿ djà bôr djà'ÿr ne o
tên o dja. Nhym kam me'õ
kikre kudjÿ djà kwÿ rax
ne kum kungã. Kute me
kabênmê kikre kudjÿ djào
bikãrmã ne kum kungã.
Metîndjwýnh nhõ me mexja
kunĩ kute kum amijarênhmê
kikre kudjÿ djà bikâr ne
xêt ne Metîndjwýnh'ÿr bôx
kadjy. Krĩ djàti kabem ne
kikre kudjÿ djà bôr djà dja.
Kên karÿro ne adjênh ne dja.
Kam ne kadjy mrãnh djwýnh
kikre kudjÿ djãmã adjã nhym
xêt nhym kam kudjÿmê me

kabên ro'ã Metîndjwýnh'ÿr
bôx. Kømmê õ me ja kabênmê
Metîndjwýnh'ÿr wabin 'ÿr bôx.

⁵ Nhym kam kadjy mrãnh
djwýnh kikre kudjÿ djà kadjy
ngôn byn kam kam kuwy
mê. Kikre kudjÿ djà bôr
djakam kuwy byn kam kikre
kudjÿ djà kadjy ngônkam
kumên kam pykakam kumê,
o pyka kôpênât ne. O pyka
kôpênât nhym kam arÿm na
krar ne rãrãk ne adjênh nhym
pykadjwÿ amingrêk ne, tertet
ne.

Potibê 7'ã ujarênh.

⁶ Nhym kam kadjy mrãnh
djwýnh kubê 7ja kute apÿnh õ
poti kubê 7 kakôrmã.

⁷ Nhym kam kadjy mrãnh
djwýnh kutewa poti kakô.
Nhym kam namê'ymê kuwy
rôrôk ne. Kamrômê akàn
rôrôk ne. Tu tÿmkumrêx ne.
Nhym kam pyka kwÿ ra:x ne
prïne xêr. Pykamê bà nokà 'ÿr
'ãnh ne xêt o ino re. Nhym
bep bõ kunĩ ne prïne xêr.
Nhÿnh ne bõre 'õ xêt kêt.

⁸ Nhym kam atãri kadjy
mrãnh djwýnhja õ poti kakô
nhym kam atãri mýjja kute
krãnhre jabatàn pyrãk ne pôr
ne môn nox ne, ngô kôpênât
ne. ⁹ Ngô raxbê pyka kêtkam
nox nhym kam ngô kwÿ ra:x
ne kamrô, ngô nhikjêbit ne
kamrô nhym ngôkam mýjja
ar baja arÿm kwÿ rax ne ty,
ngô ipôkri 'ÿr ne tyk o ino re.
Nhym kà rûnhjadjwÿ amijo
ajkên wangij, kã kute katê 'ÿr
ne ngjêxo ino re. Nhym kam

mebêngôkre* ar kâkam bajad-
jwý arým kôt ty.

¹⁰ Nhyam kam atâri kadjy
mrânh djwýnhja poti kakô.
Poti kakô nhyam kam
kanhêtidjwý tÿm, canhêtireti:
ne tÿm. Pôkti: ne tÿm. Nâm
kute me kute bô 'ô ngrâmã
angjênh nhyam pôk rûnh ja
pyràk. Kâjkwa kurûm ne môn
tÿm. Ngô binhirênh kwýkam
rôrök ne inore kwýkamdjwý
rôrök ne. Ngô nhino kunîkam
ne tÿm. Nhyam ngô kwý rax
ne mex rã'ã. ¹¹ Kanhêtire
nhidjibê ne ý. Nhyam kam
idjikôt ngô nhikjê ne ýkumrêx
ne. Nhyam kam me kwý
krãptîn ty. Ngô djý ne me o
ikôn arým tyko kumex.

¹² Nhyam kam atâri kadjy
mrânh djwýnhja ô poti kakô
nhyam kam mytdjwý kwý rax
ne ajmã nêh kam akamât kô
tyk ne, no nhikjêkambit ne
akamât kô tyk ne. Ne kam
kâjbê pyka kurwý. Kurwý
ngrire nhyam mytyrwýmê
kanhêtiredjwý kôt ã ane.
Akatikam myt kâjbê irã nhyam
kam akamât kô tyk ne. Nhyam
akamâtkamdjwý mytyrwýmê
kanhêtire kâjbê irã nhyam kam
akamât kô ty:k ne.

¹³ Ba kam omûnho dja
nhyam kam âkkajkritti kýjrûm
ton mô. Kâjkwa tã mô ba omû.
Nhyam kâj bê memã kabên,
ne,

—Watîre, watîre, watîre.
Pykakam me ar baja watîre.
Arým ne kadjy mrânh djwýnh
kute katê amãnhkrut ne

ikjêkêt kute poti kakôr 'ÿr,
ane.

9

¹ Nhyam kam atâri kadjy
mrânh djwýnh ô poti kakô
nhyam kam kâjkwa kurûm
kanhêtire tÿm. Pykamã tên
tÿm nhyam me kum kam o
kajkep djã ngã. Mýjkam o
kajkep djã nã? Bir, kre ry
typydjikam o kajkep djã. Kre
krã'ÿr kêt, kre o ino rer kêt,
kre ry typydjikam o kajkep
djã ne me kum kungã.

² Nhyam kam kam o kajkep
ne 'ã kuta nhyam kurûm kuwy
kûm katon mô. Kre ryti
kurûm ne kuwy kûm kato.
Kute kikatire kûm pyràk
nhyam kam kûmja kâjkwamê
mytmê prîne o akno nhyam
akamât kô tyk ne.

³ Nhyam kam kûmja kurûm
krytkanhê bixadjwýro
kumex. Pykamã ne bix-
adjwýro kumex. Ne kam
âkrê. Àkrê:kumrêx ne. Kute
me kamjÿrmã ne bixadjwýro
kumex. Kute mrãmri ne
pykabê makre kute me
kamjÿr nhyam tokryja pyràk.

⁴ Nhyam kadjy mrânh djwýnh
krytkanhêmã kum,
—Kwãrîk wãnh pykakam
bõreo abikênh kêt, mýjja
nhingrôto abikênh kêt, pïo
abikênh kêt. Me ajbit dja ga
meo ajkê. Me kuka'ã idji kêtja,
Metîndjwýnh kute me kuka'ã
idji kêtja, me tãmbit dja ga
meo ajkê, ane.

⁵ Nã, mrãmri ne kry-
tkanhêja kute me kamjÿr ne

* 8:9 Apÿnh me ô pyka djãri kunîkôt ne me kunî bêngôkre. Kubêkã jakamê me
kakraÿtkmê me babêngôkremê ne me kunî: bêngôkre.

kute me kamjêro ba kajgomã. Kute me par kêtê. Nãm me kamjuw nhym me tokry pymaje àmra ba'ã mytyrwý amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt. Nhym tokry: ne. Kute makre kute me kamjÿr nhym tokryja pyrãk. ⁶ Nhym kam arým me te tyk prãme, krytkanhê kute me kamjÿr ar o bakam te tyk prãme, te amitykkam ama ne, ne tyk kêtumrêx ne.

⁷ Mã ne krytkanhê kute? Djãm axwe uma? Nà, axwe uma. Nãm kute mrãmri ne me kute kawaru'ã aben par kadjy kute ngônho kubêkà kawarumã angjênh nhym kam uma ja pyrãk. Nhym krytkanhê mýjja kute me bënjadjwÿr krãdjê pyrãkja tu. Kên karÿro krãdjê ne kutu. Nãm krytkanhê no kre kute mebêngôkre nokre pyrãk. ⁸ Nhym kïdjwý kute me nire kï pyrãk nhym wa kute rop djãkrêbê rijão djwa pyrãk. ⁹ Nhym ôkôt kà kute tepkà pyrãk, ngônho ne ôngãkkà. Ne ara rãrãk tÿx ne. Kute mrãmri ne me kute abeno bakam kawarumê kãmranhtÿx rãrãkja pyrãk.

¹⁰ Nhym tey kute makre tey pyrãk. O kute me kamjÿr ar o ba. Dja kute me kamjÿr ar o ba'ã mytyrwý amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt, nhym tokry: ne.

¹¹ Krytkanhê nhõ bënjadjwÿr bẽArým ne ar ô amexmẽ ar ô mytyrwýmẽ ar ô akatimẽ ar ô myt arým ar'ÿr bõx. ¹⁶ Nhym ar ô krãkamngôn kumex. Krãkamngôn kawaru'ã krÿja ne kume:x kute pi'ô

kum Abadõ jarê, nhym mekbê kregu kabênkam kum Apôri jarê. Nhym bep me babêngôkre kabênkam ne O bikênh djwÿnh.

¹² Be, watïre kutewa ne arým apêx. Àkkajkrittire kute memã "Watïre" jarênhja kutewa arým apêx. Nhym bep watïre amãnhkrut ne me'ÿr bõx kêt rã'ã.

¹³ Nhym kam atãri kadjy mrãnh djwÿnhja ô poti kakô nhym kam me'ô kabên ba kuma. Kikre kudjÿ djã bõr djã kurûm ne kabên. Kên karÿro kikre kudjÿ djã bõr djã Metïndjwÿnh kabem ãmja, kurûm, anhã kurûm ne kabên kato ba kuma. ¹⁴ Nhym kum, kadjy mrãnh djwÿnh kute poti kakôrmã kum,

—On arkum anhire, kadjy mrãnh djwÿnh amãnhkrut ne o amãnhkrut djuwprewã on arkum 'ãpre bõ gê ar wãm tẽ. Ngõ raxbê Jupraxikam me kute ar uwpre nhym ar ikwãwã, on arkum 'ãpre bõ gê ar wãm tẽ, ane.

¹⁵ Nhym kam arkum 'ãpre bõ nhym kam ar mã mõ. Ar kute me imexmã ne ar mõ. Ar kute me kwý rax ne me imexmã. Ar kute me imexo tẽm ne me kuto katê 'ÿr me paro krã'ÿrmã. Kadjy ne me ar uwpre nhym ar ikwã. Ar ô akati ar'ÿr bõx nhym ar kute me imexmã katon mõ.

pyràk. Nãm 'ã akre kubê 200.000.000. Me'õ ne 'ã akren imã arê ba kuma.

¹⁷ Be, Metĩndjwýnh ne imã ar õ krãkamngõnh jakre ba omũ. Ba kawarumê krãkamngõnh pumũ. Kawaru kumex nhym 'ã krãkamngõnh kumex. Tãm ne ba omũ. Nhym krãkamngõnh aminhõkõt nêje ngõnho inõkã jangij ne o kumex. Ngõnho inõkã kamrêkmê ngrãngrã kakrãtykmê ngrãngrã kute mãn tu pyràk. Nhym

krãkamngõnh nhõ kawaru ja ne krã rũnh'ã kabên. Krã kute rop djãkrêbê rijão krã pyràk. Ne ajkwa kurũm kuwymê kũmmê kên ngrãngrã pôkmê apôxo kumex. ¹⁸ Apôxo

kumex ne kam me kupa. Be, kuwymê kũmmê kên ngrãngrã pôko ne me kwý rax ne me kubĩ. Me kuto katê 'ýr ne me tyko ino re.

¹⁹ Kawaruja ne àkrêkumrêx. Ajkwakõt ne àkrê, amymê kõt. Aktã àkrê djãkõt ne me kupa. Amy kute kangã pyràk. Amy kubê kangã krãdjwý o me kamjã.

²⁰ Nhym me'ã kàtãmja, mýjja kute me imex kurãm me tĩnja, djã nãm me ja amim katon wãnh axwemã iren Metĩndjwýnh'ýr amijo akêx got. Arkati, me ja ne me kute amim mýjja punu nhipêxjamã irer prãm kêtumrêx. Nãm me mã ar me karõ punumê mýjjao metĩndjwýnh karõ nhipêxmê arkum amijarênho ba, arkum rax jarênho ba. Be, nãm me kên karýro, kryt jakao, ngõnh ngrãngrão, kêno, pĩo metĩndjwýnh karõ nhipêx

ar o ba nhym rĩt kêt ne umar kêt ne mrãnh kêt ne. Ja ne me kum amijarênh ar o ba, kum rax jarênh ar o ba. Me kute kum irer prãm kêtumrêx.

²¹ Ne kam ajte me kute me parmê me udjymê me prõ prãmmê me mjên prãmmê me àkĩnhĩmê, ja ne me kute kum irer prãm kêtumrêx. Me kute kum irer ne Metĩndjwýnh'ýr amijo akêxmã kute mar kêtumrêx. Me axwebit ne me kum kĩnh. Nãm te Metĩndjwýnh kute mekmã uwêk mãtmã.

10

Kadjy mrãnh djwýnh kute pi'òk byr ne ãm.

¹ Nhym kam kadjy mrãnh djwýnh 'õ, týxkumrêx ne ruw. Kàjkwa kurũm ne tẽn ruw ba omũ. Nãm kakrão prĩne amikunon kam djwýngwýnhtire tu. Nokre kute myt pyràk, ne te kute kuwy pôko krĩkam kãjmã pôk ku'ên pôk jabjê ja pyràk.

² Ne kam pi'òk no'òk ngrire byn o dja. Pi'òk no'òk arým koxen kubyn o dja. Ne kam te djubòk ngõ raxbê pyka kêt'ã djan te djuge atýxã dja. ³ Nãm te ajkij ne djan kam kãj bê kabên. Kãj bê kabên kute rop djãkrêbê rijão kàr týxja pyràk. Kabên nhym kutã na krikrit ne. Nãm amipãnh kum kabên. Krikrit 'ã akre kubê 7.

⁴ Na krikrit 'ã akre kubê 7 ne kabên, ba kam bit ije 'ã pi'òk no'òkmã nhym kãjkwa kurũm me'õ imã kabên ba kuma. Nãm imã,

—Kwãrik wãnh. Tu udju. Na krikritkam kabên'ã akre

kubê 7 dja ga tu udju. Kwãrĩk wãnh 'ã pi'ók no'ók kêt, ane. Ba arým kuma.

⁵ Nhyam kam kadjy mrãnh djwýnh ije omũnh tũmja, ngô raxmẽ pykamẽ kam te bikjêr ne ãmja, tãm ne kãjmã kãjkwamã ubôkja bẽn ⁶⁻⁷ mekmã kabẽn pydjĩn arẽn memã kum,

—Mrãmri godja mýjja amikrà kêtumrẽx. Godja kadjy mrãnh djwýnh kute katê õ poti kakô nhyam tebê mýjja kato. Metĩndjwýnh kute amrêbê õ ãpênhmã, kabẽn jarẽnh djwýnhmã arẽnhja dja on tebê kato, kute amitô kêtê. Poti kakôrmẽ ro'ã dja mýjja bipdjur arým kato. Amrêbê Metĩndjwýnh kute mekbê mýjjao bipdjurja ne on kute memã o ka-tormã, ane. Nãm ã kadjy mrãnh djwýnh mekmã ane. Metĩndjwýnh ne kabẽnkumrẽx. Kôt dja mýjjao kato. Kam ne kadjy mrãnh djwýnh ubôko kãjmã Metĩndjwýnh jakren 'ã mekmã ujarẽho ku'ẽn mekmã kum,

—Metĩndjwýnh ne tĩn o ino rer kêtumrẽx. Tĩn, tĩn rã'ã rã'ã. Ta ne kãjkwa nhípêx ne kãjkwakam mýjja ar baja nhípêx ne. Ne pykadjwý nhípêx ne pykakam mýjja ar bajadjwý nhípêx ne. Ne ngô raxbê pyka kêtjadjwý nhípêx ne ngôkam mýjja ar bajadjwý nhípêx ne. Tãm dja amitô kêt ne on memã o kato, ane.

⁸ Nhyam kam kãjkwa kurũm kute imã kabẽn jarẽnh tũmja ajte imã kabẽn ne imã,

—Ajrã, on 'yr tẽn kute pi'ók koxen o ãmwã by. Kadjy mrãnh djwýnh ngô rax nhípôkri te nhikjê djãm ne atýxã te nhikjê djãmwã ne kubyn o dja. 'Yr tẽn kubê aby, ane.

⁹ Ba kam 'yr tẽn 'ã ku'uw ne kum,

—Imã pi'ók no'ók ngrire ngã, ane.

Nhyam kam imã,

—Mĩ, amim abyn krê. Gora kunĩ krê. Atik kadjwýnhbê dja ý nhyam bep ajajkwakam godja ànhkumrẽx. Ành kute menh djãnh pyrãk. Mĩ, ane.

¹⁰ Ba kam ikra kurũm kubê kaba. Pi'ók no'ók ngrire ne ba kubyn kukrê. Nhyam kam ijajkwakambit ànhkumrẽx, ành kute menh djãnh pyrãk. Nhyam amũ itik kremã tým ne arým ý: ne. ¹¹ Nhyam kam imã,

—Be, dja ga ajte anhýr djwýnhram memã Metĩndjwýnh kabẽn jarê. Kute apýnh me õ pyka djãri, apýnh me ba djãri, apýnh me kabẽn djãri, apýnh me bẽnjadjwýr djãri krãptĩkôt kute meo bikẽnhmã mekmã arê, ane. Nãm ã kadjy mrãnh djwýnh imã ane.

11

Metĩndjwýnh nhõ ãpênh amãnhkrut ar ujarẽnh ba.

¹ Nhyam kam me imã kô ngã, ije ýrkwãti'ã akre kadjy ne me imã kungã. Kute me àbêr djã pyrãk. Nãm me imã kungã nhyam kam Metĩndjwýnh imã,

—Apa, on 'yr tẽn inhýrkwãti'ã akre, ane. Dja ga inhýrkwã'ã akren kam kikre kudjý djã bôr djã'ã akren kam me kute

imã rax jarênhô bajadjwý 'ã akre.

² NhyM bep inhürkwäti kre kênhbit dja wãnh 'ã akre kêt ne. Mýkam? Bir, arým ne me me bajtemmä kanga. NhyM kam me kute mekbê idjaer nhô krī mexbê Djeruxarêo bikênhmã, õ krī mexo mexkumrêxbê Djeruxarê kute o bikênhmã. Kikre kunīkôt dja me bajtem mrãn prīne kikreo ajkên kikre ngràn kam kôt inhürkwäti kre kênhjae ajkê. Dja me kute o bikênh'ã na tým amãnhkrut ne ikjêkêt ne kam ajte 'ã amex. Kam dja ba inhõ àpênh jano.

³⁻⁴ Ba ne ba inhõ pyka djwýnh ne kam inhõ àpênh amãnhkrut kute pībê oriwêre amãnhkrut ikabem ku'êja pyræk, ne kam ajte kute ngônhpôkti amãnhkrut ikabem ku'êja pyræk, ar tãm dja ba ar ano, ar kute memã ikabêno amirĩtmã. Dja ar kubêkà kaprīre jadjàn kam ikabên'ã ujarênh ar ba. 'ã ujarênh ar ba'ã akati krãptī, kubê 1.260. 'ã na tým amãnhkrut ne ikjêkêt ne kam ajte 'ã amex. Godja ã ar ikabên'ã ujarênh ane, ane. Nãm ã Metĩndjwýnh imã ane.

⁵ Godja me'õ kute aro bikênhmã nhyM kuwy pök ar ajkwa krekrekôt katon me'õnh bī, prīne ar kurê djwýnhja 'õ ga. Be, godja me'õ aro kurê djwýnh prãm nhyM ar arým ã o bikênho ane, prīne kuga. ⁶ NhyM ar ta kabênkôt Metĩndjwýnh kàjkwa'ã ijê nhyM na rwýk

kêtkumrêx. Ar Metĩndjwýnh kabên'ã ujarênh bari godja na rwýk kêtumrêx ne. NhyM kam ajte ar ta kabênkôt nhyM ajte ngô kamrô. NhyM ar kabênkôt apýnh mýjja kute meo bikênh djari apôx ne pykao ajkê. Apýnh kute pykao bikênhmã mýjja apôx tē, aben nhipêã mýjja apôx tē.

⁷ NhyM kam ar Metĩndjwýnh kabêno amirĩto tē:n kam o amirĩt pa. O amirĩt pa nhyM kam mrydjwaryre dja amim ar kurêtuw. Mrydjwaryre kre ry typydji kurũm katorja dja ar'ýr prôt ne tÿxo ar akrenh mex ne kam ar kubī.

⁸ NhyM kam ar tyn nõ. Kikre nhipökri dja ar tyn nõ. Krīrax jabatãnhkam kikre nhipökri nõ. Mýj krīrax jabatãnh? Bir, kam ne me ar õ Bênjadjwýr pīte'ykam kunhõ tãm. Kumã ne me idjibê Xôtômamê Edjitu jarê. Nãm me axwekumrêx ne Xôtômakam me ja jaxwe'ã amijakren kam ajte Edjitungam me ja jamakre kêt'ã amijakre nhyM kam me krīrax jamã idjibê Xôtômamê Edjitu jarê. Kam ne ar kute Metĩndjwýnh kabêno amirĩt djwýnh tyn nõ.

⁹ Kam dja me kunī omũ. Apýnh me õ pyka djari, apýnh mebêngökre ba djari, apýnh amyngràri me ba djari, apýnh me kabên djari kunīkôt dja me ar omũho kumex. Ar tykja pumũho kumex'ã akati amãnhkrut ne ikjêkêt ne 'ã mêdjij. NhyM me abenmã,

—Kwãrik wãnh ar adjàr

kêt. Axuk wãnh ar nõre, ane.
¹⁰ Nhyam kam pykakam me ar baja kïnhkumrêx. Ar tyk ne nõrkam ar omün kïnhkumrêx ne kam toro kumex ne kam abenmã nèkrêx ngã. Mýkam ne me ar tykkam kïnhkumrêx? Bir, ar kute Metïndjwýnh kabên jarênh djwýnh ja ne ar pykakam me ar baja prïne ar meo bikênhõ ba. Kam ne me ar tykkam kïnhkumrêx.

¹¹ Nhyam ar tyk ne nõr'ã akati amãnhkrut ne ikjêkêt ne 'ã mêdjij nhyam kam Metïndjwýnh ar akô, ar tïn kadjy ne ar akô nhyam Metïndjwýnh djâkôr arkum wadjâ nhyam arým ar aje tïn ne ekrux ne kâjmã dja. Nhyam kam me ar omün kam kum ar uma: ne. Kum ar uma týxkumrêx ne. ¹² Nhyam kam kâjkwa kurüm me'õ kabên. Kâj bê kabên ne arkum,

—Apa, on ar amrê tê, ane.

Nãm ã arkum ane nhyam ar kuma. Kuman kam tu kâjmã tê. Mã tẽn wabi. Kakrâkam ne ar tê. Nhyam ar kurê djwýnh arek ar omünho kumex.

¹³ Ar omünho kumex katikôt nhyam pyka tertet ne. Tu tertet týx nhyam kam kikre kwý ajkaten rôrôk ne me kwý rax ne me imex ne. Me kwý rax'ã akre kubê 7.000 ne me imex ne. Nhyam me tyk kêtja, pyka tertet kute me par kêtja, me tãm ne me tïn prãmkam Metïndjwýnhmã rax jarên kum týx jarê. Metïndjwýnh nhõ kâjkwa djwýnhmã ne me kum rax jarê.

¹⁴ Be, watïre nwhitepã watïre 'õ ne ja. Ota watïre kute katê rã'ã. Arým me'ýr bõx 'ýr.

Kadjy mrãnh djwýnh kute katê kute õ poti kakôr.

¹⁵ Nhyam kam kadjy mrãnh djwýnh kute katê õ poti kakô nhyam kam kâjkwakam me kabên. Kâj bê kabên ne. Jejumê Bãm'ã ne me abenmã kum,

—Bãmbê me banhõ Bënjadjwýr ne krabê Kritu kute me bawýr anor, ar tãm ne ar arým pyka kunikôt ar meo ba. Dja ar meo ba rã'ã rã'ã: ne, ane.

Nãm ã kâjkwakam me kabên ane.

¹⁶ Nhyam kam mebêngêt kubê 24 tu mýrbê rôrôk ne. Metïndjwýnh kabem bënjadjwýr krï djâkam krïja me tãm ne me tu mýrbê rôrôk ne Metïndjwýnhmã rax jarên kum,

¹⁷ —Bënjadjwýr, Metïndjwýnh, atýxo abê kumkati. Ga amrêbê: adjâkamã atïn ne ar aban mã atïn rã'ã.

Amã ne ba me amikñh jarê. Arým ne ga apymao amijo amirít mex ne aje ar meo abamo kraxmã.

¹⁸ Apýnh me ba djari ne me ngryk ar ba, ga gadjwý arým angryk kato. Arým me tyk ne pykakam ikwãja nhõ akati me'ýr bõx. Arým aje me tyk ne pykakam ikwãjao akator ne kam aje memã pãnh jarênhmã.

Nhyam anhõ àpênhdjwý arým õ akati me'ýr bõx. Anhõ àpênhmê akabên jarênh djwýnhmê anhõ

me mextire jamě
me kum apymaja
kunimě me kätammě
me rünhmě. Arým me
ja nhõ akatidjwý me'ýr
bõx, ga aje memã o
pãnh nhym me kïnhmã.

Nhym bep me axwe
kute pykao bikěnh
djwýnhdjwý arým õ
akati me'ýr bõx. Ga aje
me jao abikěnhmã, ane.

19 Nhym kam kàjkwakam
Metïndjwýnh nhürkwãti amijã
kuta. Amijã kuta nhym kam
pïo rara kěn karýro krãkã
dýja, kam ne Metïndjwýnh
kaběn'ã kěn no'ók nõ, pïo
rara tãm ne amirít ne.
Metïndjwýnh nhürkwãtikam
ne amirít ne. Nhym kam na
adjěnh ne rãrãk ne krak nhym
pykadjwý tertet ne. Nhym
namê'y rôrô:ko kumex.

12

*Me'õ niremě atemã mry
kaäk'ã ujarěnh.*

1 Nhym kam mýjja pumũnh
kět 'õ kàjkwakam kato. Mýjja
rax 'õ ne kato. Me'õ ni ne myt
jadjãn o dja. Ne mytyrwý'ã
djan o dja. Ne kanhětireo krã
djěn kutu. Kanhětire kubê 12
ne o krã djěn kutun o dja.

2 Arým tujarõ týx. Arým kra
rwýk 'ýr ne kam kra ãn tokry
nhym amra.

3 Nhym kam ajte mýjja
pumũnh kět 'õdjwý kàjkwakam
ajte kato. Ë, atemã mry kaäk
kamrêk ne kato. Ti:re ane.
Krã kubê 7 ne kam kam bari
kubê 10. Ne krã kunikam
me bēnjadjwýr krã djê tu.

4 Ne amyõ kanhětire kute

katě 'ýr ja kanhên bjêro mõ.
Kàjkwakam kanhětire bjêro
mõn pykakam kumě. Ne kam
ni kabem kra kadjy dja. Mýj
kadjy? Bir, nija kra rwýk ne
kam amako dja. Ni kra rwýk
nhym on kute krěnmã ne kam
amako dja. Te kam ama.

5 Nhym kam kra my ruw.
Kute ar meo ban kaběno kute
me anormã ne ruw. Apýnh
me ba djari kuní dja ar meo
ban kaběno me anon ar me
axwemã bēn týx ba. Djãm
kute akrãnmã ar me axweo
bamã? Kati, dja kãxo ãbēr
djào ar meo ba. Tãm. Tãm
ne arým ruw nhym arým
Metïndjwýnh amim kumý.
Tu amim mýnhkumrêx ne
amiwýr o tē. Krí djati'ýr o tē.

6 Nhym bep nãja ne katon
prõt ne kapõt kukritmã kato.
Nhym Metïndjwýnh arým
kapõt kukritkam kutêp kum
kikre. Kute o djuw mexmã ne
arým kum kikre. Ne kam kam
o djuw mex'ã akati kubê 1.260.
Amex amãnhkrut ne ikjêkět
nhym ajte 'ã na tým nhym
kam arek aro djuw mexo ba.

7 Nhym kam kàjkwakam
me abenwýr prõt. Mígeumě
kadjy mrãnh djwýnhmě
mry kaäkmě kadjy mrãnh
djwýnhmě ar abenwýr prõt.

8 Nhym bep kati, Mígeu
ne ar týxkumrêx nhym te
mry kaäkja kute ar parmã.
Nhym bep Mígeu ne ar týxo
mry kaäkja jakre ne kãjbê me
kumě. Nhym kam kàjkwakam
me ajte mrãnh kêtumrêx.
9 Be, mry kaäk jabatãnhhtija
ne me arým bõm kumě.

Tãm, kangã tũmja kute me kãmex jarẽnh djwýnh, idjibê Xatanaj, kute me kunĩ noo bi-knor djwýnh, tãm. Tãm ne me bõm kumẽ, pykamã kumẽ, kadjy mrãnh djwýnhmẽ ro'ã ne me bõm ar kumẽ.

¹⁰ Nhyam kam kãjkwakam me'õ kabẽn ba kuma. Kãj bê kabẽn ne,

—Ota arým me banhõ Metĩndjwýnh me utã. Arým ne umao me utãr mex ne. Djãm me banhõ Metĩndjwýnh rerek got. Dja prĩne umao me utãn ar meo ba. Nhyam Kri-tudjwý Metĩndjwýnh kute amikõt arja dja kabẽnkõt ar meo ba.

Ga arým me kute bõm mẽnha pumũ. Kute me bakamy kãmex jarẽnh djwýnhja ne me arým bõm kumẽ. Nãm mã me banhõ Metĩndjwýnh jamakmã me'ã kabẽn ne te me banhõ Metĩndjwýnhbê me bakamy kurê. Nãm te kubê me bakamy kurê rã'ã nhyam akamãt ne akati nhyam ajte kubê kurê rã'ã nhyam akamãt ne akati nhyam ajte tãm rã'ã ne.

¹¹ Nhyam me bakamy tu kumãm tỳx ne 'èxnhĩmã katon bõm kumẽ. Mýj kanàrrãm ne me bakamy kumãm tỳx ne? Jeju ne mrykĩ'ãtomti jabatãnh ny'ã amijakren ty ne

kamrõo meo pãnh. Kanàrrãm ne me tu kumãm tỳx ne.

Xatanaj ne kute Jeju nhõ me ja par nhyam me kute umaje Jeju kangamã. Nãm te me kupa. Nhyam me Metĩndjwýnh kanàrrãm tu ate krãn Jeju'ã ngrã rã'ãn kãj bê memã Jeju'ã ajarê. Me tĩn prãm kêt-kumrẽx. Nãm me ã anen kam prĩne amim Xatanaj pyma ngrã ne kãjkwa kurũm bõm kumẽ.

¹² Ë, kãjkwa, on akĩnhkumrẽx. Gê mebêngõkre* akam ar bajadjwý akõt kĩnhkumrẽx.

Nhyam bep pykabê me ar bajamẽ ngõ raxkam me ar bajamẽ ne arým me kaprĩ 'ỳr. Watĩre. Mýkam?

Bir, Xatanaj, kute me kãmex jarẽnh djwýnh, arým wãm me awỳr ruw. Arým ngry:k ne wãm me awỳr ruw. Arým ne tyk nhõ akatio rãm ne jan arým amima. Arým amiman kam ngry:k ne, ane.

Nãm me ã kãjkwa kurũm kabẽn ane.

¹³ Nhyam me arým bõm kumẽ nhyam arým mry kaãkja pykakam bõx. Bõx ne kam ni'ỳr prõt ne. Kurũm kra my rwỳkja'ỳr prõt ne. ¹⁴ Nhyam kam ãkkajkritti jara ne nija pakam apôx. Xatanaj nhidji amãnhkrut ne ikjêkêt. Idjibê kangã ne idji 'õdjwýbê mry

* 12:12 Apýnh me õ pyka djãri kunĩkõt ne me kunĩ bêngõkre.

kaàkja. NhyM àkkajkritti jara nija pakam apôx, kangãbé tor ne kapôt kukritkam tēm ne bôx nhyM Metĩndjwýnh kute o djuw mexmã. Kute o djuw mex 'ã amex amãnhkrut ne ikjêkêt ne kam ajte 'ã na pydji. Kadjy ne pakam ara apôx.

¹⁵ NhyM mry kaàkbê kangãja kute nija bĩnmã aéro tēn aby'ã ngô kapĩ. Ngô rax ne ajkwa krekre kurũm ajkapĩ. Kute 'ã ngô tãm nhyM ngô kute mã o mör ne bĩnmã. ¹⁶ NhyM bep kati, pyka ne nio õbikwan ngômã ajkij nhyM kam ngô wadjàn ngrã. Mry kaàk jajkwa krekre kurũm ngôja wadjàn ngrã. ¹⁷⁻¹⁸ NhyM kam mry kaàk nijakam ngry:k ne kam ãm ajbir tēn dja. Kute ni kra parmã ne dja. Mýj ni kra nã? Bir, me kute Metĩndjwýnh kabēn mar ne kôt amijo baja, ne kute mekbê amipdjur kêt ne Jejukam pijàm kêt ne tu kute memã arēnhja, me tãm ne mry kaàk kute me'ýr prôt ne me parmã ajbir tēn dja, ngô rax mýrri dja, mekam amako dja.

13

Ngô rax kurũm mry'õ ka-tor:

¹ NhyM kam ngô rax kurũm mry 'õ kato ba omũ. Nãm bàri kubê 10 ne krã kubê 7. Ne apýnh bàri djàri bēnjadjwýr krãdjê tu. NhyM kam krã kunĩ'ã idji arij ne idjio Metĩndjwýnh djün ne. ² NhyM mryja kute rop krori pyrãk nhyM parja kute mrybê uxu par pyrãk, parkop jabjêti.

NhyM bep ajkwa krekreja ne kute rop djàkrêbê rijão jajkwa krekre pyrãk. NhyM kam mry kaàk mryjamã kum,

—Ikabēnkôt dja ga meo aban ipymao apyman inhýr djàkam memã nhý, ane. Nãm ã kum ane. ³ NhyM mry krã 'õ ne tyn nōn kam ajte me aérbê tĩn ne. Kute mrãmri ne me kute me par punukam me akubyn tĩnja pyrãk.

NhyM kam me kunĩ, pyka kunĩkôt ari ar aben pumün kam mry kabēnkôt ar ban mã kôt ajkamē. ⁴ Mry kaàk kute mrymã kum,

—Ga dja ga ipymao apyman inhýr djàkam nhýn idjô'ã meo aba, anhýrja ne me mry kaàkmē arkum amijarēnho ba. Nãm me mrymã amijarēn kum rax jarēn kam abenmã kum,

—Mýj me'õ ne mrymē ar kute raxo aben pyrãk ne ar abenwýr prôt nhyM kutã kum ãmmã? Arkati, ane. Nãm ã me abenmã ane.

⁵ NhyM kam mryja kabēn punubit jarēnh ar o ba. Mry kaàk djô'ã ne mryja kabēn punu ar ba. Nãm amijo rax ne ar Metĩndjwýnh japyrý o ba. Nãm ar meo ba, mry kaàk djô'ã meo ba'ã amex amãnhkrut ne ikjêkêt ne naja kuto katē. Ne kam mytyrwý 'ã akrebê 42. ⁶ Nãm ar meo ban Metĩndjwýnh japyrý o ba. Nãm prĩne Metĩndjwýnh djün ne idji japyrý ne kam ũrkwábê kàjkwa djün ne me kàjkwakam ar bajadjwý djün ne. Djãm mry kabēn mex got.

7 Nhyam kam mry kaàk mrymã kabên nhyam kam kabênkôt Metĩndjwýnh nhõ me ja'yr prõt ne. 'Yr prõt ne me kwý pan kàjbê me kumê. Ne kam kabênkôt, umakôt ar me kunĩo ba ne kabêno me ano. Apýnh me bêngôkre ba djàri, apýnh amyngràri me ba djàri, apýnh me õ pyka djàri, apýnh me kabên djàri kunĩkôt ne ar meo ba. Mry ne amijo aptàn Metĩndjwýnh nhõ me jao ajkên kam me kunĩo ba. 8 Nhyam kam pykabê me ja kunĩ dja me mrymã amijarêno ba ne kum rax jarê.

Nhyam bep me kwý, Jeju nhõ pi'òk no'òkkam me idji arija, me ajbit dja me kum mry kĩnh kêt ne kum rax jarênh kêt ne. Jejubê Mrykĩ'átomtĩ jabatành nyja ne õ pi'òk no'òk. Kute pyka nhípêx kêtĩri ne Metĩndjwýnh arým amim me kute Jeju bĩn'ã karõ, me kute Jejuo mrykĩ'átomtĩn kute bĩnmã amim 'ã karõ ne arým anhýr djwýnhrà m kuma. Be, Jeju kubê Mrykĩ'átomtĩ jabatành ny ja ne õ pi'òk no'òk, me tĩn rã'ã rã'ã'ã pi'òk no'òk. Nhyam me tĩn rã'ã rã'ã kadjy pi'òk no'òkkam me idji arija me tãm dja me mrymã rax jarênh kêt. Nhyam bep me idji'ã no'òk kêtja, me kunĩ dja me kum mry kĩnh ne kum rax jarênh kum amijarênh o ba.

9 Gora me ajamak mex jabej on ama.

10 Ê, dja me me kwýo rôròk ne meo mrãn mekbê ijê.

Ne kam tu me kwý pa, kàxdjwa kajgoo tu me kupa.

Nhýnh me ja dja me meo rôròk ne mekbê ijê ne kàxdjwa kajgoo me kwý pa?

Bir, Metĩndjwýnh kute amim me'ã karõja, me tãm dja me mekbê ijê ne me kwý pa.

Kam dja Metĩndjwýnh nhõ me ja kute tu amim Jeju markumrêx ne mã 'ã ngrà týx ne 'ãno ãm ne kute kanga kêt mã.

Mry 'òdjwý pyka kurũm kator.

11 Nhyam kam mry 'õ kato, mry kute katê pyka kurũm kato, ba omũ. Nãm bàri amãnhkrut kute mrykĩ'átomtĩ jabatành ny bàri pyræk. Ne kabên kute mry kaàk kabên pyræk. 12 Ne kam mry kaàk jatãri mryja djõ'ã umakôt ar meo ba. Ne kam me kunĩmã, pykabê me ja kunĩmã kum,

—On me mry kaàk jatãri mryjamã amijarênh o aba ne kum rax jarê. Mry krã 'õ tyk ne nõr ne kam ajte akubyn tĩnja on kum akabên ne kum rax jarê, ane. Ajrã, ane. Nãm ã mry kute katê mry kaàk jatãri mry ja'ã mekmã karõo ane.

13 Ne kam mỳjja pumũnh kêt kwý nhípê:x ne. Kwý rax ne ipêx ne. Nãm me ipòkri kuwyo ruw, kàjkwa kurũm pykamã kuwyo ruw. 14 Be, mỳjja pumũnh kêtõ ne me noo akno. Nãm pykabê me kunĩ noo akno. Mry kaàk jatãri mryja kabênkôt ne mỳjja

pumũnh kêt kwý nhípêx ne, tãri ãmkambit ne mýjja pumũnh kêt kwý nhípêx ne. Ne kam mekmã kum, pyka kunĩkôt mekmã kum,

—On me mry kaàk jatãri mry ja karõ nhípêx. Mry me kute te kàxdjwa kajgoo krã jayr nhym mã tĩn karõ dja ga me ipêx, ane. Ajrã, ane. Nãm ã mry kute katẽ mekmã ane.

¹⁵ Nhym kam me ipêx ne. Nhym mry kute katẽja mry karõ jakõ, mry kaàk jatãri mryja karõ jakõ nhym arým tĩn ne arým akõn kabẽn ne. Nãm kabẽn ne memã me kwý'ã apnẽn mekmã kum,

—Tãmja kute imã ami-jarẽn h kêt ne kute imã rax jarẽn h prãm kêt. On dja ga me abĩ, ane. Nãm ã mry kaàk jatãri mryja karõ mekmã ane nhym me kabẽnkôt arým me kwý pa.

¹⁶ Nhym kam mry kute katẽja ne me kunĩ'ã idji janhõ. Nãm me ikra'ã idji janhõn me kuka'ã idji janhõ, mry kaàk jatãri mryja nhõ me ja kute amirĩt kadjy. Nhym me kwý te kubê amikati, kute me'ã idji janhõr pymaje te kubê amikati nhym tu me'ã idji janhõ. Nhýnh me ja'ã ne idji janhõ? Bir, me kunĩ, me kátammẽ me bẽnjadjwýrmẽ me õ nêkrêx krãptĩmẽ me õ nêkrêx kêtme me memã àpên h kajgo ar bajamẽ me kute memã o pãnh kadjy àpên hjamẽ. Me ja kunĩ'ã ne idji janhõ. Nhýnh ne me 'õ kukamẽ ikra'ã idji kêt ne. Me kunĩ.

¹⁷ Dja me'õ'ã idji jêt prãm kêt nhym me arým kum mýjja nhõr kêt kumrêx, nhym ta kute mýjja byr kêt kumrêx, te kute amim mýjja byrmã. Me'ã idjikõtbit ne me kute amim mýjja byr. Mýj idji nã? Bir, mry kaàk jatãri mryja ne me kwý'ã idjin kwý'ã numeru janhõ.

¹⁸ Be, me no mexbit godja me kuma. Ê, gora me ano mex jabej on mry'ã numeru pumũ. Numeru ja kute me idji pyrãk. Nãm 666. Be, mry'ã numeru ne ja.

14

Bàygogomẽ uba kadjy kàx byr:

¹ Nã bãm arek omũnhõ dja nhym kam Mrykĩ'ãtomti jabatãnh nyja dja, ba omũ. Krãnhrebê Xijãokam ne dja. Nhym kam kôt me krãptĩ ku'ê. Me krãptĩ kubê 144.000, me tãm ne me kumex. Nhym Mrykĩ'ãtomti jabatãnh ny nhidjija me kuka'ã arij ne Bãm nhidjijadjwý me kuka'ã arij. Me tãm ne me Mrykĩ'ãtomti jabatãnh ny kôt kumex.

² Ba kam kàjkwakam me ngrer ma. Kute ngõ rãrãkti pyrãk, kute na krak pyrãk. Nà, nãm me ngrer mexkumrêx. Nãm me kute pĩjãbãrekam me ngrer pyrãk ba maro dja.

³ Nhym me krãptĩja ngrer ny jarẽ. Nãm krĩ djatikam ýrjamẽ mýjja tĩn amãnhkrut ne amãnhkrutjamẽ mebêngëttemẽ, me tãm ne me kabem ku'ên ngre. Ngrer ny

ne me arê. Mýj me ngrer nã? Me ajbit ngrer. Atemã. Me'õ kute arênh kêt. Amũ me'õ kute mar ne arênh kadjy kêt. Me ajbit ngrer, me krãptĩ kubê 144.000, Metĩndjwýnh kute me utàr ne meo mõrja, pyka kurũm meo mõrja, me ajbit ngrer, me ajbit ne me kute mar ne arênh.

⁴ Nãm me mexo amiptàn kabôt katin ar ba. Nãm me kute axwe 'õ mar kêt kam mexkumrêx kute mrãmri ne me kute krô'ã meo prô kêt kam mex ja pyræk. Nãm me ã axwemã irero ane. Nãm me mã Mrykĩ'ãtomti jabatàn ny kôt ajkamên mã kôt mõ. Mrykĩ'ãtomti jabatàn nyja abenbê meo ajkij ne meo mõ. Kamrôo ne me utàn meo mõn Metĩndjwýnhmã me kungã. Me ja ne me kutewa nhym Bãmmã meo mõn kum me kanga. Dja ĩ ajte me kwý rax ne kum me kungã. Bãmmê ar ro'ã kute meo aminhõn kute ar meo bamã. ⁵ Nhym me 'êxnhĩ kêt kumrêx. Nãm me axwe kêt kam mextire ne ar ba. Ajmã kute kêt.

⁶ Nhym kam kadjy mrãnh djwýnh 'õ kà:jmã ton tẽ. Kàjkwa tã: tẽ. Mýj kadjy ne ton tẽ? Bir, kute me kunĩmã kabên mex jarênhmã. Kute me kunĩ pykabê ar bajamã arênhmã, apýnh mebêngôkre ba djari, apýnh amyngràri me ba djari, apýnh me kabên djari, apýnh me õ pyka djari kunĩkôt ne kute mekmã arênhmã. Kabên mexja ne mex rã'ã rã'ã. Mekmã tũmràm mex ne kam o ino

rer kêt kumrêx. ⁷ Nhym kam kadjy mrãnh djwýnhja ne kàj bê kabên ne memã kum,

—On me amã Metĩndjwýnh pyman kum rax jarê, kute katàt memã axweo pãnh ne kute meo bikênhkam. Arým ne õ akati bõx. Arým kute memã axwe pãnh jarênhmã. Dja memã axweo pãnh. Djãm uma ngri got. On me kum rax jarê, kute kàjkwamê pykamê ngô raxbê pyka kêt mē inoremē kute ipêx djwýnhmã rax jarê, ane.

⁸ Nhym kam kadjy mrãnh djwýnh 'õdjwý kutewa kôt tēn memã kum,

—Metĩndjwýnh dja krĩraxbê Babirõnij kam me jao ajkê. Arým kute meo mõr djà kaprãrmã. Arým 'ýr. Krĩraxbê Babirõnij, krĩ jabatàn tãm ne Metĩndjwýnh arým kute o bikênhmã. Kute pyka mē meo bimirãmã. Kam ne me axwekumrêx. Me axwebit ne me ar kam ba. Ne kam pyka kunĩkôt me axwemã me prêk ne. Nhym kam me ô'ã pyka kunĩkôt axwe. Ne kam kute me'õ kuprý, kurêti'õ kute amiwýr me 'wýr nhym me kute 'ã aben japanh ne kam kôt axwe, kôt kurêti ar ba pyræk. Nãm ã krĩraxbê Babirõnij ã pyka kunĩkôt memã ane. Kute mrãmri ne me kute kadjwati kangô* kôm ne bibãnh ne axwebit kute mar ja pyræk. Kam ne Metĩndjwýnh mekam ngryk ne kute prĩne meo bikênhmã.

* **14:8** Mýjja me kute o kôm ne kôt bibãnh kunĩja, kadjwati kangômê uba kangômê, mýjja kangô kunĩ ne me kum kadjwati kangô jarê.

9-10 Nhym kam kadjy mrãnh djwýnh 'ôdjwý kadjy mrãnh djwýnh ar kutewakôt tèn kàj bê memã arèn memã kum,

—Ë, me ikra'ã mry nhidjija ne me kuka'ã mry nhidjija kute mryo Metĩndjwýnh ne mry karõo Metĩndjwýnh ne arkum amijarènh o ban kum rax jarènh o baja me tãm gèdja Metĩndjwýnh mekam ngryk ne prĩne meo ajkê. Djãm ngryk rerek got kàjbê meo ajkê. Dja prĩne meo bikènh mex ne. Arým ne ngry:k ne. Mýj me'ô gèdja kubê amijo apdju? Be djãm me kunõo ajkê.

Be, dja Metĩndjwýnh me ja, me kum mrymê mry karõ kĩnhja kuwykam me kurê. Kuwymê kèn ngrãngrã pôkkam me kurê nhym me kam àmnhirènho kumex. Mryki'ãtomti jabatành nymê kadjy mrãnh djwýnh ar nokrekam dja me àmnhirènho kumex. ¹¹ Nhym kuwy kũmja mã wabi, kute o ino rer kêtumrêx. Kuwy kute me kamjêrja kũm rã'ã rã'ã. Nhym me arek àmnhirènho kumex rã'ã: rã'ã. Djãm me tyk djà kêt mã? Arkati. Djãm akamãtkam nàr kon akatikam dja me tyk djà kêt? Arkati. Dja me arek àmnhirènho kumex. Be, dja ã Metĩndjwýnh meo bikènho ane. Me kute mrymê mry karõmê o Metĩndjwýnh ne arkum amijarènh o ba ne kute arkum rax jarènh ar o ba ne 'ã idjija, me ja dja

Metĩndjwýnh prĩne ã meo bikènho ane. Nãm ã kadjy mrãnh djwýnh kabèn ane.

¹² Kam godja Metĩndjwýnh nhõ me ja, me kute Metĩndjwýnh kabènkôt ar amijo baja, me kute tu amim Jeju markumrêxja, me ja dja me mã 'ã ngrà tỳx ne 'ãno djan kanga kêtumrêx.

¹³ Nhym kam kàjkwa kurũm me'ô imã kabèn ba kuma. Nãm imã,

—On 'ã pi'ôk no'ôk. Ë, me kute Bẽnjadjwýr 'ãno ãm nhym mete me par ja dja me kĩnhkumrêx. Bẽnjadjwýr kadjy me tykja dja me arým kàjkwakam Jeju'ýr bõx ne kam kĩnhkumrêx. Metĩndjwýnh kute memã kĩnh jadjàr kadjy ne arým me ô akati me'ýr bõx. Dja Metĩndjwýnh mã memã kĩnh jadjàr rax ne, ane.

Nhym kam Metĩndjwýnh Karõ imã,

—Nà, mrãmri. Mrãmri ne arým me àpènh raxkam katyk. Me àbirkam dja me arým kàjkwakam tyk djà kêt ne. Nãm me Jeju'ã ngrà tỳx ne mã kum apê. Nhym Metĩndjwýnh me omũn arým kute pãnh memã kĩnh jadjàr rax mã, ane. Nãm ã Metĩndjwýnh Karõ imã ane.

¹⁴ Ja ne arým apêx ba kam ajte mýjja 'ô pumũ. Nhym kakrã jaka ajte kato. Kato nhym kam kam me'ô nhỹ. Kute me'ô my pyrak ne bẽnjadjwýr krãdjê tun o nhỹ. Kèn karýro krãdjê ne kutu. Ne kam kàx nhibõti ne kubyn o nhỹ. Wa mexkumrêx.

15 NhyM kam kadjy mrãnh djwýnh 'õ Metíndjwýnh nhûrkwãti kurûm kato. Katon kum kãj bê kabên, kakrãkam ýrjamã kabên ne kum,

—On aparmã anhõ kãxwã o abên o bãygogo jakàn o atom. Arým ne õ akati 'ýr bõx. Arým ne ngrã tẽ. Arým ne pykabê me ja nhõ akati me'ýr bõx. Kute bãygogo ngrã nhyM me kute o atom nhõ akati pyrãk, ane. 16 NhyM kam kabênkõt pykamã kãxo abên o akãro tẽn kam o atom. Nãm ã kakrãkam ýrja me'ã bãygogo jakreo ane.

17 NhyM kam kadjy mrãnh djwýnh 'õdjwý Metíndjwýnh nhûrkwãti kurûm kato. Kãjkwakam Metíndjwýnh nhûrkwãti kurûm kato. Ne adjwýnhdjwý õ kãx nhibõti. Wa mexkumrẽx.

18 NhyM kam ajte kadjy mrãnh djwýnh 'õdjwý, õ kuwy djwýnh kikre kudjý djã bõr djã kurûm kato. Katon kam kãj bê kum kabên. Kadjy mrãnh djwýnh kute kãxdjwa mex byr ne o ãmjamã kabên ne kum,

—On aparmã anhõ kãxo abên pidjõbê uba djõ jakàn o atom. Arým ne tuk ne kumex. Nã, í'ík pytýja pumũ. Arým ne pykabê me ja nhõ akati me'ýr bõx. Kute pidjõ tuk nhyM me kute o atom nhõ akati pyrãk. Nãm ã kum ane. Nãm me axwe'ã pidjõ tuk nhyM me kute o atom nhõ akati jakre. Metíndjwýnh arým me axwekam ngryk ne prĩne kute meo bikênhmã. 'Ã ne pidjõ tuk jakre.

19-20 NhyM kam kabênkõt tu pykamã kãxo abên o pidjõ krõ jakãro tẽn kam ôjao atom ne kam pidjõ kangõo põx djãkam kumex ne. Metíndjwýnh nhõ djwýmẽ pidjõ kangõo põx djã raxi. Kam ne kumex ne, kute kangõo põxmã. Metíndjwýnh mekam ngryk ne prĩne kute meo bikênh'ã ne djwý pynênh djãkam me kute pidjõ kumex nhyM prĩne kute anênh jakre. Atykmã ne pidjõ kangõo põx djã dja.

NhyM me kam kumex ne, nhyM kam prĩne anê nhyM kam me kamrõ prõ:t ne. Pidjõ kangõo põx djã kurûm me kamrõ prõto nõ. Djãm me kamrõ ngri got. Axwe me kamrõ rax ne prõ:to nõn kam tãm ne. Kute ngõ pyrãk ne kam ã ubým ane. Kawaru jajkwa krekrekam kãxirãx 'ãnh ne ubým itep ne. Me kamrõ tãm mõr ry'ã akre kubê 300 kirometu. Nhýnh me ja kamrõ nã? Bir, me kum Metíndjwýnh kính kêtja, me axweja. Dja ã Metíndjwýnh me axweo bikênho ane, me imexo ane.

15

Me kute apýnh meo bikênh djãri amýnh ne o ku'ê.

1 NhyM kam mýjja pumũnh kêt 'õdjwý kãjkwakam kato ba omũ. Nãm ã tire ane ne ã uma ane. Kadjy mrãnh djwýnh kubê 7 ne apýnh mýjjao kute meo bikênh djãri amýn o ku'ê. Apýnh mýjjao kute meo bikênh djãri ja godja Metíndjwýnh aben nhitepã

meo bikênhô tēn kam 'ôo ino re. Ne arým ngrýko ino re.

² Ba arek omũnhô dja nhym mýjja kute imôti pyrâk, kute ixeo imôti pyrâk kato ba omũ. Ixemê kuwymê akâ. Nhym mýrri me ku'ê. Mýj me nã? Bir, me kum mrymê mry karô kĩnh kêt ne kute arkum mex jarênh kêt kumrêx nhym te mry kute meo aminhôn me'ã idji janhôrmã, te me'ã idjimê numeru janhôrmã. Me ja ne me ixeo imôti mýrri kumex. Metĩndjwýnh nhô pĩjâbàre ne me amýn o kumex. Me kam Metĩndjwýnhmã ngrer kadjy. ³ Mõj djê kubê Metĩndjwýnh nhô àpênhjamê Mrykĩ'átomti jabatânh nymê ar ngrer ne me arê.

—Bēnjadjwýr, Metĩndjwýnh, atýxo abê kumkati.

Mrãmri ne ga araxo mýjja kunĩ nhipêx nhym akôt rax ne uma ne.

Ga ne ga abê pyka kunĩkôt me kunĩ nhô Bēnjadjwýr rax ne ar meo aba mextire ne ar meo aba.

Nã gãm memã akabēn pýnh ne arê ne katàt memã akabēn jadjuw.

⁴ Nà, Bēnjadjwýr, nhýnh ne me'ô kum apyma kêt got.

Nhýnh ne me'ô amã amextire jarênh kêt got. Me kunĩ dja me kum apyman abenmã arax jarê.

Gajbit ne ga amexo apyma.

Nhym kam pyka kunĩkôt me kunĩ dja me awýr ban bôx ne amã rax jarênhô kumex.

Nã gãm prĩne memã o pãnh, katàt memã o pãnh.

Nhym me kunĩ arým omũn kam amã rax jarê, ane.

Nãm ã me ngrer ane. ⁵ Nhym kam ijukri Metĩndjwýnh nhũrkwãti amijã kutan dja. Kàjkwakam Metĩndjwýnh nhũrkwãti amijã kutan dja ba omũ. Nhym kadjwýnhbê Metĩndjwýnh nhô kumoka'ê mextire jadjwý amijã kutan dja. ⁶ Nhym kam Metĩndjwýnh nhũrkwãti kurũm kadjy mrãnh djwýnh kubê 7ja apôx. Nãm apýnh mýjjao kute meo bikênh djari kubê 7ja me kadjy amýn o ku'ê. Kubêkà jaka, kubêkà jadjênh ne angij ne o ku'ê. Ne kēn karýro amirunh pren 'ã ku'ê.

⁷ Nhym kam mýjja tĩn amãnhkrut ne amãnhkrut 'ô ne arkum ngônh ngã. Kadjy mrãnh djwýnh kubê 7jamã apýnh kungã. Kēn karýro ngônh kubê 7 ne arkum kungã. Ngônhô ipu ne arkum kungã. Mýj ne kam ipu? Bir, Metĩndjwýnh ngrýk ne kam ipu. Metĩndjwýnh ta tĩn ne ar ba rã'ã rã'ã ne kute o ino rer kêt, tãm ngrýk ne ngônhkam ipu. Tãm ne arkum kungã.

⁸ Nhym kam Metĩndjwýnh kũm prĩne ũrkwãti kre jaê. Mýj kũm nã? Bir, Metĩndjwýnh raxmê mexmê tỳxmê uma kam kũm. Tãm ne prĩne ũrkwãti kre jaê. Nhym me te Metĩndjwýnh nhũrkwãtimã ngjênhmã. Nhym arým Metĩndjwýnh kũm mebê aptà. Nhym kadjy mrãnh djwýnh kubê 7 ne apýnh mýjjao kute meo

bikênh djàri kubê 7ja me'ã kapïno ku'ê, aben nHITEPã me'ã kapïno ku'ê. NhyM me'ã kapïn pa nhyM me arÿm Metïndjwÿnh nhÿrkwãtimã wangij.

16

Me kute ngônhbê 7kam Metïndjwÿnh ngryk me'ã kapïn.

¹ NhyM kam Metïndjwÿnh nhÿrkwãti kurÿm me'õ kabêh. Kàj bê kabêh ne kadjy mrãnh djwÿnh kubê 7mã kum,

—On o tÿn pykakam kapï. Ngônhbê 7kam Metïndjwÿnh ngryk ipuwã on kapï, ane.

² NhyM kam kadjy mrãnh djwÿnh kutewa o tÿn pykakam kapï. NhyM kam kuwê me'ã apôx. Kuwê punure. Tokry:. Nhÿnh me ja'ã ne apôx? Bir, mry kute me'ã idji janhôr nhyM me kute mry karômã rax jarênhja, me tãm ne kuwê me'ã apôx.

³ NhyM kam atãri kadjy mrãnh djwÿnhja Metïndjwÿnh ngryk 'õdjwÿ kapï. Ngô raxbê pyka kêtkaM ne kapï nhyM arÿm ngô ta tu kamrô, kute me'õ tyk kamrô pyrãk. NhyM kam ngôkam mýjja ar baja kunï ty. Tu tykkumrêx.

⁴ NhyM kam atãri kadjy mrãnh djwÿnhja Metïndjwÿnh ngryk 'õdjwÿ kapï. Ngô bixabjêrmê inorekam ne kapï. NhyM arÿm ngô ta tu kamrô. ⁵ NhyM kam kadjy mrãnh djwÿnh kute ngô pumÿnh djwÿnh kabêh, ba kuma. Nãm Metïndjwÿnhmã kum,

—Be, mrãmri. Ga ne ga amexo apyMa ne amrêbê: adjãkamã atÿn ne ar aban mã atÿn rã'ã, mrãmri.

Nã gãM katãt memã o pãnh ne, ane.

⁶ Nãm me anhô me mexja nhimex ne, ne akabêh jarênh djwÿnhjadjwÿ nhimex ne, ne me ja kamrô kapï:no kumex.

Ga arÿm meo angryk ne kam pãnh ngô kamrô memã angã, me kute o kômmã.

Mrãmri ne pãnh mexkumrêx, ane.

Nãm ã ngô pumÿnh djwÿnh Metïndjwÿnhmã ane.

⁷ NhyM kam kikre kudjÿ djã bôr djãdjwÿ kabêh ne, ne kum,

—Nã, mrãmri, Bÿnjadjwÿr, Metïndjwÿnh atÿxo abê kumkati.

Ga ne ga akabêh pydjÿn arêh arÿm prÿne katãt memã o pãnh ne, ane.

Nãm ã kikre kudjÿ djã bôr djã kabêh ane.

⁸ NhyM kam atãri kadjy mrãnh djwÿnhja Metïndjwÿnh ngryk 'õdjwÿ kapï. Myt'ã ne kapï nhyM kam myt pôr ne prÿne me kuga. ⁹ Arngro tÿxkumrêx ne prÿne me kuga. Te me kuga nhyM me mã Metïndjwÿnh japrÿ. Metïndjwÿnh kute apÿnh mýjja kute meo bikênhmã me'ÿr anorja tãm ne me aprÿ. Mã aprÿ. Me kute amim kator kêt ne wãnh axwemã irer kêtkaM. Kute kum mex jarênh kêtkaM.

10 Nhyam kam atãri kadjy mrãnh djwýnh ja Metíndjwýnh ngryk 'ôdjwý kapĩ. Mry krĩ djakam kapĩ nhyam arým õ me ja'ã akamãt kô tyk ne. Akamãt kô tyk pĩne meo ajkamuw. Nhyam kam me tokry djaje tu amnhirẽho kumex. 11 Amnhirẽnhbê Metíndjwýnh japryõ kumex. Kãkwakam Metíndjwýnh ne me ün ne. Me tokry djaje, kuwẽmẽ mýjja tokry djaje ne me Metíndjwýnh djũno kumex ne amim kator ne kute wãnh axwemã irern 'yr amijo akẽx kêtumrẽx.

12 Nhyam kam atãri kadjy mrãnh djwýnh ja Metíndjwýnh ngryk 'ôdjwý kapĩ. Ngõ raxbê Jupraxikam ne kapĩ nhyam kam tu ngõ ngrã, me kam tẽm kadjy. Kãkwa krax kurũm me bẽnjadjwýr tẽm ne ngõ'ã rêr, kadjy ne ngrã. 13 Nhyam kam karõ amãnhkrut ne ikjêkêt ne apõx ba omũ. Karõ punu kute bri ponhti pyrãk ne apõx ba omũ. Mry kaak jajkwa krekremẽ mry jajkwa krekremẽ ar kabẽn jarẽnh djwýnh 'ẽxnhĩja jajkwa krekremẽ ar ja jajkwa krekre kurũm ne bri apõx, ba omũ.

14 Ar karõ punu kute amijo brijã ne Ar kubê Xatanaj nhõ apẽnh ne kam kute mýjja pumũnh kêt kwý nhipẽxmã. Ne kam mã me bẽnjadjwýr rũnh'yr ba. Pyka kunĩkõt me bẽnjadjwýr rũnh kunĩ'yr ban meo akprõ. Me me'yr prõt kadjy ne meo akprõ. Metíndjwýnh týxo kubê kumkati ngryk nhõ

akatikam, õ akati pymakam dja me me'yr prõt ar ba.

15 Me abenwýr prõt kadjy ne me abenwýr mõn aben tẽpo mõ nhyam Jeju imã kabẽn ne. Ne imã,

—Ë, on me ikabẽn ma. Dja ba me aêrbê me'yr bõx. Kute me akĩnhĩ me aêrbê me úrkwãmã ngjẽx ne mekbê akĩnh ba pyrãk. Dja ba ã me aêrbê me'yr ibõx ane. Nhyam bep me õt kêt ne no týx ne kute ikam amako krĩja dja me kĩnhkumrẽx. Me tãm dja me kute me mrãnhmã kute kubêkã jangjẽnh ne mrãnh djakam amako krĩja pyrãk. Nhyam bep me ate krãja dja me kute me õt mýrri me ban bõx nhyam me kute kubêkã jangjẽnh kêt ne pijãmkam mrãnh pyrãk. Dja me ã kute ikam amak kêtja pijãm ane, ibõxkam ã pijãm ane. Nãm ã Jeju Kritu memã amibõx djã jarẽho ane.

16 Nhyam kam ar karõ punu kute amijo brijã me bẽnjadjwýr rũnh akprõ. Me kute me'yr prõt kadjy ne meo akprõ. Me kute abeno bikprõnh djã nhidjibê Amadõ. Mekbê idjaer kabẽnkam ne Amadõ. Kam ne me bẽnjadjwýr rũnh abeno akprõ.

17 Nhyam kam kadjy mrãnh djwýnh kute katẽ ne Metíndjwýnh ngryko ino rer kapĩ. Kõk djãbêrkam ne kapĩ nhyam kam Metíndjwýnh krĩ djãti kurũm me'õ kabẽn. Metíndjwýnh nhürkwãtikam krĩ djãti kurũm ne kabẽn ne. Kãj bê kabẽn ne,

—Anũ, o ino rer ne arým ja, ane.

¹⁸ Nhyam kam na adjênhmẽ krakmẽ rârâkmẽ. Nhyam kam pykadjwý tertet tỳ:x ne. Nãm amingrêk tỳx ne. Me bakrax kurũm me bakukãmãre aben nHITEPã bixadjwýr tẽm ja'õ kute pyka kute amingrêk ja'õ pumũnh kêtKumrẽx. Nãm tertet tỳ:x ne.*

¹⁹ Nhyam kam krĩrax jabatãnhbẽ Babirõnijkam pyka ajkij nhyam kikre kunĩ rôrõk ne ajkaten amingrãn kumex. Babirõnijkam pyka amikokij ne arým amãnhkrut ne ikjêkêt ne ikwã. Nhyam pyka kunĩkõt djwý krĩrax rôrõko kumex nhyam kikre prĩne amikaten kumex. Be, mrãmri ne Metĩndjwýnh Babirõnij jabatãnhja mar ar o ban kam arým o ajkẽ, prĩne kum axweo pãnh ne. Nãm tu mekam ngryk tỳx ne. Mýj me'õ gẽdja kubẽ amijo apdju? Be, dja me kunĩõ ajkẽ, prĩne meo ajkẽ. Djãm Metĩndjwýnh me axwekam ngryk kêt got.

²⁰ Nhyam kam apẽxti kunĩ nhĩãm mrãn akuno. Nhyam krãnhdjwý kunĩ tu akuno.

²¹ Nhyam kam namê'y me'ã rôrõko kumex. Kãjwa kurũm ne me'ã rôrõk ne. Axwe abatãnh, axwe utĩ. Utĩkam 'ã akre kute 40 kiru pyrãk. Djãm kam got me axwe kangan kam Metĩndjwýnhmã rax jarẽ? Arkati, nãm tu me Metĩndjwýnh djũno kumex. Namê'y kute meo bikẽnhkam

tu Metĩndjwýnh djũno kumex. Djãm namê'y rôrõk kajgo got? Kati, nãm meo bikẽnh rax ne.

17

Me'õ kuprý kurẽti mry'ã ýr.

¹ Nhyam kam kadjy mrãnh djwýnh kubẽ 7 kute ngõnhbẽ 7 jamýnhja 'õ ne imã,

—Apa, amrẽ tẽ, ba amã mýjja jakre ga omũ. Me'õ kuprý ne ja. Tãmja ne ngõ kunĩ'ã krĩ, ane. Tãmja ne me kunĩ abenmã arẽ. Me kunĩ arým abenmã kurẽ jarẽ. Nhyam Metĩndjwýnh arým axwe man kute o bikẽnhmã. Krĩraxbẽ Babirõnij ne me'õ kuprý kurẽ'ã amijakre. Krĩrax jakam ne mýjja punu ne kam kute me'õ kuprý kurẽti pyrãk.

² Nhyam apýnh pyka djãri me õ bẽnjadjwýr rũnh 'ýr bao ku'ê. 'Ã aben japa. Nhyam pyka kunĩkõt me kunĩ 'ýr ban kam kumex. Me'õ nija ta ne memã kadjwati kangõ* ngã nhyam me o ikõn ajbãn kam kurẽo kumex.

Nãm ã kadjy mrãnh djwýnh imã ane. ³ ã imã anen kam mã ikarõo tẽ. Kapõt kukritmã ne ikarõo tẽn o bõx. Ba kam me'õ kuprý kurẽtija pumũ. Nhyam mry kamrêk'ã nhỹ. Nhyam mryja'ã idjio tuknĩ. 'Ã idjijao ne prĩne Metĩndjwýnh japrýn ãn ne. Nhyam mry krãbẽ 7 ne bãribẽ 10.

⁴ Nhyam me'õ kuprý kurẽtija kubẽkã kamrêkmẽ tyk jadjãn o nhỹ. Kunhêr krãptĩ. Kẽn

* **16:18** Djãm pyka kute amingrêk kêt Arkati. Pyka kute amingrêk. * **17:2** Mýjja me kute o kõm ne kõt bibãnh kunĩja, kadjwati kangõmẽ uba kangõmẽ, mýjja kangõ kunĩ ne me kum kadjwati kangõ jarẽ.

karýrmê kên mextemê angà
krâ kute ngàp jadjênh pyrâk.
O ne amikunhêr. Ne ngônhrâ
byn o nhÿ. Kên karÿro
ngônhrâkam mýjja kroo
ipu ne kubyn o nhÿ. Mjên
prâmmê kurêmmê ja ne kam
o ipun 'ã kubyn o nhÿ. ⁵ Ne
kuka'ã idji. Mýj idji nã? Bir,
mýjja bipdjur. Bir,

—Krîrax jabatânhbê Babirônijkar

ne me kuprÿ kurêti
kator kutewa nhym
kam me ô'ã pyka
kunîkôt punu ar ba,
arîk ar ba.

Nãm ã kuka'ã idji ane.

⁶ Me'õ kuprÿ kurêti ja tu
ajbã. Kamrô ne o ikôn kam
ajbã. Nãm prîne Metîndjwÿnh
nhô me mexja kwÿ nhimex
ne, prîne me kute tu amim
Jeju markumrêx ne mã kôt
bikamênh nhym me te kute
me par nhym me mã kôt
bikamênhja ne prîne me imex
ne me kamrô kapîn o ikôn
kam ajbã. Be, nija ne ba
omün kam kam ino tyn djan
te ije omünhmã ne kam,

—Tô mýj nã? ane.

⁷ Nhym kam kadjy mrãnh
djwÿnh imã,

—Mýkam ne ga kam ano
tyn dja? ane. Ê, ba mýjja
bipdjurja amã arê ga ama. Ba
amã nija jarê, krîrax kute ni
jaxweti'ã amijakreja amã arê
ga ama, ne ajte mry kute turja
jarê. Mry krãbê 7 ne bàribê
10, tãm dja ba amã arê, ga
ama.

⁸ Mry aje omünhja ne
amrêbê tîn ne ar ba. Ne kam
tu akuno. Dja ajte kato. Kre
ry typydjikurüm ajte katon

ar mrã. Ar mrãn kam tu
biknorkumrêx ne. Nhym
pykabê me ja te omün kam
abenkam no tyn kumex. Me
kute Jeju mar kêtja dja me
te kute mry marmãn kam
abenkam no tyn kumex ne
abenmã,

—Mýj mry got ja? Nãm tîn
ne ar ban akunon kam ajte
akubyn kato, anhÿro kumex.

Djã nãm Metîndjwÿnh me
ja tîn rã'ã rã'ã'ã pi'ók no'ók
got me kôt mry ma? Kati,
pyka nhipêx kêttri kute me
ja tîn rã'ã rã'ã'ã pi'ók no'ók
kêt. Kam dja me mry mar
kêtkumrêx ne. Kam ne me
mry tîn ne biknor ne ajte
akubyn katorja pumün kam
abenkam no tyn kumex.

⁹ Ê, me no mexbit dja me
kuma, me kute mýjja marbit
dja me kuma. Ê, mry krãbê 7
kubê mýjja amãnhkrut. Krã
kubê krãnhre ne krî. 'Ã
ne nija krî. Adjwÿnhdjwÿ
krãbê bënjadjwÿr rünhbê 7.
¹⁰ Bënjadjwÿrbê 5 ne arÿm kêt
mexi. Nhym bep pydji ne tîn
ne ar ba rã'ã, nhym bep ikjêja
ne kator kêt rã'ã. Dja katon
kam ar meo ba ngrire. ¹¹ Be,
mryja amrêbê tîn ne ar ban
arÿm biknorja, tãm ne kubê
bënjadjwÿr rax'õ, bënjadjwÿr
rünhbê 7 ja'õ, ne arkôt akuno.

¹² Nhym bep bàribê 10, aje
omünhja kubêdjwÿ bënjadjwÿr
rünhbê 10. Kraxje mete
ar'ã bënjadjwÿr mênh nhym
ar kute ar meo ba kêt.
Adjÿm, tûmrãm, dja me ar'ã
bënjadjwÿr mê nhym ar meo
ba. Mrymê ar aprakamã ar

ar meo ba. Dja ar ro'ã ar meo ba ngrire.

13 Be, bĕnjadjwÿr rŭnhja godja ar abenkôt kabĕn ne tu mry kabĕnkôt ar meo ba. Nhy mryja pydji ne bĕnjadjwÿr raxo ar akren ar meo ba. 14 Nhy kam bĕnjadjwÿr rŭnhja dja Mrykĭ'ãtomti jabatãnh ny'ÿr prôt ne. Ar kunĭ dja ar'ÿr prôt ne.

Nhy bep Mrykĭ'ãtomti jabatãnh ny ta dja amijo aptãn pyka mẽ aro amrà. Djãm Mrykĭ'ãtomti jabatãnh ny bĕnjadjwÿr ngri got. Arkati. Bĕnjadjwÿr raxbĕ kumkatiti:. Kute bĕnjadjwÿr raxo pykabĕ me bĕnjadjwÿrja kunĭ jakrenh mexi. Kam ne kubĕ Bĕnjadjwÿr raxbĕ kumkatiti:. Kam dja ò me jamĕ prĕne pyka mẽ ar bĕnjadjwÿrbĕ 10jao amrà. Ò me ja, Metĭndjwÿnh kute amiwÿr me 'wÿr ne kute amijo me utãrja nhy me tu kute amim markumrĕx ne mã kôt bikamĕnh ne kute kanga kĕt, me tãm dja me Mrykĭ'ãtomti jabatãnh nykôt mōn kurĕ djwÿnhjao ajkĕ.

Nãm ã kadjy mrãnh djwÿnh imã ane. Æ imã 'ã ujarĕnh ane. 15 Ne kam arek imã kabĕno dja ne imã,

—Ë, apÿnh ngô ikwãja, 'ã me'ò kuprÿ kurĕti krĭ ga aje omŭnhwã, ngôja ne kute me urãk. Me'ã ne ngôja amijakre. Apÿnh me ò pyka djãri, apÿnh me ba djãri, apÿnh mebĕngôkre ba djãri, apÿnh amyngràri me ba djãri,

apÿnh me kabĕn djãri kunĭkôt me ja'ã ne ngôja amijakre.

16 Ne aje bãribĕ 10 pumŭnhwãmĕ mry'ã ÿr ga aje omŭnhwãmĕ ar tãm dja Ar kubĕ ni kuprÿ kurĕtija kĭnh no kati ne arkum kurĕkumrĕx ne kam o ajkĕ. O ajkĕn prĕne kunhĕrmĕ ò kubĕkã mexja kubĕ kunĭ by nhy tu irãri nō. Nhy kam ar ĭ kwÿ krĕ, me'ò kuprÿ nhĭ kwÿ krĕn kam 'ã kãtãm kuwykam kumĕ nhy prĕne xĕr.

17 Mrãmri dja ar ã o ane. Mÿkam? Bir, Metĭndjwÿnh ne kadjy ar ngrĕk ne, bĕnjadjwÿrbĕ 10ja ar ngrĕk ne. Metĭndjwÿnh ta ne arÿm amim 'ã karō ne kam ar kadjwÿnhbĕ arkum arĕ. Nhy kam kôt ar bĕnjadjwÿrbĕ 10ja ôkre kadjwÿnhbĕ amim 'ã karōn o ajkĕ. Nãm ar axikôt kabĕn ne mrymã kum,

—Gajbit dja ga apydjin abĕnjadjwÿr rax ne ar meo aba. Nhy be nija gĕdja wãm nō, ane. Nãm Metĭndjwÿnh anhÿr djwÿnhrà m tu kōnh arkum irkumrĕx nhy kam ar kôt o tĕn o tĕn inomã kumĕ. Ar kute amimar kĕt ne ar Metĭndjwÿnh kabĕnkôt tĕ.

18 Nhy krĭrax jabatãnhbĕ Babirōnij ne me'ò kuprÿ kurĕti ga aje omŭnh wã'ã amijakre. Krĭraxja ne pyka kunĭkôt me kadjy bĕnjadjwÿr nhy bĕnjadjwÿr kunĭ 'ÿr ba:o ku'ĕ, 'ÿr ò nĕkrĕxo bao ku'ĕ, nhy kam krĭraxbĕ Babirōnij raxo bĕnjadjwÿr ja jakre ne kam meo ba, ane. Tãm ne me arÿm o ajkĕ, ane. Be, nãm ã kadjy mrãnh djwÿnh imã 'ã

ujarēnh anen imã arēnho tēn inomã kumē.

18

Kute pyka mē Babirônijo bimirak.

¹ Ba arek omũnho dja nhym kam kadjy mrãnh djwýnh 'õ kàjkwa kurũm tēn ruw. Kute bēnjadjwýr rax pyrãk ne adjēnho prĩne pyka kurwý.

² Ne kam kàj bê kabēn ne,

—Ē, arým ne kēt ne. Krĩraxbē Babirônij, krĩ jabatãnhja ne Metĩndjwýnh prĩne o ajkēn pyka mē meo amrà nhym arým kēt ne.

Arým ne Xatanaj nhõ àpēnh punu 'ýr bõx ne kam kam ar ba. Nhym kam apýnh me karõ punu djãri kam ar ba. Nhym apýnh àk punu djãri kunĩdjwý me kum kurēja kam ar ba.

³ Mrãmri ne Metĩndjwýnh arým prĩne pyka mē meo amrà nhym kam kam ar ba. Mýkam?

Bir, axwe pãnh. Babirônijkam ne me axwebit ar ba. Kam ne me axwe'ã bit abenmã karõ.

Kute me'õ kuprý kurēti 'õ kute amijã memã àpnēnh nhym me tu 'ýr ba ar ba nhym kute memã kadjwati kangô* nhõr nhym me kute o kõm ne bibãnh ne kurē ar ba pyrãk.

Nãm me ã pyka kunĩkõt kum krĩraxbē Babirônij kĩnho ane. Pyka kunĩkõt ne me bēnjadjwýr kunĩ kum kĩnh ne 'ýr bao ku'ê kute me'õ kuprý kurēti'ã me kute aben japanh pyrãk nhym pyka kunĩkõt me kute nēkrēxo ba djwýnh Babirônij'ýr õ nēkrēxo bao ku'ê ne arým pãnh õ pi'ók kaprĩ rax ne.

Babirônij axwe kum nēkrēx prãm kute me'õ mjēn prãm pyrãk nhym me kute nēkrēxo ba djwýnh kõt õ pi'ók kaprĩ rũnhkumrēx ne. Djãm Babirônij mex got. Axwe punu, ane.

Nãm ã kadjy mrãnh djwýnh kabēn ane. ⁴ Nhym kam kàjkwa kurũm me'õdjwý kabēn ne memã kum,

—Apa, inhõ me ja, on me me kurũm akato. Mekõt me ajaxwe ba ije mekõt me ajo ibikēnh karõ on me akato, ane.

⁵ Be, nãm Babirônij aben nHITEPã axwe tēn arým kàjkwa 'ýr itep ne. Nhym Metĩndjwýnh kute axweo biknor kētkumrēx. Nãm kuman o nhý, ane.

⁶ Gora me amipãnh. Krĩraxbē Babirônij kute me ajo bikēnh 'ãnh dja ga me amipãnh o abikēnho itep ne, o aben pyrãk ne.

* 18:3 Mýjja me kute o kõm ne kõt bibãnh kunĩja, kadjwati kangômē uba kangômē, mýjja kangô kunĩ ne me kum kadjwati kangô jarē.

Kati, me amipãnh o abikênh
amãnhkrut. Djãm
krĩraxbê Babirônij kute
me ajo bikênh ngri
got. Axwe kute me
ajo bikênh raxi, kam
dja ga me amipãnh o
abikênh amãnhkrut
ne.

Nãm mýjja djýo me akôm
ne. Kam dja ga me
amipãnh mýjja djýo
kômo amãnhkrut ne,
ane.

Nãm mýjja djýo kôm'ã kute
meo bikênh jakre,

—Kam dja ga me amipãnh
mýjja djýo kômo
amãnhkrut ne, ane.

⁷ Krĩraxbê Babirônij ajbit ne
raxo amiptàn õ nèkrêx
kumex. Kam dja ga
me me kaprĩmê me
tokrymê o amipãnh,
kute õ nèkrêx kumexja
'ãnh o itep ne.

Nãm krĩraxbê Babirônij ôkre
kadjwýnhbê amim,

“Ota ba arek ibênjadwýrkumrêx
ne nhý. Mýkam dja ba
ikaprĩ?”

Djãm imjên ibê tyk got ba
ikaprĩ?

Djãm ibixangri dja ba ibên kêt
mex ne nhý?

Kati, ibixangri kêt. Kam dja
ba ikaprĩ kêtumrêx”,
ane.

Nãm ã krĩraxbê Babirônij ni'ã
amijakreo ane.

⁸ Nãm ã amim ane ne kam
nhý. Kam dja têbê
apýnh mýjjao kute meo
bikênh djari 'ýr bôx.

Myt tãm kam dja o bikênh djaja
kunĩ abenã rôrok ne
arým 'ýr bôx.

Gêdja tyk 'ýr bôx ne bixangri
'ýr bôx ne kum prãm 'ýr
bôx.

Têbê dja o bikênh djà ja kunĩ
'ýr bôx. Nhym kam me
kuwykam kumê nhym
xêr.

Bênjadwýrbê Metĩndjwýnh
ne týxkumrêx ne kum
axwe pãnh jarê nhym
arým 'ýr bôx.

Nãm ã kabên ane.

⁹ Pyka kunĩkôt dja me
bênjadwýr àmrao kumex. Me
bênjadwýrja kum nija kĩnh
ne 'ýr bao ku'êkam kute me
me'õ kuprý kurêti'ýr me bao
ku'ê ja pyræk. Kam dja me
abej àmrao kumex. Me kute
kukwakam amim nèkrêxo
ãptâr o bakam. Dja krĩrax
pôr ne kùm ty:k ne. Nhym
me bênjadwýr abej àmra:o
kumex, ¹⁰ omũho kumex.
Krĩrax kaprĩmê tokry pymaje
ne me nĩjar djan omũho
kumex ne kam abenmã kum,
—Watĩre, Babirônij. Krĩrax
jabatãnh, krĩrax pyma,
watĩre.

Nãm têbê Metĩndjwýnh prĩne
ajo ajkê ga nõ, ane.

¹¹ Nhym me pyka kunĩkôt
kute nèkrêxo ba djwýnhjadwý
àmrao kumex ne kaprĩ:re.
Nhym tu wãnh nèkrêx nõ. Mýj
me'õ godja me kute nèkrêxo
ba djwýnhbê nèkrêx byn pãnh
pi'ók kaprĩ ngã? Arkati.
Babirônij ne ipêxri me kute
nèkrêxo ba djwýnh kute kum
nèkrêx rero bajamã o pãnh
ne.

Nhym arým xêr nhym
kam ¹² me'õ kute mekbê
apýnh me kunhêr djari
byr kêtumrêx, me õ kên

karÿrmê kryt jakamê kên jadjênhmê angà krã kute ngàp jadjênh pyrâkmê kubêkà jakamê kubêkà tykmê atemã kubêkà mêrebê xêdamê kubêkà kamrêkmê apÿnh pĩ kudjÿ djàrimê apÿnh mrybê erpãxi djwao mýjja nhípêx djàrimê apÿnh pĩ pãnh raxo mýjja nhípêx djàrimê atemã ngônhbê brôdjimê ngônh tykmê atemã kênbê mamoremê ¹³ mýjja djànhbê kaneramê me krã ngrành djàmê kikre kudjÿ djàmê me kudjÿ djábê miramê me kudjÿ djà 'ômê uba kangômê atemã röny kangô 'ômê atemã djwÿ djôm 'ômê djwÿbê trigumê me ô kritbê mrytimê mrykĩ'átomtimê kawarumê pïo kàmranhtÿxmê me memã àpênh kajgo ar ba, me kute meo pãnh ne amim me pa 'amÿnh nhym me memã àpênh kajgo ar bajamê. Nà, mebêngôkredjwÿ.

Ja kunĩ ne Babirônij tĩnri amim amÿn pãnh memã pi'ók kaprĩ ngã nhym kam ajbir kêt ne. Mýj me'ô godja amim amÿn kam pãnh mekmã pi'ók kaprĩre ngã. Arkati.

¹⁴ Nhym me kute nêkrêxo ba djwÿnh Babirônijmã kum,

—Be, apÿnh me amã mýjja mex kĩnhja ne arÿm me abê kêtumrêx. Me anhô nêkrêxmê me akunhêr kunĩ ne arÿm tu biknorkumrêx. Dja ga ajte omũnh kêtumrêx, ane. Nãm ã me kute nêkrêxo ba djwÿnh kum ane.

¹⁵ Ne nĩjar djan omũnho kumex. Krĩrax kaprĩmê tokry pymaje nĩjar djan omũnho

kumex. Kukwakam ô nêkrêx rax ne mekbê kêt nhym me kam o aman kam abej àmrao kumex ne kam kaprĩ:ren abenmã kum,

¹⁶ —Watĩre, Babirônij, krĩrax jabatãnh, watĩre. Tãm ne arÿm kêtumrêx.

Nãm ipêxri kubêkà mexbit jangij ne o mrã. Kubêkà jakamê kakrãtykmê kamrêkmê. Nãm kunhêr pãnh raxobit amikunhêr, kên karÿrmê kên jadjênhmê angà krã kute ngàp jadjênh pyrâkmê. Ý, tãm ne arÿm kêt ne.

¹⁷ Nêkrêxja ne arÿm pyka mẽ amrà. Amikrà kêt ne arÿm pyka mẽ amrà. Kãxdjàkênh ipók pydjikam, ane.

Nãm ã me kute nêkrêxo ba djwÿnh kaprĩkam abenmã ane.

Nhym kam me ngô raxkam kàkam ar bajadjwÿ kaprĩ. Me kute ngô raxbê pyka kêtumrêx kà raxo ba djwÿnhmê me kàtãm kàkam ar bajamê me kute kào ba djwÿnh nhô àpênhmê me kute ngôkôt nêkrêxo bajamê. Me ja kunĩ ne me kaprĩn nĩjar kumex ne àmrao kumex. ¹⁸ Krĩrax pòk ne kũm tyk pymaje ne me nĩjar omũnho kumex, abej àmrao kumex ne kàj bê abenmã kum,

—Krĩrax jabatãnhja pydjii. Nhÿnh ne 'ômê kute aben pyrâk? ane. Nãm ã me kà raxkam ar baja abenmã ane. ¹⁹ Ne kam kaprĩkam pykao

amikrã kaprêprêk ne krĩrax
jabej amran kam kaprĩ:re ne
kum,

—Watĩre, Babirônij, krĩrax ja-
batàn, watĩre.

Akukwakam ne ba me ikunĩ
inhõ nêkrêx rũnh ne.
Nã bãm me kãkam
awýr mýjja o iban o
bõx ga pãnh me imã
mýjja ngã. Ba me
ikunĩ akukwakam
inhõ nêkrêx rũnh ne.

Ga tebê arým pyka mẽ amrà.
Jakam dja ba me arĩk
ar iba, ane.

Nãm ã me ngõ raxbê pyka
kêtkam kã raxkam ar baja
krĩraxo aman ã kum ane.
Nhym kam atemã me'õ
kabên.

²⁰ —Be, kàjkwa, on akĩnh.
Arým ne Metĩndjwýnh
o ajkê. Me gad-
jwý, Metĩndjwýnh
nhõ me gamê Jeju
kute me anorjamê
Metĩndjwýnh kabên
jarênh djwýnhmê on
me akĩnh. Metĩndjwýnh
arým me apãnh
Babirônijo ajkê.
Kam dja ga me tu
akĩnhkumrêx.

²¹ Nhym kam kadjy mrãnh
djwýnh týxkumrêx 'õ kên by.
Kên rax, kên jabatàn. O ne
mekbê idjaer bãy ngãn òm
ne. Tãm ne kumýn o ngõ rax
kõpênàt ne. Ne mekmã kum,

—Dja ã Metĩndjwýnh krĩrax
jabatànhbê Babirônijo
bikênho ane, kõpênàto
bê o ane. Gêdja tu
biknorkumrêx ne ajte
kator kêtkumrêx.

²² Godja ajte me'õ me
akam ngrer kêtkumrêx.
Atemã pĩjãbàremê
pomê ngõnho potimê.
Ja kunĩkam ngrer dja
ajte me akam kator
kêtkumrêx. Nhýnh
ne me'õ mõn ajte me
akam ngrero dja?
Arkati.

Nhym me apýnh ê mex djari
'õ ajte me akam kator
kêtkumrêx. Nhýnh ne
me ê mex 'õ me akam
dja? Arkati.

Nhym me ni'õ me akam djwý
ka'uko ýr kêtkumrêx.
Nhýnh ne me ni'õ djwý
ka'uko nhý got ga me
aje marmã?

²³ Nhym ngõnhpõkdjwý me
akurwý kêtkumrêx.
Nhýnh ne me akam
ngõnh põk 'õ godja me
akurwý?

Ne me keketdjwý mar kêt
ne. Nhýnh ne me'õ
ajbir abenwýr mõr
ny got kĩnhkumrêx ne
kute abenmã kabên
ne keketmã? Arým
kêtkumrêx.

Me akam me kute nêkrêxo
ba djwýnh ne pyka
kunĩkõt me kurãm õ
nêkrêx rũnh ne.

Ga arým apýnh me ba djari
me kunĩ noo akuno.
Nã gãm adjukaneo me
noo akuno nhym arým
pãnh Metĩndjwýnh
prĩne ajo ajkê, ane.

Nãm ã kadjy mrãnh djwýnh
ane.

²⁴ Be, Babirônij ne
Metĩndjwýnh kabên jarênh
djwýnhmê Metĩndjwýnh nhõ

me mexja par ar o ba. Babirônij kabênkôt ne me pyka kunîkôt me par ar o ba. Kam ne Metîndjwýnh meo ngryk ne me pãnh prîne Babirônijo ajkên pyka mẽ o amrà.

19

Me kute Metîndjwýnhmã mexjarênh.

¹ Nhyam kam mýjja kute me krãptî kanga pyrãk ba kuma. Kàjkwakam ne me krãptî kabên ne, ne,

—On me Metîndjwýnhmã mex jarê. Me banhõ Metîndjwýnh, ajbit ne kubê me bapytàr djwýnh, gu me kam abenmã mex jarên abenmã bënjadjwýr rax jarê.

² Ta ne kabên pýnh ne katàt memã axwe pãnh jarê. Mrãmri ne arým kum pãnh jarê. Me'õ kuprý kurêtija, tãmja pydji ne rax ne pyka kunîkôt me'ã axwe rê nhyam me kôt axwen arík ar ba, tãm. Kumã ne Metîndjwýnh pãnh jarê.

Arým ne kam ngryk ne o ajkê. Nãm õ àpênho ngryk ne kam me pãnh o ajkê, kute õ àpênh par ne kamrõ kapînkam ngryk ne kam me pãnh me'õ kuprý kurêtijao ajkê. Mrãmri, ane.

Nãm ã kàjkwakam me krãptî ane.

³ Ne kam ajte kàj bê kabên ne,

—On me Metîndjwýnhmã mex jarê.

Krîrax jabatànhbê Babirônij ne mã pôr ne kùm tyk rã'ã rã'ã. Àtyk kêtumrêx, ane.

Nãm ã kàjkwakam me krãptî ane.

⁴ Nhyam kam mebêngêtbê 24mê mýjja tîn amãnhkrut ne amãnhkrut ne tu mýrbê rôrôk ne Metîndjwýnhmã rax jarê. Metîndjwýnh krî djatikam ýrjamã rax jarên kum,

—Mrãmri godja ga ã o ane, ane.

Ne kam ajte abenmã kum,

—Gu me on Metîndjwýnhmã rax jarê, ane.

⁵ Nhyam kam krî djati kurûm me'õ kabên ne,

—Ë, me akunî, me abê Metîndjwýnh nhõ àpênh, me amã umaja, me abênjadjwýrmê me akàtammê me akunî on me me banhõ Metîndjwýnhmã mex jarê, ane.

⁶ Nhyam kam mýjja kute me krãptî kangao kumex pyrãk ba kuma. Kute ngô rãrãk pyrãk, kute na krikrit tỳx pyrãk. Nhyam me krãptîja kabên ne,

—On me Metîndjwýnhmã mex jarê. Bënjadjwýr djwýnh me banhõ Metîndjwýnh tỳxo kubê kumkati, ta ne bënjadjwýr rax ne mrãmri ar meo bakumrêx, kumã dja ga me mex jarê, ane.

⁷ Ë, gu me on bakînhkumrêx. Me kute abenã ar mênh kadjy

bakĩnhkumrêx. Gu
me abenmã raxmê
mex jarê. Arým
ne õ akati 'ýr bôx.
Arým ne me kute
Mrykĩ'átomti jabatàn
nymê prômê abenã ar
mênhmã, kam dja gu
me bakĩnhkumrêx.

Arým ne nija amimex ne.
8 Arým ne kadjy kum
kubêkã ngã nhym
arým adjã. Kubêkã
mexkumrêx, kubêkã
jadjênh, kubêkã ajmã
kute kêtumrêx, ane.

Nãm ã me krãptĩ memã ane.
Nãm Metĩndjwýnh kute õ me
mexjamã axwe kêt jarênh
nhym me katãt mrãnh'ã
kubêkã mex jakre ne ta õ me
ja'ã prõ jakre.

9 Nhym kam kadjy mrãnh
djwýnh imã,

—On 'ã pi'ók no'ók. Arým
ne me kute Mrykĩ'átomti
jabatàn nymê prômê abenã
ar mênhmã, nhym me arým
kute kadjy djwý djãrmã.
Arým kadjy mry kumex ne.
Nhym arým memã kabên.
Me Mrykĩ'átomti jabatàn
nymê ro'ã õ kwý krên rax
kadjy memã kabên ne. Me
ajbit dja me kĩnhkumrêx. Me
Mrykĩ'átomti jabatàn nykôt
õ kwý krênja, me ajbit dja me
kĩnhkumrêx. On 'ã pi'ók no'ók,
ane. Nãm ã kadjy mrãnh
djwýnh imã ane. Ne kam ajte
imã,

—Ë, mrãmri ne Metĩndjwýnh
arým kabên pydjín arê, ane.

10 Ba kuman kam kabem
itu mýrbê tým ne bit ije
kum rax jarênhmã, bit ije

kadjy mrãnh djwýnhmã rax
jarênhmã nhym imã,

—Kati, kwãrĩk wãnh. Bad-
jwý ne ba Metĩndjwýnhmã
idjãpênh, akamymê ar akôt
Metĩndjwýnhmã idjãpênh.
Akamymê ar atýxkumrêx
me aje mekmã Jeju'ã ad-
jujarênhjakôt ne ba kum
idjãpênh. Badjwý ne ba ar
akôt kum apê. Kam dja ga
Metĩndjwýnhmãbit rax jarê,
ane.

Be, me akajmãtã ne
Metĩndjwýnh kabên jarênh
djwýnh ô'ã memã Jejubit'ã
ujarênh ar ba. Ga me
kam gadjwý ijuk'ã Jejubit'ã
adjujarênh ar aba. Kumãbit
ne me kute rax jarênh ar
o bamã, ane. Nãm ã kadjy
mrãnh djwýnh imã ane.

Me'õ kawaru jaka'ã ýr.

11 Nhym kam kãjkwa ajkij
nhym kawaru jakaja dja.
Nhym me'õ 'ã nhý. Me'õ
nhidjibê Kabênkumrêx, ne
ajte idji 'õbê Katãt kabên ne
'ã nhý. Nãm katãt memã
axwe pãnh jarên kôt me'ýr
prôt ne. 12 No pók kute kuwy
pók pyrãk ne kam bẽnjadjwýr
rax krãdjê tu. Krãdjê krãptĩ
ne kutu. Ne ta idji 'ã wajêt.
Nhym me kute idjija pumũnh
kêt, ajbit ne kute aminhidji
pumũnh. 13 Ne õ kubêkã kute
kamrôkam irja jadjã. Nhym
me kum idji jarê. Idjibê
Metĩndjwýnh Kabên. Tãm ne
me kum arê.

14 Nhym kãjkwakam
Metĩndjwýnh nhõ krãkamngôn
krãptĩ kôt mō. Ne kam
kubêkã mexkumrêx, kubêkã
jaka, kubêkã ajmã kute kêt

jangij ne 'ã mō. Kawaru jaka'ã ne me krīn kōt mō.
 15-16 NhyM Bēnjadjwýr jajkwa krekre kurūm kãxdjwa kajgo kato. Kãxdjwa kajgo djwa mexkumrēx ne kato. NhyM kubēkà'ã idjin kjē'ã idji. Idjibê

Bēnjadjwýr raxbê kumkatiti:
 Kute bēnjadjwýr raxo pykabê
 me bēnjadjwýrja kunī
 jakrenh mexi.

Kam ne kubê Bēnjadjwýr
 raxbê kumkatiti:.

Ne kam kãxdjwa kajgo djwa mexjao dja apýnh me ba djari meo ajkē. Meo ajkēn kam ar meo ba, me kum àpēnhmã dja kabēno me anor ar o ba. Kabēno me anon me axwemã bēn týx ar ba. Djãm kute akrànãmã ar me axweo bamã? Kati, dja kãxo àbêr djào ar mekam ngryk ban mekam ngryk mex ne. Godja Metīndjwýnh ngryk janēnh djakam me kurē ne prīne me anē nhyM me kamrō prōt ne. Djãm Metīndjwýnh týxo kubê kumkati ngryk ngri got? Nãm ar meo ban í mekam ngryk mex ne.

17-18 NhyM kam kadjy mrānh djwýnh pydjín dja, ba omũ. Arngro týxkam ne dja. Ne kam kàj bê àkmã kabēn ne. Àk kàjkwa tã tor ne mrānhja kunīmã kabēn ne, ne kum,

—Me apa. Amrē me aben pydji. Arým ne Metīndjwýnh me amã me anhō kwý krēn djà rax ne o atom ne, me aje krēn ne ajajnemã. Ē, bēnjadjwýr nhīmē krākamngōnh nhō bēnjadjwýr nhīmē me àprār

nhīmē kawaru nhīmē 'ã krākamngōnh krīja nhīmē me kute me pa 'amýnh nhyM me memã àpēnh kajgo ar baja nhīmē me kute memã o pānh kadjy àpēnhja nhīmē me bēnjadjwýr nhīmē me kàtàm nhīmē me kunī nhī dja ga me krēn ajajne, ane. Nãm ã kadjy mrānh djwýnh àkmã kabēn ane.

19 NhyM kam mry kute meo bajamē ò krākamngōnhmē me bēnjadjwýr rūnhmē arým akuprō. Me kute Jeju kawaru jaka'ã ýrja 'ýr prōtmã ne me akuprō. NhyM arým kutã Jejudjwý ò krākamngōnhreo akprō.

20 Ne kam amijo aptàn ar pa 'amýn kuwyo imôtikam ar kumē. Nãm mrymē kabēn jarēnh djwýnh 'éxnhīja ro'ã ar pa 'amýn aro tēn kuwyo imôtikam ar kumē. Kabēn jarēnh djwýnh 'éxnhīja ta kute mýjja pumũnh kêt kwý nhípêx, kute mry djô'ã kabēnkōt mýjja pumũnh kêt kwý nhípêx ne o kute me noo biknor. Nhýnh me ja ne me noo akuno? Bir, me'ã mry nhidji jarij ne kute mry karōmã amijarēnh ne kute kum rax jarēnhja, me tãm ne kabēn jarēnh djwýnh 'éxnhīja me noo akno. Kam ne Bēnjadjwýr Jeju mrymē kabēn jarēnh djwýnh 'éxnhīja ar ro'ã ar pa 'amýn aro tēn kam kuwyo imôtikam ar kumē. Ar tīn ne ar pa 'amýn aro tēn kuwyo imôtikam ar kumē. Kuwymē kēn ngrāngrã pōkkam ar kumē.

21 Ne kam me kōt mōrja

nhimex ne. Jeju kawaru'ã
 ýrja tãm ne ajkwa krekre
 kurũm kàxdjwa kajgo kator-
 jao me imex ne. O ne pyka
 kunĩkôt me bẽnjadjwýmẽ ar
 õ krākamngôn̄h ro'ã me imex
 ne. Me imex nhym àk kunĩ
 me kwý krē:n meo ajne.

20

*Xatanaj djuwpre'ã amex
 kubê 1.000.*

¹ Nhym kam kadjy mrãnh
 djwýnh 'õ kàjkwa kurũm tẽn
 ruw ba omũ. Ikrakam ne
 kam o kajkep djà byn o tẽn
 o ruw. Mýjkam o kajkep djà
 nã? Bir, kre ry typydjikam o
 kajkep djà ne kubyn o tẽn o
 ruw. Kàxiràxtimẽ ne kubyn o
 ruw.

² Ne kam mry kaàkjao tým,
 kubê ne Kangã tũm, kute
 me kàmex jarēnh djwýnh.
 Xatanaj tãm ne o tým ne
 kàxiràxtio uwpre. Djãm
 uwpre'ã amex pydji got. 'Ã
 amex krãptĩ. 'Ã amexbê
 1.000. ³ Nãm tu kre ry
 typydjikam kumẽn 'ã ijẽn
 kam o kajkep ne prĩne 'ã ijê
 djào amrà, mýjja kute tom
 pyràk o prĩne oy.

Be, Xatanaj kute ajte pyka
 kunĩkôt me noo biknorbé ne
 krekam kumẽn 'ã ijê. Godja
 'ã amexbê 1.000 apêx nhym
 kam ajte kadjy mrãnh djwýnh
 'ã kutan kaba nhym ar ba
 ngrire. Tãm ne ja. Be, ba kam
 ajte mýjja 'õdjwý pumũ.

⁴⁻⁵ Be, me krĩ djàtidjwý ne
 kumex ba omũ. Nhym me
 kam krĩ. Metĩndjwýnh ne
 arým me jamã kum,

—Me ga dja ga me memã
 axwe pãnh jarē, ane.

Me karõdjwý ne ba omũ.
 Mýj me karõ nã? Bir, me kute
 memã Jeju'ã ujarēnh ar ban
 Metĩndjwýnh kabẽn'ã ujarēnh
 ar ba nhym me kute me mut
 krākàr nhym me tyk karõ ne
 ba omũ. Me kute mrymẽ
 mry karõ arkum rax jarēnh
 kêt, kute aro Metĩndjwýnh
 ne arkum amijarēnh kêt
 nhym mry te kute me'ã
 aminhidji janhôr prãmja, te
 kute me kuka'ã nàr me ikra'ã
 aminhidji janhôr prãmja,
 nhym me kubê bikēnh nhym
 kam me kute me par karõ
 ne ba omũ. Me tãm dja me
 akubyn tĩn ne kam Kritumẽ
 ro'ã ar meo ba. Ar meo ba'ã
 amex krãptĩ ne. 'Ã amexbê
 1.000. Me tyk ne akubyn
 tĩn kutewa ne ja. Nhym bep
 me kàtàm tykja, me tãm dja
 me'ã amexbê 1.000 nhym me
 akubyn tĩn ne.

⁶ Nhym bep me tyk ne
 akubyn tĩn kutewaja dja me
 kĩnhkumrẽx. Arým mexo
 me akrenh me:x ne. Dja
 me ajte ty? Arkati. Dja
 me ajte tyk kêtumrẽx, ne
 kam Metĩndjwýnhmẽ Kritu
 arkum apê, mebê me kadjy
 Metĩndjwýnh mar djwýnh ne
 arkum àpēnh ba. Ne kam
 ar ro'ã ar meo ba. Ar meo
 ba'ã amex krãptĩ. 'Ã amexbê
 1.000.

*Kute kuwyo imôtikam
 Xatanaj mēnh.*

⁷ Nhym kam amexbê 1.000
 apêx nhym kam kadjy mrãnh
 djwýnh Xatanaj'ã kuta. Kubê
 ijêja'ã kutan me kadjy kaba.

8 NhyM arým kato, pyka kunîkôt ajte kute me noo biknormã kato. Dja kàjkwa kraxkam me jamê kàjkwa nhôtkam me jamê aktã kàjkwa nhirê'ãnh me jamê mekbê Kokmê mekbê Makokmê me kunî 'yr bôx ne memã kabên jarên me noo aknon meo akprô. Kute Metîndjwýnh nhô me ja'yr prôt ne kute me par kadjy nàràM meo akprô nhyM me kumex. Nãm me kute ngô rax mýrri pykati ngrà ja pyrãk. Pykati ngrà tãm ne me o itun te kute abenã akremã nhyM krãptî: anen amũ ajkamê nhyM me te o ane. Nãm ã krãkamngônhre kumex o ane.

9 Ne kam prîne me kadjy pyka jaên kam me'yr môn Metîndjwýnh nhô me mex-jamã ipôk ne, krî mexmã ipôk ne. Metîndjwýnh kum krîrax kînhkumrêxja tãm ne me kum ipôk ne. NhyM kam kàjkwa kurũM kuwy ruw ne prîne me kuga nhyM me prîne xêr.

10 NhyM kam Metîndjwýnh bôm 'êxnhîja mē, kute me noo biknor djwýnhja kuwyo imôtikam kumê. Kuwymê kên ngrãngrã pôkkam kumê. Kam ne ôbê mrymê kabên jarênh djwýnh 'êxnhîja mē. Ne kam ajbir kam Xatanaj mē. Kam ne Metîndjwýnh prîne aro bikênh rax ne. NhyM ar tokry: ne àmnhirênh ar ba. Àmnhirênh ar ba rã'ã rã'ã. Àmnhirênh ar ba: nhyM 'ã akamàt ne tãmkam 'ã akati. Dja o ino rer kêtikumrêx ne.

tykmã pãnh jarênh.

11 NhyM kam krî djàti jaka dja nhyM kam me'ô nhỹ ba omũ. NhyM kam umaje pykamê kàjkwa prôt ne nhî'ãm tēn akuno. 12 NhyM kam me tyk kabem kumex. Me tyk kunî, me bēnjadjwýrmē me kàtãmme krî djàti kabem kumex. NhyM kam pi'ók no'ók'ã kurê.

Ne kam ajte pi'ók no'ók 'ôdjwý'ã kuta. Metîndjwýnh kute me tîn rã'ã rã'ã'ã no'ókja pi'ók tãm ne 'ã kuta.

NhyM bep ate ne kute pi'ók no'ók kumrêx'ã rênhja. Pi'ók jakôt ne Metîndjwýnh memã axwe pãnh jarê. Me tînri axwe'ã pi'ók no'ók ja ne Metîndjwýnh 'ã kurên kam mekmã axwe pãnh jarênho nhỹ, me tykmã pãnh jarênho nhỹ.

13 NhyM kam ngô raxbê pyka kêtjadjwý Metîndjwýnhmã me tyk kanga. Ngô kute me imexja tãm ne kum me kanga. NhyM apýnh mýjja kute me par djàri Metîndjwýnhmã ajte me kanga. NhyM me tyk nhô pyka Metîndjwýnhmã ajte me kanga. Kum me kanga nhyM me tyk kunî krî djàti kabem kumex. NhyM mekmã pãnh jarênho nhỹ. Me tînri kute amijo bakôt ne memã pãnh jarênho nhỹ.

14-15 Mekmã pãnh jarênh pan kam ate apýnh mýjja kute me par djàri mekam o pôx ne kuwyo imôtikam kurê ne ajte me tyk nhô pykadjwý kuwyo imôtikam kumê nhyM

Metîndjwýnh kute me

arým me tyk nhõ pykaja kêt ne. NhyM bep mýjja kute me parja gêdja ajte akubyn me par kêt kumrêx ne. Arým me tyk kêt. Mýjja kute me parja arým kêt.

NhyM me idji'ã no'ók kêtja, Metîndjwýnh kute me tîn ne ar ba rã'ã rã'ã kadjy idji'ã no'ók kêtja, me tãm ne Metîndjwýnh kuwyo imôtikam me kurê. Me tyk nhijukri tyk ne ja.

21

Metîndjwýnh nhõ Djeruxarê ny.

¹ NhyM kam kâjkwamê pyka arým ny ba omũ. NhyM bep kâjkwa tûmmê pyka tûm ne arým nhĩ'ãm tên akuno. NhyM ngô raxbê pyka kêt djwý arým kêt.

² NhyM kam krĩrax mex tire ruw ba omũ. Krĩraxbê Djeruxarê arým ny ne ruw. Kâjkwa kurũm ruw. Metîndjwýnh kurũm ne ruw ba omũ. Djeruxarê arým mex kumrêx. Kute me mjên 'ýr ba kadjy kute amimex pyrâk, me kute mjên kadjy amimex ne kute kubêkà mex jangiênh ne mrãnh nhyM me kute abenã me rênh pyrâk.

³ NhyM kam krĩ djati kurũm me'õ kabên. Kâj bê kabên ne memã kum,

—Ê, arým ne Metîndjwýnh pykakam me ja'ýr bõx ne kam mekam ar bamã. Dja mekam ar ba ne kam meo aminhõkumrêx ne.

Nã, Metîndjwýnh ta dja mekam djan ⁴ kam

me kunĩmã no kangô kukõn mekmã o apêx.

NhyM kam me arým tyk kêt kumrêx ne.

Ne kaprĩ kêt kumrêx ne.

Ne mýr kêt kumrêx ne.

Ne tokry kêt kumrêx ne. Mýkam?

Mýjja kunĩ tûmja arým nhĩ'ãm têm ne biknorkam ne arým kêt ne, ane.

Nãm ã krĩ djati kurũm kabên ane.

⁵ NhyM kam krĩ djatikam ýrja ne kabên ne,

—Ê, arým ne ba mýjja kunĩ ny, ane.

Ne kam ajte,

—On 'ã pi'ók no'ók. Mrãmri ne kabênja. Djãm kabên kajgo? Arkati, kabênkumrêx, ane.

⁶ Ne kam imã,

—Anũ. Arým ne ba o ino re.

Ba ibê mýjja kunĩ krax ne ajte ibê mýjja kunĩ 'ênhõt.

Ba ne ba adjakamã itûm ne kam ije mýjja nhípêxo itêm ne ije inomã mênh, ba.

Djori me'õ kum kôr ba kum ngô ngã gê o ikõ. Ngô tîn dja ba tu kum kajgo ngã gê o ikõ. Mýj ngô tîn nã? Bir, ngô kute meo tînja dja ba kum kungã.

⁷ Me me kurãm tỳx ne kute ijãno ãm jamãbit dja ba mýjja mex kunĩ ngã ne kam tu meo ikrakumrêx nhyM me imã, “Me inhõ Metîndjwýnh”, ane.

⁸ NhyM bep me kute bit ijo aminhõmãn kute

amikam me kabên
 pymaje ikangaja,
 ne kam ajte me kute amim
 imar kêtja,
 me kute axweo amiptârja,
 me kute me par prâmja,
 me prô prâmja, me mjên
 prâmja,
 me udjy,*
 me kute mýjiao Metîndjwýnh
 karô nhipêx ne kute
 we kum ar amijarênh
 baja,
 me 'êxnhĩ kunĩ,
 me arĩk ar ba kunĩ dja me
 iwýr bôx kêtumrêx ne.
 Me ja kunĩ dja ba kuwyo
 imôtikam me kurê.
 Kuwymê kên ngrângrâ
 pôkkam me kurê. Me
 tyk nhijukri ajte tyk ne
 ja.

⁹ Nhyam kam kadjy mrân
 djwýnh 'ô kato ba omũ. Kadjy
 mrân djwýnhbê 7 ne apýnh
 mýjiao kute meo bikênh djâri
 Metîndjwýnh ngryko ino rero
 ngônho ipu kute amýnh ne o
 ku'ê ja 'ô ne iwýr tèn imã,

—Apa, amrê tẽ ba on amã
 akre ga omũ. Mrykĩ'átomti
 jabatânh ny prô dja ba amã
 akre. Me arým kute abenã ar
 mênhja dja ba amã akre, ane.

¹⁰ ã imã anen kam ikarô
 tẽ. Krân jabatânh, krân
 prêkti'y'r ikarô tèn ijo bôx.

Nhyam kam krîrax mex-
 tire ruw ba omũ. Prô ne
 rwýkja. Krîraxbê Djeruxarê
 arým ruw. Kâjkwa kurûm,
 Metîndjwýnh kurûm ruw ba

omũ. ¹¹ Nhyam aparmã adjênh
 tẽ. Metîndjwýnh jadjênh
 ne. Ne kam karýr kute
 kên pân rax, kên ngrângrâ
 jadjênh týxja pyrâk. Ne ajte
 karý:r kute krytyrân karýrja
 pyrâk. Nãm ã krîrax jadjênh
 anen ruw.

¹² Nhyam kikre bu'ã apýnh
 kên djâri aben nhiby adjwýro
 tẽ nhyam ã prêktire anen ã
 utĩ ane. Nhyam kam ajkwa
 krekrebê 12. Nhyam kam
 apýnh ajkwa krekre djâri
 kadjy mrân djwýnh 'ã ku'ê.
 Nhyam ajkwa krekre'ã idji
 arij. Apýnh mekbê idjaer
 nhingêt kukãmãre nhidji djâri
 ajkwa krekre 'ã idji arij.
 Idjibê 12 ne apýnh kre'ã arij.

¹³ Nãm kâjkwa krax 'ãnh
 ajkwa krekre amãnhkrut ne
 ikjêkêt. Ne kâjkwa nhôt'ãnh
 ajkwa krekre amãnhkrut ne
 ikjêkêt. Ne kâjkwa nhirê'ãnh
 aktã ajkwa krekre amãnhkrut
 ne ikjêkêt.

¹⁴ Nhyam kikre bu'ã apýnh
 kên djâri aben nhiby adjwýro
 tẽmja krakri ne kênpotibê
 12 ikwã. Kênpoti'ã ne
 Mrykĩ'átomti jabatânh ny
 kute ar anorbê 12ja idji arij.

¹⁵ Nhyam kadjy mrân
 djwýnh kute imã kabênja àbêr
 djâ byn o dja. Kên karýro
 àbêr djâ. O kute krîrax'ã
 akremã. Kute krîraxmê ajkwa
 krekremê bu'ã apýnh kên
 djâri aben nhiby adjwýro
 tẽmjamê kute 'ã akremã.

* **21:8** Me kute apýnh mýjja mar, namê mry kaakmê me karômê, me tãm ne me
 amijo wajangao ba. Nhyam me karô punu ne me kute me jakôt me noo biknor
 prâmkumrêx. 'Ã dja gar, A Tex 2.9, Apôx 13.13, Karô 8.9-24, 13.6-12, 19.13-19 jarê.

16 NhyM krĩrax pomě rymě kute aben pyræk. NhyM pokôt 'ã akren anhákôt 'ã akren prėkkôt 'ã akre. NhyM kuni'ã akre kute aben pyræk. Ne 'õ aben japanh kėtkumrėx. Abėr djào ne 'ã akreo tē. 'ã akrebē 2.200 kirometu.

17 Nãm kikre'ã akren kam atãri kikre bu'ã kėnja'ã akre. Prėk'ã akrebē 64 metu. Me baje mýjja 'ã akrekôt ne kadjy mrãnh djwýnh kikremě kikre bu'ã kėnjamě 'ã akre.

18 NhyM bu'ã kėnja ne ngrãngrã kute bõre ngrãngrã pyræk o ne ipėx ne. NhyM bep krĩraxja ne kryt karýro ipėx ne. Kryt karýrobit, atemã mýjja 'õmě o bikàr kėt. NhyM krytja karý:r kute ixė jadjėnh pyræk.

19-20 NhyM kam kikre bu'ã kėnja krakri kėnpotikam apýnh kėn djàri kumex. Kėn pãnh raxbit. Kikre bu'ã kėnja kĩnh kadjy.

Kėn kutewa ne ngrãngrã kute bõre ngrãngrã ja pyræk.

Ne atãri ja ngrãngrã tỳx kute kwėnh ngrãngrã ngwýnh ja pyræk.

Ne atãri ja kàjbē råràr kamrėk kute kòkanē ngwýnh råràr kamrėk ja pyræk.

Ne atãri ja ngrãngrã kute krwýnh ngwýnh ngrãngrã ja pyræk.

Ne atãri ja kajngàr kute ngànhtey nhy kajngàr ja pyræk.

Ne atãri ja kamrėk kute tyrti tekà kamrėkti,

tekà kamrėk ja pyræk.

Ne atãri ja kàjbē råràr kute mutėkre ngwýnh råràr ja pyræk.

Ne atãri ja kàjbē ngrãngrã kute kòtkaak ngwýnh kàjbē ngrãngrã ja pyræk.

Ne atãri ja ngrãngrã kute bày'yre ngrãngrã ja pyræk.

Ne atãri ja kàjbē ngrãngrã kute krākamkàxte ngwýnh kàjbē ngrãngrã ja pyræk.

Ne atãri ja ngrãngrã tỳx kute atorti ngrekà ngrãngrã ja pyræk.

NhyM bep kute katē ja ne råràr kute kėnnetojre ngwýnh råràr ja pyræk.

Be, kikre bu'ã kėn krakri apýnh kėnpoti djàri ne ja.

21 NhyM bep kikre bu'ã kėnja ajkwa krekrebē 12ja ne angà krã. Angà krãti:, angà krãtio ne kikre bu'ã kėnja ajkwa krekre kunõ 'ã ijē djà, tãm ne kute ngàp jadjėnh pyræk. Apýnh ajkwa krekre djàri ne kadjy angà krã'a akren o ipėx ne, angà krã pýnho. Be, kikre bu'ã kėn ajkwa krekre ne ja.

NhyM bep krĩkam pryjad-jwý kryt karýro pry. Kryt karýrobit, atemã mýjja 'õmě o bikàr kėt. Karý:r kajgon kam apòkmã rīt, kute ngònh karýr apòkmã rīt ja pyræk.

22 Djãm krĩrax jakam Metĩndjwýnh nhõ kikreti? Kati, arým ne bõx ne me bakam ar mrã. Bėnjadjwýr

Metíndjwýnh tỳxo kubê idji janhôrjabit dja me kum
kumkatimê krabê Mrykĩ'átomti wangijh.

jabatànň nyja ar tãm ne arým
ar bôx ne me bakam ar
mrã. Arým ne ar ro'ã me
bawýr ruw ne me bakam
ar mrã. Djãm me kute kum
kabên kadjy ne mete kum
kikremã? Kati, arým ne ar
bôx ne me bakam ar mrã.
Mýj kadjy dja me kum kikre?
Djãm kàjkwakam ar ba rã'ã ne
mete kum kikren kam kum
kabênmã?

²³ Djori kam mytmê my-
tyrwý kute me kurwýmã?
Kati, Metíndjwýnh ta adjênho
dja me kurwý. Krabê
Mrykĩ'átomti jabatànň ny jad-
jwýbê ne me kurwý djwýnh.

²⁴ Be, ar irã jakam godja
apýnh me ba djãri kunĩ kam
mrã, mrãnh mextire. Nhy
pyka kunĩkôt bēnjadjwýr
krĩraxmã õ mýjja mex kunĩo
wangijn o krĩrax kĩnh ne.

²⁵ Nhy kam krĩ bu'ã kēn jawkwa
krekredjwý 'ã ijê kētkumrēx
ne. Djãm akamàt kadjy
dja me ajkwa krekre'ã ijê?
Kati, akamàt kētkumrēx,
a'u ry typydji. Kam godja
ajkwa krekre'ã ijê kētkumrēx
ne. ²⁶ Nhy kam apýnh me ba
djãrikam me ja õ mýjja mexo
wangijn o krĩrax kĩnh ne.
Nhy me rũnh krĩraxmã
wangij nhy krĩrax ô'ã
kĩnhkumrēx ne.

²⁷ Nhy bep mýjja punu
'õ dja kum àr kētkumrēx ne.
Me pijàm kētmē me 'ēxnhĩmē
me ja 'õ dja kum àr kētkumrēx
ne. Nhy bep Mrykĩ'átomti
jabatànň ny kute õ pi'òk
no'òkkam me tĩn rã'ã rã'ã'ã

22

Ngô kute meo tĩn.

¹ Nhy kam kadjy mrãnh
djwýnh imã ngô kute meo
tĩn pakrax jakre. Ngô
kute meo tĩn ne prôto nõ
ba omũ. Metíndjwýnhmē
Mrykĩ'átomti jabatànň nyre
ar krĩ djãti kurũm ne prôto
nõ. Karý:rkumrēx. Karýr
kute krytyrãnh pyrãk. ² Nãm
pry nhõkre djãkôt prôto nõ.
Krĩraxkam pry nhõkre djãkôt
prôto nõ nhy aktã nokã'ã
pidjô kute meo tĩnja dja.

Pidjô bãri amãnhkrut ne
mytyrwý kunĩ kôt aben pãnh
ô kadjy aktã ngô nhijên o dja.
Aktã ne ngô jakã'ã ngô nhijên
o dja. Be, pidjô ja ne ar my-
tyrwý kunĩkôt ôo kute aben
japanho ãm kadjy dja. Nãm
apýnh mytyrwý djãri'ã pidjô
jakren o 12. Mytyrwý kunĩ
kôt ôn bikaprãr kētkumrēx
kadjy 'ã akre. Nhy bep
pidjô 'õja ne kubê me umar
mex djã, pyka kunĩ kôt kute
meo mex nhy me umar
mex ne kanê kētmã.

³ Djãm krĩ jakam mýjja
kute meo bikēnhmã? Kati,
krĩ ja gēdja tu kam me mex
ryti pydji. Nhy mýjja
kute meo bikēnh dja 'ýr àr
kētkumrēx. Metíndjwýnhmē
Mrykĩ'átomti jabatànň ny dja
kam ar meo ban meo djuw
mex o ba. Nhy õ àpēnhdjwý
kum àpēnh mexkumrēx ne.
⁴ Ne kam Metíndjwýnh nokre
pumũ nhy kam me kuka'ã

Metîndjwýnh aminhidji janhô nhyh me 'ã ar ba.

⁵ Nhyh kam kam akamàt kêtumrêx ne. Nhyh kam ngônhpôkti kêtumrêx ne. Nhyh arngro kêtumrêx ne. Mýj kadjy dja ngônhpôktimê arngromê? Bênjadjwýrbê Metîndjwýnh dja me kurwý. Nhyh Metîndjwýnh nhô me ja dja ar meo ba rã'ã: ar meo ba.

⁶ Nhyh kam kadjy mrãnh djwýnh imã,

—Ë, mrãmri ne kabênja. Djãm kabên kajgo? Arkati. Kabênkumrêx. Amrêbê Bênjadjwýrbê Metîndjwýnh ne me kute kabên jarênh djwýnhmã ta Karô jano nhyh me kam ô'ã memã kabêno amirît ne. Nhyh kam ajbir jakam ta arým ajte kadjy mrãnh djwýnh jano. Kute ô àpênhmã mýjja kator 'ýr jao amirîtmã ne ano. Kute mýjja kator kêtja anhýr djwýnhràh mekmã o amirît kadjy ne ano. Arým kator 'ýr, ane. Nãm ã kadjy mrãnh djwýnh imã ane.

Jeju bôx 'ýr arê.

⁷ Nhyh Jejudjwý arým me bamã,

—Ë, arým ne ba akubyn me awýr ibôx 'ýr, ane. Ë, me'ô kute prîne ikabênkôt amijo ba jabej dja kînhkumrêx. Metîndjwýnh kute anhýr djwýnhràh memã mýjjao kator'ã ujarênh ga aje 'ã pi'ók no'ók nhyh me kute amim mar ne kôt amijo ba jabej, be, me tãm dja me kînhkumrêx ne, ane.

Nãm ã Jeju me bamã ane.

⁸ Ba, ba ibê Djuão ne ba arým prîne omû. Nã bãh mýjja ja kunî pumûn kuma. Ne kam mýjja kunî pumûn mar pan kam kabem itu mýrbê tým. Kadjy mrãnh djwýnh kute imã mýjja 'ã karô kabem itu mýrbê tým ne bit ije kum rax jarênhmã. ⁹ Nhyh kam imã,

—Kati, kwãrîk wãnh. Badjwý ne ba Metîndjwýnhmã idjãpênh, akamybê Metîndjwýnh kabên jarênh djwýnhmê ar akôt Metîndjwýnhmã idjãpênh. Me akunî aje pi'ók no'ókkôt, ajbir aje Metîndjwýnh kabên'ã pi'ók no'ók jakôt amijo abajamê ne gu me baro'ã Metîndjwýnhmã badjãpênh. Kam dja ga Metîndjwýnhmãbit rax jarê, ane. ¹⁰ Ne kam ajte imã,

—Gora udjur kêt. Metîndjwýnh kute anhýr djwýnhràh memã mýjjao kator'ã ujarênh ga aje 'ã pi'ók no'ókja kwãrîk wãnh udjur kêt. Arým 'ýr. Mýjja ja kunî arým kator 'ýr. ¹¹ Kwãrîk wãnh me axwe wãnh axwe ar ba rã'ã. Nhyh me arîk ar badjwý tu wãnh arîk ar ba rã'ã. Kute amimarkôt arîk ar wãnh ba. Gê me kute katàt amijo badjwý katàt amijo ba rã'ã, katàt amijo ba ry typydji. Nhyh Metîndjwýnh nhô me mex jadjwý mex rã'ã, mex ry typydji.

¹² Ë, arým ne Jeju me bamã kabên jarê. Gora me kabên ma. Nãm,

—Ë, arým ne ba akubyn me awýr ibôx 'ýr. Dja ba bôx ne kam me amã pãnh jarê. Me aje amijo abakôt me amã

pãnh jarê. Me ajaxwemê me amrãnh mexmê kôt me amã pãnh jarê. Ê, me ajaxwe dja ba me ajo ajkê nhym bep me mexmê gêdja ba me iro'ã ar iba. ¹³ Ba ibê mýjja kunĩ krax ne ajte ibê mýjja kunĩ 'ênhôt. Ba ne ba adjakamã itũm ne kam ije mýjja nhipêxo itẽm ne ije inomã mẽnh. Ba ren ije kãjkwamê pykamê omũnh 'ãno idjãm kêt nhym ren amrêbê amijo ajkê nhym ren mýjja kunĩ kêt ne, ane.

¹⁴ Be, Metĩndjwýnh nhõ me mexja, me axwe kêtja dja me kĩnhkumrêx ne. Me tãm dja me kute kubekà'ã ngrã o pôxkam aka pyrãk. Dja me axwe kêt ã mextire ne ã kĩnh ane. Me jabit, Metĩndjwýnh nhõ me mexja dja me pidjõ kute meo tĩn ku ne krĩrax bu'ã kẽn jajkwa krekrekôt wangij ne kam Metĩndjwýnh nhõ krĩraxkam ar ba.

¹⁵ Nhym bep me kute ro-pre pyrãk ne arĩk ar bajamê me udjymê me prõ prãmmê me mjẽn prãmmê me kute me par prãmmê me kute mýjjao Metĩndjwýnh karõ nhipêx ne kute we kum amijarẽnhõ bajamê me 'êxnhĩmê me kabẽn krãptĩjamê, me tãm gêdja me kum ngjênh kêtumrêx ne.

Nhym kam Jeju ajte me bamã,

¹⁶ —Ba ibê Jeju ne ba me amã ikadjy mrãnh djwýnh jano. Kute apýnh me aje ikôt aben pydji djãri me amã katàt mýjja ja jarẽnhmã. Ba ne ba ibê Dawi tàmdjwýkumrêx ne ãm djakam dja. Ba ne ba Dawi nhipêx ne. Ba ne ba ije akati

maktã umajýrtire pyrãk ne inhirãkumrêx, ane. Nãm ã Jeju me bamã ane.

¹⁷ Nhym Metĩndjwýnh Karõmê Mrykĩ'ãtomti jabatãnh ny prõmê ar Jejumã kum,

—On amrê tẽ, ane. Jeju nhõ me jabê Mrykĩ'ãtomti prõ ne kum,

—On amrê tẽ, ane.

Godja ga me Jeju'ã idju-jarẽnhja man kam gadjwý kum,

—On amrê tẽ, ane.

Nhym Jeju memã kum,

—Gê kam me'õ kum kôr jabej on amrê iwýr tẽn ngõ tĩno ikõ. Tu kajgoo ikõ, pãnh kêt. Amã ngõ kute meo tĩnja kĩnh jabej tu kajgoo ikõ, ane. Nãm ã Jeju kabẽn ane.

¹⁸ Ê, ibê Djuaõ ne ba ije me amã ikabẽn jarẽnhmã.

—Me apa, me ikabẽn ma. Gora me aje ja mar jabej, Metĩndjwýnh kute anhýr djwýnhràmmemã mýjjao kator'ã ujarẽnh ba ije 'ã pi'òk no'òkja aje mar jabej gora me ikabẽn ma. Dja ga me ajõ ijukri adjan atemã akabẽn 'õ jarẽn arým Metĩndjwýnh kabẽnõ ajkê nhym arým pãnh me ajõõ ajkê. Apýnh ije meo bikẽn djãri'ã pi'òk no'òk jao dja me ajõõ ajkê. ¹⁹ Ba ibê Djuãõ ne ba ajte ije me amã ikabẽn jarẽnhmã,

—Godja ba ije anhýr djwýnhràmmemã Metĩndjwýnh kute me amã mýjjao kator'ã pi'òk no'òk ja ga me ajõ kabẽn 'õõ ajngrã nhym arým Metĩndjwýnh abê mýjja nê. Abê pidjõ kute meo tĩnja nẽn

abê õ krĩrax mextireja nê ne ije me amã mýjja mex jarěnh ne ije 'ã pi'ôk no'ôk ja tãm dja me ajôbê nê, ane.

Be, me ikaběn ja ma. Ě, gêdja Jejudjwý me amã kaběn jarě,

²⁰—Ba ibê Jeju, ije katàt me

amã mýjja kunĩ jarěnh ne ba me amã, “Mrãmri ne ba arým me awýr ibôx 'ýr”, ane.

Dja gu me,

—Nà, Běnjadjwýr Jeju, mrãmri. On amrê tẽ, ane.

²¹ Gê me banhõ Běnjadjwýr Jeju ukaprĩkôt prĩne me bajo djuw mex. Mrãmri. Tãm ne ja.